

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

~~A. Lat. a. 114.~~

4° A. Pat. a. 706^{-1/2}
Horatius

<36630252390012

<36630252390012

Bayer. Staatsbibliothek

DIONYSII
LAMBINI MON-
STROLIENSIS REGII
PROFESSORIS,

7 N

Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
manuſcriptorum à ſe emendatum, & cum diuerſis exemplaribus
antiquis comparatum, commentariisſque copioſiſſimis explicatum,
& ab eodem antè paulò, quàm è vita decederet, aliquoties recogni-
tum, atq; à mendis omnibus perpurgatum, dilucidiùſque, quàm
prima & ſecunda editione, commentariis au&is, atq;
amplificatis, illuſtratum.

*QVÆ HVIC QVARTÆ, AC POSTREMÆ, AD TER-
tiam conformata, editioni ſint addita, Epiſtola ad Lectorem, ordine
tertia, ſuſſimè docebit.*

FRANCOFVRTI
Apud Andreæ Wecheli heredes, Claudium Marnium,
& Ioann. Aubrium.

M. D. XCVI.

Henricus Marnius

IN Q. HORATIVVM FLACCVM,
ITERVM A D. LAMBINO EDITVM,
Germanus Valens Pimpuncius in Curia
Patifienſi Conſiliarius Regius.

L Ambinus Calabro in ſaltu mala gramina,
& ſombras,
Scabritiem, dum horrorem: qua plurima ſilua
Monſtra ferunt, paullo ante noua cōpeſcunt arte,
Atq. Venuſina ſegetes, & ſentibus arua
Obduſta, atq. ſitu Dauni ſqualentia ruina
Erudiſta, raſtru ferro, infectam aratro: (hortos,
Montibus & Calabris quondam pater Ennius
Emeritis ſic Lambinus ſua pramia palma.
Nec ſatis hoc illi, nec brachia feſſa remisit,
Expertus, generoſa magis quo ſunt ſolſi, plureſ
Cultura renocare ſuces, impendia, curas.
Accius ergo auido incumbens ſuperata labore,
Atq. iterata nouo, ſicci, domuitq. colendo,
Prōcidit, offregit terram, effregitq. rebellem:
Reſpondet votis totieſq. exercitū tellus.
Saluete Auſonides nympha, ſaluete Camæna
Dauniades: multum tu magna Venuſia ſalue:
Lucē noua, tantōq. alacres gaudete nitore:
Lambinum circumfuſa luſtrate choreū,
Sacraq. odorata circumdate tempora lauro.
Lambinus manōis ſeſſtri arceſſuit alumni,
Paonio Elyſia cantu de Valle reductos.
Dimidia iam parte ſui tabeſcit adempta,
Cōclamatq. gregē ſombrarū in cōmunia dumna
Pindarus, & fruſtra ſe abeuntis opponit amico.
Hinc procul o, quous nec nympha, nec carmina
cordi:

Ecce audita mihi reſeratiſſima Diis,
Cantataq. domus Hecates ſana ora dehiſcunt:
Auditurq. inuita ſenſu renatare carina.
Proſequitur clamor renocātū, & ſauit in auras.
Metellus tremefacta quatit, ſpecubūſq. remugit
Aduentante ſombra, Flaccōq. Acherunte re-
miſſo:
Interpres ſuus arcana, em, ora reſoluit,
Vina, obſcura prius, pandens oracula Vocē.
Non tamen hanc, Lambine, tibi laudem aquas
Apollo
Inuidet, inſignem ſed quate reddidit, artem.
ſic prius Hippolytū ſupera renocarat ad auras:
ſic Dema omnipotens, Bacchi materq. patērq.
Bā nati fuerat, proprium mutat et cōvno
ſichumerumq. Pelops: & ſonq. recoctus abeno
Prodierat magico, dupliciū compendia magna
Exciipiunt ortus, & fortunata ſequuntur
Fata quidem tantis numquam contraria ſatu.

IN EVNDEM IOAN. AVRA-
tus Lemouix, poëta Regius, Græ-
cus & Latinus.

L Inguarum populi cum luſores orta duarū
Hicq. ſuos ſates diceret, ille ſuos:
Multos Gracia ſe lyricos iactabat habere,
Flaccum & ſix ſnum cū ſua Roma daret.
Verba notat Nemēſis, Gracōq. redegit ad ſnū,
Eſſet ſt hinc Flaccus, Pindarus inde ſuper.
Sed tamen & Flaccus longē corruptus ab auro,
Fædatusq. ſitu, iam periturus erat:
Non tulit hoc Nemēſis, formam ſumensq. ſivile
Lambini, ambroſio ſparſit odore ſenem.
Protinus excuſſa, ſerpente more, ſeneſta
Splendet, in exuuiis luxuriatq. ſuis.
Hoc tibi nunc debent Latia, Lambinē, Camæ-
na,
Æmula quod Graia ſtant ſua pleſtra lyra.

IN EVNDEM IO. PASSE-
ratus, Trecentis.

O Lim Philippos, buſſa gentis Martia,
Tuo imbuſſes, doctē Horati, ſanguine:
Nite per haſtois nuntius celer deum
Deſo pauentem ſuſtuliffet aere.
Et nunc Camæna, pars tui preſtantior,
Caliginoſa nocte premerentur, niſi
Alter diſertus ales, Atlantū nepos,
Lambinus, atro ſindicafſet a ſitu.

IN EVNDEM ANTON.
VALETVS IVNIANENSIS
Lemouix.

Q Vem nuper teſum edideras, Lambine,
poëtam,
Nunc fretus Genio ſimuliorē, iterum
Panc recens placidus erumpere geſſit in auras,
Lucis & ſura libriorē ſui.
Namq. manu extrema, extremāq. incude re-
cuſus,
Et naſtus lima munera cara tua,
Nunc totus niteſ, & ſectus maioribus aliis
Euolat à mendis integer & maculis.
Hunc ego, dum cerno tam pulcro exire decorum
Cultu, ſic tua me doctā Minerua capis,
Vt, niſi ſini Flacci plana omnia, & integri, ſan-
cti
Iuratis hac Flaccum præripuiſſe tibi.

D. LAMBINVS

CAROLO NONO,
GALLORVM REGI POTENTIS-
SIMO, ET CHRISTIANISSIMO,

S. P. D.

I quis umquam puer excelsò loco natus, Carole Rex Christianissime, domesticis rerum fortiter, iuste, praeclarèque gerendarum exemplis abundauit: eorum profecto tanta tibi copia suppetit, vt siue Franciscum I. auum tuum, siue Erricum II. patrem spectes, fortissimos, potentissimòsq; Reges, ad quascumq; illorum actiones propè diuinas, atq; immortaleis mente & cogitatione te conuerteris, maximi, latissimique laudis, & gloriae campi sese tibi aperire, atque explicare videantur. Nam tot res, & tantas domi forisque gesserunt, tot populis iustum bellum intulerunt, tot supplicibus praesidio, salutisque fuerunt, tot vrbeis expugnarunt, tam longè, latèque regni Gallici fincis protulerunt. leges tam vtileis, tamque salutareis sanxerunt, vt si tu, cum aetate processeris, eorum vestigia persequi, aut etiam cum illis certare volueris, non sit metuendum, ne non, quanto illi superioribus Regibus praestiterunt, tanto tu illis faciliè antecellas. Atque arteis quidem, ac virtutes eorum bellicas cum aetas nostra, patrùmque nostrorum admirata est, tum omnium gentium, posterorùmque seculorum littera celebrabunt. neque verò de ciuilibus, aut urbanis, quarum hereditas, atque imitatio aequè, atque illarum, ad te pertinet, posteritas umquam conticescet. sunt enim magno, excelsòq; animo dignissima: sunt grauitatis, sapientiae, pietatis, iustitiae, liberalitatis, amoris in Gallorum ciuitates plenissima. sed, vt ex his, eas, quae ad iuris aquabilis descriptionem, quae ad iustitiam, quae ad religiones, ac ceremonias pertinent, praetermittam, vellem mihi tanta suppeteret orationis facultas, vt singularem Francisci, aui tui (cuius nomen vigeat memoria hominum sempiterna) in viros eruditos beneuolentiam, ac liberalitatem meritis laudibus efferre possem. Quantis enim praeiis illos inuitauit? quot, & quantis muneribus cumulauit? Neg; verò in Gallos tantum, hoc est in suos, ita animatus fuit, verum etiam exteros, atq; adeò multo impensius, omni beneficiorum genere auxit, atq; ornauit. Ex quo factum est, vt ex omnibus terrarum oris, ac partibus viri Hebraicarum, Graecarum, Latinarum litterarum scientia clari, philosophi, iurisperiti, poëtae, rhetores praeiis amplissimis excitati in Galliam tuam

conuenirent. Mutatum erant ab illis litteris, à liquida & germana philosophia, à veterum, & probatorum auctorum vocibus, Lutetia gymnasia. vgebant in eis ineptæ verborum captationes, & cōcertationes: inanes, & spinosæ quasiuncula ponebātur: fallaces, & minuta conclusiuncula cōtorquebantur: disputationibus anilibus, barbaris nominibus, ac vocibus, impolitissimorum librorū lectione omnium gymnasiōrū parietes personabant. mera nuga, mera ineptia, mera barbaries docebatur. Ignoti erant Homerus, Pindarus, Aeschylus, Sophocles, Euripides: ignoti Plato, Xenophon, Aristoteles, Theophrastus, Plutarchus: ignoti Herodotus, Thucydides, Polybius, Diodorus, ceteri Graci scriptores omnes. lingua Latina elegantiam, & munditiem, incorruptum Latini sermonis usum nemo nouerat, nemo docebat. Hebraica, & Græca lingue elementa quidem erant nota: omni elegantiore, & puriore doctrina, omnibus Græcorum, & Latinorum melioris nota scriptorum monumentis carebamus. Piget, pudetq; referre quantatum omnium bonarum artium ignoratio Galliam tuam obfessam teneret: quantis tenebris populus tuus circumfusus, ac panē dicam, sepultus esset. Exortus est Franciscus ille, auus tuus, humanarum litterarum, omniumq; ingenuarum artium, ac disciplinarum verissimo cognomento parens appellatus: qui rus merum, qui sædam barbariem, qui graue virus, qui crassas tenebras è scholis, ex urbibus, è tota Gallia suo splendore depelleret, fugaret, dissiparet: sermonis Hebraici, Græci, Latini, omnium artium honestarum, & reipubl. utilium studia in hominibus ingenio præstantibus commoueret, atque excitaret. Id autem hac ratione affectus est. Lutetia duodecim doctores partim Gallos (in quibus erant illa Gallia tua ornamenta, Fr. Vatablus, P. Danesius, Iac. Tufanus, Dion. Coronæus, Oronsius Finaus) partim aduenas (in quibus erant Bart. Latomus Germanus, Io. Poblatus Hispanus, Agathius Guidacerius, Paullus Paradisus, uterque item Hispanus, Io. Stracelius Flander, Vidus Vidius Florentinus) proposito, atque attributo eis honestissimo premio instituit: quorum alij mathematicas artes, alij Hebraicas litteras, alij Græcas, alij Latinas, alij philosophiam ex ipsis fontibus haustam, alij artem medendi, & maxime eius partem eam, qua chirurgicè à Græcis appellatur, publicè docerent. Francisco successit Erricus, dignissimus pater filius, pater tuus, rerum, domi, forisq; gestarum gloria clarissimus: qui patrem cum ceteris rebus omnibus panē vestigiis ipsis persecutus est, tum eximio in litteratos, & eruditos homines amore, ac studio cum illo certauit: atque in eorum, qui vel excefferant è vita, vel alioqui sua sponte docendi munere defuncti fuerant, locum viros ingenio, doctrinæque præstanteis substituit, P. Gallandium, Iac. Siluium, Iac. Gopylum, P. Ramum, Adr. Turnebum, Fr. Vicomercatum, Io. Auratum, Paschasium Hamelium, Io. Callignium, Nic. Penam, Io. Mercerum, Bertinum Comitum, Rod. Mainum Britannum, Io. Quinquarborem. Ita viroque regnante artes, litteræ, disciplinæ

na omnes in Gallia floruerunt. Nam armorum quidem, rerumque bellicarum gloria iam pridem ceteris nationibus aut pares, aut etiam superiores eramus: litterarum autem atque artium libero dignarum laudibus antè quàm Franciscus avus tuus regnum obtineret, certè vincebamur. At nunc iidem Francisci aui tui, & Errici patris beneficio ita litteras amplexi sumus, ut non modò iam cum Germania (qua discantium, atque eruditorum multitudine semper abundavit, neque minus umquam litterarum, quam armorum cupiditate, studioque flagrauit:) verum etiam cum Italia, (qua cum viros acumine ingeniorum, solertiàque iudicandi praestanteis gignere existimatur, tum Latinarum quidem litterarum hereditatem quodam veluti gentilitatis iure sibi vendicavit: Gracarum autem possessionem quasi vacuum, & caducam eversa, ac deleta Gracia celeriter occupavit,) ultro pedem conferre, atque in certamen descendere audeamus. Hunc igitur ingeniorum cultum, hanc humanitatem, hanc optimarum artium celebritatem, quam ab avo, & patre tuo consecuti sumus, tua persona decòrum est, Carole: tuis maioribus dignum: ei spei, quam de te habemus, consentaneum, te studiosè tueri, diligenterque conservare. Non enim credibile est, te ita dicturum, satis esse, si artis militaris, & bellica gloriam tibi ab illis relictam retineas: de urbanis, & civilibus artibus non esse tibi magnopere laborandum. Nam primùm, quarum artium exercitatio tuis maioribus tantopere fuerit probata, eas te arteis improbare, amplitudinem, ac maiestatem tuam non decet: deinde ne te quidem prateris, utpote, à praestantissimis doctòribus, ac magistris institutum, optimisque praeceptis imbutum, & quod caput est, natura bonitate valentem, scientiam inscientia, sapientiàmque insipientia longè esse potiorem, ac praestabiliorem: neque esse consentaneum, cuius Regis populus aureis habeat teretes, eruditas, & purgatas, ingeniumque doctrina expositum, eum Regem, litterarum, & scientia suavitatem neque auribus sentire velle, neque cogitatione comprehendere, ac percipere curare. Neque porro existimo, tibi id probatum iri, quod de Alexandro Magno Philippi Macedonum Regis filio scriptores locupletes memoria prodiderunt, illum ita animo fuisse affectum, ut, quoties Philippus aut urbem aliquam nobilem cepisset, aut praelium secundum fecisset, aut victoria aliqua denique potius esse nuntiaretur, non admodum late ferret, suisque aequalibus diceret, patrem nihil magni, praeclarique, quod gereret, sibi relicturum, existimans, quanto plureis urbeis Philippus expugnasset, quantoque plureis victorias peperisset, tanto se aut pauciores rerum à se gerendarum occasiones habiturum, aut sibi pauciora, quae subigeret, ac domaret, reliqua futura. Quamvis enim esset hoc insigne, & luculentum eius animi magnitudinis, & gloriae cupiditatis argumentum: si fortitudinem tamen non corporis viribus, sed animi robore metimur: & si altitudinem animi non in fortuna temeritate, neque in militum laceris, sed in animo innicto posset am esse arbi-

tramur: & si solidam, verámque gloriam non in expugnandis urbibus, ne-
 que in propagandis imperij finibus, sed in cohibendis, & comprimendis animis
 motibus, rebusque secundis moderatè, sapienterque ferendis locatam esse
 existimamus: fuisset illud profectò multo certius magna ad virtutem futu-
 ram indolis Alexandri signum, primum secunda Philippi patris fortuna, vi-
 ctorisque latari: deinde rationem inire, quemadmodum tot ciuitates, tot
 populos, tantum regnum sapienter, iustèque moderari posset, quàm in incerto
 belli euentu, spem gloria sua collocare. Nam, cum due sint artes potissimum,
 in quarum studium reges incumbere, quas perdiscere, in quibus versari vel
 soleant, vel debeant, una militaris, & bellica, per quam hostilis, & externa
 iniuria propulsetur: altera civilis, & urbana, & quodammodo togata, per
 quam ciuitates optimis legibus, institutisque temperata, concordia, otio, opi-
 bus, virtute floreat: dubitari non debet, quin ea, per quam populus vita bea-
 ta queritur, & cuius causa prior illa est comparata, longè illi sit anteponenda.
 Bella enim non nisi necessario suscipiuntur: neque quisquam est, nisi immanè
 planè ingenio pradtus, qui non per disceptationem, ac rationem, quam per
 vim, & ferrum ius suum obtinere malit. Cum illud non licet, ad hoc decurri-
 tur, ut iniuria ferro repulsa, iure nostro armis recuperato, victoria bello par-
 ta, otio, pacèque potiamur. Quemadmodum autem naui gubernator ad cur-
 sum secundum, medicus ad agri salutem suas omneis curas, & cogitationes
 refert: sic bono principi, eorum, quibus praeest, vita beata proposita debet esse,
 ut illi fortuna bonis sint locupletes, & copiosi: viribus corporis valentes, ac
 robusti: omnibus animi virtutibus instructi, atque ornati: gloria, famaque
 praestantes, & clari: quae tum denig, contingere solent cum Reges sedulo dant
 operam, ut sint ipsi bellicosi simul, & sapientes: cumq, sapientia, iustitia, pie-
 tatis aequè, atque artium bellicarum cupiditate, studioque ducuntur. Itaque
 antiquissimi illi poeta non aliam (opinor) ob causam Palladem armatam fin-
 xerunt, quàm, ut significarent in Regibus, & rerumpub. moderatoribus bel-
 licam virtutem cum sapientia coniunctam, & copulatam esse oportere.
 Quam rationem secuti prisca illi heroes in disciplinam hominum erudito-
 rum, longoque usu peritorum filios suos studiosè tradebant: & Reges ipsi do-
 ctos viros, & sapientis in comitatum, amicitiamque suam cupidissimè reci-
 pere solebant. Sic fortissimum illum Graecorum Achillem Pelei Thessalorum
 Regis filium à Chirone Centauro puerum eruditum esse litteris proditum est:
 & eidem iuveni ad Troiam profectò Phœnix ait apud Homerum se comi-
 tem, & custodem iccirò à patre esse additum, ut illum efficeret oratorem
 verborum, actorémque rerum. Summus ille Atheniensium concionator Peri-
 cles, qui annos quadraginta doctrina, consilio, eloquentia dicitur Athenis
 praefuisse, priusquam ad rempublicam accederet, ab Anaxagora Clazomenio
 fuerat institutus: Timotheum, Cononis praestantissimi imperatoris filium,
 Isocraes:

Iſocrates: Epaminondam Lyſis Pythagoræus: Alexandrum magnū Ariſtoteles eruderunt. Ageſilaum Xenophon: Philolaum Archytas Tarentinus: Dionem Plato Athenien. docuerunt. Sapientum autē conſuetudinē, & amicitia à Regibus eſſe appetitam, teſtimonio ſunt Solon, & Anachariſis: quorū alterius ſermone, & congreſſu magnopere Cræſus eſt delectatus, atq; adiutus: alterū cum Darius litteris & promiſſis inuitaſſet, nihil profecit: teſtantur Plato, & Ariſtippus, qui cum Dionyſio vixerunt: & Calliſthenes, qui cum Alexandro: ali j deniq; quā plurimi. Iam verò in iis, qui ſapientia, doctrinaq; laudib. clarent, non poſtremum locum poëta videntur obtinere. Quin ſi verū quarimus, vel iidē fuerunt olim poëta, & philoſophi: quem in numerū referre licet Orpheū, Amphionem, Muſaū, Homerum, Heſiodū, Solonem, Phrylidē, Xenophanem, Parmenidem, Epimenidem, Empedoclem, Platonē: vel, ſi qui Philoſophi à ſtudio poëtico fuerunt remotiores, quales ſunt poſteriores, ſi, niſi poëtarū auctoritate, ac teſtimonio ſua decreta confirmarent, ac fulcirent, à periculo ruina nō procul abeſſent: ut omittā, quod pleriq; ex his ad vitā bene, & ſapienter inſtituendam non multum adiuventi videntur aſtulſſe: At ex poëtis (eos excipio, qui nihil præter voluptatē lectōris quarunt) vix ullum reperias, qui nō aut à vitio quidem, turpitudinēq; animos auocet, ad virtutem autē, & honeſtatem excitet, atq; acuat: aut mores corruptos emendet, & corrigat: aut res vel temperanter, moderatēq; factas, vel magnificē. fortiterq; geſtas immortalib. laudibus efferat, atq; ad ſempiternā memoriā conſecret: aut illuſtria virtutū exēpla ex omni antiquitate repetita huius atq; hominib. ſuperdet: aut homines calamitoſos, & grauib. fortune caſib. afflictoſ excitet, atq; extollat. Quis philoſophus umquam vel diſtinctius, quid ſit virtus, quid vitium: quid turpe, quid honeſtū, diſputauit: vel planius honeſti pulcritudinē, inhoneſti deformitatem: ſapientia, vim, & utilitatē, inſipientia imbecillitatem, atq; incōmoda diſputando demonſtrauit, quā Homerus diuinis ſuis carminibus ante legentium oculos conſtituit? quis hominum mores, & moſus: quis animantium naturas: quis ſola terrarum: quis aſtus, & fluctus marinos: quis ventorum flatus: quis nauigandi pericula, tempeſtatesq; aduerſas: quis temporum varietates: quis præliorum imaginem: quis urbium oppugnationes: quis acies inſtructas: quis imperatorias virtutes: quis rationem moderandorū animorum: quis ſeriem bene moratarum ciuitatum: quis deniq; omnium rerum, qua hac vniuerſitate continentur, varietatem illuſtrius umquam, Homero depinxit? Quid ceteros poëtas, Epicos, Lyricos, Tragicos, Comicos perſequar: quorum vel nomina commemorare longum ſit? ſed tamen quantum ex ſingulis generibus fructum, quantāque cum voluptate coniunctum percipiunt, qui in talium ſcriptorum lectione verſantur? Quid, quod poëta principibus, & regibus, atque à diis immortalibus cari fuiſſe dicuntur? ut Caſtori, & Polluci Simonides: & Collixi Pindarus: Polycrati Samio Anacreon: Aeſchy-

lus, & Simonides Hieroni: Dionysio Siculo Polyxenus: Euripides Archelao: Scipionibus, & Catoni maiori Ennius: Scipioni Africano minori, & Lelio Sapienti Lucillus: Memmio Lucretius: C. Cilnio Mecenati, M. Vipsanio Agrippa, Cafari Augusto Virgilius, Varius, hic, quem tibi nunc donamus, Q. Horatius Flaccus. Pittacus Alcaeo, à quo fuerat non solum versibus, & stilo violatus, verum etiam armis, & ferro appetitus, cum ille in potestatem suam venisset, iniuriam acceptam remisit, atque ignovit: C. Iulius Caesar eadem lenitate, & clementia usus C. Valerio Catullo, à quo fuerat petulantissimis, & contumeliosissimis versibus laceratus, secum redeundi in gratiam potestatem fecit. Eundem Catullum Manlius Torquatus, Tibullum Valerius Messala, singulari benevolentia complexi sunt. Sed quorsum tam multa de litteris, philosophis, ac poetis? primum ut ostendam, clarissimorum, & sapientissimorum principum, regumque, atque imperatorum factum, & institutum, Francisci I. auitui, & Errici II. patris, Regum maximorum, iudicio esse comprobatum: deinde ut te sponte tua currentem ad parem in litteras, & litteratos voluntatem, simileque studium excitem: postremo ut, quem poetam C. Cilnius Mecenae, eques Rom. nobilissimus: M. Vipsanius Agrippa, dux exercitus clarissimus: Caesar Augustus, princeps fortunatissimus plurimi fecerunt, vehementerque dilexerunt, cuiusque consuetudine, & ingenio, & moribus plurimum delectati sunt, eius scripta, multorum quidem saeculorum auctoritate comprobata, sed temporum, litteris inimicorum, culpa, valde deprauata: quae nunc ad te deferro quam plurimis locis non sine meo magno labore, ac sudore prope modum suae nativae integritati restituta, ac mendis saeculorum perpurcata, in suisque commentariis à me explicata, atque illustrata, eo vultu accipias, eoque animo complectare, quo vultu, & quo animo Franciscus avus tuus, quo Erricus pater, sapientissimi Reges, genus hoc scriptorum accipere, atque amplexari solebant. Enimvero Carole non ego ad te poetam aliquem unum de multis offero: sed poetam omnibus suis numeris perfectum, atque absolutum: summum, atque adeo solum, in tota lingua Latina Lyricum: Satyrarum scriptorem praestantissimum, atque excellentissimum: multiplici, & varia rerum copia refertum: illustri verborum splendore illuminatum: sententiarum pondere gravissimum: scribendi elegantia politissimum, ac purissimum: orationis figuris ornatisimum: in cudendis novis vocabulis sine invidia felicissimum, sine vituperatione audacissimum: in Graecorum loquendi generibus imitandis & cum prudentia, iudicioque liberrimum, ac solutissimum: & cum libertate, licentiaque cautissimum, ac prudentissimum. Nemo umquam Latinorum iustitiam, fidem, continentiam, parsimoniam, religionem, patientiam paupertatis, contemtionem rerum humanarum laudavit ornatis: nemo iniustitiam, perfidiam, libidinem, avaritiam, luxuriam vituperavit acerbius: nemo ad subeunda pro patria pericula, atque ad mortem pro libertate oppetendam inflamas ardentius.

DEDICATORIA.

*ardentius. Nemo neque ad virtutem acrius excitavit, neque à vitio gravius reuocavit: nemo bellorum civilium calamitatem miserabilius deploravit: nemo neque amores cantavit mollius ac tenerius, neque tempestiuorum convivi-
orum hilaritatem descripsit floridius: nemo hominum suae aetatis mores carpsit urbanius. dies me deficiat, si huius poetae virtutes poeticas non modò persequi. & commemorare scribendo, aut distinguere partiendo, sed etiam recordari cogitando, aut notare coner observando. Quod si poeta omni laude cum-
mulatus, omnibusque suis partibus absolutus, & perfectus ille est, qui voluptatem, & delectationem lectoris cum utilitate, fructuque coniunxit: sine controuersia ceteris omnibus poetis Graecis, ac Latinis (Homero excepto) 2.
Horatius Flaccus meritò est anteponendus: in quo sic dulcedo cum utilitate certat: ita suauitas grauitati par est, ut, si detracta voluptate, ac dulcedine, sola grauitas, utilitasque spectetur, hac lectorem in legendo retinere queat: contra si quis deimita utilitate, solam versuum dulcedinem, ac iucunditatem sequatur, hac eum sua illecebra captum, ut in se continenter affixus inhareat, pellicere possit. Ex his autem commentariis cum ipso Flacco coniunctis, cum
duo corpora fecissem, quorum alterum ad Carminum: alterum ad Sermo-
num libros pertinet: eam potissimum partem tibi dicandam esse iudicaui, quae propterea quòd & ordine prior, & argumenti, rerumque amplitudine elatior atque grauior, & verborum splendore illustrior, atque ornatior, & concinnitate venustior, ac floridior, & varietate ipsa grauior, ac iucundior est, tuae aetatis simul, & maiestati magis conuenire videbatur. Vale, & regna. Idib. April. anno clò Id LXXI. Lugduni.*

VM tibi poëtam commendare non debeo, humanissime lector, vel cuius lectione omnes homines erudici plurimum delectantur, vel qui suis ipsius virtutibus, atq; ornamentis satis commendatur: quamobrem commentarios in eum olim scripserim, nunc in lucem proferam, rationem tibi fortassis afferre debeo. Non te morabor pluribus. Ego hunc poëtam partim mea sponte, partim doctorum virorum iudicium secutus, adolescens in primis amavi, semperque libentissimè legi: neque me ab eius lectione vel iuris ciuilis studia: vel potentiorum amicorum conuictus, & consuetudo: vel longinquæ, ac diuturnæ peregrinationes vnumquam abstrahere potuerunt. Sed, cum in hoc scriptore mihi pleraque partim aliquanto obscuriora, neque satis ab iis qui cum explanandum susceperant, declarata: partim iniuria temporis deprauata, quæ sine ope codicum manuscriptorum restitui non possent, esse viderentur: nihil mihi tum quidem d. abatur aliud, quàm, vt sperarem me talium librorum copiam aliquando habiturum: interea verò è philosophis, ac poëtis Græcis, & Latinis: ex antiquitatis Rom. monumentis: ex Athenæo, Pausania, Suida, Stobæo, ceteris, ea, quæ ad hunc poëtam lucis aliquid afferre posse mihi viderentur, studiosè colligere, ac notare non desinebam, vt iis vnà cum amicis vterer, non vt ea diuulgarem. Profectus sum tandem in Italiam cum viro clarissimo, Franc. Turnonio Cardinali. Romæ cum eam, quàm votis, omnibusque antea experieram, veterum librorum copiam nactus essem, non putavi mihi oblatam de hominibus bene merendi occasionem, mea negligentia è manibus amittendam esse. Itaq; vetera; quotquot potui, exemplaria vndique corrogata, alia eorum voluntate, quorum erant, in diuersorium meum transportanda curavi: alia, quia è suis locis auferre nefas erat, suis quæque in bibliothecis inspexi, & cōsultui. In bibliotheca Pontificis Rom. Vaticana, quæ mihi beneficio Gulielmi Sirleti, & Hieronymi eius fratris, & Federici Brutij, quoties mihi commodum erat, patebat, quinque libros antiquissimos, manûque scriptos reperi. Donatus Iannoctius Florentinus vnum, qui fuerat amplissimi, atque ornatissimi viri Rhodolphi Cardinalis. eoque mortuo cum aliquot aliis Græcis, ac Latinis ad ipsum testamentum peruenerat, mihi commodauit. A Gabriele Faërno, homine candidissimis moribus, vnum item commodatò accepi. Accesserunt duo, quorum alter erat Rainutij Farnesij clarissimi Card. typis ille quidem excusus, sed cum antiquissimis, atque optimis codicibus comparatus, atque ex eorum fide, ac testimonio quamplurimis locis emendatus: alter Lodeuico Vrsino Farnesiorum consobрино, adolescenti pudenti, ac probo, ab Annibale Caro donatus fuerat: in quo desiderabantur sermonum libri. Horum vtriusq; mihi facta à dominis copia est, opera Fuluij Vrsini, hominis eruditissimi. Postremò mihi ex Italia reuerso, cōmentariis meis iam absolutis, liber item calamo scriptus, verustissimus à Io. Torneſio, typographo Lugdunensi, nuper insperatè Lugduni oblatus est. Cum his igitur singulis libris cœpi Romæ attentissimè, atq; accuratissimè vnum exemplum Horatianum typis descriptum conferre: contuli: lectionis varietatem, librorumq; dissensionē conferendo notavi. Non est huius temporis, aut loci, lector erudite, pluribus verbis tibi commemorare, quantum mihi à vulgatis reperti sint discrepare. suis quæq; locis vel per te, vel me indicante cognosces. Hoc tantum in præſenti fatebor, me, hac tanta dissensione, ac discrepantia animaduersa, spe, animòq; multo maiore

to maiore ad cōmentarios meos informatos iam, seu potius inchoatos, quàm prius mūm absoluedos me cōtulisse, ut, si doctorū virorum iudicio digni essent, qui in manus hominū pervenirent, vtilēsque studiosæ iuuentuti futuri viderētur, in publicū pderent: sin minus, Q. Horatius Flaccus saltem & antiquorū librorū auxilio, & mea opera restitutus quodā modo reuiuisceret, ac renaceretur. Nunc de cōmentariis meis quid te ab eis expectare velim, quidq; in eis cōficiendis secutus sim, pauca dicā. Primū Horatium ipsius auctoris sententia studiosissimè inuestigata, & perquisita, similibusq; locis inter se cōparatis, explicavi, ac declaravi: Deinde, quæcūq; mihi visus est a poëtis, & philosophis Græcis, qui quidē extēt, sumsisse, aut mutuat⁹ esse, ea è fontib. petita, tuis oculis optima fide subieci: Tum, quæ ad Græcorū historias, fabulāsque pertinet, etiā ea è Græcis ipsis, & poërum Græcorū scholiastis excerpta, tibi proposui, tibiq; produxi: neq; solūm produxi, verūm etiā Latine omnia fore reddidi. Præterea Græca omnia loquendi genera, in quibus creber, & frequens est Horatius, diligenter obseruavi, notavi, indicaui: vim, pondus, elegantiam verborum ostendi: Horatianam Latine loquendi rationem cum optimorum Latini sermonis auctorum Plauti, Terentij, Lucretij, Catulli, Ciceronis, Cæsar, Sallustij, Virgilij, Tibulli, Propertij, T. Liuij loquendi consuetudine congruere demonstraui. Præterea si qua verba lectiora, aut si qua loquendi genera concinniora sæpius, & pluribus locis ab eo esse usurpata animaduerti, ea diligenter collecta, sub vno quasi aspectu, quàm aptissimo potui loco, ut adolescenteis quærendi labore leuarem, collocaui. Postremo per quàm multos auctorum Græcorum, & Latinorum locos quasi aliud agens, occasione tamen oblata & corruptos restitui, & obscuros declaravi.

Rectam autem vocum scribendarum rationem, quam orthographiam Græci nominant, eam sum secutus, quæ plerisq; doctissimis ætatis nostræ viris probatur, quæq; in veteribus, & fide dignis marmoribus reperitur. exempli causa hæc nomina, sic typis describenda curavi, *Macenas, Paullus, Messala, Sulpicius, Mucius, Scævola, Hirtius, Cassellius, Patrus, Calpurnius, Tiberius, Etruscus, Brundisium, Aricia, &c.* Tum hæc hoc modo, *silua, hiems, seculum, maror, & mareo, celum, had u, nuntius, conuiuium, etium, auctor, cetera, heres, ænema, &c.* Tum hæc, quæ ab vno veluti fonte manāt, cum diphthongo æ factus, *sanus, facundus, femina, sanus*: hæc autē, quæ è Græca voce *μῆν* nata sunt, cum diphthongo æ. *pæna, pænitet*, illa autē *pæne, panuria*, cum diphth. æ, non q̃ alia eorū sit origo, sed q̃ talē scripturā cōfirmant antiqua monumenta, veterēsque mēbrane. In his porro *sumsi, cōtemsi, comsi, promsi, demsi: sumtus, contemtus, comitus, promtus, demtus*: & in his *emtus, ademtus, exemtus, interemtus, peremtus*, primū antiquissimi Grāmatici auctoritatē: deinde rationē, ac veritatē ipsam sum secutus. Marij igitur Victorini, qui Elij Donati fuit æqualis, hæc verba sunt in lib. de orthographia. *Nam hiems, & sumsi, & infumsi, & demsi, sine dubio per m. s. scribetis: & quando in harū vocum mentionē incidimus, nec cōsumitū, nec emtū, nec redemtū, nec temptat, nec atēptat, & similia istis, per p. t. scribetis vitiosè, sed, ut ego scripsi, iuxta m. t. ponetis.* Multum quidē apud nos valere debet tanti Grāmatici sentētia, atq; auctoritas: sed, si quis huius scripturæ rationē quoq; flagitabit, ea verò est in promptu posita, minimèq; obscura. Sed priusq̃, p̃grediar longius, etiā atq; etiā abs te peto, lectōr humanissime, ut tibi hoc persuadeas, me & officio adductū, & necessitate quadā coactū de his rebus, quæ Grāmaticorū sunt, hoc loco disputare. Nam, præterq̃ q̃ cōsiliū meū harum vocum ita scribendarū, tibi probatū esse volo, quidā amicus meus, vir cum primis doctus, cum mihi prorsus assentiretur, rogauit me, ut tibi huius

consilij, factiq; mei rationē exponerē. Non debet igitur supinū à sui præteriti vel lege, vel natura discrepare, neq; vllā omnino litterā, quæ in præsentī, aut in præterito nō fuerit, assumere, præter eas, quæ supinorū sunt, ppiā, quales sunt s. & t. nam in duplici x. potestate s. inest. Cū igitur hæc verba *emo, redimo, adimo, eximo, interimo, perimo* & in præsentibus, & in præteritis littera p vacent: supina quoq; eadē vacare debent: itaq; scribēda sunt, *emī, redemī, ademī, &c.* De his autē *sumo, promo, temno, como, demo,* & similibus, dico præter naturā liquida m. quæ est horū verborū littera quodāmodo genitilis, i. à qua ceteri modi, ceteraq; tempora oriūtur, ac gignuntur, quā Græci characteristicā appellant, dico, in quā, præter illius litteræ naturā, p. in eorū præteritis, & supinis interponi. Nam liquida m. quæ fuit in præsentī, vel perit in præterito, vt *premo pressi*, vel, si fortē seruetur, nullā præterea assumit consonantē: vt *emo emi, gemo gemi*. Idēq; de liquida n sentiendū: vt *sino sini, pono posui, sperno spreui*: in quib. perit: *cano, cecini; geno, seu gigno, genui*: in quib. retinetur. P. autem in præteritis eorū verborū dumtaxat intercedit, quorū in præsentī vel b inerat, vel hoc ipsum p. qualia sunt *sorbeo, scribo, nubo, sculpo, carpo, rapio*. Nam b & p litteræ sunt inter se affines, & cognatæ: faciliq; altera in alterius locū migrat. quod itē de m & p dici nō potest: quæ litteræ ita sunt inter se dissimiles, & dispares, vt altera cum altera numq; commutari possit. Iam verò, in quorū verborū præteritis p inest, vt in his *sorpsi, scripsi, nupsi, sculpsi, carpsi, rapui*, & simil. etiā in eorundē supinis p reperitur, vt *sorptum, scriptum, nuptum, sculptum, carptum, raptum*, & simil. alioqui nullū eius in supino vestigiū apparere debet. Neq; me mouet alius quidā nobilis grāmaticus, qui tradidit m ante t sine p. ppter euphoniā, scribi nō solere. Atqui cacophonia est potius. multo enim lenior, & facilior, & suauior p nuntiatio est harū vocū ita scriptarum sine p. *sumtum, cōientum, promptum, &c.* Eo autē tempore nata est hæc vitiosa scribendi consuetudo, quo tempore barbaries, ignorantiaq; Latini sermonis non modò Galliam nostram, verū etiam Italiam, ceterasq; orbis terrarum partes occupant: & quidē ex eorū inepta opinione nata, qui arbitrabantur, m ante s & t sine p neq; scribi debere, neq; pronuntiari posse. Indidem horū vocabulorū scēdissima, & corruptissima scriptura manauit: quæ etiā in quibusdam libris manu scriptis. atq; adeò in nonnullis veterū marmorum fragmentis reperitur, *hiemps, contempno, dampnatus, ansempna, sollempnis, alumpnuus, temptare, Pompina tribus*. quæ nondū me puerò è libris, qui tui typis excudebantur, penitus erat sublata: nunc autē ab omnib. viris litteratis repudiata, ab omnibus libris vulgaris funditus deleta est. Quòd si huiusmodi scripturæ mendū, ac vitiiū in his vocibus, veritate expugnante, ac peruincente correctū est, cur non item in illis *sumpsi, prompsi, contempsi*, & simil. in his, *emptum, interemptum*, & simil. corrigetur, cū eandē in vtrisq; rationē valere videamus? Ego quidē hanc tam peruersam scribendi consuetudinē, quæ vsq; ad hoc tempus in talib. vocibus hæret, nunc tandem, ignorantia tenebris ex Italia, Gallia, Germaniaq; fugatis, litterarūmq; luce nationibus omnib. reddita, de medio censeo esse tollendā. Quòd si qui à me dissentient, malēntq; inueteratū rudium sæculorum errorem pertinaciter defendere, quā vocem rationis audire: primū mei me facti conscientia consolabor, quòd etiam in re leui, paruiq; momenti meam sententiam hominibus simpliciter, seduloq; aperui: deinde ab illis petā, vt, si sibi licere volunt, cum vulgo sine metu reprehensionis errare, mihi liceat cum paucis doctis sine culpa temeritatis & auctoritatem Victorini, & rationem sequi. sed nimis multa de nugis. Nunc igitur Horatianæ lyræ modos, ac numeros audiamus. Vale.

IDEM

IDEM LECTORI SECVN-

DÆ EDITIONIS.

VID hac secunda editione ad primam accesserit, quantoque hac illi praestet, paucis te, bone & erudite lector, admonendum esse puto. Non enim is sumus, quos pudeat fateri, nos multa quotidie audiendo, legendo, viuendo denique discere, quae nobis antea fuerint incognita atque ignorata. Nam si plerique homines gloriosum sibi esse ducunt, rem à patre acceptam vel mercatura, vel negotiatione, vel parsimonia, vel alia aliqua honesta ratione amplificare: si Solonem illum, virum sua civitatis sapientissimum, & unum è septem, non puduit de se scribere ac pradicare, se quotidie senescere multa addiscentem: quid causa est, quare mihi turpe esse existimè ingenuè fateri, mihi non pauca hodie esse nota atque aperta, quae antea fuerint obscura, atque ignota? Hoc igitur admonendus es, lector humanitate & doctrina expolite, hanc posteriorem editionem multis partibus esse priore meliorem ac perfectiorem. Cum enim hunc eruditissimum & acutissimum poetam, Q. Horatium Flaccum, olim in Italia cum decem libris manuscriptis contulisses, omnesque scripturae varietates satius diligenter observasses, & adoras unius exempli typis impressi ascripisses: atque ex illorum librorum auctoritate multos quidem locos in hoc scriptore corruptos sanavisses, sed multo plureis partium religione quadam deterritus, partim recepta lectionis consuetudine occupatus, partim vitæ genere vago, & instabilis, minimèque tranquillo iactatus, partim curis maioribus suspensus, instans atque incaustigatos reliquisses: in patriam aliquando reuersus, breuique post tempore in collegium professorum Regiorum beneficio Regis Karoli noni, cui commentarios meos in quatuor carminum libros, & epodos inscripsam ac dicaueram, cooptatus, & Lutetia vitæ genus, præterquam quod bellum intestinum repente exortum, annosque ferè duos per omnes urbes Galliae grassatum, bonas litteras, & honestas disciplinas, omnesque adeò virtutes penè dicam funditus in Gallia oppressit atque exstinxit, cetera quietum, otiosum, ac tranquillum, & meis studiis ac moribus appositum & accommodatum, nactus, cæpi multo liberius, quam umquam antea, nihil tamen de docendi munere mihi à rege imposito atque assignato detrahens, cum in omnibus scriptoribus Graecis ac Latinis dies, noctesque versari, tum verò ex Latinis quidem Lucretium, Ciceronem, Horatium: ex Graecis vero Homerum, Euripidem, Platonem, Demosthenem, & Aristotelem relegere ac retractare. Itaque secundo mei muneris, meaque professionis anno Lucretium sexcentis locis partim conjectura, partim ex fide membranarum antiquarum emendatum, & prope alium factum, & breuius commentariis explicatum divulgavi. Aliquos annis post totum M. Tullium partim a codicibus manuscriptis Memmianis, Huraltinis, Clericanis, Cuiatianis adiutus, partim doctorum virorum, qui ante me in eo scriptore emendando elaborarant, vigiliis subleuatus, partim meis ipsius viribus, meaque industria atque opera nisus, locis innumerabilibus correctum, notisque, & scholiis brevissimis explanatum, edidi. Quo labore perfunctus cum Horatium de integro in manus sumissem: meminissem autem (quamvis meum in hoc poeta emendando & explicando positum studium omnibus nationibus humanitate & doctrina politis gratum accidisse scirem) sed tamen meminissem, varias ac diuersas (ut sunt varia mortalium ingenia) ab eis, qui meos commentarios legissent, querelas esse iactatas: aliosque existisse, qui libros veteres aut non satis diligenter à me esse inspectos, & consultos, aut non satis recte, & expresse atque imitatos quæererentur: alios, qui dicerent

non omneis locos Horatii difficileis atque obscuros à me esse explicandos, & declarandos: alios, qui Latinam omnium testimoniorum & exemplorum Græcorum interpretationem requirerent: alios, qui multo pluribus exemplorum luminibus, testimoniis, & auctoritatibus tum Græcis, tum Latinis meos commentarios ornari potuisse prædicarent: alios, qui nonnullorum locorum explicationem improbarent: his omnibus hac secunda editione satisfacere conatus sum. Ac primum quidem illi, qui arguebant, me libros veteres vel parum diligenter inspexisse, vel parum religiose secutus esse, ita satisfeci. Nam præterquam quod omneis scripturæ varietates ex decem libris veteribus, quibus Roma sum usus, & uno, quo Lugduni, exscriptas atque excerptas, & ad oram unius libri impressi a scriptis, diligentissimè recognoui ac relegi, sex præterea Luetia item manu scriptos nactus sum, unum a N. Clerici hereditibus, duos ab humanis, viro Lod. Russardo, iuris ciuili apud Anaricum Baturigum interprete ac doctore, treis ab Io. Nicotio, prudentis. & ornatiss. viro, non ita pridem legatione apud Lusitania regem functo: ad quos accessit sextus, mihi quattuor ab hinc annos ab Jo. Colombino Monstrolienfi donatus. Partim igitur undecim illorum codicum priorum auctoritatibus repetitis ac retractatis, iterumque atq. iterum consideratis, partim sex libris posteriorib. diligentissimè collatis, & attentissimè per pensis quos locos in priore editione mendosos imprudens reliqueram, eos hac secunda in integrum restitui. Illi, qui negabant totum Horatium esse à me explicatum, sic occurrì, nullo prorsus loco, nulla sententia, nulla deniq. voce, quæ modo lectorem non tardissimum remorari posset, intacta relicta: Tertiis hoc modo morem gessi, quod quicquid est in commentariis meis ex Græcis auctoribus prolatum, Latine a nobis redditum est, incondite illud quidem interdum & impolite, sed ita tamen, ut sententia Græcorum verborum homini Græcis litteris non satis erudito non obscura esse possit: quartis ita obsecutus sum, quod sexcentis exemplis ac testimoniis oratorum, poetarum, philosophorum, historicorum, tum Græcorum, tum Latinorum hi commentarij amplificati atque aucti sunt: Postremis in eo cumulatè satisfeci, quod quorundam locorum explicationem, quia ea mihi commoda & recta, aut certè tolerabilis videbatur, argumentis & rationibus probabilibus confirmaui: in nonnullis sententiam mutauì. Meum illud institutum hic mordicus retinui, perpetuèque seruaui, ut, si quis Horatii locus ab aliquo alio vel ingeniose emendatus, vel eruditè explicatus est, siquid à quopiam prolatum est ad aliquam Horatii sententiam declarandam, quod quidem sermone ac mentione dignum iudicari, id suo auctori bona fide reddiderim, neminemque sua laude spoliari: contra siquid ab aliquo minus apte, minusve probabiliter excogitatum & litteris mandatum est: id aut dissimularim, aut sine acerbiori auctoris reprehensione coarguerim: neminem quantumuis longè à recta regione aberrantem, ne laceffitius quidem, nominatiuè contumeliosius appellarim.

Vale.

LECTORI

VAMDIU inter mortales mihi huius lucis vsura frui concessum fuerit, Amice Lector, ego profectò nunquam, cum homines hominum causa sint generati, ut ipsi inter se alij aliis prodesse possint, neque sumtibus, neque labori parcam, ut tua studia promouere, atque prouehere, aliqua certè ratione iuuare possim. Huius verò mei erga te studij, atque voluntatis, locupletiores, certioresq; testes edere non possim, quàm illos Latinæ linguæ principes, qui superioribus annis ex officina nostra prodierunt. Anno Dom. c15. 10. 1xviii. Dionysius Lambinus Monstrolientis, Regius Græcarum literarum professor, vir doctissimus, cuius memoria omnibus bonis & doctis, propter summam eius virtutem, & eruditionem, sacrosancta esse debet, Q. Horatium Flaccum, suis commentariis anteà explicatum, noua commentationum accessione illustrarat, vt tercia etiam parte amplifi-
cati viderentur. Nunc verò tibi, studiose lector, eiusdem Lambini nouam etiam, quod fortasse mirere, commentationum accessionem, quasi ipse ab inferis sit excitatus, ex officina nostra profero, quam eius vxori, faminæ lectissimæ, acceptam ferre debes, quæ eam tibi, quæ est humanitate, & in studiosos omneis beneuolentiâ, felicitatem non inuidit, neque verò inuidere voluerit, quæ optimè esset edocta, Lambinum suum, à virtutum, & litterarum laud-
profectum esse. Ad Lambini verò labores, nos, vt perpetuò in vetere nostro iuuantorum studiorum tuorum instituto consistemus, Henrici Stephani, viri egregie docti & græci, vnde & hec, & facilem obscuriorum locorum explicationem petere posses, adieci-
mus, eiusque potius, quàm vllius alterius argumenta, vbi nulla Lambini erant, vt Satyris & Epistolis præfiximus, propterea quòd mira breuitate, sermonis puritate & elegantiâ, totius rei summam, cui præfigerentur, complecti, atque perstringere videbantur. Huc præterea accessit, versuum cuiusque E, ò, li, & Odes ratio, & rerum memorabilium, sciròque dignarum Index locupletissimus, vt nihil in noua tanti operis editione desiderares, tuusq; studiis nostra diligentia non satis consultum esse, quererere. His itaque bonis ominibus, Amice Lector, fruire, & nostro labori generosisque conatibus nostris, pro tuo Animacandore, faue, vt ad maiora posthac audenda, atque suscipienda, huius nostræ erga te voluntatis comprobatione, incitemur. Vale.

ADMONITIO AD LECTOREM.

Qua ex Lambini Sigillis, recens superiorib. eius & Lugduni, & Lutetia apud nos cussis Commentariis, addita sunt, ea duobus huiusmodi [] quasi semicirculis inclusa notantur. Ad calcem verò Striusq; Horatiana partis, Annotationes omnibus studiosis admodum utiles, quas ex Henrici Stephani Horatio desumimus, sunt adiecta. Quæ quo singula referantur, ex earum inscriptione cognosces.

IO. MALVDANVS DE DIONYSII LAMPINI MONSTROLIENSIS IN Q. HORATIVM FLACCVM COMMENTARIIS.

Lippus scire, suos oculos quæ fata manerent

Olim, cum cuperet, vatem ipse adiisse Sabellam

Fertur anuth Flaccus, notam sibi: (haruspice saluus

Arboris hæc casum, fulménque, lupique cruentum os,

Funestas pesteis, euaserat, atque Philippos)

Talia respondis motâ vates anus vna:

DVRA PARENS GENVIT TE LIPPVM FLACCÆ NOVERCA

DÛRIOR AT VENIENS AETAS TIBI LVMEN VTRVMQVE

ERIPET: TENEBRIS FIES ET TVRPIS OBORTIS.

NEC TE IPSVM AGNOSCÈS, NEQVE COGNOSCERIS AB VLLO

INTEGER: HAVD TAMEN HAC AETERNVM LVCE CAREBIS.

NAM TER QVINGENTAS, SEXAGINTA QVE VBI MESSEIS

PROTVLERIT TITAN: RAPTVM COLYRIA LVMEN

INLITA RESTITVENT. DISCVSSIS ERGO TENEBRIS

NEC LIPPVS, NEC CAECVS ERIS: TIBI, ET OMNIB' NOTVS

TVNC ERIS: ET PVLCRO SPLENDESCES INTEGER ORI.

MVLTQVE EXSTABIS, QVAM PRIMO INLYSTRIOR AEVO.

Verum dixit anus, sunt hæc colyria chartæ.

Q. HORATII FLACCI VITA

E VETVSTO CODICE NON ITA PRIDEM A

viris doctis exscripta, & edita: nunc item, sed emenda-
tior, diuulgata: cuius auctor existimatur

Suetonius.

Q Horatium Flaccum Venusinum, patre, ut ipse quidem tradit, libertino & exactionum coactore, ut vero traditum est, falsamentario, cum illi quidam in altercatione exprobrasset. Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? Bello Philippensi excisus à M. Bruto imperatore, tribunum militum meruit, & victis que partibus Venia impetrata, scriptum quæstorium comparauit. ac primo Macenati, mox Augusto in gratiam insinuatæ, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Macenas quanto opere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate.

Ni te visceribus meis, Horati,
Plus iam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigiosorem.

Sed multo magis extremis iudiciis, tui ad Augustum eclogio: Horatii Flacci, ut mei, esto memor. Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Macenatem scripto significat: Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum: nunc occupatissimus, & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam: & nos in epistolis scribendis adiuuabit. At ne recusanti quidem, aut succensuit quidquam, aut amicitiam suam suggerere desistit. Exstant epistola, & quibus argumenti gratia pauca subieci: Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. rectè enim & non temerè faceris: quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. Et rursus, Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. nam incidit, ut coram illo fieret à me tui mentio. neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque utique quod dicitur. Præterea sape cum, inter alios iocos, putissimum penem, & homuncionem lepidissimum appellas, Sinæque & altera liberalitate locupletans: scripta quidem eius vsque adeo probauit, mensuræque perpetuo credidit, ut non modo saculare carmen componendum iniunxerit, sed & Vindelicam & Victoriam Tiberij, Drusiq; priuignorum suorum: cumque coegerit propter hoc tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere: post sermones vero lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: Iratum me tibi scito, quod non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. an vereris, ne apud posteros infame tibi sit, quod videris familiaris nobis esse? Expressitq; eclogam, cuius initium est.

Cum tot sustineas & tanta negotia solus:
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Res italas armis tueris, moribus ornes,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Habitu corporis breuius fuit, atque obesus, qualis & à se ipso in Satyris describitur, & ab Augusto hac epistola: Pertulit ad me Dionysius libellum tuum: quem ego, ne acculem breuitatem, quantuluscumque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores libelli tui sint, quam ipse es. sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, cum circuitus voluminis tui sit dyuodisus, sicut est ventriculi tui. Ad res Venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo, foras dicitur habuisse disposita, ut, quocumque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruri sui Sabini, aut Tarentini: domusque eius ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi sub eius titulo & epistola, prosa oratione, quasi commendantis se Macenati, sed & traque falsa puto. Nam elegi vulgares: epistola autem obscura: quo vitio minime tenebatur. Natus est v. l. Id. Decemb. L. Costa, & L. Torquatus consulibus. decessit v. l. Calend. Decemb. C. Mario Censorino, & C. Asinio Gallo consulibus. post nonum & quinquagesimum annum, herede Augusto palam nuncupato, cum urgente & valetudinis, non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquilis, iuxta Macenatis tumulum.

CARMI-

CARMINVM LIBER I.

AD MÆCENATEM O d. I.

ARGVMENTVM.

Alios aliis rebus duci: se lyricorum versuum studio teneri.

MÆCENAS *asauis edita* * *regibus,*
O * *præsidium,* *et dulce decus meum:*
** Sunt quos curriculo puluerem Olympicum,*
Collegisse iuuat, * *meiæque feruidis*
Exitata rotis, palmæque nobilis
Terrarum dominos enehit ad Deos.
Hunc si mobilium turba * *Quiritium,*
Certat tergeminis tollere honoribus:

Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur arais.
Gaudentem patrios findere sarculo
*Agros, * Attalicis condictionibus*
Numquam dimoucas, ut trabe Cypria.
Myrtæum pauidus naua seces mare.
Luctantem Icaris fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rateis
Quassus, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
*Nec * partem solido demere de die*
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
*Stratus, nunc * ad aqua lenè caput sacra.*
Multos castra iuuant, et lituo tube
Permissus sonitus, bellæque matribus
Detestata manet sub Ioue frigido
** Venator, tenera coniugis immemor;*
Seu visa est catulis cerna fidelibus,
Seu rupit teretis Marsus aper plagas.
*Me doctarum * edere præmia frontium.*
Dis miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumque leues cum Satyris chori,
Secernunt populo, si neque tibiis
Euterpe cobibet, nec Polyhymnia
Lesboùm refugit tendere barbiton.
Quòd si me Lyricis vatibus inferes,
*Sublimi feriam * sidera vertice.*

M^{ÆCENAS}] In omnibus ferè manu scriptis codicibus, quibus vsus sum, nomen *Mæcenas* scriptum reperi & in prima & in secūda syllaba sine diphthongo: quam scripcuram tam-
 en non probem omni ex parte, sequor in eo tamen. quòd secunda per e, vocalem, non vt vulgò,
 per æ diphthongum scribitur. adiuvat me codex orationum M. Tullij Ciceronis calamo exa-

ratus in Cluentiana: quo loco scriptum etiam est hoc nomen sine diphthongo in utraque syllaba. Iam verò quòd ad primà attinet, Græcorum historicorum auctoritate moueor, apud quos *Μαρκλῶς* per α diphthongum scribi solet in ea syllaba, ut in secunda per α, quæ vocalis vertitur in e longum: & item apud Suidam, in iis vocibus, quarum syllaba prima est με cum diphthongo γ. *αγ*. Quin *Ελιαν*us, qui cum Romanus esset, Græcè scripsit, lib. 12. *Ποικιλ. 179*. hanc scripturam retinet. Præterea apud P. Victorem lib. de regionibus vrbis, & Priscianum libro de accentibus in exempl. Aldinis sine vlla varietate perpetuò ita scriptum est hoc nomen. Vnius præterea marmoris antiqui testimonium producam, quod Romæ visitur in ædibus Fulconum, è regione ædium Farnesianarum: in quo hæc sunt incisa, LIBERTORVM ET LIBERTARVM C. MAECENATIS L. P. POMT. POSTERISQVE EORVM ET QVI AD ID TVENDVM CONTVLERVNT, CONTVLERINT. Fuerunt autem Mæcenates ordinis equestris, quemadmodum declarat M. Tull. in ea oratione, quam modò commemoravi, his verbis, *Tunc C. Flavius Puffio, C.*

2. *Titinius, C. Mæcenat*, illa robora pop. Rom. ceterique huiusmodi ordinis, non fecerunt idem, quod nomen Cluentius, &c. Horatius ipse multis locis hunc Mæcenatem, equitem appellat, ut Od. x. huius lib. datus in theatro Cùm tibi plausus, *Cato Mæcenat* eques, &c. & Od. x. vi. lib. 3. iure perhorui Latè conspicium tollere verticem, *Mæcenat* equitum decus. De eodem sic C. Velleius Patreculus, *Tunc vrbis custodis præpositus C. Mæcenat*, equestri, sed splendido genere natus, vrb. ubi res vigiliam exigeret, sanè exformis, providens, atque agendi scirus: simul verò aliquid ex negotio remitti possit, otio ac molliis pene vltro seminam fluens, non minus Agrippa Cesari carus, sed minus honoratus: quippe vivit angusto clamo pame contentus: & maiora consequi potuit, sed non concupivit.

ATAVIS] atavum ait esse dictum Nonius Marcell. quasi tatam avi, id est, patrem. *Pueri enim*, inquit, *parvuli patres tatas, matres mammas appellant*. Varro Bimargo. *Avi & atavi nostri cum allium ac cepe eorum verbis olerent, tamen optimè animati erant.*

REGIBVS] Etruscis. Od. x. xix. lib. 3. *Tyrreno Regum progenies*. & Saty. 6. lib. 1. *Non, quia, Mæcenat*, *Lydorum quicquid Etruscis incoluit finis, nemo generosior est te*, &c. & Od. x. huius lib. ut paternus *Fluminis ripa*, &c. & Proper. lib. 3. *Mæcenat* eques Etrusco de sanguine regum, inter fortunam qui cupis effectum, &c.

O ET PRAESIDIUM] sic epist. 1. lib. 1. *rerum tutela mearum Cùm sis*, &c. Ponitur autem hoc loco præsidij nomen translàtè, ut & epist. 2. ad Lol. lib. 1. *Tuasque tuos fidentem præsidio*, &c. & Od. 1. lib. 2. *insigne mastu præsidium rei*, & Od. 5. huius lib. *Ne quicquam Veneris præsidio ferox*. & Od. x. xix. lib. 3. *Tunc me birem præsidio scaphæ Tutum per Ægeos tumultus Aura feret*. propriè epist. 11. lib. 1. *Præsidium regale loco dicitur*.

DECVS] ornamentum. Nam & M. Tull. & penumero hæc duo coniungit, præsidium, & ornamentum. sic & Virg. ad Mæc. Georg. 2. *O decus, ô fame merito pars maxima nostræ*. & Proper. lib. 3. *Mæcenat* postea pars invidiosa iuventa: *Et vitæ & mortis gloria iusta mea*.

SVNT QVOS CVRRIC.] id est, sunt qui delectantur equorum alendorum & certaminum curulium studio ob victorias Olympicas, quæ omnium erant clarissimæ. curriculi autem nomine, malim hoc loco currum significari, quàm spatium, in quo curritur, Festo auctore frenus, qui curriculum à curru diminutum esse scribit:

PVLVEREM OLYMP.] equorum cursu pulvis excitatur. Itaque ex eo, quod subsequitur, id quod antecedit intelligere debemus. sic id. 4. in certamine illo equestri, quod instituit Achilles in funere Patrocli, magna vis pulveris attollitur *ὡς ἰσχυρὸς ἄνθρωπος ἰσχυρὰν ἀπορμήν*. id est, sub peccoribus autem pulvis sublatu stabat. & paulo post vitur Homer. verbo *ἄνθρωπος* quod idem ferè valet, quod pulverem colligentes. *ὡς ἰσχυρὸς ἄνθρωπος ἰσχυρὰν ἀπορμήν*. Sic Virg. lib. 3. Georg. tum fulmen nimbibus arena tollitur. Quidam hoc referunt ad pulverem corporibus aspersum, seu corpora pulvere inquinata, quale est illud Od. 1. lib. 2. *Audite magnos iam videor duces Non indecoro pulvere sordidos*, &c. Certamè porrò Olympicum ab Hercule fuisse institutum post Augeam devictum, Elida direptam ac vastatam, Phyleum restitutum, atque in patrio regno collocatum, cum viro- rum pænuriam, quam belli calamitas effecerat, eorum, qui in acie ceciderant, vxoribus cum reliquis exercitus commissis, scribunt Homeri interpretes id. 1. Iam Pausanias in Eliacis tradit x. xvi. Olympiade ceptum esse Olympicæ equorum adutorum cursu certari, Thebanumq; Pagondam pronuntiatum esse victorem. Patreculus autem Olympicorum certaminum auctorem Iphium quandam Eleum fuisse tradit. Qui equos hoc animo alebant, ut Olympicæ certarent, dicebantur à Græcis *ἰπποπόδοι*, & *πυθιοὶ ἰπποπόδοι*.

COLLEGISSE] Sic vitur hoc verbo Saty. 4. lib. 1. *quis per mala præcepit Fertur, uti pulvis collectus subbine*. alibi aliter: ut epist. 2. lib. 1. *Auriculas citharæ collecta forde dolente*. & x. Imperat, *aut seruis collecta pecunia cuique*. & x. 1. *nec qui Frigus collegit, furnos & balnea vias*, &c. & x. 11. *Fruilibus Agrippa Sicula*, quos colligit *lecci*, etc. & x. v. *collecta sine bibat umbra*, & 2. lib. 2. *collecta viatica malis Ærum*, sic Virg.

*Ecce Virg. Melib. Ausp. non pluviam nos colligat autē, veretur. & Lucret lib. 1. Quod calor à medio fugiē
ab colligat ignem.*

ΜΕΤΑΘΕ FERVIDIS EVITATA ROTIS] eo ipso *Ιαλιδ.* libro, quem modò testem produxi, Nestor Antilocho filio quadrigarum curriculum agitato tum alia, tum hæc in primis præcipit, ut equum dextriorem stimulet, eique habenas laxet: det operam, ut sinisterior ita motè appropinquet, ut modiolus rotæ summam metam attingere quidem videatur: sed non tangat tamen, ne & equos vulneret, & currum effringat. Versus Homeri ascribam non solum ut qui vis intelligat, quàm fuerit cursu foribus illis meta tactus periculosus ac fugiendus, verum etiam ut hic locus aliquantum illustretur. Τὸ δὲ μὲν ἐγγεμίψας ἰδὼν σκαδὸν ἄρμα, & ἰππους. Αὐτὸς δὲ ἀλὼν ἰδὼν ὑπὸ λείῳ οἷοι διφρῶ. Ηὐρὶ δὲ μυσσοφύβῳ, ἀπὲρ τὸν διεξιόντι πῶν Κίονα ἐμμελῆ σῆς, εἰς αὐτὸν οἰδωῖα χρεστὶ. Εὐρύστη δὲ τὸν ἰπποῦς δριστερὸς ἐγγεμῆσεν. Οὐδ' αὖθις ἡλμῆν τι δὲ δόσεται ἀνερὶ ἰνιδῶν. Καὶ αὐτὸν τοῦ λίθου δ' αἰλίσσει ἰπποῦρεν, Μήνης ἰπποῦς τι πῆσῃς, κατὰ δ' ἄρματι ἄλῃς. id est, huic metæ valde appropinquans ad eam quàm proximè currum & equos impelle. Tu ipse autem in curru bene compacto incumbito. paulum in partem sinistram horum: at dexterum equum pungito vociferans, eique manibus laxato habenas. Metè autem equus sinisterior sic appropinquato, ut tibi rotæ modiolus summam quidem metam attingisse videatur, sed lapidis tactum vites tamen: ne quo pacto & equos vulneres, & currum perfringas. Sophocles autē in *Electra* sic describit certamen equestre, seu curule, ut pæne oculis cernere videamur. Eo loco Pseudorestes ille cum laxata læua habena alter ex equis cursum suum inflexisset, imprudens ad summam cohumnam offendit: quo facto modiolus rotarum, axemque perfregit, ipse è curru excussus est. Equi autem eo collapsi, locisque diuuptis implicati, per medium Circum fugientes diuersi abierunt, atque ita aurigam suam dilacerarunt, ut represso tandem à ceteris aurigis equorum cursu, solutus & explicatus ille à nemine suorum agnosceretur. Versus eos duntaxat ascribam, qui ad hunc locum pertinent: Εἰπὼτα λύνων ἰώων δριστερὸν Καμπίοντα ἰπποῦ λαοφάνησεν ἄλλω ἄρμα Παύσας· ἔθρουσι δ' ἔξωτος μέσας χροῖας, Καὶ ἐκ τῶν ὀνύγων ὀλίσθη, συνδ' ἰλίσσεται τμητὶς ἰμῶσι, τῷ δ' ἰππῶντος πῆδον Παῖλα διεισάφηναι εἰς μέσον δρόμου. eodem pertinent illa Theocriti εἰδ. λα. ἰππους δ' ἐξ ἰλίσσεται· οὐδ' ἄρματι, & παρ' ὀνύγων Ἀσφαλῆας καμπίοντα προχθ' οὐρεῖα φυλάξας Ἀμφιτρύων δὲ πῆδον φιλαφροῦν ἰδὲ δακύν. Αὐτὶς. docuerat (inquit) Amphitryo ipse filium suum ita equos curru iunctos agitare, rotæque modiolum circum metam inflectere, ut eam vitaret. Videtur mihi etiam M. Tullius in orat. pro M. Cælio, quo loco adolescentis voluptates, ac libidines extenuat, postulæque à iudicibus, ne vicinitas, & familiaritas Clodii, mulieris impudicæ, Cælio fraudi sit, ad hunc flexum tantopere in certaminibus illis periculosum, respexisse, si enim ille, *In hoc flexu etiam* (nihil enim occultabo fretum humanitate ac sapientia vestra) *sama adolescentis hæsit ad metas, notitia noua mulierum, & infelicitas vicinitate, & insolentia voluptatum.* Ecitem Euripid. in *Hippol.* con. Τίλος δὲ καμψαυμὸν· ὁ σπερ ἡρδὲ μέλου, &c., id est, detur mihi vitæ finem ita, ut cæpi, flectere. quod valet, contingat mihi mors vitæ consentanea, metam in epist. de arte poet. pro calce stadij vsurpauit. *Qui cupis optatam cursu contingere metam, Multa tulit, sic huc puer.*

FERVIDIS] sic Virg. *Æneid.* 2. *Frendque ferventisque rotas.* Idem Georgic. 3. *volat vi fervidus axis.*

HUNC & MOBILIVM] eo libentiùs *mobilem* lego, non *nobilem*, quòd hanc scripturam & Porphyx agnoscat, & nostræ ætatis viri doctissimi probant. Mobileis autem, Quirites appellat Horatius propter comitiorum inconstantiam, & varietatem, populique Rom. in suffragiis ferendis leuitatem, quam pluribus locis declarat M. Tull. ut in orat. pro Murena his verbis, *Quod enim fretum, quem Euripum tot motus, tantas, tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quantas perturbaciones, & quantos aestus habet ratio comitiorum? Dies intermissus unus, aut nox interposita sæpe perturbat omnia, & tot in opinionem parua nonnunquam commutat aurum etiam, &c.* & itē pro Planicio. *Non enim comitum iudi at semper populus sed movetur plerumque gratia: cedit precibus, facit eos, à quibus est maxime ambivus: denique si iudi, at, non delectu, aut sapientia ducitur ad iudicandum, sed impetu nonnunquam, & quadam etiam temeritate, &c.* quæ fuerant à M. Antonio Mureto annotata. sed quod idem Muretus scripturam *mobilem* in mandatis honoribus non modò nobiles, sed etiam humiles & obscuri, & plebeij ius suffragij habebant, ea ratio apud me non admodum valet: t. Nam Quiritum nobilitas, penditur & spectatur nō ex ordine, sed ex vniuersi populi antiquitate: quæ sanè à Quirino, id est, Romulo Romano generis auctore ducitur. magis me mouet quòd epithetum *nobilem* hoc loco mihi videtur & otiosum, neq; satis consonum: otiosum, quia nobilitas populi Romani hic commemorare superuacaneum est: non est autem consonum, quia absurdum videtur, cum turbam dicat, nobilitatem ascribere. Contrà cum turba & mobilitas aptissimè vnà cohereant: loquatur autem Horatius de suffragiis & comitiis, quibus nihil est incertius, nihil mutabilius, & in quibus magni corporum & animorum motus

versantur. vox *mobilius* mihi videtur huic loco valde conuenire. Nam nomen *mobilius* non ad res inanimas tantum pertinet, vt Od. v 11. lib. 1. *mobilibus pomaria riuu*, &c. & Od. x x 111. Nam *sen mobilibus ueris inhorruit Aquentus folia*. & Sary. v 11. lib. 2. *ut merum alienis mobile lignum*. & epist. ad Aug. *puncto mobilis hora*: verum etiam ad animum, vt Q. Metell. ad Cicer. lib. 4. episto. *Ter ampl mobili in me, meo, que esse animo non sperabam*. & Cicero ad Metell. secunda eius libri epist. *nec in te, ut scribis, animo sui mobili, sed ita stabili, ut in mea erga te voluntate, etiam desertus ab officio tuo, permanerem*. Idem pro Qu. Roscio Com. *quem hominem? leuem? immo grauisimum: mobilem? immo constantissimum*. Cæsar lib. 3. de bello Gall. *Itaque cum intelligeret, omnes fere Gallos nouis rebus studere*. Et ad bellum mobiliter, celeriterque excitari, &c. Idem lib. 4. *mobiles in consiliis capiendis appellat*. Horat. lib. de arte poet. *Mobilibus, que decor naturæ dandum est annis*.

TERGEMINIS TOLLERE HONORIBVS] Cogor hic ab iis dissentire, qui tergeminos honores accipiunt quæsturam, tribunatum plebis, ædilitatem maiorem, præturam, consulatum, censuram. Nam tergemini non sex, aut senos: sed treis, aut ternos significant. declarant tergemini Horatij, & tergemini Curiatij. adde Gerionem tergeminum, cui tria corpora fuisse confectum est à poetis: quem iccirco ter amplum idem Horat. appellat Od. x 11. lib. 2. Lucret. lib. 5. *Quidue tripliciter tergemini um Gerionæ?* Virg. lib. 8. *Nam maximum ulior Tergemini nece Geryonæ*, &c. Accedit triceps Cerberus, de quo sic Tibullus eleg. 11 11. lib. 3. *Nec canis anguea red mititur terga cæteræ, Cui tres sunt lingue, tergeminumque caput*. Hoc iugiter possum sit. per tergeminos honores vel treis magistratus significari, nõ sex: vel, quod magis probo, amplissimos & maximos honores. si treis, qui sint hi, videamus. Honorum gradus sunt hi, quæstura, ædilitas maior, (nisi cum tribunatus interponeretur), prætura, consulatus. quod & M. Tullius declarat in Lucullo. *In Asiam quæstor profectus sum, deinde abfens ad ius factus, continuo prætor, post in Africam, inde ad consulatum*. & T. Livius lib. 32. annalium. *Comitia per M. Fulvium, et M. Curium tribunos plebis impediabantur, quod T. Quintium Flaminium consulatum ex quæstura petere non patubatur. Iam ædilitatem, præturamque si studeri, nec per honorum gradus documentum sui digne nobilius tendere ad consulatum, sed transcendendo medio summa imis continuare*. De censura & dictatura quid attinet dicere, cum dictatura quidem difficilibus tantum, & turbulentis reipub. temporibus adhiberi solita sit: censoria autem notatio, neque impedimento cuiquam fuerit unquam, quo minus eius ratio haberetur in petendis honoribus, & nonnumquam de rep. sublata sit: censores denique ipsi subscriptione censoria sibi standum esse nunquam existimarint, vt ostendit M. Tull. in Cluentiana? Adde quod ex censura nihil ad dignitatem hominis consularis accedere potest, cum scribat M. Tull. in Planciana, *honorum populi finem esse consulatum*. His iugiter positis existimari ternarium numerum hoc loco, vel si nupititer & literatè & propriè accipiendum: vel translata & prouerbij loco. Si simpliciter & propriè placebit accipi, tergeminos honores intelligemus ædilitatem maiorem, præturam, consulatum. Quod si quis quærat quam obrem quæsturam è numero trium honorum tollam, præferam cum primus magistratus urbanus nominetur, & M. Tull. Verr. 7. honoris nomine afficiat his verbis, *ita sum quæstor factus, ut mihi homo honorem non daretur, sed commissum arbitrer*: respondebo, magistratum quidem fuisse, & honorem, sed non curulem & minimæ auctoritatis, nulliusque ferè Imperij. Itaque idem M. Tull. lib. 2. accusat. primum honoris gradum nominat, non honorem. deinde quæstores dabantur prætoribus & consulibus tanquam adiutoribus, & administris quidam. Præterea quæstori prætor parentis erat loco, & quæstor prætori, liberorum, vt ex multis M. Tullij locis intelligere licet. Tum verò quæstorem prætor poterat coercere. quin etiam homini priuato licebat eum in ius vocare. Neque autem vocationem, neque prehensionem in vrbe habebat: ergo neque licentem, neque viatorem, vt scribit A. Gell. ex Varrone: quod tamen verum non est. nam falces & lictores habuisse perspicuum est ex orat. pro Plancio. Postremo fortasse dici potest, quæstorem non habuisse sententiæ in senatu dicendæ potestatem: sed tantummodo pedibus aliorum sententiæ discedere solitum esse: quæ de re tamen nihil affirmo agere quidem cum populo, & contionem habere suo iure non poterat. neque est quod quisquam mihi dicat, ei, qui quæstor non fuisset, non licuisse maiores prætere magistratus: ergo quæsturam suam in honoribus locum debere obtinere. ad hoc enim respondebo tanto magis eam in enumerandis honoribus nobis prætermittere licere, propterea quod etiam si non numeretur, reliquos magistratus tamen antecessisse intelligatur. De ædilitate maiore autem cum multa dici possint, quam obrem in honorum numero sic habenda, cum ea multum valent quæ scribit M. Tull. lib. 5. accusat. de sua ædilitate verba faciens: *Ob earum rerum laborem & sollicitudinem fructus illos datos, antiquiorem in senatu sententiæ dicendæ locum, togam prætextam, sellam curulem, ius, magis ad memoriam posteritatemque prodendam*. Nam ex illo loco perspicuum esse potest, quantum dignitatis acque amplitudinis afferat ædilitas. Præterea ædili contionem aduocare, & cum populo agere licebat, quod non nisi maiori magistrato

magistratui licebat. Quamvis autem præturam & consularum obtinere poterat, qui ædilitatem non gessisset: sæpe tamen accidebat, ut offenderetur populus, si quis ædilitatem non petuisset. Nam in suspicionem illiberalitatis & avaritiæ veniebat: quod declarat locus ille Ciceronis lib. de Off. secundo, his verbis, *Vitanda tamen est suspicio avaritia. Nam Mamercus, homini ditissimo, prætermisso ædilitatæ consulatæ repulsum attulit.* Ne illud quidem me mouet, quod multi ædilitatis repulsam passi, prætores & consules facti sunt. Id enim comitiorum inconstantiæ, populique leuitati ascribendum est. Postremò M. Tull. ostendit lib. 3. de legib. ædilitatem, primum ascensum fuisse ad amplioris honoris gradum. Iam verò de prætura quin ea secundum locum suo quodammodo iure sibi vendicer, nemo, opinor, dubitabit. Prætores enim absentibus consulibus consulare munus obtinebant more maiorum, ut scribit M. Tull. epist. ad Plancum lib. 10. & T. Liu. lib. 7. tradit prætores dictos & habitos esse consulum collegas. Sequitur consulatus, quem honorum populi finem fuisse paulo antè ex M. Tullio diximus. Ex superioribus igitur colligi potest per tergeminos honores ab Horatio significari ædilitatem, præturam, consulatum: vel, si quis ædilitatem prætermitti potuisse impune contendet, quæsturam, præturam, consulatum. Tribunatus porro quamvis fuerit magistratus sacrosanctus, & auxilij causa ab initio comparatus, non erat tamen necesse, eum, qui præturam, aut consulatum petiturus esset, tribunatum gessisse. Præterea tribunatus multis annis post urbem conditam, ex dissensione senatorum & plebis natus, & sæpe intermissus est, ut ex T. Livio intelligere licet. Quod item ostendit M. Tullius Verr. 2. vel potius proœmio accus. Verr. his verbis, *Ipse denique Pompeius cum primum cõtionem habuisset: ubi (id quod maxime expectari videbatur) ostendisset, se tribunatium potestatem restitutum, factus est in eo strepitus & grata continuus ad murmuratio.* Deinde tribunatum, nemini, nisi qui è plebeia esset familia, capere licebat. deinde tribunatum petebant ferè homines populares, & ab optimatum consilio & secta remoti. Si igitur proprie tergeminos accipimus, treis eos, quos dixi, honores intelligemus, sin translatè & *μυνηαυδὺς* accipimus: per tergeminos honores, legitimum quandam, & iustum, & abolutum honorum numerum intelligemus, seu potius, ut sup. dixi, summos & amplissimos honores, ut ædilitatè maiorem præturam, consulatum, &c. quemadmodum sæpe apud poetas Græcos & Latinos τρις. & τερ, viurparum videmus pro multum, & sæpè. Hom. Od. 1. τρις ῥέγας Διὸς αἰὼνις τριγύνει. quod Virgil. expressit primo Æneid. & Horat. Od. 13. huius libri, feliciter & amplius, *Quos irrupia tenet copula.* & apud Æschin. in Prometh. *κῆδον τριμυρία.* sic Od. x v i i i. eiusdem, *licebit inseclo ter pulvere curras.* & Od. x v i i. secundi, *Letum theatrum ter crepuit sonum.* & Od. tertia, lib. 3. *Ter sese surgat murus æneum.* & Od. x v i i i. *Gaudes inuicem populi fesse fossi.* Ter pede terram. & Od. 22. *Quæ laborantem vtero puellæ Ter vocata audis.* & Od. 17. lib. 2. *Cum populus frequens Letum theatrum ter crepuit sonum.* Atque hoc ex eo natum, quod numero ternario in sacris, in rebus diuinis, atque adeò in carminibus & excantationibus utebantur tanquam naturæ diuinæ accomodatissimo, & gratissimo. Theocr. *Φαρμακὸς τε. Ἐς τρις ἀπαρτίζου, ῥέ τρις ἰδὲ πύρρα φανῶ.* qualè est illud Virgilij in sua pharmac. *Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore Licia circundo, &c.* sic Tibul. eleg. 2. lib. 1. *Ter cane, ter distu despuæ carminibus.* Etiam oratores viurpant, ut Demosth. *ἀπὸ παλαιστῆος. τρις, ἢ ἅπαρ ἀπὸ λαλῆας διακωος.* id est, dignus, qui ter, non semel moriatur: Errant autem vehementer qui per tergeminos honores, maximos & sæpius iteratos populi plausus significari putant.

TOLLERE HONORIB.] Vel dixit tollere honoribus pro eo quod est. tollere ad honores, vel ita, ut dicimus ferre & tollere laudibus. sic enim Od. x x i. huius lib. *Vos Tempe totidem tollite laudibus.*

SI PROPRIO COND. HONR.] id est, si quamplurima fructuosissimorum agrorum haberet iugera, si copiosus & diues est arator. ita vitur eodem verbo epist. ad August. lib. 2. *Condita post frumenta leuantes tempore festo Corpus, & ipsum animum spe sinu dura ferentem.*

QUICQUID DE LIBYCIS VER. AR.] Libyam seu Africam numerant scriptores in regionibus frumenti fertilissimis: eò respiciens, dixit Sat. 3. lib. 2. *Frumenti quantum metit Africa.* & Martial. lib. 6. *Possideat Libycæ messen Hermumque Tagumq, &c.* Seneca Thyeste. *Non quicquid Libycæ terit Fervens area messibus.* Ennius Satyr. lib. tertio. *Lati campi, quos gerit Africa terrapulos.*

ATTALICIS CONDICIONIBVS.] id est, opulentissimis atque amplissimis conditionibus, & vel regno Asiæ proposito, vel Asiaticis opibus oblaüs, nunquam neque huic ambizioso præsertim apud populum gratiofo, neque illi aratori, præsertim abundanti, & copiofo, persuadens ut suo studio, vitæque instituto relicto, nauigationis periculum quæstus causa subire velit. Fuit autem Attalus rex Pergami, & totius Asiæ, qui populum Rom. fecit heredem. de quo plura ad Od. x v i i i. lib. 2.

NVMQVAM DIMOVEAS] sicquidem scriptum reperi in libris omnibus manuscript. sed

malim legi *demoucas*, vt hæc sit sententia: numquam eum de suo instituto sententiæ deducas, aut demoucas. Non dubium est autem, quin hoc verbum non apud hunc poetam solum, verum etiam apud M. Tull. permultis locis ita sit emendandum. Vt in orat. contra Rull. *ex ea possessione temp. demouere*. & paradox. *de sententia demouere*. & Philip. quarta, *Virtus est una alissima defixa radicibus, quæ numquam ulla vi labefactari potest, numquam demoueri loco*.

TRABE CYPRIA] trabe, id est naui, hypallage. sic Virg. *Æne* 3. *Vela damus, vastumque caueo trabe currimus equor*. Sed quamobrem Cypria? quia Cyprus abundat macticia opportuna atque utili ad naucis ædificandas vel à carina vsque ad summam mali partem. Quidam tamen nauem intelligunt, totam ex trabibus cypriis, id est, cypri arboris compactam.

MYRTOM] mare Myrtoum à Myrtoo OEnomai auriga nominatum esse traditum est: quem Pelops ab Hippodamia falsò apud se accusatum, quasi ei stuprum inferre conatus esset. cum illa absente Pelope Myrtroi complexum & còcubitum vltro appetisset: in mare proximum è cursu præcipitem deiecit. Verum Pausan. Arcadicis hæc non probat. vult enim mare Myrtoum à muliere quadam Myrtone esse appellatum. Pausaniz verba sunt hæc, *Οὐκ αὖ ἐν τῷ Μυρτιάων δῶδε Μυρτίαν τῇ Ερμῇ φαίνεται κεκλημένην, ἀλλ' ἑρμῆν τῷ δῶδε Εὐβοίῃς, καὶ παρ' Ἐλίνῳ ἱερῆμα ἦσαν καθήκοντες τῷ Αἰγῶνι, ἀλλὰ καὶ δὴ καὶ τῷ Εὐβοίῃσι οἱ καὶ ἀρχαῖα μνημονεύοντες τοιγὰν εἰρηναίαν, λίγρητις δὲ τῷ γυναικὶ καὶ Μυρτίος τῇ παλαιᾷ χερσίναν τὸ ὄνομα τῇ Μυρτιά*, id est, non igitur mare Myrtoum à Myrtilo Mercurij filio videri debeat appellatum, quod initium capit ab Eubœa, & præter Helenam, insulam desertam, vsque ad mare Ægæum pertinet: sed mihi videntur Eubœorum ij, qui res antiquas memoriæ prodiderunt, verisimilia quædam & probabilia dixisse, in eo quòd tradiderunt mari Myrtoo nomen esse impositum à muliere quadam Myrtone. est autem mare Myrtoum maris Ægæi pars, & ita vndosum, procellosum, & naufragiis infestum.

PAVIDVS NAVTA.] aptum epitherum. sic Od. x x i i i. huius lib. Ceruam pauidam: & O. i r. epod leporem pauidum appellat. pauidum autem hoc loco nauatam dixit propter aduersas tempestates, & naufragij metum. alibi nautas auidos dicit, vt Oda x x v i i i. eiusdem libri, *Exitio est auidum mare nauis*.

LUCTANTEM ICARIIS.] participium luctantem cum dandi casu coniunxit, vt Od. i i i. huius lib. dixit, decertantem. Aquilonibus, & ita de similibus sentiendum. lege quæ antea notata sunt ad Od. v i. lib. 2. ibi, *viridique certat Buce Venastro*. Dædalum & Icarum eius filium post Pasiphææ cum tauro concubitu, Minois iram fugientis sese è Creta subduxisse, Icarumque Solis propinquitate alis colloquefactis, in mare subiectum de-cidisse, atque ab eo, mare Icarium esse nominatum, notius est, quàm vt inculcare debuerim. inf. a Od. i i. lib. 4. *Cerati ope Dædalæa Nititur pennæ*. Est autem etiam mare Icarium. maris Ægæi pars.

AFRICVM] ventum ab occasu hiberno flantem: de quo Virg. libr. 1. *Æn. Crebèrque procellis Africus*.

INDOCILIS PAUP. PA.] id est, qui neque aduersa tempestate neque naufragio, neque vltio alio navigationis incommodo patientiam paupertatis doceri potest. Hæc quidem est nominis, *indocilem*, propria significatio, sed vsurpauit M. Tull. pro eo, quod Græci *ἀδιδουκτον* dicunt, in Lucullo, his verbis: *Sed incredibili quædam ingenui magnitudo non desiderauit indocilem vsus disciplinam*. disciplinam vsus, *indocilem* dixit, quæ nullis præceptis contineatur, quæ doceri non possit.

EST QVI NEC VETERIS] aliud hominum genus proponit, qui totam ætatem in compositionibus, in somno, in otio, & voluptatibus consumunt.

MASSICI] vinum Massicum posuit pro quouis vino generoso. Nascitur autem in Massicis montibus, qui sunt in Campania, de quibus Plin. lib. 3. cap. 5. *Ab hoc sinu incipiunt vitiferi colles, & temulentia nobili succo per omnes terras inclito atq; (vt veteres dixerunt) summum Liberi patrum cum Cerere certamen. Hinc Setini & Cecubi obtenduntur agri. His iunguntur Falerni, Caleni. Dein consurgunt Massici, Gaurani, Surrentinique montes*. Oda x x j. lib. 2. *Quocunque lectum nomine Massicum, &c.* & Satyr. 4. lib. 2. *Massica si celo supponas vina sereno, &c.* addidit nomen *veteris* quia vetustas vinum commendat. qua de re alibi dicemus.

NEC PARTEM SOLIDO D.] demere partem de die solido idem valet, quod dicit Ode v i i. lib. 2. *frangere diem*. & solidum diem, siue integrum appellare malis, hic nominat, quo die nihil quis edit, nec bibit: vt od. v. lib. 4. *dicimus integro Sicci manè die, &c.* Est autem frangere diem, opere & labore vsitato, & quasi legitimo intermisso, atque interrupto, corpus cibo, & potione curare ac reficere, Geniòque indulgere. Solebant enim magna ex parte Romani illi veteres totum ferè diem in rebus agendis ponere: sub vespertum autem aur: certè post meridiem corpora curare, vinòque & epulis operam dare. Significat igitur, non nullos adeò non esse vel in rep. administranda, vel in re familiari tuenda, vel in aliis studiis, & negotiis occupatos, vt multo ma-

line.

linē magnam diei partem in conuiuio, & comporationibus consumere, quā siccī, & ieiuni usque ad vesperum permanere. Eadem ratione videtur. M. Tull. in epist. ad Papirium Præmum lib. 9. epist. integram famem appellare eam, quæ ad cenæ tempus perferretur, neque vel tantillo cibo sedata, aut leuata est. *Integram* (inquit) *famem ad ouum offerro. ita usque ad assum vitulinum opus perducitur.* Quem igitur hic solidum diem nominat. Od. v. lib. 4. integrum appellat: & dies fractus opponitur integro, ut integer sit, de quo nihil sit detractum, quod in curando corpore ponatur: fractus autem, qui totus in negotio non sit positus, sed diuisus ita, ut eius pars vel multo maxima, vel quantacunque sit, ad vinum, atque epulas, eiusmodique delicias, & voluptates siue necessarias, siue non necessarias, conferatur.

SPERNIT] videtur esse *μεινός* seu *ιδιόθωρος*, non spernit, pro exoptat, concupiscit. ordo autem hic est, nec spernit pocula optimi vini veteris, nec spernit demere, id est, detrachere partem de die, & ad epulas ac voluptates conferre.

NUNC AD AQUAE LENE CAPUT SAC.] aquam sacram, fontem intellige: qua de remotis dicemus. fontis caput autem, est fontis principium, & origo, vnde primum erumpit & manat aqua. Ex quo & capite accessere. i. ab ipso principio petere, seu repetere, & caput pro cuiusque rei principio, & origine. Cic. pro Plancio, *Sed si quid sine capite manabit, aut si quid erit eiusmodi, ut non extet auctor, qui audierit, &c.* & ib. caput & fontem coniungit. *Etenim ad caput, & ad fontem utriusque generis veniamus.* & pro Cælio: *sin autem ut rinulum arcessitus, & ductus ab ipso capite accusationis vestra, letabor, &c.* & ibid. horum duorum criminum video fontem, video auctorem, video certum nomen & caput. & lib. 2. de finibus, *Atque ab ipso capite fluere necesse est omnem rationem bonorum, & malorum.* Caput fluij autem est, quo in mare influit, quod ostium appellauit Virg. Georg. 4. *Triphus ad extremi sacrum caput astitit amnis.* & Cæsar lib. 4. de bello Gall. loquens de Rheno, *Multisq; capitibus in Oceanum influit.* Nam qui putant caput fluij esse principium & originem fluij, errant: neque recte explicant locum illum Virg. *Æneid.* lib. 8. *Hic mihi magna domus celsis caput vrbium exi.* Per caput enim Roma significatur. Hoc modo autem Virgilij versus explicandus est. Hic, id est, non longe ab exitu meo, & ostio, quo in mare ingredior, *magna domus mihi exit*, id est, ortu incipit: *celsis caput vrb.* i. quæ futura est aliarum magnarū vrbium caput & princeps. Quod autem illi exiis quæ paullo post sequuntur, sententiam suam confirmari dicunt. *Quo te cumq; lacus miserantem incommoda, &c.* Nihil dicunt. nam planè & perspicue his verbis fons fluij significatur: quis neget? sed cum suprā dicat, *Hic mihi magna domus, &c.* Certum locum indicat Tiberis fluius, vbi domus sua futura sit, & caput vrbium. *Æneas* autē cum ita loquitur, *Quo te cumq; lacus, &c.* incertum sibi esse significat vbi sit origo Tiberis. Preterea cum *Æneas* longissimè ab esset ab origine & fonte Tiberis, non possunt illa verba, *Hic mihi magna domus*, de fonte fluij intelligi, vt potest quæ locum propinquum indicant.

MULTOS CASTRA] multi castris, & studio rei militaris delectantur.

ET LITVO TYBÆE PERM. SON.] quemadmodum hic tubæ sonitum cum lituo: ita Od. lib. 2. lituorum strepitum cum cornuum murmure coniungit in describenda pugnæ imagine, his verbis, *tam nunc minaci murmure cornuum Perstripiq; aureis, iam litui strepunt.* solebant enim Romani non solum tubis, verum etiam lituis acutere militum animos, ex quo apud Tull. tuba belli civilis, & lituus profectionis ad Pompeium, pro impulsore posita sunt. Verba Ciceronis sunt hæc in epist. ad Ampium Balb. lib. 6. epist. *qui tulissent acerbius, veniam tibi dari, quem illi appellat tubam belli civilis.* Idem lib. 11. epist. Ad Attic. *Posteaq; quam mihi litteræ a Balbo Cornelio minore missæ essent, illum existimare, Quintum fratrem lituum mee profectionis fuisse (ita enim scripsit) &c.* eodē pertinent illa Virg. Georg. 3. *Primus equi labor est, animos, atq; arma videre Bellatū, litusq; pati.* & *Æneid.* 6. de Miseno, *Hec tora circum, Et lituo pugnas insigni obibat, & hasta.* Vide Aul. Gell. lib. 1. cap. xj. Fuit autem & alius lituus in signe auguratus: de quo sic M. Tull. libr. 1. de diuinat. *Quid lituus iste vester, quod clarissimum est in signe auguratus? unde vobis est traditus? nempe eo Romulus regiones direxit: iam, cum urbē condidit: qui quidem Romuli lituus, id est, incuruū, & leuiter à summo inflexum bacillum, quod ab eius litui, quo canitur, similitudine nomen inuenit: cum situs esset in curia Saliorum, quæ est in Palatio, eaq; deflagrasset inuolutus est integer.*

BELLAQUE MATRIBVS DETEST.] detestata posuit *παθὴνκας*, vñ notat Priscian. lib. 8. matribus autem detestata bella dixit, propterea quod in eis matres plerumque filijs orbantur. sic in fr. Od. xvi. libr. epod. *Parentibusque abominatus Annibal.* eodē pertinet illud Eurip. in Hecuba, *πολύ τ' ἐπὶ κόρῃ μὴ τὴν τῶν αἰνόντων ἵσταναι χόρον, ἀρ' αἰνόντων τε παρειαὶ διαμνησθῆναι, ἡ δ' αἰνόντων σαφὲς γούρι.* quorum verborum hæc ferè sententia est. canoque capiti mater manum infert liberis in bello mortuis, genasque lacerat vngue cruento. sic & Virgil. libr. 11. *Æneid.* *Hic matres, miseræque matrum, hic cara sororum pectora parentum, puerique parentibus orbi Dirum exsecrant bellum.*

MANET SVB IOVE FRIGIDO] *fidixisset, cubat sub Ioue frigido, verbum Græcum expressisset αἰθέρα κρυφτόν. Iam quod Iouem pro cælo posuit, vñtatum est omnibus poetis Græcis & Latinis. Theocr. εἰδ. δ. λ. ἡ ἐξ ὧν ἀποκαλύπτει πάλιν αἰθέριος, ἀποκαλύπτει: Nunc pluit & claro nunc Iupiter æthere fulget. Virg. Georg. 1. Iupiter humidus Austris denset, erant quæ rara modo, & quæ densa relaxat. Idem secund. Et iam maturis metuendus Iupiter vñis. Horat. Od. x xii. huius libr. Quod lastus mædi nebula, malis quæ Iupiter urget. & Od. x. lib. 3. Puro numine Iupiter. Od. x xii. epod. Horrida tempestas cælum contraxit, & imbres, Nives quæ deducunt Iouem. Catullus autem pro vento posuit: semper totumque Iupiter Simul secundus incidisset in pedem. Iam verò notum est ita loqui Latinos, cælum graue, tenue, frigidum, caliginosum, crassum, humidum, potius quàm aër grauis, tenuis, &c. [Profert autem hunc locum Seruius ad illum Virgil. Æneid. 3. modo Iupiter adsit. & sub Ioue interpretatur, ἔπειθ' ὁδός, seu sub diuo. profert & ad illum locum Æneid. 6. primis quæ in faucibus Orci: vbi dicendum esse positum pro loco: vt cum Iouem dicimus, & ætherem significamus.]*

VENATOR] sic Hom. de venatoribus, ὀδυσ. ἰάπε. οἱ τι κερδύλλω Ἀλγὰ πέρχουσι κερσφάει ὀρίαν ἰφίπποις, id est, qui in silua dolores perferunt, dum in summis montibus versantur. & M. Tull. lib. 2. Tuscul. Pernoctant venatores in niue, in montibus vñse patiuntur. Horat. saryr. xj. lib. 1. Leporem venator ut alia in niue sectatur.

CATVLIS FIDELIB.] canum fidelitatem, & studium venandi, pluribus verbis declarat M. Tull. lib. 2. de nat. deorum. Canum tam fida custodia, tamque amans dominorum adulatio, tam iungit odium in externos, & tam incredibilis ad inuestigandum sagacitas varium, tanta alacritas in venando, quid significat aliud, nisi ad hominum commoditates esse generatos? vigilis appellat Horat. Od. xvj. lib. 3. & vigilum canum Tristes ex cubia. Vtrunque coniunxit Lucret. lib. 5. Et leuissima canum fido cuius precor corda. Theocrit. εἰδ. λζ. hoc animal in primis ad hominum conuiuium aptum ait esse, & prouidum, in eoque iudicium duntaxat desiderat, quo discernat eos, in quos sæuere debeat, ab iis, quibus eum parcere ac blandiri oporteat. sic Theocr. Ω πόποι: οἷον τὸτο θεοὶ ποτιῶναι αὐαλίε θερίον αὐδρῶ ποισι μετρίμεναι, οἷς ἐπιμήτεις. Ei oīes φρένας ἀδὲ νοῦμους ἐνδὲν ἦσαν, Ἡδεῖ δ' ὅτι χρεῖ χαλεπὸν κινεῖν, ὅτι καὶ σκυῖ: Οὐκ ἀπὸ θεῶν ἡς ἰδιόεσιν ἀπὸ ἡμῶν, &c. quorum versuum hæc ferè sententia. O dij immortales. Qualem hanc bestiam dij finxerunt? quàm aptam ad hominum conuiuium? quàm prouidam, & sagacem? Si ea in eo intelligentia esset, vt sciret cui irasci oporteat, cui non: nulla cum ea de principatu, & honore certaret.

MARSVS APER.] Maris Apuliz populi.

ME DOCTARVM EDERAE:] deræ præmia doctorum capitum, id est, doctorum virorum: nempe poetarum nam poetæ victores coronis ederaceis donabantur. epist. ad Iulium Florum lib. 1. seu condum amabile carmen, Prima feret edere victricis premia.

DIIS MISCENT SVPERIS] in Deorum me contubernio quodammodo collocant. Diis me parem efficiunt.

8 Nympharumque Leves] Nymphæ aliz in nemoribus habitant: & hæ à Græcis ἀλοήδες, id est, nemorales appellantur: aliz in aquis, quæ naiides, seu naiades, & hydriades communi & generali nomine dicuntur. sed harum aliz sunt κλυτῶδες Græcè, Latinè (si placet) fontanæ nominentur: aliz ἐπιποταμίδες, liceat has fluuiatilibus appellare. sunt & aliquæ ἐπιμηλίδες, seu ἐπιμηλίδες (vt Pausan. in Arcad.) quibus pecora sunt curæ: nonnullæ etiam ὀρεσιάδες, quæ montes incolunt. Nymphas ita definit Theocriti interpres εἰδ. γ. Νύμφαι δ' εἰσὶ θεὸν γυναικείων χημέριον ἐν τοῖς ὄρεσι φαινόμενα δαίμονια, id est, Nymphæ autem sunt, quæ muliebri figura in montibus cōspiciuntur δæmonia, seu deorum numina. Ac de Nymphis quidem sic Hom. ἰλ. υ. Οὐτ' ἀρε Νυμφῶν, ταῖτ' ἄλσιν καὶ ἱέμενται. Καὶ πηγὰς ποταμῶν, & ποταμὸν ποιήνται. Veteres autè cum omnium aquarum naturam, vt in qua præcipua vis insit alendi, atque augendi, diuinam existimabant, tum fluuiorum, & perennium fontium maximè. Ex quo & Nymphis naiadibus antea conserabant, & eas maxima religione venerabantur & colebant. Itaque Vlysses experrectum, & patriam suam agnoscentem Homerus facit Nymphas manibus ad cælum sublatis ad hunc modum precantem, Ἀντί κερδύλλω φησὶν ἡρώεσσι τὸ χεῖρας ἀναχών: Νύμφων νηιάδες, κῆραι Διὸς, ὑπὸ τ' ἱγῶνα Οὐρανοῦ ἔμμε' ἰθάμην, νῦν δ' ἐλκῶλῃς ἀραγῆσι χαίρετ', ἀπὲρ καὶ δῶρα διδύσσομεν, οἷς τὸ πάρος περ quorum versuum hæc ferè sententia est. statim Nymphas manibus sublatis veneratus est. Nymphæ Naiades Iouis filiz, desperabam me vñquam vos visurum. At nunc blandis precibus à me veneratæ, saluete. Porro etiam vobis dona largiemur, quemadmodum & antea. & ὀδυσ. ε. Vlyssè à Melanthio caprario calce percusso, Eumæus tamen cum nondum agnosceret, tamen tam improba & petulanti in hospitem egentem iniuria & contumelia cōmotus, Nymphas fontium præfides & custodes precatur, vt, si vñquam eas Vlysses piè, religiofèq. coluit, salu in patriam reuertatur, vt illius insolentiam comprimat, iniuriàmque hospitibus illatam vñscatur sicigitur Homer. Νύμφαι κλυτῶν, κῆραι Διὸς, ὑπὸ τ' ὀδυσσέως ἡμῖν ἐπιμήτεια ἔκρη κλυτὰς πῖονι δῆμον &c.

Theocriti.

Theocritus autem Nymphas quasdam facit Castalidas, tanquam Musas. sed nihil verat, quo minus & fons Castalius suas Nymphas habeat. Ne hoc quidem præteribo. Nymphas terrorem iniicere interdum, non solum agricolis, sed & quibuscumque aliis, eosque de gradu mentis deturbare. Vnde *νυμφάλοι* dicti, quos Latini, Lymphatos appellant. qua de re dicemus ad Od. 37. huius lib.

SECRERNUNT POPULO] à vulgo separant, ut ceteris hominibus præstantem. Vtitur hoc verbo epistol. de arte poetica. *Publica privati secernere.* & Ode 111. libri tertij. *Secernis Europen ab Afro.*

NEC POLYHYMNIA] apparet ex hoc loco Polyhymniæ nomen ab hymno dictum esse. sed Lucianus lib. *ἡδὲ ὁρῶσιν γυλὲ λατὶ θεοῦ μεμνηῖσαι*, his verbis *καὶ πῶς ἡ γὰρ τίς αὐτὸ πολυμνίαν*, *ἵλασιν ἔχον αὐτῇ προσκυνεῖται*, & *μεμνηῖσαι προσκυνεῖται αἱ πάντων*. & filiam eius Polymniam propitiam habere ei propositum est: & omnia memoria tenere conatur. Ex eo quidam censuerunt hoc loco legendum esse *πολυμνίας*; quod nomen, quamque lectionem probarem, nisi codices omnes reclamarent. huic alij agriculturam, alij bene dicendi facultatem, alij artem gestu loquendi ascribunt. Horat. *ἱππο* nominis secutus, lyram & cantum. Iam verò etiam Ovidius Polyhymniam dixit, ut annotat Muretus, *Dissenſere Dæd, quarum Polyhymnia cepit Prima.* & Virg. in Cyri. *Nam votum fateamur, amat Polyhymnia verum.*

LESBOVM] propter Sapphonen & Alceum.

QUOD SI ME LYRICIS] quòd si me ad poetarum lyricorum numerum ascribes, &c. Inferes autem, scriptum reperi in tribus lib. Vaticanis. quam scripturam magnopere probò.

SUBLIMI FERIAM] non assentior iis, qui hoc loco legi volunt, *sublimu*. Nam & reperi scriptum *sublimi* in omnibus ferè codicibus manuscript. & sublimi vertice ita dictum esse puto, ut Od. x xyl. lib. 3. sublimi flagello. Præterea, quòd Germano Valenti Pimpuntio viro doctiss. videtur, fortasse loquendi figuram Homericam exprimere voluit, *ἰλῆιδος. ὅς. Οὐρανὸς ἰστὶ ἐλὲ κέφα*: quod tamen Virgilius sic videtur Latine reddidisse: *caput inter nubila condit*. si quis tamen sublimis malet, non pugnabo. sic Terent. in Andr. *sublimem hunc intro rape, quantum potest*. id est, ita eum sublatum rape, ut terram non tangat. & Virg. *Æneid. 5. quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armigeri uncis*. Illud autem, quod est Od. x v. huius lib. *sublimi anhelitu*, translaturum est. significat enim anhelitum ex alto poetoris recessu ductum: quod contingit iis, qui longo cursu defatigati, ægrè animam recipiunt.

AD AVGVSTVM CÆSAREM Od. 2.

ARGVMENTVM.

Deos omnes iratos esse Romanis, ob Cæsaris cædem: vnam imperij spem in Augusto constitutam.

IAM satis terris nixis, atque dira
Grandinis misit pater, & rubente

Dextera sacras * iaculas arceis,

Terruit urbem:

* Terruit gentes, graue ne rediret

Sæculum Pyrrha noua monstra quæsta,

Omne cum * Proteus pecus egit alios

Visere montes:

Piscium & summa genus hasti ulmo,

Nota quæ sedes fuerat columbis:

Et superiecto pauida nata ruunt.

Æquore dama.

Vidimus flauum Tiberim retortis

Littore * Etrusco violenter undis,

Ire deiectum monumenta regis,

Templaque Vesta:

* *Ilia dum se nimium* * querenti

Iactat uliorem, vagus & sinistra

Labitur ripa, Ione non probante, v-

Xorini amnis.

Audiet, ciueis acuisse ferrum,

Quo graves Persa * *melius perirent.* :

Audiet pugnas, visio parentum

Rara iuuentus.

Quem vocat diuum populus ruentis

Imperi rebus? prece quas fatigent

* *Virgines sancta minis audientem*

Carmina Vestam?

Cui dabit * *partem scelus expiandi*

Iupiter? tandem venias precamur,

Nube candente humeros amictus

Augur Apollo:

Sive tu manis Erycina * *ridens,*

Quam locus circumuolat, & Cupido,

Sive neglectum genus, & nepotes

Respicis * *auctor.*

Hecum nimum longo satiate ludo:

Quem inuuiat clamor, galeae, * *leues,*

Acer & Mauri pedibus cruentum

Vulsi in hostem.

Sive mutata * *iunem figura,*

Alas in terris imitatis, alma

Esiliu Maie, * *patiens vocari*

Caesaris ultor:

Serus in calum reddeas, diuq;

* *Latius intersis populo Quirini:*

Né vete nostris viuis iniquum

Ocyor antra

Tollat: hic magnos potius triumphos,

Hic ames dici pater, atq; princeps:

Nen finas Medos * *equitare inuitos*

Te duce Caesar.

RUBENTE DEXTERA] per rubentem dexteram significat Horatius fulmen, aut certe dextram, qua Iupiter fulmina mittit, ut apud Virg. Georg. 1. Ipse pater media nimborum in nocte corusca Fulmina molitur dextra. ubi tamen corusca coherere debet cum voce fulmina potius, quam cum voce dextra. sic Pindar. οὐδ', i. fulmen Iouis βίλος πυρρίλα μῦρ nominat: id est, telum igneum dextra contortum: Et Hesiodus, αὐτοῖς αἰθέρα λόστῃ: id est, fulmen rubicundum. Non temerè autem dixit sacras arceis fulmine esse percussas. hoc enim referendum est ad treis Iouis manubias: quarum maximæ sunt eæ, quæ cum igni veniunt. Dicuntur autem esse Iouis manubiæ tres, ut docet Festus. Vnæ minimæ, quæ monent tantum, placidæq; sunt: alteræ, quæ maiores, & quæ veniunt cum fragore, discutiuntque aut diuellunt: tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniunt: & quamquam nullum sine igne fulgur est, hæ tamen propriam differentiam habent, quòd aut adurant, aut fuligine deformant, aut accendant: quæ statim mutant consilio deorum superiorum.

RUBENTIS ARCEIS] iaculari arceis pro pectere, & ferire, cum Horatianum sit, tum minus est

nō est apud alios vītatū. sic idē Ode xij. lib. 3. *iaculari ceruus.* & Od. xv j. lib. 2. multa iaculari dixit per tralationem pro multa petere, multāque sibi proponere, quæ quis consequi velit: quod Græci *αἰχμα*. Sic dicunt. neque verò dubium est, quin Græcos imitatus, qui dicunt *βαλὼν τὸν κεφαλῆν*, τὸ τοῦ κε, τὸ ἡ κεφαλῆ καὶ δῖον, iaculari verbum cum quarto casu rei, quæ petitur, iunxit: quod item prior fecerat Lucrēt. libro quarto. *Sine puer membris muliebribus hunc isonatur.* At Virgilius aliter Æneid. 1. *iaculari est nubibus ignem.* & 11. *Vel Danaum Phrygiæ iaculatus puppibus ignem:* & alibi, *iaculari montibus Ornos.* Idem tamen in Moreto, si modò eius auctor Virgilius est, hoc verbum ita usurpauit. *Sape viri marem acer iaculatur apertas Spiritum.* Iam arces sacre cælotatæ funesta & dira portendunt. Sic M. Tullius. *Nam pater alitōnans stillanti nixus Olympo, ipse suos quondam tumulos, ac templa petiuit:* Et *Capitolini iniecit sedibus ignem.* & Hor. Od. xij. lib. 1. *Turparum castis inimica mittes Fulmina lucis.*

TERREVIS GENTIS] proximè dixerat terruit urbem, nempe Roman: nunc autem terruit gentis: quòd longè illo superiore grauius & maius est.

SARCVLVM PYRRHÆ] Pyrrham Epimethei & Pandoræ filiam, Drucalionisq; vxorem fuisse: còque eluionis illius tempore Paraassum montem omnium altissimum, vel (vt alij volunt) Lycorim, confugisse, atque eò confugisse, ex interpretibus poetarum Græcorum, & Ouidio cognoscere licet. Aiunt autem alij, eluionem illam esse hominibus à Diis iniunctam propter Tantali scelus, qui Pelopem filium in minuas parteis concisum, & coctum. eis comedendum apposuit: alij propter Lycaonis filium, cùm vellet Iupiter omnem hominum impietatem à terra funditus delere, atque extinguere: qua de re Pindarus *ὀλυμ. εἰδ. χ. Λίγυρη καὶ χθονα μὲν ἐκείνου μετάνειο ὀδύρας δῖος.* id est, aiunt porro aquarum viterram esse obrutam.

NOVA MONSTRA QVÆSTAE] etiam M. Tull. hoc verbum cum accusandi casu iunxit. vt pro Flacco, *non enim omnia, qua dolamus, eadem queri possumus,* & epist. ad App. Pulchrum lib. 3. *Multa nos quidem quæsti sumus.* & hic poëta epist. ad Scæuam: *Qui queritur Salebras & acerbum frigus.* & Cæc. lib. 6. de bel. Gall. *Vnum quæstus.*

OMNE CVM PROTEVS] Protea phocarum Neptuni custodem fuisse ex Homer. *ὀδύσ. δ.* & Georgic. 1111. notum est. qua de re nonnulla dicemus ad illum locum, *Quo teneam vultus multos Protea nodos:* epistola prima lib. 1. de Phocis autem, & Homerus eo, quem dixi, libro, & Opiarius, lib. 1. *Φῶκος δ' ὀνύχων ῥῆσι αἰεὶ λείπονται πηλᾶσσαν:* Πολλὰ δ' ἡμῶν περὶ τῆς αἰετὸς ψυχῆς ἔστι λαοί μνηστοί, καὶ ἔαλον ὕπνον ἔχουσι.

PECVS] potest quidem dici, Phocas, cùm vituli marini sint, non admodum nouè, pecus esse dictas: verum tamen si cui nouum hoc videbitur, quia pisces sint, admonet Nonius, non solum pecudem quadrupes animal, verum etiam animal omne vocari. Plaut. Rud. *Non vides referre me uidum rete sine squammis pecu?* Næuius Ægist. *Tum autem, lascium Nere, simum pecu ludens ad cantum cladium iustrat.*

EGIT ALTOS VISERÆ] hoc loquendi genus merum Græcum est, id est, egit vt viseret: de quo plura dicemus ad Od. x x i i i. huius libri. De his igitur monstris queri potuerat Pyrrha: Phocas, quæ solebatur in littoribus pascere, in montium culminibus esse visas, propterea quòd aquæ terrarum plantitiem operuerant: pisces in summis arborum ramis, in quibus aues sidere, & nidos construere solent, constitisse: damas, quæ vel in siluis vagari, vel in lustris delitescere & quiescere consueuerunt, in mari super terras effuso, natare coactas esse.

NOTA QVÆE SEDES FVER. COL.] columbas agresteis intellige, quæ palumbes appellantur.

ET SVPERIECTO PAVIDAE N. ÆQV. D.] profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Georg. 3. in exit. *timidi dams, ceruicq; fugaces.*

VIDIMVS FLAVVM TIBERIM] vidimus Tiberim reiectis ac repulsis vndis ab Etrusco litore (influxit enim in mare Tyrrenum Tiberis) vel ab Etruriæ sinibus, ita creuisse, vt sinistra rippa effusus, quæ agrum Romanum alluit, urbemque hodie attingit. Regum priscorum monumenta, & templa Deorum delicere, atque euertere velle videretur. Vtutur autem hoc eodem epicheto, Od. 111. lib. 2. *Villāque flauum, quam Tiberis lauit, Cedes.*

VÆSTAE] Vestam, quam *istam* nominant Græci, Rheæ filiam facit Pindarus *Νηυσ εἰδ. m.* Hæc dea, foci custos & præses habetur: ex quo etiam tori domui præsidere existimatur. Vnde Vesta, & focum domus, & totam domum significat. notum prouerbum *ἀφ' ἱστίας ἀρχαί.* Sic, quod est vel à propinquis & domesticis: vel à melioribus & præstantioribus initium ducere.

QVÆRENTI] de Iulij Cæsaris nece. Ab Ilia autem Martis, aut Tiberis, aut, (vt alij volunt) Aenienis, vxore vult Iulium Cæsarem, seu gentem Iuliam ortum habuisse.

IACTAT] sic vtitur hoc verbo Od. x i i i. huius libri. *Quantum Pontica pinus Silua filia nobilis laetæ & genus & nomen iuuile.*

I O V E N O N P R O B A N T S] significat Horatius gratificans Augusto, & pæne dicam, assensans: illum terrorem, illamque eluisionis calamitatem, nullam aliam ob culpam Romanis esse illatam, quam ob Caesaris eadem: cuius rei argumentum est, quòd Iupiter non modò non fuit illius terroris atque eluisionis auctor, sed ne approbator quidem: sola Ilià à Tiberi viro suo adiuta, iusto dolore excitata, iustòque odio incensa, tam grauis pœnas à populo Romano expetiuit Ioue pæne inuito.

V - X O R I V S A M N I S] qui nimium in ea re vxori gratificaretur, nimiumque indulgeret. Hoc nomine appellantur mariti, qui se totos ad vxorum arbitrium fingunt & accommodant, qui eis omnibus ferè in rebus obtemperant. Virg. *Æn.* 1111. *Pulchramque vxorum urbem exstruis.* Admonendus est lector minùs in his litteris tritus, primam syllabam nominis *vxorum* pertinere ad versum superiorem: hoc modo, *Ioue non probante v - Xoriv amni.*

A V D I E T , C I V E I S A C .] huius loci hæc sententia est, Posterì nostri ex bellorum ciuiliu calumitate reliqui, atque ideo rari, audient, ciueis in ciuium corpora exacuisse, & strinxisse ferrum: quo quidem longè æquius, ac reip. vilius erat Persas, ceteròsque populi Rom. hosteis, interimi, ac uere ferrum propriè dictum: illud translatè epist. 111. lib. 1. *Sen linguam causis acuit.* & illud lib. de arte poetica. *Tyrenique mares animos in Martia bella Versibus exacuit.*

Q V O G R A V E S P E R S A E] sic Od. VII. lib. epod. *Quò quò scelstis ruitis? aut cur dexteris Aptantur enses conditi? Paruò me campis, atque Neptuno super Fumus est Latini sanguinis: Nom vs superbas inuida Karthagini Romanus arces uertere cec.*

M E L I V S] rectius, iustius.

F A T I G E N T] assiduus precibus obsecrent, & tandem exorent. sic loquitur T. Liuius lib. 23. *inde fatigatus Campanorum precibus sequenti die cum omni apparatu oppugnanda urbem Cumas rediit.* aliter hoc verbo vitur Od. XIII. lib. 4. *Spiciandus, in certamine Martio Deuota morti pectora libera, Quani fatigaret ruinis.*

V I R G I N E S S A N C T A E] Vestales, virgines intactæ, & incorruptæ.

P A R T E I S] munus. tralatio à partibus histriouum, vt epist. de arte poetica. *Ne forte senile Mandentur iuueni partes.*

S C E L V S E X P I A N D I] respexit morem veterum, qui sanguine humano contaminatos congressu & aditu prohibebant, donec expiati essent: & ij ipsi, qui manus habebant cruentas, & sanguine inquinatas, egebant aliquo maiore, à quo expiarentur: & quoad hoc impetrassent, manus habebant impuras: lege annota. ad Od. 22. huius lib. libi. *sceleris gurgurum.* & ad Od. 1. lib. 2. *Non dum expiati vnctis cruoribus.*

N V B E C A N D E N T E S H Y M E R O S] in duob. lib. Varican. & in Tornes. ita scriptum reperitur. *Nube candenti humeros amictum.* quam scripturam si quis probabit, non pugnabo. nam quòd vocalis sequentis initium vocalis est aspirata, non est hoc nouum. sic enim Od. x v 111. huius libr. *Ofibus, & capiti inhumato, &c.* Nube amictus autem, id est, *ἀέρας*, & hominibus sese conspiciendum non præbens. Videtur expressisse illud Homericum *νέφελος ἐκλυρόσος ἄμμος.*

A V G V R] augur ab auium garritu dictus est. ex quo augurium. Hoc loco augurem, *μάντιν* intellige, id est, rerum futurarum prouidum, qui præsentit ac diuinat futura, eaq. interpretatur. Sic Chiron apud Pindarum *πυθ. 9. 9.* ait, Apollini rerum omnium euentum certum, fixum, notum esse: illum rerum progressionem & causas cernere: illum scire, quot frondes ineunte vere terra profundat, quot arenæ in mari, & fluminibus impetu ventorum, & fluctibus agitentur. Verba Pindari sunt hæc, *Κύριον, δὲ πᾶσιν τίλος εἶδαι, & πᾶσις κελύδους, ὅσα τε χθονὶ καὶ φύναι ἀναπύμωσι X' ἀπὸς αὐτὸν ὁ θαλάσσης καὶ ποταμῶν ψάμας καὶ κύματα ῥιπαῖς τ' ἀνέμιν κλονίονται.* Idem Horat. in Carm. seculari pro Imper. Ro. *Augur & fulgente decorus arcem Phæbum.* cantorem appellat in lib. de arte poet. *ne forte pudori Sit tibi Musa lire sollers & cantor Apollo.* etiam augurem appellat Virgil. *Æn.* 1111. *nunc Augur Apollo,* &c. Imploratur autem primo loco Apollo, quia deus habebatur, Romanis maximè propicius, & beneuolus: atque ob hanc causam religiosissimè ab illis colebatur.

E R Y C I N A R I D E N S] frequens est Veneris epithetum *φιλομενδής* apud Homer. quod proculdubio hic expressit Horat. *φιλομενδής* autem scriptum per η in tertia syllaba, aliud est ab illo. vult enim Hesiodus Venerem *φιλομενδία* appellatam, quia *μηδὲν ἐξ ἑαυτῆς*, id est, *τὴν αἰδῶν.* secundo loco Venus imploratur quia *Æναι* mare: & ita Romani generis parens. Lucret. lib. 1. *Æreæ genitrix hominum diuinæ voluptas, Alma Venus.*

Q V A M I O C V S C I R C V M V O L A T] vel circum quam locus volat, vel quam circumuolat, vt sit verbum compositum, quomodo quibusdam placet, quæ de re alio loco dicemus.

A V C T O R] auctor: id est, progenitor Romanorum quia Mars, Romuli parens: Romulus urbis Romæ conditor.

L V D O]

LVDO] bellis, quæ sunt Martis deliciae, & oblectamenta.

LAEVES.] expolite, non asperæ. sic Od. VII. lib. 2. *Laia ciboria*. & Od. VII. eiusd. lib. *Laia pluma*. & Od. VI. lib. 4. *Laia Aggion*. i. limberbis. & Od. XVII. huius lib. *Laia personare saxa*. & Od. XI. lib. 2. *fugit retro Laia lumentas*. & epist. de arte poet. *sectantem Laia nervi Deficiant*. ibid. *ant Laia seroanda cupresso*.

ACER ET MAVRI PEDITIS] per acrem Mauri peditis vultum, *ἀνδρικόν*, id est, virilem, & quasi trucem significat. Taleis autem vultu atque aspectu Mauros fuisse tradit Ælianus his verbis: *Εἰσι δὲ μαυροὶ, ἔκταλοι, ἔμισταλοι, καὶ ἀνδρικὸν ὄρωσι*: quem locum mihi Io. Scaliger, iuuenis eruditissimus, indicavit.

SIVE MUTATA] vult Mercurium induta specie humana, Augusti nomine appellari, & Augustum esse Mercurium. Et ita Augusto assentatur.

PATIENS VOCARI CAESARIS VLTOR] Græca planè est hæc loquendi figura, *πασιένων καλῶν καὶ αἰσχροῦ ἐνδικητής*. Demost. *ἐπεὶ τὸ παρεστῶς*. Ἐθαύτης ἀνισθρίας ἔκταλος ὀμολογῶντι ὑμῶς οἷον μοι. Latine enim diceremus: patiens te vocari Cæsaris ultorem. sicepistol. ad Quintium lib. 1. *Cum pater sapiens emendat atque vocari*. sic Od. X XVII. lib. 3. *Vxor inuicti Ioui esse uescit*: & epist. ad Torquatum lib. 1. *patiturque vel inconsultius haberi*. sic Catullus: *Ait fuisse manium celeritimum*. & Virg. lib. 2. *En. sensit medios delapsus in hostem*. & Proper. lib. 1. eleg. 6. *Iurabo et bis sen integer esse dies*.

SERVS] serus redeas, pro, serò redeas: olet hoc quoque Græcum quiddam. quo de genere dicemus ad Od. XVII. epod. precatur autem tacite, neque ramentum obscurè, ut diu uiuat Augustus. hoc enim valent illa, serò in cælum redire, quasi Mercurius sumta Augusti specie & figura è cælo in terras deuolarit, sitque aliquando in cælum reuolaturus.

POPULO QVIRINI] in mēbrana Don. Iannocti, & vna Vatic. *Quirino* scriptum est. fortasse rectè, & Horatiano more. Nam & in carmine sæculari ita locutus est: *Romula genti date rimam, prolēmque*, Et decus omne. & Od. XI. lib. 4. *Qui nunc Sulpicii accubat horreo*.

INIQVVM] offensum, iratum, insensum.

HIC AMES DICI PATER ATQVE PRINCEPS] hæc ad historiam pertinent. Nam Augustus senatus consulto parens patriæ appellatus est.

MEDOS] puto eosdem hic Medos dici, quos supra Persas appellauit, ut Od. 37. *Medum acinacem dixit gladium Persicum*. Et fortasse eodem nomine Parthos significat. Nam Augustus hoc tempore Parthis bellum inferre cogitabat: quod cum illi sensissent, Augusti fama permoti, signa quæ Crassus & M. Antonius amiserant, vtrò ad Augustum remiserunt: ut Od. X v. lib. 4. *Es signa vestro restitit Ioui Derepta Parthorum superbis Postibus, horribilibus Medo*. & XVIII. lib. 1. *Militiam puer, et Cantabrica bella tulisti Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit*.

EQUITARE] vel equitare posuit translātè pro Romanis insultare, vel propriè pro ex equo pugnare. Erāt enim Parthi, equites. [Od. 19. eiusd. lib. *Es uersis animosum equum Parthiū dicere, et c.*]

IN VIRGILIUM A T H E N A S proficiscentem Od. 3.

A R G V M E N T V M.

Secundam ei nauigationem precatur: deinde occasionem nactus, hominum audaciam detestatur.

SIC te diua potens Cypri,
Sic fratres Helene, lucida sidera,
* Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis, præter Iapyga,
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: sinibus Atticis
Reddas incolam precor:
Et serues anima dimidium mea.
* Illi robur, & astriplex

Circa pectus erat, qui fragilem atruci
Commisit pelagoratem.
Primus, nec timuit precipitem Africum,
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti:
*Quo non * arbiter Adria*
Maior, tollere, seu ponere uult freta.
Quem mortis timuit gradum,
*Qui siccis oculis * monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
*Infameis scopulos * Acroceraunia?*
Nequicquam Deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, sit tamen impia
Non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perperis
Gens humana ruit per vetitum nefas.
*Audax * Iapeti genus*
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem aethera domo
Subductum, macies, & noua febrim.
Terris incubuit cohors:
Semotiq, prius tarda necessitas
Leti, corripuit gradum.
Expertus vacuum Dedalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acherunta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum est.
** Celum ipsum petimus stultitia: neque*
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

Si c) cum aliquid ab hoc altero petimus, id ut facilius impetremus, ea solemus illi precari & optare, quæ scimus ei esse optatissima, addita particula *Sic*. Estq; hoc genus omnibus poetis, Græcis & Latinis, perquam usitatum. Ac primum sanè ab hoc poeta ordiamur. infra Od. x x vii j. huius lib. sic quodcumq, minabitur Euris Fluctibus Hesperius Venušina Plectantur silua. & Saty. i. i. lib. 2. Stoice, post damnum sic vendas omnia pluri. & hoc loco, Sic te diua potens Cypri, &c. Catullus ad Coloniā: Sic tibi bonum ex tua Pons libidine fiat. & de coma Berenices: Sic magis in nupta semper concordia vestrae, Semper amor sedes incolat assiduus. Virg in Mœride: Sic tua Cyrenas fugiant examina taurorum: Sic cytho paste distentent ubera vaccae. & in Gallo: Sic tibi cum fluctus inter labere Sicanos, Dori amara sua non intermisceat undam. Tibullus lib. 2. eleg. v. Annue, sic tibi sint in tonsis Phœbe capilli: Sic tua perpetuo sit tibi casta soror. Apollon. lib. 2. Argon. ἄλκιος ἀείθερ ἀνὰ πηγάς ἰδὲ πρὸς Αἴαντα δὴ δὴ λυγρὸς τοῖς γόφῃς: ubi omisa est, vox ὕψους. quod valet, Sic. Illorum autem versuum hæc ferè sententia est: propitius sis. sic tibi o Apollo, comæ sint non præcisæ, id est, intonsæ. semper illæ s. ita enim fas & iustum est. Lucillius lib. 2. epigr. in quendam edacem, Dionysium nomine. Οὐτως σὺ καὶ ψαλιδιόεντι τῷ ποτὶ Πάριον. τίμω γὰρ καὶ δὲ τὸ δὲ φασγάν, &c. id est, sic tibi Dionysi hæc omnia quæ comedisti, concoquere contingat. At legis certè gratia, seu quia lex postulat, etiam hic aliquid nos comesse sine: neque omnia solus deuora.

B) POTENS CYPRI) id est, domina Cypri: exemplo Græcorum, qui ita loquuntur, κατὰ δύναμιν ἡμῶν. simile est illud Od. x x v. lib. 3. O Naiadum potens, Baccharumque valētium Proceras manibus vertere fraxinos. & Ode v. huius libri, Suspendisse patenti Vestimenta mari Deo. & Ode x x i x. lib. 3. ille potens sui, Letisq, deget, cui licet, in diem, Dixisse, vixi. quo loco videtur potens idem valere, quod apud

apud Græcos, ἰσχυρὸς, ἢ κρείσσος. & Ode vi. huius libri, *Imbellique Lyra Musa potens*, id est, musa, quæ res ludicras & amatorias tantum canere potest: bellicas & grauiiores non potest. & carmine seculari, Ode vltima, epod. *Phæbe, sylvarumque potens Diana*. & Virgil. *Æneid.* i. *Nimborumque facis, tempestatumque potentem*. & iii. *Dijmaris & terra, tempestatumque potentes*. Sed cur nauigaturo Virgilio, secundam nauigationem optans, Venerem aduocat? quia Venus ex mari nata est. Nota Venus ἀνδρομήη, anadyomene, id est, ex mari exiens, seu ex alto caput, & reliquum corpus proferens, Apellis opus: de qua Plin. lib. 35. cap. 10. Hinc marina dicta. idem Hor. Od. x x vi. lib. 3. *defunctumque bello Barbion hic paries habebis, Leuam marina qui Veneris latus Custodit*, &c. & Od. xi. lib. 4. *Qui dies mensam Veneris marina vindit Aprilem*.

FRATRES HELENAS] Castor & Pollux, de quibus vide annot. in Od. xii. huius lib.

VENTORYMQUE REGAT PATER] Æolus, de quo Hom. ἰδνός. x. in principio libri Αἰόλος δ' αἰς ῥῖνον ἀφωκυμένῃ: ἐόντι δ' ἵππων Αἰόλος ὑποπαίδης φίλος ἀθανάτισσι γῆσι, &c. quo loco appellat eum ἡμῖν αἰρέων, id est, ventorum promum & condum, vt Plautino verbo vtat. de eodem sic Virgilius *Æneid.* i. *Æole namque tibi Diuum pater, atque hominum rex Et mulcere didis fluctus, & tollere vento*, &c.

OBSTRICITIS ALIIS PRAETER] sic & apud Homerum ἰδλ. x. Æolus ceteris ventis in vitro illo, quem Vlyssi dederat, inclusis & constrictis, solum Zephyrum, qui eum in patriam deferat, liberum, ac solutum relinquit, his verbis: Ἐνθάδ' ἐβουκίοντο αἰρέων ἡγετὶδης κίλδον. Κεῖνοι γὰρ ἡμῖν αἰρέων ποῖσι προῖον Ἡδὲ παυμένον, ἡδ' ἔρυνδον, ὅπως ἴλησι. id est, hic mugientium & rudientium ventorum vias vinculis constrinxit. Illum enim promum & condum ventorum fecit lupiter, vt eos possit modò comprimere, modò excitare quemcumque velit.

PRAETER IAPYGA] ventum Calabriz, seu Apuliz iis vtilem, & secundum, qui ex Italia in Græciam nauigant: hunc album nominat Od. x x vii. lib. 3. *quid album Peccet Iapyx*. Verg. lib. xj. *Æneid.* equum Apulum, Iapyga dixit: & equo venator Iapyge feri. u. & ibidem, Garganum Apuliz montem, Iapyga. Ille urbem Argypitam patria cognomine gentis Victor Gargani concedebat Iapyga agros. Idem lib. 8. per Iapygem, peripicue ventum Apulum significat, Fecerat ignipotens unda & Iapyge ferri. Est autem Iapygia vel Apulia ipsa, vel eius pars & fortasse ea, quam hodie appellant Italiani *terra di Bari*. [Proferit hunc locum Seruius ad illum Virgilij locum. sed mendose opinor. legitur enim *Obstricis*, legendum putarim potius *obstrictis*.]

QVAS TIBI CREDITVM, &c.] tralatio ducta est à rebus creditis. quemadmodum igitur, quod mihi creditum est, id debeo ei, qui mihi credidit: ita & Horatius ait nauem Virgilium sibi commissum, Atticæ debere, id est, æquum esse nauem, quæ Virgilium vehendum receperit, finibus Atticis reddere saluum & incolumem. de verbo credendi vide annot. ad Od. v. lib. 3.

REDDAS INCOLUMEM] animaduertat lector quam significantibus, & ad rem accommodatis verbis vtatur Horatius. antecedit vox *credium*. sequitur deinceps *debere*. postremò *reddere* neque verò nomen *incolumem*, otiosum est. Nam quæ nobis credita sunt, ea salua & integra reddere debemus, & vt loquuntur Iuriconsulti, in eadem causa: quod Linius dicit rectè *reddere*. [Seruius ad illum versum Virg. *Æneid.* vi. *Redditus hu primùm terris*, &c. hunc locum proferit: vbi neque hæc Horatij, neque Virgilij verba rectè explicat.]

ILLI ROBVR ET ABS TRIPLEX] id est, erat ille animo pæne ferreo, atque aduersus omneis terrores pectore maximè communito, qui primus nauigare ausus est: vel sic, erat ille audax, & imperterritus, & impavidus, & ita rigido pectore. vt nullius periculi metu frangere retur, seu terretur: erat immani audacia præditus. ἀνδροφρονες vocant Græci virum ferreo pectore qui non commouetur. *Æsch.* in Prometh. ἀνδροφροντι καὶ κίηται οἰζονομήῃ, &c. Primam autem nauem dicunt Argò fuisse, qua vecti sunt Græciæ principes illi Argonautæ vellus aureum petentes. vide Plinium lib. 8. cap. 56. Catull. in carmine illo pulcherrimo de Pelei, & Thetidis nuptiis. *Ula rudens cursu prima imbuit Amphitriten*: cum hoc loco congruunt illa Oppiani, lib. i. ἀλὶ δλ. ὠπείπαι, ὅς ἐστὶν ὁ ἄλλος ὁ δὲ ὅς ἐστιν ὁ ἄλλος, &c. Ei τ' αὖτ' ἀθανάτων ἴσ' ἐπὶ φρεσὶ παῖ, ἔτι ἔς αὖτ' ἑ, Τολμήεις πρῶτος ἐπὶ δὲ αἰὸς κύμασιν ἡρώων, &c. quorum versum hæc ferè sententia est. O dij immortales, qui primus maris vehicula reperit, naueis, siue quis deus ille fuerit, siue mortalis, primus omnium audacissimus gloriatus est se fluctus traiecisisse, &c.

(TRVCX) sic Catull. *trucem vespoticum sinum*.)

PRAECIPITEM AFRICVM] Africanus, quem Græci λυβῶς appellat, ab occasu hiberno spirat, vt scribit Arist. μεταιρ. β. opponiturq; Cæciæ linea recta, ab ortu æstiuo flanti, Zephyròq; seu Fauonio proximus est. Aquilo autem & Septentrione spirat, vt videatur Hor. non admodum accuratè in describenda ventorum pugnæ & conerratione, ventos per lineam rectam oppositos exquiruisse. Præcipitem autem appellat, ab effectu, quia quicquid impellit, præceps agit, & præcipitat.

24 DECERTANTEM AQUALONIBVS] participium decertantem iunxit cum dandi casu, quæ de genere vide annot. ad Od. vi. lib. 2.

NEC TRISTEIS HYADAS] Atlantis & Æthiæ duodecim fuerunt filix, & filius vnus Hyas nomine. Hunc, cum in Lydia venaretur, à serpente ictum, & interfectum sorores ita miserè, perditæque luxerunt, vt mærore, & lacrymis cõturbuerint. sed ex illis, quinque, quæ immoderatiùs fratribus mortem tulerunt, Iupiter in stellas vertit, easque in tauri fronte collocavit: reliquæ septem, quæ *ῥιγιδες* appellantur, mærore quoque illarum quidem confectæ sunt, verum tamen & diutius restiterunt, & serius victæ sunt. de quibus dicemus ad Od. x. lib. 4. Hyadas autem nominatas esse dicunt vel ab Hyante fratre, vel *ἁπὸ τοῦ ὕδατος*, id est à pluendo, quia iis orientibus pluuiæ & tempestates soleant excitari, vel quia earum situs & ordo vliter similitudinem præ se ferat. M. Tullius lib. 2. de natura Deorum: *Tauricaput stellis conspersum est frequentius. Hæc Græci stellas Hyadas vocitare fuerunt, à pluendo: ὅτι enim est pluvio: nostri imperitè succulæ, quasi à suisbus essent, non ab imbris nominata.* tristes autem dixit, quia pluuias denuntiant, atq; adeo important: vnde nomen ductum, vt vult M. Tull. Itaq; eas Virgil. pluuias appellat lib. 1. *Æn.* in *ext.* & lib. 3.

QVO NON ARBITER ADRIÆ] quo nullus vêtus maius, in mare Adriaticum, imperium obtinet, siue tempestates commouere, siue mare tranquillare velit. Itaque hic arbitrum, dominum, & eum, qui alteri suo arbitratu imperat, intellige, vt Ode vii. lib. 2. bibendi arbitrum appellat, conuiuij regem, eum, qui leges bibendi in cõuiuio ponit. in epistola autem ad Bullarium locum effusilatè maris arbitrum, mari vicinum intelligendum esse docebitur.

TOLLERE, SEV PONERE VULT FRËTA.] siue velit fluctus excitare, quibus mare attollitur: siue componere, *καταρῖν*, sedare, placare, atque ad æqualitatem redigere: à qua æ quoris fluxit appellatio. Virg. lib. 1. ponere, vsurpauit absolute pro quiescere, vt interpretatur Seruius: Cum venti posuere, &c. omisit autem alterum *seu*: vt & siue *saty.* v. lib. 2. *turdus*, siue aliud *primus* dabitur tibi, deuolet illuc, &c. & Ode vi. huius lib. *Cantamus vacy*, siue quod *ὠνιμαρ*, &c. & Ode xv. te *Stenelus* sciens *Pugna*, siue opus est imperitare equis, Non auriga piger. sic Catull. in fasceli dedicatione: *leua*, siue dextera *Vocatet aura*. & idem Horat. Od. xxxi. huius libri: *Qui ferro bello, tamen inter arma*, siue iactatam relingat vdo *Littore namim*, &c. & Od. xxxvii. lib. 3. *potes hac ab armo Pendulum Zona bene te secuta e-Lideta collum*, siue te *rupes*, & acuta *letho Sæxa delatant*. Et M. Tullius cõtra Rullum: *adimogit agros in Macedonia, qui Regis Philippi fuerunt, siue Persæi*. & ad Atticum lib. 8. Nil perturbatum hoc ab vrbe discessu, siue potius turpissima fuga. Terent. Andr. *Dehinc passulo*, siue equum est, te oro *Dane*.

QVEM MORTIS TIM. ORA] id est, quod mortis periculum? aut, quod mortis genus? aut quam mortis viam? aut, quem mortis aditum? tralatio est: quasi ad mortem gradibus deueniamus, aut descendamus. sic Lucretius, *Leti ianuam* dixit.

SICCIS OCVLIS] *ἀδαντος*.

MONSTRA NATANTIA] Oppian. lib. 1. *Κίππη δ' ὀβριμὸν γὰρ, πλάσμα θούμῃσι πόντου*, &c.

MARE TVRGIDVM] sic Hesiod. *πλάγος ἐὶ θύμῃσι ὕον*. Aratus vnus ex signis insurgentium ventorum ponit mare intumescens. *Σήμε δὲ τοι αἰνέμῃσι οὐραίνῃσι πλάσσει Γίγρῃσι*, id est, signum autem tibi sit venti orientis mare turgescens. præterea qui irati sunt, iis cor turgere dicunt poëtæ. Homer. *ἰλ. 1. Ἀλλὰ μοι οὐδὲν ἰσχυρὸν ἔχεται*, id est, At mihi cor penitus turgescit tristibus iris.

ACROCERAVNIA] monte in Epiro ita dictos, quod ea altitudine sint, vt sæpe numero fulmine petantur. Pausanias diuisit hoc nomen in Atticis: *ἄκρα τῶν ὄρων, ἃ κεραυνὰ λίγνυσσι*. sic Virg. Georg. 1. *Ant Atho, aut Rhodope, aut alta Ceraunia telo Deiciit*. & 3. *Æneid.* *Prouehimur pelago vicina Ceraunia iuxta*. Mela monte is Ceraunios nominat: à quibus (inquit ille) flexus est in Adriam: Infameis autem propter naufragia, vel propter naufragij periculum, ac metum, vt alij maluit ego autem puto propter naufragia apud eos aliquando facta. nam si nullum vnquam ibi naufragium factum est, quid est quod quisquam naufragij periculum apud eos extimescat?

NEQVICYAM DEVS ABCIDIT] id est, frustra Deus terras à mari secluit, si contra hæc Dei providentiam audent homines nauigare.

DISSOCIABILI] quem par erat à terris dissociari, ac separari.

IMPIAS] impias dicit hominum naueis, quia Dei consilium negligere, & aspernari videantur. hanc autem hominum audaciam impiam etiam Sophocles inflectatur in Antigone: *Παλά τῷ Δεῖνῳ, καὶ δὲν αὐτῷ-Θεῶν πρὸς ἄνθρωπον πλῆν. Τούτῳ καὶ πολὺ πέρησι Πόντος χρεῖται νότον καὶ ἀπὸ βορρῆων Πιπρὸν ὑπὸ οὐρανῷ, &c.* & Oppian. lib. quinto in principio: *Ὅτι οὐδὲν μὲν ὁπότεν αἰμύχωνοι, σὺν δὲ γαῖῃ Μῆτις κρημνί, οὐ γὰρ πῶν αὐτῷ Δεῖνῳ πλάσσειτο*, quem Oppiani loquum annotauit Muretus.

VADA] maria: *ἡλῶσις*. Io. Passeratius tamen non putat esse *ἡλῶσις*, sed per vada signifi-

carilo-

cari loca in mari periculossima, & in quibus hærentes naues sæpe dissoluuntur, & perfringuntur, ut apud Virgilium *Æneid.* 1. *Illuditq; vadu, &c.* ibid. *in vada ceca tulit.* & lib. x. *Namque inflata vado dorso dum pendet iniquo Anceps sustentata diu, fluctibusq; fatigat; Soluitur, atq; viros medium exposit in unda.*

AVDAX OMNIA PERPETI] cur non dixit facere? culpam vel contritiō, vel certè aliquando sequitur poena. ex consequenti igitur, factum est intelligendum, quod antecedit. non enim paterentur, neque poenas darent homines, nisi iniuste atque impie facerent. Præterea sic potest hic locus explicari: Gens humana propositis etiam ante oculos grauissimis poenis, non deterretur tamen à maleficio: immò quemuis cruciatum subire ac perferre parata est, dummodo eò, quò cupiditas vocat, peruenire possit ita est audax ad facinorosis poenam sufferendam, ut ad res nefarias, & lege veritas concitatissimè, & effrenatissimè ruat.

AVDAX IAPETI GENVS) Prometheus. Ex Hesiodo autem & Æschylō notum est, Prometheum, ignem à Ioue occultatum subduxisse, hominibusque distribuisse, atque ob eam causam iratum Iouem, viuendi rationem antea facilem, quietam, laboris ac doloris expertem hominibus abdidisse. sic Hesiod. *ἔργ. κὴ ἡμέρ. Κρῦψεν δὲ πῦρ, τὸ μὲν αὐτὸς ὧς παῖς ἐκ Πέλοιο Ἐκλῆψ' ἀνθρώποις, διὸς πατρὸς μέγα πόνον. Εὐκρίλαο γὰρ ἦναι λαχὼν Δία περπατῆραυον.* Euphorion autem scribit hanc causam Iouem arripuisse, cur Prometheus Caucaſo affigeret, quòd cōperisset, eum ex furtiui & violento Eurymedontis cum Iunone concubitu natum esse. Atque hanc ille occasionem nactus, Prometheus quidem in vincula coniecit: Eurymedontem autem ad inferos deturbauit. Sed quòd ignis furtum Prometheus ascribunt, tradit Pausanias in Corinthiacis, Argiuos eam laudem Prometheus ademtam ad Phoroneum Inachi filium transcribere.

FRAUDE MALA) mala, est epithetum perpetuum: ne quis fortè ita accipiat quasi aliqua fraus sit bona. sic Satyra vi. lib. i. dixit *mala lustra.* quanquam in quibusdā codicibus manu scriptis legitur *mala lucra* (ut dicemus illo loco) & *prauam stultitiam* epist. ii. lib. 2. & *malos fures* Saty. i. lib. i. & *malam ambitionem* Sat. vi. lib. 2. & Hom. *κακὸν ὄσον: κακὸν πόλεμον.*

POST IGNEM AETH. DOMO] profert hunc locum Seruius ad illud Virg. Sileno *furiūmq; Promethei.*

TERRIS INCUBVIT] terras occupauit, obsedit, atque oppressit. tale illud Virgil. Georg. xi. *Præsertim si tempestas à vertice siluæ Incubuit.* aliter dictum est ab eodem, lib. 3. *Condis opes alium, doſſoſq; incubat auro:* cui proximo simile illud est Ciceron. in Cluentiana. *qui illi pecunie, quam condiderat, spe iam atq; animo incubaret.* hac de re sic Hesiod. *χαίρει πῦρ κλέψας, ἔμεαί φθινος ἀπρωδός, Σοί τ' αὖ πῦρ μέγα πῆμα, κὴ ἀσθράσιν ἰσομήμοισι,* id est, Prometheus, gaudes, quòd ignem furatus sis & me deceiveris, quòd quidem furtum & tibi & posteris magno malo erit. Idem de Pandora, *Ἀλλὰ γυνὴ χεῖρεσι πῆπον μέγα πῦρ· ἀφιλύστα Ἐσπίδωσ', Ἀνθρώποισι δ' ἔμπεστον κήδεα λυγρὰ,* id est, At mulier cum de dolio operculum detraxisset, omnia, quæ in eo erant, dissipauit, hominibus autem tristitia mala molita est. Idem paullò post: *Ἀλλὰ γὰρ λυγρὰ κέτ' ἀνθρώπων ἀδολύτῃ, Πλεῖν μὲ γδ γυνὴ κακῶν, πλεῖν γ' ἡπείλασσε,* &c. Alia autem innumerabilia funesta mala apud homines tumultuantur, seu tumultus excitant: plena est terra malorum, plenum mare.

SEMOTIQUE PRIVS TARDA NECESSITAS] hunc locum profert Seruius ad illum locum Virg. in Sileno, *Caucaſeάσθ' ῥεφὲρ volutein furiūmq; Promethei.*

TARDA] viuebant enim diutius homines, tardiusque moriebantur.

NECESSITAS LETHI] Quam hic lethi necessitatem nominat Horat. eam Ode i. lib. 3. necessitatem simpliciter appellat Ode x x i i i. eiusd. diram necessitatem, id est, *ἀσάλευ,* quam dicunt Græci. Hom. autem *ἰνὰ δολ. π.* diem mortis. *ἀσάλευσιν ἡμῶν* appellat: idemque, quam Horat. lethi necessitatem dicit, *μὲγιστον ὀλοὸν θανάτου γένος θανάτου* nominat *ὀδυς. γ.* Pindarus verò *ὀλυμ. εἰλ. β.* sententiam illam, quam ferunt Pluto & Æacus aduersus improbos, & sceleratos, *ἀνάγκησιν ἰδμεν* vocat, quia iudicium illud nulla ratione infirmari, nulla gratia inflecti, nullo deniq; pretio corrupti possit. Vide annot. ad Od. x x x v. huius lib. & x x i i i. tertij.

CORRIPVIT GRADVM] celerius aduenit; celerauit gradum, ut Virg. loquitur, *Æneid.* 4. *Ille gradum studio celerabat anili.*

EXPERTVS VACVVM DABDAVS] & suprà de Dædalo diximus nonnulla, & ut nihil dixissemus, notissima omnibus est fabula: eamque etiam Virg. tangit *Æn.* vi. *Dadalu, ut fama est, fugiens Minos a regna, præpetibus pennis ausus se credere celo.* Traditum est autem, Dædalum præstantem fabrum, atque architectum fuisse, eundemque ædificandarum nauium rationem, primum reperisse, atque ex eo natam de eius pennis & volatu fabulam. Itaque Græci poetæ opera affabre, & summo artificio laborant; *δαίδαλα* nominant. Hom. *ἰλ. α. αὐτὰρ ἐν αὐτῇ Πόλει δαίδαλα ποταὰ ἰδύησι πησπιδίαι.* & ibidem. *Πάρος δαίδαλα, & Apollon. lib. i. argon. ἐν γ' ὑπὸ Τίρμωσι δαίδαλα ποταὰ δαίδαλα δὲ ἐκίνατο.* & Lucr. lib. 4. linguā dædalum verborū appellat, propterea

quòd voces articulat, vt ille loquitur, & dædalam Telliurem: & Virg. *Æcor. 4. Οἱ μινυρε φαίνοι* *ἡ δαδάλω φηγεῖ τεττα*. Plato in Menone quædam *Δαίδαλῳ ἀγάλματα*, id est, simulacra commemorat, quæ soluta aufugiunt, fugitiuorumque in morem dominum relinquunt: vincita autem manent: ad quæ respiciens scribit illa in Eutyphrone: *Θαυμάση ἐν ζωπὶ λίγνη, αἱ σοὶ οἱ λόγῳ φαίνονται* *μη ῥηγοῖς, ἀλλὰ βαδίζοντις, καὶ ἰμι αἰπάσῃ τῷ Δαίδαλῳ, βαδίζοντις αὐτὸς ποίῳ, αὐτὸς αἰ. πολὺ πικρὸν πρὸς τὸ Δαίδαλῳ, ὅτι κλέψας ἐξείοντις ποίῳ*, id est, miraberis ne igitur tu, qui ista dicis, si verba videantur non manentia & stabilia, sed ambulancia, & mobilia, & criminaberis me ea facere ambulatoria: cum tu sis multo maior artifex, quàm Dædalus: cumque ea in orbem circumcuntia facias? Præterea *Λογιστὰς* Græci nominant verborum opifices quosdam, & variantæ atque ornandæ orationis facultate instructos. Xenophon autem *ἄσμεν. β.* eo in loco, in quo ostendit, sapientiam sapientibus interdum esse inutilem, ac damnosam, scribit Dædalum à Minoë captum esse propter sapientiam, eique seruire coactum: denique vno tempore & paupia & libertate esse spoliatum: cum aliquando autem aufugere cum filio conatus esset: filium quidem amisisse, sibi autem salutem expedire non potuisse: sed ad Barbaros delatum rursus illic seruitutem, quam fugiebat, pertulisse. Pausanias verò in Achaïcis narrat Dædalum, sororis filio interfecto, sua voluntate se ad Minoë contulisse: deinde aliquanto post in suspicionem, criminisque nescio quod vocatum, atque ab illo in carcerem vnà cum filio coniectum esse: postremò è custodia furtim elapsum ad Siculos confugisse.

VACVVM] inanem, *ἴρημος*, ab hominibus infrequentem, vt *Od. xxv. lib. 3. vacuum memos*.

PERRUPIT ACHERONTA] Herculi duodecim illis nouissimis laboribus perfuncto, decem & octo mensium spatio, Eurystheus duos ex eis non probans: vnum, quem ille in expurgando Augiæ stabulo, alterum, quem in hydra conficienda susceperat, ac pertulerat, decimum tertium imposuit, vt Orco canē Cerberum ab inferis ad superos protraheret. Cum igitur ad Tænarum venisset Hercules, per cuius faucis ad inferos descensus pater, duce Mercurio descendit. Ac de hoc Herculis ad inferos descensu, meminit duobus locis Homerus, semel *ὁδῶν. λ.* vbi sic loquitur Hercules, seu eius idolum, *καὶ ποτὶ σὺν ἡδὲ ἱπποφύκῃ κύν' ἄζοντ', οὐδ' ἔτι δ' ἄλλων φρεζέτο πύδ' ἔργῳ χαλκίπτρον εἶναι αἰθλοῖ*: iterum *ἰλιάδ. 9.* vbi Pallas de Ioue queritur, eiq; exprobrat toties à se adiutum in periculis, & seruatum Herculem: ait denique se, si Iouis in Græcos acerbiteratem præsciuisset, nunquam fuisse passuram, vt Hercules ab inferis reuerteretur. sic Homer. *Εἰ γὰρ ἔργῳ ἔδιδ' ἡδ' οὐ φρεσὶ πᾶσι χλὴμεναι*, *Εὐτέ μοι εἰς Αἰδὸς πύλας αἶψα πύμπυον* *ἔξ ἱερῶος ἄζοντα κύν' ἄζοντα αἰθλοῖ*, *Οὐκ αὖτε ἱπποφύκῃ σὺν ἡδὲ σὺν αἰπῇ μέγαρα*. Perrupit autem legendum sine copulatione *que*, & ita cod. Don. Faerni, Vrsini, & vnus Vat. Tornesi.

ACHERVNTA] Pausanias in Atticis scribit, in Thesprotide Acherusiam paludem esse nō lōgè à Cichyro, & fluuium Acheruntem, & Cocytum aquam omnium iniucundissimam: vbiq; videri Homerus iis fluminibus visis & cognitis, ausum esse deum illa de inferis fabulosa cōfingere. Tum verò fluuiis infernis, ab iis, qui sunt in Thesprotide, mutuatur, nomina imposuisse.

NIL MORTALIBVS ARDVVM EST] aliquot libri vet. habent, *nil mortalibus arduum est*.

CAELVM IPSVM PETIMVS STVLITIA] vel propter Phaëntem hoc dicit, de quo diæm annot. ad *Oden x. lib. 4.* vel propter Gigantes: quod credibilis est.

NEQVE PER NOSTRV PATIMVR SCELVS] nostris maleficiis, & sceleribus, videmur quodammodo vim Ioui asserre, eumq; cogere, vt assidue fulmen habeat in manibus. Nam improbitate & impietate nostra Deum irritantes, non finimus eum erga nos æquum esse, aut placabilem: sed contrā impellimus, vt nos suo fulmine exterreat, atq; examinet.

IRACVDA] quæ Iupiter effectus iracundus hominum impietate sæpe sumit in manus. sic *Od. xxiii. lib. 2. παυμὲντον superbum dixit*, *παυμὲντον* domini superbi, vt vult Porph. & recit.

PONERE] de manibus. sic dicimus ponere vestem, ponere personam.

A D L S E X T I V M C O N S V -

larem. *Od. 4.*

A R G V M E N T V M.

Aduentu veris, & communi moriendi conditione proposita, hortatur ad voluptates..

Soluitur acris hiemigrata *vice Veris, & Favonii:
*Trabimq; sicca machina carinas:

*Ac neq; iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni:
 Nec pruinæ canis albicant pruinis.
 Iam Cytheræa choros ducit Venus* imminente Luna:
 Iunctaq; Nymphis Gratia decentes
 Alterno terram quatit pede, dum graueus Cyclopsm
 * Vulcanus ardens urit officinas.
 Nunc decet aut viridinitudum caput impedire* myrto,
 Aut flore, terra quem ferunt* soluta.
 Nunc & in umbrosis Fauno docet immolare lucis,
 Seu poscat agnam, sue malit hecnam.
 Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
 Regumq; turres. ô beate Sexti,
 Vita summa brevis spem nos vetat inchoare longam.
 Iam te premet nox, fabuleq; manes,
 Et domus exilis Plutonia, quo simul mearis:
 Nec regna vini sortiere talis,
 Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet iuuentus
 Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.*

SOLVITVR AC RIS] descriptio veris est, quo tempore maximè omne animantium genus hilaritati ac lætitiæ sese dedere solet, omni tristitia, quam affert hiemis deformitas, cæliq; grauitas, & diei obscuritas, depulsa. Sed quòd solui hiemem dicite veris aduentu, cum quicquid soluitur, astringatur, aut vinctum fuisse intelligatur: hiems autem non astringatur, neque vincitur, sed astringatur, potius & contrahatur: perinde illud accipiemus, ac si dixisset, soluitur terra veris aduentu, quæ fuerat vi hiemis, & frigore astricta: quo quidem proximo modo infrà locutus est eadem Ode. *Aut flore, terra quem ferunt soluta*, id est, laxata, mollitæ.

VICES] vicissitudine. sic Ode 7. lib. 4. *Mutat terra vices.*

TRAHUNTQVE SICCAE MACHINAE.] scribit Vegetius libro quarto de re militari, cap. xx. ex die tertio iduum Nouemb. vsque ad diem sextum id. Mart. maria claudi. Hesioidus item *ἔγ. ἔ. ἡμ.* vetat post Virgiliarū occasum nauigare, propterea quòd eo tempore mare tempestatibus maximis concitatur. iubet autem naueis in litus subducere, saxisque vndique communire, vt ventorum vim facilius perferre possint. sic Hesiod. *Εὐτ' αὖ πληθύνῃς ὄνους ὁ μὲν ἄνθρωπος* Φόβονται πτόλισσι ἵε ἡγεομένη πόντι, Δὴ τότε πανταίῃσι αὐτὸν ἡγεομένην ἡγήται, καὶ τότε μακίπῃ ἡνείκελ' ἐπὶ δόρυ πτόντι, ἢ δὲ ἰσχυρὰς σπυμενὴν ἰδὲ, ὡς σὺ κελεύεις. Νῆα δ' ἴω' ἡπείρου ἱερύσαι, σπυλάσαι πτόντι, Πάτορ' ὅφρ' ἴχθυος ἀνέμων ἰδὲ ὅς ἐστιν αὐτῶν Χείμαρρον ἱερύσαι ἵνα μὴ πύθη διὸς ὁμῆρος. Hoc igitur tempore naues in litus subducit, trabibusque, quibus fulciebantur, impositæ, tantisper ibi continebantur, dum tempus ad nauigationem idoneum adueniret. tunc verò machinis, vt palangis, in mare retrahebantur. Palangæ enim, vt docet Nonius, fustes sunt teretes, quibus manibus subiciuntur, cum attrahuntur ad pelagus, aut cum ad littora subducuntur. Ita hæc huius loci sententiæ est, naues siccæ, quæ mensibus hibernis in littore, lignis subiectis, à nauigatione conquieuerunt, nunc veris aduentu machinis in mare trahuntur. atque his significatur veris aduentus. Solebant autem veteres, etiam cum per anni tempus nauigare licebat, naueis tamè hoc modo lignis subiectis in littore collocare, tantisper scilicet dum in bello, aut alia in re occupati nauigatione superfedebant: quod declarat Homerus *ἰλιάδ. α. Νῆα μὲν οἱ καὶ μέλαινα ἴω' ἡπείρου ἱερύσαι Ἰφιδίππῃ φαεινῶν, ἠδὲ δ' ἱερύσαι μακρὰ βέρυσαι. Αὐτὸ δ' ἰσχυρὰντο κέλευ, &c.* Exemplum autem nauium è continente in mare subducendarum, extat in secundo libro: cum Græci Agamemnonis oratione, qua eorum animos tentarat, decæpti cupidissimè ad naueis concurrunt, atque ad reditum omne suum studium conferunt. *Τοὶ δ' ἀπαύλοισι κέλευσιν Ἀπὸ πτόντι, ἢ δ' ἰσχυρὰς αἰὶα δόρυ, Οὐροντ' ἱερύσαι, αὐτὴ δ' ἡγεομένη Οἶκος δ' ἱερύσαι, ἠδὲ ἱερύσαι, id est illi autem mutuo hortabantur, vt manus ad naueis admouerent, & in mare traherent. Et naualia purgabant: clamor autem eorum ad cælum ibat, domum redire cupientium. trabes autem nauibus subiectas subtrahebant. Adde hoc Artij, quod est apud Nonium, in voce anima:*

Classis trahere in salutem, & vela ventorum anima immittere.

*santes sic loquitur Od. i. lib. 4. In morem Salium ter quatient humum & Od. x v i i i. lib. 3. Gaudet in-
uissam pepulisse fessor Ter pede terram. & huius lib. Od. x v i i. Nunc est bibedum, nunc pede libero Pul-
sanda tellus. sic Apoll. i. Argon. ἰμμελῖος κραιπνοῖς πῖδον ῥήσσωσι πόδασι. & Catull. in nup. Iuliz &
Manlij: Pelle humum pedibus. & Lucrer. libr. 5. Et doro terram pede pellere matrem. alterno pede au-
tem licet etiam ita explicare: numerosè.*

DVM GRAVEIS CYCLOPVM] Horatius alios poetas secutus Vulcani officinam vult in
Ætna fuisse: ex qua ignes illi, omnibus notissimi, auditi quidem certè, erumpunt. Atque hinc
fortasse nata est fabula, Vulcanum cum Cyclopius massas illas ferreas tundere, Iouisque ful-
men quotidie aliud atque aliud cudere. Verisimile hoc etiam est poetas ad Vulcanias insulas re-
spicere, quas Vulcanus quondam dicitur tenuisse. quanquam Apollonius libr. 3. argon. Vulca-
num facit fabricantem in Hiera insula, quæ est vna ex Æoli insulis. Sed quòd Cyclopium, non
Vulcani dicit officinas, id eò pertinet, quòd Vulcanus eorum ministerio & opera vtitur in fabri-
candò. sic apud Virg. Æn. v i i i. in armis Æneæ cudendis Cyclopes Vulcano præsto sunt, ac sub-
feriunt. & apud Apollon. argon. i. Iouis fulmen cudunt. Ἐν μὲν ἱστον κύκλωπις ἐν ἀφδίτῃ ἡδρῳ
ἔργῳ Ζηνὶ κραυγὴν ἀνὰ κλῆ πρὸς ἑμὲ μοι, &c. Homerus autem ἰλιδ. δ. σ. Vulcanum facit in cælo, non
in Ætna, sine Cyclopium opera Thetidis rogatu Achillis arma fabricantem, viginti folliibus
nunc vehemenciorum, nunc remissiorum statum, prout operis vel ratio, vel necessitas postulat,
mittentibus. Graueis officinas Cyclopium sic dixit, vt Tibull. opus rusticum graue. sic autem
Tib. Et graue suspensio vomere cessat opus.

VULCANVS] cuius vxor est Venus. Quia etiam vnà ex Gratiis, Vulcani est amica, seu concu-
bina, vt paullo antè ostendimus. Interea (inquit) dum Vulcanus in officina Cyclopium fabrica-
tur, Venus cum Nymphis & Gratiis saltat, & choros ducit. ardens autem, vel ad ignis naturam
referendum, cuius deus est Vulcanus, vel, vt mauult Passeratius, ad Vulcani operis intenti stu-
dium: vt apud Virg. Æn. lib. i. Instant ardentes Tyrij. & Georg. 4. Fernet opus, redolensque thymo fra-
grancia mella. Idem lib. 4. Æneid. Opere omnis semina feruet. Propert. lib. 4. epist. Arethuse. Succin-
tisque calent ad noua lætra popa. Horat. epod. Oda x v i i. Cales venenū officina Colchici. Vreere au-
tem officinas, sic dictum esse putat idem Passerat. vt illud à Propertio. Colchm Colchiaciū vreat a-
bena focū. (nonnulli libri veteres tamen habent, vñsit officinas.)

NUNC DECEAT AVT] nunc deceat aut myrteam coronam capiti imponere, aut ex aliis flo-
ribus concinnatam, quos terra laxata & soluta verni temporis tepore, extulerit: quo more in
conuiujs veteres utebantur. attendat autem adolescens hoc loquendi genus: caput impedire
myrtò, pro eo quod est, corollas esse myrto capiti imponere, non admodum dissimilia sunt illa,
Ode v i i. Tempora populea fertur vinxisse corona. Ode x x v. lib. 3. Cingentem viridi tempora Pampi-
no. Od. i. lib. 4. Et vincire nouis tempora floribus. aliter dixit Sat. v i. lib. i. crus pellibus impedire.
Nam ut quisque infans nigris medium impediit crinis Pellibus.

NITIDVM] λιπαρὸν, ynguentis delibutum, vt Od. 7. lib. 2. nitenteis Malobathro Syrio capillos. &
M. Tull. Catil. ii. qui nitent ynguentis, qui fulgent purpura. & Plaut. Truculento, feruide vt tota flo-
ret, vt oleo nitide nitet. & Virg. Æneid. v. Nuda stò quo humeros oleo perfusa nitescit.

FAVNO DECEAT IMMOLARE] Dionysius Halicarn. δρχ. β. μ. a. tradit, Faunum Regem A-
boriginum fuisse, à Marte prognatum, eumque à Romanis, tanquam aliquem patrum Deum,
sacriiis & carminibus coli. Dionysij verba sunt hæc, Ἐν γὰρ οὖν δὲ τότε τῶν βασιλείων ἦ Ἀθεα-
ρίων παρὰ τὴν Φαῦνον Ἄριος, ὅς φασιν, ἀπὸ γένος, ἀνὰ μὲν τοῦ ἀρχαίου ἐκ σπέρματος ἑωτ, ὅς ἐπι-
κρίων ἔκ τῃ Γαυμῷ δαίμονι ἠνυστίας ἐκ τῶν ἀρχαίων. Varr lib. 6. de lingua Latina, Faunos Latino-
rum Deos appellat. M. Tull. libr. 2. de natur. Deor. sub persona Balbi, ait sæpe Faunorum voces
exauditas: sæpe vifas formas Deorum quemuis non hebetem, aut impium deos esse præsentem
confiteri coëgisse Faunum quidam volunt eundem esse, atque Pana, qui & Irius dicitur. Græcè
Ἐπιώπιος. Pandicum appellat Virg lib. 7. At rex sollicitum mōstru oracula Fauni Patidici genitoris ad-
it. Fauno autem rem diuinā faciebant, & ouilia lustrabant Romani vere ineunte. Immolabant
tamen eidem etiam nonis Decembris, vt Od. x v i i i. lib. 3. Fanne nymphetarum fugientium a-
mat. r. &c.

SEU POSCAT AGNAM, &c. sic codex Iannoæ. & duo Vaticani, non, vt vulgò, agna, hædo.
Atque ita locutus est Od. x v i i i. lib. Epod. Paratus expiare seu poposcus Centum iuuenkos, siue men-
daci lyra Voles sonari, &c. Si uero autem hic subintelligatur, sibi immolari, siue nihil subintelligatur,
agnam & hædam videtur legendum potius, quam agna & hædo. Quòd si quis dicet subintelligi si-
bifieri, & ita retineri posse lectiōnem vulgatam, vt intelligamus eum ita esse locutum, seu poscat
sibi feri, id est, sacrificari, agna, &c. quemadmodum Virg. Palæm. Cum faciam vitula pro frugibus,
&c. nimis erit violenta hæc explicatio. [Seruius tamen ad illum Virgilij versum notat hæc quæ
sequuntur, figuratè, faciam vitula dixit, vt faciam ihure, faciam agna. Horat. i. carminum, Seu poscat

agna, siue malis hædo. vnde videatur nihil hic esse mutandum à lectione recepta, si Servio tradamus.]

PALLIDA MORS] eadem figura loquendi mors dicitur pallida ab Horatio, qua *χαλκρὸν δῖος* ab Homero, & *φρίσσοντες ἑμῆροι* à Pindaro *Πυθ. εἰδ. μ.* & *καίρος ἴπρος* ab Anacr. & *μάρης ἴπρος* ab Apollon. lib. 2. Videtur autem hæc sententia ex Pindaro expressa *Νημ. εἰδ. ζ.* *αἰφνὺς τε, πνιγὸς τε θανάτου πῶς σπύγγειονται.* sic idem Horat. Od. x viii. lib. 2. *æqua tellus pauperi recluditur.* Regumq; pueris vide annot. ad Od. x xviii. huius lib.

ÆQVO PULSAT PEDE FAYP. TAB.] id est, æquè fortiter, & liberè pulsat diuitum foreis, atq; pauperum: æquè audent ingredi in ædeis sumtuosas, validas, & munitas regum ac principum, vt humileis & fragilibus pauperum casus. Nam qui domum aliquam ingredi volunt, interdum pedibus & calcibus pulsat, & (vt loquitur ille in Eunuchis) insultant foreis. Sic & ille senex Plautinus Mostell. *Pulsando pedibus penè confregi assulas*, inquit: omnes quidem, qui in clausam domum intrare cupiunt, ostium pulsat. sat. i. lib. 1. *Sub Galli cæsum consulator rubi ostia pulsat.*

VITAE SVMMÆ BREVIS SPES NOS VSTAT] sic Od. xi. huius libri. *et spatio breui spem longam resces.* summam posuit pro spatio. Et animaduerte in vtroque loco esse antithesin. breue enim longo opponitur.

IAM TE PREMERT NOX] noctis nomine mortem intellige. sic Catull. *O male tēnēbra Orci*, & infra Od. x xviii. *Omneis vna manet nox.* quanquam illo loco in quibusdam exemplaribus scriptum est, *vna manet mors.*

FABVLAEQVE MANES] Integra & emendata huius loci scriptura hæc est, fabulæq; manes. nequè inest hoc in loco villa vel difficultas, vel obscuritas. Iam te (inquit) premeret nox, manesq; & inferi fabulosi, id est, de quibus tam multa & Philosophi fabulantur, & poetæ. Plato quidem omnem ferè, quem de inferis, penisq; inferorum habet, sermonem, *μῦθον*, id est, fabulam appellat: vt in Phædone extremo. *ἀλλὰ μὲν ἴφρι ὁ Συμμείας, ὁ Κρίστις, ἡμῖς γὰρ τῶν τοῦ μῦθου ἰδέσθαι ἀκούομεν.* & primo de repub. *Οἷτε γὰρ λαγύρδοι μῦθον περὶ τῶν ἀδυνάτων.* & M. Tull. in Cluentiana. *Nam nūc quidam quid illi tandem mali mors attulit: nisi forte ineptius, nisi fabulæ ducimur, vt existimemus illam, apud inferos impiorum supplicia perferre.* & Tuscul. 1. tricipitem apud inferos Cerberum, Cocyti fremitum, transiectionemque Acherontis, mento summam aquam attingentem, sicut enectum Tantalum, & Sisyphum, poetarum portenta dicit esse. Idem in Catilinaria quarta: *Itaq; vt aliqua in vita formido improbis esset posita, apud inferos eiusmodi quedam illi antiqui supplicia impius constituta esse voluerunt, quod videlicet intelligebant, huius remotus, non esse mortem pertimescendam.* Ad hunc locum pertinet illud Callimachi, quod extat lib. 3. epig. Græc. *Ὁ Χαρὶδᾶ, ὃν ἔνι ῥήτι; πολλὸ σκότος. αἰδὲ ἀνδρῶν, & αἰδὲς. ὃ δὲ Πλάτων; μῦθος. ἀπὸ λήμης.* id est, O Charida, quid styx? nox est. quid auerna? tenebra. Quid verò ad superos tam celebres reditus? Mendaces vatum voces. quid Pluto, vel Orcus? Fabula. nam ex his tibi pulvis & umbra sumus. Homeris tamen, & tragicis poetæ, & ceteri ferè tūm Græci, tūm Latini inferos, & penas post mortem in improbos, & impios constitutas comprobant. de quibus dubitare nobis Christianis est nefas.

ET DOMVS EXILIS PLVTONIA] exilis, id est, angusta & parua, vt epist. lib. 1. ep. ad Mæc. 2. *Exilis domus est, ubi non multa supersunt, & dominum,* &c. Exilis autem domus Plutonia iccirco dicitur, quia manes, & vmbræ, quæ hanc domum incolunt, exiles & tennes, & aspectum oculorum fugientes. sic Virg. domos Ditis vacuas, & inania regna dixit lib. vi. Æneid. significans fortasse vmbras & imagines mortuorum, esse inaneis.

QVO SIMVL MEARIS.] quò simul atque permearis, ac perueneris. simul apud hunc positam plurimis in locis valet simulac, seu simulatque, itèrque apud Catull. M. Tull. Hor. Od. i. x. huius libri. qui simul Struere vobis aquore seruido Deprælia pœtis, &c. & xii. quorum simul albanensis Stella refusit. & Od. viii. lib. 2. simul obligasti Persidum votis caput, enitescis Pulchrior multo. & Od. xvi. eiusdem. simul atra nubes Cœdidi lunam. & xii. lib. 3. Simul unctos Tiberinis humeros laui in undis. & xiii. eiusdem. militia simul fessas cohortes abdidit oppidum. & x xvii. Quæ simul centū ceterisq; potentem Oppidum Cretam. & lib. 4. Od. vii. Ver proteritis æstas Interitura simul Pomifer autumnus fruges effuderit. lib. i. epist. ad Mæcenatē epistola ea quæ proximè antecedit vltimam: Hoc simul edixit, &c. & lib. 2. epist. 2. Vnde simul primum me dimisere Philippi Decisus humilem penam. & lib. i. ferm. Sat. 1. Quæ simul inuersum contristas Aquarum annum. & lib. 2. Sat. vi. simul domus alta Molossu Personnit cubibus. Sic Catull. de Pelei & Thetidos nupt. Quæ simul optata finito tempore lucas Aduenere. & ad Inuentum. Nam simul id factum est, multis diluta libella Guttis absterpsit omnibus articula. sic M. Tull. academ. ii. Itaque simul expetrecti iunior, visa illa contemnimus, & epist. ad Attic. lib. 3. & simul à Cæsare ei litteræ, quas expectaret, remissa essent, auctorem etiam daturum.

NEC REGNA VINI SORTIERE] regna vini ea appellat, quæ in conuiujs constribebantur, id quibus is è conuiujs, cui tale regnū forte obtigisset, leges bibendi serbat: quibus ceteros omnia

omnibus parère necesse erat, huiusmodi Regem, arbitrum bibēdi nominat. Od. vii. lib. 2. *Quem Venus arbitrum Dicit bibendi?* ad hunc morem spectans videtur illa dixisse M. Tull. libr. 5. Accu. *Iste enim prator severus ac diligens, qui populi Rom. legibus nunquam parvisset, illu diligenter legibus, quae in pocula ponebantur, obtemperabat.* Has autem leges poeta noster in Ianas appellat Saty. 6. lib. 2. *solus Legibus insensu.* eò pertinet illud Catullianum ad puerum, *ingere mi calices amariores, Ut lex Postumia iubet magistra, Ebriosa acino ebriosum.* quo loco Postumiam bibēdi arbitram, magistram nominat. sic M. Tull. in Catone. *me vero & magistraria delectant, à maioribus instituta, & uerbo, qui more maiorum à summo adhibetur in poculo.* regna igitur vini ab Horatio dicuntur ea, quæ à M. Tull. magisteria.

SORTIRE TALIS] Veneris iactus regē vini, seu magistrum efficiebat, Od. vii. lib. 2. *Quem Venus arbitrum Dicit bibendi?* qua de re plura dicemus ad eum locum. Sed non est mihi silentio prætereundum, Luissimum, alioqui virum doctum, minus rectè hunc locum ita explicasse: nec regna talis vini, id est, tam suavis & generosi vini, sortire, ut talis, sit partij casus à recto tale. cum sit sexti casus numeri multitudinis à recto talus.

NEC TENERVVM LYCIDAM MIRABERE] puerum mollem, & impudicum, cuius nunc iuvenes ardent amore, dum imberbis est, & impubes: sed ubi adoleuerit, nubiſque (ut aiunt) ludere deferit, quod non longum fiet: tum eius complexu virgines cupient potiſ. Peto autem à verecundo lectore, ut, quoties tales loci occurrant, qui ad pueriles illos, & flagitiosos amores pertineat, dent mihi hanc veniam, ut vel strictim attingam, vel omnino tacitos prætermittam.

UT MOX VIRGINES TEPEBUNT.] & quem mox virgines exoptabunt: cuius amore erunt iacense. totius igitur huius loci ab illis verbis, *Nunc dicet aut viridi, &c.* vsq; ad extremum, hæc sententia est: Tantiſper dum tempus anni patitur, & vita suppetit, epulandum, & bibendum est, atque ex floribus confectæ corollæ capiti imponendæ sunt. omnibus enim per æquè moriendum est: & hæc vita brevissima est, iamiam tempus adueniat, cum tibi sit moriendum. quod quidem cum euenierit, neque amplius bibere, neque amare erit integrum. sed hac de re alibi plura. est enim sententia, tum ab hoc poeta, tum ab aliis multis sæpe decantata. Vide Od. i. x. huius libri. Sed fugerat me lectorem admonere, hunc L. Sextium, Bruti amicissimum fuisse: & nihilominus tamen ab Augusto, cum esset consul, & Calpurnium Pisonem collegam haberet, in suum locum esse substitutum, anno ab urbe condita 730.

AD PYRRHAM. Od. 5.

ARGUMENTVM.

Miseros esse, qui illius amore teneantur. se ex eo, tanquam e naufragio, enataſſe.

QUIS multa gracilis te puer in rosa
 Perfusus liquidis urget odoribus
 Grato, Pyrrha, sub antro?
 Cui flauam religas comam,
 * Simplex munditiis? heu, quoties fidem,
 Mutatosque deos flebit, & aspera
 Nigris* aquora ventis
 Emiratitur insolens,
 Qui nunc te fruitor credulus aurea:
 Qui semper* vacuam, semper amabilem
 Sperat, nescim aurea
 Fallacia! miseri, quibus
 * Intentata nites. metabula sacer
 Fortuna* paries indicat unida
 Suspendisse potens
 Vestimenta maris deo.

[**QUIS MULTA**] quis puer, id est, quis adoleſcens, aut iuuenis tener, vnguento delibutus,

ac perfusus te tam molliter, arctè que amplectitur? de verbo vrgendi vide ad Oden x v i i i. lib. 2. perfusus liquidis odoribus propriè dixit, vt Cic. Verr. i i i. *aqua denique feruenti Philodamus à Rubrio perfunditur.* Nam per liquidos odores, vnguenta significat. alij autem sunt aridi, quæ Græci 2. *γνῆσιμον* appellant.

CVI FLAVAM RELIGAS COMAM] vel cuius comam religas : vel cui, vt placeas comam religas tuam.

SIMPLEX MVNDITIIS?] simpliciter culta atque ornata? non admodum exquisito, neque sumtuoso, sed tamen corporis cultu adhibito?

HEV QVOTIES?] tale est illud Od. x v. epod. *Eheu, translatos aliò marebùs amores.*

ET ASPERA NIGRIS AEQVORA VENTIS] tralatio perpetua est, ducta à mari vi ventorum agitato & concitato. Significat, hunc adolescentem, qui nunc Pyrrha vtitur, facillima ac liberalissima, valde miraturum, cum illius leuitatem, mobilitatem, sæuitiam, perfidiam cognouerit. hi enim sunt venti, hæc tempestates, hæc denique naufragia, in quibus assidue miseri versantur amatores.

NIGRIS VENTIS] cur nigris ventis? an quia tempestates, quæ à ventis excitantur, nigrae sunt? ideoque tempestatibus, & hiemi nigra pecus immolatur. Virgil. lib. 3. *Aeneid. Nigram hiemi pecudem, &c.* & lib. 5. *Triv Eryci vitulos, &c. tempestatibus agnam.* an quia Euris pluuias excitat : cælum autem imbris, & nubibus nigrescit? Itaque infra Od. 10. epod. Eurum, nigrum appellauit. *Niger rudens Eurum inuerso mari, &c.* an quia nigra omnia, deformia, & iniucunda sunt? epist. ad Pison. *ut turpiter atrum Desinat in piscem, &c.* tempestates autem turbulentæ, & minus serene, fœdæ, & informes dicuntur. Virg. Georg. 1. *Et fœdam glomerant tempestatem imbris atris.* Horat. Oda x lib. 2. *informis hiemes reduci lupiter.* Sic autem Eurum, nigrum appellat Oda x. epod. *Niger rudens Eurum inuerso mari, Fraclòsque remos differat.*

INSOLENS] id est, insuetus, qui tales in Pyrrha mores non sit expertus. sic dicimus insolens belli, iniuriæ, &c. Cæsar lib. 2. de bell. ciuil. *Erat in oppido multitudo insolens belli diuinitate atq. M. Tull. lib. 1. de orat. ad Q. Frac. ea requiruntur à me, quorum sim insolens, atq. ignarus.* Sallust. in Procemio hist. *Caesar quia tametsi animus aspernabatur, insolens malorum artium:* aliter Od. huius lib. x v i. exercitum insolentem appellat. & Od. i i i. lib. 2. Achillem insolentem, & Od. x v i. epod. equitem insolentem.

TE FRUITVR CREDVLVS AVREA] te experitur admodum paratam, promptam, ac liberalem : non asperam, non duram, neque sæuam, neque ferream. Auræam autem vel pulcræam accipe & formosam : vel optatam, caram, amabilem. Quid enim auro carius, aut amabilius est? Eadem ferè ratione mediocritatem auream dixit Od. x lib. 2. significans nihil esse mediocritate melius, nihil optabilius, nihil amabilius.

QVI SEMPER VACVAM] id est, qui sperat te vnicò semper amatore fore contentam, nullisque aliis gratificaturam.

NESCIVS AVRAE FALLACIS] nescius atque ignarus amoris muliebris, qui quouis ventu mobiliior, incertior, ac fallacior est. permanet autem in tralatione, vt videatur *ἀνθρώποις* ab illo loco, *Hæu quoties fidem Mutatòsque deos, &c.* vsque ad extremum.

MISERI QVIBVS] miseri sunt ij, quibus places, & quibus videris amabilis. intentata, id est, non spectata, in experta, non perspecta, neque vsu cognita vtitur hoc nomine lib. de arte poet. *Nil intentatum nostri liquere poeta.*

ME TABVLA SACER] qui naufragium fecerant, solcbat naufragij sui casum in tabula pingendum curare, eamque tabulam è pariete templi suspensam, vnà cum vestimentis, in quibus fuerant seruati, Neptuno consecrare. quod idem & hodie fieri solet præterquam, quod hic nos, vel Diuæ Mariæ, vel alicui alij Diuò habetur. Significat igitur se, amores expertum esse non admodum lætos, neque dulces, neque secundos : atque in eis naufragium aliquando fecisse, cum Pyrrham amaret, se seque ab ea mutuo amari crederet. Nunc autem posteaquam eius inconstantiam, leuitatemque perspexerit, & cognouerit : se iterum ad eundem scopulum suam nauim non appulsurum, id est, non amplius in eius amore putuo semper habiturum. M. Tull. ad illum naufragorum morem alludens, sic ad Attic. scribit lib. 4. *hæc enim me vna ex hoc naufragio tabula d. lectas.*

VVIDA] secutus sum aliquot lib. scriptos, qui ita habent, non vt vulgati, *humida* : in his Vatic. vnus Vrf. Tornes.

POTENTI VESTIMENTA MARIS DEO.] ordo est, Deo potenti maris, id est, imperium maris obtineati, nempe Neptuno.

AD M. VIPSANIVM AGRIP-
pam Od. 6.

A R G V M E N T V M.

Bella ab eo gesta, à Vario cantatum iri: se conuiuiis tantum, & amoribus describendis aptum esse.

Scriberis Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonij carminis* alius,
Quam rem cumq; ferox nauibus, aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neq; hac dicere, nec grauem
Pelida* stomachum cedere nescij,
Nec cursus* duplicis per mare Vlyssæi,
Nec sanam Pelopis domum.
Conamur, senues grandia: dum pudor,
Imbellisq; lyra musa potens vetat.
Laudes egregij Caesaris, & tuas
Culpa* detertere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Dignè scripseris? aut puluere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden superis parem?
Nos conuiuia, nos prælia virginum
Setis in iuuenes unguibus acrim,
Cantamus vacui, siue* quod urimur,
Non præter solitum lenes.

SCRIBERIS VARIO] id est, Scribētis à Vario. [atque ita explicat Seruius, hunc locum proferens ad illum Virgilij versum, Georg. 3. Cui non dictus Hylas puer? profert eundem Æneid. 1. i. bi, neque cernitur ulli, atque vtrōque esse genus loquendi Græcum, vt Scriberis Vario (inquit) id est, scribet te Varius.] de quo genere alibi dicemus. Varius poëta (inquit Horat.) res abs te fortissimè gestas, tuasque victorias Heroico carmine persequetur, & immortalitati commendabit. Commemorat hunc Varium multis locis Horat. vt epistol. ad August. lib. 2. Dilecti tibi Virgilius, Variusq; poëta, & Saty. 6. lib. 1. optimus olim Virgilius, post hunc Varius dixere, quid essem. & 1 x. non Visum pluris amicum, Non Varium facies. & in epist. ad Pisones de arte poët. quid autem Cecilio, Planctique dabit Romanus, ademptum Virgilio, Variusque? Virgil. Varium nusquam, quod sciam, commemorat, Varum aliquot locis falluntur autem, qui in illis locis legendum putant Varum, quamuis nonnulli codices antiqui ita scriptum habeant. Iam de Agrippa sic Paterculus: M. Agrippa virtute nobilissimus, labore, vigilia, periculo inuictus, parendique sed uni sciuntissimus: alii sanè imperandi cupidus, & per omnia extra dilationes positus, consultisque facta cerningens. Vipsanium autem nomen addidimus ex libro Raintutij, Farnes. Card.

MAEONII CARMINIS ALITE,] sic omnes quidem habent libri, sed Ioann. Passeratius legendum existimat aliti, neque probat vulgatam interpretationem, seu explicationem huius loci, alite Mæonij carminis, auspiciis Homericis carminis, seu granditate, & maiestate seu celeritate Heroici & Homericis carminis. ipse sic explicat, Scriberis Vario aliti Mæonij carm. &c. id est, scribētis à Vario, aue Mæonij carminis, hoc est poëta Heroico, seu poëta res gestas canente Homericis carmine, seu cantu prædito planè Mæonio, & Homericis. [Ego de hac interpretatione nihil pronuntiare ausim, nisi quòd est ingeniosa & acuta, & valde probabilis. neque me mouet omnium librorum consensus in voce alite, facilis enim mutatio fuit vocalis i, in e, facilisque ca-

lami lapsus. Quin poetæ autem vñtatissimè dicantur aues, seu alites, nemini dubium erit mediocriter in his litteris versato. Theocrit. *είδη. ξ. Καὶ μῦθον ὄρνιθες, ὅτοι ποτὶ χθον ἀειδὸν Ἀσπίδα καὶ ὕψι περὶ πύσσιν μυχθίζοντι*, id est, & musarum aues omnes, quæ aduersus Chium cantorem garrientes frustra laborant. Quòd si quis receptam scripturam tueri malet *aliis*, putauerim per Mæonij carminis alitem significari maiestatem, granditatem, altitudinem, elationem Homericæ carminis: vel, si quis probet magis, celeritatem, & pedes concitatos, & rapidos Homericæ carminis. Gulielm. Canterus autem lib. 5. nouarum lectionum, cap. 12. alitem Mæonij carminis interpretatur pennam & stilum Homericæ carminis, quemadmodum (inquit ille) Propertius dixit contra *felicibus pennis* pro felicibus auib. Iudicent eruditi. Mihi durum videtur loquendi genus, scribere *penna Homericæ, aut Virgilianæ carminis*. vñtatè enim dicitur, penna Homeri, Virgilij, &c. Placet igitur mihi magis Passeratij coniectura.]

NEC GRAVEM PELIDAE STOMACHVM] neciram Achillis implacabilem, id est, *μεῖλιον*, quæ est argumentum Iliadis.

CEDERE NESCI] nam ne Diis quidem cedit in acie. non longè abieris. Apollini, qui Hectorem feruarat, atque è manibus ipsius eruentis eripuerat, minatur supplicium. si sibi vñtiscenti potestas detur. sic enim Achilles Apollini *ἰλιάδῃ. χ. ἦ σ' αὖτ' ἴσσι μελιν, εἴ μοι δαυαίς γε παρῶν*. Iam Agamemnonem in iurgio interfecisset, nisi à Pallade prohibitus, ac repressus esset *ἰλιάδῃ. α.* Homerus denique eum *ἄνικτον* nominat quodam loco. Cum idem Aiace & Vlyssæ, & vnà cum eis Phœnicem legatos ad eum misisset vt eum placarent, redierunt re infecta.

NEC CVRSVS] necerrores Vlyssis, nauigationes longas, vagas, incertas & periculosas, quas Homerus in Odys. persequitur.

DVP LICIS] sic habent codices Donati Faerni. & vnus Varie. Est autem coniungendum nomen duplicis cum voce Vlyssæ, vt duplicem Vlyssæ intelligamus subdolum, versutum, aliud loquentem, aliud sentientem, & (vt Græci dicunt) *διπλοῦ*. sic in epigramm. Græcis *Μισῶ τ' ἀνδρα, τ' διπλοῦ πεφύκτα*, *Χρηστὸν λόγισσι, πολέμοιο δὲ βίῃς ἡρόπτι*. id est, Odi hominem duplicem natura, verbis probum, & liberaleni: moribus inimicum ac malignum. & Eurip. in Rheto. *φιλάλιχον τ' ἀλγίης αἰεί, καὶ ἀπλοῦς πέφυκ' ἀνὴρ*. & ita cum Mureto Carulli locum illum intelligo, ad Manlium. Nam mihi, quæ de *duplici Amathuntia curam*, Scitum, *in quo metrorum et genere*. sic autem secundum verum Turnebus emendauit, cū in vulgatis omnibus legatur *conuictus*. sed vt redeam ad Vlyssæ, epitheta Vlyssis apud Homerum huic, quod ei ascribit Horatius, consentanea sunt hæc, *πελὺς ὅππες, πολὺς μηχανῆς, ἐχέφρων, ποικιλομήτης, δόλιον ἄτης, δολοφροσύνη*. Iam quòd ille *ὀδυρς*. & ait se aquè atque Orci portas eum odisse, qui paupertate coactus homines in insidiosa oratione inducat ac fallat, (sic enim loquitur *Ἐχθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Αἰδάω πύλῃσι Γένεταί, φεπνίη ἔκταν ἀπατήλαι βάξει*), respondeo Vlyssæ in eo ipso, quod de se falsò prædicat. sui similem esse, id est, duplicem, fallacem, ac mendacem. Achilles autem *ἰλιάδῃ. α.* *ἀνερξὶς* quòque ingenio conuenienter ait se morte acerbius eum odisse, qui aliud loquatur, aliud in animo clauum, & reatum habeat. *Ἐχθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Αἰδάω πύλῃσι* *Ὅτ' ἔπειρο μὲν κέλευθ' οἱ φέρειν, ἄλλω δ' ἔπειρ*. Præfatus tamen lib. 6. vbi hunc versum producit, legit *duplices*, nisi exemplaria sunt mendosa. Præterea doctissimi quidam viri, in his Germanus Valens Pimpunius existimant, lectionem vulgaram ferri posse, vt per cursus duplicis intelligamus nauigationem ad urbem Troiam, & inde laboriosum, & multis erroribus implicatum in patriam reditum, quem Græci vno verbo *δωλωρ* nominant. Nam *δωλωρ* non solum in stadio locum habet, verum etiam ad cursum marinum transfertur: vt Euripid. in Hecuba: *πολλοὺς δαυλοὺς κυρώσαν φο. ὕμνος*: id est, multis fluctuum anfractibus agitata. sic iudem Græci dicunt *ἀμφοτερόπλουι*, & *ἑτερόπλουι*, & *ἡγεταί πλουι* *ἡ ἀπλοῦ*, inquit ille.

NEC SÆVAM PELOPIS DOMVM] Notæ sunt omnibus Atrei, & Thyestæ, Pelopidarum tragicæ: notum etiam est Pelopæ à Tantalò patre primum in frustra disiectum, atque in lebetem coniectum esse: deinde Diis epulantibus appositum. denique notum est Atreum & Agamemnonem ab Ægypto, & Clytemnestra occisos esse, Clytemnestram ab Oreste filio. non immerito igitur Pelopis domus ab Horatio sæua nominatur, id est, iracunda, aspera, horribilis, *χελεπή*.

TENVES GRANDIA] nos, qui tenues, & humiles scriptores sumus, non conamur illa dicere, quæ sunt grandia, nostrisque viribus superiora, ac maiora. effert enim noster omnis inanis & irritus conatus.

DVM PVDOR IMBELLEIS QVE] dum pudor, & lyra nostra ad res bellicas scribendas inepta, vt pote quæ res imbellis tantum, leuissque & amatorias scribere & possit & soleat, vetant meas, & Cæsaris laudes attingere, ne, cū eas velim amplificare, ornare, atq; illustrare, mei ingenij culpa imminuā, extenuem, obsecurem. Oportet enim (vt ait Pind.) *αἰεὶς πορὸν ἐγγυρὸν κρητὶ πινυμι*, *ταλὲν*.

IMBELLIS QVI LYRAE MUSA POTENS] id est, Musa, cuius in potestate sita est imbellis lyra, quæ domina est Musæ non bellicosa, sed imbellis. *Lyra potens* dictum, ut supra *potis* Cypri.

CVLPA DETERERE INGENI] imminuere ingenij mei culpa. tralatia ducta est à ferro, vel ære, vel simili metallo, quod simando deteritur, atque extenuatur. sic Od. 111. libr. 3. *desine perui-
eas* Referre sermones Deorum, & Magna modum tenuare parum. Tale argumentum est Ode x 11. lib. 2. *Nolu longa fere bella Numantia, &c.*

TVNICA TECTVM ADAMANTINA] id est, æmis adamante solidioribus tectum, χαλκο-
χίτων. expressit enim epitheton Homericum.

AVT PVLVRE TROIÇO NIGRVN] id est, qui prælij tempore semper inter medios ho-
stis verlabatur, neque vulnera extimeſcebat. Extat autem Iaculentum Idomenei de Merione
virtute testimonium *ἰλιάδ. β.* hunc enim ille (ut alia prætermittam) dicit numquam vulnerari
in ceruicibus, aut à tergo solere: sed semper in aduerso pectore, aut ventre. & ibidem dicitur ab
Homero *ἰδὲ ἀπὸ λαοτὸς Ἀργείων*. Erat autem Meriones Idomenei comes, atque amicus. *ἰλιάδ. ρ. ἔ-
κ-
παιὼν Ἰδομένηος Μηριόνης ἀπὸ λαοτὸς Εὐωλίων ἀνδρὶ φίλῳ. & ἰλιάδ. ρ. Μηριόνης γεγένηται Ἀγαπήνορος Ἰδο-
μένηος.* de hoc autem loquendi genere, *niger pulvere, & pulvere sordidus*, dicemus plura ad Od. x v.
huius libri.

AVT OPE PALLADIS] Multis locis apud Homerum Pallas Diomedæ præstò est, opitula-
tur, consulit, ac pœnè dicam, insequitur: exempli causa, *ἰλιάδ. ε.* in principio *Εὐδ' αὖ Τυδείδῃ Διομεδὶ Πάλλας Ἀθηνῇ Δῶκε μῦθος ἐν ἦϊσι, ἵν' ἔκδηλος μὲν πάντεσσι Ἀργείοισι γένοιτο, ἰδὲ κλῆος ἰσθλὸν ἄρῃσιν*. Ipse
etiam Pindarus. *Νῆρ. εἰδ. ε.* ait Diomedem à Pallade Deum immortalem esse factum. *Διὸς ἀνδρὶ
ἀμβροτοῖν ἑσθλὴν ποτὶ Γλαυκῶπι' ἔθηκε θεῶν.*

SUPERIS PAREM] Homer. eodem lib. d. Diomedæ *Δαίμονι* τος, aut igitur expressit epi-
tha Homericæ *θεοεικέλους. θεοὶς ὅτε αὐτὸν, θεοὶς ἐσθλὸν ἔκλετο*, aut re ipsam spectauit, propterea quòd
Diomedes Venerem atque adeò Martem ipsum vulnerauit, Pandarum interfecit, equos Æneæ
cepit, arma aurea à Glaucō accepit, Idæo Troiæ præconi solus reclamauit, fulminibus restitit,
fugit omnium postremus, prælium redintegravit primus. Hæc Eustatius lib. x. Iliad.

NOS CONVIVIA, NOS PRÆLIA] proficitur Horatius se has res leuiores scribere posse,
non illas Heroicas, & trágicas. non dissimile est illud Anacreontis, *Θάλα λίσσῃ Ἀργείδης, Θάλα
Καδμυγῇ ἄδων. Ἀ βάρβιτος ὃ χορδαῖς ἔρωτ' αὖ μῦθον ἔχει*, &c. id est, Volo referre Atridas, Volo referre
Cadmum: Sed barbitus mihi vtrum Chordis resonat amorem. sic & noster Horat. Od. x v. libr.
4. ait se prælia, & urbium expugnationes canere conantem ab Apolline esse reuocatum. *Phæ-
bus volēti prælia me loqui, Victus, & urbem, inscripuit Lyra, Ne parua Tyrrhenū per æquor, Vela daram.*

SECTIS IN IUVENES VNGVIBVS. ACRIVM] iuuenum & puellarū pugna rarò est cru-
enta, cum nec hæc acutis admodum vnguibus pugnent. immò verò eos studiosè præſeſcent, ne
aduersarios lædant: nec illi eas ferro perant, sed his armis vtantur, quæ puellis non mortiferum,
sed oporabile: & iucundum vulnus infligunt. Ita igitur acres sunt virgines in iuuenes, vt tamen
vnguibus suos sectos habeant. CANTAMVS VACVI, SIVE] abest alterum, siue, vt annota-
uimus supra ad Oden 111. Maior tollere, seu ponere vult freta. cantamus igitur prælia virginū, siue
quòd otio abundamus, siue quòd ipsi amore vrimur nostro more. nobis enim vſitatum est a-
mare quidam libri sic habent: *sive quid vrimur*, quam scripturam si quis probabit, eius hæc erit
sententia. siue vacui, id est, otio abundantes: siue quid, id est, aliqua ex parte vrimur, nostro mo-
re leues. quid, *ἔ, ἡ, ἡ, ἡ, ἡ*. sed superiori scripturam plures libri confirmant, & ego eam magis
probo: vt intelligamus in nomine vacui, subesse causam, hoc modo, Cantamus, quia vacui su-
mus: siue quòd, &c.

AD MVNATIVM PLANCVM

consularem. Od. 7.

ARGVMENTVM.

Alias aliis: sibi Tiburtinam regionē placere. Cohortatio ad voluptates.

L Audabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarise Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insigneis, aut Thessala Tempore.

d ij

*Sunt quibus unum opus est, * insatē Palladis urbem,
 Carmine perpetuo celebrare, &
 * Undiq; decerpta frondi praponere olivam.
 Plurimus in Iunonis honorem.
 Aptum dicit equis Argos, ditiſque Mycenae.
 Menec tam * patiens Lacedaemon,
 Nectam Larissa percussit campus opima,
 Quam domus Albunea resonantis,
 Et princeps Anio, & Tiburni lucus, & vda
 Mobilibus pomaria riuus,
 Albus ut obscuro deterget nubila calo
 Saepe Notus, neque parturit imbreis
 Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam, vitaeq; labores
 Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
 Castratenent, seu densa tenebit
 Tiberis umbratus. Tenece Salamina, patrēque
 Cum fugeret: tamen vda Lyao
 Tempora populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristes affatus amicos.
 Quò nos cumque feret melior fortuna * parente,
 Ibimus o socij, comitesque.
 Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro.
 Certus enim promissit Apollo,
 * Ambiguam tellure nona Salamina futuram.
 O fortes, peioraque passi
 Mecum sepe viri, nunc vino pellite curas:
 Cras ingens iterabimus aquor.*

CLARAM RHODON] cur claram? an propter insulæ nobilitatem? vt Catul. ad Falcium. Rhodum ve nobilem, horridam ve Thraciam: an propter ea, quæ poëtæ de hac memoriæ prodiderunt? Pindarus enim εἰς ἴ. ἄλυσμα. ait, quo tempore Iupiter, & ceteri Dij terram inter se diuiferunt, eo tempore Rhodum non fuisse in promtu positam, sed in altissimo maris fundo reconditam, atque abstrusam. Sole autem absente, cursumque suum conficiente, cum de portione orbis terrarum ei referuanda nullus Deorum Iouem admonuisset, factum esse vt sua quasi legitima terræ portione caruerit. Ea re cognita, Iouem nouam de integro sortitionem, priore improbata, inire voluisse: Solem autem id recusasse, Rhodumque, quam ceteris Diis occultam, & incognitam, ipse cognitam, & perspectam haberet, sibi adoptasse: idque à Ioue & aliis Diis immortalibus ei concessum esse, sic Pindarus. φασὶ δ' αἰθρῶν πάλαι αἰ ῥήσις, ἔπει ὅτε χρὸν αὖ δωτίοντι ζῶσι πὶ τῷ αἰθέρι. φασὶ γὰρ οὐ πάλαι γὰρ ῥέδναι μέρη ποντίου, Ἀλκυονίδος δ' οὐ βίησι τῶσιν κενρὸ φθον. reliqua ex Pindaro requirat qui vult. Idem in eodem carmine supr. dixerat, Rhodum Veneris esse filiam, Solis uxorem: μοχρεῖ ποντίου νῆσον nominat, quia sunt in ea tres vrbes, Lindus, Ialysus, Camirus, quas commemorat Hom. in Bæot. οἱ ῥέδναι ἀμφιέμεντο Ἀλκυονίδος καὶ Ἰαλυσὸν καὶ Λίνον, καὶ δὲ χρυσίδι καὶ μίμνρον. Strabo autem lib. 14. cum de Rhodi laudibus multa scribit, tum illud: λιμένας ἔχει ὁδὸς καὶ πύργους καὶ ἀλλὰ καὶ οὐκ ἀλλή ἑσπέρῃ τῶν ἀλυσσῶν πόλιν, αἷς ὁ πύργος οὐκ ἐστὶν ἰσχυρὸν, ἀλλ' ἐν τῇ πόλει, μίμνρον καὶ πύργους τῆς πόλεως. id est, portibus autem & viis, & muris, & alia structura ita præstat aliis vrbibus, vt nullam aliam huic vrbi parem commemorare possimus, nedum meliorem. Profert ad huc locum Porphyrio illum versum Lucilij. Carpathium Rhodos in pelagus inclinat aperta.

MYTILENEN] M. Tullius Mytilenas vsurpat numero multitudinis contra Rull. Quid Mytilenæ? quæ certè vestra. Quirites belli lege ac victoria iure facta sunt, vrbs & natura, & descriptione edificiorum, & pulchritudine imprimi nobis. Horat. autem semper numero singulari, vt & epist. ad Bullatium.

latium. Incolunt Rhodæ & Mytilænes pugilæ facit quod Peninsula solstitio, &c.

BIMARIS] διμαρῖς, vel, ut quidam malunt, διμφοδινῶς διμαρῖς. id est, duabus ex partibus mari cincti.

BIMARISVE CORINTHI MÆNIA] Homer. in Catalogo, seu Bœotii Corinthum διμαρῖς appellat propter emporium (inquit Strabo) in Isthmo positum: bimarem autem nominat Horat. quia duobus sinibus cincta est: quorum alter Asiam, alter Italiam spectat, quorumq; opportunitate efficitur, ut vtrique & illorum ad hos, & horum ad illos facilis sit commeatu, rerumque omnium inuectio atque exportatio. vide Strabonem libr. 8. de Corintho: sic M. Tull. in agraria contra Rull. ad Quir. *Corinthi vestigium vix relictum est. Erat enim posita in angustiis atq; in faucibus Græciæ, sic, ut terra claustra locorum teneret, & duo maria maxime navigationi diuersa pæne cōiungeret, cùm pertenui discrimine separarentur.* eadem ferè dicuntur offic. 1. Corinthum funditus erentis L. Mammius scribit idem Paterc. lib. priore, & Florus lib. 52. epit.

VEL BACCHO THEBAS] Bacchi mater Semele, patria Thebæ. Semele enim Thebana fuit. & Pentheus Rex Thebarum ab Agaua, Inone, Antinoæ, ceterisq; mulieribus Thebanis Baccho sacrificantibus discerptus fuit, qua de re alibi dicemus. Ephippus autem lib. de Alexandri & Ephestionis sepultura (ut scribit Athen. lib. 10.) mortem Alexandri iræ Bacchi assignat. in quo enim animo Bacchus tulerat, Thebas patriam suam ab illo esse oppugnatas, atq; euerfas. Ephippi verba sunt hæc. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος καὶ τοῦτο νοήσας ἀπέβηκε ὅδ' Ἀλέξανδρον μάλιστά μοις αὐτῷ, διὸν τιδὲν παρ' ἡμῶν αὐτῷ ἔστι γήρας ἐπιλήρητον.

VEL APOLLINE DELPHOS INSIGNEIS.] Nam & fuit Delphis nobile Apollinis oraculum, & Apollo Delphicus à poetis nominari solet, & Horat. Delphicam laurum dixit Od. x x x. lib. 3. & Delphos sortilegos lib. de arte poet.

ET THESSALA TEMPE] Tempe communi, & generali appellatione nemora significant: propriè autem loca sunt inter Oslam & Olymum interiecta, amœnissima, quæ appellantur Thessalica περρη. [de quibus lege Ælianum περικλῆς ἰσθμίου lib. 3. princip.]

SUNT QUIBUS VNVM OPVS EST] sunt qui in hoc vno sunt occupati, ut Athenas carminibus suis nobilitent.

PALLADIS VRBEM] id est, Athenas. quod cur ita sit, docet interpret Pindari ad w. 4. Ὀlymp. his verbis. Iouis capite, qua parte grauidus erat & parturiebat, à Vultano, secto ac diuiso, Mineruæque ex eo edita, præmonuit Sol Rhodios, ut primi omnium ei sacra facerent, quod esset necessarium, & fatale, illam apud eos habitare, domiciliūque suum collocare, à quibus ei primis sacrificatum esset. Cū igitur Rhodij in arcem, ut Mineruæ sacrificarent, ascendissent, fugit eos cum ceteris rebus ad sacra comparatis, ac necessariis ignem capere. Ita sine igni sacra fecerūt. Athenienses autem, qui primi igni adhibito sacrificassent, digni sunt habiti, in quorum vrbe Minerua habitaret. vide Pindarum ei d. 4. Ὀλυμπε. & interpr. Quidam libri veteres habent, Palladiæ arcis.

INTACTAE] virginis. Virg. Æn. 5. Cui pater intactam dederat.

ET VNDIQUE DECEPTAE FRONDÌ PRÆPONERE] id est, & omnibus omnium locorum & terrarum frondibus, oliuam antepone. Est autem oliua Palladis propria. quod cur ita sit, docet interpret Homeri his verbis: Dicuntur olim Neptunus & Minerua diu inter se de Attica decertasse, & contendisse. Neptunus tandem (hæc enim controuersia finiendæ ratio ab utroque probata est) in arce Atticæ terra tridente pulsata, fluctum marinum excitauit: Minerua verò è terra oliuam exultit. Cecrops iudex vtrique datus, Atticam Mineruæ adiudicauit, cū diceret mare multis aliis in locis esse, oliuam autem Athenarum esse propriam. Hic locus erat ita scriptus in omnibus codicibus calamo exaratis: *Vndique deceptam fronti præponere oliuam*: in vulgatis autem ferè omnibus, sic legitur: *undique decepta frondi præponere oliuam*: ut, si forte hæc lectio minus probetur hominibus, non possim argui libros veteres corruptisse, sed vulgatos secutus esse. hoc tantum. sic igitur habent membranæ veteres: *undique deceptam fronti præponere oliuam*. Atque hanc lectionem suetur & retinet Turnebus lib. x. 1. & x. 1. x. Aduersar. & ita explicat: ex omni loco & materia, & argumēto veluti colligere oleagineum termitem & ex eo coronam mectere: quod est vbique & in omni argumento de Athenis & olea Mineruæ narrare: cuius felici, festaque fronde homines coronantur. Sed ego à Turnebo dissentio. Nam primum sententia ipsa hanc lectionem refellit: deinde poetæ opinor, non oleaginas, sed ederaças coronas suis capitibus imponebant. sup. Ode 1. *Me decharum edere præmia frontium*, &c. & epistol. 3. lib. 1. *Prima feret edera victricis præmia*. Aut si etiam ex oliua coronam sibi imponebant ut apud Papin. *Huc gemani vates sanctam caueant oliua fronde cōnam*, & *niveis ornati tempor a vitis*: & si coronas ederaças] soli merebantur, qui vicerant, ut ego fateor: nihil tamen oleagina corona frons emittit, atque ornata pertinet ad id, quod sentit Horatius. Nam non continuo qui coronam ex oliua

Turnebus *Tiburis*, legi posse putat, fallitur. Nam primum *Tiburis* conditor dicebatur *Tiburinus*: deinde *Tiburtinus* non à *Tiburto*, sed à *Tiburte*, cuius relictus casus est *Tiburs*, formatur.

ALBUS VT OBSCURO, &c.] *albus* Notus *Διχρότος*. vide *Arist.* *μικτ. β.* *Homerus* quidem *ἰαυείλ*, *λ.* Notum *Διχρότου* appellat, quæ vox *λδύκον*, id est, album valet, quamvis *αχρῶ* interdum significet. [*Albus* autem, id est, *αἰθηροβότος*: quod est, serenitatis affectus, clarus. Itaque hic opposuit album obscuro *Horatii*, non nomen, sed rem spectans: atque ita interpretatur *Seruius clarus* in versu illo *Virg. Georg. 1.* Et *claro cernes silvas Aquilone moueri. Clarus* (inquit) id est, *serenifico*, quia est *εὐνέβηλος*, sicut omnes ferè ventis: Deinde producit testem hunc *Horatii* versum, his verbis, vt *Horatius*, *Albus ut obscuro deterg. nub. calo, &c.* Videtur autem *Horat.* totum hunc locum ex *Pindaro* expressisse, non seruato tamè ordine, & paucis quibusdam immutatis. sic *Pind.* *Ναμ. εἰδ. 1.* *Εἰ ἵ γὰρ ἑστὶ χροθιανὴν ἀλκωβίαν ἰδόν, χρὸς αὖτος μακρόθεν τυγχάνοντα, εὐ πειχίῃ μὲν ἀλλὰ πὶ δὲ ἀλκωβίαν ὑπὸ πνεύτων αἰθέρων*, id est, si quis mortalium veram vitæ rationem ac viam instituit, debet ille iis bonis, quæ à diis immortalibus consecutus est, frui, aliàs enim alij stant venti. hæc *Pindari*, si ordinem immutes, videbuntur cum *Horatianis* ferè congruere. hoc modo *Pindarus*: Non semper iudem sunt ventorum flatus, & ventis pluuiilib. ac turbulentis succedunt alij, qui serenitatem & tranquillitatem afferunt. *Horat.* *Albus, ut obscuro, &c.* *Pindarus*: si quis mortalis veram vitæ traducendæ rationem animo comprehensam habet. *Horat.* *sapiens*. *Pindarus*: oportet eum cum finant *Dij* immortales, bonis quæ sitis frui, & iucundè viuere, sibi deniq; bene facere. *Hor.* *fiat rememento Tristitiam, vitæ q; labores*. Atque hæc quidem iccirco ita exposui, & pæne oculis subieci, vt intelligat adolescens quemadmodum sint nobis imitandi interdum veteres poetæ, & ceteri scriptores.

DETERGET] detergit quidem reperi scriptum in duob. libris calamo scriptis *Donat.* & *Facr.* sed deterget tamen, reposui, secutus lib. 2. *Vaticanos*, & *Vrfini*, & *Tornes.* In eadem coniugatione hoc verbo vsus est *Sary. 11. lib. 2.* Hoc potius, quàm *gallina* tergere palatum. sic *Lucret. lib. 4.* *Est quasi perterget pupillæ, asq; ita transit.* & paulo pòst. *Est nostros oculos perterget longior aura.*

NEQUE PARTVRIT IMBREIS PERP.] tralatio à mulieribus grauidis, ad ventum pluuium, seu nubes pluuiæ grauidas. alia tralatio est epistola ad *Pisonem*. *Parturiunt montes: nascetur ridiculus mus.*

MOLEI MERO] *Virg. Georg. 1.* *Tunc agni pingues, tunc sunt mollissima vina.* Sic *Græci* vinum, quod ad potum maturum est, quòdque gratum & mitem saporem xtate collegit, *μολακὸν* appellant. SEV TE FVLGENTIA SIGNIS] suemilitiæ, siue domi tuæ eris, de signis militariis dicemus fortasse alibi nonnulla. TEVCER SALAMINA PATRÉM QVE] *Teucer* & *Ajax Telamonius* fratres fuerunt *ἰρμαῖοι*, sed non ex eadem matre. Nam *Teucer* ex *Hecione* *Laomedonis* filia, *Priami* sorore captiua susceptus est: *Ajax* autem ex *Peribœa*. iam *Telamon* & *Peleus* *Æaci*, & *Endeidos* filij *Phoco* *Pfamathi* filio interfecto, *Ægina* profugere coacti sunt, illæque *Salamina*, hic in *Thessaliam* se cõtulit. *Teucer* igitur *Troia* euerfa cum in patriam reuersus patri in suspicionem de *Aiacis* morte venisset, à patris conspectu sese longè remotuit, atque in *Cyprum* profectus est, vbi alteram *Salamina* condidit eiudem nominis, atque illam priorẽ in *Attica* sitam, quod & *Isocr.* narrat in orat. ad *Euagor.* his verbis. *Τευκρος ἐκ τῆς Τροίας ἐκπεσὼν, ἀφικνέσθους εἰς Κύπρον, Σαλαμῖνὰ τε καὶ τὰ κείνου ἰμαῖνα μὲν ποιεῖσας τῆς αὐτοῦ πατρὸς οἴκῳ, &c.* *M. Tullius 1. de oratore* profert ab *quoq; Pacuuij* versus de hac *Telamonis* falsa in *Teucrum* suspitione, seu ira quòd fratris mortem vlus non esset, *Segregare abs te ausus, aut sine illo Salamina ingredi?* Neque paternum aspectum ei veritus: quæ atate exacta indigum *Liberium* lacerare. *Arbusti, eximisti, neq; fratris neci, Neq; genati eius patri, qui tibi in tutelam est traditus, &c.* hac eadem de re *C. Velleius Paterculus* lib. 1. quæna locum quamvis proferat *Muretus*, adscribam tamen. *Teucer non recepit a patre Telamone ob signitiem non vindicate fratris iniuria Cyprum appropinquem patriam sua Salamina constituit.* CUM FVORRET] Plus est quàm si dixisset, cum reuqueret id quod notat *Seruius* ad illud *Virg. Tityro, Nos patriam fugimus.* POPVLEA CORONA] *Hercules* deuictò *Cerberò*, populum arborẽ ex *Acheronte* scẽs deuulsi, frondibusq; populeis coronauit, lætitiâ, quæ ex tot vi&torijs ceperat, declarauit. Itaq; quæ *ἄλκυον* *Græci* vulgò nominat, *Hom. ἰλιάδ. 1.* *αἰχρονίαν* ab *Acherontē* appellat. Exemplo *Herculis* omnes in certamine aliquo cum laude & gloria versati, victoriamq; consecuti, populi frõdo coronabuntur. *Theocrit. eĩd. β. κρητὶ δὲ ὄχρῳ λδύκῳ ἠρακλῆος ἱερὸν ἄρεος*. quò loco interpretes scribit, populi sacra esse *Herculi*, propterea quòd quàm plurimis laborib. perfunctus erat, & quàm plurima certamina obierat, & profigerat. *Virg. Æn. 8.* *Dixerat: Hercule bicolor cum populum umbra Velantiæ comas, solijq; in nexa perpendit.* *Paul.* scribit in *Elia*, populi apud *Athèronem* fluiui in *Thesprotia* ab *Hercule* esse receptam, atq; ob eã causam ab *Hom.* *Athèroĩda* appellatam. *Paul.* verba sume hæc alius repetit. *τὴν λδύκην μόνης τῆς ἐϋλοῖς ἐστὶν οὐδὲς τῶν θυγατέρων αὐτῆς ἀφικνέσθους εἰς ἀλκωβίαν ἀλλὰ πὶ δὲ αἰχρονίαν*

πρὸ ἄλλο μὲν εἶδεν αὐτομάδην, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν λελυμένην: ὅταν δὲ ἡρακλῆς εὐρέσῃ αὐτὴν ἐν τῇ λυγρῇ αἰσθη-
 τῇ, καὶ μὲν οὐκ ἐν τῇ ἡρακλῆς ἐφαίνετο, λυγρῇ τῇ δὲ ἵδοντι ἐν Ὀλυμπίῳ, τὴν ἱερὰν τὴν μη-
 ρὰ ἐπὶ λελυμένη καὶ αὐτῇ ἔχοντι. τὴν δὲ λελυμένην ἐν ἡρακλῆς περικύβητος ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἀφῆκε ἐν ἡρακλῆς
 πρὸς τὸν ποταμὸν, καὶ τὴν δὲ ἵσταται φασὶν αὐτὴν ἐν ἡρακλῆς ἀπὸ Ὀμήρου κηλεῖσθαι. id est, Solius autem populi
 lignis ad sacrificia Iouis, & nullius alius arboris Elei vti in more positum habent, nullam aliam
 ob causam, mea quidem sententia, populum ceteris arboribus antepponentes, nisi quod Hercu-
 les eam ex Thesprotide regione ad Græcos deportavit. Quinetiam ipse Hercules cum Olym-
 piæ Ioui sacrificabat, victimarum coxas lignis populis cremasse mihi videbatur. Populum au-
 tem natam circum Acheronta fluuium reperit in Thesprotia. Atque ob hanc causam aiunt eam
 Acheroidem ab Homero appellari. iam de hoc loquēdi genere, caput seu tempora corona via-
 cire, diximus ad Odam i. i. huius libri. ibi, *nitidum caput impeditur myrto*. Quidam existimant ic-
 circo dici hanc ab Horatio Teucrum capiti coronam populeam potius, quam ex alia arbore im-
 posuisse, quod Bacchi sacerdotes, & bacchæteis hac fronde vti consueverint: ex quo Demost. de
 corona, *ἐν τῇ φωνῇ τοῦ βασιλέως τῷ ἡρακλῆϊ καὶ τῇ λελυμένη*. vbi grammatici norant *ἡρακλῆς* & *ἡρακλῆς*
 καὶ περικύβητος τῇ λελυμένη *ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν* & *ἐν τῇ λελυμένη*: *χρῆσται* καὶ *τῇ* & *τῇ* *ἐν τῇ λελυμένη*
καὶ περικύβητος φασὶν αὐτὴν ἐν ἡρακλῆς & *ἐν ἡρακλῆς κηλεῖσθαι ἀπὸ Ὀμήρου*. id est, coronabantur po-
 pulo ij, qui sacris bacchi initiabatur, propterea quod & hæc arbor inferna est, & Dionysius Pro-
 serpine filius, infernus ac terrestris. Populum autem natam esse dicunt ad fluuium Acherontem:
 unde & Acheroidem ab Homero nominari.

ET AVSPICE TEUCRO] id est, auctore, hortatore. ductum ab auspicio more. nihil e-
 nim publicè Romæ gerebatur, nisi auspiciatò. Erat autem magistratum auspiciari, & consulere
 auspicia eorumdemque obnuntiare. sic locutus est epist. 3. lib. i. *fidibusque Latini Thibani aptare
 modos studet auspicio Musæ*? contra epistol. 2. *cui si vitiosa libido fecerit auspicium*. propriè posuit Od.
 xxvii. lib. 3. *ego cui timebo Pronidis auxpe*? & M. Tullius in Cluentiana, nullis auspiciis, fune-
 stis omnibus omnium. eodem pertinet locus Od. xiiii. lib. 4. *immanesque Rhatois Auspiciis re-
 pulis secundis*. & Ode vi. lib. 3. *iam bis Momastis, ex Pacori manu Non auspiciis cõdit impetus nostros*.
 & epist. ad August. lib. i. *auspiciis Auspiciu totum confecta duella per orbem*. Quidam per auspicem Teu-
 crum Apollinem significari volunt. Sed facilius hoc obtineret, si, *auspice Teucro*, legeretur: quam
 scripturam repertum in duobus libris manuscr. Hac de re tota iudicet lector. ego interea receptam
 tucor.

CERTVS ENIM PROMISIT] de hoc Apollinis oraculo sibi edito sic loquitur Teucer ipse
 apud Eurip. in Helena, *ὅταν νῆες στείλαμεν ἢ ἔλαο πλεῖον*, *Eis γὰρ ἐσάλας Κύαθον, ἢ μ' ἵστασιν*. *Οἱ
 καὶ Ἀπὸλλων ὁνομασμένον Σαλαμῖνα θύμῳ τῆς οὐαὶ χάριν πάσας*. certum autem accipe nec
 cuius oracula aperta & simplicem sententiam habeant, (λαῖας enim propter obscuritatem
 & ambiguitatem dicebatur) sed verum, minimèq; mentientem. Nam, ut est apud Pacuuium in
 Perib. Flexa, *non falsa, autumare dictio Delphi solet*.

AMBIGVAM TELLVRE NOVA] id est fore nobis alteram Salamina in Cypro, quæ cum
 illa priore, quæ est in Attica, comparari possit.

29 O PORTES PEIORAQVÆ PASSI] sumtum ex Homero *ἰδὺς. μ. ὦ φίλοι, ἢ γὰρ καὶ ἡ κακὴν
 εἰδήμῳ τῆς οὐαὶ*. *Ὅς μὲν δὲ τοῖς μετίζοντι κακὴν ἢ ἐπὶ Κύκλῳ*. *Εἰλοιπὴν γὰρ φερέει περὶ τῆς βίβης*.
 quem quidem Homeri locum vberius atque ornatus expressit Virgil. *Æneid. i. O socij, neque o-
 mium ignoti sumus ante malorum, O passi grauiora, etc.*

NVNC VINO PELLITE CVRAS] tale illud est Ode xi. lib. 2. *disperat enim Curas & daceo*. &
 ix. epod. *Curas, metumque Cesari retum iuuas Dulci Lyæo soluere*. sic Anacreon. *Συλιδάσκει γέλω μελί-
 μνος, volo dissipare curas. idem* *Ὅταν πῖνον τ' οἶνον, Εὐδουσι καὶ μελίμνος*, Bibente me Falernum, Cu-
 rare anxie quiescunt. idem, *τ' ἐγὼ πῖνον τ' οἶνον, Ἀπολείπονται μέλαινα*. Latice vbi Lyæos Bibo, Cu-
 rare abiguntur atræ. & Theognis. *Τὸ δὲ πῖνον δάκρυ μὲν χαλεπὸς σπιδάσκει μελιδῶνος, Θάρσυνθες δὲ ἵσταται
 πολλὸν ἱλαφρότερος*. id est, Vina bibens atras pelles è peccatore curas: Et madidus Baccho ritè leua-
 bis onus iterum Horat. epist. ad Vall. lib. i. *generosum ex Lene requiro, Quod curas abigat*.

CRAS INGENS ITERABIMVS AEQVOR.] vel id mare, quod in patriam redeuntēs, per-
 mensi sumus, iterum peragrabimus, patriam, patriæque fugientes: vel simpliciter iterum na-
 uigabimus. sic Od. xxi. lib. i. huius lib. *atque iterare cursus Cypræ relictos*. i. repetere cursus relictos.
 aliter hoc verbo vitur Ode xix. lib. 2. *atque truncis lapsa canis iterare mella*: id est, iterum atque ite-
 rum canere, seu dicere. Od. xii. epod. *Muricibus Tyris iterata vellera lana Cui propter abantur* & per
 vellera iterata muricibus *δι' ἑσπερα* significat, purpureas vestes bistinctas. Od. iiii. lib. 3. *Trivis re-
 nascens alite Longibet Fortuna tristis clade iterabitur*. id est, iterum expugnabitur, ac delebitur. epist.
 ad Loll. lib. i. *Sic iterat voces, sic verba cadunt in collis*. Cic. ad Attic. lib. i. 4. ex quodam poeta. *itero dum
 oedem istas mihi*. & Tusc. lib. 2. *Itera duntaxat duntaxat mihi non enim iussit ego*.

AD LY.

AD LYDIAM Od. 8.

ARGUMENTVM.

Obsecrè iuuenem quemdam, quam Sybaria vocat, ut amore perditum, & voluptatibus colliquefactum, notat.

LYDIA dic, per omneis
Te deos oro: Sybarin cur properes* amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum patiens pulueris, atque solis.
Cur neq, militaris
Inter aequaleis equitet:* Gallica nec lupatis
Temperet ora frenis.
Cur* timer flauum Tiberim tangere? cur oliuum,
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque iam linidagestas armis
Brachia, saepe disco,
Sape trans sinem iaculo* nobilis expedito?
Quid latet, ut marina
Filiū dicunt Thetidis sub lacrymosa Troia
Funera, ne virilis
Cultus in cadem, & Lyeias proriporet æternas?

AMANDO] dum ab eo amaris. sic Virg. *uirūq, videndo Femina*: id est, dum viderur. vel dum te amat.

CUR APRICVM ODERIT CAMPVM.] cur oderit campum Martium, non quòd puluerem, laborēve ferre non possit, neque propter vllam animi, aut corporis mollietē, cum sit horum patientissimus: sed propter tui amorem, quo miserè torquetur.

CUR NEQVE MILITARIS INTER AEQUALIS] cur Sybaris neque inter æqualeis equitet militaris, id est, militarem in morem, vel ut hominem militarem decet, vel cum sit militaris, vel qui militaris esset, si equitaret. & hoc postremo modo saepe loquitur Horat. ut Satyr. vi. lib. 2. Si Veneros stultum nihil horum, id est, si nihil horum à Dīs precor, quod si facerem, stultus essem. quo de genere dicemus ad Oden xx viii. huius libri, & ad oct. tertij. militaris autem est militiæ idoneus: in re militari exercitatus. Sallust. coniur. Catilin. de M. Petreio: *homo militaris, quod amplius triginta annis tribunus, aut præfectus, &c. fuerat, plerūq, ipsos, factiq, eorū fortia nouerat*: Tit. Liuius lib. 35. *annalium Nihil ea res animum militari viri, & multos experti casus imminuit.*

GALLICA NEC LUPATIS, &c.] nec ora equorum Gallicorum, seu equos ipsos Gallicos moderetur, & regat frenis lupinorum dentium in morem asperis, atque inæqualibus: cur non flectat equos Gallicanos in campo Martio. Lupati freni, quibus equi ferociores coercentur: à lupinorum dentium similitudine, seu à lupo, instrumento ferreo, vaco, & tortuoso instar dentium lupinorum, quod pro lupato freno usurpatur. Ouid. *Duros accipis ore lupos.* vnde equi præferoces, & ad tractandum difficiles *λυνγάρδεις* à Græcis nominantur. Extat Plutarchi disputa-
tio 2] *λῆρος λυνγάρδεις ἰσχυροὺς θυμῶδες εἶναι λέγεται.* lib. 1. *συμπος.* Virg. Georg. lib. 3. *duris parere lupatu.* Græci poëtæ lupos à dentium asperitate. *καρχηδόδους* appellant. Oppianus lib. 1. de piscib. *Ἐἰδὲ δὲ καρχηδοὺς ἴκνυς.*

TEMPERET] moderetur, coërceat, regat. Od. xii. huius libri. *uariisq, mundum Temperat ho-*
rū. Qd. iiii. lib. 3. *Qui terram inuertem, qui mare temperat,* id est, regit, moderatur. Sic Satyr. v. lib. 2. *mulier si forte dolosa, Libertiꝝque senem dūm temperet.* epist. i. lib. 2. *Scit Geniū, natale comes qui tem-*
perat astrum. Qd. x vi. epod. *Vtrumq, rege temperante calitum.* & fortasse Od. iiii. lib. 4. *O testudinis aureæ, Dulcè que strepitum Pieri temperas,* aliàs pro verbo abstinendi ut Od. x xiiii. lib. 3. *illic ma-*
re caritibum *Præmūn mulier temperat innocens.* quemadmodum & Virg. Georg. 1. *Iam sibi tū curas*

malè temperat unda carinis. aliàs pro eo, quod est ad mediocritatem quandam redigere. vt Ode-
 xix. lib. 3. *quis aquam temperet ignibus?* & epist. ad Mæcenat. tertia lib. x. *Temperat Archilochi Musam*
pedemascula Sappho. aliter Od. xx. huius lib. *mea nec Falerna Temperant vires, neque Formiani Pocu-*
la colles. & Od. vii. epod. *Disideretque temperare poculum.*

CVR TIMET FLAVVM TIBERIM TANGERE?] cur à natando, & à decursione seu de-
 natione Tiberina abhorret? sic Oda 7. lib. 3. vtrumq; coniunxit, equitationem in campo Mar-
 tio, & decursionem Tiberinam. *Quamvis non alius Flectere equum sciam.* *Æquè conspiciatur gramina*
Martio: *Nec quisquam citius aquæ Tisico denatat alueo.*

CVR OLIVVM, &c.] cur luctari desit? cur luctam horret? cur palestram fugit mortis instar?
 Luctaturi oleo vngbantur. iccirco palæstras Græci *λινεες* nominant, id est, pingueis, & ve-
 luti oleo nitēis. Et Battus ille apud Theocritum cum dixisset ei Corydon *Εγὼ νῦν νῦν cum*
Milone ad Alphæum, id est, ad certamina Olympica esse profectum: quærit ex eo deridens,
 quando ille oleum oculis viderit, significans illum numquam luctatum esse, quippe qui num-
 quam oleo unctus sit. sic Theoc. *ειδὼ δὲ ὅτι λινεὺς ἦν αὐτοῦ ὁ ὀφθαλμὸς ὅτε ἔβλεπεν;* Marcus Tul-
 lius autem libro accusat. iv. scribit, cum à senatu arcessitus in euriam Syracusanam iccirco se
 ante non venisse dixisset, quod Syracusanos amicos esse Verri abstulisset, neq; postulandum fuisse,
 se postulare, vt quicquam contra Verrem decerneretur in ea curia, in qua inauratam C. Ver-
 ris statuam videret (fuerat autem hæc statua ex Heraclij bonis posita, quorum bonorum pos-
 sessionem palæstræ Syracusanorum Verres contra omnia iura tradiderat) maximo gemitu fac-
 to, aspectu & commemoratione statuæ, sibi responsum esse, ex Heraclij hereditate, quam
 palæstritis concessisset, multo maximam partem Verrem abstulisse, neq; postulandum fuisse,
 vt ille palæstritis diligeret, qui etiam inventorem olei suscipulisset. Catull. de Beroëcinthia & Atti-
 de. *Ego gymnasi sui flos, ego eram decus olei.*

SAEPE DISCO] Saty. ii. lib. 2. *Seu te discus agit, pte cedentem æera disco.* Propert. lib. 3. *Misile nūc*
disci pondus in orbe rotat. Hom. *ὀδυος δὲ Δίσκου δὲ αὐτὸν πάντων σφετερίζεσθαι* in *Ελατῆδης.* Disco autem
 omnium præstantissimum erat Elatreus. Idem *ὀδυος π.* *Προτὶ ἥντιν ὀδυος ἦν μετὰ τοιο Δί-*
σκου ἐν τῇ περὶ. *Ὁ αἰχμαῖσιν ἴεντες ἐν τῇ περὶ Διπίδω.* id est, Proci autem ante Vlyssis ædis discis
 delectabantur, & iaculis mittendis, in area ad eam rem facta. erat aut discus æneus, aut ferreus,
 aut etiam lapideus, qui cum medius esset loro, seu amento circumnexus, non modo viribus &
 lacertis, verum etiam arte quadam adhibita ita in sublime iaciebatur, vt intra certos fines de-
 cideret. sic enim describit Eust. *Δίσκος ἐκ σιδήρου ἢ ἐκ ξύλου, ἢ ἐκ χαλκοῦ, ὃς λήθον ὃς ἐστὶν*
πλάστιγ, ἢ μὲν πρὸς μέσσην ἐν τῷ ῥόθῳ σφίγγεσθαι, ἢ ἀφ' ἑμῶς. id est, discus ex ferro fiebat, vel è ligno,
 vel ex ære: sed plerumq; è lapide, qui loro circumnexus medius contorquebatur, ac iaciebatur.
 Dictus est autem à verbo *δίσκειν*, quod est *βάλλειν*, hoc est iacere. Itaque ludus erat planè Græcus,
 & à Græcis ad Romanos manabat.

SAEPE TRANS FINEM IACULO, &c.] sæpe contorto & misso vltra finem constitutam,
 iaculo nobilitatus.

EXPEDITO] id est, expeditè, & validis lacertis emisso. de verbo *expediendi* vide annot. ad Oden
 xxi. huius libri.

FILIVM THETIDIS] Achilles. marinæ autem, quia nymphæ marinæ. Itaque apud Hom.
 lib. ii. *ἰλιδος*, ab Achille vocata, & implorata exit è mari, vt crassus quidam & caliginosus halitus.
 sic autem Hom. *καρπαλλίμεος δὲ αὐτὸς πολλὴν αἰλὸς ἤντ' ὀμίχλην.*

SVB LACRYMOSA TROIAE FVNERA] paullo ante euerisionem Troiæ. hanc fabulam
 sic narrat interpres Hom. *ἰλιδος ἰ. & τ.* Thetis sciens Achillem sibi in Thessalia remaneret, neque
 cum ceteris Græciæ principibus ad Troiam oppugnandam nauigare, sine gloria illum qui-
 dem, sed diu tamen victurum: sin vna cum illis proficisceretur, vitam eius brevem, gloriam im-
 mortalem futuram: eum in thalamo, quodā cum puellis, & mulieribus apud Lycomædem col-
 locarat in Scyro, vna ex Cycladibus. oraculo autem edito, Troiam sine Achille capi non posse.
 missi sunt à Græcis Nestor, Phoenix, Vlysses ad Peleum Achillis patrem, rogatum, vt Achillem
 dimitteret. Peleo autem Achillem domi esse negante, id quod erat, Scyrum profecti sunt. Ac
 suspicati & subodorati cum virginibus Achillem educari, de Vlyssis sententia hinc arma, illinc
 quas illos & fufos, & cetera huius generis, ante ostium cubiculi, in quo erant puellæ, & Achilles,
 exposuerunt. ita puellæ quidem in calathos continuo impetu fecerunt. Achilles verò arma cor-
 31 ripuit. quo facto est cognitus. hæc interpres Homeri, vt dixi: & Eustathius *ἰλιδος. τ. de præposi-*
tionē sub, hoc modo accepta dicemus ad Od. prox.

NE VIRILIS CVLTVS IN CAEDEM, &c.] ne vestitus virilis eum protraheret ad bellum
 Troianum, id est, ne virili vestitu agnosceretur, & ita ad bellum Troianum proficisci cogere-
 tur. *Virilis cultus*, sunt recti casus, numeri singul. & ita subintelligendum, *cum.*

AD THA.

AD THALIARCHVM.

Od. 9.

ARGVMENTVM.

Hieme indulgendum voluptati.

VIDES, *ut abastat nix candidum.*** Soracte: necesse sustineant onus**Silue laborantes: getisq;**Flumina constiterint acuto.**Dissolue frigui, ligna super foco**Large reponens: atq; * benignius*** Deprome quadrimum Sabina**O Thaliarche merum diota:**Permitte diuis cetera: qui simul**Stranere ventos aque feruida**Depralianseu, nec oppressi,**Nec veteres agitanturorni.**Quid sit futurum cras, fuge querere: &**Quem fors dierum cumque dabit, lucro**Appone: nec dulcem amores**Sperne puer, neque tu choreas,**Donec tarenti canities abest**Morosa, nunc & * campus, & arca,**Lenesq; sub noctem susurri**Composita repetantur hora:**Nunc & latenti proditor intimo**Gratus puellerisus ab angulo:*** Pignusque dereptum laceris,**Aut digito male pertinaci.*

VIDES, *VT ALTA*] expressit illos Alcæi versus, qui apud Athen. leguntur lib. 10. *ὅς ἐστι δὲ θεὸς ὁ ζεὺς ὁ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ πάντα κυβερνᾷ, καὶ ὁ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ πάντα κυβερνᾷ, καὶ ὁ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ πάντα κυβερνᾷ.* *Id est, Pluit quidem Iupiter, in cælo autem magna est hiems seu tempestas: aquarum autem fluxiones concretæ sunt: hiemem de pelle igne insecto, vinôq; large infuso.*

NIX CANDIDVM] sic lib. 3. Od. xxv. *Ἑβρὺν προσπίπτει, & νίξ ἐκείνη.* *Thracem.* *Quidam putant hæc ita esse coniungenda, sit nix, pro eo quod est, horreat, & plenum sit niue: quæ est illud Virg. lib. 11. Æneid. iam puluere calum stare videt. sic & Cæcil. Siraoui. hic amet: familia famæ pereant: ager autem sent sentibus. & Sisenæ, Calum caligine stat.*

SORACTE] mons est in Sabinis, vel, ut alij volunt, Faliscis, quod nomen ferè hodie retinet, quanquam & à nonnullis mons Diui Siluestri nominatur monte san Treffe. Virg. Æn. xi. *Summo dædæ sancti custos Soractis Apollo.*

SUSTINEANT ONVS] propriè dixit sustinere onus.

FLVMINA CONSTITERINT ACUTO] flumina nisi vehemènti frigore congesta erant, libère fluunt: vi frigoris autem quodam modo impedita, & constricta insistant, gelu autem ætutum appellat, ut Pindarus *ἄλκιον & ἄλκιον*: & Virg. *penetrabile frigus*, quia & qui niuem trahunt, & qui à frigore offenduntur, ac laeduntur, simili quodam modo afficiuntur, atque ij, quos ferri acies pupugit.

DISSOLVE FRIGVS] Alcæus *ἡ δὲ νύξ ἀπὸ τοῦ φέβου.*

LIGNA SUPER FOCO, &c.] hæc respondet illis Alcæi *ὅς ἐστι δὲ θεὸς ὁ ζεὺς ὁ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ πάντα κυβερνᾷ.* sic infra Od. 17. lib. 3. *dum potes, aridum compone lignum.*

LARGE] Alcæus ἀφ' ἑνός.

BENIGNIUS] liberalius, prolixius, largius. de nomine *benignus*, vide, quæ sunt annotata ad Od. 17. huius libri, ad illum locum, *benigno cornu*. vbi complura ex hoc poeta, & aliis bonis scriptoribus collegimus exempla.

DE PROME] *deprome diota*, pro, prome de diota, Horatio visitatiff. vt *deduxit corpore* epistol. ad Loll. & Od. 1. lib. 3. *Decedit arata stricem*, & similia de quibus alibi.

QVADRIMVM] vinum commendat vetustas, non item cæcilenas. Nam quo quæque recentior est, eo placet magis, inquit Pindarus. Horat. epist. ad August. lib. 2. *Si meliora dies, ut vicia potantæ reddidit*, &c. Alcæus ἰσχῦός, καὶ ἐντα παλαιός, id est, infunde, misce vinum vetus.

DIOTA] amphora duarum aurium, id est, duarum anasarum. aureis enim ὀτῆς nominat Græci. Est autē & amphora nomen Græcum. ἀμφωρὸς enim & ἀμφωρὸς appellatur, & ita à Græcis Grammaticis explicatur, ac describitur, ἀμφωρὸς καὶ ἀμφωρὸς ἀμφωρὸς, ὁ δὲ δῖος, id est, vas fictile, quod utrinque portatur, id est, duas ansas habens. Latini hoc vas quadrantal appellant. quod octo & quadraginta sextarios capit: vt docet Festus.

32 **PERMITTE DIVIS]** videtur hoc loco Deorum providentiam, & procuracionem rerum humanarum probare: non item Satyr. v. lib. 1. *credas ludam Aprilis*, Non ego. namq. Deos didici secum agere aium. quem versum à Lucretio mutatus est lib. 5. 6. vt ostendamus suo loco. Vult igitur hoc loco Horatius, dierum accessionem ad vitam superiorē, id est, vitæ longitudinem hominibus à fortuna donari.

SIMVL] id est, simulatque, vt annotauimus ad Od. 14.

STRAVERE VENTOS AEQVORE FERVIDO DEPRECIANTIS] id est, posteaquam ventos inter se decertanteis in mari sedauerunt, domuerunt, compellerunt, & ceteros, & ceteros.

QVID SIT FVTVRVM CRAS, FVGE] *quæ ut ait* Od. 7. li. 4. *Quæ sit, an adiciant hodie nostra tempora vita Crastina* Dñ superi? Cum igitur dies crastinus nihil ad nos pertineat, neque in nostra potestate situs sit, stultum est, quid eo die sit futurum, scire velle. sed hac de re vide quæ annotauimus ad Oden illam septimam. Iam Ode huius libri x. tota in hoc argumento occupata est.

QVEM FORS DIERVM] id est, quemcumque: tmesis, vt Ode xvi. *Quem criminosis cumque volēs modum Ponēs iambo*. & xvii. *Quæ se cumque domat Venas*, Non erubescam adurit ignibus. & epist. 1. lib. 1. *Quo me cumque rapis tempestas*, &c. & supra Od. 7. *Quæ nos cumque foret melior fortuna parentis*, & Saty. v. lib. 2. *Qui testamentum tradet tibi cumque legendum*. Secutus sum autem hoc loco meliores codices: in his duos Vatic. Faer. Törn. in quibus scriptum est fors, non fors. Iam verò fors idem, quod fortuna, quam Græci interdum δαίμνη appellat. vide annotat. ad Satyr. 1. lib. 1.

LVCRO APPONE] quisquis dies tibi ad vitam accesserit, eum tibi deputato esse in lucro vt loquitur Ter. sic M. Tullius epistol. lib. 9. ad Pætum: *quia de lucro prope iam quadrienniū vivimus*.

SPERNE] aspernare, reiice.

DONEC VIRENTI CANITIES AB.] sic Od. 111. lib. 2. Q. Dellio suadet, vt hilariter viuat, animo obsequatur, & voluptati operam det, *Dum res & etas*, & fororum Filatrum patitur æua. & Od. xiii. epod. *dumque virent genua*. Et docet, obdulia soluat fronte senectus. & Od. xi. lib. 2. *Cum non sub alta vel platano, vel hac Pinnu iacentes sic temere*, & rosa Canos odorati capillos, *Dum licet*, *Assyriusque nardo Potamus vncti*? & Theogn. *Ἡδὴ τερπόμενος καλῶ. δὴρὸν γὰρ ἐνέσθην γῆρὸς δόλους ψυχῆς αἰσχρομαχίας λῆδος, Ἀφροδῖος: λείψω δὲ ἰσχυρὸν φάος ἐν λείω*, id est, Pubertate fruens ludo. nam multa iugeto Sæcula sub terra, mortuum, exanimis, Voto carens instar saxi. Iam tela diu Afficere, & solis lumina desero. Idem præcipiens omnibus mortalibus, vt, dum ætas integra est, iucundè viuant, suisq. bonis vtantur, fruantur: hanc rationem subiungit, quia neque iterum pubescere, neque reuiuiscere Dij immortales quemquam mortalem sinunt. Verba autem illius hæc sunt: *Ζεῦ πάτερ, εἰ ἀνθρώποις κατ' ἡμέραν, ὅφρα τις ἦεν Ἀγλαὸν αἰὼνος ἔχον, καὶ φρεσὶν ἐδιδάκτο. τὸν αὐτῇ Νικαυῆν δὲ παρὰ χεῖρα. καὶ δὲ αἰνέειν Διὸς πάλαι αἰὼς ἦεν, καὶ δὲ λυγρὸς ἦεν αἰὼς. Οὐ γὰρ αἰὼν ἀνθρώπων.* Simile est hoc Tibulli: *Interea dum fata sinunt, iungamus amores. Iam veniet tenebris mors adoperta caput. Iam subrepet inuictas, nec amara licebit, Dicere nec cano deficiat capite* sic Plantus Bacchid. *Non tibi venit in mentem, amabo, si dum viuas, tibi bene facias: Iam pel id quidē esse hand perlonginquum? neque si hoc hodie amiseris, Postquam morte id euentum esse viqueam?* sic Lucret. lib. 3. Hoc etiam faciunt, ubi discubere, tenensque Poenela sape homines, & innumbrant ora coronis. Ex animo vt dicant: *breuis est hic fructus hominis*: Iam fueris, neque post viqueam temocare licebit. sic infra Od. xxi. lib. 4. *Nigrorumque memor, dum licet, ignium*, &c. & Saty. vi. lib. 2. *Dum licet, in rebus iucundis viue beatus*.

CANITIES MOROSA] difficilis, & morosa senectus.

CAMPVS] Martius, vt supr. cor aprium Oderint campum.

SVS NOCTEM] vel paullò ante noctem, vel paullò pòst. Vtrumq; enim significat apud probatos auctores: sed illud frequètius. vi sup. Od. proxima, *sub la. rymosa Troia fœdera.* & Od. xvii. lib. 2. *In secunda mazmora Locas sub ipsum funus.* & Od. ii. epod. *Lasit sub aduictum viri.* & Saty. i. lib. 1. *Sub galli cantum consuleor ubi ostia pulsas.* & epist. ad Quinctium lib. 1. *occultam febrem sub tempus edendi Dissimules.* & Sæ. vii. lib. 2. *infferit ad se Macenas iterum sub lumina prima venire.* & epist. ii. lib. 2. *Sub noctem gelidam lignis calefactas ædum.* & Saty. viii. lib. 2. *an hic peccat, sub nocte qui per unam Fortuna mutat strigili?* & Virg. Georg. lib. 1. *Ans ubi sub lacem densa inter nubila sese Diversi rumpens radq; ibid. sub ipsam Arcturum tenuis fas erit suspendere sulco.* iterum Horatius Saty. i. lib. 2. *Irriguumq; meo sub noctem corpus habento,* Carull. de nuptiis Pelei & Thetidis: *Aurora ex oriente vagi sub lumnina Solu.* apud M. Tull. valet paullò pòst, lib. 10. epist. ad Plancum. *sub litteras Lepidi statim recitata sunt tuc.*

LENES SVSVRI] quales edi solent ab amantibus, dum summissa voce vnà colloquuntur, ne ab aliis exaudiantur. nonnulli ad fufurros rei venere referunt. sic Theocr. *ειδ. 25. Ως οι αὐτὸ χλοεροῖσιν ἰανὸ ῥόδοι μελέεσιν Αἰθλοῖς ψυθεῖσιν*, id est, sic illi viridibus membris se oblectantes inter se fufurrabant.

COMPOSITA REPETANTVR HORA.] tempore constituto iterum atq; iterum vsurpetur. T. Liuius dixit, ad compositam horam lib. 22. annalium: *Ad compositam cam in horam excitatus purorum custodibus profectus, &c.*

NUNC ET LATENTIS PPODITOR.] solet nonnumquam puella sese in angulum aliquem abdere, non quòd amantem aspernetur, sed vt partim eius amorem exerceat, atq; exacuat: partim maiorem & sibi, & illi voluptatem pariat reperta nam non ita diu quaesita, statim se ipsa risu prodit. iteircò hunc risum proditorem appellat, id est, indicem puellæ delitescantis. repetatur igitur, id est, iterum atque iterum vsurpetur talis risus, repetatur etiam pignus è puellæ lacertis derèptum, nempe armillæ, vel è digito, nempe annulus, è digito (inquam) non admodum pertinaci: quia sibi faciliè patitur puella ab amante pignus eripi. neque sese præbet in eum nimis pugnacem, neque peruicacem. [Profert hunc locum Seruius ad illud Virg. Palæm. *se cupit ante videri.*]

DEREPTVM] sic legendum, non vt antea, direptum. Est autem deripere de quouis loco rapere. sed maxime de superiore. Plautus in Menæchmis. *sed quis hic est, qui capillo me hinc de curru deripit?* & apud hunc poet. Od. x x viii. li. 3. *Parce deripere horreo Cessantem bibuli consulis amphoram.* & apud Virg. lib. ii. *Æneid. Tergora deripiunt costis.* & lib. 3. *tum listore funem Deripere, excussosq; iubet laxare rudenteis.* & apud eundem lib. ii. *Dereptumque ab equo dextra complectitur hostem.* & M. Tull. in orat. pro Sylla in princip. *Sed vt ille, iudices, quantum de mea auctoritate deripisset, tantum se de huius presidio deminuturum sperauit, &c.* vbi in codicibus vulgatis corruptè legitur diripisset, cum diripere sit dilacerare, ac discerpere: deripere autem, de aliquo loco per vim mouere, & rapere, vt diximus. Idem lib. accus. 4. *Anne tu de manu Cæceris victoriam deripere, & deam dea detrahere conatus es?* vbi vulgati codices habent diripere.

MALÈ PERTINACI] parum pertinaciter retinenti: malè aliàs pro valdè, vt annotatum est ad illum locum, & malè laxus In pede calcæus hæret, Sat. ii. lib. i. quo loco tamen aduerbium malè, coherere debet cum verbo hæret, vt dicemus suo loco.

IN MERCVRIVM.

Od. 10.

Mercuri facunde, nepos * Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum.

Voce formasti catus, & decora.

Mores palestra:

* Te canam magni Iouis, & deorum.

Nuntium, curuaq; lyra parentem,

Callidum, quicquid placuit, iocoso.

Condere furto.

Te, bonus olim nisi reddidisses

Pardalium unguis, puerum minaci

Voces dum terret, videmus pharetra

Rifit Apallo.

Quin & Atidas duce te superbos

Fili dices Priamus relicto,

Thessalosis igneis, & iniqua Troia

Castra fefellit.

Tu pias letis animas reponis

*Sedibus: * virgâq, lēnem coërcēs*

Aurea turbam, superis deorum

Gratus, & inis.

MERCURI FACUNDE] merito *facunde*. Est enim orationis Deus, & hermes dicitur à Graecis *ἀντιφρονίας*, id est, ab elocutione, qua animi sensa, & cogitata eloquimur, atque interpretamur. Profert huic locum Ser. ad illum locū Vir. li. 4. *Æn. Omnis Mercurij simul, verumq; Crenepos Atlantidis*] Maia Atlantidis filia, Mercurij mater ex Ione, vulgaris illi nomen illud pretore de Atlante celura, totamq; hanc mundi fabricam humeris sustinente, quae de re Homer.

ἀδυνατοί. α. Ἀτλαντες ἥρωες τὸν οὐρανόν φεροντες, ὅς τε ἡμετέρας Παύσης βίβλια φέρουσιν. ἡρώες τε οἰκοῦσι αὐτὸς Μία-
ρης αἰ γαῖαν τε καὶ ὕψιστον ἄρμονα ἔχουσι. Plato in Phaedone extremos eos repræsentandis, quialiquid
Atlantem tantæ diuinæ robur etiam ac valentiorē, magisque immortalem se reperit
existimant. hæc Plato : εἰς ἡρώων τούτων πότι Ἀτλαντες ἔχοντες τὸν οὐρανόν, καὶ ἀνίστασθαι τὸν οὐρανόν
αὐ πάντες συνήσαντες ἐξ αὐτῶν. M. Tullius poetarum fabulas, & tam secutus in oratione pro Sex-
tio, Pisonem falsè infectas, dicit in eius oculo tantam inelle gravitatem, tantam frontis con-
tractionem, in villo supercilio resp. seu annus ille, quod consulum gerēbat, tanquam Atlante
cælum, niti videtur. Dionys. Halicarnass. Περικλῆς. ἀρχαῖοι α. Atlantem primum Arcadiæ Re-
gem fuisse scribit. ἦν δ' (ἵνα τις) πᾶσι τοι ληγέσθω κακὸν ἔργον ὄντας, λέγει M. Tullius Tuscul. ait
Atlantem cælum sustinere ideo traditum esse, quod rerum cælestium diuina cognitio nomen
eius ad errorem fabulæ traduxisset. Ad hunc locum pertinent hi Virgilij versus lib. 8. Æn. de Eu-
andro, quos mihi indicauit vir doctiss. Germ. Valens. Vobis Mercurius pater est, quem caudæda Maio
Cyllene glido Conceptum vertice sud i : Et Maiam (audisti si quicquam credimus) Atlas, idem Atlas ge-
neras cæli, qui sidera torquet.

34. QVI FEROS CVLTVS] M. Tull. libr. i. de inuentione, & de oratore ad Quinct. fratrem scribit, nullam aliam vim, quàm sermonem, & eloquentiam, aut dispersos homines vnum in locum congregare, atq; à fera, agrestiq; vita ad hunc humanum cultum, ciuilem q; viuendi morem deducere: aut iam cõstitutis ciuitatibus leges, iudicia, iura describere potuisse. Idem tamen in Sextiana, hominum à feritate ad iustitiam atque mansuetudinem, & tractationem, prudentiæ, consiliõq; paucorum assignat. Verùm cùm prudentia sine oratione in se ipsa vertatur, vt idem scribit alibi, neque ad alios vim suam explicare possit: intelligendum est, primorum illorum hominum consilium, cum sermone & facundia coniunctum perfecisse, vt feritas illa à vita hominum tolleretur. Cuius igitur oratione & eloquentia plurimum exulta sit hominum vita, iisque rebus maximè homines à feris differant, non immeritò Mercurio, qui propterea quod in eo præcipua vis eloquentiæ fuerit, Deorum interpres esse fingitur, hunc mansuetiorem, & ciuiliorem vitam cultum vult Horatius acceptū referri in epistola autem ad Pison. de arte poet. à poetis & musicis hæc tãta beneficia ad homines vult esse profecta. Non absurdum fortasse fuerit huc ascribere quod mihi indicauit Germ. Valens, seniores Mercurios ita fingi à veteribus esse solitos, sine manibus & pedibus membris virilibus arrectis, cùm significarent, senes à ceteris muneribus, quæ corpore obeunt, immunes, eloquentia & prudentia, & consilio reip. prodesse, & ciuitatis commoda amplificare debere. Refert Plutarchus lib. vi. de agioisvntu polutodidm. Verba Plutarci sunt hæc in extr. si quis fortè desideret: Διδε ἐν τῶν ἑμῶν τὰς περὶ σοφίας, ἔχοντας μὲν ἄποδος, ὡς παμπόρους ὅτις μελεῖσι διμαρτυροῦσιν, αἰνυμένοι δὲ χαρίσονται ἐλαχίστην δόσιν ἀλλ' ὅσον μέγιστον εὐεργεσιῶντων, ἰσὺν δὲ λόγῳ εὐεργετὴν ἀνὴρ παρ' ἑκαστοῖς ἐστιν.

FEROS CVLTVS] viuendi morem ferum, immanem, nullaq; humanitate politum.

VOCE FORMASTI] oratione & eloquentia, unde λόγος dicitur: seu (si quis malit) musica con-
formauisti, atq; expoliuisti. sic utitur hoc verbo lib. 3. Od. x x i i. & tenera nimis Mentes asperioribus
Formæ de studiis. & in epist. ad Pil. Formas enim natura prius nos intus ad omnem fortunatum habitum,
inuat, aut impellit ad iram, &c. & ibidem, Unde parentur opes, quid alas, formæq; potestas. & epistol. ad
Agust.

Atque. *Mox etiam postea præcepit formae amicum.* SAT. II. RT. LIB. I. sic nō formabat putram dictū. pro eo-
dem vsurpat verbum fingere. vt Od. 6. lib. 3. *Et fingitur artibus Iam nunc, et incestos amores De te-
nere meditatur ungui.*

CATVS] id est, solers, calidus, cōsideratus, acutus. quo nomine Ælius Sextus appellatus est,
vt declarat versus Ennii, qui extat apud M. Tull. libr. 1. Tuscul. *Egregie cordatus homo Catius Ælius
Sextus.* Idem de legib. 1. *Qui igitur prudentem, et (vt ita dicam) eantem non ex ipsius habitu, sed ex ali-
qua vi externo iudices?* Vtutur & nofter Horat. Od. XI. lib. 3. *Catus idem per apertum fugientem Agi-
sato grege cervos iaculat.* & lib. 2. epist. ad Iul. Florum. *Post hac ille catus, quantumvis rusticum ibit, et c.*
Plaut. Mostell. *Hercle mihi cauendum est: nimis orator thues catus.* idem in Menæchmis, *sic decet duri
faciēte verba custodi catē.* Terent. Andria, *Nescio quis senex modo venit: illum: confidens: catus.* Ennius:
Iam cata signa fera sonitum dare vocē parabant. quem versusum producit Varro lib. 6. de lingua Lati-
na, & interpretatur cata, acuta, atq; verbum esse Sabinum: eō Catum Ælium Sextum esse no-
minatum: non (vt aiunt) sapientem, sed acutum: & cata dicta, accipienda pro acutis.

ET DICORE MORE PALÆSTRÆ.] seram, & agrestem hominum vitam expoliuisti nō
voce solum, & oratione; verum etiam palæstra, eaque decora, venusta, & artificiosa. Itaque ap-
nos etiam dicitur.

DEORVM NUNTIVM] expressit Homericum epithetum *Ἀγγέλειον*, seu *Ἀγγέλιον*, & *ἀγγέλιον*,
nuntius autem hoc loco significat eum, qui nuntiat, sic Od. 7. libr. 3. *Atqui sollicita nuntius hospita
Sustinere Cloem, et c.* & Od. 3. lib. 4. *Karthagini iam non ego nūcios Mittam superbes.* quanquam potest
dici illo loco pro rebus, quæ nuntiantur, poni. Cicero in orat. pro Murena, *repente ea uccedat ipse
nuntius sua calamitatis.* Idem in Vatinius. *adēo ne tibi misera et prostrata resp. visa est, vt non nun-
tios pacis ea belli, non uatortō, non interpret, non bellici consilij auctores, non ministros muneris prouin-
ciali senatus more maiorum deligere possit?* Lucrer. libr. 4. *Refrigescit enim cunctando plaga per auras,
Nec calida ad sensus decurrit nuntia rerum.* sic enim legendum, non decurrunt. nuntia autem no-
men est tanquam adiectiuum, vt grammatici appellāt, quemadmodum in duobus subsequen-
tibus exemplis ex eod. auctore, eod. lib. *Conueniunt simulacra foris et corpore quoque, Nuntia præclari
vultus, pulchrique coloris: Quicquid intrans loca turpida semine multo. Nuntia præclari vultus, id est, quæ
nuntiant & perferunt vultum præclaram.* Idem libr. 6. *Nec, de corpore qua sancto simulacra serun-
tur, la mentem hominum diuina nuntia formae.* *Suscipere hec animi tranquilla pace valebis.* falluntur i-
giur, qui ex his locis, & ex Tibulli versibus, quos mox proferam, ostendere conantur, nuntium
in neutro genere vsitatum esse pro re, quæ nuntiat. sic Tibull. eleg. 1. lib. 2. *Euentura precor: vi-
den ut felix es ex Signis et placidis nuntia pbra Deos?* Idem eleg. 1. lib. 3. *Diui vera monent uer-
tura nuntia foris: Vera monent Tusci exta probata viris.* quorum verborum ordo est, exta nuntia
fortis futuræ vera monent. sic Virgil. libr. 4. *Æn. de fama. Tam fidei, prauique tenax, quàm nuntia
veri.* Idem 6. *Infelix Dido, verus mihi nuntius ergo Venerat extinctam.* quanquam in hoc postremo
exemplo nuntius accipi potest pro re nuntiata. Propert. eleg. 1. lib. 3. *Omnis enim debet sine va-
no nuntius esse. Maioremq; metu debet habere fidem.* *Vsurpatur præterea pro re nuntiata in eodem
genere, non in neutro: cuius rei extant exempla similiter apud probatos linguae Latine aucto-
res. Virg. Æn. 1. x. Turbantque viros perferitur nuntius, hostem Foruere cadē noua.* Cæsar lib. 1. de bello 35
ciuili: *Multi ex Italia ad C. Pompeium proficiscebantur, alij vt principes talem nuntium attulisse, alij ne
uentum belli inspectsse, aut ex omnibus nouissimi venisse viderentur.* M. Tull. pro Corn. Balbe. *nolite
per deos immortales, iudices, huic illi acerbum nuntium velle deferri.* Idem ad Att. lib. 3. *Me et tua litte-
ra, et quidam boni nuntij, non optimi tam ex auctoribus, et expectatio vestrarum litterarum, et quod
libidinē placuerat adhuc Thersalonica tenebant: ibid. de Q. Fratre: nuntij nobis tristes, nec varij venerant.
& Catull. ad Veran. Venisti? d mihi nuntij beati. Idē de Arrio. Cum subito affertur nuntius horribilis.*

CALLIDVM] QVÆQVID PLACVIT, IOCOSO CONDERE] callidum cōdere, genus est
loquendi à Græcis sumtum: de quo dicemus ad Odem. oct. lib. 4. de huiusmodi autem Mercurij
ingenio hæc tradunt Græci. Iupiter Maia vnus Atlantidū amore captus Iunone insciente cum
illā concubuit: ea hoc concubitu grāuida facta, Mercurium in Eyllene Areadiæ monte peperit,
incredibili furandi studio deditum, nō aliam (vt aiunt illi) ob causam, quā quod Iupiter con-
cubitu illum vxori suæ furatus sit: quasi verò omnes Iouis amores, & concubitus non sine
furtiui, & clandestini. Verum, vt redeam ad Græcorum fabulas, eo ingenio natus Mercurius, &
(quod hic ei laudi ascribit Horatius) boues Apollinis furto auertit, eidemque malum minanti
etiā arcum subduxit, & cum Maia mater cum fororibus suis laetaret, omnium vestris clam sus-
tulit, ita vt illæ nudæ relicte, quæ se vertebant, non haberent: sed Homeri & Pindari interpretes
tradunt, Mercurium pro bonis Apollini subreptis Iyri ei reposuisse. Itaq; *ἄλλω thelyn*, dictam
esse *Δωγαν*, quasi *Δωγαν*, quod ea se redemerit. Iecirco Horatius Od. x. 1. huius libri Apollinis
humera fraterna Iyri insignem dicit. Mercurius enim & Apollo fratres sunt: *μυνην γὰρ*.

VIDVVS PHARETRA-RISIT APOLLO] id est, dum te voce territat, tibiſque malum minatur Apollo, niſi boues redderes: ſenſit continuo te ſibi pharetram quoque furtim ademiſſe. Quibus rebus cognitis, ridendum ſibi, non te grauiore aliqua poena dignum eſſe exiſtimauit. [Hanc fabulam ſic depingit Philoſtratus *oignon* lib. 1. *Εἰς αὐτὸν πρὸς Πλάζοντιον ὁ δαδύλοισι, ὁ Ερμῆος ἱστῶται καὶ τόποι τοῦ Ἀπολλωνίου: Ἐκ φύσεως ἐπιτηδύσεως τοῖς μεταφρονέουσιν, ἀφ' ὧν φησὶ λέγει ὁ ἔξω, οὐ καὶ λαὸν μετ' ἀνέλεον: οὐ μὲν ἡγήσεται συλλήκους. Εὐταῦτον ἡ σφίρα τοῦ ζωροφῶντος. ἀλλὰ καὶ γὰρ τὸ Ἀπολλωνίου: καὶ ποιῶ χαίροντα. μεμίσγεται ἢ ὁ γάμος. οἷος ἐφ' ἑαυτοῦ τῷ ἀστυπικῷ θυμῷ ἐκείνης ἡδονῆς. id est, Quam adhuc inter ſe verbis concertarent Maia & Apollo, qui apud eam queſtus erat, Mercurium boues eas, quibus maximè delectabatur, ſibi per dolum amoniſſe, atque abegriſſe, & in ſpeliſſeam quandam deieciſſe: Mercurius ſtans à tergo Apollinis, cum admodum leuiter in eius humeros inſiliſſet ſine vlllo ſtrepitu arcum & pharetram ſoluram ei ita ademit, vt ille non animaduerteter, neque ſentiret: neque tamen poſtea dubitabit Apollo, quin ille arcum ſibi & pharetram fuſtuliſſet. Atque hic elucet pictoris artificium. Riſu enim diffundit Apollinem, eumque efficit gaudentem mode-atus autem riſus eſt, & cuiſmodi duntaxat, vt eius veſtigia in vultu inſideant, iracundiam voluptate ſuperante.]*

VIDVVS PHARETRA] ſpoliatus pharetra hoc nomine vtitur M. Tullius in iis, quæ de Æſchylo vertit il. Tuſcul. ſic me ipſe viduum peſtem excipio anxias. Virg. in Cyri. Cogor adire locum viduus à lumine Phœbi. Immerito autem reprehendit hic Horatium Seruius, quaſi minus proprie locutum, ad illum Virg. verſum 8. Æneid. multum viduaſſe ciuibus urbem, his verbis: Proprie viduaſſet, quia vrbs eſt generis fæminei. Horatius autem abuſuè, & ſatis incongruè in mafculino poſuit, cum dixit, *viduum pharetra*. Sed reſponderim Seruio, nō eſſe verum viduare locum habere tantum in fæminis. Nam viduare, eſt priuare, ſpoliare, aut ſeparare, & diſiungere. Itaque idem Horatius iterum dixit *Ode* 9. lib. 2. *Et ſolui viduantur Orui*.

QVIN ET ATRIDES] hæc ſunt petita ex *Ιλιάδ. ω.* vbi Homerus Mercurium inducit adoleſcentis nunc primū pubeſcentis induta perſona, Priamo ſeſe ducem præbeatem, ad Achillis naueis per media Græcorum caſtra eunti, & Hectoris corpus ſepeliendi cauſa ab Achille redimere cogitanti.

THESSALOSQUE IGNEIS] vigilias Theſſalicas, quæ agebātur in caſtris, & nauib. Achillis. INIOQA] inimica, inſeſta. Quod aut quidam libri M. s. habent *inimica*, id natum eſt ex gloriſſa. FEFELLIT] *ἔλαθε*, id eſt, latuit: quod perinde eſt, ac ſi diceret, ita per media Græcorum caſtra ad Achillis naueis peruēnit, vt à nemine cognitus, ac ne viſus quidem fuerit. atque eo ipſo verbo vtitur Homerus: apud quem ſic Achilles, *Καὶ δὲ σε γινώσκω Πριάμει φρεσὶν, ἔδῃ με λήθεις. Οὐ γὰρ ἦν ἡμεῖς ἰπὶ νῆας Ἀχαιῶν. ἢ γάρ κεν τλαίῃ βροτὸς ἑλθὶν δούρ, ἔδῃ μὲν ἡβῶν Ἑσπερίων. ἔδῃ γὰρ ἀφ' ὀφθαλμοῦ λαθεῖν, ἔδῃ κ' ὄρχας Πῶα μεταχλίσθεις ἡνέχῃ οὐ μεμπέων, id eſt, Ecce animo cognosco, Priame, neque me fallis, te à decorum aliquo ad celereis Græcorum naueis deductum eſſe. Non enim auſit quī ſquam mortalis venire, ne valde iuuenis quidem, in exercitum Græcorum. neque enim cauſtodes latere poſſit, neque repagula & ſeras forium noſtrarum facile conuellere, aut tranſinouere queat. Sed verbum fallere, apud Horatium pro Græco *λαθῆναι*, quod eſt latere, vſurpāri, id exemplis oftendere libet. *Od.* x. lib. 3. *Et ſeſeſtas Falle ſorores.* & *Od.* x. lib. 1. *eiufdem. Spartacum ſi qua potuit vagantem Falle teſta.* & *Od.* xvi. *Et ſegetū certa ſides mea Fulgurent imperio fertilis.* Africa Fallit ſorte beator. quem locum ſuo loco explicabo. & *Od.* 1111. lib. 4. *quos opimius Falle re* *Et ſegetū eſt triumphus.* *epiſt.* ad Loll. lib. 1. *An ſecretum iter, Et fallentū ſemita viba.* & *epiſt.* ad Quinctium, *Sit ſpes fallend' miſcebis ſacra profanis.* lib. 2. *Domib. fallere, da inſum, ſanctūmq; videtur.* & *epiſt.* ad Scauam. *Nec vixit male, qui natu moriensq; ſeſellu.* idem *epiſt.* ad Iulium Florum lib. 2. *Quon mea delectent mala me, vel denique fallant.* *epiſt.* ad Piſon. de arte poëtica. *Nam quædam te fallant animi ſub vulpe latentes.* & *Od.* xv. *epod.* Nec te Pythagore fallant arcana renati. & *Od.* 111. *eiufd. lib.* *Nam viperinus hu cruxor. incoctus herbu me ſeſellit?* Vſurpant pro eodem & alij ſcriptores, vt Lucret. lib. 4. *Nec Veneres noſtras hoc fallit.* idem lib. 5. *Et ſi fallit nimis Diuū genū, humanūq; neque.* *Perpetuū tamen id fore clām diffidere debet.* & Virg. lib. 4. Æneid. *Nec me adeo fallit veritatem te mania noſtra ſuſpectas habuiſſe domos Karthagini alta.* Ter. *Heautont. num me ſi ſeſellit hoſce id ſtruxit?* Cic. pro Flacco: *multa nos ſi ſeſellunt.* Idem lib. 9. *epiſt.* ad Axic. *etiā illū ipſum, quem ſequimur, multa ſeſellunt.* Tit. Liuius lib. 31. *non ſeſellit Aſchæus, quō ſpectaſſet tam benigna pollicitatio.* piget ex alijs exempla colligere.*

TV PIAS LAETIS ANIMAS] iccirco *πομπῆος*, & *ψυχῆς* *πομπῆ* dicitur à Græcis.

VIRGAEQUE LEVEM] videtur exprimere voluiſſe Græcam vocem *χρυσήρα*. ſic enim dictus eſt à Græcis Mercurius, ab aurea virga, quam tenet, vt diximus ad Odam x. i. huius libri. de hac virga ſic Homer. *Ιλιάδ. ω.* *Εἰδὸς ἢ μέθυ, τῇ τ' ἀνδρῶν ὀμμεται θύλαξ, ὧν ἰδὲν, οὐδ' αὖτε καὶ ὁμῶς ἰσχυρῆ.* quem Virgilius imitatus eſt lib. 4. Æneid. *Tum virgam capis, hac animas ille euocat*

καὶ οὗτοι Ὀρκοι, ὅτι εἰ ἰδούρ. α. autem hac eadem virga animas deducit ad inferos. Τῆς δὲ πανίους, καὶ ἡμιζουσαι ἰπποτι. & ibid. Ἀρχιμελον ὃ σφ' ἵληε ἀφ' αὐτοῦ Αἰγυπτίους Ψυχῆς μεταφέρει καὶ ἕλκει Ὀδυσσῆα ἐκ τῶν πτωχῶν, unde ψυχῶν ποτὶς à Græcis appellatus est, ut paullo ante dixi. huc pertinet illud Od. 14. ciufd. lib. Non vana redeat sanguis in atriini, Quam virga semel horrida Nigro compulerit Mercurius gregi. hanc Virgam καρχηδῶνα appellat Græci: Latini caduceum, seu caruceum potius, ut docti quidam malunt.

SVPERIS DEORVM GRATVS ET IMIS] id est, Diis & superis & inferis gratus. notum prouerbium κοινὸς Ἑρμῆς, i. communis Mercurius: quanquam huius prouerbij vltus etiam ad aliud pertinet. sciendum autem, hoc genus loquendi olère hellenismum: vocantque grammatici patrum casum diuisionis. Deorum alij superi, alij inferi. Illocrat. ὁ θεὸς τῶν ζώων. sic Plin. nigræ ouium.

AD LEVCONOEN.

Od. II.

ARCVMENTVM.

Indulgendum voluptati, omiſſa futurorum cura.

TU ne quaesieris scire, (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Diſ dederint, Leuconoe: nec * Babylonios
Tentaris numeros, * ut melius, quicquid erit, pati:
Sed plureis hiemes, seu tribuit Iupiter ultimam:
Quæ nunc oppoſitis debilitat puericibus mare
Tyrrhenum: ſapias: * vina liques: & ſpatio breui
Spem longam reſeces. dum loquimur, ſugerit inuida
Ætas. carpe diem, quam minimū credula poſtero.

TV. NE QVÆSIERIS SCIRE (NEFAS.)] omnes, qui in hunc poetam ſcripſerunt commentarios, coniunctè legunt, ſcire nefas: ut Ode xvi. lib. epod. nefas videre: & ita, nefas erit hoc loco idem, quod Græci dicunt ἀδυνάτων. ut Ode xxi. lib. Durum, ſed leuime ſit patientia, Quicquid corrigere eſt nefas. quo modo etiam à M. Tull. uſurpatur in Timæo. Atque illum quidem quaſi parentem huius vniuerſitati inuenire difficile, & cum iam inueneris, iudicare in vniuerſum, nefas. Platonis verba, quæ interpretatur eo loco M. Tullius, ſunt hæc: ὅτι μὲν οὐν ποιητῶν, ἔ πατρίεσσ τῶν πατρὶος ἀνθρώπων, καὶ ἀνθρώπων εἰς πάσης ἀδυνάτων λόγῳ eadem ratione videtur Od. iii. lib. 4. ſas pro eo, quod ἀδυνάτων dicunt illi, poſuiſſe. Nec ſcire ſas eſt omnia, quamuis ſciam aliter accipi poſſe, ut dicemus ſuo loco. ſic ergo hic locus explicandus eſt, ſi hoc modo diſtinguamus, ſcire nefas. ſed quid verat, quo minus ita legamus: Tunc quaſieris ſcire (nefas) quem mihi, &c. ut hoc, ſcire, cum verbo quaſieris coniugatur, & nefas, ſeparatim legatur. Nam nemo, opinor, negabit, æquè Latine dici poſſe, quæro ſcire, ut quæro doceri: quo uſus eſt Virg. lib. 6. Æneid. ne quare doceri, Quam penam, aut quæ forma viros, fortunæ uerſis. & M. Tull. lib. 3. de finibus. Ego ne, quæru (inquit) ſcire, quid ſentiam? 39 & hic idem Horat. Od. xxi. lib. 3. ſpecioſa quæro paſcere tigrin. & epiſtola prima ad Mæc. lib. 1. quæru Mæcenæ iterum antiquo me includere ludo. & Od. i. lib. 4. Si torrere iecur quæru idoneum. & Ode xxi. lib. 3. Si quæret pater urbium ſubſcribiſtatuſ. & Ode xvi. huius libri. nunc egam iſtibus Muſarum quæro triſtia. Iam quòd ad genus carminis attinet, tale eſt illud Alcæi, apud Athen lib. 10. Τίς ſε ποδὶ μῦθας οἶνε, ὅ γὰρ ἀφ' οὗ ἀνέτιςται. & Catull. Alpheniſe immemor, atque unânimu falſe ſodalibus. Extat autem ſimilis ſententia Od. xxi. lib. 3. Prudens futuri temporis exitum Caliginofa nocte premit Dem, &c.

NEC BABYLONIOS TENT. NVM.] M. Tull. de Babylonijſ lib. de diuin. 2. quædam ſcribit, quæ videtur ad hunc locum pertinere, his verbis: Nam quòd aiumt quadraginta, & ſeptuaginta millia annorum in periclitandu, experiendi: quæ pueri, quicunque eſſent nati, Babylonioſ poſuiſſe, ſal'unt, &c. eadè que reperiuntur lib. 1. Contemnamus etiam (inquit) Babylonioſ, qui ex Caucaſo celi ſigna ſeruantes, numeri, & motib' ſtellarum curſus perſequuntur, &c. huc pertinent hi Lucretij verſus ex lib. v. Vi Babylonica Chaldaica diſcrimina reſutans, Aſtologoꝝ artē contrā conuincere tendit.

VT MELIUS QVICQVID ERIT] merus est hellenismus ὅτι, vel ὅς τῶν δὲ συμφορῶν ἀπορρίπτον φέρει, id est, vt fortius, aut facilius quicquid accideret, feras. neque verò quicquam subaudiendum est. sic enim loquuntur Græci, ὅς φέρει, id est, vt pati. & ita Linacer & Erasmus. At Muretus legit cum interrogatione. Vt melius quicquid erit patitur id est, quàm melius est pati, quicquid euenierit? quam explicationem non improbo: puto tamen sic potius posse explicari, nec Babylonios tentaris numeros ὅς βίβλον δὲ, id est, tanquam melius quiddam sit, pati quicquid acciderit, quàm futura præscire velle solet enim ita loqui Hor. vt Sat. vii. lib. 2. *Et leporum auidios ut multo maius, armos.* Atque hanc explicationem cum hic legisset Adria. Turnebus, probatam in Aduersaria sua reulit.

SEV PLVRIBUS HIEMES] videtur *hiemis* nomen hoc loco non simpliciter, nec vno modo poni, sed duobus. Nam hiemem, nisi fallor, hic intelligere debemus anni tempus, id est, brumam: vt pars anni totum annum significet: & plureis hiemes, plureis annos: vt Ode x v. huius lib. *Est certas hiemes vides Achaicus ignis Iliacas domos,* sic Virg. in Tityr. *Post aliquot mea regna vides mirabor arbores.* sed quæ sequuntur deinceps, seruata eadem significatione constare non possunt. Nam hæc verba, *Quæ nunc oppositu debilitat pumicibus mare,* procul dubio ita intelligi non possunt, vt dicamus annum, qui nunc debilitat, &c. sed hiemem, id est, χιμῶνα, vndam, fluctum, tempestatem, quibus mare debilitatur, ac frangitur axis oppositis. vt apud Pindar. *ιδμ. αἰδολ. κτ. Αλλὰ νῦν μὲν γαυρότερος διδῶν ὁ πᾶσι καὶ χιμῶνες:* id est, Sed nunc mihi Neprunus tranquillitatem obtulit ex tempestate, & hieme. Adhunc locum pertinent illa Ciceronis, quæ sunt in epist. ad Pætulum lib. 9. *Quam exstimo leuem & imbecillam, ab animo firmo & graui, tanquam fluctum à saxo frangi oportere.* Sic Lucretius littus fluctu fragum dixit lib. i. propterea quòd fluctus ad littus illisi, ab eo franguntur, & debilitantur.

SAPIAS, VINA LIQVES] id est, fac sapias, fac vina liques. vult sapientis esse in rebus seriis, ac seueris non multum temporis ponere: in vino, epulis, & voluptatibus maximam vitæ partem consumere, vt sup. *sic tu sapiens finire memento, Tristitiam, vitæq; labores.* Priscianus lib. 18. hunc locum producit, & *sapias* vult esse positum pro *sibi sapias*. potest tamen ita explicari, vt ego paulò antè ostendi. *vina liquere* autem positum pro, vina promere, & fundere, potare: vel referendum ad veterum delicias, qui faculus, & colis vinariis vina percolabant, & liquabant, vt essent liquidiora. quam explicationem probat Muretus.

ET SPATIO BREVI, &c.] quanto breuius est nostræ vitæ spatium, tanto minùs longæ nostræ spe esse debent. Sunt autem eius spe longæ, exempli causa, qui in eundè viuendi consilium in annum decimum differat, cum sit fortasse postridiè, immò verò eo ipso die moriturus. quod viderat epist. ad Sullatium lib. i. *Tu quæcumq; Deo tibi fortunaueris horam, Grata sume manu, nec dalia diff. r. in annum.* simile est huic loco is, qui est sup. Od. l. iii. *O beate Sexti, Vita summa breui spemios vitar iuschoare longam.*

DVM BOQVIMVR. FVOERIT] Suadet item Thrognis, vt animum conuiuuiis & epulis oblectemus, quia paupertas celeriter, & cogitationis in morem, prætereat, equorum cursum, ac celeritatem superans. *Ημέεις δὲ ἐν παλαιοῖς φίλον κατὰ χιμῶνα θορόν. Οφείνῃ περπατῆσαι ἐν γένει τῆς φύσιν. Αἰψὰ γὰρ ὡς τὸν κρητὶς, καὶ ἐκστασις ἀγλαὸς ἦεν. Οὐδὲ ἰσπανὸν ἔρμεν γίνεσθαι ἀντίρροπον.*

CARPE DIEM] tralatio aptissima vel à fructibus, & floribus carpèdis, vel à lanificio. Quæ admodum igitur ij, qui vel flores, vel lanam carpunt, paulatim carpunt: sic debent homines hodiernæ vitæ munere ac beneficio vitæ frui, non spe & cogitatione quidem multos annos præcipere, occasionem autem, & facultatem iucundè viuendi oblatam negligere ac prætermittere, aut in longum tempus differre. libet autem mihi huius verbi vsum aliquot maximè huius potèr, secundo loco aliorum exemplis ostendere. Od. x vii. lib. 3. *melius ne stectus ire per longos. fuit, an recentia Carpere flores?* & ibid. *nisi liserit manus Carpere penum.* Od. i. lib. 4. *Tòt' uos τοὺς παλαιῶν ἔργων ἰσπανὸν ἔρμεν γίνεσθαι ἀντίρροπον.* Loli carperet luidas Obluiones Sat. vi. lib. 2. *Carpe viam (mibi crede) comes & Sat. v. lib. 1. Inde Rubos fessi peruenimus, ut pote longam Carpentis iter.* Od. ii. lib. 4. *ego apud Marina Mores, modò que Grata carpenti thyma, &c.* Plaut. in Menæchm. *inter ancillas sedere iubear, lanam carpere.* Catull. ad Manl. *illa mibi sedes, illic mibi carpitur atas,* id est, sensum senescæ. Virgil. Georg. i. iii. *tenemus, magis æra carpunt, i paulatim hauriunt.* Idem i. iii. *Æn: Solante perpetua marens carpere iuuens.* i. paulatim senescas, minuèris, tabesces, liquesces? Georg. i. iii. *Inusto sub facere viam cum carpit.* Idem ibidem, *acri Carpere prata fuga, Flumòsque iuuare recentem.* M. Tull. pro Cluent. *Vt non animaduertas in omnem, sed carpus, ut velis, & pau. os ex multum ad ignominiam fortiaue? carperet agmen apud Iulium Cæ. lib. i. de bello ciuili. Relinquere batas Cesari nili, nisi uti agmen aduersum non male haberet, & carperet, & ita Liuius multis locis.*

QVAM MINIMUM CRED. POST.] quàm maximè diffidens dici, seu tempori futuro.

AD AVGVSTVM. Od. 12.

ARGVMENTVM.

Diis, heroibus, virisq; aliquot claris laudatis, postremo commendat Augustum.

Quem virum, aut heroa lyra, vel acris
 Tibia, * sumus celebrare Clio?
 Quem deum? cuius recinet iocosa
 Nomen * inago,
 Aut in umbrosis Helicônis oris,
 Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?
 Unde vocalem temerè insecuta
 Orpheæ filia,
 Arte materna rapidos morantem,
 Fluminum lapsus, celerisq; ventos,
 * Blandum & auritus fidibus canoris
 Ducere quercus.
 Quid prius dicam solitis parentis
 Laudibus: qui res hominum, ac deorum:
 Qui mare & terras, variisq; mandum,
 Temperat * horis?
 Unde nil maius generatur ipso:
 Nec viget quicquam simile, aut secundum:
 * Proximas illi tamen occupavit
 Pallas honores.
 Præliis audax neque te filebo
 Liber, & senis inimica * virgo
 Bellus: nec te metuende certa
 Phœbe sagitta.
 Dicam & Alciden, * puerosque Leda,
 Hunc egnis, illum superare pugnis
 Nobilem: quorum simul alba nautis
 Stella refulsit:
 * Destruit saxis agitatæ humor:
 Concidunt venti, fugiuntque nubes:
 Et minax (quod sic voluere) ponto
 Unda recumbit.
 Romulum post hos prius, an quietum,
 Pompili regnum in memorem, an * superbos
 Tarquini fasces, dubito, an Catonis
 Nobile lethum.
 Regulum, & Scauros, animaq; magna
 Prodigum Paullum superante Pæno,
 Grauius insigni referam camæna,
 Fabriciūque:
 Hunc, & incomitis Curium capillis

*Vilem bello tulit, & Camillum
Sana paupertas, & anitus * apto
Cumulare fundus.*

*Crescit, occulto velut arbor aëo,
Fama Marcelli: miscat inter omneis
Iulium sidus, velut inter igneis
Luna minores.*

*Gentis humana pater, atq; custos
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæsaris fatis data: tu * secundo
Cæsare regnes.*

*Ille, seu Parthos Latio imminenteis
Egerit iusto domitos triumpho:
Sive subiectos Orientis ora
Seras & Indos:*

** Te minor latum reget equus orbem:;
Tu grani curru quaties Olympum:;
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.*

39 QVEM VIRVM, AVT HEROA] videntur hæc ex Pindaro expressa. *ειδ. 9. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* *μυθισ ὕμνοι, ἵνα θεοί, πῖ ἥρα, πῖα δ', αὐθρακὶ καὶ ἀδύσθηται, quod quidem & Muretus nuper, & alij iam pridē annotarunt. Iam quod vel lyra, vel tibia vult homines, aut heroas laudari posse. Pind. item utramque complectitur *ειδ. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* *κλαῖς μυστρίων χοροῖν.**

ACRI] sonora, acriorem sonitum edente, quàm lyra:

SVMS CELEBRARE] id est, suscipies celebrādum, vel ut celebres: quo de genere dicemus ad Od. x xiii. huius lib. *ἄνθρωποι αὐτὸν πολλοὺς ἔχουσιν ἑταίρους, quàm ἴππῳ.*

CVIVS RECINET IOCOSA, &c.] imago vocis & cantionis tuz. *ἴππῳ, & recinet excudendum curavi, secutus cod. V. & Tornes. Est autem ἴππῳ (ut Arist. scribit in problem. *τῆς ἰσθμῆς φωνῆς τῆς ἐκ τῆς ἀλφῆς, id est, echo tactio est novissimæ, seu postremæ vocis desinentis. Virgil. Georg. 4. αὐτὸν ὅπου καὶ παλὺν Σάξονα sonant, vocis ἴππῳ, offensa resultat imago. poeta noster Od. x x. huius lib. ut iocosa Redderet laudes tibi Vaticanæ Montis imago. De ratione Echus seu Echonis lege pulcherrimos Lucretij versus lib. 4. & si vacas, quæ in eos annotavi mus.**

AVT IN VMBROSIS HELICÔNIS] de Helicône sic Strabo lib. 9. *ὁ δ' ἑλικὼν συνεχὴς ἐστὶ τῇ Φωκίδι ἐν τῇ αἰῶσι Ἀρκτὺν αὐτῆς μερῶν, id est, Helicon Phocidi est continens, seu continuus, quibus ex partibus Septentrionem spectat. commemorat Horat. & in epist. ad Pison. Excludit sanos Heliconæ poetæ Democritum. & in epist. ad Augustum lib. 2. Ut studio maiore petant Heliconæ virentem.*

PINDO] Pindus, mons Arcadiæ, & fluvius. Alij autem volunt, Perrheoræ montem esse mari propinquum: Interpretes Theocriti Thessaliæ fluvium sed hoc loco montis nomen est.

HAEMO] Hæmus & Rhodope montes sunt Thraciæ, sacris Liberi patris & Marnadum cœtu. Orpheo primū initiate, celebrati, ac nobilitati.

VND VOCAL. TEMERÉ INSE.] quid illa de Orpheo fabula notius eum cithara canentem etiam arborescitas esse? quam quidē sic interpretatur hic poeta in epistola ad Pisones: *Sive streu homines facer, interpréteque Dcorum cadibus, & vichu sedo deterruit Orpheu, Dicitur ob hoc lenire iugum, &c. Apollon. lib. 1. Argonaut. Αὐτὰρ τὸν γ' οὐκ ἐπουσιν ἀτρεῖας ἔρσι πῖπτος. Θέλω αἰὶν δῖαν ἔσοπῃ, ποτὲ μὲν τὴν μέθυ. Φησι δ' ἀρξιάδης κένυς ἐπὶ σήμε. & μεγάλῃς Αὐτῆς ἡρῆικας ζῶντας ἐπὶ τη- λιδωσται. Εξ ἧς ἀχλὺς αἰὶν ἰππῳ. Apud Euripidem Iphigenia negat sibi Orpheu eloquentiam datam esse, quæ persuadere possit facis, ut se sequatur: itaq; lacrymas in subsidium adhibuituram. Εἰ μὲν ὅν Ορφεὺς εἶχον, ὃ πάτερ, λόγον Πείθο ἐπαύουσα, ὃς ὁμαρτεῖν μοι πείσας, καλῶν τῆς λόγισιν οὐς ἐβλάμεν, ἐνταῦθα αὐτῇ ληγον: νῦν δ' ὅτ' ἴμῳ σὺ φῶ Δάκρυα παρήξω. Philostratus iunior in imaginibus hæc de Orpheo: *καὶ οὕτως δὲ ἔχει καὶ μείζον ὁ ζωγράφος, δένδρα γὰρ αὐτῷ αὐτῶς τῶν ἱερῶν, ἀπὸ αὐτοῦ ἀγὰ ἑστῶτα τῷ Ορφεῖ, καὶ αὐτῶς ἐστὶν αὐτοῦ. πάλιν τὸν καὶ τυπὸν ἐλπίος, καὶ κλήρος, & αὐτὸς γὰρ αὐτῇ, καὶ οὕτως αὐτῶς δένδρα συμβαλόντα τῶς πύργους, οἷον χεῖρες, αὐτῶν τῶν Ορφεῶν ἐστὶν, id est,**

id est, audent etiam quiddam maius pictor. Nam radicitus euulsis arboribus eas ipsas ad Orpheum ducit auditrices, & circum eum constituit, ut coronæ speciem præbeant. Pinus igitur & cupressus, & alnus, & nigra populus, & omnes aliæ arbores, quotquot sunt, ramos conferentes, veluti manus, Orpheum circumstant. Pausanias *Ἠλικὸν* 8. narrat, Ægyptium quendam sibi dixisse, Amphionem & Orphæa magos fuisse, atque iccirco hunc feras & arbores: illum saxa quibusdam vocibus, & carminibus, id est, *ἠρδῆς*, quoquò voluerint, ducere dictos esse. Vir. Georg. 4. *Mulcentem i. greem, & agentem carmine quercum.* Propert. lib. 3. *Orpheæ te tenuisse feras, & cœcilia dicunt Flumina Thracia detinuisse lyra.* De eodem plura lib. 3. epigrammat. Græc. quæ huc ascribere superuacaneum videtur.

TEMERE] *παρρηλικῶς αὐτομαδίως*, sine ratione, sua sponte, & ita mirabiliter: alij passim, vulgò.

INSECVTAE] sunt, subaudi.

FLVMINVM LAPSVS] bene, fluminum lapsus. nam labi dicuntur flumina. epist. 2. lib. 1. *ille Labitur & labetur in omne volubili aenum.*

BLANDVM ET AVRITAS] blandum ducere dictum ab Horatio, ut alibi *sollers ponere*, & *caus iaculari* quo de genere dicemus ad Od. viii. lib. 4.

AURITAS] cralatio est ab animatis. auritus (inquit Festus) vel à magnis auribus dicitur, vel ab audiendi facultate. [Seruius ad illum Virgilij locum Georg. 1. *Auritis q̄ sequi lépores*: Profert hunc locum, hæc annotans, auritos, id est, maiores aureis habentes aliter ait Horatius, *Doctum & auritis fidibus canoris Ducere quercum, sensum audiendi habentis.*]

QVID PRIVS DICAM] Cum M. Ant. Muretus hunc locum corruptum esse iudicasset, eum ita putauit emendandum: *Quid prius dicam? solitis parentem Laudibus quires hominum, &c.* ut loquem ipsum parentem nominari intelligamus. quam quidem hominis eruditiss. coniecturam magnopere probò, eique ut ignoscatur, vchementè ab omnibus harum litterarum studiosis peto, qui locum perspicuè corruptum, à libris veteribus destitutus ista restituit, ut eius diuinitio, nisi nobis libri calamo exarati subuenissent, pro vera scriptura haberi possit. Ego autem antequam veram scripturam in vno codice Vaticano reperissem, vulgatam sic explicari posse putabam, *Quid prius dicam solitis parentum Laudibus?* id est, quàm solitas parentum nostrorum laudes: laudes porro parentum intelligebam. non eas, quibus afficiendi sint parentes nostri: sed quibus illi Iouem afficere solebant, & quarum argumentum erat Iupiter, & eius laudes. Itaque Iouem parentum laudes eò appellari arbitrabar, quòd veterum carmina magna ex parte è Iouis laudibus constabant: proinde quasi ita diceret Horatius, *Quid prius dicam Ioue, quem primò copatres nostri canere, & laudare solebant?* vel hoc modo, *Quid prius dicam?* scripta hic interrogationis nota: *solitis parentum laudibus*, id est, quemadmodum parentes nostri Iouem laudare consueuerunt, dicam subaudi, eum, *Quires hominum ac Deorum, &c.* Quæ iccirco ascripsi, ut si quis fortè pertinacius contendit hunc locum non esse corruptum ei quoque satis factum sit. Nam ego quidem lectionem ex optimo cod. Vat. erutam sequor: cuius mihi testes sunt ipse Muretus, & Federicus Brutus bibliothecæ Vaticanæ custos. Eius autem sententia perspicua est: *Quid prius dicam solitu parentis Laudibus?* id est, *Quid prius dicam, quàm solitas, & vñtatas parentis, nempe Iouis laudes? Qui res hominum, ac, &c.* In nonnullis libris legitur, *Qui rex hominum, ac deorum*, quam scripturam eadem non damno: sed alteram sequor, præsertim ab optimis codic. Faër. Vrs. vno Vatic. Toñes. confirmatam.

QVI MARE, ET TERRAS] huic loco simillimus, ac planè geminus est ille ex li. 3. Od. iiii. *Qui terram inertem, qui mare temperas Vento sum, & urbem, regnâq̄ tristia, &c.* Quidam libri habent *& terram.*

TEMPERAT] moderatur, vel temperatum efficit, vid. annot. ad Od. viii. suprà de hoc verbo.

HORIS] horas hoc loco quatuor anni partem dissimileis intellige.

PROXIMOS ILLI TAMEN] nihil est Ioui secundum: est tamen ei Pallas proxima, sed longo proxima interuallo, secundum enim intelligitur, quod statim sequitur, & adhæret: proximum verò, etiam quod longè remoratur est, dummodo inter duo discreta nihil medium interiectum sit, ut docet Nonius: & annotat Muret. sic Virg. lib. 4. *Æn. Proximus huic, longos sed proximus interuallo.* & M. Tull. in Bruto: *L. Philippus Antonio proximus accedebat, sed lōgo interuallo tamen proximus.* Ita autem proximos Phœbi carminibus esse verisimile est, quantumvis magni poetæ mortalis versus, cum Phœbi carminibus comparatos. Sic igitur Virgilianus ille Corydon in Melib. de Codro. *Nam proxima Phœbi: Versibus ille facit.*

PROCLIS AVDAX] nota est omnibus illa Deorum & gigantum pugna, in qua Bacchus interfuisse, cuiusq̄ magna pars fuisse dicitur, ut est in Oda xix. lib. 2. quo loco plura hac de re dicemus. Notæ sunt præterea Bacchi de Indis victoriæ, ac triumphi. de quibus Diodorus Siculus lib. 5. & Lucianus in eo lib. qui inscribitur *ἠὲς γλαυκῆς Διόνυσος.*

ET SAEVIS INTIMICA VIRGO] Diana venatrix: vt Od. vi. lib. 4. *Deba totola Dea fugacis Lynceae, & ceruoi cohibentem arcu.* Homerus *ἰλιάδ. ε. Ἀρπυμὶς ἰοχέλας*, quo epitheto vitur & Pind. CERTA] quæ semper id ferit, quod petit. sic Catull. ad Manlium. *Tempore quo certa Scythalia monstra sagitta percussit.*

PVEROSQVE LEDAE] pueros Græcorum more dixit. nam *πῦς* significat filium & puerum. sic Od. xix. *Semeles puer.* & xii. lib. 3. *Citherea puer ales.* & de arte poet. *Nec pueros coram populo Medea trucidet.* significat autem per Leda pueros Castorem & Pollucem. Amborum enim vnam esse matrem Ledam inter poetas conuenit: Sed iidem Castoris Tyndareum, seu Tyndarum, Pollucis Iouem patrem esse volunt: vt Pindarus *Νεμ. εἰδ. ε.* apud quem sic Iupiter Pollux, *Ἑοῖς μὲν ἦος, ὅθεν δ' ἔπειτα, πόσις ἀνέμῳ θνητὸν μὲν ἐπὶ πύλαις ἔσχατ' ἦρος*, id est, Tu mihi filius es: istum autem vir heros semen mortale cum matri tuæ admouisset, constituit. Iecirco illum mortalem, hunc immortalem esse natum, vt Iouis filium. Castore autem ab Ida (vt scribit Pausanias Messenias, cum quo consensit Theocrit. *διοσκύροις*) vel, vt alij malunt, à Meleagro, vel, vt nonnulli, à Polynice, interfecit, Pollux, cum ei liceret esse immortalis, maluit cū fratre Castore immortalitatem suam communicare, partemque vicissim mortalis conditionis, quæ illius erat propria, ferre ac subire, quàm solus immortalitate potiri. quod declarat Pindarus in eo carmine, quod suprà proximè commemorauimus. *μεταμειβόμενοι δ' ἐσθλὰ καὶ αἰετῶν ἔν τε πατρὶ φίλῳ Διὶ μῦρον.* *ὅς δ' ἐπὶ τῷ κούρῳ γαίης ἐν γούλοις θρόνον αἰετῶν ἀμφιπλάτεις ἐμῶν, ἵπαι τεταπὸν ὀπάρηται ἦος ἱμερῶν. οἰκῶν τ' ἔργῳ δ' εἰλῇ αἰῶνα φθιμένων Πολυδάμης Καστρός ἐν πλάμῃ.* id est, Permutantes autem inter se alternis diem alium quidem apud carum patrem traducit. alium sub ter latebris in Therapnæ cauitatibus sortem similem subeuntes. Nam hanc vitam maluit Pollux, fratre Castore in bello mortuo, quam prorsus deus esse, & in cælo habitare. sic & Homer. *ἰδνός. λ. Καστρός δ' ἐπὶ πόδα μόν, καὶ πύξ ἀζαχθὸν Πολυδάμης.* *Τὸς ἄμφω ζῶντες κρητὶρ φρεσίν αἶα.* *Οἱ ἐκ κρητὸν γὰρ ἱμερῶν σῶς ζῶντες ἔχοντες Δαδῆς ὑδὸς ζῶντες ἐπὶ τήρημοι, ἄλλα δ' αὖτις Τιβιάσι, ἱμερῶν ἢ λοδίζαντες ἵπαις.* Dicuntur autem ambo nihilominus *Διοσκύροις*, & in carmine illo Homericò in *Διοσκύροις*, perspicuè uterque dicitur esse à Ioue procreatus: *Τὸς ἐπὶ Ταντάτῃ κρητὸν ἦρος μαχάλοιο Μιχθέος ἐν φιλόπῃ κελαινίφει Κρονίωνι Σωτῆρες τίμω αἰῶνας ἐπὶ κρητὸν αἰθρῶν.* à quo nihil differat Theocritus *Διοσκύροις*.

HVC EQVIS, ILLVM] hunc equitem nobilem & victorem, videlicet Castorem illum pugilem præstantissimum, nempe Pollucem. sic Saty. i. lib. 2. *Castor gaudet equis, quo prognatum eodem Pugnū* & Hom. vt sup. diximus. *Καστρός δ' ἐπὶ πόδα μόν, καὶ πύξ ἀζαχθὸν Πολυδάμης.*

QUORVM SIMVL ALBA NAVTIS] id est, simulatque Castoris & Pollucis sidus nautis apparuit, &c. quod amicum appellat Ode x. epod. *Nec sidus atra nocte amicū appareat*, propterea quod sit nautis salutare, periculumque: abesse significet. & sup. Od. 3. lucida sidera nominat. Sic te diua potens Cypri, Sic fratres Helena lucida sidera, Ventorum q̄ regeat pater, &c.

DEFL. SAX. AGITATVS HVM. &c.] tale est illud Ode viii. lib. 4. *Clarum Tindarida sidus ab insitu Quassas eripiunt æquaribus rateis.* sic & Hom. vel aliquis alius in carmine illo *εις Διοσκύρους.* *Αὐτῆς δ' ἄρ' ἀλλῶν ἀνέμων κρητὶ παυσαν αἰῶνας, Κύρῃ τε δ' ἐστρεψαν Λαδῆς αἶας, ἐν πλάγιασι, Νάυτας σήμετε κελὰ πόνω σφίσιν οἱ ἰδόντες ἔγησαν, αἰῶνας δ' οἱ ζυμοὶ πόνου.* quorum versuum hæc ferè sententia est: Statim autem sæuorum ventorum procellas compresserunt, fluctus maris strauerunt, nautis signa læta laboris: illi autem vt viderunt, lætati sunt, & finem metuendi ac laborandi fecerunt. & Pindarus *Πυθ. εἰδ. ε.* *Ὀδῖα δὲ μὲν χημῆρον ἄμβροτον πᾶν κρητὶ νόος ἐμὲ καί κρητὶ σῶμα.* Et Theocrit. multo apertius, *Διοσκύροις:* *Ἀλλ' ἐμπερ ὑμεῖς τε καὶ ἐκ βυθὸς ἐλκετι νόος Ἀντοῖσιν ταύταισι διομῶσις θανέειται.* *Αἰψά δ' ἀπλήγαντ' ἀνέμοι, λιπαροὶ ἢ γαλλῶα Ἀμπιλαγες, νεφίλοι ἢ διδραμον ἄκλυδις ἄλκον.* *Ἐκ δ' ἄρ' ἔρ' ἐφάτησαν, ὅνιν τ' αἰὶα μείσον ἀμωρὲ Φάτην σημαίνουσα ἔσθ' ὅπως πλοοὶ δ' αἰγ. πάντα.* quorum versuum hæc ferè sententia est. Attamē vos ex imo maris fundo naueis trahitis vnā cum ipsis naugis iam iam sese interituros putantibus. Statim autem quiescent venti, oprata autem & niuida tranquillitas per totum mare permanat, nubes aliz alio dissipantur. vix se aperiant, ac patefaciant, & afinorum præsepe obscurum, significat omnia ad nauigationem esse parata, atque expedita. *Defluit saxū pro, fluit de saxū,* Horatianum: de quo alibi.

CÓNCIDVNT VENTI] tale illud Virgilianum putat esse Germanus Valens, *sic cunctus pelagi cecidit fragor.* *ÆB. i.*

ET MINAX (QUOD SIC VOLVERE)] sic reperi scriptum in cod. Faëni, V. fin. & duob. Vatic. Donati autem liber habet, quia sic Torn. nam sic: quæ idem valent.

RECVMBIT] sternitur, exequatur, sedatur, quiescit, *ὀνείδισται, σπέννεται.*

ROMVLVM POST HOS FRIVS] qui plura de Romulo & Numa Pompilio scire vult, legat Liuium lib. 1. & Plutarch. in Rom. Verumtamen hæc pauca ex Liuiō huic ascribam: Ita duo deinceps

duxceps reges alium alia via, ille bello, hic pace civitatem auxerunt: Romulus septem & triginta regnans annos: Numa stren & quadraginta. Tum valida, tum temperata & belli & pacis artibus erat civitas.

AN SUPERBOS TARQVINI FASCEIS id est, an Superbum Sext. Tarquinij Imperium. Alij existimant significari Iunium Brutum, quia (inquiunt) Tarquinio exato, cum statim L. Tarquinius se consulatu abdicasset, fasces paevis innum Bruum remanserunt. alij, vt Porph & Aeron, Tarquinij Priscum: & superbos fasces interpretantur magnificos, gloriosos, & praestantes. sic sup. Od. xi. *Atrides superbo* dixit: & infr. Od. x xv. *superbostrimphos*. & Od. 4. lib. 2. *pa-nimentum superbum*. & Virg. *Æn. 6. animamq; superbam* Vltorū Bruti.

AN CATONIS NOBILE LETHVM] M. Tull. epist. ad Pap. Pætum, *Ceteri quidem, Pompeium, Lentulum tuum, Scipio, Afranium sardè perierunt: at Cato præclare.* Plutarch. scribit, Catonem, cum audisset, Scipionem, Afranium, Iubam à C. Cæsare, deuictos esse, sese Vticæ gladio percussisse, & cum filij interuentu prohibitus esset, vulnè quod curari cœptum esset, interea dum curaretur, vulnus obligatum rescidisse, atque ita animam effluisse. Laudat etiam offic. i. genus hoc mortis. M. Tull. & Horat. Od. i. lib. 2. *cuncta terrarum subacta, Præter atrocem animum Catonem.*

REGVLVM] de Regulo lege Oden v. lib.3. & offi. lib.1.&3. & orat. in Pisonem. quo loco ita de Regulo: Nec mihi ille M. Regulus, quem Karthaginienſes poſſeſſu palpebrũ illigatum in machina uigilandi necauerunt, ſupplicio uidetur affectus, &c. & pro Sextio: Tu mihi etiã M. Atilium Regulum commemoras, qui ueride ipſe Karthaginem ſua uoluntate ad ſupplicium, quã ſine ſui captiui, à quibus ad ſeuſum miſſus erat, Roma manere maluerit.

scauros] cūm Scaurorum in primis nobilis & clara virtus in rep. administranda extiterit, cūm singularis fuit M. Scauri gravitas, & constantia, qui cūm accusaretur à Q. Vario Hispano, quod socios ad arma concitasset, ita causam egit suam. Q. Varius Hispanus M. Scaurum principem senatus arguit socios ad arma concitasse: M. Scaurum princeps senatus negat: restat nemo: utri vos Quirites credere debetis? quibus auditis absolutus est. hunc commemorat M. Tull. epist. lib. i. ad App. cuius principium est Pericunda: & lib. i. de orat. & in Bruto, & orat. pro Fonteio.

ANIMAEQUE MAGNÆ PRODIGVM PAVLLVM] quā animam, id est, vitam prorep.
profudit. Paullum igitur Æmilium significat, Terentij Varronis collegam: quibus consulibus,
ædudicibus maximam cladem ad Cannas accepit ab Annibale populus Rom. eo enim prælio
exsa sunt xlv Romanorum millia cum Paulo Consule, & lxxx senatoribus: xxx partim
consularibus, partim prætoriiis, partim ædiliti s. vide Liuium lib. 22. Quod autem ad magnam a-
nimam attinet, magnorum virorum magnas animas esse credibile est. Itaque per magnas ani-
mas, magnarum animarum, seu magnorum animorum viros intelligere debemus.

FABRICIUM QVE] M. Tull. offic. 3. tradit, perfugam quendam, qui à Pyrrho in castra Fabricij venerat, ei que pollicitus erat, si præmium sibi propoluisset, se, vt clam venisset, sic clam in Pyrrhi castra rediturum, & cum veneno necaturum, à Fabricio cum custodia ad Pyrrhum esse remissum. Plutarchus autem in Pyrrho scribit, episto' à medico ad Fabricium esse missam, in qua promitteret se veneno regem necaturum, si sibi Romani sui facinoris præmium pollicerentur. Fabricium autem offensum hominis iniustitia, collega in eandem sententiam adducto, ad Pyrrhum litteras misisse, quibus eum moneret, vt sibi cauere. Plutarchi verba sunt hæc: *Καὶ αὐτὸς εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ αὐτοῦ Φαβριτίου πατελλῶς κερμαῖον, καὶ ἔχων ἐν ὁδοῦ βασιλείῳ ἀπεδοῖν ἡγεμὼν, λόφους ἀειρεῖσιν τὴν Πύρρον, οἱ γὰρ οἱ αὐτὸ περὶ κρίσεως ὁμολογηθεὶν λύσασθαι τὴν πόλιν, οἱ ἀνδράσις. Οἱ δὲ βασιλεῖος θυχεῖσιν αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν ὁδοῦ ὡρῶν πονεῖν, καὶ τὴν συναρχὸν τῆς πόλεως ὁδοῦ, ἐπὶ μὲν ἡγεμῶν, καὶ αὐτὸς τὴν Πύρρον ἡγεμῶν, ὁδοῦ τὴν ἀδελφὴν τῆς πόλεως καλεῖσθαι.* hunc eundem Fabricium scribit ibidem Plutarchus, aurum à Pyrrho oblatum accipere noluisse, & cum die postero Pyrrhus iussisset elephantum (quod animalis genus numquam ille antea viderat) à Fabricij tergo, aulæo interiecto collocari, deinde aulæo iubato, elephantus ille supra Fabricij caput, immanem, atq; horribilem vocem misisset, dixisse neque heri se ab auro esse corruptum, neque hodie à fera ex-
territum.

Hvnc } Fabricium:

FT INCOMTIS CYRIVM] M. Tullius scribit in Catone maiore, Curio ad focum sedens magnum auri pondus cum Samnites attulissent, ab eo repudiatos esse, non enim aurum habere præclarum sibi videri d. xit, sed eis, qui habent aurum, imperare. [Incomtis autem laudis causa posuit, quemadmodum contra: turpe habebatur calamistrarum comam habere: vt notat Seruius additil Virg. *Æn. xii. cinere vibratos cald ferro: & profert hunc locum.*

CAMILLVM] L. Furius Camillus, cum ei dies à L. Apuleio tribuno pl. dicta esset, in exilium sua voluntate abiit: idem Roma à Gallis capta, absens & exul consul creatus, Gal'is in auro appendendo iam occupatis, cum exercitu interuenit, eoque sexto post Romam captam mense, ex Italia expulsi.

SAEVA PAUPERTAS] χαλεπή, ὀδυρομένη aspera, & perpeſſu difficilis. sic χαλεπότης ſeruitiῶν Laune reddidimus apud Ariſt. in lib. de moribus, quos annis ſuperioribus in lucem edidimus. Heſiodus paupertatem, κακὴν appellat ἔργ. 6. ἡμ. Αἰὶ κακὴν πνίλυ. idem ibidem. ἐλοδοῖεν θυμὸς φθόρος, ſine coniunctione id eſt, perditam, ſeu peſtiferam, & animi corrupticem. & item Theognis: θυμὸς φθόρος ſimpliciter. Hor. epiſt. 2. libr. 2. audacē paupertas impuſit audax, Vt verſus faceret. Plutarchus lib. αὐτὴ φιλοσοφ. quanta ſit paupertatis ſeruitia declarat his verbis: Οἱ μὲν γὰρ πνίγας ὁ πείθουσι πέναν, φοβούμενοι μὴ χεῖρον, ἢ αὐτοῖς, τὴν φρίκην δουλοπρεπὴ & ἀπειθότατα, καὶ τοὺς ἡγετῶν πάντων ἐοικέναι ῥήνται. τῶν γὰρ πνίαν ἄνθρωποι ἡγεῖσθαι καὶ ἐκ ἀπαρμότου μεταδιδῶναι τοῖς ἑσπερὶ ἡνὲς χαλεπὸν καὶ μετὰ λυποσημῶς, id eſt, Nam pauperes, liberos à ſe procreatos non alunt, metuentes ne deterius quàm conuenit, educari, ſeruiſim in modum humiles atque abiecti, & indocti, & rerum omnium honeſtarum expertes euadant. Paupertatem enim malorum omnium extremū arbitantes, à ſe impetrare non poſſunt, vt eam filiis ſuis impertiantur, tanquam morbum quendam ſæuū, grauē ac difficilem. Hunc locum mihi indicauit Germ. Valens.

TVLIT] protulit, extulit.

ET AVITVS APTO CVM LARE FVNDVS.] fundus non emtus, ſed à maioribus acceptus, cum domo non ſumtuofius, nec magnificentiſ, quàm fundi fructus ferrent, aut quàm fundum deceret, exſtructa.

CRESKIT OCCVLTQ VELVT, &c.] Hæc videntur eſſe ex Pindaro ſumta, & imitata, vt indicauit mihi Scaliger, Nem. ἐοικ. η. Ἀύξειται δὲ θύπτει, χαλεπαῖς ἐξέσταις ὡς ὅτι διδρὸν αἰόσαι, &c. id eſt, Creſcit autem virtus, vt cum arbor recentibus & virideis herbas elicientibus roribus, ſurgit, &c.

FAMA MARCELLI] M. Claudium Marcellum ſignificari vulgò exiſtimant, qui Gallos Inſubres Viridomaro eorum duce ſuperauit: qui Syraculas expugnauit: qui quinqueſ cōſul fuit: poſtremò qui cum collega ſpeculandi cauſa è caſtris egreſſus ab equitatu Annibal circumuentus, & occiſus eſt. Quem cum interfectum eſſe auდიſſet Annibal (vt ſcribit Plutarch. in eius vita) ipſe ad locum, in quo exanimis iacebat, accurrit, mortuo diu aſtitit: ſtaturam, & formam corporis diligenter & attentè conſiderauit, neque hoſte tam inſecto ac moleſto ſublato, aut vocem arrogantiorē miſit, aut lætitiā immoderatam vultu ſignificauit: ſed mortis caſum inopinatum miratus, annulum quidē ei de digito detraxit, corpus autem honorifico & inſigni veſtitu ornatum, comburendum curauit, cinerēſque in vna argentea conditos, impoſita etiam aurea corona, ad eius filium miſit. De eodem M. Tull. libr. 4. accuſat. cum alia multa, tum hæc quoque valde honorifica commemorat. Nemo ferè veſtrum eſt, qui quæmadmodum capta ſint, M. Marcello Syracuſa, ſepe audierit, nonnunquam etiam in annalibus legerit. Conſerte hanc pacem cum illo bello, huius pratoris aduentum cum illius imperatoris victoria, huius cohortem impuram cum illius exercitum inuiecto, huius libidines cum illius continentia: ab illo qui cepit, conditas: ab hoc, qui conſtitutas accepit, captas dicet Syracuſas. Ego M. Marcellum Octauię filium ſignificari puto: & ita Porphy. de quo & Virg. lib. 3. Tu Marcellus eris. & Paterculus poſteriore volumine.

IVLIVM SIDVS] Iulium Cæſarem in Deorum numerum relatum accipe. Creditum eſt enim ſtellaſ illam comatam, quæ nocteis ſeptem fulſit, Cæſaris animum fuiſſe in cælum ſub-
43 uolantem, de qua ſic Plutarch. Εἰς τὴν γὰρ ἐπὶ νύκτας ἐπὶ μὲν τῶν καίſτερων σφαιρῶν ἀγνοητικῆς μέγας κομήτης. id eſt viſus eſt enim nocteis ſeptem poſt Iulij Cæſaris cædem ſtella comata, illuſtris & magna. Virg. Mœr. Ecce Diomedi proceſſit Cæſaris aſtrum.

TV SECVNDO CAESARE REGNES.] ita diuiſum ſit inter te, & Cæſarem Auguſtum mūdi totius Imperium, vt tu in cælo regnes: Cæſar orbem terrarum & res humanas moderetur, & procuret.

ILLE SEV PARTHOS] Parthos Auguſtus non domuit, ſed pacem cum eis fecit. Illi enim ſigna militaria tum ea, quæ Craſſus, tum ea, quæ Antonius amilerat. Auguſto repoſcenti reddiderunt. vide annot. ad Od. xv. lib. 4.

LATIO IMMINENTIBS] Italiæ inſidianteis, & malè cogitantis. Virg. lib. 10. Æneid. muris æterum imminet hoſtis Naſcenti Troia.

ORIENTIS ORAS] ſic habent cod. Iann. Faër. Vrfini, duo Vatican. Torn. & Ruſſard. Nicot. Cleric.

EGERIT] duxerit. neque quicquam refert utrū Auguſtus ipſe de Parthis triumpharit, an eo vel imperante, & principatum obtinente, vel conſule, vel auſpice, alij Parthos in triumphum duxerint.

TE MINOR, &c.] quantumuis magnas res geſſerit, æquo animo tamen, te inferior terrarum Imperium obtinebit: tu autem in cælo regnabis.

LATVM REGET] nonnulli veteres codices, & quidē non pauci, habent Latum.

ÆQVVS

Æquus] ex quo animo, ut Od. xxix. lib. 3. quod adeſt, memento Compouere equum.

TV GRAVI CVRRV QVAT. ES] tale illud eſt Ode xxxiii. huius libri. namque Dieſtore Igui coruſco nobiles diuidens Plerumque per purum tomanten Egit equos, volucrumq; curruum.

AD LYDIAM.

Od. 13.

ARGVMENTVM.

Dolet ſibi Telephum anteponi.

CVM in Lydia Telephi
Cervicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia: va, meum.
Fervens difficili bile tumet iecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa ſede manent. humor & in genas
Furtim labitur arguens,
*Quam lentis penitus * macerer ignibus.*
Vror ſeu tibi candidos
*Turparunt humeros immodica * mero*
Rixa: ſine puer furens
Impreſſit memorem dente labris notam:
Non ſi me ſatis audias,
*Speres * perpetuum, dulcia barbarè*
Ladentem oſcula. qua Venus
Quinta parte ſui neſtaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuiſus querimoniis,
Suprema citius ſoluet amor die.

CVM TV LYDIA] Hoc vnum eſt ex iis, quæ valdè mordent, & vrunt amantem, ſi amica vel illo audiente, rivalem laudet, vel eo excluſo, hunc intromittat, vel deniq; aliquam rem huic gratificetur, quam illi deneger, cuius rei elegans exemplum eſt id, quod in Eunuchō paraſitus ſuadet militi: Vbi nominabit Phadriam, tu Pamphilam Continuo: ſi quando illa dicet, Phadriam intromittamus comeſſatum. tu Pamphilam Contatum prouocemus, &c.

CERVICEM ROSEAM] ſic Virgil. lib. i. Æneid. Dixit: & avertens roſea cervice refulſit.

CEREA] vel ſolida, vel polita & ſine rugis, vel flexibilia, vel candida, vel tenera, & ita pulchra. ductum fortasſe à cereis imaginibus, quas habebant Romani veteres in atriis. [Seruius ad illud Virg. Alex. Addam cerea pruna: notat hęc, aut cerei coloris, aut mollia. Horat. cerea Telephi Laudas brachia, &c.]

BILE TVMET IECUR] iecur, ſedes eſt libidinis, non iræ. Id quæ ita eſſe volunt ij, qui animi parte ſua quasque in ſede collocatas eſſe dicunt, ut Plato, quam ſententiam ſequitur & Horat. alio loco, ut Ode i. lib. 4. Si torrens iecur queris idoneum: ad quem locum plura dicemus. cur igitur hoc loco diſſidet à ſeipſo, neque ſibi conſtat? Poëtæ ſunt liberiores, quàm Philoſophi, & maiore ex parte ſequentur ſenſum vulgi, & opinionem popularem. Et fortasſe hac in re Archilochum imitatus eſt, ut alii in rebus. cuius extat hic verſiculus apud Athen. lib. 3. *καὶ δὲ σὺν ἰχθὺς ἐὼς ἡπαρ*. ſic Satyr. i. x. lib. i. *meum iecur vrere bilu*. Germanus Valens putabat hoc etiam dici poſſe, ad *κύων χαλκίδιον*. id eſt, fellis receptaculum, ſeu lienem, Horatium ſpectaſſe: qui ſine dubio hepatis adiunctus eſt: & pro humoris copia, aut paucitate, intumeſcit, aut extenuatur, ac minuitur. Atque iccirco tumere bile iecur dixit Horatius: quemadmodum Homerus *διὰ δὲ*.

mentem etiam prudentium iram intumescere dicit, his versibus, *Αἰὲς ἰδὼν οὐδ' ἔστιν ἄλκιμονος ἰσχυρὸν ἔργον*, & *ἔστιν ἄλκιμονος*. Ovidius *cū ē ἡγεσιν ἰόντων*, πρὸς πρὸς φρονιόντων: non quod in ira intumescat ira, sed quod fel, quod iecori proximum locatum est, vel sanguinem impurum, & biliosum exciperet, immoderata bilis copia dilateretur, ac turgescat. Virgil. quidem *Æneid.* 8. perspicuè iram in fel e posuit, ibi. *Alcides furus exarserat atro* *Esse dolor*: sumūque qualis bilis sit natura ostendit, verbo, *exarserat*. At Homerus eodem libro peritona Achillis, cor, sedem esse iracundiae videtur sentire. *Ἀλλὰ μοι οὐδ' ἐνταῦθα καὶ δὴ χόλος*, &c. id est, ut M. Tull. vertit. *Tuscul. quaest. lib. 3.* *Cō que tum penitus turgescit tristibus ira.* sic & Virg. lib. 6. *Æneid.* *tumida ex ira tum corda residunt.*

TUNC NEC MENS MIHI] hæc sunt amoris indicia. quibus alia quædam adicit Od. r. lib. 4. *Sed cur, heu, Ligurine cur Manas paratitas lacryma pergenas?* Cur secunda parum decore Inter verba cadit lingua silentio? & *Od. xi.* epod. *conuiuiorum & prœnit, in quæ a nantem, & languor, & silentium Arguit, & latere petitis imo spiritus.* sed longè plura, eaque certiora eruditissima fræmina Sappho posuit in mollissimo illo, & politissimo carmine, quod Franciscus Portus Græcorum hominum, qui hodie viuunt, mea quidem sententia, longè doctissimus, emendauit. *Ὡς ἰδὼν γὰρ σὺ βροχίαις μοι αὐδῶς οὐδ' ἐντ' ἡχῇ:* *Ἀλλ' ἐκ μετ' ἡμῶν γλῶσσαν ἔειπ' αὐτὴ λεπτὴν Αὐτὴν ἡρῶς ὑποδιδόμας*, *Ὀμικρῶτος δ' ὑδὸν ὀφθαλμοῖς βομβῶν*. *Σιν δ' ἀρχαί μοι:* *Καθ' ὅτ' ἰδὼς ψυχρὸς χεῖται, πτόμβος ἢ Πάτων αἰρεῖ, χλωροτέρῃ ἢ ποῖας Εὐμῖ, πέναντα δ' ὀλίγην δέοισα φαίνομαι ἄπλους.* Quod totum expressit Catull ad Lesbiam: *nam simul te, Lesbia, affexi, nihil est super mihi, * Lingua sed torpor, tenuis sub artus Flamma dimanat sonitu*, *sic ut Tinniant aures, gemina intinguntur Lumenta nocte.* Plutarchus autem in Demetrio narrat, Erasistratum medicum ex his amoris affectibus, & indicibus non solum collegisse, acprehendisse Antiochi morbum, qui ex amore natus erat: sed etiam, cuius amore captus esset, cognouisse. Plutarchi verba sunt hæc: *τῆς ἢ σπᾶντος καὶ κατ' ἐαυτὴν, καὶ μετὰ τοῦ Σιλδόχου φοιτῶσης παλαιῆς, ἐργασθεῖς τῆς Σαπφῶς εὐαῖα ἀπὸ αὐτὴν πάντως. Φωνῆς ἐπὶ χεῖρας, ἐργασθεῖς πυρᾶν, ὅπως ὑποπνεῖς, ἰδρῶτες ὅς τις, ἀπειρία καὶ θερμὸς αὐτὸς σφυγμοῖς, πλὴν τῆς ψυχρῆς καὶ κερφαῖς ἡπὶ τοῖς ἀσπρά, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀρχαίαις:* id est, Sratonica autem (hæc erat Antiochi nouerca, quam ille amabat) & sola, & cum Seleuco sæpe ad Antiochum eunte, existebant in eo omnia illa, quæ Sappho ponit, amoris indicia: vocis compressio, & hæsitantia linguæ: rubor igneus: oculi in terram defixi, sudores acres & celeres, inæqualitas, & perturbatio in pulsibus, ad extremam animo oppresso, & succumbente, consilij inopia, & stupor, & pallor. [Sed non est silentio prætereundum, in verbis Plutarchi Guliel. Canterum lib. nouarum lect. 5. cap. 28. pro *ὑποπνεῖς*, quod feci ex corrupto *ὑποδιδόμας*, constanter assueuere (eius enim lect. verba) scribendum *ὑπολειψῆς*, id est, quasi defectiones. At ego *ὑποπνεῖς* legendum arbitrabar, id est, stupor, seu torpor, vel *ὑποπνεῖς*, id est, liquefactio seu tabes. Quod si neutrum horum placeat, malim scribi *ἐπιλειψῆς*, seu *ἐπιλειψῆς*, numero multitudinis. Verum tamen iudicent eruditi. Nam quod ad me attinet, Canteri coniecturam, ut probabilem, & ingeniosam, valde laudo.] Simile illud est Simachæ apud Theocritum Daphnidis amore capta, eiusque aspectu perturbata, & perculsa: *πῦρ μετ' ἐν ψυχῇ καὶ χόλος πλέον, ὅτι μετὰ τὴν ἰδρῶς μετ' ἐκ χόλου ἰσχυρὸς τοῖς ποταμῶν ἰέρους. Οὐδ' ἐπὶ φωνᾷται θυμὸς ἔμψυ, ὅσος αὐτὴν ὑπὸν Κρυζῶνται φωνῶντες φίλων ποτὶ κατὰ τῆς. Ἀλλ' ἐπὶ γλῶσσαν διαρῶν καλὸν χόλον πέναντα ἰσχυρὸς.* quorum versuum hæc ferè sententia est: *cora quidem nique frigidiore effecta sum: ex fronte autem sudor multus manabat roris austris iustar. Neque quicquam eloqui, immò ne vocem quidem mittere poteram, ne tantam quidem, quantam pueri dormientes ad matrem optatam, quasi gannientes, edere solent: sed obrigui toto corpore, & congelauit, ut glacies. Lucianus quoque in eo dialogo, qui *ζῆλος παραγῶν* inscribitur, similia quædam profert: *τὰ σημεῖα γὰρ τῶν τοι, οἱ σφυγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα, καὶ τὸ ὄρεον εἶναι, αὐτὸν ἄλλου τοῦ ἡρωτοῦ ὄντι.* & Apollonius lib. 3. argonaut. de Medea: *Εκ δ' ἄρα οἱ κεφαλῇ σπῆνται πύον, ὁμοῦ δ' αὖ αὐτῶς ἡχλυσαν θερμὸν ἢ παρὶδὸς εἰλὲν ἱερῶς, Γέναντα δ' ἔτ' ὀπίσσω, ἔπειτα παρὶδὸν αἰετῶν ἔδιδον, αἰὲν ὑπὸν τῆς παρὸν πόδας.* quorum versuum hæc ferè sententia est. Cor igitur ei ex præcordiis excidit, oculi caligarunt, rubor genas occupauit, genua neque in anticam, neque in posticam partem attollere poterat, sed prorsus ei pedes obtinguerunt. Ne Valerij Æditi quidem poetæ veteris versus, quos profert Aul. Gell. lib. 19. cap. 9. ab hoc loco, & hæc sententia alieni sunt. *Dicebat cum conor curam tibi Pamphila cordu, Quid mi abs te querant verba labris abeunt: Perpectus miserum manat sub iud mihi sudor: Si sciat mihi subitus, duplo ideo pereō.**

CERTA SEDE MANENT] sic cod. Don. Faër. duo Vatic. Tornef.

ARGVENS] indicans. Virg. *Æneid.* 4. *Degeneres animos timor arguit.* & Horat. episto. ad Mæcenat. 3. lib. 1. *Laudibus arguitur vini vicinus Homerus.* id est, eo ipso, quod Homerus multus est in vino laudando, indicat se vinosum fuisse.

QVAM LENTIS PENITVS MACRER] quāto sunt amoris flammæ languidiore, tanto & grauior morbus est, & longior, nam neque amans ita affectus conualescere potest, nisi re ad-

amata

Amata potiatur: neque vel metu, vel pudore deterritus, potiendi viam sibi expedire, neque languens interire.

MACERER] tabescam, liquefam, consumar: vt Od. xiii. l. epos. *me libertina nec uno Con-* 45
venta Phryne macerat. Lucret. lib. 3. Proem. *Macerat inuidia ante oculos illum. esse potentem, &c.*

IMMODICAE MERO RIXAE] rixæ ob vinum vltima modum progredientes.

PVER FYRENS] ardens libidine, &c. *ὁ τῆς πυρῆς.*

IMPRESSIT MEMOREM DENTE LABRIS] labra tibi momordit: quale est illud Catulli. *Quem basia b? cui labella mordeb? solent enim amantes inter basia & amplexus mutuò labella mordere ita acriter interdum, vt morsuuncularum notæ impressæ maneant.* quod declarat & M. Tullius Verr. vi. *hic scilicet est memendum ne excusatur Verres, ne denudatur a pectore, ne aicatrices populus Rom. afficiat ex mulierum morsu vestigia libidine, atque nequitia.* Et Plautus in Pseud. *Teneri Libelli molles morsuuncula papillarum horridularum.* & Lucret. lib. 4. *Quod petiere premunt ar-*
Et facuntq; dolorem Corporis, & dente illidunt sepe labellis. & ibid. *Affigunt autem de corpore, iunguntq; salivas oris, & inspirant pressantes dentibus ora.* Nequiquam, quoniam nil inde abradere possunt. & Tibull. lib. i. eleg. vi. *Tunc succos herbæque dedi, quæ linor abiret, Quem facit impresso mutua dente Venus.* idem viii. *Et dare anhelanti pugnanti bus humida lingua Oscula, & in collo figere dente notas.* eodem pertinet id, quod narrat Plutarchus in Pomp. *Floram meretricem commemorare solitam se e Pompeij complexu morsus expertem nunquam discessisse.* *ὅς οὐκ ἐν ἀδελφῇ ἀπὸ τοῦ Πόμπου οὐδὲν ἀπὸ τοῦ Πόμπου.*

NON, SI ME SATIS AVDIAS] hæc pertinent ad alienandam à rivali Lydiam, cum dicit credibile non esse eum constantem in amore fore, qui barbarum in morem acriore morsu lædat oscula.

SPERES PERPETVVM] sume negationis particulam, non, è superiore versu, hoc modo. *Non speres perpetuum, &c.* id est, non debes sperare eum fore tibi amatorem perpetuum, qui, &c.

OSCVLA, QUAE VENVS] id est, oscula, quæ rei Venereæ fructu cumulantur. quinque enim sunt amoris partes, seu gradus, seu lineæ: aspectus, collocutio, tactus, osculum, concubitus. Terent. Eunuch. *certè extrema linea amare haud nihil est.*

FELICES TER, ET AMPLIVS] *ἡδὺς μέγας.* Homer. *ὁδύος.* i. vel *ἡδίστος.*

QVOS IRRVPTA TENET] quorum coniunctio & concordia nullis dissidiis dirimipossit. irruptam copulam autem dixit, imitatus, vt mihi indicauit Germ. Valens, Homericum illud, *δις μὲν ἄρρηκτον*, id est, vinculum irruptum, sic Homerus *ἰλιπὺδ. ο. ἀπὸ χερσὶ δις μὲν ἰνδρὶ Χρυστοῖν ἄρρηκτον.*

SVPREMA] vltima. vt epist. ad Torq. lib. i. *Supremote sole domi Torquate manebo.* & Od. xvii. lib. 2. *binus, binus, Vicumque præcedit, supremum Carpere iter comites parati.* Catullus in carmine de Thetidis & Pelei nupt. *& potius germanum amittere creui, Quam tibi fallaci supremo in tempore desesse.* Varr. ex x i. tabul. *soli occasus diei, suprema tempestas esto.*

IN BRVTVM BELLVM CIVILE reparantem,

Od. 14.

O *Navis, referent in mare te noui*
Fluctus. ô quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides, vt
**Nudum remigio latus,*
Et malus celeri saucius Africo,
Antennæq; gemant, ac sine funibus
*Vix *durare carina*
Possint imperiosius
Aquor? non tibi sunt integra iuncta:
Non Dij, quos iterum pressa vocas malo:
**Quamuis Pontica pinus,*

temp. aut populum Rom. significari existimet, quod fecit Quintilianus, verba totius Odæ fortasse non inuita sequentur. nam sic & M. Tull. naui nomine tempub. aut certe reip. partem significat epist. ad Q. Cornif. lib. 11. *Quamobrem, mi Quincte, confende nobiscum, & quidem ad puppim. Una nauis est iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam ut rectam teneamus: utinam prospero cursu: Sed quicumque venti erunt, ars nostra certe non deerit.* Sin Brutum malit: omnia magis quadrare videbuntur, vt multi existimant, sed Turnebus non item.

NONNE VIDES, vt] nonnevides Cassium interiisse? exercitum tuum accepta clade in Philippis imminutum & fractum esse? animos reliquorum militum metu perculsos concidisse?

NVDVM REMIGIO] sic dixit Satyr. 3. lib. 2. *Nudus agrie, nudus nummis.*

ET MALVS CELERI SAVCIVS] malus Africo saucius, id est, ab Africo perfractus. translatio est. sic Propertius de Ianua: *Nunc ego nostrum potiorum sauciarum, Pulsata indignis saepe queror manibus.* quem locum mihi indicauit Passeratius: & præterea illum ex Liuij annal. lib. 37. contemplatvs Eudamvs hostes, claudas, multasq; naucis remulco trahentem. idem paullo post: *Ipsius Eudam: multu iſtibus vulnerata nauis erat.*

DVRARE] perferre, ὑπομένειν, ὑποτείνειν, hoc loco enim significat actionem. sed de hoc verbo alibi.

IMPERIOSVS AEQVOR] tempestatem, & fluctus belli ciuilis: vim & potentiam aduersariorum. Translatè autem dixit, imperiosum æquor. propriè Satyr. 5. lib. 2. *sed me imperiosa trahit Proserpina.*

NON DII, QVOS ITERVM. PR. V. M.] Veteres habebant in puppi nauis quoddam veluti larium, in quo erant locati dii nauis præfides, custodes, & quasi tutelares, siue Apollo, siue Castor & Pollux, siue Minerva, seu quis alius Deus. Hesych. *παιῖνοι θεοὶ πολεμικοί, οὗς ἱστῶσι αὖ τις πύμνας ἔχων*, id est, Patæci dii Phœnices; quos ponunt in puppibus nauium. huc pertinet illud Persij, *iacet ipse in littore, & vnâ Ingentes de puppe Dei.* appellabantur dii illi, tutela, & *πυρραγοὶ τοῦ πλοῦς*, id est, insigne nauis.

QVAMVIS PONTICA PINVS] quamvis generis nobilitate, & antiquitate gloriæ, milites tamen speciosis istis imaginibus nihilo sunt ad pugnandum alacriores: nihilòve pugnaiores. referri possunt hæc vel ad populi Rom. vel ad Bruti nobilitatem. sed hoc magis verbis conuenit, quàm illud, vt sæpe iam diximus. quamquam Turnebo aliter videtur. Ponticam pinum autem dixit, quia in Ponto magna copia materiz est, vnde naues fiant. Catul. *Vbi iste posset fasces, antea fuit Comata silua.* nam Citorio in ingo *Loquente sape, sibilum edidit comæ.*

NIL PICTIS TIMIDVS] naucis pictura illustrare solebant antiqui. Virgil. Georg. 4. *Et circum pictis vehitur sua rura fasces.* ποικίλας ὕλας dicunt Græci: quem morem etiam nunc retinemus.

TV NISI VENTIS DEBES LVDIBRIVM] id est, tu nisi vis tuarum fortunarum, libertatis, vitæ naufragium facere, noli ampliùs tentare belli fortunam. Virgil. lib. 6. *Æneid. Ne turba te volent rapidi ludibria ventis.* Genus autem hoc loquendi, *debes ludibrium ventis*, pro eo, quod est, ludibrio ventis futura es, planè Græcum est. sic enim loquuntur illi, *ὀφλισκαμένη γέλω*, id est, debere risum, quod Latini dicunt, ludibrio esse. & *ὀφλισκαμένη δι κλυ*, condemnari. Plato in apolog. Socr. *Νῦν δὲ ἔγωγε μὲν ἄπειμι ἀφ' ὧν μὲν θανάτου δι κλυ ὀφλάν ὅποι ἕως τῆς ἀληθείας ὀφλησέτης μετρηέμεν, καὶ ἀδικεῖν.* Idem in Symposiæ *μὴ γέλω ὀφλάν.* Eurip. in Medea. *Καὶ τοι τί πείρω; βύλομαι γέλωτα ὀφλάν.* Eχθρὸς μετέσται τῆς ἐμοῦς ἀχθίμου; Idem Iphig. in Tauris, *μερίσαντ' ὀφλισκαμένη.* Demosth. Philippica 1. *ἔξ ὧν αἰσχυλῶ, καὶ αἰσχυρίαν, & πάντες τοὶ αἰσχίστα ὀφλησέτης αὐτῶν δημεύει.* Idem ferè verbis vitur Olynth. secunda. Et Plutarch. in Bruto. *ὀφλισκαμένη οὐ τὴν δι κλυ ὀφλάν.* Dionys. Halicarn. lib. 3. *ῥαυτοὶ, ἄρχαι δὲ πολλοὶ ὀφλησέτης αἰσχυλῶ ἀπῆλθον.*

NVPER SOLICITVM] Tu res publica; quæ cum te tribunus militum Bruto duce defendebam, mihi tædio fuisti: nunc autem me absentem desiderio afficis, ac maceras, curaque recuperandæ libertatis torques, vita scopulos, & angustias belli ciuilis: vel quod magis probant alij, tu Brute, qui mihi te duce rem publicam defendenti magno tædio fuisti: nunc autem, &c. vt suprâ. Turnebus autem sic hunc locum explicat, Me nuper istius reip. tædebar, & pigebat, & iniquo animo victores istos ferebam: nunc autem postquam periculum iteratur, ac renouatur: quod erat mihi tædio, nunc desiderio esse incipit: vt magnò opere metuam, ne status reipub. mutetur factò naufragio.

INTERFVSA NITENTËS VITEIS] Vites æquora effusa inter Cycladas: vites freta, & maris angustias naufragiis infestas, vide te explicare non facillè possis. Cyclades insulæ sunt in mare Ægeο, quas Virgilius sparsas appellat lib. 3. *Æneid. sparsasq; per aquas Cycladas, & crebris legimus freta concissa tetra.* ad quem locum notat Seruius, sparsas dici, quia nullo certo ordine

constant : Cycladas autem appellari non à rotunditate, sed quòd longo ordine, longòque flexu eas circumire necesse sit, vel propter promontoria, vel quia natura fert, ut concitiora sint maria terris vicina. Dionys. *Ἐπειρὸς, οὐ γὰρ τὰς κύβητας αὐτὰς γαίης ἀπὸ τοῦ ὁφθαλμοῦ* : id est, nullum mare fluitius attollit mari Ægæo simileis, aut æqualeis. Epigram. Græc. lib. 4. *πῶτα γὰρ λαοὶ αὐτὰς λαοὶ αὐτὰς πικρὰ δίδωσι*, &c. interfecta niteute posuim pro futa inter niteuteis, ut dicemus ad Oden vii. lib. 2. [Videtur autem Horatius magnam huius odæ partem ex illis Alcaicis expressisse (ut indicauit Erricus Steph. quæ exstant apud Ioraclicum Ponticum, τὸ μὲν γὰρ ἵσθαι κύβητα κυκλωδόντων, Τὸ δὲ ἵσθαι αὐτοὺς δὲ αὐτὸ τὸ μέσον τοῦ Φορτίματι σὺν μετὰ αὐτοῖς *** Χειμῶνι μὲν πικρὸν τις μετὰ δὲ χαλᾶν Πάρῳ γὰρ αὐτὰ λῶσι οὐ πικρὰ δὲ ἀντὶ χαλᾶς. Λαῖφον γὰρ αὐτὸν ἀδελφεὶ ἔδωκεν, καὶ λακίδες μετὰ λαοὶ κατ' αὐτὸν γαλᾶσι δὲ ἀγκυραῖς. * id est, Alius enim hinc fluctus, alius illinc voluitur: nos quæ in medio iactamur cum atra naue, Tempestate conflictati magna. Nam aqua marina ipsam mali partem infimam possidet: vela autem iam tora lacerata, & absumpta sunt, multaque in eo peniculamenta trita & lacerata sunt; anchoræ autem laxantur.]

NEREI VATICINIVM DE ruina Troiæ.

Od. 15.

Pastor cum traheret per freta nauibus
Ideis Helenam perfidus hospitam :
Ingrato * celereis obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata. MALA DVCIS AVIDOMUM,
Quam multo repetet Gracia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.

Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor? quanta moues funera Dardana
Genti? iam galeam Pallas, & Ægida,
Curruq;, & rabiem paras.

Nequicquam Veneris praſidio ferox,
Peciles caſaricæ: grataq;, feminis
Imbelli cithara carmina * diuides:
Nequicquam i thalamo graueis
Haſtas, & calami ſpicula * Cnoſij
Vitabis, ſtreptumq;, & celèrem ſequi
Aiaceæ. tamen, heu! * ſeruo adulteros
Crineis puluere collinos.

Non Lærtiaden, exitium tua
Gentis, non Pylum Neſtoræ reſpicis?
* Urgent impauidi te Salaminii
Teucer, te Siſthenelus ſciens

Pugna, ſine opus eſt imperitare equis;
Non auriga piger. Merionen quoq;
Noſces. ecce * furit te reperire atrox
Tydides * melior patre:

Quem tu ceruus vis vallis in altera
Viſam parte lupum præ aruinis immemor,
Sublimis fugies mollis anhelitu,

Non hoc

*Non hoc pollicitus * ius.*
fructunda diem proferet Ilio,
Maioribusq; Phrygum clasis Achillei.
Post certis hiemōs vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

PASTOR] Paris fuerat enim in monte Ida expositus propter Hecubæ somnium, & à pastore quodam educatus.

HELENAM] sic habent cod. Ioann. Tornes. & vnus Vatic. non vt vulg. *Helenen.*

HOSPITAM] Paridem duce Venere Lacedæmonem profectum esse, & à Menelao hospitio perhonorifico acceptum, eius vxori Helenæ incontinentius, quàm hospitem decebat, oculos adieciisse, eamque raptam in vrbe Phœniciæ Sidonem primùm, deinde Troiam aduexisse, cum alijs complures tradunt, tùm Homer. interpres scribit Iliad. λ. apud Homerum autem sic loquitur Paris eo, quem dixi, Iliad. libro ε γδ πώποτε με ἔδδ' ἱκας φρίκας ἀμφερίλυψεν, Οὐδ' ἔτι σαφ' ἔτεροι Λακιδάμονος ἐξ ἰογυγίας Ἐκλειο ἀρπύξας ἐν ποντὶ πόροισι νείσοι. quorum versuum hæc sententia est: Nunquam enim antea mihi amor ita mentem occupauit, ne tum quidem cum te primùm ἐ Lacedæmonem raptam nauibus Troiam aduexi.

INGRATO] non grato, molesto, cum ventorum naturæ nihil sit accommodatius, atque optatius, quàm flare, seu spirare, vt poëte qui sunt spiritus, otium illis esse molestissimum probabile est. *Ventos autem obruit αἶον*, id est, compressit, ne spirarent.

NEREVS] Nereus Ponti filius, à mendacio alienus, & verax, vt vult Hesiodus in Theog. Νηριὺ δ' ἀψόδῳ, καὶ ἀληθίῳ γένεαθ' Πόντος. Idem Thetidis pater: & deus marinus, propter has causas hic Nereus, nempe quia & Deus marinus est, & nimis mendax, fata Troiana canit. Nam quamuis etiam alij dij & futura præciant, & vera loquantur, tamen magis erat consensaneum & consonum, deum marinum nauiganti Paridi vaticinari, quàm quemuis alium.

MALA AVI] ἀπαύριον ὄρισι. malis auspiciis. vt Od. 11. lib. 3. Τροίη νενάσκειν αἰτέ λυγυβρί *Fortuna tristis clado iterabitur.* & Od. x. epod. *Mala soluta nani exit alite.* cōtrā Od. vi. l. 4. *potiore ductos Alite matros.* & Od. x. vl. epod. *secunda κατέμ occupare quid moramur alite?* sic Catull. in nuptias Iuliz: *bona cum bona Nubit alite virgo* & Tibull. *Fulserit lū nūm Delim alitibus.* & Sophoc. in Oedip. Tyranno ὄρισι αἰσίν. contrā ἀπαύριον ὄρισι.

FERA FATA] translatio est à feris animantibus.

CONIVRATA TVAS RVMPERE] Eustathius in illum locum Homeri Iliad. 6. Πᾶ δὲ σωζομένη τῇ, ἥ ἔκτα βήσται ἡμῖν, hæc tradit ex Stesichoro. Cum Græcorum fortissimus, & præstantissimus quisque Helenam sibi vxorem expeteret, tùm propter generis splendorem, tum propter eximiam formam: pater Tyndareus, seu Tyndarus veritus ne vno delecto, & ceteris anteposito, alios sibi inimicos atque infensos redderet: eos omneis ad iusiurandum adegit, ei, cui filiam suam in matrimonium collocaret, ceteros opitulatus, si qua in illum propter Helenam à quoquam inferretur iniuria. Quo iureiurando ab omnibus dato, & accepto, Helenam Menelao despondit: ita non multo post tempore rapta Helena, principes Græcorum in societatem belli venerunt iurisiurandi religione obstricti. Pausanias Laconic. tradit, post iusiurandum illud ultro, citòque datum, & acceptum, Tyndarum, equum, quem eo ipso tempore matrauerat, in eundem locum defodisse. errant autem qui hoc, *coniurata*, ad sacramentum militiæ referunt.

RVMPERE NVPTIAS] dirimere, dissoluere. Idem verbum etiam pertinet ad versum qui sequitur, *Es regnum vriani Vetus.* valebit autem ibi, euertere, diruere.

EHEV, QVANTVS EQVIS] sic Homer. Iliad. β. Ἰδρὸς μὲν τῷ τελαμῶν ἀμφὶ στήθεσσι Αἰπιδὸς ἀμφιφρίσσει, ὅτε δ' ἐγγίχῃσθε καμῖται· Ἰδρὸς δὲ τῷ ἱππὸς ὑψοῖ ἀρμυρὰ πταίνων. in viroque enim loco est ὑποπύπσις præliorum, & cladis futura.

QVANTA MOVES FVNERA] quantam cladem, quantas strages Troianis excitare paras?

IAM GALEAM PALLAS] Pausanias Elia. i. in ornamentis, & donis Olympiacis numerat Palladis statuam galea, & Ægide atmatam, his verbis, Ἀθλῶν (inquit) ἔσκει κεφάλος ἐπικειμένη καὶ ἀγρίδα ἐν δειδυκίᾳ. Hom. sic de Pallade Iliad. ε. Ἀμφιδ' ὠκυπιν βάλει τ' αἰγίδα θυος ἀνείσταν· Δαίθυμ' ἡ δ' ὅτε σπύγῃ φεβ' ἔσπεφ' αἰώπει· Εἰ δ' ἔλας, ἐν δ' ἄλλα, ἐν ᾧ κενείσται ἰακή. id est, Humeris autem Ægida fimbriatam imposuit, horribilem aspectu, & vndique terrore coronatam: In ea erat contentio in ea vires, in ea persecutio, seu clamor bellicus, & Iliad. β. μ. ᾧ γλαυκῶπις Ἀθλῶν Ἀγρίδ' ἔχουσι· ἔχουσιν, αἰγίδα, id est, postea autem Pallas vultu horribili Ægida tectus valde honoratam, senij expertem, & immortalem. Non temerè autem Horatius in de-

scribenda proclij imagine Palladem appellat. Ei enim Deæ, vt & Marti, rei militaris, & belli gerendi partes datæ sunt. Itaque Iupiter apud Homerum *ἰλιάδ. 1*. Venerem ab omni studio, & munere rerum bellicarum remouens, eas res Marti & Palladi cura fore dicit. *Ὅθι τικρον ἔργον Ἰδδ-
ται πολὺ μὲν ἔργα. Ἀλλὰ σὺν' ἡμετέροις μετέρχαι ἔργα γαίμιοι. Ταῦτα δ' Ἀρηΐθῃ, καὶ Ἀθηνῇ παῖδά μιν δά-
σῃ.* Non tibi filia mea res bellicæ datæ sunt. At tu tracta & persequere res nuptiales, oprobrialeis & amoris plenæ. Hæc autem omnia Marti celeri, & Mineræ curæ erunt. Pindarus item Pallada *κρητὸν ἔργον* vocat *εἰδ. 3. ὀλυμπ.* id est, hasta fremtentem, seu, si dicere licet, hastifremmam.

NEQUICQVAM VENERIS] hoc ex Homeri *ἰλιάδ. γ.* Οὐκ αὖθις χρεάσμεν κίπρωις, τί τι δῶρ' Ἀφροδίτης, ἢ τι κόμη, τί τι εἶδος ὅτ' ἐν κρησὶ μενέειν. id est, non tibi profuerit, aut præsidio fuerit cithara, & Veneris munera, coma, forma, cum in terram deiectus fueris. & eod. libro Venus Parendem cum Menelao singulari certamine decertantem, iamiamque pænē victum, è campo subducit, ac liberat, & in thalamo odorato collocat. *τὸν δ' ἐξήρπασε Ἀφροδίτη Πάρα μάλ', ὅτε γῆος, ἐκάλυψε δ' ἐν ἡέρι ποσσὶν. Καδδ' εἰς' ἐν θαλάμῳ δῶκεν, καὶ ἐνέει.* aduerbium autem *nequicquam* vel cum nomine *ferox* coniungi potest hoc modo: nequicquam præsidio Veneris ferox, id est, fretus, confusus, pectus Cæsariem, vel (quod minus probo) cum verbo pectus: alterum, *nequicquam* autem, quod sequitur, cum verbo *uitabis*, coherere omnino debet. non admodum huic dissimile est illud Virgil. *Æneid. xii.* de *Ænéa*. Longè illi Dea mater erit, quæ nube fugacem *Fæminæa* tegat. Iam ferox, idem ferè valet, quod animosus, elarus, superbus: non vt vulgus putat, crudelis, aut inhumanus, aut ferus. idque exempla ex bonis auctoribus linguæ Latinæ declarabunt. Atque ab Horatio ordiamur. *Od. x x x ii.* huius lib. de *Alcæo*: *Quis ferox bello, tamē inter arma, &c.* & *Od. x x x v.* eiusd. *Urbesq; gentesq; Latium ferox.* *Od. x x x vi.* eiusd. *Deliberata morte ferocior.* cuius loci explicationem suo loco legito: & *Od. v. lib. 2.* *curri enim ferox Aetæa.* *Od. ii. lib. 3.* & *Parthos ferocem Vexet eques metuendus hasta.* & *iii. Romæ ferox.* *Od. ii. lib. 4.* quandoque trahet *ferocem Persærum clypeum merita decorus Fronde Sicambros.* & *Od. iiii.* eiusd. *nec imbellem feroces Progeniant aequile columbam.* & *ix.* eiusd. *non ferox Heclor, vel acer Deiphobus graueis Excepit ictus pro pudicis Coniugibus, puerisq; primis.* & de arte poet. Sic *Medæa ferox, inuisitæq; M. Tull. Philipp. ii.* Appellatus es de pecunia, quam pro domo, pro hortis, pro sectione debebas. Primo responsum distinet planè ferociter, & ne omnia videar contrate dicere, prope modum æqua. & in ista dicebas. Idem *Philipp. x i i.* sunt autem fortes illi: quidem: sed propter memoriam rerum, quas gesserunt, pro populi Romæ libertate & salute reip. nimis feroces, & ad suam vim omnia nostra consilia reuocantes. Idem ad *Attic. lib. 10.* episto. indulgit illi quidem suus pater semper: sed non facit indulgentia mendacem, aut avarum, aut non amantem suorum: feroce[m] fortasse, & arrogantem, & infestum facit. Idem episto. ad *M. Marcell. lib. 4.* sed miserrime nihil, quàm ipsa victoria: quæ etiam si ad meliores venit, tamen eos ipsos ferociores: impotentioresq; reddit. Virgil. *Æneid. i.* Bellum ingens geret Italia, populosq; feroces Contundet. Idem. *lib. 4.* S. at sonipes, ac frena ferox spumantia mandit. Catull. de nupt. *Thet. & Pel.* Morte ferox Thefens, id est, morte Minotauri elarus. T. Liuius lib. 24. *legatinq; Syracusanorum de cede stationis Rom. quarentibus, ferociter responsum est.* Idem lib. 1. pastor accola eim loci nomine *Cacus, ferox viribus,* &c. ibidem. In eum hac gloria nem cum globo ferocissimorum iuuenum *Romulus impetum facit.* apud eundem: *ferox responsum,* & ferociter respondere crebro leguntur. Sallust. de bello Iugurth. sed *Hiempsal, qui minimus ex illis erat natura ferox:* & iam antea ignobilitatem Iugurthis despiciens, &c. Idem ibid. ut ille, qui nunc sceleribus suis ferox, atq; præclarus est, &c.

IMBELLI CITH. CARM. DIVIDES] non, diutribues fæminis, vt nonnulli explicant: sed grata fæminis carmina distinctè, aptè, accommodatè, dispositè lyra canes: carmina aliis atque aliis neris carptis ac percussis modulareris. vt Prop. Hæc aderas leges in thyrso, hæc carmina nerum Aptas.

IMBELLI CITHARA] minimè ad bellum apta otiosis, & pacem colentibus conuenienti. Itaque qui ad Achillem iratum missi sunt *Aiax & Achilles*, vt eum placent, & molliant, repèrunt eum cithara canentem. Hom. *il. i.* τὸν δ' ἔχον φρίκα πρὸ πόδων φέριμυς λυγρῇ, &c. Hor. ep. 7. lib. 1. Sed vacuum Tibur placet, aut imbelles Tarentum.

50 CNOSSII] Cretensis. Cnoffa vrbs Cretæ, de qua Hom. *ιδναι. 7.* Cretensem calatum autem posuit propter Idomeneum Cretensem ducem.

STREPITVMQVE] pugnantium: vt Tit. Liuius lib. 44. annalium. & ab x ii. millibus propè clamorem. & strepitum pugnantium audiret.

CELEREM SEQUI] genus loquendi à Græcis sumtum, Horatio vsitatum, vt aliàs pluribus verbis ostendemus.

SERVS] serò, vt Od. x vi. epod. Nec uspertium circum gemit usus onile. & episto. ad Aug. Seruus enim Græci admonit acumina chartæ.

CRINEIS

CRINEIS PULVERE COLLINES.] occumbes, cades, mortuus traheris. sic ferè Od. vii. lib. 4. *ποσειδάωνος κόλλωσιν Πυλῶν Τενερόν*. de quo genere dicemus ad Oden vii. lib. 2. quamquam qui pulvere oblitui sunt, ac sordidi, non semper victi, aut cæsi intelliguntur. Sunt enim nonnulli, *Non indecoro pulvere sordidi*, ut Od. i. lib. 2. & Od. vi. lib. 1. *πυλῶν Τροίκο Νίγρυν Μερionen*. nisi fortè intelligas, mortuos quidem esse illos, sed eam mortem esse laudabilem, & gloriosam, Pindarus sanè perspicuè hoc genere loquendi vitur ad significandum animum in ipsa acie fortem & invictum, corpúsque ad omnia belli pericula, & vulnera excipienda promptum, ac paratum. sic enim Tiresias apud eum multò antè prædicit, crineis Hercules in illa Deorum & Gigantum pugna luto & pulvere inquinatum iri. *ὃς ὅταν θῆοι ἐν πύδιν Φλέρχας γιγάντας μάχων ἀνὰ λῶσι, μέλιων ὑπὸ μνηστὶ κείνου φαιδιέων γαίᾳ πύφρεσθαι ἤμεον*. sed non mihi videtur tacendum, in eod. Tornaesita legi: *tamen, hunc, servus adulteros Cultus pulvere collines*. quam scripturam tametsi nusquam alibi repererim, damnare tamen non ausim. Verùm de ea iudicet lector emunctæ aëris.

EXITIUM T. G.] Quidam libri veteres habent *exitium tue Genti*. sic autem locutus est apud M. Tull. lib. 1. de divinat. nescio quis poëta vetus, fortasse Pacuvius. hunc si tolleret, Eum esse *exitium Troia*, pestem Pergamo.

URGENT] insequuntur.

EX SALAMINIVS TEUCER, TE STHENELVS] discrepant hic libri manu scripti & à vulgatis, & inter se. Nam cum vulgati omnes, quos quidem viderim, sic habeant, *Teucer ἦ, ὦ Sthenelus*, ego copulationem *que* in nullo manu scripto reperi. habent autem scripti alij hoc modo, *Teucer, te Sthenelus sciens*: in his duo Vatic. Iann. Faër. Russard. Nicotiani. alij, *Teucer, ὦ Sthenelus*: in his Vatic. vnus, & Tornaes. neque est quòd quemquam moveat syllaba posterior in nomine *Teucer*, brevis. sic enim sæpe alibi, ut *Perrupit Acheronta, ὦ c.* & Od. i. & *Caca timet aliunde fata*. & Od. xi. lib. 2. & ultimo versu huius Od. *Ignis Iliacas domos*. ego hanc scripturam, ut simpliciore, & veriore olim secutus eram. Nunc alteram malo. vulgatam autem planè non probo.

SCIENS PVGNARE] hoc epitheto sæpe vitur Homerus, ut *δ. Ἐρδ' Ἐκλῶρ δύο φῶτε κατέλιον, δὲ εἶδεν χάρμης*. & eod. lib. *Κῆρτιν, Ορεσίλοχός τε, μέγας δὲ εἶδεν πάρος*. & *δ. πολέμων δὲ εἶδός*. & ibidem: *Ὅν τις οἷς ὅσους ἰβυλεν τίξων δὲ εἶδός*. sic infra Od. ix. lib. 3. *Dulcem dolia modos, ὦ cithara sciens*.

SIVE OPVS EST IMPERITARE] omisissum alterum, siue esset autem integra loquendi ratio hoc modo: & Sthenelus, si te pugnandum sit, pugnandi scientia instructus, & bonus *παρὰ βίας*, seu *παρὰ βίας*, id est, aurigæ socius ad pugnandum expeditus. siue equi moderandi, promississimus aurigæ: erat autem Sthenelus Diomedidis comes. Hom. *ἰλιάδ. δ. & c.*

MERIONEN QVOQUE] Meriones Idomenei comes. Homer. *ἰλιάδ. δ. κ. ὅπῃν ἰδομένης Μερίονος, ἀπὸ λαοῦς ἔνθα λῆψ' ἀσπίδα φόντην*. & *ἰλιάδ. γ.*

ECCE FVRIT TE REPERIRE ATROX] Vel furit te reperire atrox: id est, furenter persequitur, ut te reperiat: vel atrox te reperire, id est, atrox in te reperiendo. nam utrumque loquendi genus & à Græcis ductum, & Horatianum est. Præterea illud *furit*, videtur Horatius ex Homero expressisse *ἰλιάδ. ζ. ἀν' ἰδὲ λίλυ Μαινεται, ἔδ' ἐπ' οἱ δῶνται ῥῆος ἰσφαιρίζει*. id est, At hic valde furit, neque ei quisquam par esse potest.

TYDIDES MELIOR PATRE] cū Agamemnon *ἰλιάδ. δ.* Græciæ principes ad fortiter pugnandum cohortans, & alios, ut ignavos, obiurgans: alios laudans, ut strenuos, & acreis, & fortibus, Diomedem ignavia argueret, dicens, patrem eius quidem Tydeum, fortissimum & pugnacissimum fuisse: sed ex eo filium natum esse, oratione & lingua promptiorem, in pugna vero tardiorum, ac deteriore: Diomedes pudore deterritus, regisque maiestatem reueritus, nihil responder: Sthenelus autem, eius cōmes & familiaris, pro se & pro illo refert, se & Diomedem patribus esse meliores. Verba Hom. suis hæc. *Τυδῖδ' ἰλῦ Τυδίδος Αἰτῶλ' ὄ, ἀλλὰ τὴν ἡδὲ Γέλωνος εἰσέρεος μέγχι, ἀγχι ἧ τ' ἀμείνω*. & c. responsum autem Stheneli: *ἡμῶς τὴν πατῶν μὲν ἀμεινονος δὲ χυμῶς εἶναι*. Idem Homerus ὀδύσας. *ὅ. αἶτ' παυκὸν ἀδμόδον φίλος πατρίβυς* virtute pares esse, plures deteriores, raros meliores. sic Hom. *Πῶροι γάρ τινι πᾶνδς ὄρμιοι πατρί πύλονται*. *Ὅι πλείους κακίους, πᾶροι δὲ τε πατῶς ἀμείνων*.

MELIOR] fortior, valentior, ἀμείνων. καλῶς, καλῶν, ut Od. vi. lib. 3. *ille Mifibilibus melior sagittis*. & epist. x. lib. 1. *Cervus equum pugnare melior communibus herbis pascit*. sic Virgil. lib. 3. Georg. *Detior qui visus, eum ne prodigum obis*, Uedenei, *melior vacua sine regno in aula*. sic & Græci, ut declarant superiora exempla ex Hom. & h. c. ex Eurip. in Phœn. *Ἐπει' ἡ γὰρ οὐκ ἐστὶν ἡδὲ τὸ ἀγαθόν*. Non me pigebit occasione oblata Plutarchi locum in Pyrrho corruptum in omnibus exemplaribus etiam manuscript. emendare, & explicare. Verba Plutarchi sunt hæc: *ὅς ἡ πα-*

εὐν τῶν δὲ καὶ μανδρινίδης εἶπε τῇ Φωνῇ λακωνίζων, αἰ δ' ἔσσι τὴν γὰρ ἦν, ἡ δὲ μὴ πῶς μὲρ ὡ γδ' αἰδιδόμην
αἰδ' αὐτῶν ποιεῖται αἰ τῷ πδ' ἡμετέροις ἀλλ' ὅ. Legendum ἵσταιται καὶ σδ' ἡμετέροις ἀλλ' ὅ. id est, quidam ex
iis qui aderant, Mandricida nomine, dixit Laconico sermone: si tu quidem Deus es, non me-
tuimus, ne quid abs te incommodi nobis accidat: non enim te iniuria afficimus: sin homo es,
existet etiam aliquis alius te melior. quam quidem emendationem cum ego olim Amiotto
viro doctiss. qui nuper Plutarchi vitas in sermonem Gallicum verit, exposuisssem, ita proba-
uit, ut eam secutus sit.

QVEM TV, CERVVS VTI] quem tu non aliter fugies, quàm lupum ceruus. εἰκὼν. Aristo-
teles ceruum in timidis animantibus numerat. Tum Homerus timidos homines, & fugacis,
cum ceruis comparare solet. ἰλ. χ. Ως οἱ μὲν κτ' αὖτε πεφυζέτες ἤντε νεβροί, &c. & Achilles Agame-
mnonem in iurgio dicit cerui cor habere, notus est versus ille Οἶνοβαρις, κενὸς δ' ἄμμετ' ἔχων, καὶ
δῖω δ' ἰλ' ἀποιοι. infra Od. IIII lib. 4. Cerui luporum prada rapacium Scytharum ultro, quos opimus Fab-
lere, & effugere est triumphus.

SVBLIMI FVGIES MOLLIS ANHELITV] sublimem anhelitum accipio, cum, qui multo
extrinsecus hausto aëre, & ita dilatatis, & diductis pulmonibus expiratur, & qui ex alto, imò
que pectore ducitur: quod accidere solet in magno corporis labore, & longo cursu, vel granio-
re aliqua animi cura. Virg. Georg. 3. Tum verò ardentes oculi, atq; attractus ab alto Spiritus.

NON HQC POLLICITVS TVAE] Helenæ, multa enim de te magnificè prædicatas.
quod quidem ei exprobat Helena ἰλ. α. δ. γ. his verbis, ἢ μὲν δὴ πείν' ὄζω, &c. vel die pollicitus
κτ' τὸ σὺν πείρω, tuæ dixit, ut Od. XXV. Me tuo longas pereunte nocteu, &c.

IRACVNDIA DIEM PROFERET] diuturna illa & pœnè implacabilis Achilles ira bellum
Troianum producet, Troiæq; expugnationem, & euerfionem morabitur, ac retardabit Hom.
principio Illia. Μῶν ἀεὶ δὲ θεὰ πηληϊάδα' Ἀχιλλῆ'.

POST CERTAS HIEMES.] post annos nouem: anno decimo. quod item Chalcas augura-
tus fuerat ex passerum numero.

P A L I N O D I A

Od. 16.

A R G V M E N T V M.

Veniam petit à puella, quam iam bis læserat.

O Matre puchra filia pulchrior,
Quem criminosis cumq; voles, modum.

Pones iambis, siue * flamma,

Siue mari libet Adriano.

Non * Dindymene, non adytis quatit

Mentem sacerdotum incola Pythium.

Non Liber aquæ: non acuta

Sic geminant Corybantes æra,

Tristes vi ira: quas neq; Noricus

Deterreret ensis, nec mare naufragum,

Nec sanus ignis, nec tremendo

Jupiter ipse ruens * tumultu.

Fertur Prometheus addere * principi

Limo coactum particulam undiq;

Defectam, & insani leonis

Vim stomacho apposuisse nostro

Fræ Thyesten exitio graui

Strauere: & altis urbibus ultima

Scelere causa, cur periret.

Fundium,

eum malū mandaret adeptus, *Æternūque daret matri sub pectore vulnus*. *Leges & Strab. lib. 10. vbi multa de Curetibus, quos eosdem esse, atque Corybantas, ait. Idem Strabo eodem libro principium cuiusdam dithyrambi Pindarici profert, in quo Pindarus ritus sacrorum Bacchi apud Græcos, & cæremonias sacrorum matris Deorum, quæ sunt apud Phrygos, communione quadam omnium rerum & similitudine inter se coniungere videtur: quod item facit Horat. Od. xviii. huius lib. seu tene cum Berecynthio Cornu tympana. sic Virg. Æneid. 3. Hinc mater cultrix Cybeli, Corybantiaq; æta. à Corybantibus manauit apud Græcos verbum κορυβανίζειν, quod valet Corybantum more insanire ac furere diuino quodam spiritu afflari. Plato in Symposio: Εγω γ' οὐκ ὠ αὐδρὶς εἰ μὴ ἔμελλον κορυβδεῖν δέξιν μεθύειν, εἰ ποτὶ ὁμόσπας οὐ μὲν οἶα δὴ πῖπνυται αὐτὸς ὑπὸ τῶν τῶν λόγων, καὶ πείσονται καὶ τῶν ὅτων γὰρ ἀκούω, πολὺ μοι ἔμελλον, εἰ τῶν Κορυβαντῶντων, ἢ τε καρδίας πῖπνυται, καὶ δαίμονα σαχέεται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τῶντων. id est, Ego igitur, viri, nisi vereretur ne valde ebrius viderer, dixissem vobis iuratus quomodo ab istius verbis affectus sim, atque etiam nunc afficiar. Cum enim audio, mihi multo magis, quam Corybantum in morcā insanientibus, & diuino quodam furore concitatis & cor saltit, & lacrymæ excutiantur vi verborum, & in lōne: καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀρχαῖοι ὠσάτωτες, καὶ αὐτοὶ οἱ Κορυβαντῶντες, σαχέμεθα ὅτις ὀργαῖται. id est, & boni poetæ, qui mele faciunt, similiter, vt diuino furore affliti, cum sana mente non sint, saltant. & ibid. εἰ γὰρ τίχη, εἰ δὲ ἐπιστῆμη σφῶν Ὀμήρου λῆγες, εἰ λῆγες, ἀλλὰ θεῶα μοῖραι, καὶ κορυβαντῶντων τις σκάνειον μεῖνον αἰδῶ ἀνόνται τὸ μέλιους ὄζειας, ὁ αὖ ἡ τὸ γῆος, εἰ δὲ αὐτὸς κορυβαντῶντων. id est, non enim arte, neque scientia de Homero loqueris, sed diuino quodam numine atque afflatu, quem admodum qui diuino quodam furore sunt concitati, illud solum melos statim intelligunt, atque arripiunt, quod sit eius dei, cuius spiritu afflari sinit.*

53 QVAS NEQUE NORICVS DETERRET ENSIS] significat, eum qui iratus est, neque en-
seis, neque vllui denique periculum, aut cruciatum exumescere. Itaque rectè Ennius iram principium insanix esse dixit: & Pindarus ὀλυμπ. εἰδ. ζ. αἰ γ' φρεσὶν περὶ χαλκῷ περιπαλαῖμα καὶ σφῆρον. id est, mentis perturbationes, etiam sapientem à recta via deduxerunt. Et Euripid. in Med. Θυρὸς γ' κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλομένη τῶν Ὀσπερ μέγιστον ἄνθρωπος βροτῶν κακῶν. id est, ira autem meis consiliis potentior est: Quæ quidem hominibus magnorum malorum causas afferre solet. Noricus ensis à Noricis appellatus. sic Od. x vii. epod. *Modo insperctus Norico recludere.*

FERTVR PROMETHEVS] Hæc de particulis vadique decerptis, & defectis, hominūque illi primo adiunctis, aptissimè & elegantissimè ab Horatio sunt excogitata. nullus enim alius horum auctor extrat, quod sciam: nisi quis hæc ad fabulam illam Platoniam referat, quæ est in Protagora: vbi scribit, cum Epimetheus in fingendis animantibus rationis expertibus omneis naturæ facultates consumsisset, & ita cum genus humanum fingendum esset, nihii, vnde instrueretur, atque ornaretur, superaret: Prometheus coactum esse sapientiam artificialem à Minerua, ignem à Vulcano suffurari: Mercurium postea Iouis mandatu iustitiam & pudorem hominibus impertisse, vt ciuilem inter se societatem colere possent. huic igitur fabulæ hæc addidit de suo Horat. Ac fuit Prometheus Iapeti & Clymenæ filius, vt scribit Hesiodus in Theogon. vide supr. Od. iii. Faciunt autem Prometheus poetæ prouidum, sagacem, ac sapientem, idq; à Theophrasto scriptum esse refert interpretes Apollon. lib. 2. argonau. itaque & nomen δῶν τὸ πρὸς μετὰ δῶν, vel δῶν τὸ πρὸς μετὰ δῶν consecutus est: contra Epimetheus eius fratrem, imprudentem, atque insipientem, & malo demum accepto, atque ex rerum euentu, quid expediret, quid non, intelligentem.

PRINCIPI] primo. sic Od. vii. lib. 3. *Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxisse modos.* & Oda x vii. eiusdem, *Qui Formiarum mania dicitur Princeps, etc.* sic Cæsar lib. 1. de bello Gall. cuius legationis Numei, *Quæ Vero dactilius principem locum obtinebant.* item ibid. *ea pars princeps pænæ persoluit.* M. Tull. Accus. lib. 2. *Primum quod omnium nationum princeps Sicilia se ad amicitiam etc. fidem populi Rom. applicuit: prima omnium, id quod ornamentum imperii est, provincia est appellata.* & lib. 2. epist. ad Attic. ego princeps in adiutoribus ego secundus.

LIMOS] πλῆθος. quomodo nati sint primi homines ex eorum sententia, quos hic sequitur Horatius, lege Diodorum Siculum lib. 1. & Lucret lib. 5. & Hesiod. interpretes non longè à principiq; huic pertinet illud Varronis, Eumenid. *Empedocles natos homines ex terra ait, vti blitum.*

INSANI LEONIS] iracundi, rabidi. iratio est à ratione præditis. Lucretius lib. 3. de leonibus: *Sed calidius est illis, quibus ævia corda, iracundaq; mens facile effervescent in ira: Quo genere insanius est violenta leonum, Pectora qui frenis rumpunt plerumq; gementes, Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.*

STOMACHO] hinc stomachum facere, & stomachari dicunt Latini, pro eo, quod est, iram commouere, & irasci.

ΙΛΛΑ ΤΗΥΕΣΤΕΝ] quamuis hæc sint omnibus nota ex tragicis poetis: tamen M. Tullium ad hunc

ad hunc locum explicandum adhibeamus sicigitur ille Tusc. 4. *Ita vñ quādiū perturbat animū, dubitationē inſanſte non habet: cuius impulſu exſiliū etiam inter fratres tale iurgium. Quin te homo Superavit unquam gentium impudentia? Quin aſtem malitia te? noſti quæ ſequuntur. alternis enim verſibus interquæſuntur inter fratres grauiſſimæ contumelia, ut facile appareat, Atrei filios eſſe, etiam, qui meditat̃ur pœnam in fratrem nouam. Maior mihi moles, maius miſcendum malum, Quis illius acerbum cor contundam, & comprimam. Quæ igitur hæc ſunt moles? Audi Thyreſten ipſum, impius Horat̃ur frater, ut meos malū miſer Mandem natus: eorum apponit viſcera. Quid eſt enim quod non progrediat̃ur ira? eodem quò ſwor, &c. vbi vulgò mendosè legitur mandrem. eadem ſerē reperiuntur in tertio libro de orat. ad Q. fratrem.*

ULTIMAE STETERE CAUSAE] vltimæ cauſæ ſunt, quibus nullæ aliæ ſunt propinquiores. verbum ſterere autem ſignificat eas eſſe certas, fixas, & panē neceſſarias: vel vltimas cauſas eadem ratione dixit, quā ſupplicium vltimum, ſeu extremum dicimus, vt vltimas intelligamus cauſas, quæ exitum habeant, quæ non ſint inanes. ſic Liuius lib. 7. ea vltima fuit cauſa, cū multa ante quæſumonia vltro citroq; iactata eſſent, cur per ſociales rebz repetitū bellum Tiburti populo indiceretur.

IMPRIMERETQUE MYRIS] Caius iuriſconſultus in Pandectis iuris ciuilis tit. de vſufructu, ait Karthaginē euerſā aratrum impreſſum eſſe, ex eoque probare, & colligere ſolent iuriſconſulti tum demum urbem aliquam eſſe deſuiſſe, atque interuiſſe, cū in ea aratrum circumductum ſit. Ad hanc rem pertinet locus ille M. Tullij Philippi. 1. vt vexillum tolleres, vt aratrum circumduceres: cuius quidem vomere portam Capua pane perſtrinxit, ut ſtrentia Colonia territorium minueretur.

IN SOLENS] victoria elatus. vt Od. xvi. epod. offa Quirini (Nefas videt) diſſipat inſolens. M. Tul. pro Marcell. victoria natura eſt inſolens & ſuperba.

COMPESCE MENTEM] Comprime animum. vt epiſt. ad Loll. lib. 1. animum rege, qui niſi paret. In perat̃ hunc frenū. hinc in compesce cate. a. Od. xliii. lib. 2. Tyroneq; triſti Compeſcit vnda.

MA QUOQUE PECTORIS] vti ut exquatione ætatis, & perturbationis animi, quod in eam olim ſcripſerit ambos.

NUNC EGO MITIDVS MUTARE] ſtudeo triſtem atque acerbam naturam meam lenire ac mitigare: ſtudeo triſtia relinquere, mitia autem perſequi, atque amplecti. hæc enim verbi mutare, viſ eſt interdum: vt Od. xix. huius libri. Socraticam & domum Mutare loſcia Ibari Pollicium melioratendū. & epiſt. ad Mæcen. 2. lib. 1. nec Otia diuiſiū Arabum liberrima muto. ſic Salluſt. Nemo niſi victor pace bellum mutauit. & Propertius lib. 3. Durus, qui potuit lucro mutare puellam. ſic & 84 verbum μεταίτεω apud Græcos nonnumquam. Euripid. in Hecū. μεταίτεω Ἀσία Βυρπῆνης ἡροφῆναι, μεταίτεω αἰδὼς ἡνελῆμπος. contrā Od. xx xlii. huius lib. valit im ſummū Mutare. & Od. 1. epod. Pecus in Calabria anteſidus feruidum Lucana mutet paſcui. ſic Od. xii. lib. 2. Num tu, quæ te tenuit diues Achæmenes Permutare vcl crines Lycymia? & Od. 1. lib. 3. Cur vallis permutem Sabina diuitias operoſiores? & Od. ix. epod. Punico lugubre mutauit ſagum. & Od. prox. Velox amœnum ſæpe Lucretilem Mutat Lyceo Faunus. ſciendum eſt autem, veteres mutandi verbo vſos eſſe pro eo, quod eſt emere aut vendere. vt Saryr. 4. lib. 1. Hic mutat mercēs ſurgente à ſole ad eum, quo Veſpertina repetit regio. cui ſimile eſt illud Virg. Pollione: nec nautica pinus Mutabit mercēs: omniū feret omnia tellus. & Georg. 3. quæmuis Mileſia magno Vellera mutantur Tyris incolæ arboris. & Horat. Sermos lib. 2. Satyr. 7. an hic peccat ſub noctem qui puer unam Fortuna mutat ſtrigili: id eſt, erit. ſed illud, quod eſt in principio primi libri Georg. veſtro ſi munere tellus Channiam pingui glandem mutauit ariſta: ſimile eſt huic loco Horatiano. Catullus quoq; mutari, videtur dixiſſe pro emi, in Aſinium: crede Pollioni Fratri, qui tua ſurta vel talento Mutari velis. Neque verò ſit hoc temerè. veteres enim venditione & emitione lib. 5. de morib. & Pandectas iuris ciuilis tit. de rerum permutatione. M. Tullius quoque (vt redeam ad id, quod initio dicebam) commutandi verbum in vtramq; partem vſurpauit: vt pro Sextio, ut cum patria caritate conſtantiæ gloriā commutaret: id eſt, vt patriæ caritati conſtantiæ gloriā anteponeret. & in Cluentiana, Qui fidem ſuam ad perniciem innocentis pecunia commutauerunt: id eſt, qui fidem ſuam pecunia vendiderunt. quod Græci dicunt ἀντιπραγματισμός, vel ἀντιπραγματισμός. Ex his, quid ſit apud M. Tullium permutare pecuniam, & pecunia permutatio, intelligere licet. quæ de re tamen dicemus alio loco.

DVM MIHI FIAS RECANATIS AMICA] id eſt, vsque eò dum & ego ſtilo verſo, iſſeque malediſtis, quæ in te conieci, obliteratis, actuiſque laudibus ſcriptis, tecum in gratiam redeam, & tu placata me tua à me alienatione exanimatum, recres, & in ſpem erigas meliorem.

ANIMVMQVE REDDAS] ſic loquitur Terent. Andr. reddidiſti animum.

C A R M I N V M A D T Y N D A R I D E M

Od. 17.

A R G V M E N T V M

Inuitat eam in Lucretilem.

V *Eloz amonum sape * Lucretilem
Mutat Lycao Faunus: & igneam
* Defendit aestatem capellis
Usq, meis, pluuiosque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quarunt latenteis, & thyma denia
Olentis * uxores mariti:
Nec virideis metuant colubras,
Nec Martialeis * hadista lupos:
* Vicumq, dolci Tyndari fistula
Valles, & * Vstica * cubantis
Lania personuere saxa.
Dij me tuentur: Diis pietas mea,
Et Musa cordi est. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, canicula
Visabis aestus: & fide Teia
Dices * laborantes in uno
Penelopen, vitreadmq, Circen.
Hic * innocentis pocula Lesbij
Duces sub umbra: nec Semelcius
Cum Marte confundi Thyoneus
Prælia: nec metus procerum.
Suspecta Cyrum ne male dispari
Incontinentis iniurias manus,
Et scindat harentem coronam
Crimibus, immeritamq, vestem.*

VELOX AMOENVM] id est, Faunus saepe ex monte Lycæo in Lucretilem (qui mons est in Sabinis) demigrat. vide quæ annotauimus de verbo *mutandi*, ad Oden superiorem. Sed non est omittendum, Priscianum libro 18. hunc locum ita explicare, Lucretilem mutat Lycæo, id est, Lycæum mutat Lucretili. de Fauno autem, vide quæ suprà ad Oden 1111. annotaui.

DEFENDIT AESTATEM] id est, propulsat æstatem à capellis. sic Virgil. Melibæo, *Solstitium pecori defendite*. Plautus Rudente: *vi illas serues, vitæ defendas, dum ego herum adduco mentem*. M. Tull. in Catone maiore: *et nimios solum defendit ardores*. Idem pro Roicio Amer. *iniuriam nono scelere constat putant oportere defendi*. Idem Offic. 3. etenim *si u, qui non defendit iniuriam. neq, propulsat à se cum potest, iniuste facit*, &c. Cæsar lib. 1. de bello Gall. *et quod non bellum intulerit, sed defendenda*. & Hor. Sat. 3. lib. 1. *et toga, quæ defendere frigoris. Quamvis crassa queat*. [Sic Græci dicunt *ἀνίστη*, pro, opem ferre & arcere.]

PLUVIOSQUE VENTOS] ventos, qui pluuiam pariunt. epist. de arte poet. *aut pluuium describitur ætem*.

IMPUNE

IMPUNE TATUM, &c.] quidam libri veteres habent, *impune totum per memos, &c.*
 DEIVAE] quæ sæpe à recta via, seu regione decurrant. paullo aliter dixit *deivum sortum*. Ode.
 xi lib. 1.

OLENTIS VIXORES] hirci vxores, videlicet capellæ. *ἄκχορ*, vt SATY. 3. lib. 2. *Bellua cognatos elisit*. & Virg. Melib. *Vir gregis ipse caper*. & Georg. 3. *Quem legere ducem, & priori dixere maritimo*.

COLUBRAS] sic habent cod. 2. Vatican. & Fabr. neq; verò refert vtrum legamus, *colubras*, an *colubras*. vtrumq; enim vsu receptum est. Nonius.

NEC MARTIALEIS HÆDILIA LVPOS] nec hædorum septa, id est, greges metuunt lupos. hædilia autem pes est ionicus pro choriainbo qui pedes tempore sunt inter se pares. sic Hom. *ὄδωρ δ. Εὐς ἴω ἀδὲ κείρα πολλὰ βλοχὴν σπῶν ἄνελαν*. Hæd. *μῦθ*. & Cat. ad Cinnam: *Consule Pompeio; rimùm duo Cinnæ sedebant*. Mæchilia: factio consule nunc iterum. & vbi anapæstus pro sponda opositus est, ductum est autem mæchile à mæcho, vt hædile ab hædo. Et puto. *ὁδὸν πῆγετορ*, duobus mæchilibus significari à Catullo domum Luculli, cuius vxorem Clodium, Clodij sororem, Clodius ipse adulterasse dictus est, vt scribit Plut. in Cæsare, & domum Lepidi, quem dolore perisse, vxoris adulterio ex quadam epist. cognito, Pompeio primùm cōsule, scribit Plutarchus in Pompeio: sed Auratus & apud Catullum, non mæchilia, sed mæchidia legendum putat: & hic hædulia, hædulos autem idem vult valere quod hædulos. ego hædulia, malum legi, vt per hædulia intelligamus hædilia. Et verò liquidò confirmare possum, in libris veteribus ferè omnibus scriptum esse hædilia.

VTCVM QVE] id est, quandocumque, seu vbiicumque. Nam vt, quidem apud bonos scriptores valet interdum, vbi, qua parte, quo tempore, cùm, siumulaque. Catull ad Fur. & Aurel. *Litres ut longè resonante Eoa Tonditur vnda*. Idem ad Coloniam: *Verum totius ut lacus, putidaq; paludis, Livi dissimulata, maximeq; est profunda vorago*. id est, vbi. & ad Licinium: *Vt conuenerat esse*. id est, si, simul vt, vel vbi. & Virgil. *Æneid. 5. cæsis ut forè iuuencti Fusum humum, viridēq; super mad fecerat herbas*: id est, vbi, seu quo loco. sic Terent. *mater consequitur: iam ut linen exirem, ad genus a cidit*. id est, cùm limen exirem. Horat. *Od. 111. epod. Vt Argonautas præter omne candidum Medea irata est ducem, Perunxit hoc: 11. sponem*. & SATY. 9. *ut illi Nil respondet am, miserè capu (inquit) abi e*. M. Tull. *offic. 3. ut ille, ut ingressus est, consensim gladium destrinxit*. addatur igitur particula, *cumq;*, tantundem valebit, aut etiã amplius. sic Ode x x x v. huius libri: *ut: cumq; mutata potentem Veste donos inimica linquit*. & *Od. 1111. lib. 4. Vt cumq; desecere mores, Dedicorant bene mata culpa*. & *Od. x vii. lib. 1. ibimus, ibimus, Vt cumq; præcedes, supremum Carpere iter comites parati*. & *Od. x vii. epod. Vt cumq; fortis exilis purperæ*. & *Od. 111. lib. 3. Vt cumq; mecum vos eritis, libens insanientem nauita Bosphorum Tentabo*. sic Terent. in Heautont sed nostrum est intelligere *ut cumq;*, atq; *vbi cumq;* opus sit, obsequi. id est, quandocumque, & quocumque loco: & Plaut. in Epidico. *Vt cumq; in alto ventus est, Ep dice, ex imo velum vertitur*.

DVLCI FISTVLA] fistula Panos scilicet, aut Fauni. Pan enim fistulæ iuuentor. Virg. Alexi. *Pan primus calamos cæca coniungere plures Instituit: Pan curat anen, oniumq; magistros*. Idem pharמעut semper passorum ille audit amores, *Panaq;*, qui primus calamos non passus inerteu. Pan deus pastorum est: atque iccirco monteis, siluas, valleis, & solitudines colit. Idem Virgil. ibidem. *Mecum etiam in silvis imitabere Pana canendo*. idem Georg. 2. *Fortunatus & ille, deos qui noui agrestes, Panaq;*, siluanumq; senem, *Nymphasq; sorores*. & Lucret. lib. 4. *Sex etiã aut septem loca vidi red dere voces, Vna cum id. eres: ita colles collibus ipsis Verba repulantes iterabant dicta referre*. Hæc loca capripedes satyros, *Nymphasq; tenere Finiiti finzunt, & Faunos esse loquuntur: Quorum nocturno strepitu, ludog; iocanti Affirmant vulgò taciturnæ silentia rumpi: Chordarumq; sonos fieri, dulcetq; querelas, Tibia quas fundit digitis pulsata canentum: Et genus agricolò in latè sentiscere cùm Pan Pinea semiseri capiti velamina quassauit, Voco sæpe labro calamos percurrat hiantem, Pistula siluestrem ne cesset fundere musam*.

VSTICAE CVBANTIS] montis in Sabinis: *cubantis*, leuiter declius, vt cubantis hominis speciem præ se ferre videatur.

LAEVIA] læuia laxa, assiduo aquarum cursu attrita, & expolita. Virg. Georg. 2. *Nec tilia læuis*. & ibid. *Item læuis calamos*, &c. vide sup. quæ annotauimus ad Oden 11.

PERSONVERE] propriè, & vtitatè, id est, sonitum acceptum reddidere: vel sonitu completæ fuerunt. sic SATY. 6. lib. 2. *simul domus alia Molossæ Personat canibus*. & M. Tull. ad Lept. lib. 6. *si abest maturitas alatus, iam tamen personare aureis eius huiusmodi vocibus non est inutile*. & pro Roscio Amerino. *animi & autum causa tot homines habet, vt quoti diano cantu vocum, & neruorum tota vicinitas persone*. alia huius verbi vis est, epist. 11. lib. 1. *Est mihi, purgata cerebro qui personet anem*. sic Virgil. *Æneid. 6. Cerberus hæc ingens latrato regna trifuuci Personat*. & ibid. *Sed tum forè, quæ dum personat æquora conchæ*.

HINC] ex meo fundo.

AD PLENUM] ita loquitur Virg. Georg. 1. *Huc ager ille malum, ducenq; a fontibus unda* Ad plenum calcantur.

56 BENIGNO CORNU. pleno & largo cornu. vt in carmine seculari ad Deos: *apparetq; beata pleno Capia cornu.* & epist. ad Iccium: *aurea fruges Italia pleno defudit copia cornu.* ordo est, hinc, id est, ex agro meo opulenta ruris honorum copia tibi manabit ad plenum, benigno cornu. ruris honores appellat ea omnia, quæ ruri nascuntur. *benignus* autem valet idem, quod largus, liberalis, munificus: proprie qui bonis & dignis largitur, interdum etiam qui indignis, tum apud M. Tull. tum apud hunc poetam, & ceteros bonos latinitatis auctores: ex quo benignitas, quæ idem valet, quod beneficentia & liberalitas. M. Tull. frumentaria. *qui benignitate ad docti per beneficium & gratiam ciuitatibus concesserunt, ut nummos pro frumento darent.* & Offic. 1. *videndum est, ne obest benignitas & in ipsis, quibus benignè videbitur fieri, & ceteris.* Idem pro Deiotaro, Deiotarus dicere est solitus benignè sibi à populo Rom. esse factum, &c. iterum Frumentaria, *ut ambitiosi homines, & benigni, cum pluri senatus aestimasset, quam quanti esset annona ex senatus estimatione, non ex annona ratione, soluisset. ibid. benignè ac liberaliter.* orat. contra Rullum ad pop. Gracchorum benignitas. de orat. lib. 2. *raro datur, ut possit liberalitatem ac benignitatem ab ambis, atq; largitione se iungere.* Teren. in Hecyra. *nihil tibi apud me defieri patiar, quin, quod opus sit, benignè prebeatur.* Plaut. Menæchm. *Tanta ad narrandum argumentum est benignitas.* T. Liuius lib. 9. *prædæ erat largitor: & benignitatem per se gratam comitate adiuuabat.* Hor. Od. x x i x. lib. 3. de fortuna. *Nunc mihi, nunc alij benigna.* & Od. x v i i i. lib. 2. *At fides, & ingeni benigna vena est.* & Od. 1. epod. *Satis, superq; me benignitas tua Diuauit.* & Sary. 2. lib. 1. *Quippe benignus erat: contra hic ne prodigus esse Dicatur, motuens, inopi dare uoluit amico, Frigus quod, duramq; famem depellere possit.* ibid. *at hic si, Quæ res, quæ ratio suaderet, quæque modeste Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus Esse, daret quantum satum esset.* & Satyr. 3. lib. 2. *vini somniq; benignus.* & Od. 11. lib. 4. *dabimurq; Diuis Turæ benignis.* & Od. x v i l o. epod. *Egens benigne Tantalus semper dapn.* & epist. ad Scæuam lib. 1. *Si prodesse iuu, pauloq; benignius ipsum Te tractare uolet.* & epistol. ad Mæcenat. 2. lib. 1. *benignè, Respondet.* Festus uult esse compositionem ex bono & gignendo, notissimum est prouerbiū *Αμλθεῖας κόρυς*, id est, capræ Amaltheæ cornu: quo significatur omnium rerum ueritas & copia.

HIC IN REDUCTA VALLE] vallem reductam appellat (opinor) quæ sinus quorundam flexuosos, & recessus habeat: in quibus quis à ventis, & iniuria calitatus esset queat. sic Virgil. Georg. 4. *inq; sinus scindit sese unda reductos.* eademq; repetita sunt Æneid. 1 & Æneid. 6. *Interdū uidet Æneās in valle reducta Seclsum nemus.* & Horat. Od. 11. epod. *As in reducta valle mugientium Prospectat errantem greges.*

CANICULÆ VITABIS AESTVS] Caniculæ nimios ardores vitabis, sed de Canicula dicemus nonnulla ad Od. xii. lib. 3. ibi, *Te flagrantem airox hora Canicula Nequæ tangere.*

ET FIDES TEIA] Lyræ Anacreontis Teij, id est, modis & cantibus, qui Anacreontis versibus sunt pares, & similes Anacreontis (vt scribit M. Tull. Tuscul. quæst. lib. 4.) *Teia poetis est amatoria.* de eodem sic Pausanias Atticis. Anacreontis Teij, qui maiore ex parte res amatorias scripsit, statua in arce Atheniensium prima post Sapphorem locata est, eo habitu, & statu corporis, cuiusmodi credibile est esse hominis ebrij canentis. sed de Anacreonte plura dicemus ad Od. 14. lib. epod.

DICES LABORANTEIS IN VNO PENELOPEN] canes Penelopem, & Circen vitramq; vnus Vlyssis amore ardentem. Vlysses autem ex Penelope Telemachum, ex Circe Telegonum patriciam suscepisse traditum est.

VITREAM] vel splendidam instar vitri, & ita formosam: vel pellucidam, quales ab Epicuro Deos inductos esse scribit M. Tull. de diuin. 2. his verbis: *Deos enim ipsos iocandi causa induxit Epicurus pellucidos, & perspicillos.* &c. quos alibi *μυροζαμμους* appellat: vel marinam, quod magis probò. aqua enim, corpus est *Ἀλγῶν*, vt vitrum. Atque iccirco aqua, vitrea dicitur: & color aquæ, vitreus, quasi pellucidus ac cæruleus. Itaque Nymphæ marinæ apud Virg. 4. Georg. velleræ carpunt vitreo colore fucata. sic Virg. *eam circum Milesia velleræ Nymphæ Carpathi byali saturo fucata colore.* & Horat. ponunt vitream appellat lib. 4. Od. 11. *vitreo daturus Nomina ponto.* Iam cæruleus, seu glaucus color diis & deabus marinis, & fluuiis tribuitur. idem Od. x i i i. epod. de Theryde: *nec mater domum Cærulea te reuehet.* Virg. lib. 8. *Æn. de Tiberi. cum tenuis glauco velabat amictu.* Carb. *isus & crineis umbrosa tegebat arundo.* Idem 12. *& quæ cærules sunt numina ponto.* Idem 7. de Neptuno, *Cæruleo per summa leuis volat aquora curru.* Idem v i i i. extr. de Nilo: *& tota vixit vocantem Scythum in gremium.* alia ratione dixit famam, vitream Satyr. 3. lib. 3. *quem cepit vitrea fama.* per vitream enim, fragilem significari voluit, vt famam popularem. Apud Varionem vitreum pellucidum significat. *Quorundam vitrea togæ ostentans tunica clausæ.* Nonius in nomine Vitreum.

HIC

Hic INNOCENTIS POCULA] vinum Lesbium innocens appellat, id est, innoxium, quod, qui eo utatur, nihil intemperanter, nihil iracundè, nihil furiosè agat: vel refer ad moderatum, ac temperatum eius vsum. quod idem tamen de ceteris vinis dici potest.

Duces] bibes, hauries. sic Plautus Amphit. *eam ego, ut matre fuerat natum, vini eduxi meri:* id est, ebibi: sic Horat. Od. xii. lib. 4. *Sed pressam Calibus ducere Liberum S gestis.* & Od. i. lib. 3. *lucidas luirē sedes, ducere nectaris succos.* non dissimile est illud Od. i. lib. 4. *Illis plurima naribus Duces thura.* & verbum compositum obducere. Cicero Tuscul. i. de Theramene, *qui cum coniectus in carcerem triginta insu tyranorum venenum, ut sitiens, obduxisset, reliquum sic è poculo eiecit, ut id resonaret.* & ita quidam intelligendum putant locum illum. i. epist. lib. i. ad Attic. *qui sic inopes & ab amicis, & ab existimatione sunt, ut mihi videatur non esse adiuvandi.* Curium obducere, id est, non videatur esse adiuvandi: æquo animo ferre etiam Curium competitorum. sic P. Victorius Florentinus explicat. tralatio ducta est à medicamentis liquidis, quæ ægri exforbere solent, ut convalescant. unde nata sunt illa genera loquendi, exforbere & deuorare molestiam.

NEC SEMELEIUS CVM MARTE] tum confundit Bacchus cum Marte prælia, tum à vino & poculis, ad ferrum & arma venit: vel cum vino simul, & ferro certatur, quale fuit Laphtharum, & Centaurorum conuiuium. [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. Georg. 2. *ille furemque Centauros, &c.*]

THYONEVS] sic dictus est Bacchus *δαίτης θυόνης τις, Σιμίλης.* Nam Semelen Pindarus Thyonen appellat. Πυθ. εἰδ. γ. ἀπὲς Ἀδωνιδῶν καὶ Ζεὺς πατὴρ ἡλυθῆναι λίχῃ & ἰμερτὶ Θυνίᾳ. Verum Thyonen rursus dici volunt *δαίτης θυόνης*, quia Bacchus in choris concitatus feratur, & furat. Interpret. Apollon argon. i. τῶν Σιμίλῶν θυόνῶν καὶ δαίτην, ἐπὶ δὲ Αἰχλῶν & ἰνκνὸν αὐτῶν παρρησίᾳ γὰρ οὐκ ἔστιν, & ἐν τῷ ὄρει δαίμων, id est, Semelen, Thyonen nominant, quoniam Æschylus prægnantem, seu gravidam eam induxit, & diuino numine afflatam.

SUSPECTA] tu suspecta Cyro, videlicet suspicianti alium abs te amari.

NE MALE DISPARI] ne tibi tuo malo, dispari, vel misère & valdè dispari viribus, id est inferiori, imbecilliori, &c. Alij sic: non respondentem in amore. vel coniunge malè, cum verbo *iniiciat*, ut paullo post dicemus.

INIICIAT MANVS] iniicere manus non est inferre, hoc enim semper cum vi intelligitur: illud autem etiam sine vi esse, & intelligi potest. ut M. Tull. pro Q. Roscio com. *hic mihi veritas manum iniicit.* & paulisper consistere. & commorari cœgit. Et dominus apud Iuriscōsultos, rei suæ manus iniicere dicitur, cum eam apud alium possessorem repertam apprehendit, & vendicat. ex quo manus iniectio apud eosdem. Paternulus lib. posteriore. *secutus deinde est consulatus C. Caesaris, qui scribenti manum iniicit, & quamlibet festinantem in se morari cogit.* hoc loco autem nomen, *incontinentes*, adiectum, videtur augere vim verbi. Quin mihi magis placet, quod Passeratius nuper mihi dixit in sermone, videri malè coniunctim esse intelligendū cum verbo *iniiciat*: ut malè iniiciat intelligamus, inmaniter, & sceleratè iniiciat. quam sententiam adiuvant hi Tibulli versus. *Non ego te pulsare velim: sed venerit iste Sisufor, optarim non habuisse manus.* Idem, *Alh, lapis est, ferrumq., suam quicumque puellam Verberat: è calo deripit ille deos.* sic alibi malum pro scelero & impio usurpatur. Horat. Od. xii. lib. 4. *quod malè barbaras Regum est vltæ libidines.*

CORONAM] corollam è floribus. solebant enim uti coronis in conuiuiis antiqui. quæ de re & suprà diximus, & dicemus plura ad Od. ii. lib. 4. verum tamen etiam ex Lucretio, hoc intelligi gere licet lib. 3. *Hoc etiam faciunt, ubi discubuerē, tenentq. Potula sepe homines, & innumbrant ora coronis.* quod item declarat versus ille, quem citat Athen. lib. 3. ex Arcestrato. *Αἰὶ τὶ φαύλοισι καὶ ἐν παρρησίᾳ δαίτῃσι τρυγέζου.*

IMMERITAMQUE VESTEM] quæ nihil commertuit, quamobrem ab amante Cyro irato scindatur. Sary. 3. lib. 2. *Culpantur frustra calami, immeritiūsq. laborat Iratus natus paries diu atq. potius.* Virg. moreto. *Immeritoq. furens dicit conuicia sumo.* Terent. Adelph. *Dissidit vestem: resarcietur.*

A D Q V I N C T I L I V M V A R V M.

Od. 18.

Æ R G V M E N T V M.

Vini potu moderato hilarari animum: immoderato, rixas excitari.

N *Vllam, Vare, sacra vite prius fœneris arborem,
Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.*

* *Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neq;*

Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

*Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem * crepat.*

Quis non te potius Bacche pater, serq; decens Venu?

At, ne quis modici transiliat munera Liberi,

Centauræa monet cum Lapithis rixa super mero

*Debellata: monet * Sithoniis non levis Euius:*

Cum fas, atq; nefas exiguo sine libidinum.

*Discernunt * amidi. non ego te candide Bassareu*

*Innitum quatiā: nec variis * obsita frondibus*

*Sub diuum rapiam. senu * tene cum Berecynthio*

Cornu tympana: qua subsequitur cecus amor sui,

Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,

*Arcaniz fides prodiga, * perlucidior viro.*

NULLAM VARE SACRA] hic versus ex Alceo expressus est. Μῆδ' ἄλλο φίλοντος ἀπ' ἑσπερος
διδόριον ἀμύτλω.

MITE SOLVM] mite, quia vix in eò nata mites sunt, seu quia miteis vuas effert Virgil.
Georg. I. Hec malè ium mitem defendet Pampinus vuas ab eodem mitis vindemia dicta, lib. 2. exit.
Mitu in aprici coquitur vindemia saxi.

CATILI] Virgilius geminat literam l. Tum gemini fratres Tiburtia limina linquunt, Fratris Tibur-
ti dictam cognomine gentem, Catilliusq; acerg, Coras. sic Horat. inf. Od. x x i i. lib. 3. in nomine Apul-
licum geminat l.

SICCIS] sobriis, vino nequaquam madidis. vt Od. v. libr. 4. dicimus integro Sicci manè die. & e-
pist. ad Mæcenat. 3. lib. 1. forum putealq; Libonis mandabo sicci, adimam cantare seweris. & M. Tull.
contra Rullum in Senatu. Virum esse vobis consilia siccorum, an vinolentorum somnia videntur? & A-
cadem. quæst. lib. 4. dormientium, & vinolentorum, & furioforum visa imbecilliora esse dicebas, quàm
vigilantium, siccorum, sanorum, & Plaut. in Persa, iam diu factum est, cum bibimus: nimis sicci sumus.

MORDACES] siccuras edaceis appellat O. II. lib. 2. dissipat Euius Curas edaceis. Græci γαργαρες,
& γυργακῆς μελαδῶνας nominant, quasi membra rodentis, & animum mordentis: & γυργα-
λῆς, & γυργαρεος.

GRAVEM MILIT. AUT PAUPER. CREPAT?] id est, quis potus militiæ, aut paupertatis
incommoda queritur? quis de militia & paupertate loquitur, vt oneribus grauibis, & non
ferendis? duobus codicibus calamo scriptis reclamantibus, qui habent, increpat, crepat excuden-
dum curavi, vnum Vaticanum securus, in quo scriptum est, increpat, alia manu, vt faciliè appa-
reat initio, crepat, scriptum fuisse. Præterea Nonius Marcellus docet, crepare hoc loco valere,
queri, & dolere, citatque & hunc versum Horatij, & alterum Lucret. lib. 2. Et crepat, antiquum ge-
nus, ut pietas repletum Persæ facile angustis toleraret finibus eum. sed simpliciter dici potest, crepare,
per translationem quandam sermonis, esse assidue aliqua de re loqui, semperque eam in ore
habere. quemadmodum in epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. Sulcos & vinea crepat mera, & in epist. ad Pi-
sones de arte. Aut immunda crepent, ignominiosaq; verba. & Satyr. 3. lib. 2. Si quid Sertinius veri cre-
pat. & ita versus, qui deinceps sequitur, Quis non te potius, &c. facillimè poterit explicari, hoc
modo, Quis post vina militiam, aut paupertatem habet in ore? quis non potius Bacchum, &
Venerem crebris vsurpat vocibus, ac sermonibus? Tale est illud Theognidis: Εἰ ποῖμαι, πικρὸς
γυργακῆρον ἢ μελαδῶνα. Οὐδ' αὐτῶν ἐχθρῶν, οἳ με λίσσονται κακῶς, id est, si bibero, paupertatem ani-
morum pestem non curo: neq; inimicos & maleuolos homines, qui mihi maledicunt.

AT, NE QVIS MODICI] At, ne quis supra modum bibat, monet Centaurorum, & Lapi-
tharum pugna in poculis orta, & commissa, &c. sic Theognis, 'Ος δ' αὖ περὶ βῆλῃ πῖσι & μέ-
τησιν, σκεπτικῶν & τῆς αὐτῆς γλώσσης κατ' ἑαυτὸν, & δι' ἑαυτὸν, quorum versuum hæc ferè sententia est. Qui
autem bibendi modum superarit, neq; ille iam linguæ suæ, neq; mentis compos est. idem, Α-
φρῶν & ἀδρὸς ὁμῶς, καὶ σώφρων & οἷον & ὅταν δὲ Πίνῃ & πῖσι τὸ μέτρον, καὶ φρονήσῃ νόον, id est, Cum vi-
num supra modum haustum fuerit, stulti peræquæ & intelligentis mentem leuem ac mobilem
reddidit. citatur & hi versus ab Athen. lib. 2. Πότους δ' ἐν καὶ ὅτις αὐτὸς αὐτῶν ἀλαπαίει. Πινέ-
μεν & πῖσι μέτρον, ὑπερ μέτρον ἢ χαλεπῶς, id est, Vinum modicè potum omnies ex animo molestias
abigit, ac dissipat: sin immodicè hauriatur, malum est. huc pertinent & versus Anacreon.
qui citantur item ab Athen. libro 14. Οὐ φίλον, ὅς κε κατὰ πλεονεξίαν ποῖται Νείκεα, καὶ
πόλιν.

ἢ πρὸς μὲν δακρυόεντα λίγαι Ἀλλ' οἷσι μὲν σὺν τε, καὶ ἀγλαὰ δῶρ' Ἀφορδίτης Συμμίσγων ἱερῆς μὴ σκίασθαι φροσύνης, id est, non est mihi gratus, qui ex pleno cratere vinum immoderatè hauriens contentiones & bellum lacrymosum narrat: sed qui musarum & Veneris munera temperans, & commiscens, nihil præter lætitiā, & hilaritatem in ore habet.

CENTAURĒA MONET CVM LAPITHIS] Pirithous Ixionis, & Dix filius, epulum nuptiale Centauris, vt sibi necessitudine coniunctis, præbuit. Cùm fugisset autem eum Marti sacrificare, Deum illum irritauit, sibi que infensum, atque inimicum reddidit. Ita Centauri plus nimio poti sibi ipsi temperare non potuerunt, quin ingenio suo indulgentes Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. Lapithæ autem hanc tam atrocem iniuriam, & contumeliā iniquo animo ferentes, atque vlcisci volentes, magnas Centaurorum strages ediderunt. Antinous apud Hom. *Ἰλιάδ. φ. malus auctor quidem ille, sed tamen hac parte verus, deterere Vlyssēm volens, ne arcum illum difficillimum ad insectandum, intendere conaretur: hanc Lapitharum & Centaurorum historiam profert, dicens, Vlyssēm immodico vini potu impulsū, & mente captum, vt illos, rem suis viribus imparem suscipere, ac tentare. Οἷός τε πρῶτι μάλιστα, ὅς τε καὶ ἄλλοι Βλαπτεῖ, ὅς αὖ μιν χαρδὸν ἔλη, μηδ' αἴσιμα πίνῃ. Οἷός τε καὶ Κίρῳρον ἀγκυλοῦν Εὐρύκλωνα 59 Λαοῖν ὅ μιν μέγα μὲν Πιερίδους Εἰς Λαπίθας ἰδύσθ', ὅς' ἔπει φρίκας ἀπ᾽ αὐτοῖν ὄνῃ, &c. M. Tullius oratione in Pisonem, consulum perpotationem cum Lapitharum & Centaurorum conuiuio comparat. sic ille, *Quod quidem istius in illius reip. luctibus symposium, quasi aliquod Lapitharum aut Centaurorum conuiuium ferebatur.* Centaurum Pindarus ex Ixione & nube Iunonis similitudinem gerentem natum facit: eoque loco hanc Centaurorum & Lapitharum pugnam multis verbis persequitur interpres: quam in templo Thesei depictam fuisse scribit Plutarchus in Theseo. lege & de eadem Hesiodi Apfidem.*

RIXA SUPER MERO DEBELLATA] rixa in conuiuio armis & ferro diiudicata. Verbo *debellandi* crebro vitur T. Lilius, sed impersonaliter, vt loquuntur Grammatici: & interdum absolutè.

MONET SITHONIIS NON LEVIS EVIVS.] monet & Bacchus, qui à Thracibus summa religio colitur: quem non contemnunt Thracēs Lycurgi exitio docti, vel, quem sæpe sibi habent iratum, cùm plus æquo poti, quicquid sibi libet, etiam licere putant.

SITHONIIS] id est, Thracibus. Od. x xvi. lib. 3. *Memphim carentem Sithonia niue.* Euium autem Bacchum esse appellatum à voce bacchantium *ἄοι*, cùm sit notum, de ea re non dicam plura.

CVM FAS, ATQVE NEFAS.] cùm fas, & nefas non iure, neccratione, ne honestate, sed sua libidine discernere, ac metiri volunt: quod cùm sit, res inter se maximè dissimiles, ac contrariæ faciliè miscentur, & confunduntur. Libido enim omnium rerum discrimen, ac delectum tollit, resque maximè inter se distinctas, ac diuersas coniungit, & exæquat, nedum tamquam finis, ac terminus fas, & nefas discernere, aut distinguere queat.

AVIDI] libidine inflammati aliter *avidos nauas* dixit Od. x xviii. huius lib. & sat. 3. lib. 1. *avidum heradem. & coniugas avidos saty. 5. lib. 1.*

NON EGO TE CANDIDE.] candide, liber, simplex, aperte, verax, sincere, Od. ii. epod. *candidum Pauperis ingenium. & sat. 5. lib. 1. anime, qualem, neq; candidiores Terra tulit. & Od. xiiii. epod. candido Mæcenæ. & epist. 6. lib. 1. epist. si quid nouisti rectius istu, Candidus imperti: si non, his utere mecum.*

INUITVM QVATIAM] sacra Bacchi maxima, occultissimaq; religione contineri, reconditissimaque in eis mysteria subesse scribunt boni auctores. huius igitur loci hæc sententia est. te inuitum non commouebo, non te exagitabo. (nemo enim te lacerasset impune) neque tua sacra pampinis inuoluta proferam in lucem, aut diuulgabo: neque res vllas arcanas, & reconditas enuntiabo. quod valer, non progrediar bibendo vsque ad ebrietatem. nam qui immoderatè bibunt, & nimio vini potu fiunt ebrii, res arcanas & reconditas ac tacendas enuntiare ac vulgare solent. *inuitum* autem dixit, quia quamuis Bacchus non inuitus munera sua largiatur hominibus, inuitus tamen eos vino obrui, & ebrios fieri videt. [Licet etiam hæc ad sacrorum Bacchi consuetudinem referre, quam exponit Seruius ad illum locum Virgil. *Æn. lib. 4. qualem commotis excita sacris Thyas, &c.* his verbis. *Commotis sacris ideo dixit, quia in sacrorum reponitione commouebantur simulacra.* vnde Horarius, *non ego te candide Bassareu. Inuitum quatiā.* Bassareu autem Bacchum dictum volunt à Bassaris: de quibus magna quæstio est. Alij enim eas Bacchi nutrices fuisse dicunt, dictas *παιδες τῶν βασιλῶν καὶ ἀρχῶν*, propter insaniam scilicet easdemque Lydas, Mæccatas, & Mimallonas esse nominatas: alij bassaras, calceos fuisse volunt, alij vestimenti genus, vt dicemus ad Od. xxv. lib. 3.]

NEC VARIIS OBSITA.] id est, obducta, operta. obferere enim hoc significat per traslationem. Plautus in Trinummio. *hem istic oportet obferi mores malos, si in obserendo possint intransigere.* Oligia autem significat,

SVB DIVVM RAPIAM] diuulgabo, aperiā. ordo, nec sub diuum rāpiam tua sacra variis frondibus obducta.

SAEVA TENE CVM BEREYCYNTHIO] diximus suprà ad Od. XVI. tympana, cymbala, cornua in sacris Cybeles, & Bacchi adhiberi solita, eadēque ferè religione, & eodem ritu utraque culta esse. qua de re, qui plura scire vult, legat Clementis Alexandrini *σπέρματι*. Tu igitur Bacche, tympana, & cornua tua. quæ impios ad insaniam adigunt, contine, & cōprime: ne patere, me ad insaniam immoderato vini potu adigi, quemadmodum tuæ Bacchæ audito tuo tympano, & Berecynthio cornu, furorē præcipientes aguntur.

QVAE SVBSEQVITVR CAECVS AMOR.] hi sunt vini intemperantiū poti comites: cæcus amor sui, quem Græci *φιλανθία* nominant: arrogantia, atque insolentia caput alius, quā par est, attollens: linguæ incontinentia, seu lingua soluta, atque expedita ad res arcanas, fideiq; commissas, enuntiandas ac diuulgandas.

[ET TOLLENS VACVVM] profert hunc locum Seruius ad illum Virg. *Æneid. 9. Πέρης, caput Romuli venit, &c.* vbi tamen legitur *Attollens* mendosè, opinor.]

ARCANIQUE FIDES PRODIGA.] fides parū certa, & constans in tacendis consiliis occultis, atque arcanis: fides effusa in efferendis, & prodendis rebus tacendis. sic locutus est suprà Od. XII. *animæq; Prodigum Pællum.* & epistola 2. ad Mæcenatem lib. I. *neq; multa prodigum herba.*

PERLUCIDIOR VITRO.] idem dicit, quod iam satis significarat: *fides perlucidior vitro*: id est, fides non continens clausa consilia sibi commissa, sed ea omnibus aperiens, & indicans. aptissima autem vitri similitudine vsus est ad significandam eorum leuitatem, ac perfidiam, qui consilium aliquod occultum sibi commissum continent, & tegere non possunt. Quemadmodum enim vitri natura, quæ perlucida est, nihil earum rerum, quibus imponitur, occultare, aut tegere solet: immo eas perspicuas & aspectabiles, omniumque oculis expositas relinquit: sic ingenia vana, & futilia, nihil rerum occultarum clausum habere possunt, sed eas non solum lingua, verum etiam fronte & vultu aperiunt ac declarant. Ad hunc locum pertinet illud Od. II. *epod. Simul calens inuerecundus Deus Arcana promorat loco.* & Sat. 4. lib. I. *Conditæ cum vitæ aperit præcordia Liber.*

DE GLYCERA.

Od. 19.

ARGVMENTVM.

Se illius amore vri.

Mater sana Cupidinum,
Thebanaq; iubet me Semela puer,
Et lasciua licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Vrit me Glycæa nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata proteruitas,
Et vultus nimium * lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit: nec patitur Scythas,
Et versis animosum equis
Parthum dicere: nec qua * nil attinent.
Hic vinum mihi * cassitem, hic
Verbenas pueri ponite, thurag;
Bimi cum patera meri.

Maestata venit lenior hostia.

MATER SAEVA CUPIDINVM] multos esse vnus Veneris Cupidines à nemine (quod sciam) traditum est. Philostratus autem multitudinem illam Cupidinum mala carpentium (ne quis fortè miretur) Nympharum sobolem esse dicit his verbis: *ὁ δὲ πλάττει αὐτῶν* (inquit)

μη θωμείσης. Νυμφῶν γὰρ δὴ παῖδες αὐτοί. Quamobrem autem Lucianus dialogum quendam inscripserit, Ερωπεί, ex eius dialogi lectione intelligi, quàm à me doceri, malo. hic versus iteratur Od. i. lib. 4.

THEBANAEQVE IVBET] Cadmus Rex Thebarum : eius filia Semele. Hesiod. in Theog. Καμήη δ' ἄρα οἱ Σαμείη τέκε Φαίδιμον ἦν Μιχθαῖσ' οὐ φιλότιμῃ Διόνυσον πολυγῆστῃ, id est, Cadmēa autem peperit clarum filium Dionysum valde hilarum congressa cum Ioue. Iam Semelen complexu Iouis grauidam, & ad pariendum vicinā, dolis lunonis circumuentam, atque inductam penisse à Ioue, vt ea ad se specie, eoque habitu ventitaret, quo fuerat tūm, cūm primum lunonis nuptias expetuerat : Iouem autem, qui ei pollicitus erat, se, quicquid illa peteret, concessurum, in curru ad eam venisse cum fulgure, & fulmine, illāque metu exanimatam esse, vel (vt alij volunt) fulmine conflagrasse : Bacchum verò è flamma ereptum, in Iouis femur coniectum, & institum esse, docet Euripides in Bacchis. aliquot libri veteres habent *iubent*. paullo post omnes ferè *Semele*, non vt vulg. *Semeles*.

FINITIS ANIMVM REDDERE AMORIBVS] id est, referre animum ad amores, quibus finem constitueram. aliter dictum est illud suprā, *animi mēq; reddas*, Od. x vi.

SPLENDENTIS PARIO MARMORE] de Pario marmore sic Strabo lib. 10. οὗ τῇ Πάρῳ ἢ Πάρει λίθῳ λεγομένη ὁρίσιν πᾶσι τῶν μαρμαρογλυφίαν. In Pario est Parius lapis, qui dicitur esse optimus ad marmoris cœlaturam.

GRATA PROTERVITAS] qui sunt exercitati in rebus amatoriis, dicunt ingenij ferocitatē, feruorem, & proteruitatem in puella, modestia, & pudore, & taciturnitate gratiorem esse. sic Od. v. lib. 2. Iam proterua Fronte petes Lalage maritum. Od. x x v. huius libri, *iuuenes proterui*. per translationem autem Od. x x vi huius lib. *uentos prouernos* nominat. & Od. x x vi. *epod. proteruum Africum*. [Seruius ad illum Virg. locum Alex. *tristeus Amaryllidis iras*. hunc locum proferit, & videtur proteruitatem, interpretari iram non veram: quæ aliquid gratiæ (inquit) habere consuevit.]

LUBRICVS ASPICI] lubricus ad aspiciendum. quem difficile sit ita constanter, & continenter aspicere, vt Glycera: complexum non expetas. qui aspicientem percellere solet. & trahit ducta est à via lubrica in qua insistere, aut ingredi sine casu aliquo, vel prolapsione egrè quisquam potest. nonnulli sic : cuius splendorem oculi ferre non possunt. quod non displicet : alij vultum aspicere lubricum, politissimum, nitidissimum, & pulcherrimum interpretantur. nihil præterea animaduertendum autem hoc loquendi genus *lubricum aspicere*, à Græcorum consuetudine ductum. de quo ad Od. vii i. lib. 4. dicimus.

CYPRVM DESERVIT.] Cyprum, vbi religioissimè colitur, & cuius est præfes, custos & domina, vt supra & Od. iii. hoc loco autem studiosum adolescentem admonere volo de eo, quod tradit interpretes Homeri *iliad. i.* cur Venus Cypris dicatur, recentioribus hominibus non esse notum. Ait enim ille Cyprin dictam ab Homero, quasi *κυπρία*, propterea quod sine Venere, id est, sine concubitu, & complexu venereo mulieres grauidæ non fiant. Induxit autem (inquit ille) & decepit Hesiodum, ceterosque poetas Homero posteriores, id, quod ait Homerus *iliad. θ. ἡ δ' ἄρα Κύπριος ἱκανὴ φιλομειδής, ἡ φρεσὶν*. ex illis verbis enim existimarunt Venerem in Cypro esse natam. sed eò (inquit) profecta est, quia ibi colitur. non continuo autem si quis Deus aliquo in loco colitur, in eo quoque natus est. Ita nunquam ab Homero Apollinem Delium, aut Pythium esse appellatum, quamuis sciat Homerus utroque in loco eum sanctissimè colitur, templaque ei religioissima esse consecrata. Omnia autem ferè deorum epitheta apud Hom. vel ab animi affectibus, vel ab actionibus, vel ab iis, quæ ad corpus pertinent, deducta sunt : vt *Ἀπόλλων ἱκετήϊός τις*, & *ἐκπύλος* & *ἐκφύργος* γλαυκῶπις Ἀθλῶν, λευκώλενος ἦρ. ῥοδόδακτυλος ἦρ. λευκοσφυρὸς ἦρ. νεφέληχερὴς Ζεύς. Ἀρης βροχλοῖτης. Ποσειδῶν κύοσιγαιος, & κυανοχαίτης, id est, Apollō iaculator, & longè iaciens, & procul à se arcens : Pallas glaucis oculis, seu horribili aspectu : Iuno candidis vlnis : Aurora roseis digitis : Hebe candidis talis, seu calcanis : Iupiter nubium congregator. Mars mortalium pestis ac perniciēs. Neptunus terræ concussor, & glauca cesariæ.

ET VERSIS ANIMOSVM EQVIS PARTHV] Parthos fugienteis ex equis pugnare traditum est : sic Od. xiii. lib. 2. Miles *agittas*, & *celerem fugam Parthi* : *catenas Parthius*, & *Isalium Robur*. repetendum verbum, perthorescit *ἀπὸ κυνῶν*. & epistola ad August. lib. 2. *ipse ego, qui nullas me affirmo scribere versus, inuenior Parthi mendacior*. de quo loco, suo loco. Virg. Georg. 3. *Fidentemq; fuga Parthum, versisq; sagittis*. Cicero ad Papir. Pætum iocans, Itaque obtemperare cogito præceptis tuis. hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima. contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inueniri posse. Quidam legunt hoc loco, *Nec versus*. quam scripturam quamuis nusquam repererim, non improbo tamen. Sed receptam sequor. nam copulatio, Et, pertinet ad nomen *Scythas*, non ad verbum *paritur*. sic Od. x i. lib. 2. *Nec senos Lapithas*, & *nimum* mero *Hylæum*.

NEC, QUAE NIHIL ATTINET] Venus non patitur me bella scribere, nec Scythas, nec alia id genus, quæ nihil ad amorem attinent.

HIC VIVVM MIHI CAESPITEM] aggreditur ad Venerem sacrificio placandam, ut facilius eius puellæ, cuius amore vitur, complexu potiat. vivus cæspes autem interdum aræ locum obtinet, maximè in rebus subitis, & longiorem moram non ferentibus, ut Od. VII. lib. 3. *positusq; carbo in Cæspite vino.* Verbenarum quoq; in sacrificiis usus erat, & ad aras adhibebantur. Terent. in Andr. *ex aras sume verbenas.* & Od. II. lib. 4. *ara casti Vincula verbenis.* Sagmina (inquit Festus) vocantur verbenæ, id est, herba puræ, quia ex loco sancto arceffebantur à consule, prætorè ve, legatus proficiscentibus ad sedus faciendum. Quin etiam frondeis felices, ut laurum, myrtum, oliuam, verbenas appellabant veteres, & his aras coronabant: Præterea thus adolebant, & vinum è patera libabant: quæ omnia hic enumerantur. Vivum autè cæspitem intellige virentem: seu cuius herba adhuc viridis est, & terræ humore alitur. Contrà Homerus *ιδάδ.* Flammam arfactam seu marcesfactam esse dicit, quæ extincta est, *Ἀντὶ τοῦ πῦρ οὐκ ἔσθ' ἵμερ' ἱμερῶν.*

MACTATA HOSTIA] id est, postea quàm mactata fuerit hostia. Scio aliter explicare Kraßmum, & referre hoc in prouerbiorum numerum, *lenior mactata hostia*, pro homine facili & mansueto, sed errat.

VENIET] Glyceræ.

A D M Æ C E N A T E M.

Od. 20.

A R G V M E N T V M.

Inuitat eum ad conuiuium minimè sumtuosum.

Vile potabis modicis Sabinum,
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Cōditum *leui, datus in theatro
Cum tibi plausus,
Care Mæcenas, eques: * ut paterni
Fluminis ripa, simul & iocosa
Redderet laudes tibi Vaticanæ
Montis * imago.
Cacubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes unam. * mea nec Falerna
Temperant vites, neq; Formiani
Pocula colles.

VILE SABINVM] vinum Sabinum, id est, non admodum magni pretij. epistol. 12. lib. 1. Vilem amicorum annonam esse dicit, ubi quid deest viris bonis. epist. 15. *omajum vile.* & 1. *Vilius argentum est auro.* Satyr. I. lib. 1. *vilem assem.* Satyr. II. lib. 2. *vilibus oues.*

GRÆCA TESTA] condebant vinum in testis, id est, amphoris, seu cadis fictilibus, antiquitus: quarum optimæ erant, quæ fingeantur in Græcia. propterea Græcam testam dixit. Græcam autem vel Cumanam, vel Samiam intellige huc pertinet illud Od. XIII. lib. 3. *Sparta-cum si qua potuit vagantem Fallere testa.* & Od. X. XI. eiusdem. *O nata mecum consule Manlio, &c.* Falluntur autem qui testam, dolium interpretantur, quamuis dolia, fictilia fuisse, non negem.

LEVI] leui à verbo lino, id est, picaui, vel gypso obduxi hinc relino. Terent. in Heaut. *releui do-lia omnia, omne series.*

DATVS IN THEATRO CUM, &c.] tempus notat notum est autem, claros, & gratiosos, & bene de rep. meritos viros, nisi forte aliqua inuidia laborarent. à populo ludos spectante solitos esse plausu excipi: factiosos contrà, & inuidiosos sibilis. M. Tull. pro Sextio. *In hunc confessum P. Sextius tribunus pl. cum ageret nihil aliud in eo magistratu, nisi meam causam, venit, ac se populo dedit, non plausus cupiditate: sed ut ipsi inimici nostri voluntatem uniuersi populi viderent. Venit (ut cæus) ad columnam Meniam, tantus est ex omnibus spectaculis usq; à Capitolio, tantus ex fori cancellis plausus excitatus, ut nun. qm im maior consensio, aut apertior populi Rom. uniuersi fuisse ulla in causa diceretur. ad*

quæ

quem morem referendum est illud Satyr. 1. lib. 1. *populus me sibilat: at mihi plando Ipse domi, simul- ac nummos contempletur in arca.*

VT PATERNI FLVMINIS] Etrusci fluminis, id est Tiberis: Mæcenæ enim Etruscus erat origine, & à regibus Etruscis prognatus, vt diximus supra ad Oden primam, *Mæcenæ atani edite Regibus*: quod & Prop. docet. lib. 3. *Mæcenæ eques Etrusco de sanguine Regum.* Tiberis autem ab Etruria fluit.

IOCOSA IMAGO] echo, vt sup. Od. xii.

CÆCUBVM] vinum subintell. vinum Cæcubum etiam ab Athenæo commendatur libr. 1. his verbis: *ὁ καίνοβος, πλεονέκτης, ὁ τινοῦ. πικρὸν αὖτις διὰ μεταίτησιν.* id est, generosum autem etiam est Cæcubum sensum pungens, ac feriens, vehemens. colligit autem vetustatem post aliquam multos annos. scriptum est etiam in nonnullis codicibus Cæcubam, vt perneat ad nomen, vuam.

ET PRÆLO DOMITAM CALENO] devino Caleno idem Athen. eod. lib. ὁ Καλῆνός, καὶ φῶ, τοῦ Φαλέρου ὁ τε καὶ πέρ, id est, vinum Calenum, ventriculo vtilius, quàm Falernum. Od. xxi huius lib. *ἔντα μὲν Καλὴναι φάλαξ, quibus dedus Fortuna vitem.* Calenum autem à Calibus dictum, quò deducta est Colonia à Romanis, vt scribit Paterculus lib. 1. [Vuam pro vino posuit, vt docet Seruius, ad illum Virgilij versum, Georg. 2. *Et turpe in anibus prædam fert una racemos.*

MEA NEC FALERNÆ TEMPERANT] nec Falernæ vites, nec Formiani colles meâ pocula temperant: id est, pocula mea non sunt temperata vino Falerno, neq; Formiano. lege quæ annot. ad Od. viii. sup.

IN DIANAM, ET APOLLINEM.

Od. 21.

Sæculare Carmen.

Dianam tenera dicite virgines:
Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamq; supremo
Dilectam penitus Ioni.
Vos latam fluvii, & nemorum coma,
*Quacumq; aut gelido prominet * Alcido,*
Nigris aut Erymanthi
*Silvis, aut viridis * Cragi:*
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalémq; mares, Delon Apollinis,
Insignémq; pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Pestemque a populo, & principe Casare in
Perfas, atque Britannos
Vestra motus ager prece.

DIANAM] carmen est sæculare: *ἀποτέμνον*, id est, comparatum ad mala impendentia, seu alioqui timenda, auertenda: ad Apollinem & Dianam. Hi autem dij offensi & irati, horribiles & formidolosi sunt. exanimant enim & interimunt: Exemplo est Niobe, cuius liberos mares quidem Apollo, & feminas autem interfecit Diana. Homer. *ἰδυοσ. ε. Ἐλθὼν δὲ γυρότοξ' Ἀπόλλων Ἀρτίμιδι ξυὼ Οἷς ἀθανάτοῖς βελίοντι κατὰ γυναι.* Præterea Apollo, qui idem Phœbus est. & sol, annum metitur: Diana, quæ eadem est luna, menstruum spatium conficit, & ita hi dij temporum omnium æternitatem regunt & continent. Hoc igitur carmine puellæ Dianam, pueri mares Apollinem placare ab Horatio iubentur, vt bello composito, & sedato, pacem atque otium: fame discussa, & prostrigata, frugum vbertatem & rerum omnium copiam: peste depulsa, cæli salubritatem, & corporum valetudinem populo Rom. impetrent. Denique si cui huius carminis sententia videbitur obscurior, legat aliud carmen sæculare, quod est post epod. Confirmo, illius carminis lectionem multum ad hoc, lucis allaturam. Verum non est omittendum, Apollis,

nem apud Homerum semper favere Troianis. Itaque Paridis sagittam in Achillis eam corporis partem, quæ vulnerabilis esset, direxit. Virg. lib. Æneid. 6. princip. *Phæbe grauen Troia semper miserate labores, Dardania qui Paridis direxisti tela, manusq; Corpus in Æacida.* Merito igitur orant cum Romani, qui ab Ænēa orti sunt.

63 INTONSV[M] ἀκρονόμος. Od. x. v. epod. *Intonosq; ageret Apollinis aura capillos.* Tibull. lib. 3. *Anthe: sic tibi sint intonsi Phæbe capilli.*

LATONAMQVE SVPREMO] Hesiodus Latonam quartam numerat Deam cum qua Iupiter Titanibus deuictis, regnoque pacato, concubuerit. *Ἀπὸ Λατοῖας, καὶ Ἀρτέμιος ἰοχάρους Ἰμπερίωνος γένουσι πᾶσι πάντων θεῶν ἑσπερίων Γαίης ἅρ' Αἰχρόχαιο Διὸς Φιλότῃ μιν γένεσσι.*

VOS LAETAM FLVVIS, ET NEMORVM] id est, vos virgines dicite Dianam *latam fluvium*, &c. id est, quæ fluuiis delectatur, & arborum frondibus. *coma* autem lego, non *comam*, veterum codicum auctoritatem secutus, duorum Vatic. Iannoct. Vrsini, Faër. Tornesii. Nicotiani.

NEMORVM COMA] arborum frondibus, vt Od. III. lib. 4. *Et spissa nemorum comæ.* & Od. VII. *redunt iam gramina campi, Arboribusq; comæ.* & Catull. de fælo: *nam Cytorio in iugo Loquente sepe sibilum cadit coma.*

ALGIDO] Algidum (inquit Strabo) *παλῆχιον*, id est, vbs parua est inter Tusculum, & montem Albanum: & mons eiusdem nominis. vide Od. IIII. lib. 4. & x. IIII. lib. 3.

ERIMANTHI] Erimanthus Arcadiæ fluuius, vt scribit Mela & mons eiusdem nominis.

CRAGI] seu Gragi: nihil refert. est autem Cragus (inquit Strabo 14. lib.) mons, & oppidum in Lycia.

Vos] mares quod sequitur versu proximo.

TEMPE] Tempe Thessalica de quibus sup. Od. I. & inf. Od. I. lib. 3. Non Zephyrus *agitata tempe.*

TOLLITE LAVD.] fert laudibus, laudate.

NATALEMQVE DELON.] in qua nati sunt Apollo & Diana: qua de re sic M. Tullius libr. Accusat. 3. *ne postea quidem potuisti accipere id, quod est proditum memorie, ac litteris: Latonam ex longo errore effuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam, temporibus exactis fuisse Delum, atq; ibi Apollinem, Dianamq; peperisse.* &c.

FRATERNAMQVE] & tollite laudibus Apollinis humerum insignem lyra fraterna, id est, quam à Mercurio fratre accepit, vt supra diximus ad Od. x. Mercurius enim fratri Apollini probus ab eo furtim ablatis lyram reposuit: ex quo *χευστώρ* Apollo dictus *δὲ πὸ τοῦ τῆς κήρυκος ἀορτῆς*, &c. sed rursus Apollo Mercurio virgam dedit ad vaticinandum magnam vim habentem. Vnde *χευστόρραπς* est nominatus [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. Æneid. 4. *Tunc virgam capit.*]

BELLVM LACRYMOSVM] πόλεμον δακρυέντα, vel *πολύδακρυον*. Homer. *ἰλιάδ. γ. πολύδακρυον Ἄρηα*, lacrymosum Marrem, id est, bellum. hic enumerantur tria horribilia mala, bellum, famem, pestis, quæ placarum & propitiū Apollinem confirmat Floratius à populo Rom. depulsum. neque verò hoc incredibile aut absurdum est. Apellatur enim etiam hic deus *ἐλαττωτής*: id est, malorum depulsor.

ET MISERAM FAMEM] rectè miseram. Nam fame nihil miserius. M. Tull. ad Attic. lib. 5. *iter igitur ita per Asiam feci, ut etiā fames, quæ nihil miserius est, quæ tum erat in hac mea Asia (messis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit.* Homer. *ὀδυσσ. μ. αἵτ' μοι τοῖς ὅμοις ἐσσι, καὶ ἐνὶ στήθεσσι, καὶ ἐνὶ θυμῷ, καὶ ἐνὶ στήθεσσι, καὶ ἐνὶ θυμῷ, καὶ ἐνὶ στήθεσσι, καὶ ἐνὶ θυμῷ.*

PESTEMQVE] pestem immittit, & calamitatem importat Apollo iratus, vt lib. α. *ἰλιάδ. Νῆστορ αὐτὰρ ἐπεὶ δῖος ἔειπεν, ἔπειτα δὲ θεὸς ἄρ' ἐπεμψε Πέστην.*

AGET] à populo Rom. in hostes eius transferet: cum praesertim sua sponte Romanis amicus sit ac propitiū, vt Troianorum nepotibus. depellet (inquit) à populo Rom. mala vestris precibus adductus, nempe bellum, & famem, & pestem.

AD ARISTIVM.

Od. 22.

ARGVMENTVM.

Vita integritatem, & innocentiam vbiq; esse tutam.

Ineger vita, scelerisq; purus,
Non eget * Mauris iaculis, neq; arcu:

Nec

Nec venenatis granida sagittis,

Fusce, pharetra,

*Sine per * Syrtis iter astuosas,*

Sine facturus per inhospitalem

Caucasum, vel, qua loca fabulosus

*Lambis * Hydaspes.*

Namq, me filia lupus in Sabina,

Dum meam canto Lalagen, & ultra

*Terminum curis vagor * expeditis,*

Fugit inermem:

Quale portentum neq, militaris

** Daunia in latis alit esuletis:*

*Nec * Iuba tellus generat, leonum*

Arida nutrix.

** Pone me, tigris ubi nulla campis*

Arbor aestiva recreatur aura:

*Quod latus mundi nebula, * malusq,*

Jupiter urget:

Pone sub curru nimium propinquis

Solu, in terra domibus negata:

Dulce ridentem Lalagen amabo,

Dulce loquentem.

64

INTEGER VITAE] sic dictum integer vite, ut illud Satyr. 3. lib. 2. Integer animi. Quod si quis nam pro cara denomet agna, Integer est animi? & ibidem, Integer est mentis Damassippi creditor? & Sat. 9. lib. 1. ô te Bolane cerebri Felicem. simile illud Virgilij Æneid. 2. vos ô, quibus integer eui Sanguis, ait. & lib. 9. atq, integer ani Ascanius. ibid. Hic annu grauis, atq, animi maturus Alethes. & lib. 12. O praestans animi iuuenis. & lib. 5. Hoc Helymus facis, hoc eui maturus Acastes. & lib. 4. Isq, amens animi. & lib. 11. fortunatusq, laborum. Egregiusq, animi iuuenis. & Catull. in Galliambo, Vagus animi. & Plaurus Triummo. Jati tu sanus mentis, aut animi tui, qui conditionem hanc repudies?

SCELERIS QVE PURVS] sceleris purum accipio eum, qui castas, & puras à sanguine manus habet: qualeis Hippolyti dicit esse Phædræ nutrix apud Euripid. Αἴνας μὲν ἂν ποὶ χόρος αἰνέας Φίρως. contrā Adrastus ille apud Herodot. Clioneis, qui fratre suo interfecto sese ad Cræsum contulerat, non habebat puras manus. sic Herod. ἀπικνίσται εἰς τὰς Σάρδεις αὐτὴ συμφορῇ ἰχρῶν, & ἡ πρότερος χόρος ἰών, & c. sic Horat. Satyr. 1. lib. 2. filij dexteram, quæ à matris cæde temperet, ridiculè, & dissimulanter piam vocat, quamvis ille matrem veneno sit necaturus. Od. x vii. epod. Tibi hospitale pectus, & pure manus. & Satyr. 4. lib. 1. at bene si quis, Et vivat puris manibus. M. Tull. purus à sanguine ciuili. Liuius lib. 45. cum omnis præfatio sacrorum eos, quibus non sine pure manus, sacris arceas, vos penetralia vestra contaminari cruento latronis corpore sinetis? Sic loquuntur & Græci. Plato lib. sex. de Rep. καὶ πῶς ἂν δικαιοσύνη, id est, purus iniustitiæ, & impiorum facinorum, & vsquequaque apud eosdem ἀγνὸς φόνος, id est, purus à cæde, hoc idem nomen iunxit, cum auferendi casu Sat. 3. lib. 2. Stas animo, & purum est vitio tibi, cum iunxerit est cor & eadem satyra cruentum sanguine paterno dixit, qui manus habet impuras sanguine paterno, id est, qui parentem interfecit.

NON REGIT MAVRIS IACVLIS] hanc esse germanam scripturam testantur aliquot antiqui codices. atque huic generi geminum est illud Od. vi. lib. 2. ὅβι Μάυρα σέμπερ Ἀἴσνατ ὕνδα. & Od. v. lib. 3. Nec Mauris animum mitior anguibus. in cod. Turn. delectum erat s. ab aliquo impetrato, & arrogante lectore. Maura autem iacula dixit, quia Mauri optimi erant iaculatores.

SIVE PER SYRTEIS ITER] siue iter facturus per Syrtis, siue per Caucasum. Dux Syrtis in mari Lybico à scriptoribus commemorantur, magna & parua. de quibus cum alia multa ad hunc locum accomodata Strabo lib. 17. cum hæc in primis: ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς ἑσπέρης τῆς Σύρτιος, & τῆς μικρῆς, ὅτι πολλὰ χεῖρ τινε γῶγης ἐστὶν ἡ βύρτης καὶ τὰς ἀμπαύρε, & τὰς πλυα. μερῶν δὲ τῶν ἐπὶ αὐτῇ διὰ τοῦ συμπερίπληγος εἰς τὰ βραχέα, & καὶ ἡ ἑξῆς αὐτῶν οὐδὲν εἶναι τὸ σωζόμενον σκάφος. διὰ περ τοῦ παρὰ πλοῦς ποιοῦνται φυλατῶν μὴ μετρίσσειν εἰς τὴν καλὴν πλοῦς ὡς αὐτοὶ μὴ ἀφύλακτοι ληφθέντες, &c. id est, hu-

ius autem Syrtis, & alterius, quæ minor appellatur, difficultas est, quod multis locis fundus, paludosus ac limosus est sub æstus maritimos recedentis, & accedentis. Euenit igitur nonnullis, ut in breuia incidant, & confidant: raræque sit ea naus, quæ seruatur. Quocirca longè ab his navigationis suæ cursum remouent, cauentes, ne, cum in sinus inciderint, à ventis occupentur imparati. Quibus consentanea sunt, quæ de iis scribit Apollon. lib. 4. argon. *πάντη γὰρ πύλας, πᾶντι μινύει βυθίῳ Τάρφισι, καὶ δὲ σφῶν ἐπιβύει ὕδατος ἄχρη.* Hic est δὲ ἀμφοτέρωθεν παρρησία, id est, viqueque enim lacunæ limosæ, vsquequaque fossæ in fundo algæ referretur surda in eis scateret aquæ spuma. Obscura autem & densa arena adiacet. Dicta autem Syrtis est, *πυρρὸν τὸ σῆμα ὅτι πᾶσι καὶ πᾶσι πολλὸν ὕδατος ἐκσπέρται.* De his Syrtibus ita scribit Dionysius Alexand. Εξείης δ' ἐπὶ Σύρτις ἀγάρροον ὀλκὸν ἰλίοςται Βαιοτήρη, καὶ τῶν ὅσων αὐτὰς ἔρχεται ἄλλη. Et Sallustius de iisdem sic bello Iugurt. Nam duo sunt sinus prope in extrema Africa, impares magnitudine, pari natura, quorum proxima terra prealis sunt: cetera vti fori tulus, aliæ alia sunt, aliæ in tempestate vadosa. Nam ubi maiore magnum esse, & senire cepit ventis, limum arenamque, & saxa ingentia fluctus trahunt: ita facies locorum cum ventis simul mutatur: Syrtis ab tractu nominata. Horatius Od. vi. libr. 2. Syrtis barbaras appellat: ubi *Maura semper Æstuat unda.* Sed cum Horat. hic loquatur non de eo, qui nauigat, sed de eo, qui pedib. iter facit, & qui per loca belluis immanibus infesta ambulans iaculis & lagittis eget: non sunt hic intelligendæ syrtis illæ in mari Lybico, sed potius Lybie soli tudines mediterraneæ arenosæ, puluerulentæ, & siticulosæ: seu, si quis malit, littora talibus marinis syrtibus propinqua. tales sunt syrtes illæ Getulæ, quas ait se aditurum auem canoram factum, Od. vi. libr. 2. *Viam gementis littora Bospori, Syrtisq. Getulas canorus Ales, Hypo boreosq. campos.*

ÆSTVOSAS.] æstuosas vocat non propter æstus maris accedentis, & recedentis: vt Od. vii. libr. 2. *Terrestres in bellum referens. Unda fretis tulit æstuosis,* cum hæ Syrtis sint Mediterraneæ: sed propter cæli, aut arenarum calorem: quemadmodum Od. x x x i. Galabriam æstuosam dicit.

INHOSPITALEM] ἀνέσπερον appellat Æschylus: quod annotauit Muretus. Idem Æsch. *ἀνέσπερον ἔρημον.*

VEL, QVÆ LOCA FABVLOSVS] vel per ea loca, quæ Hydaspes Indix fluius præterlabitur, & alluit: de quo multa fabulosa scribuntur ab historicis.

CVRIS VAGOR EXPEDITIS] securus sum omnium veterum librorum fidem, atque auctoritatem: in quibus sine vlla varietate, excepto Faëni codice, repertum scriptum *curis expeditis*, non, *expeditis*. quam quidem scripturam agnoscit Porphyrius. Quamuis autem sciam, Latine dici posse, *curis expeditis*: tamen nescio quo modo hoc alterum est venustius, & magis Horatianum, sic dixit Catullus *curis solutis*, ad Sirmionem peninsulam: *O quid solutus est beatum curis?* quemadmodum enim vsitare dicunt Latini, soluere animum curæ metu, & similibus: & item soluere curam, & metum, Horat. Od. ix. epod. *metumq. Cæsaris rerum inuas Dulci Lyco soluere.* Virgil. Æneid. i. *Soluite corde metum Teucri.* Lucret. lib. 4. *atq. animi curas à pectore soluat.* & Græci, vt Euripides in Oreste, *οὐ γὰρ χρεὶν ἐμὴ τὸν φόβον λύσασθαι δὲς*: sic expeditre animum curis, & expeditre curas. Prioris generis exempla ex Horatio petere licet. Od. x x i i i libr. 3. *non animum metu, Non mortis laqueis expedit caput.* Od. x x v i i. huius libri, *vix illigatum se triformi Pegasus expedit Chimæra.* quamquam scio nonnullis in libris legi *Chimæra*: quæ scriptura si placet, subaudiendum, amore, aut seruitute, aut Chimæra ipsa, aut quippiā aliud simile. & Od. ii. epod. *Amor Lycij me tenet.* Vnde expeditre non amicorum queant Libera consilia, Nec contumelia graues. Iam apud M. Tull. crebra sunt hæc loquendi genera: *expeditre se ab occupationibus, expeditre se ex laqueis, expeditre salutem.* pro Rabir. Post. *Si quidem tam non semper stulti, quam sero sapientia est, cum stultitia sua impeditus sit, quoquo modo possit se expeditre.* Idem ad Attic. *nos expedites omni molestia.* Terent. Hecyra. *At sic citius, qui se expedit huius arumini, reperias.* alterius exempla sunt, expeditre negotia, expeditre exitum, expeditre nodum. & Horat. Od. i i i. huius libri. *iaculo nobili expedito.* sic Terent. Hecyra. *Rem cognosces: iram expedites.* Virg. Æn. 4. *Non arma expeditent?*

FVGIT INERMEM] vox, *inermem*, non est otiosa. videtur enim lupo ille tam ferus, & immanis Horatium inermem diuinitus fugisse. quod si iaculis instructum, atq; armatum fugisset: neque ita mirum esset, neq; integritati & innocentie vitæ assignandum videretur.

MILITARIS DAVNIA] ad militiam apta. supra Od. viii. *cur neq. militaris Inter aquales inquit.* vel, *militaris*, quæ milites effert strenuos, ac forteis. Apulos Strabo lib. quinto tradit Daunos à Græcis appellatos esse.

ESCVLENTIS] ab esculo esculetum, vt à futrice fruticetum, à salice salicetum, à dumo dumetum. NAC IVBAS TELLVS] Mauritania, seu Numidia potius: cuius rex Iuba. ab hoc C. Curio legatus, Cæsaris in Africa cum exercitu cæsus est. qua de re Iulius Florus lib. ii. & C. Cæsar lib. 2. de bello ciuili.

PIER.

PROR. VBI NULLA CAMP.] pone me in campis incultis, & sterilibus, & horridis propter immoderatam frigus, in quibus denique (vt ait ille) *nulla arbores frondescunt, nulla vites pampinis pubescunt, nulli rami baccarum ubertate incuruiscunt, &c.* Hæ sunt igitur oræ duæ inhabitabiles, quæ obriguerunt pruinâ. tertia est, quæ maximo solis ardore torretur, vt ait M. Tull. libr. sexto de rep. quam Horatius his verbis describit infra deinceps. *Pone sub curru nimium propinqui Solis.* Atqui hanc esse temperatam, & habitabilem, qui nostra & aiorum nostrorum ætate nauigarunt, compererunt. huc pertinet ille locus lib. 3. Od. III. *Qua parte debacchantur ignes, Qua nebula, pluuiaq; rores.* & Od. x. *si neq; feruidâ Pars inclusa caloribus Mundi, nec Boreæ finitimum latet.* Duratâq; solo nines Mæcreatorem abigunt. has easdem oras significat & describit Virgil. Georg. I. *Quinque tenent calum Zona, quarum vna cornuæo Semper sole rubens, &c.* notissimi enim sunt versus: & M. Tull. libr. sexto de rep. vt paullo antè diximus. & lib. I. Tuscul. *ceteras partes incultas, quod aut frigore vigeant, aut urantur calore.* & Lucretius lib. 5. sed paullo aliter, *Inde duas porro propò partis feruidus ardor, Astiduique geli casus mortalibus aufert.* & Tib. libr. 4. ad Messalam pluribus versibus, nomine autem Latino, *pigris*, videtur Græcum nomen *ὑγρῆ* exprimere voluisse.

MALV'S QVE IVPITER] graue, caliginosum, infalubre cælum. vide suprâ ad Od. I. *mauer sub loue frigido.*

VRGET] premit, occupat, perpetuò tegit.

SVB CURV NIM. PROP. SOLIS] hanc vrbis terrarum partem existimabant veteres Solis ardore torreri: quæ tamen est temperata, vt dixi, eiusque temperationis rationem iam antè docuerat Albertus Magnus.

DVLCE RIDENTEM] sic Catullus ad Lesb. *identidem te spectat, & audit Dulce ridentem, misero quod omnino Eripit sensus mihi.* Quod quidem Sappho Græcè dixerat (nam ab ea transtulit in vulgum suum Catullus) *γλυκύς ἰσχυρόν.* Idem Catull. *illa, quam videtis Turpe incedere.* Homer. *ὀδ. ε. ἡ δ' ἑπ' αὖ γλυκύσσι.* & Pindar. in Pyth. carm. 9. *γλυκὴν γαλήνην.* & Apollon. 3. Argon. *Ναυζήσιον μέδ' ἔσσι.* similia sunt hæc Horatiana. Od. XII. libr. 2. *me voluit dicere lucidum Fulgens oculos.* & Od. XIX. libr. eod. *turbidum Letator.* & epistol. ad Iul. Flor. lib. 2. *canet indoctum, sed dulce bibenti.* & Od. XXVII. libr. 3. *Perfidam ridens Venus.* Quamquam illud *canet indoctum, sed dulce bibenti*, potest dici esse dissimile, propterea, quod verbum *canere* cum quarto casu coniungi solet, & vocis agentis est.

AD CHLOEN.

Od. 23.

ARGVMENTVM.

Non esse iam, quòd virileis complexus extimescat, viro matura.

VItas inuleo me similis, Chloë,
Quærenti pauidam montibus anis
Matrem, non sine vano
Auratum, & siluæ metu.
*Nam seu mobilibus veris * inhorrui*
Aduentus foliis: seu viridæ rubum.
Dimouere lacerte:
Et corde, & genibus tremis.
Atqui non ego te, tigris ut aspera,
*Getulæ ve leo frangere * persequor.*
Tandem desine matrem.
Tempestiua sequi viro.

VITAS INULEO ME SIMIL.] Videtur Horatius hæc ex Anacreonte expressisse, vt iam pridem indicauit Erricus Stephanus vir doctiss. versus autem Anacr. aliquantum deprauatos, sic emendauit: *Απὸ τῆς τοῦ ἡλίου γαλήνης, ὅς ἐσ' ὅλην περίσσης δαπλεῖ φθὲς δὲι μή τις ἐπ' αὐτῇ.* Iam verò, *inuleo* habent libri veteres complures sine aspirationis nota quos secutus sum.

ET SILVÆ.] *ἡ δὲ γῆς ἐστὶν*, vt Od. xiiii. epod. Νῆυσq; deducunt Inuē, Nunc mare nunc silvæ Threicio Aquilons sonant. Sic Catullus de coma Berenices, *Prisina vota nouo munere dissoluo*, ibid. & *omnī dīta quis vti ē pectus euoluam*. & de poemate Smyrna, *Smyrnam iucana diu secula peruolunt*. Et Luccretius lib. 1. *Materies igitur solido quæ corpore constat. Esse æterna potest, cum cetera dissoluantur*. & eod. lib. *Atque in eas res, sum res omnia dissoluntur*. & lib. 3. *Quò quares possint discedere dissiluiq; nisi quis contendat versus esse spondaicos*. & Tibull. eleg. 7. lib. 1. *Hunc cecinere diem Parce fatalia uentes* *Stamina non ulli dissoluenda Deo*. & 10. *Sit saltem ornatas dissoluisse comas*.

NON SINE VANO, &c.] Virg. Georg. 3. *Nec vano horret strepitus*.

NAM SEV MOB. VERIS INH.] cum hæc scriptura optimorum codicum manu scriptorum auctoritate nitatur, ex eaque optima sententia ducatur, non video, cur debeat mutari, eaque probari, quam quidam viri docti dicunt in antiquis nonnullis libris reperiri. Nam, *seu mobilibus vitis inhorruit Aduentum foliis*. per veris aduentum autem Fauonium significari puto, veris comitem.

ET CORDE ET GENIBVS TREM.] Virg. lib. 2. *Æneid. Nunc omnes terrent auræ, sonus excitat omniū Susceptum, &c.*

TIGRIS VT ASP.] epistol. ad Pis. *Serpentes anibus gementur, tigribus agni*. Virgil. *Æneid. 4. Hyrcanæq; admovent ubera tigres*.

GETVLVSVE LEO.] Virg. *Æneid. 5. tergum Getuli immane leonib.*

FRANGERE PERS.] persequor vt frangam, & dilacerem. placet hoc loco colligere aliquot huiusmodi loquendi genera Horatiana. Græcis sumpta sup. Od. xii. *sumis celebrare Elia*. Od. xviii. lib. 2. *hic leuare functum pauperem laboribus Vocatus, atque non vocatus audit*. suprà Od. xv. *ecce furit te reperire*. inf. Od. xxvi. *Musis amicus tristitiam, & metus Tradam procerum in mare Creticum Portare ventis*. & Od. xxvii. *Senis liburnis scilicet inuidus Primata deduci superbo Non huius mulier triumpho*. & Od. iii. lib. 2. *quæ oblique laborat Lympha fugax trucidare viro*.

TEMPEST. VIRO.] Virg. lib. 7. *iam matura viro, plenus & nubilus annus*. Est autem femina viro tempestiua, sententia iurisperitorum, anno duodecimo: Xenophontis in œconom. x v. Plato scribit, *ἀμύς ἔχειται*, id est, tempus floris in femina esse annum xx. Hesiodus autem vult annos quatuor virginem pubescere: anno à pubertate quinto nubere. Sic enim intelligendus versus ille Hesiodi est, *ἡ γυνὴ πέντε ἔτην, πέντε δὲ γαμεῖται*: id est, femina quatuor annos pubescat, quinto nubat. Itaque si pubertas, vt iurisperiti censent, anno duodecimo incipit, anno xvii. erit nubilis: si anno xiiii. (vt mauult Proculus) xix. erit viro tempestiua.

AD VIRGILIUM.

Od. 24.

ARGVMENTVM.

Deflet Quintilij Vari mortem.

* **Q**uis desiderio sis pudor, aut modus
Tam cari capitis? praecepe lugubreia
Cantus Melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget? cui pudor, & iustitia soror
Incorrupta fides, nudaq; veritas,
Quando ullum inuenient parem?

Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu, non ita creditum,
Poscis Quintilium deos.

* Quid si Threicio blandius Orpheo
Audistam moderere arboribus fidem?

Nam

*Num vanaredeat sanguis imagini:
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
* Durum, sed lenius sis patientia,
Quicquid * corrigere est nefas.*

QVIS DESIDERIO, &c.] id est, quid est, cur quemquam pudeat desiderio tam cari hominis 67 affici: aut quid est, cur quisquam eius desiderij finem facere debeat?

GARI CAPITIS.] sic loquuntur Græci *φίλη καὶ φιλῆ, μερὴ καὶ φιλῆ*. unde hæc latinis vsitatissima: *filium caput, leporem caput, ridiculum caput*. ex nobilissima corporis scilicet parte, totum intelligimus.

PRÆCIPE LVGVER. CANT.] Hortatur, & orat Musam, ut sibi suggerat, & subministrat cantus lugubres, & funebres, & ad deplorandam Quinctilij mortem accommodatos. non est autem præcipere idem, quod iubere, aut imperare, ut vulgus putat: sed præmonstrare potius, & docere. ut Sartyr. 2. lib. 2. *Nec meus hic sermo est, sed quem præcepit Osellus*. & in epistol. de ar: Poët. *Quicquid præcipies, esto brevis*. unde præcepta, quæ Græci vocant *πρόφηται* epistol. ad August. *Mox etiam præceptis præceptis format amicis*. M. Tull. Catilinaria 3. *orare, ut uem illi facerent, quæ sibi legati eorum præcepissent*. Idem pro Murena. *Quod si e portus soluentibus y, qui iam in portum ex alto inuehantur, præcipere summo studio soleat & tempestatum rationem, & prædonum, & loorum, &c.* Idem Catil. 2. ad Quir. quibus hæc præcipiendum videtur, utrum scilicet. & idem, quod ceteris omnibus, ut d. sperent, si ita quod conantur, consequi possent. Terent. Adelph. Do. m. monui, bene præcepi semper, quæ potui, omnia. ibid. & quod quio, Conserui ad eundem illi præcipio modum. Hoc salum est, hoc adustum est, hoc lautum est parum.

ERGO QVINCTILIVM.] hi sunt cantus lugubres, quos fingit Horatius à Musa sibi esse præmonstratos, præceptos, & traditos. Non sine artificio autem Horatius Virgilium magno animi dolore ex Quinctilij Vari morte affectum consolaturus, sensum & cautè ægro, saucioque animo medicinam adhibet, ne ad vulnus recens illidat manus, ut ait ille apud Æschylum. Videtur enim primum assentiri, atque indulgere lugenti, eiusque fletum & lacrymas approbare, qui talis amici nacturam fecerit: itaque cum Diis immortalibus de hac Quinctilij morte quoddammodo expostulat: Deinde posteaquam sese Virgilio lacrymarum & luctus quodammodo socium adiunxit, aggreditur paullo maiore fiducia ad eius ægritudinem minuendam, ac leuandam commemorationem conditionis humanæ: quæ est, ut semel omnibus moriendum sit, postremo ostendit nihil eum lugendo affecuturum, neque vlla umquam ratione effecturum, ut Quinctilius reuiuiscat.

PERPETVVS SOPOR.] mors. Longum somnum appellat. Od. 11. lib. 3. *ne longum tibi somnum*, unde Non times, datur Græci *χαλκον ύπνον, ήρπην, ήδρυμν* vocant. ferreum somnum: somnum, unde nemo expergificitur: somnum, quem numquam quisquam exuere potest, vel à quo nemo (vita dicam) egredi, aut exire potest: quamquam *ήδρυμν ύπν* interdum vsurpatur pro dulci, aut alto somno: Virgil. ferreum somnū, & duram quietem. Somnum autem mortis fratrem dici à poetis vel puerinorunt. Homerus *ήλιδ ξ. Ερς ύπν* *ήδρυμν* καὶ στήν η̅ θανάτω. Hesiodus Theog. somnum & mortem noctis esse filios tradit. *Ερς η̅ ύπν* καὶ στήν η̅ θανάτω. Paulanias Eliacorum narrat se inter ceteras statuas, quæ erant Olympiæ, Noctem vidisse in muliebrem figuram, habitumque formatam, quæ manu dextera puerum album dormientem teneret: laua nigrum dormientem similem: utrumque distortis pedibus: esse autem *ήνυμν*, alterum: alterum, somnum, & utriusque Noctem esse nutricem. De somno & morte & eorum causis post Aristot. lege Plutarchum *αὐτὴ τῶν τοῦ φιλοσοφ. δόξα*.

~VRGET?] occupat, opprimit, constitutum tenet?

IUSTITIÆ SOROR, &c.] fidem appellatam esse ab eo, quòd fiat, quod dictum est, scribit M. Tull. offic. 1. & in epistol. quadam ad Tiron. & epistol. ad Att. lib. 12. quæ res maximè est iustitiæ consentanea. Nam ut qui fidem fallit, iustus nullo modo dicendus est: ita qui iustus est, is maximè fidem præstat. verba autem Ciceronis in epistol. ad Att. sunt hæc. *Coccium velim appelles, quod enim dixerat, non facit*. id est, non præstat fidem.

INCORRPTA.] quæ neque pretio, neque gratia violatur. *αδωροδωτης*, vel *αδωροτης*, vel *αδωροτης*, ut virgo. Raram appellat Od. xxxv. eiusdem lib.

NVDAQVE VERITAS.] cur nuda? an quòd qui eam colunt, aperti sunt, ac simplices, mini-

mè omnium recti, aut insidiosii, aut fraudulentii: an quòd veritatis oratio simplex esse debet, neque vllum verborum ornamentum, neque artificium, neque fucum, aliùmve cultum desiderat: an quòd vult in luce, & in omnium oculis collocari: fugit latebras ac tenebras? non semper tamen nuda debet esse veritas, vt ait Pindarus: qua de re vide Oden 71. lib. 3.

MVLTI ILLE BONIS.] sic habent libri manuscr. 2. Vatic. Don. Faërn. Vrsin. Tornes. Nicotian. Russard. Sententia aperta est. Subintelligendum enim, *virum*.

FLEBILIS.] defendendus, deplorandus. non idem valet hoc nomen Od. 11. lib. 4. *Flebilis sponsa iuuenem de raptum* Plorat: neque Od. 1x. lib. 2. *Tu semper urges flebilibus modis Mythen ademptum*.

NON ITA CREDITVM.] non enim ita tibi creditus est Quintilius à Diis immortalibus, vt sibi cum numquam abs te repetere liceret. immò verò ca lege in lucem editus fuit, vt aliquando, & cum ita eis videretur, mqueretur. iniquus es igitur, qui quasi eo repetito, aut crepto tibi facta sit iniuria, ita cum illis expositules, petasque vt eum tibi ab inferis excitatum restituant, quod numquam obtinebis, etiam si blandius Orpheo cuthara canas.

68 QVID SI THREÏCIO.] de Orphæo suprà diximus Ode XII. Threicio autem dictum more Græcorum *Θρηϊκιον*. sic Od. XIII. epod. *nunc mare, nunc silua Threicio Aquilone sonant*. secutus sum hoc loco scripturam cod. duorum Vatic. Faërn. Vrsin. cum quibus in eo consentit cod. Iannocet. quòd habet, Num: dissentit in eo, quòd habet, *Quod si*. Tornesianus contra congruit, quòd habet, *Quid si*. discrepat, quòd habet, Non. vulgati autem codices sic habent, *Quod si Threicio bland*. Orph. &c. Non vana redeat sanguis imagini.

AVD. MODER. ARB.] sup. Od. XII. *Blandum & auribus fidibus canoris Ducere querens*.

VANAE IMAGINI.] *πρὸς εἰδὼλον*. sic Virgil. *Æneid. 4. Es nunc magna mei sub terras ibit imago*. sic Vlyss. *ιδὲ λ. εἰδὼλον* quidem Herculis apud inferos esse narrat: ipsum autem in cælo cum ceteris Diis immortalibus oblectari. qua de re extat apud Lucianum facetissimus, & argutissimus dialogus.

VIRGA HORRIDA.] de hac virga diximus suprà. Od. x.

NON LEN. PREC. FATA RECL.] qui non est ea lenitate, vt precibus fati nexus, & necessitatem resoluat ac rescindat. *lenis recludere* genus loquendi Græcum, de quo alias.

NIGRO COMPLERIT.] compulerit in animarum, seu vmbrarum gregem.

QVICO. CORR. EST NEF.] *ἀδυνάτεον*, non pote, vt suprà Od. 11. ad hanc sententiam pertinet illud Euripid. *Med. Κάπως φέρειν καὶ θνητὸν δῖος συμφορὰς*. id est, oportet eum, qui mortalis sit, calamitates leuiter ferre. Idem in Hippolyte. coron. *Πᾶν ἡ νόσον μὲν ἰσχυρὰς, καὶ θανάτου λήμψας νόσος*: id est, quiescendo, seu patiando, & animo generoso facilius morbum ferres.

A D L Y D I A M.

Od. 25.

A R G V M E N T V M.

Insultat ei, quòd iam vetula, vicissim à iuuenibus contemnatur.

P Arcius iunctas quatuor fenestras
 Flebibus crebris iuuenes proterui:
 Nec tibi somnos adimunt, amatoque
 * Iannua limen:

Quæ prius mulierum facilius monobat,
 Cardines audis minus, & minus iam.

* Me tuo longas perennite volente
 Lydia dormis?

In vicem mæchos anu arroganteis
 Flebis in * solo lenis angiportu,
 Thracio bacchante magis sub inter-
 Lunia vento,

Cum tibi flagrans amor, & libido,

Quæ

Quæ solet matris furciare equorum,
Sanciet circa secur ulcerosum,
Non* sine questu.
Lata quod pubes edera virenti
Gandeat, pulla magis atq, myrto:
Aridas frondeis hiemis sodali
Dedicet Hebro.*

PARCIVS IUNCTAS] dicit Horatius, Lydiæ fenestras ab adolescentibus rarius, quàm antea, lapidum iactu verberari, neque iam eam nocturno amatorum aduentu è somno excitari: quibus verbis significat, pristinam eius formam, qua incendebantur amantes, tempore defloruisse. codices Donati & Fæorni & quidam alij, discordant hic à vulgatis. *iactibus* enim in eis legitur, non, *estibus*: cum quibus consentit Tornesiarque hæc lectio fortasse est verior. Præterea in quibusdam libris veteribus scriptum reperi, *vinctas*: quos non sequor.

AMA'TQVE IAN. LIM.] ianua tua, quæ crebrò aperiebatur propter multitudinem eorum, qui tuum complexum expetebant, nunc perpetuò clausa & obsecrata est.

MVLTVM FACILIS] multum faciles erant cardines, quia ianua crebrò aperiebatur. quibusdam legunt *facilem*, ut sit recti casus, numeri singularis.

AVDIS MIN. ET MINIAM] minùs sæpe audiuntur à te illæ miserabiles amatorum voces, quos tu ætatis flore, & oris pulchritudine ferox excludebas. sic loquitur Sat. 5. lib. 2. *quarta sit parsin Nlysses, Andierin, heres.* & Satyr. lib. 1. *Aud: continuo, quis homo hic est? quo patre natus?* & Homer. *Idiad. φ. αἰς ἀγγε μου Πριάμιο πρὸς σὺνδρα Φαίδιμος ὅς τις Λιοσιόμῳ ἐπιστρίψαι μέλι λυγρὸν ἐπ' αἰγυρὸς, Νήπιον, μὴ μοι ἀποινα πρὸς αὐτοῦ, μὴδ' ἀγρὸς δει.* id est, sic eum affatus est Priami filius suppliciter orans. At hic vocem duram, & immitem audiuit, Stulte, ne mihi munera fere, neq; narra. & M. Tull. Tuscul. 3. *Afflicti sunt, & lamentantur.* li. voce plorans audies, O *uirum fortem?* idem fragmen. Academ. ad Varr. Et *quare quoniam magis amet: Zenonem, à quo bestia nominatur, an Arcesilam, à quo audit, Tu fortassis veram dicis: sed requiram diligentius.*

ME TVO LONG. PERE. NOCT.] hæc erat amoris exclusi vox. post verbum dormis, in codice Fæorni scripta est interrogatio nota: quem secutus sum.

LONGAS NOCTEIS] epist. 1. lib. 1. *Ut nox longa quibus mentitur amica, &c.*

INVICEM MOECHOS] tu nunc vicissim anus facta tuæ prætesitæ arrogantia, atque intollerantia pœnas dabis, complexumque iuuenum exoptans, illorum fastidium, ferociam, & superbiam experieris. Mœchos autem appellat, corruptores, & amatores, ut infra Od. xxxiii. *Quam turpi Pholoë peccet adultero, & xxvi. Nec Damali nomen diuclletur adultero.* & Od. xvi. lib. 3. *Nocturnus ab adultis.*

IN SOLO ANGIPT.] deserto, ut Catull. de nupt. Pel. *sola sub rupe.* Et Lucret. lib. 4. *quo pacto per loca sola, saxa pares formas verberum ex ordine reddant.* & Virgil. lib. 11. *Pastorum ex solis exegit montibus ævum.* angiportus, & angiportum, utrumque est in vsu. Catull. *Nunc in quadriuiis ex angiportis Glubit magnanimos Remi nepotes.* Terent. *Adelph. id quidem angiportum non est periculum.* Est autem angiportus iter compendiarium in oppido, inde dictus, quod sit angustus in portum aditus. Festus. [In angiportis prostabant vulgata scorta, ut etiam ex versibus Catulli quos modo protuli, intelligere licet.]

LEVIS] amans præsertim anus. nam si amare leue est etiam in iuuenibus, & puellis: quanto magis in senibus, & vetulis? vel levis, id est, vilis & contempta, & nullius pretij.

THRACIO.] Thraciovento, Aquilone, de quo sic Hesiodus: "Ὅς πρὸς Θρήκης ἐκ ποταμοῦ Ὀρί πρὶντα ἔκπνους αἶανει. idem, Πικρὰ θρηκίου βορέου νίφια κλονέουσι. Theocrit. eisd. λβ. *Ἡ Νότιος βίη, ἡ θρηκίος βορέας.* Aratus de Andromeda. *Ἡ μὲν γὰρ Θρήκης ὑπὸ πνοῇ βορέας, &c.* Homer. autem *Idiad. i.* Boream & Zephyrum facit è Thracia spirantibus. *Βορέης ἐξ Ἰφύρου, πρὶν θρηκίον αἶανει.* Horat. infra Od. xiii. epod. *Nunc mare, nunc silua Threicio Aquilone sonant.* Appellata autem est à nonnullis Thracia *αἰμαυή* ἰσχυρή, ἡ οἰκηθεῖσα: id est, ventorum officina, seu domicilium propterea, quod est frigidissima. Itaque Euripid. in Hecuba: *Θρήκω χειμῶν ἀνὰ* appellat, & item Apollon. lib. 1. *argonaut.* id est, Thraciam niuosam. vide annotat. ad Od. xii. lib. 4.

BACCHANTE] vehementer, & pœne dicam, furenter flante. ducta tralatio est à sacerdotibus Bacchi bacchantibus.

SVB INTERLVN.] amplificatio est. Est enim grauissimum, noctu, flante Aquilone, & interlunij tempore, sub dio pernoctare. & attende, versum non esse nomine integro clausum,

quod vitiosum esse docet Hephæstion in enchiridio, profertque versus hos Simonidis, ἢ μὲν Ἀ-
Σκωλοῖσι καὶ ὄφει δὲ λυγρὸν Ἀετὸν· Γέντων ἱππαρχὸν κλέων, καὶ Ἀργυρὸν. sed fortasse in Lyrico, & ma-
 ximè Sapphico carmine licentia maior est. itaque vitur ea interdum Sappho: exempli causa:
Οὐ μὲν γὰρ τίς ὦν δὲ δὲν ἔρημι· βομῶ δὲ· Σὺν δὲ ἀνθρώποις. Et Horat. item Od. xvi. lib. 2. *non gemmis*,
neque purpurâ ve-Nale, nec auro. Idem tamen crebrò diuidit nomina composita in hexametris. vt
 Satyr. 9. lib. 1. *est locus vni-Cuique suo*. Satyr. 3. lib. 2. *age, si stramentū incubes unde Olli-ginta annos*
natus. ibidem, *Præterea ne vos tūillet gloria, iure-Iurando obstringam ambo*. epist. ad Iulium Florum
 lib. 2. *Quanto cum fastu, quando molimine circum-Spectemus vacuam Romani vatibus adem*. epist. ad
 Pison. de Arte poet. *si non offenderet unum-Quemque poetarum lima labor*. Est autem *interlunium*,
 tempus illud, quo Sol cum Luna coniungitur, quo tempore maximæ sunt noctis tenebræ:
 Varro vocat *intermenstruum*: Plinius lunam silentem, aut silentium lunæ. vide inf. ad Od. 8. lib. 1.

Svb] paullò antè, vel circiter. vt sup. Od. x.

QVÆ SOLET MATR. &c. [quæ solet equas concitare, & ad furorem adigere. Virgilius
 Georg. 3. *Scilicet ante omniū furor est insignis equarum: Illas ducit amor trans Gargara, transq[ue] Ionam-*
tem Ascanium superant montes, & flumina tranant. vnde dicuntur *ἵππομυῖν*, id est, equire, quod
 valet libidine maris ardere, *ἵππομυῖς ὄχημα*. Et mulieres libidinosæ, & libidine ardentes dicun-
 tur *ἵππομυῖν*, & *ἵππομυῖν*: quamvis aliàs *ἵππομυῖν* significet eum, qui immoderato equo-
 rum studio teneatur: & *ἵππομυῖν* immoderatum equorum studium. Hæc à Germ. Valente.
 lege Plin. de equarum libidine.

FVRIARE] Virg. *Æneid. 2. furiosa mente Chorea*.

CIRCA IEGVR] iecur sedes est libidinis, vt ostendemus lib. 4. ad Od. 1. Plato quidem cupi-
 ditatem in iecore locat.

VLCEROSVM] vlcerebus madens propter ardorem libidinis: Itaque Virgil. & ante eum ce-
 reri, Tityi iecur fingunt à vulture depastum, perpetuò renasci. sic Virg. lib. 6. *rostrūq[ue] immans-*
vultus adunco Immortale iecur tundens, secundūq[ue] pænis Viscera, rimaturūq[ue] epulis, habitūq[ue] sub alio Pe-
ctore, nec requies fibris datur ulla renatis. & Homer. *ὁδ. 4. γὰρ μὲν ἵππομυῖν παρρηδὴν ἵππομυῖν*,
 &c. id est, vultures autem duo ei vtrinque assidentes iecur tondebant.

NON SINE QV.] quæreris, quòd iuuentus hilara magis delectetur edera virenti, & myrto,
 quàm frondibus aridis, id est, quòd puellas verulis anteponat. ederam Festus ait esse dictam vel
 quòd hæreat, vel quòd edita petat, vel quòd id, cui adhæserit, edat. reliqua lege apud Festum.

PVLLA MAG. ATQVE MYRTO] magisque gaudeat pulla, id est, subuiridi myrto, sub-
 aud. quàm frondibus aridis. falluntur autem, qui atque positum putant hoc loco pro, quàm.
 Nam & suprà myrtum viridem nominavit Od. 1111. & fiebant ex myrto corollæ, vt intelligere
 licet ex eadem Ode, & ex VII. lib. 2. *quis vdo Deproperare apio coronas, Curdūve myrto?* & Ode xv.

70 eiusdem libri, myrtum numerat in iis floribus, seu frondibus, è quibus suaves odores efflantur.
inm violaria, & Myrtus, & omnis copia narium Spargent oliuetis odorem Fertilibus domino priori. & Od.
 vltima huius libri, solam myrtum in conuiuij apparatu vult adhiberi. *Simplici myrto nihil allabo-*
res. & Catull. in carm. in nupt. Iuliz & Manlij. virginem Iuliam cum myrto comparat his ver-
 bis: *Floridis velut exiens Myrtus Asia ramulis*. Est autem myrtus sacra Veneri, eadēque gratissi-
 ma, vt Oliua Palladi, Populus Herculi, Laurus Apollini. Virgil. in Melibœo, *Populus Alcide gra-*
tissima, vitis Iaccho: Formosæ myrtus Veneri, sua laurea Phæbo & Georg. 1. de Cæsare Aug. loquens.
cingens materna tempora myrto. Itaque nonnulli Venerem Murtiam à myrto dicunt esse nomina-
 tam, vt scribit Varro lib. 4. de ling. Latina. Præterea myrtus memoratur in frondibus felicibus,
 vt laurus, oliua, &c.

HIEMIS SODALI.] sic Od. xviii. lib. 3. *crateram Veneris sodalem* appellat. & Homer. *iliad. 4.*
φύσιν φέβου κρηπίδας ἱππομυῖν. Id est, sugam timoris horribilis sodalem.

HERO.] Thraciz fluuii. Est autem Thracia orbis terrarum pars frigidissima, sententia ve-
 terum, vt paullo antè diximus.

DE ELIO LAMIA.

Od. 26.

ARGVMENTVM.

Se, soluto animo, velle Lamiā laudare.

M *Vsis amicum, tristitiam, & metus*
Tradam proteruis in mare Creticum.*

Portare

*Portare ventis, quis sub arcto
Rex gelida metuat orae,
Quid *Tiridatem terreat, unice
Securus, ò, quæ fontibus integris
Gaudes, apriscos necte flores:
Necte meo Lamia coronam,
* Pimplæa dulcis, nil sine te mei
Profunt honores, hunc fidibus nonis,
Hunc Lesbio *sacrare plectro,
Teque, tuâque decet sorores;*

MYSIS AMICVS] significat, cum, qui Musas colat, non faciliè à cura, metu, molestia, ægritudine, & ceteris animi pestibus inuadi solere. Hesiodus quoque ait in Theogonia. si quis maiore affectus, poetam, aut cantorem aliquem audierit vel Deorum, vel superioris ætatis hominum laudes canentem, statim omnem ex animo molestiam, luctumque deponere, his verbis: *Εἰ γὰρ τις ἐξ ἡμῶν ἔχει νοσικλιδίον ἤ τι Μῆδ' ἀφ' ὧν ἀρχαῖος, αὐτὰρ αἰοιδὴς Μυσίων θρησκῶν κρήνη ἀποτρύνει ἀνθρώπων Τριήσση· μέγα γὰρ τὸ θεῖον. οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, Ἀψ' ὧν δυοφροσύνῃν ἐπιλήθεται, ἔδνα κηδύνει Μίμνηται.* Theocritus autem Musas dicit optimum esse ad amoris vulnus sanandum, remedium ac medicamentum, in Cyclôpe. *Ὅθεν ποτὶν ἔρωτι πεφύνη φάρμακον ἄλλο, Νυκίᾳ, ἢ τ' ἄλλῃσιν, ἔμοιγε δοκεῖ, ἢ τ' ἐπὶ παντὶ, Ἡ τῷ Πιπλῆϊδι.*

TRISTITIAM ET MET. TRAD. PROT.] id est, tristitiam, & metum ex animo eiciam: ægritudines, & curas omnes pellam. sic loquuntur poetæ, cum significare vellent aliquid se obliuisci, aut negligere. aut deponere, ac delere ex animo velle. Homer. *ὁδὸς δ' αἶπος δ' αἶμαρ βέλκεται Διόνι, ἄφαρ τὸ φέρρειν αἰσάρπυξας ἡνίκαι.* id est, si quid autem graue ac molestum dictum est id ablatum diripiant & dissipant venti, seu procellæ. Anacreon. *Ἀπορείπεται μέλιμαί, Πόλοφροντὶς τι βυλῶ. Ἐς ἀλυκτὸν πόντον αἴτης.* id est, abiiciuntur ac dissipantur curæ, & sollicitæ cogitationes in ventos mare verberantibus, seu maris murmur excitantibus. Idem. *Ἐμὼν φρεσὶν μὲν αὐρῆς Φέ, τὸ ἔδνα γὰρ λυπῶς.* id est, animi mei ægritudines auris dedi differendas. Theocr. *Διοσκύρε, Ἰχθυήσας ποταμὸς εἰς ὕλην ἔρχεται κύμα. Πτοίη ἔχει σ' αἴμαρ, ἔχει σ' αἴμαρ.* habebam talia multa: sed hæc in fluctum maris abstulit venti flatus. Apollon. lib. argon. *ἄλλ' αἰτμῆσι Δωρόδω ἀμπλακίλω, οἷς ἐπείρος ἀδριόντις.* id est, at peccatum præteritum ventis tradamus, & vt antea, beneuolentiam inter nos colamus. Catull. ad Ortalum. *Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis Effluxisse meo forte patens animo.* Idem de nuptiis Pelei. *Irrita ventose linquens promissa procella.* Idem ad Alpheum. *Idem nunc tetrahu te, ac tua dicta omnia, factâq;* Ventos irrita ferre ad nebulae aëreas sinu. Tibull. eleg. 5. lib. 1. *Hæc mihi fragibam, quæ nunc Caurisq;* Notisq; lactat odoratos vota per Armenios, & Horat. Ode II. epod. VI. *hæc ingrata ventu diuidat Formenta.* Lucret. lib. 4. *tu fac ne veniis verba profundam.* Virg. Æn. 9. *ed aura Omnia discernunt, & nubibus irrita donant.* [Idem Non didit, inque notos vocem, variare procella.]

PROTERVIS] sic Lucretius petulanteis Euros, seu, vt habent alij libri, auras, dixit lib. 6. *Interdum petcissa furis petulantibus Euris.*

SVB ARCTO] duæ vrsæ in regione Aquilonari elucet, altera maior, quæ & Ελική & ἄρκτος, id est, currus, quia currus similitudinem gerat, appellatur: altera ei propinqua, minor, quæ Cynosura, sic dicta, quod canis caudæ inflexæ similis sit. Callistodem autem Lycaonis filiam à Ioue amatam, & compressam esse: deinde à Iunone re cognita in vrsam conuersam, & Dianæ, instar feræ, sagittis confendam esse traditam: postremo à Ioue in cælo collocatam, poetæ fabulantur. Aratus paullo aliter hanc fabulam narrat, atque ab his duabus vrsis Iouem, cum puer esset, & cum a Corybantibus custodiretur, educatum esse.

GELIDAE MET. ORAE] vel ab oræ gelida metuatur: vel dic, à quibus Rex oræ gelidæ metuatur.

QVID TIRID. TERR.] non admodum sollicitus, quid Tiridates extimescat, aut quis ei bellum inferre cogiter. sic Od. XI. lib. 2. *Quid bellicosus Cannaber & Scythes Hirsine Quinti cogitet,* &c. quidam libri scripti habent, *Mithridatem*, sed cum litura.

FONTIBVS INTEG.] puris, sinceris, ἀλικυρίστis. sic Lucr. lib. 4. *innat integros accedere fontem, Atque haurire, innatq; novos decerpere flores.*

PIMPLÆA DVLGIS.] Musâ Pimplæa à Pimplæo monte & fonte sic appellata: de quo Strabo

Bb. 9. Θέμις τῶν Πιπέλων, καὶ τὸ Λεὶβήτρον, καὶ τὸ Πίμπλεον ὅρος ταῖς Μύσας ἀβίδειξαι. Ἐκλιπόμεναι
 αἱ καὶ νῶν, Μακρόδεντος νῶν ἰχθυοὶ ὁρμήναι τῶν τα. Catull. Men'ula conatur Pimpléum scandere montem:
 Muse furcillin precipitem eiiciunt. Callimach. in hymno ad Delum. Ὡς μύσαι τ' αἰδοῦν, ὃ μὴ πίμπλησιν
 μέσση, ἔχθουσι.

NIL SINE TE MEI PROS.] codex Donati & nonnulli alij habent, Nil sine te mei Possunt
 honores: quæ lectio non est reiicienda, immò verò fortasse vulgatæ anteponeâ.

HYNC] Lamiam.

LESBIO SACRARE] decet te & tuas sorores hunc immortalitati cōsecrare fidibus Latinis,
 & carmine Sapphico, vel Alcaico.

AD SODALES.

Od. 27.

ARGUMENTVM.

Ad sodaleis inter pocula rixanteis, & poculis ipsis pugnanteis: hoc
 esse barbarorum, inuitatus vt bibat, id se ea lege facturum, si fra-
 ter Megillæ nomen amicæ suæ proferat, vel sibi in aurem dicat.

***N**ATIS in usum letitia scyphis
 Pugnare, Thracum est. tollite barbarum.
 Morem: verecundumq; Bacchum.
 Sanguineis prohibete rixis.
 VINO, & * Lucernis Medus acinaces
 Immane quantum discrepat. impium.
 Lenite clamorem sodales:
 Et * cubito remanete presso.
 Vultis seueri me quoque sumere
 Partem Falerni? dicat Opuntia
 Frater Megilla, quo beatus
 Vulnere, qua poteat sagitta.
 Cessat voluntas? non alia bibam
 Mercede quæ te cumque domat Venus,
 Non erubescens aduris
 Ignibus: ingenuoque semper
 Amore peccas. quicquid habes, age,
 Deponet utis auribus. ah miser,
 Quanta laboras in Charybdi!
 Digne puer meliore flamma.
 Quæ saga, quis te solvere Thessalis.
 Magus venenis, quis poterit deus?
 Vix illigatum te triformi
 Pegafus expediet Chimæra.

NATIS IN VSUM] Natis, id est, natura factis, πηκυσιν, alioqui scyphi sunt ab artifice, non
 nascuntur. sic Lucilius, Iudici Hortensi, est ad eam rem nata palestra: profert Porphyrius. hoc igitur
 dicit: Ad compositionem, & hilaritatem scyphi comparati sunt natura, iis abui ad pugnas, &
 proelia.

ET CUBITO REM. PR.] hoc corporis habitu ac situ cenabant Græci ferè omnes, & Romanii veteres, accumbentes scilicet, & cubito innitentes, non sedentes: cuius rei complura in ruinis & parietinis Italiæ, vestigia ac monumenta vidi. ad hunc locum pertinet ille, qui est Sat. 4. lib. 2. *Nec satius est carapiscem auertere mensa Ignatum, quibus est ius aptius, & quibus assu Languidus in cubitum sese conuiuia reponat.* quos versus suo loco explicabimus: hoc tantum dicemus in præsentia, ex his duobus locis perspicuum esse ita composito corpore cenasse veteres, vt modicè inflexa, & incuruata superiore corporis parte, reliquæ iacerent: quod est accubare. Nam ridiculum est, quod scribit Acron, deorum esse accumbere, virorum discumbere, ferarum recumbere, cum ita loquatur M. Tull. orat. de supplicitiis: *ut muliebricia quotidie conuiuia essent, vir accumberet nemo, præter ipsum & prætestatum filium.* Idem epist. ad Pap. Pætum, lib. 9. *Accubueram hora nona cum ad te harum exemplum in codicillis exaravi.* & pro Deiot. *huc te è balneo, prius quam accumberes, ducere volebat.* & in Catil. 2. ad Quirrit. *qui mihi accubantes in conuiuio complexi mulieres impudicas, vino Languidi, confecti cibo, &c.* & Terent. Eunuch. *At dum accubabam, quam videbar mihi esse pulchre sobrius?* Itaque hoc tantum interesse puto inter illa duo priora, accumbere & discumbere, 73 re, quod discumbere semper de pluribus dicitur: vt M. Tull. ad Att. lib. 5. epist. 1. *discubuitis omnes præter illam:* accumbere autem, & de vno, & de pluribus siue hominibus, siue diis. Qui autem recubare putat ad feras duntaxat pertinere, legat primum versus Virg. in Tityro: & illum locum M. Tull. pro Deiot. *Cum in lectulo recubisses.* & 2. de orat. *cum ceteri in campo se exercitibus in herba ipse recubisses.* & de diuinat. 2. *Acinde cum se collegisses, idq; visum pro nihilo habendum esse dixisset, recubasse.* Nam ex illis locis intelligere licet, recubare, seu recumbere, nõ esse feratæ proprium. Est autem *recumbere* toto corpore iacere, ita scilicet composito, vt faciliè somnum capere possis. interdum tamen pro accumbendi verbo vsurpatur: vt epistol. ad Torquat. lib. 1. *Si potes archaici conuiuia recumbere lectu.* Herodas porro, & primos illos homines sedentes inter cenandum, non accubuisse, ex Homero perspicui potest. vno aut altero exemplo contenti erimus. *ἰλιάδ. λ. αὐτὰρ ἔπειτα Ἐσκλησίῳ ἰλῆόντις ἐπὶ κλισίῳσι κῆθηζον,* &c. id est, Postea porro cum in tabernaculum venissent, in sedibus sedebant. & ἰδύος. υ. *Δαίτυμνος δ' αἰὲν δάμνατ' ἀκούει ζωνταὶ αἰδοῖο δ' Ἡρόμοι ἐξήης.* Conuiuæ autem in ædibus audiant cantorem ordine sedentes, quod item scribit Athen. libr. 7. his verbis: *ἡσυχασμένοι τε αὐτὰς θεὰς πολλοὶ αὐτῶν εἶναι, ὅς τοις καὶ ὑσμῖνας, καὶ παφρότας διῆγον, ὅθεν αὐτὰ κητεκλίνουσι παρὰ τοῖς δῆρχοις ἵδουσι, ἀλλὰ δαίτυμνος δ' ἐξήρμοι:* id est, moderatè & temperanter dies festos agitabant antiqui. Itaque neque solebant accumbere, seu epulabantur sedentes. Iterum Hom. ἰδύος. η. *Δαίτυμναι τε παρ' ἄρμεϊ καὶ Ἡρόμοι, ἵδου παρ' ἡμέας.* Idem alibi: *Ἐξήης δ' ἐξάρτο καὶ Ἐλισμύς τε, Ἡρόμους τε.* Catullus etiam Deos sedenteis, non accumbenteis facit in carmine de Pelei & Ther nuptiis: *Qui postquam nixei flexerunt sedibus artus,* &c. Et Apollon. argon. lib. 2. *Ἀὐτὰρ ἵπτοι μέγα δῆρπον οὐ μετάρσιον ἵδου, Δαίτυμνος δ' ἐξήρμοι.* id est, Posteaquam autem magnam & copiosam cenam in amplis ædibus apposuerunt, Tum epulari ceperunt sedentes. Quod autem Germanus Valens indicauit mihi Seruium notare ad illum locum Virg. lib. 7. *Æneid. hic ariete caeso Dardaniam solitis patres considere mensis:* maiores enim nostri sedentes epulabantur: quam morem habuerunt à Laconibus & Cretensibus, vt Varro docet lib. de populo Romano. nihil hoc valeret refellendum, quod dicebamus initio, Romanos illos veteres, cubanteis cenasse. Nam hæc verba Serui, quæ sumpta sunt ex Varrone, & Virgili; referenda sunt ad primos illos & antiquissimos Romanos, qui seueriores & duriores, & continentiores erant. posteriores enim mollius & remissius vixerunt antiquis, quemadmodum ostendimus ex Athenæo & Homero Heroas sedenteis corpora cibo curasse, non accumbentes. Quin si res eger pluribus argumentis, aut ampliore auctoritate, Plutarchi accedat, qui libr. σύμπερος. πότερον αὐτῶν δὲ κητεκλίνουσι τῶν ἐσθλῶν καὶ ἡσυχῶν, vsquequaque his vocibus vtitur *κητεκλίνουσι, κητεκλίνουσιν, κητεκλίνουσι, κητεκλίνουσι.* & Plato libr. 2. de rep. de epulis loquens: *ἐπὶ κλισίῳσι κητεκλίνουσι,* id est, in lectis cubare, Ibid. *κητεκλίνουσιν ἐπὶ σκάδων ἐσθλῶν καὶ μάλιστα καὶ μυρρίνας:* id est, discumbentes in lectis gramineis edera & myrto stratis. Arist. Pluto, *ὑσμῖνας κητεκλίνουσι,* id est, modestè discumbebamus. idem Vesp. *κητεκλίνουσι παρὰ τοῖς καίτοις:* id est, & accubentes in lectis, quæ postrema; exempla suppeditauit mihi Germanus Valens. De trichiniis verò, in quibus discumbere solebant, dicemus ad illum locum Sat. 4. lib. 1. *Sæpe tribus lectis videmus cenare quaternos.*

VULTIS SEVERI] inuitatus ad combibendum, id se alia condicione facturum negat, quam si frater Megillæ vnus è conuiujs, amicæ suæ nomen edat, & pronuntiet, siue sibi in aurem dicat.

SEVERI FALEERNI] austeri. fortè appellat Saty. 4. lib. 2. *Ausidum forti misceba mella Falerno, Mendosè.* Athen. lib. 1. scribit, viniuit Falegnum aliqd austum esse, aliqd dulcois dulce autem fieri, cum sub vindemiæ tempus Noti flauerint &c. verba Athen. sunt hæc *εἰδὴ δὲ οὐ φάληρον, οὐ αὐτῆρος, καὶ ὀγλυρὰ ζαφύειτ' ὃ γαῖτ' ὀ γίγειται, ὅταν αὐτὸ τ' σφυρητὸν ἴται πείδωσι.*

OPYN-

ΟΡΥΝΤΙΑΣ] à nomine Opus fit Opuntius. Est autem Opus vrbs Locridis.

QVO BEATVS VVLNERE, QVA PEREAT] id est, cuius puellę amore saucius sit. sed quomodo quisquam vno tempore, & beatus, & saucius esse, atque adeo perire potest? amor est varium quiddam & multiplex. noti sunt δυοῖν ὄντες: notum illud γλυκύπικρον: notum illud Terent. Eun. in amore hac omnia insunt vitia, iniuria, suspiciones, &c. Postremo notum illud Anacreontis, χαλεπὸν τὸ μὴ φιλοῦμαι, χαλεπὸν ἢ φιλοῦμαι, χαλεπώτερον ἢ πυνθῆναι. Αποτὶ χαλὴν φιλοῦμαι, id est, Et non amare durum, Et verò amare durum, Durissima omnium res Amare, nec potiri. quibus consentaneum est hoc Tibull. lib. 2. *Ah miseri, quos hic grauius Deus urget, at ille Felix, cui placidus leniter afflat amor.* in summa, amans eo, quòd potiat, beatus dici potest: quòd seruiat autem, & quòd semper sollicitus sit, perit, & miser est. [His consentaneum est illud Catull. de Venere, *Quę dulcem curis miscet amaritiem*, & illud Plaut in Cistell. *Namq;, ecastor amor & melle & selle est sacundissimus*, Gāstus dat dulce, amarum vsque ad satietatem aggerat.]

SAGITTA] noti sunt Cupidinis arcus, notę sagittę. nihil tritius est apud poetas, tum Gręcos, tum Latinos. Venus Propertius nobis erit nunc instar omnium lib. 2. *Et meritis hamatu manus est armata sagittis*: Et pharetra ex humero Cnosia vitroq; iacet. Lege & Philostratum in imaginib. & infrà Ode 8. lib. 2. *Semper ardentem aciem sagittas Cote cruenta*. Xenophon autem ἀσπιν. α. ait iccirco Cupidines sagittarios fingi, quòd formosi & formosę etiam longinquo loco vulnerant. 74
verba illius hæc sunt: *οἱ δὲ οἱ τρωπῆς θεοὶ τῶν ἀφ' οὗτο καλῶν, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ ὑπώσονται*.

CESSAT VOLUNTAS NON ALIA BIB. &c.] id est, negas te mihi eius puellę, quam amas, nomen edictum; autin aurem dictum? at nihil aliud mereri velim, vt bibam: nulla alia mercede; nullòve alio pretio adducar ad bibendum. voluntas habent codices Iann. Vrsin. Vatican. Tornes. Russard. & nonnulli alij, non; voluntas: quam scripturam non sum secutus tamen.

QVAE TE CVMQ; DOM. VEN.] blanditur ei nunc, vt nomen amicę ab eo eliciat, atque exprimat hoc modo: quamcumque puellam amas, quocumque amorem tuum contulisti, eam tibi amicam quęrasti, & comparasti, cuius te neque pudere, neque pœnitere debeat. amas aliquam honesto loco natam; & formę præstantem puellam. amorem tuum honesto aliquo, & gloriatione potiùs, quàm pudore digno loco collocasti. *Quę te cumq;*, pro *Quacumq;* te.

INGENVOQVE SEMP. AM. PECC.] non aliquam ignobilem, & generis seruilis, sed liberam, & ingenuam amas.

QVICQVID HAB. AGE, DEP.] quęcumq; ea sit, age, committe mihi tacituro: dic mihi in aurem non vulgatur.

TVTIS AVRIBVS] non persipientibus, neq; rimosis: sed vtrique septis & clausis ad continendam rem arcanam creditur.

AH MISER] audito tandem puellę illius nomine, immitis fortasse, & illiberalis, & seu ingenio præditę, ita exclamat.

QVANTA LAB. IN CHAR.] quàm seuam, difficilem improbam, rapacem, auaram puellam nactus es? Proculdubio tibi res est cum illiberali, & immiti puella, quę te sit exercitatura: qua nunquam sis potiturus. Non dissimulabo, in tribus libris. manuscriptis scriptum esse, *Quanta laborabas Charybdi*.

CHARYBDI] Charybdi aquarum dicunt esse voraginem inter Adriaticum, & Tyrrhenum mare, quę vim quandam absorbendi habeat, Scyllę maximè geminam, quam Scyllam credibilem est scopulum aliquem fuisse, idque ex Homero ipso colligere licet, cuius hi sunt versus. ὀδυρόμε. Τῷ δ' εἰς ἐλατὺς ἔτι μίχας φύλλοισι πεπλάσας. Τῷ δ' ἔπειθ' ἀπὸ δ' αἰχμῆς ἀνὰ ῥοῖσιν αἰὲν ὕδωρ, Τεῖς μὲν γὰρ τ' αἰνῶσι τῷ ἡγεῖν τῆς δ' ἀνὰ ῥοῖσιν αἰὲν ὕδωρ, καὶ τῶν τῶν αἰὲν ὕδωρ, ἐπὶ τοῖσιν αἰὲν ὕδωρ. eodem libro Εὐστῖν μὲν γὰρ Σκύλη, ἰπὶ τῶν δ' ἀπὸ δ' αἰχμῆς ἀνὰ ῥοῖσιν αἰὲν ὕδωρ. Idem videtur sensisse Virg. Æneid. 3. *Dextrum Scylla latus, laevum implacata Charybdi Obsidet*, atque imo barathri ter gurgite vastos Sorbet in abruptum fluctus, rursusque sub auræ Erigit alternos & sidera verberat unda. M. Tull. orat. de harusp. responsis: *quam denigiamt immanem Charybdi poeta fingendo exprimit potuerunt, quę tantos ex harusp. gurgites posset, quantas iste Byzantiorum, Brogitariorumq; prædas exorbuit*. Idem de orat. 3. *Charybdi bonorum, voraginem potius dixerim, facilius enim ad ea, quę visis, quam ad illa, quę audita sunt, mentis oculi feruntur*. Idem Phil. 2. *Quę Charybdi tam vorax: Charybdi dico: quę si fuit, fuit animal unum. Oceanus medius fidem vix videtur tot res, tam dissipatas, tam distantibus in locis pefitas, tam cito absorbere potuisse*. Tibull. ad Mess. lib. 4. *Nec violenta suo consumsumore Charybdi. Vel si sublimis fluctu confurgeret imo, Vel si interrupto nodares gurgite pontum*. iam admonui, me in tribus exemplaribus antiquis scriptum reperisse *Quanta Laborabas Charybdi*, quam scripturam tamen non sum secutus. sic enim loquitur Oda 17. sup. *Et fide Teia Dices laborantem in vno Penelope, vitreamq; Circen*.

FLAMMA] Virg. Æneid. 4. est mollis flamma medullar.

QUAE SAGA] quæ resaga cantionibus, & carminibus amore poterit liberare? Sagire (inquit M. Tull. de diuinat. lib. 1.) sentire acutè est, ex quo sage animi, quia multa scire volunt.

THESSALIS.] Thèssali potionibus & venenis, id est, medicamentis, & poculis quibusdam partim bonam mentem hominibus adimebant, partim contrariis restituebant. Plaut. Amphit. Ego pol illum ulciscar hodie Thèssalum veneficum, qui peruersè adeo perturbauit familiam mentem meam. Tibull. lib. 2. eleg. 4. Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni: Quicquid & herbarum Thèssala terra gerit, gradatio est, saga, magus, Deus.

VIX ILLIG. TE TRIP.] puellam illam cum Charybdi paullò antè comparauit: nunc cum Chimæra: quam triformem fuisse ex vulgatissimo Homeri versu notum est, *πενταλίων, ὀρθὸν διδράκων, μίσην ἢ χίμαρος*. atque idem versus apud Hesiiodum quoque reperitur in Theog. ut necesse sit vel Hesiiodum ab Homero mutuatum esse, vel vtrumque ab aliquo superioris ætatis poëta, si quis Homero antiquior poëta fuit. Iam Chimæra ex Thiphône & Echidna nata est. soror eius fuit Hydra, fratres Orthus, & Cerberus, ut scribit Hesiiod. in Theog. Chimæram interfecit Bellerophon equo Pegaso vectus, qua de re sic Hesiiod. *τὴν μὲν πῆγαςτος, αἴλις ἑὶ δολὸς Βιαιόφροντος*.

PEGASVS] equū Pegasum Medusæ filium nominat Pindarus, quia ex Gorgonis capite, quod ei abscidit Perseus, exsiliit, ut scribit Hesiiod. in Theog. *τὸ πρὸς κεφαλῇ ἀποδυστομήσαν, Εξίτορι χροσάει πῆγας, ἑπῆγαςτος ἵππος*. Quantas autem, & quàm multas ad res fortiter & præclare gerèdas hic equus Bellerophonti fuerit utilis atq; opportunus, & quemadmodum eidem Bellerophonti Pallas in somnis frenum dederit quo equum antea ferum, indomitum, indocilem regeret, ac moderaretur, & quemadmodum eius opportunitate fretus Amazonas, Chimæramque flammam ex ore euomentem, & Solymos deuicerit, copiosè narrat Pindarus Olymp. 4. d. 17. *αὐτὸ δ', αἰεὶ πῶτ' ἀμφ' ἑοῖδων αἰήτας ψυχρὰς δ' ἀπὸ κρύλων ἱρήμων ἔβηται βῆλων γυμνακτεῖον σπυτὸν, καὶ χίμαρος πῶρ πνέειται, καὶ σολύμους ἱπφίσι, &c.* Homerus autem hanc de Pegaso & Bellerophonte fabulam omnium plenissimè narrat, in 4. d. 5. Aratus quoq; de Pegaso scribit nonnulla. ex eis perat, qui vult.

EXPEDIET] illigatum, & impeditum expedit, id est, soluet. Chimæra, quidam habent libri vulgati, & nonnulli scripti: Chimæra autem Donati, Faëni, Vrsini, vnus Vatic. Tornes. ut *trifera mi Chimæra*, cohæreat cum verbo *expedit*.

A D A R C H Y T A M

Od. 28.

A R G V M E N T V M.

Inducitur Archytas nautæ cuidam respondens, omnibus esse moriendum, oratque, ne se insepultum iacere patiatur: sed corpori suo terram, aut arenam iniiciat.

TEmaris, & terre, numeroque carentis arena
 *Menforem cohibent, Archyta,
 Pulueris exigui propellitus parua *Matinum,
 Munrea: *nec quicquam tibi prodest
 Aërias tentasse domos, animoque rotundum
 Percurrisse polum morituro.
 Occidit & Pelopis *genitor, conuiua decorum:
 Tithonúsque remotus in auras:
 Et Iouis arcanis Minos admissus habentq;
 Tartara *Panthoiden iterum Orco
 Demissum: quamuis clypeo Troiana *refixo
 Tempora testatur, nihil ultra
 Nervos, atque cutem morti concesserat atra,
 Iudice te, non *sordidus auctor

Nau-

*Natura, verique. Sed omneis una manet *nox:
 Et calcanda semel via lethi.
 Dant alios Furia torno spectacula Marti:
 Exitio est avidis mare nautis.
 Mistra senum, ac iuuenum densentur funera nullum
 Sama caput Proserpina fugit.
 Me quoque *denexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu nauta vage ne parce malignus, arena
 Osibus, & capiti inbumato
 Particulam dare. *sic, quodcumque minabitur Entus
 Fluctibus Hesperis, Venuisina
 Flebantur silua te sospite: multaque merces
 Vnde potest, tibi desinat equo
 Ab Ioue, Neptunoque sacri custode Tarenti.
 *Negligis immeritis nocturnam
 Postmodo te natis fraudem committere forsan.
 Debita iura, vicisque superba
 Te maneat ipsum precibus non linguar inultis:
 Teque piacula nulla resolvent.
 Quamquam festinas, non est mora longa: licebit
 Iniecto ter pulvere curras.*

TE MARIS, ET TERRAE] Archytas Tarentinus ita fuit philosophus, & geometra, ut a seip. administratione tamen non abstineret, quemadmodum declarat pulcherrima illa Platonis ad eum epistola.

COHIBENT] continent & coercent te, qui vivus maria & terras dimensus es, caelumque adeo ipsum mente & animo percurristi.

PULVERIS EXIGUI PARVA MVNERA] paulum pulveris: non tantum terrae, quantum satis sit ad totum corpus tuum contegendum.

PROPE LITTUS MAT.] In Apulia. Od. 2. l. 4. ego apud Matina More, modoque, &c. Carmina fingo.

NEC QUICQUID TIBI PROD. &c. nec quicquam tibi adiumenti attulit ad mortem effugendam, quod in rerum caelestium cognitionem plurimum studij, operaeque contulisti, caeliq; magnitudinem mente peragrasti, cum esses omnino moriturus. Phavorinus apud Aulum Gellium lib. 10. haec de Archyta, Αρχύτας Ταραντίσιος φιλόσοφος ἄνθρωπος ἐκ τῆς Πελοποννησίου πόλεως ἐκ τῆς ἀντιόχου. μέγας γὰρ τέτα * cetera desunt apud Aulum Gell. 76
 i. Archytas Tarentinus cum philosophus simul & machinarum opifex esset, columbam ligneam effecit volantem: quae si quando consideret, non amplius surgebat.

OCCIDIT ET PELOPIS] responsio est Archytae Pelopis genitor est Tantalus. de quo pluralib. 1. Saty. 1. Quid mirum est (inquit Archytas) me mathematicum, & philosophum, mortuum esse? mortuus est & Tantalus coniuva Deorum. Tithonus quoque Aurorae coniux ex hominum numero sublatus est, aliiq; praestantissimi viri mortem obierunt. Plut. ἐν τῷ περὶ πολυμήλειος Ἀπολλωνίου. scribit, Antimachum poetam mortua sibi vxore Lyda, quam vehementer amabat, scripsisse elegiam quandam ad consolandum, & leniendum maxorem suum: in qua calamitates Heroicas colligebat, malis alienis suum casum, ac dolorem leuare ac minuire studens. Est autem vnum hoc quoque ex iis, quae in consolationibus adhibere & vsurpare solemus, si quem magnum & praestantem virum, cui similis calamitas, atque ei, quem consolari volumus, acciderit, proferre possimus. Eo argu. vsus est Ser. Sulp. ad consolandum M. Tul. Cic. de obitu filiae. Primum enim ostendit, urbeis antiquis, & florentiss. funditus esse deletas, deinde viros clariss. interuisse, sic Seruius. Quae res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare, si forte eadem res tibi minuire doloris possit. Ex Asia rediens, cum ab Aegina Megarā versus navigarem, capri regiones circumcircā prospicere, post me erat Aegina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: quae oppida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata, & diruta ante oculos iacent. Capri egomet mecum sic cogitare: Hem, nos hominūculi indignamur, si quis nostrum interit, aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cum uno loco

consilium petiuit. Tum Dīs pellem bouis sibi ab illo immolari comminuerunt, & semine consperferunt, quo facto, monuerunt, ut eam pellem in terra conderet, ac defoderet, & decem post mēribus effoderet. Interea natus est Orion, ducto nomine Ὠρίων, id est, à meiendo. qui paulūm immutatis litteris, Ὠρίων. Orion speciosioris & honestioris appellationis gratia postea dictus est is Diane, cum qua venabatur, stuprum inferre conatus est. qua de re dea irritata scorpionum ē terra extulit, à quo Orion in talo cētus interit. Iupiter autem, eum miseratus, in astra retulit. eo sit, ut Oriente Scorpio occidat Orion. Verūm Homerus ἀδων. i. dicit eum à Diana sagittis esse confixum. Εὐς μιν ἐκ Διὸς ἔχοντος ἀπὸ τοῦ σκορπίου ἀφ' ἧς Οἱς ἀγασσὶς βελίαντι ἐπὶ τοῦ περὶ τοῦ Ὠρίωνος. Lege Aratum de Orione, & Diana Horat. lib. 3. Od. 4. Tentator Orion Diana, & 13. lib. 2. Nec curat Orion scotos, Aut timidos agitare lyncas. deuexum autem intellige, vel qui ad occasum vergit, vel qui in declinū celi parte situs est. Siue autem oriatur, siue occidat, tempestates excitat. accircò Virg. nimboſum vocat.

AT TV NAVTA VAGAE.] Artu nauta ne parce malignus particulam arenæ dare offibus, & capiti inhumato. terram offibus, & capiti inhumato benignè iunice.

MALIGNVS.] malignus esses si parceres: vel ne te in eo malignum præbe, ut parcas. sic loquitur Sator. 6. lib. 2. Si veneror stultum nihil horum, id est, si non sum ita stultus, ut aliquid horum venerer, seu precer, & optem. vide annot. ad Od. 13. lib. 3. iam illud parce dare huic poëtæ vſitatum est: exempli causa, Od. 28. lib. 3. Parca deripere horreo Cessantem, &c. & Sator. 2. lib. 2. Et nisi mutatum parcat diffundere vinum? id est, non vult. sic Catullus de nuptiis Pelci. Nil metuas iurare, nihil promittere parcant. id est, nihil est, quod promittere non audeant. & Titus Livius lib. 34. Proinde parce sic fidem ac iura societatis iactare. iterum Horat. Od. 8. Parce primatus nimium caueas. Malignus idem ferè valet, quod angustus: opponiturque benigno, ut annotatum est ad illum locum epist. ad August. lib. 2. laudare malignè.

SIC] lege, quæ suprà diximus de hac particula, Od. 3.

QVODCVQVE MINAB.] verbum minandi iunxit casui accusandi, ut epist. ad Celsum. die pulchra & multa minantem. Viura nec recte, nec ſuauiter. & Od. 19. epod. Minatus urbi vincula. sic Sator M. Tull. ut Tusc. 1. Theodoro cum Lyſimachus Rex crucem minaretur, ista quoſo (inquit, iſta horribilia minitara parparat in tuis).

VENVS. PLEC. SILVÆ] in Venustas filias recidat: filiarum Venustarum luan, &c. sic loquitur epist. 2. lib. 1. Quicquid delirant reges, plebsinatur Achivi.

TE SOSPITE.] te ſaluo te incolumi.

AEQVO AB IOVE.] æquo, id est, tibi placato, seu fauente, seu non iſato. ſic epist. ad August. lib. 2. & mecum facit, & loue indicat æquo.

NEGL. IMMER. NOC. POST. M. &c.] hunc locum in omnibus libris corruptum non leui coniectura ductus emendauit. Nam cum in vno codice Vaticano & in Iannoſt. & in Clerico, Ruſſard. Nicot. forſan pro forſi &c., in nonnullis aliis forſet, reperisse: facile mihi perſuaſi, illud forſan, principio fuiſſe aſcriptum ad explicandam vocem obſcuriorem forſi, seu forſet, quod idem valet: deinde deſecto forſi, quo & alibi vtitur Horat. in eius locum fuiſſe ſubſtitutum forſ, & veruntamen ne quis religioſior me paulo audaciorem eſſe diceret, forſan quod reperitur in quaque lib. antiq. pro meo iure arripui, ita tamen ut forſi multo malim: ſententia autem huius loci ſic reſtituti non eſt obſcura forſi, seu forſan non dubitas, aut non vertis religioni culpam admittere, quæ ſit etiam tuis liberis immerentibus nocitura. ſi ita eſt, debita iura, id eſt, iuſtitia, quæ aliqua ex parte in reciproca perpeſſione conſiſtit, & viciffitudo mali, te maneat, id eſt, tibi impendant & inſtant, te excipiant, pœnas denique ab te repetant: vel ſic, Hoc idē malum, nempe inſepultum eſſe, tibi eueniat.

[IMMERITVS.] quia poena non debet alium quemquam attingere, quàm eum, qui culpam commiſiſt. Veruntamen ſæpe aliter ſit: ut Georg. 1. Laomedontē ianum perituria Troia: ad quem 79 Virg. locum, hunc Horatii proferit Seruius. Tale & illud Oda. 6. lib. 3. Deſicta maiorum immeritis lues Romane. & illud epist. 2. lib. 1. Quicquid delirant reges, plebsinatur Achivi.]

POSTMODO] paullo poſt.

TE NATIS] te natus.

PRÆVDEM] culpam, noxam.

DEBITA IVRA, VIC. SVP.] nunc his, quæ ſequuntur, ei malè precatur, ſi ſe inſepultum relinquat.

VICIS QVE SVPERBIA] pœnæ reciprocae, graues, & acerbae, ἀμύβαι, τὸ ἀντιπικρὸς, talio, pœnæ vltiſces: vel poena ſuperbis factis digna. Sed Paſſeratiuſ manuſ legi ſuperbe, inuocandi caſu, adiunxit eum codex vnus manuſcrip. quem domi habeo, in cuius ora aſcriptum eſt ad hunc locum, ſuperbe quia, me inhumatum eſſe fuiſti.

TE MANENT IPSVM] tibi sine paratre, te expectent. M. Tull. cum dandi casu coniunxit Philippi. *tu enim tuum tibi fatum, sicut G. Crivioni manet.* scienim scriptum est in antiq. codice. & Catullus. *Secelegit, teneque tibi manet vita?* cum accus. Plaut. Mostell. *Meum bonum me, te tuum maneat malum.* & Horat. Od. 3. epod. *Te manet Affracitellus,* id est, tibi parata, & reservata est, te expectat. & Od. 16. epod. *Nos manet Oceanus circummagus.* & Ode 17. *Sit tardiora fata te votis manent?* & epist. ad Torquat. lib. 1. *Supremo te sole domi Torquate manebis.* & epist. ad librum suum lib. 1. *Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docerem Occupet extremis in vicinis balba senectus.* id est, hoc tibi impendit, hoc tibi eventurum est. & hac Ode paullo anteq. *sed omnes una manet nox.* & Ode 18. lib. 2. *Nulla cunctior tamen Rapacis Orci sine destinata Aula diuitem manet Herum.* Terent. Phorm. *Simul autem non manebat atas virginis Myram negligentiam.* & ita loquuntur Græci: vt Pindarus idm. *ιδίη, το γδ παρ δίκης γλυκερὸν μικροτέμνισσιν ἰδὲ πάλαι.* conuersa ratione dixit Horat. Od. x1. lib. 3. *Qua matroni culpæ etiam sub Orco,* id est, q̄taz etiam apud inferos, vbi poenas suarum culparum sufferrunt, nondum tamen culpis liberantur: vel ita tuunt poenas, vt culpæ inexpiabiles maneat.

PRECIBVS NON LINQVAT] preces appellat, execrationes, *ῥαυί.* vt Ode 5. epod. vel simpliciter accipito. significat autem deos suis precibus adductos poenas inhumanitatis ab hoc nauata repetituros, proinde ac si diceret, euentura precatus sum.)

PRECIBVS NON LINQVAT INVLTS] *Passeratque putabat inulsum esse reponendum, vt sit hæc sententia: non linquat inulcus: ob eas preces, quibus te deuoui.*

TÉQVE PLAC. NULLA RES.] nullæ victimæ, nulla sacrificia, nullæ denique placationes te culpa exsoluent, nec liberabunt, nisi in eis ossibus terram inieceris. significat, scelus admissurum nefarium, atque inexpiabile, nisi cadaver suum in sepulchrum repositum, terra iniecta tegatur: quod sepulture genus erat omnium postremum. Verum tamen qui corpus in sepulchrum reliquerat, neque saltem iniecta gleba sepelierat, hoc nefas à se admissum, porca præcidanea immolata expiare aut luere poterat, vt docet Festus in voce *precidanea seu precidaria agna* *ἑρποτα.*

QVAM QVAM FEST.] iterum studet ei bladiendo persuadere, vt humo iniectæ corpus suum contegat.

INIECTO TER PVLV. CVR.] tradit M. Tull. lib. 2. de legibus; *humatos proprie dictos esse eos, quos humus iniecta contegeret,* eumque morem à iure pontificali confirmari, quod priusquam in os iniecta gleba sit, locus ille, vbi crematum corpus est, nihil habeat religionis. Et Varr. lib. 4. de lingua Latina scribit, quoad quis inhumatus sit, qui Romæ combustus non est, aut cuius in sepulchrum iniecta gleba non est, eius familiam funestam manere. Et Seru. ad hunc locum Virg. lib. 6. *Æneid.* vbi Misenus sepelitur, *Præcipue prius Æneas, &c.* hæc ascribit. Qui de pietatis generibus scripserunt, primum locum in sepultura esse voluerunt. Vnde cum pontificibus nefas esset cadaver videre, magis tamen nefas fuerat, si visum in sepulchrum relinqueret. Genus autem sepulture fuerat, iniectio pulueris: vnde est, *aut tu mihi terram inijece.* & Horat. *non est mora longa: licebit iniecto te pulvere curas.* Idem Seruius ad illum locum eiusd. eod. libr. inops, inhumatq; turba, inopem (inquit) intelligit sine pulueris iactu. Nam Ops terra est. Iniectio autem fieri poterat etiam sine cadavere, nempe quibusdam sacris sollempnibus ex ritu Pontificali & sepultura inanis tantundem valebat, quantum plena, vt intelligere licet ex ea, qua Deiphobus affectus est. Nam nihilo minus eius umbra trauecta est, quâvis ei Æneas cenotaphium dumtaxat fecerit, id est, tumulum inanem, vt libr. 5. *Æneid.* *Tunc egomet tumulum Rhætæo in littore inanem Constitui,* *ἢ magna manes ter voce vocami, &c.* Horribile atq; formidolosum fuisse veteribus illis iacere inhumatos, cum alij scriptores, tum maxime poëtæ declarant. Hector quidem apud Hom. *ἄλχι.* iam iam moriturus in magni beneficii loco ab Achille petit, ne se canibus dilacerandum relinquat: sed patri Priamo potius, matrique Hecubæ sepeliendum, atque humanandum reddit. Apud eundem Patroclus Achilli in somnis obiectus eum orat, vt se quam primum sepultura afficiat, ne ab introitu, & ostio inferorum excludatur. vmbas enim & manes sibi obflare, quoniam Aniam trahere possit, idcoque se vagari, & errare per vastas Orci solitudines. verba Patrocli sunt hæc *ἄλχι. Θ. ἀπὸ τοῦ ἐπὶ ὄψεσσι πλάτος ἰδὼς ὄψεσσι. Τὴν ὁμοίαν ὄψιν ὄψιν φυχῇ σὶ δὴ λὰ καμύσσει, ὅτι δὲ με πῶς μετὰ θάνατον πομπὴν ἴδωσι, ἂν αὐτὸς, ἀλλὰ λαμὰρ αὐτὸν ὄψιν ἰδὼς δὴ.* Ariadna quoque apud Catullum queritur, se pro tot in Thesæa officiis, ac beneficiis, dilacerandam feris relictum iri, neque iniecta terra tumulorum iri. sic illa: *Pro quo dilaceranda feris labor, altitibusque præda, nec iniecta humulabor mortua terra.* & apud Virgil. *Patinurus Æneam orat, vt aures sibi terram adiiciat, aut corpus suum secum tollat per vndas: sedibus vt saltem placidum in morte quiescam* (inquit ille.) Denique totum Antigonz Sophoclis argumentum in eo vertitur, quod Creon Polydora vetuit sepeliri: foror Antigona eum clam humo contraxit: quo in facto comprehensa, itaq; ipsius iudicio prodita, viam in terram desossa est. & id. γ. Telemacho de Agamemnonis nece querenti cum alia multa, tum hoc respodet Nestor, si Menelaus Tsoiæ reuerentius Agamemnonis

perculforem domi vivum offendisset, neminem illi fuisse mortuo terram iniecturum: sed eum canes & volucreis fuisse discerpturos, ac dilaceraturos. neque villam è Græciæ mulieribus mortem eius fuisse defleturam. sic Homer. οἱ ζῴοντ' Αἰγυπθον οὐδὲ μὲν ἄλλοις ἰπποδῶν Αἰγυπθίας ποσειδῶν ἰδὼν ξανθὸς Μενέλαος. Τὸ δὲ οἱ εἰδὼν ἰπποδῶν χυτῶν ἰπποδῶν ἔχδωκε. Αἰγυπθίας τὸν γὰρ ποσειδῶν ποσειδῶν Κεῖρον οὐ ποσειδῶν Ἀχαιῶν, εἰδὼν ἔχδωκε. qua de re plura dicemus ad Od. 5. epod.

TER] hic numerus non solum perfectionem quādam significat, sed etiam *μυτηριώδης ὡς ἔστιν*, ut diximus suprà ad Oden primam.

CYRAS] nauigēs. ex quo cursum etiam in navigatione usurpant Latini per translationem. M. Tull. offic. 3. si idem fiat compluris mercatoris ab Alexandria soluisse, *navesque in cursu frumentis vastas potentes Rhodum videris*. Idem de nat. deorum libr. 3. Dionysius cum sanum Proserpina Lærio expulisset, *navigabat Syracusas: si que cum secundis cursum tenentes, Viderisne (inquit) amici, quādam bonā à Diis immortalibus navigatio sacrilegi detur*. Idem ad Brutum epist. cuius initium est *Messalam habes. itaque in medio Achaico cursu, cum Etesiarum diebus Auster me in Italiam, quasi dissuasor mei consilij retulisset, te vidi Vela*. Horat. Od. 34. huius lib. *naves retrosum Vela dare, atque iterare cursum Cogor relicto*. Catul. de nuptiis Pel. & Ther. *illa radem cursu prima imbat Amphitriden. & crebrò Virg.*

A D I C C I V M.

Od. 29.

A R G V M E N T V M.

Mirum quiddam, & monstri simile dicit esse, eum à philosophiæ studio ad militiam transisse.

ICCI, *beatū nunc Arabum invidas
Γαζις: & acrem militiam paras
Non ante densitūs Sabæa
Regibus, horribiliq; Medo
 *Nectis catenas, qua tibi virginum
Sponsu necato barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
*Ad cyathum statuetur *unctis,*
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Cum tu cœmotos undique nobiles
Libros Paneti, Socraticam & domum,
Mutare loriciis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

BEATIS] opulentiis.

NUNC ARAB. INVID.] Arabia *Ἀραβία*, cinnamomi, thurisque feracissima. infrà Ode 34. lib. 3. *intactis opulentiis Theauri Arabum, &c.* & epist. 2. ad Mæc. libr. 1. *Nec Otia divitiis Arabum liberrima muto*. Constat autem Augustum hoc tempore Parthis & Arabibus bellum inferre cogitasse. eodq; referendum est id, quod est infrà Od. 35. huius lib. & iuvenum recens *Examen Eois timendum Partibus, Oceanūque rubro*.

GAZIS] Γαζα (inquit Hesych.) πῶλος: πνεῦμα Πέσης βασιλῆος, ἡ οἱ οὐ τὸν πῶλον φέρειν φοροί, ἡ τὸ πῶλον. M. Tull. qui ab auro, *Gazæque regis manū abstinentiss.* & Offic. 2. *omni Macedonia Gazæ, qua fuit maxima, potitus est Paullus*. Horat. infrà Od. 6. lib. 2. *Non enim Gazæ, neque consolatæ Summanovæ, sed tot miseros tumulus Mentis*. Pompon. Mela. *Ceterum in Palestina est ingens & munus admodum Gazæ (sic Persæ ararium vocant) & inde verum est, quod cum Cambyses armis Ægyptiam peteret, huc bellicæ, & pecuniarum intulerat.*

HORRI-

HORRIBILISQUE MEDO] Medis & Persis, & Parthis. vt sup. Od. 2. *Non sum Medos equitare in-*
solitus Te dece Caesar. quibuscum bellum gerere populus Rom. seu potius Augustus populi Rom.
 nomine cogitabat.

NECTIS CATENAS] seruitutem meditaris, & comparas. nam bello capti, eorum, qui vice-
 runt, serui fiunt, iure gentium.

EX AVLA] vel puer aliquis, qui regi seruiert, vel puer nobili genere natus à te bello captus.
 T. Linus libr. 47. annal. *Pueri Regij apud Macedonas vocabantur principum liberi ad ministerium ro-*
gis electi.

CAPILLIS VNCTIS] vnguento delibatis.

AD CYATHVM STATVSTVR] pocula tibi ministrabit in conuiuio.

SAGITTAS TENDERE, &c.] Od. x. libr. 2. *arcum tendere* dixit magis propriè. Veram tamen
 etiam Virg. ita locutus est lib. 9. *Æneid* *et spicula tendere coram.*

QUIS NEGET ARDVIS] quis neget, fluuios sursum relabi & resuere posse, cum tu libros 81
 Platonis, Panxtij, Xenoph. Arist. quos tu legendi causa coëmeras, armis communes: philoso-
 phiazq; studio relicto, te ad rem militarem coëferas? Sunt autem hæc ex Euripidis Medea sumta,
 vbi sic choros *ἀνὰ ποταμῶν ἰσχυρὰ χερσὶ πύγαι. Ἐ δὲ καὶ πᾶσι πάλιν ἐρίσεται*, id est, sursum flu-
 uiorum sacrorum cunctos fontes: & iusticia, & omnia retrò vertuntur. & prouet. bij speciem quan-
 dam obtinent. vtiur M. Tull. ad Atticum lib. 15. *de Lenia rem laudo: sic verò etiam Carulem, αὐτὴν*
ποταμῶν. Vsurpauit & Demosth. in orat. *ἀλλὰ πᾶσι ποταμῶν ἀνὰ δὴ καὶ ἀνὰ ποταμῶν ἀνὰ τῇ ἰ-*
σχυρὰ πάλιν ὅτι οἱ ἀλλὰ ποταμῶν, ἰσχυρὰ λόγῳ, id est, sed planè scilicet fluuiorum instar sursum re-
 labentium illo dic omnia, quæ de impudicitia facta sunt, verba fluxerunt. non dissimile est il-
 lud eiusdem Eurip. *ἰσχυρὰ. αὐτὸν γὰρ πᾶσι ἡ πύγαι ἔπαινε, καὶ πάλιν ἀνὰ δὲ*, id est, sursum enim flue-
 re res videbuntur, si nobis alterius imperio pareadum.

RELABI] id est, lapsos è montibus in monteis reuerri.

PANATI] Panxtij, philosophi Sroici, quem sæpè commemorat M. Tullius, quémque imi-
 tatus est in libris de officiis.

SOCRATICAM ET DOMVM] id est, Socraticam familiam, Platonem, Æschinem Socrati-
 cum, Xenophontem, denique Academicos veteres. vide annot. ad illum locum epist. 1. lib. 1. *quo*
me ducis, quo lætatur.

MVTARE LORICIS IBERIS, &c.] id est, loricis Iberas Philosophiæ anteponere, vel Phi-
 losophiæ studio omisso, militiam persequi, & arma capere. de verbis *mutare* structura lege quæ
 annotata sunt ad Od. 10. huius lib.

TENDIS] in quibusdam libris scriptum est *temnis*, quam scripturam si probamus, idem ferè
 valet, quod, non dubitas, non veris religioni, audes vt sup. Od. prox. *negligis fraudem committere*
foris. sed plures, itque manuscripti: in his cod. Don. Farnes. Torn. tres Vaticani, habent *tendis*,
 quam scripturam securus sum. *tendis* autem positum esse intelligemus pro, contendis, seu cogi-
 tas, & in animo habes.

POLLICITVS MIL.] quàm rei militari operam dare. longè enim præstat philosophari,
 quàm militare.

AD VENEREM.

Od. 30.

ARGVMENTVM.

Vt in ædeis Glyceræ veniat.

O *Venus regina Cnidi, Paphique,*
Sperne asilectam Cyprum, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram.

Transfer in ædem.*

Fernidus tecum puer, & solutis*
Gratia Xonis, properèniq; Nympha,
Et parum comis sine te lucentis,*
Mercuriusque.

RECINA CNIIDI] Venerem Cnidi sanctissimè coli tradunt boni auctores in his Pausa. Aetia. Kridoi (inquit) ἡ μῶσα Ἀφροδίτης μέλαινα ἐ σφιστοῖσι παρὰ τὸ ἱερόν, &c. de Cypro suprà diximus Od. 19.

ET VOC. THYRS TE MVLTQ] tibi sacrificantis.

AIDEM] cur non dixit ad z deis decoras: cum *edes* numero singulari significet templum, & locum, in quo Deus aliquis colitur: dicendum, per zedem Glyceræ significari sacellum à Glycera Veneri consecratum. colebat enim domi suos quisque Deos, qui dicebantur lares familiares & penates.

PERVIDVS PVER] Cupido.

ET SOLVT. GRAT. ZON.] cur Gratiarum zonæ solutæ sunt: an quòd munifici & liberales homines, qui sunt omnibus gratissimi, omnia habent aperta ac soluta: & ob eandem causam nudæ dicuntur ab eodem Od. 7. libr. 4. *Gratia cum Nymphis, geminisq; sororibus audez Ducere nuda choros.* & 9. libr. 1. *Gratia Nuda iuncta sororibus.* an quòd Gratiæ, quæ Veneris sunt comites, τὴν ζώνην λύουσιν, id est, zonam solvunt (si quis autem nescit quid sit zonam solvere, discat ex Homero. ἰδὼς. λ. λῶσι τὴν περιβίβλον ζώνην, ἥ δ' ἐστὶ τὸ ὅπως ἔχεται. & Theocrit. οἶδ. κ. λῶσι τὴν εἰς μίσην, καὶ οἱ λίγος ἱστῶναι ὄρεα. & Catull. ad Ian. Ne *quarundam aliunde foret nervosum illud.* Quod posset zonam solvere *virgineam.* an quòd etiam pauperes, & qui nullis diuitiis, aut facultatibus instructi sunt, possunt ab altero gratiam inire, & in eum beneficium aliquod conferre, puta opera, & arte, & virtute: an quòd inter amicos omnia sunt nuda, soluta, & aperta: quod postremum est Porphyri. Ita autem pingi solebant Gratiæ tres, ut testatur Seneca, manibus implexis, ridentes, iuuenes, virgines solutis ac perlucidis vestibus. Adde huic Seruium, qui hæc notat ad illum Virg. locum Æn. 1. *Matri Acidalia:* In monte Acidalia lauant se Gratiæ, quas Veneri constat esse sacratas. Ipsius enim & Liberi filiz sunt. nec immerito. Gratiæ enim per horum ferè numinum munera conciliantur. Ideò autem nudæ sunt, quòd Gratiæ sine fūco esse debent: ideò connexæ, quia eas in solubilibus esse decet. Horat. *Sequēsq; nodum solvere Gratiæ.* (hæc sunt ex Od. 11. libr. 3.) Quòd verò vna auersa pingitur, duz nos aspicientes, hæc ratio est, quia profecta à nobis gratia, duplex solet reuertit: alij scilicet in quibus Michael Ephesius in lib. 5. de moribus ad Nicom. λέγει ὅτι ἐστὶν ἡ αὐτὴ τὸ πῶς χαρίζεται ἡ μία, ὡς τὸ ἄλλοι, ἢ πάλιν ἱκανῶς αὐτὴ τὸ χαρίζεσθαι, καὶ δεῖνται: & ἢ ἰσχυρότατα αὐτὴ τὸ ποιοῦν, ὡς οὐ μολον ὑπερβύτας. τὸ δὲ δεῖνται, τὸ πάλιν ἀρχὴν αὐτῶν ποιῶν. ὅθεν αὐτὴ διαρροῦν, id est, iccirco media trium Gratiarum, quæ in templo sunt positæ, retrò versa est in eum, qui beneficium contulit, & dextram ei porrigit, benignèque eum accipit. Ac quòd in eum, qui bene meritus est, sit conuersa, signum est officij, atque obsequij: quòd autem manu porrecta eum accipiat, significat, eam non satis habere gratiam referre, sed etiam nouum beneficij conferendi initium facere.

ET PARVM COM. SINE TE IVV.] significat, iuuenes sine rebus Venericis, & amatorijs feueriores ac tristiciores esse, quàm ztatem doceat. est autem Iuuentas, iuuentæ Dea, Iouis & Iunonis filia, quam Ixuem, id est, imberbem appellat Od. 11. libr. 2. fugit retrò *Leuē Iuuentas.* Deca M. Tullius lib. 1. de natura deorum sic scribit: *Ἀρπύριε quidem uictor, ἀμφοβίαν, σπύλας, συμπαρανέ, & aut Iuuentatem, aut Ganymedem pocula ministrantem.* & Tusc. lib. 1. *nam etiam ἀμφοβία Deas, aut uictor, aut Iuuentate pocula ministrante letari arbitror.* Appellatur autem hæc à Græcis Hebe, id est, pubertas: quam Homerus Herculis vxorem facit.

Od. 3L

A R G V M E N T V M.

Se non diuitias: sed tranquillam, hilarāmq; vitam ab Apolline poscere.

Quid* dedicatum poscis Apollinem.
Valeat? quid orat, de patere nouum.
* Fundens liquorem? non optima

Sardinia segetes feracis.
Non est uos gratia Calabrie
& Armenia: non aurum, aut ebur Indicum.

Non rura, quæ Liris quiescit

* Mordet aqua, sacrumque amnis.

* Pro

*Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna vitem: dives & aureis
Mercator *exsiccat culullis
Vina Syra reparata merce,
Diis carus ipfis: quippe ter, & quater
Anno renisens aquor Atlantiscum
Impune me pascunt olivæ:
Me cichoræa, lenisque malva.
Frus* paratis & valido mihi
Latoe dones, & precor, *integra
Cum mente: nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.*

QVID DEDIC. POSE. AROLL.] Apollinem, cui templum excitavit, dedicavitq; Cæsar Augustus in palatio, ut scribit Sueton. eodémque loco bibliothecam libris omnibus instructam. Horat. epist. ad Iul. Flor. lib. 1. *Et sanguine vitæ Scripta palatium quacumque recepit Apollo.* & lib. 2. ad August. *si manus Apolline dignum Vis complere libris.*

DE PATERA NOV. FUND. LIQV.] vini primitias libans & offerens Diis immortalibus. sic Od. 5. lib. 4. *te persequitur mero Desuso pateru.*

NON OP. SARDINIAE SEGETES FERACIS:] sic habent libri veteres Donati, Faérni, Vrsi. Tornes. duo Vatic. non admodum dissimile est illud, quod optat Pindarus *είδ. 4. Νίψ.* Alij (inquit) aurum optant, alij possessiones, fundos, & prædia: mihi autem detur, posteaquàm meis civibus placuerim, res laudabiles laudibus affecerim, iniustas & improbas vituperarim, ossa terræ mandare. Verba Græca petat ex Pindaro, qui vult. nos locum indicavimus.

OPIMAE] pinguis & vberis, sed tamen insalubris, & pestilentis. M. Tull. epist. libr. 7. ad Fab. Gallum. *Id ego in lucra pono non ferre, hominum pestilentiores patriæ suæ.* Idem ad Q. Frac. libr. 2. *Cura mi frater, ut valeas, & quæquam est hiems, tamen Sardiniam esse cogites.* Opimum Varro, & Festus ab Ope deducunt Saturni vxore, quod ipse agrorum cultor habetur, à fatu nominatus, tenensque falcem effingitur: quod est insigne agricolæ. Vnde spolia quoque, quæ dux populi Rom. luci hostium detraxit. opima dicuntur. Hæc Festus. sic supra idem Horat. *Lævissem opimam dixit.*

SEGETES FERACIS] agros fertileis. seges ea pars agri, quæ arata & conlita est. Festus. Horatius translatè posuit epist. 7. lib. 1. *Hæc seges ingratos tulit & feret omnibus annis.*

ÆSTIVSÆ] solis ardore torridæ. sic supra Od. 12. *Syræis æstivosas appellat.*

EBVA INDICVM] Virg. Georg. lib. 1. *India mittit ebur.* sed cui sunt inauditi elephanti Indici?

LIRIS] Campaniæ fluvijs. mendosè autem scribitur per y in quibus cod. de quo plura ad librum locum, & innotantem Maricæ littoribus ten. Lirim. Od. 17. lib. 3.

MORDIT] alluit. tralatio est. Lamb. sup. Od. 12. alia tralatione. sic Lucret. libr. 5. *Et ripa rodentia flumina rodant.* & Virg. lib. 8. *En ego sum, pleno quem flumine cernis Siringentem ripas & pingua culta secantem.*

PREMANT] amputent pressio pollice, vel vuas cultello abscissas in torculari calcent, & premant. sic ferè Virg. l. Georg. dixit falce umbras premere. *Et rursus opaci Falce premet umbras.*

CALENA FALCE] cultello falcis instar incuruo. Calena autem à Calibus, ut sup. Od. 20. *Vinum Calenum.* falce autem Calena, qua vitem premat domini, vinum Calenum vult significari, ut Od. 20. per vnam prælo domitam Caleno vinum Calenum. sic Proper. *Vinæque fundantur prælo elisa Falerni.* Idem Horat. per amphoram Læstrygoniam vinum Formianum vult intelligi Od. 16. lib. 3. *Nec Læstrygonia Bucchus in amphora Languescit mihi.* quæ sunt obseruata à Passeratio.

EXSICCET] exhauriat, eibat hypallage. dicimus enim exsiccare culullos, & pocula. ut sary. 6. lib. 2. *Siccant in aquali calices conuina tribula.* Q. Cicero ad Tiron. lib. 16. epist. *Lagenas etiam inanimem obsignabas, ne dicerentur inanes aliqua fuisse, quæ furtim essent exsiccate.* Priscianus l. b. 2. scribit, ex, ante C. P. Q. S. manere integrum: verum tamen, ne offendantur aures, S. elidi. quod si verum est, scribendum *exsiccat.* ego tamen *exsiccat* scribendum censeo & cur censem, causam afferre possum.

CULULLIS] Poculis, calicibus. epist. ad Pis. *Reges dicuntur multum vixere culullis.* Et torquere merem, &c. sed cululli erant iunctio fictiles, & [in sacris pontificum ac virginum vestalium. Iunius aduers. lib. 2. cap. x.] tantum viles, ut vult Acron. Alij volunt culullos, à culleis dictos per diminutionem: neque tamen pocula, quibus in conuiuijs vterentur, fuisse negant.

VINA SYRA REPARATA] Franc. Duareus, iuriconsultus clarissimus, qui super morte immatura nobis ereptus est lib. 1. annuerf. disputation. hunc locum sic explicat: *vina, quae sint emta nummis et venditione Syra mercis refectio*: idque confirmat testimonio veterum iuriconsultorum: apud quos *parare* pro emendi verbo in vñ est. sic & M. Tull. vsurpat cum alibi, tum in or. pro Flacco. Si tam te *Grassi* agri delectabant, hic alicubi in *Crustumio*, aut in *Capenati* paruisses. & Hor. satyr. 3. lib. 2. *seruifve tuos, quos are paravi*. quemadmodum autem redimere pro eo, quod est emere, ponere solemus: ita & reparare, pro parandi verbo ab Horatio vsurpatum est. vel reparata dictum est pro, permutata: quod idem valet, vt supra docuimus. aliter vsurpauit Ode 37. huius lib. ibi, *neq latentem Classe ita reparavit oras*, vt suo loco dicemus.

DIIS CARVS IPSIS] argumentum est à consequentibus. ter, & quater in anno mare Atlanticum saluus nauigat: ergo Diis carus est. fieri enim non potest, vt quisquā tam secunda nauigatione vtatur sine Deorum immortalium beneficio ac benignitate: quemadmodum neq; cuiquam res aduerse sine eorundem ira, aut certē voluntate accidunt. quod ita esse Theognis ostendit. Οὐδὲν αὐτοῖσι καὶ ὁλβιος, ἢ πικρὸς, οὐτ' ἀγαθὸς νόος φησι δαίμωνες, ἢ ἀκαθάρτος. id est. Nullus mortalium, neque diues, neque pauper: neq; malus, neque bonus, sine deo est.

IMPUNE] sine vlla iactura, sine naufragio sup. Od. 17. *Impune totum per nemus arbutus Quarens latentem, &c.*

ME PASC. OLIVAE] sic Od. xi. epod. *Non attagen Ionicus incaudior, Quam lecta de pinguisfima Olina ramis arborum.*

CICHOREA] cichorea est numeri multitudinis *κυρρεῖα* à singulari *κυρρεῖον*. e, autē ex diphth. *oi* longum est. vide Prisc. lib. 2.

LEVES] quæ ventrem grauem leuant: non vt quidam. inemtz, aut contemtz: quamquam iudicet lector.

MALVÆ] sic Ode 2. epod. *aut grani Malua salubris corpori.*

FRVI PARATIS] semper Hor. vñum bonorum partorum commendat: quod pluribus verbis alibi ostendemus.

VALIDO] omnium enim rerum humanarum optimum est valere, proximum pulchritudo, tertium vires corporis, quartum diuitiæ. Vulgatissimus est apud Græcos hic senarius *ἀνὴρ ὁ καλὸς καὶ ἰσχυρὸς ὁ δὲ καλὸς καὶ ἰσχυρὸς*, id est. Bona valetudine nihil est in vita melius.

LATOE] ὁ Apollo, à mihi, vt possim firmus & validus bonis quæ sitis & partis frui. Latoum dixit à Græco *λατῶς*.

INTEGRA CVM MENTE] humanitatem ex homine exiit, homōque esse desit, tamen si hominis figuram, & speciem gerat, qui sanæ mentis non est. Nam neque homo quicquam in seipso mente melius habet, & vnusquisque nostrum mens est, vt docet Aristot. in lib. de morib. ad Nicomachum. Theognis autem nihil in nobis esse mente melius, nihil contra amentia grauius, aut molestius, ita declarat: *Γνώμης δ' ὁδὸν ἀμείνωρ αὐτὴν ἔχουσαν ἔστιν, οὐδ' ἀγνομήενδης Κίρ' αὐτοῖσι περ.* legendum autem *ἢ* precor integra, non, at precor.

TVRPEM] inierrem, vel inhonoratam, atque ingloriam.

Od. 32.

A R G V M E N T V M.

Barbiton, siue testudinem suam commendat.

Possumus, si quid* vacui sub umbra
Lusimus tecum quod & hunc in annum
Vinat, & plureis: age, dic Latinam.

Barbite carmen,

Lesbio primum* modulate cini:
Qui serox bello, tamen* inter arma,
Sine iactata religas vdo

Littore nauim:

Liberum, & musas, Veneremq;, & illi
Semper harentem puerum canebat:

Et Ly-

Et Lycum nigris oculis, nigroq;

Crine decorum.

O decus Phœbi, & dapibus supremis

Grata testudo Iouis, ô laborum

*Dulce lenimen, mihi * cumque salus*

Rite vocanti.

[POSCIMVS] non est dissimulandum, in omnibus ferè libris manu scriptis, esse, *Poscimur.*

[VACVI] otiosi, feriati, *χαλῆς ἄνθρωπος.*

[LVSIMVS] cecinimus, vel (vt Seruius ad illum Vir. versum in Tityro, *Ludere quæ vellem, &c.*) scriptissimus: quod minus placet.]

[LATINVM] cuius ego sum auctor, & princeps.

[LESBIO PRIMVM MODVLAT] id est, qui primùm modulatis, & distinctis sonis temperatus es ab Alcæo. vel quo primùm Alcæus vsus est. sup. Od. 26. *Hunc Lesbio sacrare plectro Téque, tód'q; decet sorores.* & Ode 6. lib. 4. *Lesbium seruare pedem, melq; Pollicis ictum.* vocem modulati ita accipio, vt sit participium *παρῳκός.* cuius contrarium modularus. de arte poet. *Non quini uidet immulat a poemata index.* vel sic, *modulati*, id est, qui Alcæo obsecutus, & gratificatus, cantus modularis edidisti: qui ab Alcæo sumtus, vsurpatus, adhibitus es ad modulandos & canendos versus lyricos.

[TAMEN INTER ARMA] omisit alterum, siue, vt sup. Od. 3. *tollere seu ponere uali freta.* hoc modo. siue inter arma, id est, siue esset in castris, siue in aliquo portu constitit à longa, & difficili navigatione conquiescens. Constat autem Alcæum virum militarem, & bellicosum fuisse. Gessit enim bellum cum Atheniensibus, & maximè cum tyrannis. nam Pittacum tyrannum Mitylenis expulit. Od. 12. lib. 2. *Vtrumq; sacro digna silentio Mirantur umbra dicere, sed magis Pugnæ, & exactus tyrannos, &c.*

[RELIGAT] apto & vsitato verbo vsus est. sic Sat. 5. lib. 1. *ac missa pastum retinacula mule Nautæ piger saxo religat.* & Catull. in nupt. Pelei, & Thet. *Perfidus in Cretam religasset nauita funem.* dissimile est illud sup. Od. 5. *Cui flauam relinquo comam.* iam quod ait Horat. hoc loco Alcæum virum militarem interdum res amatorias cecinisse, id testatur Cice. lib. 4. Tuscul. his verbis, *Forti vir in sua rep. cognatus, quæ de inueniunt amore scripsit Alcæus?*

[ET ILLI SEMP. HAER.] Cupidinem. Neque ab hoc loco aliena, neq; fortasse omnibus nota illa est fabula apud Platonem in Symposio, qua nouam rationem affert, cur Veneri semper adhæreat Cupido. Scribit igitur Plato, nata Venere Iouem natalitia Diis præuuisse, atque in eo conuiuium cum ceteros Deos, tùm Porum Metidis filium interfuisse: Illum autem largius æquo potum. neq; staréque ebrium, in Iouis hortos introiuisse, ibique obdormiuisse: Peniam vero (paupertate Latini dicunt) quæ ad illud conuiuium medicandi gratia venerat, insidias Porro egestate coactam struxisse, & propter illum cubuisse, vt ab eo (si modò id consequi posset) grauidam facta filium pareret: illam igitur à Porro compressam esse, atque ex eo concubitu grauidam factam, Cupidinem peperisse: Inde euenisse, vt Cupido Venerem potiùs, quàm matrem, sequatur. illiq; ministrat. Iam cum omnes ferè Cupidinem Veneris filium faciant, Sappho ab aliis dissidens è cælo & terra natum fingit, vt scribit Interpr. Apollon. in lib. 3. Argon.

[ET LYC. NIGR. OC. NIGRÓQVE] nigros oculos laudabant veteres illi in pueris, & puellis. Catull. in A. men. *Salus nec minimo puella naja. Nec bello pede, nec nigro ocellis.* & Horat. epistol. ad Pisones, *speciandum nigri oculi, nigroq; capillo.* Anacreon taleis suo Barhylo oculos, & capillos depingi iubet. *Ανναγξες κῆρας πεινήσαν Τὰ ἴα ἰδδθεν μελαίνες, Τὰ δ' ἴα ἀκρον ἡλιώσους.* deinde paucis uerbis interpositis, *Μελαὸν ὄμμα γοργὸν ἔστω Κικιερὸν ῥόδον χαλκῶν.* talem & suæ puellæ comam esse uult. *Ἐφ' ὅφ' ἐτιώ ἱμελὴ ἱταίγγειν, Ἐφ' ὅφ' ἐτιώ τριχῆς τὸ πῦρ ἐπὶν Ἀπαλάς πρὸς μελαίνες,* id est, *Mihi pingue meam puellam, Primùm comas tenellas, Nigra q; pinxerunt.* Itaque quibus natura nigri non erant oculi, siue fæminis, siue maribus, fæminarum similibus, ij fuligine supercilia demigrabant. Arnob. lib. 2. aduers. Gentes: *Laminæ pertunderent aurium, immittuerent frontem limbu fuligine oculos obumbrarent, nec in formis erubescerent masculorum calami stru vibrare casariam.* Hom. ἰλιοντις Γίαντας appellat, id est, *μελαὸν ὄφθαλμούς.* seu nigris oculis, quamuis sciam etiam aliter accipi.

[ET DAPIBUS SVPR. GR. TEST.] Itaq; apud Hom. ἰλιοντις. α. Apollo cithara canit, cui Musæ voce respondent. *Δαίνωται, ἔδδ' ἢ θυμὸς ἰδδ' ἔπειτα δ' αὖ τὸς ἴσως. Οὐδ' ὅφ' ὀρμηίστος ἀφ' ἑκαδὲς, καὶ τὰ Ἀπόλλωνος, Μουσάων δ' αὖ αἰεὶ δὲ ἀμειβομένην ὅπ' ἡγλή,* id est, *Epulabantur, neque quicquam eis deerat, quod comesse vellent: neque cithara, quam tenebat Apollo: neque Musæ, quæ ei vicissim voce respondebant.*

DVLCE LEN. MIHI CVM Q.] cumque, & quandoque idem valent. quandoque autem apud hunc poetam sæpe pro quodcumque ponitur, vt alibi dicemus. vno nunc exemplo contentus ero. Od. 1. lib. 4. *Es quandoque potentior Largi muneribus riserit amuli: Albano prope, te, lacur, Ponet Marmoream.* sicigitur hunc locum explicat Porph. ô barbite, mearum curarum, ac molestiarum lenimen mihi suaue, ac iucundum, quotiescumque te euoco, salue. alij salue mihi, &c. ego, cumque, puto accipiedû pro quouis tempore, hoc modo: salue dulce lenime mihi quouis tempore te vocanti.

A D A L B I V M F I B V L.

lum. Od. 33.

A R G V M E N T V M.

Ne doleat sibi riualem iuniorem à Glycera anteponi.

A *Lbi* ne doleas plus nimio memor
Immitis Glycera, neu miserabileia.
Decantes elegos, cur tibi iuniar.
Lasa præniteat fide:
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyrus torret amor: Cyrus in asperam
Declinat Pholoën. sed prius Appulis
Iungentur caprea lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic visum Veneri: cui placet imparces
Formas, atq; animos sub iuga aënea
Sano mittere cum ioco.
Ipsum me melior cum peteret * Venua:
Grata detinuit compede Myrtale.
Libertina, freis acrior Adria.
Curuantis Calabros sinus.*

ALBI NE DOLZAS] Albi ne fortè doleas, &c. hoc te scire volo, *Insignem tenui, &c.* hæc a scripti, ne quis putes, ne hic esse prohibentis particulam. nam hic valet, ne fortè, vel vt ne: vt Od. 4. lib. 4. Ne fortè credas, &c.

PLUS NIMIO MEMOR IMM.] plus nimio, id est, plus multo. idem epist. 10. lib. 1. *Quem res plus nimio delectauere secunda, &c.* sic Lucret lib. 5. *Nec nimio solis maior vota, nec minor ardor.* Idem ibid. *Nec nimio tum plus, quam nunc, mortalia sacra Dulcia linguebant labentis lumina vita.* Anton. ad Cic. lib. 10. epist. ad Attic. *Sed quia te nimio plus diligo, non possum dissimulare, &c.* Plaut. Bacch. *Vixisse nimio satius est, quam viuere.* Idem ibid. *Nimio est tu ad istas res discipulus docilior, Quam ad illa, que te do: ni, ubi operam perdidisti.*

CVR TIBI] ne supramodum doleas, quòd tibi riuale iunior anteponatur, (hæc enim verbi præniteat, vis est, seu, quòd pluris fiat à Glycera quàm tu: id est, quòd ei carior sit, & gratior: Insignem tenui fronte, &c. sic supra verbo simplici vsus est, Od. 5. *miseri, quibus intentata nitens: Igrata es, places, cur, autem eleganter positum pro, eò quòd, vt epist. ad Celsum Albinoua. lib. 1. Fide offendar medicis, irascar amicis, Cur me funesto properant arcere veterno? & ita ferè semper loquitur Horat. paullò aliter M. Tull. vt Verr. de iure dicundo. tamen digna causa esset, cur inimicitias hominis improbiissimi susceperem. cuius rei plura exempla legito ad illum locum, Cur me funesto, &c.*

INSGNEM TENVI FRONTE LYCORIDA] ostendit, quàm misera sit amantium conditio qui rarò admodum pari voluntate, mutuòque amore inter se respondent. Lycoris (inquit) Cyri amore incenditur: Cyrus à Lycoride abhorret, in Pholoën, à se alienam, propensior. quare tibi dico, ne fortè doleas, &c. Nam hæc pendunt & apta sunt ex superioribus, vt diximus. hanc animorum & voluntatum in amantibus dissensionem ac discordiam pulcherrimè describit

Lodovicus

Lodôicus Ariostus, poëta Italus, versibus Italico sermone scriptis: quos, quia in his commentariis alium sermonem, quam, quod olim Latini utebantur, inculcare, indecorum esse puto, verri hoc modo: *Improbe amor, puer iniustissime: cur ita raro Nostra à te efficitur voti sententia compos? Cur ita detestat te, perfide, corda duorum cernere disidiu inter se infesta superbiu? Arces me à liquidisq; vadu, gurgite tuto: Pertrahis in rapidisq; amneis, cecidiss lacunas. Quæ me vltro ppeti, hinc reuocas, aliisque retonques: Quæ fugis, huius me tæbescere cogis amore.* Ad eandem sententiam pertinent hi Moschi versus, *Πῶς Πᾶν Ἀχὺς ἔσ' ἡγεῖσθ' ὃν Ἀχὺ Σκυρτηταὶ σκώτουν. σκώτουν δ' ἰππεύοντο Ἀχὺς. ὃς ἔχει τὸ Πᾶν, ὅσον σκώτουν φλόγην Ἀχὺ. Καὶ Ἀχὺς πεπύρεται. ἦρος δ' ἰσχυρὰ ἀμύγδα.* id est, Echonem ardebat vicinam Pan, satyrum Echo Lasium, satyrus Lyde flagrabat amore. Quantam Echo Panem, Pan tantum Echona coquebat: Tam Lyde satyrum perdebant talio amorem. Ταῦτα δ' ἐπηπύρεται ὑμῖν Φαλαῖς ὁ Οὐρσῖος, αὐτὸς πᾶσι πεπυδόμενος.

TENVI FRONTE] sic epist. 2. ad Mæcen. lib. 1. reddes Forte latius, nigros angusta fronte capillos.

SED PRIVS APPVLIS] sic Ode 16. Epod. Nonaque monstra iuueris libidinis Miræ amor, iuuet ut tigris subsidere ceruix. Adulteretur & columba milnio. significat autem, Oyrum nunquam Pholoe potiturum.

QVAM TURPI] quàm Cyro amatori Pholoë gratificetur, & morem gerat. sic infrà amatorem, adulterum appellat, Ode 36. nec Damalis nouo Diuellerur adultero. sic Catull. ad Furium & Aurel. Cum suis uiuas, ualediq; machis. & Pl: in Mil. glor. herus meus ita magnus machus est mulierum, ut neminem fuisse, neque futurum credo surpem autem accipe, non quòd reuera sit turpis, sed quòd ei talis videatur: vel refer ad animi turpitudinem.

SIC VISVM VENERI] sic loquebantur veteres in rebus parum secundis, & casibus aduersis. Virg. lib. 3. Postquam res Asie, Priamique euertere gentem Immeritam visum superis. Idem 2. Diu aliter visum. Idem ibidem, Si nihil ex tanta superis placet urbe retinui. Homer. ἰλ. β. οὐτ' οὐκ οὐκ διὰ μέγα ὑπερβύτι φίλον εἶναι. qui versus iteratur & ἰλ. ἰα. & alibi. [Idem ἰλ. γ. ἀλλὰ ποῦ ἔτι μέγα δὲ φίλον εἶναι ὑπερβύτι κρηϊωνί. Et Plaut Amphitruon. Ita diis est placitum, voluptati uenator comes confequatur.]

CVI PLACET IMP. FORMAS, AT QVÆ] sine dubio ex formarum, aut animarum dissimilitudine nascitur amoris inæqualitas, atque adeò alienatio ac dissensio: cùm vel deformis formosam, vel senex puellam, vel quis alius ingenio & moribus disparem amat. Quoniam autem non sæpe contingit, ut pares ætates, formæ, naturæ, mores, ingenia copulentur inter se, & ad amandum sese applicent: iccirco quamplurimi existunt in amore naufragi, & calamitosi, & ut Græci appellant, δυσέρωτες: pauci admodum, quibus omnia ex animi sententia procedant.

SVB IVGA AENEÆ] sub coniunctionem inæqualem, ac disparem, duramq; seruitutem. Est enim durissimum seruitutis genus eam amare, quæ aspernetur amantem. *aeneæ* autem scriptum reperiri in cod. Donati & Fæcni sine aspirationis nota in secunda syllaba: quam scripturam securus sum. nam & Aulus Gell. libr. 2. capit. 4. testatur nomen *aëna* in libro mirandæ uetustatis 2. *Æneid.* scriptum fuisse sine aspiratione. Idem tamen ascribit aspirationis notam postea esse appositam.

SAEVO] χαλεπῶ, difficili, immiti, vespuprà Od. 19. *Mater seuæ Cupidinum.* hæc enim vis est nominis, sæuus. sic & Ode 29. lib. 3. *Fortuna seuo lata negotio.* & epist. ad Iul. Florum libr. 2. *ne mea seuo lurgares, ad te quod epistola nulla veniret.* & Saty. 2. libr. 2. *hic neque serui Albuci senis exemplo, dum munia didit, Seuus eris.* Sup. Od. 12. *Seuæ paupertas.* infrà Od. 35. *seuæ necessitas.* epist. ad Lollium lib. 1. *Ut puerum credas seuo distata magistro Reddere.* Lucret. lib. 3. *seuæ tolerare procellas.* Terent. Phorm. *Conclusam hic habeo uxorem seuam.* Ex quo sæuitia, asperitas quædam, & iracundia, χαλεπότης. Od. 12. lib. 2. *dum fragrantia detorquet ad oscula Cervicem, aut facili sæuitia negat.* Vir. *Æneid.* 1. *seuūque ambobus Achillem.* & 2. *hic seuus tendebat Achilles.* & verbum sæuire χαλεπῶς. Sat. 2. libr. 2. *Seuiat, atque novos moueat fortuna tumultus.* &c. & Od. 3. lib. 3. *Dum longus inter seuiat Ilium. Romæq; pontem.* Plautus Epidico: *sed memento, si quid seuiunt senes, suppetias mihi cum sorore ferre.* Virgil. *Æn.* 6. ne seui magna sacerdos.

Ioco] Iocum, Deum hoc loco accipio. ut suprà Od. 2. *Quam iocum circumuolat, & Cupido: ut sit, cui Veneri, vnà cum sæuo Cupidine, placet impares & discordes formas inter se iungere.* Sed Passeriatum mauult iocum hic poni pro re ludicra & oblectamento Veneris. ut Od. 2. huius libi, bellum Martis ludum appellauit: *Heu nimis longo satiate ludo.* similia sunt illa: Od. 29. libr. 3. *Fortuna seuo lata negotio, Ludum insolentem ludere pertinax.* & Od. 1. libr. 2. *Ludumque fortuna, &c.* & Od. 2. huius libr. *Dant alios furie seuo spectacula Marti.*

IPSVM ME MELIOR] cùm ego ipse ab elegantiore & commodiore puella vltro expeterer, Myrtale tamen difficili, sæuæ, iracundæ, à me alienæ seruiebam: quæ mihi seruitus erat incunda.

GRATA DETINUIT COMP. MYRT.] id est, grata seruitute: duo inter se coniunxit pro-
pmodum repugnantia, nam vix credibile est cuiquam seruitutem & compedes esse gratas. Et
tamen hoc in amore euenit, quale est illud γλυκύπικρον. Ita autem gratæ sunt amantibus com-
pedes, vt seruis dulcis est seruitus sub eo domino, vnde aliquid emolumenti sperant. Nam vt hi
emolumenti spe capti dominorum sæuitiam perferunt: sic illi dominarum suarum amore irre-
titi, vnde sibi incredibileis voluptates promittunt, earum asperitatem æquo animo ferunt. hic
igitur nomen *compedis* seruitutem significat: epithetum autem *grata* ei adiunctum declarat, a-
mantibus libenter, & iucundè puellis iis, quarum amore deuincti sunt, seruire, quantumuis dif-
ficiles sint, atque illiberales. sic Oda H. libr. 4. *tené q. grata Comp. diuinctum*. Verbis propriis a-
mantium seruitutem, & puellarum dominationem demonstrauit Oda 8. libr. 2. Adde quòd *pu-*
bis tibi crescit omnis: *Seruitus crescit noma*, nec priores impie tectum domina relinquunt: *Sæpe minati*, alia
translatione dixit epist. ad Iul. Flor. lib. 1. *Thraciæ vos, Ebrusq. nivali Compede uinctus, etc.*

ACRIOR Iracundior, vt Ode 9. lib. 3. *et improbo Iracundior Adria*. *ἄριστος Ἄλκι*.

CYRVANTIS CALAB. SINVS] id est, scilicet in Calabriam insinuantis.

Od. 34.

A R G V M E N T V M.

Poenitere se, quòd dum Epicuræam disciplinam sectaretur, parum
studiosè Deos coluerit.

Parcus Deorum cultor, & infrequens,
* Insanientis dum sapientia
Consiliis erro, nunc * retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos, namque * Diespiter
* Igni cornu scò nubila diuidens,
Plerumque * per puram tonanteis
Egit equos, volucrumque currum:
Quo * bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Syx, & inuisi horrida * Tanari
Sedes, Atlantæque finis
Concutitur, valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens, hinc * apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit: hic posuisse gaudet.

PARCVS DEORVM] Dicit se, qui antea non satis piè, neque religiosè deos immortales co-
luerit, Cyrenaicæ & Epicurææ sectæ præceptis, ac decretis imbutus, sententiam, consiliūque
nunc necessariò mutare. Deorum metu non inani perterritum.

INSAN. DVM. SAP.] *consultus sapientia* sic dictum, vt dicimus, iuriconsultus. *Sapientiam* au-
tem *insanientem* intelligit Epicuræam, aut Cyrenaicam, quæ præter cetera, docet contemnere om-
nibus religiones, venustè autem *insanientem sapientiam* dixit Græcorum exemplo: apud quos
crebrum est hoc genus loquendi. Eurip. in Hecuba, *νόμος αὐτομότος, παρθεῖον τ' ἀπαρθεῖον*. Soph.
in Aiace: *ἡ γὰρ ἀδύνατος δύνει*. Oppianus *αἰλιδεῖ δύνει δὺς δύνει*. Iterum Sopho. *χαίρει ἀχαίρει*. Idem
in Electra: *μήτηρ ἀμήτηρ*. Aristoph. *βίος ἀβίωτος*. & Hom. *ἀδύνατος*. σ. ἡ γὰρ ἰσὺς αἰὶρος ἰππῶν ἰππῶν καὶ ἡ γὰρ
ἡδὲ, & ὁδ. ψ. *μήτηρ δὺς μὴ πῆ*. & illud: *ἀχαίρει ἀχαίρει δύνει ἀχαίρει χαίρει*. quæ cum alij Latini scri-
ptores, tum Horatius noster multis locis est imitatus. M. Tullius Philipp. I. *videmq. bustum in furo*
facere, quæ illam insepultam sepulchram effecerant. & vetus quidam poëta apud M. Tull. lib. 3. de or.
Qua tempestate Paris Helenam inuuptis iunxit nuptiis. Catull. de nuptiis Pelei, *funera nescunera*. (quo
loco admonitum lectorem velim; nec funera, vnum nomen esse: qualia sunt illa necopinatio, &
apud lu-

apud Iurifconf. res necmancipi, furtum necmanifestum.) Idem in Lucullo *usus disciplina indo-*
eilm. Ennius *artem inertem.* Horat. Od. 12. lib. 2. *facili sauitia.* (nam suprà ostendimus, scuum idem
 valere, quod *χαλεπὸν*, id est, difficile.) his ferè familia sunt illa, epist. ad Bullat. *Sirenum nos exercet in-*
ertia. & epist. ad Iecium *concordia discors.*

NYNC RETRORSVM VELA DARE] sic Virg. lib. 3. *Certum est dare lintea retrò, &c.*

ATQVE ITERARE CVRS. COG. REL.] Græcum verbum expressit *παλινδρομεῖν*, id est, re-
 currere. De verbo *iterare* diximus ad Od. 7. est autem *ἀναγχεῖν*, cum significet se cogi mutare
 consilium. Cursum perspicuè hic posuit pro navigatione, vt suprà annot. ad Od. 18.

DIESPITER] Iupiter Varro li. 4. de lingua Lat. *Diespiter*, id est, *Dies pater*, Dies pater, id est, diei
 & lucis pater. Diuonem etiam *διὰ καὶ νομῶν*, id est, Iouem fulmineum esse dicunt: quæ notio huic
 loco valde quadrat.

IGNI CORVSCO] fulmine. sic M. Tull. Tusc. 2. *Iace, obsecro in me vim coruscam fulminis.* At Vir.
 Æn. 2. *ensem coruscum* appellat.

PLERVQVE PER PVRV] hoc negat Lucr. libr. 6. fieri posse, his verbis. *Fulmina gignit è*
crasibus, alique putandum est Nubibus exstructis. nam calo nulla sereno, Nec leuiter densi mittuntur nubi-
buz umquam. idem paulò post, *Denique cur numquam calo iacit undique puro Iupiter in terras fulmen,*
sonitūq; profundis? Dallust. tamen hist. de bell. Caril. narrat M. Herennium dic sereno fulmine i-
 ctum esse. Sed in his intelligendum est tonitrua & fulmina naturalia, cælo nubilo, & nubibus
 altè exstinctis fieri: prodigiola autem & diuina puro, & sereno. Itaque videtur hic Horatius (vt
 rectè iudicabat Germanus Valens) significare, talia fulmina; qualia hic describit, malum sibi
 minari, nisi respiscat: eadè que valere, ad se, & ceteros homines ab impietate deterredos. Nam
 tonitrua & fulmina diuina, qualia sunt ea, quo cælo puro fiunt, tristitia, & mala portendunt ho-
 minibus. Ex ea opinione sunt illa Virg. G. org. 1. *Nomadias calo ceciderunt plura sereno Fulgura, nec*
diritoties arseret comete. Idem lib. 8. Æneid. *Iterum atque iterum fragor intonat ingens. Arma inter nubem*
cali regione serena Per iudum rutilare vident, & pulsant mare. Idem lib. 9. Æneid. *Auduit & calo geni-*
tor de parte serena Intonuit Leuon. Homer. *ἰδύος. ὃ. ἡ μὲν γὰρ ἰδὲ γέννησας αὐτὸν ἀγαυὸν ἀσπίδων Οὐδὲ*
πρὸς ἴσους ἔστι, τίς γὰρ τοῦ τοῦ φάειος. id est, ô Iupiter profectò grauiter è cælo tonuisti: neque
 tamen vquam nubes est: ostentum igitur aliquod tutum nobis præbes. M. Tull. *Aur cum terri-*
bili percussus fulmine ciuus Luce serenatus: viuat lumina liquet.

PER PVRV] cælo sereno. sic Virg. Georg. 2. *& dum se latius ad auras Palmet agit laevis per pu-*
rum immiffus habemus. di auriplas dicunt Græci.

TON. EGIT BQ. VOLVCR.] tonuit. sed poetarum more locutus est, vt suprà Od. 12. *Tu gra-*
ui curru quaties Olympum:

QVO BRUTA TELLVS] sic infra Ode 4. lib. 3. tellurem inertem appellat: vtrumque, quia
 hoc elementum omnium grauissimum, atque (vt ita dicam) immobilissimum est. Nam *brutum*
 (inquit Festus) *antiqui grauem appellabant.* Nonius autem, *Brutum dicitur hebes atque obtusum.* [Ser-
 nius tamen *brutum* videtur interpretari immobilem. Ille enim ad illum Virg. locum 10. Æneid.
& tremefacta solo Tellus, &c. notat hæc quæ sequuntur, loquente Ioue stupor elementorum ostenditur
 per naturæ mutationem, Nam quicquid in eterno motu est, quieuit: & contra terra mota est, quæ semper im-
 mobilis est. Vnde Horat. *Quo bruta tellus, &c.* Arnobius libr. 6. hæc duo coniunctim posuit, *iners &*
brutum, Sicilie, Stupiditas quæ tanta est, (detrecto enim dicere cecitatem) rerum existimare natura, for-
marum qualitate mutari, & accipere nomen ex habitu quod in primigenio corpore iners fueris & brutum,
& sensu mobilitate priuatum.]

STYX] cum multa scribat Pausanias in Arcadicis de Styge, tum hæc quoq; tradit, Homerum
 Stygis nomen in suam poesin coniecisse respicientem ad eam aquam, quæ è Styge, flumio Ar-
 cadico manat. Nam in iureiurando lunonis (inquit) *fecit eam ita loquentem, Iστω νῦν ὅδ' ἡ γαῖα*
κὲ ἀνθρώποις δαίμοσι ὑποφθί, καὶ ὅς περ ὁσσοί μιν ἐπὶ δαίμονες ὑδωρ. Paulò post Idem Pausanias, *Τὸ δ' ὑδωρ τὸ δαίμονες*
καὶ ἀνθρώποις ὅδ' παρὰ τὴν Νάναραν πρὸς τὴν ἐμπύκην ὑπὸ πρῶτον εἰς πύργον ὑψηλὸν διελαθὼν ὃ ἀπὸ τῆς
πύργου τῆς Κρεθίνης πρὸς τὴν ἑσπέρην. ἵσταται δ' ἐπὶ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι καὶ ἀνθρώπων, & ἀλλὰ ζῶντων παντὶ. Αἰστανται δ'
ὅτι σφόδρὸς περὶ δαίμονες αὐτὸν καὶ αἰεῖν, καὶ ὅδ' ὑδωρ τὸν ἐπὶ πρῶτον, id est, aqua autem, quæ è laxo
perrupto ad Nonacrum manat, incidit primum quidem in rupem excelsum: dein de posteaquam
per rupem illam dimanauit & inde exiit, in Crathin fluuium delabitur. Mortem hæc aqua &
homini & alij cuius animanti affert. Atque etiam aiunt, capras quondam omnèis, quæ ex hac
aqua bibissent, interiisse. Sequitur deinceps apud Pausaniam, Fuisse hoc veneni genere ene-
ctus Alexander Magnus. pro comperto non habeo. memoriæ certe proditum esse scio. Hæc
Pausan. Plutarchus autem in Alexandro videtur non dubitare, quin Alexander huius aquæ potu
extinctus sit. Iam quæ obrem Dij per Stygiam paludem iurent, consule Eustat. & Seruium,
& Arnobium.

TAENARI] Ταῖναρος (inquit interpres Pindari) πόλις λακωνική, ἐν ᾗ ἔστι πύλη εἰς ἄδου. i. Tænarus vrbs est Laconica, in qua est ad inferos ianua. alij dicunt esse promontorium in Peloponneso, vbi specus est, Acherusia ei, quæ in Ponto est, similis.

VALET IMA SVMM. MYT.] id est, potest ea, quæ sunt humilia, & infima, summa efficere, & contrā. Atque hanc sententiam mutuatus esse videtur ab Hesiodo ἥρις καὶ ἡμῖς. vt rectè annorat M. Anton. Muretus: Πῶς μὲν γὰρ βελαντιῶν ἢ βελαντιῶν χαλκίπτη. [i. facile humilem attollit, seu potentem efficit: sublatum autem & potentem extenuat, ac deprimat. Huc pertinet illud Æsopi responsum, qui interrogatus, quid Iupiter faceret, & μὲν ὑψηλὰ ἔπεισεν (inquit) & ἔπεισεν ὑψηλὰ & ἔπεισεν ἰδ est, alta quidem humilia reddit: humilia autem attollit.] Pindar. autem εἰς. n. Πυθ. docet, bona quæ appellantur, præsertim ea, quæ non sunt labore parata, non esse cuiusquam sapientiæ, aut consilio assignanda: sed deo, seu fortunæ. non enim esse in hominibus situm, vt sint opulenti ac beati: sed à fortuna facultates rei familiaris & copias suppeditari, ac præberi, quæ modò hunc attollat, ceterisque omnibus superiore efficiat: modò illum deprimat, & in aliorum potestatem redigat. Sic Pindar. Τὰ δ' ὅντι' ἀδράσκειται δαίμων ἢ περὶ γὰρ, ἄλλοτε δ' ἄλλοι ὑπερβῆ βέλων μὲν, ἄλλοι δ' ὑπὸ χερσὶν μίσην κερταδαίει. Eandem rem sic Xenophon lib. 6. ἐκ Λακωνικῶν. Καὶ ὁ θεὸς δ', οὗς τοῖμα, ποικίλεις χαίρει τὸς μὲν μικρὸς, μεγάλους ποιοῖν, τὸς ἢ μεγάλους μικρὸς, id est. Deus autem, vt apparet, sæpe numero amat & paruos atque humileis magnos facere, atque attollere: & magnos atque excelsos, minuere ac deprimere. & Sallust. coniur. Catil. sed profecto Fortuna in omni re dominatur: ea res cunctas ex libidine magis, quàm ex vero celebrat, obsecratq.

INSIGNEM ATTENUAT] obcurat, ita tenuem reddit, vt fugiat aspectum. καὶ δὲ περὶ τῆς ἀπαιροῦ, ἐπιφανῆς ἀφανίζει, ἢ ἀφανῆ ποιεῖ.

OBSCURA PROMENS] id est, ea, quæ non apparent, retegens, aperiens, in promptu, atq; in oculis omnium ponens.

HINC AP. RAPAX, &c.] hæc cohærent cum superioribus, vnòq; spiritu (vt ita dicam) continentur. Ab hoc (inquit) fortuna summas opes, & amplissimos honores auferit, in illum transfert. ita videtur Deum & Fortunam pro eod. ponere.

CVM STRID. AC.] His verbis puto significari subitam fortunæ commutationem (quæ vix intelligi potest sine magno sonitu ac fragore) potius, quàm eorum, qui de superiore gradu in inferiorem deturbantur, clamores & lamentationes. stridor enim sonitum ac strepitum significat, non clamorem. quamquam, si quis hoc malit, pugnare nolo, cum præsertim sic explicet Porphyrio.

Od. 35.

ARGVMENTVM.

Ad Fortunam orans, vt seruet Cæsarem in Britannos ire meditantem.

O Dina, gratum qua regis Antium,
 * Præsens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel superbos
 * Vertere funeribus triumphos:
 Te pauper ambis sollicita prece
 Ruris colonus: te dominam aquoria,
 Quicunq; Bithyna laceffit
 Carpathium pelagus carina.
 Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
 Urbesq; gentesque, & latium ferox,
 Regumque matres barbarorum, &
 Purpurei metuunt tyranni,
 Iniuuoso no pede proruas
 Stantem * columnam: neu populus frequens
 Ad arma cessanteis, ad arma

Conci-

Concitet, imperiūq; frangat.
Te semper antest sana necessitas,
** Clamos trabaleis, & cuneos manu*
Gestans aëna: nec seuerus
Vincus abest, liquidūq; plumbum.
Te spes, & albo rara fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat,
** Vicumque mutata potentis*
Veste domos inimica linquit.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis.
Cum face fiscatis amici,
*Ferre iugum pariter * dolos.*
Serues iturum Casarem in ultimos
Orbis Britannos, & iuuenum recens
** Examen Eois timendum*
Partibus, Oceanōq; rubro,
Eheu: cicatricum, & sceleris pudet,
Fratrūq; quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manus iumentum
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit ariis? o vtiā noua
*Incude * defigas recusum in*
Massagetas, Arabāq; ferrum.

O DIVA] M. Tull. de natur. Deor. 3. sub persona Cottæ ea, quæ à Balbo de diis fuerant disputata, refellens, & contra differens, iis Diis reiectis, qui à vetere Græcia confecti sunt, diique habiti, ea quoque, quæ rerū vim habent, non Deorum è numero, &, præne dicam, è concilio Deorum tollit, qualia sunt, mens, fides, spes, victoria, salus, concordia: Ant enim illa (inquit) in nobismet insunt ipsi, ut mens, ut spes, ut virtus, ut concordia: aut optanda nobis sunt, ut honos, ut salus, ut victoria: quarum rerum utilitatem video etiam consecrata simulacra: Quare autem in his vis deorum insit, tum intelligam, cum cognovero: quo in genere maximè est fortuna numeranda, quam nemo ab inconstanti & temeritate seivgit: quæ digna certè non sunt Deo. Pindarus autem Fortunam Iouis liberatoris filiam, & servatricem vrbium appellans, eius opera naucis in mari, in terra bellum, hominūq; conuentus, & conciones gubernari dicit, atque ita duodecimum carmen Olymp. orditur. *Λίσσομαι πῶς ζωὸς ἐλδομένη ἱμεῖς διρυδίνι ἀμφὶ πόλει σάτρεα τύχαι: ἂν γὰρ εἰ πάντα κυβερνῶνται θεαὶ νῆες, εὐχέσθω τι λαυψήροὶ πόλεμοι, καὶ γοῶν βυλὴ φόροι.* Non est porro dubium, quin fortunam in Deorum cœtu homines collocarint ea, quorum causas ignorant, fortuito fieri magnamque partem rerum humanarum nutu, & arbitrio fortunæ gubernari existimantes. Paulanias scribit in Messeniis, Bupalum quandam præstantem templorum ædificandorum, fingendorūque animalium artificem, primū Smyrneis Fortunæ statuam fecisse, polum in capite sustinentem, & altera manu Amaltheæ cornu tenentem. Idem Achaïcis admonet, Pindarum Fortunam vnam à Parcis facere, eamq; omnium sororum potentissimam: qua in se se illi assentiri dicit. Paulan. verba sunt: *Εἰς αὐτὴν οὐκ Πινδαρος λέγει ἄλλα πείθωμαι τῇ ᾧ δὲ, & μισοῦν τι εἶναι μίαν τῶν τύχων, & ὑπὲρ τῆς ἀδελφῆς πᾶσι γὰρ.*

QUÆ REGIS ANTIUM] quemadmodum suprà Od. 28. Neptunum Tarenti custodem dixit non aliam ob causam, quàm quod illi ea in vrbe templum erat consecratum: sic & hoc loco Antium, ait à fortuna regi: proinde ac si diceret, fortunam Antio præesse, ac præsidere: hoc est, Antij coli, sacrificiisque solennibus placari, ut vrbis custodem. & ita sæpe M. Tull. loquitur, non longè abiero. pro lege Man: *reslorq; omnes Deos* & eos maximè, qui hinc loco, templūq; præsidet. appellat autem Græci Deum, qui aliquo in loco præcipue colitur, & in quo maximè toti civitati præsidium est constitutum, *πολιεργον*.

PRÆSENS VEL IMO, &c.] id est, quæ potes etiam ex infimo gradu, & loco hominem ad summum extollere, & contrâ est fastigio rerum humanarum, & maxima gloria, ad interitum, præcipitem agere. iam hoc genus, *præsens tollere*, tale est, qualia sunt illa, *pertinax ludere, durus componere versus, nobilis superare*, &c. de quibus dicimus Od. 18. lib. 4. iccirco autê præsens pro potente positum est, vel quòd is, qui præstò est, maiorem vim habet, quàm qui abest: vel quòd vîrato loquendi more Deos præsentis appellamus, qui in nostris dubiis, ac difficilibus temporibus statim nobis auxilium ferunt, aut, qui à nobis coluntur, & oculis cernuntur, vt Sol, & Luna. M. Tull. Tuscul. 1. *Et usque ad Oceanum Hercules, tantum, Et tam præsens habetur Deus*. Terent. in Phor. *non tu hunc habes planè præsentem Deum?* Virg. in Tityro: *Nec tam præsentem alibi cognoscere Diros*, & iterum M. Tull. Cat. 3. de Diis: *tum verò ita præsentis his temporibus opem Et auxilium nobis tulerunt, ut eos pane oculis videre possemus*. ex eodem fonte manarunt illa, *præsens animus, præsens venenum*, 90 *præsens auxilium, præsens pestis*. & fortasse assentans Augusto Horatius ambiguit dixit illud epist. 1. lib. 2. *Præsentis tibi maturus lavimus honores*, vt dicemus suo loco, Idem Od. 5. libr. 3. *præsens Divus habebitur Augustus*, & saty. 3. lib. 2. *Reiecta prada, quam præsens Marcellus fero*.

VERTERE FUNERIBVS] vertere in funera. similia sunt his illa, quæ sunt in Od. superiore de deo & fortuna: *Valde iuma iumum mutare, &c.* & quæ Ode 29. lib. 3. *Fortuna seuo leta negotio, &c.*

TE PAVPER AMB. SOLL. P. RVR. COLONY] Ode 14. lib. 2. *Sine inopes erimus coloni*.

LACESSIT CARP. PEL.] remis impellit, in Carpathio mari nauigat è Bithynia profectus: vel quod magis probò, speciem pro genere positam intelligito.

PROFUGI SCYTHAE] eadem ratione hic profugos Scythas appellat, qua Od. 2. 4. lib. 3. *campes-pestres Campestris* (inquit) *melius Scythæ, Quorum plaustra vagas riuè trahunt domos*.

PURPUREI] id est, purpurati: purpura collucentes itaque plus dixit, quam si purpuratos dixisset.

PROVAS] percellas, euertas. Vtitur hoc verbo & Od. 4. li. 4. *multa prouert integrum Cum Lande victorem*.

STANTEM COLUMN.] statum, & incolumitatem imperij: Donat. in Phor. *columnam* hic positum dicit esse pro columine imperij.

NEV POP. FREQ.] néve populus congregatus seditionem concitet, & quietos ad arma capienda in tyrannum hortetur. hæc autem repetitio *ad arma, ad arma* populi cõcitati impetum, & furorem declarat, & præne dicam, oculis subiicit. *ἡ παραδιδόναι* vocant Græci.

TE SEMPER ANTEIT SÆVA] primùm mendosè legitur in quibusdam libris, *serua necessitas*, cum *sæva* legendum sit, vt habent libri manusci. Deinde Aristoteles libr. 3. de moribus. ad Nicomach. quatuor rerum causas enumerat *φύσις, αἰσχύνη, τύχη, νόμος*: id est, naturam, necessitatem, fortunam, mentem. Earum igitur rerum dominam esse fortunam, eaque res esse fortuitas arbitramur, quæ neque semper, neque plerumque, neque alicuius rei gratia fiunt, & quarum causæ non sunt terminatæ, vel quarum causas ignoramus, cum ex causâ non sint necessaria, & cum earum effecta possint esse, vel non esse. quarum autem rerum causæ sunt nobis quidam incognitæ, & occultæ, sed necessaria: earum causas necessitati ascribimus. Propterea autem, quòd quæ necessariò fiunt, exploratio: a certiora, stabiliora duntique sunt, quàm quæ fortuito, iccirco fortunam anteit necessitas. necessitatis autem firmitatem, ac stabilitatem, declarant clauí trabales, cunei, vncus, plumbum. hæc enim omnia ad colligandum, firmiterque continendum valent. Appellanti porrò Græci necessitatem *ἀνάγκη*, eamque nonnulli eandem esse volunt, atque *εἰς παραδιδόναι*, id est, fatum. Itaque & supra Hor. *letih necessitatem* nominat, mortem, seu Parcam, & multis aliis locis. vt ad Oden 3. annotauimus. alij necessitatem Parcarum matrem faciunt. Plato quidem libro vltimo de Rep. necessitati, vt Parca, fusum attribuit, colum, vncum, verticillum. Idem in Timæo mundi principium, & originem à necessitatis & mentis conspiratione ducit, mentemque necessitati imperantem dicit plurimorum, quæ sunt, modificare, & in quàm optimum habitum fingere, & conformare. Intelligendum est autem hæc fuisse Antij in tabula, depicta: quæ nunc Horatius nobis pulcherrimis versibus expressa proponit.

CLAVOS TRABALEIS] clauí trabales, vncus, & cetera, quæ necessitati tribuuntur, pertinent vel ad exprimendam necessitatis vim ac potentiam, vel potius ad significandam firmitatem, ac stabilitatem. Quemadmodum enim hæc omnia vel vim afferunt, & adhibentur ad torquendum, & cruciandum: vel valent ad continendum, vinciendum, ac firmandum: sic necessitas primùm quouis impellit inuitos, neque quisquam eam effigere, neque domare. neque flectere potest: deinde ad perpetuitatem fixa & stabilis est, adeò vt neque labefactari, neque moveri, neque refigi possit. Sunt autem clauí trabales, quibus trabes configuntur: quos necesse est magnitudine præstare. vnde prouerbum, *clauo trabali fingere*. M. Tull. Verrinâ de suppliciis. *vt hoc benefici-*

Incensum (quod admodum dicitur): clauo traballi figeret, id est, confirmaret, & constabileret. [Arnob. lib. 2. aduers. Gentes, *metus ille vos habet, ut veluti traballibus clauis affixi, corporibus harent.*] clauos ad amantinos attribuit necessitati Od. 24. lib. 3. noster Hor. *Si figit ad amantinos Summiu ver-
ticibus dira necessitas Clauos: non autem metum, Non mortis laqueis expedit caput.* necessitati autem nihil esse potentius cum alij multi, tum Euripides ait in Helena his verbis. *λόγος γάρ τινι σὺν ἰμῶς
σπένει δ' ἔπος, Δαίης ἀδάρκῃς ἀδάρκῃσι πείλει.*

IT CVNEOS MANY GERT. [cuneis insertis non solum res perrumpuntur, & finduntur, vt lib. 1. Georg. *Nam primi cuneis scindabant fissile lignum:* & Thuc. 2. *Hos ille cuneos fabrica crud. li inse-
rent, Perrupit artus:* sed etiam continentur, vt intelligere licet ex Vitruuij lib. 10. cap. 10.

VNCVS] vincto utebantur antiqui ad cruciatus, & malefactorum poenas. M. Tull. Philip. 1. *vn-
cus impactus est fugiui illi.* Sueton. in Tiber. *Putant Neronem ad voluntariam mortem coactum, cum ei
carnifices, quasi ex Senatus auctoritate missi, laqueos, & vinctos ostentaret.* Iterum M. Tull. in orat. pro
C. Rabirio. *nos à verberibus, ab vnco, à crucis denique terrore neque res gesta, neque acta etas, neque no-
stri honores vindicabunt.* [Arnobius lib. 1. aduersus gentes *carnifices, vinci, alijque innumeri crucia-
tus.*] utebantur olim vncis etiam ad astringendum & continentum plumbi liquido addito, i-
réque nos hodie vtimur. sunt autem tales vnci, hami quidam ferrei, quibus laxa & cementa
firmissime inter se deuiuntur & continentur, præsertim plumbi adiecto. Vitruuius anas 98
appellat lib. 2. cap. 8. *Quod si quis neluerit in id vitium incidere, medio cumo seruito, scilicet dum orbi hostra-
tus intrinsecus ex rubro saxe quadrato, aut ex testa, aut silicibus ordinarij struat bipedale paret, & ei
ansis ferreæ & plumbi frontes vincte sint.* Arnobius lib. 1. *Quid miserius hu esse, aut quid infelicius
potest, quam si vos in basibus ita vinci retinent, & plumbea vinctiones* [Idem eod. lib. supra, non longe
à ruinorum casibus & dissolutionis metu subscudib. & catenis, vncis, arque ansulis retentari.] li-
quidum autem plumbum ad tenacitatem, & vinctiorem plurimum valere declarat etiam Eu-
rip. his verbis. *Καὶ γὰρ ἰδρύει, Καὶ γὰρ ἐπὶ πείλῃ σ' ἔχῃ Τηλεὺς μάλυβδος, ἔξω αὖτις σ' ἴσῃ:* id est, sedo-
to stabilis & firma. Nam etiam si te circum deuietam continebit liquidum plumbum, ego te
è loco excitabo, & emouebo.

TE SPES] Nota est illa Hesiodi de Pandóra, eiusque dolio fabula: quam cum Epimetheus
domum recepiisset, dolijque operculum remouisset, innumerabilis illa malorum colluui, quæ
in dolio inclusa continebatur, erupit, & ab eo usque tempore in omneis terrarum partibus disper-
sa, ac dissipata, homines assidue exagitat, vexat, excruciat. spes sola dolio, priusquam & ipsa cum
alijs euolaret, obdurato. Remansit, vt hæc esset humanarum miserationum solatium, & lenimen. I-
taque non temere cum Fortuna in illa tabula, pingebatur. significabat enim pictura, homines
in aduersa fortuna, spe sola sustentari, tanquam maximo, & vincto incommodorum, & dolorum
suorum alleuamento. Versus Hesiodi sunt hi: *Μὲν δ' αὐτὸς ἱλπίς ἐν ἀρήνῃσι δέμασι. Ἐν δὲ ἱμα-
μι, πῆνυ ὑπὸ χεῖρσιν, ὅδ' ὕμνηζε θεῖα τε. καὶ δὲ γὰρ ἐπὶ μὲν βαλε πῶμα πῆνυ, &c.* Atque ad hanc, o-
pinor, fabulam respiciens Theognis, spem solam in terris cum hominibus remansisse deam
præsentem, & propitiā: ceteros Deos, ac Deas in cælum abiisse dicit, *Ἑλπίς δὲ καὶ ἡρώπειος μέγῃ
ἦν ἰσχυρὰ ἔστιν, Ἀχαιοὶ δ' ἔλυναν δ' ἐμὰ πένετα ἴδαν.* hoc igitur significat Horat. spem & fidem
assiduas aduersæ fortunæ comites, ac socias esse: spem, quia fortis, & animosus est in rebus affli-
ctis sperare: nam (vt ait Theocrit.) viuorum est sperare, mortuis autem nihil reliquum est, quod
sperent: *ἐλπίδες δὲ ζωόντων, ἀνελπίστοι δὲ νεκροί:* fidem, quia veri, & fideles amici numquam, ne
fortuna quidem aduersante, accessante, deserunt: sed vel amicis opulantur, vel eorum mise-
riam, propè æquè dolendo, faciunt leuiorem: assentatores autem. parasiti, scurræ, lenones, me-
retices statim, vt aliquid aduersi incidit, diffugiunt, neque à se impetare possunt, vt rerum ad-
uersarum onus pro sua parte ferant.

ET ALBO RARA FIDES, &c.] Seruius in illum Virg. vers. Æneid. 1. *Cana fides & Vesta Re-
mota cum fr.* Quir. hæc annotat: *Cana fides vel quod in canis hominibus inuenitur, v. l. quod et albo pæone
involuitur: manu sacrificatur: per quod significatur, fidem oportere esse arcanam, secretam & velatam.* Vnde
& Horat. *Te spes & albo rara fides, &c.* Idem ferè notat ad illum locum, *raptas sine iure Sabinas Con-
fessu caueæ mazæ circensibus actæ, &c.*

NEC COM. ABN. VTCVM QVÆ, &c.] id est, ne te comitem aspernatur, vel nec ipsa tibi co-
mes esse recusat, quando cum te tu fugis, & deseris eos, quos antea coluisti ac beasti, id est, cum
tu commutaris, & ex amica, & secunda, sis inimica, & aduersa. significat, viros bonos, & fideles
amicos non deserere: amicum olim florentem, nunc miserum fortuna commutata, & rebus co-
mutatis, per fortunam abeuntem, & aufugientem, significatur aduersa: per manentem, secunda, vt Od.
29. lib. 3. *Laudo manentem: si celeris quatis Penopæ, resigno quæ didis:* ad quem locum plura exempla
afferemus.

AT VVLG. INF. ET MERETR.] At vulgus, & infideles amici diffugiunt, te mutata. Bonifinis autem omnium, qui vniquam fuerunt, corrector & ineptus, & audacis, male hic, & pro a, reponit.

DIFVVG. CADIS CVM FAICE] *ἀμαρτία* est, significat autem Horat. infideleis amicos, & eos, qui emolumentum sequuntur in amicitia, rebus amicorum accisis, & afflictis, diuitisq; vel consumptis, atque exhaustis, vel casu aliquo amissis, atque ereptis, diffugere. Huc pertinet Græcorum prouerbiū *ζῆλον ἔχει, ζῆλον φίλων*, id est, feruet olla, viuit amicitia. eodem Petronij Arbitri versus: *Si fortuna manet, vultum seruatis amici: Cum cecidis, turpi vertitis ora foga.* Græc. *ἀγὼς ἐν σκηνῇ μινυμὸς*: pater ille vocatur: Filius hic, nomen diuitis ille gerit. Mox ubi ridendæ inclusit pagina partem, Vera redit facies, dissimulata perit. [Porro autem Xenophon libr. 4. de rebus Græcorum, Non est mirum (inquit) in rebus secundis aliquos fideleis reperiri: at vbi aliqui in eorum rebus aduersis cōstantes & firmi reperti fuerint, qui antea fuerint amici, hoc in perpetuū hominum sermone celebratur, & memoriæ hominum sempiternæ mandatur. sic Xenophon, *καὶ γὰρ τὸ μὲν ἐν ταῖς δυσχερεσίαις πιστὸν φαίνεται, ἐν δὲ ταῖς εὐχαις, ὅταν δὲ ἕλῃς ἐν συμφοραῖς ἡσυχάζειν φίλων βέλαιον φανῶσι, οὗτοι οἱ τ' ἀπαντα ἄνθρωποι μετρίως εἰσι.]*

FERRE VVG. PARITER DOL.] *dolosi ferre iugum*, vnum est ex iis loquendi generibus, quæ à Græcis mutuatus est Horatius: de quibus alibi. *dolosi* igitur ferre, id est, dolosi in ferendo pariter cum amicis calamitate affectis. iugo. quod simile est, ac si diceret: in secūda amicorum fortuna superiora omnia habere, aut omnium commodorum participes esse volūt: in aduersa autem, calamitatis partem subire nolunt. translatio est à bobus iunctis. non vacat autem dolo is, qui in societate, lucri partem æqualem, aut etiam maiorem sibi deposcit: damni verò si quid incidat, id ne minima quidē ex parte ad se pertinere velit. Sed verū est, quod & hic ait Hor. & Nem. *ὁ δολιῶν*. Pin. paucos reperiri in laborib. & periculis fideleis. verba Pin. sunt hæc, quib. cōsentanea sunt hæc Horatiana: *Παῖροι δ' ἐν πόλει πιστὸν βροτ' ἡμεῖς μετὰ λαμβαίνω.* Nā quale est hoc, quod dixit Hor. *dolosi ferre*, tale est illud Pindaricum, *παῖροι πιστὸν μεταλαμβάνω*, Hor. *iugum*, Pind. *ἡμεῖς*. Theognis hanc eandem sententiam sæpe iterat. Vno & altero exemplo erimus contenti. *Εὐ μὲν ἔχοντες ἡμεῖς παῖροι φίλοι, ὡς δὲ ἡ δεινὴ Ἐγκύρην, παῖροι πιστὸν ἔχουσιν ἰόν.* & alibi, *Παῖρος δ' ἰσὺς Ποληπεῖδ' ἀνδρὸς ἰστὺς Πιστὺς ἐν χαλεπῷ πᾶσι γυμναστὴν γυμνάζων.* Οἱ ἄλλοι αὖτε ἑλμυρὶ ἐμφορὰ ἡμῶν ἔχοντες ἰσὺν τ' ἀνδρῶν, τ' ἐν κακῷ μετρίως. Παῖροι θεοπίστοις ἐβροῖστοι εἰσὶν ἱπταῖροι, Ἐν τ' ἀνδρῶν πᾶσι γυμναστὴν παρὸν πῖροι.

IN VLTIMOS ORBIS BRIT.] Virg. Tit. *Ex penitus toto dinifos orbe Britannos.*

ET IUVENVM REGENS EXAMEN] exercitum ex iuuenibus conflatum. Examen de apibus propriè dicitur. transfertur autem ad alia, vt hic, & Ode 1. epod. *Posit' ὅσας vernas ditis examen domus.*

EOIS TIMEND. PARTIB. OCEANÓQVE] *scrua* (inquit) exercitum populi Ro. formidolosum partibus solis orientis, eiq; mari, quod ad orientem spectat nonnulli Oceanum rubrum possum esse volunt, ad significandam eam mundi partem, quæ sita est ad solem occidentem: à quibus dissentio. hoc enim significat Horat. se precari, vt, quemadmodum hic exercitus metuendus est partibus & mari solis orientis: puta Persis, Medis, Parthis, Arabibus: ita sit horribilis Britannis, qui oram mundi soli occidenti propinquam incolunt: aduersus quos hunc exercitū ducturus sit Augustus.

HEV CICATRIVM, &c.] cur pudet? quia turpia sunt vulnera in bello civili accepta. Qui hic tuentur nescio quam scripturam antiquam, *Heu, Heu, cicatr.* & scel. p. nihil de iis grauius dicam, quàm quòd in sole caliganteis oculos habent.

ET SCLEBRIS] scelus est enim ciuem interficere, & bellis civilibus interesse.

FRATRUMQVE] ciuium. vel dic propriè, consanguineorum, & germanorum. *cueniebat enim interdum, vt duo fratres contrariarum essent partium.*

QVID NOS DVRA REVVG. ÆTAS?] ætas annorum triginta spatium continet, vt infra dicemus. Bella autem civilia à Sylla, Mario, Octauio, Cinna, iterum Sylla & Mario, Carbone, Pompeio, Cæsare gesta in triginta annorum spatio vertuntur. Consecuta sunt Octauiani, M. Antonij, Bruti & Cassij tempora. Itaque bella civilia ad alteram ætatem peruenerunt ac permanserunt, vt idem ait Od. 16. epod. *Alteram iam teritur bellis civilibus ætas.* hoc igitur dicit Horatius. A quo maleficio aut scelere refugerunt huius ætatis homines? quid est tam nefarium, quod non admiserint? quas aras non violauerunt?

METV DEORVM] metum deorum hic pro cultu deorum, seu pietate, & religione aduersus deos, quam *δεισιβία* Græci appellant, posuisse viderur. nam propriè metus deorum in vitio locum habet, & vituperatur: Est enim superstitio, & vitiosa religio, quam *δεισιδαιμονία* appellat Græci, id est metum seu timorē deor. vt Sary 3. lib. 1. *Quòne malo mentem conuulsa? timore deorum.*

O VTI-

O UTINAM NOVA INCUDE DEFIGAS RECUSVM] ego hunc locum in omnibus libr. & impressis corruptum, litteris leuiter immutatis, olim sic restituendum putaueram, O utinam noua Incude destringas recusum in Mass. &c. Vulgata enim lectio *distingas*, plane corrupta erat. nam *distingere* est dissoluere & demoliri, vt Od. 19. lib. 3. neq; *distinget*, in *sectumq;* reddet, Quod fugiens semel hora uexit. quod huic loco non conuenit. *distringere* autem ferrum cum aliis optimis linguæ Latinæ auctoribus valdè vîtarum est, cum Horatio. M. Tull. offic. 3. At ille, ut ingressus est, consilium gladium destrinxit. Idem in Catil. 3. iidemq; gladios in romp. destrictos retulimus. Horat. Ode 1. lib. 3. Destrictus ensis cui super impia Ceruice pendet, &c. & Saty. 1. lib. 1. quem (ensem) cur destringere coner? &c. præterea illud alterum verbum, *retusum*, quod erat etiam corruptum, emendauimus & *recusum*, substituimus. Erat igitur huiusmodi horum verborum sententia. O utinam destringas ferrum in Massagetæ & Arabas, & ceteros hosteis populi Romani noua incude recusum, id est, posteaquam noua incude fuerit recusum. est enim bellis ciuilibus, & corporibus ciuium Rom. retusum. Sed nunc posteaquàm aduersaria mea relegi, in quibus notatum mea manu reperi, in codice Ful. Vrsini scriptum fuisse *defigas*, eodémque modo Cantarium in alio codice item manuscripto, legisse audiui: scripturam veterem coniecturæ meæ antepono, & sic in omnibus exemplis reponendum censeo. quod ad vocem *recusum* attinet, sententiam non muto. Nam *retusum* nullo modo ferri potest. Iam quòd Adr. Turneb. vulgatam lectionem *distingas* tueri conatur, & *distingas* ita explicat, aliter *tingas*, non probo. Nihilominus quòd Pseudoporphyrio, *distingas* interpretatur, *redacuat*. Nam neq; Porphyrio hoc venit inquam in mentem, neque à quoquo emunctæ naris hominæ ferri potest: cum, *distingere*, vt dixi, sit id, quod cusum, fictum, & fabricatum est, deformare, corrumpere, atque interimere: qui de integro autem ensē acuat, non perimat sed reparat, ac restituat. Præterea si daremus (quod tamen non possumus) *distingere*, esse reparare, reficere, atq; vt ita dicam, refabricari, nonne ineptissimum esset hic sermo: o utinam reficias ensē, seu redacuas ferrum, quod ex de ciuium retusum est, in Massagetæ & Arabas? nonne elegantia Horatiana indignissimus? Postremò quid sibi vult illud reacuere, seu redacuere ferrum noua incude? noua corc diceret potius. Omnino nihil hac explicatione pinguis fingi potest.

IN HONOREM POMPO-

NII NUMIDÆ.

Od. 36.

ARGUMENTVM.

Ob Numidæ reditum gaudio exultat.

ET iure, & fidibus iuuat
 Placare, & vituli sanguine debito
 Custodes Numidæ deos:
 Qui nunc Hesperia sopes ab vltima
 Caris multa sodalibus,
 Nulli plura tamen diuidit oscula,
 Quam dulci Lamia, memor
 Aetæ non alio rege puertia,
 Mutataq; simul toga
 Cressane careat pulchra dies nota:
 Nex prompta modus amphora,
 Nex morem in Salinum sit requies pedum:
 Nex multi Damalis meri
 Bassum Threicia vincat amystide:
 Nex desint epulis rosa:

LAECIVIS EDER. AMB.] ambitiofam hoc loco accipe, brachia, collo implicentem, com-
plectentem. sic Odes. Epod. Auspice, atque edera proceras astringitur ille: Lentas adhaerens brachiu, &
Carull. de Iulia: & Manl. nuptiis. tenax edera hac: & hac arborem implicat errans. Sic contra ambi-
tio homines dicuntur nimis amplecti plebem, qui plebem largitionibus corrumpunt, & qui
regnum appetunt. M. Tull. in orat. pro Milone de Sp. Melio.

१५

Od. 37.

ARGUMENT V M.

Ob victoriam Actiaeam, Genio indulgentius esse.

Nunc est bibendum nunc pede libero

Ornare puluinar deorum.
Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Cacubum
Cellis auitis, dum Capitolio
Regina dementis ruinas,
Fumus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpinus
Morbo virorum quilibet impotens
Sperare, fortunæque dulci
Ebria, sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemque lymphasam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volantem
Remis adurgens, accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citius
Venator in campis nivalis
Emonia, daret ut catenis
Fatale monstrum: quæ generosius
Perire querens, nec muliebriter
Expanit enses nec latenteis
Classe citâ reparavit oras.
Ausæ & Jacentiæ visere regiam
Vultu sereno fortis, & asperas
Tractare serpenteis, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior:
Sanis Liburnis scilicet inuidens
Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

NUNC EST BIBENDVM] videtur hxc ab Alezo esse mutatus : cuius hi versus reperiuntur apud Athen. lib. 10. Νῦν γὰρ μεθύειν, καὶ λυγρὸς εἶναι Πινδ.

SALIARIBVS] opiparis, & sumtuosis. M. Tull. *Saliarem in modum*. Salios eisdem fuisse apud Romanos atque Curetas apud Græcos narrat Dionys. Halicarnass. lib. 1. antiq. Roman. de quibus ille multa sub extrem. lib. ab illo loco: *Εκ τῆς μυστικῆς ἀρχῆς ἡθεῖα νομοθετίας καὶ ἀποστασιαστικῆς τοῦ θεοῦ μελυστικῆς καὶ Πρωτογονικῆς σαλίας, &c.*

ORNARE PVLV. DEOR.]solebant Rom. vel devictis hostibus, vel quomvis alio modo Rep-
bene gesta, & periculo communi propulsato, ad omnia puluinaria Deorum supplicationem de-
cernere, atque aliquot dies festos lætitia publica celebrandos indicare. Sic Cic. Cat. 3. *Quemob-*
rem Quiritis quomam ad omnia puluinaria supplicatio decreta est, celebratote illos dies cum coniugiis &
liberis vestris. Habebant autem singuli dij suos lectos & puluinis, quibus imponebantur: quæ
superstitionem Romanorum insectatur & irridet Arnob. libr. 7. aduersus gentem, his verbis.
*Lectisternium Ceteris eris idibus proximis. habent enim dij lectos: atque, ut stratis possint Mollioribus in-
cubare, puluinorum tollitur, atque excitatur impressio.* Hac oda autem Horat. sodaleis suos ad læticiam
exhortatur ob victoriam Actiacam.

TEMPVS ERAT] sic scriptum reperi in libr. Donati, Faëni, Tornesi. Vaticanis duobus: alij corrumpentes, *eris* reponunt: alij *erat* positum volunt pro est. Ego puto propriè locutum esse Horatium, longèque ad eò significantius, quàm si verbo præsentis temporis vsus esset: hoc modo. non erat fas ante hac è cellis auris vinum depromere, conuiuiaque agitare: Sed nunc deuictò M. Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari, & conuiuari. sic loquitur Elian. var. hist. lib. 1. Σοφὴν πρὸς ἄνθρωπον λέγοντα, βασιλεὺς αὐτὸν πίνειν. & Oppian. libr. 3. αὐδου.

Διδούτω. Ἐξέλιπε οὖν ἄρα μετὰ τὸν ἐπὶ ἀπὸ λουτρῶν Πτολεμαῖον, καὶ πάλιν ἐπέβη αὐτὸν. &c. & Hesiod. ἱγρ. καὶ ἡμιρ. Οὐκ ἄρα μετὰ τὸν ἔβη ἐξ ἡδονῆς, ἀλλ' ἐπὶ γαίῳ εἰσεῖδεν. Theocr. αἰθρ. ἀμύμων. ἢ συμμέλος ἐβη Κομφύτω. & ita loquitur epist. ad Sczuam lib. 1. Atque rerum caput hoc erat, hic fons. & Sary. 10. lib. 2. Hoc erat excerptio frustra à Varrone Asiatico, Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem.

DVM CAPITOLIO interea dum Cleopatra, & M. Antonius ea moliebantur, quibus Capitolium, imperiumque populi Rom. euerterent.

DEMENTIS RVINAS] à demente Cleopatra cogitatas, & comparatas. Fortasse hic locus versuum Ennian. qui sunt in Catone Ciceroni corrumpendorum occasionem dedit. Sic enim vulgò leguntur. Quò vobis mentes, recta qua stare solebant Ante hac dementi sese flexere ruina? cum ita sint legendi. Quò vobis mentes, recta q. st. sol. Antehac dementes sese flexere vias?

CONTAMINATO CVM GREGE TVRPIVM.] cum eunuchis turpi morbo laborantibus, 96 viris effeminatis & impudicis. Eunuchos igitur viros appellat non simpliciter, sed viros morbo illo corporis & animi turpiter, & foedos, propter quem ad parandum, quam ad agendum sunt aptiores, ac propterea. vide annot. ad illum locum Sary. 6. lib. 1. Vt si qui agrotet, quo morbo dicitur. Gregor. Nazianzenus ἡμιπ. Basilij magni, sic de Eunuchis: τὸς ἐκ τῆ γυναικωνιτιδος, τὰς ἐκ τοῦ γυναικῶν αὐδῶν, οὐ αὐδῶν γυναικῶν, τὰς τῶν μόνον αὐδῶν τὴν αὐτῶν οὐ τὸ φυσικὰ ἀπὸ λουτρῶν ἐκ τῶν ἐκ τῶν μόνον αὐδῶν τῆ γυναικῶν περιβύσιν, id est, Viros ex mulierum cubiculo egredientes, atque ad eas custodiendas & oblectandas accommodatos: inter mulieres viros, inter viros mulieres, atque ad omnia obscena patienda promptos ac paratos, vna re dumtaxat vitileis & for- teis, quòd impij ac scelerati sunt: qui quoniam iis membris, quæ ad procreandum à natura vi- ris data sunt, libidini obsequi nequeunt, lingua fimbria atque impudica, qua possunt tantum scortari. Hæc Nazianzenus. Traditū est præterea ab his, quæ ex figuræ inspectione de ingenio faciunt coniecturam, eos magnam partem imitari esse ingenio, fraudulentos, facinorosos, au- daces, maleficos, ac sceleratos.

QVID LIB. IMP. SPER.] impotēs sperare, id est, in eo impotens, quòd quilibet sperare au- deret. impotens sperare autem à Græcis sumtum, de quo genere vide ad Od. 8. lib. 4. iam impo- tens valet apud bonos scriptores idem ferè, quòd apud Græcos ἀνεγκλις, incontinens, effrenatus, non rationi obediens, sed affectibus, & perturbationibus animi feruens. M. Tull. epistol. ad M. Marcell. Victoria etiam si ad meliores venit, tamen eos ipsos ferociore, impotentiorēq. reddit. Idem de harusp. respon. nihil feci iratus, nihil impotenti animo. Idem Philip. 5. Antonium impotentem, iracundum, contumeliosum, superbum, &c. nominat. sic Carul. de faselo, frustra impotentia, id est im- potentiam hominum more æstuantia, & sæuētia. idem ad Papyrium, vt Cæcilium attestat. Il- lum de peris impotente amore, id est, immodico, & immoderato. & Hor. Ode 1. lib. 2. Luno impotens, id est, ira & odio elata, ira inflammata, ab ira victa, quæ iram continere non poterat, vel quæ o- dium suum exstirpare non poterat. & Od. vlt. lib. 3. Aquilo impotens, supra modum sæuens, ve- hemens, vt sit tralatio à rebus animatis, vt frustra impotentia. impotens igitur sperare, id est, quæ sese continere non poterat, quin quilibet speraret.

FORTVNÆQVE DVLCI EBRIA] rebus secundis elata, & impos mentis. sic Demosthenes Philipp. prima, Philippum dicit magnitudine rerum gestarum ebrium esse. Εγώ δ' οἶμαι μὴ οὐκ αὐτὸς Ἀθωαῖος, καὶ τὰς θύρας, εὐαῖνον μὲν ἐν τῷ μεγάλῳ τῶν περιστάσεων, &c. & Anacreon. ἱρση μεθύοντα, id est, amore ebrium dixit. & Theocr. in Dioscuris πλεγμαῖς μεθύων, id est, plagis ebrui. idem a- pud Hephæstionem. Ἀρθεῖς δ' ἥτ' ἄν' ἀπὸ λουτρῶν πύργος ἐς πύργον πύργου καὶ μεθ' ἡμῶν ἱρση.

SED MINVIT FVR.] sed eius dementiam, insolentiam, atque impotēciam compressit tan- ta, in pugna Actiaca, clades accepta, vt vix vna naui salua ei restiterit. Itaque eius animum re- bus prosperis ferocem, impotentem, insolentem, res aduersæ ἰσχυρόνιστος, i. castigarunt, & ad sa- nitatem mentis reuocarunt.

MENTEMQVE LYMPH.] Lymphatos appellant Latini, quos Græci νυμφολήπτες, vt supra diximus. quam vocem videtur vsurpasse Plato in Phædro pro furioso, & mente concitato. ὡς ἐκ τῶν παλαιῶν νυμφολήπτες αὐτῶντος τοῦ λόγου γίνωμαι, καὶ ἡμεῖς. Sextus Pompeius Festus scribit lymphas dictas esse à Nymphis, vulgòque memoriæ proditum esse, quicumque speciem è fonte, id est, effugiem Nymphæ viderint, furendi finem non facere: quos Græci νυμφολήπτες, Latini Lymphatos appellant. Alij lymphatos dici existimant eos, qui metu & horrore quodam aquæ afficiuntur, adeò vt sæpe in aquas præcipiteis agant: quos Græci ὑδροφόβους appellant, mor- bo à canis rabiosi morfu contracto, quem ὑδροφοβίαν πῶς vocat Dioscorides, & ὑδροφοβίαν, quo morbo tentati aquam horrent ceu canes ipsi, & aquæ metu simul & desidio, sitique ex- cruciantur. dicuntur autem νυμφολήπτες eadem ratione qua μυνολήπτες, vt si Latine dicantur il- li à nymphis: hi à musis capti.

ΜΑΡΕΟΤΙC] vino, quod ad Mareotidem Ægypti paludem nascitur. Virg. Georg. 2. sunt et

Marconi dicitur. Athen. lib. 1. dicitur. Scribit Plutarchus Marconem esse Alexandrinum, à Mare
 factum: qui in Alexandria est & ab ydycei fontis vicina eiusdem nominis, appellatum: eamq; vr-
 bem fuisse olim maximam suae Asiae vicum: paucis verbis post, à Dionysio quodam vno ex iis,
 qui cum Baccho militarunt, esse nominatam. Multas autem huius Marconici vini laudes com-
 memorat ibidem Athen. Florem Libycum appellat Plautus Casina. Nisi haec miraculo se usque per-
 cussu flore Libyco.

REDEGIT IN VERR. TIM.] qui rebus secundis insolentes fiunt, & quibus vinum bonam
 mentis ademit, aut corruptit, i periculi, in quo forte versantur, magnitudinem neque atten-
 dunt, neque sentiunt, quam diu ita sunt affecti: postea autem, quam ad se redierunt, tum demum
 timere incipiunt, tum demum periculo scilicet edocti ad se redeunt, & se colligunt. videtur igitur
 Horatius significare, Cleopatram, quamvis ob res secundas furore, amenuaq; praecipitem,
 & remulentam, veris tamen timoribus tum affectam fuisse, cum eam Caesar victor insequen-
 tur. dixit autem veros timores, quia sunt & alij vani timores, maxime in bello. notum illud
 καὶ τὸ πολέου.

97 VERBOS TIMORES] sicce pift. 17. l. br. primi. vti mox Nulla fides damnis, verisque doloribus
 adfit.

VOLANTEM] quam celerrime poterat fugientem.

MOLLEIS COLUMBAS] imbelles appellat Od. 4. lib. 4. nec imbellem feroces Progenerant aquila
 columbam.

ADVGENS] persequens, proxime insequens.

DARET UT CATENIS, &c.] ut viam caperet. Quod Augustum duas ob causas vehemen-
 ter exoptasse, primum quod vereretur, ne illa pecuniam, quam penes se habebat, corrumpere
 ac dissipare: deinde quod eam existimaret magnum momentum ad ariumphi decus & gloriam
 allaturam, si viua Romam deportaretur, scribit Plutarchus in Antonio, his verbis: Εὖ τὰν τὴν Περ-
 κλητὴν ἐνταφύσει καὶ θύσει τὴν διωκτὴν, καὶ λήπτει τὴν Κλεοπάτραν ζῆσθαι κραδίῳ. οὐ γὰρ ἰσχυρὰ αὐτῇ
 ἀνδρεία, καὶ μὴ αὐτῇ δέξαι ἑγείναι τὸ θῆρμα, καὶ ζῶντι ἐκείνῳ.

NEC MULIERE, EXP. ENS.] quomodo vix dicere licet eam non extimuisse fer-
 rum, ita constat eam non perisisse: sed duntaxat conatam esse sibi manus afferre: à Procleio au-
 tem esse prohibitam. expavit autem, id est extimuit.

MULIERITER] Od. 6. epod. Vos, quibus est virtus, mulierem tollite luctum.

NEQ LAT. CLASSE CITA, &c.] id est. nec sese contulit in abditas, & abstrusas Aegypti la-
 tebras, in quibus vel delitesceret, vel nouum exercitum aduersus Caesarem compararet. Ad hunc
 locum pertinent hi Virgilij versus libro octauo Aeneidos. Contra autem magno mentem corpore
 Nilum, Pandentemq; sinus, & tota veste vocantem, Caruleum in gremium, latebrosa & flumina vi-
 ctos: ad quos notat Seruius, Cleopatram praefigio mortis futurae, & metu perturbatam, tuti re-
 cessus immemorem fuisse, vbi facile poterat bellum reparare: de qua re se moriens dicitur ac-
 cusasse: ex quibus & Seruii verbis, & Virgilij versibus possum recte videri hunc locum Hora-
 tium explicasse, cum ita dixi, Nec Cleopatra sese contulit in abditas Aegypti latebras, in quibus vel
 latitaret, vel nouum exercitum compararet, seseque aduersus Caesarem nouo belli apparatus instrui-
 ret. Alij tamen sic malunt, nec se in Aegyptum contulit, vbi latitaret: cum quibus pugna-
 re nolo.

FORTIS ET ASPERAS TRACT. SERP.] Plutarchus scribit in Antonio, de ge-
 nere mortis Cleopatrae nihil vniquam certi sciri potuisse: nullum veneni vestigium in eius corpore
 apparuisse: duas tantum cicatrices esse repertas, exiles & obcuras, quibus adductum Cae-
 sarem fictam eius imaginem in triumphum deportasse: cui aspis affixa adhaereret. Propere lib.
 3. Eximinas imperare amantibus. Brachia spectantis acris ad mortis colubris, Et trahere oculum mem-
 bra soporifer.

CORPORE COMBIB.] conciperet, admitteret. & ita M. Tull. lib. 3. de finibus: sed infici tamen
 iam debet in artibus, quas si dum tener est, combiberit: ad maiora veniet paratior. Idem in Hortens. Vti
 qui combibi purpuram volunt, insciant prius lanam medicamentum quibusdam.

DELIBERATA MORTE, &c.] Pet. Victorius vir optime de litteris ac litteratis meritis, lib.
 x. variat lectionem hunc locum sic esse distinguendum docet, Deliberata morte ferocior, Sicut Liburni
 scilicet inuidens, &c. & sicut Liburni nauis significari, non Liburnos populos. cui proflux as-
 sentior, praefertim cum faciat cum eo Plur. in Anton. his verbis, οὐ γὰρ Ἀδρυπιδὸς ὡς φησὶν διώκον
 καὶ Κολοσσός. Praeterea Vegetius lib. 4. de re militari, scribit Aethiaco proelio Liburnorum au-
 xiliis praecipue victum esse Antonium, atque igitur experimento tanti certaminis paruisse
 Liburnorum nauis ceteris apiores esse. Erit igitur haec sententia, Cleopatra deliberata morte

Xenophontis locum spectans M. Tull. lib. 5. quæst. Tuscul. *Per sarum victus* (inquit) à Xenophonte exponitur: quos negas ad panem adhibere quicquam præter necessarium.

NEXAE PHIL. COR.] de coronis in conuiuio adhiberi solitis cum aliquid supra dixerimus ad Od. 17. tum plura dicemus ad Od. 12. libr. 4. Huc autem libet ascribere quæ tradita sunt ab Athenæo lib. vlt. *De ieiunio*. vbi loquitur de coronis & vnguentis: qui locus non reperitur in libris vulgaris. Docet igitur ille, multorum antiquorum poetarum, philosophorum, aliorumque scriptorum testimonium collectis, initiò reperta esse vincula forte fortuna oblata, quibus in conuiuiis & poculis capita religarent, propter dolorum capitis ex vino liberalius potò grauitatem & intentionem, cum capitis & temporum vinctiōnem ad illos dolores sedandos valere existimarent: posterius verò ornatum etiam ad hæc vincula accessisse, à conuiuiis non alienum, coronis floribus concinnatis, & connexis. Capiti autem coronas imponi solitas ad arcendos (vt diximus) capitis dolores ex immoderato vini potu conflatos, quia in capite sensus omnes inesse videantur, & quia vtile sit, in potu caput esse tectum, & tempora reuincta: quamquam etiam pectus coronare solerent, vt cordis & vitæ sedem. Vincula autem capitis paratissima, & vtilissima fuisse, hederacea, quia hedera & vbiuis locorum, vulgòque nascatur, & aspectum præbeat non iniucundum ob viriditatem innatam, & latitudine frondium, ac magnitudine corymborum facillimè frontem opacare possit, & contentiōne in constringendo ac vinciendo sine periculo ferre queat, & refrigerandi vim habeat sine odoris grauitate. Cum igitur coronæ primùm ad prohibendum immoderati potus incommodum, & valetudinis causa essent excogitatæ, deinde etiam voluptatis ratio esset habitata: ita connecti cœptæ sunt ex rosa, viola, lauro, amaraco, lilio, narcisso, myrto, & similibus floribus: de quorum florum singulorum natura & virtute multa ibidem Athenæus, philyra autem, tenuissima & subtilissima est tiliz membrana, qua accuratius, & operosius coronæ necebantur. Plin. li. 16. cap. 14. *Inter corticem & lignum tenuem tunicas multiplices membrana, à quibus vincula tilia vocantur: tenuissima earum philyra coronarum leuissimæ celebres, antiquiorumq; robore.*

SERA] quæ in longinquis terrarum oris tardius nascitur.

SIMPLICI MYRTO, &c.] nihil te adhibere volo ad conuiuii apparatus præter myrtum, cuius odor & gratissimus est, & minimè sumtuosus. Myrtum myrrhinam appellant Græci: de qua multa Athen. lib. illo vlt. Frons & Veneri gratissima, & ad discutiendum vini vaporem vtilissima. de ea diximus nonnulla sup. ad Od. 15.

NIHIL ALLABORES] nihil addas. sed allaborare est *ἐμπαυνέω*. Valet enim, laboriosè aliquid alteri addere. vtitur eod. verbo Od. 8. lib. epod. *Ore allaborandum est tibi.*

SED VLVIS CVRO] Ordo est, sedulo curo, ne quid addas myrto. Ex myrto autem fiebant etiam coronæ, quibus in vino, & epulis utebantur, vt Od. 7. lib. 2. *Quis vult Deproperare apio coronas, Curat vs myrto?*

VIB ARCTA VITAE] sub angustâ pergula, ex vitæ ad vmbra comparata.

C A R M I N V M . L I B E R

S E C V N D V S .

A D C. A S I N I V M P O L L I O N E M .

Od. 1.

A R G V M E N T V M .

Commendat scripta illius, quibus bella ciuilia complectebatur.

OTVM ex Metello consule ciuicum,
Bellig. causas, & vitia, & modos,
Laudumq. Fortune. graueisq.
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculose plenum opus alea.
Tractas, & incedis per igneis
Suppositos cineri doloso.

Paullum seuera Musatragædia:
Desit theatria: mox, ubi publicas
Res ordinariæ, grande manus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mastis præsidium reis,
Et consulenti, Pollio, curia:
Cui latus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Iam nunc minaci marmure cornuum
Perstringis aureis: iam litui strepunt:
Iam fulgor armorum fugaceis
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos iam videor duces
Non indecoro puluere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis amicior
Astris, inulta cesserat impotens
Tellure, victorum nepotes
Retulit inferias Iugurtha.
Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris impia prælia
Testatur, auditumque Medis
Hesperia sonitum ruinae?
Qui gurgis, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dænnia

*Non decolorauere cades?
Quacaret ora crimine nostro?
Sed ne, relictis Musa procax iocis,
Cætra tractas munera nenia,
Mecum Dionæo sub antro
Quare modos leniore plectro.*

MOTVM CIVICVM] bellum civile. sed aptius est nomen motus, & significantius. Pollionem, qui tragœdias, seu prætextas potius, scribebat de bellis civilibus, monet Hor. ut hanc scripturam tantisper intermitteret, dum restitueretur in ordinem, atque in suum statum Resp. vel, ut alij malunt, dum historiam de eodem bello civili ordine perscriberet. Erat enim Pollio & tragœdiarum, & historiarum scriptor. Pollionem autem tragœdiarum, seu prætextarum fuisse scriptorem declarat illa Horatiana sat. x. lib. 1. *Pollio Regum facta canit pede ter percusso.* idem infra hac eadem Oda, *Paulum seueræ musæ tragœdia Desit theatrum, &c.* Quod autem quidam alioqui docti, existimant, principium huius Od. *Motum ex Metell.* &c. intelligendum esse de descriptione historiarum: mihi vehementer errare videntur, & miror, hoc eis vniquam in mentem venire potuisse. Nam & verborum structura, & orationis series, & sententia ipsa perspicue declarant, hoc totum ad tragœdiæ scriptorem pertinere. Sic enim Horat. Tu pollio tractas motum civilem à Metello consule, bellique causas, &c. periculosos plenum opus alex, &c. Intermitte (inquit Horatius) istam descriptionem, & sine musam tragicam paulisper desiderari à theatris: mox ubi cum aliis senatoribus rem publicam in suum statum restitueris, seu in ordinem redegeris, atque ordinari, grande munus descriptionis tragicæ repetes. hæc mihi videtur esse huius loci sententia, quam maleuoli quidam homines, & invidia obcecati non viderunt. Seruius profert hunc locum ad illum Virg. lib. 6. *En. Civilis tempora queram.*

EX METELLO CONSULE] L. A. franijs collega, de quo sic M. Tull. epist. ad Attic. libr. 1. *Metellus tuus est egregius consul. unum reprehendo, quod otium à Gallia non magnopere nuntiari gaudes.*

BELLIQUE CAUSAS] belli causæ, verbo erant (ut ipse Cæsar dicebat) quod intercessio sublata ius tribunitium sublatum, circumscriptus esset Antonius, reuera dominandi cupiditas, & avaritia.

LVDVMQVE FORTVNAR] sic supr. Od. 2. lib. 1. bellum, ludum Martis appellauit. Iam quis nescit fortunam in bello plurimum posse? Ex quo dicunt Latini, belli fortunâ experiri, seu tentari, & apud Ennium: *quorum virtuti belli fortuna pepercit, &c.*

GRAVISQVE PRINCIPVM AMIC.] primum L. Crassi, Cn. Pompeij, C. Cæsaris: deinde Octauiani, M. Lepidi, M. Antonij.

NONDVM EXP. VNCTA] arma sanguine civilis, cuius nondum pœnas meritas luimus, oblita: arma adhuc cruenta sanguine civili, neque dum aliqua expiatione, pura effecta. videtur spectare ad morem veterum Græcorum, qui necdem aliquam extra bellum admisissent, tam diu manus habebant cruentas atque impuras, donec ab aliquo rege expiati atque abluti essent. annot. sup. Od. 2. lib. 1. *Qui dabit partem scelus expiandi Iupiter?*

PERICVLOSÆ PLEN. OP. AL.] propter incertum belli euentum. nam cum sit necesse in scribendis his prætextis, multorum vitia notare, multorumque voluntates offendere, verisimile est, eos, quos scriptis offenderis, si vicerint, grauiter laturus. [Licet etiam hoc referre ad historiarum scriptorem, ex sententia Seruij. Sic enim ille annotat ad illum Virgilij versum. *Palæm. Pollio enim amat nostram, &c.* Blanditur iam Pollioni patrono: quem tragœdiarum, & historiarum scriptorem Hor. fuisse testatur. Nam in secundo Carminum dicit de historiis, *Periculose plenum opus alex Tractas, &c.* Idem paullo post, *Paulum seueræ musæ tragœdia, &c.*

ET INCEDIS PER IGNEIS] allegoria est, quàm obscure significat idem, quod proximè dixerat, periculosam esse illorum temporum tragœdiam scribere, seu tragœdiæ scribendæ ex bellis civilibus argumentum sumere. [Videtur autem ad illud prouerbum Græcum alludere, quod commemorat Suidas, *ὅς τρωεὶ βίβνας.*]

CINERI DOLOSO] cineri, qui celat, & tegit igneis subiectos. sic infra Od. 27. libr. 3. *Taurum dolosum* appellat, qui deum celat.

PAVLVM SEVERÆ] sine, ut theatra tantisper tuis tragœdiis careant, dum hi motus civiles conquiescunt, perinde ac si diceret, intermitte vsque eò descriptionem tragicam, quoad rem publicam ac disiectam ordinari: vel intermitte tragœdiæ scribendæ studium: neve tragœdias tuas, quæ tali argumento constant, scenæ committre hoc tempore, rebus videlicet nondum com-

Mox,

MOX, VBI PVBlicas R. O.] id est, vbi ea, quæ sunt in republica turbata, dissipata, disiecta digesseris, disposueris, in suum ordinem restitueris: munus scribendi ab te susceptum repetes: vel vbi historiam belli civilis oratione soluta conscripseris: vt alij volunt.

CICERO] Attico, seu Atheniensis. Thespis enim, Æschylus, Sophocles, Euripides tragicodiarum scriptores, Athenienses fuerunt, suâque tragedias Athenis docuerunt. Fuit autem Cecrops Actæi gener, eius, quem primum in Attica regnasse scribit Pausanias Atticis, his verbis: *Ἀττικὸν Λέγουσιν ἐν τῇ νῦν Ἀττικῇ βασιλεύσαντα πατρὶν. δασυνόντος δ' Ἀττικῆς Κίροψ. οὐδ' ἔχεται τῶν Ἀρχαῶν ἵστορεῖσι συνοικῶν Ἀττικῆς.*

INSIGNE MAEST. PRÆS. REIS, ET CONSULENTI] i. qui & causis agendis, reisque defendendis, & consilio dando, sententiâque dicenda, cum in senatu magnis de rebus consultatur, multum vales.

CYLLAVRVS] significat eum de Dalmati triumphū episse: [Vicerat autem Salonam Dalmatiz ciuitatem, vt notat Seruius ad illam Virg. locum, *Palatæ quo te quoque gaudis*, vbi hos versus Hor. profert.]

IAM NUNC MINACI] ostendit pollionem ita subire oculis præcliorum imaginem, vt iij, qui legant, spectare, atque iis, quæ narrantur, interesse sibi videantur. & est elegans *ὑποτίπνισις*. in proeliis autem ad exacuendos militum animos, cornua, litui, tubæ adhibebantur, vt ex hoc loco, & Od. 1. lib. 1. colligitur. & *lituo τὰ βαρμίστην σενίτην*. Erat autem lituus genus bacinx in curru. Ennius *tu de loci lituæ fapimmo effudit acutos*. Festus.

NON INDIC. PVL. SORD.] qui pro patriæ libertate fortiter pugnantes occubuerunt. vide sup. Od. 15. lib. 1. *pulueri Troico Nigro Merionen*.

ET CUNCTA TERR.] & omnis terrarum partem. Similia sunt illa, quæ alibi annotabimus, *αὐγυῖα νῆαρον, ἔκτρεμα σινιῶν, ἀνὰ τὰ κυρτάτων, &c.*

PRÆTER ATR. AN. CAT.] suprà Od. 12. *Catonis Nobile latum*. Plutarchus in Cato- 101 ne, scribit populum Vtiensem statim audita Catonis morte, ad eius fores concurrisse, atque vna voce conclamantem, illum solum seruatorem, ac beneficum, solum liberum, solum inuictum appellasse, his verbis: *ὃ μικρὸν ὕστερον ὁ δῆμος τῶν ὑπὸ καίων μιᾷ φωνῇ τὸ διερχόμενον, ἐπαινεῖ, ἐμμένον ἐλπίσιν, ἐμμένον αἰτίητιν ἡρωικῶντων*. Ipse Cæsar verò accepto de eiusdem morte nuntio dixisse fertur: Cato inuideo tibi mortem. tu enim mihi tuam salutem inuidisti. atrocem igitur animum intellige, constantem, imperterritum, ἀφοβόν. nam assentior iis, qui hoc nomen à verbo Græco deductum velunt, *αἰώ*, quod valet tremere, vt sit atrox is, qui non timeat: quatinus scio atrocem in eadem aliud significare.

IUNO, ET DEORVM] Iuno, & alij Dij, qui Numidis fauerant in bello Iugurthino, Numidarum, & Afrosorum calamitate, necque Iugurthæ (fuit enim ille Romæ in carcere necatus) offensivictores ipsos. nempe Romanos, eorumque posteros Iugurthæ manibus, tanquam victimas mactarunt, ac parentarunt.

INVITA TELLVRE.] Africa.

IMPOTENS] vel *ἀδυνατός* τὸ ἐργῆς, vt suprà Od. 37. id est, irata, vel non potens, id est, quæ non potuerat odium suum explere.

VICTORVM NEPOTES] posteros Romanorum, qui fuerant victoria potiti.

INFERIAS] victimas, quæ manibus immolantur, seu mactantur. de Iugurtha autem lege Sallust.

IMPIA] scelerata, patriæ perniciofa, in quibus ciuis ciuem trucidat.

HESPERIÆ] Italicæ, vt Od. 36. lib. 1. Dionys. Halicarn. *Ἑσπερία. Ρωμα. Ἑλλήνισ ιασιεῖαν καὶ αὐτονομίαν ἡγελοῦν τῶν Ἰταλίων οἱ δ' ἑταίρειοι σκετορῖαν*. i. Græci, Italiam, Hesperiam & Aufoniam appellabant: Incolæ autem Saturniam.

DAVNIAE CAEDES] Appulorum, & Italarum cædes.

SED NE RELICTIS MYSA] sic Musam reprimit Od. 3. lib. 3. *Quò Musa tendis? desine pernicem Referre sermones Deorum*. sic Pindarus in medio carmine, seipsum, ab eo, quod instituerat aberrantem, aut adea, quæ ad rem susceptam minus pertinebant, digredientem reprimit, & reuocat. *οἱ δ' γ. Νημ. ἵνα ἵνα σὺς ἀλλοδαπαῖς ἀρετῇ μὲν ὡς πλεονεχέμεθα*; & Olym. *οἱ δ' 3*. cum Herculem tribus diis, quos eo loco nominat, præstantiorem esse ostendisset, seipsum reprimens, talémque orationem abominans, odiosam, atque inuisam sapientiam esse dicit diis maledicere. *ὡς μὲν λόγῳ ὕμνον εἶμεν ἵππον ἔργα λουδερῶν ἡὺς ἐχθρὰ σφίσι. καὶ παυλὸ πῶς, μὴ νῦν λαλῶμεθα*, &c.

CÆCÆ NAINIÆ] Simonidei carminis: fuit. n. Simonidis (vt scribit Quint.) virtus mirifica

in commiseratione commouenda, & in tractandis rerum tristium argumentis. Ideoque Catull. *Paullum quidlibet allocutionis Maestum lacryma Simonidæus*. Ceterum sine diaphihongo in priore syllaba scriptum est in omnibus libris veterib. Theocr. *οἰδ.* 2. *Εἰ μὴ δαυὶς αἰδὶς ὁ κῆρος αἰε. Λα Φανίας*, &c. aptissimo autem vocabulo usus est, *nania*, quod est carmen funebre, & lugubre. ut Ode vltima huius libri. *Ab sine inani funere nania*, quamuis pro quouis carmine ab eodem vsurpetur: ut Ode 28. lib. 3. *Dicetur metua vox quoque nania*, & epist. 1. lib. 1. *an puerorum Nania, qua regnum recte facim-*
cibus offert.

RETRACTES] iterum tractes. sic Virg. lib. 7. *Aeneid.* *Agmina in arma vocat subuò, ferrumque retractat*.

DIONÆO SVB ANTRO] Dione Veneris matrem esse etiam Homerus testatur *Il.* 6. quo in loco ait Venerem à Diomede vulneratam, atq; in cælum reuerfam statim in sinum, & complexum matris Dionæ concidisse. *H. οἱ ἐὶ γούνασι πίπτεῖ Διωνὴς δι' Ἀφροδίτῃ Μαρτὸς ἴασι· ἢ οἱ ἀργαῖς ἐλδ' ἔτιο θρηνησέμεν*. & Eurip. *Hel.* *Κύρη Διωνὴς Κύνε, μὴ μὲ ἀφροδίτῃ*. Theocr. autem *οἰδ.* 14. Venerem Dionæam appellat. *Κύνε, Διωνάδα*, & Virgil. in *Mœride*, Augustum Cæsarem tamquam ab Iulo & Venere progenitum, Dionæum vocat. Ecce *Dionæi procedit Cæsaris astrum*. Hoc igitur loco antrum Dionæum, Venereum intelligemus, in quo sint canendæ res leues, & amatoriz, & Venereæ.

PROCAE] Sary. 6. lib. 2. *serusq; procaen* Pasco libatū dapibus.

QUÆRE MODOS] versus, cantus. ut Od. 3. lib. 3. *Magna modis tenuare parui*, & huius lib. Od. 12. *nec Siculum mare Pæno purpureum sanguine, mollibus Aptari cithara modū*, & 9. lib. 3. *Dulcem dolle modos*, & de arte poet. *Accessit nametisq; modisq; licentia maior*,

A D C. SALLVSTIVM

CRISPVM.

Od. 2.

ARGVMENTVM.

Primùm Proculium laudat ob liberalitatem in fratres: Deinde ostendit, eum, qui suas cupiditates reprimere, pecuniâque contemnere possit, solum regem, solum beatum esse.

* **N** *Vllus argento color est, auarus*
*Abdita terris * inimice lamina*
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vinet extento Proculius ano,
Notus in fratres animi paterni.
*Illum aget penna * metuente solui*
Fama superstes.

*Latius regnes * ausidum domando*
Spiritus, quam si Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterq; Pænus
Seruiat uni.

* *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pelis, nisi causa morbi
Fugeris venis & aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri folio Phraaten.

* *Diffidens plebi, numero beato-*
Rum eximit virtus: populūmq; falsis

Dedo-

Dedocet vis

Vocibus, regnum, & diadematantum,

Deferens uni, propriamque laurum,*

Quisquis ingentis oculo irretorto

Spestat acervos.

NULLUS ARGENTO COLOR EST, &c.] Horum verborum hæc sententia est. Nihil habet aitoris argentum, nihil splendoris, nihil pulchritudinis, nisi vsu modico ac moderato, id est, neque nimium profuso, neque nimium parco splendorem, & nitorem acquirit.

ADDITAS TERRIS INIMICE LAMNAE] O Crispe Sallusti inimice laminis, id est, crustis tenuibus aureis, seu argenteis in terram defossis: qui odisti nimiam pecuniae custodiam: liberam autem & munificentiā diligis. *lamnae* posuimus pro *laminæ*. vt epist. ad Vall. *vires lamnae* ~~cauente~~ *nepotum* Di. *eret vrridos*. falluntur autem, qui pertinaciter contendunt hic esse legē dum *Abditæ*. Nam planè hic est ordo verborum, O Crispe Sallusti, inimice *lamnae*, seu *laminæ* terris *abditæ*, id est, in terras defossæ. Nullus est color argenti, &c. Quod si ita locutus esset Horatius, vt quidam eum locutum esse volunt, Nullus est color argenti abditæ terris, nisi splendeat vsu temperato, nōne esset ineptissime locutus? Quid enim ineptius, atque absurdus, quàm ita loqui, nullus est nitor argenti in terras abditæ, & ita deformi, & rubiginoso, nisi niteat? &c. Est enim simile ac si quis ita dicat, Nulla est mulieris deformis gratia aut venustas, nisi formosa sit.

EXTENTUM] longo, producto. translatum propriè dixit epist. ad August. *Ille per extentum funem mihi posse videtur ire poeta*, & Od. 15. huius lib. *undique latius Extentæ visentur* Lucrino Stagna lacu.

ILLUM AGIT PENNA MET. SOLVI] Omnino sic est legendum: & ita reperi scriptum in omnibus codicibus manuscriptis. denique hanc lectionem agnoscit Porphyrius. Corruerunt autem hunc locum arrogantes quidam, & indocti homines, qui cum facile animaduicerent hoc sentire Horatium, Proclei nomen propter eius eximiam in fratres suos liberalitatem, immortale futurum; existimarentque, si *metuente* legeretur, planè aliam & contrariam huius loci sententiam futuram, quasi penna metuens solui, sit ea, quam dies, aut vis aliqua sit solutura, negationem, *haud*, addiderunt, Sed quamvis nemo mediocriter doctus dubitet, quin hæc sit vera, & germana scriptura; constitui tamen, vt adolescentibus consulam, eius rationem explicare. Penna igitur metuens solui ea est, cuius nullā vmquam dissolutio est futura. Atque ita loquitur Virg. Georg. 1. *Arctos Oceani metuēciū equore tingi*, quibus verbis nihil aliud significat Virg. quàm arctos numquam occidere. *Et metuenteū*, valet *φυλαττορῆαι*: id est, cauenteis. Est enim versus ille ex Arato ad verbum ferè expressus. *Ἀρκτοῖς κυανίῃ πεφύλαγθῆναι ὀκέανοιο*, quod idem est apud Homer. *ἰλ. α. de vīsa maiore*. *Οἷον δ' ἄμυρῶς ἔστι λειψῶν ὀκέανοιο*. Sed cuius testimonium grāuius nobis esse debet, quàm ipsius Horatij, qui frequentissimus est in huiusmodi loquēdi generibus? sic loquitur Sat. quinta libro secundo, *forti nubes procera Corano Filia Nafica methenim reddere foldum*. nam *metuenteū* hoc loco nihil aliud esse puto, quàm nolentis. & libr. 3. Od. x. *metuētiq; tangi Nuptiarum expert*, id est, non vult tangi. & Od. 5. lib. 4. *Culpari metu nit fides*, id est, nemo est, qui violare fidem velit. & Od. 2.4. lib. 3. *Et metuens alterum viri Certo fadere castitas*, id est, castitas ab altero viro abhorrens: & epist. 1. lib. 2. *Sed turpem putat inscriptū, metuētiq; lituram*. & epist. ad Q. *Ummatium*, lib. 1. *Labra mouet metuens audiri*, id est, nolens audiri. & ad Loll. 2. eod. lib. *Si bene te noui metues liberrime Lolli* *Scurrantū speciem præbere professus amicum*. Sic & Persius Saty. 1. *Non ego cum scribo si forte quid aptum exit, Quando hæc rara auiū est, si quid tamen aptum exit, Laudari metum*. Tralationem autem ductam esse ex eo puto, quod qui metuunt quippiam, id ipsum fugiunt, & vitant, quammaximè possunt. Itaque Virg. hæc verba Arati *πεφύλαγθῆναι ὀκέανοιο*, ita vertit, *Oceani metuētiū equore tingi*, cum verbum Græcum *φυλάττω*, idem quod cauere, & vitare significet. Sic igitur hic locus est legendus. neque existat posthac quisquam vsque adeo audax, atque impudens, vt quæ apud bonos scriptores non intelligit, audeat corrumpere. Hæc ego cum M. Mureto Veneris demonstrassem: quin ita esset, vt sentio, ne dubitandum quidem esse dixit sed cum in iis exemplis, quæ sunt ab eo (vt dicebat) aliquot locis emendata, hoc mendum hærrere vidisset, huius errati culpam in operas typographi contulit: & paucis post mensibus, cum libros variarum lectionum ederet, magnam partem eorum, quæ ad hunc locum in meis commentariis legerat, in sept. caput primi libri me conueniente & permittente retulit.

LATVS REGN. AVID: &c.] sententia generalis est. hoc enī significat, latiores vnumquemque regni sineis habiturum, si suas cupiditates reprimat ac refrēnet, quàm si disunctissimas terrarum partēs possessionibus continet, & coniungat.

SPIRITVM] φρόνημα.

CRESCIT INDVLGENS] significat, avarum non sanari pecuniae accessione, quemadmodum neque hydropicus conualefcit aquae potu. sic Bion apud Telestem lib. de comparatione diuitiar. & paup. Καὶ εἴ τις βύληται ἡ αὐτὸς ἐσθλίας ἔσθλαις ἀπολύειται ἢ ἄλλοι παρελθόντες, καὶ ἡρόδοτος αὐτὸν ζῆναι. ὁμοίως γὰρ φησὶ ὁ βίον, αἷς οἷος ἢ ὑδροπικὸν βυλόμενος παύσειτο διψῶν, πῶς μὴ ὑδροπικὸς μὴ ἡρόδοτος, κερύει;] ἔπεμψε αὐτὸν παρελθόντες. οὐκ οἶσιν τι γὰρ αὐτὸν πῶς πῶς ἀφῆκε γνῆναι, ἢ παύσειτο διψῶν. οὗτος πῶς αὐτὸν ἐκασωθήναι, ὅταν ἢ ἀπληγῆς. id est, & si quis vult aut ipse indigentia, & inopia liberari, aut alium liberare, ne pecunias sibi, aut illi quærat. Simile enim fuerit, inquit Bion, vt si quis hydropicum sibi liberare volens, hydropa quidem non curet, fonteis autem & fluuios ei apparet atque apponat. Nam & ille prius bibendo rumpatur, quam morbo leuetur, & hic numquam satias habuerit, cum sit infatiabilis.

DIRVS HYDROPS] Hydrops, morbus est notissimus, & generis feminei est apud Græcos ὁ ὕδρωψ. Hydropicum nominant, qui eo morbo laborat. vide Corn. Celsum lib. 3. Videtur tamen hoc loco poni morbus pro ægro. Quidam libri veter. habent, *durus*: quos non sequor.

FUGERIT VENIS] fugerit evenis.

ET AQVOSVS ALBO CORP. LANG.] albo corpore, id est, pigro, languido, & inerti. ἄργα. sic Satyr. 2. lib. 2. *pinguem vitium, albumque nec ostrea, Nec scarus, aut poterit peregrina inuare Lagois.* & Perf. *Turgidus hic epulis, atque albo ventre laetatur.* Iam per hæc duo aquosum languorem, morbum significauit ὕδρωψ.

PHRAATEN] Fuit hic Phraates rex Parthorum. Iul. Flor. epit. 100. Corn. Tacit. lib. 2. Strabo lib. 6. Hor. de eod. epist. ad Iccium lib. 1. *ius, imperiumque Phraates Caesaris accepit genibus minor.* fuit & Phraortes (aduersus quem pugnavit M. Antonius) rex Parthorum, Medorum, Persarum: de quo Plutarch. in Antonio. iccirco quidam hoc loco legi volunt *Phraortem*: à quibus dissentio. nihil enim vetat, quo minus Phraates idem & Parthorum, & Persarum regnum obtinuerit, vt Odey. lib. 3. Præterea Priscian. lib. 18. hunc locum testem producens, vulgatam scripturam agnoscit.

REDITVM CYRI SOLIO] in Cyri sedem & locum, id est, in regnum imperiumque Persarum restitutum. Est autem hæc huius loci sententia quam quidam indignis modis deprauant. Virtus igitur (inquit Horat.) à plebe dissidens, Phraatem regem in numero beatorum non habet, populūque & multitudinem imperitam, quæ solet reges & dynastas in beatis numerare, immò verò eos solos beatos prædicare, dedocet his vocibus vti, falsis præsertim, dum ipsa eum solum verè beatum, ac verè regem iudicat, qui pecuniam cõtemnit, qui auri splendore non capitur, neque commouetur. hunc Phraaten commemorat epistol. 12. lib. 1. *ius imperiumque Phraates Caesaris accepit genibus minor.* Est autem hic versus, *Dissidens plebi numero beatorum, hypermeter, & syllaba eius vltima pertinet ad verbum sequentem.* cuius generis exempla alibi colligemus. Iam hoc *dissidens plebi*, pro illo *dissidens à plebe*. Horatianum est. vt supr. lib. 1. Od. 27. *Vino & lucernis Medus acinaces, Immane quantum discrepat,* pro *discrepat à vino & lucernis.* & epistol. 2. lib. 2. in extr. *Et tamen idem Scire volam, quantum simplex, hilarisq; nepoti Discrepat.* & Satyr. 6. lib. 1. *longè mea discrepat istū, Et vox, & ratio.* & Sat. 3. lib. 2. *quid discrepat istū, Qui nummos, aurumq; recondit inscius vti Composuisti?* & de arte poet. Primo ne medium, medio ne discrepet imum. ibid. *Et diuina futuri Sortilegi non discrepuit sententia Delphi.* sic apud eundem *disstare & differre.* cum casu dandi coniunguntur. Od. 9. lib. 4. *Paullum sepulcra distat inertia Celata virtus.* & epist. ad Mæcen. lib. 1. *quid distent æra lupinū.* & epist. ad Loll. 2. eod. lib. *infido scurra distabit amicus.* de arte poet. *Nec sic emitar tragicò differre colori,* &c. & Saty. 4. lib. 1. *nisi quod pede certo Differt sermoni, sermo merus.*

PROPRIAM QVE LAVRVM] i. perpetuam, & quæ amitti, aut eripi non possit, vt Sat. 6. lib. 1. *nihil amplius oro. Maia nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis.*

QVISQVIS INGEN. OC. IRR. &c.] Nemo mihi videtur hunc locum rectè explicare. Nam alij oculo irretorto interpretantur *sine cupiditate*, & *sine inuidia*: alij, *non reflexo à continentia ad cupiditatem*: alij, *non inuidente*: alij aliter, quæ omnia mihi sunt tenebræ. Ego verò hoc bene pulcherrimæ sententiæ ab illis obscuratæ potius, quàm declaratæ, lucem ex aliis scriptoribus afferre volo. Pindarus igitur *ᾠδ. 9. de Æsculapio loquens*, non dissimili dicendi figura ait cum auri aspectu, ac splendore captum, Hippolytum mortuum ab inferis reuocasse, vt verbis: *ἀλλὰ κέρδις ἔσθλῃ διδόντι ἵνα πικρὸν ἀγῶνός γε μιν δῷ, χρυσὸς δὲ χρὸς φανεῖς*, id est, sed illius oculus reflexit, ac retorfit aurum splendens in alterius manibus confectum: videt est oculorum eius acies auri splendore. Itaque ex his Pindari verbis, sic hunc Horatij locum explico: Virtus Phraatem è numero beatorum eximit, vni regnum deferens, qui ingentis auri accipiens ita spectat, vt oculi.

ut oculos suos nullam in aliam partem reflectat, aut retorqueat: qui aurum rectis oculis intueri potest: cuius ea est oculorum animi acies, ut auri splendore non offundatur, neque præstinguatur, id est, qui ita aspicit, ut non concupiscat, aut corrumpatur. Est autem metaphora ducta ab iis, qui oculorum vitio lucem aspicere non possunt: sed oculos ab ea demouere, atque in aliam partem reflectere coguntur. unde natæ sunt hæc & apud Græcos, & apud Latinos loquendi figuræ: ὁρῶνς ὁ μὲν πρὸς θεὸν βλέπει, ἀσκαρδαμένους, ἀπὸ πᾶσι, id est, rectis, fixis, immotis, non reflexis oculis intueri, id est, sine dubitatione, & sine metu aspicere. Theocr. εἰδ. α. μέγα δ' ἄχθόμενος, οἱ τὸ μετὰ μᾶς Ὀμῆρον τοῖς ὁρῶσι πρὸς βλέπειν, id est, molestè autem fero, si tu me audeas rectis oculis intueri: si aspectus mei splendor & dignitas, meaque præstantia non te deterret, quo minus aduersum aspicere audeas. Suet. in Augusto, unde præbitam Antonio materiam putem exprobandi, ne rectis quidem oculis eum aspicere potuisse instructam aciem. Aristoph. πῶν. βλῖψον εἰς ἡμᾶς ἀσκαρδαμένους. Oppian. lib. I. πῶν. Η πῶς αὐτὸν διδρᾶς ἀσκαρδαμένους ὁππῶς Αἰχμοῖσι λῶζον πῶν πρὸς ῥῆιον ὁππῶς, Καὶ χαλκῶν στελαμῶν, καὶ ἀσκαρδαμένους σιδῆρον. [dicunt & αὐτοφθαλμοῖς Græci, & αὐτοῖς ὁφθαλμοῖς ἀπὸ βλέπειν.] Huc pertinet Plutarchi locus in Cicerone, quo loco eum cum Demosthene comparat, ostenditque, illum aduersus munera, & corruptelas integrum, sanctum, castum, atque vndeque septum fuisse: hunc contra ad corrumpendum tenerum, ac facilem. Sic autem loquitur Plutarch. ὁρῶνς τοῖς θυμῶσι βασιλῶν ἀπὸ βλέπειν Δημοσθένους οὐκ αὐτὸν ἐπὶ λῆψιν, id est, non ausus esset Demosthenes regum munera aduersis & irretortis oculis intueri: erat illi ita tenera & imbecilla oculorum acies, ut auri splendore præstingeretur. Quemadmodum igitur ait Plutarchus Demosthenem non fuisse ausum regum munera irretortis oculis intueri: quibus verbis significat, illum fuisse *δυσκόλῳ*, id est, ad capienda munera facilem, promptum ac procliuem: sic hoc loco Horat. dicit eum verè regnare, veròque triumphos agere, qui magnam vim auri & argenti spectare possit oculis irretortis, id est, qui pecuniarum magnitudine de consilio suscepto ac proposito non deducatur: qui pecuniam contemnat: qui habeat animum à pecunia incorruptum, integrum, inuictum. Est enim (ut dixi) tralatio ab oculorum sanitate, & integritate, ad animi magnitudinem & castitatem. Vt ut eadem similitudine M. Tull. in epist. quadam in Brutum, cuius initium est, *Cum sepe te litteris, &c.* significans periculum esse, ne animus Octauiani vincatur à specie honoris falsa, his verbis, *videtur enim in eo esse imdoles: sed flexibilis ætas: multique ad deprauandum parati, qui splendore falsi honoris obiecto, aciem boni ingenij præstingni posse confidunt.* Quamobrem autem oculi splendore offendantur, elegantem reddit rationem. Lucretius lib. 4. *Splendida porro oculi suzunt, vitantque tueri Sol etiam cecat, comra sit tendere pergas: Propter ea, quia via magna est ipsius, &c.* aliè Aëra per puram graniter simulacra feruntur, Et ferunt oculos turbantis a composituras. Præterea splendor quicumque est acer, adurit sæpe oculos, ideo quòd semina possides ignis Multa, dolorem oculi que gignunt insinuando. Quòd autem Turnebus ita hunc locum explicat, *Quia quæ ingentis oculo irr. sp. ac.* id est, quisquis non est avarus, nec aspectu pecuniarum mouetur: planè idem atque ego, sentis, nihil quæ à me in eo discrepat, sed cum addit: *nec qui pecunia est auarus. Et studiosus, ad eius acervos subinde retorquet oculos, ac pene strabus efficitur: nam sic ab ea auelli potest, quin oculos sæpe numero reflectat, ut eam assiciat:* cum, inquam, hæc addit, à mea sententia longissimè discedit. & in communem aliorum multorum errorem reuoluitur. Ita enim dicunt eum, qui aliquid inuitus relinquit, aut aliquid vehementer concupiscit, identidè ad illud oculos retorquere. Esto. Sed quid ad hoc huius loci explicationem pertinet? Nihil plius, quàm exempla, quæ colligunt. nihil enim in eis est, quod ad hunc locum accommodari possit. Alij enim Orphei exemplum afferunt, cui cum hac lege esset vxor reddita, ut sequeretur illa à tergo, præiret ipse, neque oculos ad eam retorqueret, id est, neque eam respiceret: ille Resistit, Eurydicenque suam iam luce sub ipsa Immemor, heu, victisq; animi respexit. ibi omnia Effusus labor, atq; inmitis rupta tyranni Fœdera, terq; fragor stagnis auditus Aueri, &c. Alij Catilinæ exemplū proferunt, qui cum ex vrbe ciectus esset, oculos sæpe ad eam vrbe quam inuitus reliquerat, reflectebat, ac retorquebat, eamque ex suis faucibus ereptam esse lugebat. Addunt & Ouidij versum nescio quo ex libro, *Ille dolore ferox caput in sua terga retorssit.* Sed hæc exempla nihil habent, quod huic loco conueniat. Nam neque Orpheus vxorem suam Eurydicen spectabat antè quàm ad eam oculos retorssit. sed cum antecederet, oculosque ad ea, quæ ante pedes erant, verfos haberet, immemor conditionis, & legis, sub quæ fuerat sibi vxor reddita, in vxorem ponè sequentem caput, & oculos retorssit. Sic Catilina cum vrbem inuitus reliquisset, viâque Aurelia in castra Manliana proficisceretur, quæ Resulis erant, oculos in Etruriam verfos habebat, vrbem à tergo relinquebat: in quam propterea quòd eam, ut cupierat, non incenderat, sæpe oculos retorquebat. idem de illo Ouidiano, caput in sua terga retorquente, dici potest. At hic, quem Horatius noster vult verè regem esse, verèque triumphare, spectat auri acervos oculo irretorto, id est, ita spectat acervos, ut oculos aliò non retorqueret, sed eos in acervis

105 defixos habeat: isti autem ita dicunt, aut certè ita debent dicere, si volunt, exempla, quæ affe-
runt, adhæc accommodare, non retorquere oculum ad acervos. At quomodo quis potest oculo
retorquere ad id, quod spectat? hoc enim natura, & ratio postulant, ut qui retorquet oculo
alio retorqueat, quam quò os versum habet, & quò intuetur, & spectat, ut Orpheus & Catilina
alio retorquent oculos, quam quò oculos aduersos habent: eò autem oculos aduersos habent,
quò versus iter faciunt: Orpheus in eorum, qui viuunt, sedem, & lucem versus: Catilina
in Etruriam. non enim Orpheus ab inferis ad superos & ad hominum sedem vxorè ponere
quente, rediens, oculos ad Orcum & inferos versus habet: nam instar nepæ retrogrederetur
neque Catilina ex vrbe in Etruriam proficiscens, urbem aspicit: sed & ille aspiciens quæ ante
oculos, & ante pedes sunt, iussorum Proserpinæ immemor in vxorem retorquet oculos: & Catilina
via Aurelia iter faciens, & in Etruriam aspectum & faciem directam habens, dolore affectus
ob id quòd consilium vrbis incendendæ ad exitum non perduxit, subinde ad urbem reflectit
oculos. At hic noster beatus, qui ab Horatio describitur, quique ingentis auri acervos spectans
oculo irretorto inducitur, si oculum retorqueret, nonne ab acervis in aliam partem retorqueret?
Cum igitur acervos oculo irreflexo, atque irretorto spectat, rectos, ac defixos in acervis
oculos habere intelligitur, & ita sanos, & acris, & integros & incolumeis, qualis est Aquilarum
acies, quæ fulgore solis non læditur, neque obtunditur: non teneros, & imbecillos, quales
sunt lipporum oculi, qui quouis splendore offenduntur, ita ut lucem ferre non possint, sed à
resplendida, & lucida vel in aliam partem reflectendi, vel claudendi sint: quod nisi faciant,
totam oculorum aciem corrumpunt, & vel strabones, vel cæci fiunt. Atque hoc modo conuenit
ad hanc sententiam illud Varronis, quod profert Turnebus: sed ille aliter intelligit. Multi enim,
qui limina intrant integris oculis strabones facti sunt. Habet enim quiddam *ixovavð*, id est, ad tra-
hendum valens, *provincialis formosula vxor*. significat enim Varro, multos esse magistratos, qui
si quam in provincia mulierem forma præstantem aspexerint, statim libidine incensi, ea potiri
velint: quia non habent oculos sanos, continentes, & rectos, sed imbecillos, prauos, & peruersos.
Eos enim mulieris formosæ aspectus corrumpit ac deprauat, quemadmodum nimius fulgor
oculorum nostrorum aciem præstinguit, hebetat, & corrumpit. est enim allegoria quædam,
ut dixi, & translatio ab oculis corporis ad oculos animi. Potest tamen etiam hoc dici,
translationem esse ab iis, qui iter facientes, atque ambulantes, retorquent oculos ad dexteram,
aut læuam, ita ut strabi fieri videantur: Cuiusmodi illud quoque est ex Lucilio: *Nulli me inuide-
re: non strabonem fieri sepius delicias me istorum*. Nimis fortasse longus fui: sed refellenda fuit quo-
rumdam hominum pertinacia: qui eo ingenio sunt, ut quiduis, quantumvis ineptum, effutire,
quam alterius inuenta approbare malint. Huc pertinent Laberij versus, quos profert Gellius
lib. 10. c. 17. *Democritus Abderites physicus, philosophus, Clypeum constituit contra exortum Hyperboreæ.
Oculos effodere ut possit splendore arce Radiis solis aciem effodit luminis, Malis bene essent videret citibus:
Sic ego splendore fulgentis pecunia Volo elucificare exitum etatis meæ, Ne in re bona videam esse nequam
filium*. Hos autem versus sic in suum modum, numerumque, restitui.

A D D E L L I V M.

Od. 3.

A R G V M E N T V M.

Neque demittendum aduersis, neque efferendum secundis rebus animum:
sed hilariter viuendum, cum æqua sit omnibus moriendi conditio.

A Equam memento rebus in arduis
Seruare mentem: non secus in bonis
Ab insolenti temperatam.
Latitia, moriture Delli
Seu mastus omni tempore vixeris:
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
* Interiore nota Falerni.

Quæ

Qua pinus ingens, albâq, populus
Umbram hospitalem confociare amant.
Ramis, quâ obliquo laborat.
Lympha fugax trepidare riuo:
Huc vina, & unguenta, & nimium breuius
Flora amana ferre iuba rosa:
Dum res, & asae, & sororum.
Fila triumphantiuntur atra.
Cedes coemitiis saltibus, & domo,
*Villâq, flauus quam Tiberis * lauis*
*Cedes: & * exstructis in altum.*
Dimittis potietur heres.
Dinês ne prisco natus ab Inacho
Nil interest, an pauper, & infima
Degente sub dino moreris,
Victima nil miserantis Orcl.
*Omnes eodem * cogimur: omnium.*
Versatur urna: serius, ocyus,
Sors exitura: & nos in ater-
*Num exsulium impositura * cymba.*

126

ÆQUAM MEMENTO] æquam, id est, æquabilem, non contractam, aut demissam, aut fractam rebus aduersis atque asperis: memento æquo animo ferre res aduersas. sic Plaut. Aulul. Pol. si est animus æquus tibi satis habes, qui bene vitam colas. Idem in Ruden. ergo animus æquus optimum est ærumne condimentum. Terent. Adelph. ne nimium modo Bone tua ista nos rationes Mitip, & tam iste animus æquus subuertat. Lucret. lib. 5. Dinitia grandes homini sunt vinere parçæ. Equo animo, animus æquus his locis valet, tranquilluss, sedatus, non commotus, non perturbatus. sic Horatius epist. ad Loll. lib. 1. Det vitam, det opes: æquum mi animum ipse parabo. Idem Satyr. 5. lib. 1. cœna autem haud animo equo Expectans comites. Idem epist. ad Bullat. Est Vlubri, animas si te non deficit æquus. Idem Satyr. 3. lib. 2. Accipe, quid contra inuicem responderit æquus. interdum non iratus, neque offensus. Cic. pro Rosc. Amer. Concedo, & quod animus æquus est, & quia necesse est. idem in orat. perfect. Consequeris tamen, ut eos ipsos, quos contra statuas, æquos, placatoq, dimittas. Horat. Od. xviii. lib. 3. abeasne paruis. Equos alumnus. & Od. xix. eiusd. lib. quod adest, memento Componere æquus. & carmine sæculari ad Deos: si palatinas videt æquus arcei. Idem epist. ad Sczuam lib. 1. Tentauit maiora ferè presentibus æquum. & Od. xii. lib. 1. Te minor latum reget æquus orbem. & æquitas animi, est tranquillitas quædam, & placabilitas. M. Tull. in Agrar. Quantum tibi agri vendet foveris? Si ego eius æquitatem animi noui, vendet non inuitus. Idem ad Attic. lib. 4. vlt. epist. perspice æquitatem animi mei, & ludum, & contemtionem Seleucianæ provincie.

REBUS IN ARDVIS] in rebus asperis, & aduersis. cœ rōis dēpoīs, cœ rōis pōēpoīs.

NON SECVS IN BONIS] in secundis. in libro Donati, & Faëni scriptum est non secum ac bonum. sed in libro Faëni inest litura.

SEV MAESTVS OMNI, &c.] hæc cohærent cum superioribus illis, moriuntre Delli, hoc modo, Delli, qui omninò moriturus es, siue te per omnem ætatem mætori, & ægritudini dedideris, siue hilariter, & iucundè vixeris.

IN REMOTO GRAMINE] in loco aliquo viridi, & herboso, ab arbitris remoto, ac libero, in quo otiosus recubes, animûmq, relaxes.

TE BEARIS] te hilariter, & beatorum in morem curaris: te vino præstantissimo inuitaris. tibi bene feceris, ut loquitur Plautus. Virtut eodem verbo Od. viii. lib. 4. Celo Musa beat. & epist. ad Loll. 2. lib. 1. Munere te paruo bent. & epist. 2. lib. 2. Latiumq, beabit dimitte lingua.

INTERIORE NOTA FALERNI] vino optimo & vetustissimo, & propter eximiam bonitatem in intima cellæ vinariz parte recondito. & notam insignem, quæ ætatem significet, nempe consulum nominibus inscriptis, præ se ferente: vel interiorem notā dixit pro meliore. Solebant autem veteres illi (qui mos etiam ad nostra tempora permanfit) vini cados, testas, amphoras, in cellis condere, notatas, id est, insignibus quibusdam litteris, aut aliis notis, sed

q ij

maximè consulum nominibus distinctas, ad tempus, ac præstantiam vini significandam. quo ex more natum illud est loquendi genus, *de meliore nota*. Curius ad Cicer. lib. 7. *Quare Cicero mihi, per se uera constanter nos confirmare, & Sulpicii successor nos de meliore nota commendat, &c.* Catull. ad Manlium: *Quare quod scribis Verona turpe Catullo Esse, quod hic quisquam de meliore nota, Frigida de- fesso tepescit membra cubili, &c.* Horatius autem propriè Satyr. 10. libr. 1. *ut Chio nota si commissa salerni est.* M. Tull. in Bruto de Thucydeide. *Orationes autem quas interposuit, (multa enim sunt) eas ego laudare soleo. imitari neque possim, si uelim, nec uelim fortasse, si possem: ut si quis Valerius uino delo- ctitur, sed eo nec ita nouo, ut proximis consulibus uatum uelit: nec rursus ita uetere, ut Opimium, aut A- nicium consulem querat. Atqui ea nota sunt optima: credo: sed nimia uetusitas nec habet eam, quam quo- rumque suauitatem, nec est iam sanè tolerabilis.*

QVA PINVS INGENS, &c.] nunc locum describit, ubi Dellius iucundè & beatè viuere possit: vmbrosulum uidelicet, amœnum, fonti perenni vicinum. sic Lucret. lib. 2. *Tum tamen inter se prostrati in gramine molli Propter aque uinum sub ramis arboris alta, Non magnis opibus inuicundè corpora habebant.* In nonnullis lib. antiquis scriptum est: *Quà pinus.* quam scripturam secutus sum. sic enim loquuntur boni scriptores. Tibull. lib. 2. *Tunc operata Deo pubes discumbit in herba, Arboris antiq̃uæ quâ leuis umbra cadet.*

PINVS INGENS] Od. x. huius lib. *Sapius uentis agitur ingens Pinus.*

QVA OBLIQVO] Codices quidem ueteres Iannoct. Faër. Torn. & vulgati habent, *Quo obli- quo.* sed secutus sum rationem ac ueritatem, præsertim aliorum librorum auctoritate confir- matam.

AMANT] φιλοῦσιν, id est, solent, more Græco. ut Od. xvi. lib. 3. *Aurum per medios ire sacelles, Et petram petre amat saxa, potentius Ictō fulmineo.* & Od. viii. epod. *Quid, quod libelli Stoici inter Serices acere puluillus amant.* sic loquitur Plato πολυτ. i. οἷα δὲ ἐν πολέμῳ φιλοῖ, id est, qualia in bello a- mant. Idem x. τῆ δὲ τὰ ἀνδρῶν πικρὴν, μετὰ τὴν φιλοῖν εἰς τὴν αὐτῶν μετὰ πολλῶν αὐτῶν ποδῶν, id est, & reuera supra modum aliquid facere, magnam amat in contrarium mutationem reponere. sic item alij, ut Dionys. Halicarn. ὄρχ. Ρομ. θ. οἷα ὃ φιλοῖ πάχυνι τρακὴν νεοσύλλαβος, &c. id est, qualia accidere amant exercitui recens collecto.

107 LYMPHA FVGAX] mirus, ac pœne dicam, diuinaus Horatius est, in epithetis inueniendis. *Lympha fugax* à cursu: alibi *Lympha loquaces*: à strepitu & murmure. ut Od. xiii. lib. 3.

TREPIDARE] lapidissimum uerbum ad significandum riuu tremulè, trepidè que fluentis cur- sum est enim *trepidare* positum, pro *trepidè fluere*. Iam verò, hoc totum *laborat trepidare* idem ualeat, quòd *laboriosè fluat*, laborat in fluendo, propter lapillos subiectos: & tralatio est à rebus animatis. *trepidandi* uerbo autem sic usus est epiit. ad Fuscum Aristot. libr. 1. *Quàm, quæ per pronum trepidat cum murmure riuum.*

HVC VINA, ET VNG. &c.] præter uina, adhibebant ueteres in conuiujs ad luxum & de- licias, rosas, & vnguenta. sic Od. xxi. lib. 3. *Tyrthema regum progenies, tibi Non antè uerso lene me- um cado Cum flore Macenæa rogarum, & Pressa tuis balanum capillis Iamdudum apud me est.* sic Ana- creon. *Εὐροί μίλει μύροις Κατέβ, ἐχὼν ἰσχυρὸν Ἐργοί μίλει ῥόδῳσι, Κατέβειν κήρυκα,* id est, Mihi curæ est vnguentis madefacere cæsariem: Mihi curæ est rosis coronare verticem. In hunc igi- tur locum, quem modò descripsi, iube uina, & ceteras delicias ferri.

ET NIMIVM BREVEIS, &c.] qui citò deflorescunt.

DVM RES, ET AET. ET SOR.] sic sup. Od. ix. lib. 1. *Donce uirenti cavitates abest Morosa, &c.* res, οἷα, τὰ ἰσχυρὰ, bona, facultates, ut sæpe alibi apud eundem.

SORORVM TRIVM] Parcarum: quas noctis filias facit Hesiod. in Theogon. earum autem nomina sunt è re ficta Κλωθὴ πύρρῃ τὸ συνελθεῖν τὰ ἀνθρώπινα, quia res humanas cōnectat: ἢ Ἀλ- γῆσις πύρρῃ τὸ λαχάνειν: cuius opera suam quisque fortunam fortitur: tertia ἄτροπος πύρρῃ τὸ ἀ- μετέστροφον τῆς μοι ἐχθρῶν ἀνάγκης: id est, propterea, quòd necessitas illa fatalis nullo modo fle- cti, aut immutari possit, ut suprà diximus.

LAUIT] semper ferè hoc uerbo in tertia inflexione utitur: numquàm in prima Od. iiii. lib. 3. *Qui uote puro Castalia lauit Crineis solutos.* & Od. xiii. eiusd. *Neq̃ dulci mala uino Lauere.* & Od. vi. lib. 4. *Phæbe, qui Xantho lauit igne crineu.* & Satyr. 5. lib. 1. *Ora, μαυρίσας τὰ λαιμὰ Feronia Lympha.* sic & Cat. in Egnatium. *Aus quilibet, qui puriter lauit dentes.* Virgil. Georg. 3. *nec cùm Precipitem O- ceani rubro lauit equore currum.* & Æneid. 3. *Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem.* Accius Me- déa, *Lauere falsis (al. falsis) uultum lacrymâ.*

FLAVVS TIBERIS] sic Od. i. lib. 1. *Vidimus flauum Tiberim.*

ET EXTRVCTIS IN AL. DIVI. &c.] & diuitiis coaceruatis, atque exaggeratis. sic loquitur Lucret. lib. 6. *Scilicet hoc densis fit nubibus, & simul altè Extructis.* insignis autem dementiæ esse, incerti fortasse, aut certè ignoti heredis causa assidue sollicitus, & anxium viuere, neque bonis

bonis vel quæsitis, vel à patre, aut aliquo propinquo acceptis vti animum inducere, multis locis ostendit Horatius, cumque animi morbum grauidimè infectatur epistol. ad Torquat. *Parsus ob heredis curam nimiumque suæuæ Afidet in sano.* epistola vltima lib. 2. *Vsar, & ex modico, quantum res poscet, acerno, Tollam, nec metnam, quid de me iudicet heres.* & Od. vii. lib. 4. *Cuncta manus auidas fugient heredis, amico Quæ dederis animo.* & Satyr. 3. lib. 2. *Nitua custodis auidas iam hoc auferet heres.*

DIVE SNE PRISCO NATVS AB, &c.] quia *Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernæ, Regumq; turris.* Od. iiii. lib. 1. *neq; ulla Am magno, aut patris lethi fuga,* Satyr. 6. lib. 2. lege, quæ collegimus ad Od. xxviii. lib. 1.

INACHO] Rege Argiuorum, de quo & Od. xix. lib. 3.

SVB DIO MOR.] sub celo viuas, sine tecto. sub dio est, qui non est sub tecto (inquit Festus.) Od. ii. lib. 3. *Vitæq; sub dio & trepidū agit in rebv.* nihil autem refert sub diuo, an sub dio scriptum sit. [Seruius tamen *sub diuo* legisse videtur: qui profert hunc locum ad illud Virgil. lib. 12. *Dina deam:* & interpretatur sub ære.]

VICTIMA NIL MIS. ORCI] videtur Græcum epithetum exprimere voluisse, quod Orco attribuit Hesiod. in Theog. *ἡλκίος ἡ πρὶ χροῖς*, quia scilicet nullius eum miserefecat. *Orci* igitur *victimæ*, id est, tu mortalis, seu moriturus.

OMNIVM VERS. VRNA] sic Od. i. lib. 3. *Omne capax monet urna nomen.* Virgil. lib. Æneid. 6. *Quæ sitor Minos urnam mouet.* Porro hæc de vrna, & sortibus fabula ex veterum more nata est: qui pleraque sortibus decernebant, ac iudicabant. Apud Homerum *ἰλιάδ. γ.* cum quæreretur vter prior in aduersarium hastam iaceret, Parisne, an Agamemnon, res sorti permitta est. Itaque cum vterque sortem suam dissimilem, aut aliqua nota distinctam in galeam coniecisset, Hectorque sortis, agitando confudisset, Paridis fors prior è galea exiit. verba Homeri sunt hæc: *Κλῆρους ἐν κωνίῃ χαλκίῃ βάλῃσι ἰλιότες, Οππότερ' δὴ, ὅς ἐστιν ἀφείη χαλκὸν ἵγχαρ, &c.* sequitur deinceps, *ὧς ἄρ' ἔφαθ'· πάλιν ὃ μέγας κορυθαῖολ'·* Εὐπὼρ Αψ ὀρίων, Πάρις δ' ὃ γῶς ἐν κλῆρ' ὅρουσι, & ἰλ. η. vbi Hector, & Ajax singulare certamen ineunt, *ὧς ἔφαθ'· οἱ δ' κλῆροι ἱερήσαντο ἱγχαρ, Εὐλ' ἱεὺς κωνίῃ Αγαμέμνονι· Ατρεΐδῃ δ' αὖ, &c.* id est, sic locutus est. illi autem sortis singuli suas notarunt, Tum in cassidē Agamemnonis coniecerunt. Quin etiam in iudiciis, & actionibus, & quæstionibus sortes locum habebant. M. Tull. Verr. de iure dicundo. *Quod ab eo pridie, cum mulis lacrymis eum oraret, atq; obsecraret Heraclem, impetrare non potuerat, id ei postero die venit in mentem, è lege Rupilia sortiri dicas oportere:* educit ex urna treis: *in, ut absentem Heraclem condemneret, imperat: itaq; condemnant.* Horat. satyr. i. lib. 2. *Cernius iratus leges minuitur, & urnam.* Atque huc referendus est hic locus & tota illa de vrna Minois fabula. Tum sacerdotia in Græcia sortito capiebantur, ut & in Sicilia. M. Tull. eadem Verr. *Syracusi lex est de religione, quæ in annos singulos Ioniū sacerdotem sortitū capi iubet: quod apud illos amplissimum sacerdotium putatur. cum suffragiū tres ex tribus generibus creati sunt, res renouatur ad sortem, &c.* ibid. *iubet ille sibi legem legi recitatur: in qua scriptum erat, ut, quot essent renuntiati, tot in hydriam sortes coniecerentur: cuius nomen exisset, ut is haberet sacerdotium.*

OMNES EODEM COGIMVR] compellimur. sic suprā, *Omnes una monet vox,* Od. xxviii. lib. 1.

SERIVS, OCYVS, &c.] siue tardius, siue celerius aut citius, moriendum est. Sic Archinus *πάντες ἀνθρώποι ἐφείλεται ἀποθνήσκειν ἢ ὅσπερ, ἢ ὕστερ:* id est, Omnes homines morti debentur, siue prius, siue posterius. Propert. lib. 2. ad louem pro amica ægotante. *Longius, aut propius, mors sua quemq; manet.*

ET NOS IN ABTER. EXS. IMP. CYMBAS] Charontis. Theocr. *ἐνδ. 16. ἱς ἀγείων χαλκῶν σπυγῶν Ἀχέρους.* quo loco fortasse legendum *σπυγῶν χαλκῶν*, id est, in amplam cymbam tristis Charontis. Sed non dissimulabo me scriptum reperisse in duob. lib. Vatic. & Tornes. *in æternam exilium impos.* &c. de qua scriptura iudicabit lector eruditus. Ego autem *exsiliū* Latinos dixisse, non *exsilium*, ab exsule. quod nomen à solo ductum est, non ab exsiliendo, ut vulgus putat. Solum (inquit Festus) quis diceret, quin locum significet, cum exsules quoque dicantur loco pulsi?

AD XANTHIAM PHO- ceum.

Od. 4.

q iij

Quòd ancillam amet, non esse, cur cum pudeat, multis enim magni viris idem vsu venisse.

* **N**E sit ancilla tibi amor pudori
Xanthia Phocem, prius insolentem.
Serna Briseis nuneo colore

Monit Achillem.

Monit Aiacem Telamone natum.
Forma captiva dominum Tecmessa:
Arfit Atrides medio in triumpho

* Virgine rapta:

Barbare postquam cecidere turma
Thessalo victore: & ademptus Hector

* Tradidit fessis leniora tolli

Pergama Graiis.

* Nescias, an te generum beatis
Phyllidis flama decorent parentes.
Regium certè genus, & penateis

Maret iniquos.

Crede non illam tibi de scelestis
Plebe dilectam: neq. sic fidelem,
Sic * lucro auersam, potuisse nasci

Mare pudenda.

Brachia, & vultum, seretisq. suras

* Integer laudo, * fuge suspicari,

Cuius octanum * trepidauit atas

Claudere lustrum.

NE SIT ANCILLAE TIBI AMOR PVDORI] sic in lib. de Arte poet. ne forte pudori Sit tibi Musa lyra sollers. ne enim hic non habet vim vetandi, sed negandi finem, vt suprà Od. xxxiii. lib. i. Albi ne doleas, &c.

INSOLENTEM] an qui non erat solitus amare? vt Od. v. lib. i. & aspera Nigri aquora ventis Emirabitur insolens. an elatum, & ferocem? vt Od. xvi. eiusd. libri. imprimeretq. muris Hostile exercitum exercitus insolens.

SERVA BRISEIS] δουρικτήτης. Homer. δουρικτήτης. de qua sic Achilles il. i. & μρωῖσι φίλῃσι ἀλόχους μερίπων ἀνδρῶν Ατρεΐδαι, ἰππῆς ὅσας ἀράδος κ' ἐχέει, &c. quos versus mox testis producemus, eorumq. sententiam priore loco ponemus.

TECMESSAE] in voce Tecmessa liquefcit m. vt in illo versu Catull. Galliamb. n. in voce gymnasiis. Atero foro, palestra stadio, atq. gymnasiis.

MOUIT ACHILLEM] ita mouit, vtea sibi ab Agamemnone erepta, tantisper bello abstinuerit, donec Patroclum ab Hectore interfectum viderit: neque prius muneribus ab Agamemnone sibi promissis, ac delatis placari potuerit. Homer. il. i. d. i. Eodem loco sic loquitur Achilles: Agamemnonem exercitum comparasse, bellumque Troianis intulisse non aliam ob causam quam ob ereptam Menelao fratri Helenam: non solos Atridas suas vxores amare: sed vt quisque vir est optimus, & prudentissimus, ita ei suam vxorem esse carissimam: se item Briseida ex animo amauisse, quamuis bello partam, & seruam. verba Homer. sunt hæc: τί ἕλασ' ἀνδρα γὰρ εὐδαίει· ἀνδρῶν Ατρεΐδης, ἢ ἔχ' Εὐλήνης ἱππῆς ἡνέκ' ὀργῆς; Ἡ μρωῖσι φίλῃσι ἀλόχους μερίπων ἀνδρῶν Ατρεΐδαι, ἰππῆς ὅσας ἀράδος κ' ἐχέει, &c. Τί μ' αὐτὰρ Φιλίει κ' κλέειται, ὥς κ' ἐγὼ Τίλῳ Εὐρυμῶσ' ἑλῶν, δουρικτήτην ἰππῆς ἱέμεν. quem Hom. locum expressit Virg. Æneid. 9.

TELAMONE NATVM] Aiacem Telamonium. ἱμφαλῆκος. multo enim præstabat Ajax Te-
109 lamonius Oileo. Homer. il. β. Ἀνδρῶν δ' αὐτὸν δ' ἄριστος Ἴλῳ Τελαμῶνι & Αἴας, Ὀφρ' Ἀχιλλεύς μείων. & ibid. sup. Oileum cum Telamonio conferens, illum ait longè hoc fuisse minorem, his verbis: Ἀνδρῶν δ' ἡμέτερόνδ' Οἰλῷ & Τηλεμῶνι Αἴας, Ἀλλὰ πῶλύ μ' ἴσται.

ATRIDES

ATRIDÆ] Agamemnon.

VIRGINE RAPTA] Cassandra, Priami filia. *Arst. uirgine* autem dixit, vt Od. 1. lib. 3. *Donec non alia magis Arstisti.* Quamquam *Virgine rapta* dici potest esse absolute positum.

THESSALO VICTORE] Achille, vel Neoptolemo eius filio, vt quidam malunt, à quibus dissentio.

ET ADEMTVS HECTOR] quemadmodum Hectorem interfecerit Achilles, narrat Homer. *iliad. χ.*

TRAD. FESSIS LEVIORA TOLLI] multis locis declarat Homerus, maximum fuisse Troianis in Hectore præsidium positum non longè abiero. Andromacha *iliad. χ.* in extrem. *Οἱ γὰρ εὐφρονέστες πύλας, καὶ τοίχων μηχανή.* Solus enim custodiebas ac seruabas portas, & mœnia vrbs Troiz. sed sine dubio respexit Horatius ad eum locum, qui est *iliad. ω.* vbi Homer. occiso Hectore Priamum facit Troianos obiurgantem & increpantem, quod illos suspicaretur suis miseris lætari, sibi que in suo luctui iustitiam: ipsos, quantam iacturam mortuo Hectore fecerint, propediem sensuros. eorum enim cædem & cladem eo mortuo Græcis multo faciliorem futuram, sic Homer. *αἰπὴρ γνῶσθε δὲ ὅ μοι, Πάριος γὰρ μῦθος Ἀχαιοῖσιν δὲ ἴσθαι Κόινω πειθεῖσθαι εὐαίριον, &c.* cui non dissimile est illud eod. lib. vbi Andromacha, Hæctoris cadauere Troiam aduecto, se ab Hectore viduam relictam esse querens, sic loquitur: puerum Astyanactem ad pubertatem non esse perueniturum. prius enim Troiam funditus deletum iri, cum interierit eius custos & propugnator. *ἐδὲ μιν οἷον Ἡλὼν ἔειπεν. στυγὲ γὰρ πόλις ἦδὲ πρὸς ἄκρῃ Πάριοςται. ἢ γὰρ ἄλῃ λαὶ ἐπίστανται, ὅσα μιν αὐτῶν ῥύσσει, ἵλας δὲ ἀλόχους καθύαι, καὶ νύπια τέκνα.* eodem pertinet illud Virgil. *Æneid. 9.* *Haud sibi cum Danaum rem saxo, ex rupe Pelasga Esse putens, decimum quos distulit Hectoris annum.* Horat. lib. 3. Od. III. *nec Priami domus Periura pugnaceis Achinos Hæctoreis opibus refingit.* Ex his perspicuum est, quamobrem supra per Thessalum victorem, Achillem significari existimemus.

LEVIORA TOLLI] id est, faciliora ad euertendum, ac delendum. olet hellenissimum. videtur spectare illud Homericum *iliad. ω.* quod supra retulimus, *Πάριος γὰρ μῦθος Ἀχαιοῖσιν δὲ ἴσθαι, &c.*

NESCIAS AN.] id est, incertum est, an te generum, &c. vel hoc modo, fortasse tali loco nata Phyllis est, vt tibi honestum sit eam amare.

PENATEIS MAERET INIQVOS] deos familiaris mærens accusat, vt parum sibi propitios, vt sibi inimicos, & præter meritum iratos, quod honestissimo & summo loco nata, nunc in alterius potestatem venerit, perpetuò seruitura.

DILECTAM] dilectam habent libri scripti Donati, Faëni. Vrsin. Torn. fortasse non malè. Festus ita scripsit: *Dilectus militum, & is, qui significatur amatus, à legendo dicti sunt.*

SIC LVCRŌ AVERSAM] abhorrentem à lucro: quam lucrum ad impudicitiam non facile impellere potest. pecuniam contemnere, & lucrum aspernari. in muliere magnum pudicitie argumentum, atque adeò propugnaculum est. quemadmodum contrà, lucti studium, & pecuniae cupiditas omnium mulierum pudicitiam expugnat. *οἱ πολλοὶ γὰρ ἥπλους τοῦ καρδιαίνων.* vulgus enim à lucro vincitur, sed maxime mulierum genus. *aversam* autem habent lib. Faëni, vñs Vatican. Vrsin. Torn. non *aduersam*, & ita locutus est Satyr. 3. lib. 2. *Auersus mercaturæ, quam scripseram, reiecta altera, probaui.*

TRETRI'SQVE SVRAS] longas & rotundas. Od. II. epod. *Aut tereis pueri longam venodantia cotam.*

CVIVS OCTAVVM] noli suspicari me Phyllidis tuæ brachia, faciem, suras ictircò laudare, quod eius amore captus sim, cum annum quadragesimum natus sim. Sed quis credat, quod dicitur ab Horatio. siquidem hoc dicitur, virum annos quadraginta natum, ineptum iam esse ad res Venereas, languidum, atque inerterem? an hoc non dicitur, sed virum ea ætate minus esse incontinentem aut libidinosum, minúsque ad res Venereas propensum ac præcipitem, quam adolescentem aliquem annos xx. natum? Vñs est autem verbo ad significandum celerissimum ætatis nostræ cursum aptissimum. fluir enim & labitur ætas riui aut fluminis instar, vt sup. Od. 111. *quâ oblique laboras Lympha furas trepidare riuo.* trepidare igitur hoc loco valet celeriter labi & fluere. nam & Virgilio *trepidare, festinare* est, vt *Æneid. 9.* *Ne trepidate meas Tencri descendere nauein.* Quod notat Nonius. sic & T. Liuius lib. 23. *Annal. Moxq; dum in sua quinq; ministeria discursus trepidat ad prima signa, succeduntq; ad muros acies, &c.* aliter ponitur Ode 11. huius lib. *nec trepides in vsum Porscitiu anipanca.* & Od. XI. lib. eiusd. *Eua: recenti mens trepidat meto.* & Od. x. VII. lib. 3. *Non vides, quanto trepides tamulden Pronus Orion?* & Od. x. XI. lib. eiusd. *si mortalis ultra Fas trepidat.* de quibus dicemus suis locis. Od. 11. autem lib. quarto, hoc verbo vñtur ad exprimendum flammæ celerem motum. *flamme trepidans rotantes Vertice fumum.*

Reuocandam esse mentem à cupiditate virginis immaturæ.

110

* **N**ondum subacta ferre iugum valet
 Cervicæ: nondum munia comparis
 Equare: nec tauri ruentis
 In Venerem tolerare pondus.
 Circa virentis est animus tua
 Campos iuuenta, nunc fluvius gramem.
 * Solantis æstus, nunc in vdo
 Ludere cum vitulis salictis
 Prægestientis, tolle cupidinem.
 Immitis vna: * iam tibi liuidos
 Distinguet autumni racemos
 Purpureo variis colore.
 Jam te sequetur: currit enim ferox
 Ætas: & illi, quos tibi demserit,
 Apponet * annos. iam proterua
 Fronte petet Lalage maritum,
 Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
 Non Chloris: albo sic humero nitens,
 Ut pura nocturno renidet
 Luna mari, Cnidiæve Gyges:
 Quem si puellarum infereres choro:
 Mirè sagaceis * falleret hospites
 Discrimen obscurum, solutis
 Crinibus, ambiguòq; vuln.

NONDUM SUBACTA FERRE, &c.] Allegoria est, & translatio perpetua, ducta à iuventa, seu boue, quæ nondum subiit iugum, qualis illa, quam apud Homerum *ἰλιδά* x. pollicetur se immolaturum Palladi Diomedes. *Σοιδ' αὐτὸν ῥέξω βοῶν ἑὸν, ἀρμυρίων, ἀδμήτω, ἡὲν ἔτι ῥιπὴν ἔσθω*, & quos versus mihi indicauit Germanus Valens. significat igitur Horat. hanc puellam nondum esse ad concubitum maturam: nondū ad rem Veneream, tempestiuam. Libet huc annotare, quam verecundè, quàm tectis verbis soleant poetæ rei veneræ turpitudinem significare. Atque ab Homero omnium principe initium sumamus. sic igitur ille *ἰδνός*. ψ. de Ulyssæ in patriam reduce, & Penelope. *Τὴν δ' ἰπεί οὐ φίλότης ἐπεπύτιον ἐστεινής*: id est posteaquam illi amicitia illa iucundior, & complexu amatorio satis se mutuò oblectauerunt. idem ibidem de Telemacho & Euricl. *ἴσα δ' ἐμιν αἰδῆν ἀλόχῳ πινεὶ ἐοικασίαισι. Εὐνὴ δ' ἔπειτ' ἔμελλε*, id est, eam colebat tamquam vxorem: sed lecto cum ea numquam commiscebatur: & *ἰδνός*. s. de Iasione & Cerere, *ὧς δ' ὅππῃ Ἰασιῶνι ὑπὸ λόγχῃς Δημήτρης ὁ θυμὸς εἴλατο μίγην φιλότης ἐξ ἑωῆς*, id est, suo animo obtemperans & indulgens cum eo lectum habuit communem. & *ἰδνός*. s. sic Eumæus de sua matre ad Phœnicibus decēpta. *Πλωμένη περσέως μίγην κελὴ παρὰ γαίῃ. Εὐνὴ δ' ἐξ φιλότης, πᾶσι φρίνας ἤπιον ἔδωκε*. id. λ. de Neptuno & Tyron. *Αὔτε ἢ παρ' ἑμὶν ζῆντι, καὶ δ' ὑπὸν ἔχον*, quod vltimum genus suprâ exposuimus Od. x x lib. 1. alias verbum, in quo turpitudine & obscenitas inest, tacetur. vt epod. Od. x xi. *Ἰνὰ χίαν τὸν νύκτε ποτὲς*. Terent. Eunuch. Ego illum *Eunuchum sibi opus, vel sobrius*. Cat. paullo apertius atq; improbius. *Qui ipse sui nati minxerit in gremiū*. sic & Horat. sed in satyris, in quibus licentia maior est. sic, inquam, ille sat. 7. lib. 2. *neq; sollicitum, ne ditior, aut forma melicru meiat eodem*. & satyr. 2. lib. 1. *non alienas Permolere vxores*. & iterum satyr. 7 lib. 2. *Quæcumq; excepit turgentis verbera cauda*. & sat. 2. lib. 1. in re turpissima & flagitiosissima: Hunc perminxit *calones*. ab eo igitur ab his flagitiis, & ad genera veracundiora redeo. Pindarus Apollinis cum Cyrena concubitum narrans, ita tectis verbis utitur, vt ne virginales quidem

quidem aures eis offendi posse videantur hoc modo, *ἄρα καὶ οὐ λαχόντες αἰσέειν μελὴν δὴν πινύμεν;* &c. id est, licet ne ex eius cubili suauem herbam tondere? & ibid. de Antei filia, quam pater optimè currenti præmium proposuerat. *χρυσὸν σφαιρίδιον* ἢ *οὐκ ἔστι καρπὸν αὐτῆς αὐτῆς ἀποδρίψαι ἤγελον*, id est, cursores autem florentem ei pubertatis aureæ fructum decerpere volebant. Lucrer. lib. 4. in extr. de muliere motum adhibente in concubitu. *Eicit enim sulci recti regione, viâq; Vomere, atq; locis amentis seminis istum.* sic enim hos versus emendauimus, vt & compluribus alios: quem quidem elegantissimum & puriss. poetam propediem edemus in lucem longè, quàm antea, emendatorem. Virg. de Vulcani & Veneris concubitu lib. 8. *Optatos dedit amplexus, placidumq; petiuit Coniugii infusus gremio per membra soporem.* Idem de re flagitiosa, Palæm. *Novimus et qui se transferat iuuentibus lircis, Et quos sed faciles Nympha risere, sacello.* & Sileno, *Carmina, quæ vultu, cognoscite: carmina vobis: Huic aliud mercedis erit.* Iam quòd ad hunc Horatii locum attinet, Plautus eadem translatione vsus est in Curculione. *Lamne ea fert iugum? Tam à me pudica est, quàm mea sisoror flet.*

NONDUM MVN. COMP.] nondum eius, cum quo forte coniungatur, munus exæquare potest: nondum viro patranti, accipiendo, seu potius (vt ita dicam) patiendò respondere potest.

NEC TAURI RV. IN VEN.] tauri, id est, iuuenis firmi, validi, vegeti, ad concubitum prompti. sic Od. xii. epod. *percat malè quæte, Lesbis, quærentis taurum monstravit inrtem.* aliàs taurus pars est maris obscæna.

CIRCA VIRENTEIS, &c.] totus hic locus allegoriæ testis est, ita tamen, vt à quouis homine non tardissimo facillè intelligi possit.

SOLANTES] leuantis. sic dixit Virg. solari famem Georg. 1. *Concussâq; famem in silvis solabere querem.*

PRAEGESTIENTIS] magnopere cupientis, valdè gestientis. sic Priscian. declarat lib. 15. vbi hunc locum testem producit. Vtut & Catull. in carm. de Pelei & Ther. nupt. *Qui dum aliquid cupiens animum præstitit apisci, Ni metuit inurare.* Festus autem gestire eum dicit, qui subita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu præter consuetudinem exsultat.

TOLLE CVPIDINEM] alia allegoria animum continet & domprime à cupiditate vix immaturæ, id est, puellæ impuberis, & ad concubitum, propter tencriorem ætatem ineptæ. auctumnus, quo anni tempore fructus omnes maturantur, racemos tibi cæruleo colore depinger, id est, tempus subsequens, vnus & item alter annus, puellam istam tibi maturabit. fortasse autem ad nomen Græcum respexit *ἐπιγυνή*, quod apud Græcos tùm auctumnus, tùm ætatem illam puellarum ad Venerem, & coniugium maturam significat. sic & Pindarus *ἐπιδ. β. ἰδμ.* puerorum ætatem teneram, & ad puerileis illos amores, quibus flagitiosè ardebant veteres, maturam, *ἐπιγυνή* appellat.

PURPUREO VARIIS COLORE] id est est, distinctus, & ornatus purpureo colore, id est, pomis & vix purpurei coloris. varius, nisi fallor, idem ferè valet, quod *ποικίλος*, id est, distinctus, ac depictus. huc pertinet illud Od. 11. epod. *Certantem et vnam purpurea.* Sed non celabo lectorem libros nonnullos veteres habere, *Purpureus vario colore.* quos non sequor: neque tamen damno, si quis fortè hac lectione magis delectetur.

CVRIT ENIM FEROX ÆTAS] sic Ode 11. lib. 2. *fugit retro Lænis iuuentus.* & Od. xiiii. *Eheu, fugaces Postume, Postume Labuntur anni.* verùm non hoc solum significat Horatius, annos labi, & fluere: sed puerilem ætatem ad maturitatem, ac pubertatem celeriter peruenire: quem admodum, & adolescentiam, ætatemque mediam ad senectutem vèrgere.

ET ILLI, QVOS TIBI DEMS.] quos tibi annos detraxerit, videlicet florentis, & integros, eos illi adiciet: illa maturefcet, florefcet, & corroborabitur: tu ætate ingrauesces, & senesces. epist. ad Pison, de arte poet. *Multa ferunt anni venientes commoda secum, Multa recedentes adi-munt.*

PROTERVA FRONTE] ore duriore, & pæne inuerecundo, id est, non pudebit eam maritum perere.

VT PVRA NOCT. REN.] splendet, quandam puro lumine hilaritatem præ se fert. hæc enim vis est verbi *renidere*, vt dicemus Od. xviii. huius libri.

GYGES] pueri formosè nomen.

QVEM SI PVELL. INSER. CHORO] si Gygem inter puellas collocares. de verbo inferendi, vide Satyr. 4. lib. 1.

MIRE SAGACEIS FALL.] significat hunc Gygem ita mollem, teneram, delicatum, ita facie, & crinibus, puellarum esse similem, vt si quis curille sit ignotus, cum aspiciat, puellam esse existimet, neque eum à puella facillè interuolcere queat.

SAGACIIS] quantumuis acutos, & perspicaceis.
 FALLERET] lateret hospites, ab hospitibus ignoraretur.
 DISCRIMEN OBSC.] parua admodum differentia.
 SOLVTIS CRINIBVS] alebant enim comam pueri molles, & impudici: vt Od. x. lib. 4. Et,
que nunc humeris inuolitant, deciderint coma.
 AMBIGVO' QVE VULTV] id est, vultu candido, venusto, tenero, lzui. politico, atque imberbi, ita vt incertum sit ei, qui aspiciat, sitne mas, an femina. sic supr. lib. 1. Od. VII. *ambiguam Salamina dixit.*

A D S E P T I M I V M.

Od. 6.

A R G V M E N T V M.

Tiburtinæ & Tarentinæ regionis amœnitatem laudat,

Septimi Gadeis aditure mecum, &
 Cantabrum * indoctum iuga ferre nostra, &
 Barbaras Syrtis, ubi Maura semper
 Æstuat unda,
 Tibur Argæo * positum colono
 Sit mea sedes utinam senectæ:
 Sit * modus lasso maris, & viarum,
 Militiaq;
 Vnde si parca prohibent iniqua:
 Dulce pellitis ouibus Galeis
 Flumen, & regnat a petam Lacous
 * Rura Phalantho.
 Ille terrarum mihi præter omneis,
 Angulus * ridet, ubi non Hymetto
 Mella * decedunt, viridique certat
 * Baca Venafro:
 Ver ubi longum, tepidâsq; præbet
 Iupiter brumas: & amicus * Aulon.
 Fertilis Baccho, minimum Falernis
 * Inuidet vni.
 Ille te mecum locus, & beata
 Postulant arcus: ibi tu calentem,
 Debita sparges lacryma * fauillam
 Vatis amici.

ADITVR] qui sis aditurus, si opus sit: aut, si velim.
 INDOCTVM IUGA FERRE NOSTRA] qui nondum didicit imperio populi Rom. par-
 re. sic ferè loquitur Od. 1. lib. 1. *indoctilu pauperiem pati.* deuicti sunt tandem Cantabri ab Agrippa.
 vt declarat epist. ad Iccium libr. 1. Cantaber Agrippa, Claudi virtute Neronis Armenius cecidit. cum
 hoc loco congruit ille Od. VIII. lib. 3. *Cantaber sera domitus catena.* & ille Od. XIIII. lib. 4. *Te can-
 taber non ante domabili, &c.*

BARBARAS SYRTIS] de Syrtibus suprâ Od. xxi. lib. 1. satis multa diximus.

TIBUR ARGÆO POSITVM] conditum à Tiburno Argiuo.

SIT MOD. LASSO MARIS, ET VIARVM] Tibur navigationum, & itinerum nostrorū,
 ruga,

rum, & militiæ finem lassus nobis afferat: Tibure nos lassus à peregrinationibus nostris, & militaria conquescamus. potest & ira dici, *lasso mari*. vt Virg. *Æneid.* 1. *Cerealiaq; arma Expediunt festi verum.*

DYLCE PELL. OVIB. GALESI FLUMEN] quidam legunt, *Galesum* vt infra *Rhenum flumen*. est autem Calabr. fluius, de quo Virgil. lib. 5. *Æneid.* *Qua niger humectat flauentia culta Galesus.*

[PELLITIS OVIB.] Pellitas oueis appellat Tarentinas, ex re ipsa & historia. nam vt earum lanæ essent molliores, pellibus operiebantur. Laërtius, *περὶ τῆς δὲ ἐμμενίας οὐκ ἔστιν ὁδὸς.*

ET REGNATA PETAM LACONI.] regnata Laconi, id est, in quibus regnauit Phalarus Lacon. Tarentina significat. sic loquitur Od. x x i x. lib. 3. *Quid Seres, & regnata Cyro Bactra parent.* & Od. III. eiusd. *Medis triumphatis.* & Od. x i x. *Et pugnat a sacro bella sub illo.* & epist. ad Quint. lib. 1. *Si quis bella tibi terra pugnat, mariq;.* Od. 1. epod. *bellum militabitur.* & Catull. ad conubernalet, *Pro qua mihi sunt magna bella pugnat.* Plaut. Amph. *Hæc illic est pugnat a pugna ab usque manè ad vesperum.* M. Tull. pro Murena. *pugna cum Rege commissa, & summa contentione pugnat a.* & T. Liuius lib. 6. *in chylaniq; in ponte pugnatum pugnatam.* Idem sub finem lib. 8. *Hoc bellum a Coss. bella tum quidam auctores sunt.* ad idem genus pertinet illud Od. 1 x. lib. 4. *non pugnat in ignis domeneus, Sthenelusue solus Dicenda Musis prælia.* & Satyr. 5. lib. 2. *Magna, minorue fora si res cessabit olim.*

PHALANTHO] de Phalantho sic Pausanias Phocæic. *Τάραντα δὲ ἀπὸ τῶν καὶ Λακιδαιμόνιοι οἰκιστῶν ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς Φάλαυτος.* iccirco Horat. Od. v. lib. 3. Tarentum, Lacedæmonium appellat. At Virgil. *Æneid.* 3. Herculeum, propterea quod Phalanthus fuit ab Hercule octauus.

RIDET] renidet, *γλῶσσαι*, amœnus, lætus, & gratus est. vide annot. ad Od. x viii. huius lib.

VBI NON HYM. MELLA DECED.] id est, vbi mella non sunt melle Hymettio deteriora. tralatio est. decedere enim est locum superiori, & honoratori dare. epist. 2. lib. 2. *Ludere si rectè nescis, decede petiti.* Cicer. in Catone, *salutari appeti, decedi, assurgi.* Virgil. Georg. 4. *Vicina iniuit decedere ripa calori,* id est, quod Græci dicunt *καταχωρεῖν*. Idem Pharmac. *Propter aquæ riuum viridi procumbit in herba Perdita, nec sera meminit decedere nocti.* Plautus Amphitr. *Nam mihi quidem hercle qui minus liceat deo, minitari populo, ni decedas mihi, quàm seruo in comædiu: propriè Lucret. lib. 2. de simplicibus illis & solidissimis corporibus. Incertisq; locis spatio decedere paulum, Tantum, quo ad momen mutatum dicere possum.* alia tralatione vitur Virgilius cum idem significet tamen. Georg. 2. *Tmolus & assurgit quibus, & rex ipse Phœamus.* tractus igitur Tarentinus mihi præter omnes ridet, cuius mella non sunt Hymettio melle inferiora aut deteriora.

VIRIDIQUE CERTAT B. V.] & cuius oliuæ conferri possunt cum oliuis Venafranis. Est autem Venafrum Minturnis, & Fregellis, & Liri fluuii vicinum, in Campaniæ littore situm. *Ἰν* (inquit Strabo) *καὶ τῆς Ἰταλίας.* Certat Venafrum autem Græcorum more dixit pro eo, quod est, certat cum Venafrum. Nam ita loquuntur *μέγιστοι*. quod genus & Catullus imitatus est. *noli pugnare duobus.* Horatius autem non semel. vt Od. 1. lib. 1. *luctantem Icaris fluctibus Africum,* &c. & Od. III. eiusd. *nec timuit precipiti Africum Decertantem Aquilonibus.* & Od. II. epod. *Certantem & vnam purpure.* & vndecima. *Desinet imparibus certare summotus pudor.* & Satyr. 5. lib. 2. *haud ita Troia Megessi certans semper melioribus.* & v II. eiusdem, *Altercante libidinibus tremis ossa pauore.* sic Virgil. Georg. II. *Nec pulcher Ganges, atque auro turbidus Hermus Laudibus Italia certent.* Idem in Daphnid. *Montibus in nostris certet tibi solus Amyntas.* Lucret. lib. 3. *quid enim contendat birundo Cycnus?* Horat. epist. 10. lib. 1. *Non qui Sidonio contendere callidus ostro Nesquit Aquinatam potentia vellera fucum,* &c. & epist. 18. eiusd. *michi contendere noli.*

[VER VBI LONGVM.] Ver assiduum dixit Virg. Georg. 2. *καὶ ἐπὶ δολιχῶς.* Hic ver assiduum, æque alienis mensibus astus ad quem verum profert hunc locum Seruius.]

ET AMICVS AVLON] credibile est collem, aut montem aliquem esse Tarento propinquum. alioqui eius commemoratio, nihil ad Tarenti laudes pertineret.

FERTILI BACCHO] sic dixit, *amicus Aulon Fertili Baccho*, id est gratus, sed potius carus, vt Od. III. lib. 3. *Vestru amicum fontibus & choris,* &c. & Od. II. eiusd. *Nec loquax olim, neq; grata: nunc & Diuitum mensis & amica templis,* &c. & Od. VI. lib. 4. *ego diu amicus Sæculo festas & ferente lucas.* Reddidit carmen. alijs verbis, eadem sententia dixit Tibullus. *Bacchi cura Falernus ager.* sed Passeratius putat legendum, *Fertili Baccho*, vt sit verumq; *Aulon & amicus Baccho, & fertilis Baccho.* sic Martialis. *Nobilis & lanis, & Baccho fertilis Aulon.* Passeratium adiuvat codex vnus manuscr. in quo ita scriptum reperi.

MINIMUM FALERNIS] habet vuas Falernis non deteriores. inuidemus enim eiusdem generis melioribus ac præstantioribus: quod docet Aristot. rhet. 2. Horat. Satyr. 3. lib. 2. *Inuidium placare parat virtutis reliqua.*

DEBITA SPARGES LACRYMA] meos cineres lacrymis consperges: me mortuum flebis. melius Ennius. *Nemo me lacrymis decoret, neq; funera fletu Faxit: cur? voluto uiuim' per ora uirum:* quamuis Solon vnus è septem, mortem suam lacrymis carere nolit. Homerus autem hoc munus, atque hunc honorem ait mortuis deberi, sub persona Achillis, mortuum Patroclum desistentis. Πάτρικλοι κλαίωμεν, ὃ γὰρ χάρις ἐστὶ θανάτιον. & ἰδύοι. δ. Pisistratus negat se reprehendere, si quis mortuos lugeat, ac desiccat: nullum enim alium honorem illis tribui posse, quàm ut tondetur coma, genæq; lacrymis perfundantur. lugebantur autem mortui in ipso funere, & cum sepeliebatur corpus. vide Od. x v II. epod. *Luxere matres, illa addictum feru,* &c. ubi nonnulli legunt, *Vixere.*

A D P O M P E I V M V A R V M.

Od. 7.

A R G V M E N T V M.

Cui reditum gratulatur.

O Sape mecum tempus in vltimum
 Deducte Bruto militia duce,
 Quis te redonauit Quiritem
 Dis patriis, Italôq; calo,
 Pompei meorum prime sodalium?
 Cum quo *morantem saepe diem mero
 Fregi coronatus nitentis
 *Malobathro Syrio capillos.
 Tecum philippos, & celerem fugam,
 Sensi relictâ *non benè parmula,
 Cum fracta virtus, & minaces
 *Turpe solum *retigere mento.
 Sed me per hosteis Mercurius celer
 Denso pauentem sustulit *aere:
 Te rursus in bellum resorbens
 Unda fretis tulit est uosis.
 Ergo *obligatam redde Ioui dapem:
 Longâq; fessum militia latus
 Depone sub lauru mea: nec
 Parce cadis tibi *destinatis.
 Oblinioso lenia Massico
 *Ciboria exple: funde capacibus
 Unguenta de Conchis. quis udo
 Deproperare apio coronas,
 Curâ te myrto? quem Venus *arbitrum
 Dicet bibendi? non ego sanius
 Bacchabor *Edonis. *recepto
 Dulce mihi *furere est amico.

TEMPUS IN VLTIMUM] id est, usque ad extremum vitæ diem, si fors ita tulisset.

REDONAVIT] restituit. utitur etiam hoc verbo Od. III. lib. 3. & in uisum nepotem, Troica quæ peperit (acerdos, Marti redonabo.

CUM QVO MOR. SAPE DIEM] morantem, significatione (ut loquuntur Grammatici) absoluta, intellige longum, tardum. ponit & Catull. absolute, carmine in nuptias Iuliz: Sed morari. abii dies. & Horat. Od. III. sup. an pauper, & infima De gente sub dio moreris. & XX. neq; in ter-

tu mo-

in morabor longum. & xvii. quid moror altera? Aliàs actionem significat apud hunc poetam. Od. v. lib. 3. Et populum reditus morantem. & epist. ad Iul. Florum lib. 1. An pingues Aſie campi, colicę qđ morantur? & Epist. ad Auguſt. Si longo ſermone morer tua tempora Caſar. & piſt. 13 lib. 1. Carmina, quę poſſunt oculos, aurisqđ morari Caſaris. & Od. 11. lib. 3. Et tuus celerem morari. & epod. Od. 1x. lo triumphę, tu moraris anteros Curius. & epistola ad Mæcenatem 1. lib. 1. ne te longis ambigibus ulirā, Quam ſatis eſt, morer.

MERO FRÆGI] non totum diem ſiccus traduxi, ſed diuiſi, partemque in vino & poculis poſui. vide quæ annotauimus ad Od. 1. lib. 1. ibi: *Nec partem ſol do demere de die.*

CORON. CAPILLI.] Helleniſmus, id eſt, coronatis capillis.

NITENTEIS MALOBATHRO] vnguento Syrio delibutos, λιπαρούς, vt ſuprà Od. 1111. lib. 1. nitidum caput. Solabant autem elegantioreſ & lautioreſ homineſ capillum vnguento perungere. Cicer. pro Roſc. Amer. de Chryſogono Syllæ liberto: *ipſe verò quem admodum compoſito, & delibuto capillo paſſim per forum volitet cum magna caterua togatorum, uidetis indiceſ.* Catulluſ Reſpondit id quod erat, nihil negę ipſi, Nec quę, foribus eſſe, ne: cilierti, cur quicquid caput vniſſimo reſerret. Archeſtratuſ apud Athen. lib. 2. Αἰὶ ἡ τριφύοιſι κίρρη παρὲθ δαίτῃ πικρῶζου Παιῶδῳ πεῖτε, οἵſ αὖ γαίαι πιδῶ δλῶον αὐτοῖ, καὶ τικῶτιſι μύροιſ ἀγαθοῖſ χαίειν θεοῖ πνοι. quibuſ verſibuſ hortatuſ ille ſui ſimileiſ, vt ſemper habeant caput floribuſ omniſ generiſ, quos terra ferat, redimitum, & vnguentiſ liquidiſ ac ſuauiſ comam delibutam. Iterum Horat. epist. ad villicum, *Quem tenuiſ deſcretogę, nitidęqđ capilli.*

114

NON BENE] turpiter. turpe eſt enim clypeum abiicere. notum illud de Epaminonda, tum denique ſibi auelli ſpiculum iubente, poſtea quàm ei percontanti dictum eſt, clypeum eſſe ſaluum, vt etiam in vulneriſ dolore æquo animo cum laude moreretur. *μὴ δ' αὖτιſ ἀ* Græciſ appellantur, qui abiecto clypeo fugiunt ἐπὶ προῖο. Itaque Ariſtot. 1. b. 2. rhetor. de pudore diſſerens, poſtea quàm docuit, pudorem exiſtere ob ea mala, quæ turpia videri ſolent, inter cetera turpitudiniſ exempla, hoc quoque ponit, *ἀποθέλειν αὐτοῦ, ἢ φυγεῖν*, id eſt, abiicere, ſeu amittere clypeum, vt fugere.

ET MINACES TURPE SOL. TETIG] id eſt, occubuerunt, ceciderunt ſic Virg. Æneid. 11. *Prociubus morientib, & humum ſimul ore momordit.* ibid. etiam *M. nudi humum.* Quid. Metamorph. 9. *Et arenas ore momordit* Homeruſ il. β. *πῆλιεſ δ' ἀμφ' αὐτοῖſ ἱταῖοι Πρωῖεſ ἐκ χειρὶſιν ὀδῶν ἐλάττωſ γαῖαν*, id eſt, multi autem circum eum amici proui humi dentibuſ terram mordeant. & il. α. *ὀδῶν ἱλόν αὐτοῖſ ὀδῶſ*, id eſt, dentibuſ autem prehenderunt magnam ſoli ſpatium. & il. χ. *ἥν ἐπὶ πῶλοιſ Γαῖαν ὀδῶν ἐῖλον πῆν ἱλόν εἰſαφικέδνα*, id eſt, Prociō præterea multi terram dentibuſ prehenderunt, priuſ quàm Troiam peruenerint. Eurip. Phœniſſ. *Γαῖαν δ' ὀδῶν ἱλόντεſ ἀλάλων πῆλιν Πῆλῶſιν ἀμφῶ*, id eſt, terram autem dentibuſ abſtemorderunt, alter propè alterũ ceciderunt. tale eſt illud iterum ex Homero il. λ. *Αὐτοῖſ δ' ἐκ χειρὶſι πῶν ἱλόν γαῖαν ἀγροῖ*, id eſt, ipſe autem in pulueres collapſuſ prehendiſ terram cubito, vel, vt alij interpretantur, palma. quale eſt illud Enniani 10. Annal. *vinſebant terram genib,.*

SED ME PER HOSTEIS, &c.] Sic apud Hom. il. α. γ. Venus Paridem nube tectum ἐ certamine eripit. ſic il. α. δ. 1. Phageum Vulcanuſ. Αἶ. Ηφαιſτοſ ἔρυτο, σάωſε ἡ νύκτῃ καλύψαι, id eſt, At Vulcanuſ eripuit, ac ſeruauit, nocte opertum. ſic Æneam Venus, eaque ἐ Diomedę vulnērata, & fugiente, in eiꝯ locum ſuccedens Phœbuſ. H ἡ μίγ' ἐχρυσα δαδὶ το κῆρυκαλιν ἦν, καὶ τὴν μὲν μὲν χερσὶν ἱρύσατο Φοῖβ' Ἀπόλλων Κυανίῃ νεφέλῃ, id eſt, illa autem magnoclamore ſublato ἀ ſe filium Æneam deiecit: Atque eum quidem inter manuſ ſuaſ ſeruauit Apollo nigra nube tectum. Horat. inſr. Satyr. 9. lib. 1. *ſic me ſeruauit Apollo.* quamquam hoc Horatianum quidam aliter dictum volunt.

DENSO AËRE] nube, vt Hom. *κυανίῃ νεφέλῃ.*

FRETIS AESTVOSIS] æſtuſ marinoſ appellant boni ſcriptoreſ, maris acceſſuſ & reſeſſuſ: maris feruorem. Cic. de natura deor. lib. 2. *æſtuſ mariniſtum accedenteſ, ſtum recedenteſ.* Idem de diuinatione. lib. 2. *Quid de fretiſ. aut mariniſ æſtibuſ dicam?* vñdam autem reſorbentem dixit, vt ex primeret vim nominis Græci *ἀμπελῶſ*. eſt enim *ἀμπελῶſ* quaſi *ὀδῶλῶſ αὐτῶπιſ*, id eſt, aquæ (vt ita dicam) reſorptio, aut repotio, ſic ferè locutuſ eſt M. Tull. in Bruto de Curione à ſuba interſeſſe, ſed hunc quoqđ abſorbuiſ æſtuſ quidam non inſolite adoleſcentibuſ gloria. & Catul. ad Manlium, *ſanto te abſorbent vortice amoruſ* Æſtuſ in abruptum detulerat barathrum.

OBLIGATAM] promiſſam, votam, debitam. [Itaq; ſubiunxit *redde*. ſic Catul. de coma Beren. *Quem ego pro factu caeleſti redduſ a cætu Priſtina vota nouo munere diſſoluſ.*] Priſcianuſ lib. 7. hunc verſum teſtem producit.

[DEPONE SVB LAVR. MEA] Seruiuſ notat ad illud Virg. Alex. *Et voſ, ὀ λαντὶ καρπῳ.* licet Horatiuſ dixerit *ſub lauro mea.*

DESTINATIS] tibi reſeruat, tibi addiſtis, & quaſi deſponſis: vel ad te tanquam ad ſcopum relatis. hæc enim viſ eſt verbi *deſtinandi*. M. Tull. ad Treb. *Quod tibi deſtinaret trapezophoron: ſic te deleſtat, habebis.* & Philip. 5. *quinta ſorti quidem fortunæ noſtras deſtinavit.* Hor. Od. x v i i i. huius lib. Nulla certior tamen Rapacii Orci ſine deſtinata, Aula diuitem manet Herum. & Satyr. 3. lib. 2. *Neſcio, an Anticyram ratio illis deſinet omnem.* & ibid. *fortique marito Deſinet uxorem.* Virgil. Æneid. 2. *me deſtinat ara.* videtur nonnunquam idem valere, quod conſtitutum in animo habere, vt Ode x i i i. lib. 3. *cornibus Primis & Venerem, & prælia deſinat.* Cæſar lib. 1. de bello ciuili: *agere deſtinauerat.* Idem lib. 7. de bello Gall. *miliſes operi deſtinatos* appellat eos, quibus opus faciendum mandauerat.

OBLIVIOSO] quod ægritudinum & moleſtiarum obliuionem aſſert, *ὀλβιγιῶν*. aliter dixit M. Tull. in Car. *Maiore obliuiſoſ ſenes.* ſed quod ad ſententiam attinet, de obliuione malorum, quam ſignificat à vino oriri. ſiue per ſe vinum hanc obliuionem gignat, ſiue propter ſomnum, qui liberaliorem potum ſubſequitur: cum hiſ conſentanea maxime ſunt illa Euripidis in Bacchis, *ὁ Σὺ μάλιστα γὰρ ὁ Βάκχου ὕμνον πρὸς δέρε, καὶ εἰσηγὴν καὶ ὀλβιγιῶν, ὁ παῖς τῆς παλαιότητος βροτῶνς Ἀνθρώπων, ὃν πλεοῦσθαι ἀμείλιχον ῥῆος Ὑπνοῦ τε λάθωλον τῶν κατὰ μέγαν κηκῶν Διδωσιν, ἐδ' ἔς' ἀλκοφάμενον πίνειν*, id eſt, Semelz filius potionem humidam reperit, & impetuit mortalibus, quæ homines calamitoſos mærore liberat, cum impleti fuerint vitis ſucco: Et ſomnum, quotidianorum malorum obliuionem, confert, neque vllum aliud eſt laborum ac dolorum medicamentum. Vinum Maſſicum autem laudat Plin. lib. 14. cap. 6. Naſcitur in iſis Campaniæ montibus, qui Maſſici nominantur, commemorat & Athen. lib. 1. cum ceteris vinis Italicis, aſtque eſſe aulterum quidem illud, ſed ſtomacho vtile. ætate matureſcebat, auſteritatemque minuebat. Horatius Od. 1. lib. 1. *Eſt qui nec veteris pocula Maſſici, &c.* & Satyr. 4. lib. 2. *Maſſica ſi celo ſupponat vin ætæreno, Nocturna, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aura.*

LAEVIA] expolita, vt ſupr. Od. 11. lib. 1.

CIBORIA] vaſa ſabarium Ægyptiarum, quæ ciboria appellantur, in modum, ab inferiore parte in anguſtum contracta, vt docet Athen. lib. 11. hiſ verbis: *τοῖς δὲ κώωνας δὲ μέγαν αὐτοῦ βουκότου, λαβὼν ἐν τῶν κίβωρων, ὡς ἐξοινῶν καὶ μεθύων σύνεργον. Διδωμεν δὲ φησι ποτηρίου εἶδος εἰς αὐτὴν τῆς αὐτῆς τῆς λεγόμενης σκυφίας, καὶ τὸ κατὰ τὴν εἰς τὸν σκυφίαν, ὡς τὰ αὐτῶν κίβωρα.* id eſt, cum potu liberaliore, quem Græci κώωνα appellant, longius procederet, ille capto poculo quodam, quod ciborium nominant Græci, eò imminxit tamquam bacchans & ebrius. Didymus ait hoc eſſe poculi genus. Et fortalle ſunt ea, quæ σκυφία appellantur, propterea quòd in anguſtum pars infima contracta eſt, vt ciboria Ægyptia. vide Dioſcord. lib. 2. de faba Ægyptia. appellantur & κίβωρα. [Vide de ciboriis Adr. Turneb. animadu. lib. 1. cap. 10.]

EXPLE] Faërnii lib. habet *imple*. fortalle rectè. ſequor tamen alteram lectionem: præſertim plurium codicum auctoritate confirmatam, interpretorque ebibe, exhauri, & (vt idem alibi loquitur) ſucca: vel, ſi quis mallet, *imple*: vt Lucret. lib. 6. in princip. de vaſe: *Vt nulla poſſet ratione explerier umquam.*

CONCHIS] ex quibus ſicbant vaſa vnguentaria, quæ propterea conchæ appellantur: nam & onyches teſtæ erant conchyliorum, de quibus dicemus ad Od. x i i. lib. 4.

QUIS VDO DEPROPER. &c.] id eſt, quis ex vdo apio curat coronas deproperare? quod eſt valde properando efficiere, & neſtere? eſt autem frequens huius verbi vſus in voce *agente*, vt Od. x x i i i. lib. 3. *Indignός pecuniam Heredeproperet*, id eſt, propter quærat, ſeu propter quærerere. & Od. x i i. epod. *Muricibus Tyrii iterata vellera lana Cui properabantur*? id eſt, propter, & ſummo ſtudio texebantur? ſic Virg. Æn. 9. *pulchram properet per vulnera mortem.* idem Georg. 4. *Ac veluti lentis Cyclopes fulmina maſſis.* Cum properant, id eſt, propter eudunt, & Georg. 1. *Mula, foret calo quæ mox properanda ſereno.* Matura datur. Idem ibid. *Et quamvis igni exiguo properata maderent.* &c. Propert. lib. 2. *Quòd ſi forè tibi properarint ſata quietem.* & iterum Horat. epistol. ad Iul. Flor. lib. 1. *Hoc opus, hoc ſtadium parui properemus, & ampli.* ſic & Pindarus Pyth. carm. 3. verbum *σπείδειν* iunxit cum quarto caſu, *μὴ φίλα ψυχὰς βίον ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ἀσπιδεῖ*, id eſt, ne caræ anime vitam immortalem propera. Quòd ſi quis illud, *deproperare apio*, dictum velit, pro de apio properare, vt ſit *ἀσπιδεῖ*, non reſellam: qualia ſunt illa apud hunc eundem ſatyr. 2. lib. 2. *cur improbe cara* Non aliquid patria tanto emetiris æceruo? id eſt, è tanto æceruo metiris. & epist. ad Albium Tibullum lib. 1. *An tacitum ſiluas interreptare ſalubre?* & de arte poët. *ne quid medios intercinat æctus.* & epist. ad Iul. Flor. *An freta vicinas intercurrentia turren?* & Satyr. 5. lib. 1. *Hinc nos Cocceii recipit pleuſiſta villa, Quæ ſupereſt Claudi cauponas.* & Satyr. 2. lib. 2. *vides, vt pallidus omnis Cena deſurgat dubia.* epist. 1. lib. 1. *Eſt, mihi purgatam crebro qui perſonet aurem.* ad Iulium Florum, *Quæ circumuolitas agilis thyma?* ad Vallam, *Diſſèque ceſſantem nervi el. dere morbum Sulfura contemni.* ad Numicium, *Ne plus frumenti doſalibus emetat agri Mucium.* Od. 11. lib. 1. *Quam locum circumuolas & Cupido.*

do. Od. xiiii. eiusd. *Interfusa vitentem vitis aquora Cycladas.* Od. x v. lib. 3. *Maturio propior desine fumeri interludere virgines.* Od. x v ii. eiusdem libr. *utinam intererem Nuda leones.* Od. x vi. epod. *Nec vespertinus circumgemit versus onile.* & Od. v. lib. 4. *te prosequitur mero Defuso pateris.* Nam Od. x x i. lib. 1. *perpicue diuifit hoc verbum. de patera nouum Fundens liquorem.* sic Lucret. lib. 2. *Et altos Interdum ramos egigni corpore uiuo.* idem lib. 3. *atque unde animantium copia tanta Exos & exanguis tumidos perflucinat artus?* idem libr. 1. *Permanat calor argentum, penetralia frigora.* idem libr. 6. *Qui faciant solem certa de surgere parte.* ibidem, *Glandiferae intercurabant corpora quercus.* ibidem, *Et frutices intercondebant squallida membra.* sic Virgil. in Mœride, *sed argutos interstrepere anser olores.* & Tibull. lib. 4. ad Mell. *Fertili hanc interposita est, interq; rigentes.* & Cat. in carm. de Iuliz & Manlij nupt. *Transfer omine cum bono Limen aureolos pedes.* Accius, *Peruade polum.* quæ sic interpretatur Varro lib. 6. de ling. Lat. *vade per polum.* Omnino verbo deproperandi composito vitur Plautus in Pœnulo, *deproperant sedulo sacrificare*, id est, valde properant: vt hoc loco, *deproperare coronas*, valde properè necere & concinnare coronas, interpretari possumus. Placet tamen altera explicatio, vt sic *ἀποφθί*, & vt de iungatur cum voce *apio*.

CORONA S] quæ solebant in conuiuuiis adhiberi, vt suprà ostendimus, fiebantque ex apio, myrto, & similibus. Theoc. *οἷδ' ἡ ζῶλον γὰρ κίχρη πε σίλινθ. & οἷδ' ἡ γὰρ ἡ δρόσος πε σίλινθ.*

QVEM VENVS, &c.] Venus, id est, talorum iactus Venerus, qui tūm erat, cūm omnes tali iacti dissimiliter cadebant. Nam Veneris iactus regem, seu magistrum conuiuuij efficiebat. Vide suprà. Od. iiii. lib. 1. *Nec regna vini fortiter talu.* de Venere autem, seu iactu talorum Venero sic M. Tull. de diuinat. lib. 1. *Quatuor tali iacti casu venerum efficiunt.* Nam etiam centum veneros si cccc. talos ieceris, casu futuros putas? Huc pertinet illud Plutarchi de Catone maiore in eius vita, *οὗ ὅ τῷς δαίμονις ἐκλήρεται ἐπὶ τῶν μετρίων. εἰ ὅ δαπλάχρη ἀποτῶν αἰών τῶν φίλων καὶ δούλων, ἔλγῃ μὴ κελῶς ἔχθρ' αἰέτης τῆς Αφροδίτης.* id est, in conuiuuiis autem tempestiuus de portionibus rem sorti permittebat. Quod si fors non respondisset, hortantibus amicis vt primus tolleret, dicebat non decere inuita Venere. Denique Veneris iactus felix erat atque optatus. Plautus in Aſin. **ARGV.** *Lace pater talos, vt porro nos iaciamus.* **DE M.** *maximè. Te Philanum mihi atq; uxori mortem. hoc venerum est.* pueri plaudite. Sucto in Aug. *salu enim iactis, vt quiaq; canem, aut senionem miserat: in singulos talos, singulos denarios in medium conferebat: quos tollebat vniuersos, qui Venerem iecerat.* est igitur hæc horum verborum sententia: Cui regnum bibendi obuenerit venero iacto? quis regnum vini sortitò capiet? [Profert hunc locum Seruius ad illum Virgil. Georg. 3. *Quem legere lucem, & pecori dicere maritum*, vbi dixere interpretatur designauerunt, vt hæc dicit designabit: quamquam videtur legisse, dicit: quod fortasse rectum est.]

NON EGO SANIVS BACCH.] id est, libet mihi Edonos illos Thraciæ populos bibacissimos intemperanter bibendo imitari. *Infanire iuuat*, vt Od. xi x. lib. 3. de Thracibus autem diximus suprà. ad Od. x x v i i. lib. 1. Edonos commemorat Theocrit. *οἷδ' ἡ εἰς δ' Ἡδονῶν μὲν εὖ ἔρπια χερσὶ μίσηται*, id est, sis bruma media Edonorum in montibus altis. [Edonas tamen appellat Thucyd. lib. 4.]

RECEPTO] recuperato. Od. ii. lib. 4. *O sol Pulcher, o laudande canam recepto Casare Felix.* **FVBSRS**] insanire, bacchari, furenter potare.

IN BARINEN.

Od. 8.

ARGVMENTVM.

Non esse, cur ei iuranti credatur: Formosarum enim periuria à diis non vindicari.

VLLa si iuris tibi peierati
Pana, Barine, nocuisset umquam:
Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungui:

* Crederem sed tu, simul obligasti

* Perfidum votis caput, eniteſcis

Pulchrior multo, iuuenúmq; prodis

** Pública cura.*

*Expedit matris * cineres opertos*

Fallere, & toto taciturnia noctis

Signa cum calo, gelidáq; diuos

Morte carenteis.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa: rident

Simplices nympha: ferus & Cupido,

Semper ardenteis acuens sagittas

Cote cruenta.

Adde, quod pubes tibi crescit omnis:

** Seruitus crescit noua: nec priores*

Impia telum domina reliquunt,

Sepeminati.

*Te suis matres metunt * iuuentis:*

Te senes parci: miseraq; nuper

*Virgines nupta: tua * ne retardet*

Sura maritos.

VLLA SI IURIS TIBI, &c.] iuris peierati, id est, periurij, hoc igitur dicit. si periurio fieres vel minima corporis parte deformior, crederem tibi iuranti: sed hoc video tibi euenire, ut quo improbius peieras, eo pulchrior exoriaris. Protagoras apud Platonem in Philebo, ait dici solere, Deos immortalibus ignoscere, qui in rebus amatorijs, & veneris peierant, quasi voluptates, ut pueri, minimum mentis habeant sic ille, *ὅς ὃ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς αἰσθητικαῖς (αἱ δὲ μέγιστα δακνύειν εἶναι) καὶ τὴν πιορκίαν συζητῶμεν ἐπὶ τῇ παρὰ θεῶν, αἱς καὶ ἡμεῖς περὶ δυν, τῶν ἡδονῶν νομῶμεν ἐν τῇ ἀληθείᾳ κεκτημένοι.* Callimachus hoc idem sic, *Ὡμοῖον, ἔλλα ληγουσιν ἀλατῆς, τὰς ἐν ἱερῇ Ὀρκος μὴ δύνανται ἰσθῆναι αὐτῶν.* quorum versuum hæc ferè sententia est. quantumuis iurent amantes deos id negligere, quia verum sit prouerbum, iusiurandum. quod concipitur in amore, non peruenire ad aureis deorum.

IURIS TIBI PEIERATI] iuris iurandi abste violati. tibi pro, abste, huic ποῖτε ῥήσιτα σίμω.

SED TV SIMVL] simul vt, simulatq; vt sup. Od. IIII. lib. 1. *quo simul mecum.*

SIMVL OBLIG. PERFID. &c.] simulatq; caput tuum obstrinxisti votis ac promissis, iuris iurandi religionis confirmatis: quæ tamen non exsoluis, neque præstas: simulatq; per caput tuum iurasti, te amanti gratificaturum, neq; fidem liberas tamen, multo pulchrior, quam antea existis. potest & ita accipi nomen, *voti*, ut positum sit, pro precibus, id est, *δέως*, exlècrationibus. vt Od. XXVIII. lib. 1. *precibus non linquar inultis.* quales sunt, *νε νινυαμ: ἰμοι χαῖροι διέειμ χθον.* *mihi tellus ima delisat: & pater omnipotens adgat me fulmine ad umbras.* Veteres autem caput, sacrum esse existimabant: cuius rei hæc argumenta sunt, quod per caput iurare solebant, quod sternutamenta, quæ è capite ortum habent, bonis omnibus, & amicis apprecationibus proferebantur, quod assensiones, capitis nutu declarabant. vide Athen. lib. 2.

IUVENVMQVE PRODIS] ita pulchra exoreris post periurium, vt te vnam iuuenes expectant: tui vnus amore flagrent: tu vna, vel certè tui in primis eos sollicites, ac maceres nulla enim grauior cura est, quam quæ ab amore proficiscitur.

117

EXPEDIT, &c.] si verum est, vt res ipsa declarat esse verum, te periurijs, & fraudibus formosorem effici: expedit, id est, utile est tibi, & cuius alij, parentis sepultos fallere, neque ea, quæ illis promissa sint, persolvere, neque, si per eorum manes iuraueris, iusiurandum seruare. sic verbo *expedit*, vsus est Od. XV. lib. epod. Forte, *quid expedit, communiter, aut melior pars.* *Malu caverè queritis laboribus: vt sæpe & M. Tull. Vno, & altero exemplo contenti simus.* epist. ad Rufum. lib. 5. *quid rectum sit, apparet: quid expedit, obscurum est.* & lib. 3. ad Seruium. *si, quid rectissimum sit, quærimus, perspicuum est: si, quid maximè expedit, obscurum.*

MATR. CIN. OPERT.] id est, matrem mortuam. sic in epist. ad Pison. de arte poet. *utrum Minxerit in patrios cineres. sic Virg. dixit cinerem, & manes sepultos.* Æn. 4. *Id cinerem, & manes credu curare sepultos: natum ex veterum consuetudine, qui mortuorum corpora cremabant, cinerèsq; in urnis conseruabant.* M. Tullius Verr. 3. *cor huic dolorem cineri cæ, ut q; osibus inuisti, ut liberius eius bona patria, voluntate patriæ, iure, legibus tradita eriperes, & cui tibi, si commodum, condonares?*

Idem

Idem ibid. obsecrans per fratris sui mortui cinerem, &c. Idem 7. Non ex libris estimatis tuis pecuniam domum: sed ex tua calamitate cineri, atq; ossibus filij sui solatium vult aliquod reportare.

TACITURNA NOCTIS SIGNA] crebra sunt hæc apud poetas, nocte silenti: silentia noctis. Virgil. Æneid. lib. 7. Hæc responsa patris Ræuni, monitūq; silenti Nocte datos, &c. ibid. Cæsarem ovium, sub nocte silenti Pellibus incubuit stratis. Tibull. lib. 1. Vota novem Veneri nocte silente dedi. Catull. ad Lesb. Ant. quādo sidera multa, cum tacet nox. Furtivos hominum vident amores. Cæsar lib. 7. de bello Gallic. tamen silentio noctis Cæsar egressus. Lucret. lib. 4. Et sonitus audire, seuera silentia noctis Undiq; eū constant. neque ab his alienum est illud Od. v. epod. Nox & Diana, quæ silentium regis, Nocturna cum sunt sacra, &c. aliud est autem silentie noctis, aliud luna silente, ut docet Plinius lib. 28. cap. 7. nam silentium lunæ, ut ælonium intelligitur, id est, tempus id, quo luna non lucet. Virg. Æneid. lib. 2. tacita per amica silentia Luna.

GELIDAQUE DIVOS MORTE CARENTEIS] ἀνύδρους.

RIDET HOC, &c.] Quinetiam ipse (vt ait Tibullus) periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet, qua de re suprâ.

SEMPER ARD. AC VENS SAG.] de sagittis & arcu Cupidinis diximus ad Od. xxvii. lib. 1. nonnulla: ad quæ non me pigebit addere id, quod est apud Euripid. Iphig. in Aul. Vbi chorus ait, Cupidinem duos arcus intendere solere: vnum prosperum, & vitæ beatæ effectorem: alterum vitæ perturbatorem, & corruptorem. sic Eurip. ὅς δι' Αἰδύμη' ἔργα, χερσὶν αὐτῆς Τέξ' ἐνταίριον χαλκῶν, τὸ μὲν ἐν δαίμονι πέτρε, Τέξ' ἐνι θυγῶν βίβλῳ.

COTE CRUENTA.] cur cruenta? an propter opus rei veneræ, quod cruentum est? semen enim genitale cruor est, siue sanguis. non placet. an propter cædeis ex amore orienteis? quod verisimilius est.

SERVITVS CRESCIT NOVA] crescunt novi amatores, qui tibi serviunt, tuam perfidiam, & impietatem non experti.

NEC PRIORES, &c.] neque veteres tamen, quibus tui mores perspecti sunt, & cogniti, qui tuorum periuriorum testes sunt, in quos tu te læuam, & immitem, & perfidam præbuissti, quamvis sæpe minati sunt, se tibi servire desituros, à tuis ædibus, ac foribus discedere queunt.

SÆPE MINATI] vtile apud Terent. exclusit: renocat: redeam? non, si me obsecres.

SVIS IUVENCIS] suis filiis adolescentulis.

MISERAEQUE NYPER, &c.] nouæ nuptæ te quoq; metuunt, ne tua venustas, & oris pulchritudo, & fragrantia oculorum suos maritos efficiat in se tardiores, aut etiam abs sese alienet. aura hoc loco, ducta translatione à ventis, qui nauem quò lubet, impellunt, oris nitorem, venustatem, elegantiam significat. Virg. ad auri splendorem transtulit Æn. sexto. Discolor vnde de auri per vatos aura resulsit. propriè dixit Lucret. lib. 2. cum primis querere par est, Quo ad licet ac possit reperire inoleuit olim Naturam, nullam quæ mittat maribus auram.

A D VALGIUM.

Od. 9.

ARGVMENTVM.

Vt mortuum puerum aliquando flere desinat.

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium.
Vexant inæquales procellæ
Usq; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glaciæ *iners
Mensæ per omnes, aut Aquilonibus
Quercetæ Gargani laborant,
Et foliis videntur orni.
Tu semper vrges flebilibus modis
Mythen ademtum: * nec tibi vespere

*Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non *ter ano functus amabilem
Ploravit omneis Antiochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygia sorores
Flevere semper. * desine mollium
Tandem querelaram: & potius nova
Cantemus Augusti tropaea
Casaris, & rigidum * Niphaten,
Medumq; flumen gentibus additum
Vittis, minores volvere vortices:
Intrag, praescriptum * Gelonos
Exiguus equitare campis.*

HISPIDOS] horridos, deformes propter hiemem.
MARE CASPIVM] quod est in Scythia.

INAEQVALES PROCELLAE.] quæ mare (quod sua sponte tranquillum, atque æquale est, unde æquor appellatur) inæquale reddunt. Nam mare nulla ventorum vi agitatum, nullis procellis concitatum, æquale est: tempestate autem coorta, & procellis excitatis, tum sit inæquale. M. Tull. de natura deorum, lib. 3. hæc quatuor coniungit, imbreis, nimbos, procellas, turbines. sic & Philippica 5. hæc causa cur lex tam præclara, maximo imbri, tempestate, ventis, procellis, turbibus, inter fulmina, & tonitrua ferretur?

GLACIES INERS.] quæ & fluituos, & agros, inerteis quodammodo efficit, illos ad navigationem ineptos: hos sterileis & incultos. aliter terram inertem nominat Od. III. lib. 3.

QUERCETA GARGANI] Garganius mons Apuliz, seu lapygiæ. Idem epist. ad August. Garganius magis putes nemus, aut mare Tuscan. Virg. lib. II. Æneid. Ille urbem Argyripam patria cognomine gentis Victor Gargani condibat lapygis ægri.

VIDVANTVR.] spoliantur. vide annot. ad illum locum viduus pharetra, Od. x. lib. I.

ORNI] sup. Od. IX. lib. I. Nec veteres agitantur orni.

VRGES FLEBILIBVS MOD.] insequeris carminibus ad flendum accommodatis, seu potius ad flendum prouocantibus. sic M. Tull. Tuscul. quæst. I. Hæc cum pressu & flebilibus modis, quæ totis theatris mestitiam inferant, concinnantur, &c. aliter sup. Od. x. lib. I. Multis ille bonus flebilis occidit. valer enim illo loco, de flendus, deplorandus, vt diximus. dicimus autem Latine, vrgerere opus, vrgerere forum pro eo, quod est, assidue in opere, & in foro versari: sic dictum hoc loco ab Horatio *vrges flebilibus modis Mysten*, puerum tibi creptum, pro eo, quod est, Mysten mortuum assidue deploras, ac defles. in cod. Donati scriptum est *vrgues*, vt sæpe a libi.

NEC TIBI VESP. SYRG. DECED. AMORES, NEC RAP. FVG.] id est, nec vesperti, nec mane. sic Virgil. lib. 4. Georg. Te dulci comiæ, te solo in listore secum, Te veniente die, te decedente cauebat. sic Cinna, Te Matutinus flentem conspexit Iouis, Et flentem vidit paullo post Hesperus idem: ex Seruio. quos versus mihi indicauit Passeratius. Stella Veneris *ισφίρ*, seu *φωφίρ* à Græcis, Lucifer à Latiniis appellatur, cum solem antegreditur orientem: eadem *ισφίρ*, id est, vespertus dicitur, cum solem occidentem subsequitur, quam *ισφίρ* *ήλιου*, ait esse Plato in Timæo, id est, cursum conficere Solis celeritati parem: idemque de Mercurio: sed eos vim quandam adeptos esse Soli contrariam: ex quo fieri, vt hi tres, Lucifer, Sol, Mercurius sua conuersione alij alios superent, vicissimque superentur.

AT NON TER AEVO FVNCT.] Nestorem significat: de quo sic M. Tull. in Catone maiore: Videtisne, vt apud Homerum sepius Nestor de virtutibus suis prædicat: tertiam enim iam ætatem hominum vivebat, &c. quæ sunt ex Homero sumta *iliad. α. τδ δ' ἡδη δύο μὲν ἡρώων μνηστῆρων ἀφ' ἑαυτῶν Εφείαδ', οἱ οἱ πρῶτον ἄμειψέσθην, ἡδ' ἰσχυρόν Εὐπύλοῦ ἡρώτην, μὲν ἃ περὶ τοῖσι ἀδασσεν.* Sciendum est autem, ætatis appellatione annos triginta intelligi, vt hoc dicam *ὡς παρὰ δὲ*, quod declarat locus apud Plutarchum in Catone maiore, vbi tradit, illam sex, & octoginta annos natum in iudicium adductum fuisse, atque hanc nominis delationem propter modum fuisse quinquagesimam: quatuor autem annis post, nempe annos nonaginta natam, Ser. Galbam accusasse. ex quo dici posse Catonem, vt Nestorem, ad treis hominum ætates & vita, & rebus gestis

gressis pervenisse. Verba Plutarchi sunt hæc : Σπουδίου Γάλας κρηγόρεον συνέτακτον γερωνός ἐστι, Κλυδω δὲ οὐ γδ' ἄς ὁ Νέστωρ ἐκ ἡγήσαντο τὰ βίη καὶ ταῖς πράξεσι καὶ τιλαίειν. cum Plutarcho congruit T. Livius lib. 39. annal. his verbis : Qui (Catonem describit) sextum et octogesium annum agens causam dixerit, ipse pro se oraverit scripturūq; nonagesimo anno Ser. Galbam ad populi iudicium adduxerit. Quod item ex Dionys. Halicarn. probari potest. Herodotus autem in Euterpe, ætatem treis & triginta annos vult continere, his verbis : Καὶ τοὶ ἀρχαῖοι καὶ μὲν ἀσθῆναι ἡλικίᾳ δώδεκαται μύρια ἑπτα. ἡλικίᾳ γδ' ἑξῆς ἀσθῆναι ἑκατὼ ἑπτα ἑξήκιδ ἐστὶ, atqui trecentæ hominum ætates, annorum decem millia valent. nam tres ætates hominum, centum anni sunt.

AMABILEM] ἀγαπῆτον, τιλόνον, vel natu minimum, vel in extrema senectute natum, & ita carissimum : vel dic vnicum, ceteris extinctis, ac de medio sublatis.

ANTILOCHVM.] Hom. in Iliade, mortem Antilochi non narrat, quemadmodum neque Achilles. tantummodo ὀδυσ. γ. Nestor Telemacho de patre Vlysse percunctanti, filium suum Antilochum inter eos, qui ad Troiam occubuerint, numerat his verbis, Εἴη μὲν Αἴας καὶ τῶν Ἀργείων, εἴη δὲ Ἀχιλλεύς, Εἴη δὲ ἴμος φίλος καὶ ἄμμι παρὲς, καὶ ἀμύμων Ἀντίλοχος. & ὀδυσ. δ. à Memnone interfectum esse ait. Τὸν δ' ἠοῦς ἐκίληε φανήεις ἀγλαὸς ἴμος. Iam verò Pindarus Πυθ. εἰδ. γ. scribit, Antilochum, dum patrem feruare cupit, Memnonisque vim, atque impetum sustinet, ab eo casum esse, de pietate in parente is loquens : ἰχθύος καὶ ἀσπίτεος Ἀντίλοχος βιασθεὶς, τήν τε τὰ βίη φέρων, ὅς ἐστι πατρὸς πατρὸς ἐνσφύροθεν ἀμμοῖνας κράτιστα Ἀλκίπουν Μίμνονα. Νέστωρ οὐ γδ' ἴκπερ ἄρτι ἐκείδω Πάριον καὶ βελίαν δαίχθους. ὅδ' ἴφειτο κατόπιον ἑγχοῦ. Μεισσοῖσι δ' ἡ γέροντες δαυαθίστα φρενὶ βίαια παύδα δὲ. Σαρμαπτις δ' ἄρ' ἴπος σὺν ἀπὶρρῖφεν αὐτόν. Μίμων δ' ὁ θεὸς αὐτὸν πείσας μὲν ἴκπερ τοῦ κρημνὸν κρητὸς, &c. id est, Fuit & anteā Antilochus violentus ac fortis, hac mente præditus, qui pro patre mortem oppetiuit, cum virorem interfectorem ac spoliatorem sustinuisse ducem Æthiopum Memnonem. Nestoris enim currum equus impediēbat ac morabatur, Paridis telis vulneratus. Ille autem hastam validam gestabat. Senex porro Messenius conturbatus, filium enocauit. Vocem autem inanem non misit, neque sermonem inutilem habuit : sed manens ille, planē diuinus vir, salutem patriis à se recuperatam morte sua redemit.

NAC IMPVB. PAREN. TROILON.] Troilus Priami filius. de quo Virgil. Æneid. i. Infelix puer, acq; impar congressus Achilli. & M. Tull. Tuscul. l. Quamquam non male ait Callimachus, multo sepius lacrymāsse Priamum, quam Troilum.

DESINE MOLLIVM. &c.] omitte querelas muliebres, virumque minimē decenteis. Græcorum more autem locutus est, ut solet. illi enim cum verbo λήγω, quod valet, desinere ac finem facere, patrium casum iungunt. Euripid. in Hippolyt. Λήγω μὲν κρημὸν φρενῶν. Idem Phœniss. Εἰ μὲν, ἀκούσθαι Οἰδίπουν κλεινὴν δάμαρ Ἀλέξας ἰδούμενον πινθίμω τὴν δακρυῶν. Theocrit. εἰδ. α. Λήγω τε βουκολίας, Μάσση ἴπῳ, Λήγω τε αἰδέας. Heciod. ἱγ. καὶ ἡμ. φύλλα δ' ἔσθ' ἐξ ἡλίου, πῶς, θάπτε τοὺς λήγω Ἰλιν. Homer. Iliad. α. Αἰὲν ἄρα, λήγ' ἔσθ' ὅ, μνηδ' ἐξ ἴφ' ἱλίου χρεῖ. id est, Verum age, fac finem contentionis, neq; enigm. manu ē vagina extrahe.

ET RIGID. NIPH. MEDVMQVE, &c.] hunc locum sic explico. & cantemus hæc, videlicet Niphaten Armeniæ, & Medum Mediæ fluuios, quasi victos cum Armeniis & Medis, acceptisq; cladis sensu, ac dolore affectos, angustius, ac lenius fluere. Est autem Medus proprium fluminis nomen, non Araxes, aut Tigris, aut Euphrates, ut alij arbitrantur, intelligendus : idque ex Strabone cognoscere licet lib. 15. ubi commemorat, quos fluuios traiecerit Alexander Magnus, cum Persidem peragraret, ferroque vastaret. eius verba sunt hæc, ὥς αὐτὴν ἢ Περσὶ πολλὰ τῶν Ἀργείων διέβη, καὶ ἢ Περσὶ πολλὰς ἱστῶσας βασιλικάς ἐκπεπῆ, καὶ μάλιστα τῇ πολυτιμῇ αὐτῶν κρημνῶν. ἢ δὲ ὁ Ἀργεῖος οὐ τῶν περσέων. συμβαλῆαι δ' ἐς αὐτὸν ὁ Μήδης καὶ Μηδείας ὀρμηθεὶς, &c. id est, Ad ipsam autē Περσὶ πόλιν transiit Araxem. Habebat porro Persolis basilicas magnificas & præclaras, maximēque excelebāt sumtu & pretio rerum in ea reconditarum. Fluit autem Araxes ex Pæretacis. influit autem in eum Medus ē Medea ortus. Neque verò est, quod quisquam miretur, Horatium ita locutum esse Medum flumen, si Medus proprium fluminis nomen est. Nam sic eum reperimus duobus locis esse locutum, vno lib. 4. Ode IIII. Quid debeat ὁ Roma Neronibus, Testis Metæurum flumen : altero in epist. ad Pison. Aut flumen Rhenum, aut pluuius de/cr. bitur arvis, licet & addere tertium, qui est supr. Od. vi. huius lib. Dulce pellim onibus Galesum Flumen. scienim scriptum est in quibusdam libris calamo exaratis. Atqui Metaurus, Rhemus, Galeus, propria sunt fluuiorum nomina.

VOLVERE] κυλίνδον. scienim Homer. Iliad. λ. τόδ' ἐκ κυλίνδοντι.

INTRA QVE PRÆSCRIPTVM GELONOS, &c.] & cantemus hoc, nempe Gelonos intra sineis angustiores, & à victoribus præscriptos æquitate. sunt autem Geloni Scythiæ Europææ populi.

C A R M I N V M
A D L I C I N I V M.

Od. 10.

A R G V M E N T V M.

Retinendam esse mediocritatem, & animi in vtraq; fortuna, æqualitatem.

RECTIUS vines Licini, neq; ²altum
Semper urgendo: neq; ²dum procellas
Capis horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem,
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret ²inuidenda
Sobrius aula.

Sapius ventis agitur ingens
Pinus: & celsa ²gravior e casu
Decidunt turres: feriuntq; ²summos
Fulmina montes.

Sperat ²infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene ²paratam
Pectus. ²informeis hiemes reducit
Jupiter: idem.

Summonet. non, si male nunc, & olim
Sic eris. ²quondam cithara tacentem
Suscitat Musam, ²neq; semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus, atq;
Fortis appare. sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

NEQVE ALTVM SEMPER VRG.] id est, neq; semper in alto mari nauigando, urgere enim est assidue persequi, occupare, premere, vt diximus ad Od. xxi. lib. i. Od. xxi. lib. i. eiusd. Ergo Quin silium perpetuus sopor Vrges? Od. xvii. epod. Vrges diem nox, & diis noctem.

HORRESCIS.] reformidas, fugis, pertimescis.

NIMIUM PREMENDO.] nimium urgendo, nimium insistendo.

LITTUS INIQVVM.] iniquum, vel inæquale accipe, id est, curuum, & flexuosum: vel nambus iniquum, id est, inimicum, atque infestum, vt epist. ad Pison. Sen cursum mutauit iniquum frugibus amnis.

AUREAM.] omnibus rebus anteponendam: maximi pretij, sic Pindarus ἰχθυῖαν, χρυσὴν appellat, id est, vt Græci interpretantur, πικρῶν. Idem Pindarus Pyth. eid. α. ait, sc, cum intelligat mediocre ciuium fortunas diutius florere, stabilioreque permanere, tyrannidum sortem, & exitum detestari. τῶν γὰρ αὐτῶν πικρῶν δεικναι τὰ μέγα μακροτέρη σὺν ὀλβῳ περισσῶς, μέγα φρεσὶ αἰσιν τεσσινιδῶν.

INVIDENDA.] nimis magnificè, & sumtuosè ædificata, sic enim dicimus opes inuidiosas, & inuidiosam potentiam, propterea quòd inuidia cadit in ea, quæ maximè excellunt, si modò sint eiusdem generis, vt diximus supr. ad Od. vi. huius lib. sic Od. i. libr. 3. posteis inuidendos dicit nimis sumtuosos. Græci, domum sumtuosam, & magnificè ædificatam, & ita inuidiosam, μίχαρον, à verbo μεγαλέω, quod valet inuideo vel à μέγα αἶψα, id est, magnum attollo.

FERIUNTQVE SVMMOS SVLMINA MONTEIS.] sic Lucret. lib. 6. de fulmine. Altaq; cur plectuntq;

plerumq; petiſſima, plurimq; huius Montibus in ſummis veſtigia cernimus ignis? & lib. 5. *Invidia quomodo, seu fulmine, ſumma vaporant Plerumq; & quæ ſunt alia magis edita comæ,* in omnibus ferè libris manuſcript. duob. Vatic. Torneſ. Nicotianis, Ruſſardinis, Cleric. *fulgura* legitur. Atque ita cenſeo reponendum, quamquam lectio vulgata ferri poteſt. à *fulgure* autem dictum *fulgurum*, quod eſt fulmine ictum: *qui locus* (inquit Feſtus) *ſtatim fieri putabatur religioſus, quod cum ſibi Deus diſceſſe videretur.*

[SPERAT INFESTIS, MET.] Cùm ea ſit fortunæ mobilitas, inconstantia, & varietas, vt nunquam eodem vultu, ſtatùque maneat, ſemper voluatur, & circumagatur, non eſt homini, neque in rebus ſecundis, nimis confidendum, neque in aduerſis, deſperandum. Diodor. Sicul.]

ALTERAM SORTEM] alteram vitæ conditionem.

BENE PRÆPARATVM PECTVS] animus bene inſtitutus, & ad omnem euentum præmunitus.

INFORMEIS HIEMES] informeis hiemes dixit ab effectu, quia terram informem efficiunt. Virg. Georg. 3. *Sed iacet aggeribus niuem informis, & alto Terra gelu.*

SVMMO VER] Od. XVI. eiusd. lib. *Non enim Gaſa, neq; conſulatus Summonet liſtor miſeros tumultus Meſen.* & Satyr. 9. lib. 1. *differeam ni Summoſſes omnia.*

OLIM] poſt hac. vt Satyr. 5. lib. 2. *Magna, minorve foro ſi res certabitur olim.*

QVONDAM] interdum.

NEQVE SEMPER ARCV M TENDIT] id eſt, non ſemper hominibus peſtem immittit: non ſemper iratus eſt. Homer. *ιδιδ. α. ο γδ βασιλῆι χαλκοῖς Νῆσσαν ἀνὰ κρατὶν ἀρεῖ κηκλῶ, ἐλάνθη δὲ λαοί.* Nam etiam Feſtus tradit Apollinem Pæana dictum, *ἀπὸ πῶν παῖων*, quod valet ferire, quòd eum ſagittarum ictu nocere putabant. Vcigitur arcus Apollinis intentus ſignificat, eum eſſe iratum: ſic remiſſus, propitium & placatum. huc pertinet illud carmine ſæcul. poſt epod. *Condito lenis, placidusq; telo, &c.* lege quæ annorata ſunt ſupr. ad Od. XXI. lib. 2.

REBUS ANGVST. ANIM. &c.] in rebus tenuibus, humilique & aduerſa fortuna, ſortem oportet animum præſtare: in ſecundis, animum contrahere, & ſummittere. nihil hac ſententias tritius, nihil eadem vtilius. eam ſic exprimit Iſocrates ad Demonic. *Νέμεις μὲν δὲν οὐκ τῶν ἀνθρώπων βέλαιον. ἔτι γδ ἔτ' αὐτοῦ, ἢ τῆς ἀνθρώπων. ἔτι δὲν αὐτοῦ, ἀλλοπος.* id eſt, Exiſtima nullam eſſe rerum humanarum, ſtabilem ac firmam. ſic enim neque rebus ſecundis lætitia efferere: neque aduerſis, mærore contabefceſ. Theogn. autem hoc modo. *Μηδὲ δῖον χαλεπῶς ἀνὴρ φρονέει, ἀγαθῶς δ' ἀγαθῶς, ἢ καὶ ἐπὶ αὐτοῦ πένθος φέρειν ἀγαθῶς.* Neque rebus difficilius & aſperis animum tuum nimis excrucia, neque bonis nimium lætare. Eſt enim viri boni omnia ferre. Idem, *Μή τι κραιγίστιος ῥοσὶν λυποῖσθαι, μὲν δ' ἀγαθῶς Τυφρῆς ἐκείνης, πρὶν τίλθ' ἀκρίνιδος.* id eſt, neque malis fractus mentem tuam macera, neque bonis nimium citò lætare prius quàm euentum ultimum videris. 122

CONTRAHES VENTO NIMIUM SEC.] ſic habent omnes noſtri libri veteres, & item vulgati. Quòd autem quidam teſtantur ſe ſcriptum reperiſſe in vno vetere, *continet*: non placet. Nam nullo modo neque hæc ſcriptura, neque *continet*, vt emendant, ferri poteſt. dicimus enim Latine contrahere vela, non continere.

AD Q. HIRPINVM.

Od. II.

ARGVMENTVM.

Omiſſis curis, iucundè viuendum eſſe.

Q Vid bellicoſus Cantaber, & Scythæ,
Hirpine Quintæ, cogitet, Adria

* Diuiſus obiecto, remittas

Quærere: nec * trepidæ in uſum

Poſcentis eni panca fugit retro

Lauis luventas, & decor, arida

Pellente laſcives amores.

Can. tie. facilè q; ſomnum.

*Non semper idem floribus est honos
 Vernis: neq, vno Luna rubens nitet
 Vultu. quid * aeternis minorem
 Consiliis animum fatigas?
 Cur non sub alsa vel platano, vel hac
 Pinu iacentes * sic temere, & rosa
 Canos odorati capillos,
 Dum licet, Assyriāq, nardo,
 Potamus uncti? dissipat * Euius
 Curas edaceis. quis puer ocyus
 * Restinguet ardentis Falerni
 Pocula * praeferente lympba?
 Quis * denium scortum eliciet domo
 Lyden? eburna, dic, age, cum lyra
 * Maturat incontinum Lacena
 More comam religata nodum,*

CANTABER] sup. Od. VI. Cantabrum indoctum iuga ferre nostra. Cantabri ab Agrippa deuicti. epist. ad Iccium lib. I. Cantaber Agrippa, Claudi virtute Neronis Armenius cecidit. & Od. VII. lib. 3. Cantaber sera domitus catena.

REMITTAS QVAERERE] omittas quærere, seu potius remissius quæras.

NEC TREPIDES IN VSUM POSCENTIS] nec labores, néve sollicitus & anxius sis in vsum, id est, propter vsum vitæ: quæ cum brevis sit, pauca desiderat, bonorumq; mediocritate contenta est. tale est illud Od. XXI. lib. 3. *Ridēq, si mortalis ultra Fas trepidas.*

EVGIT RETRO] quia iuuenes fiunt senes: meliores anni abeunt: subeunt curæ, canī, rugæ, morbi, senectus.

LAËVIS IUVENTAS] imberbis. vt epist. ad Pisones, *Imberbis iuuenis tandem casto de remoto Gaudet equis.* de iuuentate iuuentæ dea, diximus ad Od. XXI. lib. I.

DECOR] forma, pulchritudo.

ARIDA CANITIS] epithetum accommodatissimum. canities enim ex siccitate nascitur, vt docet Aristot. Præterea senectus arida est, & senes aridi. At per canitiem, significatur senectus. Horat. Od. IX. lib. I. *Domoc virenti canitiū abest Morosa.*

PELLENTE LASCIVOS AMORES, &c.] senectus & ad amores inepta est, & insomnia, vigilisq; maximè vexatur, & conflictatur.

FACILE MQVE SOMNV] eodem epitheto vsus est lib. 3. Od. XXI. *suæ geris iocos, Sen sapiens pia testa somnum.* alibi lenis somnos appellat, vt infrà Od. XVI. *Nec lenis somnos timor, aut Cupido Sordibus aufert.* eundem autem significari puto, quem Theocr. γλυκοί, η̃ γάστμοι nominat: contrā γάστμοι & η̃ γάστμοι, Homerus mortem appellat: id est, somnum, è quo nemo expergiscitur. idem interdum valet ὕδρυς ὕπνος sed sæpius pro suavi & longo, & alto, & tranquillo somno ponitur, vt & ὕπνος.

NEQVE VNO LVNA RVB. NITET] Nam (vt est Od. XVIII. huius libri) *Trudatur dies die, Nonaq, pergunt interire Lune.* rubens autem hoc loco est epithetum ad commendationem nitidis Lunæ pertinens, idem valet apud Propertium lib. I. verbum, *ruberet.* Et *mediū cais Luna ruberet aquin.* ne quis fortè ruborem hęc accipiat, quem admodum Virg. vsurpat Georg. I. *At si virginem suffuderit ore ruborem, Ventus erit: vento semper rubet aurea Phæbe.* varij autem sunt lunæ vultus, variz figuræ: vide annot. ad Od. II. lib. 4. libi: *Fronte curvatos imitatus ignem.*

QVID AETERNIS MINOREM, &c.] quid tu animum cogitationibus longissimis, ac pæne dicam, sempiternis, id est, quæ ad longissimi temporis curam pertinent, conficis, quibus par esse nequeat? animi enim nostri cogitationes debent brevissimo tempore terminari, cum vitæ nostræ spatium angustissimis finibus circumscribatur. Hęc autem loquor ex Horatij sententia, cui animorum immortalitas non probatur. eodem pertinet sententia illa quam præfert Aristot. lib. de arte dicendi, inerto auctore. *Θρατή γὰρ τῶν θνατῶν, οὐκ ἀθάνατος θνατῶν φρονεῖν.* id est, mortalia oportet mortalem, non immortalia mortalem sentire, aut cogitare, aut spirare.

VEL PLATANO, VEL HAC RIN V] *platanus & pinus arbores sunt ad umbram præbendam natæ, ut supra Od. III. Quæ pinus ingens, &c. & infr. 15. platanusq; calceis Euiocet ulmos.*

TEMERE] *ut ad τυχῶν, ut fors tulerit: mombis non ordine, aut arte compositis, sed ita, ut casus tulerit & qualibet stratis.*

ET ROSA CANOS ODORATI CAPIL. Id est, odoratis capillis. nam sic loquuntur Greci. iam odorati nomen est ab odore, non participium ab odorando. sic inf. Od. xx. lib. 3. *sparsum odoratis humerum capillis.* sic Virg. Georg. 3. *Disce odoratam stabulis accendere cedrū.* Seruius huiusmodi nomina, participia appellat sine origine verbi, quale est *picturatus*. Virg. Æn. 3. *Fert picturatas auri subtegmine vestes:* & *virgatus*. Idem Æn. 8. *Virgatis locent sagulis,* & *bacatus*. Idem lib. 1. *collōq; monile Bacatum.* & *stellatus*. Idem lib. 4. *atq; illi stellatus in spide fulua Ensis erat.* Catul. de nupt. Pelci. *Ante pedes autem candentis molli lana Vellera virgati custodibant calathifci.*

ASSYRIA QVI NAR. POT. VNCTI] *vnctio oleo, seu vnguento nardino. supr. Od. VII. nidentem Malobastro Syrio capillos.*

DVM LICET] *ut supr. Od. III. Dum res, & atas, & sororum Fila trium patiuntur atra. & Od. XVII. lib. 3. dum potes, aridum compone lignum.*

DISSIPAT EVIUS] *Anacron, Σκαθιστὴν γίλω μελεμνας, vide supr. Od. VII. lib. 1. nunc vino pellice curas.* Xenophon in symposio vitæ verbo *χοιμίζω*, quod valet, *sopire*. apud quem sic loquitur Socrates: *Ἀλλὰ πίνειν μὲν, ὃ ἀδρεῖ, καὶ ἔμπι πῶτον δακνῇ. τὸ γὰρ ἐνὶ οἴῳ ἄδωνται ψυχαί, τὰς μὲν δάπνας, ὡς περὶ ὁ μισθράζων τὰς αὐτῶν πούς, χοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ἀπεπύλιναν φλόγα ἱγυροῖ.* At bibere quidem, viri, mihi videtur oportere. Nam planè vinum animos irrigans, dolores quidem veluti mandragoras homines, sopit: hilaritates autem vt oleum flammam excitat. fortasse autem, cessatum ducere curam, epist. 2. lib. 1. idem valet, quod *χοιμίζω*. qua de re suo loco. sed admonendus est lector nondum multa lectione perpolitus, nomen *Euius* scribendum sine aspirationis nota, & i, Latino. sic enim Euripid. Bacch. *βαρυδρόμων τῶν τυμπάνων* *Euium τὸν* *Εὐιον* *Ἀρκαδιόφρονος γόν,* id est, grauifremis sub tympanis Euium cantu hilario canentes deum.

CVRAS EDACIS] *Hesiod. γυναικὸς μελεδίζων, vide annot. ad Od. x VIII. lib. 1.*

PRÆTEREVNTE LYMPHA?] *aqua è riuo, aut fluuiio potius petita? aqua profluente? sic Tibull. lib. 1. eleg. 1. Sed canis astuos ortus vitare sub umbra Arboris, ad riuos prætereuntes aqua.* Hor. Od. VII. lib. 4. *Mutat terra vices, & decrefcentia ripas Flumina prætereunt.*

DEIVVM] *quod non prostat in via publica, cuius domus à via publica remota est, & ita quod minus est vulgare, minusq; omnium libidini expositum. vitur hoc nomine & Od. x v. lib. 3. ut mihi denio Ripas, & vacuum nectus Mirari libet?*

DIC AGE CVM LYRA, &c.] *licet quidem hunc locum sic explicare: dic age, ô puer, Lydæ, matura, cum lyra venire, coma religata in nodum, more Lacæne contum, id est, negligenter & simpliciter compositum, non ceterarum mulierum in morem concinnatum, vel religata comâ more Lacæne: parum refert. quod si probabimus, verbum maturare hoc loco idem valebit, quod properare, & subaudiendum erit, venire, aut aliquid simile. quibus verbis significabit Horatius se nolle, Lyden nimiam curam in comendo capillo, ceteroque corporis cultu ponere: sed Lacænarum mulierum more composito capillo, quamprimum venire. dixit autem religata in nodum, ut Virgil. Æn. II. in nodum collegerat. tum croceam chlamydemq; sinuq; crepantem Carbascos fulos in nodum collegerat auro. qui tamen lib. 4. pæne contrario modo, dixit, *crines nodantur in aurum*. Verum cum videam in plerisque codicibus & calamo scriptis, & excusis in comitum vno vocabulo scriptum esse: videtur hoc modo potius hic locus explicandus: *dic maturet in comitum nodum*, id est, dic maturet nodum in comitum faciat, coma religata more puellarum Lacædemoniæ: dic propter comâ nodo in comito colligat. Adiuuat hanc explicationem, quod puellæ Lacæne non solebant comam in nodum colligere, sed passam, & diffusam ventis iactandam permittere. Virg. Æneid. 1. *Virgini os, habuimq; gerens.* & *virginis arma Spartanae, vel, &c. Namq; homerus de more habilem suspenderat arcum Venatrix, dederatq; comas diffundere ventis.* Quod si cui hæc explicatio placeat, verbum *maturet*, intelligendum erit habere significationem agentem: quod non est Horatio nouum, neque inusitatum. sic enim infrâ lib. 3. Od. VII. dixit: *vimis Casto Bellerophonti Maturare necem.* & suprâ, *properare coronas.* Od. VII. & epist. ad Loll. lib. 1. *pænas festinas.* huic loco similis est ille lib. 3. Od. XIII. *Dic & arguere properes Neare Myrrheum nodo cohibere crinem:* nisi quod in eo loco verbum, *properet*, cum infinitiuo coniungitur. Omnino prior & explicatio, & lectio ferri potest, ut intelligamus, Nearam passam, & soluto capillo nunc quidem esse domi, ut fortasse solebant esse puellæ, & ita est puella illa apud Tergent. in Andria: sed iuberi venire religata & collecta coma in nodum, more Lacænarum puellarum comitum. sed huic explicationi obstat, quod puellæ Sparthane solutis, & passis crinibus esse solebant. sequamur igitur codices veteres, & explicationem posteriorem.*

C A R M I N V M A D M Æ C E N A T E M.

Od. 12.

A R G V M E N T V M.

Res graueis & tragicas lyricis versibus non conuenire, soluta autem oratione, res gestas Augusti, Mæcenatem ipsum perscripturum: se nihil posse, præter Lycymniæ formam canere.

Nolis longa fera bella Numantia,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Pæno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:

* Nec sauos Lapithas, & nimium mero

* Hyleum, domitosq; Herculeæ manu

* Telluris iuuenes, unde periculum

Fulgens contremuit domus

Saturni veteris: tūq; pedestribus

Dices historiis prælia Caesaris

Mæcenas melius, ductaq; per vias

Regum colla minacium.

Me dulcis domina Musa * Lycymnia

Cantui, me voluit dicere * lucidum.

Fulgentis oculos, & bene nutius

Fidum pectus amoribus:

* Quam nec ferre pedem dedecuit choris:

Nec certare ioco, nec dare brachia

Ludentem nitidis virginibus sacro

Diana celebris die.

Num tu, quatenus dives Achemenes,

Antipunguis Phrygia Mygdonias opes,

Permutare velis crine Lycymnia,

Plenas aut Arabum domos:

Cum * fragrantia detorquet ad oscula

Cervicem: aut facili sentitia negat?

* Quæ poscente magis gaudeat eripi:

Interdum rapere occupet.

NOLIS LONGA] Tale ferè argumentum est odæ sextæ libr. 1. Scribitur Vario fortis, & hostium Victor Maonij, &c. significat, res grauiiores & bellicas versibus lyricis non conuenire.

NUMANTIAE] quam deleuit Scipio Africanus anno post Karthaginem euersam decimo quarto, de quibus sic M. Tull. Offic. 1. Maiores nostri Karthaginem, Numantiâque fœditi sustulerunt, &c.

NEC DIRVM ANNIB.] nonnulli codices habent *durum*, quos non sum secutus. nam & infra Od. vi. lib. 3. *Annibalémq; dirum* dixit.

NEC SICVLVM MARE] primus Cn. Duilius cos. Pænorum classem deuicit, primusque omnium Rom. victoriæ naualis triumphum egit. scribit Lilius lib. 17. & M. Tull. in Catone maiore, his verbis: C. Duilium M. F. qui primus Pænos classe deuicerat, redemptum à cena sepe videbam puer. *delectabatur crebro (aliàs ceruo) funali, & tibicine: quæ sibi nullo exemplo priuatus sumserat: tantum licentia dabat gloria.* Polybius hist. lib. 1. scribit, bellum inter Romanos & Karth. de Sicilia gestum, anno xviii. denique esse finitum, omniumque bellorum, de quibus audierit, & longissimum fuisse, & maximum.

NIMIUM

NIMIVM MERO] intemperanter & immoderate se vino iuuantem. sic sup. rixas immodicas mero appellauit, ex immodico vini potu natus, Od. 13. lib. 1.

HYLIVM] vnum è Centauris.

TELLVRIS IUVENBS] *Ἰουβης*, terræ filios, Gigantes, quos ope & subsidio Herculis & Bacchi superatos esse annotabimus ad Od. 19. huius lib. sciendum est autem, cum significare voluit scriptores, aliquem obscuro loco esse natum, Terræ filium appellare solere. M. Tull. epistol. ad Trebat. *Cn. Octauius tuum familiaris summo genere natus, terræ filius, id est, quia scit tuum familiarem esse crebro ad cenam inuitat: adhuc non potuit perducere.* Vnde a quibus. sic sæpe aliàs.

PEDESTRIVS] soluta & prola oratione scriptis. sic Græci *πεζοι λόγοι* nominant. Plato in sophistat. *ἡ πεζὴ λόγων τέχνη*, id est, & pedestri sermone assidue dicens, & verbis. [Fuisse autem Mæcenatem eruditum cum ex multis aliorum testimoniis cognoscere liceat, tum accedit non leuis testis Seruius: qui ad hunc Virgilij versum Georg. secundo. *Non ego ouecta meis amplecti versibus opto.* hunc locum profert, & testatur eum res gestas Augusti scripsisse. Accedit & Horatius & hic, & Ode 8. libri tertij. *Docte sermones utrinque lingua,* & item alibi.

DVCTAQVE PER VIAS] ducta in triumphum.

MINACIVM] lib. Donati & Vrsini habent *minantium*: at Faër. duo Vatic. & Torn. Nicot. Russ. *minacium*. quos secutus sum. [Et verò ita legit Seruius ad eum, quem dixi, locum.]

DVLGEBIS MOD.] dulcis cantus, vt Ode 9. lib. 3. *dulces docta modos.* & ita scriptum est in lib. Don. & Vrsini: & Vatic. duobus.

DOMINAE] amicæ tuæ. solebant enim amantes, amicas suas, dominas appellare. Tibull. eleg. 5. lib. 1. *Sæpe aliam tenui, sed iam cum gaudia adirem, Admonuit domine, deseruiq; Venus.* Idem nomen & vxoribus tribuebāt. Ouid. lib. 3. de tristibus: *Nuntius huc aliquis dominam venisse, vsurgam.* 134. Virg. lib. 6. *Æn. Hi dominam Diti thalamo deducere adorti.*

LYCYMNIAE] Licinnæ habet liber Don. vt & vulgati: at Faër. & Torn. *Lycimnia*: alij *Lycymnia*, quos sequor.

LYCIDVM EVLGENTEIS OCYLOS] *lucidum fulgentis, ex illo genere est, quod supra annotauimus ad Od. 22. lib. 1. ibi, Dulce ridentem.*

QVAM NEC FERRE PED. DEDEC.] non dedecuit inferre pedem in choros: non dedecuit saltare non dedecuit autem, quia nec extra numerum mouetur, & puella est eximia forma. dedecet, si anus esset, quale Chorida describit Od. 15. lib. 3. quam hortatur, vt ad moriendum vicina, ludere inter virgines, *Es stellæ nebulam spargere candida desinat.*

SACRO DIANAE] die festo Dianæ, qui colitur à virginibus.

NUM TV, QVÆ TENVIT] num tu velis, quicquid vniquam possedit Achæmenes Persarum rex, aut Mygdonis opes, aut Arabum domos, omnium rerum copia instructas ac repletas, crine Lycymniæ redimere? Num tu Persarum gazas, aut Phrygiarum opes, aut Arabum thesauros mereris velis, vt Lycymniæ complexibus & osculis carcas? de verbo *mutandi*, vide quæ annotauimus ad Od. 16. lib. 1.

ACHAEMENES] Plato in Alcibi. 2. scribit Persarum reges ab Achæmene originem ducere, *Ἀχαιμένης βασιλεὺς Ἀχαιδῶν ἐκγονοί.*

AVT BINGVIS PHRYGIAE MYGD OP.] Sic omnes quidem habent libri & vulg. & manuscr. Sed Seruius ad illum Virgil. versum *Æn. 2. Troianas vt opes,* &c. hunc locum proferens, sic videtur legisse, *Aut pinguis Phrygia, aut Mygdonias op.* Ego tamen nihil mutandum censeo. Scribit enim Stephanus, *Μυγδονία πρὶν Μακεδονία, ἢ ἰνδοφρυγία, ἢ μυγδωνία, ἀπὸ Μυγδωνος.* i. Mygdonia, pars Macedoniae, & alibi Phrygiæ eius, quæ magna est, à Mygdone, seu Mygdono Thracæ. infra Od. 17. lib. 3. *Quam si Mygdonis regnum Haliættici Campi continuum.*

DVM FRAGRANTIA] *fragrantia* quidem scriptum est in quattuor codicibus manu scriptis: sed *fragrantia* excudendum curavi, partim ratione adductus: partim quòd in vno cod. ascriptum reperit, aliàs *fragrantia*: in vno ad oram lib. annotatum, i. *bene olentia*. Catull. *cubile tertii, & Syrio fragrans olivo.* *Fragrantia* tamen non damno, quod valet, at dentia.

AVT FACILI SÆV. NEG.] seu ita simulata: quod simile est, ac si diceret, *facili difficultate*, vt declarant ea verba, quæ deinceps sequuntur: *Quæ poscente magis gaudet eripi*, id est, quæ oscula puellæ erepta maiore voluptate eam afficiant, quam eum ipsum, qui poscit atque eripit, videlicet amantem. Ostendit autem artem, astumque puellarum; quæ se penumero dissimulant id se cupere, quod vehementer exoptant: quod quidem faciunt, vel vt desiderium amantium magis exacuant, atque incendunt: vel pudore deterrent. Quem admodum autem Hor. hic dixit *inipere osculum*, sic Catull. *surripere suauium*. Sic ille ad iuuentium: *Surripui tibi, dum prodis, molles lumeni, suauiolum dulci dulcissimæ ambrosia.*

INTERDV M RAP. OCC.] interdum aut uentat, & prior osculetur.

IN ARBOREM, CVIVS CASTV

IN AGRO SABINO PENE OP-

pressus est.

Od. 13.

ARGVMENTVM

Numquam homini satis exploratum esse, quid vitare debeat. Sappho-
 nis & Alcæi laudes.

Ille & nefasto te posuit die,

Quicumq; primum, & sacrilega manu.

Produxit arbos, in* nepotum.

Perniciem, opprobriūque pagi.

Ilum & parentis crediderim sui

* Fregisse cervicem, & * penetratis

Sparxisse nocturno cruore

Hospitis: ille venena Colchi-

Ca, & quicquid usquam concipitur nefas

Tractavit, agro qui statuit meo

Te, triste lignum, te* caducum.

In domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, numquam homini satis

* Cantum est in horas, navita Bosphorum

Pænu perhorrescui, neque ultra

Caca* timet aliunde fata.

Miles sagittas, & celerem fugam

Parthi: catenas Paribus, & Italum

Robur, sed* improvisa lethi

Vix rapuit, rapietque gentis.

Quam pane furua regna Proserpina,

Et iudicantem vidimus Eacum,

Sedeisque descriptas piorum, &

Eoliis fidibus querentem

Sapphō puellis de* popularibus?

Erte sonantem* plenius aureo,

Alcæe, plectro dura navis,

Dura* fuga mala, dura belli?

Vtrumque sacro digna silentio

Mirantur umbra dicere: sed magis

Pugnas, & * exacto tyrannos

Densum humeris* bibit aure vulgus.

Quid* mirum, ubi illis carminibus stupens

Demititi astras* bellua centiceps

Aureis? & intorsi capillis

Eumenidum recreantur angues?

Quin & Prometheus, & Pelopis parens

Dulci, * laborem decipitur, sono:

Necan.

ET IVDICANTEM VIDIMVS [ÆACVM] Plato in Gorgia de Æaco & Rhadamantio, ἰνὰ πύρας ἡ μὲν οὖν ἔχει, i. uterque virgam tenens ius dicit. vide Od. 7. lib. 4. & de 10. splendide Minos Ecceus arbitria.

SED ES QVE DISCRIPTAS PIQR.] campum Elysium: de quo sic Homer. ἰδού. Ἀ. Ἀμείβῃς ἡλύσιον πεδίον, & οὐρανὸν γαίης Ἀγίουται ἀμφύβου, ὅθι καὶ οἱ Παδάρκιοι. & Virg. 3. Æneid. non uno impia namque Tartara habent, tristisq; umbra, sed amena piorum Concilia. descriptas autem ex eodem curavi libros septem veteres lecutus: in quibus omnibus ita legitur: nisi quod in vno, & altero legitur descriptas. descriptas autem, id est, ἀσπερσίδας. dispositas, digestas, distributas. sic epist. ad Pison. Descriptas servare vixit: operumq; colores, Cur ego sic nequeo? &c. Putant tamen quidam ferri posse descriptas. Est enim vox Latina & bonis scriptoribus vītata. Lueret. lib. 5. Et diversa coloratur, descriptaq; tellus. quamquam ibi legendum potius est, descriptaq; tellus, ut habent libri nonnulli veteres.

QUERENTEM SAPPHŌ] querentem de puellis Lesbūs, vel quod illæ se ad turpem amorem impulissent, vel quod sibi in amore non responderent.

SONANTEM] Iyra canentem. sonantem enim agendi significationem habet, & coniungitur cum vocibus, quæ sequuntur, dura fuge mala.

VGAS] exsiliū, & φυγῆς. nam Græci exsiliū φουλι appellat, & exulare φάτω dicunt. vel fugam intellige eorum, qui clade accepta & prelio fugiunt.

UTRYM QV] Alcæum & Sapphonem.

SACRO SILENTIO] cur sacro? an quod in rebus diuinis, quæ publicè fiebant, imperabatur, ut linguis fauerent? id est, vel bona verba loquerentur, vel filerent? quod scribit M. Tull. de divinac. lib. 1. & item scribunt Græci. hinc illa, fauete lingua. Od. 1. lib. 3. & male nominatū Parcite verbis. Od. 14. lib. 4. an propter Bacchi, & Ceteris mysteria, quæ religiosissimo silentio constabant an quod Pythagorei silentium, diuinum quiddam esse existimabant, atque ob eam causam eius vsus in sacris erat maximus. Oda 2. lib. 3. fidele appellat. Est & fidelis tota silentio Merces, &c. Itaque Seruius ad versum illum Virg. lib. 5. Æneid. annotat, in sacris taciturnitatem, in ludis plausum, clamorem, strepitumque ac tumultuationem requiri.

MIRANTVR VMBR. DICERE] tale est illud Virg. Georg. 4. de Orph. At cuncta commotæ Erebi de sedibus imis Umbra ibant tenues, simulacraq; luce carentium. idem ibidem, Quin ipsa stupore domuit, atq; intima lethi Tartara, carulōq; impleta crinibus angues Eumenides, tenuisq; in hianetris Cerberum ora, Atque Ixionei vultu rota confitis orbis.

SED MAGIS, &c.] id est, sed attentius audit vulgus pagnas, & tyrannorum exactiones, quæ canuntur ab Alcæo, quàm res amatorias, quas Sappho suis versibus persequitur. canebat namca & Alcæus res amatorias, vt didicimus ex Ode 3. 2. lib. 1. quamvis esset vir militaris, vt supra diximus.

DENSVM HYMERIS] frequens, confertum, spissum, ἰσχυρὸς τιμὸν.

BIBIT AGRS] audit cupidissimè. sic Propert. lib. 3. Incipe suspensis auribus ista bibere.

QVID MIRVM, &c.] Quid mirum, vmbra mortuorum, Alcæi & Sapphonis cætu tæneri, ac delectari, cum carminibus illis delectatus, ac, pænedicam, stupefactus Cerberus aureis demittat?

DEMITTIT ATRAS R.] aliter dixit Sat. 9. lib. 1. Demitto auricular, ut iniqua mactio fallat. auras, vel quia quæ sunt apud inferos omnia, agra sunt, vt infra annotatum est ad illum locum. Od. prox. Visendum aiter, &c. vel intellige turpeis, vt epist. ad Pison. atrum Definet in piscem.

BELVA CENTICEPS.] Cerberum significat, fortasse propter centum angues, qui eius caput communiunt, vt ait Od. 11. lib. 3. quamvis furiale cæsum Moniant angues caput eius. Hesioides autem in Theog. Cerberum πύρινον τρικέφαλον, i. quinquaginta capitum, eodemq; loco Echidnæ filium facit. sed præstat Hesiodi verba ascribere. sic enim ille de Echidna, Ἀδύσπερος αἰδῶς ἴσταντο ἀμύχανοι, ὅπῃ φανταῖον Κίβερτος ἀμύχανοι Ἀδύσπερος αἰδῶς ἴσταντο. Πύρινον τρικέφαλον αἰδῶς ἴσταντο. Secundo loco autem peperit ingentem, & inexcitabilem, & nefandum Cerberum, canedem Orce capem, voce ferrea, quinquaginta capitibus præditum, impudentem & validum. Pausanias autem in Laconicis scribit Hecateum Milcæum probabilem quendam de Cerbero sermonem excoxisse, qui huiusmodi est: horribilem in Tænarō serpentem fuisse, cuiusq; Orce canem idē esse nominatum, quia, quemcumque ille momordisset, eum necesse esset interire: tanta erat veneni perniciosa ac digitas: æquæ huius serpentem ad Eurysteum ab Hercule esse deductum. Iam primus Homerus eum Diis, seu Orce canem appellauit, neque aliud ei nomen imposuit, neque vlla eum specie conformauit: Posteriores autem Cerberum appellauerunt, etq; canis similitudinem, ac figuram afflexerunt, etiamque capita, nonnulli etiam quinquaginta attribuerunt, vt Hesiodus.

HYM-

EUMENIDUM] furiarum. appellatæ autem sunt Eumenides ab Atheniensibus, *Εὐμενίδες*, vel ut præbeant se *εὐμενῆς*, i. placidas, placatas, propitias. Dæ sunt cædis, & impietatis vlttrices, eadem dicuntur à Græcis *τιμῆαι*, *δεινῆαι*, *δεινῆαι*, *ἐμφοβῆαι*, *πῶνιμοι*, *χαλκὸς ποδῆς*, *ἀνομοι*, id est, græues seu venerandæ, horribiles, horribili aspectu, terrificæ, vlttrices, æreis pedibus, absterunt.

RECREANTVR ANOVES] vel furiarum crines, angues erant: vel furiarum crinibus angues erant implexi, atque implicati. Virgil. Georg. 4. *catulcosq; implexa crinibus angues*. Idem libr. 7. *Æneid.* *Hæc des catulcis unum de crinibus anguem coniicit, inque sinum præcordia ad intima subdit.* Catull. de nuptiis Pelei & Thet. *Eumenides, quibus anguineo redimita capillo Frontis expirantis præponat pectoris iras.*

QUIN ET PROMETHEVS] De Prometheo diximus ad Od. 3. & 16. lib. 1.

ET PELOPIS PARINS] Tantalus. de quo dicemus ad Od. 19. huius libri, & Satyr. 1. libri primii: sed decius supplicio, reicio lectorem ad Æschylum: cuius extat tragedia, Prometheus nomine.

LABOREM DECIPITVR] Si legamus *laborum*, ut habent omnes libri vulgati, & aliquot manuscripti. existimo ab Horac. dictum esse *decipitur laborum* exemplo Græcorum, qui ita loquuntur, *ἐπιλαύνηται πόνον*, i. decipitur, vel fallitur, vel obliuiscitur laborum. de verbo autem *λαύνηται*, quod valet latere, seu fallere, diximus ad Od. 10. lib. 1. nonissimum enim est iis, qui hunc poetam terunt, *fallere* apud eum, idem valere, quod *latere*, obscurum, & incognitum esse. qualia sunt illa. *Da mihi fallere, da castum, sanctumque videre, & fallentis semita vitæ.* & illud, *focerum & sceleratas velle sonare*, quo sensu & Verbum *decipio* vsurpauit sat. 3. lib. 2. *amatorem quod amica Turpia decipitis cæcum vitia*, i. quod amicæ vitia ab amatore ignorantur, vel non animaduertuntur. non dissimile est illud Plantinum in Epid. *ne sciti exaudiebam, nec sermonis falleretur tamen.* & ita Virg. *Æn.* 4. *dixit infandum si fallere possit amorem.* quod etiam Græci dicunt *βυβλῆν ἔρωτα*. i. solatia quædam, & oblectamenta adhibere, quibus animi ægritudinem ex amore natam leuare possimus, aut quibus animum ab amoris cogitatione auocemus. sic Horat. Satyr. 7. lib. 2. *fallere curam* dixit. *Iam viuo quærens, iam somnos fallere curam.* hoc igitur totum, *decipitur laborum*, coniunctè legendum, ut rectè annotauit Porphy. valetque, obliuiscitur laborum suorum dulci sono, id est, carminibus Alcæi delectatus, suorum laborum sensu leuatur. Sed & Porphyrio videtur legisse *laborum*, & ita habent nonnulli veteres codices. Atque hanc puto rectam esse scripturam. Genus autem loquendi à Græcis sumtum est. Sic enim dicunt illi, *κατέπληται τὸ πόνον*, seu *τὸν λόπον*: i. non sentit laborem, non sentit dolorem. Iam cum hoc loco congruit ille, qui est Od. 21. lib. 3. *Quin & Ixion Τροχῶν ποταμὸν ῥέειν ἰμῶντο, &c.*

NIS CYRAT ORION, &c.] de Orione diximus sup. ad Od. 18. lib. 1. sed quod hic dicit Hor. non curare cum apud inferos leones agitare, &c. id est, studium venationis intermittere, dam Alcæum, & Sapphonem canentis audit, sumtum est ex Homero *Ὀδυσ.* A. vbi Vlysses narrat Alcinoos se illum vidisse apud inferos in prato Asphodelo, quas feras in desertis montibus interfecit, eas unum in locum cogentem. sic Homer. *Τὴν δ' ἔμειν ὁρῶντα πλάγῃσι σίνεσσι Θύρας ἰμῶν ἀπαιῶντι κατ' ἀσφιδέλου λαίμανα, Τὸς αὐτὸς κεντρίφωτο δ' ἀνὰ πλάσιον ἔρειπον, Χερσὶν ἔχον ῥέπυλοι περὶ χάλκῳ ἀπὸ δαγῆς.* Videtur autem Horatius toto hoc loco Pindarum a mulatus esse *Πυθ.* *ἄδ.* a. apud quem, aquila illa, quæ sceptro Iouis infidet. Apollinis cantu delectata, primum sensum vitæque alam remittit, ac relaxat: deinde palpebris tenebroso vapore perfusus (sic enim loquitur Pindarus) obdormiscit. Itémque Martis animus alioqui ferox, armis relictis, ferròq; posito, eodem cantu permulcetur. verba Pindari non ascribam, ne sim longior.

TIMIDOS] timidus habet Faërii codex, sic Virg. *pharmaccu. quorum stupescit carmine lyones.* alij, scet omnes, *timidos*, quos secutus sum.

AGITARE] *διώκειν*, persequi.

LYNGAS] Virgil. Georg. 3. *Quid lyones Bacchi varia?* Hor. Od. 6. lib. 4. *Delia tunc dea fugavit Lyceas, & cornos cohibentis arces, &c.*

AD POSTVMVM.

Od. 14.

ARGVMENTVM.

Mortem vitari non posse.

Eten. *fugaces, Postume, Postume,*
Labuntur anni: nec pietas moram.

*Rugis, & instanti senectæ
 Afferet, indomitaq; morti.
 Non sit recenis, quot quot exunt dies,
 Amice places illacrymabilem
 Plutona tauris: quis * ter amplum
 Geryonem, Tityonque tristi
 Compescit * unda, scilicet omnibus,
 Quicumq; terra munere vescimur,
 Enaviganda, siue reges,
 Sine inopes erimus coloni.
 Frustra cruento * Marte carebimus,
 Fraetisq; rauci fluctibus Adria.
 Frustra per autumnos nocentem
 Corporibus * metnemus Austrum.
 Visendus ater flumine languido
 Cocytus errans, & Danaï * genus
 Infame, damnatūsq; longi
 Sisyphus Æolides laboris.
 Linquenda tellus, & domus, & placens
 Vxor: neq; harum, quas colu, arborum
 Te, prater innis cupressos,
 Villa * breuē domitium sequetur.
 Absumet heres Cannabū dignior,
 * Seruata centum clauibus: & meo
 * Tinguet pauperculum superbum
 Pontificum potiore cenis*

ΥΗΕΥ, ΨΥΓΑΚΕΣ, &c.] videntur hæc ex Anacreonte expressa, si modò sunt Anacreontis. *ἡμεῖς μὲν ἄνθρωποι, Κρηταὶ φοιτῶντες ὃ λαὸν ὅσον ἡμεῖς ἐσμεν ἡμεῖς Πάριον, &c.* id est, Cana iam nobis sunt tempora, caput albescit, vana ista pauperbas defluxit, &c.

POSTUME, POSTUME] *ἠνείδιος λαός*, seu reduplicatio ad maiorem acrimoniam comparata: sic Od. 17. ciuid. lib. *ιβιμυ, ιβιμυ, &c.* sic Sappho, *Παρθενία, Παρθενία, πῶς με ληστέιον* C. 12, id est, Parthenia, Parthenia, quò, me relicta, abis?

NEC PIETAS MORAM, &c.] ob pietatem neque tardius senescas, neque tardius morieris. sic Od. 7. lib. 4. dicit, Torquatum. cum semel diem suum obierit, neque propter genus, neque propter facundiam, neque propter pietatem reuiviscitur. Cum semel occideris, &c. de te si laudida delicta feceris arbitria, Non, Torquate, genus, non te facundia, non te Restituit pietas.

INDOMITAS] *ἀνήμετος*, seu potius *ἀνήμετος*, seu *ἀνήμετος*, seu *ἀνήμετος*.

NON, SI TRECENT. QUOTQ; EVNT DIES] id est, non si quovide trecentos annos Plutoni immoles. sic Theognis: *Οὐδ' αὖ δ' ἀποινα δίδως θύνατο φόνος, ἢ δὲ βασιλῆος Νότος, ἢ δὲ κούρης γέρας ἢ ἀνδρὸς ἢ γέρας*, id est, ne pretio quidem ad se redimendum dato, mortem quisquam effugiat, neque graucis morbos, neque malam senectutem aduenientem. & Sophocles *Ἐλέκτρα* *Ἄλκ' ἔστι τι νῦν ἢ δὲ Αἰδῶ Παγκύβη λήματος περικυ ἀβέστης, ἢ π' ἔστι, ἢ π' ἀπὸ τοῦ ὄντος*, id est, sed ex Orco & palude omnium communi patrem neque lacrymis, neque precibus excitabis. Et *Ἐλέκτρα* *Μῆν' ἔστι τι νῦν ἢ δὲ ἀπὸ τοῦ ὄντος*. Sola Dearum mors muneribus non delectatur. quem versum usurpat Aristoph. *Βαρυλά*, sic epist. lib. 2. si metis Orcum Grandia cum parvis non exorabilis auroi trecentis autem habent duo cod. Vatic. & Don. quos secutus sum.

ILLACRYMABILEM] id est, qui lacrymis neque movetur, neque flebitur. Virg. Georg. 4. de diis inferis, *Nescidæque humani precibus manifeste corda*. Od. 9. autem libr. 4. *illacrymabilis* significat, qui lacrymis ab inferis renocari, vel redimi nō possunt. Germanus Valens, quem semper honoris causa nominatum velim, putabat hoc loco *illacrymabilis* *ἐὼς ἡρώων* positum pro eo, qui non lacrymatur, aut qui lacrymari non solet. ut Græci interdum *ἀκλαυστοί* usurpant pro eo, qui non plorat. Homerus *ἰδ., ἰδ., Ἀργεῖδ' αἰὲν ἔσθ' ἀκλαυστοί: ἰδὲ τ' ὅς τ' ἰδὲ ἰδὲ, ἰδὲ δὲ δούλιον ἰπὸς*

είσι, ἔδωκεν ὅτι φησὶ Διὸς ἀκούσαντες ἄνθρωποι, ἵνα πᾶσι πρὸς ἡμᾶς, id est, Attride, ne me ista pertuendare. non est opus ea te scire, neq; meam mentem cognovisse. & verò te nego diu sine fletu futurum, ubi probe omnia audieris, & item ἐδίδουρες ab eodem usurpatur pro eo, qui non lacrymatur. ἐλ. α. Αὐτὸς φησὶ πρὸς τοὺς ἐδίδουρες καὶ ἀπέρμαι Ηδωκεν ἵνα πᾶσι μιν ἡμεῖς ὅτι μάλα δύναιτο, quorum duorum versuum explicationem reperies ante ad Odam 16. eundem lib. ibi. Αἰθυλίστατον, &c. idem ἐδ. α. Μοῦσος δ' ἐνὶ πασὶν ἀμειβόμενος ἐπὶ καλῇ ὀρχήσει, ἵνα καὶ οὐκ ἀδαντύνει, εὐνοίας Ἀργείων. Τῶν γὰρ ἐπιδόροις μέδοντι λίγῃ, id est, Mutz auxem novem omnes alteris canentes voce sua iugebant, seu lamentabantur. ubi neminem lacrymarum expertem animaduertentes Argiutorum, talem luctum excitavit musa vocem claram edens. Sic & lib. epigr. Græc. Pluto dicitur ἀμείδων, id est, qui minime rideat. Tale est & illud Euripid. πολυδάκρυτος, quod significat multum lacrymantem. Sic ille in Alceste. σὺν γὰρ καὶ ἡς ἀμείβῃ τ' ἄρσεν ἀράται λάπαις πολυδάκρυτος εἰς ἄρσεν κέρε, i. Gemit autem & aliqua circum Euryotam liquidè fluentem. Lacrima lacrymosa domi puella.

TER AMPLYM GERYONEM] ter amplum vel tripitem, ut vult Hesiodus: vel trium corporum, ut alij. Itaque Virgilius tergeminum appellat Æneid. 8. & Lucret. lib. 5. Eum interfecit Hercules boues suas suffragantem. Hesiod. in Theog. Χρυσαὶος δ' ἴππου πρηνέστερον Γερωνῶνα. Τὸν μὲν γὰρ ἐκείνους βίβη in Ηερakleia βασιτῆα παρὶν ἀπὸ δόου ἀφαιρήσας ἐν κρηταῖς, &c. id est, Chrysaor autem genuit tripitem Geryonem. hunc autem interfecit per vim virtus Herculeia iuxta boues pedibus incensus in Frylica circumflua. De Geryone Paulanias in Atticis ira scribit: Εὐρυπύκνῳ κατέκρεψε τὸν δόφον Διὸς ἡρώδης, ὅτι ἰσχυρὰ τὸ χρεῖμα ἀφαιρῶν, ὡς πτερόν, ἵνα ἀφαιρῇ πρὸς τὸν Διὸς μὴ ἡδύς, εὐπύκνῳ ὅπως αὐτὸν ἔκρεψε. Αὐτίκα γὰρ λόγος ἔλθῃ τίς τὸς πολλὰς. Γερωνὶς ὅτ' ἡρωδῆος εἶναι μὲν τὸν πατέρα, ὅπως γὰρ ἔφησαν, &c. id est, hic effraeto colle vi rempe statim ossa extiterunt, figuram & habitum præbentia, quoad credere licet hominis nam propter magnitudinem, non poterant ossa hominis videri. Sciam rumor vulgò dissipatus est, Geryonis Chrysaoris filij & cadauer esse, & 129
sciam Idem Eliacer primo, ὅς Ἡρακλῆος ἵππῳ ὁ αὐτὸς γερωνίαν ἀφαιρῶν. τρεῖς δ' ἀνδρες γερωνίος εἰσι ἀλλήλων ἀφαιρῶντες, i. & Hercules est tam Geryonis certamen. Tres autem viri sunt Geryo, inter se coniuncti, & continentes.

TIT TĒM QVI] Iupiter Flora potius Iunonis suspicionem, dolo, & emque illum muliebrem veritatem, eam in terra defodit. Terra iugenti statura filium edidit, qui Tityus nominatus est. Hunc Latona amore captum, & eique vim afferre conatum Apollo sagittis confodit, ut tradunt muli. Pindarus autem Πυθ. οἰδ. δ. eum Dianæ sagittis confixum esse scribit his verbis, Ἐμὲν Τίτιον βίβης Ἀρτέμιδος θήρῳ εἰς κρητὸν ἵε ἀνέκρεψε φαιρήσας ἱππύρῳ, ὅφρα ἡς ἔτι εἰς διωτῆα φιλοπύκνῳ ἵππῳ πᾶν ἵππῳ, id est, Tityum porro celere Apollinis iaculum confodit, ex inuicta pharsa erumpens, ut amet quis sequi voluptates concessas & permissas. De Tityo plura ad Odam 4. lib. 3.

VNDA SCILICET OMNIIVS, &c.] Soph in Electra λίμνην πύκνῳ, id est, paludem omnibus communem vocat.

QUICVMQVI TERR. MVN.] videtur expressisse illud Homericū θῦναι κρητὸν, id est, terras fructum comedentes. & illud nescio cuius poetæ, quod profert Plutarch. lib. ἀφ' ὧν ἀλλήλων, ἀφ' οὗδ' ὅτι κρητὸν αἰνέμεν χητὸν, id est, Quicumque latæ fructum terræ sumimus, & illud Phanoclis. Ἀλλὰ τὰ κρητὸν τῆς ἀλυστοῦ ἀδὲ καὶ τῆς Εὐφροσύνης ὀπίσσω γὰρ ἐπιφαιδόμεθα, id est, Sed Parcarum sula solui non possunt, nec quicumque terræ munere vescimur, effugere mortem poterimus. Sic iterum Homerus ἰλ. δ. 2. Ὀς θανάτῳ εἴη, καὶ ἔδωκε δαίμονες αἰσῶν, i. qui sicut mortalis, & Cereris munere vescatur.

SIYE AGRES, SIYE INOPES, PRIMVS COLONI] sic sup. Od. 1. Διὸς ἄρ' ἵπποιο ναιῶν ab I. πατρί, &c. & Od. 4. lib. 1. Πάλλιδος μοῖρας ἴσμεν παύσαι ποδῶ, &c. & similia, quæ collegimus ad Od. 12. lib. 1.

INOPES COLONI] sup. Od. 35. lib. 1. Τὸ παντὸς ἀμβίς σολίκα πρὸς Ῥῶνι κολωνῶν. Colonos, qui agrum alienum mercede colunt, ut lat. 2. lib. 2. videas notato in agello Cum pectore & natu fortem morde colonum, &c.

FRVSTRA CRVENTO MARTES, &c.] frustra periculum hoc, vel illud vitabimus: frustra omnem diligentiam, cautionemq; adhibebimus, ut vitam quàm longissimè producamus. nam, quod genus mortis ab timebamus, eo nobis erit fortasse moriendū. huic loco similis est ille Od. superiore. Quid quisq; vides ante quam homini satis Cautionem est in horis. tale est & illud Hom. ἰδ. 2. σ. 12. ὅς μιν θάνατον σφαιρῶνται ἄνωγας. Εὐ γὰρ μεταίρην, θάδε δ' ἐν ἑσπέρῳ ἀλῆς, id est, neque cum horis, ut mortem à Proci extimescat: à deo verò non licet effugere.

CRVENTO MARTE] μαιφίην, & καταλίσσῃ, αἰμαίνεσθαι.

FRACTIS] à scopulis, & litioribus franguntur fluctus, ut sup. Od. 11. annotauimus ad illam locum, & in pluvio hyemes, &c.

AVSTRVM] Sasyz. 6. lib. 2. *per plumbens Auster, Autumnus quoque gravis, Libetina quatuor auctor.*

VISANDVS ATIA, &c.] moriendum. ater autem Cocytus, vel quia tristis & horribilis, vel quia fluvius infernus: vt supra annot. ad illum locum Od. proximæ, *Demitis atra bellus canticopa.*

FLVMINE LANG. COC. FR.] i. aequalguida, vel agmine languido. vt Virg. *lani flui agmine Tibris.* & Horatius alibi, *Gedys flumen.* Ordo verborum hic est, *Cocytus erat fluvius languido, &c.*

COCYTUS] Homer. *id. v. 2.* Cocytum fluvium facit & Styge derivatum, & cum Phlegetonte in Acheruntem confluentem. *Εἰς ὃν εἰς Ἀχέρων Πηλεφλεγώντι μίαν, Κεντρίς δ', εἰς δὲ τῷ σφιδάρι ὅτι δασυρρῖξ.* i. hic quidem in Acheruntem Phlegeton fluit, & Cocytus: qui oritur & manat ab aqua Stygia. Pausanias autem in Articis (vt supra diximus) scribit, Cocytum, & Phlegetontem fluvios esse Theoprotiz: cuius verba sunt hæc, *αἰεὶ δ' ἔτι Κηφισσοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀχέρωνος ποταμῶν, & ποταμῶν Ἀχέρωνος ἵς τῷ κοινῷ, ὅθεν αἰετὶς περὶ τὸν ποταμὸν.*

ET DANAI GENVS] Danaï filiz, de quibus dicemus ad Odam xi. lib. 3.

DAMNATVS QV LONGI SIS. MOE. LAB.] hunc laborem narrat apud Homer. *Νῆυστα, ἰδὺς δ' ἄλ' καὶ μέλ' Σίσυφός τις εἶδεν, ἡγομένη δ' ἔργα, ἄλ' αὖ βασιλῆος πηλὸν ὄμιον ἐρεοεργῶν. Ἡβὴ δ' ἔτι συνεκτίβηρος χερσίν, πόντιον δ' αἰὼν ὅν θνητοὶ κτλ. οὐκ ἔστιν ἄλλος ὅν μιν ἄλλοι ὑπερβαλέν, ὅς τις ἀνθρώπων κεφαλῇ, & αὐτὸς τῶν πηλῶν ποταμῶν ἄλ' αὖ ποταμῶν ὑπερβαλέν, & ὅς τις ἑβρεῖν ὅς μιν ἄλλοι ὑπερβαλέν, ὅς τις ἑβρεῖν ὅς μιν ἄλλοι ὑπερβαλέν.* quorum verumini hæc ferē se non timere. *Εὐνοῖα* Sisyphum vidi magnis doloribus affectum, ingens saxum portantem vtraque manu. Anquodile quidem manibus & pedibus aëris, saxum sursum trudebat in montis verticem: sed cum iam non longē abesset, quā cacumen montis superaret tum vis quædam valida saxum repellebat, & ita in planitiem revolvebatur. Ille autem denudō conatens & contendens sursum trudebat. sudor autem ex omnibus membris manabat. Huc pertinet hi Lucr. versūs ex lib. 3. in exortum. *Nam petere imperium, quod inane est, nec datur utquam, Atq; in eo semper durum suffragi debet: idio aut aduerso nisanem tradere morte Sæcum, quod tamen à summo iam vertice sursum Voluitur, & pleni raptim patit aquora campi.* & illud ex veterē poëta: *illud quod Sisyphus versat Sæcum iudare nitendo, neque proficit hilum?* profert M. Tull. Tusc. quæst. lib. 1. Huius autem laborem causam asserunt: Cum Iupiter Eginam Alope filiam ex Phliunte in Oeodonen per Corinthum transtulisset: Sisyphum Alope filiam suam inuestiganti, eam à Ioue esse raptam enuntiavit, locumque, quod delata esset, indicavit: ex quo Iouis in se odium gravissimum concitavit. Quare mortem in illum, vt eum exanimaret, immisit. Ille mortem durissimis, & solidissimis vinculis constrinxit. morte à Sisypho victa, eueniebat, vt nemo moreretur, donec morte soluta, Sisyphum ei vicissim constringendum, domandūque tradi dit. Ille autem prius quā moritur, vxori mandat, vt sibi parentalia celebret, inferias ad inferos mittat, id non præstat vxor. Ille Orem orat, vt sibi ad vxorem reuerti liceat, hanc iniuriam expostulatum impetret. Corinthum proficitur, cum vxore, & suis, vt olim solebat, sese oblectat, neque iam de reditu ad inferos cogitat. Vix tandem senio confectus eo ingratissimè retrahitur. ibi saxum volucri iubetur, ne se subducatur, iterūq; ad superos profugiat. Hæc Eustat. *il. 7.* Plato quoque, seu Xenocrates, siue Æschines Platonici potius in dial. *αὐτὸς ἰδὺς τὰς ἡμέρας* hæc omnia, atque etiam plura enumerat, quæ hic Horat. *Χάριν ἰδὺς δ' αὖ, καὶ Δαναῖδ' ὅδ' ἰδὺς ἀπὸ τῶν, & ἑρταῖον δ' ἴδ' αὖ, & Σισύφον πτόν.* Alij autem scribunt, isque boni auctores, Sisyphum multarum rerum cognitione præstitisse, eaq; fretum, immortalitatem sibi comparare studuisse, quod confirmat Theognis, cum ostendit, rebus omnibus diuitias anteponi, ceteras res omnes præ diuitiis pro nihilo putari, etiam si quis plura (inquit) Sisypho sciat. *πλοῖον δ' εἰδὼν Αἰολίου Σισύφου.* Hom. *il. 7.* *Εἴη δ' Σισύφου βασιλῆος, ὅς τις ἀνθρώπων, ἰδὺς αὐτὸς ἰδὺς, ἰδὺς αὐτὸς ἰδὺς, ἰδὺς αὐτὸς ἰδὺς.* id est, hic autem Sisyphus erat, qui astutissimus hominum fuit vnde prouerbium, *Σισύφου μηχανή:* quod et surpat Aristoph. *Ἀχαρ.* Æschines oratione *αὐτὸς πύρρονος*. [Demosthenem Sisyphum appellat maledicti loco, vt callidum & versutum.] de hoc etiam Hor. Od. 17. epod. O. *grat* supremo collocare Sisyphum In monte sæcum.

NEQVE HAR. QV. COL. ARB.] siue fertilium, siue sterilium, & tantummodo ad volatratem, & delicias comparatarum, quales sunt platanus, pinus, laurus, & similes.

CUPRESSOS] quas appellat funebreis Od. 5. epodi. *labet sepulchris caprificos erant, labet cupressos funebres, &c.* Virg. *Æn. 6.* *scabrae, cui frondibus atris Intexunt latera, & fraxinæ autē cupressos.* & *Æn. 3.* *atram cupressum. Stant manibus are Caruleis mæsta vittis, atræque cupresso.* Cur autem cupressus adhibeatur in funeribus, hanc vulgō causam asserunt, quod semel excisa, numquam renascitur: & ita Sex. Pompeius. ego existimari potius initio iccirco adhiberi coeptam esse, vt corpus humanū ab anima, animoque iam derelictum, diutius seruarietur, ac maneret incorruptum. Varro quidem putat iccirco cupressos in rogis adhiberi solitas esse, ne cadauerum, interea dum videretur, odor narcis offenderet. Plinius præterea eam arborem Diti sciam esse scribit. Seruius

item

item notat, cupressum, Proserpinæ, dicatam esse. cod. Iann. & duo Vatican. habent *cupressum*.

BREVEM DOMINVM] te dominum non diu victurum, non diu arboribus tuis, & ceteris deliciis fuiturum: *διωρίτω ἀλγυζήσιν*.

DIGNIOR] dignior te. quia vterur, fruetur, cum tu parcas, vt sacris. Euenit autem hoc ferè, vt, quæ summa cura, omniq; studio quæsierunt, & custodierunt homines, ea effusissimè largiantur, & consumant heredes. Theocr. *ἠδ. 5. Χρήματα ἃ ζώοντες ἀμυλῶντες οὐκ ἴσμεν*, id est, pecunias autem mortuorum viui consumunt. & Satyr. 3. libr. 2. *Filium, aut etiam libertum ut ebibas heres* *Diu inimice senex custodi*?

SERVATA CENTVM CLAVIBVS] quibus parcis, & quæ custodis accuratissimè.

ET MERO TINGVET PAVIM.] ita vino non parceret, vt etiam eo solum respergat: vel tantum bibet, vt statim effundat, atque euomat. M. Tull. Philipp. 2. *At verò te inquit illo (non enim domino) personabant omnia vocibus ebrium, natabant pavimenta vino, maderet parietis*. Athenæus scribit lib. 15. Alexandrum magnum solitum fuisse vnguento præstantissimo, vinòque fragrantissimo solum respergere. Potest & ad veterem conuiuium morem referri, in quibus solebant puerorum aut puellarum, quas amabât, aut amicorum suorum nominibus commemoratis, ac prolatis vinum in humum fundere: quod declarat versus Theocr. *ἠδ. 14. Ἡδὲ ἃ ποτίνης ἰδὲ ἱπποχάσας ἀφ᾽ ἑσπέρης*, id est, iam autem progrediente conuiuiò, visum est merum infundere. Neque verò mihi displiceat, si quis dicat, hîc significari ab Horatio illum Græcorum morem, qui erat huiusmodi, vt is, qui prior bibebat, cum aliquantum hausisset, reliquum sic è poculo effunderet, vt id resonaret, quod dicebant *ῥαυγὴ καὶ βίβη*. Xenoph. *ἰκλ. β. 6. 8. de Socrate, ἔτι ῥαυγὴ καὶ βίβη*, id est, *ῥαυγὴ καὶ βίβη*, quæ verba vertit M. Tullius Tusc. 1. sed more suo, id est, paulò liberius, quàm audeat religiosus interpretes, hoc modo: *qui, cum coniectus in carcerem triginta iussu tyrannorum, venenatum, ut ficiens, obbibisset, (vel, vt doctissimi viri legunt, obduxisset) reliquum sic è poculo eiecit, ut id resonaret*. Docet autem Athenæus libr. 11. cottabum à Siculis primùm introductum esse in conuiuiò, tantumque studij in eo ludo veteres posuisse, vt etiam præmia, quæ *καὶ γὰρ* dicebantur, proponerent. & calices (inquit) qui ad eam rem maximè viles, & idonei esse viderentur, conficiebantur. [Vide apud Suidam de cottabo plura.] Tum rotunda domicilia ædificabantur, vt omnes cottabo in medio locato, ex æquo intervallo, & locis similibus, ac paribus de victoria certaret: non enim solum magno studio contendeabant, vt ad signum propositum poculi reliquias eicerent: sed etiam vt singula, quæ in eo ludo intercedebant, venustè, ac decenter efficerent. Opponebat enim læuo cubito immitentem, & lataga, id est, reliquum, quod eiciebatur è calice, dextera manu circumagentem, molliter eiicere. Vide apud eundem Athenæum plura de cottabo lib. 15. ego tamen simpliciter de solo resperfo hunc locum intelligendum esse puto. Non est porro, omittendum, in codic. Iann. Vrs. tribus Vatican. Torn. scriptum esse, *Tingunt*: quos secutus sum.

SUPERBVM] sic legendum esse arbitror, non *superbo*, nonnullorum veterum codicum auctoritate fretus. pavimentum superbum autem intellige marmoreum. M. Tull. de leg. 2. *pavimenta marmorea, laqueata iecta*. Tibull. libr. 3. eleg. 3. *Aurataq; trabes, marmoreumq; solum*. vel pavimentum domini superbi, vt Porph. & ita Lucret. lib. 4. *Posticiq; superbos Vnguis amaratissimo*. id est, posteis puellæ superbiæ & amatorem fastidientis ac spernentis.

PONTIF. POTIORE CENIS] vino meliore, quàm, quod adhibetur in cenis pontificiis, quæ solent esse magnificentiissimæ, atque apparatus maximæ. *ὡς ἰσχυρὰς* dictum.

IN SVISÆCVLI LV.

XVRIAM.

Od. 15.

I Am pauca aratro iugera regia
 *Moles relinquent: undique latius
 Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu: platanusq; *calebs
 *Euincet ulmos. tum violaria, &
 Myrtus, & omnis copia narum

*Spargent olivæ odor, et
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea* fernidos
Excludet istum, non ita Romuli
Prescriptum, et intonsi Catonis
Asspiciis, veterumq; norma.
Prænotus illis census erat brevis:
* Commune magnum: nulla decempedia
Metata prænotus, opacum
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere caespitem
Leges sinebant, oppida publico
Summi iubentes, et deorum
Templa novo decorare saxo.*

REGIAR MOLES] ædificia sumptuosa & regibus convenientia, molis instar. sic M. Tull. pro Milone *substructionum infans moles* appellat, ædificia illa Clodiana. addit ei epithetum, *regie*, ut significantius declaret suæ ætatis hominum in ædificando insolentiam, luxuriam, insaniam.

EXTENTA] extenta latius, id est, porrecta & producta latius, quamvis Acron, & Porph. aliter sentiant.

STAGNA] Stagnum, quod Græcè *σταγνὴ*, (sive *στάγιον*) inquit Varro. Et Festus, Stagnum, quod in eo aqua perpetuo stet: alij quod in locis à Græcis *σταγνὴς* dicitur, quia bene contineat aquam.

LYCRINO LACU] Cæsar Augustus portum Iulium ad Baias effecit, immisso in lacum Lætrinum, & Avernaum mari. Suet. in Augusto. Virg. Georg. 2. An memorem portus, Lucrinæque addita claustra? Atq; indignatum magnis stridoribus equor, Italia quæ ponto longè sonat unda refluxa? etc. Lucrina Peloris ab Hor. dicta, in lacu Lucrino capta. Sat. 4. lib. 2.

PLATANUSQUE CÆLEBS] quæ non solet adhiberi ad vitæ sustentandas, ut vlmus, sed ad umbram comparandam, vt sup. Od. xi. Cur non sub alta vel platano, vel hac Pinu lucentes, etc. Potamus uncti? & M. Tull. de Or. lib. 1. Nam me hæc tua platani admonuit, quæ non vinum ad opacandum hunc locum patuli est diffusa ramis, quàm illa, cuius umbram secutus est Socrates. & Virg. Georg. 4. Idemq; ministrantem platani potantibus umbram. Αμφιλαφὴ ἀδάμντοις appellant Græci, ramolam, & late explicatam.

VLMOS] & populos, vt Od. 2. epod. Altas maritæ populos.

TVM VIOLEARIA, ET MYRTVS, &c.] nihil est hoc loco corrigendum; vt quidam volunt: neque choræus erit myrtus sed spondæus, numero multitudinis violaria autem sunt loca, in quibus violæ nascuntur, de myrto diximus suprâ ad Od. 30. lib. 1.

OMNIS COPIA NARIVM] omnes flores, omniæque virgulta, ex quibus odor suavis nariibus afflatur. eadem autem ratione ea omnia, quæ ad narium delectationem nata sunt, narium copiam appellat Horatius, qua hircum Catull. id. quod nareis offendit, *nasorum postem*.

SPARGENT OLIVETIS, &c.] i. ex oliuetis fient violaria, myrta, rosa, &c. & quibus in locis oliuæ nascebantur, in iis myrti, violæ, & suavisimi flores decerpentur.

TVM SPISSA RAM. LAUR.] lauri non numerantur in arboribus umbriferis, neque vel ramos habent ita explicatos, vel frondeis ita densas, vt earum umbra solis ardorem arcere possit. verum tamen tantus est (inquit Hor.) hominum luxus, tam inusitate delicia, tantum denique noiarum, & exquirarum voluptatum studium, vt etiam lauri arte adhibita frondibus siluescant, latissimæq; ramos suos diffundant ad excludendos solis ardores.

FERVIDOS EXCLVDET TCTVS] sic legendum, & ita habent emendatiores libri & veteres, & impressi. Nam quod in quibusdam legitur *Excludet æstus*, nata hæc scriptura est ex annotatione, & declaratione verborum *fervidos æstus*, cum ad ea ascripseret studiosus aliquis bonarum litterarum, id est, *solis æstus*. Eleganter enim & eruditè dixit Hor. *fervidos æstus*, pro caloribus solis. sic Lucr. lib. 2. luminis ictum dixit. Qui quoniam quondam gignuntur luminis ictus. & paullo antè de colore. Recte, aut obliqua percussus luce resurgit. & lib. 5. Luna potest sola radium percussu nascere. Itaque apud eundem tela diei sæpe vsurpatur pro luce diei & lumine solis. & radiorum æstus, pro solis calore. eod. lib. 5. Et radij solis coquebant undique terram Verberibus crebris extrema ad limina aptam, etc. ibid. Vt queat accendi parvis ardoribus ictus, ibidem paullo post, *Æstiferam ut tantum radiis*.

Agrosum exaugeat istum. & lib. 6. Aut dissoluantur solis super ista calore.

NON ITA ROM. PRAESCR. &c.] ordo & structura hæc est: nõ ita præscriptum est auspicis Romuli, & Catonis, veterumq; norma.

CENSUS] census est, tota rei familiaris æstimatio: lege annotation. ad illum locum, *Præconem tenui censu.* epist. 7. lib. 1.

COMMUNE MAGNUM] commune, τὸ κοινόν, quo Latino vititur M. Tull. non vno loco.

NULLA DECEMPED. MET. &c.] nulla illis erat priuata porticus obiecta septemtrionibus, in qua inambulant æstiuo tempore, ita lata, vt decempedis eam committerentur. vide Vitruuium. *metata* autem positum videtur *promensa*, idque *παρμενῶς*, quod probat Priscian. lib. 8. Natum ex veterum more, qui in agrorum diuisione atque assignatione perticis ac decempedis agrorum modum exquirebant, quod erat metiri, & metari. solebant iidem limitibus & metis agrorum modos & formas circumscribere atque includere. Virg. diris. *Pertica, quæ nostros metata est impia agellos.* & Hor. sat. 2. lib. 2. *videas metato in agello Cū pecore & nati fortē mercede colonum.*

EXCIPIEBAT] Sat. 4. lib. 1. *Neque enim cū lectulus, aut me Porticus excepit, desum mihi.*

NEC FORTVITVM SPERN.] vetabant leges, nequis locum ruri forte fortuna oblatum sperneret, in quo iaceret: quia non sinebat villas sumtuosas, & porticus ædificare. ita necesse erat in fortuito cæspite recumbere, vel excæspitiibus & luto domunculas ædificare.

CAESPITEM] agellum *καὶ τῶντος*, vel cæspitem, locum intellige, in quo negotiis soluti quiescerent ac recumberent, vel lateres à cæspite, vnde ædificarent.

NOVO SAXO] non rediuiuo lapide, sed nouo, & viuo. vt apud Virg. *Æn. 1. Intus aque dulces, vinoque sedilia saxo.* De templis Deorum conficiendis Od. 6. lib. 3. *Delicta maiorum immeritis lues, Romani, donec templa refeceris Ædisq; labentis Deorum.* & Sat. 2. li. 2. *quare Templa ruunt antiqua Deum?*

A D G R O S P H V M.

Od. 16.

A R G V M E N T V M.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam verò non cōgerendis opibus, honoribúve consequendis, sed coërcendis cupiditatibus comparari.

* **O** *Tinum diuos rogat in patenti*
* *Prensus Aegeo, simul atranubes*
Condidit Lunam, neque certa fulgent

Sidera nautis:

Orium bello furiosa Thrace,

Orium Medi pharetra decori,

Grosphæ, non gemmis, neque purpura vo-

Nale, neque auro.

Non enim gææ, neq; consularis

Summouet lictor miseros tumultus

Mentis, & curas laqueata circum*

Tecta volanteis.

Viuitur paruo bene, cui paternum*

Splendet in mensa tenui salinum

Nec leueis somnos timor, aut Cupido

Sordidus anfert.

Quid breui fortes iaculamur auro*

Multa? quid terras alio calenteis

*Sole mutamus? *patria quis exsul*

Se quoque fugit?

Scandit aratas vitio sananeis

*Curra nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cernis, & agente nimbo
Ocyor Euro.*

** Latius in praesens animus, * quod ultra est
Oderis curare. & amara lento
Temperet risu. nihil est ab omni
Parte beatum.*

133

*Abstulit clarum cito mors Achilleus:
Longa Tisonum minuit senectus:
Et mihi fors an, tibi quod negarit,
Porriget hora.*

*Tegros centum Siculaq, circum
Mugiant vacca: tibi tollit binni-
Tum apta quadrigis equa: te bis Afro.
* Murice tincta.*

*Vestiant lana. mihi parua rura, &
* Spiritum Graia tennem camæna.
Parca non mendax dedit, & malignum.
Spernere vulgus.*

OTIVM] otium hoc loco accipe vitam tranquillam; pacatam, & quietam, ut apud M. Tullium Rull. ad Quir. ita iucundum. estotum, ut & vos, & maiores vestri, & fortissimus quisque vir maximos labores suscipiendos putet, ut aliquando in otio possit esse, praesertim in imperio ac dignitate. aliud otium describit Catullus ad Lesbiam, iners videlicet & ignauum. Otium Catulle tibi molestum est: Otio es sultas, nimiumque gestis: Otium & reges prius, & beatas perdidit urbes.

PRENSYS] AEGAEOS, qui in medio mari Aegæo nauigat. Aegæum mare ab insulis appellatum est, quæ in eo mari caprarum similitudinem præ se ferunt: seu quod in eo Aegæa Amazonum regina perierit. siue quod eo Aegæus Thesei pater se præcipitauerit. Festus. vide & quæ annotavi ad epist. x i. lib. i. Quidam libri veteres habent Preffus.

ATRA NYBES] Virg. lib. 10. Æn. Sed sublimis volans nubi se immiscuit atra.

CONDIDIT] texit, obduxit, & quasi sepeliuit.

NEQUE CERTA FVLGENT] sic Virgilius Æneid. primo. Eripimus sub hæ nobis, calumque polúmque.

THRACE] Græcum est Θράκη. sic Od. 25. lib. 3. Hebrum prospiciens, & niue candidam Thracen. a. libi Thraca, ut epistol. ad Quintium: ut nec Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrum. & ad Iul. Florum, Thracæ vos, Hebrusque mihi campede vinctus, &c.

GAZAE] diuitiarum immensæ: ut suprâ Od. 29. lib. 1. Icci beati nunc Arabum innides Gazæ. similis sententia est epist. 18. lib. 1. Non domus, aut fundus, non eris acernus & auri Aegroti domini deduxit corpore febre, Non animo curas. sic Lucret. lib. 2. Quapropter, quoniam nil nostro in corpore gazæ Proficunt, neque nobilitas, neque gloria regni: Quod superest, animo quoque nil prodesse putandum est. Si non forte, suas legiones per loca campi Feruere cum videas belli simulacra cientem, Hæ tibi tum rebus time facta relligiones Effugiunt animo pauide, mortisque timores.

CONSULARIS LICTOR] consulatus, seu consularis potestas. Venuit autem consulari lictorem dixit potius, quàm consulatum, significans, consularis lictores non habere potestatem summouendarum curarum, & aliarum mentis perturbationum, quemadmodum turbam summouere solent ante incedentem consulem. sic ferè Plin. lib. 9. cap. 34. vnionem dicit a faminis in publico lictorem dictitari, quia, quemadmodum lictor ante magistratus, ita vnio ante faminas, turbam summouet. Dicti autem lictores à ligando, ut docet Nonius. Hi ante prætorem & consulem fasces, & secureis præferebant. præfixus appellat Græci scriptores. habebat autem & prætor suos lictores. Cic. in Rullum, Deinde anteibant lictores, non cum bacillis: sed ut hic pratoribus anteant, cum fascibus duobus. consulatum autem posuit pro quouis alio amplissimo magistratu. Iam vnde sint dicti lictores, docet Plutarchus quæst. Rom.

MISEROS TUMULTVS MENTIS] animi perturbationes, curas, angores, timores, ægitudines, quibus concitatus tumultuatur ac trepidat.

CYRAS

CURAS LAQ. CYR. &c.] curas, quæ in domibus locupletum, & potentium, ac beatorum istorum, tum crebriores, tum molestiores solent esse. *laqueata tecta*, autem, laquearibus ornata. M. Tull. deleg. 2. *Magnificæq; villas, & præmunita marmorea, & laqueata tecta contemno.* Lucret. lib. 2. *Laqueata, aurataq; templa.*

VOLANTEIS] tralatio. sic Satyr. 6. libr. 2. *simul atras Ventum est Esquilias, aliena negotia centum Per caput & circa saluunt latas.* potest etiam dici esse *συμμετοποίησιν*, seu *συμμετοποίησιν*, poetis valde vsitatam.

VIVITVR PARVO BENE] subaudi ab eo, cui *parvum*, &c. id est, vinicis parvo bene, qui contentus est re sua familiari, & suppellectili paterna, modicòque apparatu. Veteres salinorum appositum mentis sacras faciebant, vt declarat illud Arnobij libr. 2. *in petratilibus Veste ignis perpetuos fontis focos; sacras facitis mentes salinorum, & simulacrorum appositum.* Præterea sal condimentum est ciborum, immò verò obsonium tenuiorum. Nam cum præter panem & sale mihl habeât, quod sibi apponant, pane, & sale famem explere coguntur, vt Satyr. 2. libr. 2. *Cum labor exiuderis fastidia siccas, inanis Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno Ne bibere diluta: form est promissus, &c.* Itaque per salinum, (id est, vas, quo sal continetur, salem; vt primum omnium, quæ in mensa apponuntur: & per salem, tenuem, & communem omnium hominum apparatus, minimè que sumtuosum victum significari puto. Adiuuat me quòd vulgò dicitur, *multos modios salis simul edendos esse, vt amicitia tuius expletum sit*: quod est apud M. Tullium in Lælio: & apud Arist. lib. 8. de mor. ad Nicom. κτ' τὴν παροιμίαν γὰρ συνέστιν ὁ δῆμος ἀπὸ πλείους πρὸς τοὺς λιγυρῆρας ἄλλας συναμαλῶσαι, id est, Verum enim illud proverbum est, Multos modios salis simul edendos esse, vt homines inter se noriat. Et Demosthenes; vt est in Oracione Æschinis Κατὰ κτησιφ. in similitudine ab Æschine hospitem suum necandum curauisse, respondit audiente populo, se τοὺς πόλιν ἄλλας & ξενίους ἀπὸ πλείους ἀπὸ πλείους ποιῆσαι, id est, ciuitatis salem pluris fecisse hospitali mensa. ad hunc locum pertinet illud ex Satyr. 3. libr. 1. *modo sit mihi mensa triplex, & Concha salis puri.* & illud Persij Satyr. 5. *eben Vate regubatum digito terrebare salinum Contemno potes, si vincere cum Ioue tendu. Idem Satyr. 4. Ingemis, hoc bene sit, tunicatum cum sale moriens Cepe & sartaginis puris plaudentibus olam.* & illud Diogenis Cynici, quem cum Craterus rex ad se inuitaret: Βάλεμαί, φη, ἐν ἀθλίῳ ἀλάλα χῆρι, ἢ πυρὶ Κερατῆρ ἢ πολυτελοῦς ἀπὸ πλείους ἀπὸ πλείους, id est, malo, inquit, Athenis salem lingere, quam apud Craterum mensa sumtuosa perfrui. & illud Plautinum ex Rudente, *Sed hic rem cum aceto præsurtus est, & sale sine bono pulmento.*

CUPIDO SORDIDVS] cupiditas fordida, id est, amor, seu cupiditas pectinæ: quæ in hominem verè magni & excelsi animi cadere non solet. Et animaduertat adolescens harum litterarum studiosus, Cupidinis nomen etiam pro cupiditate apud hunc poetam semper esse generis masculini, vt Ode 16. libr. 3. *Contrastio melius parua Cupidine Vestigia portigam.* & epist. 1. libr. 1. *Ferret auaritia, miseròq; Cupidine pectus.* & Satyr. 1. libr. 1. *As bona pars hominum decepta Cupidine falso.* & Od. 24. libr. 3. *Eradenda Cupidinis præui sunt elementa.* Atque hæc, quamvis non ita magni ponderis, quidam, cum scirent à me esse occupatæ, sibi iniustissimè arrogarunt, neque tamen viderunt, hic Cupidinem esse Dei nomen. Cupido enim omnium rerum amoris & cupiditatis auctor est κτ' ὡλάτος.

QVID BREVI FORTES, &c.] id est, quid nos, qui ad breue tempus floremus; valeamus, & viuimus, multa nobis proponimus, multaque desideramus; *iaculamur*, id est, quasi iaculando petimus, destitimus. & est tralatio à sagittariis. *σχαζόμεθα*. Illa autem *breui auro fortes*, coniunctæ sunt legenda, id est, *ὀλιγοχρόνιοι*, & (vt Homeri verbo utar) *μικροχρόνιοι*, i. brevis vitæ, seu breui tempore morituri: exiguum tempus victuri.

QVID TERR. ALIO CAL. SOLE] quid proficiscimur in terras longinquas, & peregrinas paria relicta? non dissimile est illud Pindari: Πῦρ ἀπὸ γ. ἢ π. ὅλῳ ἐν ὡρῶν ποσὶ μετακίπτονται, ὅς αἰγυῶν ἐπὶ γῆρας παπταίνῃ, ὅτι πόσῳ μεταμῶλια θηρόων ἀκροστοις ἐλπίσι, id est, Genus est hominum vanissimum, quod despiciens domestica, & patria, longinqua circumspicit, & persequitur, res inane fallaci ipse caprans, Sed Virg. Georg. 2. *magis ad rem, Exiitq; domos, & dulcia limina mutant, Atq; alio patriam quaerunt sub sole iacentem.* Alio sole, carmine lœculari ad Deos, aliisq; & idem nascitur.

PATRIAE QVIS EXSUL, &c.] si hæc Græcè exprimantur, magis appareat totius sententiæ venustas, hoc modo, *ὡς πατρίδος φύγας ἂν, & ἑαυτὸν ἰφύγῃ*; Nam exsulem Græci *φύγας* nominant, & exsulare *φύγειν* dicunt, id est, fugere. Itaque hanc paronomasiam lingua Latina imitari non potest. sed is tamen, qui Græcè sciat, facillè eam agnoscat. Iam exsulem à solò Nonius ait esse nominatum, vt extorrem à terra: vnde mirum est ab exsule vulgò exsilium, non exsulium dici. hanc sententiam autem copiosè persequitur Lucret. lib. 3. in extremo *Exiit sepe foras magni ex adu. ille, Esse domi quem peria, iam est, subitòq; reuertis*: Quippe foris nihilo melius quæsentiat esse: *Curtis*

agens mannos ad villam hic precipitatur. Auxilium secus, quasi ferre ardentibus instans. Oscitat extenu-
pto, tetigit cum limina villa, Aut abis in somnum graui. atque obliuia quatit: Aut etiam properans verbum
petit atq; tenuit. Hoc se quisq; modo fugit: at, quod scilicet (ut sit) Effugere hanc potu est, ingratis heret, &
angit, &c. Eod. pertinet illud Saty. 7. lib. 2. Non horam tecum esse potes, non otia recte ponere, scq; ipsam
vitae fugitum & erro. Ad hunc locum pertinet etiam illud Arist. lib. 9. de mor. ad Nicom. ἡγοῦνται
ἵνα μὴ ὄψοι μὰς ὦν συνήμαρ δ' οὐ συνήλαυτὲς ἵνα φέρονται, &c. nam ea reperies annot. Saty. illa 7.
ad illud vers. Non horam tecum, &c.

SCANDIT AEGEATAS] ead. ferè Od. 1. lib. 3. sed timor & mina Scandit eodem, quò dominum, neq;
Decedit erata triremi, & Post equitem sedet atra cura. Vberius autem Lucr. lib. 2. Quod stridulae &c.
ludibridiq; esse videmus, Rueratq; metus hominum, curaq; sequaces Nec metum sonitus armorum, nec fe-
ra tela, Audacterque inter Reges, rerumque potentis Versantur, neque fulgorem tenebantur ab auro, Nos
clarum vestis splendorem purpureas: Quid dubitas, quin omne sit hoc tationis egestas? &c.

ET AGENTE N. OCYOR.] Virg. lib. 12. Aen. Ni fuga subsidio subeat, fugit ocyor Euro.

IN PRAESENS] Non in posterum aut futurum tempus. Suadet enim vt in diem viuamus: vt
Od. 8. lib. 3. Dona praesentis cape laetus hora. & 29. lib. eod. Ille potens sui, Letusq; deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: ras vel aura Nube polum pater occupato. & epist. ad Bull. lib. 1. Tu, quamcumq; Deus tibi for-
tunaueris horam, Grata sume manu, nec dulcia differ in annum. Nam (vt idem ait Od. 7. lib. 4.) Quis scit,
an adijctis hodiernae crastina vita Tempora dysperi? Quin Pindarus, qui multo seuerior Horatio
est, multoq; grauior attrahat argumenta, ait se diurnam oblectationem persequentem, senectum
senescere, atq; ad mortem progredi. eius verba sunt haec, εἰ δ' ἔτι ἀθάνατον καὶ θρασυτέρῳ φέ-
ρας ὅτι περὶ τοὺς πόδας αἰετοῦ διώκων, ἡλικίας ἐπὶ μέγιστον γῆρας, ἔτι τὴν μέγιστον αἰώναν, & ἰδμ. εἰ δ. u. apertius:
quicquid ante pedes est, esse melius, eoque esse fruendum, cum dies is, qui vitae nostrae cursum
terminat, caputibus nostris semper impendeat. sic Pindar. τὸ δ' αὖ ποδὲς, αἶρεον αἰεὶ χεῖρ' ἔχει πᾶν.
δύλιος γὰρ αἰὼν ἐστὶν αὐδῶντος κρείμνεται ἡλίκων βίοντος πόρον. Deniq; Theognis monet, vt conuiuialis &
sermionibus honestis in praesentia oblectemur: futura autem Diis curanda relinquamus. sic
Theogn. Νῦν μὲν πρὶος τε περὶ μέθυ καὶ λίσσεται Ἀοσά δ' ἔπειτα ἔσται, ζωὴν γένοιτο μέλει, ἰ. Nunc ob-
lectemur potantes, cita loquentes. Sint autem cura postera diis superis. quibus conciaunt illa Eurip. in
Alcest. Ζωὴν οὖν ἀνθρώπου, καὶ μεθυστὴν ἐμὸν πόδα, Εὐφραίνει αὐτῶν πῖνον, ἥ καὶ ἡμῶν βίον λογιζέσθαι, καὶ
εἰ ἀθάνατον τὸ γῆρας, ἰ. His igitur auditis, & ex me cognitis, Te ipsum oblecta, bibe: diurnam vitam,
tuam esse deputa: cetera fortunæ.

QUOD ULTRA EST] i. quod futurum est. nam praesentia dumtaxat nos attingunt: futura
autem nondum ad nos pertinent. Quemadmodum hic futurum per id, quod ultra nos est, si-
gnificatur: quia nondum ad illa peruenimus: ita Od. 2. 9. lib. 3. per id, quod retrò est, praeteritum,
quia illa praeteriimus, non tamen irritum Quodcumque retrò est Efficiet, &c.

LENTO TEMP. RIS.] sic reperi scriptum in sex libris calamo exaratis, Don. Faern. Vrsini,
Tornef. Russard. Nicotiano, cum libri vulgati habeant Lato. quam tamē scripturam, si quis ma-
let, non refello, neque admodum improbo. sed lento magis probò: idque interpretor, modera-
to, non profuso.

NIHIL EST AB O. P. BEATVM] Pulchrè Pindar. Πυθ. εἰ δ. γ. ostendens idem, quod hic
Hor. nihil esse ab omni parte beatum, ait, Deos immortales vni bono hominibus dato, duo
mala admiscere solere: haec autem mala insipientis moderatè ferre non posse, suamque aduer-
sam fortunam fronte & vultu declarare & proderere: & si quid boni habeant, stulticia sua obrue-
re, atq; extinguere: sapientis contra dissimulando sua quidem mala occultare: bona autem
semper in promtu habere, & his suis molestias cōsolari ac leuare: sic Pind. πῆματι συνδύο δαίμων
βροτοῖς ἀνίσταται. καὶ μὲν οὐ δυνάσθαι νίκητος ἡσυχμα φέρειν, ἀλλ' ἀραδίῳ καὶ ἡλικίᾳ πρὶ ψευκτοῖς ἔχει. adde
cet. quæ deinceps sequuntur de Peleo, Cadmo, Achille. illum autem Pind. locum videtur Theo-
gnis expredisse his versib. οὐδέ τις ὅτι πᾶσι ἐστὶ πανόλβιος, ἀλλ' ὁ μὲν ἰδὼς Τολμᾷ ἔχει τὸ κρεῖον, καὶ οὐ
ἐπίθληλος ἄμωι. Δαίλος δ' ἔτι κακῶσι ἐπίστανται, καὶ ἀραδίῳ Οὐκ ἔχων μίμναι, id est, Nullus est o-
mni ex parte beatus: sed vir bonus quidem audent fortunam aduersam excipere & subire: neq;
tamen prae se ferre, & gemitum, aut casum suum aduersum. At improbus & ignauus neque in
malis, neq; in bonis constantem animum retinens manere potest. Rursus Pind. Νεμ. εἰ δ. ζ. di-
ferè negat fieri omnino posse, vt aliquis vnus vniuersam beatitudinem sit consecutus. τῆρι δ' ἔ-
στιν ἀδύνατον ὁδομαγνίαν ἀπαιτῶν ἀνολόβιον. Eodem pertinet tres Eurip. senarij in Steneb. αἰὼν
ἐπὶ ὅς τις πᾶσι ἀνὴρ ἀδαιμονίῳ. Ἡ δὲ πύθοις ἐὼς ἡλικίας ἀνὴρ ἐχέει βίον. Ἡ δυσχρὴς ὦν πλανήτων δρᾷ πλάησιν,
non est quisquam qui omni ex parte beatus sit. Nam aut bonus natura factus viuendi facul-
tatibus caret: aut ignobilis & humilis natus, agros fertileis & opimos arat.

ABSTVLIT CLAR. CITA MDS ACH.] apud Hom. Achilles ἐμνησθῆναι à matre edi-
tum esse, i. vitæ brevis hominem, dicit: Μητρί, ἵππ' ἔτι μὲν ἔπαις γὰρ μνησθῆναι δαίμονας ἵππ' ἔτι μὲν
ὄφρα

C A R M I N V M
A D M Æ C E N A T E M

Æ G R O T V M.

Od. 17.

A R G V M E N T V M.

Negat se ei superstitem esse.

CUr me querelis exanimas tuus?
Nec Diis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Macenas, mearum
Grande decus* columenq. rerum.
Ab, te mea si partem anima rapit
Maturior vis, *quid moror altera,
Nec carus aequae, nec superstes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
*Vicinusque preces, *supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimera spiritus ignae,
Nec, si resurgat centimanus* Gyas,
*Diuellet umquam, sic potens
Iustitia, placitumque Parcis.
Sex Libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis hora, seu tyrannus
Hesperia* Capricornus unda:
Virumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum, te Iouis impio
Tutela* Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fatis
Tardavit alas, cum populus frequens
Latum theatrister crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra lenasset, *Mercurialium
Custos virorum, reddere victimas,
Ademque votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

137 EXANIMAS] occidis, interimis, seu conturbas, & mentore afficis. M. Tull. pro Milone. *Me quidem, indices, exanimant & interimunt haec voces Milonis, quas audio a sedibus, &c.* Horat. Satyr. 4. lib. 1. *avidus vicinum suum ut agros Exanimat: mortisq. metu sibi parcere cogit.*

NEC DIIS AMICUM EST] à Græcis sumitur hoc loquendi genus, sicut enim illi, οὐ θεοῖς φίλον, id est, non est diis amicum: quod Latine redderemus, non placet Diis. Hom. *ἰλ. η. αἰνέστε ὕμνοι φίλον ἐπὶ δὲ θεοῖσι*, id est, siquidem vobis amicum & iucundum fuerit. idem *ἰλ. ἰω. α. ὅτε πρὸς δὲ θεοῖσι καὶ ἀνθρώποις φίλον εἴημι*, id est, sic utique videtur Ioui potentissimo amicum esse. & Theognis, *ὅς πᾶσι πατὴρ, οἷον ἄλλοισι θεοῖς φίλον*, ὁ Iupiter pater, utinam hoc sit diis amicum, rursum Hom. *ἰλ. α. Διόπαι*

Ἀλλοῖτοι δ' ἦν' ἔστι φίλα φρεσὶ μαρτυροῦναι, id est, semper tibi amicum est. mala vaticinari Plato in Theaeteto. εἰδ' οὐτως, ὁ Θεόδωρος σοὶ φίλος, οὐδ' ἔμοιγε χηρὸν, φασιν οἱ παροιμιαζέται, id est, At si sic, ὁ Th-odore, tibi amicum est, nec mihi inimicum est, vixit in proverbio. Callimachus in Delphico, ἔρεθ' ὅσον με ρέζον, ὁ, ὅ, φίλος. Eurip. Phoeniss. εἰ γὰρ σὺ βέλος ἔσθ' ἔμοιγε, ῥέττε, φίλα, id est Nam quae tu vis, ca mihi mater lunt amica. Hesiod. ἔργα καὶ ἡμέρας οὐδ' ἔργα φίλ' ἔσθαι μιστοῖς ἐχθροῖν, id est, tibi autem amicum esto res modestas, & temperatas ornare & administrare.

MEARVM GRANDE DEC. COL. *[dum] hoc est ornamentum: columnen: hoc est, praesidium,*
& robur. Od. 1. lib 1. O & praesidium, & dulce decus meum.

AN, TE MEAE SI PARTEM ANIMAE] Pithagoricum est hoc, *οὐ μὲν τὰ σώματα δύο, ψυχὴ δὲ μία*, i. corpora quidem duo, animus autem unus.

RAPIT - pilt. 14. r. apto d. fratre dolentio In solabiliter.

MATVRIOR VIS] mors immatura: vel maturior, i. celerior, quàm natura fert.

NEC CARVS AEQVE, NEC, &c.] sensus est: ego nec carus mihi æquè futurus, nec integer, tibi, qui mea animæ pars vna es, sim superstes, quid moror altera?

ILLE DIES VTRAMQUE DUCET] non occides, aut morieris, quin ego eadem fati nescite domicus arque oppressus extinguar. eod. m., quo tu morieris die, moriar: qui dies te eripiet, ille vtrumq; eripiet: ruere aut mori nō potes, quin ego eodem casu labefecturus cōdicam.

NON EGO PERFID. Dixi] i. non ego perierai. translatio ducta à militari sacramento. sicenim loquitur Cæsar lib. 1. de bello ciuili. *Mihi Domitianus sacramentum apud se discretebat.*

IBIMVS, IBIMVS] concinna αὐτὸς πλάσις, id est reduplicatio. sic Alcæus, Δίξαι με νῦν μάζον·
 πῶς Δίξαι λίσσομαι σὺν, λίσσομαι, id est, recipe me commissantem recipe: obsecro te, obsecro. sic
 Oda 10 eiusd. libr. non ego παῖρ· σὺν Σanguί parentum; n. n. ego, quem vocas, Dilecte Macenas obibo.

VTQVMOVE PRAECEDES] vbi cumque, vel quando cumque praecedes. vt annotauimus ad
Od. 16. lib. 1.

SUPREMVM CARPERE ITER] extremum-vixæ diem tecum obire parati. *supremum* valet
 extremum, ut epist. ad Torq. *Supremo* te sole domi Torquate manebo. *carpere iter* autem etiam vsur-
 pavit Sat. i. lib. i. ut pote longum *carpere* iter factum corruptiuss imbr̃i.

CHIMERAE SPIRITVS IGNEAE] Pind. Chimeram appellat ~~supra~~ ^{partem}, i. ignem spi-
ritum, vt diximus supra ad Od. 2. lib. 1. vbi plura de Chimera.

RESURGAT] qui nunciacer à Ioue prostratus. vsurpauit hoc verbum etiam lib. 3. *Od.* 3. *Terfs*
resurgat murum athenen. & c. & Virg. lib. 1. *Æn.* illi fas regnavit surgete Troia.

CENTIMANVS GYGAS] & hoc loco, & Od. 4. lib. 3. ibi Τῆσιν μετάρη. &c. f. cutus erat initio scripturam. quæ in quibuldam libris calamo descriptis reperitur, & quam Priscian. lib. 6. & 17. agnoscit, centimanus Gyges. Præterea Hesiodus Cozum, Briareum, Gygen fratres centimanos facit in Theogon. Αἰῶν δ' αὖ γαίης τε καὶ οὐρανόθεν ἔξωθεν Τρεῖς, πῦλές μεγάλοι τε ἐμὲ βερέμεν, σὺν ἐννοχῶσι Κρόνῳ τε, Βεράριον τε, Γύγην τε ὑπερφύωνας πύκτα, Τῶν δ' ἐκ τῆς πύλῃς ἐπ' αὖθις εἰσάγοντο. Anj autem ex Terra & Cælo nati sunt res filij magni & validi, non nominandæ Cottus & Briareus & Gyges superbi fortis: è quorum humeris centum manus assurgebant, &c. Præterea in ætipes Apollonij lib. 1. scribit Briareum, Ἄερανα, Gygen unum & eundem esse dissimilibus nominibus idem significantibus. illius verba sunt hæc, Βεράριος ἦ ἐν Αἰγυπτῷ ἐν Γύγης αὐτὸς λέγεται σικανίμηνος. Homerus autem Iliad. 6. sub Achillis persona narrat, Briareum centimanum à Thetide euocatum Ioui, cum eum ceteri Dij vincere vellent aduersus illos op. n. tulisse: sic Achilles Thetidi. Αἰῶν αὖ τόν γ' ἐλθὼντα θεῶν ὑπερφύωνας δισκοῖσιν Ὀχ' ἐκ τῆς χροῖος καὶ ἑσπέρ' ἐς μέγαν ἐλόμεναι, Ὁρ Βεράριον κελάνει θεοί. At ex Deaillum (Iouem) profecta vinculis solutus, c. leuiter Centimano euocato in longum Olympum, quem Dij Briareum appellarant. Sed cum hos commentarios iam iam typis, operâ quæ permittere cogitaret, iniectus mihi scrupulus est, ex duob. locis Hor. in quibus nomen Gyges, quamuis ægigas in iis non designaretur, producur. Od. 3. lib. 2. Γυγίης, & Gyges. & Od. 7. lib. 3. Constantium inueniunt fide Gygen: & ex vno Quidiano. in quo gigas idem, qui hoc loco, describitur, Centimanum Gygen, semibonémaq. uirum: Non esse enim vetustum alibi produci idem nomen, alibi corripri: quamuis in nōnullis nominibus propriis hoc sibi venire sciam. Mouit me præterea Apollodorus, cuius hæc sunt verba in principio. Οὐρανὸς ἀστέρας ὅσους ἔδωκεν ἰδμεν ὁ δόσις κήρυον. Γίγας γὰρ Τῆσιν, ἵσταται πρὸς τὸς ἐκ τῆς χροῖος ἀστέρας ἀστροδύτης: Βεράριον, Γόλυ, κήριον: i Cælum, seu Cælus primus totius mundi imperium obtrunxit. cum auctem Terram uxorem duxisset, suscepit ex ea liberos primos, Briareum, Gyam, Cæum: qui centimani sunt appellati. His test. moniis, & argum. adductus, sententiam priorē mutavi, & apud Hor. utrobique centimananum Gygen legendum esse existimaui: quam scripturâ probat item M. Anron. Murcetius, eamq. se in quibusdam veteribus libris reperisse testatur. ego, ne mentiar, nullâ eam reperi, nisi quod in lib. Faël. & vno Varic. hoc nomen in litura, tamquam in luto demersum esse

ex qua suspicari licet initio scriptum fuisse *Gyas*, & postea ab ignaris litterarum depravatum. Hanc igitur scripturam si recipimus, emendandi sunt Hesiodus, & Apollonij scholiastes, & vbi vulgò legitur *Γύγης*, scribendum *Γύης*, eadè que opera puto apud Hesiod. non *Κόϊος*, sed *Κόϊος* legendum esse. Quod autem libri plerique veteres habent *Gygas*, ego hanc scripturam ex depravata antiqua *Gyas* natam esse puto: quamquam si quis eam sequi volet, non repugnabo.

SEV LIBRA, SEV ME. &c.] Mathematici, & Astrologi ab aspiciendo, quo verbo hic utitur Horatius, aspectus appellant: sed ij aspectus intelliguntur stellarum erraticum, inter se non ad homines referuntur: quo modo velle videtur Horat. Ad hunc locum pertinere videntur quæ scribit M. Tullius de divinat. lib. 2. *Sed ut ratione utamur omisi testibus, sic isti disputant, qui hæc, Chaldeorum natalitia prædicta defendunt. vim quandam esse aiunt signifero in orbe, qui Græcè ζωδιακοῦς dicitur, talem, ut eius orbis unaquaque pars alio modo moveat, immutetq; celum, perinde ut quæque stella in iis, finitimisq; partibus sint quoque tempore: eamque vim variè moveri ab iis sideribus, quæ vocantur errantia. Cum autem in eam ipsam partem orbis venerint, in qua sit ortus eius, qui nascatur, aut in eam, quæ coniunctum aliquid habeat, aut consentiens: ea triangula illi & quadrata nominant, &c.* seu me igitur (inquit Hor.) Venus, cui Taurus, & Libra attribuitur, aspicit: seu Mars: cui Scorpius, & Ariet: seu Saturnus, cui Capricornus: nostra astra incredibiliter consentiunt & conspiciant.

FORMIDOLOSVS.] horribilis, metuendus.

PARS VIOLENTIOR NATALIS HORAE.] significat, se eo temporis momento natum esse, quo Mars in orbis signiferi parte sibi imminente, & propinqua fuerit. Est autem Martis stella, vt & Saturni, malefica, & inclemens, Astrologorum sententia.

SEV TYRANNVS HESPERIAE.] id est, qui tempestates in Oceano occidentali, & quous alio mari, excitat oriens: Capricornus autem Saturno acribitur. Aiunt quidam tyrannos, & eos, qui patriam suam antea liberam sibi servire coegerunt, Capicorum pro natalitio signo habere solere: iccirco Capicorum tyrannum ab Horatio appellari, quasi nascentibus ortu suo regnum & tyrannidem promittentem, ac præparantem. [Immo Capricornum iccirco Hesperiz, id est, Italiz, tyrannum dicit, quia Saturnus in Capricorno gravissimas fluvias excitat, vt notat Servius commentar. in lib. 1. Georg. ibi, *Frigida Saturni sese quò stella receperit*, & maximè, inquit ille, in Italia: Vnde & Horatius ait, *seu tyrannum Hesp. Capric.*]

TE IOVIS IMPIO, &c.] Iupiter profer, & salutaris est: Saturnus maleficus, perniciosus, pestilens. significat igitur, cum Mæcenatis ortus, dièsque natalis Iouis, & Saturni sit particeps, Iouis stellam proferam ac salutarem, Saturni inclementiam contulisse, ac discussisse: à Mæcenate denique perniciem ei imminentem, ac præsentem auertisse. Iouis tutela igitur, id est, Iouis stella, quæ te tuetur. Ostendit autem etiam M. Tull. epist. ad Fab. Gallum lib. 7. Saturnum esse perniciosum & inclementem. sic enim ille, *Martis vero signum quò mihi pacis auctor: Gaudeo nulum Saturni signum fuisse. hæc enim duo signa putarem mihi es alienum attulisse:* contra Iouem, salutarem, lib. 6. de rep. *Deinde est hominum generi profer, & salutaris ille fulgor, qui dicitur Iouis, sic Virg. Georg. 1. Frigida Saturni sese quò stella receperit. Iterum M. Tull. lib. 1. de divin. Quid habet astrologus, cur stella Iouis, aut Veneris coniuncta cum Luna ad ortum puerorum salutaris sit, Martisque contraria?* Denique Mars & Saturnus Dij sunt ad eum pugnii: id est, qui habent vim de medio tollendi, quique interficere solent vitæ rationem si aspectu suo, aut radiis suis ortum genituræ attigerint. notat Servius ad Iovem Virgilij locum *Æneid. 4. & dū morientis Elissæ*, & hunc locum proferat.]

VOLVCRISQUE FATI TARD. AL.] & mortis celeritatem, ac propinquitatem retardavit: mortem impendentem & iam iam aduentantem repressit. Quidam libri manuscr. habent, *volucrisque, &c.* [Rectè *sardanius*: quia necessitas fati impediri quidem potest, & retardari: sed non proflus elidi: aut præcidi. notat ibidem Servius.]

REFVLGENS.] suo fulgore contrario fulgens, & Saturno repugnans.

LAETVM THEATR. TER CREP.] tibi applausit, vt supr. Od. 20. lib. 1. *Latius in theatro Cum tibi plausus*. Propert. eleg. 8. lib. 3. *Et manibus sanctos ter crepuere sonos*. Virg. lib. 2. Georg. *hunc plausus hiantem Per cuneos geminatus enim plebsq; patrūq;* Corripuit. ter autem valet, sæpius. vt Od. 3. lib. 3. *Ter si resurgat murus æneæ*. vide quæ annotavi ad Od. 1. lib. 1. si plura exempla requiris.

ME TRVNCS.] de hoc trūco, aut de hac arbore, vide sup. Od. 13. ille & nefasto te posuit diis, &c.

ILLAPSVS CEREBRO.] in Oda supra dicta, te caducum In domini caput immerentis.

SVSTVLERAT.] sustulisset de medio, interemisset. sic Od. 1. lib. 3. *Fulmine sustuleris caduco*.

NISI FAVNVS ICT.] significat, Martis maleficientiam, & iniuriam, cui erat maximè opportunitus, atq; expositus, à Fauno, ac Mercurio esse repressam, ac propulsum: quem admodum & Saturni pestilentiam, quæ Mæcenatis cervicibus impendebat, Iupiter sua præsentia discussit.

MERCVRALIVM.] ingeniosorum, quales sunt poætæ: qui sunt sub tutela Mercurij.

REDD. VICTIMAS.] reddere maiores hostias: reddere autem dixit, quia eas vouerat morbo affectus,

affectus, si conualesceret. Admonetigitur Mæcenatem Horaz. ut voti damnatus, nempe recuperata valetudine, voti se obligatione exsoluat.

Ædémqve vor.] Magni, & clari, & potentes viri, in rebus aduersis, & periculosis ædeis sacras vouebant, si salui euaderent. cuius rei innumerabilia sunt exempla.

PRIMUMVS AGNAM.] ut supra Od. 4. libr. I. Sen poscat agnam, siue malis hadum, humilem autem, i. paruam, & quasi humo propinquam, seu humi repectem: nobis conuenientem scilicet, qui humiles sumus.

Od. 18.

A R G V M E N T V M.

Se in re tenui, sua tamen sorte contentum viuere. at alios nullum edificandi, nullum quærendi, nullum rapiendi modum facere, nihil de morte cogitanteis.

Non obur, neque autem
 Mea renidet in domo lacunar:
 Non trabes* Hymettia
 Premunt columnas ultima recisas
 Africa: neque Attali,
 Ignotus heres, regiam occupans:
 Nec* Laconicas mihi
 Trahunt honesta purpuras clientæ.
 At fides, & ingenl
 * Benigna vena est: pauperemq; diues
 Me petit. * nihil supra
 Deos laceffa: nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 Satis beatus vniciis Sabinis.
 Truditur dies die:
 Nonaq; pergunt interire Luna.
 Tus secunda marmora
 Locas* sub ipsum funus: & sepulcri
 Immemor struis domos:
 Marisq; Baijs obstrepentis vrges
 Summouere* littora,
 Parum locuples continente ripa.
 Quid, quod usque proximos
 Renellis agri terminos? & ultra
 Limites clientium
 Salis auarus? pellitur paternos
 In sinu ferens* deos
 Et uxor, & vir, sordidósq; natos.
 * Nulla certior tamen
 Rapacis Orci sine destinata
 Aula diuitem manet
 Herum. quid ultra tendis? aqua tellus
 Pauperi recluditur,
 Regumque pueris: nec satellites Orci

*Callidum Prometheus**Renexit auro captus hic superbum.**Tantalum, atque Tantalus**Genus coercet. bio* lenare functum.**Pauperem laboribus,**Vocatus. atque non vocatus audit.*

RENIDET] quandam hilaritatem præse fert, vesup. Od. 5. Vi para nocturno renidet Luna maris & epod. Od. 2. circum renidentem Lares. & lib. 3. Od. 6. & adiecit prædam Torquibus exiguis renidet, id est, lætatur, gloriatur. Catullus transfert ad animata, atque ad cò ad homines. Egnatius quod candidos habet dentes, Renidet usquequaq. Id est, ridet. quemadmodum & ridere transfertur ad inanimata. Idem Catull. de nuptiis Pclei. Quem permulsa domus incundo risit odore, sic Lucret. lib. 1. sibi ridet equora ponti. & lib. 4. Vixuenta & pulchra in pedibus Sicyonia rident. Idem ad idem significandum vitur verbo renidendi. lib. 2. Nec domus argento fulget, aurorq. renidet. & Virg. Georg. 2. ac late fluctuat omnis Ære renidenti tellus. Horat. lib. 4. Od. 11. Ridet argento domus. & Od. 4. & pulcher fugatus Ille dies Latio tenebris: Qui primus alma risit adora. Talis est usus apud Græcos verbi γαλῶν. Hesiod. Theog. γαλῶν δὲ τι δῖον πατρὸς Ζηνὸς ἐργαδύπνοιο, γαλῶν ἐπὶ λειοσίῳ Σουδιάρῳ. id est, γαλῶν δὲ γαλῶν πατρὸς, i. risit autem ingens terra. Virg. in Meliboeo, omnia nunc rident.

LACVNAR.] laquear. vitur M. Tull. Tusc. 5. in hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunar, seta equina appensum demitti iussit. Virg. lib. 8. Æneid. Erigitur, ummiqu. foris laquearia testis. ad quem locum Servius hunc locum profert.

NON TRABES HYMETTIAE PREMUNT] id est, non trabes ex monte Hymetto petitz, columnis è lapide Numidico ab vltima Africa deuectis inniuntur. trabes autem Hymettias vel ligneas intellige, puta abiernas: vel marmoreas; vt alij volunt, quod ego magis probo. Plin. quidem lib. 36. cap. 3. columnas Hymettias marmoreas commemorat: ne cui fortè hoc mirum, aut incredibile videatur. quod cum apud me Turnebus collega meus vir doctissimus legisset, retulit in Aduersaria sua, & vt aliquid amplius dixisse videretur, locum Plinij commemoravit, quem satis habui lectori indicare.

NEC ATTALI IGN. HER.] significat, se neque vi, neque blanditiis, neque aliis malis artibus, ac rationibus cuiusquam diuitis hereditatem expugnasse, quemadmodum populus Rom. Attali regis Pergami hereditatem sibi vendicauit, vt scribit Iul. Florus lib. 58. & simul auaritiæ populi Rom. obscure notat, qui reges non solum armis & ferro, & aperto Marte, verum etiam simulatione iuris, & fraude, regnis autis euerterit, non dissimile est, quod ait M. Tull. de regno Alexandrino in orat. Agr. contra Rull. quæ verba liber hoc loco ascribere, vt quibus ex iis intelligat, multa regna non testameti, aut victoriæ iure ad populum Rom. venisse, sed populum Rom. quo iure, qua iniuria omnium regum, ac liberorum populorum bonâ appetuisse, & conciliaisse, sicigitur M. Tull. Qui enim vestrum hoc ignorat, dici illud regnum testamentis regis Alexandrini populi Rom. esse factum? hic ego consul populi Rom. non modo mihi iudico, sed ne quid sentiam quidem, profero. Magna enim mihi res non modo ad statuen dum, sed etiam ad dicendum videtur esse. Video, qui testamentum factum esse confirmet: auctoritatem senatus extare hereditatis aditæ scitio, tum, quando Alexandro mortuo legatos Tyrum misimus, qui ab illo pecuniam depositam vestra recuperarent, &c. mox sequitur, Dicitur contr. i. nullum esse testamentum: non oportere populum Romanum omnium regnum appetentem videri: demigraturos in illa loca: nostros homines propter agrorum bonitatem, & omnium rerum copiam.

NEC LACONICAS MIHI] sic habent omnes nostri libri: nullus, Laconias:

TRAHVNT] nent. ex quo per translationem tracta oratio appellatur, id est, non vehemens, non contorta, non interrupta, neque conclusa: sed fluens, & continens, & fusa. Cic. de Or. 2. verbo autem ratio, & genus orationis fufum, & cum lenitate quadam æquali profuseps. Idem in perfect. orat. sed in his tracta quadam, & fluens expetitur, non hac contorta, & actus oratio. & tractus verborum apud eundem libr. 2. de orat. ad Qu. Fratrem, qui timor? quæ dubitatio, tractusq. verborum? sententia autem huius loci hæc est: meorum clientium vxores lanæ mihi non carpunt, neque nent, ex quibus mihi consiciantur togæ prætextæ cum obtinuerim magistratum.

CLIENTAE] ita admonere esse legendum Carisus lib. 1. his verbis. Clientis communis est. Innotuit tamen & clientem apud Afranium in Pompeia interim tua clientem, & apud Horatium, Nec Laconicas mihi Trahant honeste purpuras cliente. Atque hæc sunt annorata à M. Antonio Mureto. Verum quod ad hanc scripturam attinet, tam in vno duntaxat libr. vetere reperit: ôq. Varicano: quem tamen

tamen conturperat nescio quis imperitus litterarum, adiecta s. *Plaut.* quoque videtur hoc nomine in *Rudente*, *Beas factum*, & volupe est mihi, *hodie bin mulierculu Totulisse auxilium iam clientas repari.* & in *Mil. glor. habeo occillam clientam meam.* Denique ita legit *Rorphir.* siue quis alius *Pseudoporph. BENIGNA*] larga, affluens, abundans. vide quæ diximus ad *Od.* 17. lib. 1.

VENA] epist. de arte poet. *ego nec studiwm sine dimite vena.* *Nec rude quid profero video, ingenium.*

NIHIL SVPRÀ DEOS LACRESSO] non fatigo deos precibus, ut plura donent. sic enim sapienter locutus est. *Od.* 1. lib. 1. *prece qua faigant, &c.*

NEC POTENTEM AMIC.] potentem amicum & *ἐπὶ τῷ φίλῳ* appellat. sic autem licet eos hodie appellare, qui coluntur à tenuioribus spe utilitatis allicui: non autem dominos, cum his temporibus seruorum vix sublati sit. sic idem epist. ad *Loll.* 1. lib. 1. *Tu cede potentu amici Latibm imperiis.* idem appellatur rex, & ab ipso *Hor.* & à *Plauto.* nempe qui alit inferiorem. fortasse autem *Mæcenatem* significat.

SATIS BEATVS] agro *Sabino* contentus, & ita beatus.

TRVBITVR DIES DIE] i. diem dies excipit: diem hesternum hodiernus expulit, hodiernum trivissimum crastinus exturbabit. significat vitæ nostræ curriculum esse brevissimum, & temporis cursum celerrimum.

NOVAEQUE PERGVNT INTERIRE LVNAE] novæ lunæ primum complentur: deinde decrescunt, atque intereunt, & rursus oriuntur novæ menstruo spatio confecto, ut *Od.* 7. lib. 4. *Dum tamen celeres reparant caelestia lune.*

TV SECANDA MARMORA LOCAS] i. tu cōducis operas mercenariorum hominum, qui tibi marmora cædant ad ædificandum: vel cum redemptore aliquo pacisceris certa mercede, qui secunda curet suo periculo. sic loquuntur Latini: *loco opus faciendum*, i. conduco eius operas, qui faciat opus: vel redemptori negotium do operis facienti.

SVB IPSVM FVNVS] paulū antè fuus: ut sup. *Od.* 9. lib. 1. *Lenesq; sub noctem susurri.*

ET SEPVLCHRI IMM.] i. & oblitus breui esse moriendum, & ita cogitandum esse de sepulchro excitando, ædificas domos, quasi immortalis futurus. 141

BATIS OBSTREPENTIS] sic *Od.* 14. lib. 4. *qui remotu Obstrepit Oceanus Britannū.*

VAGES SVMMOVERE] i. in eo occupatus es, eiq; operi iussas, in eam curam totus incurbis, ut summoveas maris littora quæ iactis ultra litus in mare molibus ædificas. Varius est autem verbi *urget* vsus apud hunc poetam. *Od.* 6. lib. 1. *Quin multa gracilis te, puer, in rosa. Persiusque liquidum urget odoribus?* urget, i. arcet amplectitur *Od.* 2. 2. eiusdem, *Quod latius mundi nebula, m aliūq; Iupiter urget,* i. occupat, circumfundit. & *Od.* 9. huius libri, *Tu sum per vrages stibilibus modis Mysen adentum,* i. insequeris, quod perinde est, ac si diceret, tu assidue eius mortem luges, ac deploras. & *Od.* 14. lib. 1. *Ergo Quincilium perpetuum sopor Urget?* i. opprimit, occupat, detinet: aliter *Sary.* 3. lib. 1. *pudor, inquit, se malum urget.* ibid. *et medicum urget.* & *Sary.* 3. lib. 1. *optimus ille est, Qui minimus urgetur.* & epist. ad villicum lib. 1. *et tamen vrages lampridi: m non iacta ligonibus arua.* & *Sary.* 7. lib. 2. *Paras hominum vitium gaudet constanter,* & urget *Propositum*, i. persequeris in suscepto, & proposito cōfilio: & *Od.* 17. epod. *Urget diem nox, et dies noctem,* i. siue vlla intermissione excipit, ac subsequitur. *Germanus Valens*, ut *Horatij Flacel*, aliorumque elegantium & politorum scriptorum, ita & *Virgilij* studiosissimus, indicavit mihi, cum forte hunc locum vnā legeremus, etiā apud *Virg.* huius verbi usum esse variū ac multiplicem. Sic 9. *Æneid.* *Veste togens, tibi quam noctem sistina, diēsque Urgebam,* & ita curas solabar anilen. Idem 7. *atriam sed yurgite ab alto Urgeri volucrum rancarum ad littora nubem.* *Georg.* i. namq; urget ab alto *Arboribusque, fatiisque.* *Notus pecorūque sinister.* & lib. 4. *Cecropis innatus apes amor urget habendi.* & 3. *oculos stupor urget inertem.* *Æneid.* 10. *Olli duræ quies oculos et ferreus urget somnus. ibi ferro rāpenda per hostis Est via, quā globum ille virum dēssim: m urget,*

PARVM LOCVL. CONT. RIFA.] terra continente non contentus, in mari ædificas, & mari ipsi litus adimis, ut *Od.* 1. lib. 3. *Contracta pisces aquora sentiens, lactum alium mollibus eandem cupiditatem reprehendit.* *Od.* 24. lib. 1. *Camenis licet occupas Tyrrhenum emine tuū, et mare Appulicum, &c.*

QVID, QVOD VSQVE] Quid quod assidue vicinorum tuorum possessiones, & agellos reuulsis terminis occupas? [Quod vetat *Phocyl.* hoc versu, *Αγρῶ γειτονικῶν δόλιχον, μήτ' ὀφθαλμοῖς.*]

ET VLTRA LIM. CLIBN.] cum eos defendere, ac tueri debeas. lege annot. ad illum locum, *postico falle clientem*, epist. ad *Torquatum.* *Si potes archaico* lib. 1. epist.

PELLITVR PATERNOS] Sic *Sallust.* bello Jugurth. *Inter ea parentes, aut parvi liberi militum, ut quisque potentiori affinis erat, sedibus pellebantur.*

R. O. S. D. A. D. MANET] diuiti imminer, parata est. Sege anno, ad *Od.* 28. lib. 1. licet (inquit *Hor.*) in mari, & in alieno solo, iustis, & veris dominis eiectis, atq; exturbatis, ædifices: nulla tibi tamen certior domus parata, ac reserata est, q̄ inferorū sceleris per verba illa *finis Orei*

*destinata, intelligo domicilium ultimum diuiti paratum. finem vsurpatis in genere sermone, vt Od. 17. epod. Ques finis, aut quod me manet stipendium? Sed lectorem celare non debeo. Seruium ad illum locum Virg. Æneid. 6. Sedibus hunc refer ante suis, videri legisse hoc loco sede destinata, non, vt habent omnes libri. *huc*. sicut enim ille: aut dicit, refer hunc naturalibus sedibus terra. Nam in aqua perierat. verum tamen illud est, vt intelligamus, eam dicere, Sepeli eum. Nam sepulcrum sedes vocatur. Horat. Nulla certior tamen Rapacu Orchi sede destinata aula diuitum manet Herum. Item Orcum, rapacem appellat vel quia Proserpinam rapuit, vel quia mortaleis omneis rapit. Nam metis Orcus Grandia cum paruis non exorabilis auro, vt est in epist. 2. lib. 2. in extr.*

ARGVA TELLS PAUPERI] sic supra Od. 17. lib. 1. Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas, &c.

REGVMQVE PVERIS] i. & regum filiis: vt Od. 12. lib. 1. Dicam & Alciden, puerosque Leda: & eiusd. Od. 19. Thebanasq. inbet me Semeles puer. [Sed non celabo lectorem, meminisse me, in duob. cod. Vatic. & in Faern. scriptum videre, Regumq. natu. quomodo & postea scriptum reperi in vno Nicotiano, Cleric. Russardino, meo.]

SATELLES ORCI] Charon, Orchi minister epist. 1. lib. 1. Virtutis vera custos, rigidusq. satelles. Alij tamen Cerberum significari volunt: à quibus dissentio, adiunxit me verbum *venena*, quod statim sequitur, quamquam (ne quid dissimulem) in quibusdam libris veteribus scriptum reperi *Remisit*.

CALLIDVM PROMETHEA] Hesiodi epitheta expressit *πικίλος*, id est, varium, *πικίλοισιν*, & mox *πικίλοισιν*: id est, varia consilia capientem, & variè consultatorem, seu varium in consultando. [Fertur Prometheus, vir prudentissimus, & consultissimus fuisse. Quapropter etiam dictus est *δῶν ἡ ἀπομυθίας*, id est, à providentia, vel *δῶν ἡ ἀπομυθία*, à prae discendo, seu praeintelligendo, vt notauimus ad Od. 1. 6. libr. 1. Idem primus astrologiam Assyriis indicauit: quam residens in monte altissimo, Caucaſo, magno studio, magnæque cura, & sollicitudine deprehendit, deprehendit & fulminum rationem, hominibusq. aperuit. vnde ignem celestem furatus esse dicitur, de eodem plura ad Od. 3. lib. 1.

142 AVRO CAPTVS.] nec orcus ipse auro capitur: vt epist. ad Iul. Flor. lib. 2. si metis Orcus Grandia cum paruis non exorabilis auro: vid. annot. ad Od. 14. huius lib. Non si teneas, quotquot erit dies, &c.

TANTALVM] Vlyſſ. 11. 1. narrat Alcinoos se Tantalum vidisse apud inferos iis poenis affectum, quibus omneis auaros plecti scribit Hor. Sat. 1. videto quæ annotauimus ad illi locum.

TANTALI GENVS] Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem.

HIC LEVARE PVNCTVM, &c.] *audis lenare*, id est, audit vt leuet. Siue mortem optet, siue extimescat, & horreat pauper aliquis, & calamitosus, continuo aderit illa, vt cum calamitate leuet, ac liberet. *omnium enim rerum mors est extremum*, vt ait M. Tull. epist. ad Toranium. libr. 6. Et Demosth. orat. *ὅτι τῶν πάντων, πάντων ἀπάντων ἀπὸ τῆς θανάτου*, id est, extremum omnibus hominibus est mors. quem locum mox integrum afferemus. & M. Tull. Catil. 4. *mors est aut necessitas nature, aut miseriarum quies*. Et Eurip. *τὸ γὰρ θάνατος, καὶ αὐτὸ μέγιστον φάρμακον τοῖς πᾶσι* i. mori enim maximum malorum medicamentum existimatur.

VOCATVS, ATQVE NON VOC.] natum ex Apollinis oraculo Lacedæmoniiis reddito *ἀνδρὸς τι καὶ ἀκατάστους θεὸς παρὶς αὐτῷ*: id est, vocatus, & non vocatus, Deus aderit.

I N B A C C H V M.

Od. 19.

A R G V M E N T V M.

Sibi licere Bacchi laudes, vt eius numinis pleno & concitato pectore, canere.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem: credite posteri:

Nymphasq. discentis, & aureis
Capripedum Satyrorum acutus.

Enx, recenti mens trepidat metu:

Plenusq. Bacchi pectore* turbidum.

Latatur.

*Latatur eno, parce Liber,
 Parce grani metuende thyrsi.
 Fas perniciosus est mihi thyadas,
 Vinique fontem, lactis & uberes
 Cantare riuos: atque truncis
 Lapsa canis* iterare mella.
 Fas & beata* coniugis additum,
 Stellis* honorem, testaque Penthei
 Disiecta non leni ruina,
 Thracis & exitium Lycurgi.
 Tu flactis amneis, tu mare barbarum:
 Tu separatis* unidui in ingis
 Nodo* coërces viperino
 Bistonidum sine fraude crineis:
 Tu, cum parentis regna per arduum,
 Cohors gigantum scanderet impia,
 Rhœcum retorsisti leonis
 Vuguibus, horribilibus, mala:
 Quamquam chorœis aptior, & iocis,
 Ludique dictus, non sat idoneus
 Pugna ferebaris: sed idem,
 Pacis eras, mediusque belli.
 Te vidisti* insons Cerberus aureo
 Cornu decorum, leniter atterens
 Candam, & recedentis, trilingui
 Ore pedes, tetigisse crura.*

— BACCH. IN REM. CARM.] poetæ, vates, ebrii, amantes, & similes multa sibi videre videntur, quæ reuera non vident. Sic igitur Horat. Bacchum carminum doctorem, & satyros cum Nymphis auditores & discipulos vidit.

CREDITE POSTERI] *credat Iudex Apella, Non ego.*

CAPRIPEDVM SATYRI] lubet ad hunc locum ea ascribere, quæ Pausanias in Articis narrasse à quodam Euphemo Care de satyris accepisse. Dicebat igitur Euphemus (inquit Pausanias) cum in Italiam nauigaret, se vi ventorum, & tempestate abreptum, à recto cursu longè admodum aberrasse, atque in mare pæsegrium, & inauditum, in quo denique nauigari non solet, delatarum esse: in eo mari infulas esse multas desertas atque incultas, in quibus habitarent tamen homines feri, & agrestes, & rufi: quibus caudæ non multo caudis equinis minores ad coxas usque propenderent: insulas autem illas appellari Satyridas. Hæc Pausanias. reliqua de satyrorum profusa libidine, turpissimæque contumelia, & petulantia in mulierem illam barbaram illis traditam ac permiscam, pudore reuocatus non persequar. Nonnulli scriptores, Satyros dicunt, esse tamquam Silenos & Panas, eosque ad libidinem & rem Venerem admodum propensos esse: satyrosque *δαίμονες* esse appellatos, quæ vel est inflammata rei veneris cupiditas, vel *πίος*, id est, *θεῖον ἄρρεος μέλος*: membrum virile. Batus quidem ille apud Theocritum *οἶος*, *αἰ*, caprarium quendam libidinosiorem, dicit genere & cognatione cum Satyris, aut Panibus esse coniunctum, atque etiam cum illis libidine certare posse. *Εὐν' ὃν ἄνθρωποι φιλοῖσιν τὸ τι γάμος ἢ Σατύριον ἢ Πάναν, ἢ Παιῶνα ἡγεῖται μέγιστον ἱερὸν*. Capripedes autem etiam Lucretius appellat libr. 4. Hæc loca caprides Satyros, Nymphasque tenente Finis imi fingunt. vterque expressit epithetum Græcum *αἰπίπιδος*, seu *αἰγυπιδος*, seu *αἰγυπιδος*: quamquam hoc postremum, non capripedes, sed capricruos significat.

ACUTAS] attentas, ad audiendum erectas. hic satyri, Bacchi sunt auditores: Bacchus doctor: alias iisdem auditoribus Silenus doctor: ut apud Virgil. in Sileno. vel dic propriè acutas *αἰσώτες*. Nam satyri *ἰσώτες* & *ἰσώτες* etiam à Luciano dicuntur.

Ev o r] *Ev o r* vox est Bacchantium mulierum. Paus. in Messen. scribit, montē quendam Icheniē

vrbi vicinum Euan appellatum ab ea voce Bacchica, quam Bacchus ipse, & mulieres cū eo bacchantes illo primum loco ediderunt.

TRIPIDAT] tremit, conturbata est.

PLENŌQUE BACCHI FACT.] concitato, commoto. Od. 15. libr. 3. *Falso thyrsos vilis concita tympano.*

TURBIDVM LASTATVR] lætitiæ efficitur turbida, minimèque liquida. huius similia multa loquendi genera collegimus suprà ad Od. 22. lib. 1.

PARCE GRAVI MET. TH.] metuendus est Bacchus, quia offensus, furore menteis concitat ac perturbat placatur autem, lætitiæ, & voluptate afficit. notat Seruius ad illum Virg. locum. *Æn. 1. Assu lætitiæ Bacchus dator,*

THYRSO] à thyrsos, quæ erat virga, seu hasta Bacchica, thyrsigeri dicti: *ὑψήθη θυρσος* appellant Græci. thyrsos *pampyras hastas* vocat Virg. *Æn. 7.*

FAS PERVICACIS] fas est, *δυνατός* est. vt Od. x1. lib. 1. Vult autem, ex eo, quod possit Bacchi Thiadæ, & mysteria cantare, se poetam Deo dignum existimari: & ita sentit Porphyr. alij (quos non refello) *fas est*, hoc loco, valere volunt idem, quod, *licet*.

PERVICACIS] proteruas, pertinaces, impudentes. Nonius autem *peruicax* ait esse laudi, *peruicax probo*. libr. 3. Od 3. Musam suam *peruicaciam* nominat. *Defino peruicax Reseruo sermoneis Dorum.*

ITERARE] iterum atq; iterum cantare, vt suprà dixi annot. ad Od. 7. lib. 1.

VINIQUE PONTEM, LACT. ST] videtur planè Horatius, cum hæc de fontibus vini, lactis, mellis scriberet, locum illū Eurip. in Bacch. habuisse sibi ante oculos propositum, vbi Baccharum alia saxum thyrsos pulsante fons aquæ profluit, alia in terram thyrsulum denicantem. fons vini promanat: alia lactis cupidæ summis digitis terram scindentes, lactis copiam habebant: ex thyrsis autem edactis mellis riuus fluebat. Sic Eurip. *Θύρσον δ' ἵς λαβόντες ἐκαστοὶς πίεται, Ὅθεν ὁρεσίδης ὑδάτος ἀπηθάρσινος. Ἀλλ' ἡ νύκτα ἵς πίνει καὶ ἡμέρα. Καὶ τῇδε πρὸς τὸν ἑσπερινόν οὐκ ἔστι. Οὐκ ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ πόντος παρὲν, ἀπὸ τοῦ δακτύλου δὲ γαῖαν χθονὶ, Γαλακτος ἐσθλὴν ἀχρὸν ἢ κισσὸν ὅθεν ἑσπερινὸν γλαυκὴν μέλιτος ἱσχυρὸν ποίει.*

BEATÆ CONVIGIS] Ariadnæ, quæ quemadmodum Thesei amore capta. Minotauri fratris interficiendariam ac viam ei ostenderit, ab eoque postea Athenas reuertente relicta sit: quas, & quàm lugubres querelas effuderit: postremo, vt eam sibi Bacchus vxorem adoptarit, elegantissimis versibus explicat venustissimus poeta Catullus: quamquam hoc vltimum de Baccho copiosus persequitur Ouid. metamorpho. 8. & Eustat. ceterique Homeri interpretes. Hæsiotus item eandem fabulam tangit in Theogonia: *χρυσέμενος ὃ Διόνυσος ξανθὸν Ἀριάδην Κρήν Μίνωος θυγατρὸς πεινήσει· αἰχμὴν Τρωὶ οἱ ἀχαιῶται· ἔα γὰρ θῆλα κροῖσθης*. id est, Dionysus autem aurea coma flauam Ariadnam Minois filiam teneram sibi sumisit vxorem. Hanc autem ei immortalem, & senectutis expertem fecit Iupiter. Hæmerus autem *ὁδὸν αὐτῇ*. longè alia narrat de Ariadna: nempe eam à Theseo quidem esse à Creta Athenas adiectam: verum nullum fructum, nullamque voluptatem illum ex eo facto esse consecutum: propterea quod eam Diana impietatis apud se à Baccho accusatam, quia in eius templo rem cum Theseo habuisset, interemit. Homeri versus sunt hi, *καλὴν δ' Ἀριάδην Κρήν Μινωέας ἰδοόφρονος ἡν ποτιθέσθης Εὐκράτης ἐς γούρον Ἀθωαίων ἱερῶν Ἡγέμεν, ὃ δ' ἀπὸ τῆς πατρὸς δέ μιν Ἀργεῖος ἔκλε. Διὶ δὲ ἀμφιγυρῇ Διόνυσον μετρίεσσι, &c.*

ADDITVM STELLIS NON.] coronam, quam Bacchus Ariadnæ à serapeæ donauit, quamque postea ceteri dij Baccho gratificari cupientes, inter sidera collocauerunt. de qua sic Arat. *Ἀδὲν καίκετος σίφωρος, τὸν ἄγαυος ὄφης Σήν' ἔμενοι Διόνυσος ἀπὸ καρχήδης Ἀριάδης, Νύκτ' ἐπιπρίφει* *καμαχέτος ἐδ' αὐτοῖς*. i. sibi & illa corona, quæ Dionysus admiratione dignus, seu admirandus, signum fecit sui in Ariadnam mortuam amoris, vertitur in tergo laborantis imaginis.

TECTAQVE PEN. H. DIS.] Pausanias hæc de Pantheo scribit in Corinthiacis: illum tum alia in Bacchum autum esse, atque adinuisse per contumeliam, tum ad extremum in Citheronem ascendisse, vt mulieres Bacchantes, in quibus erat mater, vxor, & soror, spectaret ita arbore conscensa, quæ ab illis fiebant, prospexisse: illas autem simul atq; eum viderunt, Pentheum discerpisse, & viuentis adhuc ac spirantis membra alia aliò distraxisse. Plautus in Mercat. *Pentheum discerpisse aiunt Bacchus: nugas maximas fuisse credo, prout, quo pacto ex diuorij distrahet. lege eadem de re Philostratum in Imaginibus & Euripidis Bacchas, & Ouid. Metamorph. 3. Diceamus & nonnulla ad Sat. 3. lib. 2. Fuit aut. in Pentheus rex Thebarum epist. ad Quint. lib. 4. Vir bonus & sapiens audire dicere. Pentheus Rex Thebarum, &c. dementem appellat Virgil. libr. 4. *Æn. Eumenidum veluti dæmonis videt agmina Pentheu, & solę graminum, & duplicis se ostendere Thebo.**

NON LENE KYMA] sic legendum, & ita habent aliquo: lib. manuſc. non lenis ruina autem intelli-

intelligenda, aspera, ferus, ἀλυστή, & ab irato atque adeò iracundo deo illata: quemadmodum sup. Od. xxvii. lib. i. dementis ruinas appellauit, quas demens Cleopatra minabatur vrbi. & ibid. pauimentum superbum, pauimentum domini superbi.

THRACIS ET EXIT. LVC.] Homerus *iliad.* ζ. Diomedem facit à Glauco quærentem qui sit, Deúsne aliquis cælo delapsus, an mortalis. nolle se cum Diis immortalibus decertare. non enim Lycurgo Dryantis filio suam amentiam bene processisse, qui cum Diis contenderit, eorumque inimicitias sibi conflauerit, Bacchi nutricibus in fugam versis, Bacchóque ipso perterritus, atque in mare compulso. Lege Homerum & Eustathium ad eum locum.

EXITVM] pessimum exitum. Festus. Has suæ impietatis pœnas dedit Lycurgus, quòd oculis à Ioue priuatus est, atque etiam vita. Homerus *iliad.* eodem lib. Τὸ μὲν ἵπτε' ὀδύσσε' ἡοιρῆα ζώοντες· καὶ μὲν τυφλὸν ἦν καὶ πόδας, εἰ δ' ἄρ' ἐν δῶδε ἦν, ἐπεὶ Ἀθηναίους ἀπὸ χηρῶ πάνσι θοοῖσι: id est, ei postea irati fuerunt dii facile, & placide viuentes; Eúmque cæcum fecit Iupiter Saturni filius, neq; ille diu vixit, quoniam diis omnibus immortalibus inuisus fuit. alij dicunt ab ipso Bacchó fuisse interfectum.

TV FLECTIS AMN.] *tu vertis flumina retro*: vt loquitur Virg. lib. 4. *Æneid.*

VIVIDVS] vino madidus, βεβρωγμένος. Od. v. lib. 4. *dicimus vuidi*, Cum sol Oceano subest.

NODO COER. VIPER. BISTON.] colligis in nodum, Thraciarum mulierum bacchan-
tium comas, earumq; caputibus serpenteis coronarum instar imponis.

SINE FRAUDE] id est, sine villo damno. impunè, sic carm. sæcul. *Cum per ardentem sine fraude Troiam Castus Aeneas patris superstes Liberum munivit iter.* Tit. Liuius lib. 34. *nilul praterd cum consule pacti, quam ut sine fraude Punicum emitteretur praesidium, ad consulem transulerunt signa.* Sed quòd ad Bacharum crineis attinet, Euripid. in Bacchis ait Bacchum ipsum statim vt è semore Iouis editus est, serpentibus fuisse coronatum. *εὐφρόσεν τε δραχόντων εὐφροῖς ἴσθιν ἀρετῶν ἡροτέφει μαυρίδης ἀμφὶ δάκνοντι πλοκήρῃς.* id est, Et coronauit eum serpentium coronis. hinc agram Menades ferarum nutrices crinibus implicat. est autem ἀρετῶ serpentis genus: quo nomine Demosthenem aiunt esse appellatum.

TV, CVM PARENTIS, &c.] Cum in Phlegra Dij cum Gigantibus ancipiti prælio diu decertassent, aiunt Terram Ioui dixisse non aliter Deos Gigantibus superiores futuros, nisi duos semideos sibi belli socios & adiutores adiungerent. Ita Bacchus & Hercules arcessiti sunt: quorum opera & virtute Dij immortales victoria sunt potiti. De Hercule autem supra Od. xii. *Domitos Hercule manu Telluris iuuenes.*

COHORS GIGANTVM SCAND. IMPIA] eò impia, quòd cum diis pugnarit. ex quo *ἡεροχῆν*, id est, cum Diis pugnare.

RHOECVM] de quo Od. iiii. lib. 3.

LEONIS VNG. HORR.] aiunt enim Bacchum specie leonis induta, cum Gigantibus decertasse, eosq; vnguibus. & dentibus, tanquam leonem, deuicisse.

QVAMQVAM CHOREIS] Lucianus in eo dialogo, qui inscribitur *Θουσελάλια*, ἡ Διόνυσος, scribit, Bacchum, bello aduersus Indos suscepto, exercitu iam in Indiam adducto, ab illis initio contemtum, ac derisum esse, quia totus ille exercitus partim ex mulieribus bacchantibus, partim ex iuuenibus rusticis, nudis, còrdaca saltantibus (est autem cordax mollis & lasciuæ saltationis genus) edera coronatis, furiosis, atque insanis constare videretur: sed ad extremum illos vim, & potentiam Bacchi suo magno malo sensisse.

PACIS ERAS, MED. QVE BELLII] id est, vtilis eras ad bellum, & ad pacem: ad vtrumque aptus & paratus eras, siue pax colenda, siue bellum gerendum esset. vel hoc significat, vinum modò homines ad arma, & pugnam excitare: modò etiam feros & immitēs animos domare, lenire. & mitigare.

TE VIDIT INSONS] ita te vidit, vt tibi nulla ex parte nocuerit ad inferos descendenti. [Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. *Æneid.* 4. *Et nunc magna mei sub terras ibit imago.*]

CORNU DECORVM] Baccho cornu tribuunt poëtae, quòd ij, qui liberalius biberint, ad vim & pugnam parati sunt, atque instructi: ob eandemque rationem Bacchum tauro, & pardalo similem faciunt, vt scribit Athen. lib. 2. his verbis. καὶ ταῦρον παρὰ τὴν ζῴοντι τὴν Διόνυσον, καὶ παρὰ δαί, καὶ τὴν πρὸς βίαν τρέποντι τὰς ἐξοισαίνουσας. εἰσι δ' οἱ καὶ θυμικὴ γίνονται. τοιοῦτος δ' οὗ ταῦρος. Εὐραπίδης, ταῦροι δ' ὑδραῖες καὶ καὶ κύρως θυμὸν ῥῥοι, &c. id est, Tauro similem faciunt Dionysium, & pardali, seu pardo, propterea quòd qui supra modum vinum biberunt, ad vim se conferre soleant. sunt & qui iracundiores euadant. talis autem taurus. Euripides, Tauri autem proterui & petulantes, & cornu intentato iracundi. Propert. lib. 3. *Quod superest vita, per te tua cornua viuam.* *Virtutis agne, Bacche, poëta ferar.* Festus item scribit, cornua, Liberi patris simulacro adiici, quòd homines nimio vino truces fiant, vt belluz. Euripides Bacchis, Bacchum *ταυρόκερον* θῖον, id est, 145

taurinis cornibus præditum appellat & Eustathius ad hunc locum *ἰλιάδ. β. ἡνὰ ξυνάγει μὲν αὐτὸν*, &c. notat, Bacchum cognomento dictum esse *ταύρον κέρας ὄον*, id est, taurum cornigerum, quia vino madidi ad arma capienda sint prompti & parati. Idem ad alium locum *ἰλιάδ. γ. sub principium*, admonet, Bacchi statuam apud Cyzicenos specie tauri positam esse, & *καὶ ἐν τῷ Πρωτῷ*, id est, cornutum fingi, eundemq; taurum appellari, vel quod ebrij sint pugnaces, & ad pugnam dum expediti, vel quod veteres cornibus pro poculis uti solebant. huc pertinet illud, quod est *Od. xxi. lib. 3. & addu cornua pauperi, Post te neq; iratos trementi Regum apices, neq; militum arma.*

LENITER ATTERENS CAVD.] id est, adulans. Adulatio (inquit Festus) proprie blandimentum canum est. Accius, Prometh. *sublimè auolans Pennata cauda nostrum adulat sanguinem.*

ET RECEDENTIS, TRILINGVI ORIS PEDES] & ore suo trilingui tuos pedes, tuâque crura redeuntis ad superos demulcit: quod est in cane amoris & gratulationis argumentum: neque hoc nisi dominis, aut certè notis facere solet, ut scribit Plato *politic. lib. 2. & M. Full. de nat. deorum. lib. 2. canum tam fida custodia, tamq; amans dominorum adulatio.* Bacchum autem etiam ad inferos descendisse, ut uxorem Ariadnen reduceret, fabulantur poëtz. Et Pausanias in Corinthiac. scribit, se Alcyoniam paludem vidisse, per quam ille descendisse dicitur: de cuius immensa altitudine vide apud eundem ibidem.

A D MÆCENATEM.

Od. 20.

A R G V M E N T V M.

Famam suam æternam fore.

Non vsitata, nec tenuis ferar
 Penna *biformis per liquidum athera
Vates: neq; in terris morabor
Longius: inuidiaq; maior
*Urbeis relinquam. non ego *pauperum*
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte Macenas, obibo:
Nec Stygia cohibebor vnda.
*jam iam *residunt cruribus aspera*
*Pellex: & album mutor in *alitem.*
**Supernè: nascunturq; leues*
Per digitos, humerosq; pluma.
jam Dadalcœ ocyor Icaro,
*Visam *gementis littora Bospori,*
Syrteisque Getulas canorus
Alas, Hyperboreosq; campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum.
Marse cohortis, Dacus, & ultimi
Noscent Geloni. me peritus
Discet Iber, Rhodaniq; potior.
Absint inani funere nania,
Luētusq; turpes, & querimonia.
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supernacuos honores.

NON VSITATA] significat Horatius, sibi suos versus, suâque poemata nomen immortale peperisse, se seque exteris, atque adeo barbaris nationibus nobilem & clarum futurum, nomen denique suum toto orbe terrarum celebre & gloriosum fore. sic Theognis significans suis versibus Cyrno nomen immortalitatem esse comparatam, dicit se talem si alius dedisset, qui-

bus animum in motem sublimis totum orbem terrarum peragraré, & mare immensum atque infinitum peruolare possit, &c. *Σὺ δὲ ἔγωγε πῶς ἴδωμαι, σὺν οἷς ἐπ' ἀπείρονα πόντον Πανθήσῃ καὶ γλῶσσῳ ἀνείρεσθαι* *Εὐρύδιος, θυνάος ἢ καὶ εἰλαπίνης περὶ ἑσθ'· Εὐ πάντας, πολλὰ δ' αὖ καὶ ἄλλους ἐν τῷ κοινῷ ἰδέσθαι*

Domani tibi ego penitus, quibus aequora uelam,

Et terras omnes peruolitare queas :

Et cum sit epula interfis perpetua fama

Multorum assidue postum in ore uirum.

Iam Plato in Phædro scribit, *τὴν τοῦ πῆρος φύσιν καὶ ἐννοητικὴν καὶ μέγιστον τοῦ θεοῦ*, id est, alæ naturam commune aliquid habere cum Deo.

BIFORMIS vates lyricus, & satyricus. alij quia nuper homo, nunc ales. à quibus dissentio.

PER LIQVIDVM AETH. Virg. *Æneid.* 7. *Stridore ingenti siquidem trans aethera uellit, &c.*

INVIDIA QVÆ MAIOR] superior. sic *Od.* III. libr. 4. Et iam dente minus tordeor inuido. nam inuidia in eos, qui multo ceteris antecellunt ac præstant, imbecilla est. & intellige tum demum inuidia maiorem futurum, cum excefferit è vita, ut epist. ad August. lib. 2. *Comperit inuidiam superari sua domari*: quod & Plutarchus præclare ostendit libro *περὶ φθόνου καὶ μίσους*, his verbis, *Αἱ δὲ τῶν ἀτυχημάτων ὑποχρεῖται, ἔλαμψεν τῆς τοῦ ἀδελφοῦ τῆς φθόνου καὶ μίσους ἐντύπον. ἔδδ' οὐκ εἶχες Ἀλεξάνδρου πᾶσι φθονεῖν, ἔδδ' ἑκάστῳ κατὰ πόσιν, καὶ ἡσορῶντες κυρίως ἀπάντων: ἀλλ' ὥς ποῦ ἐπ' ἡλίου ἀνὰ ὑπὲρ κορυφῆς ἡσύνται καὶ ὡχέμεθα τὸ φῶς, ἢ πᾶσι ὥς πᾶσι τῷ οὐρανῷ ἀνὰ ἡλίου, ἢ μικροῖς ἐπιπῶσιν, ἔτι πολὺ τῶν ἀτυχημάτων ὑψέλας ὀνείωνται, καὶ ἡσορῶντες καὶ κεφαλῇ τὸ φθόνου, συστῆσθαι, καὶ ἀσχετοῖς καὶ ἐλαφροῖς ἔμψον.* id est, rerum secundarum præstantiæ & exsuperantiæ, & fulgore sæpe inuidiam exstinguunt. non est enim probabile quæquam Alexandro inuidere, neque Cyro, rerum potius, & omnium nationum dominationem consecutis. Sed quemadmodum sol, quorum super verticem versatur, lumen suum iaculans, aut prorsus eis umbram adimit, aut paruam efficit: ita postquam res secundæ ad magnam altitudinem peruenerunt, & ascenderunt ad inuidiæ verticem, comprimitur, & coercetur illa, & summouetur, à splendore rerum secundarum illustrata. quem locum mihi Germ. Valens indicauit.

PAXPERVM SANGVIS] obscuro loco natus: libertini hominis filius. contra *Od.* XXVII. lib. 3. *nisi herile manu Carpere pensum Regius sanguis.*

DILECTE MAECENAS] fortasse coniunctè hæc sunt legenda, non, ut alij distinguunt, *quæm uocas Dilecte*. sic supr. *Od.* X. libr. 1. *Care Maecenas eques*. nisi fortè illo loco legendum est *Clare Maecenas*, de utroque iudicet lector.

OBIBO] obibo mortem, vel obibo diem meum.

NEC STYG. COHIB. VNDA] De Styge diximus supr. ad *Od.* XXXIII. lib. 1.

ALBUM MVTOR IN ALITEM] cycnum, quem statim *canorum* appellabit. Cycni autem in tutela sunt Apollinis, ut ostendunt apud Platone ad *Od.* III. lib. 4. Et poetæ, cycni appellantur: ut *Od.* II. lib. 4. *Multa Dircaum leuat aura cycnum.*

SVPERNAE] *ὅκ τῶν αἰθ.* mutator à partibus superioribus. sic enim legendum, non *superna*. & ita habent sine vlla varietate omnes libri manu scripti, quibus usus sum, neq; verò dubium est, quin vltima syllaba vocis, *superne*, brevis sit, ut docuimus in scholiis Lucretianis.

LAEVES] non asperæ, ut *galeæq; leues*, *Od.* II. lib. 1. & *leuia saxa* *Od.* XVII. eiusdem.

DAEDALEO] Icaro Dædali filio. De Dædalo & Icaro satis multa dicta sunt supr. ad *Od.* III. lib. 1.

OCYOR] supr. *Od.* XVI. *εὐαγέτην nimbus Ocyor Euro*. Quidam libri veteres habent, *ocyórqi*, unde suspicantur quidam legendum esse, *iam Dadalóq; ocyor Icaro*. Ego tamen nihil muto.

GEMENTIS BOSPORI] gementis, id est, murmur edentis gemitus simile. de Bosporo diximus supr. ad *Od.* XIII.

SYRTEISQVE GETVLAS] de Syrtibus diximus ad *Od.* XII. lib. 1.

CANORVS ALES] cycnus. *Od.* III. lib. 4. *ὁ μὲν quoque πέφικτος Donatura Cycni, si libras, sonum.*

HYPERB. CAMP.] campos] supra Aquilonem & Rhipæos montes, ubi sol non quotidie, ut nobis, sed æquinotio verno exortus, autumnali occidit: idèoque sex mensium, dies: & totidem, nox vna perpetua est apud eos. Herodotus lib. 4. videtur negare esse Hyperboreos, quia si essent (inquit) Hyperborei, essent & Hypernortei. Possidonius ait esse, & Alpeis, Italiæ montibus, incolere. Festus Hyperboreos supra Aquilonis statum habere scribit, dictos, quòd humanæ vitæ modum superent, viuendo vltra centesimum annum. *ἡμετέροις ὄρεσιν* (inquit) ὅροις seculi humani.

GELONI] populi in Scythia Europea. *Od.* III. lib. 3. *Visam pharetratos Gelonos.*

IBER] Hispanus. Virgil. *Georg.* 3. *Ant impacatos à tergo horrebant Iberos*. Sed cur ab Horatio pe-

ritus dicitur? Fortasse vsu peritus intelligendus, idque propter longas & assiduas navigationes? his enim multorum morum, multarumq; rerum cognitio comparatur.

RHODANI QVE POTOR.] Gallus, seu Celta.

ABSINT INANI FVN. NAEN.] primum vult abesse naenias à suo funere: deinde funus, id est, omnem pompam, & sumtum funebrem, inanem fore dicit, quia scilicet non sit moriturus, nec sepulcro possit contineri, sed immortalis sit futurus, & in cyncum canorum murandus: qui cantu totum orbem terrarum completurus est.

NAENIAE] carmina lugubria, vt supra diximus ad Od. i. huius libri.

AC SEP. MITTE SUPERVAC. HON.] omitte mihi sepulcrum sumtuosum, & magnificentum exstruere. nam sine sepulcro satis honoratus sum gloria ingenio parata. Pausan. Arcad. duo sepulcra admirabili pulchritudine, & magnificentia commemorat: vnum Mausoli in vrbe Halicarnasso, structura & magnitudine visendum: alterum mulieris cuiusdam, Helenæ nomine, Solymis.

MITTE] mitte, positum pro omitte: vt epist. 5. lib. i. Mitte leuiss. & certamina dimittiarum: & epist. ad Pison. extr. Non missura cutem nisi plena cr. ir. & Virg. Æneid. i. mastrumq; timorem Mittle. & Terent. Adelph. Hera, lacrymas mitte.

SUPERVACVOS] epist. ad Pison. Omne superuacuum pleno de pectore manat.

147 C A R M I N V M L I B E R T E R T I V S.

Od. i.

A R G V M E N T V M.

Non opibus, aut honoribus: sed animi tranquillitate vitam beatam effici.

D I p r o f a n u m v u l g u s, & a r c e o.

** F a u e t e l i n g u i s. c a r m i n a n o n p r i u s*

A u d i t a, m u s a r u m s a c e r d o s,

V i r g i n i b u s, p u e r i s q, c a n t o.

R e g u m t i m e n d o r u m i n p r o p r i o s g r e g e s,

R e g e s i n i p s o s i m p e r i u m e s t l o u s,

C l a r i g i g a n t e o t r i u m p h o,

*C u n c t a * s u p e r c i l i o m o n e n t i s.*

*E s t * v t v i r o v i r l a t i u s o r d i n e t*

A r b u s t a s u l c i s : h i c g e n e r o s i o r

D e s c e n d a t i n c a m p u m p e t i t o r :

M o r i b u s h i c, m e l i o r q, f a m a

C o n t e n d a t : i l l i t u r b a c l i e n t i u m

*S i t m a i o r. a q u a l e g e * n e c e s s i t a s*

S o r t i t u r i n f i g n e i s, & i m o s :

*O m n e c a p a x m o n e t * v r n a n o m e n.*

D e s t r i c t u s e n s i s c u i s u p e r i m p i a

C e r u i c e p e n d e t, n o n S i c u l a d a p e s

D u l c e m e l a b o r a b u n t s a p o r e m :

N o n a u i u m, c i t h a r a q, c a n t u s

S o m n u m

Somnum reducent. somnus agrostium
Lenis virorum non humileis domos
Fastidit, umbrosamq; ripam:
Non Zephyris agitata Tempe.
*Desiderantem * quod satis est, neq;*
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec sauius Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi.
Non verberata grandine vinea,
Fundusq; mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas,
Contracta pisces aquora sentiunt,
Factis in altum molibus. huc frequens
Cementa dimittit redemptor
Cum famulis, dominusq; terra
** Fastidiosus sed timor, & mine*
** Scandunt eodem, quo dominus: neq;*
Decedit arata trivemi: &
Post equitem sedet atra cura.
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delens usus: nec Falerna
Vitis, Achameniumq; costum:
Cur inuidendus postibus, & nomen
Sublime ritu moliar atrium?
*Cur valle permutem * Sabina*
Divitias operosiores?

ODI PROFANVM VVLGV[S] arcebantur non initiati, & profani à sacris, quos Græci βίβλ-
 λοντες, & ἀμύητους appellant. Plato τῶν ἀπειρητῶν ἀγῆτοι δὲ ἀθεοσκοποῦντες μή τις τῶν ἀμύητων ἐπαύνη: id est,
 contemplare igitur circumspiciens nequis profanorum, & non initiatorum exaudiat. Theocr.
 in Amaryllide. καλεῖς φίλον γυνίκα Ιακωβίαν. Ὅς τῶν ἀνὸν ὁμύησιν, ὅς ἑ παρ' αὐτῆς βίβλ' ἔχει. id est, for-
 tunatum Ιακωβionem existimo, qui ea consecutus est, quæ non audietis vos profani. Res graueis
 & serias, atque è media philosophia petitas, mysteriorum denique quodammodo simileis, non
 ludicras, neque amatorias cantaturus, homines prauis opinionibus imbutos & corruptos, at-
 que iccirco vtilissima ad vitam bene instituendam præcepta respicientis, ab his carminibus, 148
 tanquam profanos à sacris & mysteriis, arceret.

FAVE TE LINGVIS] ἀφ' ἡμῶν τι, bona verba dicite: malè nominatim Parcite verbis, vt loquitur
 Od. XIII. huius lib. Tibull. eleg. II. libr. 2. Dicamur bona verba (venit natalis) ad aras. Quisquis
 ade: lingua vir, mulier q; saue. Virg. lib. 5. Aeneid. Ore fauete omnes, & cingite tempora ramis. Euripid.
 Iphigen. σὺς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβι. & τὸ δ' ἡμῶν μίλον ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τι, & σὺ λῶ σπῆλ' id est, Cum au-
 tem in medio steteret Talthybius, cui hoc erat curæ, bona verba, & silentium exercitui prædi-
 cauit. Fauentia (inquit Festus) bonam omINATIONEM significant. Nam præcones clamantes populum sa-
 crificiis fauere iubeant, fauere enim est bona fari. Propert. lib. 3. de pugna nauali Aëtiaca, Sacra facit
 vates, sint ora fauentia sacris, & bene ominari dicuntur, qui bona verba loquuntur. Cic. in Bruto.
 Hortensij vox extincta fato suo est, nostra publico. Melius, quæso, ominare, inquit Brutus. Idem lib. 1. de
 diuinat. hominum voces vocant omina: quæ maiores nostri, quia valere censebant, iccirco omnibus rebus
 agenda, quod bonum factum, fortunatumq; esset, præfabantur: rebusq; diuinis, quæ publice fierent, ut fa-
 uerent linguis, imperabatur: inq; seris imperandum ut litibus & iurgen se abstinerent.

MVSARVM SACERDOS] ego Horatius vates, & qui musarum sacra tracto. sic Virgilius
 Georg. 2. Me verò primum dulces ante omnia musæ, Quarum sacra sero ingenti percussus amore, Acci-
 piam, &c.

VIRGINIB. PVRI'S QVE] vt castis integris, incorruptis, & ab omni flagitij & sceleris macula puris.

CLARI GIG. TRIUMPHO] de quo Hesiod. in Theogonia. & diximus suprà ad Od. xix. lib. 2. & idem Horat. Od. iiii. huius libr. *Scimus ut impios Titanas, immanemq; turmam Fulmine sustulerit caduco.*

CVNCTA SVPERC. MOV.] Homer. *ἰλίου δ. α. ἡ τὴ κυανέῃσιν ἐν' ὀφρύσιν νύθες ἔχοντων.* id est, dixit, & nigris superciliis annuit Iupiter. sequitur paullo pòst. *μείζων δ' ἰλιεύει Ὀλυμπον,* id est, magnum autem commouit Olympum, & Virg. 9. *totum nutu tremefecit Olympum.*

EST VT VIRO VIR] sic loquuntur Græci: *ἴστω ὅς, vel ἴστω ὅπως.* id est, fieri, vel euenire potest, vt: rursum, non est, vt: *οὐκ ἴστω ὅπως.* epist. ad Iccium lib. 1. *non est vt copia maior Ab Ioue donari possit tibi.* Ostendit, varia hominum esse ingenia ac studia. Fieri, inquit, potest, vt alius alio plus agri habeat, quod arboribus ordinatim conferat: alij se ad honorum petitionem conferant, atque horum rursus alius nobilitate fretus petat: alius moribus & bona existimatione sit superior: alius plures habeat clientis.

IN CAMPVM] Martium, in quo comitia habebantur. verbo autem *descendendi* vsus est, quia ex vrbe Roma antiqua in campum Martium venienti descendendum erat. M. Cælius epist. 4. ad Cicer. lib. 8. *At qua spe, quam certa opinione descenderas?*

NECESSITAS] *ἀνάγκη*, eadem (vt quidam volunt) quæ *εἰμαρμένη*, id est, Parca. vide annot. ad Od. xxxv. lib. 1. Plutarchus tamen necessitatem distinguit à Parca, seu fato.

SORTITVR] *λαγχάνει*, forte ducta capit. ex quo *Λαχσις*, quæ temeritate quadam, & sine delectu homines vita spoliatur: & qua arbitra, alia alij viuendi & moriendi condicio (quam Horatius fortem nominare solet) contingit.

INSIGNEIS ET IMOS] *Pallida mors equo pulsat pede pauperum tabernas, Regumq; turres:* Od. iiii. lib. 1. vide plura ad Od. xxviii. lib. 2. *insigneis* autem, id est, *ἱπποῦς*, *ἱπποῦς* claros, & nobileis, & in summo honoris gradu constitutos: suprà. Od. xx xiiii. lib. 1. *Ἐν ἱσσηνίᾳ ἀπαινεῖται Δεῖσι.*

IMOS] infimos, humileis, obscuros.

OMNE CAP. MOV. VRNA NOM.] vide, quæ de vrna & sortibus diximus suprà ad Od. iiii. lib. 2.

DESTRUCTVS ENSIS CVI] ei, cuius ceruicibus impendit ensis destructus, nullæ quantūvis apparatus, & opipara epulæ, suaves, aut gratæ poterunt esse. respicit autem notissimam de Damocle Dionysij assentatore historiam: *qui cum in sermone copias opes, maiestatem illius dominatus commemoraret, ac predicaret, negaretq; umquam quemquam beatiorem fuisse: iussit eum Dionysius fortunam experiri suam: collocandum curauit hominem in aureo lecto, strato pulcherrimo textili stragulo, magnificis operibus picto, abatōsq; complureis ornauit argento, aurōq; calato. tum ad mensam eximii formæ pueros delectos iussit consistere, aderant unguenta, corona: incensebantur odores, mense conquisitissimis epulæ exstruebantur, fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium e lacunari feta equina appensum demitti iussit, ut impenderet illius beati ceruicibus. Ita nec pulcos illos admistratores aspiciebat, nec plenum artu argentum, nec manum porrigebat in mensam: iam ipse desinebat coronæ: deniq; exorauit tyrannum, ut abire liceret, quod iam beatus nollet esse. Hæc sunt M. Tull. Tusc. lib. 5. declaraba: autem Dionysius (inquit idem Tull.) nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impendebat.*

SICVLAE DAPES] Siculæ dapes, & Syracusanæ mensæ prouerbij locum obtinent. lege Athen. lib. 12. Plato. lib. 3. de republ. *Εὐεχεσθαι αὐτὸν ὅτι φιλεῖται πικρὸν, καὶ Σινδριὰν ποικιλίαν ὀφθαλμοῦ, αἰρεῖς.* M. Tull. lib. 2. de finib. *sic voluptas non minor in nasturtio illo, quo vesci Persas esse solitos scribit Xenophon, quam in Syracusanu mensis, quæ à Platone grauiter vituperantur.* Idem lib. 5. Tusc. Quod cum venissem, vita illa beata, quæ ferebatur, plena Italicarum, Syracusanarūq; mensarum, nullo modo mihi placuit, huius in die saturum fieri, &c.

DVLCEM ELAB. SAP.] id est, exquisitissimæ, summoque artificio, & studio conditæ, & apparatus epulæ, ei videbuntur insuaves, cuius in animo curæ græues, & terrores, & angores cæterarq; animorum pestes infideant. *elaborabunt* autem scriptum est in cod. Don. Fæc. Vatic. 2. Torn. non, *elaborarunt*, vt habent vulgati.

SOMNV M REDVCENT] in nonnullis veteribus cod. scriptum est *reduces*: sed securus sum cod. Don. Fæc. 2. Vatic. Torn. & vulg.

SOMNVS AGREST. LENIS] somnus lenis non spernit humileis agrestium hominum domos, neq; umbrosam ripam, id est, dormiunt plerumq; suauis in suis tuguriolis rustici, & renes homines, quàm reges & dynastæ in suis ædibus sumtuosissimis, atq; instructissimis.

FASTIDIT] spernit Semper Horatius hoc: verbum cum accusandi casu coniungit: quod non item solet. M. Tull. exempli cau. 2, epist. 3. lib. 1. *Fastidire lacus & riuos ausum apertos.*

TEMPR

lerna vina, neque vnguenta Persica morbis animi medentur, cur me meæ fortunæ pœniteat, diuinâsque conſectet, & concupiſcam ampliores? *Delitit* habent 2. Vatic. cod. & Torneſ. congruit cum hoc loco ille, epiſt. ad Loll. 2. lib. 1. *Non domus, aut fundus, non aris acerum, & auri Aegroto domini deduxit corpore febris, Non animo curas.* per Phrygium autem lapidem columnas Phrygias ſignificat, quibus fulciebantur & ornabantur atria domorum ſuntuoſarum. Tibull. lib. 3. eleg. 3. *Quid ut domus prodeſt Phrygiæ inuixa columinis, Tenare ſive tuus, ſive Cariffe tuus?*

FALERNA VITIS] ſic habeat libri ſann. & 2. Vatic. quam ſcripturam probo. nam in Vulgatis impreſſum eſt *Falerne Vitis*: quam lectionem qui recipiunt, ſubintelligunt *ſibi res uos uſus.*

ACHAEMENIV' MQVE COSTVM] Perſicum vnguentum ab Achæmene Perſarum Rege ſuprà Od. x. lib. 2. & Od. xiii. epod. *nardum Achæmenium.* de coſto vide Plinium lib. 12. cap. 12.

INVIDEND. POSTIB.] ſuntuoſis, magno pretio emtis. ſupr. Od. x. lib. 10. *aulam inuidendam* dixit. poſtibus autem, id eſt, oſtiis, ſeu foribus: vel ſimpliciter trabibus.

CVR VALLE PERM. SABINA] id eſt, cur ſpreto, & reiecto meo fundo Sabino, in quo valles eſt peramœna, diuitias curarum, & moleſtiarum plenas, & plurimo labore partas, & quæſitas amplectar? de verbo *mutandi* vide annot. ad Od. xvi. lib. 1.

DIVITIAS OPEROS.] id eſt, laborioſiores, vel maiores & ampliores, vel in quibus & parandis magno labore, magnâque opera, & cuſtodiendis magna cura opus eſt. Od. 11. lib. 4. *opera parum Carmina ſingo.*

Od. 2.

A R G V M E N T V M.

Pueros ab ineunte ætate aſſuefaciendos eſſe paupertati, rei militari, vitæ laborioſæ.

Anguſtam, amici, pauperiem pati
 Robuſtus acris militia puer
 Condiſcat: & Parthos feroceis
 Vexet eques metuendus hafta:
 Vitâmq; ſub dino, & trepidis agat
 In rebus illum ex mœnibus hoſticis
 Matrôna bellantis tyranni
 Proſpiciens, & adulta virgo,
 * Suſpiret: eheu, ne * rudis agminum
 Sponſus laceſſat regius aſperum
 Taſtu * leonem: quem cruenta
 Per medias rapit ira cadeis.
 Dulce, & decorum eſt pro patria mori.
 * Mors & fugacem perſequitur virum:
 Nec parciſt imbellis iuuenta
 Poplitibus, timidâq; tergo.
 * Virtus repulſa neſcia ſordide
 Intaminatis fulget honoribus:
 Nec ſumit, aut ponit ſecureis
 Arbitrio popularis aure.
 Virtus recludens immeritis mori
 Celum, negata tentat iter via:
 Cœtusq; vulgareis, & vdam
 Spernit humum fugiente * penna.

Est & fidelituta silentio

Mercos. vetabo, qui Cereris sacrum

Vulgarit arcana, sub iisdem

Sit trabibus fragilemque mecum

Soluat fasclum sape Diespiter

Neglectus, incesto addidit integrum.

Raro antecedentem sclosum.

Deseruit pede pœna claudo.

ANGUSTAM, AMICI, PAVPERIEM] Suadens Horatius ut in exercitatione fortitudinis, & patientiæ pueri ventur, non temere paupertatem sumit, ut vnum è malis humanis, in quo perferendo, & insignis patientia desideretur, & animi fortitudo magnopere acuat. Od. 1. x. lib. 4. *vestitus occupat Nomen beati, qui deorum Muneribus sapienter uti, Duramque callet pauperiem pati.* M. Tull. in Rullum, veteres quosdam Romanos commemorat non solum populi honoribus, rebusque gestis, verum etiam patientia paupertatis ornatos. Tum Aristoteles lib. 3. de moribus ad Nicomach. *πῶς πνίω*, id est, paupertatem in rebus malis, & formidolosis numerat: & pater Ennius ita ferebat duo, quæ maxima putantur, onera, ut eis pœne delectari videretur. *Sanam* appellat Horat. Od. 1. x. lib. 1. Duram Od. 1. x. lib. 4.

ET PARTH. FER.] qui ipsi sunt equites.

VITA'M QVE SVB DIVO] omnes ferè libri calamo exarati habent, *sub divo*, quos sequor, quamquam etiam *sub duo* ferri potest.

ET TREPIDIS AGAT IN REBUS] Arist. *ἐν τοῖς φοβεροῖς*, id est, in rebus formidolosis, & horribilibus. Idem lib. 2. de morib. ad Nicom. ait nos, dum assuescimus res formidolosas contemneret, easque perferre, & perpeti, forteis fieri. sic locutus est T. Livius lib. 4. *Et senatus, ut in trepidis rebus, ducitorem duci Mamercum, & Emilium iussit.* Idem lib. 34. *orant, ne se in rebus tam trepidis deservat.*

ILLUM EX MORIBVS HOSTICIS] illum, nempe militem Rom. prospiciens ex moribus hostilibus vxor Regis alicuius barbari, cum quo bellum gerat populus Rom. suspiret hoc modo, atque hæc queribunda voce loquatur.

MATRONA BELL. T.] id est, vxor tyranni bellum gerentis. quid intersit inter matronam, & matrem familiæ docent Festus, & Nonius, & Servius ad illum locum Virgil. *Æneid. 12. tanto matris varia cinxerat corona Matronæ, puerique.*

RVDIS AGMINVM SPONSVS] non exercitatus in præliis: imperitus rei militaris.

ASPERVM TACTV LEONEM] militem Rom. sæuum, & formidolosum in congressu, seu conspectu. *δυσπρόσβητος*: translatio est.

QVEM CRVENTA PER MED. RAP.] mansit in translatione. leones autem maximè esse iracundos testatur his gravissimis verbis Lucretius lib. 3. *Sed calidius est illis, quibus acris corda, Iracundaque mens facile effervesce in ira: Quo genere in primis mens est violenta leonum, Pectora quæ fremunt rampunt plerumque, gementes. Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.*

DVLCS ET DECORVM EST, &c.] hanc sententiam paullo vberius exprimit Pind. *ἰδὲ με, ἰδὲ με, ἰδὲ με. ἰσὺν γὰρ σὺ φῆς, ὅστις ἐν ταῦτα νεφελῶ χαλὰζον αἰμυλὸς αἶψα: φίλος πατρὸς ἀμυνέσται, λειγρὸν ἀμυνέων ἐσθλὸν ἔσται, αἰσὺν γὰρ οἷός μιν ἐστὶν καὶ ἄλγος, ἔσθλόν τι καὶ θανάτον.* Sciat enim, qui in hac nube grandinem sanguinis pro patria pugnat, & exitiū propulsat aduersario civium exercitu, se suis posteris, suoque generi maximam gloriam relinquere, & viventem, & mortuum. Lucianus in encomio patriæ scribit hanc in præliis cohortationem plurimum valere, si quis dicat bellum esse pro patria susceptum: neminemque esse, qui hac voce audita mortem extimescat, aut periculum metuat. Efficit enim (inquit) nomen & commemoratio ipsa patriæ, ut qui est alioqui timidissimus, ignavissimusque: natura, fortissimus existat. Tyrtæus autem, qui *marei animos* (ut ait Horat. lib. de arte poet.) *versibus exacuit*, hanc eadem sententiam duobus versiculis ita complexus est. *Τὴν ἀνδρείαν γὰρ ἡλὸν ἐπὶ αὐτομέλεισι πιστὴν Ἄνδρ' ἀγαθόν, ἃς ἡ πατριδὶ μενέμερον.* quorum versuum hæc ferè sententia est, Pulchrum est virum fortem pro patria pugnantem & cadentem inter eos, qui in primo ordine dimicant mori. Accedat his Homerus *οἱ εἰσὶν οἱ αἰώνος ἀμυνέσται, ἃς πύγεις.* id est, optimum est auspiciū propugnare patria. Et M. Tull. offic. 1. s. d. *omnem omnium caritatem patria una complexa est, pro qua qui bonus dubiet mortem oppetere?*

MORS ET FVG. PERSEQ.] immò verò sæpius seruantur è prælio, qui fortiter pugnant, quàm qui in fuga spem salutis constituunt. quod declarat Homer. *ἰλεῖδ. 6. Αἰδομένοισι τ' ἀνδρῶν πλείοις σοῖ, ἢ πῶμα τῶν. ὁ δὲ γὰρ τῶν δ' ἐστὶ δὲ καὶ ὀρνυται, ἐστὶ τις ἀλέα.* Hæc igitur huius loci

sententia est, Si immortales essent futuri, qui pro patria cum vitæ periculo armis decertare nolunt, turpis est: quidem illa, sed esset aliqua tamen ignauorum causa, ac defensio, cum dicerent se fugiendo salutem consulere maluisse, quam contra nitendo, & repugnando occumbere. Nunc autem cum belli periculo vitato, sexcenta nobis alia mortis genera impendant: longè pulchrius, ac laudabilius est pro patria fortiter pugnante, mortem oppetere, quam vitæ naturæ, aut necessitati referuare, quod item M. Tull. Philipp. 10. ornatissimis verbis persequitur. Ita præclara est recuperatio libertatis, ut ne mors quidem sit, in repetenda libertate, fugienda. Quod si immortalitas sequeretur periculi fugam, tamen eo magis ea non fugienda videretur, quod diuturnior esset servitus. Cum verò dies, & noctem omnia nos undè que fata circumstent, non est vestri, Romanique vomi-
 252 dubitare eum spiritum, quæ natura qui debeat patriæ reddere. In illis autem verbis Ciceronis, *εἰ ποτὶ* fugienda videretur (ut dicam *ὡς παρ' ὁδῶν*) subaudiendum est mors. Nam si sine negatione legas, ut in vulgatis, subintelligitur immortalitas, sed priorem lectionem magis probo. Sarpedon præterea apud Homerum *ἰλιεύς*, verbis idem planè significantibus Glaucum ad fortiter pugnandum excitat. *ὦ πίπρις, εἰ μὴ γὰρ πόλεμον ὦλεν τόνδε Φυγόντας* Αἰεὶ δὲ μέλαινα ἀγήρατος, ἀθανάτου τι ἔστι δ', ὅτε κινῶν αὐτὸς ἐνὶ πατρὶσι κρηρίῳ, Οὐτὶς σὲ τήλοισι μέγ' ἔλυσεν κούρην Νυδὸν, ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφ' ἑσπέρῃσι θανάτῳ Μυρίαν, αἱ δὲ κ' ἐπὶ φυγαῖν βροτὸν εὐδ' ἔα ἀλύξαι, id est, O mollis: si ex hoc bello nunquam erga senectutem Saluos, pallida mors nunquam nocte integat astra: Non equidem primos inæque pugnatæ cruentus Sustineam, neque te ad pugnam, aut ad vulnera mittam: At nunc circumstant nos mille pericula leti, Quæ effugere haud umquam liceat mortalibus ægri. Sic & Theopompus, *Εἰ μὴ γὰρ ἡμῶν τὸν κινδύνον τὸν παρόντα* Ἀφ' φυγόντος ἀδύως ἀφ' γενὸς τὴν πόλιν πρὸς χεῖρον, ὅτε αὐτὸν ταυμάσιον φιλοφυγόντων δὲ τῶν αὐτῶν κῆρες τῶν βίῃ παρὰ φύσιν, ὥς τὰ ἐν ταῖς μέγ' ἔλυσεν ἀνθρώπων πρὸς εἶναυ δυνάμειν: id est, Nam si fas esset præsentis periculo declinato, ac vitato, reliquum vitæ tempus securè & sine metu traducere, non esset mirum, si quis retinendæ vitæ studio tenebatur. Nunc autem tot vitam humanam fata circumvallant, ut mors in prælio oppetita longè optabilior esse videatur. huc eodem pertinet illud Æschyli *Ἄλ' ἔτι ποτὶ καὶ τῶν αὐτῶν ἐν τέρειος λατὸν Οὐρανὸς περὶ, εἰ μὴ τέρειος σὺν τῇσι βίῃσι, Οὐτ' ἐν τῇσι περὶ ἡμῶν παρ' ἑστία Φύλαξ πρὸς μέγαν τὸν παρὰ φύσιν μόρον*, id est, At neque quisquam multis in pectore vulneribus acceptis moritur, n. si vitæ terminus addit: neque domi suæ aliquis sedens ad focum eo magis mortem naturalem, & raro destinatam effugit. Demosthenes item in oratione *ὦλεν τὸν φάου*, quam dudum Latinam fecimus, propè diem edemus, eandem ferè sententiam ponit: *πέρας μὴ γὰρ ἔστιν ἃ πασι ἀνθρώποις τὸ βίον θανάτου, καὶ αὐτὸ ἐν εὐκλείᾳ περὶ αὐτὸν καθεύδεις τῇ δέῃ ἃ τὰς ἀγαθὰς ἀνδράς ἐγχερεῖν μὴ, ἃ πασι αἰεὶ τοῖς καλοῖς, φέρεται δὲ ὅ, πρὸς ὅθους διδόνει, θνητῶν, id est, omnium, inquit, hominum vitæ mors est extremum, etiam si quis se domi suæ inclusum contineat, omnèque belli periculum fugiat, ac declinet: sed oportet viros fortes semper egregia, & præclara facinorosa conari bona ipse fratros in posterum: quicquid autem Deorum voluntate euenierit, generoso, fortique animo ferre. [Lyfias *ἐπὶ τῶν φιλῶν τοῖς πῶν καθεύδων βοηθοῖς* in extrem. *Εἰ μὴ γὰρ οἷον τι ἡμῶν τοῖς ἐν τῇ πόλει κινδυνώσας* Ἀφ' φυγόντων ἀθανάτους εἶναυ τὸν λοιπὸν χρόνον, ἀξιοῖ τοῖς ὅσῃσι τὸν ἀπ' αὐτῶν χρόνον περὶ τὸν τὸν αὐτῶν γὰρ ἢ περὶ τοῖς, καὶ ὅσῃσι ἢ τῶν καὶ γὰρ, ὅς, ὅτι δυνάμειν ὁ τῶν καθεύδων μοῖρας εἰληχρῶς, ἀπαρτῆσθαι.] Accedat ad superiores illos oratores, & poetas, lyricorum princeps Pindarus, cuius sunt hæc *ἐὼδ. α. ὁ λυμὰς θανέει δ' οἷον ἀνθρώπων, τίς τις ἀνθρώπων γῆρας ἐν σκότεινῃ κρηρίῳ ἢ φῶς μάλιστα, ἀπ' αὐτῶν καλὸν ἀμειν*, & id est, cum sit omnibus mortalibus necesse mori, quid est, quod quisquam in tenebris residens senectutem ignobilem, & ingloriam frustra producat, omnium rerum honestarum ac præclararum expertus? Sed videtur Horatius Simonidis versum ad verbū ferè expressisse, *ὁ δ' αὖ θάνατος ἐφ' ἡμῶν καὶ τὸν φυγόντων*, quem M. Ant. Muretus annotauit, in cod. Iann. & 2. Var. prosequitur vitam scriptum est.*

IMBELLIS IUVENTAE] ἀπ' ἀλγίμου.

POPLITIBVS] per poplites iuuentæ imbellis, significat iuvenes ignavos atque ad fugiendum, quam ad pugnandum, expeditiores. poplites enim cernuntur eorum, qui fugiunt, quem admodum & terga, hoc interest, quod ignauorum fugientium terga plerumque inhonestis vulneribus locum præbent: poplites celeriter explicati, salutem expeditum.

TIMIDÓQ. TERGO] homines ignavi, ac timidi, cum fugere, quam pugnare malint, si forte vulnus accipiant, à tergo vulnerantur: Contrà fortes, aduerso pectore. Catullus Carm. de Pelci nupt. Parcas canentis, & Pelco, ac Theridi prædicentis facit, Achillem eis nasciturum, Hostibus haud tergo, sed forti pectore notum. Ita M. Ant. orator ut (scribit M. Tull. lib. 2. de orat. ad Qu. Fratr. & 2. s. in Verr. de supplicis) M. Aquilius multis auaritiæ criminibus, restitutiōis que conuictus, causa propè perorata, ipse arripuit, constituitque in conspectu omnium, tunicamque eius à pectore abscidit, ut cicatrices populi Rom. iudicisq; aspicerent aduerso corpore acceptas, in cod. Rainutij Farnes. Card. & in vno Var. & Torn. scriptum est, *timodó* ut tergo.

VIRTUS

VIRTUS **AVLSAE** **NESC.**] cur repulsæ nescia? quia virtute præstantes viri à populo, **AVLSAE** honores non petunt, neque se ei periculo committunt, ut repulsam ferre possint: sed honore proprio, solido, fixo, ab stabili contenti sunt, qui virtuti debetur, atque adeo deferatur, eam sicam Reges, & populi inornatam atq; inhonoratam iacere patiantur. huic loco similis ille est *Ode* *II. lib. 2. Redditi Cyri solio Phraatem Dissidens plebi, numero beatorum Eximit virtus, populū inque falsis Dedocet uti Vercibus, regnum, & diadema tutum Deserens uni, propriūq; laurum, Quinquē.* Itaque vir bonus & sapiens non est consul *unius anni, Sed quoties bonus atq; fidus Index honestum prætulit vili, &c.* quæ sunt *Od. IX. lib. 4.*

INTAMINATIS] puris, liquidis, non contaminatis. Sic autem habent omnes libri veteres, & quos in Italia vidi, & quos hicin Gallia. Cleric. Nicot. Russar. ceteri præter vnum: quod iccirco admonui, ne quis hic legendum pertinaciter contendat, fretus sola auctoritate codicum antiquorum, *incontaminatis*, ut syllaba prima huius nominis pertineat ad versus superioris syllabam vltimam, quale est illud *Xorū amun* *Od. II. lib. 1.* quam scripturam tamen non improbo, neque damno, si doctis probatur. quin receptæ antepono.

NESC **PONIT, AVT SVMIT**] id est, nec deponit, aut capit honores arbitrio popularis leuitatis: & merito. Nam qui virtuti debentur honores, debent esse certi, proprii, & stabiles. at honores à populo delati, incerti, breues, & fluxi sunt, & ab eodem qui dedit, eripi possunt: ut epist. ad *Quint. lib. 1. Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si Distulerit fasces indigno, detrahe e idem. Pone: meum est, inquit. pmo, tristisq; recedo.* sic autem hoc loco secures pro consulatu, seu prætura posuit, ut *Od. xvi. lib. 2. Licetorem consularem pro consulatu.* solebant enim, & consulibus *Romæ*, & prætoribus in provincia fasces, & secures præferri: nisi quod in *Oda illa xvi. lictorum consularium munus spectauit*, quod erat, turbam summouere ante consules: qui tamen curas summouere non possunt: hic consularem potestatem simpliciter. *Cic. oratione in Verr. de supplicis.* quærit *quamobrem fasces prætoribus præstantur: cur secures datur.*

SECUREIS] præturas, consulatus, denique honores & magistratus, *Lucretius lib. 3. Qui petere à populo fasces, Iamque secures imbibit, & semper victus, tristisq; recedit.* vide annot. ad *Satyr. 6. lib. 1.*

ARBITR. POPVL. AVRAE] popularis auræ nomine populi leuitatem ac mobilitatem significat in mandatis magistratibus, in ferendis suffragiis, in contionibus, & similibus. Eodem pertinent illa apud *M. Tull. Ventus popularis, & concionum venti.* epist. ad *Curium. eorum ventorum, quos prope, moderatur quidam, & quasi gubernator. idem orat. de Harusp. resp. Sulpicium longius, quam voluit, populari aurora præcecit.* pro *Murena. totam opinionem parua nonnumquam commoueat aura rumoris.* *T. Luuius lib. 42. annalium. Persens magis aura popularis erat.* *Virg. lib. 6. Æneid. quem iuxta sequitur iactantior Ancus, Nunc quoq; iam nimium gaudens popularibus auris.* ad quem locum sic *Seruius, auris, id est, fauoribus. unde etiam aurarij dicuntur fauores.*

VIRTUS RECLVD. IMMER. MO. CAEL. &c.] virtus, quæ cælum aperit laude præstantibus viris, quales sunt ij, qui ab omni cupiditate remoti sunt ac liberi (iis enim gloria debetur immortalis, neque iisdem terminis eorum fama, quibus vita, circumscribitur.) **VIR** difficileis & impeditas indagat, & humilium hominum spreto contubernio in cælum euolat.

RECLVDENS] aperiens. vitur hoc verbo supra *Od. XVIII. lib. 2. equa tellus Pauperi recluditur.* & *Od. xiiii. lib. 1. Non lenu precibus fata recludere.* & epist. ad *Torqu. lib. 1. & opera recludit.* & ad *August. lib. 2. reclusa Manē domo vigilare.*

IMMERITIS MORI] iis, qui non meruerunt mori qui meriti sunt immortalitatem. supra *Od. xvii. lib. 1. immeritamq; vestem.* & *Od. xxviii. Negligi immeritiū nociuram Post modo te natis fraudem committere forsit.* & *infr. Od. vi. Delicta maiorum immeritus lues.* & *Satyr. 3. lib. 1. immeritisq; laboras Irati natu paries Din, atq; poëtū.* & epist. ad *Villic. lib. 1. Sulsus utraq; locum immeritum cam-fatur iniquē.*

NEG. TENT. ITER VIA] iter sibi, & suis patefacit per vias desertas, ingultas, interclusas, inusitatas, neq; ab aliis tritas.

TENTAT ITER] *Od. iiii. eiusd. lib. Insanientem nauita B-sperum Tentabo, &c.*

VDAM SPERNIT HVVMVM] sic ita per loquuntur poëtæ. idem in epist. ad *Pilon. Aut dum vitat humum, nubes, & inania captit.* *Virgil. Georg. 3. tentanda via est, qua me quoque possum Tollere humo.* contra idem *Horat. epist. ad Pilon. Serpit huius vitus nimium, tumidusq; procella.*

EST ET FIDELI] laudata abstinencia, & animo ab omni cupiditate libero, ac soluto, rerūque humilitatum contemptore, degreditur, ac, pæne dicam, aberrat ad laudem silentij: neque postea reuertitur ad sermonem institutum. Est enim poëtarum, tanquam spiritui diuino afflato, & mentis agitatione concitato, non semper in proposito leuonchar. crescit ad alia nonnunquam aberrare, sententiāq; longè à principio diuersa carmen concludere, cuius

rei exempla sunt in Od. xii lib. 2. & Od. vii lib. 1. & Od. iiii. eiusd. & alia. ita. apud Pindarum autem quàm plurima.

SILENTIO] Pindarus *ἀδ. 1. Νεμ.* ait non semper esse laudabilem, neque vtilem orationis veritatem, quæ os suum (ut loquitur ille) nudet, ac retegat: sed sæpe prudentis hominis esse scire tacere. Pindari verba sunt hæc: *ἔπει δ' αὖ ποσει κεχθίων φαίνοισαι στυγερὸν ἀλάθεια ἀπ' ἐκείνης· σὺ γὰρ το πομπὰς ἔδιδ' ἐν φρεσὶν τοῖσιν.*

VETABO] vetabo, inquit, qui Cereris sacrum enuntiaris, mecum habet, & mecum nauiget.

QUI CERERIS SACRVM, &c.] quod religiosissimo silentio continebatur. cum cymbalis autem & tympanis etiam fiebat, quasi ea, cum filiam suam Proserpinam ab Orco raptam quæreret, ab omnibus sciri veller, quid quæreret. Quam cùm inuestigare, & conquirere veller, dicitur inflammasse tædas iis ignibus, qui ex Ætnæ vertice erumpunt: quas sibi cùm ipsa præferret, orbem omnium peragrassè terrarum, ut scribit M. Tull. actione in Verr. 4. de signis. Hesiod. in Theog. paucissimis verbis hanc fabulam tangit. H (de Cerere loquitur) *νίκει Περσιφιδῶνα λαοκίλειον, ὡς Λιδυνοδός· Ἡραποισι γὰς παρὰ μνηστῆς.* Interpres Theocriti annotat ad illum locum *αἰδ. δ. 3. καὶ δ' ὅτι καὶ γυνὴν ἐκείνην.* Ὅς τίς αὖ ἐκέρησεν, ὅς' ἔκλυσε δὲ βίβλας, amorem & concubitum Cereris cum Iasione Minois filio etiam ad mytheria Cereris pertinuisse. M. Tull. ead. orat. narrat, ad sacrarium Cereris aditum non potuisse viris: sacra autem per mulieres & virgines administrari & confici solita. vide ad Satyr. ultimo. libr. 2. de canephoris. Per eum igitur, qui Cereris sacrum vulgarit, intellige hominem linguæ incontinentis, fucilem, ac rimarum plenum, qui consilia arcana, & recondita tacere aut non possit, aut non velit. cod. Færn. habet *Cereri facta.*

SUB IISDEM SIT TRABIBVS] sub eodem tecto. iisdem parietibus contineatur: in eodem domicilio maneat: sit mihi contubernalis: *ἡμῶρι φον μοι ἀνὰ ἐπεί ποίμι αὖ.*

FRAGILEMQVE MECVM SOLVAT] & in eadem naui nauiget.

SÆPE DIESP. NEGL. &c.] sæpe Deus vnus impij scelus, piorum, & innocentium poenis luit. sæpe casti, & integri viri cum sceleratis, & incestis pleciuntur. sic Euripid. *ἰουπιδ. Κωνί γδ ὁ θῆς τὰς τύχας ἡρώδῳ.* Τὸς τὸ νοσταῦτος πήμασιν διώλυσεν· Τὸν ἔνοσταυ' α. κ' ἔδιν ἡ δεικνύει: id est, communis enim deus fortunas ducens eius, qui ægrotat morbis & malis, eum, qui non ægrotat, & qui nihil peccauit, perdere solet. & Hesiod. *ἡργ. κ. ἡμ. πομπὰς δὲ ξύμπασσι πόλεις κηρύσσει ἀδ-θρὸς ἱππευτοί.* Ὅσοι ἀλυσταίνες, καὶ ἀπείδωλα μαχιστάται. Τοῖσιν δ' ἄρ' ἐνὶ θῆν' ἡμῶν ἐπὶ τῶν πῆμασιν προῖον, Αἰμὼν ὁρᾷ καὶ λοιμὸν· ἀποφθίνουσιν ἡ λαοί: Οὐδὲ γυναικὲς τέκνους· μνηστῆσι δ' οὐκ ἐλπίδες φρεσὶν ἔχουσιν ὀλυμπιον: ἀλλ' οἱ δ' αὖτε ἡ τύχη φραζέται δόξαν ἀπώλεται, καὶ γὰρ τέχνη, &c. id est, Sed sæpe vnusquisque eiuses pleciuntur ob vnum, Qui scelera admittit, qui res molitur iniquas. Huius autem exitium calo demittit ab alto Iupiter, & letale malum, pestemque, famemque: Non patiuntur nuptæ, minuantur tecta, domusq; Consilia & mente Iouis patris alisonantur: Nunc petunt miserit cives: sæpe ille cohortes Interimit totas: *ἡ 4. sæpe altus diruit urbem, Et rapidi naves i: statas obruit undæ.* [sic Phocylides, *πομπὰς στυγερὰς κηρύσσει οἱ σὺν παρίοντες.*] Iupiter (inquit Varro lib. 4. de ling. Lat.) Diuius & Diespiter dictus, hoc est, aër, & dies, id est, diei & lucis pater.

NEGLECTVS] non cultus, aut etiam offensus facto aliquo improbo, & impio.

RARO ANTEC. SCEL.] raro scelestus admitti facinoris, aut culpæ commissæ poenam effugit, culpam enim consequitur poena, si non statim. neque pari celeritate, at aliquando. Plato lib. 5. de leg. *Τιμωρὰ δὲ ἀδικίας ἀπολαύτης πείσης.* ἢ, ὅ, τι τύχῃ, καὶ μὴ τοῦ γένους, ἀλλ' ὅ, μὴ, ἀπὸ τῆς δόξης. ὅ, ὅ, ἵνα ἡ τύχη πομπὰς σὺν ἔντα, ἀπὸ τῆς δόξης, id est, poena iniustitiæ omnis comes est, quam & qui luit, & qui non luit, miser est: hic quidem, quia non sanatur, ille autem quia, ut alij multij salui sint, interit. Sententia igitur huius loci hæc est. raro ita tarda fuit poena, ut scelestum assequi non potuerit, & de manibus amiserit: & ita nomen *tarda* intelligetur adiungere vim verbi *deseruit*. potest & hoc modo explicari. quævis poena tarda sit, assequitur, tamen & comprehendit aliquando nocentem. tarda quidem est poena, & *βραδύπορος*, id est, tarda incessu: verum tamen scelestum hominem effugere non patitur, sed aliquando eum assequitur. sic Empir. *ἀλλὰ σὺ γὰρ βραδύ ποδὶ σείχοντα μὲν εἶναι τὰς κηρύσσει ὅταν τύχη,* id est, tacite, & tardo pede incedens poena improbos comprehendet, cùm fors tulerit, & Tibull. eleg. 9. *Alb miser: & si quis primò periturus celat: Sera tamen tacitū pœna venit pedibus.* lege Plutarch. *ἔπει τὸ δεινὸν βραδύ ποδὶς τιμωροῦ.*

Od. 3.

A R G V M E N T V M.

Virtute præditum virum nihil extimescere. oratio Iunonis de Troia euerfa, bello Troiano finito, imperio Romano à Troianis initium capitulo.

Iustum, & tenacem propositi virum,
 Non cinis ardor prava iubentium,
 Non vultus instantis tyranni
 * Mente quatis solida, neq; Auster,
 Dux inquieti turbidus Adriæ:
 Nec fulminantis magna Iouis manus.
 Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruina.
 * Hæc mihi Pollux, & vagus Hercules
 Innixus, arceis attigit igneus:
 Quos inter Augustus recumbens
 Purpureo bibit ore nectar.
 Hæc * merentem, Bacche pater, sua
 Vexere tigris, indocili iugum,
 Collo trahentes: hæc Quirinus
 * Martis equis Acheronta fugis,
 Gratum elocuta * consiliantibus
 Junone diuis. Ilion, Ilion,
 Fatalis, intestusq; iudex,
 Et mulier peregrina vertit
 In puluerem, ex quo * destituit deos
 Mercede pacta Laomedon, mihi,
 Casteq; damnatum Minerva
 Cum populo, & duce frandulento,
 Jam nec Lacana splendet adultera
 Famofus hospes: nec Priami domus
 Periura pugnaceis Achinos
 Hectoris opibus refringit:
 Nostrisq; * ductum seditionibus
 Bellum resedit: protinus & graueis
 Frax, & inuisum nepotem,
 * Troica quem peperit sacerdos,
 Marti * redonabo. illum ego lucidas
 Inire sedes, ducere nectaris
 Succos, & ascribi quietis
 Ordinibus patiar deorum.
 * Dum longus inter seniat Ilion,
 Romamq; pontus: qualibet exsules
 In parte regnante beati.
 Dum Priami, Paridisq; busto
 * Insulset armentum, & catulos fera
 Celent inulta: stet Capitolium

Fulgens, triumphatisq; possit
Romaferox dare iura Medis.
Horrenda latè nomen in ultimas
*Extendat oras, quæ *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro:
Quæ tumidus rigat arua Nilus.
** Aurum irrepertum, & sic melius situm,*
*Cum terra celat, * spernere fortior,*
Quam cogere humanos in usus,
Omne saorum rapiente dextra.
Quicunq; mundi terminus obstitit,
Hunc tangat armis, visere gestiens,
** Quæ parte debacchentur ignis.*
Quæ nebula, pluuiaq; rores.
*Sed bellicosus * fata Quiribus*
Hac lege dico, ne nimium pij:
Rebusq; fidentes, auita
Tecta velint reparare Troia,
Troia renascens alite lugubri
Fortuna, tristi clade iterabitur,
Ducente victricis catervas
Comiuge me Iouis, & sorore.
Ter si resurgat murus æneus
Auctore Phæbo: ter pereat meus
Exscissus Arginis, ter uxor
Capta virum, puerosq; ploret.
** Non hac iocosa conuenient lyra.*
Quo Musa tendis? desine peruisor
Referre sermones deorum, &
Magna modis tenuare parvis.

155

ET TENACEM PROPOSITI] constantem in proposito, susceptoq; consilio, non quouis tamen, sed recto.

NON CIVIVM ARDOR] non ciues irati, ira ardentes. hæc sunt referenda ad democratiæ: in qua populus reip. præest, ut olim Athenis. Quinetiam Romæ, ubi optimates cum populo reip. præerant, ita loquebantur, *populus insit*: & velim, iubentis Quirites. praua iubentium igitur vel sic explica, prauas leges ferentium, seu ponentium potius & condentium: vel res prauas volentium atq; imperantium.

NON VLTIVS INST. TYR.] non præsens tyrannus imperans quippiam minus rectum. hæc ad tyrannidem pertinent.

MENTE QVATIT SOLIDA] de sententia demonet, ac deturbat, id est, non habet eam vim, ut eum sententiam mutare cogat.

NEQVE AVST. DVX INQ. TVRB. ADÆ.] etiam supra Notum, id est, Austrum, arbitrum Adriæ dixit, Ode III. lib. I.

NEC FVLMINANTIS] nec Iouis fulmina. sic iubentem dexteram dixit supr. lib. I. Od. 11. Hoc igitur dicit: non populus ira incensus, non tyrannus præsens, & vrgens, ut aliquid faciat minus rectum: non ventus, non fulmen, virum iustum ac sapientem, atque in sententia permanentem, commouent, neque conturbant, neque inducunt, ut à proposito, susceptoque consilio desciscat.

SI FRACT. ILLAB. ORB.] denique si cælum ruat, non terrebitur ruinis. Non defuerunt, qui cælum ex lapidibus constare, atque aliquando collapsurum dicerent: quorum princeps fuit Anaxagoras: de quo vide apud Diogenem Laërt.

HAC ARTE] his artibus, id est, his virtutibus, vel his viis ac rationibus, iustitia scilicet, & propositi

propositi constantia dicit Pollucem, Herculem, Bacchum, Romulum ex mortalibus immortalis esse factos. Congruunt cum his ea, quæ scribit Pausan. Arcadicis, primos illos homines propter iustitiam & pietatem dignos esse habitos, à quibus Dij immortales hospitio acciperentur, & quorum mensis accumberent. Atque fiebat (inquit) ut & bonis recte factorum præmium statim perfoluerent, & de improbis ac sceleratis pœnas sumerent. Nam & Dij fiebant ex hominibus: qui etiam ad hunc diem diuinis honoribus afficiuntur, ut Aristeus Cyrenes, & Liber Semeles, & Hercules Alcmene, & Amphiarus Oilei, denique Pollux & Castor Clytemnestræ filij: contrà credibile est Lycaonem feram esse factum, & Nioben in saxum versam propter impietatem. mea autem arate (latè enim patebat hoc tempore improbitas, atque orbem terrarum, vrbisque omnes occupata) nemo Deus ex homine effectus est, nisi si qui verborum ornamentis, & orationis amplificatione, & assentatorum artificio, in deorum numerum ascripti sunt. Hæc Pausanias ut quidem vertimus. Catullus quoque in carmine illo pulcherissimo de Pelei & Thet. nupt. deos immortalis olim cum hominibus versatos & congressos esse fateretur his verbis: *Πρæσβυτες namque ante δ. mos inuoluisse castas Sapius, & sese mortali ostendere cætu Calistola, nondum sprete pietate, folabant. Sepe pater diuinis fulgentia templa reuiciens, Λωννα cùm festu venisset at sacra dictibus, Consp. xii. terra cretum procurrere curru, &c.* Ne illa quidem, quæ scribit Theophr. iunior, Euphrades ab eloquentia cognomento dictus, ab his aliena sunt his verbis: *Θικαια μὲν ἐν τῇ οἱ πύλαι περὶ τὸν ἀστυναγῶν ἑσπέραι τὰς διὰς τῆς Ἀλκαμῆας, ἀποθεῖσιν αὐτῶν, καὶ ἰσχυρὰ ἰδὲ καὶ ἑσπέραι αὐτῶν, καὶ ἡυσίας ὅν τις ἢ μόνον ὅσας ἔχει ἵνα καλὸν καὶ, ἀλλὰ ὅσας δαίμωνι ἤδη, ἀλλὰ καὶ ὅσας ἑστῶσι ὅτι Ἡρακλῆος παρὰ δὲ γ. μ. ἰσχυρὰ δὲ ἀρετῆς, καὶ πλὴν γ. μ. ἀπαιτῶσι ἰσχυρὰ τῶν τε ἀρετῶν, καὶ ἡερίων ἐν ἀρετῇ, &c.* id est, iussit autem fecerunt etiam veteres in eo quod Herculem Iouis & Alcmeneæ filium in numerum deorum retulerunt, etque templa propria construxerunt, & sacrificia instituerunt, non ea solum, quæ heros digna sunt, verum etiam quæ iam deo, quoniam Hercules specimen & exemplum virtutis fuit, & totam terram à se peragrata, tyrannorum crudelitate, & ferarum ac mon-
strorum inammitate purgavit, ac liberauit. Sic M. Tullius lib. 3. de offic. Itemq. magni est secundum naturam pro omnibus gentibus (si fieri possit) conservandis, aut inuandis maximis laboribus, molestiisq. uscipere, imitari tem Herculem illum, quem hominum fama beneficiorum memor in concilio celestium collocavit, quàm vivere in solitudine, &c. Strabo autem lib. Geogr. primo ostendens, veteres longius ac latius nauigasse, pluresque terrarum regiones pedibus peragrassè, quàm posteriores, scribit, Castorei & Pollucem, iecirò maris procuratores ac tutores quosdam, nauigantiumque ser-
uatores ac liberatores esse dictos, quod longissimè, latissimèque nauigariar, & mari longinquo ac remoto bella gesserint: Bacchum verò, Herculem, Theseum, Pirithoum, propter eandem causam ad inferos descendisse creditos. De Castore & Polluce plura diximus suprà ad Od. xii. lib. i.

VAGVS HERCVLES] vagus, qui multa maria, multasque & longinquas terras peragravit, *πολύταλός*: quam de Hercule famam confirmat & Pindarus, *ἰδμ. ἐν δ. δ. ἑλμ. π. ο. ἴ. 69, γαίης τε πύσσας, καὶ βαθυκρήμηνου πολιὰς ἀλὰς ἐξ ὧν ἡ γέναι, καὶ ἡλίσσιν τε περὶ μὲν ἀμείρους νεῶς, καὶ Λιγύων κρήνας ἑλθόν ἀμφίπῳ νείει, τὴν κατὰ τὴν αἰῶνα ἀγνῆτων φίλῃ, ἔχων τ' ἐπ' ἡέριον οὐρανὸν αὐτῆς, καὶ γα. κ. 6. ἥρος, id est, qui in Olympum ascendit, cum terras omnes, cùmque maris profundis altitudinem reperisset, & nauigationibus fretum mansuetum reddidisset. nunc autem apud louem vitā beatissima perfruens habitat, atque à diis immortalibus in honore habetur, & amatur: Tum Heben, seu iuuentatem habet in matrimonio, ædiūmque aurearum dominus est, & Iunonis gener. sic Horat. de Romulo, Baccho, Castore, & Polluce, Hercule, epist. ad Augustum lib. 2. *Romulus, & Liber pater, cum Castore Pollux Post ingentia facta, deorum in templa recepti, &c.* Od. viii. libr. 4. sic Ioon inter cetera Optatū epulis impiger Hercules: *Clarum Tyndarida Sidon ad infans, &c.* Virg. lib. 6. *Æneid. nec tantum Alcides telluris obuii, &c.**

INNIXVS] quidam libri veteres, & ij sanè non pauci, habent, *innixus*: nonnulli, *enixus*.

RECUMBENS] immò accumbens potius. nam recumbere est toto corpore cubare & iacere, ut diximus ad Od. x. xvii. lib. i.

BIBIT] lib. lannoct. & vnus Vatic. habent *bibit*: quam scripturam si probabimus, intelligemus, hoc dici ab Horatio, Augustum post mortem, in deorum numerum ascriptum iri. Sin, ut est in ceteris libris & manuscrip. & vulg. *bibit*, legemus: vel dicendum erit hanc Odam Augusto mortuo scriptam esse: quod mihi quidem non est verisimile: vel eò confugiendum, ut dicamus, significati ab Horatio, Augusto viuo, & vident tribui diuinis honores: cùmque deum præsentem haberi: quod Passeratius placebat. sic epist. ad August. *Præsenti tibi maturos largi-
bus honores: luvandisque tuum per nomen ponimus aras, &c.* Od. v. huius lib. *Præsenti diuum habebitur Augustus, &c.*

HAC TE MERENTEM] hac arte merentem præmium, nempe immortalitatem, & hono-

Ægyptum nigra facundat arena. Georgicorum quarto, hæc, quæ sequuntur, ascribit. nouum enim limum semper trahit, qui efficit fecunditatem. unde & Nilus dictus est, quasi *rius ilius* trahens, id est, nouum limum. Herod. lib. 2. Nilum *ἰσπανὸν* appellat, id est, propemodum, aratorem, aut agricultorem. Pomponius Mela, *Non pererrat autem tantum Ægyptum, sed affino fidere exundans etiam irrigat, adeò efficacibus aquis ad generandum, alendumque.* Si prater id, quod sciat per piscinas, quod à hippopotamos, crocodilisque vastas belluarum gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipsaque humo & talia effingat.

AVRVM IRREPRTVM ET SIC, &c.] Ordo verborum hic, & hæc sententia est. Roma nomen suum in omnibus oras terrarum proferat, Roma (inquam) fortior ad aurum spernendum, nondum repertum, id est, nondum ex auri fodinis effodum, aut erutum, & sic melius futurum, quamdiu est in terræ latebris reclusum: quàm ad vtendum aut profundendum. Piget ascribere hoc loco, quæ de malis ab auro in hominum vitam illatis, scriptores litteris & memoriz prodiderunt. Athen. lib. 6. scribit, apud veteres illos Græcos aurum vsque adeò rarum fuisse, vt Anaximenes Lampfacenus scriptum reliquerit, monile illud aureum, quo accepto Eriphyla salutem viri sui prodidit, nullam aliam ob causam tam celebre fuisse, quàm propter auri illo tempore penuriam. ad Romanos autem multis post Romam conditam sæculis auri studium irrepsisse: diuque antea à principibus reip. aurum spretum & contemptum esse: paupertatem verò maiori laudi, quàm diuitias fuisse, testimonio sunt Fabricij, Curij, Cornucanij, Lucinij, Acidini, Calatini, Pisones, frugi homines, (vt ait M. Tull.) non solum honoribus populi, rebusque gestis, verum etiam patientia paupertatis ornati. Pindarus *ἠδ. 9. Νῆμ.* Siculos laudans, ait apud eos esse nonnullos, qui & equorum studio ducantur, & pecuniam spernere etique imperare possint. *Εὐνίης φίλιππῆς τ' αὐτίδης, ἔκλειον ψυχὰς ἵππων κρείσσας αὐδῆς.* huc pertinet illud, quod est Od. 9. li. 4. *Non possidentem multa vocaueris Rectè beatum. rectius occupat Nomen beati, qui deorum Muneribus sapienter & tri, Duramque callet pauperiem pati, &c.*

COGERE HUMANOS IN VSVS] conferre ad res necessarias ac voluptarias.

QVICVMQVE MVNDI TERMINVS OBST.] secutus sum aliquot libros manuscr. qui habent, *Quicumque mundi terminus obstat.* cum vulgati habeant *mundo*.

HVNC TANGAT ARMIS] tangat, *ἁλᾶττος*, seu *πῆμος*, quam Latini extenuationem appellant: pro, perrumpat ac perfringat. vel tangere armis dictum pro eo, quod est, arma vsque eò inferre. sic ferè loquitur infra Od. 26. *sublimi flagello Tange Chloen semel arrogantem.* Lucrer. lib. 1. de nat. diuina, *Ipsa suis pollens opibus, nihil indaga nostri, Nec bene promeritis capitur, nec tangitur ira.* aliter Od. 22. lib. 2. *& recedens, trilingui Ore pedes, retigitque crura.* Ad hunc locum pertinet illud Ciceronis de L. Crasso, oratione in Pisonem. *L. Crassus, homo sapientissimus nostra ciuitatis, spiculis propè scutatus est Alpibus, &, ubi hostia non erat, ibi triumphi causam aliquam quæreretur.*

VISERE GEST. QVA PARTE DEBACCH. IGN. QVA NEB. &c.] i. visere cupiens, qua parte mundus solis ardore torreatur, qua nubibus, & frigoribus immoderatis obagescat, vt sup. Od. 22. lib. 1.

SED BELL. FAT. QVIR. HAC. L. D.] quæ fata eos belli gloria ceteris gentibus præstituros, imperiisque sui sineis latissime prolaturos.

NIMIVM PIJ] essent in eo nimium pij, si quod à Troianis se profectos & oriundos effeciant, Troiam instaurare, ac reficere conarentur. nimium pij, i. nimium amantes patriæ, nempe Troiæ.

ALITE LVGBRI] malis auiibus, malis auspiciis, sup. Od. 15. lib. 1. *malis aui.*

TRISTE CLADE ITERABITVR] iterum ferro & flammis vastabitur. vt sup. dixi ad Od. 7. lib. 1.

CONIGE ME IOVIS ET SOR.] Virg. lib. 1. *Ass ego, qua diuini incedo regina, Iouisque Et soror, & coniux.*

657 MVRVS AENÆVS] murus firmissimus ac solidissimus, vt Od. 16. huius lib. *turris aenæa.* & epist. 1. lib. 1. *hic murus aenæum esto.*

AVCTORE PHÆBO] quidam restantur scriptum esse in antiquo codice nescio quo, *Ductore Phæbo.* Ego cum libris nouem manu scriptis perantiquis olim in Italia vsus sim, & in Gallia postea præterea quinquè aliis, in nullo eam scripturam reperi, sed vulgatam, & receptam. Neque verò hanc puto altera deteriorem esse, præsertim cum ita locutus sit Virg. Geor. 3. *Et Troia Cynthia auctor.* iam quod aiunt Latinis vltatum esse *ducere muros*, vt & Horatio nostro infra Od. 6. lib. 4. *poriore ductos Alite muros.* & Græcis *ἡλῶν τῶν τῆς*: non continuò mihi probat, hunc locum esse corruptum, & *ductore*, pro, *auctore* esse reponendum. Vtatur tamen suo quisque iudicio: si quis male legi *ductore Phæbo*, contendere cum peruicacibus non est meum.

VICTRI-

VICTRICES] vitur hoc nomine epist. ad Iul. Florum lib. 1. paullo aliter, *Prima feres edera Victorici pramia.*

TER PEREAT M. EXCISISS. ARG. TER Vxor] exiis, quæ vrbis expugnationem consequuntur, urbem expugnatam & captam vult intelligi. Libet autem mihi hoc loco vrbis capte imaginem à duobus bonis auctoribus, altero omnium poetarum principe Homero, altero claro oratore Æschine depictam proponere. Apud Hom. igitur *Ιλ. 1.* vxor Meleagri Cleopatra, virum suum orans ne Calydoniorum urbem à Pleuroniis capi, atque everti sinat, sic loquitur: *Καὶ τότε δὴ μέλαινα τοῖς ἄντροις περικλυτοῖς Λίσσας ἰδὼραμένη, καὶ οἱ κατέλιξεν ἄπαιτος Κλέη, δὲ αὐτῶν παῖσι πάλιν, ἥ αὖν ἁλὼν Ἀνδρᾶς μὲ κλέψουσιν πάλιν δὲ τι πύρ ἀμυδαίῳ. Τίνα δὲ τ' αἰδοῖ ἄρ' ἄνθρωπος, βαρὺ ζῆλος τε γυναικός. Τὸ δ' οἱ ἀρέσιντο θυμὸς ἀκρόντος κρητὸν ἔργον.* quorū versum hæc ferè sententia est. Tunc igitur Meleagrum vxor Cleopatra supplex lamentabili voce orabat, eiq; mala omnia enumerabat, quæ iis accidunt, quorum vrbs capta sit. Hostes viros capiunt, vrbis ædificia incendio vastant, atque in cinerem vertunt: liberos & mulieres alij in servitutem abducunt. Eius autem animus commotus est, vbi hæc atrocitas facinora audisset. Æschines autem in orat. *τ. Κτησιφών.* hoc modo de Thebis ab Alexandro Macedone vi expugnatæ ac directis. *Αἰ. ἰπιδὴ τοῖς σώμασιν οὐ παρηγόισι, ταῖς γὰρ ἀλγοῖσις ἀπὸ βλάβης αὐταῖς ἰς τοῖς συμφοραῖς, καὶ τοῖς περὶ ὅραν ἀλυσσομένης τῶν πόλεων, τῶν καὶ καταπαφᾶς, ἐμπροσφῶς οἰκῶν, ἀρροφῶς γυναικῶς, καὶ παῖδας ἰς δουλείαν, περὶ οὗτος αὐτῶν καὶ περὶ οὗτος γυναικῶς ἐπὶ μετὰ μαυρίοντις τῶν ἰλδ' ἡρώων, καὶ οὗτος, καὶ οὗτος ὑμεῖς, ὅρα, ζῶντες οὐ τοῖς ἡμετέροισι, ἀλλὰ τοῖς ἰπιδὴν αἰτίαις.* quorum interpretationem, quamquam eam orationem à me me in Latinum sermonem conuerfam propediem sum editurus, subscibat tamen. *Verum quandoquidem corporibus præfatum fuisset, saltem animis adeste, & cogitationibus vestris calamitates eorum contemplantini. Fingite vos videre urbem capi, muros suffodi, ac funditus everti, domos incendi, mulieres & pueros in servitutem abduci, senes, & annos libertatem serò deducendo, plorantibus, vobis supplicantibus, tracentibus non iis, qui tam credulis ab ipsius pænas experti erunt, sed iis, quorum opera, & culpa in hæc miseria inciderunt. Non admodum dissimile est illud ex Cornificio lib. 4. rhetoric. ad Herennium, O feros animos, o crudelium cogitationes! O derelictos ab humanitate homines! qui agere ausi sunt, aut qui cogitare potuerunt, quo pacto hostes reuulsis maiorum sepulcris, deiectis manibus ouantes irruerent in ciuitatem: quomodo deam templis spoliatis, optimatibus trucidatis, alij abreptis in servitutem, virginitas, matribus familiis, ingenius pueris sub hostilem libidinem subiectis, vrbs acerbissimo concidat incendio conflagratis. & illud alterum ex eodem lib. infra. Nam neminem vestrum fugit, Quirites, capta vrbe qua miseria consequi soleant, arma qui contra tulerunt, statim crudelissime trucidantur: ceteri qui possunt per ciuitatem & virum laborem ferre, rapiuntur in servitutem: qui non possunt, vita priuantur. Vno denique atque eodem tempore domus hostili flagrant incendio, & quos natura, aut voluntas necessitudine aut beneuolentia coniunxit, distrahantur: liberi partim à gremio parentum deripiuntur, partim in sinu inguluntur, partim ante pedes consumuntur: nemo, iudices, est, qui possit futuram rem consequi verbum, nec referre oratione magnitudinem calamitatis. Eodem pertinent ea, quæ Cæsar apud Sall. ait esse ab iis, qui ante se sententias dixerant, de belli scuitia, disputata his verbis. Plerique eorum, qui ante me sententias dixerunt, composuere, ac magnifice casum resp. miserati sunt: qua belli scuitia esset, qua vidis acciderent, enumerare: rapti virgines, pueros: diuelli liberos a complexu parentum: matres familiarum pati, qua victoribus collibuisse: sana atque domos spoliari: cadem, incendia fieri: postremo armis, cadaueribus, cruore atque luctu omnia compleri. Accedat his Cremonæ excidium apud Cornelium Tacitum lib. 19. Non dignitas, non aetas protegebat, quominus supra cadibus, cadem supris miserentur. Grandæus senes, exacta ætate faminas, Silois ad prædæ in ludibrium trahebant. Vbi adulter & virgo, aut quis forma conspicuus incidisset, vi, manibusque rapientium diuulsus, ipso postremo direptores in mutuam perniciem agebat. Dum pecuniam vel gratia auro templorum dona sibi quisque trahunt, maiore aliorum vi, truncabantur, &c. [Quintilianus lib. 8. cap. 3. Sine dubio enim, qui dicit expugnatam esse ciuitatem, completitur omnia, quacumque talis fortuna recipit: sed in affectu minus penetrat breui hęc velut nūtius. At si aperias hæc, qua verbo vno inclusa erant, apparebunt & fusa per domos ac templa, flamma, &c.] Excisiss autem legendum, ab excindendo. qua de realibi.*

NON HAEC IOC. CONVENIENT] sic habent libri ferè omnes veteres: pauci quidam, vt vulgati, *Non hoc ioc. conueniet, &c.* Nonnulli etiam, *Non hac iocosa conueniunt lyra, &c.*

QVO MYSA TENDIS?] sic fup. Od. 1. lib. 2. *Sed ne reliquis Musa proæ iocis, &c.*

MAGNA MOD. TEN. PARVIS] define res magnas & graueis carmine humili imminuere quodammodo, atque extenuare: sumus enim tenues: sermones autem deorum, res magnæ

atq; amplè sunt. Od. 6. lib. 1. *Nec sanam Pelopis damnum* (dicere) *Conamur tenues grandia*: sequitur deinceps ibid. quod cum hoc loco congruit, dum *pud. Imbellisq. Iyra. m. p. 6. Landes egrègij Casari, & tuas Culpa deterere ingent.*

A D C A L L I O P E N.

Od. 4.

A R G V M E N T V M.

Se à multis periculis, Musarum ope ereptum fuisse. Malè cessisse omnibus, pui aduersum deos aliquid moliri voluerint.

D Escende calo, & dic, age, tibia
 Regina, longum, Calliope, melos,
 Seu voce nunc manus acuta,
 Seu fidibus, citharæve Phœbi.
Auditus? an me ludis amabilis
Insania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amœna
Quos & aqua subeunt, & aura.
Mesabolosa Vulture in Appulo,*
Altriciæ extra limen Apullia,*
Ludo, fatigatumque somno,
Fronde noua puerum palumbos
Texere: mirum quod foret omnibus,
Quicumque celsa nidum* Acherontia,*
Salusque Bantinos, & aruum
Pinguetenenti humilis Ferentis,*
Vi tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & vrsis: ut premeret sacra
Laurique collatæque myrto,*
** Non sine Diis animosus infans.*
** Vester, Camœna, vester in arduos*
Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
Præneste, seu Tibur supinum,
Seu liquida placuere Baia.
Vestris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis versa acies retro,*
** Denota non exstinxit arbor,*
Nec Sicula Palinurus vnda.*
Vicumque mecum voveritis: libens
Insanientem nauita Bosporum
Tentabo, & arenteis arenas
Littoris Assyrii viator
Visam Britannos hospitibus feros,
Et letum equino sanguine Concanum.
Visam pharetratos Gelonos,

Et Scy-

Et Scythicum inuolutus amnem.
 Vos Caesarem altum, militia simul
 Fessas cohorteis abdidit oppidis:
 Finire quarentem labores
 Pierio recreatis antro.
 Vos lene consilium & datis, & dato
 Gaudetis alma. * scimus, ut impios
 Titanas, immanemq; turmam
 Fulmine sustuleris caduco
 Qui terram inertem, qui mare temperat
 Ventosum, & urbem, regnaq; * tristia:
 Diuosiq; mortalesq; turbas
 Imperio regit unus aequo.
 Magnum illa terrorem intulerat Ioui
 Fidens, inuentus horrida, brachii:
 Fratresq; tendentes opaco
 * Pelion imposuisse Olympo.
 Sed quid Typhoeus, & validus Mimas,
 Aut quid minaci Porphyriion statu,
 Quid Rhœcus, cuiusq; truncis
 Enceladus iaculator audax,
 Contra sonantem Palladis * Egida
 Possent ruentes? hinc anidus stetit
 Vulcanus: hinc matrona Iuno, &
 Numquam humeris positurus arcum,
 Qui rore puro Castalia * lauit
 Crineis solutos: qui Lycia tenet
 Dumeta, natalémq; siluam,
 Delius, & Patareus Apollo.
 Vis consill' expertis mole ruit sua:
 Vim * temperatam Dij quoq; prouehunt
 In maius: iidem odere vires
 Omne nefas animo mouenteu.
 Testis mearum centimanus * Gyas
 Sententiarum notus, & integra
 Tentator Orion Diana
 Virginea domitus sagitta
 Iniecta monst'ris terra dolet suis:
 Meretq; partus fulmine luridum
 Missos ad Orcum: nec perêdit
 Impositam celer * ignis Aetnam.:
 Incontinentis nec Tityi ecceur
 Relinquit ales, nequitia additus
 Custos, amatorem trecenta
 Pirithoum cohibent catena.

DISCENDE CARLO, ET] habent enim etiam Musæ suam in cælo sedem, ut Iouis filiæ. Ita-
 que dicitur ab Homero & aliis poetis etiam deponi, non solum Pierides, aut Heliconiades,

aut Lebethrides, &c. Et lib. 4. l. 1. Apollini cithara canenti, voce respondent *Μουσῶν δ', αἰ ἀοιδὸν ἀμειβόμεν ἐπὶ κιθάρῃ*. Rectè igitur Ennius. *Musa, quæ pedibus magnū pulsatis Olympum*. Videtur autem Alcmanem exprimere, aut certè adumbrare voluisse: cuius existant hi versūs apud Hephæstionem. *Μῶς' ἄγε Καλλιόπη, θυγατρὶ Διὸς, Ἀρχ' ἰογυνὴν ἰπῶν, ἰπὶ δ' ἱμῶν Ἰνυρὸν ἐχάριενται πῖθ' ἄρρη*: id est. O musa, Calliopa, Iouis filia, age, incipe versūs amabileis. Optabilem autem *hymno*, & lepidum chorū adice. Quot sint porro Musæ magna controuersia est. Ephorus (inquit Arnobius libr. 3. aduersus genteis (has numero esset reus esset: Mnaseas, quem diximus, quatuor Myrtilus inducit septem: octo assuebat Crates: ad extremum Hesiodus nouem cum nominibus prodit. diis cælum & sidera locupletans]

AVDITIS? è sodalibus suis quærit audiāntne Calliopen canentem, quam paullo antè è cælo deuocarat, quasi ipse, vrpote poëta, eius cantum exaudiat: an infaniet, & erret. Errant autem, atque adeò desipiunt, qui putant Horatium etiam hic verba facere cum Calliope, & ex ea rere num vocem suam audiat: vti autem verbo numeri multitudinis, quia Calliope sit musarum regina: vt Vir. *Vos ô Calliope, &c.* Curigitur Horatius non dixit *Descendite?* Prætereà ineptissima futura sententia est, si hæc verba ad Calliopen, & musas referantur.

AN ME LVDT AMAB. INSAN. Jan me fallit, ac decipit infania optabilis, nèpe poëtica: & qua sic Plat. in Phæ. *τίτην δ' ἴδωτο μυσῶν ἡγετάρη τε ἐμαυτὸν λαβόντα ἐπὶ πᾶσι, καὶ ἄδοντα ψυχῇ, ἡγετάρητος. Ἐκείνου δὲ μυσῶν ἡγετάρητος ὄντος, ἔτι τίνος ἄλλου ποιῆσαι, μνηστὴν παλαιῶν ἔργων χρὸς μέσση. Ἰὸς ἡγετάρητος πᾶσι δ' ἴδ' αὖ αὖ αὖ μανία, μυσῶν ἡγετάρητος ποιητικῆς θύρας ἀφίηται πᾶσι, αἷς ἄγε ἐν τήνδε ἡγετάρητος ποιητικῆς ἱστῆρας, ἀπὸ τῆς αὐτῆς τε, καὶ ἡ ποιητικῆς καὶ τῆς μαντικῆς ἔστι θύρα φρονουμένη ἡ φανερὰ*. id est, Tertia autem mentis concitatio & infania, quæ à musis proficiscitur, nacta animum tenerum, & recentem, nondūque vllō quasi fucō tinctum, eūque excitans, & Bacchico quodam furore afficiens, cantibus & hymnis, & cetera poësi innumerabilia antiquorum facta exornans, posteros instituit. Qui verò sine Musarum furore ad poëticas foreis adierit, sibi persuadens, se arte bonum & probabilem poëtam euasurum, & is ipse, & eius sapientis & sancti scripta imperfecta ab operibus furentium obscurantur. Sed plura hac de re alibi. vel simpliciter infaniam accipe. id est, *μανία*, qualis erat illius, qui se putabat *miros andire tragædos*: In *vacuolat me seffor, plausor quæ theatro*. epist. 2. lib. 2.

ET PIOS ERR. P. L.] pios id est, in quibus dii versantur: vel qui à diis incolantur: vel quos violare impium & nefas est.

AMENAS QVOS ET AQ. SVB.] in quibus & auræ gratæ spirant, & aquæ iucundæ è fontibus manant. *amena*, id est, quasi ad se amandum, seu ad se amandas allicientes. Festus.

MX FABVLOSÆ, &c.] hæc sunt ita coniungenda, & hoc ordine collocanda, mea quidem sententia. fabulosæ palumbes me puerum fronde noua texere: non vt alij, extra limen Apuliz, altricis fabulosæ. Iam cur palumbes fabulosas dicat si quis ex me quærat, responderem, eadem ratione dici fabulosas palumbes, qua ratione *fabulosus Hydaspes* appellatur, & *fabula manes*. nempe quia de iis multa fabulantur poëtæ. Veneri autem sacra, & dicata sunt columbæ. Virg. *Æneid. 6. Vix ea satis erat, gemina cum fortè columba ipsa sub ora Viri calo venere volantes: Et viridi sedere solo: tum maximus heros Maternas Agnoscit amicos, latiusque precatur, Esse duces*, &c. Tum Veneris currum trahere dicuntur, vt & passeret propter incredibilem in eis innatam libidinem, ac salacitatem. Pherecrates cō *πυλάη. Αἰὲν ὁ ἀεισέλιον ὄμιον Καλλιόπῃ, πῖπρον ἡμῶν δὲ μ' ἐς κύθηρας καὶ κύπρον*. id est, At ô columbula Callistheni similis, vola: deserto me in Cythera & Cyprum. Quomobrem vero se dicat lauro, & myrto à palumbis esse rectum, ne obscura quidem causa est. Primū enim laurus, quæ Apollinis est, significabat, eūque poëtam futurum: deinde myrtus, quæ Veneris, res amatorias, & (vt ait ipse) prælia virginum, & iuuenum curas cantaturum.

ALTRICIS] id est, nutricis. codex quidem Rānutij Card. habet, *nutricis*: cum quo & alij duo congruunt. ego nihil muto. M. Tull. in Timæo. *Iam verò terram altricem nostram, qua traiecit* 162 *axe sustinetur, diei, noctisque effectricem*, &c.

VOLTRE IN APPVLO.] monte Apuliz. falluntur qui hic legi volunt, *littore in Appulo*, libris omnibus reclamantibus, nulla ratione suffragante.

LVDO, FATIG. QVB SOMNO.] ludos fatigatum, somno oppressum. Sat. 2. libr. 2. *equosve Lassus ab indomito: vel si Romana fatigas Militia, affectum gratari*.

FRONDE NOVA] id est, recenti, & viridi. aliter dixit Virg. libr. 2. Georg. *Mirasurque nouas fondeis, & nouas poma*.

QVICVQVE CELSAR NID. ACHERONT.] nidum Acherontiz idè dixit, quia Acherontia ista erat in monte. erat autem oppidum in Lucania. sic M. Tull. *Ithacam, nidulum* appellat lib. 1. de orat. his verbis *santa via patriæ est, vt Ithacam illam in asserimus saxulum, anquam* *nidulum*.

midulum, affixum, sapientissimus & immortalitati anteponeret. epist. ad Fuscum Arist. lib. 1. per midum, domum propriam significat. *Tu nidum seruas: ego laudo ruris amantissimos, &c.* sic Hesiod. *ἔργ. & ἔμ. Οὐκ αἰεὶ ἦρος ἰοσέεται ποταμὸν ἔχοντα.* ductum ab auibus.

SALTUSQVE BANTINOS] sic esse legendum, & veteres cod. peruincunt, & Plinius confirmas lib. 3. cap. xi.

HVMILIS FERENTIS] in valle positi. vnde dicti Ferentani, seu Frentani potius. Plin. cod. lib. cod. cap. vt] mirum vt: mirum quo pacto.

SACRA] Apollini sacra. Od. 30. huius libr. *Delphica lauro.* & Od. 3. lib. 4. *Delis Ornatum foliis ducem.* sunt autem hæ frondes laurus, oliua, myrtus, felices: & ita solent appellari.

COLLATA] congesta comportata. epist. de arte poet. *Vndique collatio membrum.* **NON SINE DIIS**] non sine diuino numine. *οὐκ ἄνευ θεῶν ἀγνοῖ,* quo vtitur Theocr. Europa. *Οὐκ ἀγνοῖ γὰρ θεῶν διαγομαγεῖν ἐκ πλάθης.* i. non sine deo has transeo humidas vias. Sallust. *Et tantarepente mutatio non sine Deo videretur.*

ANIMOSVS INFANS] qui non terreret neq; ab vrsis, neq; à viperis.

VESTER, CAMENAE] siue me contulero in Sabinos, siue Prænestæ, siue Tibur, siue Baias, vester sum: vbicumq; fuero, vester sum.

TOLLOR] conscendo, seu vehor potius.

TIBUR SVPINVM] alibi vdim appellat, vt Od. 29. huius libr. *Ne semper vdim Tibur,* & *Æsyla Decline contempleris arum:* & in epist. ad Mæc. 2. lib. 1. *vacuum sed vacuum Tibur placet,* aut imbelles Tarentum.

SEV LIQVIDAE] epist. lib. 1. *Nullus in orbe locus Baiis prælucet amennis.* liquidas autem appellat propter aquas calidas.

NON ME PHILIPP. VERSA ACIES] non fufus & versus in fugam Bruti, & Cassij exercitus: quo in prælio Cassius sua se manu interfecit: deinde & Brutus paucis post diebus. vide Od. 14. lib. 1. & 7. lib. 2. *Tecum Philippos, & celerem fugam sensu relicta non bene parmula.* & epist. ad Iul. Flor. lib. 2. *Vnde simul primum me dimiserit Philippi Decisis humilem pennis,* &c. Erant autem in eo bello Horat. tribunus militum. Sat. 6. lib. 1. *Quod mihi parceret legio Romana tribuno.* Philippi vrbis in Thracia, seu Thessalia. [his autem verbis *versa acies* retro, expressit Græcum nomen *πυλίων*, quamquam *πυλίων* significat persecutionem, & conuersionem, quæ fit ab iis, qui antea fugiebant, qualis describitur *ἰλ.*]

DEVOTA NON EXSTINGIT ARB.] sacra, execrabilis, scelerata. Od. 23. huius libr. *Deuota vltima.* Od. 16. epod. *deuoti sanguinis atas.* Od. 14. lib. 4. *Deuota morti peßera libera.* Catull. de nuptiis Pelei. *deuota periuria.* Propert. lib. 2. eleg. 28. *Andromede monstri fuerat deuota marinis.* Tibull. li. 1. eleg. 5. *Tunc me discedens deuorum famina dixit.* de hac arbore vid. Od. 17. lib. 2. *Me truncus illapsum cerebro sustulerat,* &c. & 8. huius. *prope sumeratus Arbutum idem.* & totam 13. lib. 2. *Ille & nefasio te posuit die.*

PALINVRVS] promontorium Lucania non longè à Velia, à Palinuro Ænæ gubernatore dictum, circa quod cum Hor. nauigaret, atq; à Macedonia in Italiam rediret, magno in periculo versatus est. Virg. Æn. 6. *Nam tua finissimi longè latèque per vrbis Prodigij adli calestibus asspiciamus,* &c.

VT CVM QVE] quandocumq; vid. ann ad Od. 35. lib. 1.

INSANIENTEM] æstuosum, impotentem. sic Virg. Mœrid. *Huc ades: insani feriant sivo litora fluctus.* sup. Od. vlt. lib. 2. *gementem* appellauit.

TENTABO] supra Od. 2. huius libr. *negata tentat iter via.*

ARENTEVS ARENAS] apudissimum epithetum. Lucr. lib. 2. *bibulam lauit aquor arenas.* Non dissimulabo tamen, in quibusdam exempl. antiquis scriptum esse, *arentis*: quam scripturam non minùs probo, quàm receptam.

CONCANVM] Concani Cantabriz populi. Concasa enim numerat Ptolemæus in Cantabriz vrbibus, lib. 2. in descriptione Hispaniæ Tarraconensis: & quidem eam primam locat. Quod autem Horat. Concanos equino sanguine lætos ait, nihil tale neque de Concanis, neq; de vniuersis Cantabris vmquam legi: ne ipse quidem Strabo, qui lib. 3. multa de Cantabrorum victis, cultuq; planè barbaro, agresti, atq; immani memoriæ prodidit, quicquam tale commemorauit. At de Bisaltis & Gelon. Sic Virg. Georg. 3. *Bisalta quo more solent, acérque Golonus, Cum fugit in Rhodopem, atque in desertis Getarum: Et lac concretum cum sanguine potat equino.* & item Martialis de Sarmatis: *Venit & epoto Sarmata passus equo:* de quibus eadem Plinius narrat lib. 18. cap. 10. *Sarmatarum quoque gentes hac maximè pulce aluntur: & cruda etiam sariza equino lacte, vel sanguine & cruris venis admisto.* Vnde existimant quidam, in his Nicolaus Montanus, iuuenis in primis doctus: qui superiores Virgilij, versus ad huius Horatiani

loci scripturam: oppugnandam mihi proferebat: vel Concanum, sicubi terrarum reperitur (de hoc enim dubitabat ille) esse Scythiarum populum non Cantabriz: vel hic legendum esse *Caucasum*. Cuius sententiam non sum secutus. Nam primum Concana, Cantabriz urbem esse constat, si Ptolemaeo credimus. cuius ciuis, dicitur Concanus. deinde non si Sarmatz, vel Geloni & similes Thraciarum populi, sanguine equino vescuntur, continuò sequitur nullas alias esse nationes, quæ simili victu vtantur. Postremo si non esset verum Concanos tali potu vfos esse, neq; vli scriptores hoc tradidissent, tamen Horatij testimonium ad fidem huius rei faciendam satis apud nos valere deberet, vt omittam quòd poetis licet de gentibus longinquis, & barbaris, & immanibus multa ab historicis non testata, aut minus quæ sita, pro suo iure confingere, & comminisci. De veritate autem huius scripturæ non est dubitandum, cum omnes libri & manuscripti, & vulgati sine vlla varietate ita habeant.

VISAM PHARETRATOS GELONOS.] Virg. Georg. 2. *Es gēs illa quidem sumus in haud tarda pharetris*. Idem lib. 3. *Quæque pharetrata vicinia Persidis urget*.

ET SCYTHICVM AMNEM.] Tanaim, de quo Od. 10. huius libr. *Extremum Tanaim si bis beres Lyce*: & Od. 19. *Tanaisque discors*.

INVOLATVS.] incolumis. saluus.

ALTVM] magnum, egregium, principem.

SIMVL] simul, vt, simulatque. vide annot. ad Od. 4. lib. 1. ibi, *quò simul meatis*.

FESSAS COHORTEIS ABD. OPP.] fessas militia cohorteis abdidit in oppida, propter anni tempus ad bellum gerendum, & ad castra ineptum: in hibernis collocavit. Atque hanc scripturam ita probo, vt tamen illa altera, quæ reperitur in codice Achillis statij, Donati, atque etiam Rainurij Card. mihi non displiceat: quæ est, *Fessas cohortes reddidit oppidis*. Iam hanc receptam codices item manuscripti optimæ notæ confirmant: in his duo Vau. Faern. Vrf. Tom. Adde complura similia loquendi genera apud bonos scriptores, non longe abiero. M. Tull. pro Arch. poet. *si qui ita se litteris abdidissent*. & Hor. ipse epist. 1. lib. 1. *late abditus agro*. Iam in voce *fessas* aliquid inest scrupuli. nam propter verbum, *recreatis*, quòd sequitur, videtur legendum, *Fessas*: vt sit hæc sententia, vos Cæsarem altum, fessum militia, simulatq; cohortes in hibernis collocavit, Musarum studio recreatis, ac reficitis.

PIERIO RECREATIS ANTRO.] reficiis & oblectatis studio litterarum, lectione, & scriptione, & arte poet. Per antrum Pierium, musarum recessus, & poetarum secessum significat.

VOS LENE CONSILIUM] *sili* dux breues pro vna longa. Nam cum post spondcum & iambum, vnam syllabam longam lex carminis postularet, duas breues in locum vnius longæ posuit. *Vos lene consili*. sic infr. Od. 6. *Hinc omne principium, huc refer exitum*. Significat, ex studio litterarum consilium & prudentiā manare, quæ plus valent in re militari, quam vires immanes.

IMPIOS TITANAS.] qui cum Diis pugnarunt. vide Hesiod. in Theog. M. Tull. de leg. 3. *non ster Verò Plato Titanū e genere statuit eos, qui, vt illi caelestibus, sic hi aduersentur magistratibus*. Arrepta hinc occasione, incipit ostendere, vireis, & potentiam sine sapientiæ præsidio non admodum prodesse, immo obesse potius.

CADUCO] ita in caput Titanum, & gigantum immisso à Ioue, & contorto, vt è czlo cadere videretur. sic suprā arborem illam, cuius casu pæne oppressus fuerat, lignum nominat *caducum* In domini caput. Od. 13. lib. 2.

INERTEM] i. immobilem. sic supr. Od. 34. libr. 1. *bruta tellus*. alioqui iners merito dici non possit, quæ tot flores, herbas, fruges, atque arbores ex se pariat ac profundat.

TEMPERAT] regit, gubernat. annot. ad Od. 8. lib. 1.

VENTOSVM] à ventis concitatum. aliter epist. 8. lib. 1. *Roma Tibur amem & centosus, Tibure Romam*. & epist. ad Mæcen. tertia, lib. 1. *Non ego & ceteros plebis suffragia conor*. & epist. ad August. *Quem tulit ad scenam Ventoso gloria currus, ex animat lentus spectator, &c.*

REGNAQUE TRISTIA] interorum sedem. sic Virg. Æn. 4. *alias sub tristia tartara mittit*. Idem lib. 6. *Vt tristis sine sole domos, loca turbida adires*? Itaque mortuus Achilles apud Homer. *iduas*. & dicit se malle apud superos, hoc est, in terris, homini nō admodum diuiti mercede conditum seruire, quam in omnis mortuos regnum obtinere. sic Hom. *Βυλ' οἰ μὲν ἐπὶ μύρτοις ἐὼς θανάτῳ ἀλὲν Ἀχίλῃ πρὶ ἀκλῆρον, ἢ μὴ βίῃ* & πολὺς εἴη. Ἡ πῦρ ἐνέκαστο κατὰ φθὶ μύρτοις ἐὼς ἀόαστο.

MORTALESQUE TVRBA.] corrupti sunt hoc loco omnes vulgati cod. qui habent *turmas*. legendum est enim *turbas*, vt est scriptum in antiquis.

FIDENS IVV. HORR. BR.] sic verba coniunge, iuuentus horrida, fidens brachiis. sic loquitur Hom. *ἰδὲ δὲ μ. αἰς ἀγῶνι χεῖρας παπυγίης ὑπὲρ βίηφι*. i. sic hi manibusidentes & viribus. & ita Porphy.

FRATRESQUE TEND. OP. PEL. &c.] Virg. Georg. 1. *Ter sunt conati imponere Pelio Õssam tendem-*

SED QUID TYPHORVS.] Pindarus πηῶν nominavit, pro eo, quod est τυφῶν, vel pro πηῶν ἀπὸ τοῦ πηῶν quem olim (inquit ille) Cilicium antrum educauit: nunc autem hirsutum eius pectus Cumarum littora, & Sicilia oppressum tenent. Pindari verba sunt hæc: Πυρ. ἠ. 164

MIMAS J. Mimantem Hefied. in illa Centaurorum, & Lapitharum pugna, quam describit in Apfide, unum facit è Centauris.

ΡΗΟC V M | gigantem, vel centaurum. Virg. Georg. 1. *Rhacūmque, Pholūmque.*

A B G I D A] clypeum Iouis, quo vititur & Pallas in proelio. Homer. *ἰδ. α. σ. Η δὲ χλιφ' ἐνδύσετο Διὸς ῥαλαγμένῳ. Τὰ χροῖνις πύληος θωρήσεται διακρούσας. Ἀμφὶ δ' ἄρ' ὀμρεσσιν βαλὼν ἀγρίδω θυσασίει-
ο Δοιὶν, ἡδ' ἀπὸ μὲν πᾶσι τοῖς φέβοις ἐστὶ φάσμα. Ἐν δ' ἔλας, ἐο δ' ἄλλαι, ἐο δὲ κρυσινοὶ ἰωνίαι*: id est. Hæc
utem (Pallas) iunica induit Iouis nubium coactoris, in proelium lacrymosum armabatur. bul-
beris autem ægida bullis aut fimbriis ornaram circumiecit, horribilem, omni ex parte tetro-
circundatam in ea erat contentio, in eo vires, in eo aspera persecutio, seu horrorem intuentis
amor.

MATRONA. **IVNO**] cur matrona? an quia Iovis vxor? an quia matrimonii præest, ex quo pronuba dicitur? Est autem matronæ nomen honestius, & honorificentius, quam matrisfamilias, præter alias differentias, quæ traditæ sunt ab A. Gellio, & Nonio.

ROSE PYRO] aqua sincera Castalij fontis, quem fontem caballinum Latini, Hippocrenen
Græci vocant: neque laboro sit ne in monte Helicone, an in Parnasso: quamquam Parnassum
& Heliconem vnum & eundem montem vult esse Seruius: à quo alij dissentiunt. Castaliam vr-
bem Ciliciz nuncupat Stephanus, à qua alij fontem, eiusdem nominis dictum esse volunt: alij
in Lycia esse tradiderunt. meum non est hanc controversiam diiudicare.

CRINEIS SOLVTOs passos, humeris sparsos, non collectos in nodum, aut religatos.

PATAREVS à Patara, vrbe Lyciæ, vbi edit oracula.

VIS CONSILII EXPERS] videtur ex Pindaro hanc sententiam expressisse. ordo verborum tantum apud Horat. est immutatus. Pindarus enim priore loco sententiam ponit: deinde exempla subiicit. sic Pind. Pyth. *ἑίδ. η. βία γ' ἐμεγαλυνήσας ἴσθαιεν ἐν γόμφῳ. τοφῶς κίλκ' ἀποκρήσονται μὲν ἄλλοι. ἐδὲ μὲν πεσπλάδω γράζονται. δμῶν γ' ἑκαυκύν' ὄψεσθαι τ' ἀπόλασθαι*, id est, vi etiam eum, qui gloriatur se ceteris præfere, percellere solet. Typhoeus Cilix multorum capitum eam non effugit, neque rex gigantum Porphyrio. Nam alter fulmine ictus est, alterum sagittis Apollo confixit. Etiam Nestor apud Homer. *ἰλιάδ. ψ. docet*, omnem ferre præstantiam. atq; excellentiam in ratione & consilio potius, quam in viribus corporis esse positam, omniâque melius consilio, quam viribus explicari. sic Nestor. *Μῆν' ἔν' ἀντίμους μίγ' ἀμείνων, ἢ βίηφι. Μῆν' δ' αὖτε ἀνδρείητι καὶ οἶνοσι πόττω Νῆα γέλω ἰσάσθ' ἱερὸν ἄνθρωπον ἀνέριστον. Μῆν' δ' ἑλπίσιν ἀφ' ἑλπίσιν τιτυ λυβή*

χο, i. Consilio & ratione longè præstat lignator, quàm viribus: consilio gubernator autem regit & gubernat, ventis agitatur: Consilio auriga aurigam superat. sic & Oppianus libr. 5. α-
λιδυτ. ait neque ex viribus corporis, neque ex pulchritudine tantum virilitatis proficisci, quan-
tum ex consilio, & prudentia: vireiſque corporis consilij experteſ, eſſe inutiles, & inaneſ. Ος
οὐτ' ἡρότις, οὐτ' εἰδός τελευτ' οὐκ ἐστὶν πρῶτον, ἀλλὰ δ' ἀνιμολοῖς ἀφρον. καὶ τι μέγα βελίασιν
παρὰ πτόσι, ἡδ' ἰσάουσι Βαῖος ἀνὴρ Ὀρματις.

VIM TEMPERATAM] consilio & ratione directam.

165 ANIMO MOVENTEIS] animo agitantibus, cogitantibus. *mo mo* complosio syllabarum.

CENTIMANVS GYAS] alias centimanus Gyges, vt Od. 17. libr. 2. sed illa scriptura reiecta
hanc sequimur al. gigas.

INTEGRÆ] castæ: intactæ: virginis.

TENTATOR ORION DIANÆ] vide annot. ad Od. 28. libr. 1. tentatorem autem dixit, vt
Græci πρῶτον παρὰ τὸ πρῶτον.

DOMITVS] *δομῆς*, superatus & confossus.

SVIS] exfenatis. sup. Od. 12. lib. 2. *Tellurii iuuenes*.

MAERÉTQVE PARTVS] suos fortis interemtus mærore prosequitur.

LVRIDVM] pallidum, sic Tib. libr. 3. eleg. 3. *Me vocet in vastos amnibus, nigraeque paludem
Dines in ignava lurida Orcus aqua*. Lucr. lib. 4. *Lurida præterea sunt, quæcumque, tumentur Ar-
gumati*. infra Od. 13. libr. 4. *luridi dentes*. luridum dicitur à lura, quæ significat os culei, vel vtris,
vt docet Festus. significat, & vtrum ipsum, seu corium, vnde conficitur, à cuius colore luridum
est nominatum. Lucilius. *Verum illud credo fore, in os primum accipiam ipse, Quam gladium in sto-
macho, lura, ac pulmonibus sisse*, &c. proferuntur lib. 4. Tusc. quæst.

NEC PEREDIT, &c.] ne vñquam montium, & terræ onere sibi imposito leuentur: & vt sit
pœna impij eorum conatus sempiterna.

ÆTNA] qua opprimuntur impij gigantes, vt fabulantur poëtæ. Lucretius autem ignium
Ætne causas multis versibus, iisque pulcherrimis explicat lib. 6.

INCONTIN. NEC TITYI IEC.] iecur libidinis est sedes, vt dicemus ad Oden 1. libr. 4. Ti-
tyum autem iccirco incontinentem appellat, quia Latonæ stuprum inferre conatus est. cuius
pœnæ ex Homero, & Virg. & ceteris, notissimæ sunt. Hæc de eo Homerus, ἰδὼς. λ. καὶ ἔπειτα δὲ
δὴ γαῖης ἐκπύδης ὅν Κελῖνον ἐὶ δαπιδῶν ἰδ' ἐπ' οἰκίᾳ καὶ το πῆλῆρα. Ἦν π' δ' αἰνὴ ἐπὶ τῆς περιφύ-
ῃ παρ' ἑκείνον. Δὲ τῶν ἰσὺ δυνόντες ἰδ' ἐκ πᾶσι μὴ τῶ χροσὶ. Ἀπὸ γὰρ ἡλέκτου διδ' ἐκπύδῃ πῶς ἐκείνῳ,
&c. id est, & Tityon vidi terræ gloriosissimæ filium, in campo iacentem: ille autem vsq; ad no-
uem terræ iugera porrigebatur: Vultures autem duo vtrinq; affidentes ei iecur tondabant
pellem penitus subeuntes ac penetrantes: at ille manibus cum repellere non poterat. Nam La-
tonam Iouis amicam venerandam rapuerat. Virg. Æn. 6. *Nec non & Tityum terra omni pa-
rentis alumnium Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus Porrigitur: rostroque immani
Vultur obuius Immortale iecur tondens*, &c. & Tibull. lib. 1. eleg. 3. *Porrectusque nouem Tityum
per iugera terra Affiduas atro viscere pascit auis*. hanc autem fabulam de Tityo & ceteras de
Tantalo, & Sisyphe exagitat & refellit Lucret. lib. 3. his versibus, *Nec Tityum Volucres inueniunt
Acherunte iacentem: Nec quod sub magno scrutentur pectore, quicquam Perpetuam at ætem po-
terunt reperire profecto, Quamlibet immani proiectu corporis extet, Qui non sola nouem disper-
sis iugera membris Obtineat, sed qui terras totius orbem: Non tamen æternum poterit perferre
dolorem, Nec præbere cibum proprio de corpore semper. Sed Tityus nobis hic est, in amore iacen-
tem, Quem Volucres lacerant, atque exciit anxius angor, Aut alia quauis scindunt torpedine
cura*. Pindarus autem Πυθ. ἄδ. 4. hoc tantum de Tityo, illum Latonæ stuprum inferre cona-
tum esse, atque iccirco ab ea telis confixum: vt annotauimus ad Od. 14. libr. 2. Commemorat
Horatius Tityum etiam Od. 11. huius lib. *Tityusque Vultur Risit inuito*.

NBQVITIAE] intemperantiam quandam, & libidinem rerum Venerearum significat hoc
nomen. vtitur Od. 15. huius lib. *Tandem nequitia fige modum tuae*. & Satyr. 3. lib. 2. *per nobile fra-
strum, Nequitia & nugis, prauorum, & amore gemellum*. & Satyr. 2. eiusd. *nos expulit ille: illum
aut nequitias, aut vasti incitiae iurus*.

NEQ. ADDITVS CUSTOS] id est, nequitiz appositus custos. sic enim loquitur M. Tull. di-
uinatione in L. Cæcilium: *Custodem* (inquit) *Tulliam apponere*. sed licet etiam dicere, maio-
rem vim hic esse in voce *additus*, quàm vulgò putant: nempe additum valere idem ferè, quod
inimicum, atque infestum: seu affixum, atque ita infestum: quod notatum est à Macrobio lib. 6.
Sat. cap. 4. ad illum locum Vir. Æn. 6. *nec Tenebris addita Iuno Vsq; quam aberit*. quomodo locu-
tum antefuisse Lucilium lib. 14. ostendit ille ibid. Sic Lucilius, *Si mihi non prator fier additus,
atque agitet me: Non male sic ille, Si dica, me extenderes vñum*. In quorum versuum posteriora
vidi:

vt dicam & *πυρίδης*, mendum inesse puto: eumque sic emendandum. *Non male sic ille, vt dico, me exenteret vnus.* & subintelligendum, seu repetendum *ἄλλοι γὰρ, ἴσθι*, hoc modo *si non, &c.*

AMATOREM TREC. PIRITH.] Pirithous Ixionis & Dix filius. is (vt est in fabulis) Proserpinam amauit, qua vt potiretur, cum ad inferos socio & adiutore Theseo descendisset, à Cerbero discerptus est. Plutarch. in Theseo scribit, illum Aidonei Molossorum regis filiam amasse, quam pater Proserpine nomine appellarat: cani autem suo Aidoneum nomen Cerbero imposuisse, cum quo filix suæ procos decertare cogebat: Regem autem, cum audisset venisse Pirithoum, non, vt filiam suam vxorem duceret, sed vt raperet, eum cani illi dilacerandum ac dilaniandum obiecit: Theseum in vincula coniecisse Horat. & hic opinionem vulgi secutus est, & Od. 7. lib. 4. *Nec lethæa Sales Theseus abrumperet caro Vincula Pirithoo.* sic & Virg. lib. 6. *Æa. Hi dominam Dis in thalamo deducere adorti, &c.*

AUGUSTI LAUDES.

Od. 3.

ARGUMENTVM.

Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

CElo tonantem * credidimus Ionem,
 Regnare, præsens diuus habebitur
 Augustus, adiectis Britannis
 Imperio, grauiusq; Persis.
 Milēsne Crassi coniuge barbara
 Turpis maritus vixit? & hostium
 (Pro curia, inuersaq; mores)
 Consensit focerorum in armis,
 Sub rege * Medo, Marsus, & Appulus,
 Anciliorum, & nominis, & toga
 Oblitus, æternæq; Vestæ,
 Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
 * Hoc cauerat mens pronida Reguli,
 Dissentientis conditionibus
 Fœdis, & exemplo trahenti
 Perniciem veniens in enum,
 Si non periret immiserabilis
 Captiua pubes. Signa ego Punicis
 Affixa delubris, & arma
 Militibus sine cade, dixit,
 Derepta vidi. vidi ego cinium
 Retorta tergo brachia libero,
 * Portasque non clausas & arua
 Marte coli populata nostro.
 Auro * repensus scilicet acrior
 Miles redibit, flagitio additis
 Damnum: * neque amissos colores
 Lana refert medicata fūco:
 Nec vera virtus, cum semel excidit,
 Curat reponi * deterioribus.

166

B ij

*Si pugnat extricata densis
 Cerna plagis, erit ille fortis,
 Qui perfidis se* credidit hostibus:
 Et Marte Pœnos proteret aliter,
 Qui lora restrictis lacertis.
 Sensit iners: simulq. mortem.
 Hic, unde vitam sumeret, inscius,
 Pacem duello miscuit. Opudor,
 O magna Karthago probrosis
 Altior Italia ruinis.
 * Fertur pudicâ coniugis osculum,
 Paruosque natos, ut* capitis minor,
 A se remouisse, & virilem
 Toruus* humi posuisse vulnum.
 Donec* labanteis consilio patres:
 Firmaret auctor numquam aliâs dato:
 Intérque merentis amicos
 Egregius properaret exsul.
 Atqui sciebat, quæ sibi barbarus
 Tortor pararet.* non aliter tamen.
 Dimouit obstanteis propinquos,
 Et populum reditus morantem,
 Quàm si clientum longa negotia
 Dijudicata lite relinqueret,
 Tendens Venafranum in agros,
 Aut Lacedæmonium Tarentum..*

PRÆSENS. DIVVS HABEBITVR] Præsens diuus ambiguit dictum: vel ut præsens intel-
 ligatur, qui cernitur oculis, & qui adest, cum Iupiter contra ex tonitru & ceteris similibus cre-
 datur in cælo esse: vel ut præsens significet eum, qui vim ac potentiam suam exprimit ac de-
 clarat. Nam ut tonitrua, & fulmina, Iovem præsentem ac potentem esse docent: atque admo-
 nent: sic victoriæ Cæsar's potentiam, & diuinitatem eius arguunt. vide annot. ad Od. 35. libr. 1.
 Non admodum dissimile est illud in principio ferè epistolæ ad August. libr. 2. Romulum, Bac-
 chum, Castorem & Pollucem, Herculem post præclara in homines merita vita functos Deo-
 rum honorem esse consecutos, atque in cælum sublato: Augusto autem etiam viuo, ac viden-
 ti diuinos honores tribui. *Præsentis* (inquit) *tibi maturos largimur honores.*

GRAVIBUSQUE PERSIS] ut Od. 9. libr. 1. *Quo graues Persa melius perirent.*

TURPIS] refertur ad animum, ut Od. 31. libr. 1. *ne turpem senectam Degere.* & Od. 37. eiusd.
Contaminato cum grege turpium Morbo Virorum. & Od. 33. eiusd. *Quam turpi Pholoe peccet ad-
 ultero.* epist. 2. libr. 1. *Sub domina meretrice fuisset turpis, & excors.* epist. ad Quint. *Introrsum
 turpem, speciosum pelle decora.*

167 SVB REGE MEDO.] sub rege Persa, & Partio, ut sæpe aliàs:

ANCILIORVM, ET NOM.] ancilium à recto ancile, erat vitatum & verum. Notum est au-
 tem, ancilia (quæ erant scuta quædam breuia, numero duodecim) fuisse in æde Martis seruata:
 ex quibus vnum de cælo lapsum esse credebatur: ut scribit Liuius lib. 1. At Virg. omnia Æneid.
 8. & *lapsa ancilia cælo Extuderat:* ubi tamen Seruius notat, Virgilium numero multitudinis
 usum esse pro singulari. De his vidè Dionysium Hælic. 8. 6. §. 10. & S. x. Pomp. in nomine
Mamurij. Dicitur est autem ancile ab am, quod idem valebat quod circum, & cædo, idq. con-
 firmat & Sert. Pompeius eo, quem dixi loco, & Varro lib. 6. de ling. Lat. his verbis, *ancilia di-
 cta ab amcisu, quod ea arma erant ab utraq. parte, & pelta Tbracum, incisa.* nam amcidere, seu
 ancidere circumcidere est: obque verbo vitur Lucretius lib. 3. ut quidem legitur in quibusdam
 exemplaribus. *Omnia iam seorsum cernes amcisa recenti Vulnere tortari.* alij ancylia volunt
 esse

esse dicta à Græco nomine ἀγκύλον: quod significat curuum, rotundum: quod si probabimus, ancylia scribendum erit per γ. Alij. in quibus est Seruius, ancile dictum putant, quasi ἀμφικύλων; id est, vndique labrum habens: alij quasi ἀμφικύλιον, id est, vndique cauum. Is, quem iam commemoravi, Seruius ad illum locum Virg. Æneid. 7. *lauique ancile gerebat*, cum multa tradat de Ancili Numa regnante & celò delapsò, tum hunc locum Horatij profert. & Macrobi. libr. 1. Saturn. cap. 4. *Sed cum legamur, lauique ancile gerebat, tamen anciliorum ab Horat. relatum est. & nominis autem adiecta copulatione, & excudendum curavi auctoritate fretus codic. Rainut. Card. Faëra. Iannoct. trium Vatic. Tornef.*

ÆTERNÆQUE VESTÆ] cuius in æde seruabatur ignis æternus: & iccirco custodiebatur à virginibus (vt tradit Dionys. Halic. lib. 2. ἵερὸν ὄρεχ.) ὅτι οὐκ ἐμὴ ἀμείωνται παρ' ἑαυτῶν, id est, quia ignis quidem impollutum quiddam est: virgo autem incorruptum. Quod si ignis ille aliquando interstinctus esset: virginēs à pontifice verberibus afficiebantur. Virgilius libr. 4. Æneid. *Centum aras posuit, Vigilemque sacrauerat ignem. Excubias diuinæ æternas*, per æternam Vestam igitur, ignis æternus intelligendus est: οὐκ ἄβριον: quem vigilem appellat Virg. Vbi notat hæc Seruius. *Quid est ignis pervigil: excubias deorum. Et sciendum non de sacre ratione, vt in aliquibus templis sit ignis pervigil. nam possessores aut terrena sunt, aut aëria, aut aetherea. Sed quia aether, ignis est, ideo in aetherearum potestatum templis ignis est, & reddatur eis imago sui elementis. Est autem in templo Iouis, qui aether est: & Minerva; qua supra aethera est. Vnde de patris capite procreata dicitur. Ad hunc locum pertinet illud M. Tull. ex lib. 2. de legibus. *Virgines Vestales in Urbe custodiunt ignem foci publici sempiternum*. sequitur aliquanto post: *Cumque Vestra quasi focium Urbis, vt Græco nomine est appellata, quod nos propè idem Græco interpretatum nomen tenemus, complexa sit: ei colenda Virgines præsint, & aduigilent facilius ad custodiendum ignis, & sentiant mulieres, in natura faminarum omnium deum castitatem pati.**

INCOLVM IOVE] incolumi Capitolio; quæ Iouis erat sedes.

MENS PROVIDA REGVLII] mens Reguli: vel simpliciter, consilium Reguli: vel μετρητικός, Regulus. quod loquendi genus Græcis & Latinis poetis valde vsitatum est. Homer. ὁδ. β. ἰσὺν ἱς Τηλεμάχου. ὁδους. η. ἰσὺν ῥήϊος Ἀλκινόου. Idem ἰλ. γ. Πελαγίῳ βίη. ἰλ. υ. Αἰνείας βίη πρῶτον ἀνέει. Hesiod. Theogon. Ἀλλὰ ἱς ἰσὺ μῶστος βίης Ἠρακλειδῆς. Pind. ἔπ. 5. Μίως ἀνὶ ὃ γέροντες διὰ νότον φέρει. Eurip. Phœniss. Ἐπικλῆα, κλεινὴν τὴν Πολυαίχνης βίαν. Apollon. ὄρεχ. α. μίχα πὶ Διὶ οὐς Ἠρακλῆος. Catull. de Pel. & Thet. nupt. *Electos iuvenes, simul & decus innuptarum*, i. innuptas. Lucret. lib. 3. *Democriti quod sancta Cirri sententia ponis*. Ibid. *Nec tam doctum equi pullum, quam fortis equus vñ*. Horat. Od. 12. huius libr. *Liparai nitor Hebræ Eques ipso melior Bellerophonte*. Od. 21. eiusd. *Narratur & prisci Catonis Sape mero caluisse Virtutis*. Od. 3. 1. *Perrupit Acheronta Hercules labor*. epist. ad Iccium lib. 1. *Empedocles, am Stertini delirare acumen*. Sat. 1. lib. 2. *Virtus Scipiade, & mitis sapientia Lali*. Sat. 2. lib. 1. *maeste Virtute esto*, inquit, *sententia dia Catonis* eodem fortasse pertinet illud Satyr. 7. lib. 1. *Prescripti Regi Rupili puer, atque Venenum*, id est, Rupilius Regem, hominem purulentum, & fugiendum. Iam de M. Attilio Regulo hæc M. Tull. offic. 3. *M. Attilius Reg. cum consul iterum in Africa ex insidiis captus esset duce Xanthippo Lacedæmonio: imperatore autem patre Annibalis Amilcare: iuratus missus est ad senatum, & misere redditi essent Patris captiui nobiles quidam, rediret ipse Karthaginem. Is cum Romam venisset, vilitatis speciem videbat: sed eam, & res declaras, falsam iudicauit: quæ erat talis, manere in patria, esse domi sua cum uxore, cum liberis: quam calamitatem acceperat in bello, communem fortuna bellica iudicantem, tenere consulari dignitatis gradum. In senatum venit mandatum exposuit: sententiam ne diceret, recusauit. quamdiu iururando hostium teneretur, non esse se senatorem: atque etiam reddi captiuos negauit esse vtile: illos enim adoleſcentos esse, & bonos duces: iam consilium senectutis. cuius cum valuisset auctoritas, captiui resentiunt: ipse Karthaginem rediit, neque eum caritas patria retinuit, nec suorum. neque tamen ignorauit, se ad crudelissimum hostem, & ad exquisita supplicia profecti: sed iussu, autem consensu ad eum peruenit. Hæc tenus M. Tull. quibus verbis nihil significatur de captiuis Rom quibus: um Karthaginenses voluerint suos permutari, quosve Regulus veruerit redimi, cum ostenderet eos, qui scilicet: capi viuos & integros passi essent, numquam bonos milites, posteaquam auro redempti essent, futuros. Atin primo diserte de commutandis captiuis scribitur Sic enim Cicero, *Regulus primo bello Punico captus à Patris cum de captiuis commutandis Romam missus esset, iurassetque se rediturum: primum & venit, captiuos reddendos in senatu non censuit: deinde cum recimeretur a propinquo & amico, ad supplicium redire maluit, quam fidem hosti datam fallere.* [Idem lib. 3. *Itaque quid fecit: in senatum venit, mandatum exposuit: sententiam ne diceret, recusauit: quamdiu iururando hostium teneretur, non esse se consulem, non esse senatorem. atque illud etiam (solum hominem, dixerit quissiam, & repugnantem vilitati sua) reddi captiuos**

negavit esse Stile. illos exim adolescentis esse, & bonos ducet: se iam confectum senectute, &c.]

DISSENTIENTIS COND. F. ET EXT. TR.] id est, dissentientis à conditionibus fœdis, & ab exemplo trahente perniciem, &c. participium *dissentientis* iunxit cum dandi casu, quem admodum verba pugnandi, & certandi, more suo, *trahenti* autem legendum esse sententia ipsa declarat: (quam tamen quidam *συγκρατήσαν*) idque aliquanto post editionem primam, iudicaram. Sed antequam sit homo candidis moribus Gul. Canterus, & prior admonuit libris omnibus inuitis sic esse scribendum, non (ut vulgò legitur) *trahentis*.]

COND. Fœdis] de permutatione & redemptione captiuorum. atq; de autem particip. *dissentientis*, iunctum esse cum dandi casu, ut Od. 2. lib. *Dissentiens plebs*.

ET EXEMPLO TRAHENTI] hæc est verborum & structura & sententia: Hoc cauerat mens provida Reguli, dissentientis à conditionibus fœdis ac turpibus, & ab exemplo trahenti, i. quod traheret, perniciem in posterum tempus. dicebat Regulus in senatu redemptionem ac permutationem illam captiuorum non solum re, & in præsentia, sed etiam exemplo & in posterum, turpem & perniciosam esse. tali enim exemplo prodito, multò posthac ignavius milites esse pugnatuuros, sesq; hostium potestati viuos tradituuros potius, sperantes futurum, ut redimantur, quàm fortiter pugnando morituuros. Dicebat exemplum redemptorum captiuorum perniciem secum tracturum in posteram ætatem. Hortabatur, ne periculosam imitationem exempli in posterum proderent. Tale exemplum, quod secum perniciem in posterum tempus traheret non probabat, sed vehementer improbat.

SI NON PERIRET IMMISER.] si non periret iuuentus illa Romana captiua potius, quàm militibus Karthaginensibus redditis, redimeretur, indigna, cuius quisquam miseretur: vel, ut alij malunt, nisi iuvenes Karthaginenses necarentur, atque ita non redderentur.

SIGNA EGO PVNICIS] vidi (inquit Regulus) arma, quæ militibus nostris sine cæde fuerunt adempta, delubris affixa. Est autem flagitium insignis arma abicere, aut amittere sua promodum voluntate, nullòq; vulnere nec accepto, nec illato, ut suprà ad Od. 7. lib. 2.

DEREPTA] i. detracta, libr. Iann. habet *arrepta* fortasse legendum *Erepta*. vulgata autem scriptura, *derapta*, mendosa est. VIDI EGO CIVIVM] solent captiuorum manus & brachia à tergo reuinciri, ut epist. 1. lib. 2. *Max trahitur manibus regum fortuna reortis*. Homerus

id. φ. τὰς ἰσχυράς &c. τὴν πότιν ἔντιν ἰσχυρὰς Δῆσι δ' ἐπίοισι Χέρεσιν ἔντιν ἰσχυρὰν. id est, eos autem foras eduxit, expauesfactos, tamquam hinulos. Manus autem in tergum loris reuinxit. & Demost. orat. τὰς πνεύρας. ἔντιν ἄλλο φανήσονται, πάλιν παρὰ τῆς Φιδίππου. Οὐδὲν αὖτε Φακίας μὲν οὐκ ἐπὶ τῶν τῶν χερσὶν ἔντιν. i. Nihil aliud videbūtur, quàm Philippo & Thebanis Phocenseis tradidisse, tantum non manus in tergum vincientes. Virg. Æn. 1. *Ecce manus iuuenem interea post tergum reuinctum, &c.* Attingitur se ciueis Romanos Karthagine vidisse manibus in tergum liberum retortis ac reuinctis. tergum autem liberum intellige ciuium Romanorum, qui se Karthaginensibus ultro dederat: sic verò hunc locum esse intelligendum argumeto sunt illa, quæ paullo post sequuntur, *Qui lora restricti lacertis sensu iners, &c.*

PORTAS QVÆ NON CLAVSAS] Hæc eo pertinent, ut ostendat Karthaginensium securitatem à Romanis, ut & ea, quæ deinceps sequuntur. hoc enim sit sub lato hostium metu: ut *Panduntur porta, &c.* Virg. Æn. 2. & Horat. de art. poet. *Et aperta otia portis*.

ET ARVA MARTE COLI] & vidi ea arua coli, quæ fuerant iam à nobis populata ac vastata. populata *πληγνύειν*, cuius *ἐπὶ πλεονάζειν*, populo. Propert. lib. 3. *Hic olim ignaros luctus populavit Achiuos*. Virg. G. org. 1. *populatque ingentem farris acervum Curgilio, atque inopi metuet formica senectæ*. Idem libr. 1. Æn. *Non nos aut ferro Libycos populare penates Venimus, aut rapta ad littora vertere prada*. Idem 12. *Et littora vestra V' populat*.

AURO REPENSUS SCILICET] auro repensus, i. auro redemptus. Nam pendebantur olim nummi, non numerabantur: & in emtionibus adhibebatur libra, & pondus, & libripens. Est autem ironia: quem admodum in illo Terent. And. id. *populus curat scilicet*. & Virg. Æn. 4. *Scilicet in superis labor est, ea cura quietos sollicitat*, non est (inquit) verisimile, militem auro redemptum, acriter aut fortiter pro patria pugnaturum.

FLAGITIO ADDITIS DAMNUM] flagitium, peccatum est ab aliqua animi mollicitia, aut ignavia profectum, quod dedecus ac turpitudinem affert: scelus autem, vel cum aliqua crudelitate & cæde, vel cum impietate coniunctum est. Itaq; libidines flagitiosas dicimus: & flagitiosam vitam: & militem flagitium admisisse, qui locum non tenuit, qui hostem extimuit, qui fugit. sic M. Tull. li. 2. de Finib. *satisne ergo pudori consulat, si quis sine teste libidini pareas: an est aliquid per se ipsum flagitiosum, etiam si nulla comiserit infamia?* Idem pro Cluent. *Statuerunt enim ita maiores nostri, ut si à multis esset flagitiorum rei militaris admissum, sortitione in quosdam animaduhereretur, ut metus videlicet ad omnes, pœna ad paucos perveniret*. Idem ad Attic. li. 9.

scelus

Ipse me sustentabas fore, ut aliquid conueniret potius, quam aut hic tantum sceleris, aut ille tantum flagitij admitteret. Sceleratum flagitiosum Pompeium esse significat. T. Liuius lib. 44. annalium. *nam neque manere in iugo inopi, neque regredi sine flagitio poterat.* Hor. Od. 9. lib. 4. *Perisq; letho flagitium timer.* Milites igitur ignauos, & qui propter timiditatem, hosti sese tradiderunt: auro redimere, est turpitudine damno cumulare. hic de commutatione captiuorum nullum verbum: immo quæ hic dicuntur, non commutatione captiuorum non esse virtutis; faciendam, sed redemptione captiuorum Roman. esse turpem atq; inuilem significant.

NEQVE AMISSOS COLORES] quemadmodum (inquit) lana, quæ prius erat candida, posteaquam aliquo alio colore tincta & infecta est, numquam suum candorem pristinum semel amissum recuperare potest: sic vera virtus ubi semel vitii ei contrariis inquinata, atque ex animo deleta est, numquam postea reparari ab iis qui corrupti iam, ac deprauati sunt, villo pacto potest. hoc etiam pertinet ad significandum, non esse redimendos captiuos Roman. Animaduertendum est autem, eum, nomen *medicata* posuisse significatione patendi à verbo medico, as: quo & Virg. vitur Georg. 1. *Semina vidi equidem multos medicare serentou.* & 4. *Ipsa confidunt medicatis sedibus.*

CVRAT REP. DET] id est, solet, vel potest. tribuit sensum rei inanimæ. significat autem, virtutem ubi semel amissa est, si virtus amitti potest; numquam posse recuperari, numquamq; ad eos posse reuerti, qui ea amissa facti sunt deteriores.

DETERIORIBVS] deprauatis, & corruptis:

SI PVGNAT EXTRICATA] talis argumentatio est, qualis illa: si cælum ruer, aut si meridie non lucebit, reperietur mulier pudica. sic M. Tull. i. epist. lib. 1. ad Attic. *Carissima, si iudicatum erit meridie non lucere, certum erit competitor.* quamquam illo loco legendum puto hoc modo, *si iudicatum erit, rationem eius haberi licere.* corruptè autè scriptum est in quibusdam libris, *Sic pugnat extricata, &c.* cum interpunctione post vocem *plagi.* Hæc enim horum verborum sententia est: si fieri potest, ut cerua, fugacissimum animal ac timidissimum natura, è plagis elapsa, ac tendiculis explicata, pugnare audeat: euenire etiam poterit, ut ille fortis sit, qui sese hostibus metu mortis coactus tradiderit, & commiserit: atq; ut is, qui in hostiū potestate venerit, loræq; & vincula senserit, denno sit ad pugnandum alacrior, hostemq; in fugam vertat.

QVI PERID. SE CRED. HOSTI] qui se permisit hostium potestati. hæc enim vis est verbi *credere* hoc loco. aliàs fidei committere significat, aut committere simpliciter. quorum omnium exempla reperiuntur apud bonos scriptores. M. Tull. epist. ad Marcell. lib. 4. *aut enim renouare bellum conati sunt: & hi se in Africam contulerunt: aut, quemadmodum nos, Scitiori sese crediderunt.* pro lege Manilia, *Quare nolite dubitare, quin huic vni credatis omnia, &c.* Terent. Eunuch. *credere exercitum, consilia:* Idem Adelph. *illi credunt consilia omnia.* Idem Phor. *Cuius tu fidem in pecunia perspexeris, ei verere pecuniam credere?* & Virg. Georg. 1. *Inuita preperes anni spem credere terra.* & Æneid. 5. *Nate Dea, si nemo audeat se credere pugna.* Idem lib. 4. *solum nam perfidus ille Te colere, arcanos etiam tibi credere sensus, &c.* Idem 5. *Æneam credam quid enim fallacibus Ausiris?* & 6. *Ausus se credere calo:* Idem 11. *Cautius vsq; sano velles te credere Marti.* Tibull. lib. 2. eleg. 6. *spes sileis credit aratri Semina, quæ magnos amore reddat ager.* & Hor. Od. 27. huius lib. *Sic & Europe niueum dolofo Credidit tauro latius.* & ib. age, te procella *Crede veloci.* Idem Sat. 1. lib. 1. *Ille velut fidis arcana sodalibus olim Credebat chartis.* ibid. *Scena & iuacem crede nepoti Matrem.* sic & Græci loquuntur *ἰσθὶς δὲ νῆαυτ' ἰσθὶς ἐξ ἥποις.* sic loquitur Plut. in Cat. Vtic. *ἄνθρωπος ἔστι τῷ ξίφει πιστός, ἀλλὰ ἔστι τῷ χαλκῷ τὸ αἰνῶδες ὄντος, ἔτι αἰνῶδες ἰσθὶς τῷ δοῦναι.* si enim legendum est eo loco, non ut in vulgatis, *τὸ αἰνῶδες ὄντος, ἔτι αἰνῶδες ἰσθὶς.* loquitur autem de Cæsare Cat. acerbissimo inimico, qui, cum Cato fratrem Cæpionem magnificentissima sepeptura affecisset, neq; sumtum tamen, quos in ea refecerat, coheredib. suis reputasset, nihilq; perituiisset: scripsit tamē in Anticatoribus, illum mortui fratris cineres cribro percolasse, ut aurum in rogū à se coniectum colligeret ac recuperaret. sequuntur iam illa Plut. verba, *ἄνθρωπος ἔστι τῷ ξίφει, &c.* i. ut ego interpretor, ita auctoritatem illam suam ac licentiam à rationibus referendis ac iudiciis omnibus liberā ac solutam, non gladio solum, verum etiam stilo credebat, ac permittebat, quod perinde est ac si diceret Plut. Cæsar sua illa regia potestate abutebatur nō solum ad occidendos homines, verum etiam ad criminandos, & scripto maledico insectandos. estq;, meo quidem iudicio, in illis Plut. verbis tralatio perelegans. quemadmodum enim, quod alteri creditū est, eo ille suo arbitratu vri & abuti potest, quamuis interdū iure non faciāt: quia eius est fidei commissum, potest atq; permittum: sic auctoritas, nullis legibus, nullsq; iudiciis alligata, eleganter & venuste dicitur à Plutar. stilo & gladio credita ea, quam quis vsuipat ad alterum scripto acerbis & famoso lacerandum, gladiūq; occidendum: qui locus ab aliis interpretibus est prætermisus: ab aliis perperam à Græco contrisus. sed, ne virum doctis, eundemq; mihi

amicissimum Gulier. Sirletum merita laude fraudem ac spoliem; is hunc Plutarchi locum sic scriptum in codice manuscripto mihi Romæ ostēdit: quam scripturam postea mihi confirmavit codex Donati, Iannoctij manuscriptus.

ET MARTE PŒNOS PROT. ALT.] & altero pŒno Pœnos superabit, ac subigeris, qui lora, &c. proteret progrediendo, seu porro teret, paullo aliter vsurpauit Od. 7. lib. 4. *Ver proteret afflu.*

QVI LORA RESTRICTIS LACERTIS] ex hoc loco perspicuum est, ciuium Roman. captiuorum lacertos loris vinctos & alstrictos fuisse, non, vt quidam putant, animi causa in tergum reiectos.

INERS] ignauus. aliter Oda superiore, *Qui terram inertem, &c.*

HIC, VNDE VITAM SYM. INSC. &c.] huius loci hæc sententia est. Hic miles nesciens, vitam ac salutem non esse ab hoste petendam, sed manu & victoria esse retinendam, & si belli fortuna victoriam hostibus adiudicet, pro libertate, & in libertate cadēdum esse potius, quam hostis beneficio in seruitute viuendum: pacem, quæ nulla debet esse cum hoste, quamdiu vita suppetit, nisi armis aut victoria ereptis, aut conditione positis, cum bello confudit.

PACEM DVELLO MISC.] quod non fuit faciendum. Nam in bello, cum hoste acciter, & implacabiliter pugnandum: in pace, ab armis recedendum.

PROBROSIS] flagitiosis, turpibus, vituperabilibus:

VT CAPITIS MINOR] vt capite minutus. dictum est autem *capitum minor* eadem ratione, qua *maturnus ani, integer vita*, & similia, de quibus vide annot. ad Od. 22. libr. 1. Germanus Valens dicebat, intelligendum hic sibi videri capitis minutionem, qua libertas quidem & ciuitas retinentur, status verò mutatur: qua de re consulendæ sunt institutiones ipsiis ciuilibus. Germanum Valentem adiuvat illud, quod scribit M. Tull. lib. 3. de offic. *sententiam in senatu dicere recusauit, quod diceret, quamdiu iureiurando hostium teneretur, non esse se senatorem.*

ET VIRILEM TORVVS HVMI POS. &c.] & vultu toruo oculos in terra defixos habuisse. hoc loco gestus est constantis, vt alibi dicemus, toruus: *τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ τὴν γῆν*. epist. ad Mæcen. 3. *Quid? si quis toruo vultu ferus, & pede nudo, &c.*

DONEC LABANTEIS CONSILIO] ordo est, donec consilio numquam aliàs dato firmaret patres labanteis, id est, nutanteis, & in certa sententia non constanteis, seu dubitanteis: vel non satis firmos, non satis rectè sentienteis. huc pertinet illud Ennianum. *Quò vobis mentes, recta qua stare solebant. Antehac, dementes sese flexere vias?* sicut autem postremum versum restitui, qui sic vulgò legitur, *dementi sese flexere ruina?*

ATQVI SCIERAT, QVÆ SIBI] *M. Regulum illigatū in machina rescitū palpebris Carthaginenses vigilando necauerunt.* M. Tull. in Pison. Idem de offic. 3. *neque tamen ignorabat, se ad crudelissimum hostem, & ad exquisita supplicia proficisci, sed iusiurandum conseruandum putabat.*

DIMO. ŌBST. PROP] liber Rain. Card. habet, *amicos.*

MORANTEM] tardantem. impediētem. significat actionem. aliter in Od. 7. lib. 2. *morantem diem dixit.*

DIIVIDICATA LITE] transacta, decisa.

TENDENS] meditans ire: iter habens, vt epist. ad Valam. lib. 1. *quò tendis? non mihi Curues eff iter.*

VENAFRANOS] Venafrum, oppidum in Campania, vt supr. diximus ad Od. 6. lib. 2. *Viridique certat, &c.*

LACEDAEMONIVM] à Phalantho Lacedæmonio cōditum. Od. 6. lib. 2.

A D R O M A N O S.

Od. 6.

A R G V M E N T V M.

Corruptos suæ ætatis mores insectatur.

D *Elicta maiorum immeritus lues
Romane, donec templaresceris,
Ædeisque labenteis deorum, &
Fada nigro simulacra fumo.*

* *Diis*

**Dix te minorem quod geris, imperas:
 Hinc omne principium: hinc refer exitum.
 Dij multa neglecti dederunt.
 Hesperia mala luctuose.
 Iam bis Monas, & Pacori manus
 Non auspicatos contudit impetus
 Nostros: & *adiecisse pradam.
 Torquibus exiguis renidet.
 Pans occupatam seditionibus
 Delens urbem Dacus, & Ethiops,
 Hic classe formidatus, ille
 Missilibus melior sagittis.
 *Facunda culpa secula, nuptias
 Primum inquinavere, & genus, & domos.
 *Hoc fonte derivata clades
 In patriam populūque fluxit.
 Motus doceri gaudet Ionicos.
 Matura virgo: & fingitur artibus
 Iam nunc, & incestos amores.
 *De tenero meditatur ungui.
 Mox *inniores querit adulteros
 Inter mariti vina: neq, eligit,
 Cui donet impermissa rapim.
 Gaudia luminibus remotis:
 Sed iussa coram non sine conscio
 Surgit marito, sen vocat institor,
 Sen nanis Hispana magister,
 Dedecorum *pretiosus emitor,
 Non his iuventus orta parentibus
 Infecit aquor sanguine Punico:
 Pyrrhūque, & ingentem cecidit
 Antiocham, Annibalēq, dirum.
 Sed rusticorum mascula militum.
 Proles, Sabellis docta ligonibus
 Versare glebas: & senex
 Matris ad arbitrium recisos.
 Portare fustem, sol ubi montium
 Mutaret umbras, & iuga demeret
 Bobus *fatigatis, amicum
 Tempus agens abeunte currū.
 Damnosa quid non imminuit dies?
 Etas parentum peior avis, tulit
 Nos nequiores, mox daturos
 Progeniem vitiosiore.*

IMMÉRITVS. Immercens, non meritis. vt sup. Od. 2. eod. lib. Virtus recludens immeritis mo-
 ri Calum. & Saty. 3. lib. 2. immeritisque laboras Irasit, &c. Immerito autem dant poenas pōste-
 ri ob culpam maiorum suorum. poena enim iure civili non debet prodire extra eos, qui culpam
 commiserunt. quamquam Plato quodam loco peccatorum poenas vtique ad quartam prolem

produci, & porrigi, atque in quarti gradus posteros interdum à Diis referunt existimat, [cassellud Od. 38. lib. 1. *Immeritis nocturam, &c.*]

DONEC TEMPLA REFECERIS] sic supra Od. 15. lib. 2. *Et deorum Tempia nouo decorare saxo.*

DIIS TE MIN. QVÒD GERIS] significat, imperij Romani perpetuitatem caeremoniis, religione, auspiciis, & solennium sacrorum ritu maximè contineri: populùmque Rom. propter auspicia neglecta, religionemque contemptam maximis esse calamitatibus affectum.

HINC] a cultu deorum, & pietate in deos.

NEGLECTI] vel contempti, vel minùs diligenter, aut studiosè culti. vt supra Od. 2. huius lib. *sape dis pater Neglectus incesso addidit integrum.*

HESPERIAE] Italia, vt sup. Od. 1. lib. 2. *audistumque Medus Hesperia sonitant ruinae.*

BIS] semel Cassio iterum imperatore Antonio, vel eius legato Didio Saxa.

MONAESIS] Parthorum, & Persarum regis in cod. Iannoct. Faer. duobus Vatic. *Monasis in patrio casu scilicet* ipsum est, quos secutus sum, Aldo Manutio reclamante.

ET PACORI MANVS.] M. Tull. epist. ad Att. lib. 3. Pacorum quandam Parthorum Regis filium commemorat.

NON AVSPIC. CONTVD. IMP.] conatus nostros non auspicatos, inaneis reddidit. *trallatio* est. propriè dixit epist. 8. lib. 1. *haud quia grando Contuderis vitos.* Insignem auspiciorum contemptorem fuisse Claudium Pulchrum traditum est, qui non pascenubus in Sicilia pullis, ac per contemptum religionis, demergi iussis, vt biberent, quando esse nollent, proelium nauale iniit, &c. vide Sueton. in Tib. M. Tull. autem lib. 1. de diuinatione, multis exemplis collectis ostendit, non solum auspicia, verum etiam signa rerum futurarum neglecta, magnarum cladum Reip. causas fuisse: Claudium Appij Cæci filium, cuiusque collegam L. Iunium classei maximas perdidisse, quod vitio nauigauissent. *Sed quid Vetera?* (inquit ille) *M. Cresso quid accideris, videmus, ditarum obnuntiatione neglecta.* Idem lib. 2. *Fluminis non pavuit auspiciis. Itaque perit cum exercitu.* Sed hac de re vide plura apud Dionysium Halicarnass. lib. 3. *ἔχ. Ρ. μ. [Quidam lib. vet. habent, Inauspicatos contudit, &c.]*

ET ADIEC. PRAED. TORQVIB. EXIG. RENID.] renidere valet, vt supra diximus ad Od. 18. lib. 2. quandam hilaritatem præ se ferre, lætari. gaudere. renidetigitur adiecisse, &c. id est, lætatur se adiecisse prædam torquibus exiguis, quod perinde est, ac si diceret, lætatur, vel gloriatur, se nostris spoliis ornatiorem esse, quàm antea. nam cum paullo antè torquibus aureis, ceterisque ornamentis parcius vteretur: nunc nostris cladibus ornator incedit, prædæque ex nostris exuviis facta, & suis torquibus adiecta, auro iam totus collucet. & fortasse Græcorum more locutus est: sic enim illi dicerent *ῥαδὰ τὰ ἀσπιδόβινια, &c.*

SEDITIONIBVS] dissensionibus, & bellis ciuilibus. Plato lib. 5. de Rep. in extr. *seditionem, morbum grauissimum ciuitatis appellat.*

DACVS ET AETHIOPS] duce Antonio cum Cleopatra.

MELIOR] *ἄριστος*, vt sup. Od. 15. lib. 1. *Tydes melior patre.*

372 FÆCUNDA CULPAE FÆCUNDA] vult ex matrimoniorum corruptela, & adulteriis omnia reip. mala manasse. Notat hæc tempora & Catullus. *Consule Pompeio primum duo, Cinnas sedebant Machilia, (vel vt legit Auratus, Machidia) salq; consule nunc iterum, Manferunt duo: sed creuerunt millia in vnum Singula. facundum semen adulterio.* quos versus supra explicauimus ad Od. 17. lib. 1. Fæcunda culpæ, id est, in quibus homines assidue peccant, crebròque culpam committunt.

HOC FONTE] ex nuptiarum maculis, & adulteriis.

MOTVS DOC. GAVD. IONIC.] molles, & impudicos, quales sunt Ionici. Plaut. in Stich. in extremo. *Quis Ionicus, aut cinaedus, qui hoc tale facere possit?* Athen. lib. 14. *ὡς δὲ ἡς ἰωνοὶ ἔρχονται παρκοί.* Itaque lib. 3. de rep. Ionicam harmoniam, vi nimis mollem, parùmque virilem esse iaciuntur. *ἔστι οὗτο καλὰ καὶ ἐν μετρίῳ ἡ ἀρμονία. ἡ δὲ ἴδιος ὅς ἐστι Λυδία, αὐτὴν καλοῦν καλοῦνται,* id est, quæ sunt igitur molles & conuiuii convenientes harmonizt Ionica (inquit ille) & Lydia: quæ remissæ, molles & laxæ nominantur. [Et Harpocration doctores *ἰωνικὴς* vsurpant interdum pro *ἀδελφὴς* & *τρυφερός*, id est, molliter, tenerè, delicatè. Aristoph. *ἀνὰ τὸ φέρον καὶ δακρυόεν ἰωνικὴς.*]

ET FINGITVR ARTIBVS] Varia est huius loci scriptura in veteribus cod. Alij enim habet *frangitur artibus*, quæ reperitur etiam in lib. Ach. Illis Statij: alij *fingitur artibus*: cum quibus congruat vulgari: alij, in quibus est Iannoct. & Varican. & aliquot alij *fingitur artibus*: quàm scripturam existimo esse veram, aut certè omnium probabilissimam, fingere enim per translationem est docere, atque instituere. epist. 2. lib. 1. *Fingit equum tenera docilem cervice magister*

ire

Trēbiam, quam monstrat eques. Idem de arte poet. *O maior inueniunt, quam omni & videri paterna Fingerit ad rectum.* Sic igitur hunc locum explico. *Fingitur artibus*, id est, discit malas artes: discit membra molliter mouere, & saltare, docetur membra ad quemvis motum conformare. quod si quis putet hanc sententiam magis exprimi posse illa scriptura *fingitur artibus*: non pugnabo: hoc vnum dicam, mihi videri ita potius Horat. fuisse locuturum, *Fingitur artus*.

ET INCESTOS AMORES DE TEN. MED.] ab ineunte ætate: *ἐκ τῆς ἀπαιδείας ἡλικίας*: amoris flagitiosos discit, atque exercet, meditatur, *μελετᾷ*.

MOX] marita, seu nupta.

IVNIORIS] viro suo.

QUÆRIT] querit ipsa amatores, neque expectat dum rogetur.

ADULTEROS] amatores, ut supra admonuimus, vel dic propitè, auptiarum corruptores.

NEQUE ELIGIT] querit viro suo iuniores amatores: nō est satis: nullum adhibet dilectum, sed cuius sui corporis copiam præbet.

CVI DONET IMPERMISSA] quidam ait in libro suo veteri scriptum esse *impremissa*, quam scripturam si probemus, intelligimus significari ab Horatio insignem mulieris impudicitiam, quæ cuius homini, & prorsus ignoto, neque diu rogata, ac ne speranti quidem, gratificetur. *impremissa* tamen magis placet.

GAVDIA] incidi nuper hic in Gallia in codices duos manuscr. in quibus scriptum erat *Oscula* pro eo quod est in aliis, *Gaudia*.

SED IVSSA, &c.] puto hanc totius huius loci sententiam esse. non deligit sibi amatorem aliquem, cui furtim, & raptim, & luminibus remotis, insciōq; marito morem gerat, quod faciunt paulum quæ sunt tolerabiles mulieres: sed à quouis instigatore, aut mercatore arcessita, cui audent, & videntur marito, surgit è lecto, atque ad illum liberalem flagitiorum emtorem properat.

INSTIGATOR] *instigator* appellatus est (ut scribit Vlpian. libr. 39. ad edictum) ex eo quod negotia gerendo instet: nec multum facit: *aberna sit prapostitum, an cuiuslibet alij negotiationi*.

SEV NAVIS HISP. MAGIST.] idem Vlpian. ib. *Magistrum navis accipere debemus eum, qui totius navis cura mandata est*.

DEUSCOR. PRÆT. EMTOR] qui magno redimiturpem, & ab adulterio profectam voluptatem.

NON HIS IVVENT. ORTA PARENT.] sed iis, qui ius matrimonij castum & sanctum servare cupiunt: ipsi autem filij assiduo labori, & agriculturæ affluere essent.

INFECIT AEQVOR SANO. PVN.] supra Od. 12. lib. 2. *nec Siculum mare Pæon purpureum sanguine*.

PYRRHVM] Epirorum regem: cuius vitam scripsit Plutarchus.

ANTIOCHVM] Syriæ regem, quem vicit M. Acilius Glabrio.

ANNIBALÉM QVE DIRVM] Sic Od. 12. libr. 2. *Nec dirum Annibalem*. dirum autem, id est, tristem, infestum, & quasi deorum ira immissum: & ita Nonius.

MASCVLAE] non molles, nec fracta voluptatibus, nec impudica.

SOL VBI MONTIVM, &c.] i. vespere Virg. in Tityro. *Majorisq; cadunt alius de montibus umbra*. Idem Alex. *Et sol crescentis decedens duplicat umbras*.

ET IVGA DEMERET BOBVS] *demeret*, id est, detraheret. idem tempus significat, quod iccirco à Græcis *βυλῆτον* appellatur. Hesych. *βυλῆτον, δὲ ἡλίου ἀφ᾽ ἧ τῆς ἀφ᾽ ἡλίου λυτῆς τῆς βουῆς*, id est, Bulyton tempus scutumum, quo arato soluuntur boues. Hom. *ἰλ. α. ἡμῶς δὲ ἡλίος μετ᾽ ἡμῶς τῶ βυλῆτον*, id est, Cum autem sol transibat ad id tempus, quo tempore disiunguntur boues, seu soluuntur. Cicero ad Attic. lib. 25. *Advenit ubi autem βυλῆτον cenantibus nobis*. Et Aratus, *Ἐρχόμενος τῶ βυλῆτον βοῶν βυλῆτον ὄρεται*, id est, Euntes ad stabulum boues eo tempore, quo tempore soluuntur ac disiunguntur. Nonnulli libri manuscr. habent *Bubus fatigatus*.

AMICVM TEMPVS ADÆMS] id est, gratum, φίλον, ut Græci loquuntur, tempus ad- 173 ducens.

ABEVNTE CVRRV] fingunt poetæ solem conuersionem annuam & diurnam conficiantem curru vehi. Theoc in *φαρμακ. δι.* *Σήμερον αὖτις πῆρτι πῶς ὕδατος ἰσχυροῦς ἵπποι, &c.* hodie cum in cælum currebant equi. ubi sic interpr. *ἵπποι ὅς δ' ἄρ' ἔχουσιν, δηλονότι ὅς ἡλίου*. Pind. Olymp. *ἐλ. ζ.* de sole: *ὁ ὕψιστος ἀπὸ τοῦ πᾶτος πᾶσι πᾶσι τῶν δόχων ἵπποι*, id est, Genialis radiorum pater ignem spirantium dux equorum. Virgil. Georg. 1. *Nosque ubi primis æquis oriens afflavit anhelum*. eodem pertinet principii Phœnissatum Eurip. *ὦ τῶν ἐν ἀτραις ἔχοντες τῶν ὀδῶν, ἔχοντες ὁληταῖσι ἑμεῖς δὲ φροῖς ἡλίου, τοῖς ἀπὸ τοῦ ἡλίου φλόγα. Ω; δύσυχ' ἵσθαι σὺ τῇ ὅς ἡμεῖς Ἀκτῆν ἐφύλαξι.*

Sol, qui viam in astris cæli frangis, quisq; sedens in curru aureo, celeribus equis flammam volans. Quam infaustum Thebanis illo die radium immisisti? Postremo interpres Sophoclis in Aiace Mastigophoro de Solis curru hæc scribit: ὁ ἥλιος, ὅς ποτε τὴν ἡμέραν ἐπὶ ἄρματός, φεῖν ἐρχόμενος, δι' οἰκιστοὺς ἔχοντα λαλοῦντας, χαροπότερα καὶ φαιότερα, id est, solem, qui diem efficit, aiunt in curru vehi duos equos habentem albos, Charopontem, & Phaethontem. Horat. carmine seculari ad Deos, *Alme sol, curru nitido diem qui Promis & celas.* Idem epist. ad Quintil. li. i. *Lanum discedens curru fugiente vaporet.* Plautus autem in Amphit. quadrigas soli attribuit, *signi die quid est. Me cum quadrigis sol exoriet.* & Accius Meleagro, *Sol, qui meantem candido curru, atque equis flammam citatus feruido ardore explicat, Quam nasum aduerso augurio & inimico omne Thebis radiatum lumen ostendit tuum!* qui verius expressi sunt ex illis Eurip. Phœn. fl. princip. Ὁ τὼς ἐν ἄστροις ἔχοντες τίμειον ὄδον, &c. quos modò protuli.

DAMN. QUID NON IMMIN.] Aristot. libr. 4. Physic. audit. de princip. ostendit, omnia, quæ sunt in tempore, non solum tempore contineri necessariò, quemadmodum & cetera, quæ sunt in re aliqua: verbi gratia, quæ sunt in loco, loco continentur: sed etiam à tempore affici. solemus enim (inquit) dicere: tempus consumit, & liquefacit: & omnia tempore consenscunt, & tempore obliuiscuntur homines, quæ sciunt, potius, quàm discunt: denique nihil tempore sic recentius, aut pulchrius. Tempus enim per se rebus omnibus affert interitum verba Arist. sunt hæc si quis fortè magis delectatur Græcis, quàm Latinis, præfertim nostris: *Διὸ αὐτὰ καὶ πάντα τὰ ἐν χρόνῳ ὄντα ἐφείχεται ὑπὸ τοῦ χρόνου, αἰσιν καὶ βέλῃ, ὅσοι ἐὸν ἐκείνους τὰ ἐν τῷ χρόνῳ, ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ πάντα διὰ τὸ ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἁπλῶς ἐκείνους. ὅτι καὶ αὐτὰ ἐκείνους, & γὰρ οἱ πάντες ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐπιλαοῦνται τὰ ἐκείνους, ἀλλ' ἂν μεμνημένοι: ἀλλ' οἱ ἐν χρόνῳ, ὑπὸ καὶ ἐκείνους. φησὶ γὰρ αὐτοὺς καὶ αὐτοὺς μάλιστα ἐκείνους.*

ÆTAS PARENT.] sic Aratus, *Οἷον χρόνος πάντες θνητῶς ἀποτρίβει, ὅσοις ἡ γυναικὶς περὶ ὀδῶν.* & Lucret. lib. 2. in extr. *Imque adeo affecta est ætas, effataque Tellus: Vix animalia præta creat, quæ cum ita creantur, Sed itaque sexantur, ingentia corpora partu.* & Hom. non vno loco videtur significare, suæ ætatis homines breuioris esse statum, quàm superiores heroes illos, ut *ἰδὲ δὲ ὁ ἡρώδης καὶ οἱ ἄλλοι Τυδείδης μέγα ἱερὰ ἔργα, ὅν' ἔδω αὐτῷ φέρον.* Οἱ οὐκ ἔσονται οἱ σὺν. & *μὲν ἔτι καὶ μὴν ῥίαν Χειρὶ γὰρ τῇ ἐτέρῃ φέρον αὐτῷ ὑπὸ μάλ' ἑκάστω, Οἱ οὐκ ἔσονται οἱ σὺν.* id est, hic autem Tydeus saxum in manum sumsit magnum, & graue: quod duo viri non ferrent, quales nunc homines sunt. & lib. 12. neque eum lapidem facillè manu altera tollat vir, ne valde iuuenis quidem, quales nunc sunt homines: at hic sub lato brachio intorsit, &c. Piget ascribere versus illos Hesiod. vulgatiss. de ætatibus: quarum primam facit auream, vltimā ferream. Platonis autem distichum non prætenbo. *Αἰὼν πᾶντα φέρει, διὰ τὸν χρόνον οἶδον ἀμείβει Οὐρανὸν, & γῆν, & φῶς, ἰδὲ τὴν γῆν, quod ego sic verti. Omnia fert ætas: mutat tempore latus Fortuna, & forma & nomem, & ingenium, quod fortasse adubrare voluit Virg. Gallo. Omnia fert ætas: animatum quod, hic est vnus ex iis locis (sunt enim complures) quos, cum quidam sciret à me in his comment. tractatos esse: nescio quibus inanis gloriæ stimulis excitatus, in commentarios quosdam à se editos retulit. De qua iniuria & per litteras, & coram eum eo expositum. questus sum etiam apud clariss. quendam virum, de me, ac de illo opime meritum.*

MOX DATVROS PROGENIUM VITOS.] mox, i. paulò post, profert hunc locum Senius ad illum Virg. Gallo *Téque adeo, quem mox qua sunt habitura deorum Concilia, &c.* Obserua autem hic bellam & venustam gradationem, ut appellant rhetorici magistri, à præteritis tempore in futurum progredientem, hoc modo: parentes nostri suis auis sunt peiores, nos parentibus sumus nequiores, progenies nostra nobis deterior futura est.

A D A S T E R I E N.

Od. 7.

A R G V M E N T V M.

Consolatur eam, de viri sui absentia tristam, ac sollicitam.

174

Quid flet, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Fanonij,
Thyna merce beatum,

Constan-

Constantis iuvenem fide
Gygenille Notis altius ad Oricum,
Post insana* Capra fidera frigidas*
Noctis, non sine multis
Insomniis lacrymis agit.
At quin sollicita nuntius hospita
Suspirare Cloën, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tendas mille vafer modis.
** Vi Prætorum mulier perfida credulam,*
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pane datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docenteis
Fallax historias monet,
Fruſtra. nam scopulis ſurdior Icari
*Vocis audis adhuc integer. at, * tibi*
Ne vicinus Enipou
Plus iuſto placeat, caue:
Quamvis non alium ſteſſere equum ſciens
Aquæ conſpiciſtur gramine Martio:
Nec quiſquam citius equi
Tuſco denatat aluco.
Prima nocte domum clauſe: neq. in vias
Sub cantu querula deſpice iſbia:
Et te ſepe vocanti
Duram, difficilis mane.

QVID PLES] quid flendo deſideras abſentem amicum, quem, &c. Ex ipſo nomine, quod non eſt Romanum, hanc puellam eſſe meretricem, non matrem familiæ perſpicuum eſt. In quibusdam ſanè libris manuſc. talis inſcriptio eſt, *Ad Aſterien meretricem.*

CANDIDI] vel eò candidos dixit, quia veri ſunt nuntij: vel quia virum deſideranti vxori ſunt reſtituturi: vt Catullus *candidos ſoles* dixit, id eſt, incundos. *Falſero quondam candidi tibi ſoles.* Vide quæ annotauimus ad Saryx. 9. lib. 1. ad illum locum. *huncine Solem Tam nigrum, &c.* vel quia ſerenitatis effectores, aut ſereni, quaſi *aſpſiſſimi*. quod tamen minùs probabit aliquis, propterea quod epithetum *aſpſiſſimis*, Boreæ tribuitur ab Homero. Dicamus igitur, candidos eſſe dictos Fauonios, quia ver, cuius ſunt nuntij, & quaſi *αἰθρῶν*, tepidum eſt, & quia *Frigora miſceſcunt Zephyrū*, vt eſt in Od. 7. lib. 4. ſic Virg. Georg. 2. *Parturit almus ager, Zephyrique repentibus autu, Læxant arua ſinum:* vel candidos intellige lætos, & iucundos, vt nigra ferè omnia, triſtia ſunt.

THYNA] i. Bithyna, ſeu Bithynica. Cat. ad Sirmionem. *Vix mi ipſe credens Thyniam, atque Bithynos Liſſiſſe campos.*

THYNA MER. BEATVM] locupletatum mercibus è Bithynia aduectis.

CONSTANTIS IUVENEM FIDE] cod. manuſcripti Iann. Vrf. duo Vatic. cum quibus congruit Torneſian. niſi quod in eo ſc. ipſum erat, *fidi*, non ſine litura, habent *fide*: alij duo Vaticani, Clerica Ruſſardinus vnus, Nicot. vnus, *fidei*. vtraque lectio probabilis eſt. Nam ſi *fidei* probabimus, erit diſyllabum: ſi *fide*, patrius caſus erit, antiquus: non ſextus aut ſeptimus: quæ de re alibi. conſtantis autem fidei Gygen dixit, id eſt, in amore mutuo perſeuerantem.

ILLE NOTIS ACT.] ille (inquit) notis, ſeu auſtris pulſus ad Oricum, noctis frigidas traducit, ipſe inſomniis id eſt, ſomni expertus, non ſine lacrymis. ſignificat autem Gygen non ſua ſpõte

tandem abesse à patria, & à suis, sed tempestare retentum, atque à reditu prohibitum, magno huius puellæ desiderio affici, noctisque infomneis curis somnum adimentibus, traducere, huc sit vxor, huc amica.

ORICUM] portum. & oppidum in Epiro: de quo Cæſ. lib. 3. de bello ciuili. *At ille expoſitus mi-
loribus, eodem die ad Oricum proficiſcitur: quò cum veniſſet L. Torquatus, &c.*

POST INS. CAP. SID.] posteaquam Capra, & Hædis occiderunt. *insana* autem appellat,
quia eorum ortus magnas tempestates excitat. sic Od. 30. huius lib. *Aquilonem impotentem* di-
xit. & Catull. *impotentia freta*. Oritur autem Capra ortu (vt loquuntur) maritimo, sole Capri-
cornum prætereunte circiter solstitium brumale. De capra & hædis sic Aratus. Εἰ δὲ τις αἰσχροῦ
ἐκείνου ἀνέχοιτο καὶ πλοῖον δοκίη. καὶ ὅς φάσις ἄλυσιν αἰγρὰς Αἰόφ, καὶ ἐξέραι, οἷα εἴν ἀλλήπεφορεῖται
Ποσειδώνος ἱερὸν ποταμὸν καὶ τὰς ὁρίωνας αὐτοῦ ποταμούς, &c. quorum verbum hæc sententia est. Si vero tibi
auream, *et auriga sideris contemplari libet*. Et si ad tuam auream Capra et badorum fama perue-
nit, qui saepe in mari vasto iactant ac videre deos, hominesque paventis, &c.

ATQVIN SOLLICITAE NVNTIVS] Atqui nuntius (inquit) à Cloëd virum, seu amicum
 375 tuum missus, narrans ei illam eius amore perire, conatur eum variis modis corrumpere, & la-
 befacere: affert exempla Bellerophonis & Pelei, qui dum mulieres amanteis spernunt, ac re-
 pudiant, in maximum vitæ discrimen adducti sunt. *Atquin* habet omnes ferè libri veteres: eos
 sequor. *Vulgati, Atqui.*

HOSPITAE] Chloes, quæ tuum virum amat.

TVIS IGNI[VS] id est eo amore, quo tu virum, seu potius amicum tuum complecteris. ignis autem pro amore poni non est nouum. *supr. Od. 27. lib. 1. Non erubescendis aduersus ignibus. & Od. 13. eiusdem, arguens. Quam lentis penitus macerer ignibus. Virg. in Palam. memini Amyntar. Idem Daphnid. Incipe Mopse prior, siquos aut Phyllidis ignis, &c.*

VR[O]d. 14. ad Mæcenatē pod. *Vtrem ipse miser.* & Od. xi. ad Pectūm. *Amor, qui me pre-*
ter omnia expetit Mollibus in pueris, Aut in puellis Græcæ. Virgilius A! exand. *Me tamen Græ-*
amor.

VAFER] callidus, astutus, vt Sat. 3. lib. 2. Quo Vaser ille pedes laxiſſet Siſyphus ara. & Sat. 2. lib. 1. Illum aut nequities, aut Vaſſi inſcitia iura.

VT PROETVM MULIER] Bellerophon cum prius Hipponus appellaretur, postea Bellero Corinthiorum principe interfecit, & ab euentu Bellerophon, seu Bellerophonta dictus est. Erat autem re, & natura, Neptuni verbo, & opinione hominum, Glauci filius. Accepit igitur à Neptuno, Pegalo equo alis prædito, qui ex eo appellationem traxerat, quod è collo Medusæ exsiliat, eo sublimis per medium aëra vehebatur. Atque interfecit quidem Bellero, cum Argos profugisset, ubi regnum Proetus obtinebat, ab eo cædis à se admittæ expiationem consecutus, & apud eum aliquandiu commoratus est. Interea Antæa Proeti vxor Bellerophonis amore capta, eius complexum, & concubitus exorabat, eoque potius magnopere cupiebat. Is ab hoc flagitio auerfus, negabat se vlla conditione adduci posse, vt tantum dedecus admitteret. Antæa verita, ne ille suum amorem Proeto indicaret, ac renuntiaret, præoccupat Proeti auribus, quæta est illum sibi stuprum inferre esse conatum. Quæ re audita, & credita, Proetus cum sua manu quidem interficere noluit, sed in Lyciam ad focerum lobatum misit cum litteris in eius perniciem scriptis. cetera, quæ ad hunc locum non pertinent, suo loco dicuntur ad Od. xi. libr. 4. versus autem Homeri, qui hanc huc historiam, sine fabulam exponūt, sunt ἰλασθή. Τάδ' ἔγνω Πρῆτος ποικιλέμενος δ' Αἰγυπτοῦ Κρονίου δὴ φιλότῃσι μιγάδμασι, αἰδῶ δ' ὅτι Πῶδ' ἀγαθὴ φροσύνη δειρήνῃσι Βελεροφόντι, Ἡδ' ὦ δολιχρῶ Πρῆτος βασιλῆα σπασσύνον· Τιβταίης δ' ὦ Πρῆτος, ἡ κῆρυκα τὴν Βελεροφόντιν. Ος μ' ἔβλεν φιλότῃσι μιγάδμασι σὺν ἔθλῳσῃ, &c. id est, Eum autem Proetæ vxor nobilissima formosa Antæa ita infans & perditæ amauit, vt cum eo commisceri cōcupierit: sed Bellerophonti, vt pote cordato, & prudenti persuadere, vt tantum flagitium admitteret, non potuit. Illa autem mentiens ita cum Proeto locuta est. Aut morere Proetæ, aut Bellerophontem occide, qui mecum per vim rem habere conatus est.

CRIMINIBVS] criminationibus, vt Sat. 3. lib. 1. *Sibi accis Inuidia, atque Sigeat Sibi crimina.*
 & epist. ad Loll. lib. 1. *Præsentis notum sitentis crimina, serues.* Varro lib. 8. de lingua Latina.
ac fœpula crimine, quæ dicunt in analogia, soluentur.

MATURARE NEGEM] accelerare. sic Virg. lib. 1. *Aeneid.* *Maturate fugam, regique hac dicite vestro, &c.*

PAENE DATUM PEL. TART.] Creteis, seu Hippolyta Hippolyti filia, Acasti vxor Pelci amore capta, cum cum ad stuprum sollicitasti, & neque ei persuadere potuisset: dolore, odióque incensa, priore cum apud Acastum criminata est, vt improbum, & vim sibi inferre conatum. Ille autem his auditis, suóq; consilio celato, ac dissimulato, cum in Pelij montis solitudines, quasi aliud

aliud agens, deduxit. quo dormiente inter Centauros relicto, domum reuersus est. Dija autem Pelei miseris, eique suam integritatem, ac temperantiam perniciosam esse iniquum arbitrat, Vulcanum ad eum miserunt. Hicci gladium donauit quo Centauros in se irruentis perculit, atque interfecit: reuersusque in Thessaliam Acasto bellum intulit, & Iolum expugnauit. Hæc Pindari interpretes, & Pindar ipse Nem. carmine quarto, & quinto: quibus duobus in locis hanc historiam persequitur, sed multò fusiùs quinto verba Pindari sunt hæc, Αἰ ᾗ (de Musis loquitur) ἀρσένῳ μὲν ὕμνασεν Διὸς δῶρον ἔμμεναι σπένδοι ἦτιν, πηλυδάδ', ὡς τῇ νύ αἴσ' ἐκρητῆς ἐκπολύται δάλα πειδῶσιν ἦ ἑλὲς ἔμμεναι Μαγνήτων σκοπὸν πέισας ἀκρίτας πηλυδαίους βυλδύμους. ψύλλων ᾗ ποιητὸν στυγνὰς λόγους ὡς ἄρα τυμφεῖας ἐπὶ ἄρα κήτους ἐν λίαντοῖς ἀκρίταις ἀνέστη δύναν, τὸ δ' ἐσπένοντο. ποδὰ γάρ μιν πεπνυγμένον παρ' ἀμύδα λατύνον. τοῦ δ' ὄργον κρίζον ἀπ' ἀνδρῶν λόγους. διὸς δ' ἀπ' ἀνέκτατο νόμους, ἐνὶ πύκτις χέλοι δέσπον. id est, ille autem primùm cantu suo laudauit, principio à Ioue ducto, venerandum Thetin & Peleum: quemadmodum eum tenera Hippolyta Creteis dolo illaqueare studuerat, cum ipsa vxor, virum suum Magnetum regem callidis consiliis induxisset. Mendacem autem & fictum coagmentauit sermonem, illum Acasti cubile, vt cum eius sponsa rem haberet, inire voluisse. At longè aliter erat. ipsa enim sæpe eum blandis verbis, toto prætoris supplex exorauerat. At illius animùm offendi debant difficiles & ardui sermones & continuò ad pernamus est exminam maritum, Iouis hospitalis iram veritus. eadem ferè leguntur apud Apollonij interpr. lib. 1. in quarto porrò carmine ait Αἰσάκῳ Πελοδωρῶντι ἐν ἱδρίας γλῶσσαν ἄρτε φάβρικατο, στρουξίσε: Chironem autem ei subuenisse, casumque mortiferum à Ioue cogitatum ab eo depulisse. verba Pindari sunt hæc, Τὰ δαυδάλα ᾗ μὲν χάρη φύτλιν οἱ ἱδρίας ἐν λόγους 176 πηλυκοῖς. ἀλλὰ καὶ ἡ Χείρην, ὅ τ' ἐμάρμεν διόθεν περὶ ἀμύδα ἐκρητῆς.

ET PECCARE DOCENTIS, &c.] monet eam historias, id est, redigit ei in memoriam, vel proponit historias, quæ peccandi rationem, ac viam ostendunt. Lege Eurip. Hippolytum coronatum, & annot. ad Od. 7. lib. 4. de Hippolyto.

NAM SCOPULIS SVRDIOR significat. eum non moueri, neque scetū verbis nuntij illius à Chloa missi. Sed quo modo audit, si surdior est Icarei maris scopulis: audit ille quidem: sed audit integer. ita audit, vt non commoveatur, neque det manus. non adducitur eius oratione, vt tui oblitus amorem suum in Chloen transferat. Non temerè autem, neque sine arte Horatius Asterien in officio continere, & ab amore alterius viri detertere volens, commemorat ei sui viri constantiam, & continentiam, & fidem. Nam si contrà credat illa, Gygen virum suum aliò animum appulisse: facile sit ei persuadere, vt alterius viri libidini obtemperet. Nihil enim, quod mulier nuptæ acriorem dolorem inurat, quòdque magis eam à viro alienet, quàm pellex. Testem citabo Eurip. Androm. καὶ γὰρ θυγατὲρ, μεγαλὰ γὰρ πένθος ἴδεν Ἀχαιὼς στήθεσσι, σύμμοχρος ἡδυστάμεναι. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δούπησεν πύχτοι γυνή: Ἀνδρῶν ᾗ ἀμάρμεντοσιν, ἀμάρμεντοσιν βίω. id est, ego filia] graue enim esse existimo, lecho priuari] adiutricem me præbeo. Nam ceteros casus moderate ferre debet mulier, sed viro orbata, orbatum virum. Quemadmodum autem Homerus dicere solet αὐτὴ καφ' οἷς: id est, fluctum surdum, qui non edit sonitum, seu qui non audit, & βέλων καφ' οἷς dixit in. 2. telum, quod haud magno admodum impetu veniat. sic & Horatius scopulos surdos, qui nullum sonitum edunt: nisi dicantur surdos eò esse dictos scopulos, quia nautis tempestate iactatis & opem implorantibus non respondeant, & quia vota facientibus non audiant: quale illud Od. 17. epod. Νῆα σὺ καὶ νηὶς σὺρδιότερα ναυτῶν.

INTEGR] incorruptus, vt Od. 4. lib. 2. Brachia, & vultum, senectisq; furas integer laudo. & supr. Od. 4. huius libri, & integra. Tentator Orion Diana.

AT TIBI NE VICINVS] virum habes tu suo ergate amore obfirmatissimum, & constantissimum: sed tu vide, ne te Enipeus vicinus quantumuis equitandi, & natandi. & ceterarum artium peritissimus, labefacter, & percellat.

FLECTERE EQVVM SCIENS] in eo equitandi scientia maximè vertitur, vt equus se sibi frenum moderantem pareat, & quamcumque in partem velit ille, sequatur. quod declarat locus Cæsar. lib. 4. de bello Gallico, vbi & eodem verbo vsus est, loquens de essedariis Britannicis, ac sapientum sibi quotidiano, & exercitatione efficiunt, vt in declinui, ac precipiti loci incitatos equos sustinere, & breui moderari & flectere, & per temonem percurrere, & in iugo insistere, & inde se in cursum citissime recipere possint. sic Virg. Georg. 1. calòque inuictum aperto flectit equas. & 9. Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu.

GRAMINE MARTIO] campo Martio. Od. 1. lib. 4. iam volucrum sequor Tøper gramina Martij Campi, &c.

TVSCO DENATAT ALVBO] secundo flumio natat. decursionem Tiberinam significat. vide annotation. ad illum locum, Currimet flauum Tiberim Tangerei &c. Od. 8. lib. 2.

PRIMA NOCTE] prima noctis parte.

QUERULAS TIBIAS] cuius cantu Enipeus, aut quivis alius amator, se amore tui perire significet, queraturque se immerito ab te sperni. Lucret. lib. 4. *Chordarumque sonos fieri, dulcisque querelas, Tibia quas fundit digitis pulsata canentum.* Idem lib. 5. *Inde minutatim dulcis con didicere querelas, Tibia quas fundit digitis pulsant.* sic Hor. Od. 2. epod. *Queruntur in silicibus aves. pueri* &c. dicunt Græci, ita canere, & tales querelas, *pueræque* appellant. [Profert hunc locum Servius ad illum Virg. versum Georg. 3. *Es cantu querula rumpet arbutus cicada.* & querula interpretatur canora.]

DESPICE] deorsum aspice.

DURAM] i. seuam, & difficilem, & inexorabilem, seu illiberalem. Sic patres seniores, *duri*, & ferrei appellantur: ex quo *duritas*. Cicero in Catone. *quanta in altero duritas.* Sic enim legi malo, reclamante & inuito Nonio, quam *duritas*.

DIFFICILIS] seu & inexorabilis, & inexpugnabilis. *halitus*. sic Od. 10. eiusd. lib. *Non te Penelopen difficilem prociis Tyrrhennæ genuit parens.* Iam hoc totum *difficilis mane*, Cæcæ morē dictum *halitus* eodem *Agria*.

AD C. MÆCENATEM.

Od. 8.

ARGUMENTVM.

Cur Kalend. Martiis, cum vxorem non habeat, nihilominus sacrificet, & epuletur tamen.

MArtiis calebs quid agam Calendis:
Quid velint flores, & acerra turis.

Plena, miraris, positusque carbo in

Cespite viuo,

Docte* sermones utriusq; lingua,
Voueram dulcis epulas, & album

Libero caprum propè* funeratus

Arboris ælæ.

Hic* dies, anno redeunte festus,

Corticem astrictum pice demouebis

* Amphora fumum bibere instituta

Consule Tullo.

Sume Mæcenas cyathos amici

Sospitis centum: & vigiles lucernas

Perfer in lucem: procul omnis esto

Clamor, & ira:

Mitte ciuileis super vrbe curas,

Occidit Daci Cotisonis agmen:

* Medus infestus sibi luctuosus

Dissidet armis.

Servit Hispanæ vetus hostis ora

Cantaber, sera domitus catena:

Iam Scytha* laxo meditantur arcu

Cedere campis.

* Negligens, ne quæ populus laboret,

Parce primatus nimium cauere.

Dona præsentis rape lætus hora:

Lingue fœnera.

MARTII

MARTIIS CAELEBS QUID AGAM] Kalendas Martias & amantes, & mariti religiosè colebant: illi, ut à puellis suis, hi ut ab vxoribus gratiam inirent: illi, ut omnia sibi læta & secunda in amore euenirent: hi, ut vxores castas & pudicas haberent domi. Itaque solebant utriusque ad matronas & ad amicas munera mittere. Atque ideo Iuuenal. Kal. Martias *faminas* appellat: & Martialis easdem, *Saturnalia muliebria*. Scis certè, puto, *Vestra iam Venire Saturnalia Martias Kalendas: Tum reddam tibi Galla, quod dedisti*. Tibull. lib. 3. *Martius Romani festa Venere Kalenda: Exorients nostris hic fuit annus ausus: Et Vaganunc certa discurrunt Undique pompa, Perque vias Urbis, munera, perque domos. Dicite Pierides, quoniam donetur honore Seu mea, seu fallor, cara Nece tamen*. colebant eundem diem & puellæ. Idem Tibull. lib. 4. *Sulpicia est tibi culta tuus Mars magne Kalendis: Spectatum è calo (sis sapi) ipse Veni*. mittebant & sua matronæ munera. Plaut. in Milite glor. *Da mihi Vir, Kalendæ qua mittam, quam Martia Venerint, &c.* Martias autem Kalendas matronæ celebrabant (inquit Festus) quod eo die Iunonis Lucinæ ædes coli cœpta est. Seruius autem ad eum Virg. locum Æneid. 8. *Tatioque fani, Curribusque fœneris: Iure, inquit, dixit fœneris. Cum enim filias perdidissent Ceninenses, Antenates, Crustumij, Sabini, ceteris quiescentibus, soli Sabini bellum susceperunt: qui interuenientibus triginta faminis iam enixis, de illis, quæ rapta fuerant, pacem fecerunt: ex quarum nominibus curia dicta sunt*. Præterea in communem mulierum honorem Kalenda Martia faminis dicata sunt. Horatius. *Martius caelebs quid agam Kalendis*. Iuuenal. *Munera faminis tractas secreta Kalendis. Nec enim aliter congruit Kalendas Martias esse faminarum, nisi quia famina, ut diximus, bella sedarunt*. Hactenus Seruius, quæ mihi indicauit Germ. Valens Pimpunius. Nomen *Kalendarum*, secutus & nobilium grammaticorum auctoritatem, & veterum marmorum, ac lib. testimonium, & doctorum virorum vsum, per k, excudendum curau.

CAELEBS] qui nec vxorem, nec ullam feminam, quæ mihi vxoris loco sit domi habeam.

IN CAESPITE VIVO] suprà Od. xix. lib. i. *Hic Vinum mihi caspitum, hic Verbenas pueri ponit*.

ET ALB. LIBERO CAPR.] cur Baccho caper immoletur, omnibus notissimum est. Virg. Georg. 2. *Non aliam ob causam Baccho caper omnibus aris Caditur*. notum est illud epigramma, quod extat epigrammatum Græcorum lib. i. cuius hæc sententia est, Etiam si radicibus caper vitem depascat, tantum tamen vini prolaturam, quantum satis sit ad libandum, dum immolatur. *Κῆρς φῶνις ἐνὶ πύλῳ, ὅμως ἐν καρπῷ φῶνι, ὁσὸν ἰππῶν ἐστὶν οἶ, πῶς, ἡνὸς, ἡνὸς, ἡνὸς*. Album autem dixit, quia diis superis alba hostiæ immolantur: inferis, nigra. [Amobius lib. 7. quæ in coloribus ratio est, cur meritis his albas, illis atras conueniat nigerrimasque mactari? Quia superis diis (inquit) atque hominum dexteritate pollentibus, color lætus acceptus est, ac felix hilaritate candoris. At verò diis læuis, sed & que habitantibus inferas, color furvus est gravior, & tristibus suffusus è fucis. Valerius Max. lib. 2. cap. 5. *precipere vi ad Diti patris & Proserpina aram, à qua fuerat potio ipsis allata furua hostia immolarentur, &c.* ibid. paulò post, *Hoc postquam Valesius nuntiaute seruo accepit, omisso emenda ara proposito, hostias integras, quæ antiquitus furua dicebantur, Tarenti immolauit ibidem infra apud eandem aram publicè nuncupatis votis, casisq, atris bubus Diti maribus faminis Proserpina, &c.*]

PROPE FVNERATVS ARB. ICTV] de hac arbore lege Od. xiii. lib. 2. *Ille & nefasto te posuit die & xvii. Me truncus illapsus cerebro Sustulerat, &c.* Funeratus autem, id est, funere elatus, & ita exanimatus.

DOCTE SERMONES] ita legendum, non *doctæ sermonis*. Ita enim scriptum est in cod. Faër. & vno Vatic. adde quòd ita loquitur Oda proxima. *Dulcis docta modos, & cithara sciens*. Denique ita legit Donat. producentem testem hunc locum comment. in Eunuch.

HIC DIES ANNO REDEVNTE] dies festus anniuersarius *anno redeunte*, anno vertente: *ἡμεῖς ὁρῶμεν ἐν αὐτῷ*. Horat. Satyr. 2. lib. 2. *Sine diem festum rediens aduexerit annus. ἡμεῖς ὁρῶμεν ἐν αὐτῷ*. Græci nominis *ἐν αὐτῷ*, quasi in seipsum reuolutus.

CORTICEM ASTRICTVM PICE] hoc die festo relinentur dolia, & amphoræ picato cortice obstruuntur.

DEMOVEBIT] *demouebit*, excudendum curau, non, ut vulgò legitur, *dimouebit*, quòd ita scriptum repererim in tribus lib. calamo exaratis. amphoræ autem dictum pro ab amphora, ut & Priscian. docet lib. 17. Amphora porro, seu quadrantal vini sextarios octo & quadraginta continebat, ut suprà ex Festo admonuimus.

FVM. BIB. INSTIT.] quæ didicit, vel cœpit fumum bibere. Aristot. lib. 4. *μυρμ.* scribit in Arcadia vinum in vtribus à fumo ita exticcari, ut bibatur abrasum ac defectum. Quòd igitur hic de fumo dicitur, non est referendum ad vini vaporem, quem fumum Gallica lingua appellamus, qui tempore extenuatur: sed ad eum, quem propriè fumum appellant Latini, quo, vi-

id est, quod clementem me in virum præbui, dum ei parco. & Sat. 6. lib. 2. *Si Veneror stultus nescio horum, si angulus ille, &c.* quorum verborum explicationem ad summa locum referuare malo & Od. xiiii. lib. 4. *Ludisque & bibis impudens.* & Od. xvi. epod. *Credula nec flauos timeant armenta leones.* & epist. 2. lib. 1. *Rusticus expectat dum defluat amnis.* & epist. ad Iulium Flor. lib. 2. *quod Expectata tibi non mittam carmina mendax.* & epist. de arte poet. *an omnia Visurus peccata putem mea tutus, & extra Spem Venia cautus?* & Satyr. 6. lib. 2. *Laudat Arellus Sollicitas ignarus opes.* & Od. viii. lib. 4. *Donarempateras, gratiaq; commodus Censorine mouera sodalibus.*

ET DONA PRÆSENTIS] suadet his verbis, ut in diem viuat, ut Od. xv. lib. 2. *Latius inpresens animus, quod Sitra est, Oderit curare.* ad quem locum plura hac de re diximus.

RAPE] sic habent quattuor libri manuscripti, non ut vulg. *cape.* sic locutus est Od. xiii. epod. *vapiamus amici Occasionem de die, &c.* ad quem locum vide quæ sunt à nobis annotata.

LINQUE SEVERA] omitte res serias, & nimiam curam, cogitationemq; requirentis.

Od. 9.

ARGUMENTVM.

Dialogus Horatij & Lydæ.

Ho. **D**ONEC GRATVS ERAM tibi,
Nec quisquam potior brachia candida
Cernice iuuenis dabat:

Perfarum vigui rege beatior.

Ly. *Donec non alia magis
Arsisti, neq; * erat Lydia post Chloën:
Multi Lydia nominis*

Romana vigui clarior Ilia.

Ho. *Me nunc Thressa Chloë regit,
Dulceis docta modos, & cithara sciens:
Pro qua non metuum mori,
Si * parcent anima fata superstiti.*

Ly. *Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.*

Ho. *Quid, si prisca redit Venu?
Diductosq; iugo cogit æneo?
Si flaua excutitur Chloë?
Reiectaq; patet ianua Lydia?*

Ly. *Quamquam fidere pulchrior
Ille est: tu lenior cortice, & improbo
Fracundior * Adria:*

Tecum viuere amant: tecum obeam libens.

DONEC GRATVS ERAM] hæc Oda est ad rem dicitur, id est, constat mutua responsione.

NEC QVISQVAM POTIOR] quem pluris faceres, ut infr. Od. xv. epod. *Nec feret assiduus potiori de dare noctis.* & Sat. 5. lib. 2. *Sitro Penelopem facilius potiori trade.*

NON ALIA MAGIS ARSISTI] sic habent codices antiqui, Faëni, Vrsini, Torn. duo Vatican. Rust. vnus Cleric. Nicot. & ita loquitur Od. xiiii. epod. *Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo Anacreonta Teum.* Idem Od. xi. lib. 4. *Non enim posthac alia calcabo Famina.* & Od. ix. lib. 4. *lineæ Illo calu. alij, ita ut vulg. Non aliam, &c.* quo modo & Virg. loquitur, *Alex. Formosum pastor Corydon ardebat Alexin.*

NEQUE ERAT LYDIA POST] neque ego posteriore eram loco apud te, quàm Chloë: vel, neque Chloëa mihi anteponebas.

ILIA] Numitoris filia, Romuli matre: vt Od. viii. lib. 4. *Quid foret Ilia, Mæuortisq; puer, &c.* commemorat & Od. ii. lib. 1. *Ilia dum se nimium querentis, &c.* & Satyr. 2. libr. 1. *Ilia & Egeria* e 7.

REGIT] mihi imperat, ego ei seruiō tanquam dominæ. sic Od. x x i i i. eiusd. lib. *Nec dora- ta regit virum Coniux.*

ET CITHARÆ SCIENS] sic loquitur Od. x v. lib. 1. & *Schemelus sciens Pugna.*

PRO QUA NON METVAM MORI] pro qua libenter mortem optetam: pro qua, quin moriar, non recusabo. de verbo metuendi lege annot. ad Od. ii. lib. 1.

SI PARCENT ANIMÆ] si modò mea morte assequar, vt sit mihi superstes, & immor- talis.

ME TORRET FACE MUTVA] amore mutuo. nemini autem sunt inauditi Cupidinis fa- ces. torret autem, id est, vrit. sic Od. x i x. eiusd. lib. *Me lentus Glycera torret amor mea.* & Od. 2. lib. 4. *Si torrete iccur quavis idoneum.*

PRO QVO BIS PATIAR MORI] his verbis sui in Calaim amoris magnitudinem decla- 180 rat, cum bis mori tamen possit nemo. Nam (vt est apud Athen. lib. 8.) ἀθάνατος ὁ θάνατος ἐστίν, ἀ- πείρους ἀποθνήσκει, id est immortalis mors est, si quis semel mortuus fuerit. [Sic Plato Apolog. Socr. ἡ ἀφιστάμεν ἡ μὴ, ὅς ἐστι ποιεῖν ὅς ἀθάνατος, ὅς ἐστι ἐκ μὲν ποθῆναις θνήσκειν. Et Lyfias oratione κατ' Εὐκλείδους οἰδ' ὅς ἐστι ἰσὺς ἰστέον ἢ πέντα γυμνάσιον ὃ ἀποθνήσκοντες διχὺ δυνάμει διώκοντες αὐτοὺς. Et Euripid. Orest. καὶ μὴ τὸ ἐλ' ἵρξας δις θανέειν ἢ χαλεπαίναι.]

DIDVCTO'S QVE] diuulsos, diremptos, distinctos, discordeis.

IUGO COGIT AËNEO] in firmissimam concordiam ducit. Suprà Od. x x x i i. lib. 1. *iuga aenea* posuit in malum, pro coniunctione amantium inæquali ac dispari, atque ingrata serui- tute: in qua mutuus amor non intercedit. hic autem iugū aeneum accipe pro concordia aman- tium eiusmodi, quam nullum interueniens dissidium sit dissoluturum. copulam irruptam di- xit Od. x i i i. lib. 1. *Felices ter & amplius, Quos irrupta tenet copula, nec malus Diuulsus queri- moniis Suprema citius soluet amor die. abeneum* igitur accipere hic debemus pro firmo, & so- lido, & quod si angustia nō possit, vt *mutuum aeneum* dixit, epist. i. lib. 1. & *turrim abeneam* Od. x v i. huius libr. Sic Apollonius non semel taurorum Colchicorum iuga χαλκῆα appellat, & fortasse Homerus cælum eadem ratione deorum χαλκῆατις δὲ, id est, domum pavimento, seu solo firmissimo substratam, ac suffultam nominat. Iugum autem fortasse iccirco posuit Horatius, quia in amantium concordia, & coniunctione multæ insunt seruitutis similitudines.

EXCVTITVA] eiicitur tanquam iugum, vel onus. Terent. Eunuchō: *homo quatiētur certū cum dono foras.*

LEVIOR CORTICE] Satyr. 4. lib. 1. *nabis sine cortice.*

ET IMPROBO IRAC. ADR.] Adriaticum mare sæpe vi ventorum agitari, & tempestati- bus concitari constat. iccirco improbum & iracundum dixit, translātē. sic Od. ii. epod. *Nec hor- ret iratum mare.* & Od. iii. lib. 1. *Qui vidit mare turgidum.* huc pertinet illud ex Od. x x x i i. lib. 1. *Libertina fretis acrior Adria Curuantis Calabros sinus.* & Od. x x v i i. huius libri, *Adriæ sinum, atrum* appellat.

I N L Y C E N.

Od. 10.

A R G V M E N T V M.

Vt, posita duritie, aliqua ipsius misericordia capiatur.

* **E**xtremum Tanaim si biberes Lyce,
Sano nupta viro: me tamen asperas
Porrectum ante foreis obicere incolis
* Plorares Aquilonibus.

Andis, quo strepitu ianua, quo nemus
Inter pulchra suum lecta remugiat.

Veni?

Ventus? & positas ut glaciēt nives
** Puro numine Iupiter?*
Ingratam Veneri pone superbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenu genuit parens.
O, quamuis neq; te munera, nec preces,
*Nec * tinctus viola pallor amantium,*
Nec vir Pieria pellice sancius
** Curuat supplicibus tuis*
Parcas, nec rigida mollior aesculo,
Nec Mauris animum mitior anguib.
*Non hoc semper erit * liminis, aut aqua.*
Calestis patiens latus.

EXTREMVM TANAIM] Si in vltima Scythia, aut Sarmatia viueres: si Scythæ, aut Sauro-
 matæ alicui nupiffles.

ME TAMEN ASPERAS, &c.] non ita tamen dura & inhumana esses, vt me ante foreis tuas
 iacere expositum, atque obiectum Aquilonibus, qui oram illam assidue perfiant, patereris.
 [forte is asperas dixit, foreis puellæ asperæ, & inexorabilis. tale est illud pauimentum super-
 bum, Od. XIII. lib. 2.]

PORRECTVM] extentum. Satyr. 3. lib. 2. Si quis ad ingentem frumenti semper acervum Porre-
 ctum Gigiles.

OBICERE INCOLIS PLORARES] id est non sineres, quæ tua lenitas & misericordia est,
 me proiectum ante tuas foreis mihi iniquas, ab Aquilonibus iactari. obstitet tibi tua lenitas
 & misericordia, quo minus me ante foreis tuas iacere sineres. sic loquitur Plaut. Aulul. *Aquam*
hercle plorat, cum lavat, profundere.

INCOLIS] Aquilones, venti sunt Thracij, ideo incolas Thraciæ dicit sup. Od. x xv. lib. 1.
Thracio bacchante magis sub inter-Lunia vento.

INTER PVLCRA SITVM] quidam libri veteres habent *satum*, pro *situm*. ego tamen ni-
 hil muto.

REMUGIAT] grauem quendam & immanem sonitum ad aureis referat. translatio à bo-
 bus. sic Od. x. epod. *Ioniis vado cum remugiens sinus Notæ carinum ruperit.* & Od. x xix. huius
 lib. *Non est meum si mugiat Africis Malus procellis,* &c. sic Hesiod. *ἰγῆ. ῥῆ. ῖμ. μέγας ὁ γαῖα* 181
ῥῆ ὕλα.

GLACIET] vocis & significationis agentis. Apud M. Tull. *conglaciandi* verbum, absolutum
 est, lib. de nat. Deorum. 2. *tum aqua declarat effusio, quæ neque conglaciaret frigoribus, neque*
mine, pruinaq; concrederet, nisi eadem se admisso calore liquefacta & dilapsa diffunderet. Cæ-
 cilius Ciceroni, *Curioni nostro tribunatus conglaciat.*

PVRO NVM. IVP.] cælum purum & serenum: quod quidem hiberno tempore frigidius
 est, quam nebulosum, aut caliginosum. si quis autem quærat cur cælo sereno, quam nebuloso,
 frigus sit acrius, respondet Aristoteles in problemat. *τμήμ. μί.* ideo fieri, quia cælo puro, sereno,
 atque aperto nihil est, quod frigus continere possit: sed diffunditur ac dissipatur, ita vt ad
 nos perueniat. nebuloso autem facile coërcetur. quidam testantur se reperisse scriptum in lib.
 manuscriptis, *lumine*. ego tamen magis probo, *numine*. Nam per Iouem, cælum, seu æther si-
 gnificatur. Ioui autem merito numen tribuitur. per numen igitur Iouis, cæli nitor intelligen-
 dus est *ἡ ἀρχαία*. Quod si dixisset Horatius, *Iupiter puro lumine conglaciet nives*, corru-
 pisset, & quasi mutilasset figuram poeticam. nunc autem his duobus ita coniunctis, manet in-
 teger & incolumis locutionis ornatus. Quia hoc contendo, si *lumine* legendum esse constet,
 nomen *Iupiter* hic ferri non posse, & in eius locum, si lex carminis patiatur, cælum aut æther,
 esse substituendum. hoc igitur dico, *Puro numine* legendum esse, & hoc *lumine* ex annotatione
 narum: vt desinant *ἀρχαία* quidam iuuenes, bonarum literarum studiosi, minimè mali.
 sic numen coniunxit cum Ioue Od. I. lib. 4. *Quas & benigno numine Iupiter Defendit,* &c.
 quamquam illic Iupiter pro deo positus est non pro cælo aut æthere.

INGR. VEN. PONE SVPERB.] Ingrata est & Veneri & Baccho puerorum & puellarum
 in amanteis superbia. Libet hic vnum atque alterum huius rei exemplum ex Pausania ascribere.

re. Amabat Callirrhoam quandam virginem Corraſus Bacchi ſacerdos: ſed quanto vehemen-
tius amabat Corraſus, tanto erat illa ab hoc alienior, tantòq; ſe in eum duriores ac ſæuiorem
præbebat. Poſteaquàm autem neque precibus, neque muneribus ſcũtita virginis potuit miu-
gari, ſupplex Corraſus accedit ad Bacchi ſtatuam. orat vt vim ſui numinis in virginẽ expromat
ac declaret. Vix dum finem orandi fecerat, cùm Calydonij ferẽ omnes (Calydone enim hæc
gerebantur) proinde ac ſi ebrij eſſent, mente capti, furorẽque præcipites huc & illuc ferebantur.
Conſugiunt tandem ad oraculum Dodonæum. reſponſum eſt, Dionyſum Calydonis eſſe
iratum, neq; illum iracundi finem antè facturum, quàm Corraſus ei immolaſſet Callirrhoam
ipſam, aliumve, qui eius vice fungii, mortẽmque oppetere auderet. Virgo in has anguſtias reda-
cta, cœpit primũ auxilium à nutriciis & nutricibus ſuis petere: à quibus cùm ſperea eſſet, ac
reiecta, reſtabat miſeræ, vt ipſa ad aram Dionyſi maſtaretur. omnib; igitur rebus neceſſariis ad
ſacrificium comparatis, intererat huic ſpectaculo Corraſus, qui amore victus nullòque iræ lo-
co relictò, ſe ipſum pro Callirrhoa deuouet, atque exanimat. At Callirrhoe altera ex parte, vt
proſtratum atque exanimem Corraſum vidit, ſerò mente mutata, miſericordia commota, pu-
dore denique eorum, quæ inhumaniter & ſuperbè in eum amiſerat, affecta ſe ipſam ſecun-
dam Baccho victimam maſtat. Hæc Pauſanias Achaic. quæ nos arbitrato noſtro, quàm breuiſ-
ſimè potuiſmus, Latine vertimus. Alterum eſt æquẽ miſerabile, quod idem aſſert Atticis, eius-
que rei ſe vidiffe argumentum narrat, Cupidini dicatam Anteròis aram. Meles Athenienſis
Timagoram inquilinum & hoſpitem contumeliõſe deſpiciens, iuſſit, vt ſe ſe ſummo ſaxo ver-
tice præcipitem ageret. Timagoras, vt qui adoleſcenti omnia iuſus rebus obtemperare & gra-
tificari cuperet, aſino qui vitæ non admodum cupidus, neque animæ parcus natura, ſeſe non du-
bitanter, neque cunctabundus è ſaxo illo præcipitem deiecit. Meletem autem, ſimul vt exani-
mem Timagoram vidit, uſque adeò facti ſui poenituit, vt ſe ipſum quoque ex eodem ſaxo præ-
cipitem egerit. Accedit tertium ex Theocrito, ſi modò verum, & non fictum eſt, de adoleſcen-
te illo, qui, cùm vſque adeò, tamdiuque ſpreuiſſet amantem, vt ille dolori ſuo remedium morte
& ſuſpendio quærere cogeretur, atque id proforibus adoleſcentis feciſſet: adoleſcens autem
manè die poſtero donò exiens, amantẽmque ſuſpenſum, ac mortuum cernens, niſil commo-
tus eſſet, neque condoluſſet, neque ingemuſſet: ſed reſtã ad gymnaſium (vt ſolebat) in quo
balneum ſtatuãque Cupidiniſ erat, iuſſet: accidit vt ſtatuam dum lauat adoleſcens, in eius caput
decideret, cùmque interimeret. carmen Theocriti inſcribitur *ἑρπής*. ſed hæc poſteriora duo
exempla cùm ad flagitioſos illos, & nefarios puerileis amores pertineant, à noſtris auribus re-
ſpquantur. *Pone* autem, id eſt, adice, ac de pone, vt epiſt. 16. lib. 1. *Pone: mentum eſt. pono, triſtisque
recedo.*

NE CVRRENTE RETRO.] ne nimia iſta ſcũtita in caput tuum rãdcat, tibi que ipſi calami-
tatem, & perniciem afferat: vel ne idem tibi eueniat, quod in amanteis ſurpas & exeres: &
fortuna, quam nunc experiris valde ſecundam, tibi aduerſari ac reſtare incipiat. ducta ſimilitu-
do eſt, à rotis fune circumactis, quo rupto, illæ in contrariam partem voluuntur. ſic Ariſtides
Sophiſta in Panathen. loquens de Amazoſonib; *οὐκ ἔστιν ἡδὴ παύειν αὐτὰς καὶ λυτὰς ῥάβδους, ἐκ μὲν
ἑπὶ τοῦ, καὶ διελίλυθ' αὐτὰς ὄσον, ἥ περὶ χεῖρ, καὶ ὁ δρόμος*. Tibullus lib. 1. eleg. 5. *At tu, qui potior nunc es, mea
fortis caucto: Verſatur celeris forſis leuis orbe rota.* Iterum dixit Horatius: *currente rota epiſt.*
ad Piſones: non longè à principio. alij dicunt ductam eſſe ſimilitudinem ab equo ſuuali, re-
tro currente, & in contrariam partem currum trahente.

NON TE PENEL. DIFFIC.] Non tu es Penelope à patre tuo procreata, ſed Lyce. Fuit an-
tem Penelope eo in procos difficilior ac ſæuior, quò blandior. eorum enim animos verbis mul-
cebat, & ſpe lactabat. alia menderat. nota ſunt illa Homericæ *ἔδνος. σ. θέλα γ' ὅ θυμὸν Μειλιχίους ἐ-
πίοισι, καὶ δὲ οἱ ἄλλα ῥέουσιν*, id eſt, animum autem procorum blandis verbis mulcebat, mens
eius aliud cogitabat. & *ἔδνος. δ. Ἡδὲ γὰρ περὶ τὸν βινέτος, ταῖχα δ' εἰς πταροῖν, ἐξ ὧ ἀπὸ μὲν θυμοῦ καὶ
σὴ γέσων Ἀχαιοῖν. Πανδρὸς δὲ ῥ' ἔλπει, καὶ παρὰ γὰρ αὐτὸν δριμύτης Ἀχιλλεύς, ἀπεισιστὰ, τοὺς δὲ οἱ ἄλλα ῥέου-
σιν*, id eſt, Tertius enim iam annus abiit, agitur nunc & quartus, ex quo Penelope Græcorum a-
nimos decipit, damnoque afficit. Omnibus enim ſpem inanem oſtentat, & vnicuique pollice-
tur, miſſis etiam ad quemque nuntiis: ſed aliud animo molitur. nota eſt denique illa Penelopæ
tela, quæ interdum tenebatur, noctu retenebatur. de qua *ἔδνος β. & γ.*

NEC TINCT. VIOLA PALL.] nec pallor amantium violacei coloris particeps: luridus,
& pallidus color. [Seruius ad illum Virgilij locum, *Alexide, Pallentis violas*, annotat, *Pallentis*,
id eſt, amantium colore tinctas. Horat. *Nec tinctus viola pallor amantium*.]

NEC VIR PIERIA PELL. SAVG.] & quamvis non te ſectat viri tui iniuria, qui Pieriam
amat, eiusque amore ſaucius eſt, &c. Nihil eſt autem, quod matronam magis vrat, faciiliusque
ad adulterium impellat, quàm dolor ex tali viri libidine ſuſceptus: & cùm accerunt ad pœnas
ſui

Sui doloris repetendas mulieres exstimulentur, tum virorum suorum incontinentiam simili facto libenter vlciscuntur. quæ de re vide quæ suprà annotauimus ad illum locum, *Nam scopulis furdior Icarus Voces audit adhuc integer*, Od. VII. huius lib.

CVRVAT] flectit, ab instituto tuo detorquet.

PIERIA PELLICIS] pellicem appellant Latini eam, quam maritus amat, semperq; refertur ad uxorem, vt pater ad filium. Cic. in Cluent. *Vxor generi, nouerca filij, filia pellex*. Horatius infr. Od. XXVII. eod. libr. *dominaq; tradi Barbara pellex*. & Od. III. epod. *Hoc delibutus Vltra donis pellicem Serpente fugit alite*. & Od. V. *Quibus superbam fugit Vltra pellicem*.

SVPLICIBVS TVIS PARCAS] quamuis tu neque muneribus, neque precibus, neque pallore, & languore meo, neque viri tui contumelia, atque iniuria inflectaris: miserere tamen supplicis tui, qui omnem salutis suæ rationem in tua lenitate, & clementia collocatam habet.

NEC RIGIDA MOLLIOR AESCVLO] tu quæ neque æsculo mollior es, nec mitiore animo, quàm Mauritaniz serpentes, &c.

NEC MAVRIS ANIM. MITIOR] nec mitiore animo, quàm angues Mauritaniz. *mitis animus* hellenismus est. *Mauris anguibz* autem sic dictum, vt *Mauris iaculis*. suprà Oda XIII. lib. I. & *Genena Colcha*. Od. XIII. lib. 2. sic enim habent aliquot libri veteres. vbi vulg. *Colchica*.

LIMINIS] Od. II. epod. *Limina dura, quibus lumbos & infregi latas*.

AQVÆ CAELESTIS] epist. ad August. *Celestis implorat aquas docta prece blandus*. significat se non semper iuuenem, eaque ætate futurum, vt semper lumen ianuz huius puellæ, & sub diuo, idq; cælo nubilo & imbrifero, cubare possit.

AD MERCVRIVM.

Od. II.

ARGVMENTVM.

Vt cantus sibi dictet, quibus Lyde flecti possit. Danaïdum fabula.

Mercuri: nam te docilis magistro
Monit Amphion lapides, canendo:
Tuq; testudo resonare septem.

* Callida neruis:

Nec loquax olim, neq; grata, nunc &
Diuinum mensis, & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aureis.

Quæ, velut latus equa trima campis,
Ludit exsultim: metuitq; tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc proteruo

* Cruda marito.

Tu potes tigres, camitæq; filius
Ducere: & riuos celeris morari.

* Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aula

Cerberus, quamuis furiale centum
Muniant angues caput eius, atq;
Spiritus tæter, saniesq; manet
Ore trilingui.

*Quin & Ixion, Tityosq; vultu
Risit inuito, stetit urna paullum,
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmines mulces.*

183

*Audiat Lyde scelus, atq; notas
Virginum pœnas, & inane lympha
Dolium fundo pereuntis imo,
Serâq; fata:*

** Quæ manent culpas etiam sub Orco;
Impia: nam quid potuere manus?
Impia sponfos potuere duro
Perdere ferro.*

*Una de mulis face nuptiali
Digna, periturum fuit in parentem,
* Splendide mendax, & in omne virgo
Nobilis auum:*

*Surge, quæ dixit inueni marito:
Surge: ne longus tibi somnus, unde
Non times, deus: focerum, & scelestas
* Falle sorores.*

*Quæ, velut nacta vitulos leana,
Singulos, eheu, lacerant, ego illis
Mollior, nec te feriam: nec intra
Claustra tenebo.*

*Me pater sanis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.*

*I, pedes quò te rapiunt, & aura,
Dum fauet nox, & Venus: i secundo
Omine: & nostri memorem sepulcro
Sculpe querelam.*

MERCURI: NAM TE DOCILIS MAGIST.] Lyræ enim inuentor Mercurius est: suprâ Od. x. lib. i. *Te canam magni Iouis, & deorum Nuntium, curruaq; Lyræ parentem.* Hæc Ode autem est *ὡς Φωνή*.

MOVIT AMPHION] hæc de re vide annotat. ad epist. ad Pisones. ibi. *Disfas & Amphion.*

TVQVE TESTUDO RESON. SEPTEM CALLIDA] callida resonare, id est, quæ scis resonare, quæ scit resonas, *septem neruis*, id est, septem chordis, idè Pindarus *ἑπτὰ νῆρας ἐκ τῆς γλώσσης*, id est, *ἐκ τῆς φωνῆς* nominat.

NEC LOQVAX OLIM] antequam Mercurius te neruis instruxisset.

NUNC ET DIVITVM MENSIS, &c.] Vlysses in patriam iam ille quidem reuersus, nondum tamen à suis agnitus, specie, & ornatu senili, ab Eumæo ad ædeis suas deductus citharam conuiuiorum sodalem appellat. *ὅστις πε φέρει, & Ἡπύει, ἡ ἄρα δαυτὶ θεοὶ παίνουσιν ἱταίρην.* id est, in eis ædibus autem cithara resonabat: quam dij conuiuij sodalem fecerunt.

OBSTINATAS] obfirmatas, & à me auerfas: siue duras, & rigidas.

APPLICET] aduertat, admoueat: mihi scilicet.

QVÆ VELVT LATIS, &c.] Hic locus ex Anacreonte est expressus. sunt autem Anacreontis versus hi: *Πῶλε θρηϊκίη, πὶ δὴ με Λοξὸν ὁμίχαςσι βλῆπουσσε Νηλεῶς Φάργεις, δοκίεις ἃ Μυδῶν εἰδὲν ἀδὲν σφόν; Ἰδὲ ὅτι κηλὼς μὲν αὐτοὶ Τὸν χαλινὸν ἰμῶλοιμι· Ἡνίας δ' ἔχον ἐρίφοιμι ἁμφὶ πέτρῃσιν ἐρίμου. Νῦν ἃ λημῶναι τι βόσκειαι, Κούφῃ τι σκυρτώσαι ποιζεις.* quod quidem nuper notauit Erricus Stephanus. horum autem versuum hæc propemodum sententia est: Pulla, seu equule Thracia, quid me ob-

me obliquis oculis aspiciens misericorditer fugis, viderisq; nihil sapere? Atqui scito, me tibi pulchrè frenum iniecturum: & si habenas teneam, ad cursus metam te flexurum, ac perdueturum. Nunc autem in pratis pascaris, & ludis leuiter exsiliens: seu ludis exsultim.

ΜΕΤΥΙΤΩΕ ΤΑΝΓΙ] id est, non vult se tangi, vt supra diximus ad Od. II. lib. 2. φυλάττειν cauet ne tangatur.

ΝΥΠΤΙΑΡ. EXP.] ἀγαυός, αὐτομολός, αὐτοδύς &c.

CRUDA] immatura: nondum viri potens.

TV POTES TIGREIS, &c.] vt epist. de arte poet. de Orpheo, *Dictum ob hoc lenire tigros, rabidosq; leones:*

ET RIVOS CELEREIS MORARI] Od. XII. lib. 1. *Arte materna rapidos morantem Fluminum lapsus.*

CESSIT IMMANIS TIBI BLANDIENTI] Orpheo Eurydicen suam repetente. qua de re Virgil. Georg. 4. *Quin ipsa stupere domus, atque intima Letbi Tartara, caruleosque innexa criminibus anguis Eumenides, tenuitque inhians: tria Cerberus ora, atq; Ixioni vincto rota constitit orbis.*

IMMANIS] coniunge cum voce *aule*, vt sit, immanis aule, id est, ingentis & vastæ: propterea scilicet quod omnium mortalium est capax: contra supra Od. IIII. lib. 1. *Et domus exilis Plutonia*, propter aliam rationem potest tamen vox *immanis* coherere cum voce *ianitor*, aut *Cerberus*: sed minùs aptè, minùsq; commodè.

BLANDIENTI] blandè canenti, vt Od. XIX. lib. 1. *Blandum & auritas fidibus canoris Dncere quercus.*

QVAMVIS FVR. CENT. MVN. ANGVES, &c.] sic supr. Od. XIII. lib. 2. *Quid mirum & bi illis carminibus stupens Demittit atras bellua centiceps Aureus? &c.* [cum hoc loco congruit illud ex Od. XIX. eiusd. lib. *Te vidit infans Cerberus aureo Cornu decorum.*]

QVIN ET IXION] de Ixione notissima fabula est, illum Iunonem persequentem, eique stuprum inferre conantem, in nube libidinem suam expromsisse, specie deceptum. Tibull. lib. 1. *Illic Iunonem tentare Ixionis ausi Versantur celeri noxia membra rota.* Quòd si quia plura de Ixione scire vult, legat Pindarum Pyth. Æd. 6. & interpretem. quem locum aliàs attingemus.

TITYO'S QVE] de Tityo supr. Od. IIII. huius lib.

VULTU RIS. INVITO.] risit: id est, hilaritatem quandam animi vultu significauit, cantus dulcedine delectatus scilicet: sed vultu inuito, quia mæstum vultum eius esse consentaneum est, cuius membra per iugera nouem porrigantur, iecurq; à vulture assidue tondeatur ac depascatur.

STET. VRNA PAVLL.] id est, Danaï puellæ laborem suum tantisper intermiserunt, atq; aquam haurire dolio pertuso destiterunt, dum eas grato carmine oblectas.

DANAÏ PVELLAS] Cum cognouisset Danaus ex oraculo quodam, vnum è filiis Ægypti quinquaginta, quibus totidem lux filiar nupserant, sibi necem illaturum, iussit vt suum vnaqueque virum interficeret. Qua in re patris imperio omnes præter vnam, paruerunt, & propter tam immane facinus iis pœnis, quas hic commemorat Horat. & quæ sunt omnibus notissimæ, apud inferos plectuntur. Idem Od. XIII. lib. 2. *Cocytus errans & Danaï genus Infame.* Cum bis Lucrēt. lib. 3. in extrem. elegantissimè eos homines confert, qui numquam hac lucis vsura expleantur, his verbis: *Hoc (vt opinor) id est, auro florente puellas, Quod memorant laticem pertusum congerere in Vas. Quod tamen expleri nulla ratione potestur.* ad hoc dolium alludit Plaut. in Pseud. in pertusum ingerimus dicta dolium. operam ludimus.

AVDIAT LYDE SCELVS, &c.] Commemorata de Danaï filiarum supplicio fabula, hinc arripit occasionem Horat. huius puellæ, quam amat, à sæuitia, & contumacia deterrendæ: & ad facilitatem ac benignitatem reuocandæ. Quemadmodum enim illæ omnes, quæ se in ipsos suos præbuerunt inhumanas atque immanis pœnas luunt apud inferos suæ impietatis sempiternas: ea verò, quæ sponsum suum seruauit, meritis & sempiternis laudibus effertur: ita si Lyde contumacia & duritia sua exanimabit amantem, dabit pœnas: si miserebitur, laudem immortalem comparabit.

ET INANE LYMPHAE] & dolium aqua vacuum, quamuis assidue impleatur, propterea scilicet quòd pertusum est, & fundum non habet.

SERA QVE FATA] vel pœnas fatales, sempiternas, & quas nulla mors sit terminatura: vel dic proprie *fata*: sera autem propter ea, quæ deinceps sequuntur, vt iam iam dicemus.

QVAE MANENT CVLPAS ETIAM] quòd referatur, & quòd pertineat, hoc *quæ*, ad puellæ ne an ad fata, non cuius notum est. Si ad puellæ, sic videntur hæc verba explicanda, & declaran-

da: quæ puellæ Danaï manent culpas etiam sub Orco: id est, culpas sustinent sempiternas: non-
dum sunt culpa liberatæ, seu numquam culpa liberantur, ut pœnas sufferant sempiternas. Sin
ad facta, quod Porphyrio innuit, idque indicauit mihi Palleratius, & ego magis probo, senten-
tia erit aperta. hoc enim significat Horatius, Fata etiam sub Orco culpas manere: id est, post
mortem culpas expectare, ne quis se morte, culpa simul & pœna liberatum iri confidat. Atque
hoc modo locutum esse Ciceronem ille ostendebat, Philip. 2. *Cuius quidem tibi fatum, sicuti
C. Curioni, manet: quoniam domi tua est, quod fuit illorum & trique fatale.* & M. Antonium in
epist. quadam ad Hirt. & Cæsar. *Si me restis, & spero, sensibus, cunctem dii immortales aduen-
tut: si uiam libenter: Sin me aliud fatum manet, præcipio gaudia suppliciorum & strorum.* Huius
igitur loci hæc sententia videtur esse. Quæ fata manent culpas, &c. id est, sequuntur, & exci-
piunt, & expectant culpas etiam apud inferos. vide quæ annotat, ad Od. x. viii. lib. i.

VNA DE MVLTIS] Atqui duæ viros suos seruasse dicuntur, Hypermnestra, & Bebyce, vt
scribit Eustathius in commentariis ad Dionys. Alexand. Pindarus autem vnam Hypermne-
stram nominat. eîd. i. Nem. Neque verò Hypermnestra (inquit) mentem à recta ratione auer-
sam habuit, quæ à sororibus suis dissentiens, sola gladium vagina tectum, clausumque conti-
nuerit. verba Pindari sunt hæc, οὐδ' ὑπερμνήστρα παρεπλάγχθη, μηδὲ βέβαρυται τὸ ἀλκίον, ἀλλ' ἔτι-
φθ. Quod autem Pindarus idem eîd. θ. Πυθ. quadraginta octo duntaxat Danaï filias numerat,
cūm fuerint quinquaginta, non est ea causa, quam affert Eustathius, quia duæ viris suis peper-
cerint: sed illa, quam affert interpretes Pindari, quia cūm eo loco Pindarus de filiarum collocan-
darum ratione & via, quam securus esset Danaus, loquatur, duæ iam quodammodo viros erant
nactæ. A mymone enim fuerat à Neptune corrupta: Hypermnestram autem Lynceus amabat,
illaque Lynceum: quam ei causam iustam visam esse aiunt, quam obrem viro suo parceret,
cūm existimaret, sibi in eo viro patris imperium negligere licere, quem sibi sua ipsa sponte lo-
gissset, non à patre quæ situm haberet. Etiam hoc traditum est, iccirco illam manus à viro suo
abstinuisse, quod suæ virginittatis florem ab illo illibatam, atque intactum retinisset. Paulsa-
nias autem Corinthiacis narrat, illam à patre in iudicium esse vocatam: partim quod existi-
maret Lyncei salutem sibi periculosam esse: partim quod illa societatem facinoris aspernata
sibi, qui suator, auctorq; necis fuisset, inuidiam, infamiamq; iam conflatam auxisset: sed re di-
ligenter, diūq; vtrinq; disceptata, fuisse absolutam.

FACE NVPTIALI] facibus nuptialibus. quinque enim faces sponse præferrebantur, vt scri-
bit Plut. *ἡμικίτης*: & quam ob rem quinque, præferrentur, rationes aliquot probabiles affert.
185 Er M. Tull. in Cluentiana, quo loco Sacer effrenatam libidinem exagitat, quæ genero suo nup-
pisset numero multitudinis vitur, his verbis: *ô audaciam singularem! non timuisse, si minime
sim Deorum, hominumque famam, at illam ipsam nossem, facis que illas nuptiales? non limen
cubiculi, &c.* Et Catull. in carmine de Iuliz & Manlij nuptiis. *Viden & facis Splendidas qua-
tiunt comas?* Tūm Iulius Pollux commemorat, *δῶδός τευ φάγος*, id est, facis nuptiales, quas
qui præferrebant. *δῶδός τευ* appellabantur. Aeneas apud Virg. Aeneid. 4. significans se eo animo
non venisse, vt cum Didone matrimonio coniungeretur, sic loquitur. *nec coniugio igitur quam
Præstendi tædus, aut hac in fœdera veni.* Mater autem apud Græcos præferbat facis in nuptiis
filiz, vt ex Iphigen. in Taur. Eurip. cognoscere licet. *Ἀγα. Χάρις αὖτις Ἀργεὺς παρθένος τ' ἐπιμίλει.
Κλυτμην. λιποῦσα πῦθ' αἰ: τίς δ' ἀναχρησὶ φλόγα; Ἀγα. Ἐγὼ παρτίον φῶς, & νυμφίους πρίπι. Κλυτ. Οὐχ
ὁ νόμος οὐ τίς, id est, Agam. proficiscere Argos, & virgines adorna. Clyt. relicta ne filia? at quis fa-
ciem tollet? Ag. ego lumen præbebo, quod sponso decet. Clyt. non est institutum Græciæ. Fe-
stus. *Facem in nuptiis in honorem Cereris præferbant, aquaq; spargebatur. noua nuptia, sine &
casta, puraq; ad virum veniret, sine & ignem atq; aquam cum viro communicaret.**

SPLENDIDE MEND.] laudabiliter, magnificè, gloriosè mendax. Nam interdum mentiri
laudabile & honestum est.

NE LONGVS TIBI SOMNVS] longum somnum, mortem intellige, vt supr. diximus ad
Od. xiiii. lib. i. libi. *perpetuus* sopor. Atque iccirco mors ab Homero *πῆλινος* dicitur, hoc est,
longum cubandi & quiescendi tempus præbens, *ὄδνος. γ. Μοῖρ' ὁλοὴ πῆλινος πῆλινος* *ἰου-
πιο*, id est, quem Parca mortis diu cubare sinentis, aut facientis corripuerit. quod epithetum
expressit Ouidius, *Longa quiescendi tempora fata dabunt.*

SCLESTAS] sanguine contaminatas *μυμφοίους*.

FALLE] *λαλῶντι*, late, effuge. supr. Od. x. lib. i.

SINGVLOS] separatim suum quæq; lacerat.

MOLLIOR] mitior, humanior.

NEC INTRA CL. TAN.] neque te clausum tenebo, sed euadere, & periculum effugere
anam.

CLIMENS PEPERCI] id est, clementem me præbui in eo, quod tibi peperci. notauimus hoc loquendi genus ad Od. VIII. huius lib. ibi. *Negligens, ne quæ populus, &c.*

NUMIDARVM] *Numidas dicimus* (inquit Faltus) quos Græci Nomadas: siue quod id genus hominum pecoribus negotiatur, siue quod herbis, & pecora, aluntur. Pinius lib. 5. cap. 3. *Numidia Massanissa claræ nomine, Metagonis terra à Græcis appellata: Numid. a Sero Nomades à permutandis patulibus, mapalia sua, hoc est domus plaustris circumfrentes.*

RELEGET] longè à patria remoueat. M. Tull. orat. post reditum. *nominatim aliq. compellantur, aliq. rei citabantur, aliq. relegabantur.* translātè dixit Satyr. vlt. lib. 1. *Ambitione relegatæ se dicere possum Pollio.*

I, PED. QVO TE RAP. ET AVRAE] siue terra, siue mari iter facere voles, propera, quantum potes *ὅπως πιδὲς ἀγρῶν, & ἀνῆγος.* sic Eurip. Med. *φύγε, φύγε, μήτις ναῦος ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ, μήτις ὅπως πιδὲς ἀγρῶν,* id est, fuge, fuge. neque naualem currum omittens, neque vehiculum pedestre.

MEMOREM] cuius memoria sic diuturna, ac sempiterna. vt supr. Od. XIII. lib. 1. *memorem motum.*

SCVLPE QVEREL.] ita reperi scriptum in aliquot cod. manuscript. Vatic. & item Don. Paër. Russardinis, Cleric. Nicot. non *scalpe*. quos secutus sum. nam *scalpere*, fodere est: quod ad hunc locum non satis quadrat: nisi tralationem esse dicamus.

A D N E O B V L E N.

Od. 12.

A R G V M E N T V M.

Eam Hebri adolescentis amore captam inertiz se, & desidiz dedisse.

Miserarum est neq, * *amori dare ludum.*
*Neq, dulci mala * vino lauere: aut ex-*
Animari metuenteis patria verbera lingua.
Tibi qualum Cytheræa puer ales,
Tibi telas, pperosaq, Minerva
Studium aufert, Neobule, Liparai nitor Hebri,
Eques ipso melior Bellerophonte:
Neq, pugno, neq, segni pede victus,
Simul unctos Tiberinis humeros lauit in undis:
Catus idem per apertum fugienteis
Agitato grege cernos iaculari: &
Celer arcto latitantem fruticeto excipere aprum.

MISERARVM EST] hæc Ode est *πνεῦμα λυγρὸν*, seu *πνεῦμα λυγρὸν*, id est, ad suadendum & exhortandum comparata.

NEQVE AM. DA. LVD.] neque amor indulgere. sic loquitur Plaut. Bacchid. *ego dare me ludum meo gnato institui.* ibid. *sed nimium dolo desidia ei dare ludum.*

LAVERE] à verbo lauo, is. supr. ann. ad Od. III. lib. 2. sic Lucret. vsurpauit sonere à sono, is. 186 lib. 3. *Scire licet non succum sonere, atq, subesse Cacus aliquem cordi stimulum.* & item fêrue, fulgere, &c. Eleganti autem & concinna tralatione vsus dixit *mala lauere vino*, quasi de foribus quibusdam loqueretur. tale est *abstergere metum, dolorem, curam, agri tudinem animi.* Suprà autem Od. VII. lib. 1. *nunc vino pellite curas*, ab eodem dictum est alia translatione: sic vini cadum dixit, *amara curarum eluere efficacem*, Od. XII. lib. 4.

AVT EXANIMARI] *exanimari*, metu scilicet. sequitur enim *mercenis eis par.* Verb. sic Sat. 4. lib. 1. *audios Vicinum funus* & *agros Exanimas*, mortisque metu sibi parcere cogit, &c. ex quo *exanimatus* participium, semper pro conturbato vsurpatur, vt notat Donatus ad illud Terent. in Andr. *ibitum exanimatus Pamphilus*, &c. & ad illud Hecyra. *Qua me propter exanimatum citius eduxi foras.*

peruertere conati sunt, sic Homer. ἰλιάδ. λ. Ελάν γδ' ὅς ἐκ κρητὶς ἡγεκλήθη, id est, profectus: item cum malè accepit, seu vexauit virtus Herculis. & ὀδυσ. lib. nescio quoto, ψυχὴ τειρισίῳ Χρύστοι σκῆπτρον ἔχον, id est, anima Tirelix, qui habebat aurum sceptrum.

BELLEROPHONTE] de Bellerophonte supra diximus ad Od. VII. huius lib. & XXVII. lib. I. dicemus & ad Od. II. lib. 4. nonnullis equo pegaso vectus Chimæram superauit.

NEQUE PVGNO, NEQUE SEGNI] præstantissimus & pugil, & cursor.

NEQUE SEGNI P. V.] legni pede esset, si à quoquam cursu vinceretur.

SYMVL] simulatq; vt sæpe alias.

CATVS] catius iaculari, peritus iaculandi, seu acutus & ingeniosus in iaculandis, & confingendis ceruis fugientibus. annotabitur hoc loquendi genus ad Od. VIII. libr. 4. iam iaculari ceruos, pro confingere ceruos iaculis, Horatio familiare, vt annotauimus supr. ad Od. II. libr. I. ibi iaculatus arcus. Carus autem idem ferè valet, quod doctus, seu potius acutus, vt vult Varro. lege annot. ad Od. X. lib. I. ibi, *Voce formasti carus*. significat Horatius, hunc iuuenem esse etiam præstantem venatorem.

PER APERTVM FUGIENTEIS] per liquidum & purum campum, non silus interseptum, aut arboribus constitum. sic autem hic dictum est *per apertum*, vt Od. XXXIII. lib. I. *per purum*: quamquam ibi subintelligatur, *calum*.

CEL. ARCTO LAT. FR. EXCIP.] celer ad excipiendum. excipere hic propriè positum. Nam hoc verbum venatorum est proprium ἔκχρησται dicunt Græc. Homer. ἰλιάδ. δ. δίδυμῳ & ἑὸν ὄρεδον. Virgil. in Palæmone, *Non ego te vidi Damonis pessime caprum Excipere insidias?* Idem lib. 6. Æneid. *Æmulus exceptum Triton (si credere dignum est) Inter saxa virum summo-ssa immerferat vnda.* translatur illud Ciceronis pro Roscio Amer. *Nimirum similiter arbitrantur isti bonorum emtores, vos hic tales viros, sedere, qui excipiant eos, qui è suis manibus efferunt: tale illud eiusdem, Catil. 3. praesto esset ille, qui & fugientes exciperet, & secum his urbanis ducibus coniungeret.* Horatius epist. I. lib. I. *Excipiunt que senes, quos in vinaria mittant.* Cæsar lib. 6. de vitis, *sed assuescere ad homines, & mansuescere, ne paruuli quidem excepti possunt.* arcto autem aut certè, ne mentiar, partim arcto, partim arto scriptum reperimus in cod. lan- no. Faern. tribus vauic. ceteris omnibus, quos secuti sumus. nam vulg. habent arto: quod tamen non damno. videtur enim exprimere illud Homericum, βαθείω ἐυλόχοι, sic Homer. ἰλιάδ. λ. de apro. ὁ δὲ τ' εἰσι βαθείω ἐν ἐυλόχοις, ille autem exit ex alto fruticeto, seu loco dumolo, & arbusculis denso.

AD FONTEM BLAN-

DVSIAM.

Od. 13.

ARGVMENTVM.

Commendat eius amœnitatem.

O Fons Blandusie splendidior vitro,
 Dulci * digne mero, non sine floribus:
 Cras donaberis hædo:
 Cui frons turgida cornibus
 Primus & Venerem, & prælia * destinat,
 Frustra: * nam gelidos inficiet tibi
 Rubro sanguine riuos,
 Lascius suboles gregis.
 Te flagrantis atrox hora Canicula
 Nescit tangere: tu frigus amabile
 Fessis vomere tauris
 Præbes, & pecori vago.

E iij

Fies nobilium tu quoque fontium

Me dicente canis impositam ilicem

Saxi: unde loquaces

Lympha defiliunt sua.

O FONS BLANDVSIAE] Blandusia est in Sabinis. quidam libri habent & hic, *O fons Blandusia*, & in inscriptione, *Ad fontem Blandusium*.

SPLENDIDIOR VITRO] purior, liquidior, vel *ἁλφαιστερος*, & *δαυρίστερος*, id est, perlucidior. *supr. Od. xviii. lib. i. fides perlucidior vitro*.

DVLCI DIGNE MERO] diximus ad *Od. i. lib. i. veteres existimasse in omnibus aquis, fontibus, fluuiis, aliquid numinis inesse. iccirco etiam fontibus sacrificabant, tamquam Diis, quod hic fecit Horatius ostendit Horatius. Iam in sacris præter cetera adhibebatur & vinum. Quidam* 188 *tamen hunc locum aliter explicant: Putant enim significare Horatium vel aquam Blandusiae fontis dignam esse, quæ cum vino miscetur, vel fontem Blandusiae dignum esse, qui vinum fundat pro aqua: ut apud Ouid. libr. i. Metamorph. Flumina iam lactis, iam flumina nebulæ ibant.* vel aquam ex hoc fonte manantem tantidem esse quanti vinum, & quali *αἰτῆσι, οἱ ἐναγείον*, pretio & dignitate vino parem esse: hoc esse saluberrimum. Ego autem nihil istorum probo.

NON SINE FLORIBVS] vel ad morem veterum refer, quo fonteis floribus inspergebant. Virgil. *Daphnide. Spargite humum foliis: inducite fontibus umbras. Pastores mandas fieri sibi talia Daphnide*, ibid. *Quis caneret nymphas, qui humum florentibus herbis Spargeret, aut viridi fontis induceret umbram?* vel ad alium, quo hostias floribus & sertis coronabant.

VENEREM, ET PROEL DEST. FRVSTRA] constituit apud se quodammodo Veneri operam dare, & præliari cum aliis hædis, ut qui sit iam adultus. Frustrâ autem prælia & Venerem meditatur, quia sanguine fuorivus tibi inficit.

INFICIET] tinget, ut *supr. Od. vi. Infecit aquor sanguine Punico*.

RVBRO SANGVINE] epithetum perpetuum, ut apud Homer. *ῥομβρό χαλκός*, mel flavum, & similia. Idem Homerus tamen sæpe semper *αἶμα καλανόν* & *μέλαν αἶμα* dicit, id est, nigrum sanguinem.

SVBOLES] sic legendum, non *soholes*. & ita habent libri manuscripti, idemque docent. Festus, & Nonius Marcellus. Iacini autem gregis suboles, id est, hædus. Virgil. *Alex. Florentem cybisum sequitur lascivus capella*. Horat. *Od. xv. huius lib. Lascivus similem ludere caprea*.)

TE FLAGR. ATROX HORA CANIC.] *Canicula* (inquit M. Tull. de divinatione lib. i. in his locis, quæ nos incotimus, post solstitium exditur, & quidem aliquot diebus apud Troglodytas (ut scribitur) ante solstitium. Sirium Græci nominant, de eâ sic At. *Τοῦ δὲ ἐφ' ἡμέρας ἀεροῦ καὶ καὶ τῶτα φαίνεται, καὶ μωρότεροι καὶ καὶ πρὸς βίβληως, Ποικίλῃ, ἀλλ' ἢ πάντα πεφασμένῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν Γαστέρον καὶ αὐτὴν ἀπὸ Ἀστὴρ βίβληται δεινὸν γένος, ὅς ἐστι μέλανος ὅτι ἀστέραί, καὶ μὴ καλὸν αὐτῶν Σείριον*, id est (ut M. Tullius vertit) *Namque pedes subter entilo cum lumine claret Feruidus ille canis stellatum luce resurgens: Hunc tepit obscurus subter præcordia visper, Nec toto spirans rabido de corpore flammam, & visperus validus etuipit flatibus igneus. Totus ab ore micans iacitur mortalibus ardor*. Apud Homer. *ἰλιζδ. χ. Priamus Achillem cum hoc astro comparat, idque pulcherrimè describit his verbis: Τὸν δ' ὁ γάρην Πείραρος ἀστέρας ἰδὼν ὀφθαλμοῖσι Παμφαίνοντο, ὡς αἰστὲρ ἐπὶ στυμφοῖσι πηδίοιο, ὅς ἐστιν ἐπὶ κρητὶς εἰς αἶμα δεινὸν*) οἱ αὐτοὶ φαίνονται πολλοῖσι μετ' ἀστράσι νυκτὸς ἀμύλα, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ κρητὶς καλίουσι. Λαμπεύοντες μὲν γὰρ ὅτι καὶ πρὸς τὴν σήμα τίττωται. Καὶ τὴν Φίρει πολλὸν πυρεθὶ δειλοῖσι βροχίοι: ὅς τὸ χαλκὸς ἴλαμπιν, id est, cum autem primus senex Priamus vidit vndique collucentem, ut sidus, in campum irruentem, quod autumnino exsistit: valde autem clarum eius fulgor inter alia sidera videtur nocte obscura: Quem Orionis canem cognomento nominant. Atque hoc quidem astrum clarissimum est. mala autem hominibus portendit, & morbos complureis mortalibus importat. Sicilius arma ærea fulgebant. Quos Homeri versus videtur his suis adumbrasse Virgilius lib. 10. *Æneid. Ardet ævex capiti, cristisque à verrice flammæ funditur, & vastosymbos vomit aureus ignes: Non secus, ac liquida si quando nocte cometa Sanguinei lagnbre tumbent, aut Sirius ardor. Ille sitim, morbusque ferens mortalibus agris nascitur, & læo comit flat lumine calum*. Vult igitur Homerus canem esse Orionis. alij autem non Orionis, sed Icarj, aut Erigonæ aunt esse, cumque inter astralocarum propter hanc causam. Icarus Atheniensis genere, filiam habuit Erigonam nomine. hæc catulum alebat. Ille cum Bacchum aliquando hospitio accepisset, pro sua in eum liberalitate vino donatus ab eo est, & vite. Iusserat autem Deus, cum illum hoc munere remuneraretur, ut beneficium acceperum cum aliis hominibus com-

communicaret. Itaque cum terras obire ac peragraré, Dei erga se beneficium prædicans inciperet, ac iam ex vrbe exisset, canemque Erigonæ vnâ secum haberet: bubuleis quibusdam, qui primi ei in agro occurrerant, vinum dedit. quo illi immoderatè hausto, altissimo somno oppressi sunt. Experrecti autem cum arbitrantur sibi ab Icaro venenum esse datum, cum interemerunt. Canis ad Erigonem reuersus, voce & latratu, quæ acciderent, ei indicauit. Illa, re comperta, suspensio vitam finiit. Morbo autem tæterrimo & pestilenti Athenis orto, Athenienses ab oraculo admoniti Icarum & Erigonam diuinis, iisque sollempnibus atque anniuersariis honoribus affecerunt & venerati sunt: atque ita illi in cælo locati, & in astrorum numerum ascripti sunt: Icarusque, Bootes: Erigona, Virgo sunt appellati: Canis nomen suum retinuit. Neque verò me fugit, Canem Icarum nonnullis *περὶ κύνων* existimari, eundemque Siutium. Atque ita M. Tull. in Arato. Horat. ad Od. x vii. lib. i. *Hic in reducta Valle Canicula Vitæbis astra.*

NESCIT TANGERE] nescit, id est, nequit, seu non potest tangere: propterea scilicet quòd illex iis saxis, vnde nateris, insita, suis frondibus, ac ramis feruidos abs te solis excludit ictus, vt idem alibi loquitur.

FRIGVS AMABILIS] *Ἀγαθὴ*. est enim aliquod frigus naturæ inimicum & mortiferum vt Satyr. i. lib. 2. *ὁ πuer, ὅς τις Vitalis metuo, & maiorum ne quis amicis Frigore referiat.* Præbes igitur frigus am. pec. vago, id est, vt loquitur Od. x vii. lib. i. Defendis æstatem pecori vago, nempe ouibus & capellis. sic enim de Lucretii: *& igneam Descendit æstatem capellis Vsque necesse.* Sic & Virgilius Melib. *Muscosifantes, & somno mollior herba, Et quæ vos rara Viridis regis arbutus Umbra, Solstitium pecori defendite: iam Venit æstas Torrida.* idem Alex. *Nunc etiam pecudes Umbra, & frigora captant.*

PRAEBES] suppeditas, iustificas, *παραίτης*. hoc enim significat verbum præbeo. vsus est supra Od. vi. lib. 2. *Ver ubi longum, tepidâq; prabet Iupiter brumas.* & Od. xiii. lib. 4. *Te copias, te consilium, & nos prabente Diuos.* & Sat. i. lib. 1. *Nescis, quid valeat nûmus? quem prabeat & sum?* Od. xi. lib. 4. *& exemplum graue prabet ales Pegasus.* epist. ad Numicium lib. 1. *chlamydes Lucullus, ut aiunt, Si posset centum scena prabere, rogatus, Qui possum tot? ait. Sat. 6. lib. 1. anxia Ex re praberi sumus: mihi crederet illos.* epist. ad Vull. lib. 1. *Nec vicina subest, vinum prabere taberna. Quæ possit tibi.* sic Lucret. lib. 1. *Dadala tellus Vnde alit atq; auget, generatim pabula prabens.* Idem lib. 5. *Pabula viua feris prabens, dentibus haustus.* & lib. 6. *Et multis aliis prabet regionibus aquor Vtilitatem opportunam scientibus nautis.* Plaut. Rud. *Ne thermopolium quidem Vllum structum hodie ita salisam prabet potionem, & frigidam.* idem in Menæchm. *quando ego tibi ancillas, penum, lanam, aurum, Vestem, purpuram bene prabeo.* idem Curgul. *Nam & operâ mihi, & pecuniam bene prabuisse.* & Terent. Heauton. *volunt crebrò conuiuari: prabent exequa sumtum.* Idem in Phorm. *ea qui prabet, non tu hunc habeas planè presentem Deum?* in Hecyra. *Nihil apud me tibi defieri patiar, quin, quod opus sit, benignè prabeatur.* Tibul. lib. 2. *Ille selectos certent prabere colores: Africa Puniceum, purpureumq; Tyros.* ibid. *prabebat aperit Miris in Symbro, a grandia Valle Venus.* Sallust. coniur. Catil. *Nam ut cuiusq; studium ex aetate flagrabat, aliis sortita prabere, aliis canes, atq; equos mercari.* ibid. *si voluptatibus Vestris otium prabere Vultis.* Virg. Georg. 3. *sub eo fiondenia capris Arbuta sufficere, & fluuios prabere recentis.* M. Tull. epist. ad Quint. Frat. lib. 2. *reliqua singulorum dierum scribemus ad te, si modo tabellarios tu prabebis.* idem de nat. Deor. lib. 2. *æther calitenuitate & calore temperatus Vitalem & salutarem spiritum prabet animantibus.* Idem in orat. pro Rosc. Amer. *cibaria Gobis praberi videmus.* Hirtius de bello Alex. *quod Strumq; palus largè prabere poterat.* idem ibid. *seruos prater ea puberes armauerant, quibus domini locupletiores Vistum quotidianum, stipendiumq; prabant.* Potest etiam dici prabere idem valere, quod *παίειν*, ex quo parochi, qui legatis & magistratib. ligna, salelem, & similia præbebant. Hor. Sat. 5. lib. 1. *Proxima Campano pontis qua Villula, sectum Prabit, & parochi, quæ debent ligna salémq;.* ibid. *Murana prabente domum, Capitone culinam.* Sat. 4. *Prætor eum, qui prabet aquam.* sic Plaut. Aulular. *Neq; ligna ego Vsquam gentium praberi Vidi pulcherrima, ita omnis exeger foras, &c.* quibus verbis iocans Congrio coquus significat, omnis coquos ab Euclione fuisse esse exactos, atq; eiectos.

FIES NOBILIVM TV QVOQVE] tu quoque ascribêris in numerum nobilium fontium meis carminibus, quibus ilicem, ex qua tua aqua defluit, saxo innatâ, immortalitati consecrabo.

LOQUACES] cum murmure labentes: cum murmure tripidentes. sic enim loquitur epist. 10. lib. 1. *Quam quæ per pronum trepidat cum murmure riuum.*

DESILIUNT] ex loco superiore labuntur, defluunt, decurrunt. hoc totum autem *loquaces defliunt*, fortasse poetæ Græci dicerent *καταδύνειν*, seu *καταελθόναι*. tale est illud ex Od. x vi. epod. *montibus aliis Leui crepante lympha defisit pede.*

Od. 14.

A R G V M E N T V M.

Cæsaris victoriam canit, eamque sacrificiis & festis dapibus prosequi hortatur. Sic Epod. Carmin. 9. Quando repostum cæcubum ad festas dapes, Victore lætus Cæsare, &c.

Herculis ritum modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum.

*Cæsar Hispana repetis Penateis

Victor ab ora.

Unico gaudens mulier marito

Prodeat *iustis operata diuis:

Et *soror clari ducis, & decora

Supplice vitta

Virginum matres, inueniuntq; nuper

Sosipitum. vos ô pueri, & puella

Jam virum experta, male *nominatis

Parcite verbis.

Hic dies verè mihi *festus atras

Eximet curas: ego nec tumultum,

Nec mori per vim metuum, tenente

Cæsare terras.

I, pete unguentum, puer, & coronas,

Et cadum Marfi memorem duelli:

Spariacum si quâ potuit vagantem,

*Fallere testa.

Dic & arguta properet Neæra

Myrrheum nodo cohibere crinem,

Si per inuisum mora ianitorem

Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus,

Litium, & rixa cupidos proterua.

Non ego hoc *ferrem calidus inuenta,

Consule Planco.

HERCVLIS RITV] Quemadmodum Hercules grauissimis ærumnis exanclatis, seu exanclatis, plurimisq; susceptis laboribus, atque aditis vitæ periculis, vt hominum generi otium ac tranquillitatem compararet, in cælum vocatus est: sic Augustus gloriosissimam deuictis hostibus victoriam in Hispania consecutus, in Italiam saluus reuertitur. De Hercule supr. ad Od. III. huius libri.

MORTE VENAL.] Od. XVI. lib. 2. non gemmis, neq; purpura &c. Nale, nec auro.

LAVRVM] frondem felicem, qua coronabantur victores, & triumphaturi.

VNICO GAUDENS] vni nupta. vnôq; contenta matrona, hoc est, casta, & pudica.

OPERATA] operari & facere pro sacrificandi verbo vsurpant Latini, vt p. 14. Græci in τὴν ἵπ. quod docet Athenæus lib. 14. Virg. Georg. 1. laris operatus in herbis. Tibull. lib. 2. eleg. 5. Tunc operata Deo pubes discumbet in herba, Arboris antiqua qua lenis umbra cadet. alioqui operari propriè, opus facere est, seu operam in aliquare ponere. Virgil. Æneid. 3. Connubis, arnisq; nouis operata inuentus. [operari etiam dicuntur matresfamilias, quæ lanam carpunt, & in lanificio occupatæ sunt. Arnob. lib. 2. aduers. gentes, matresfamilias vestra (inquit) in atris operantur domorum, industrias testificantes suas?]

occubisset, magnum in discrimen rem Romanam fuisse venturam. Plutarchus autem in Crasso scribit, quamvis in ea pugna, quæ adversus Spartacum pugnata est, Crassus (cui id bellum fuerat mandatum a senatu) sese fortissimè gesserit, suumque ipsius corpus periculo obtulerit: illius victoriæ tamen gloriam Pompeio esse quæsitam, atque ascriptam, propterea quod eos, qui è prælio aufugerant, exceptos Pompeius interfecerit: ita ut ad senatum scripserit, Crassum quidem aperto Marte vicisse fugitivos: se autem belli reliquias sustulisse, & (ut ait Plutarchus) *πολύρον τὸν ἐν ζῷον ἀνιπνύοντα*, id est, belli radicem excidisse.

SPART. SI QVA, &c.] si qua testa, seu si quis cadus effugere potuit Spartaci, & fugitivorum manus, totam Italiam suo arbitratu percurrentium ac vastantium. Sed videretur non posse ferri hæc explicatio *si qua testa*, id est, si aliqua testa: alioqui erit trochæus, seu tribrachus prodaetlylo, *qua potuit*, quæ enim recti casus, brevis est syllaba. Dicendum igitur est, vel hic legi debere, *si qua*, pro *si qua*, quod quibusdam placet: vel, si servetur lectio recepta *si qua, qua* hic præter naturam, longum fieri: aut, quod magis probo, *si qua*, positum esse pro, si qua parte, seu potius, si qua ratione, ut apud Virg. lib. 1. *Æneid. princ. Siqua fata sinant*, quamquam Carisius lib. 2. *si qua* vult esse positum apud Virg. pro *si quo*, hoc est, si quo modo: quemadmodum & lib. 6. in extr. *si qua fata aspera rumpas Tu Marcellus eris*, non dissimile est illud eiusdem, *Palæm. Es si non aliqua nocuisses, mortuus esses*. Non desunt qui sic explicant, *Spartacum si qua*, &c. id est, si vinum in aliqua testa conditum, potuit Spartacum fallere: ut vox *cadus* subintelligatur, & iungatur cum verbo *potuit*, & pro vino posita intelligatur: *qua testa* autem si recti casus, pro in aliqua testa, quod mihi nullo modo placet. Non est autem dubium, quin, quem cadum paullo ante dixerit, hic testam appelleret, hoc tantum interest, quod testa materiam declarat, cadus mensuram.

FALLERE] *λαοβύην*, latere, ut sæpius iam dixi.

DIC. ET ARGVTAÆ PROPERET, &c.] dic & Neæræ, ut properet colligere crinem nodo: id est, religare comam in nodum. tale est illud Od. 11. lib. 2. *disc age cum lyra Maturæ in comam Lacana More comam religata nodum*.

MYRRHEYM] subflavum: vel myrrhei coloris: vel myrrhino vnguento delibutum. Tibull. lib. 3. eleg. 4. *Srillabat Tyrio myrrheæ rore coma*. Propertius lib. 1. *Aut quid Orombea crinibus perfundere myrrha? iuuat repetendum dñi xgno*.

NODO COHIBERE] colligere, seu religare in nodum. Supr. Od. xix. lib. 2. dixit *nodo coherere*.

LENIT ALBESCENS ANIMOS, &c.] coniungenda sunt hæc, *animos, litium & rixæ cupidus*, ut significet *ἡδονήν*, canities (inquit) & ætas ingrauefcens me mitiorem & placidiorem reddidit. Atque facit nos amariore senectus: & senes sunt iracundiores viris, vitio ætatis: & odiosa est omnis in imbecillo corpore offensio. Itaque pueri, senes, mulieres maxime sunt iracundi. Respondeo, senes quidem, ut & mulieres, & pueros, esse admodum iracundos: sed tamen quia sunt imbecilli, iram continent: aut si non continent, frustra irascuntur: at viri & iuvenes irati, sui doloris continuo pœnas expetunt, & manu, vi, ferro, iniuriam acceptam vlciscuntur.

CALIDVS IUVENTA.] epist. ad Pison. *florente iuventa Feruidus*, id est, iuuenis: quem Greci vno nomine *αἰχμη* dicunt, quasi *αἰς ζῆλος*: id est, semper feruentem. Profert hunc locum Serv. ad illum Virg. *Æneid. 5. Tum vero exarsit iuveni dolor*.

CONSVLE TVLLO] L. Volcatio Tullo, id est, anno ab vrbe condita 1000 xxx. quo temporæ annu ætatis suæ agebat circiter xxxi. si verum est eum natum esse L. Aurelio Cotta, & M. Manlio Torquato Coss. quod quidem de se ipse testatur Od. xxi. epod. *Tu Vinea Torquato moue Consule pressa meo*.

192

I N C H L O R I M,

seu Chloridem.

Od. 15.

A R G V M E N T V M.

Vt saltem verula, nequitia & libidini modum constituat.

VXor pauperis Ibici,
Tandem nequitia *fige modum tuæ,

*Famili-

*Famosiq; laboribus.

*Mature propior desine funeri

Inter ludere virgines.

Et stellis *nebulam spargere candidis

Non, si quid Pholoën satis,

Et te, Chlora, decet, filia, *rectius

Expugnat iuuenum domos,

Pulso thyas uti concita tympano.

Illam cogit amor Nothi

Lascina similem ludere caprea.

Te lana prope nubilem

Tense Luceriam, non cithara, decent,

Nec flos purpureus rose.

Nec poti vetulam face tenuis cadi.

VXOR PAUPERIS IBICI] hanc Oden veteres notant esse mempticē : id est, ad reprehendendum comparatam.

NEQVITIÆ FIGE MODVM TVÆ] constitue modum tuæ libidinis, tuæq; incontinentiæ. sic loquitur M. Tull. paradoxo 3. in extr. *Etiā ne in minimis rebus? Etiam: si quidem rerum modum figere non possumus: animorum tenere possumus.* quidam libri veteres habent *po-ne modum*: in his Torn. & Iann. & Danielis Aurelianusensis, & Nicot. & Ruslard.

FAMOSI'QVE LABORIBVS.] Veneris & meretriciis. famosus enim semper turpitudinem significat, ut huius lib. Od. III. *Famosus hospes.*

MATVRO PROPIOR DES.] id est, desine morti maturæ iam propinquæ, id est, anus decrepita, desine, inquam, inter virgines ac puellas iocari, & ludere.

INTER LVDERE VIRGINES.] ludere inter virgines. vide annot. ad Od. VII. lib. 1.

ET STELLIS NEVLAM, &c.] id est, & te vetulam, atque aridam puellis teneris, atq; ætate florentibus admiscere.

CANDIDIS.] id est, lucidis. nam ut tenebræ nigræ: ita, lux candida est.

PHOLOËN] puellam, filiam tuam.

EXPVGNAT IUVENV DOMOS.] non quod iuvenum foreis manibus, aut faxis effringat, sed quod mulieris forma, & flos ætatis, hastarum & gladiatorum instar, viros etiam fortissimos & constantissimos labefactet ac prosternat. Testem huc producam locupletē Anacreontem, Νικῆ δ' καὶ σιδηρὸν, καὶ πῦρ καὶ λῆψις οὖρον. id est, mulier formosa ferrum & ignem superat. Quod si quis contenderit, hanc Pholoën reuera amore stimulatam, & concitatam vkrō ad iuvenum foreis cucurrisse, & in eas irrupisse, non pugnabo. & fortasse hæc sententia verior est.

PVLSO THYAS VTI, &c.] thyadi similis, pulsus tympani exaudito, furore concitata. sunt autem thyades Bacchi sacerdotes, quæ aliis nominibus Mænades, Bassaræ, & Bassarides, Bacchæ, &c. appellantur.

LVCKERIAM] oppidum Apuliæ, circa quod lanæ optimæ tondebantur. aiunt etiam in hoc oppido templum fuisse Minervæ consecratum: cui deæ lanificium curæ est. decet (inquit) te colus, & fulus, & radij, & lanificium.

AMOR NOTHI] amor, quo Nothum deperit.

NEC POTI VETVLAM, &c.] nec te decet cados vsque ad facem exhaurire: sed puellas, nempe impudicas, ut Od. XXVI. lib. 1. *Nec multi Damalis meri Bassim Threicia, &c.* Nam feminis, & matronis Romanis nefas erat omnino vinum gustare. Scribunt Plutarchus, Valerius Max. & Athenæus. Athenæi verba sunt hæc ἐκ τοῦ Πωλὺβίου, Παιὶς Πωμαίοις (ὡς φησι Πωλύβιος ἐν τῇ ἐκκλῇ) ἀπειρῇ γυναικὶ πίνειν οἶνον. τὸν δὲ καλεῖσθαι παρὰ τοὺς Ῥωμαίους, id est, apud Romanos autem (ut ait Polyb. lib. 6.) interdicitum est mulieribus vini potu. vinum autem ex vuis passis bibunt. Idem tradidit & Valerius Maxim. lib. 2. cap. 1. bibere autem face tenuis, proverbiū oler. sic loquuntur & Græci. Lycida quidem ille apud Theocr. in Thalyssis, dicit se potaturum labris vsque ad facem impressis. Αὐτῶν σιν κυλίκιοι καὶ ἰς τὴν αὐτὴν χρῆσθαι ἐπέδωκεν, tod. Rain. Card. habet. Sed poti. non probo. [Sed non dissimulabo, in vno codice Vaticano, & in Faern. memisse se scriptum videre Romæ, *vetula*: & item hic in Gallia reperi in vno Ruslard. & vno Nicotiano; vsq; scilicet cohæreat cum voce *face*: atque ita intelligamus hoc sentire Horatium

non decere hanc anum vini veteris amphoras vsque ad facem exhaurire. Omnino vocem *seculam* retineo, vt multo plurium librorum manuscriptorum auctoritate confirmatam: neq; tamen, *secula*, damno, si cui probabitur magis, quod fortasse verum & rectum est.

AD C. MÆCENATEM.

Od. 16.

ARGVMENTVM.

Quanta sit ad omnia expugnanda, etiam ad expugnandam pudicitiam, vis auri, exemplis docet. Sed esse id pecuniz inlitū vt nulla eius copia satiet, & crescente ea crescat simul cura & sollicitudo. Ideoq; beatum esse qui mediocritate contentus viuit.

Inclusam Danaën turris aenea,
Robustaq; fores, & vigilum canum.
Tristes excubia munierant satis
Nocturnis ab adulteris:
Sinon Acrisium, virginis abdita
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
Risissent: * fore enim tutum uer, & patens,
Conuerso in * pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perumpere * amat saxa potentius
Ictu fulmineo. cōcidit * auguris
Argui domus, ob lucrum.
Demersa exscidio. diffidit urbium.
Portas * vir Macedo, & subruit amulos
Reges muneribus. munera nanium.
Sauros * illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Maiorūq; famēs. iure * perhorruis
Latē conspicuum * tollere verticem,
Macenas, equitū decus.
* Quanto quisq; sibi plura negauerit,
A Diis plura feret. nil cupientium.
Nudus castra poto: & transfuga, dinitum.
Parteis linquere gestio,
Contemta * dominus splendidior rei,
Quam si, quicquid arat impiger Appulus,
Occultare meis diceret horreū,
Magnas inter opes inops.
Purariū aqua, siluāq; iugerum.
Paucorum, & * segetū certa fides mea,
Fulgentem imperio fertilis Africa
* Fallit sorte beator.

Quamquam nec Calabra mella ferunt apes:
Nec Lastrygonia Bacchus in amphora

* *Languescit*

* *Languescit mihi: nec pinguis Gallia*

Crescunt vellera pascuis:

Importuna tamen pauperies abest:

Nec, si plura velim, tu dare deneges.

* *Contracto melius parua Cupidine*

Vestigalia porrigam,

*Quam si * Mygdonius regnum Halyattici*

Campis consuevem. multa petentibus,

Defunt multa. bene est, cui deus obtulit

Parca, quod satis est, manu.

INCLVSAM DANAËN] Acrisius consulto de liberis masculis, si quos filia sua pareret oraculo, responsum tulit, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, intersectum iri. Hoc igitur metuens, exstructo sub terra aereo thalamo (de quo Pausan. Corinthiac.) Danaë accerrima custodia septam tenebat. Verumtamen illa (vt tradunt nonnulli) à Procto patruo corrupta est. ex quo dissidium inter fratres implacabile natum est. Alij autem scribunt (atque hæc opinio magis vulgata, & probata est) Iouem in aurum conuersum, per impluuium in sinum Danaë influxisse, & cum ea rem habuisse: quam opinionem sequitur & Pindarus Pyth. carmine duodec. *ὅς Δαναὸς, τὴν δὲ χρυσὸν φέρον αὐτὴν ἰὺν ἰμερῶν.* Danaë filius, quem ex auro sua sponte fluente natum esse dicunt. ex eo concubuit Perseus natus est: de quo Homer. *ἰλίου ἐ. Ὀδ. δ' ὅτι περ Δαναῖς χρυσὸν φέρον Αἰετῶν ἦν, ἢ τίς Περσῆ πᾶσι τῶν δριδὲ κελοι αὐδῶν.* id est, Neq; cum amauit Danaë formosam Acrisij filiam: Quæ Perseum peperit omnium virorum clarissimum. Hic Gorgonis caput, cuius aspectus homines in lapides vertebat, abscidit. Pindarus Pyth. *ἐὶ δὲ ἰπτοφῶν τὴν γοργῶνα, &c.* sed idem Pindarus, quæ de auro & Danaë d. cuntur videtur in carmine sexto Isthmiorum ad Almenam transfuisse. Quærit enim ex Thebis, quo maxime tempore lætitia affectæ sint: vtrum cum capillatum Bacchum genuerunt, an cum intempesta nocte optimum, & maximum Deorum, aurea niue stillantem, in Alcmenæ Amphitryonis vxoris sinum, complexumque venientem, vt Herculem procrearet, acceptum? an. &c. Verba Pindari sunt hæc. quæ 194 quidem ad hunc locum pertineant: *ἢ χρυσὸν μετατρέπον ἴφροντα διέσπειρα τὸν φέροντα θεὸν ὅππῃ Αἰετῶν ἦν? εἰ θυρίσσοις ταῖς ἄλλοις μεταλθῆν Ἑκακλῆσις γυνῆς: tabula autem picta illa, quam spectabat Chærea in Eunuchio, non significabat, Iouem sese in aurum conuertisse, sed in hominem conuersum, imbrem aureum in Danaë gremium demisisse, ac per alienas regulas, & per impluuium fucum factum mulieri venisse clanculum. Attingit & Sophocles in Antigone hanc Danaë fabulam, his verbis: *ἴτα καὶ Δαναΐας οὐρανίου φῶς Ἀλκίβητος δῖμος ἐὶ χαλκῶν δέντρον αὐλαῖς: Κρυβέμεθα δ' ἐν τῇ σκυρῇ θαλάμῳ κατὰ δόχην.* id est, Etiam Danaë corpus poruit æthereis lucem cum tenebris mutare. & delituit in thalamo subterraneo inclusa, &c. significat autem Danaë fabula, nullam esse feminam vsque adeo pudicam, quæ auro expugnari non possit.*

TYRR. AHENEA] Soph. *αὐλαὶ χαλκῶν δέντρον* appellat. profert hunc locum Seru. Georg. 3.

ROBUSTAS QVE FORES] & solidissimæ ac validissimæ fores munierant satis.

NOCTURNIS AB ALTERIS] id est. satis munitam, ac tutam reddiderant aduersus adulteros nocturnos. sic loquuntur boni scriptores. Lucret. lib. 3. *Quod si forte ideo magis immortalis habenda est, Quod letalibus ab rebus munit tenetur, &c.* lege annot. ad Sary. i. lib. 2. *Tutus ab infestis latronibus?*

ADALTERIS] amatoribus, corruptoribus. *adulter & adultera dicuntur, quia & ille ad alteram, & hæc ad alterum se conferunt.* Festus.

FORE ENIM TVTVM ITER, &c.] Iupiter, & Venus Acrisij patris anxiam illam, & nimis diligentem custodiam deriserunt. sciebant enim aditum ad Danaam, facilem, & expeditum futurum conuerso in aurum Ioue.

IN PRETIVM] in aurum. aliter epist. 17. lib. 1. *Et decem & pretium recte petit experiens Vir.* & epist. 16. eiusd. *Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat Seruus: habes pretium: loris non vereri, aio.* & Od. x xiiii. huius lib. *Et peccare nefas, aut pretium est mori.* Nam veteres pretium pro mercede, & præmio vsurpabant.

AVRVM PER MED. IRE SATELL.] M. Tull. pro cæmio ad Cionem Verr. Verrem, qui suos indices corruptum per cogitabat, omnemque salutis rationem in sola p. cunia collocabat, ita disputantem inducit: *nihil esse tam sanctum, quod non violari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia possit.* Quod autem hic auro tribuit Horatius, idem argento Sophocles in An-

rigone, neque sanè quicquam refert de vtro metallo verba fiant, cum vtroque sermone significet scriptores quantum valeat pecunia verba Sophoclis hæc sunt: *ἐδιν γὰρ ἀγῥαί ποισιν εἶον ἀργυρῷ Καδὸν νόμισμα ἔλασεν, τὸ τοῦ πόλεως Πορθῆ, τοῦ ἀδράστου ἐκείνου δόμων. τοῦ δ' ἐκείνου δόμων, καὶ παρὰ λαοὺς φρίνας Χρηστὸς πῶτος ἀγῥῷ πᾶσι γὰρ ἰσχυρὰν βροτῶν. Πανουργίας δ' ἰδέειν ἀγῥαί ποισιν ἔχον. καὶ παντὸς ἔργου δύσος ἔβαν ἐδιναι.* quorum versuum hæc ferè sententia est. Nihil est, vnde talia mala nascantur, qualia ab argento. Hoc vrbeis euerit: hoc viros è suis sedibus exturbat: hoc dedocet & deprauat bonas mentes, & ad res turpes traducit: hoc versutias & fallacias hominibus tradit, vt eas scientia comprehendant, & omnem impietatem discant.

ET PERRVM PERE AMAT SAXA] amat, id est, solet, vt suprà Od. III, lib. 2. *Ῥόμβρον ἡσπιδέμην ἐκείνην ἀμῶντι*. sumtum est autem hoc genus loquendi à Græcis. exemplum ex Platone ad illum locum protulimus. Accedat nunc & ex Sophocle in Antigone: *φιλῶ γὰρ τὸ τοῦ πατρὸς ἔργον.*

CONCIDIT ARGVRI ARGVI] Amphiarai fabula talis est. Amphiarus augur Eriphylam Talai filiam duxit vxorem. Huic cum fortè cum Adrasto nescio quid controuerit fuisse, iurauit vterq; se arbitrio Eriphyle de omnibus controuerfiis transacturum. Bello autem inter Argiuos & Thebanos orto, cum exercitus in expeditionem iam duceretur, idque vehementer improbareret, ac dissuaderet Amphiarus, perniciemque & calamitatem eis imminentem multo antè denuntiaret, ac prædiceret: Eriphyle accepto ab Adrasto, monili aureo, nis assensa est, qui bellum gerendum esse censerent, Amphiarumque bello interesse oportere pronuntiarent. Ita coactus est ille ei bello, à quo tantopere abhorrebat: propterea, quod sciebat sibi quoq; pestem, & calamitatem ex eo esse paratam, interesse. Sed cum cognouisset, vxorem suam auro corruptam fuisse: non antè necessario illo belli administrandi munere fungi instituit, quàm & vxorem accerrimè accusasset, & filio Alcmaoni mandauisset, atque imperauisset, vt priusquam in castra veniret, matrem Eriphylam necaret. Quo in facinore obeundo cum patri paruisset Alcmaon, in furem incidit. Amphiarus autem terræ hiatu absumtus est. de quo M. Tull. ad Cecinnum lib. 6. *Itaque vel officio, vel fama bonorum, vel pudore victus, si in fabula Amphiarus, sic ego prudens, & sciens ad pestem ante oculos positam, sum profectus.* Idem M. Tullius lib. 3. accul. de signis, Verrem qui pocula quædam Diodoti pulcherrima numquam à se visa, concupiuerat, cum Eriphyla comparat, his verbis, *Eriphylam accepimus in fabulis, ex cupiditate fuisse, & cum vidisset monile (opinor) ex auro & gemmis pulchritudine eius incensum, salutem viri proderet, similis istius cupiditas, hoc etiam acrior, atque insanior, quod illa cupiebat id, quod viderat: huius libidines non solum oculis, sed etiam auribus excitabantur.* Plato libro nono de repub. pulcherrimam illam de iustitia, & iniustitia, vt fit vilior, disputationem concludens, ita loquitur. Est ne igitur ex iis quæ diximus, quisquam, cui expediat aurum iniuste accipere, si futurum est, vt aliquid ei eiusmodi accidat, vt, cum aurum accipit, eadem opera optimam sui partem in potestatem deterrimæ redigat: an ita dicimus, si auro accepto filium, aut filium sanis & immanibus hominibus constringendam traderet, futurum ei aurum iniuste, etiam si multum auri eo nomine accipiat: partem verò sui diuinissimam si impurissimam, & Deo inimicissimam parti seruire cogat, nihilque eius misereatur: non fore miserrimum, neque sese auro corrumperendum præbiturum in perniciem, ac pestem multo grauiorè, quàm Eriphylem, quæ aureum monile in perniciem, atque interitum viri sui accepit? verba Platonis Græca, si quis nostris Latinis non contentus, fortè desiderabit, ex ipso fonte petat. Vlysses quoque apud Homerum Ὀδυσσ. λ. Alcinoos narrat, se vidisse Eriphylam apud inferos, quæ aurum in caput viri acceperat *ἐν γὰρ ἑὲν Εὐφύλλῳ, ἡ χρυσὴν φίλον ἀνδρὸς ἰδὲ καὶ πᾶν ἔα.* & Æneas apud Virg. lib. 6. *mastrumque Eriphylam, Crudelis nati monstrantem vulnere, &c.* Sed, vt ad Amphiarum redeam, de eo hæc pauca (quæ ad hunc locum pertineant) scribit Pausanias Atticus. *Αἰγυπτοῦ δὲ Ἀμφιαράου φθόγῳ καὶ ἡρώων Διόσκυλλῳ καὶ γλῶ, καὶ ὡς αὐτὸν ὀρεδὲν ἄρμα παρὶ δὲ αὐτοῦ.* id est, aiunt autem Amphiarao fugienti discesse terram, eumque vnà cum curru terræ hiatu absumtum esse.

DEMERSA EXCIDIO] quidam libri manuscripti. habent *Demersa exilio*. quæ scriptura non est reiicienda. Nam siue hanc scripturam, siue alteram sequamur, significat Horat. oblatrum, id est, ob aurum. seu ob aureum illud monile, quo Eriphyle corrupta est, Amphiarai domum funditus extinctam, atque euerfam esse: hoc est totam Amphiarai familiam, nempe vxorem & liberos & ipsum, interiisse.

DIFFIDIT VRBIVM PORTAS] *Philippus Alexandri Magni pater* (vt scribit M. Tull. epist. lib. 1. ad Attic.) *omnia castella expugnari posse dicebat, in qua modo a sellis onustus auro posset ascendere.* Plutarchus in Paulo Emilio, scribit traditum esse à veteribus historicis, non Philippum, sed eius aurum Græciam subegisse, atque eueruisse: constatque inter omnes, illum plures

de eadem sic Horat. Od. xxiii. huius libr. *scilicet improba Crescunt diuitia, tamen Curta nescio quid semper abest rei* & epist. ad Iul. Florum lib. 2. *Si tibi nulla sit finiret copia Lympha. Narrares medicis: quod, quanto plura parasti, Tanto plura cupis, nulline faterier audes?* &c.

IVRE PERHORRUI] id est, non immeritò diuitias immensas, summos honores, & nimiam potentiam fugi, quando quidem tam sollicito, & anxio animo sunt pecuniosi, honoribus ornati, ac potentes.

TOLL. VERTICEM] attollere caput. aliter Od. i. lib. i. *Sublimiferiam sidera vertice*.

QUANTO QVISQVE SIBI PLURA] id est, quanto quisq; pauciora desiderabit, tanto facilius cupiditatem suam explebit.

FERET] aufert, accipiet, consequetur, obtinebit. vide annot. ad Od. viii. lib. 4.

ET TRANSVAGA] tralatio, seu allegoria à re militari.

CONTENTAE DOM. SPLEND. REL.] Sed quomodo quisquam eius rei dominus esse potest, quam contemnit, id est, quam non habet, neque possidet? dicam. qui rem aliquam contemnit, quamvis eam non possideat, non desiderat tamen: si non desiderat, non caret. At qui quavis re non caret, eius verior est dominus, eaque verius potitur, quam, qui, quæ habet, iis uti non audeat. Nam, qui iis bonis, quæ possidet, miser abstinet, ac timeret, ut alibi ait Horat. profectò si verum querimus, talium bonorum non est dicendus dominus, utpote, quæ ne tangere qui dem audeat. Exemplo sit Socrates: qui in pompa cum magna vis auri, argentiq; ferretur, *Quam multa non desidero?* inquit. Accedat Dioge. Cynicus, qui disputare solebat, quanto regem Perfarum vita, fortunâq; superaret: sibi nihil deesse, illi nihil satis, umquam fore: se eius voluptates non desiderare, quibus numquam sariari illa posset, suas eum consequi nullo modo posse. Præterea, qui pecunia uti non audeat, nequid de summa deminuat, ac deperdat, non ille pecuniæ dominus est, sed eius, pecunia domina est. Postremò id cuiusq; proprium est, quo quisq; utitur, ac fruitur, ut scribit M. Tull. ad Curium: quamvis iuriconsulti proprietatem, quam appellant, ab usufructu separent, ac distinguant, illud dominium directum, hoc utile nominantes. sit ita sanè, dummodò hoc sit utile, illud inutile, atque inane. sed plura hac de re dicemus, cum ad locum illum peruenierimus, qui est in epist. ad Iulium Florum lib. 2. *sed quod non desit, habentem*, &c. quem video à nemine adhuc esse intellectum. Quòd autem quidam nescio quibus veteribus libris fecerit, legendum putant, *contenta*, id est, composita & mediocris, nodum in scirpo quarunt. Neque verò est quòd mihi Acronem aut Porphyriionem opponant. Nam primum multa falsò Acroni & Porphyrii ascripta sunt, quæ numquam illis viderunt in mentem. Ac Porphyriionem quidem corruptum multis locis esse scio: Acronem autem istum, cuius nomen scholis quibusdam Horatianis præpositum est, Pseudacronem esse arbitror, non verum illum Acronem, quem grammaticum doctissimum fuisse accepimus: deinde si Acro & Porphyrio, & ceteri grammatici veteres mihi dicent, *contenta* hoc loco esse legendum, & ita interpretarentur, id est, *composita & mediocris*, ego non crederem. Nam quòd ad veteres libros attinet, scio plerosque habere *Contenta*, aut, ne mentiar, *Contempta*: Et præter eos, quos in Italia vidi, nactus sum & alios hic Luteriæ quinque vetustissimos: in quibus omnibus scriptum est sine ulla varietate, *contempta*. Quòd autem ad vocis *contentus* vim, & virtutem pertinet, numquam mihi persuadebit grammaticus vllus *contentum* significare *mediocre*: didici enim ex bonorum scriptorum lectione, *contentus* participium esse à verbo *contineor*, & à *contendor*. cum à verbo *contineor* oritur, iungitur cum sexto casu, & ita loquuntur Latini, *contentus* sua re familiari, *contentus* sua sorte. Horat. Sat. i. lib. i. *Qui sit Macenas, Et nemo quam sibi sortem Sen ratio dederit, seu fors obiecerit, illi Contentus vivat?* & Satyr. 4. eiusdem lib. *Vivere Contentus eo, quod mi ipse parasset*: Cum à verbo *contendor*: per se ponitur, & per se valet: ut *contenta* vox, *contentus* cursus, *contenta* oculorum acies, id est, magna contentione profusa vox: vehemens & acer cursus: acies oculorum acriter ad rem, quæ spectatur, defixa. Cum igitur, hoc loco *contenta*, neque à *contineor* manare possit, quia sine casu est: neque à *contendor*, quia volunt hic significari hac voce rem mediocre: *contentus* autem à *contendor*, contrarium significat, ut docuimus: reliquum est, ut illi definire debeant *ἡμεῖς γάρ, seu potius φλουαῖν*. [Cum his congruit illud Valerij Maximi ex lib. 4. cap. 2. de Fabricio Lascinio loquens, *quia locupletem illum faciebat non multa possidere, sed modica desiderare*.]

IMPIGER] sic reperi scriptum in cod. Iannoct. Vrsi. tribus Vauic. Rainut. Card. Nicotiano, Clericano, Russard. [nam vulg. habent, *Non piger*.]

MAGNAS INTER OPES INOPS] paradoxum, & ὁξυμωρον. Nam implicatam habet repugnantiam. sic M. Tull. parad. i. *Numquam me hercule neq; pecunias istorum, neq; socii magnifica, neq; opes, neq; imperia, neq; eas, quibus maxime astritis sunt, voluptates, in bonis rebus, aut expectandis numerandas esse dixi: quippe cum viderem, homines his rebus circumfluentibus, ea*

etiam

tate, facilius v^octigal pendam, quàm si Lydiam vsque ad Mygdones continuem. habitant por-
rò Mygdones, vt tradit Strabo lib. 12. in ea Olympi montis parte, quæ ad Septentriones spectat.
Contracto autem legendum, vt habent omnes nostri libri veteres, & similiter vulgati, non *con-*
sento. contracto autem Cupidine, id est, contracta cupiditate tralatio est.

MYGDONIIS] id est, Thraciis, seu Macedonicis, seu potius Phrygiis. fuit enim Mygdon
Thrax, qui Phrygiam, seu Mysiam tenuit. Od. xii. lib. 1. *Aut pinguis Phrygia Mygdonias opes.* v-
bit tamen Seruius legit, *Aut pinguis Phrygia, aut Mygdonias opes.* ad illum Virgil. locum *Æn-*
l. Troiana St opes, &c. quem non sum secutus.

HALIATICI] Crotli patris, vt aiunt.

MVLTÀ PET. DES. M.] hoc est, qui multa appetunt, multa non habent. contrà suprà ca-
dem Oda, *Quanto quisq; sibi plura negauerit*, id est, pauciora optarit, tanto plura habebit,
quemadmodum Socrates quæ non desiderabat, ea omnia quodammodo habere videbatur.

BENE EST] subintell. ei.

PARCA, QVOD SATIS EST, MANV] dedit parca manu, & tamen dedit, quantum satis
est, significat, ei, qui modica re familiari contentus sit, beatè viuere licere.

A D Æ L I V M L A M I A M.

Od. 17.

A R G V M E N T V M.

Primùm nobilitatem ipsius laudat: deinde admonet, vt se præparet ad
diem craftinum, qui pluuius fore videbatur, hilariter exigendum.

A Eli vetusto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt.
Denominatos, & nepotum.
Per memores genus omne fastos:
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
* Princeps, & innantem * Marica
Littoribus tenuisse * Lirim,
Latè tyrannus, cras foliis nemus
Multis, & alga latus inutili
Demissa tempestas ab Enro
Sternet, aqua nisi fallit * augur
Annoſa cornix. dum potes, aridum.
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulus operum solutis.

ÆLI] Multæ erant Æliæ gentis familiæ, Tuberorum, Pætorum, Catorum, Ligurum, La-
miarum.

VETVSTO AB LAMO] etiam Homerus ἰδνός. x. videtur Lamum Formiarum, quam Λαμια-
γούλιu nominat, conditorem fuisse, significare. sic Homer. Ἐδὸς μὲν δ' ἰν' ἡμῶν Ἀλκίον αἰπὴν ἔβ-
λεθρον, Τηλεπόλοι Λαερτιάδων, & Πηλεΐδων Πηλεὺς εἰσιλάν. id est, die septimo ad urbem
Lamipervenimus, Longinquam, Læstrygoniam: vbi pastorem pastor vocat pecus agens. fuit
autem hic Lamus Neptuni filius, quemadmodum ad eum locum annotat Eustathius.

PER MEM. GEN. OMNE FAST.] siue *fastos*, siue *fastus* legas, nihil refert, vt rectè annotat
Muretus: & testatur Priscian. lib. 6. vtramq; scripturam repetitur: sed illud tamen vñ. i. i. est. sic
inf. Od. xiii. lib. 4. *Notis condita fastus*. memores nominare etiam Od. xiii. eod. lib.

PRINCEPS.] primus, vt suprà. Od. xv. lib. 1. *principi limo*. & Od. xxx. huius lib. *Princeps Æ-*
lium carmen ad Italos Deduxisse modos.

MARICAE] Nymphæ, de qua Virgil. lib. 7. *Æneid. huic* (Latiæ) *Fauno, & Nymphæ*.

tum *Laurente Marica*. Hanc, vxorem Fauni fuisse, ex Virgil. verbis ait Seruius ad illum ver-
sum, cum Fauni vxor Fauna fuisse tradatur. Ita Marica & Fauna idem sunt. ibidem profert ille
hunc Horatij locum.

INNANTEM] influentem. tralatio ducta à rebus animatis.

LIRIM] fluium, qui in Minturnas influit, vt docet Strab. lib. 5. his verbis, *πρὸς τὰς Περσίδας
ὁ Αἰγῆος ποταμὸς τὰς Μιντάρνας ἐκκίδνυς*. Horat. Od. x x x i. lib. i. *luciturnum animum* appellat. 199
Commemorat hunc fluium & M. Tullius lib. 2. de legib. *Fibrenus statim precipit in Lirom,*
& quasi in familiam patritiam venerit, amittit nomen obscurum, lirumque multo gelidiorum fa-
cit, &c. supr. Od. x x x i. lib. i. *qua Liris quiescit Mordet aqua taciturnum animum*.

LATE TYRANNVS] expressit epithetum Homericum, *ἀνυπόλαος*. sic Virg. lib. i. *Eneid.*
princ. Hinc populum late regem belloq; superbum, &c. & lib. 7. *patrum sed non & filium arum Con-*
sensus late iam tum ditioe premebas Sarraffon populos, &c.

ALGA INVTILI] alga, herba est quam mare ad litus proiicit. Idem Horat. Sat. 5. lib. 2. *Et*
genium & virtus, nisi cum re, silior alga est.

AQVÆ NISI FALLIT AVG.] Od. xxvii. huius libri, *imbrium diuina auis immincen-*
tum.

ARIDVM] vt facile, & citò flammam concipiat.

COMPONE] exstue, vt frigus propulses. facito vt focus tuus sit luculentus. Od. ix. *Diffolve*
frigis ligna super foco Large reponens.

CRAS GENIVM MERO] sic epistola ad August. lib. 2. *Floribus & Vino Genium, memorem*
brenis ani. repete dñi quod piabant. curabis ergo Genium porco, vt comedas: non vt immoles.

CVRABIS] cur non dixit, *Placabis*, vt in epistol. ad Pison. *Vinoq; diurno Placari Genius festis*
impune diebus: aut *piabis*, vt epist. ad August. *Siluanum lacte piabant, Floribus & Vino Ge-*
niuum? an aliud est Genium curare, aliud placare aut piare? quod mihi non videtur.

ET PORCO BIMESTRI] Lari, & Genio porcus immolabatur, propterea quòd hæc pecus
ad escam tantum vtilis est: ob idque nihil porca genuit natura fecundius, vt scribit M. Tull.
lib. 2. de nat. deor. At Lar quidem & deus familiaris est, & familiam significat, quam rebus o-
mnibus ad vescendum aptis abundare optamus: Genius autem deus est, qui vim obtinet re-
rum gæendarum, id est, gignoendarum. Merito igitur, Genio porcum veteres immolabant,
eum tacite orantes, vt rerum omnium, quæ natura gigni possunt, gignoendarum facultatem da-
ret. Non dissimili ratione Telluri porca fæmina immolabatur. epist. ad August. *Tellurem por-*
co [al. porca] Siluanum lacte piabant. vide quæ annotata sunt ad illum locum Satyr. 3. lib. 2. *im-*
molet aquis Hic porcum Laribus. sed cur & hic, & in Satyr. illa 3. porcus Laribus immolatur:
Oda autem 13. eiusdem libri, porca? sic ad Phidilen. *Si rure placaris & horna Fruge Laris, a-*
midisque porca, &c. vel genera confudit: vel Laribus quidem & Genio porcus immolatur, vt
diis maribus: laribus autem non tantum porcus, verum etiam & porca immolatur, propter fe-
cunditatem porcæ fæminæ, proinde ac si, qui Laribus porcæ immolat, is à Diis familiaribus
rerum omnium ad victum necessariorum copiam tacite petat. neque verò est quòd quisquam
dicat, Horatium hic vti verbo *curandi*, non *immolandi*. Nam perspicue in Satyr. 3. lib. 2. dicit,
immolet aquis Hic porcum Laribus.

OPERVM SOLVTIS] feriat, vacantibus ab opere, otiosis, operum vacuis, vt Satyr. 1. lib. 1.
Sive operum & acuo gratum conuina per imbrois Vicinus, &c. M. Tull. lib. 2. de legib. *Feriarum,*
festorumq; dierum ratio in liberis requiem habet litium & iurgiorum: in seruis, operum & la-
borum, &c.

A D F A V N V M.

Od. 18.

A R G V M E N T V M.

Faunum precatur, vt nullum suis finibus damnum inferat, cum pereos
transibit: ac vult esse memorem eorum, quæ quotannis ipsi religio-
sè præstat.

F Anne, Nympharum fugientium amator,
Per meos sineis, & apricaturâ
Lenis incedas: abeasq; parvis
Æquus* alumnis,

Si tener pleno cadit hadus anno:

*Larga nec desunt * Veneris sodalis*

Vina cratere: vetus ara multo

Fumat odore:

Ludit herbofo pecus omne campo,

Cum tibi nona redeunt Decembres:

Festus in pratu vacat otioso

Cum bone pagus:

*Inter * audaceis lupus errat agnos:*

Spargit agrestis tibi silua frondeis:

Gaudet inuisam pepulisse fossor

Ter pede terram.

FAVNE] Fauno sacrificabant Romani vere ineunte, & nonis decembribus. Est autem hæc Oda *Od. xvi. lib. i.* id est, ad precandum apposita. de Fauno autem diximus supra ad Od. xvii. & Od. iiii. lib. i. quibus adde, quæ notat Seruius ad illum locum Virg. *Æneid. 7. atque imis Acherontia affatur auernis*, Faunum esse deum terrenum, seu infernum, quia terræ nihil sit inferius: hinc noxiom induci ab Horatio, *Per meos fin. & ap. r. Leni incedas, &c.*

LENIS] *lenis*, propitius, minimè iratus. Nam hi dij Pan, Faunus, & similes, iracundi sunt. Quidam libri veteres habent, *lenis*, quos non sequor.

200 AEQVVS] *inanis*, placatus, moderatus, non offensus. vide ad Od. iiii. lib. 2.

ALVMNIS] vt agnis, hædis.

SI TENER] preces concipiebantur cum conditione. vide annot. ad Satyr. 6. lib. 2. ibi, *Sine quo maiorem feci ratione mala rem.*

PLENO] confecto, exacto. infr. cod. lib. Od. xxi. *Quam per exactos ego latus annos, &c.*

CADIT] tibi immolatur.

VENERIS SODALI] sic Od. xxv. libr. i. *Hebrum hiemis sodalem*: neque dissimili ratione Lucret. lib. 2. ploratus, mortis & funeris comites dixit. Sic ille. *Nec nox ulla diem, neque noctem aurora secuta est, Quæ non audierit mistos vagitibus agri ploratus, mortis comites, & sanctu atri.* crateræ autem scriptum est in omnibus cod. antiquis. neque est quòd crateri substituamus in huius vocis locum: cum ytraque peræquè sit in vsu pro re eadem, quamvis aliter sentiat Nonius.

VETUS ARA MVLTQ FVM. OD.] & si vetus ara, &c. sic Virg. Tityro. *Bissenos cuius nostra dies altaria fumant.*

CVM TIBI N. RED. DECEMB.] Faunalibus anniuerfariis.

FESTVS IN PRATIS, &c.] aiunt, in Achillis Statij libro ita legi: *Festus in pratis vacat, otioso Cum bone, pardus.* quam lectionem ego etiam in cod. Tornesi nonnullisque aliis reperi: sed cum litura, & recentiore manu. Eam probare non videtur Muretus: ego autem magnopere improbo. quorsum enim pardum festum dicat, qui numquam in opere faciendo versatur? præterea cum de agro suo loquatur, quis vmquam pardos vidit in Sabinis?

VACAT] vacat ab opere, otiosus est.

INTER AVDACEIS L. ERR.] audaceis, id est, lupum non pertimescentis, quod alioqui natura faciunt. vt Od. xii. epod. *O ego non felix, quem tu fugis, ut paucis acrois Agna lupos.* audaces autem sunt præter naturam, cui numinis præsidio freti.

INVISAM] cur inuisam? propter laborem, quem in ea fodienda & colenda perfert.

PEPVLSSE TERR.] pellere & pullare terram, idem valere, quod saltare, apud hunc poetam, admonimus supra ad Od. iiii. lib. i.

A D T E L E P H V M, O B M V R E-
N A M A V G V R E M F A C T V M, E S S E C O M-
potandum.

Od. 19.

ARGV-

ARGUMENTVM.

Reprehendit eum, quòd veterum historiarum studio deditus, ea, quæ ad hilariter & iucundè viuendum pertinent, negligat.

Quantum distet ab Inacho
 Codrus, pro patria non timidus mori,
 Narras, & genus Æaci,
 Et pugnata sacro bella sub Illo:
 Quo * Chium pretio cadum
 Mercemur: * quis aquam temperet ignibus
 Quo prabente domum, & * quota
 Pelignis caream frigoribus, taces.
 Da luna properè noua,
 * Da noctis mediæ: da, puer, auguris
 Murena. tribus aut nonem
 Miscentur cyathis pocula commodis.
 Qui Musas amat impareis,
 Ternoster cyathos attonitus petet
 Vates, treis prohibet supra
 Rixarum mei uens, tangere Gratia
 Nudis iuncta sororibus.
 * Insanire iuuat, cur Bercynthia
 Cessant flaminatibia?
 Cur pendet tacita fistula cum lyra?
 * Parcenteis ego dexteras
 Odi: sparge rosas: audiat inuidus
 Dementem strepitum Lycus:
 Et vicina seni non habilis Lyco.
 Spissa te nitidum coma,
 Puro te similem Telephe vespero,
 Tempestita petit Chloë,
 Melentus Glycera torret amor mea.

QUANTVM DISTET, &c.] historias, &c. quæ nihil ad hilariter, iucundèque viuendum pertinent. scribis, & res gestas narras: vnde & quanti vinum generosum paremus: quis aquam & balneum calfaciat: vbi cenemus, & quota hora frigus foco luculento arceamus, non narras.

AB INACHO] Phoroneus Inachi filius, rex Argiuorum, primus homines fufos ac dispersos, & suo quemque arbitratu, modòque viuenteis, vnum in locum congregasse, & ad societatem, communitatèque ciuilem redeigisse dicitur. ei successit Argus ex eius filia natus. Argi duo filij extiterunt, Piræus, & Phorbas. Phorbantis filius Triopa, Iasi & Agenoris pater. Atque Iasi quidem filia Io: Agenoris autem filius Crotòpus post Agenorem regnavit: ex quo natus est Schenela. Danaus porro ab Ægypto profectus, Schenelæ filium, illiusque posteros regno spoliavit. Inachum Æschylus vocat Ἀργίου βασιλεὺς: quem Argiuorum regem fuisse tradunt chronologi.

CODRVS] Codrus rex Atheniensium vltimus, vt testatur Paterculus, Melanthes filius: qui sese in medios hosteis immisit feruili vestitu, ne posset agnosci, si esset ornatu regio insignis: quia ex oraculo responderat Apollo, quorum rex interfectus esset, eos superiores futuros. scribit M. Tull. Tuscul. i. & alij complures.

NON TIMIDVS MORI] sic loquitur Od. ix. lib. 4. Non ille pro caris amicis, Aut patriati- midus perire.

GENVS ÆACI] Æacidæ: Peleus, Achilles, Pyrrhus, Neoptolemus, &c. Æacus enim Iouis es

OEnone Asopi filia, quæ postea Ægina fuit appellata, filius: Pelei & Telamonis & Phociæ Endeide pater. ex Peleo & Theide natus Achilles: ex Telamone Aiæ, & Teucer, non ex eadem matre. Achilles filius Pyrrhus Neoptolemus; &c. sic autem loquitur Od. xiiii. libr. 2. & Danaï genus infame. & Od. xviii eiusd. *Tantalum atq. Tantaligenum.*

ET PVGN. SACRO RELLA SVB IIIO] pugnat bella, & pugnatæ pugna, genus loquendi non inusitatum bonis scriptoribus: cui similia quædam alia collegimus ad Od. v. 1. lib. 2.

SACRO] vel exsecrando, vt Od. vii. epod. *Sacer nepotibus cruor.* & Sat. 3. lib. 2. *u. intestabilis & sacer esset.* Supr. Od. iii. huius libri luno sibi & Minervæ damnatum illum esse dicebat. Catull. ad C. Licinium Caluam, *Dij magni: horribilem & sacrum libellum.* Plaut. Bacchid. *ego sum sacer, sceleratus, vel sacro,* quia Troiam muri à Diis conditi sunt, vt not. ad Od. iii. huius libri. vel sacrum puta dictum esse: exemplo Homeri: apud quem sæpenumero reperitur hic dimidius versus, *ἄγριος ἰερὸν πᾶσι θεοῖσιν. ἰδὲ δὲ πῶς κεν πῖος κῆρ' ἔχῃσι καὶ πόσις ἐβρίσῃ.* Præterea docet Eustath. verbes omnes & quicquid custodit, ac tuetur, *ἰερὸν*, id est, sacrum veteres appellasse:

CHIVM CADVM] Cadum vini Chij. Vinum Chium numerat Athenæus libr. i. in laudatissimis, & optimis vinis. Quemadmodum autem Horat. *cadum Chium dixit*, ita & Tibull. *cadus Falernus* lib. 2. & ibid. *Chium cadum.*

QVIS AQ. TEMP. IGN.] id est, quis balneum calfaciat. Notissimum est autem veteres, illos ad cenam venire nō conueuisse. Plautus in Sucho. *Quam mox colla est cena? impransus egosum. E. abi intro ad me, & lau.* & in Amphitryone. *lauisti.* AMPH. *quid postquam laui?* ALC. *accubui.* M. Tull. quidem lib. 2. epist. ad Artic. sic loquitur, *Atricum inuitans. Tu pridie Compitalia memento, balneum calferi iubebo: & Pomponiam Terentia rogat: matrem adiuuamus.* Iam aquam ignibus temperare, calefacere est, aut certe tepescere, quam si quis malit intelligere adhiberi ad vinum huius tepesciendum, non pugnabo.

QVO PRAEB. DOM. &c.] quæ hora cenantes Pelignum frigus luculentro foco propulsemus. Præbere domum Græci *παρίσχειν* dicunt, vt præbere aquam, tale m. &c. de quo genere dicemus Sasyr. 4. lib. 1. sic locutus est & Sasyr 5. eiusdem libr. *Murena præbente domum, Capitone culinam.* Peligni, populi Samnitibus vicini quorum metropolis est Cosinum. in voce quorū subintellig. hora.

DA LVNAE PR. NOVAE] Quemadmodum amatores amicarum suarum nomina toties cōmemorabant, quoties bibebant, ita & eorum, quos honestè amabant, absentium, & Deorum quoque memoriam solebant inter bibendum recollere ac renouare. superioris moris exemplum est apud Theocrit. *εἰδ. β. αἰὲρ τίσιν αἰνέων ἄνεστιν ἰππῶν*, id est, semper amoris vinum fundebat, seu bibebat. Amoris vinum est (inquit interpres) quod quis bibit, amicam suā, aut puerum memoria reperens. quod intelligere licet ex illo eiusdem Theocriti versu in *Ἰδαλῳ. Καὶ πόμα καλὰ κῆρ μεμνηδὶς Ἀγυακῆος*, id est, & molliter bibam Agyanaëtis memor. posterioris apud Tibul. eleg. 1. lib. 2. *Sed bene Messallam sua quisque ad pocula dicat, notum & absenti singula verba sonent.* Athenæus lib. 10. *πῶ τίω μεγάλη δὲς ἱπποχῆς Φιλίας κούρους τῶν παριόντων τίτταρας, τοὺς τῆς δ' ἑρῆς. ποσοποιῶσις ὕστερον καὶ Ἀνδρόγῳ τοῦ βασιλέως νίκης καλῆς καὶ τοῦ νικαισκού κούρου δημητρίου. Φίς τιν' δὲ καὶ Φίλας, Αφροδίτης:* id est, heus puer, magnum da mihi calicem infundens amicitiae eorum, qui adsum, cyathos quattuor, treis amoris, præterea dabis posterus etiam Antigoni regis victoriæ, & adolescentis Demetrii cyathum. affer & decimum caræ Veneris. In his verbis autem, *Da luna properè noua, Da noctis media*, subaudiendum *cyathum*, aut *poculum*. Sed quid sibi vult *Luna noua*, aut cur *luna noua* cyathum poscit? Alij hanc causam afferunt, propterea quod mentis à nascente luna initium dacebat, & Kalendæ, quæ olim erant ipso nouæ lunæ die, festus dies erat: & hoc die Dij precibus & sacrificiis colebantur. Itcirco Od. x xiii. huius libri sic Phidilen alloquitur. *Celo supinas struere micæ Nascitur Luna rufica Phidile, &c.* alij per nouam lunam, lunam vespertinam significari volunt, quatinunc orientem, vt apud Virg. Georg. lib. 1. *Aut cum sole nouo terras irrorat Eous.* vbi nouo sole, id est, oriente sole. adiuvat horum sententiam id, quod sequitur: *Da noctis media.* Videtur enim poculum poscere lunæ vespertinæ, seu temporis vespertini, & poculum *media noctis*, seu lunæ, quæ lucet media nocte. Nouam igitur lunam, id est, orientem & vespertinam cyathis collere instituit, quia ab hoc tempore cena iuitium capit: noctem mediam, quia vsque ad mediam noctem conuiuium & comotationem perducere in animo habet. sic Od. x xvi. huius libri. *Dicetur merua nox quoque nana.* alibi perducitur vsque ad lucem, vt Od. x xi. eiusd. ad Amphoram. *Te liber, & si lata uiderit Venus, Segnesque nodum soluere Gratia, siusq. producent Uicernæ, Dum rediens fugat astra Phœbus.* Aufon. epist. quadam ad Symm. hunc locum videtur repperisse, his verbis. *Super mensum meam facta est inuitatio non illa de Rubry conuincit* eniū

enim hic legendum esse admonuit Russardus iuriconsultus doctiss. Et Græco more biberetur, sed illa de Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem & nouam lunam, & Murena auguratum, ternos ter cyathos attonitus petit Vates. hunc locum de ternario numero illico nostris illa poetica scabies cepit exculpere, &c. Quidam lib. in uulser. habent, attonitus petat Vates. [Sed videtur Aufonius Horatii sententiam non satis esse assensurus. Nam (quod Simeo Bosius Lemouix, homo doctiss. qui pollicetur se propediem post alios omnes Varronem de lingua Latina emendatissimum editurum, existimat) tria hic tempora describit Horatius, tempus vespertinum, nempe per nouam lunam, ut diximus: noctem mediam, ibi, *Da noctis media*: tempus matutinum, ibi, *da puer augurium Murena*. tempus matutinum autem per augurem Murenam significat, quia augures auguria captabant, auiumque volatus & garritus obseruabant sub ortu solis. Ita ostendit Horatius, se & sodales suos totam noctem componaturos, compositionemque ad lucem produchuros: quemadmodum Od. vii. lib. & *Vigilem lucernas Perser in lucem*.]

QVI NVSAS AMAT IMPAREIS, &c.] poëta (inquit) Musis deditus, Musarumque amore perculsus, nouies biberet, si uoleret insanire: sed Gratia vetat eum, qui à rixis & conuiuiis abhorreat, plus quam treis vini cyathos haurire.

TREIS PROHIBET SVPRÀ] extat apud Græcos prouerbium tale, *ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τίτλας*. quod putabant quidam ad hunc locum pertinere, ut præscribat, quoties sit bibendum. sed Eustathius comment. in lib. ὀδυσ. idem sic hoc prouerbium explicat, ut non ad numerum cyathorum vini, quos quis ebibit: sed ad vini & aquæ temperationem referat. Ait enim tria, significare vnus vini cyathi, cum duobus aquæ confusionem: quinque, duorum vini, cum tribus aquæ: quattuor, totidem vini, quot aquæ: quod appellatur *ισοπύσιον*: superiores illas temperationes, esse hominum sanorum, & tamen hilarorum: hanc insanorum. esse & quartam bibendi rationem, si quis merum bibat, hancque: *παράλοισι* asserere. Athenæus autem lib. ro. videtur paulo aliter explicare. eius enim sunt hæc verba: *ἢ δ' οὐκ ἀπορίσας αὐτῇ παρὰ τὴν ἴσιν ὅσα ὑπάρμηναι πίνεσθαι τῶν ἡσοῦν ἀμύβη παροιμία, ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τίτλας. ἢ γὰρ δύο τῶς πέντε πίνειν φησὶ δύναιτο, ἢ τὴν αὐτὴν τῶς*. id est, hæc igitur temperatio cum præter morem fieret, admonuit fortasse vos omnium sermone celebrati prouerbij, aut quinque bibere, aut tria, aut non quattuor. Nam & duos aquæ cyathos ad quinque vini bibere dicit oportere: aut vnum ad treis. Expropterea eo loco Anacreontis versus aliquot corruptos: ex quibus intelligere licet, Anacreontem duos aquæ cyathos quinque cyathis vini admisceri velle. videtur hoc prouerbio & Plautus in Stich. *Vide quos cyathos hos bibimus?* ST. *tot, quot digiti sunt tibi in manu. cautio est Græco ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τίτλας*. Nihil igitur hoc prouerbium ad hunc locum (opinor) pertinere. Sed id certe pertinet, quod apud eundem Athen. lib. 2. Panyasis primum potum Grauiis, Horis, & Baccho tribuit: secundum Veneri, & iterum Baccho: tertium contumeliæ & damno, seu noxæ, quam *ἄπλην* vocat. Eubulus autem apud eundem, Bacchum ita facit loquentem: *τῶς γὰρ μέγας κρητῆρας ἵγμεσθῆναι, τοῖς ἀφρονῶσι τὴν αὐτὴν ὕψιν ἵστα. Οἱ αὖτε τὸν ἐκπίουσιν τὴν ὀδύνην Εὐαίος, ἡδὺν τὴν τῶς τὴν δ' ὕπνου*. & vsque ad decimum progreditur, quem insanix effudit. Nam treis cyathos tantum sanis miscere dicit: vnum bonæ valetudinis: alterum amoris & voluptatis: tertium somni: quartum petulantix & contumeliæ: quintum clamoris, &c.

RIXARVM METVENS] sic locutus est Od. xxi. lib. 3. & *metuens alterius viri certo fadere castitas*.

GRATIA NVDIS IVNCTA SOR.] sic infra Od. vii. lib. 4. *Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet Ducere nuda choros*. Præter ea quæ diximus suprâ de Grauiis Od. x. lib. i. libi. & *soluta Gratia Xenis*, licet dicere, nudas idcirco fingi Grantias, quia sine fuco esse debent, ut notat Seruius ad illum locum Virg. lib. i. *Æneid. at memor ille Matris Acidalia*.

INSANIRE IUVAT.] sic Anacreon ait se insanire velle bibentem. Αφῆς τις θιάσους Πιῶν, πῆν δ' αὖτις Θέλω, θέλω μεθύω. Εμῶν τε, Ἄλκυον τε, Ἄλκυον τε, ὁ λυγρὸς Ὀϊσῆς, Ταλῆς, ἡμετέρας κρητῆρας. Εὐρὺ μέθυον τῶς, Πιῶν δ' ἱερὸν οἶνον, Θέλω θέλω μεθύω, id est, Potare me thiasos, Sinis: haurire Lyas Dona & ausibus profundis. Furere hunc solo furorem. Furbat olim Orestes, Alcmao item furebat, Faterque matre caesa. Ego nemine interempto, Sed ebrius Lyao, Furere hunc solo furorem. Suprà Oda vii. libr. 2. non ego sanius Bacchabor Edonis: recepto Dulce mihi furere est amico.

BERECYNTHIAE] Phrygiæ. nam in Phrygia & Lydia tibiaram vsus primum inuentus est. Itaque etiam adhibebantur in Cæris Cybeles matris Deorum. infr. Od. x. lib. 4. Lydas appellat. *Lydarum misso carmine riuus*.

CVR PENDET TACITA] sic Sappho citharam suam appellans, hortatur, ut vocalis fiat. *ἄγχοι, δὴ γέλυ, φωνάσων ῥόοιο*, id est, age, mihi, dia lyra, vocalis fias.

PARCENTIS EGO DEXT.] ignauas & otiosas: vel parcè ministrantels.

NON HABILIS] non conueniens: quia puella.

NITIDUM] nitida & bene curata cute, vt epist. ad Albium Tibull. lib. i. *Mepinguem & mir-*
 203 *dum, &c.* vel nitidum intellige, vnguento nitentem vt sup. Od. iiii. lib. i. *Nunc decet aut curidi*
nitidum caput impedire myrto. & ita Græci *λεπρόν* sepe accipiunt. ego tamen malim hoc lo-
 co *nitidum* accipi pro eo, qui sit bene curato, & bene habito corpore, qualis est ille Delphus a-
 pud Theocr. ei. β. quem *λεπρόρ* *ῥεω* Simætha nominat, id est, *εὐπρόσ*, bene curatum, niti-
 da cute. sic Virgil. 6. Æneid. *equos nitentes* appellat. & Terent. in Eunuch. *Qui color, nitor, vesti-*
tus? qua habitudo est corporis?

TEMPESTIVA] matura, viri potens.

CHLOË] quidam libri veteres habent *Rhoda*.

LENTVS] languidus: qui me languore afficit. sic sup. Od. xiii. lib. i. *Quam lentus penitus*
macerer ignibus.

TORRET] sic Catull. ad Manl. de Venere: *Satis, & in quo me torruerit genere.* & suprà Od.
 ix. eiusd. *Me torret facie mutua, &c.* & infr. Od. i. lib. 4. *Si torrere iecur quam idoneum.*

A D P Y R R H V M.

Od. 20.

A R G V M E N T V M.

Pyrhum moriet, tam periculosum esse illi, Nearchum adolescentem à
 puella quæ eum deperit, conari abstrahere, quàm lænæ catulos au-
 ferre. Pyrrhum raptori, puellam lænæ, Nearchum (de quo ceu præ-
 da certatur) lænæ catulo comparat.

Non vides, quanto moueas periculo
 Pyrrhe, Getula catulos lænæ?
 Dura post paullo fugies * inaudax.

Prælia raptor:

Cum per obstanteis innenum cateruas
ibit, insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi prada cedat.

Maior, an illi.

Interim dum tu celereis sagittas
*Promis, * hac dentis acuit timendos:*
** Arbitrè pugna posuisse nudo*

Sub pede palmam.

Fertur, & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
** Raptus ab Ida.*

NON VIDES] *ἀνταρ* est. Non vides (inquit) quanto periculo amanti puellæ forme-
 sum adolescentem adimas? Profectò tu, qui puerum ei eripuisti, cum illa Nearchum suum abs-
 te reperet, bellumque tibi ob eam causam inferet, non audebis cum ea proelium inire: sed te
 statim in fugam coniicies, victumque fatebere. amantem mulierem, cum lænæ: adolescen-
 tem amatum, cum catulis comparat. Est autem hæc Oda *ἀνταρτικὴ*, hoc est, ad dissuadendum,
 & deterrendum comparata.

GETVLAE CATVLOS LÆENAE] suprà Od. xiii. lib. i. *tigris sit aspera, Getulius &c. leo.*
 Virg. lib. 5. Æneid. *tergum Getuli immane leonis.*

MOVRAS] loco moueas, auferas, rapias. mox enim raptorem appellat.

POST PAVLLO] quidam libri veteres habent, *post paulum*. sic Sat. 2. lib. i. vb: libri vulgati
 habent,

habent, illam possit paullo: sed pluvius, si exierit vis, &c. omnes ferè libri manuscripti habent, *possit paulum.*

INAVDAX] non audax, ignavus, timidus: vox à nemine alio, quod sciam, usurpata.

RAPTOR] Tu Pyrrhe, qui carulos suos leznæ rapias, seu rapueris.

CUM PER OBSTANTEIS IVVEN. CAT.] *ὅτε δὲ ἰμῖλα, ἰουχρὸν ὁμῖλα.*

GRANDE CERTAMEN] magnum certamen erit inter vos, vter vestrum superior sit futurus, i. vter Nearchus sit potiturus.

INTERIM DVM TV] interea dum tu sagittas expedis, quas in eam mittas: illa tamquam leznæ, dentibus acuit, quibus te discerpat, ac laceret.

HÆC DENT. ACVIT TIM.] videtur manere in translatione, seu potius similitudine. hanc enim feminam cum leznæ comparavit, cui eripiuntur sui caruli. sed tamen acuerè dentibus magis videtur apris convenire, qui sunt è genere *χαυλιόδοντων*, id est, eorum animalium, quibus dentes sunt exserti, quam leonibus, qui sunt de genere *καρχαρόδοντων*, id est, ferratos dentibus habentium. Adiuvat me Homerus, qui *ἰλ. λ. περὶ σπικυὲν* ostendit, apros dentibus acuerè solere, eo loco, ubi Vlysses à Troianis circumventum, cum apro comparat, quem canes, & venatores insequuntur. sic Hom. *Ὡς δ' ὅτε κλέσσειν ἀμφὶ κούρην, Ἰνέλοιοι τ' αἰχνοὶ Ζόοντες, ὀδὲ τ' οἷσι βαθείης ἐν ξυλόχοιο θήρην ἀλκήν ὀδόντων μὲν γρημυγῆσι θήνουν*, &c. i. Quemadmodum cum circum aprum canes & iuvenes vegeti, & viuidi concitantur: ille autem prodit ex siluestri & dumoso loco, albam dentem acutus inter flexibiles malas, &c. Sic & Cornificius libr. 4. rhetor. ad Herenn. *Quod si istum iudices, sestrum sententiam liberaueritis, statim sicut è cauea leo emissus, aut alia aliqua terribilissima bestia soluta ex carcere, solus abit & vagabitur in foro, acutus dentibus in cuiusque fortunam, in omnium amicos & inimicos, &c.*

ARBITER PVGNÆ, &c.] ille autem Nearchus tanquam pugne arbiter, & iudex, victoriam pedibus supposuisse dicitur, vel pugne euentum expectans, vel declarans in sua potestate esse situm, vtri potius victoriam gratificetur, atque adiudicet. *Ponere autem sub pede, seu sub pedibus* dicuntur, qui domuerunt, qui sunt superiores, qui habent in potestate: quale est illud Lucretij lib. 1. *Quare religio pedibus subiecta vicissim Obteritur: nos exaquat victoria calo.* Titus Livius lib. 34. annalium *Argos & Lacedæmonem duos clarissimos Græcorum, lumina quondam Græcia, sub pedibus suis relinquemus?* Virg. *Æneid. lib. 7. quorumque à stirpe nepotes Omnia sub pedibus, quæ sol & iramque recurrens Aspicit Oceanum, vertique, regique videbunt.*

ODORATIS] vel rosa, vel alio suavis odoris flore, vt Od. x. libr. 2. *& rosa Canor odoratis capillis, Dum licet.* *Odoratus* autem participium est sine origine verbi: de quo genere supra ad Od. xi. lib. 1.

QUALIS AVT NIREVS] omnium Græcorum, Achille excepto, pulcherrimus, vtaut Hom. *ἰλ. β. Νηρόες, ὅς ἐστι καλὸς ἀνὴρ ἀπὸ ἱλίου ἡλθι, τὸν ἀπὸ δῶν Δαναῶν μετ' ἀμύμονα Παλλοῖον*, id est, Nireus, qui vir pulcherrimus ad bellum Troianum venit aliorum Troianorum, post strenum Achillem. Od. 15. epod. *Formæque vincas Nireæ.*

AVT AQVOSA RAPTVS] Ganymedes. Virgil. libr. 1. *Æneid. rapti Ganymedis honores:* aquosam autem Idam vocat Hom. exemplo, qui *πιδνόςω* nominat, quasi *πιδνόςωτος*, id est, fontibus abundantem. Hom. *ἰλ. λ. Ἰδης ἐν ἡερὺσι καὶ ἡρὶ καὶ πιδνόςωτος*: i. in verticibus seu cacuminibus Idæ aquez & fontibus circumfluentis sedebat.

AD AMPHORAM.

Od. 21.

ARGVMENTVM.

Ex qua se in Coruini gratiam vinum vetustum prompturum ostendit, & occasione oblata vini laudes commemorat.

O Natam tecum Consule Manlio,
Seu tu querelas, sine geris iocos,
Senex iam, & insanos amores,
Seu faciem pia testa somnum:

H

* *Quocunque lectum nomine Massicum.*

Servas, moneri digna bene die:

Descende, Cornino iubente,

Promere languidiora vina.

Non ille, quanquam Socraticis madet:

Sermonibus, te negliget horridus:

Narratur & prisca Catonis

Sapemero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admones:*

Plerumque duro: tu sapientium.

Curas, & arcanum iocoso.

Consilium retegis Lyao:

Tu spem reducis mentibus anxii:

Vireisque, & addis cornua pauperi

Post te, neque iratos trementi:

Regum apices, neque militum arma.

Te, Liber, & si lata aderit Venus

Segnesque nodum soluere Gratia,

** Vinaq; producent lucerna,*

Dum rediens fugat astra Phœbus.

CONSULE MANLIO] L. Manlio Torquato, L. Aurelio Cotta coff. Hi P. Sylla, & P. Autronius, qui erant designati, ambitus à se accusatis, & convictis, consules in eorum locum facti sunt, beneficio legis, sic Od. 13. epod. *Tu Vinea Torquato mone Consule pressa meo.* Sed quòd ad Cottam attinet, vel ei duo nomina gentilia fuerunt, vt Aurelius, & Aurunculeius diceretur, quod absurdum dictum est: vel Cottarum alij Aurelij fuerunt, alij Aurunculeij: vel mendose dicuntur Cottæ Aurelij & omnes sunt Aurunculeij. Nam perspicue Cæsar libr. 5. de bello Gallico L. Cottam Aurunculeium appellat. Altera dubitatio mihi ex eodem nomine oritur, quam obrem Iulia, quæ nubit Manlio apud Catullum, dicitur Aurunculeia. sic enim legendum in illo epithalamio Iulix & Manlij *Flere desine: non tibi Aurunculeia periculum est; Ne qua femina pulchrior Clarum ab Oceano diem Videris venientem.*

SEV. TV. QÆR. SIVE GERM.] nullum (opinor) vinum est, in quo ea propriè vis sit innata, vt vel querelas, vel iocos, vel amores, vel somnum afferat: verum, vt Oda superiore, ex Athenæo ostendimus, quædam sunt necessitatis pocula, quædam Veneris & amoris, quædam rixæ & pugnx, quædam somni. Præterea constat, vinum, cum varia sint hominum ingenia, ad illam varietatem commutari & accommodari. verbi gratia, si quis iracundus natura paullo largius bibat, iracundiam suam statim in promptu habet, ac declarat: si quis stibidinofus & voluptuosus libidine inflammatur: & ita de ceteris sentiendum: vide annot. ad Sat. 4. lib. 1. ibi, *Cœdita cum Verax aperit praeordia Liber.*

SEV. FACILEM, &c.] somni epithetum apud Hœr. non cuiuslibet, sed quieti, levis, placidi, & tranquilli. Sunt enim nonnulli turbidi, turbulenti, graues, implacidi, & concitati. sic Od. 13. lib. 1. *Pellente lasciuos amores, Canities facilemque somnum.*

QVOCVMQVE LECT. NOM.] paullo ante dixit, le, & hanc testam, eiusdem esse ætatis, iisdemq; consensat: nunc hoc præterea, cuiuscumque consulis nomen testa præ se ferat, dignam esse, quæ suo loco moueatur læto aliquo die. vsus est autem verbo *menendi* & Od. 13. epod. *Tu Vinea Torquato mone Consule pressa meo.* inscribebantur autem consulum nomina in testis, seu amphoris, seu cadis, ad norandam vini ætatem.

MASSICVM] vinum Campanum, quod in Massicis montibus nascitur. supra Od. 1. lib. 1. *Est quinec veteris pocula Massici, &c.*

DESCENDE] ex verbo descendendi intelligere licet, solitos esse veteres vasa vinaria in apothecis editionibus locare. quod declarat & locus Od. 18. huius libri. *Parca derigere horreo Cessantem Bibuli consulis amphoram.* & Od. 12. lib. 1. *Nas di petrus onyx eliciet, cadum: Qui nunc Sulpicii accubat horreo: fortasse vt fumum biberent, seu fumosa fierent.*

PROMERE] vel descendendo promere, id est, vt ex te promas, vel iubente promere; id est, iubente Cor-

de eo gustarit, tanto illi plureis bonas spes præbet, tanto plus virium ad gloriam & existimationem suppeditat. ad extremum igitur omni orationis licentia ac libertate, quasi sapiens sit, omniæque confidentia, atque audacia completur, ita ut quidvis strenuè atque impigrè & dicat pariter, & agat. Aristophan. *ἰππεύς. Ὀρές, ὅταν πίνασιν ἀφ' ἡμῶν, τί τι Πλατύνει, εὐπείδιον, καὶ τι δίκαιος, Εὐδαίμωνόςιν, ἀφιλάσι τὰς φίλους.* id est, Videtur, cum bibunt homines, tunc diuites sunt, rem suam bene gerunt, superiores è iudiciis discedunt, beati & fortunati sunt, amicis suis sunt utiles.

ET ADDIS CORN. PAVP.] id est, pauperem efficis audacem, & pugnacem, & certandi cupidum. Cornua Baccho affingi notum est: qua de resuprà diximus ad Odam 19. lib. 2. ibi, *αυτοῦ corna decorum.*

TREMENTI] cum tremore timenti, ut infra Od. 27. eiusd. lib. *παλλεύει*, positum pro cum pallore extimuit. & *scateniem Belluis pōtum, mediaeque fraudois Palluit andax.* & pauca pro cum pauore timeat. Od. 5. lib. 4. *Quis Parthum paueat?*

REGVM APICES] id est, Regum maiestatem, potentiam, fastigium sup. Od. 35. lib. 1. *hinc apicem rapax Fortuna cum fridore acuto Sustulit, &c.* iratos autem regum apices dixit pro, regum iratorum apices, per hypallagen. *Apex* (inquit Festus) *qui est, sacerdotum insigne, dictum est ab eo, quod comprehendere vinculo antiqui, apere dicebant, &c.* Ab hoc apice dictum id, quod eminet.

SEGNEŒQUE NOD. SOL. GRAT.] id est, quæ non facile concordiam dissoluant: quæ utque adeo arctis, & firmis vinculis inter se coniunctæ sunt, ut ægrè dissideant, aut distrahantur. *segni solvere* autem genus est loquendi Græcum, ut annor. ad Od. 8. libr. 4. Servius ad locum illum Virg. lib. 1. *Æneid. at memor ille Matris Acidalia,* notat, Gratiarum iccirco connexas, & colligatas fingi, ac pingi, quia insolubilibus esse decet. quod spectauit Hor. (inquit) cum dixit, *Segniæque nodum solvere Gratia.*

VIVAEQUE PROD. LVC.] id est, totam noctem bibetur, & Veneri indulgebatur. tota nocte in vino, & hilaritate consumeretur. sic suprà Od. 8. huius libri, & *Vigilans lucernæ Perfer in dardem.* ad quem locum annotauimus, Romanos illos vetères, atque etiam Græcos, cenas suas totam noctem producere solitos esse. crebra certe lucernarum, & lychnorum apud scriptores, cum de cenis loquuntur, mentio satis declarat, eos noctu cenare consuevisse. suprà idem Horatius significans multum interesse inter arma, & conuiuia, sic loquitur, *Vino & lucernis Assiduæ acinaces Immane quantum discrepat.* M. Tull. pro Cælio, *Quam volent in conuiuio facere & dicere, nonnumquam etiam ad vinum disertis sint: alia foris est, alia triclinij: alia subfelliorum ratio, alia lectorum. non idem iudicium, commissatorumque conspectus. lux denique alia solis, & lychnorum.*

VIVAEQUE] accensæ, ardentes, non exstinctæ, ignem enim viuere & mori dicimus, ut animantem quendam. notauimus ad Lucrerium: ibi, & *viuant labentes æthere ignes.* lib. 1.

I N D I A N A M.

Od. 22.

A R G V M E N T V M.

Dianæ consecrat pinum villæ suæ propinquam, & quotannis verris immolati sanguine arborem hanc aspersurum se vouet.

MOntium custos, nemorūq; virgo,
Quæ laboranteis utero puellas
Ter vocata audis, adimisq; letho.

Dina triformis:

* Imminens villa tua pinus esto:
Quam per exactos ego lasus annos,
Verris obliquum meditantis ictum,
Sanguine donem.

Mon-

*Lucina dolentibus Iuno dicta puerperis: Tu potens Trinia, & nosho es Dicta lumine luno. Placatus in Truculento, date mihi huc ligna, atque ignem in aras, &c. Venerer Lucinam deam. Vario li. 4. de lingua Latina. qua id eo videtur à Latinis Iuno Lucina dicta, vel quod terram sit phyci dicunt, inuas, & lucet: vel quod ab luce eius, qua quis conceptus est, & inuuiat, donec menfibus actus produxit in lucem. Facta igitur à lunando, & luce Iuno Lucina: à quo persistentes eam inuocant. Luna enim nascentium dux, &c. sic Horat. Od. 5. epod. Per liberos te, si vocata partum Lucina veris affuit. Dionys. Halicarn. lib. 2. εὐλαϊκῶς Ρωμαῖσι καλεῖται Ἥγετο φασφάρον. Iuthyiam appellant Romani Iunonem luciferam. I hecocritus ἡγετομ Πιλιε. Εὐλαϊκῶς ἀνοῦζον, id est, solentem zonam appellat. Εἴη γὰρ εὐλαϊκῶς ἐβόηται λυαῖον Ἀπὸ γῆρας θνητῶν βέλταρον δὲ ἐδιδίκατον. Ἡ δὲ οὐ διδρυσίον παρέρται. id est, hic enim Iithyiam inclamauit, quæ zonam soluit, Antigonz filia doloribus partus grauius affecta. Illa autem ei praestit futura, & apud eam permansura adstabat. Virgil. etiam ad equa transfert Georg. 3. *Ætas Lucinam, iussusque patris Hymenaeos Desinit ante decem: post quattuor incipit annos.* Oppian. lib. 1. partus dolores omnibus animantibus acerbos, & molestos esse significans, sic ait, *Ὅς ἐν τῇ δὲ λυαῖα, ἰδὲ ἰχθύας ποίειν ὠπαισεν, ἰδὲ ἄλγος μὲν ὕπνου ἰσχυροῖσι γυναικῶν Ἀλγος, παντὶ δ' αἰὲς ἰ παρὴρ εὐλαϊκῶς.* i. Quam non facilem ortum, seu nascendi rationem ne piscibus quidem fata tribuerunt! neq; terrestribus solum feminis dolores incidunt, omni autem in loco graues sunt Iithyia: Cur eadem genetalis dicatur, ex iis, quæ supra exposita sunt, intelligere licet: qua de re tamen non nihil dicemus ad carmen illud seculari, quod est post epod.*

DIVA TRIFORMIS [τρίμορφος. Athenæus lib. 7. ait Apollodorum scribere in libris de Diis, triglam Hecatæ immolari propter communitatem, & conjunctionem nominis. Deam enim esse triformem. sic Athen. Ἀπολλώδωρος ἐν τοῖς περὶ θεῶν, τῇ Εὐκλῆ φησὶ θεῶν δαυαίαν εἶναι τὸν ἐν τριμορφῶς οἰκιστήν. τρίμορφος γὰρ ἡ θεὸς. citat & Chariclidæ cuiusdam versum: *Δίανον Ἐκτομ ὀφει. τρίμορφος τριμορφῶν, τρίγλωσ καλὸν ὀφει.* id est, ὁ regina Hecate, triuia, triformis, triplicem vultum, seu personam gerens, quæ triglis mulceris. iccirco autem triformem appellari dicunt alij, quod eadem sit Diana, & Lucina, & Hecate, seu Proserpina. Virg. *Æneid. 4. Tergeminamque Hecatē, tria virginis ora Diana.* eandem Triuiam appellat Ennius vel quod in triuio ponitur, vel quod in cælo tribus viis mouetur, in altitudinem, latitudinem, & longitudinem. Seruius ad illum Virg. locum, *numero deus impare gaudet.* Pharmaceutr. notat, *Dianam dici præter triplicem eius potestatem.* hæcenus Seru. Triplicem autem potestatem intelligit, in cælo, in terris, sub terris, seu apud inferos. Quidam tradiderunt, Dianam fingi solitam specie humana, equina, canina atque iccirco triformem dictam. Alij quia luna, quæ Diana est, modò sit ἀμφιερῆς, id est, gibbosa, seu gibbera, seu μὲν οὐδὲς, modò, διχόμορος, i. dimidiata: modò plena.

IMMINENS VILLÆ TUA P.] i. pinus, quæ villæ meæ imminet, tua esto. his verbis hanc pinum Dianæ consecrat.

EXACTOS [confectos *per exactos annos*, id est, quotannis.

OBLIQUVM MEDITANTIS [qui dum cæditur, conetur morsione obliqua eum, à quo cadatur, malè multare: vel qui videatur se ad obliquas morsiones assuefacere, & exercere. hæc enim vis est verbi *meditandi* propria, quod à Græco μελετᾶν tractum est.

AD PHIDILEM.

Od. 23.

ARGVMENTVM.

Suadens, vt deos puris manibus, & conscientia bene actæ vitæ colat.

Cælo supinas stuleris manus
Nascente luna, rustica Phidile:
Si ture placaris, & horna
Fruge Lareis, anidâque porca:
Nec pestilentem sentiet Africum
Facunda viuis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumi

*Pami-

* *Pomifero graue tempus anno.*
Nam, quæ nivalis pascitur Albedo*
** Denota, quercus inter, & ilices:*
Aur crescit Albanis in herbis
Vilima, pomifionum secureis
Cernice tinguer, te nihil astinet
Tentare mixta cade bidentium.
Parnos coronantem marina*
Rore deos fragilia, myrto.
** Immunis aram si tetigit manus:*
Non sumus nosa blandior hostia,
Mollibit auersos Penates
Farre pio, & saliente mica.

CARLO SYFINAS] notat interpretes Hom. ad illum versum, *Id. d. 9. Αὐτοὶ δ' ἱπποῖσιν, θύουσιν ἃ χεῖρες αὐτῶν*, id est, *gentes autem precari sunt, & ad deos manus sustulerunt*, folitos esse heroes manibus in cælum sublatis Iouem, ceterosque deos cælestes precari marinos, ad mare porrectis: manes, & inferos, terra percussa. Primi motus exempla sunt hæc Virg. *Æn. 1. Ingemit, & duplicem sedens ad sidera palmas, Talia voce refert.* Idem secundo *Æneid. Sustulit exans simul clios ad sidera palmas.* Idem *Æneid. 3. Tenditque supinas Ad cælum cuni voce manus.* & quarto, *Multa Iovem manibus supplices orasse supinus.* Lucretius libro quinto, *& pandere palmas Ante Deum detubra.* Sallust. coniur. Catil. *manus supplices ad cælum tendere, miserari parnos liberos, rogare Deos.* Hom. *Id. d. 1. Εὐχεται χεῖρ ἱπποῖσιν, οἷς ὕμνον ἀντίπρην*, id est, precabatur manus portans argens ad cælum stellatum. Apollon. libr. 1. *ἄν. αἰ ἃ γυναικὶς Ποσειδά μὲν ἀντιπρηνὲς αἰθρῆς χεῖρες ἀνέγει Εὐχόμεναι πόσι τοῖσιν ὅμοις*, id est, mulieres autem valde multum ad deos immortalis in cælum manus sustulerunt, orantes ut iucundum reditum darent. præ læticia manus ad cælum tollit ille apud Hor. Sat. 5. lib. 2. *domos o beas, Ad cælum manibus sublatis, discitis fruge.* Secundi hoc nunc mihi exemplum succurrit. Virg. *Æneid. 4. Νειπάλαμος πόσι tendens ἑρῆσque Εὐανθῆσιν* *Fudissetque procer, diuisisque in vota vocasset: Dñ, quibus imperium petebat.* Postremi sunt hæc. Eurip. *Ιουδ. Ω χθονὶς θιο, σὶ στυγὲν καὶ ἰμοῖ, ὅς μορος, οἷμας ἀγνοεῖς ἱερῶν, τὴν χροῖσθι θρησκὴν καὶ τὴν*, id est, ὁ inferi, seu terrestres dij: seruare filium meum, qui solus ædium mearum ancora Thraciam niuosam tenet. ad quem locum vetus interpretes *ἀνδρῶν* notat, historionē, cum hæc verba loqueretur, terram pedib. pulsasse. Idē Orest. *πότις, πότις νῆς, ἑρῆσθις*, *τὴν πολυτίμη β, οἷ, Εὐανθῆσιν*, id est, veneranda veneranda nox, quæ somnum largitis laboriosis mortalibus: Ex Erebo prodi. Hom. *Id. d. 1. Ποσειδὲς ἔ γυναικὶ πολὺ φοβεῖται χροῖσιν ἀλάτῃ* *Κυκλάδων ἀδῖν*, *ἔστωκεν Πηρεὶ φθῖνον*, id est, sæpe autem etiam terram multa alimenti genera hominibus præbentem manibus pulsabat. Plutonem inuocans: & laudabilem Proserpinam, idem & cūm mortuos appellabant. M. Tull. Tusc. 2. *Tum Cleantes, cūm pede terram percussisset, dorsum veni Epigonis diuise ferunt.* *Audisne hæc, Amphiaras, sub terram abdisi? Zenonem significabat, à quo illum degenerare dolebat.*

AVSTICA PHIDILE] libri aliquot veteres habent, *rustica Phillide*. ego nihil muto: quamquam legendum potius fortasse est *Phidale*, ut intelligamus, significari nomine ipso puellam quandam rusticam, parcam & à sumtu abhorrentem.

HORNA FRUGE] hornotina: huius anni. Od. 2. epod. *Et horna dulci vino promens dolio.* M. Tull. Verr. de anticactis. *frumentum hornotinum.* Propert. libr. 4. *Illa dies horis cadem domumque aperit.*

AVTPOYX PORCA] cur Latibus porcam, seu porcūm veteres immolarent, annotatum est supra ad illum locum, & porro bimastri. Od. 17. eiusd. libri.

STERILEM RVBIGINEM] Virgilius Georg. 1. *malam vocat. Max & frumentis labor additum, & malaculos Effert rubigo.* a speram appellat Ovidius.

POMIFERO GRAVE TEMP. ANNO] autumnum significat, quem pomiferum item appellat Od. 7. libr. 4. *simul Pomifer autumnus fruges effuderit.* & Od. 2. libr. epod. sic dicitur *Vet. cum decorem mitibus pomis caput Autumnus arboribus.* grane autem tempus hoc loco dicitur, quia pestilens, & insatubre, ut Sary. 7. libr. 2. *Autumnusque gravis Libitina questus a oerba.* *Φθινόπωρον* vocant Græci. ordo est: aut dulces alumni graue tempus non sentiant anno pomifero, id est, anni parte pomifera, nempe autumnus.

deinde sequitur: illi serò cum muneribus non corrumpantur, haec omnia contemunt. Sic & Xenophon. ἀπὸ μὲν αὖ θυσίας ὅσων μικραὶ ἀπὸ μικρῶν, ἔδην ἡγάτο μεῖναι δὲ τῶν ἀπὸ πολλῶν ἔμεγαλιν πολλὰ ἔμεγαλα θύοντων. ὥτι γὰρ τοῖς θεοῖς, ἰφθιμῶς ἔχον, εἰ ταῖς μεγάλας θυσίας μέλλοι, ἢ ταῖς μικραῖς ἔχον. πολλὰ αὖτε γὰρ αὐτοῖς (ὁ πλεονῶν μῶλλον, ἢ τὸ πλεονῶν ἔχον) αἰνῶν κταρομένηα. Οὐτ' αὖ τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ ἀξίον εἶναι ζῆν, εἰ (ὁ πλεονῶν) πονηρῶν μῶλλον ἢ κταρομένηα τοῖς θεοῖς, ἢ (ὁ πλεονῶν) ζῆν. ἀλλ' αὖτε τοῖς θεοῖς ταῖς πλεονῶν δὲ τοῖς θεοῖς ταῖς πλεονῶν ἡμῶν μέλα χαίρειν, id est, cum autem sacrificaret parua de paruis, nihilo se detriore condicione esse putabat is, qui de multis ac magnis multa, & magna immolant. Nam neque Diis honestum fore, si magni sacrificiū magis delectarentur, quam paruum: sapenūtero enim ea, quae ab improbis proficiantur, gratiora eis futura, quam quae a bonis: neque hominibus uitam optabilem, aut uitalem futuram, si, quae ab improbis donentur, diis sint gratiora, quam, quae a probis. quin existimabat deos immortales hominum pietum cultu, & muneribus magnopere delectari. Iterum Plato in Euthyphrone ait: dona nostra (dona autem, quae Diis ab hominibus dari debent, sunt ἡμῶν, μέγας, καλός, i. honos, decus, gratia) ait igitur Plato dona nostra Diis nihil prodesse.

AVERSOS PENATES] Od. xi. epod. Preces & aversum ad Iovem.

FARRE PIO ET S. M.] ad hunc locum pertinent, quae scribuntur à Philostrato de Pythagora initio libri i. de vita Apollonij, memoriz esse proditum, Pythagoram aras sanguine non aspersisse, sed tus, & placentam, & hymnos diis immortalibus, & similia. diis solum sacrificare. quibus cum congruunt illa M. Tullij libr. 3. de nat. deorum. Quamquam Pythagoras cum in geometria quiddam novi inuenisset, musis bouem immolasse dicitur. Sed id quidem non credo: quoniam ille ne Apollini quidem Delio hostiam immolare voluit, ne aram sanguine aspergeret. [Sed quod ad far pium attinet, hoc pontificale est, & ad sacrificiorum Romanorum consuetudinem referendum est: quod indicat & Arnobius lib. 7. aduersus gentem his verbis, neque ipse Romulus, aut religionibus artifex in cōmunicandis Numa, tus aut esse sciuit, aut nasci: ut pium far monstrat, quo peragi mos fuit sacrificiorum solemnium munia: & Seru. ad illum locum Virg. Aen. xi. Dant fruges manibus salas, & tempora ferro Summa notant pecudum, &c. Fruges salas (inquit) far & sal: quibus rebus & cultri aspergebantur, & victimz. Erant autem probationes, utrum esset animal aptum sacrificio, &c.

SALIENTE MICA] i. mica salis. Tibull. lib. 3. eleg. 4. At natum in curas hominum genus, omnia nostri Farre pio placent, & saliente sale. Idem lib. 4. ad Messal. Paruaque caelestem placavit mica. Catull. Non est in tanto corpore mica salis.

IN AVAROS.

Od. 24.

ARGVMENTVM

In avaros inuehitur, qui domos domibus subinde addunt, in ipso etiam mari aedificantes: cum tamen nulla aedificia necessitate mortis eos liberare possint. Scythas, qui plaustris domos suas trahāt, & in commune agros colant, feliciores esse ait. Quinetiam eam morum corruptelam & peccandi licentiam apud hos esse negat, quae sit apud Romanos. Ad haec autem mala extirpanda, vnā cum praua illa augendi opes cupiditate, disciplina asperiore opus esse dicit.

* **I** Ntactis opulentiore
Thesaurus Arabum, & diuitis India,

* CEMENTIS licet occupes
Tyrrhenum omne tuum, & mare Apulicum:

Si figit* adamantinos
Summis verticibus dirae necessitas
Clauos: non animum meum,

211

Non mortis laqueis* expedit caput.
 Campestres melius Scythæ,
 Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos,
 Vivunt & rigidi Geta:
 * Immetata quibus iugera libera.
 Fruges, & Cereem ferunt:
 Nec cultura placet longior annua:
 * Defunctumque laboribus
 Aequali recreat sorte vicarium.
 Illic matre carentibus.
 Præsignis mulier temperat* innocens:
 Nec dotata* regit virum.
 Coniux: nec nitido fudit adultero.
 Dos est magna parentium.
 Virtus, & metuens alacrima viri
 Certo fœdore castitas.
 Et peccare nefas, aut* pretium est mori.
 O, quisquis volet impias
 Cedeis, & rabiem tollere cinicam:
 Si queret pater urbium.
 Subscribitatuis, indomitam audeat
 Refrenare licentiam.
 * Clarus post genitis, quatinus, heu nefas,
 Virtutem incolumem odimus.
 Sublatam ex oculis querimus invidi:
 Quid tristes querimonia,
 Si non supplicio culpa reciditur?
 Quid leges sine moribus
 Vana proficiunt, si neque feruidis
 Pars inclusa caloribus.
 Mundi, nec Borea finitimum latus,
 Duratæq, solo niues
 Mercatorem abigunt? horrida callidi
 * Vincunt æquora navita.
 Magnum pauperies* opprobrium iubet
 Quidvis & facere, & pati:
 Virtutisque viam deserit ardua,
 Vel nos in Capitolium,
 Quo clamor vocat, & turba fauentium:
 Vel nos in mare proximum.
 Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
 Summi materiam mali,
 Mutamus. scelerum si bene pœnitet:
 Eradenda Cupidinis
 Præi sunt elementa: & tenera nimis
 Mentes asperioribus
 Formanda studiis. * nescit equo rudis

Hæc.

*Flarere ingenuum puer:
Venariq; timet, ludere doctior,
Seu Graco iubeas, trocho,
Seu malis vetita legibus alea-
Cum periura patrii fides
Consortem socinum fallat, & hospitum:
Indignos pecuniam
Hereds properet: scilicet improba
Crescunt diuitia, tamen
* Curta nescio quid semper abest rei.*

INTACTIS OPVL. THES. ARAB.] suprà Od. 29. lib. 1. *Beatis Arabum Gazas* dixit, & se-
cunda epist. ad Mæcen. lib. 1. *Diuitias Arabum*. Intactos autem thesauros intellige dictos esse,
quia nondum Roman. arma fenserant. sic Propert. *India quin Auguste tuo das colla triumpho:*
Et domus intacta tetremis Arabia.

CAEMENTIS] lapidibus cæsis, vt sup. Od. 1. huius lib. *huc frequens Camenta demittit redētor*.
MARE APVLLICVM] sic reperi scriptum in duob. libr. Vatic. & item Faern. Torn. in codice
Donati autem *Pomicum* erat recenti manu scriptum, & in litura. Iam, quod ad syllabas attinet,
simile est illud Od. 4. huius lib. *Altricus extra limen Apullia.*

ADAMANTINOS, &c.] solidissimos, firmissimos, quos sup. Od. 35. lib. 1. *clauos trabas-*
lois dixit, hic nominat adamantinos. vtrobique enim vim & firmitatem, & pæne dicam æterni-
tatem necessitatis significat. Plato quidem lib. de rep. decimo *ἀδμαντίνως*, id est, adamantinè;
vsurpat pro eo, quod est *ἰχυρὸς* & *ἀμειψιπύς*, his verbis, *ἀδμαντίνως* (inquit) *δὲ τὸ πῶτερον τῶν δέ-*
ξαι ἔχοντα εἰς ἄδην ἵκαν. Neque temerè porro, neque ineptè adamantini clauī *τῇ ἀνέλκῃ*, id est, ne-
cessitati, quæ eadem ferè est hoc loco, atque *εἰμαρμένη*, tribuuntur. Significatur enim fati, mor-
tisque necessitas immutabilis, & vis inuicta. Pindarus autem cūm de alia necessitate loquatur,
ita quærit ex musa: *Quod periculum Argonautas solidis ex adamante clauis victos ad nauig-*
andum impulit? sic Pindar. *τίς κινδυνὸς κερπτιοῖς ἀδύμαντος δῆσον ἄλοις*; id est, quod periculum
solidissimis ac durissimis. vide annot. ad Od. 3. & 35. lib. 1.

DIRA] infesta, tristis, horribilis: vt & alibi.

NON MORTIS LAQ. EXP.] *expedies*, id est, explicabis, extricabis. sunt enim hī laquei *ἀ-*
φύλο, & *ἀδίκησις*, id est, inexplicabiles, & quos effugere nemo queat. Homer. tantam vim Par-
cæ esse dicit, vt ne Dī quidem ab eo, qui sibi sit carus, mortem propulsare possint, vbi eum Par-
cæ se mel compenderit. Verba Homerī sunt hæc, *ὀδυσ. γ. Αἴδ' ἥ τι θνήσκει μὲν ὀυβίην, εἰ δὲ θνή-*
σῃ καὶ φίλον ἀνδρὶ δαίμωνται ἀλαλκίδην ἔκ ποτ' αἰεὶ δὴ Μοῖρ' ὀλοή κ' ὀφίλησι *ῥαηλαγέος θυνέπει*. id est,
At profectò mortem, omnibus æquè infestam, ne dī quidē ab homine amico arcere possunt,
vbi eum Parca mortis longum somnum dantis comprehenderit.

CAMPEST. MEL. SCYTHAE] suprà Od. 35. lib. 1. *profugos* appellauit. Strabo *ἀμφοίκον*, id
est, in plaustris habitanteis, tamquam in domibus.

RIGIDI GETAE] cur rigidi? an quod sunt cælibes, & *ἀνέικοι*, id est, sine foco & familia? an
quod *ἄδικοι*, id est, carentes rebus ad victum paratis, & congestis, seu vitæ cultu vtentes tenuissi-
mo, parcissimo, ac durissimo? quæ etiam de Scythiis tradita sunt: ob idque *ἄδικοι* appellantur ab
Homero. Quin eisdem *ἰππομελγῶν* appellant tum alij Græci poetæ, tum in primis Homerus
id est, equorum emulatores. Dionys. Alex. *ἔστι μελίσχωνοί τε, & ἀνέικοι ἰππομελγῶν*. Homerus
ἰλιδ. β. αὐτὸς ὃ πάλιν ἔπειν' ὄσσε φαιεὶν Νόσφιν' ἰφ' ἰππὶ πύλῃ, ἰ γῆρ' αἰὲν κερτορῆδρος αἰὼς Μύσων ἀ-
μολγῶν, ἣ δ' αἰὼν ἰππομελγῶν Γλαυκῶφάων. *ἰδίων τι, διαγοσάτων ἀνδρῶν*, id est, ipse autē [Iupi-
ter] reflexit oculos lucidos longè ab vrbe Troia ad terram Thracum in studio equoium assidue
perscrutantium respiciens, & Mylorum comminus pugnannum, & admirabiliū Scytharum e-
quas mulgentium, & hæc potantium, in diem viuentium, rebûsque ad victum tantè paratis ca-
rentium, hominum iustissimorum. Ex quibus verbis cognoscere licet, per hippemolgos, id
est, equarum emulatores, Scythas, & populos illos ompeis esse intelligēdōs, qui ab occalu, ma-
ri Sarmatico, & Gothico: ab ortu, palude Mæotide & Tanai, & Ponto Euxino: à meridie, Æ-
tio, & Danubio: à Septentrione, hyperboreis gentibus, & Rhipæis montibus continentur. hæc
Rur nriam adiuvat Herodotus. qui in Melpomene narrat, Scythas equas mulgere, & lac earum
vasis exceptum potare: id quod testatur & Strabo lib. 7.

IMMETATA QVIBVS] quorum agri, nullis cum limitibus sint inter se separati, aut distincti, sed communes, etiam fruges efferunt liberas & communes. *immetata* autem iugera accipe, nullis metis, id est, terminis distincta, vel nullis decempedis *dimensa*, aut descripta. lege quæ suprà notauimus ad illum locum, *nulla decempedis Metata, &c.* Od. 15. lib. 2.

NEC CVLTURA PLACET, &c.] nemo vnus per omnem vitam in eodem agro colendo versatur: sed alij ad certum numerum descripi ac distributi vnum annum agrum colunt: anno subsequente succedunt his alij ad eundem numerum: quiescunt ij, qui superiore anno coluerant, & ita deinceps. Atque hanc sententiam declarant ea verba, quæ statim sequuntur: *Defuncti animæque laboribus Æquali recreat sorte vicarius*, id est, eum, qui in labore annum versatus est, labore defunctus est, vicarius, qui eius locum, vicemque subit, reficit ac recreat æquali sorte, id est, dat illi sui reficiendi facultatem, æquali sorte, i. dat illi sui reficiendi facultatem, æquali ægri colendi, laborisque perferendi condicione vicissim accepta. Sic Cæsar de Sueuis lib. 4. de bello Gall. *Hi centum pagos habere dicuntur, ex quibus quotannis singula millia armorum bellandi causa suis ex finibus educunt. Reliqui, qui domi manserint, se, atque illos alunt. Hi rursus annuam post in armis sunt: illi domi remanent. Sic neque agri cultura, neque ratio, atque usus belli intermittitur.*

TEMPERAT] nouerca manus abstinet à priuignis: priuignis parcat, neque eis insidias comparat, vllamve perniciem molitur, vt solent noueræ. sic loquitur & Virg. Georg. 1. *Iam sibi sum curus male temperat vnda carinis.* & M. Tull. Verr. 4. siue accusation. libr. 2. *non solum sociis in eo bello consuluit. Serumetiam superatis hostibus temperauit,* ibidem: *si cuiquam denique Silla in re ququam temperauerit, sit ei vos quoque temperetis.* Idem lib. 1. *Te putet quisquam cum ab Italia freto disunctus esses, sociis temperasse?* Sallust. coniur. Catil. *Quippe secunda res sapientum animos fatigant: nedum illi corruptis moribus, victoria temperarent.* hic enim hunc locum emendauimus, cum in omnibus libris vulgatis corruptè legatur *temperarent.* emendauimus & locum apud Cæsar. lib. 4. de bell. Gall. ibidem corruptum, *neque sibi homines feroces ac barbaros temperaturos existimabat, quin, &c.* vbi vulgò legitur *obtemperaturos.*

TEMPERAT INNOCENS] id est, temperando priuignis est innocens: vel in eo se innocentem præstat, quòd temperat, vt diximus ad Od. 8. huius libri.

NEC DOTATA REGIT VIRVM] regit virum, id est, imperat viro, domina est viri: vt suprà Od. 9. *Me nunc Thressa Chloë regit.* Aristoteles lib. 8. de moribus, viri & vxoris societatem scribit esse Aristocraticam, id est, ei reip. formæ similem, in qua præstantiores & meliores, & optimates imperant. iccirco virum præesse debere, cum vxori virtute præster. Sed interdum (inquit) imperant mulieres, nempe eæ, ad quas amplæ venerunt hereditates, & bene dotatæ. *οἱ πρῶτοι ἀρχοῦσι καὶ ἡγεμονεύουσιν ἐν τοῖς οἴκοις.* Sic Plaut. in Asinaria: *argentum accipi: dote imperium veni.*

NEC NITIDO FIDIT ADVLTERO] nitido, vel comto, & benè curato: vel vnguentis delibuto, vt annot. ad Ode 19. huius libr. & alibi. vel vt epistol. 7. libr. 1. *ex nido fit rusticus, atque sulcos, & vineta crepat mera.*

ADVLTERO] amatori, vt sup. Od. 33. lib. 1. vel propriè accipe.

DOS EST MAGNA P. VIRT.] Querebaturiam suæ aetate Theognis, non spectari in vxore querenda genus, & parentum virtutem, sed pecuniam, his verbis: *Κόρη, ἔτι πῶς Εὐρύκλειας καὶ Ἰὺς βέλεται ἐξ ἀγαθῶν θύσσειν; γῆμα δ' ἔτι κενὸν ἔχει οὐ μὲν δαίμων Ἐδδαὶς ἰδὼν, ἢ οἱ χεῖρ' ἔχοντα πρὸς αὐτὴν δίδω.* quorum versuum hæc ferè sententia est: *Arietes quidem, & asinos, & equos generosos querimus, & vult vnusquisque, equas si quas habet, aut alias famulas, a maribus generosis iniri, & grauidas ferri: puellam autem virrosam, & virrosi filiam vir bonas vxorem ducere nō magnopere dubitat, si modo magnam pecunia vim in dote afferat.* Magnam igitur habet dotem sponsa, ait Horat. quæ honesto loco nata est, quæque ab alio viro abhorret. Non admodum dissimile est huic Horatiano, Plautinum illud in Amph. *Non ego illam mihi dotem duco esse, quæ dos dicitur: sed pudicitiam & pudorem, & sedatum Cupidinem, Deum metum, parentum amorem, & cognatum concordiam.* Priscianus libr. 7. hunc locum profert ostendens, parentum æquè, ac parentum vltimum esse. idemque locum quendam ex M. Tull. Verr. 7. producit. metuere autem alterum virum, nihil aliud est, quàm *φυλάττειν*, id est, vitare, & fugere: ab alio viro tangi nolle, vt annot. ad Od. 2. lib. 2.

ET PECCARE NEFAS, AVT PRETIVM] id est, aut non putant illorum matronæ sibi licere matrimonij castitatem, fidemque violare: aut si violant, extremo supplicio afficiuntur. sic infrà Od. 4. lib. 4. *Culpam pena premit comes.*

AVT PRETIVM EST MORI] id est, aut merces est peccati mors. sic vsurpat vocem *pretium*, epist. 16. lib. 1. *Nec fursum feci, nec fugi, si mihi daret Scruus: habes pretium: loris non vteris, aio.*

O, QVIBVS

O, QVISQVIS VOLET] significat, ex peccandi licentia, & impunitate ex deis, bellâque civilia manare: quæ mala qui tollere velit, parensque patriæ appellari cupiat, eum oportere seuerissimis legibus latis maleficia coercere, & comprimere: in eos autem, qui leges neglexerint, acerrime animaduerrere. Placet autem mihi magnopere ea scriptura, quam in duodecim libris manuſc. reperi. *Cadois & rabiem, &c.* vbi vulgati habent, aut *rabiem*.

SI QVAERET PATER] quidam lib. veteres habent, si quærit p. vrb. *pater vrbium* autem tale est, vt si diceret, parens patriæ.

REFRENARE] comprimere. sic dixit *in iucere frena licentia*. Od. 15. li. 4. quem locum, quem admodum emendauerimus, videto suo loco.

CLARVS PÔST GENITIS] clarus futurus posteris: immortalem nominis sui gloriam posteris traditurus. sic quidem habent nostri libri ferè omnes: Sed quidam aiunt se reperiſſe in vno item manuſc. *Carum*. quam scripturam probò. & ita cum iis, quæ antecedunt, aptè hærebunt quæ sequuntur, *quatinus odimus virt. incol.*

QVATINVS, HËV NEFAS, VIRT. &c.] *quatinus*. legendum, non *quatenus*. & ita codic. Færn. & vnus Vatic. & aliquot alij. Præterea sic legendum esse docent veteres grammatici. in his Festus. Pendent autem hæc ex iis, quæ proximè antecedunt, rationemq; continent, quam obrem dixerit, eum, qui res illas gesserit, clarum: seu carum fore non apud suæ ætatis homines, seu apud posteros, hoc modo. quoniam (inquit) virtutem incolumem odimus, id est, eorum virtutem, qui viui sunt, & incolumes: virorum autem virtute præstantium mortuorum desiderio afficimur. sed nomen *inuidi* non videtur suo loco esse positum: debuitque poni statim post verbum *odimus*. est enim inuidi præstanteis & excellenteis viros odisse mortuos desiderare non item. vt epist. ad August. lib. 2. *diram qui contudit hydræ*. Notâque fatali portenta labore subegit. Comperit inuidiam supremo sine domari. Virt enim fulgore suo, qui prægrauat artus infra se positas, &c. sic Paterculus. *naturaliter audita visis laudamus libetis, & præsentia inuidia, præterita veneratione prosequimur: & hæc nos obrui, illis instrui credimus.*

VIRTUTEM INCOLVM. ODIM. SVBL. EX OC.] Non solum hoc de virtute, sed & de omni- 214
nibus aliis bonis verè dici potest, tum denique nos intelligere quæ sunt bona, cum quæ erant in nostra potestate, quibûsque frui poteramus, ea amisimus: neque hoc solum ad inuidiam, sed etiam ad alia animi vitia pertinet. Plautus Capt. *Tum denique homines nostra intelligimus bona*. Cum, quæ in potestate habuimus, ea amisimus. Sophocl. Aiace. *Oi çai kyçi çrri mouci t' açaçei xepoi Exotis çorçionon ççinçis çn ççadç*. id est, Mali bonum in manibus habentes, illud ignorant: vbi amisierunt, tum cognoscunt. Hanc eandem sententiam copiose tractat Cic. oratione post reditum ad Quirit. non longè à princip.

QVID TRIST. QVERIM. SI NON. &c.] non est satis bonas leges ferri, sed oportet præterea pœnas legib. constitutas de improbis sumi. Leges enim sine moribus nihil prosunt reip. Et quemadmodum præclare dictum est *ex malis moribus bonas leges natas esse*: ita bonis legibus hoc propositum esse debet, vt ciues bene sint morati: quem finem si lex non assequatur, inutilis & otiosa futura est. licet & aliter explicare, vt iam dicam.

QVID LEGES SINE MORIB. VANAE PROF.] licet etiam hunc locum sic explicare, vt per se intelligatur, non vt è superioribus duobus versibus pendeat: hoc modo: *Quid leges sine moribus vanae proficiunt?* Non satis est hominum peccata metu pœnæ coercere, quod facit lex: sed etiam oportet ciueis à pueris bene institui, atque ad virtutem informari: quo facto, pauci erunt improbi, & scelerati: & ita pœnis à lege constitutis facillè continebuntur. contra si nulla erit disciplina ciuium, omnes erunt iniusti, libidinosi, scelerati, impij, cum alij tales euaserint natura, alij mala consuetudine naturæ bonitatem corruperint: quæ vitia funditus tollere lex non potest, quantumuis graueis atque acerbis pœnas improbis infligat.

SI NEQVE FERVIDIS, &c.] declarat quis sint perdit, & corrupti mores: nempe immensum pecuniæ studium, & avaritia, paupertatis pudor & timor: cupiditates, & similes animorum pestes. ex hoc fonte omnia reip. mala manarunt. pendunt autem hæc ab iis, quæ proximè antecedunt, hoc modo: Quid leges proficiunt sine moribus, verbi gratia, si neq; ea mundi pars, quæ immoderatis torretur caloribus, neque eæ, quæ frigore obriguerunt, mercatorem deterrent, quo minus pecuniam quærat, & rem in dies magis ac magis amplifcet? Has mûdi parteis partim propter immoderatum ardorem (vt existimarunt antiqui) partim propter nimia frigora inhabitabileis, commemorat, & aliis locis, vt annot. ad Od. 22. lib. 1. Cum his autem congruunt illa ex epist. 1. lib. 1. *Impiger extremos curris mercator ad Indos Per mare pauperium fugiens, &c.*

MAGNUM PAUPERIES OPPR.] i. quæ habetur turpis & probroſa, maxime avaris, qualis inducitur Staberius ille, Sat. 3. lib. 2. *qui quo ad dixit, credidit ingens Pauperiem vitium*. Ita-que Eurip. in Med. *Πῖπτος φάγ' αὖτ' ἴσ' οὐκ ἔστι φίλος*, id est, Fugit omnis amicus longè amicum

pauperem. At Demost. in orat. *ὅτι πενία, ait neq. cum, qui paupertatem alteri maledicti: Iso*
co obiiat, sana mente esse: neque cum, qui eò, quod diuitiis circumfluat, sese effertat insolent-
ter. ἰσὺ γὰρ ὅτι πένος ἀποπληκίζῃ, τοῦ ἰσχυρὸν ἰσχυρῶμαι, ὅτι πένος ἐν ἀφθονίᾳ, ἐπὶ τῷ στερῇ. & i-
 tem Hesiod. his verbis: *Μηδὲ ποτὶ ἐλαδὶ φίλῳ πένιῳ θυμὸν φέρῃς αὐτῷ. Τίτλα δ' ἴν, ἡμετέρων δὲ-*
σι αὖν ἰόντων. id est, ne vmquam paupertatem vitæ corrupticem cuiquam maledicti loco obii-
 cere audeto, cum sit deorum donum. Vide annot. ad illum locum Satyr. 3. libr. 2. *credidit ingens*
Pauperiem vitium.

IVBET QUIDVIS ET FACERE, ET PATI] *Accepisti. lib. 1. Impiger extremos currim mer-*
cator ad Indos Per mare, &c. & Sat. 4. lib. 1. Hic mutat mercem surgente a sole ad eum, quo Vespertina
repet regio: quin per mala praeceps Fertur, & i pulvis collectus turbine.

VIRTUTISQUE VIAM DES. ARD.] si legeremus *arduum*, magis concineret cum He-
 siodo, cuius versus illi notissimi sunt: *Τὴν δ' ἀρετὴν ἰδὼν τῶν θεῶν παροῖσι ἔθικον ἀνθρώπων: κα-*
κὸς δ' ἐσθλὸς αἶψα ἐν αὐτῷ, &c. id est, *Virtutem voluere dū sudore parati, Longa autem est ad*
eam via, & ardua, & aspera faxis. Sed cum omnes codices veteres hanc lectionem compro-
 bent: nihil mirandum esse puto. Cur autem virtutem arduam appellat? an quod homines, cla-
 ros, admirabileis, & praestantibus, & deorum simileis efficiat? an quod difficilis est, & sine mul-
 to labore ad eam perueniri non potest? quam sententiam profecto altera lectio magis expri-
 meret.

VEL NOS IN CAPITOLIVM, &c.] vel in Capitolium, aurum omnium malorum mate-
 riam, deferamus, quemadmodum censet populus & multitudo: vel in mare proximum proi-
 ciamus. Sed quærat aliquis, quorsum hic Capitolij mentio fiat. dicebat German. Valens, spe-
 ctaffe Horatium illa tempora; quibus matronæ Romanæ rep. in summum discrimen adducta,
 mundum omnem suum muliebrem in Capitolium comportassent, atque ad usum, sumtusque
 belli contulissent. Ego existimabam respexisse potius ad morem veterum & Græcorum, & Ro-
 manorum: qui pecuniam in fanis & templis deponere, & sacro quasi commendare solebant,
 idque maxime cum rebus timerent, aut diffiderent suis, ut testatur M. Tull. lib. 2. de legibus, v-
 bi loquitur de sacrilegij pœna, quo loco narrat, Clisthenem quendam, Atheniensem, civem es-
 255 gregium, cum rebus timeret suis, Iunoni Samiæ filiarum deis credidisse. Si igitur suadet hoc
 loco Horatius, ut aurum & pecunia deferatur in Capitolium, si quis fortè pecuniam magni fa-
 ciendam existimat, quod facit vulgus: aut potius in mare proiciatur, quod philosophis magis
 probatur. Licet etiam dicere, velle Horatium, aurum in Capitolium portari, vel ad ornatum
 templi, vel ut sit donum Ioui Capitolino consecratum, seu *ἀνδραγαθόν*.

QVO CLAMOR VOCAT, &c.] id est, secunda populi voluntate, seu approbante populo:
 vel quod multæ populus, quam in mari proiciat.

AURVM ET INVTILE] rectè inutile, si materia est mali. Nam ut præclare disputat Xe-
 nophon. Oeconom. *χρηματία*, id est, pecuniæ ab utendo dictæ, non sunt *χρηματία* ei, qui pecuniis
 nesciat uti, & multo minus ei, qui ex iis detrimentum capiat.

ERADENDA CUPIDINIS, &c.] si verè nos scelerum pœnitet, funditus tollenda, & radicitus
 extirpanda sunt vitioſæ cupiditatis primordia. Cupido pro cupiditate, masculini generis est a-
 pud hunc scriptorem, ut suprà notatum est ad Od. 16. lib. 1.

ET TENERAE NIMIS MENTES] educationem, & exercitationē significat, quæ duo ma-
 guam vim habent in utramque partem. sic suprà Ode 2. huius lib. *Angustam amici pauperiem*
patri Robustus acrimilia puer Condiscat, &c.

NESCIT EQVO RVDIS] pueri ingenui discunt potius trocho Græcoludere, aut alea, quàm
 equitare, aut venari. hære in equo dixit & M. Tull. in orat. pro Deiot.

VEN: QVE. TIMET] *φυλάττειται*, non vult, ut alibi admonuimus. Venatio autem *Romanis*
solemne viri opus & ile fama, Vitaque & membris, ut ait epist. 18. lib. 1.

SEV GRAECO IVBEAS TR.] trochi nomen, & ludus ipse Græca sunt Itaque fortasse me-
 lius sentiunt qui Sat. 2. lib. 2. Græcari interpretantur, *trocho & discoludere*, quàm qui *potare*. sic
 Hor. *vel si Romana fatigat Militia assuetum gracari, &c.*

TROCHO] vide annotat. ad epistol. de arte poetica. ibi, *Indo & sine pile, discitve trochi &ve*
quiescit.

SEV MALIS VET. LEGIB. ALEA] fortasse lege Cornelia, & lege Titia, quæ commemo-
 rantur à Martino iuriconsulto libr. 5. regularum: & exstat hoc caput libr. 11. l. 1. inde & iuris ci-
 uilis, titulo de aleatoribus.

CVM PER IVRA PATRIS FIDES, &c.] cum pater (inquit) in rebus contrahendis fidem
 iurisiurandi religione obstricta non seruet, sed sociū fallat, & hospitem, omnēq. suum studium
 eò conferat, ut ci obheredē indignū locupletet: evenit scilicet, ut diuitiarū aceruus amplifcetur:
 semper

Temper aliquid desit tamen. Simile est illud sup. Od. 16. huius lib. *Crescentem sequitur curaque pecuniam, Maiorumque fames.*

INDIGNOQUE PECUNIAM HER. PROPERET] verbum properandi cum accusandi casu coniunxit, ut suprà Od. 7. lib. 2. *quis vdo Deproperare apio coronas, &c.* Sic Virg. lib. 9. *Æneid. pulchr. am properet per vulnere mortem.* Hic igitur properet heredi pecuniam, interpretor, citò & propere heredem locupletare studeat.

SCILICET IMPROBÆ] *improba* ab effectu, quia improbos efficiunt, ut sup. Od. 4. lib. 2. *Pallida mors, vel improbè & summo studio, & magno labore coaceruat.*

A D B A C C H V M.

Od. 25.

A R G V M E N T V M.

Se Bacchi instinctu, afflatuque concitatum, noua quædam & inaudita de Augusto dicturum.

Q Vo me, Bacche, rapis tui
Plenum? qua in nemora, aut quas agor in specus
Velox mente noua? quibus
Antris, egregij Caesaris audiar
Æternum modistans decus
* Stellis inferere, & concilio Iouis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. * non secus in iugis
* Ex somnis stupet Enias,
Hebrum præsificiens, & niue candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. * ut mihi denio.
Rupeis, & vacuum nemus
Mirari libet? o Naiadum potens,
Baccharumq; valentium
Proceras manibus * vertere fraxinos:
Nil paruum, aut humili modo:
Nil mortale loquar. dulce * periculum est,
O Lanæ, * sequi deum
Cingentem viridi tempora pampino.

QVO ME BACCHE RAP. TUI PLEN.] significat, se Bacchi numine afflatum, & mentis concitatum, Augusti laudes canere, nouoque carminis genere celebrare velle, nempe lyrico: 216 quod gloriatur à se primo Latinorum poetarum institutum, ac vulgatum.

AUT QVOS AGOR IN SPECVS] sic legi malo, ut reperi scriptum in tribus cod. antiquis, quam ut in aliis, & quos ag. in sp. quamquam ne illam quidem improbo.

VELOX] *velox*, celer, expeditus.

MENTE NOVA] mente, quam mihi Bacchus innotauit, & diuino quodam instinctu concepit. mente non mea, sed diuina.

QVIBVS ANTRIS] in quibus antris: in quibus locorum solitudinibus: quibus in locis secretis ac remotis, &c. Od. 4. huius lib. *Finire quarentem Labores Pieria vacratu antro.* epist. 2. lib. 2. *Scriptorum charum omnis amat nemus, & fugit Urbs, Rite cliens Bacchi, &c.* & epistol. ad Pison. *secreta petis loca.*

STELLIS INSERERE] in calum vocare, ut loquitur Catullus, i. immortalitati commendare & consecrare: immortalibus laudibus afficere.

DICAM INSIGNE, &c.] non dicā res communis, vulgareis, obsoletas, & omnium sermone

vsurpatas: sed insignis, nouas, & à nemine vsque adhuc cantatas, neque tractatas. sicepist. ad Mæcenatem tertia libri primi. *Inuat immemorata ferentem Ingeniū oculisque legi, manibusque teneri.*

NON SÆCVS, &c.] sic concitari solent Thyades, seu Mænades, seu Euiades, seu Bassarides, vt ego nunc mente concitata, & commota, seror ad Augusti laudes meo carmine prædicandas.

EX SOMNIS] expectata, sic cod. Faërn. Vrf. Don. Torn. tres Vatic. sed ad marg. lib. Faërn. a scriptum erat *In somnis*.

HEBRVM] Thraciæ fluuium. epist. 16. lib. 1. *Fons etiam riuo dare nomen idoneus, Et nec Frigidior Thraciam, nec purior ambiat Hebrum.* quem hiemis fodalem appellat Od. 25. lib. 1.

NIVE CANDIDAM] sic supr. Od. 9. lib. 1. *niue candidam Soraæ:* vbi diximus Soraæ montem esse in Sabinis, cū sit in Faliscis potius, vt apparet ex Plinio.

THRACEN] Θρηάκι alibi Thraciam, vt epist. ad Iul. Flor. lib. 1. *Thraciæ vos, Hebrusque nivalis Compede vincit.* vide supr. annotat. Od. 16. lib. 2. *Otiū bello furiosa Thracæ,* &c. sed cur niue candidam: quia regio est frigidissima, & ideo habetur ventorum ἰπασίαι, seu officina, vt diximus ad illum locum, *Thracia bacchante magis,* &c. Od. 25. lib. 1.

AC FEDE BARB. LVSTR.] quam barbari, nempe Thraces peragunt, & incolunt.

RHODOPEN.] Thraciæ montem. Virgil. Sileno. *Nectantur Rhodope miratur, & Ismarus Orphea.*

VT MIHI DEVIO] mihi vago, erranti, vias inusitatas, atque à nemine tritas indaganti. *Et liber, &c.* id est, quā liber, &c. significat autem se versus lyricos primū protulisse Latinorum, igitur hoc loco valet quā: vel quomodo, vt sit admirantis. quale est illud Virg. *Et perq̃, Et me malus abstulit error:* quod ex Theocrito expressum est in Amarillide. *Ἐξ ἰδίου, ὅς ἱμαρ, ὅς τις βαδὺν ἀμαρτῆμα;* id est, vbi vidit, vt insanit: vt in altum desiliit amorem, sic iterum Hor. Od. 2. epod. *Vt gaudet insitima decerpere pyra:* & epist. ad Mæc. 3. lib. 1. *Et mihi sape Bilem, sape locum Vestri mouere tumultus:* Ripas autem habent nonnulli libri manuſcr.

VACVVM NEMVS.] ἀλυσίμαχος. epist. ad Mæcen. 3. lib. 1. *Libera per vacuum posui Vestigia princeps.*

Ô NAIADVM POTENS] ô Bacche Naiadum, & Baccharum domine, sic Od. 3. lib. 1. *Sic te diua potens Cypri.* Naiades sunt Nymphæ, vt sup. diximus lib. 1.

VERTERE] euertere. Virg. *Æn. 1. Tyrias quæ dexteret arcem.*

DVLCE PERIC. EST. Ô LENAEE] periculofum illud quidem est, ô Bacche, profiteri se aliquid magnum, nouum, immortale, & elato quodam, & grandi modo dicturum: sed tamen dulce est id facere Deo illo ducente, instigante, atque impellente, qui capiti vel suo, vel eorum, quos caros habeat, viridem pampinum circumdat. *Lenæus* dictus est Bacchus *Διὸς ἑλπίων*, id est, à Lenæis Bacchi diebus festis. *Λύκειος* autem fortasse *Διὸς ἑλπίων*, id est, à torculari. Virgilius Georg. 2. *Huc pater ô Lenæi Geni.* idem dictus *Λύκος*, quod animos curis astricte soluat. Hor. Od. 9. lib. epod. *Curam, metumque Caesaris rerum inuauit Dulcis Lyæo soluere.* Liber autem cur nominetur, nemini obſcurum est. *Thyonæus* à Thyone Bacchi matre, quæ alio nomine Semele appellatur. Od. 17. lib. 1. *nec Semeleius Cum Matre confundet Thyonem Prelia.* *Enim* à voce Bacchantium *ἐνοῖ*, vt diximus ad Od. 18. lib. 1. *Bassaræus* *Διὸς ἑλπίων*, *Βασα* *δ* *ε* *γ* *ς* autem aiunt fuisse calceos quosdam, quibus utebantur mulieres illæ bacchantes, à quibus Bassarides etiam dictæ. alij *Βασα* *δ* *ε* *γ* *ς* vestimenti genus fuisse putant, quo eadem amictæ bacchanalia agitabant. sup. Od. 18. lib. 1. *Candidæ Bassaræu. Dionysus*, quasi è Ioue natus, & in Nyſa monte Thraciæ, seu, vt alij, Indiæ educatus: vel à Ioue, & Nyſa eius nutrice appellatus. quāquam Plato in Cratylo, hoc *ἐτυμολογῶν* affert *ὁ Διόνυσος ἐκ τῆς ἀνδρὸς τῆς αἰνῆς*, id est, Dionysus dictus esse videri possit, qui dat vinum, quod Græci dicūt *οἶνος*. *Dithyrambus* autem vel ab antro quodam *διθύρῳ*, id est, quod duas ianuas haberet: vel ex eo, quod Bacchus bis natus, & è duabus quodammodo ianuis egressus sit. Sed de Dithyrambo, vide quæ annotauimus ad Od. 1. lib. 1. *Epaminus*, vel à strepitu tympanorum, & voce mulierum bacchantium, & Satyrorum, & Silenorum, 217 & ceterorum Bacchi comitum: vel à tonitru, & ignis, fulminisque, quo Semele deſlagantem tonitru, fremitu, ac fragore. *Βρίμης* enim fremere est, & *Βρίμης* fremitus.

CINGENTEM VIRIDI TEMPORA PAMP.] cingentem tempora vel sibi, vel aliis, quos ornare instituerit: vel & sibi & suis. Od. 8. lib. 4. de Libero. *Ornatum viridi tempora pampino.*

Od. 16.

A R G V M E N T V M.

Sotam senem factum rebus amatoriis minùs aptum esse.

Vixi puellis nuper idoneum,
 Et militavi non sine gloria:
 Nunc arma, defunctumq; bello
 Barbition hic paries habebit:
 Laenum marina* qui Veneris laterum
 Custodis hic, hic ponite lucida
 Ennalia, & velleis, & arcus
 Oppositis foribus minaceis.
 O, quæ beatam diua teus Cyprum, &
 Nemphim carentem Sythonia nino,
 Regina, *sublimi flagello
 Tange Chloën semel, arroganter.

VIXI PUELL. NUPER IDON.] cum efflorescente ætate integra, & ad amores accommodata: qualis est adolescentium ætas, & vigorum usque ad annum quadragessimum: tum vixi puellisonus: tum me decebat puellas colere, atque amare. Erat enim spes amoris mutui: neq; puellæ tali ætate amatores aspernantur.

ET MILITAVI] amavi, amoris operam dedi. Od. 1. lib. 4. *Et centum puer artium Latè signa feret militia tua.*

NUNC ARMA] quia dixerat, se militavisse, perfans in translatione ais nunc sese arma amatoria Veneri consecrare velle. arma autem amatorum hæc sunt, funalia ad nocturnas ambulationes, & comissiones, versus lyrici, citharæ, vectes, & arcus ad foreis & fenestras effringendas. sic Delphis ille apud Theocr. *φάρμακός τε*. dicitur Simæthæ, à qua fuerat arcessitus, se, si sibi non parvisset eius fores, & si exclusus esset, lampades & secureis in eius domum illaturum fuisse. Theocriti verba sunt hæc: *Καὶ μὲν εἰ μὴ π' ἰδὲ γὰρ, ἴδ' ἔς φῶλα, &c. Εἰδ' ἀνὰ μὲν πόρτι, & ἀπὸ τοῦ χαλκῷ. Πάύτος δὲ παλὴς, δὲ λαμπρὸς ὡς ἰσὺς ἰσὺς.* & Thrafo apud Terent. in Eunuch, ædeis Thaidis expugnaturus, Donacem quendam iubet cum vecti in medium agmen prodire. Neq; enim (ut vulgò putant) vectibus claudebantur fores, sed effringebantur potiùs: muri, statuer, ædificia subruiebantur. quemadmodum fugiui illi, Verris iussu, duce Timarchide (ut scribit M. Tull. orat. in Verrem de signis) signum Herculis, quod erat in templo Agrigentino, subiectis vectibus commovere, & labefactare conatur. Lucit. lib. 29. apud Non. *Vecte atque ancipiti ferro effringam cardines.* Tercirco eorum, qui parietes perfodiunt, vita, vecticularia appellatur à Catone, quod vecte parietes effringant: & Græci parietum perfossoribus, quos illi *διχαίριον* nominant, vecteis tribuunt.

DEFUNCTUM QVE BELLO] defunctus realiqua dicitur, qui ea usus est, quamdiu debuit, aut quamdiu licuit, vti autem iam desit: & defunctus munere, qui munus susceptum, aut receptum administruit: & defunctus opere, qui opus absoluit: & defunctus periculo, qui periculo, in quo versabatur, liberatus est. Ex his nata sunt illa genera loquendi, defungi vita, defungi temporibus. Horat. epist. ad August. lib. 2. *& nisi quæ terris semora, suisque Temporibus defuncta vides, suspensis, & odit.* & Od. 13. huius libri. *Defunctumque laboribus Æquali recreat sorte vitæ rino.*

LAEVUM MAR. QVI VEN. LATVS CVST.] id est, paries læuo Veneris lateri proximus, dexteris, qui statuum ore aduerso intuentur.

MARINAE] eodem epitheto usus est & Od. 11. lib. 4. *Qui dies mensem Veneris marina Findis Aprilem.* quamobrem autem Venerem marinam dicat, omnibus notum est: idq; declarat vocabuli notatio. *αφροί* enim spuma maris est: ex qua facit eam natam Hesiod. in Theog. cui Platon in Crat. non putat quicquam contrà dici æquum esse, his verbis, *αφροί γὰρ Ἀφροδίτης, ἀφ' ἧς ἡ Παιδὴ ἀνέπλετο, ἀλλὰ συζυγίῃ, ὅτι ἀφ' ἧς τῶν ὅσων ἀφροδίτη ἐκείνη. id est, d. Ve vere autem non est æquum Hesiodo aduersari aut reclamare, sed potiùs ei assentiendum est, propterea quod ex spuma maris nata sit, iccirco Aphroditem esse appellant.*

K

TENES] *αἰετὸς καὶ αἰετὺς*, ut *Dina potens Cypri*, sic supra Od. 4. huius libri de Apolline, *quæ Lycia tenet Dumetæ*. alij annotant, *tenes* hoc loco idem valere, quod Græcum *αἰετὸς ἵσταναι*. Libri aliquot veteres habent, *regis*.

SITHONIA NIVE] Thracia: Sithonij enim sunt Thraces, ut supr. Ode 18. lib. 1. *Sithonius mare leues Enim*.

SUBLIMI FLAGELLO] sublato flagello, ut gravior sit plaga.

TANGE] feri, percutere, ut fit *ἰατρίῳ*.

SEMER] *ἄσπερος*: vel dic proprie *semel*, ut illa, quæ numquam vim tuam sentit, aliquando & semel sentiat, definatque tantum sibi arrogare, & se tam superbam ac ferocem quam amanteis præbere.

A D G A L A T E A M N A V I G A T V R A M.

Od. 27.

A R G V M E N T V M.

Deterret eam præcipuè exemplo Europæ.

I Mpios parra recinentis onem
Ducas, & pragnans canis, aut ab agro
Rana decurrens lupa Lanuino,
Fataque vulpus.
Rumpat & serpens iter institutum,
* Si per obliquum similis sagitta
Terruit mannos. ego * cui timebo
Prouidus ausper?
Antè quàm stant eis repetat paludes
* Imbrium * diuina aus imminutum:
* Oscanem cornum prece suscitabo
Solis ab ortu.
* Sis licet felix, ubicumq; manis,
Et melior nostri Galatæa vinas:
Tèq; nec laeta vetat ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. ego, quid sit ater
Adria, noni finis: & quid albius
* Peccet Iapex.
* Hostium uxores, pueriq; cacos
Sentiant motus orientis Hadis, &
Equoris nigri fremitum, & trementis
Verbere ripas.
Sic & Europe nimenum dolose
* Credidit tauri latui: & scatentem
Belluis pontum, * mediâq; fraudeis
Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &

Debi-

Debita nymphis opifex corona,
Nocte sublustri, nihil astra prater,
Vidit, &undas.

Qua simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: pater ô relictum.
Filia nomen, pietasq; * dixit
Vicit furor.

Vnde? quo veni? lenis una mors est
Virginum culpa. * vigilansne ploro
Turpe * commissum? an vitii carentem.
Ludit imago

Vana: qua porta fugiens eburna
Sonnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit: an recenteis
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc inuencum,
Dedat irata. lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri.

* Impudens liqui patrios Penateis:
Impudens Orcum moror. O, deorum.
Si quis hac audis: utinam inter errem.
Nuda leones.

Ante quam turpis macies decentelo
Occupet malas, teneraq; succus
Defluas * prae, speciosa quero
Pascere tigreis.

Vilis Europa pater urget absens:
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum Zona bene te secuta
* Ladere collum.

Sine torques, & acuta letho
Saxa delectant: age, te procella
(rede veloci: nisi herile manus
Carpere * pensum.

Regius sanguis, dominaq; tradi
Barbara pellex. aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remisso
Filius arcu.

Mox * ubi tu sit satis: abstineo,
Dixit, irarum, calidaeq; rixa:
Cum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua tauri.

* Vxor inuisi Iouis esse nescis?
Miseri singultus: bene ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
* Nomina ducet.

219 IMPROS PARRAS RECINENTIS, &c.] hoc sentit Horatius. Impiis obiciantur huiusmodi omina, auspicia, ostenta, quæ eos ab instituto itinere reuocent, ac deterreant, id est mala: tibi autem nihil tale metuendum est. Ego enim data operâ auspiciū feci, vt scirem, ecquid tibi ista nauigatio benè esset euentura. Itaque neque cornus, quem ego foliis ab ortu precibus suscitavi, neque picus, neque cornix, neque ceteræ aues alites, & oscines vetant, quominus proficiscare. quā licet tibi per auspicia, vbi cumque malis viam traducere, secundissima fortuna frui. aues mihi pro te auspiciant, addixerunt. Dij immortales iter tuum approbant. Sed vides, quanto trepider, &c. id est, sed vides anni tempus: vides tempesta: em imminet. Orionis occasus denuntiā ingentis, & horribilis fluctus. quā periculosum sit mari Adriatico nauigare. Scio, quantas procellas oriens Ausfer excitare soleat, nemo est, qui nesciat. quid multa? etiam si tibi aues omnia secunda, ac læta promittant, non debet te tamen tali anni tempore, tam infido mari committere.

PARRAS] Festus. *picus autem Martius, seroniusque & parra & in oscinibus, & in alibus habentur.* Plineius scribit lib. 18. cap. 29. auem parram Sirio oriente, ipso die non apparere, donec occidat. Parræ canum tristem, atque infelicem veteribus habitum esse credibile est, propter vocis insuauitatem, atque asperitatem. Vocem autem ei esse insuauem, declarat Ausonij versus. *Si confers fulicas cypnis, & ædona parra.*

RECINENTIS] iterum atque iterum canentis. videtur Od. 12. lib. 1. nialiam paullo sententiam. *tuus recinet iocosa Nomen imago?* & Od. prox. sequi. *Tu curua recines Lyra Latonam.* & Epist. 1. lib. 1. *hæc recinunt iuuenes dictata, sentesque.*

OMEN] omen proprie vox est hominum, quæ aliquid faciendum, aut non faciendum esse significat. M. Tull. de diuin. lib. 1. *Neque saltem deorum voces Pythagorei obseruauerunt, sed etiam hominum, quæ vocant omnia: quia maiores nostri quia valere consuebant, ideo omnia verba agenda, QUOD BONVM, FELIX, FORTVNATUMQUE SIT, præstabatur: verbi: quæ diuini, quæ publicè fierent, & fauerent linguis, imperabatur: inque scitis imperandis, & iuribus, & iurgiis se abstinerent: itaque in lustranda colonia, ab eo, qui eam deduceret, & cum imperator exercitum, censo populum lustraret, bonis nominibus, qui hostias ducerent, eligebantur: quædam in dilectum coss. obseruant, & primus miles fiat bono nomine, quæ quidem a te scis, & Consules, & Imperatores summa religione esse seruata. Prærogatiuam etiam maiores omen iustitiam commisionem esse voluerunt, &c.* Apud Hom. idus. u. omen petit Vlysses domesticum, quo exploratum habere possit, se deorum voluntate in patriam esse restitutum. petit & signum aliquod, aut portentum externum. At Iupiter eo auditu intonuit, & hoc fuit signum externum. domi autem mulier quædam ex iis, quæ triticum molebant, auditu ingenti illo exili fragore, admittit, & præne obstupescita, dicit non esse illum è nubibus Ionitiditum: sed homini alicui signum aliquod, atque ostentum prosperum datum: precaturque à Ione, vt proci eo die post: cum in ædibus Vlyssis cibum capiant: atque hoc fuit omen. verba Homeri sunt hæc: *Ζῆς παῖς, ὃς πρὶ ἡλόντι ἐπὶ παρὰ φέρωντι, ἐν ἑρῷ, ἤγχι ἐμῷ ἐς γόφυον, ἐπὶ μὲν ἐκκαλίοντι δὲ, φέρωντις μὲν φέροντο ἡρόδοτον αὐτὸν πρὶν ἑλθεῖν ἰατρεὺς δὲ τῶς ἁλὸς φασίν.* cetera, qui vult, ex Homero petat, nos locum indicauimus. Apud M. Tull. 1. lib. accus. cum Verres ex senatu rationes prætoris statim referre deberet, neque id faceret tamen, quod se quæstorem expectare, idemque Dolobellam impetrasse diceret (fuerat autem Dolabella condemnatus) sic M. Tull. itaque (inquit) omen magni patribus conscripsi, quoniam causa placuit: probauerunt. Significat autem iis verbis Ciceroni, cum Verres orationem, condemnationis ipsius omen fuisse.

DUCA] voluerat dicere, deterret, reuocet ab instituto suo: nam hanc auem habent futurum consiliorum, & incæptorum ducem, cuius vox tristis est, & infelix.

ET PRAEGN. CAN.] fixa. Festus. *Gravidæ est, quæ iam grauatæ factæ prægnans, seu, (vt alij scribunt) prægnans, velut occupata in generando, quod conceperit.*

RAVA] rai coloris, inquit Festus, appellantur, qui sunt inter flauos, & caecos, quos Plautus raiustellos appellat. Sic raiū mare apud M. Tull. lib. 4. Acad. vt præfert Nonius, id est, flauum: nempe vesperi cum à sole collucescit: lectorem admonitum velim, quamuis de integritate huius loci non dubitem: hoc nomen tamen in duobus codicibus manuscr. esse in iura, quæ ex Muius vocis ignoratione natam esse puto, cum aliqui in hanc vocem incidentes, sibi inauditam, in eius locum aliam sibi notam substituere gestirent. quod fecerūt in Cicerone, eo quem commemoravi, loco: apud quem flauum, pro raium supposuerunt.

RUMPAT ET SERBENS] serpentem rumpens, ex parte equo terrorem inferens, præsignificabat apud veteres tristem itineris euentum. huiusmodi monstis apud Terent. in Phorm. Geta nuptias ait se disturbatum, vel certe tardaturum. *Introi in edon at et alienus canis: Angus per imp. inuium dedit de regalis: Gallina cecinit, &c.*

SI PER

SE PER OBLIQUVM] id est, cum per obliquum. sic Catull. *Nam si luxerit, ad librariam currat scrimia.*

SIMILIS SAGITTAE] sagittam hoc loco non esse accipiedam pro ea sagitta, quæ arcu mittitur, sed pro ea furculi parte, quæ in vitibus contorta pangitur, admonuit me Passeratius meus: cui facile assensus sum. Est enim hæc sagitta, utpote incurua, longè serpenti similior, quàm quæ à sagittario mittitur. Plin. *Tertium genus adicellum etiam nū expeditis sine calce, propter quod sagitta vocantur, cum intorti panguntur. iidem cum recisi, nec intortis rigemmes, &c.* & paullo post, *sagittæ ferre minus stile, quoniam in transferendo facile rumpitur quod intortum fuit.*

MANNOS] equos minores Od. 4. epod. & *Appiam mannos terit.* & epist. ad Mæcen. 2. libr. 1. *Imposuit mannos.*

EGO CVI TIMEBO] codic. Rain. Cardin. & l. Vat. *quid timebo?* quæ scriptura fortasse vera est. Verumtamen nihil muto. Nam hæc lectio hoc modo defendi potest. Impios superiora illa omnia tristia auguria, monstra, ostenta, omina ducant, ego cui timebo? quasi hoc dicat: ego tibi timere non debeo, primum quia impia non es: deinde quia talia monstra consilium tuum non retardant, neque tibi tristem aut infelicem euentum significant. [Sed Ioannes Passeratius homo valde follers, & acutus: putabat hæc verba sine interrogationis nota esse legenda, hæc sententia: ego, ei, cui timebo, suscitabo oscinem coruum ab ortu antequam stansciis repetat paludes imbrum diuina ausis imminantem, &c.]

ANTEQVAM STANTEIS] i. quæ non fluunt, neque labuntur, neque currant, vt fluuij: sed stant, vt stagna, quæ propterea fortasse à stando dicta sunt, vt Festo videtur: quamquam alij à voce Græca *σταῖν*, aut à *σταῖν*.

IMPAIVM DVINA AVIS] sup. Od. 17. huius libri *aqua augur*, i. præsignificatrix, prænuntia. *ὀρνίθων* appellat Euphorion, quod mihi indicauit Germ. Valens. in epist. ad Pison. de art. Poët. *diuina futuri.*

OSCINEM CORVVM] Oscines appellantur aues, quæ cantu, seu occurrenti augurium præbent, quasi ore tangentes: vel (vt Festus) auspicium ore facientes: quales sunt coruus, cornix, noctua. M. Tull. de diuina lib. 1. *Eademque efficit in auium diuina mens, vt cum hæc, cum illuc volens alices: tum à dextra, tum à sinistra parte cantant oscines.* Titus Liu. libr. 10. *Ante consulem hæc dicentem cornus claua voce occiuit.* Apud Hom. *Ὀϊον*. Priamus Hecubam dissuadentem, ne ad Achillem eat redimendi Hectoris mortui gratia, cum diceret illum esse immitem, inexplabilem, atque infidum, quem malam appellat his verbis, *Μὰ Διὸς ὅρνις οὐ μὲν ἄριστος ἄνθρωπος πλάδ'. Tulit autem etiam ætas Homeri augures, & auspices. i. ὀϊονοτάτους.* Hom. *ὀδυς. α. Οὐδ' ἔμειν' ἔστιν, ὅς τ' ὀϊόνων ὀϊόνων εἶδος.* Nam & Ienexille Alithersa *ὀϊόν. β. ex aquilarum volatu, collarumq; & genarum laceratione, reditum Vlyssi & procorum interitum auguratur, & Priamus lib. 11. 12. quem paullo ante diximus, ab Hecuba admonitus, fouem orat, vt aquilam mittat, cuius volatu in bonam spem erectus, auspicioque secundo consilijs ad nauis Græcorum sese conferat.* Πρίμης δ' ὀϊόνων ἔχων ἄγχιος, ὅς περ αὐτῷ Φιλίππτος ὀϊόνων, & ὁ κερταὶ ἔτι μέγιστος, Διέπον, δ' ὅφρ' ἐμὲ αὐτὸς ἐν ἰσθμῷ μάλιστα νοήσας Τῶν πύλωνος ἰππίας, ἢ δ' αὖθις ἔχων πάλιν. id est, Mittito a nem oscinem, celerem nuntiam, quæ tibi auium oscinum carissima, & cuius vis est maxima, dexteram, vt ego ea conspecta, eaque consilijs eam ad nauis Græcorum celeribus equis vestorum.

CORVVM] quicquid à dextra manu. nam si à laeva crocitaret, triste esset augurium. Plaut. Aul. *Non temere est quod coruus cantat mihi nunc ab laeva manu. Simul radebat pedibus strigam, & voce crocitabat sua, &c.*

SOLIS AB ORTV] non temere hoc dicit. nam augures cælum in quattuor partibus diuidebant, & cum augurium captabant, orientem solem spectabant. vt meridies eis esset pars dextra, septentrio sinistra.

SIS LICET FELIX, &c.] nihil est (inquit Horat.) quod tibi nauigare cogitanti casum vilius aduersum minetur, aut prænuntiet: non oscinum cantus, non alitum volatus, non serpentis, aut canis prægnantis, aut lupæ grauidæ occursum iter tuum impediunt: denique per hæc omnia licet navigationem institutam suscipias, quocumque proficisci, & vbi cumque ætatem agere in animo habes, illic omnia tibi læta, ac secunda euenient: sed Orion astrum infelix, & formidolosum: maris inconstantissimi, atque infidissimi elementi, maximæque Adriatici naturæ ventis, res incertissimæ: tempestates denique impendentes te ab isto nauigandi consilio deterrere debent. *Sis licet felix*, id est, licet tibi esse felix: nihil obstat, quod minus feliciter ætatem agas, vbi cumque quod tibi vitæ reliquum est, manus traducere.

VBI CVI QVÆ MAVIS] tale fere est illud *Æneid.* quarto. *Quæ me cumque vocant portæ, &c.*

quod tali flagitio admisso maneam in vita. supra Od. 24. *Expecare nefas, aut proinus est mori.*

ORCVN MOROR.] Quoniam moraturis, qui non moritur tum, cum mori debet. Est enim quodammodo Orco in mora. nam quamvis nos omnes mori debeamus, nostraque, ut idem ait alibi non uno tamen die sumus omnes moriuri: sed alij altis vel citius, vel tardius. [Sic Terent. Heautont. *egomet conuiuias moror.*] sic iunxit hoc verbum cum acculandi casu Od. 12. lib. 1. *Urapidos morantem Fluminum lapsus.* plura exempla collegimus ad Od. 7. lib. 2.

SI QVIS HÆC AUDIS.] codex vnaus Vatic. & Torn. habent *hæc audis* in 3. persona. ut Od. 5. epod. *At o deorum quicquid in calo regis, &c.*

VTINAM INTER ERREM NVDA LEON.] vtinam errē nuda inter leones. talia aliquot loquendi genera sub vno quasi aspectu posuimus ad Od. 7. lib. 2.

TENERASQUE SVCCVS DÆFL. PÆ.] id est, & antequam ego præda leonibus, & tigribus debita, ac præne deuota, contabescam, velim integra pascere tigres, & simileis feras. legendum fortasse est *tenerasque succ.* *Deft. præda*, nisi ita dictum intelligamus, ut illud, *Corticam demouebit amphora*, Od. 8. lib. 3.

SPEC. QV. PASC. TIGR.] quero etiamnum speciosa, & dum forma integra manet, tribus elca & pabulū esse. *quæro pascere* genus loquendi Hor. vsitatum, alibi à nobis notatum.

VILIS EVROPÆ PATER VRG. ABS.] Vulgata quidem hæc est lectio: *Vilis Europe pater vrget absens*: quam si quis fortē ei, quam secutus sum, anteponeret, sic explicet. O Europa, contenta iam, & minimi pretij, posteaquam pudicitiam tuam prædidisti, pater, qui abest, adesse videtur tamen, & te vrget, tibique instare. Sed cum Europæ per ædiphongum scripturam ceperissem in vno cod. Vatic. eandemque scripturam codex Faëni, quamvis hoc loco interitum, comprobaret: putādi mihi sine arrogantiz crimine à vulgata lectione discodere licere. addesit cod. Torn. ad cuius oram hæc verba sunt ascripta. *Vilem Europam patrem dicis, quia ea relicto tauro secuta est.* solemus autem ea vilia nobis esse dicere, quæ non sunt nobis cara, & quæ contemnimus, patuisti facimus. sic M. Tull. Philipp. 12. *Vita mihi quidem minime cara est, proferam cum Dolabella fecerit, ut optata mors esset, modo sine cruciatu, & tormētū solus ratiocinor, & populo Rom. Vita esse spiritus meus non debet.* Sic igitur hunc locum explico. Pater tibi Europæ filix vilis, id est, quem tu filia præ tauro contemnistī, & pro nihilo putasti, videtur te abfens vrget, & stimulate, ut moriaris: ita me ex cruciat mei flagitij conscientia, ut quoquo tempore patrem mihi coram videar audire, quamvis absentem, qui me obiurgat, atque increperet, &c. Et sanè congruit hæc explicatio cum verbis illis superioribus, *pietas vixit furor*. idem sunt enim: pietatem in patrem, victam esse ab amore, atqueidine: & patrem ab Europa filia contemnam esse præ amare.

QVID MORI CESSAS.] putant quidam hæc esse verba patris Europam virginis. mihi cōtendere non placet. ego tamen malim hæc quoque, Europæ esse verba intelligi, ut intelligamus eam perpetuò seipsum affari.

VRGET.] codex etiam ille Vatic. habet, *vrget.*

POTES HAC AB ORNO PEND.] potes te de hac orno suspēdere. quidam per ornū, nouis malum significari putant, ut intelligamus Europam in nauī esse. sed refellit hæc opinio eum id, quod sequitur, *age, te procella Crede veloci*. Sunt autem Europæ verba à principio vsque ad extremum, ut dixi: nisi quis malit hæc à patre tanquam præsentē dici. ut Europa perturbata, & de gradu mentis deturbata hæc loquentem patrem audire sibi videatur. Iam hæc *Pendulum ab orno*, coniuncte sunt legenda, ut epist. ad Loll. 2. lib. 1. *ne fluitem dubia spe pendulum hora.*

ZONA BENE TE SEC.] quam opportūne tecum deportasti, ut ea tibi collum obstringas, animamque intercludas. erat autem verisimile, zonam virginēam, quam taurus Europæ soluiisset, ei aliud agentē extidisse.

LAEDERE COLLVM.] codex Card. Rañnutij, & vnus Vatic. & nonnulli alij manuscripti habent *elidere collum*, quæ scriptura quamquam non est mihi visa vulgare anteponecnda, *laedere collum*: non tamen videtur reiicienda aut damnanda, ut prima littera verbi *elidere*, pertinet ad verbum antecedentem, hoc modo *Zona benē te secum e. Lidere collum*.

SIVE TE RVSES. ET AC.] siue, non geminatum, annotatum ad Od. 3. libr. 1. acuta autem leto saxa dixit, quod eum, qui se ex eis præcipitem agat, celeriter exanimet, ut morbi accipi appellantur, quod celeriter tollant de medio.

AGE, TE PROC. CREDE.] id est, committe, seu per mitte te procellæ: ex has rupe te præcipitem in mare deice.

REGIVS SANGVIS.] sic Od. 2. lib. 4. *Deus Deos, Regesque canis, Deorum sanguinem & carm. seculari, Clarus Anchisæ, Ienerisque sanguis.* & de art. poet. *Vos o Pompilius sanguis.*

QVERENTI.] Europæ. hoc loco adducor, ut credam orationem esse Europæ ab initio conitiuatam ad hunc usque locum.

PERFI-

PERFIDVM RIDENS] Hellenismus, vt annot. Od. 22. lib. 1. ad illum locum, *Dulce ridentem*. Sic quidem omnes hunc locum connectunt, & explicant. Sed Passeratius, coniunctè legit *querens Perfidum*, id est, querenti taurum perfidum ac dolum: vel querenti perfidiam tauri, cui latus crediderat, cuique se vehendam tradiderat. sic locutus est Ouid. in epist. Didonis. *Non tamen Eneam quamuis malè cogites, odi, Sed queror infidum: quæst, si que peius amo.*

REMISSO] iam laxato, posteaquam Europam suis sagittis lauciarat. probabiliter autem, & ex sagittariorum more dixit, *remisso arcu*. Nam sagittarij vbi arcu vti necesse habent, eum intendunt. vbi iaculati velle desierunt, remittunt. sic suprà Od. 8. *Lum Scytha laxo meditantur arcu Cedere campis.*

ABSTINETO (DIXIT) IRARVM] etiam hoc è Græco expressum puto, ἀπὸ τῆς ὀργῆς. nam Latino more dixisset, *abstineto ab ira*. Simile est illud suprà Od. 9. lib. 2. *desine mollium Tamedum querelarum.*

CUM TIBI INVISVS LACERANDA, &c.] cum taurus is, cui te tantopere iratam esse ostendis, te reuerset: ne, quod te facturam esse minata es, eius cornua frangito, aut lacerato: sed in eum te facilem ac placatam præbeto.

VXOR INVICTI IOVIS ESSE NESCIS?] hoc quoque loquendi genus Græcum est. sic enim loquuntur illi, *οὐκ οἶδα ὅδ' ἰδὲς γυνὴ δέσμι*; Latini autem sic, te uxorem invicti Iovis esse nescis: tale est illud, *patiens vocari Caesaris Ulcor* Od. 2. lib. 1.

BENS FERRE MAGNAM] ὁ γὰρ παντὶς ἀνδρὲς φέρει δυνάμει, inquit Arist. lib. 5. polit. id est, non est cuiuslibet ferre res secundas. Quod si quis secundam fortunam consecutus aut certaminibus gloriosus, aut pecuniz magnitudine, insolentem atque odiosam petulantiam comprimere sciat, dignus sit, quem homines certatim laudibus efferant, vt ait Pindarus: cnius hæc verba sunt ἀνδ. γ. 1. 2. princip. *Εἰς ἀνδρῶν δυνάμεις ἡ σὺ δίδδεις ἀλλοις, ἡ δὲ πλεονεχία φρεσὶν αἰσὺν Κόρον, Ἀχίως δ' Ἀλκιόχους ἀντὶ μακροχρόνου.* Vtrum autem sit difficilius secundam, an aduersam fortunam moderatè & composuit ferre, non est facillè pronunciare. Aiunt quidam, quem admodum dolor interimit, voluptas autem liquefacit: sic rebus aduersis homines opprimi, eodemque ad superbiam, ferociam, ignorantiam sui perniciosam securitatem, omnem denique peccandi licentiam atque impunitatem facillimè impellere solent, dum suas fortunas, tanquam deorum, stabiles, fixas, & sempiternas fore sperant. Ita fit, vt secundis rebus elati, præ se contemnant alios, sese aliis omnibus anteponan, sua profuandant, alienis rebus manus afferant, leges negligant, sacra cum profanis misceant, omnia sua libidine meriantur: postremo suæ intemperantiæ ac temeritatis meritas pœnas luant. Contrà in rebus aduersis præcipua vis inest excitandorum ac virtutum animorum, ac uendæ fortitudinis & industriæ, comprimendæ superbiz, coërcendæ cupiditatum. Nam si quis, exempli gratia, sit inertior, ignauior, dissolutior, mollior natura, is rebus aduersis stimulatus, atque exulscitatus, omnem continuò ex animo inertiam, ac molliam discutit, atque eiicit, totumque se ad fortitudinis & patientiæ studium traducit: si quis elatior, ferocior, ac superbior: is à rebus aduersis correctus, & quodammodo eruditus, ad modestiam & facilitatem sese dicto citius inflectit: ex quo Græci solent ita loqui, *τὸς ἀνδρῶν τὴν αὐτοχρίαν συνήθειαν*: id est, homines rebus aduersis sapientiores fieri, atque erudiri: si quis luxuriosus, profusus, ac sumtuosus: is consilio mutato, frugalitatem, & parimoniam amplectitur. Hanc sententiam confirmat Cornelius Tacitus, non optimus ille quidem latinitatis auctor, sed historiæ certè scriptor prudens, verus, atque acutus, lib. 17. his verbis: *fortunam adhuc tantum aduersam tulisti. secundæ res acrioribus stimulis animum explorant: quia miseria tolerantur, felicitate corrumpimur.* & item Sallust. coniur. Catil. *Quippe secundæ res sapientum animos fatigant: necdum illi (miles) corruptis moribus Victoria temperarent.* Sic & Cato oratione pro Rhod. apud Gell. lib. 7. cap. 3. *Sciò solere plerisque hominibus rebus secundis, atque prolixis, atque prosperis animum excellentem, atque superbiam, atque ferocitatem auferere, atque crescere: quod nunc mihi magna cura est, quod hac res tam secundæ processerit, nequid in consulendo aduersus eueniat: quod nostras secundas res conficit: necne hac latitia nimis luxuriose eueniat. Aduersa res se domant & docent quid opus sit saluo: secundæ res latitia, tranorsum trudere solent à rectè consulendo, atque intelligendo.* [Accedat ad superiores Diodorus Sicul. lib. 19. *Διότι τῶν αἰσθητικῶν ἀπολαυτικῶν ἀρετῶν ἀρχὴν συμπληροῦσιν ἐν τῇ ἐπιδοχείῳ, ἡ δὲ δυνάμεις δὲ μὴ ἐλαττωμένους. αἱ μὲν γὰρ ἀλφ' τὸν ἀπὸ τοῦ μέλλοντος φόβον ἐπιμαρτυροῦσιν ἐπιμαρτυροῦσιν αἱ δὲ ἀλφ' τὸ ἀρχαῖον δυνάμειν ἀπὸ τῆς ἐπιδοχείου.*] Ad hunc locum pertinet illud epist. 8. lib. 1. in extr. *subinde Præceptum auriculis hoc instillare memento:*

Vt tu fortunam: sic nos te, Celse, feremus, & illud Sat. 2. lib. 2. in extr. quocirca vivite fortes, Fortiaque aduersus opponite pectora rebus.

TVA SECT. ORB. &c.] id est, tertia pars orbis terrarum tuo nomine appellabitur, ad sempiternam tui memoriam.

A D L Y D E N.

Od. 18.

A R G V M E N T V M.

Diem Neptuno sacrum hilariter exigendum esse.

Festo quid potius die
 Neptuni faciam? prome reconditum,
 Lyde strenua, Cæcubum:
 * Munitaq; adhibe vim sapientia.
 Inclinare meridiem
 Sentis: * ac, veluti stet volucris dies,
 Parcis deripere horreo
 Cessantem Bibuli consulis amphoram.
 Nos cantabimus inuisem
 Neptunum, & virideis Nereidum comas.
 Tu curua recines lyra
 Latonam, & celeris spicula Cynthia:
 * Summo carmine, qua Cnidon
 Fulgenteisq; tenet Cycladas, & Paphon
 Iunctus vixit olorbis.
 Ditetur merita Nox quoque nania.

FESTO QUID POTIVS DIE, &c.] ἑσπερίαν καὶ πρῶτον. Eratenim hic ordo. Prome Lyde reconditum Cæcubum, vt bibam. quid enim potius festo Neptuni die facere possum?

MUNITAQVE ADHIBE VIM] id est, seuiorem istam sapientiam septam, & munitam aduersus voluptates, expugna liberaliore potu, vt det loci aliquid ioco, & ludo. non dissimile est illud, quod est supra Od. 21. ad testam. *Tu lene tormentum ingenio admoues* Plerumque duro. nam qui ingenium durius, rebúsque seriis semper deditum, & sapientiam obfirmatam, atque in proposito consilio pertinacem, vini potu temperat, ac relaxat, videtur cum dulcem quandam vim sapientia afferre, tum lene quoddam tormentum ingenio duriori adhibere.

INCLINARE MERIDIEM SENTIS] vides, solem à meridie iam ad occasum vergere: & tamen proinde quasi stet in cælo fixus, neque se commoueat; sicca manes, neque ea, quæ ad curandum corpus pertinent, comparari iubes. Eandem expressit sententiam aliis verbis, sub persona parasiti Plautus Menæch. *Dies quidem iam ad Umbilicum est dimidiatus mortuus.* sic M. Tullius libr. 3. Tuscul. quaest. princip. *Vt enim in Academiam nostram descendimus, inclinatio iam in pomeridianum tempus die, &c.* Conuenienter autem & accommodatè ad naturam rerum ita loquebantur Latini. Nam veteres Græci diem ad meridiem vsque crescere dicebant, à meridie minui ac decrescere. Itaq; manè sol surgere dicitur & oriri: vesperi occidere & cubare. Hom. ἰλ. λ. α. Ω. φ. ε. αὐτὸς ἡδὲ λῦς, & αὐτὸς ἰσὺν ἡμαρ: id est, latere dum erat aurora, & dies sacer augescere: & φθινῶν αἰών appellat Græcè tempus pomeridianum: quasi tempus decrescens.

AC, VELUTI] sic quidè habet omnes, quos vidilib. calamo scripti: mallem tamen ac veluti.

PARCIS DERIP. HORR.] deripere scriptum reperi in quattuor libris Vatican. Don. Vrs. Tornef. eamque scripturam puto esse rectam & germanam. condebant autem vini cados, & testas in horreis antiqui, id est, vini apothecis, vt Od. 12. lib. 4. *eliciet cadum, Qui nunc Suspicius accubabat horreæ.* vide annot. ad Od. 21. huius libri. quo loco cum vtatur verbo descendendi, satis declarat, vini apothecas fuisse in locis editionibus collocatas, & in eis testas & amphoras seruari

uari solitas, fortasse ut facilius sumum biberent, & ita vinum inueterasceret, quemadmodum docet Columella lib. 1. cap. 9. & nos diximus supra ad Od. 8. huius lib.

BIBULI CONSULIS AMPH.] ætatem huius vini notat. Fuit autem Bibulus C. Iulij Cæsaris collega, anno ab vrbe condita DCXCIV.

INVICEM] vicissim, ut sup. Od. 15. lib. 1. *Inuicem machet anni arroganteis Flebis.* quidam libri manuscr. habent, *Inuices.*

ET VIRIDEIS] talis color tribuitur diis & deabus marinis, seu glaucus, & cæruleus. idem valet *Vitreus.* iccirco supra Circen *Vitream* dixit Od. 16. lib. 1.

TV CURVAS] sup. Od. 10. lib. 1. *curuasq. lyra parentem.*

RECINES] iterum atque iterum canes, ut Od. 12. primi libri, *cuius recinet iocosa Nomen imago?*

CEL. SPIC. CYNTHIAE] Dianæ. Cynthus mons Deli, à quo & Apollo, Cynthius: & Diana, Cynthia nominata est. cur celeris? quia taleis oportet esse venatores. Diana autem venatrix est. præterea Diana, luna est, at luna breuissimo tempore nempe 28. diebus orbem & cursum suum conficit. Quare ob hanc causam *lunas celeris* dixit Od. 1. li. 4. & Od. 6. eiusdem, *luna celerem promos volvere menses.* Spicula porro Dianæ tribuuntur, quia est iaculatrix. iccirco & ab Homero. & à ceteris *ιχθυος* appellatur, id est, spiculis, seu iaculis gaudens. Postremo habet etiam luna suos radios. Virg. lib. 9. *Et galea Euryalum sublustri noctis in umbra Prodidit immemorem, radiisque aduersa refulsit.* At radij, sunt spicula.

SVMMO] vltimo, ut epist. 1. ad Mæcen. 1. lib. 1. *summa dicende camæna.*

QVÆ CNIDON, &c.] Venerem designat, supra Ode 30. lib. primi. *O Venus, regina Cnidi Paphiæ.*

FVLGENTEIS QVÆ] *nitentis.* Od. 14. lib. 1. *Interfusa nitentis Vites aquora Cycladas.*

IUNCTIS VISIT OLORIB.] cynis: à quibus trahitur currus Veneris. Od. 1. lib. 4. *purpureis ales oloribus,* id est, vtens olorum pennis, & alijs ad currum suum trahendum. Vtitur etiam Venus passeribus ad eandem rem. Sappho. *παρὲς δὲ μοι λιπὴτον χρύσειον ἤλας Ἀρμὴ ῥαπὶ δέξασθαι, καὶ τοὶ δὲ τ' ἄλλοι Ωκυὸς ἐρυθροὶ σφίρρας μελαίνης Πικρὰ δριοντίς αὖ ἀέθρῳ, αἰθρῇ. Ρος δὲ φέμιον:* id est, patris autem domo relicta, venisti curru aureo iuncto: Pulchri verò & celeres passeris te vehabant crebrò nigras alas agitanter à cælo per medium æthera. Eò fortasse spectās Catullus passerem, suæ puellæ delicias, & tam lepido carmine cecinit, & mortuum tam tristibus versibus lauxit. Vtitur & columbis. Propert. lib. 3. in somnio suo. *Es Veneris domina volucres mea turba columba Tingunt Gorgoneo Punica rostra lacu.*

MERITA NAENIA] carmine debito. aliàs nœnia carmen est funebre, ut supra Od. 1. lib. 2. Putant quidam propriè hic positam esse vocem *nania*, pro carmine tristi & lugubri, quia (inquiunt) nox sit mortis & somni mater.

AD MÆCENATEM.

Od. 29.

ARGVMENTVM.

Mæcenatem ad suas epulas inuitat: quas illi gratas fore sperat, quòd diuitibus ad pauperum frugales cenas se conferentibus vicissitudo illa placeat. Urbem propter vehementes ætus & cum vrbe curas ab eo vult relinquere. Non debere mortales de futuris anxios esse, sed ad omnem euentum bene præparatum pectus (ut ipse alibi loquitur) habere, dicit. Sed hoc sibi (simul etiam sui similes intelligens) facilius esse innuit, quam iis, qui congerendis opibus sunt dediti.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante* verso lene merum cado
Cum flore, Macenas, rosarum, &
* Pressatis balanus capillis

L ij

Iam dudum apud me est. eripe te mora,
 Ne semper vatum Tybur, & Æsula
 Decline contempleris aruum, &
 Telegoni* iuga patricida.
 Fastidiosam desere copiam, &
 Molem propinquam nubibus arduis
 Omite mirari beata
 Fumum, & opes, strepitumq, Roma.
 Plerumq, grata diuitibus vices,
 Mundaq, paruo sub lare pauperum
 Cena, sine aulaeis, & ostro
 Sollicitam explicuere frontem.
 Iam clarus occultum Andromeda* pater
 Ostendit ignem: iam Procyon furis:
 Et stella vesani leonis,
 Sole dies referente* siccos.
 Iam pastor umbras cum grege languido,
 Riuumq, fessus quatit, & horridi
 Dumeta Syluani: caréq,
 Ripa vagis taciturna ventis.
 Tu ciuitatem quis deceat status,
 Curas, & urbi sollicitus times:
 Quid Seres, & regnata Cyro
 Bactra parent, Tanaïsque, discors.
 Prudens, futuri temporis exitum,
 Caliginosa nocte premit Deus:
 Ridesque, si mortalis ultra
 Fastrepidat. quod adest, memento
 * Componere aquas: cetera fluminis
 Ritu feruntur, nunc medio aluea
 * Cum pace delabentis Etrus-
 Cum in mare, nunc lapides adesos,
 Stirpesq, raptas, & pecus, & domos
 Voluentis una, non sine montium
 Clamore, vicinaq, silua,
 Cum fera dilunies quietos
 Erritat amneis. ille* potens sui,
 Latiusq, deget: cui licet, in diem,
 Dixisse, vixi: cras vel atra
 Nube polum pater occupato,
 Vel sole puro: non tamen irritum
 Quodcumq, * retro est, efficiat: neq,
 Diffinget, insectumq, reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna sano lata negotio, &
 Ludum insolentem ludere pertinax,
 Transmutat incertos honores,

Nunc

Nunc mihi, nunc alij benigna.

* *Laudo manentem: si celeris quatis*

Pennas: resigno, qua dedit: & mea

Virtute me involuo: probamq;

Pauperiem sine dote quaro.*

* *Non est menum, si mugiat Afrixis*

Malus procellis, ad miseras preces

Decurrere: & votis pacisci

Ne Cypria Tyriaq; merces

Addant anaro diuitius mari,

* *Tunc me biremis praesidio scapha*

Tutum per Aegeos tumultus

Aura feret, geminúq; Pollux.

TYRRHENA RIC. PROG.] Mæcenatem significat, ab Etruscis regibus oriundum, ut diximus sup. Od. 1. lib. 1. *Macenae atani edite Regibus.* & Prop. lib. 3. *Macenae eques Etrusco de sanguine Regum.* Intra fortunam qui cupis esse tuam, &c.

TIBI NON ANTE VERS. L. M. C. CVM FL. &c.] tria se præcipue apparasse ostendit: vinum, rosas, vnguenta. sic sup. Od. 3. lib. 2. *Huc Vinea, & vnguenta, & nimium breuius Flores amara ferre iuberosa.*

NON ANTE VERSO CADO] quid sit cadum vertere, & cadus versus, ex Plauto intelligere licet in Stichio. *Nolo ego nos pro summo bibere: nulli relerimus postea: Namque adeo quamvis de subito vel cadum verti potest:* & Virg. *Aeneid. 9. Indulgent Vino, & vertunt crateras aënos.* & Lucil. *Vertitur anaphorus fundus, sententia nobis.* Horat. sat. 8. lib. 2. *Inuertunt Alisani Vinaria totæ.* Vinum igitur è cadu promturi cadum vertebant: & ita exhauriebant, seu vinum deprimebant.

PRESSA] id est, ex qua oleum expressum est, quod balaninum appellatur. per glandem igitur pressam, oleum balaninum ex glande vnguentaria expressum significat.

TVIS CAPILLIS] ut eo vnguento tui capilli delibuti niteant.

BALANVS] balanus, glans vnguentaria. Plin. lib. 12. cap. 18.

ÆSVLAE] Æsula oppidum in colle situm, Tyburi propinquum. Æsolanos commemorat Plin. lib. 3. cap. 5. *Quare malim hic legi, Æsola.* quamquam ab eodem Æsulani, seu Afulani eodem loco referuntur.

ET TELEGONI IVGA PATR.] id est, Tusculum item in colle situm, de quo multa Strabo, lib. 5. De Telegono autem scribit Homeri interpretæ. A. recentiores poetas ea, quæ Telegono Vlyssis & Circes filio dicuntur, confinxisse, nempe ab eo, cum in Ithacam patrem quærens venisset, imprudente patrem esse interfectum.

FASTIDIOSAM CAPIAM] quæ fastidium parit. nam *Putet aper, rhombusque recens, mala copia quando Ægrum sollicitat stomachum,* ut est Saty. 2. lib. 2. sup. Od. 1. huius libri, dominum, *terra fastidiosum dixit,* qui terræ fastidio afficiatur. Omnino copia satietatem, satietas fastidium parit.

MOLEM PROPINQ. NVBIB.] ædificia ad eam altitudinem perductam, ut nubis attingere videntur. sup. Od. 13. lib. 2. *regias moles* appellavit.

MVNDÆ] neque fordida, neque nimis opiparæ, & sumtuosæ, ut Sat. 1. lib. 2. *Mundus erit, qui non offendet fordibus, atque in neutram partem cultus miser.*

SOLLICITAM EXPLIC. FR.] ademerunt curas, tristitiam discusserunt & animos exhilararunt. *explicare frontem* dicitur tum id, quod lætitiæ causam affert, ut hoc loco: tum is, qui re aliqua læta sibi oblata, vultu & fronte lætitiæ declarat. sic Sat. 2. lib. 2. *Ac venerata Ceres ut culmo surgeret alto, Explicuit Vino contracta seria frontis.* Terent. de eo, qui hilariter viuit, dixit *exporrigere frontem.* Adelp. *date hodie mihi: Exporge frontem.* paullo post idem dicit aliis verbis, *hodie modo hilarum te face.*

IAM CLARVS OCCVLTVM] videtur hic Alcæum esse imitatus: cuius extant hi versus apud Athen. lib. 1. & 10. *Τίς ἐν δόμοις οὐκ, τὸ δ' ἄποι ἀντιπίπτει. Ἡ δ' ἄρ' χαλκίη, πάντα ὃ δὴ ἐκ τοῦ αἰνίου πύτος, quibus verbis hæc ferè sententia exprimitur, Madefacito pulmones vino. Astrum enim oritur feruidum: anni tempus graue & molestum est, omnia præ æstu striunt, & alibi, Πικρὸν τὸ δ' ἄποι ἀντιπίπτει, significatur autem æstatis aduentus:*

ANDROMEDAE PATER] Cepheus Andromedæ pater ex Cassiopa vxore, de quo sic Arat. *Ανδρὸς μὲν καὶ τιπιδενίων κυωσὺν εἰδὸς ἀρκύη Κυφῶς ἀμφοτέρως χῆρες ἑσθέρην ἰοίκατο*, id est, *Ipse breuem patulis manibus stat post Cynosuram Cepheum. Andromeda autem reposui, secutus liberos veteres.*

IAM PROCYON FVRIT] anticanem Aratus sub geminis locat, & *ἄντ' αὖτ' ὠν δὸν μὲν ἰσὸς καὶ φαιή*, quem versum sic vertit M. Tul. & *hic Geminis est ille sub ipsi Anticani, Graio procyon qui nomine fertur*, sic autem legendum potius, quàm vt vulgò, *Antecanem.*

ET HORRIDA DVMETA SILVANI] ita scriptum reperi in duobus lib. Vatic. & Iann. alij habent *horridis*, & c. vnus, *horrida Dumeta siluarum*, ego probabiliorē, meo iudicio, scripturam secutus sum.

CARÉTQVE RIPA] cod. Achill. Statij *caret quâ*, quam scripturam non memini me vsquam reperisse.

REGNATA CYRO BACTRA] Bactra, in quibus regnavit Cyrus, notaui mus hoc genus loquendi sup. ad Od. 6. lib. 1. & *regnata petam Laconi Rura Phalantbo*. Strabo βᾶκτρα nominat numero singulari lib. 2. *ἔτι εἰς βακτρῶν τὴν πόλιν*, & c. Plin. Bactra numero multitudinis, vt Hor.

TANAISQVE DISCORS] cur discors? an quòd cum Mœotide palude Asiam ab Europa determinat? an quòd desinens in duas se parteis findit, vnaque in Mœotidem paludem, altera in Cimmerium Bosporum influit? an quòd Scythæ & Sarmatæ, per quos fluit, continua inter se bella gerunt? an quòd Parthi, seu Medi, Tanai vicini inter se discordant, & seditiones agitant? eòque minus Mæcenati de rep. laudandum est? quòd postremo placet Passeratio: confirmatque simili loco, qui est Od. 8. huius libri, *Mitte ciuileis super Urbe curas. Occidit Daci Cassionis agmen. Medus infestus sibi luctuosus Dissidet armis.*

PRVD. FVT. TEMP. EXIT.] nihil est hac sententia tritius. eam sic complectitur Pindarus *ἄλ. 6. Olymp. σύμβολον δ' ἔπ' ἡς ἐπιχθονίων πτόν ἀμφὶ πεδῆος ἰσορροφῆς, ὅρεν θιέθεν. ἥ μὲν ὀνταν πτόφλυνται φρεσὶν*, id est, nullus dum mortalium certam rei futuræ notam diuinitus consecutus est: & futurorum cognitio est obscura.

VLTTRA FAS TREPIDAT] vltra id, quod ei licet, laborat, i. se cura rerum futurarum macerat, vt Od. 16. lib. 2. *Latius in præsens animus, quòd vltra est, Oderis curare.*

QVOD ADEST] id, quod præsens est, sic Pind. *ἄλ. η. ἰδμ. τὸ ὃ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρὶ χεῖρε παῖν. δῖλος γὰρ αἰὼν ἐπ' αὐθιγὰς κέρμεται ἰλίσσων βίῳ πύργον ἰδέει*, res autem omnis, quæ ante pedes est, semper est melior: dolosa enim ætas hominibus impendit vitæ cursum volucens.

AEQVVS] id est, æquo animo, annot. ad Od. 3. lib. 2.

CETERA FLVM. RITV FER.] ceterantùm, quæ præsentia sunt, in nostra potestate sunt sita, eaque nostro arbitratu componere, & moderari possumus, inquit. cetera autem vel Dei immortalis voluntate, ac providentia administrantur, & horum causæ sunt æternæ ac necessariæ: vel temerè, arbitrio: fortunæ eueniunt, & horum causæ sunt fortuitæ. dico autem hæc de philosophorum sententia. Quemadmodum autem fluij, qui nunc lenis & pacatus est: nunc rapidus & volentus, cursum moderari non possumus. sic neque rerum futurarum naturam, quæ interdum tranquilla est, sedata, læta, optata: interdum concitata, & turbulenta, & mortalibus calamitosa, atque aduersa, immutare fas est. Sæpe vtuntur poetæ hac torrentis similitudine: sed variè. Virg. *Æneam armorum sonitu & fragore è somno excitatū cum pastore confert, è montis vertice torrentem ingenti cum murmure præcipitantem, omniâque secum trahentem, exaudiente. Æneid. 2. Excitior somno, & summi suffigia telli Ascensu supero, atque arreptis antibus asfo: In segetem veluti cum flamma furentibus Ausiris Incidit, aut rapidus montano flumine torrens Sternit agros, sternit sata læta, bouinq; labores, Præcipitesque trahit silvas, stupet inscius alto Accipiens sonitum saxi de vertice pastor.* Sic Lucret. lib. 1. vbi disputat de primis corporibus, docetque ea cerni non posse: ventorum affert similitudinē, qui, cum oculis non cernantur, arbores sternunt tamen, & mare turbant, & concitant, non aliter (inquit) *Quam cum malis aqua fertur natura repente Flumine abundanti, quod largi imbribus augeat Montibus ex altis magnus decursus aquarum, Fragmina conciens silvarum, arbusque rotæ: Nec valde possunt pontes venientis aquarum Vires subitæm tolerare: ita magno turbidus imbrī Malibus incurrens Validus cum viribus amnis: Dat sonitu magno stragem, Soluitque sub undis Grandia saxa: ruit, quod quicquam fluctibus obstat.* & Hom. *ιλ. λ. Aiace in prælio viros, equosque sternentem cum fluuiο torrente comparat. ὧς δ' ἐπὶ πλῆθυν ποταμὸς πιδόει καὶ τῶς χειμάρρους καὶ ὄρεσιν ὀπισθερπὸς Διὸς ἄμβροτ'. Ποταμὸς ὃ φέρε δαχτύλιος, ποταμὸς δὲ τὸ πῶτος Εἰς φέρεται, ποταμὸς δὲ τὸ ἀφ' ὅσων εἰς αὐτὸν βλάθ' ὧς ἰφίπτε κλονίαν πτόν ὅτε φάθιμος Αἴας.* quorum versuum hæc sententia est, Quemadmodum autem cum fluuius torrens extra ripas lapsus effusus in campum delabitur è montibus præcipitans, cælestibus imbribus auctus, Multas autem quercus aridas multâque piceas secum

secum trahit, multum limum in mare coniecit: Sic clarus Ajax campum turbans hosteis insequatur. itemque Diomedem *ἰλ. 6. Θωὸς γὰρ ἀμυδιὸν ποταμὸν πλῆνεν ἰωνοῖς Χίμαιρῃ*, &c. id est, furebat autem per campum Diomedes flumini torrenti exundanti similis. quos versus adumbrasse videtur Virg. lib. 2. *Æneid. Non sic aggeribus ruptis cum spumem amnis Exiit, opposita que emittit gurgite moles, Fertur in arua furens cum mole, campoque per omnis Cum stabulis armenta trahit.* Horatius quoque *Od. 2. lib. 4. Pindarum cum tali fluuio comparat. Monte decurrens Velut amnis imbres Quem super notas aluere ripas, Feruet, immensaque truit profundo Pindarus ore.* Idem *Od. 1. 4. eiusdem libri, Claudium Neronem eiusmodi fluuio similem facit, Sic Tauriformis Voluitur Ausidus: Qui regna Daunipraesinit Appuli, Cum sauis horrendamq; cultus Diluuiem meditatatur agri: Vt Barbarorum, &c.* Sic Homerus *ἰλ. 7. Vlyssis orationem cum niuibz hibernis confert. Ἀλλ' ὅτι δὴ ὅπῃ τι μαραίνῃεν βῆχες ἴδ', καὶ ἵπτα μὴ φάδων ἰονῶν τι χέμελ' ἔχουσιν. Οὐκ αὐτὰρ ἴδ' ἰδούσιν, ἐλάσσει βροτὸς ἄλλος.*

NYNC MEDIO ALVEO] quidam libri veteres habent *nunc medio aquore.*

CVM PACE] *ἡσυχία, ἡσυχός, seu ἡσυχῇ:* leniter, quietè, placidè.

DELABENTIS] sic est legendum, non, *dilabentis.* & ita scriptum reperi in duobus cod. Vati- canis, Don. Faër. Vrf. Torn. Russar. Nicot. Cleric. & nonnullis impressis.

IRRITAT] irritandi verbum vnico r. scribendum esse aliquando existimaui, tamquam à verbo *irascor*, seu ab *ira* ducatur. sed cum in omnibus libris calamo scriptis reperitur scriptum irritare, Faër. Vrf. Don. Torn. ceteris, hoc loco *Irritandi* sine ulla litura: & cum Plin. & Colum. v- rantur verbo *proritandi*, à sententia descisco. Est autem irritare propriè iram commouere, & concitare. fortasse à canibus iratis ductum. *ἰρρίδι* dicunt Græci. ex quo excitare interdum si- gnificat. M. Tull. Philipp. 7. *irritari Antonium non oportuit.* Brutus ad Att. *nescio, quid scribam tibi, nisi vnum, pueri & cupiditatem, & licentiam potius esse irritam, quam compressam.* Ter. Adelphi. *ne si magis irritatus sis, aliqua ad patrem hoc permānet, atque ego tunc perpetuo perierim.* Plaut. Amphit. *Nam si me irritassis, hodie lumbis fragum hinc auferes.* Hor. in epist. ad Pison. *Segnius irritant animos dimissa per aures, &c.* Irritat amnis autem translātè dictum est: cuius tralationis hæc ratio est. fluuius imbribus auctus dum arbores secum rapit, & ponteis distur- bat, & fata læta boumque labores diluit, iratus esse videtur, quia homo iratus potestatem & fa- cultatem nactus talia faceret. At qui irascendi causam dedit, irritasse dicitur. Ita diluuius ex im- bribus orta, quæ fluuio torrenti tantam vim, tantumque impetum præbet, fluuium ab Horat. dicitur irritare.

ILLE POTENS SVI, LAETUS QVB] *ἰσχυρὸς ἑαυτοῦ:* liber, & solutus omni cupiditate, & vacuus ab omnibus animi morbis: compos sui.

IN DIEM VIXI] crebro monet Hor. vt in diem viuamus, i. vt bonis præsentibus & paratis, atque in nostra potestate sitis fruamur: vt *Od. 16. lib. 2.*

CRAS VEL ATRA] respexit ad illud *μὲν θνήσκοντες ἢ γὰρ μὴ, θύειν οὐδὲ.* me mortuo terra mi- fceatur incendio, quæ oratio est eorum, qui futura ad se nihil pertinere putant. non dissimile est illud ex Hymnide Cæcilij. *Mihi sex menses satis sunt vita: septimum Orco spondeo.*

NON TAMEN IRRITVM] Arist. lib. 6. de moribus ad Nicom. quo loco disputat *ἀδὲ ἀγα- πίας*, id est, de consilio, vt nos quidem vertimus: duos versus Agathonis. profert in hanc sen- tentiam, *Μὲν γὰρ αὐτὸν ἔστις ἐλεῖσθαι, Ἀλλ' ὅταν πύσῃ, αὐτὸς αὖτ' ἢ πύσσει σπῆμα.* quos versus sic ver- timus, *Hoc namque duntaxat negatum etiam Deo est, Quæ facta sunt, infesta posse reddere.* eandem sententiam sic complexus est Simonides, *τὸ γὰρ γλῶσφι μὲν, οὐκ ἐν ἀπὲρ τοῖς ἴσιν.* i. quod enim factum est, non iam infectum esse poterit. [Phocylides autem sic, *Οὐκ ἐν γὰρ δυνάται τὸ πύσσει μὲν εἶναι αὐτῶν.*]

ATRA NVBE] Virg. lib. 10. *Æneid. nubes immiscuit atra.* Idem lib. 5. *Plaudentem nigra figit sub nube columbam.*

QVODCVMQVE RETRO EST] quodcumque præterit.

DIFFINGET] ex hoc loco intelligi potest, quid sit diffingere, nempe contrarium esse verbo *229* fingendi. quemadmodum suprà docuimus ad *Od. 35. lib. 1.* vbi locum illum in omnibus exem- plaribus corruptum *diffingas recusum, &c.* olim ita quidem emendaueramus coniecturâ du- ctâ: *destringas recusum:* sed postea secuti scripturam veterem, quam se alij reperiisse testantur, *de- fingas recusum*, reposuimus. quidam tamen hoc loco legunt *Diffringet*, quam scripturam neque vquam reperi, neque probō.

LVDERE PERTINAX] de hoc genere loquendi dicemus ad *Od. 8. li. 4. Iam tæpsum ludere,* & gaudium gaudere, & similia, Latinis sunt perusitata. Terent. in Eunuch. *quæ cū similem lu- serat Iam olim ille ludum.*

TRANSMVAT INCERTO'S MONOR. NVNC, &c.] sic suprà *Od. 34. lib. 1. Valer iura*

summis Mutare, &c. & hinc apicē rapax Fortuna cū stridore acuto Sustulit, hic posuisse gaudet.

BENIGNA] quid sit benignus, & benignitas, diximus ad Od. 17. lib. 1.

LAUDO MANENTEM] si fortuna manet, laudo: si à me discedit, æquo animo reddo quæ dedit. *fortuna manens* intelligitur secunda: *auolans, & fugiens*, aduersa. ita loquitur lib. de arte poet. *Pt redeat miseris, abeat fortuna superbis.* & Od. 35. lib. 1. *Vt cumque mutata potentis l'esse domos inimica linquit.* sic Eurip. Phœniss. *Κρίων Μείων ἢ Φόβος; Τηλεφ. ἢ ῥύχον, εἰς ἄνδρα γινώ.* id est. mane. quid fugis? Tir. fortuna te fugit, non ego.

SI CELE. QVAT. PÆNN.] id est, si auolar: si mutatur fortuna, si fugit, id est, si aduersa est, vt diximus.

RESIGNO, Q. D.] quæ obsignata habebam, aperio, & reddo. sic epistol. ad Marcen. 2. libr. 1. *Hæc ego si compellor imagine, cuncta resigno*, id est, reddo. Nam propriè resignare valet aperire. Idem ead. epist. princ. *Adducit febreū & testamenta resignat.* aliter Virg. lib. 4. *Æn. & lumina morte resignat.* quamquam legendus ad illum locum Seruius.

MEA VIRT. ME INVOLVO] bona externa non desidero: sed meis contentus viuo: in mea virtute meæ vitæ præsidium constituo, non in rebus externis: meis me viribus orno, tutor, ac defendo non alienis. videtur esse translatio à vestimentis, quibus nos inuoluimus.

PROBAMQVE PAUP. S. D. Q.] id est, paupertatem cum virtute coniunctam expeto. ducta est similitudo ab iis vxoribus, quæ indotatæ ducuntur domum. congruit cum his id, quod est Od. 9. lib. 4. *Non possidentem multa Vocaueris Recte beatum, &c.* quæ sequuntur.

NON EST MEVM, &c.] non est meum nauigare. nauigationisq; me periculo committere, vt dicescam: seu non est meum, rem facere, & augere per mare, per saxa, per igneis, à consequentibus, intelligenda sunt antecedentia. nemo enim nauigat vt rem augeat, nisi cui quæ sit opus est, & qui plus habendi studio ducitur. notat Seruius ad illum locum Virg. Pollione. *Pauca tamen suberunt prisca Vestigia fraudis: Qua tentare Tethim ratibus, &c.* Solent autem homines in dubiis temporibus, & rebus aduersis, quemadmodum coorta in mari tempestate, ad deos confugere supra Od. 1. huius lib. *Desiderantem quod satis est neque Tumultuosum sollicitant mare. Nec scius, &c.*

ET VOTIS PACISCI] non est meum (inquit) votis, & precibus cum diis quodammodo transigere, ac pacisci, ne naufragio facto merces meæ in mari pereant.

TUNC ME BIREMIS] significat, id numquam futurum. Quis enim se in mari ægro, tempestate coorta, & ventis increbrescentibus scapha biremi tutò nauigaturum speret? Paruis nauibus scilicet, & orariis, litus legere & secundum oram nauigare oportet: corbitis autem & onerariis, & magnis pelagus medium tentandum est. quamquam Catullus faselum laudans negat vlla vota littoralibus Deis sibi esse facta, cum veniret à mare Nouissimo vsq; ad Benatum lacum. Melius igitur Euripid. *Ναὺς ἡ μέγλη καὶ βέλτερον, ἢ μικρὴ καὶ φειδωλὴ*, i. nauis maxima melior est, quàm paruum nauigium.

GEMINUSQVE POLLVX] sic Catull. *Gemelle Castor, & Gemelle Castorū.* de Castore, & Pollice diximus ad Od. 12. lib. 1.

Od. 30.

ARGVMENTVM.

Scribendis carminibus lyricis se melius cōsuluisse immortalitati nominis sui dicit quàm si obtinuisset vt sibi ærea statua aut pyramides erigerentur. Præcipuamq; laudis materiam fore innuit, quòd primus ex Latinis in hoc carminum genere Græcos imitatus fuerit. Sic Naso. de suo Metamorph. opere;

*Itaque opus exegi, quod nec Iouis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas, &c.*

E Regi monumentum ære perennium,
Regaltq; situ Pyramidum altiss;
Quod non imber edax, non Aquilo* impotens

Possit

230

M

ἡ ἱεὺς παρῖναι ἡγητόλους. οὐκ ἰδόντων αἱ τίτλους δέουσι, id est, deinde sacris virginibus, à quibus ignis æternus custoditur, quæ quattuor erant numero, duas allégit. Nam cùm plura iam à ciuitate sacrificia fierent, quibus oportebat Vestæ sacerdotes interesse, non videbantur ad id minus quattuor satis esse. Sed cur tacitam virginem dixit? an propterea quòd sacra, sunt δῶτις ἱερὰ, id est, arcana, minimèque vulganda? ex quo illud à Virgilio dictum est libr. 3. *Æn. hinc fida silentia sacris*. adde quæ annotauimus ad illum locum Od. 8. lib. 2. *Vtrumque facto digna silentio*, &c. an quòd fæminas cùm in rebus ac locis omnibus, tum maximè in sacris tacere oportet? an quòd more & instituto Romano non solum alix fæminæ, quæ à sacris arcebantur, sed etiam sacerdotes Vestales tacebant?

VIOLENS] violentus epist. 10. libr. 1. *Sed postquam Victor Violens discessit ab hoste*. acrem appellat Sat. 1. lib. 1. *Cum ripa simul aunulos ferat Ausidus acer*.

AVIDVS] Apulix fluuius, de quo Strabo lib. 5. commemorat & Mor. Od. 9. lib. 4. *Longe sonantem natius ad Ausidum*. & Sat. 1. lib. 1. *Cum ripa simul aunulos*, &c. & Od. 14. lib. 4. *Sic tauriformis voluitur Ausidus*.

ET QUÀ PAVPER AQUAE DAVNVS] Od. 14. li. 4. *Qui regna Daunni præsinit*, seu, *perfruit Appuli*. pauperem aquæ autem Daunum intellige, fluuium eiusd. nominis ep. Od. 3. *Nec tantus umquam siderum insedit vapor Siculo sa Apullia*, &c.

231 REGNAUIT POPVLORVM] ego sic hunc locum emendauì à Seruio admonitus in 12. lib. *Æneid.* idque duobus locis: vno, *Iustitia ne primus mirer*, &c. altero, *nec veterum memini, latiorum malorum*. & item à Porphyrioue. *regnavit* autem idè valet, quod rex fuit, ἡ βασιλεύσας, ἡ ῥε. solet enim Horat. structuram Græcā seruare etiam in sermone Latino, vt *desine mollium que clarum, absineto irarum, & inuidit auena*, &c. Sententia igitur, & ordo horum verborum talis est, Dicar ego, qui ex humili, potens & clarus extiti, qua parte labitur Ausidus, & quā regnavit Daunus, princeps, id est, omnium primus, deduxisse carmen Æolium ad modos, seu cantus Latinos.

PRINCEPS] primus. suprà libr. 1. Ode 16. *principi limo*. sic Lucr. lib. 1. de Iphigæa *Nec misera prodesse in tali tempore quibat*, Quòd patrio princeps donarat nomine regem. M. Tull. libr. 1. *accus. omnium nationum exterarum princeps Sicilia se ad amicitiam, fidemque populi Romani applicuit*.

SVME SVPERBIAM] sume spiritus iustos, & tibi iure debitos, nempe ingenio partos. Nam cùm Musam alloquitur, eamque laudat, sibi eodem tempore, eademque opera blanditur, & fauet.

C A R M I N V M L I B E R

Q V A R T V S.

Od. 1.

A R G V M E N T V M.

Se iam ea ætate esse, vt à reb. amatoriis, & carminibus ludicris & Veneris alieno esse animo debeat: & tamen Ligurini vesano amore torreri.

*Nec missa Venus diu,
Rursus bella* moues. parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bona
* Sub regno Cynare. desine dulcinum
Mater seu Cupidinum,*

(circa iuxta decem flectere mollibus

Iam du-

Iam durum imperiū. abi
Quò blanda iuuenum te remocant preces.
Tempestivus in domo
Paulli, purpureis ales oloribus,*
Comissabere Maximi,
Sì torrere iecur quaris idoneum,
Namque & nobilis, & decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis:
Ei centum puer artium,*
Late signa feret militia tua.
Et, quandoq, potentior*
Largis muneribus riserit amuli:
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream sub trabe citrea.
Illis plurima naribus
Duces turæ: lyraq, & Berecynthia
Delectabere tibia
Mistic carminibus non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum,
Laudantes, pede candido
In morem Salium ter quatiant humum:*
Mec nec femina, nec puer,*
Iam nec spes animi credula mœni,
Nec certare iuvat mero:
Vincire novis tempora floribus.
Sed cur heu, Ligurine, cur
Manas rara meas lacryma per genas:
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somniis
Iam captum teneo, iam volucrem sequor*
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas dure volubilis.

232

PRECOR, PRECOR] sic Sappho, apud quam crebræ sunt hæ repetitiones: *Ἀπρημαί σε, Ἀπρημαί σε*. eadem: *παρθηία, παρθηία, ποί με λιποῖσι οἴχη*; sic idem Hor. Od. 17. libr. 2. ibimus, ibimus. & Od. 3. lib. 3. *Ilion, Ilion*. Od. 4. epod. *Dens, Dens* nam me & cetera, & c. Notauimus & suprà ad Od. 14. lib. 2. ibi, *Postume, Postume*.

NON SVM QER.] nunc annos quinquaginta natus, & fortasse amplius: vt infra, *Circa lustra decem*, & c.

BONAE SVB REGNO CYNARAE] bonam (opinor) appellat propterea, quòd liberaliter gratificabatur Horatio, neq; vllam mercedem exigebat, vt faterur ipse epist. ad villicum lib. 1. *Quem scis immuncem Cynara placuisse rapaci*. neque obstat, quòd epistola ad Mæcen. 2. libr. 1. proteruā appellat. *Inter vīna fugam Cynara merere proterua*. Nam nihil pertinet hoc ad quæstum meretricium, neque quicquam prohibet, quominus eadem puella dici possit & liberalis, & proterua, vt suprà Od. 19. libr. 1. *Vrit grata proteruitas*. & Od. 1. libr. 2. *iam proterua Fronte petet Lalage maritum*. Mentionem huius Cynaræ facit etiam Od. 3. huius lib. *Felix post Cynaram*. sub regno autem dixit, quia qui amant, seruiunt. lege quæ annotata sunt ad illud locum, *Grata derinuit compede Myrtale*, Oda 33. lib. 1. & ibi, *ingo cogit abenco*, Oda 9. huius libri.

M ij

MATER SAEVA CYPID.] hieidem versus pos. use est sup. à Ode 19. libri primi in p. incipio

MOLLIS IAM DVR. IMP] antithesis mollia autem app. llat Cupidinis, s. u amoris imperia, quia molliunt animos. sic Homerus: *χλαροί διος*. & id. in Horatius: *pallidum mortem nominat*, quod annot. ad Od. 4. lib. 1. sic Ouid. lib. 1. de remed. amor. *Lude decet animos mollia cognatos*.

TEMPESTIVVS] opportunius, & decentius ut epist. 2. lib. 2. versu ult. *Rideat & pulset lasciva decentius atas*. Purant quidem hoc refer. ndum ad ea conuiuia, quæ dicebantur tempestiua. M. Tull. in Catone. *Tempestiuus conuiuus delector*.

PURPUREIS ALES OLORIB.] id est, quæ celeriter vehi soles curru coloribus iuncto. sic supra Od. 18. lib. 3. *qua Cnidos lunctus sis coloribus*. Sed quod olim marmoreis repolueram pro purpureis: fateor equidem me in omnib. veter. libris quos vidi, scriptum reperisse purpureis. Verum cum mihi videretur hæc vulgata scriptura inepta, & corrupta: (quis enim vid. umquam cygnos purpureos, seu purpurei coloris? aut quid insolentius, & pœned. tam, ineptius, quam purpureis interpretari, pulchris, & nitidis? Nam quam obrem dicat *purpureos tyrannos* Od. 14. primi lib. & *auctumnus purpureo varium colore*. Od. 5. lib. 2. & *purpureum, late qui splendet, pannum* de arte poet. ratio perspicua, & in promptu posita est) Cum igitur hic locus mihi corruptus videretur: approbantibus quibusdam viris doct. hanc scripturam veram esse existima. ueram, maiorem enim pro candido & candidi coloris, usurpant optimi scriptores. Lucr. lib. 2. *Quod si ceruleis constaret aquora ponti Seminibus, nullo possent albescere pactq. Nam quemque modo perturbes: cerula qua sint, Numquam in marmoreum possunt migrare colorem*. ibidem, sup. *Ut mare cum magni commorant aquora ponti, Veritur in canos candenti marmore fluctus*. Virg. Georg. 4. *Tum quoque marmorea caput a ceruicereuulsus Gurgite cum medio portus Oceanius Ebrum Volueret, &c.* & Ouid. lib. 4. *Fuit. Autem marmoreo redimicula demitte collo*. Nunc autem retrorsum vela dare, atque iterare cursus cogor relictos, ut ait noster Horat. *Mouet me, primum omnium librorum manuscr. consensu, qui habent sine ulla varietate, e. purpureis*. Neque dissentiant vulgati. Deinde hanc scripturam agnoscunt veteres grammatici. in his Seruius: qui ad illud Virgilij, locum lib. 1. *Æneid. lumenque inuenit Purpureum*, notat: *purpureum* id est, pulchrum. Sic Hor. *Purpureis ales oloribus*. Præterea Albinouanus ad Luuiam, niuem purpuream dixit, pro pulchram & candidam vid. docti interpretantur. Sic enim ille: *Purpurea sub nive terra latet*. Sic igitur interpretemur. *purpureis*, i. nitidis, puris, pulchris. Quamquam purpureos colores etiam intelligere licet, qui sint purpureis stragulis instrati, v. apud Virg. *Æneid. 7. Instratos ostro alipedes, pictisque taperis*. Quin & habena equorum apud Homerum & ceteros poetas Græcos, purpureæ, & ornamenta puniceo colore suff. ctas. uocata finguntur Simonides. *ὡς βάλαν φοινίως ἐκ χ. ἀνικαίμια*: id est, ne amittat è manib. us lora purpurea: & Hom. *ἰδιδ. δ. δ. ὡς δ. ὅτι ἡς ἐξ ἰσχυρὰ γυνή φοινικί μίλῳ*, &c. id est, quæ madmodam autem cum etur aliqua mulier puniceo colore infecerit, &c. Idem *ἰδιδ. δ. 9. Νέστωρ δ. ἐν χ. ἰσχυρὰ δ. β. ὡς φοινίγενται*. Id est, Nestor autem manibus prehendit habenas purpureas, ex quibus locis hoc dici potest, purpureos cygnos ab Horat. dictos esse non pulcros: sed quorum habenz & stragulæ vestes, quibus instrati erant, & cetera ornamenta, essent purpurea. Nam quæ madmodam equi currui iuncti, hoc est, bigæ, & quadrigæ, instrantur purpureæ. stent i. & hos cygnos, qui currum Veneris trahunt, fortasse vult intelligi Horatius, purpura; se instratos & purpureis habenis aurigatos. Ad hunc locum pertinent illa ex Od. 18. lib. 3. *Summo carmine, qua Cnidos, Fulgenisq. tenet Cycladas, & Paphum lunctus sis coloribus*. Quare n. h. hic mirandum & ita f. ntiebant Memmius, Germanus Valens, Turnebus, Auratus, Passeratius, & Scaliger. Existimabat tamen Passeratius purpureos colores etiam hæc ratione dictos ab Horatio iut. ligi posse, quod cygni, cum currum Cupidinis trahant, qui purpureus à poetis appellatur: ve b. grata, ab Ouidio, *Carmina, purpureus qua mihi dicit amor*: propter vicinitatem & propinquitatem, similem colorem referant, quantumuis licet sine candidi videlicet (libet enim mihi hominis ingeniosi, mihi quæ amiei sententiam consi. mare) quæ madmodum ruffa, aut lutea, aut purpurea vela consimilem colorem aspergunt iis locis, quibus intra sunt: quod docet Lucr. lib. 4. non longè à principio, *Et vulgo faciunt id lutea, ruffaque vela, Et ferruginea cum magnis insentis theatris Per malos vulgata, irabesque trementia pendunt*. Namque ibi confessum cumeis subter. & omnem Scenais speciem patrum, matrumque insitiant, con. fessumque suo fluitare colore & Ouid lib. 10. Metam. *Inq. puellari mixtum candore ruborem Tra. xerat, haud aliter quàm cum super atria velum Candida purpureum, similem dat, & inficit sum. bram*. Ne quis aut. in (inquit Passeratius) *purpureis* positum esse pueret pro pulchris. Catullus Cupidini tunicam crocinam attribuit his verbis: unde similem colorem etiam cygni con. ta. here

SVB TRABE CITREA] sic reperi scriptum in codice Cleric. Nicot. Russard. nisi quod in Nicotiano erat *ciprea*. & ita habebant duo Vaticani, & nonnulli alij: quod tamen in priore editione aliud agens neglexeram. Atque hoc postea observatum ab Iac. Cruquio Messinio, viro in primis docto reperi. Est autem citrea, arbor odorata, ex qua citrea mæla: & citreæ mensæ: Petronius Arbitr., ecce *Africæ eruta terris Citrea mensæ, greges servorum, ostrumque renidens* *Ponitur*.

PLVRIMA NARIB. DVCES TVRA] plurimi tibi ex ture incendentur odores. *Duces naribus*, quasi diceret, biles naribus, vt supra Od. 13. *bibere aure*. lib. 2. *Densum humeris bibit aure vulgus*.

LYRAEQVE ET BEREC.] quidam libri manuscr. habent, *lyraque & Berecynthia Delect.* *tibia, &c.*

BERECYNTHIAE] Phrygiæ. supra Od. 18. lib. 1. *cornu Berecynthium* dixit, quo utebantur in sacris Bacchi, & matris deorum. vide annot. ad Od. 16. lib. 1.

NON SINE FISTVLA] tria hic organa musica enumerantur, lyra, tibia, fistula. quæ vt inter se differunt, ita ab aliis atque aliis inuenta sunt. lyra enim ab Apolline, seu, vt alij volunt, à Mercurio: tibia à Marfyâ: fistula à Pane.

PEDE CAND. IN MOR. SAL. TER QVAT.] Saliorum in morem ter saltabunt. Od. 36. lib. 1. *Nec morem in Salium sit requies pedum*. pellere, aut pulsare, aut quaterere terram, pro eo, quod est, saltare, apud hunc poetam valde sunt vsitata. vide Od. 4. lib. 1.

NEC SPES ANIMI CRËD. &c.] nec spes cum persuasione coniuncta fore, vt mutuo amaret ea, cuius impotenti amore captus sum.

NEC CERTARE IUVAT MERO] epist. ad Mæcen. 3. lib. 1. *Nocturno certare mero, putre nocturno*. Od. 12. lib. 2. *certare ioco*.

SED CVR HEV, LIG. CVR] posteaquàm multis verbis ostendit, se iam ad amorem esse ineptum, atque (vt ita dicam) mancum, deniq; iudicio tandem ac voluntate ab huiusmodi delicis, ineptiis, ac nequitiiis abhorrere: nunc vi amoris coactus fatetur se, quamvis ætate iam ingrauescente à tali mollitie, ac nequitia remotissimus esse debeat, amore Ligurini pueri incensum tamen ad pristinas lascivias reuocari.

MANAT RARA M. LACR.] lacrymarum raritas acrem quidem significat doloris vim esse, quæ lacrymas exprimat: veruntamen ita lentum, & tabificum morbum, vt non vniuersæ erumpant, sed spatio interposito guttatim defluant.

INTER VERBA CADIT] titubat, hæsitat in medio sermone. Plutarchus in Demetrio *ἰνὰ τὸν φωνὴν* appellat. Seruius hunc locum profert ad versum illum Virg. *Æneid.* 4. *Incipit effari, mediâque in vocere cessit*. Vide annotat. ad Od. 13. lib. 1.

NOCTVR. TE EGO SOMN.] quo quisque in studio diem contesit, & quibus in curis est occupatus, eas res plerumque somniare solet: quod elegantissimis versibus docet Lucret. lib. 4. *Et quo quisque ferè studio defunctus adheret, Aut quibus in rebus multum sumus ante morari, Atque in quaratione fuit contenta magis mens, In somnis eadem plerumque videmur obire: Causidici causas agere, & componere leges: Induperatores pugnare, & prælia obire, Nauta cum gentis contractum cernere bellum*. sic autem hunc postremum Lucrenij versum emendavi. Virgil. *pharmac. an qui amant ipsi sibi somnia fingunt?* sic Philippides ille apud Aristoph. *ὁ πρὸς Φίλοις* equos somniat. huc pertinent ea, quæ notat Seru. ad illud Virg. *Alexide. Eheu, quid volui misum*. &c. *Quem fugis?* de gemina voluptate: vna quæ re vera, & sensibus percipitur: altera, quæ cogitatione informatur. Vnde ita debemus accipere, hunc versum, per cogitationem, opinata illa & depicta voluptate: qua cernere & alioqui videbatur absentem. Hæc ferè Seruius.

PER GRAMINA MART. CAMPI] quasi ludentem in campo Martio.

PER AQUAS VOLVB.] quasi in Tiberi denatantem.

DVRE] inexorabilis.

AD AN-

AD ANTONIVM IVLVM, M.

ANTONII TRIVMVIRI

filium.

Od. 2.

ARGVMENTVM.

Pindarum esse eiusmodi poetam dicit, ut si quis eum imitari conetur, nō minūſ famæ ſuæ periculum ſit aditurus, quā ſi cum Icaro penniſ Dædalei cœlo ſe credere audeat. Deinde ut Pindarum cycno al-
tè volanti, ita ſe api grata thyma laborioſè carpenti comparat: ideò:
que ipſum Antonium ad celebrandam maiore plectro Cæſariſ vi-
ctoriam hortatur. Tradunt autem veteres ſcholiaſtæ hunc Anto-
nium fuiſſe M. Antonij triumviri filiam.

Pindarum quiſquĩ ſtudet amulari, I-
Vle,* ceratiſ ope Dædalæa

* Nititur penniſ, vitreo daturus

Nomina ponto.

Monte decurrens velut amniſ, imbres

Quem ſuper notat* aluere ripas

Fernet, immenſuſque ruit profundo

Pindarus ore,

* Laurea donandus Apollinari,

Seu per audaceiſ noma diſthyambos

Verba deuoluit, numeriſq; fertur

* Lege ſolutuſ:

Seu deoſ, regēſque canit, deorum,

Sanguinem: per quos cecidere iuſta

Morte Centauri: cecidit tremenda

Flamma Chimæra:

Siue, quos Elæa domum reducit

Palma* caſteiſ: pugilē ſue equumue

Dicit: Et centum potiore ſignis

Munere donat:

Flebili ſponſe iuuenē ſue raptum,

Plorat: Et vireiſ, animū ſue, morēſ-

Que aureoſ* educit in aſtra, nigrō-

Que inuidet Orco.

* Multa Dircaum leuat aura cycnum,

Tendit, Antoni, quotieſ in altoſ

Nubium tractuſ: ego apiſ Matina

More, modoq;

Grata carpentiſ thyma per laborem

Plurimum circa nemuſ, vuidique

Tiburis ripaſ, oſeroſa paruiſ

285

Carmina fingo,

Concines maiore poeta pleetro

Cesarem, quandoque trahet ferocis

Per sacrum cinnum, merita decorus*

Fronde, Sicambros:

Quo nihil maius, meliusve terribis

Fata donauere, bonisq, diuis,

Nec dabunt: quamuis redeant in aurum.*

Tempora prisca.

Concines latoſq, dies, & urbis*

Publicum ludum, super impetrato

Fortis Augusti reditu, forisq,

Litibus orbem.

Tum mea, si quid loquar audiendum,*

*Vocis accedet bona pars: * & o Sol*

Pulcher, o laudande, canam recepto

Cesare felix.

Tēque, dum procedis, lo triumphē,

Non semel dicemus, lo triumphē,

Ciuitas omnis: dabimūſque diuis

Tura benignis.

Te decem tauri, totidemq, vacca,

Me tener soluet vitulus relicta*

Matre, qui largis iuuenescit herbis

** In mea vota,*

Fronte curuatos imitatus igneis

Tertium Luna referentis ortum,

** Quā notam duxit, nixius videri,*

Cetera fuluus.

PINDARVM] hæc Ode est ad laudandum comparata, seu *ἱμνὸς ὑμνῶν*. Laudat autem Pindarum poetam lyricum, Thebanum.

ÆMVLARI] æmulari cum quarto casu iunctum, imitari significat.

I-VLE] prima vocalis huius nominis pertinet ad pedem vltimum primi versus, hoc modo, *amulari l-ule, &c.* vt rectè animaduertit Passeratius: quod & alibi. Od. 2. lib. 1. *Ioue non probante & Xorius amnis.* & vt in quibusdam libris legitur, Od. 27. lib. 3. *potes hac ab orno pendulum* *Xona bene te secuta e- Lidere collum.* & apud Catull. carmine de Iulix & Manlij nuptiis. *Flere desine: nant tibi Au- Runculeia periculum est, Ne qua famina pulchrior, &c.*

CERATIS OPE DAEDALÆA, &c.] *ceratis*, id est, cera iunctis. ope Dædalæa autem, id est, arte Dædali: quemadmodum Icarus scilicet. De Dædalo & Icaro, satis multa diximus ad Od. 1. & 3. lib. 1.

PENNIS] nonnulli libri veteres, habent *pinnis*.

VITREO] pellucido iussit vitri: 2. *q. parui.* vt Od. 13. lib. 3. *o fons Blandusia splendidior vitro.* & Od. 18. lib. 1. *Arcanisque fides prodiga pellucidior vitro.* vel vitreum dixit quia aqua omnis vitrei, i. viridis, aut cærulei coloris videtur, vt annot. ad Od. 17. lib. 1.

MONTE DECURR. VELVT AMN &c.] Ordo verborum talis est. feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, id est, torrens, quem imbres, &c. significat hoc simili, Pindarus verbis esse grandem & elatum, sententiis vberem & copiosum. ipso sermonis cursu celerem, & incitatum. de hoc autem genere ordinis aliquantum perturbati dicemus ad illum locum Saty. quinta libri primi. *aqua non ditior Græa Qui locus a forti Diomede est conditus olim.* huc pertinent, quæ annotauimus ad illum locum, cetera *fluminis Ritus feruntur, &c.* Od. 29. lib. 1. tertij. Quod autem quidam libri habent, *Cum super notas salicre ripas:* non placet, neque ferri potest. Quid est enim

est enim *imbres saliere super ripas?* dixisset potius, cum amnis saliit super ripas notas, seu potius extra ripas. Omnino inepta scriptura est, & primum ab aliquo semidocto, & tamen confidente, excogitata, atque adscripta: deinde ab aliquo scriptore librario in texturam verborum translata.

LAVREA DONANDVS. APOLLINARI] Supr. Od. ult. lib. 3. *laurum Delphicam* dixit. & infra Od. prox. *Delius Ornatum foliis ducem*.

SEV PER AVDACEIS NOVA DITHYRAMBOS] M. Tull. lib. 3. de oratore, de numeris oratoris disputans, *Namque ego* (inquit) *Theophrasto assentior, qui putat orationem, qua quidem sit polita, atque facta quodammodo, non astruere, sed remissius numerosam esse oportere. Etenim, sicut ille suspicatur, ex illis modis, quibus hic status versus efficitur, post anapaestum procerior quidam numerus effluit: inde ille licentior & diuisioni fluxit dithyrambus, cuius membra, & pedes (ut ait idem) sunt in omni locuplete oratione diffusi: & si numerosum est id in omnibus sonis atque vocibus, quod habet quasdam impressiones, & quod metris possumus intervallis aequalibus, recte genus hoc numerorum, dummodo ne continuum sit, in orationis laude ponitur, quo ex loco colligi potest, dithyrambum pedem non fuisse, sed vel chorum, vel carmen aliquod, idque in Bacchum, qui præter alia, etiam hoc nomine appellatur, ut supra diximus. Idem Tull. in eo libello, qui inscribitur de optimo genere oratorum, dithyrambicum genus in poematis numerat. *Poematis enim* (inquit) *Tragici, Comici, Epici, Melici etiam, ac Dithyrambici, quod minus est tractatum à Latinis, suum quodvis genus est diuersum à reliquis. Iam Dithyrambum Olymp. carm. 13. Pindarus significat Corinthi esse inuentum, eumque βασιλῆϊον nominat, vel quod victori bos erat præmium, vel quod cum clamore recitabatur: quamvis idem Pindarus in primo dithyrambo (ut scribit eius interpretes: Nam nihil nos quidem comperiri habere possumus, cum omnes Pindarici dithyrambi interierint) dicat Thebis esse repperit. Tradunt nonnulli dithyrambū, chorum fuisse in orbem actum, ad honorem Bacchi, laudēque pertinentem: eumque esse appellatum, καὶ τὸ Διονύσιον τῷ ἐν δούλει ἐκλήθη, id est, à Baccho binis foribus egresso, nempe ex vtero materno, & Iouis femore. Postremò illius inuentores fuisse Corinthios in Dionysiacis. hæc Pindari interpretes. Alij Bacchum ipsum διθύραμβον, & θρηνητὸν esse dictum scribunt. Fuisse autem dithyrambos planè Bacchicos, in eisq; magnam vim ad animos concitandos & perturbandos fuisse, neque eos vllis, præterquam furore quodam affectis, & lymphticis conuenisse, declarat Plato in Phædro his verbis, Συγὴ πίνουσι αἰγυι, πρὶν γὰρ θῆσθαι τοῖς ποσὶ τὴν περὶ τοῦ αἵματος ἀρετὴν πάλαισι νομίζοντες, & αἰετὸς τὸ λόγον ἔχοντα, μὴ θωπεύειν τὴν τοῦ γὰρ πρὶν διθύραμβον φησίζοντα, id est, tacitus ergo audi. Reuera enim diuinus hic locus videtur esse. Itaque si crebrò tibi progrediente oratione lymphatus fieri videar, ne mirare. Nunc enim, quæ loquor, non longè absunt à dithyrambis. Audacis autem appellat dithyrambos, vel propter inusitatum & audacem verborum iuncturam, vel propter pedes & numeros lege solutos, ut mox subiicit.**

DE VOLUIT] deorsum voluit, id est, quasi è superiore loco verba fundit, verba grandia loquitur. permansit autem in priore similitudine fluminis magna vi delabentis, & præcipitantis.

LEGE SOLVTIS] non quòd numeri Pindari, etiam dithyrambici, lege sint soluti, sed quòd numerorum dithyrambicorum maior sit licentia, quàm aliorum.

SEV DEOS, REGE'S QVE] quidam libri habent, *reges ve. Deos, ut Apollinem: reges, ut Hieronem Siciliæ regem.*

DE ORVM SANGVINEM] Homerus multis locis διοβρίας, & διοργίας βασιλῆας, id est, à Ioue natos, & à Ioue educatos, appellat: & Hesiodus, Εὐχὴ Διὸς βασιλῆας, id est, ex Ioue rege.

CENTAVRI] Herculem, Pirithoūm, & ceteros Lapithas significat, qui centauros deciverunt.

CECIDIT TREM. FLAM. CHIMAE.] Bellerophonem, significat: de quo lege Pindar. carm. 13. Olymp. & vide annot. ad Od. xxvii. lib. r.

ELEA DOM. RED. PALMA] Virg. Georg. 1. *Eliadum palmas Epiros equarum.* & 111. *Hic vel ad Elei metas & maxima campi sudabit spatia. & spiritus aget ore cruentas.* & lib. 6. *Æneid. Quattuor hic inuallus equis, & lampada quassans, Per Graiūm populos, mediaq; per Elidū urbemibat ouans, &c.*

CAELESTES] id est, quasi cælum gloria attingentis, vel cum aliis cælestibus ob gloriam comparandos.

PUGILE' MVE EQV' MVE] siue eum laudat, qui pugilatu vicerit, siue eum, qui cursu, & certamine equestri superior fuerit. epist. ad Pisones, *Et pugilem victorem, & equum certamine primum.* alij de Castore & Polluce dictum volunt, à quibus dissentio.

N

ET CENT. POTIORE SIGN. MYNERE] videlicet carminibus donat, quæ quibuslibet signis & operibus manu factis sunt diuturniora. Pindarus Nem. quinto carmine ait se non esse statuarum faciendarum artificem, neque signa fingere motu carientia, & quæ perpetuo instant in sua basi: sed carmina condere, quæ terras & maria peragent, eorumque, qui certamine aliquo victores extiterint, laudes nuntient. & coronas. Verba Pindari sunt hæc, ὅτι αὐτῶν ποιοῦς εἰμ' ὡς ἰκύνουσιν· ἱ· γὰρ ἐδ' ἀγάλματα ἰσ' αὐταῖς βαθυδὺς ἰστέτ' ἀλλ' ἐπὶ πάσης ὀληθὺς ἐπὶ ἀπ' Αἰγίνας ἀγχιθαλοῖς, ὅπ' ἀάμπον' ὅς πύχης δὲ, ὑδενίς νικητρίοις παγκρατίου τῖμαρον.

FLEBILI SPONSAE] flebilis hoc loco valet tristis, mæstus. Interdum significationem habet patiendi, vt Od. x x i i i i. lib. i. *Multis ille bonis flebilis occidit.* siue (inquit) deplorat sponsum suæ sponsæ immatura, atque acerba morte ereptum.

MORES AUREOS] id est, mores antiquos & aureæ ætatis, atque ex eo probos, castos, & sanctos. vt Od. x v i. epod. *Vt inquinant ære tempus aureum.* eodém pertinet, quod statim sequitur: *quamuis redeant in aurum Tempora prisca.* Nota est autem ex Hesiodo ætas aurea, argentea, ærea, ferrea. *Χρυσίον μὲν πρῶτον γένος ἄνθρωπων ἀργύρεον δεύτερον, ἑρμαῖον τρίτον, ἰσχυρὸν τετάρτον.* &c. id est, Aureum quidem primum genus hominum, distinctè & articulatè loquentium fecerunt dii immortales, &c.

EDVCIT IN ASTRAM] id est, vt Od. x x v. lib. 3. loquitur, *stellis inserit.* Catull. *Vocare in calum.* Virg. *Æneid. 3. tollere in astra.* M. Tull. *ferre in calum.* idem ad Attic. lib. 2. *laudes nostras in astra sustulit.* sic idem Horat. Satyr. 7. lib. 2. *absentem rusticum Urbem Tollis ad astra leuis.* Idem epist. ad Fusc. Arist. *Quæ vos ad calum effertis rumore secundo.* corruptè autem legitur in aliis libris *deducit*, cum libri ferè omnes veteres habeant, *educit.* sic Virg. lib. 2. *Æneid. calòq; educere iussit.* ibid. *summisq; sub astra Educatum tectis.*

NIGROQUE INVIDET ORCO] adimit Orco, id est à morte vindicat. nam quæ aliis inuidemus, adimimus, aut certè adimere volumus.

DIRCÆVM] Pindarum poetam Thebanum. Dirce fons Thebanus. cyncum autem, id est, vatem. sup. Od. x x. lib. 2. *& album mutor in alicem.* de cyncis dicemus ad Od. prox. horum autem verborum hæc sententia est. Pindarus longè se ab humo tollit, quoties canit Deorum, aut regum, aut victorum laudes, non serpit humi, sed sublimis, & longissimè remotus à terra volat.

EGO APIS MAT. M.] Pindarum quidem cum cyno, se autem cum ape Calabra comparat, arrogantis crimen fugiens, sic Lucret. lib. 4. in princ. se cum apibus comparat. *Floriferis vt apes in saltibus omnia libant.* Omnia nos isidem depascimur aurea dicta. vsus est eadem comparatione & Simonides, vt refert Plutarch. *πῶς αὖ πῶς αἰδοῖσθαι αὐτῶν,* &c. his verbis. *Ὡς γὰρ αἰθρῶν ἀμυδρῶν Σιμωνίδης φησὶ τῶν μέλιτ' αὐτῶν, ἔσθωτον μέλι μὲν δὲ ῥύπον,* &c. id est, quemadmodum enim versari circum flores apem ait Simonides, mel flauum molientem, &c.

MATINAE] Calabriz. Nam Martinus mons in Calabria est. suprà Od. x x v i i i. lib. i. *littus Martinum.* & Od. x v i. epod. *Matina cacumina.*

CARPENTIS THYMA] sic suprà Od. x x v i i. *carpere flores:* quod Græci vno verbo dicunt *αἰσθολογέιν.* vide annot. ad Od. i i. lib. i.

VVIDI'QUE TIBVRIS] suprà Od. x x i x. lib. 3. *& dum Tibur.* idque propter aquarum, quibus irrigatur, copiam, vt Od. prox. *Sed qua Tibur aqua fertile perspiciunt.* [al. *præstunt.*]

OPEROA] elaborata, laboriosa, multo labore perfecta. Od. x i i. lib. 3. *Mincram operosam dixit.* & Od. i. lib. 2. *diuitias operosiores.* iam *operosa paruos,* αὐτῆς πῶς est.

CARMINA FINGO] facio, tamquam figulus, aut fictor. fictor cum dicit fingo, figuram ponit, inquit Varro lib. 5. de ling. Lat. Virg. Georg. 3. *& dadala fingere recta.* lib. 8. *Æneid. & corpora fingere lingua.*

CONCINES] canes vtitur eodem verbo & Catull. in nupt. Iuliz & Manl. *Nuptialia concinens Voce carmina iunula.* aliter M. Tull. de finib. 5. *vidēsne vt hæc concinant?* id est, concordent?

MAIORE POËTA PL.] verbis sublimioribus, & carmine grauiore, & maiore scribendi spiritu.

QUANDOQUE] quandomcumq;, vt Od. superiore.

PER SACRVM CLIVM] per clium Capitolinum, qui forum Romanum spectat. Nam, qui triumphabant, per viam sacram, & forum Romanum in Capitolium vehebantur, vt intelligere licet ex M. Tull. orat. de supplicis. *At etiam, qui triumphant, eòq; diutius viuos hostium duces seruant,* vt his per triumphum ductis, pulcherrimum spectaculum fructumq; victoria populus Rom. percipere possit, cum de foro in Capitolium, currum flectere incipiunt, illos duci in carcerem subent, idemq; dies & victoribus imperij, & victis vita finem facit. Alij putant per eum clium, triumphum agi solitum esse, qui Velabrum attingit, auctoritate Suetonij adducti, in Iulio Cæsare: cuius hæc verba sunt, *Gallici triumphi die Velabrum præternechens pane currum excessum*

est, axe effracto, ascenditq; Capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra, atq; sinistra lychnuchos gestantibus. Porphyrio *per sacrum cliuam* interpretatur, per sacram viam, qua in Capitolium ascendebatur: per ascensum Capitolij.

SICAMBROS] Germaniæ populos, Menapii finitimos, quos hodie Gheldrenses appellamus. infr. Od. xv. *Te cadē gaudentes Sicambri Compositi Venerantur armis.* Non dissimulabo in aliquot lib. manu scr. scriptum esse *Sygambros*.

BONI QVE DIVI] sic Od. v. huius libri. *Diuis orte bonis, optime Romula Custos gentis.* boni autem Dij appellantur, id est, benefici, largi, liberales.

IN AVRVM PRISCVM] in aureos mores: in mores illius ætatis aureæ.

ET VRBIS PVBL. LVDVM] & publicam ciuitatis lætitiā, quam declarabit populus feriis, & festis diebus, & ludo.

FORVMQVE LITIBVS ORBVM] Æschines in nobili illa oratione contra Cresiphontem, reprehendens statim à principio orationis, suorum temporum mores, querensque veterum instituta esse corrupta, dicit, si hoc, & illud fiat, tum & ciuitatem optimè administratum iri, & iudicia paucissima futura, quasi iudiciorum & accusationum frequentia, & multitudo sit vnum ex reip. malis non minimum. verba Æschinis hæc sunt: *ἔτι γὰρ αὐτοὶ δικαί ἢ τὸ πᾶσι δίκαιον διοικούντες, αἱ τὴν πόλιν ἰσχυροὶ γινώσκουσιν.* & Plato lib. 3. de rep. ostendit, in ea ciuitate, vbi increbruerit intemperantia, multa iudicia, multasque liteis existere: quemadmodum, vbi est morborum multitudo, ibi sunt crebræ medicorum, & pharmacopolarum officinæ. Videtur autem Horatius, vt putabat Ios. Scaliger, expressisse hoc Pindaricum, Isthm. *ἐὸ δὲ δὲ Κελαιδινῶν τὸ ὀφθαλμοὺς ὕβριος*, id est, contumelie magnum sonitum edentis expertes. sed hoc interest quod ὀφθαλμοί, apud Pind. significationem habet actiua: orbum apud Horat. passiuam.

TVM MEAE, SI QVID LOQVAR, &c.] bona & præcipua meæ vocis pars, constat è laudibus Cæsaris. ea igitur meæ vocis pars tum accedet ad tuos cantus, cum Cæsar Sicambros deuictos & captiuos ducet in triumpho, & tum ego recepto Cæsare incolumi, felix & beatus, hæc canam: *ὁ σὺλ candidε, ὁ δῖες pulcher, &c. laudande.* Catull. ad seipsum: *Fulsere quondam candidi sibi sales.* contra *solem nigrum* dicit Horatius Satyr. 9. lib. 1. Quidam libri manu scr. habent, *si quid loquor audiendum, &c.* quæ lectio mihi non displicet quin magnopere probatur.

RECEPTO CAESARE] recuperato, qui videbatur amissus: vel de cuius salute laborabamus propter incertos belli euentus, & Sicambrorum, seu Sygambrorum, quibuscum bellum gerebat, ferocitatem, siue potius immanitatem. vitur eodem vocabulo supr. Od. vii. lib. 2. *recepto Dulce mihi furete est amico.* & epist. 2. lib. 2. *Idem finitis studiis, & mente recepta.*

TE QVE D. PROCEDIS] Sic legendum videtur, & ita habent quidam libr. manu scr. alij vt vulgari *Tuq; dum proc. erisq;* hic ordo verborum, *dumq; te procedis, &c.*

IO TRIUMPHI] Od. ix. epod. *Io triumphe, tu moraris aureos Currus, & intactas boues.* Varro libr. 5. de lingua Latina: *triumphare* (inquit) *appellatum, quod cum imperatore milites redentes clamitant per urbem in Capitolium eunti: io triumphe, io. idq; a Θεῶν μῦθος Græco Liberi patris cognomen: potest ductum esse.*

BENIGNIS] liberalibus & beneficiis erga nos, qui Cæsarem nobis saluum reddiderint. eodem sensu hic deos *benignos*, quo paullo antè *bonos* dixit.

SOLVET] voto: damnantur votis ij, quibus id, quod optarunt, contigit: & ita obligantur: soluuntur, cum id, quod Diis promiserant vel tacite, vel diserte persoluunt.

RELICTA MATRE] vacca. sic infr. Sat. 3. lib. 2. de rana, *Vnus vbi effugit, matri denarrat.*

IUVENES CIT.] adolescit, fit iuuenens.

FR. CVRV. IMIT. IGN. TERT. LVNAE, &c.] id est, qui cornibus imitatus est curuam tertie lunæ figuram. significat, huius vituli valde parua esse cornua, & ita vitulum admodum teneri. variz sunt lunæ vultus. variz figuræ, atq; ex hac varietate, similitudines, & locutiones varias ducunt poetæ. Homer. *Ἰλιάδ. ψ.* Diomedes equum describens. ait eum toto corpore rufum fuisse, præterquam quod in fronte notam candidam, & rotundam instar lunæ habuerit. *Ὅς τὸ μὲν ἄλλο πᾶσι φοινῖξ ἐστὶν, ὃ δὲ μετώπῳ λευκόν, οἷον ἰππικὸν ἀστὴρ ὅσον, ἥτε μὲν.* Horat. supr. Od. xii. lib. 1. *Imitatur inter omnia fuluum sidus, velut inter igneis Luna minores.* Od. xi. lib. 2. *neg. Vno Luna rubens nitet Vultu.* eiusd. lib. Od. xviii. *Nonaq; pergunt interire Luna.* Od. vii. huius lib. *Damna tamen celeres reparant caelestia Luna.* & Od. vi. *canentes Rite crescentem face noctilucam.* & carmine sæculari ad Deos, *Siderum regina bicornis.* Virg. Georg. 1. *Luna reuerentem cum primis colligit igneis.* Idem libr. 3. *Æneid. quæ se plena per insertas fundebat luna fenestras.* ibid. *Tertia iam Luna se cornua lumine complent.* Quidam libri habent, *Tertium luna referentis orbem: quam scripturnam minus probo.*

NOTA DVXIT] qui qua parte notā contraxit, candidus est, cetero corpore fuluus.

N ij

NIVEVS VIDERI] Græca loquendi figura est. sicut enim Græci λευκός, ἢ φαιδρός ἰδίοις, de qua plura dicemus ad Od. viii. huius lib. Sic describit equum Virgilius, quo puer Priamus vehabatur: *quem Thracius albus Portat equis bicolor maculis: Vestigia primi Alba pedis, frontemq; ostentans ardam albam.*

239 CETERA] πᾶσα, etiam hoc genus Græcum est. Euripid. in Oreste. ὃ, πᾶσι γυναικὸς ἄνδρα πᾶσι, πᾶσι ἄνδρα, id est, O præter quàm quòd strenuus es ad ducendū exercitum pro muliere, cetera nullius pretij homo. Horat. epist. ad Fulcum Aristium lib. i. *Excepto, quòd non simules, cetera lætus.* Plin lib. 36. cap. 6. *Luculleum marmor attum alioqui, cum cetera maculis, aut coloribus commenderetur.* Idem alibi, *Tradunt in Mysia feram esse, quæ Bonasus vocatur, equina in-ba, cetera tauro similem.* Virg. Æneid. 3. *Consertum tegmen spinis: at cetera Graius.* Sallust. bello Iugurth. *Mauris omnibus rex Bocchus imperitabat, præter nomen, cetera populi Rom. ignarus.* Paterculus lib. poster. de Crasso, *qui vir cetera sanctissimus, immunisque voluptatibus, &c.* M. Tull. aliter hanc sententiam efferret, ut in orat. perf. *subtilem hunc oratorem, nisi quòd solum, cetero qui rectè quidam vocant Atticum.* Idem ad Qu. frat. lib. 2. *Ego me in Cumanis & Pompeiano, præter quàm quòd sine resatis commodè oblectabam.* Idem tamē sic locutus est in Quinctiana, si, ubi vulgò legitur: *sane ceterarum rerum paterfamilias & prudens & attentus: una in re minus consideratus: legendum est, sane cetera paterfamilias & prudens, & attentus, &c.* quemadmodum mihi aliquando visum est.

A D M E L P O M E N E N.

Od. 3.

A R G V M E N T V M.

Se natum esse artem poëticam, eiusq; beneficio nominis immortalitatem, & gloriam consecuturum esse.

Quem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris:
Illum non labor Isthmum
* Clarabit pugilem: non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem: neq; res bellica * Delius
Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed, quæ Tybur aqua fertile praefluunt,
Et spissa nemorum coma,
* Tingent Æolio carmine nobilem.
Roma principis urbium
Dignatur suboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:
Et iam dente minus mordeor innido.
O, testudinis antea
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas!
O mutis quoq; piscibus
Donatura cycni, si libeat sonum!
Totum muneris hoc tui est,
Quòd monstror digito prætereuntium,
Romana fidicen lyra:
Quòd spiro, & placeo: si placeo: tuum est.

QVEM TV MELPOMENE, &c.] significat, eum, qui ad poëticam factus sit natura, neq; clarum pugilem, neq; ludis Olympicis equestri certamine victorem, neq; præstantem imperatorem vniquam futurum: sed poëtam nobilem.

PLACIDO

PLACIDO LUMINE] oculis placidis, beneuolis, amicis, non obliquis, vt Callim. ὁ μὲν ἰσὺς τοῖς Sappho, λελυμένη, βλεπόμενα.

VIDERIS] aspexeris. vt suprà Od. xvii. libr. 2. *Seu libra seu me scorpium aspiciat*. coniunctè autem sunt intelligenda *semel videris*, non *semel nascentem*.

ILLUM NON LAB. ISTHM.] id est, certamen curule Isthmium. certamen autem Isthmium, seu Isthmicum à Sisypho fuisse institutum Melicertæ caduere, quod à delphino in Isthmum, vbi sita Corinthus est, delatum fuerat, reperto tradunt scriptores. certaminis præmium pinea corona erat : quæ prius ex apio fuerat. Isthmia ne Corintho quidem à Meminio euer-
sa, fuisse intermissa, sed tantisper dum cuius infrequens, ac deserta fuit, à Sicyoniis fuisse procurata, atque administrata scribit Pausan. Corinth.

ACHAÏCO] Eléo. Virg. lib. i. Georg. *Eliadum palmæ Epirus equarum*.

CLARABIT] clarum reddet. Vtitur hoc verbo M. Tull. in poemate illo de suis rebus gestis in secundo consulatu: *Iupiter excelsa clarabat sceptræ columna*. & item sæpe in Arato & Lucret. lib. . pro verbo declarandi. *Hæc secundum res animi natura videtur, Atque anima claranda meis iam versibus esse*.

NEQUE RES BELLICA, &c.] neque rebus bene gestis in bello, deuictis que ac subactis hostibus, laureatis, & aurato curru victus triumphabit.

DELIIS] Delphicis & Apollinaribus foliis, id est, laurea corona. Laurus enim Apollini sacra est.

OSTENDET CAPITOLIO.] hoc iccirco dicit, quia qui triumphabant, in Capitolium (vt suprà 240 præ dixi) vehbantur.

PRAEFLUVNT] duo cod. Vatic. Tornef. Ruffard. Nicot. habent *præluunt*, quos secutus sum. nonnulli *perluunt*: alij *persuunt*, vt vulg. T. Liuius quidem lib. 44. annal. ferè ita loquitur, vt habent libri illi, quos primo loco commemoravi. *Duo cingunt eam flumina: Clausula latere, & Græbis, quod in orientem patet, præluunt: Barbana ab regione, &c.*

COMAE] frondes, vt infra Od. vii. *redeunt iam gramina campis, Arboribusq; coma*.

FINGET] reddent, efficient. sic Virgilius lib. Æneid. 2. *nec si miserum fortuna Simonem finxit, Vanum etiam mendacemque improba finget*. Sallustius bello Catil. *quæ natura, prona, & ventri obedientia finxit*. lege quæ annotata sunt suprà ad illum locum, *Carmina fingo*. Od. ii. huius lib.

ÆOLIO] Sapphico, & Alcaico. Od. xxx. lib. 3. *Princeps Æolium carmen ad Italos Deduxit, semodos*.

PRINCIPIS VRBIUM] Virg. in Tityro. *Verum hæc tantum alia inter caput extulit Græcis, Quantum lenta solent inter Sicuburnæ cupressi*, Horat. Od. xiiii. huius lib. *o iuscula præfens Italia, dominaq; Roma*.

SVBOLES] sic habent tres Vatic. & aliquot alij libri manuscr. & ita apud Lucret. in emendatis codicib. lib. 5. *Sine virum suboles, siue est muliebris origo*. & apud Virg. Pollione. *Cara Deum suboles, magnum Iouis incrementum*. Festus, & Nonius. Per Romæ subolem populum Romanum significari puto.

ET IAM DENTE MIN. MORD. INVIDO] tamquam inuidia maior, vt suprà. Od. xx. lib. 2. *Inuidiaq; maior Græcis relinquitur*. Sic & Sallust. *Gloria inuidiam Sicisti*.

DVLCEM QVÆ STREPITUM] testudinis cantum, strepitum dixit, vt epistol. 2. libr. 1. *Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam*. & epistol. 13. *nec meretrix tibi citharæ cuius ad strepitum salias*. sed hoc loco addidit epithetum, *dulcem*: in illis duobus non item Petrus Victorius in commentariis suis in libr. 2. Aristot. de arte dicendi, scribit, fortasse Horatium in eandem culpam incidisse, cum tibi citharæ, seu tibiæ & citharæ cantum, strepitum nominauit, in quam Dionysius ille, qui Æneus dictus est, cum Calliopæ vocem κρουγῶν, id est, clamorem seu clangorem appellauit. Ego Horatium proprio nomine, non translato, vsum esse putarim. At Aristoteles diserte dicit nomen κρουγῶν translare ab illo poetâ esse positum, eamque translationem, vt vitiosam & ineptam, reprehendit. strepitum autem quem ψόφῳ, Græci vocant, propriè conuenire in animis, docet idem Aristot. lib. β. de animo, his verbis: ἡ δὲ φωνὴ ψόφῳ τίς ἐστὶν μεψύχῳ. τὴν γὰρ ἀψύχῳ οὐδὲν φωνή, ἀλλὰ καὶ ὁμοίᾳ λέγεται φωνή, οἷον αὐλὸς, καὶ λύρα, καὶ ὅσα ἀλλὰ τῶν ἀψύχῳ, id est, vox autem sonitus est quidam corporis animati. Inanimorum enim nihil vocem mittit: sed ex similitudine quadam vocem mittere dicuntur: verbi gratia tibia, & lyra, & alia omnia inanima. Quod si quis strepitum citharæ translare dictum esset contenderet: sic Horatium defendendam, strepitum ab eo esse positum, pro eo, quod Græci τρέπον μῦθον, vel κρημνόν, vel quippiam simile, dicunt. τρέπον μῦθον autem translatum est ab hirundinis, aut cicadæ strepitu. κρημνόν verò verbum est fictum à re ipsa: significatque strepitum quendam edere: ex quo κρημνόν citharæ

sonitum appellat Apollon. lib. 4. Argon. xvi de Orpheo loquitur, citharæ cantu Sirenum voces auertere Idem ibid. *φάρμακον ὀρχήστριον* nominat, id est, *ὀρχήστριον*, sua uerit sonantem, seu strepentem. eodem perit uersiculus ille, quem testem producit Suidas, *Αἰὲρ δὲ πλείτερον λαοῖς ἡ κρήνη χάλυς*. id est, sed cum plectro Locra cithara strepuit. Ordo autem uerborum hic est, O Pieri, id est, o Musa, quæ testudinis, hoc est citharæ, aureæ dulcem strepitum temperas.

PIERI] vocandi cæsus, Græcus: qui breuis est à *ρεῖο* in *α*. docet Seruius ad illum locum *Atmarylli vocares*: in Tityio: & hunc uersum profert.

TEMPERAS] moderaris, aptas, imodularis. ad concentum concordem inflectis. vide annot. ad Od. viii. lib. 1.

O MUTIS QUOQUE PISCIBUS] Piscis omneis præter scarum, & fluuiatilem porcum, mutos esse, id est, uocem non mittere scribit Aristor sed Mnaseas Panticensis (ut scribit Athen. lib. 8.) ait piscis, qui sunt in fluuii Clitor, uocales esse. Præterea Philostephanus piscis quosdam *ποικιλίας* nomine, in Aorno uocem mittere tradit. Sed Paulianus Arcad. narrat se propterea, quod acceperat *ποικιλίας* esse uocales, ad fluuium Aornum à prima luce usque ad uesperam (quo tempore maximè uocem mittere dicebantur) commoratum esse: uerum ne tenuissimum quidem eorum sonum audiuisse. Vniuersè igitur piscium genus est *ἄφωνον*, id est, mutum seu uocis expers. ex quo natus ille Stratonici citharistæ in quendam Propin nomine, citharædum, magna quidem corporis litatura, sed imperitum artificem: *μύρας ἰχθύς*, id est, magnus piscis. piscem nominauit *ἄφωτον ἄφωνον*, inquit Athenæus, propterea quod nihil caneret, quod quidem esset *ἄξιολαγόν*. significat autem Horatius, se beneficio mûræ poetam esse, non sua uirtute, suòve ingenio, cum ea possit etiam piscis, qui sunt natura muti, uocales, atque adeo muscos efficere.

CYCNI.] Plato in Phædone cynos uult esse cum in omni reliqua uita, tum maximè mortis tempore musicos, & canoros. sic enim apud illum loquitur Socrates, *ἀλλὰ φερέμεθα δυνάτω πρὸς τὴν ψῆφον, ἥ ἐν τῷ ἀφ' ὧν βίῳ, καὶ αἱ εἰκοί, τὴν κύκνον δὲ καὶ φασὶν ὅτι ὑμῖν εἰσὶν τῶν μεσσηνῶν: οἱ ἐπὶ θάλασσῃ αἰδῶνται, ὅτι δὲ αὐτὸς ἀπὸ θανάτου, ἀδύνατος καὶ ἐν τῷ ἀφ' ὧν ζῆναι. τί πῃ δὲ πλείους καὶ μάλιστα ἄδουσι γαλήνης ὅτι μάλιστα παρὰ τὸν ἥλιον ἀπὸ πύλων, ἔσθ' εἰσι ζῆλον περὶ τῆς. mox subiicit *ἂν ὁμοῦ τὰ ἅπαντα ὀνομασθῇ, id est, sed ueremini, ne auarior, et que iniquiore animo sim, quàm superiore uita fui: atque (ut apparet) ego uobis diuinandi scientia deterior cynis esse uideo: quæ, ubi senserint sibi moriendum esse, cum antea canere soliti sint, tum illo tempore plurimum, & maximè canunt, latantes se statim ad Deum, cuius famuli sunt, abituros: Lucianus autem in libello *περὶ τοῦ ἡλικίου*, ἡ τῶν κύκνων, significat, totum illud esse fabulosum de electro, & de cynorum cantu apud Eridanum. Nam irrident eum nauar, qui putat quosdam homines canendi scientia, & facultate præditos, eo loco in aqueis fuisse commutatos, atque iccirco etiam nunc canere, musicæ non oblitos. Elianus lib. 1. *ποικιλίῃ* omnino nihil à Luciano dissidet sic enim scribit de cynis: *ὅτι ἐπὶ εἰσι φιλοδοί, τὰ πρὸς τὴν ψῆφον, καὶ τὴν ψῆφον, ἔσθ' ὅτι ἄδοντες κύκνοι σὺν ἡμετέροις ἀδῶν. ἀπὸ πύλων δὲ πύλων οὐδ' ὅτι ἄδοντες καὶ λείποντες γὰρ ὅτι μάλιστα ἐκείνοι εἰσὶν τὸν ζῆλον ἀφ' ὧν τὰ ἅπαντα, ὅτι καὶ ἄδοντες τῶν ἡμετέρων τῶν βίου, id est, Cynos autem canendi studio teneri, hoc quidem iam etiam omnium sermone uulgatum est. Ego autem canentem cynum audiri nunquam, & fortasse neque alium quumquam sibi igitur omnes persuaserunt cynum canere, aiuntque cum illo maximè tempore, maximè uocalem, & maximè canorum esse, cum agit supremum uita diem. & Plinius cap. 23. lib. 10. Olorum morte narratur flebilis cantus, falso, ut arbitror, aliquot experientis. Secutus igitur est Horatius opinionem vulgi, præsertim veterum poetarum testimonio confirmatam. Lucretius lib. 3. proceem. quid enim contendat hirundo Cynis? Idem lib. 4. *Paruum ut est cyni melior canor, ille gruium quam clamor in aetheris dispersus pubibus Austri*. ibid. *Nec simili penetrant aureis primordia forma, Cum tuba depresso grauius sub murmure mugit: Vallibus, & gelidis orti cyni ex Heliconis Cum liquidam tollunt lugubri uoce querelam.* Virg. *Mæc. Varcium nomen, (superet modo, &c.) Cantantes sublimē ferunt ad sidera cyni.* Idem lib. 7. *Æneid. Ceu quondam niuei liquida inter nubila cyni Cum sese è passu uerferunt, & longa canoros Dant per colla mados: ad quem locum Seruius notat: Secundum Plinium, qui ait in naturalis historia, cynos ideo suscipiis canere, quia colla longa & inflexa habent: & necesse est euliant autem uocem per longum & flexuosum iter Varias reddere modulationes. Ex quo *δυνατότατοι* dicuntur ab Homero, id est, *δυνατότατοι*. Postremo Plutarchus lib. 6. *περὶ τοῦ πόντου*, ex eadem opinione scripsit illa: *Ὅν τὸν πόντον τὸ πρὸς τὴν καὶ λείποντες καὶ ἀφ' ὧν τῆς, ἡ κύκνοις τὸ ἄδοντες μίχεται πάλαι τῆς καὶ φύσιν ἐστὶν ἀφ' ὧν τῶν πρὸς τὴν καὶ λείποντες, id est, Itaque quoniam agere, & dicere hominibus magis, quàm cynis canere usque ad exitum uitæ contentanem naturæ est, non est ea res omittenda, tanquam lyra quædam contra. Quam Plutarchi locum mihi Germanus Valens indicauit.*****

Qvob

QVOD MONSTR. DIG. PRÆTER.] notum illud est de Demosthene, qui illo susfurro, (ut ait M. Tullius Tuscul. 5.) aquam ferentis muliercula, ut mos in Græcia est, insusurrantisq, alteri, hic est ille Demosthenes, utos omni & diu dūm, delectari se dicebat.

ROMANÆ FIDICEN LYRÆ] epist. lib. I. 19. ad Mæcen. 3. *Libera per vacuum posui Gesti-
gia princeps, Non aliena meo pressi pede, &c.* Idem Od. xxx. libr. 3. *Discar quæ Violens obstrepis
Aufidus, Et quæ pauper aqua Daunus agrestium Regnavit populorum, ex humili potens, Prin-
ceps Æolium carmen ad Italos Deduxisse modos.*

Od. 4.

ARGVMENTVM.

Drusi Neronis, qui fuit Augusti Cæsaris priuignus, victoriam de Rhœ-
tis & Vindelicis celebrat. Quinetiam Claudii Neronis fortia quæ-
dam facta commemorat. Tandem verò & totius gentis Romanæ
fortitudo ore ipsius hostis (nimirum Annibalis) laudatur. Sed de
Druso loquens poeta, disciplinam & educationem multum ad vir-
tutem posse ostendit, tanquam aliquam harum eius laudum partem
in Augustum deriuans.

* **Q** Valem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aueis vagus
Permisi expertus fidelem.
Iupiter in Ganymede flamo,
Olim iuuentas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium:
Verniq, iam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti pauentem: mox in ouilia
Demisit hostem viuividus impetus:
Nunc in reluctanteis dracones
Egit amor dapis, atq, pugna:
Qualém ve latis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab ubere
Jam lacte depulsum leonem,
Dente nouo peritura, vidit:
Videre Rhœti bella sub Alpibus
Drusum gerentem, Vindelici * quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
Nec scire fas est omnia: Sed diu,
Latèq, victrices catervæ
Consiliis iuuenis remitte
Sensere, quid mens ritè, quid indoles
Nutrita faustis sub penetratilibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Neronis.
Fortes creantur foribus, & bonis:
Est in iuuentis, est in aequi patrum.

Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquila columbam.
Destrua sed vim promouet insitam:
Rectiq; cultu pectora roborant:
* Vicumq; defecere mores,
Dedecorant * bene nata culpa.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Denictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris:
Qui primus alma risit * adorea,
Dirus per urbeis Afer ut Italas,
Cen flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit undas.
Post hoc secundus usq; laboribus
Romana pubes creuit: & impio
Vastata Pœnorum tumultu
Fana * deos habuere rectos:
Dixitq; tandem perfidus Annibal,
Cerni luporum prada rapacium
Seſtamur viro quos optimus
* Fallere, & effugere est triumphus.
Genus, qua cremato fortis ab Illo
ſactata Tuscis aquoribus sacra,
Natisq; maturosq; patres
Pertulit Ausonias ad urbeis,
Duris * ut illex tonsa bipennibus
Nigra feraci frondis in Algido,
Per damna per cadeis ab ipſo
Ducit apes, animûmq; ferro,
Non hydra ſectò corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem:
Monſtrumve ſummiſere * Colchi
Maïus, Echioniaeue Theba.
* Merſes profundo: pulchrior euenit.
Luſtere: multa proruet * integrum
Cum laude victorem: geretq;
Prælia coniugibus loquenda.
Karthagini iam non ego nuntios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interemto.
Nil Claudia non * perficient manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & cure ſagaces
Expediunt * per acuta belli.

[**QUALI MINISTRVM FVLMINIS, &c.**] Quo tempore in lucem editus est Iupiter, eodem natam esse aquilam, & ad id praelium, quod aduersus gigantes commillum est, aduolasse, quasi victoriæ Deorum nuntiam, tradunt fabularum scriptores. Itaque in auium partitione, Iupiter aquilam sibi adoptauit: qua ministra, & nuntia uti solet ad eos, quibus læti aliquid significare, quosque insignis, & claros efficere in animo habet. Propterea αἰτίς à Græcis appellatum esse volunt non ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, sed παρὰ τὸ ἵππὸν ἀγλαῶν, id est, quia verum patefaciat, & declararet. Qualis igitur (inquit) aquila est, quam iuuenta volandi seu potius pugnandi, & prædandi imperitam è nido primum foras extruxit, ventique verni docuerunt insolitos volandi conatus, mox in ouium greges, & lepta vigor à natura insitus deorsum immisit, tum edendi, pugnandi que cupiditas in dracones incitauit, atque impulit: aut qualis est carulus leonis, quem caprea pascuis intenta eius dentibus iamiam dilaceranda, ac peritura vidit, talem Drusum Rhæti, & Vindelici videre. lege hac de re Strabonem lib. 4. & Paterculum lib. poster.

[**REGNUM IN AV. VAG.**] quamobrem auium rex est aquila? an quod omnium auium celerrimè volat? an quia sola ex auibus solem irretortis oculis intuetur, & ipsectat? an propter eius officia, & fidem erga Iouem?

[**EXPECTVS FIDELIEM**] immo Iuppiter ipse (ut est in fabulis) aquilæ specie Ganymedem rapuit.

[**PATRIVS**] paternus: nempe aquilæ. Itaque statim sequitur, *neq; imbellem feroces Progenierant aquila columbam.* 243

[**NIDO PROPVBIT**] nido foras expulit nondum volatui assuescitam. in aliis lib. est *propulsi*: sed *propulsi* malo: & ita habent libri aliquot manuscripti: in quibus est Faërn. Vrf. Vatie. 2. & quattuor, quibus hic nuper in mea Gallia usus sum.

[**LABORVM IN SCIVM**] vel volandi inscium, seu insuetum. sequitur enim mox, *Insolitos docuere nisus ventis, &c.* vel prædandi, & pugnandi insolentem, & nescium, seu imperitum.

[**INSOL. NISVS**] vel non vsitatos prædandi conatus, vel non vsitatos volatus.

[**MOX IN RELVCT. DR.**] sic apud Homerum *ἰλυσθ. μ.* aquila serpentem correptum vnguibus, deferre in nidum suum parat. sed à reluctante dracone acriter morsâ, prædam ex vnguibus dimittere cogitur. quo auspicio Polydamas Hectorem murum Græcorum oppugnare, & petrumperere cogitantem, reuocare ac deterreere conatur, sed frustra.

[**AMOR DAPIS**] cibi cupiditas, & fames.

[**LACTE DEPVLSVM LEONEM**] catulum leonis modò, ab ubere matris seiunctum, seu à lacte remotum. Virg. Tityro. *quò sape solemus Pastores, ouium teneros depellere fatum* ad quem locum Seruius, *Depellere*, id est, à lacte remouere. sic idem Virgil. Melib. *Depulsos à lacte domi qua clauderet agnos.* idem Palæmone, *Dulce satis humor, depulsis arbutus badis.*

[**DENTE NOVO PERITVRA**] peritura dente leonis iuuenis nouo, id est, nondum prædæ assuescit, seu nondum in pugna exercitato.

[**RHOETI**] Straboli br. 4. Rhætos, & Vindelicos in iis Alpium partibus collocat, quæ ad Orientem, & Austrum spectant, ut sint Heluetiis, & Boiis finitimi: ubi & de Druso eadem scribit, quæ hic laudat Horatius. de Vindeliciis etiam Od. XIII. huius libri: *Vindelici didicere nuper, Quid Marte posses. Rhæti, Vindelici* autem, est αἰτωδῆες, vel addenda copulatio, &, quæ tamen abest à codicibus Donati, Faërn. Torn. & duob. Vatie.

[**DRVSVM**] Claud. Drusum, qui in Germania diem suum obiit.

[**(QVIBVS MOS VNDE DED. &c.)**] id est, qui Vindelici quamobrem vtantur securibus in praelio Amazonum more, non nimis diligenter hoc quidem tempore exquisiui, atque in aliud tempus distuli. Strabo lib. 2. quæ de Amazonibus tradita sunt, monstri similia, fabulosa, incredibilia denique esse existimat, his verbis: Περὶ τῶν Ἀμαζόνων τὰ αὐτὰ λίγα τῆς γυνὸς καὶ πατρὸς περὶ τῶνδ', καὶ πῶς αὐτῶν. Tis ὃδ' αὖ περὶ τῶνδ' αἰς γυναικῶν ἡρώδης, ἢ πόλις, ἢ ἱδὲ στυγαίη αὐτῶν καὶ αὐτῶν, καὶ ἢ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐφόδους ποιήσας ἐπὶ τῶν ἀποδείξαι χεῖρων; id est, *De Amazonibus eadem nunc dicuntur, quæ olim, nempe monstri similia, & longè à fide remota. Quis enim credat, mulierum exercitum, aut ciuitatem, aut nationem sine viris consistere, neque verò solum consistere, sed etiam in alienis finibus incurrere atque innadere potuisse?* Similem dicitur, seu ἀλλοθεν esse dicebat Ios. Scaliger apud Pindarum quodam loco, καὶ τίς αὐδρας ἀλκιμους δαίμων δῖον αἰῶνος ἔλασεν, &c. Præclare autem Horatius, id, quod sciebat, aut certè accipere, atque audire potuerat, nempe Vindelicos, quos Liburnos esse putat Seruius, ab Amazonibus originem duxisse, se vel nescire, vel non quæfuisse dicit, quasi in alia re magis occupatum, & aliud agentem. lege Seruium ad illum Virg. locum Æneid. 1. *atque intimatus Regna Liburnorum, &c.* Vbi hunc Horatij locum profert.

[**NAC SCIRE FAS EST OMNIA:**] fas, id est, pote, δυνατὸν, ut diximus supr. ad Od. 1. lib. 1.

vel ita interpretare, nec scire licet omnia ut alij malunt: quibuscum pugnare nolo. Tibullus quidem fas pro eo, quod *duumviri* dicunt Græci, usurpavit eleg. 9. libr. 1. *Nectibi celanti fas sit peccare*: fortasse & eleg. 5. *proprius ego tecum, sit modo fas, annos contribuisse velim.* & Propert. lib. 1. *Ne neque amare aliam, neque ab hac discedere fas est.* & Virg. lib. 7. *Æneid. Quem neq. fas igni cuiquam, nec sternere ferro.* & Cæf. lib. 1. de bell. Gall. *Eas ita dicere, non esse fas Germanos superare, si ante novam Lunam prælio contendissent.*

SED DIV, LATE QVE, &c.] superiora illa, quibus mos vnde, &c. vsque ad hunc locum, includenda sunt interpositionis nota: vel potius ita sunt legenda, ut à proposito sermone aberrantia: quod genus appellat Græci hyperbatum, iccirco hac particula, *sed*, vitur Horatius, quam adhibere solent scriptores in hyperbatus, cum ad id, vnde aberrarunt, regredi volunt. adhibent & has: verumtamen, igitur, & similes. cuius rei passim occurrunt exempla apud M. Tull.

CONSILIIS IVVENIS REVICTAE] sic putolendum, non, ut alij volunt, revinctæ: & ita habet liber Faern. Don. Vrf. Forn. Vatic. 2. & alij quidam. Est autem hæc sententia: Rhæti (inquit) & Vindelici, qui olim victores latissimas excursions etiam vsque agros Italix finitimos fecere, nunc consiliis Drusi vicissim victi, ac domiti, senlere quid mens, &c. hæc enim vis est verbi, *revinco*, sic Lucret. lib. 5. *Ignis enim superare potest, ubi materiam Ex infinis sunt corpora plura coorta: Inde cadunt vires aliqua ratione revinctæ.* non duplicet tamen altera scriptura, *repressæ*, quæ reperitur in nonnullis emendatis codicibus. vide autem hac de re Strabonem lib. 4.

INDOLES] indoles dicta ab *inoleſco*, quod est increſco: & incrementum significat. ex eo pro ingenio puerili usurpatur: quoniam vna eum corpore ex sententia philosophorum meas creſcit, & decreſcit.

NERONES] Tiberium, & Drusum.

244 FORTES CREANTVR FORTIBVS] primo loco ponit naturam, & genus: deinde doctrinam, & educationem. sic Plato in oratione funebri: *αγαθοὶ δὲ ἰσχυροὶ ἀλλὰ τὸ φρονεῖν ἐξήμαρτον. τὸ δὲ ἀφρονεῖν οὐκ ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἀφρονεῖν, καὶ παρὰ τὸν ἀφρονεῖν, καὶ παρὰ τὸν ἀφρονεῖν, id est, boni autem fuerunt, quia ex bonis nati sunt: generis igitur præstantiam primum laudamus: deinde educationem, & doctrinam. sic Aristoteles Politicorum tertio scribit esse probabile, viros præstantiores esse eos, qui è præstantioribus nati sunt: nobilitas enim, generis præstantia, & perfectio est. verba Aristot. hæc sunt: *ἡ δὲ ἀφροσύνη παρὰ ἰσχύος αἰετὶ πρῶτον. ἢ δὲ παρὰ βελτίους εἰς τὸς ἐν βελτίων. ἀφροσύνη γὰρ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ ἀφρονεῖν.* Quantum valeant ad ingenium, hoc, vel illo habitu imbuendum, morésque conformandos, atque etiam inferendos stirps generis, & educatio, declarant poetæ, qui, quem significare volunt sævo, immitti, inhumano esse ingenio, eum dicere solent è saxis, ac rupibus, è mari natos, à leonibus educatos, ut Homer. *ἰλιάδ. π. γλαυκὸς δὲ σ' ἔπειτ' ἡλέασα, Πηλεΐδην τ' ἡλίοιο, ὅτι τοι νόστος ἀπὸ λῆως,* id est, cæruleum autem te mare peperit, Rupésque præruptæ, quoniam tibi mens est infrenis atque indomita. Theocrit. *εἰδ. γ. Νῦν ἴσθης τοι τὴν ἐμὴν βαρύνει θῆος, ἢ βελτίωνος. Ματθὸν ἐξ ἰλιάδης, θρυμὸν τὴν μιν ἔσθ' ἰμῶν, quos versus Virgil. expressit Pharmaceut. *Nunc scio, quid sit amor duris in catibus illum Ismaricus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.* Idem *Æneid. 4. Nectibi Diva parentis generis nec Dardanus auctor, Perſide, sed durus genuit te cautibus horrens Caucasus.* Catull. de nuptiis Pelei, *Quanam te genuit sola sub rupe leana? Quod mare conceptum spumantibus ex-puit undis? Qua Syrtis, qua Scylla vorax, qua Grista Charybdæ?***

PROMOVET] prouehit, *ἀναγ* ampliat virtutem à natura insitam.

FEROCES A QVILAE] ferox pletumq; in laude ponitur, & si quando in vitio, non crudelem, sed elatum, aut animosum significat, ut supr. Od. v. lib. 2. *ferox atus.* & infra Od. 1. x. huius libri. *ferox Hector.* annotatum ad Od. xv. lib. 1.

RECTI QVE CVLTVS] nihil equidem muto, cum hæc lectio ab omnibus codicibus, quos quidem viderim, confirmetur: sed putaui aliquando, Porphyrii verbis motus, scriptum esse ab Horatio, *Rectique cultus pectora roborat*: ut, *cultus* sit numeri singularis. *recti* autem patrii casus à nomine neutro rectum, &c. quod est *τὸ ῥέθρον*. Nam hoc modo explicat Porphyrius, nisi quòd *cultus* vult esse numeri multitudinis: nisi fortè Porphyrio corruptus est. Iam nomen *rectum* usurpat Horat. & Satyr 3. libr. 2. *Rectum animi seruas*: id est, *τὴν ῥηθῆν*. rectitudinem redderemus Latine, si pateretur Latini sermonis usus. colere rectum autem, honestum, virtutem, veritatem: & cultus, id est, amor & studium recti, honesti, virtutis, veritatis, bonis scriptoribus sunt vltata loquendi genera. Iam si *recti cultus* utrumq; numero multitudinis esse intel-ligetur, idem valebit, quod, rectæ institutiones, seu potius recta viuendi instituta: quemadmodum primorum illorum hominum feram, & agrestem viuendi consuetudinem *feros cultus* ho-

minum

minum recentum dixit Od. x. lib. i. quam interpretationem multo malim, quàm illam Pseudoporphyrionis, nisi vna opera legamus *roborat*, & nomen *cultus* ita accipiamus, vt sic numeri singularis, vt dixi.

ROBORANT] *si cultus* sit numeri multitudo. vt accipit Porph. legendum *roborant* : *si* singul. *roborat*. Verumtamen nihil muto.

VT CVMQVE DEFECERE MORES,] id est, vbicumque, seu quandocumque naturæ bonitas, quam *di* *quius* Græci nominant, à bonis moribus, qui studium, exercitationemque de fiderant (vt docet Aristot. lib. i. de morib. ad Nicomach.) destituta est : vitæ turpitudine bonum illud generis, & naturæ dedecore, maculæque afficit. de particula, *vt cumque*, diximus supra ad Od. xvii. lib. i. licet & *bene nata* interpretari *ὁρῶναι*, id est, generis, præstantiam, ac nobilitatem.

DEDECORANT] sic habet libr. Donati, & omnes vulgati. Faëni autem, & i. Vatic. *Indecorant*.

CULPAE] corrupti mores, seu facta improba ex corruptis moribus nata & ideo culpanda, & vituperanda. *Culpa*, numeri est multitudinis.

NERONIBVS] C. Claudius Neroni. de quo sic Sueton. *Claudius Nero adueniens ex Hispania cum ingentibus copiis Asdrubalem, priusquam Annibali fratri coniungeretur, oppressit.*

TESTIS METAVR. FLVM.] sic Virg. *Daph. Vos Coryli testes, & flumina nymphæ.* & Propert. lib. eleg. *testes sunt sidera nobis.* quæ mihi indicauit Germ. Valens. & sunt notata à Seruio ad eum, quem commemorauit locum, in Daphn.

TESTIS METAVRYM FLVMEN] sic Catull. *Testis eris magnis virtutibus vnda Scamandri.*

METAVRYM FLVMEN] sic supr. Od ix. lib. 2. *Medum flumen.* & in epist. ad Pison. *Rhenum flumen.* fluuius est in Vmbria, ex Picenis finibus oriens, qui nomen retinet, nisi quòd aliquatùm corruptum est. Nam hodie, *il Metro*, appellant Itali. Apud hunc fluuium cæsus est Asdrubal Annibalis frater.

ET ASDRUBAL] Narrat T. Liuius lib. 29, Asdrubalem, qui cum recente exercitu Alpeis transcenderat eo consilio, vt sese cum fratre Annibale coniungeret, à M. Liuiio Salinatore victum, ac cæsum esse, cum haberet in suo exercitu quinquaginta sex hominum millia : eamque victoriam non minore opera Claudij Neronis, alterius consulis, esse partam, propterea quòd, eum Annibali oppositus esset, relictis ita castris, vt hostem latèret, lecta manu profectus Asdrubalem circumuenit. Qui tamen Salinatorem equo sequi, quàm triumpho, quem ei senatus æqui decreuerat, vt i maluit, quia res in prouincia Salinatoris gesta fuerat. T. Liuius lib. 28. Valerius Max. lib. 4. cap. i.

245

ET PVLCHER FUGATIS ILLE DIES, &c.] pulcher dies id est, felix & fortunatus dies. sic loquitur M. Tull. lib. 4. epist. ad famul. *Noli querere, ita mihi pulcher hic dies visus est, vt speciem aliquam sideris videret, quasi renouiscens res pub.* Horat. infra Oda prox. *Infat serui enim vulturnus bitum affulsit populo, gratior it dies, Et soles melius nitent.* Est autem hic translatio, seu potius allegoria. Nam per diem pulchrum, dici illius lætitiā significat, quo die victus accæsus est Annibal : per tenebras fugatas : metum ex omnium animis atque ex Italia depulsum, Karthaginensibus, & Afris ex Italia pulsus.

RISIT] lætus, & hilaritatis plenus fuit, *ἰλάσθαι*. vt infra Od. xi. *Ridet argento domus.* & Lucret. lib. 5. *risentis vnda* dixit. vide annot. ad Od. xviii. lib. 2.

ADOREA] victoria, & gloria. Plin. lib. 18. cap. 3. *Gloriam ipsam à ferris honore adorem appellabant.* Pompeius Festus. *Adorem, laudem, seu gloriam dicebant, quia gloriosum eum putabant, qui ferris copia abundaret.* Plaut. in Amphitry. *Qui prada, atq. agro, adorea q. affectis populis suos.* Proprie tamen adorea frugum copiam, & vbertatem significat. Varro lib. 4. de lingua Lat. *Plebs rura largiuntur adorem.*

DIVS PER VRBEIS AFER VT] horum verborum hæc sententia est : pendente quæ superioribus, id est, posteaquam Italiam peruasit, & percurauit Annibal, veluti flamma cedas, vel Eurys vndas peragere solet, hic primus dies parta victoria lætitiā attulit populo Rom. Errant autem qui hic legi posse putant, *Afer it Italiam.* iam *dirum* Afer consuetudine Horatiana dictum est. sic enim Od. xii. lib. 2. *Nec dirum Annibalem, nec Sicul. mare.* & Oda vi. lib. 3. *Antiochum Annibalemq. dirum.*

EQUITAVIT] sic Euryp. in Phœniss. Zephyrum equitasse in celo dicit. *ἰόντων τῶν θεῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀφ' ὧν τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ πῶς Σικελίας, Ζεφύρου πνοῆς ἐν τῷ οὐρανῷ.* id est, scum in mari torrens nauigasset super circumfluos, & fructus experteis Siciliæ campos, statibus Zephyri in celo equitans. notauit Murerus lib. i. Var. lect. cap. 10.

O ij.

POST HOC] post Asdrubalis cædem, victoriámq; populi Rom.

SECUNDIS LABORIBVS] secundis præliis.

IMPIO] impio tumultu dixit, quoniam impiorum, & barbarorum est templa deorum, aras, statuas vastare, incendere, euertere, quod fecerunt Persæ, quo tempore Xerxe duce totæ Græciæ bellum intulerunt. quam eorum immanitatem, atque impietatem barbaram Æschylus his versibus describit in Persis : Οἱ γὰρ μολόντες ἐκείνῃ, ἡ θεῶν βεβήκη Ἱδιδυῖος οὐλῶν, ἡ δὲ πικρὴ νόσος, Βαρυὶ δ' αἵσι, δαμνῶντι ἱερὸν ἄντρον. Πρὸς ῥίζαν φέρδωκεν ἅπαντα] βάρη. i. Qui cum in Græciam venissent, neque deorum simulacra diripere, neque templa incendere veriti sunt: aræ autem delectæ, deorumq; statuz funditus ē sedibus suis euersæ sunt.

VAST. POEN. TVM FANA DEOS HAB. RECT.] horum verborum hæc sententia est. fana à Karthaginienſibus antea vastata, post hanc victoriam, Deorum statuas habere rectas, seu erectas, quæ fuerant videlicet de suis sedibus deturbatæ. sic hunc locum explico, non, vt incepti quidam homines somniant deos propitios. Deos autem pro Deorum statuis poni non est nouum, neque inusitatum. M. Tull. accus. Verr. proœm. *Deum denique nullum Siculi, qui ei paulo magis affabre, atque antiquo artificio factus videretur, reliquit.* Idem frumentar. *Deum vero nullum violauit, nullum attigit.* Idem de signis. *Dij ablati, fana vexata.* ibidem. *Tum imperator populi Rom. Vir clarissimus Deos patrios reportabat Segeſtani ex vrbe hostium recuperatos.* T. Lilius lib. 27. *Sed maiore generis cæuæ præda abstulit Fabius, quam Marcellus, qui interroganti scriba, quid fieri de signis vellet, (ingentis magnitudinis Dij sunt, suo quisque habitu in modum pugnantium formati) Deos iratos Tarentinus reliquit inussit.* tam verò quod rectos hoc loco pro iustis, ac propitiis accipi volunt, in eo non satis mihi videntur Latini sermonis vsum tenere. rectum enim appellant propriè Latini, quod est directum, quod obliquo, prauoq; contrarium, quod erectum est, quod stat: quorum reperiuntur exempla apud hunc poetam, Catull. M. Tull. Horat. Satyr. 2. lib. 1. *Candida, rectaque sis.* epist. ad August. lib. 1. *Securus cadat, an rebus fabula talo.* Catull. *Quinctia formosa est mulier, mihi candida, longa, Recta est.* Idem rectos homines appellat, seruos lecticiarios. M. Tull. Academ. libr. 2. *interesse oportet, vt inter rectum, & prauum: sic inter verum, & falsum.* pro Murena, *homines cum rectæ, & in loco constitissent, suberi abire, & rectis angulis* (dubius nominant Græci) qui neque sunt acuti, neque obtusi, sed pares. Idem valet apud Græcos ὀρθός. Homer. *ἰλὺδ. α. ὀρθὴ πειχρ.* Pausan. in Attic. π. δ'. *ἀγαλματὶ τῆς Ἀθηνᾶς ὀρθὸν ἔστιν ἐν γὰρ τῇ πόλει.* id est, simulacrum autem Palladis, rectum est cum tunica talari. & Euripid. in Hecuba. *Εὐαὶ ὡς οὐδὲ γὰρ ὀρθὸν ἔστιν ὁλοσφύρα.* id est, Tantisper dum recti terræ siti erant termini, &c. & Athen. lib. 4. scribit Athenienſis templum Dionysii rectum condidisse ab Amphictyone vini, & aquæ temperationem edoctos. tunc enim (inquit) rectus Bacchus est, & non ad prolapsionem procliuis. cum vinum dilutum est, & cum modicè bibitur: vt fortasse locus ille, qui est Od. x vii i. lib. 1. *non ego te candidè Bassæren, inuisum quatiā,* sic explicari possit: ego te inuito neque vinum immodicum, neque aqua minùs, quàm oporteat, temperatum bibam. *inuisum* autem dixit, quia quicquid sic diis inuitis, atque iratis, infelicitè cadit, vt alibi dicemus. sed verba Athen. sunt hæc: *Ἀλλὰ τὸ ἱερὸν Διονυσίου ὀρθὸν ἰδρυμένον. τί τοι γὰρ ἀγνοεῖς; τὸ δὲ ἔκλει, καὶ ἡ σφύρα, ὅς, ὅταν σωματικῶς, καὶ κακοσφύρας πίνῃται. Plato Lachete: ὁ γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ πόλις ὡς, καὶ σφῆ ἀνὴρ τοῦτο πῶς ὡς.* id est, recta esset vrbs nostra, neque talem casum cecidisset. Per translationem autem sermonis, rectum pro eo, quod est cum virtute coniunctum, & pro bono ponitur, & rectè pro bene. M. Tull. pro Murena, *Negat fuisse rectum Cato me tam seuerè gesto consulatus pro Murena dicere. & rectè facta,* quæ Græci κατὰ τὴν ἀρετὴν dicunt: & *recta studia* in Topicis & Horatius Od. 1 x. huius libri. *rectum animum secundis, dubiisq; rebus* appellat eum, qui neque secunda fortuna effertur, neque aduersa deprimitur, qui semper erectus est, numquam aut nimium elatus, aut nimium demissus: & Satyr. 3 lib. 2. *rectum animi,* constantiam, æquabilitatem, tranquillitatem. Quod ita esse, vt dico, declarat eadem sententia aliis verbis expressa eadem satyra. *stare animo.* sic Horat. *Cum prudens scelus ob titulos admittit in amicum, Stas animo? stare animo* enim valet, animum habere à vitio purum, & incorruptum, minimeque deprauatum. Et Plautus in Bæchid. *rectum ad ingenium bonum* dicit, qui non est deprauatus, qui non est procliuis ad nequitiam, aut libidinem, & Eonius. *Quòd vobis mentes, recta qua stare solebant. Antehac, dementes sese flexere viai?* rectus autem pro eo, quem propitium, aut placatum, aut beneuolum dicimus, mihi non videtur esse. vsitatum in tota lingua Latina.

CIRVI LVPORVM PRAEDA] hæc dicuntur ab Annibale. nos Karthaginienſes, tamquam cerui, Romanos tamquam lupos, insequimur.

QVQS OPIM. FALLERE ET EFFUG.] quos si effugere possimus, magnam Diis habere gratiam, magnique triumpho loco ducere debemus. tale est illud Terent. in Heauton. *triumpho,*

pho, scilicet me latere recto abscedere, id est, triumphi loco habeo, si mihi licet latus tegere, periculumque, in quo versor, declinare. Græcè dicerem *οὐκ ἐπικλήσει καὶ ἐπιδόξου πρὶν ἢ μὲν ἀγασσῆναι εἶναι*.

OPIMVS] *amplius, magnificus. sic spolia opima dicuntur*, quæ dux populi Roman. duci hostium detraxit. quod alibi annotauimus.

FALLERE] id est, latere. vide annot. ad Od. x. lib. i.

GENS, QVAB CREMATO, &c.] hæc sunt vel ex secundo lib. *Æn.* notissima. ad hunc autem locum pertinet illa ex carm. sæcul. ad Deos: *Cui per ardentem sine fraude Troiam Castus Ænéas patria superstes Liberum munivit iter.*

NATOS QVÆ] & filium Ascanium, Ænéas scilicet: itémque suos liberos alij Troiani, qui Ænéam secuti sunt.

MATVROSQVE PATRES] vt Anchisen Ænéas. Virg. *Æneid.* 5. *animatus Acestes.* in lib. de art. poet. *Maturnus senex, an adhuc florebat iuuentus.*

DVRS VT ILEX, &c.] à similitudine ducta ab ilice, quæ bipennibus & securibus tonsa, id est, ramis spoliata, eo magis crescit, ostendit, Romanos in commodis, damnis, aduersis proeliis & cædibus magis ac magis inualescere, & vigere.

ALGIDO] Algidum nomen montis est hoc loco, in agro Tusculano. vt Od. xxi. lib. i. *ant gelido prominet Algido.* oppidum etiam eodem nomine appellatur.

PER DAMNA, PER CAEDES] Virg. lib. ii. *Æneid.* *Bellum importunum cimes cum gente decorum, Inuictis que viri gerimus: quos nulla fatigant Prælia, nec victi possunt abfistere ferro.*

DVCIT] acquirit, sumit, comparat. vt de arte poet. *Verum hinc ducere Voces.* & Saryr. i. lib. 2. *ut, qui Duxit ab oppressa meritum Karthagine nomen.*

NON HYD. SECTO CORP.] Hydram Alcæus *ὄνικι φάλο*, id est, nonem capitum: Simonides *πεντηκοντακέφαλον*, id est, quinquaginta capitum facit. hanc in Lerna delitescentem (Lernam autem alij fontem, alij locum densa filua obstitum fuisse volunt) interfecit Hercules, Pausanias Corinth. narrat hydram sub platano quadam, quæ fonti Amymonæ fluij propinqua erat, vixisse, càmque ceteris hydri magnitudine præstituisse. caput vnum ei, non plura fuisse: (quod postremum abhorret ab inueterata & peruulgata omnium opinione) hydræ vno capite ab Hercule abscisso, nescio quot alia renasci consuetum esse: quam opinionem hoc loco sequitur Horatius. Idem Pausanias ibidem tradit, Herculem Hydræ cruore, & veneno, telorum suorum cuspides tinxisse. multa alia de hydra scribunt poetæ, quæ ne sim longior, prætermittito. Horat. epist. i. ad August. lib. 2. *Diram qui contudit hydram, Notâq, fatali portenta labore subegit, Comperit, inuidiam supremo sine domari.*

FIRMOR CREVIT in H.] subintell. quàm hæc gens in nos.

MONSTR'VMB SVMMISERE COLCHI] vel tauros ignem spiranteis, quos tamen à Medæa edoctus Iason iunxit aratro, & agrum sulcauit: vel potius draconem illum ingentem, insomnem, velleris aurei custodem: vel armatos homines ex huius Draconis dentibus disseminatis natos: qui tandem Medæa carminibus concitati, mutuis vulneribus confossi conciderunt, atque interierunt. vide annot. ad Od. iii. epod.

ECHIONIAE'VE THEBAE] Thebæ dicuntur Echionæ ab Echione Cadmi genero. significatur autem hoc loco draco ille Marti sacer Aretiani fontis custos, quem Cadmus propterea, quod eos, qui ex illo fonte aquabantur, necabat, iratus interfecit: ex cuius dentibus Palladis monitu satis, nati sunt quinque homines armati, Vdæus, Chthonius, Pelor, Hyperenor, Echion (Phereides autem, & Apollonius multo plureis natos esse volunt) qui omnes, præter vnum Echionem, mutuis similiter vulneribus faucij perierunt. Virg. Georg. 4. hanc vtramque fabulam tangit, *Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem Inuertere, satum immanis dentibus hydi: Nec galon, densisq, virum seges horruit hastis, sed grauida fruges, &c.* Hanc fabulam persequitur item Euripid. in Phœniss. & Apollon. lib. 3. Argon.

MERSIS PROFVNDQ, &c.] si merdes in mare, pulchrior emergit: si fluctere, &c. non dissimulabo in vno atque altero libro manuscripto me scriptum reperisse, *Mersus profundo, &c.*

PROVET] prosterne. proruendi verbo etiam supra vsus est Od. xxv. lib. i. *Inturiso ne pede proruas Stantem columnam.* & Lucret. lib. 3. *neque autem corpora desunt, Ex infinito quæ possint forte coorta Proruere hanc rerum Violento turbine molem.* & 5. *Proruere hanc rerum Violento turbine summam.* sic enim vtrobiq; est legendum, non corruiere: vt in scholiis Lucretianis pluribus verbis ostendimus.

INTEGRVM] hostem etiam integrum, & incolumem & paullo antè victorem, profligabit ac subiget. nam minus esset mirum, si saucium percelleret, ac peruerteret.

CONIVGIBVS LOQVENDA] id est, à coniugibus commemoranda. Sed ab vtrorum coniugibus eorūque, qui vicerint, virorum suorum virtutem, ac victoriam prædicantibus: ac eorum, qui prostrati, ac subacti sint, viros suos interemtis desiderantibus, ac lugentibus.

KARTHAGINI IAM NON EGO] verisimile est Annibalem toties iam in Italia victorem, quamplurimos Karthaginem misisse suarum victoriarum nuntios. Nunc igitur ait Annibalem, tanta clade accepta, & Asdrubale occiso desitutum de se posthac tam gloriose & scribere, & prædicare: vel tam superbos de suis victoriis nuntios mittere.

ÖCCIDIT, ÖCCIDIT SPES OMNIS] spes omnis præcisa est, spes omnis interit. Sic Plautus Mostell. *öccidit spes nostra*. Hoc ad historiam referendum est. Narrant enim historici, Annibalem Asdrubalis capite aspecto, res Karthaginensium desperasse, sic locutum, *agnosce Karthaginis fortuna*.

PERFICIENT] sic habent codic. 1. Varic. Iann. Faërn. Vrf. Tornæs. vulg. *efficiunt*: nonnulli etiam manuscr. *perficiunt*, quod se reperisse in aliis libris item manuscr. testatur & vir doctus, Iac. Gruvius Mellinius.

CVRAE, SAGACES] diligentia, & cura cum ingenio, & consilio coniuncta.

EXPEDVNT] expeditum reddunt, dant ei facultatem euadendi, & vincendi. sic Virg. lib. 1. *Æneid. Descendo, ac ducente Deo flammam inter & hostes Expedior*.

PER ACVTA BELLI] cum Hugolinus Martellius Florentinus vir doctissimus Laurentij Strözzij Cardinalis familiaris, me admonuisset ita scriptum esse in codice quodam manu scripto, non vt in vulgatis, *acuta bella*. ego eos libros, quos domi habebam, à Iann. Faërn. Vrsino mihi commodatos statim consului: in eisque eandem scripturam sine vlla litura expressam reperi. quam confirmarunt duo Vatic. à me postea aditi. accessit omnium postremus Torn. & alij, quos in Gallia quinque post annis nactus sum: vt omittam vnum & alterum impressum, cum antiquissimo & manuscr. comparatum. Itaque de lectionis quidem veritate minimè dubitandum est. quid autem significet per acuta belli, videndum. Ego existimabam per *acuta belli* intelligi posse, discrimina, & pericula belli, seu prælij potius, in quibus celeritate, & ingenio, & sagacitate, & vsu opus est: consilio autem nullus locus. Sed Hugolinus dicebat per acuta belli, Achilli Statio Lufitano videri significari acumina, & sollertias, & (vt ita dicam) subtilitates belli: quæ à Græcis *σπουδαία* nominantur. Cuius sententiam si probemus, erit hæc huius loci sententia, Eam curam in re militari adhibet Claudius, eaq; sagacitate est, vt hostium arreis, & stratagemata facile declinet, aut propulset. Sex. Iulius Frontinus quidem in præfatione lib. 1. stratagematicôn, stratagematica interpretatur *belli sollertius*, & *sollertia ducum facta*: iam vorò hoc loquendi genus *acuta belli*, & Horatio vsitatum est, & illis simile. *subito belli, obliqua tumuli*. &c. quæ extant apud T. Livium. sic ille lib. 6. annal. *trux exercitus scriberent, & vnum ad præsidium urbis: alterum, quib; alicubi motus exstissent, ad subita bellum mitti posset: tertium longe validissimum*, &c. Idem 27. *obliqua tumuli*. Idem lib. 30. *incerta belli*. eod. lib. *incerta fortuna*, & *incerta casuum*. idem lib. 33. *quassata muri*. eod. lib. *aversa insula*. Catull. de coma Beren. *condita pectoris*. Lucret. lib. 1. *Ardua dum metuunt, amittunt Vera Via*. ibid. *non tibi cæca Nox iter eripiet, quin vltima naturæ Peruideat*: sic Cæsar lib. 3. de bello ciuili, *Pergantia; in oculis, ac remotis templi, quo præter sacerdotes adire fas non est, quæ Græci ἄδωκα appellant, tympana sonuerunt*. Nam sic hunc locum emendamus, cum in omnibus exemplis vulgatis legatur *templis*.

A D A V G V S T V M

Od. 5.

A R G V M E N T V M.

Augustam, vt reditum suum omnibus optatissimum maturer, præatur: & quam felix sit eius beneficio rerum Romanarum status, commemorat. Vnde illum, non aliter quam olim in Græcia Castorem & Herculem, coli dicit.

248

Duis orte bonis, optime Romula
Custos gentis, ab ea iam nimium diu:

Maturum

Maturum reditum pollicitus patrum

** Sancto concilio, redi.*

Lucem redde tua, dux bone, patria.

Instar Veris enim vultus ubi tuus

Affulsit populo, gravior it dies,

*Et soles melius * nitent.*

Ut mater inuenem, quem Notus inuido

Flatu Carpathij trans mariis aquora

Cunctantem spatio longius annuo

Dulci distinet à domo:

Votis, omnibusq, & precibus vocat:

*Curuo nec faciem * littore demouet:*

Sic desideris ista fidelibus

Quaritur patria Casarem.

Tutus bas etenim rura perambulat:

Nutrit rura Ceres, almâq, Faustitas:

Pacatum volitant per mare nauita:

Culpari metuit fides:

Nullus polluitur casta domus stupris:

** Mos, & lex maculosum edomuit nefas:*

*Laudantur * simili prole puerpera:*

Culpam pœna premit comes.

Quis Parthum pœneat? quis gelidum Scythæ?

Quis, Germania quos horrida parturit

Fœtus, incolumi Casare? quis fera

Bellum curet Iberia?

** Condit quisq, diem collibus in suis,*

Et vitæ viduas ducit ad arbores.

*Hinc ad vina redit latus, & * alteris*

Te mensis adhibet deum.

Te multa prece, te prosequitur mero

*Defuso pateris: & * laribus suum*

Miscei numen, uti Græcia Castoris,

Et magni memor Herculis.

Longas o' utinam dux bone ferias

*Præstes Hesperia, dicimus * integro*

Sicci mane die: dicimus vuidi

Cum sol Oceano subest.

BONIS] beneficiis. deorum est epithetum. Deorum enim est benefacere.

ABES I AM NIMIUM DIV] sic loquitur Liuius lib. 29. *Et mos est iis, qui diu absunt.*

PATRY M SANCTO CONC.] senatori, seu potius senatorum conuentui, ut loquitur M. Tull. epist. ad Ser. m. Sulpic. lib. 4. Est enim concilium cœtus, congregatio, conuentus, frequentia quedam, à conc. alando, id est, conuocando dictum, inquit Festus. Plaut. Milite gloriofo, *sed, si ambas videre in uno miles concilio videret.* Lucr. lib. 2. *Multaq, præterea magnum per inane vagantur, Concilia rerum quæ sunt reiecta:* id est, quæ non potuerunt congregari, & coherere. Idem, lib. 3. *Quam mortale quod est, immortalis, atq, perenni inunctum, in concilio suas tolerare prececellas?* iterum lib. 2. *Quod æmen ut possint, ab cœtu, concilioq, Nil facient præter vulgum, turbamq, animantium.* Virg. Æneid. 3. de Cyclopibus, *concilium horrendum.* itaque concilio per c non per scribendum est hoc loco.

LYCEM REDDE TVAE] redde te patriæ, cui lux es. redi in patriam.

INSTAR VERIS ENIM, &c.] horum verborum hæc sententia est : Cùm vultus tuus, qui instar veris est, affulsit populo, dies sunt lætiores, & sol quodammodo nitidius, ac purius lucere videtur, id est, maior est dierum serenitas, sic in frâ in carmine seculari ad Deos, solis currum, nitidum dixit : *Alme sol, curru nitido diem qui Promis, & celas.* Sol maculosus, atque in nubem cõditus, imbreis, Notôsque denuntiat : pallidus grandinem : caruleus pluuiam : ruber & igneus Euros : at nitidus ac lucidus, serenitatem. Virgil. Georg. 1. Scaliger indicauit mihi hæc ex Æschylo videri esse imitata, in Agamem. Σοφὸν γὰρ μελοῖσθε δαμνῶντι ἱεῖσι τοῖς ἄλλοις μὲν ἐν χροῖσι ση- μαίνει μελάν, &c. id est, domum cùm venis, calorem in bruma significas & nuntias.

VT MATER IUVENEM, &c.] vt mater (inquit) votis, & omnibus, id est, bonis verbis, & precibus vocat filium iuuenem, quem Ausfer aduerso statulongius anno morantem à domo materna distinet : nec curuo, &c. Sic, &c. iuuenem pro filio vsurpauit, vt Od. xii. lib. 2. *Telluris iuuenes* : & epist. ad Pison. *Pater & iuuenes patre digni.*

INVIDO] qui inuidet matri reditum filij : aduerso.

DISTINET] sic habent libri manuscripti : *detinet* libri vulgati. sed nescio quomodo mihi magis placet ea scriptura, quam sequitur Porphyry. *Distinet* : confirmatûrque auctoritate librorum 2. Vatic. Faërn Vrf. Torn. Nicotiani.

DEMOVET] sic legendum potius, quàm *dimouet*, vt sit ἀναστροφῇ, pro de littore mouet. sic loquitur Terentius Adelphi. *Cane nunc iam oculos a meos oculis quoquam decompone a tuos.* Tali fere similitudine vitur Oppian lib. 4. de piscib. vbi de largis loquitur, ὡς δ' ἴσσι τὰ λυγρὰ μὴ τῆς γῆ- ρος, ἢ τῆς ἀκρίτου Εὐρώπης ἀπαθὰ πῶν τὰ λυγρὰ γαῖαν ἰόντα. Αχρυδὴν σὶ δαησι, πῶς δὲ οἱ ἰσθμὶ ἀλῆναι, 249 Οὐστὶ οἱ μισοτηγὸν ἀλῆς χύσις, ἄσπερ τι κύκλα Μελῶν, ἀπρὸ τῆς ἰσθμὸς δ' ἐπὶ τῆς αἰνέουσα γαλασθῆς Κύρῳσι, δα- κρυῖσσαν ἐπὶ τῆς γῆρας ἰσθμὸς, Σπῦδεν λισομένη, καὶ μιν πῆδες ὅτι ἔ' ὀπίσσω ἱερὸν ἰδὲν, φορέουσι, ὅτι δ' ἐπὶ πόντῳ ἰσθμὸς, id est, Quomodo cum mater filium vnicum, aut nupta vi- rum in oras longinquo profectum marens dimiserit, mens ei domi languet cogitanti quan- tum mare sit interiectum, & quot mensis absit : accedens autem ad vltimos maris fluctus vo- cem lugubrem & lacrymosam mittit, orans vt properet : neceam pedes desiderio exanimatam domum reducant, habet autem oculos in mari defixos.

SIC DESIDERIIS ICTA FIDELIBVS] sic pio desiderio affecta.

TVTVS BOS ET ENIM RVRA] Βῆξ ἀροτῆρ : bos arator. hoc igitur dicit, tuti sunt agricolæ, & aratores.

PERAMBVLAT] peragrat. Od. xvii. epod. *Perambulabis astra sidus aureum.*

VOLITANT] nauigant. non est infestum mare prædonibus. tralatio. sic supr. Od. xxxvii. lib. 1. *ab Italia volantes Remis adurgens.*

CULPARI MERUIT FIDES] non culpatur culusquam fides, quia nemo est, qui fidem da- tam non seruet : nemo, qui eam violet, aut labefacter. *meruit* valet hoc loco *φοβεῖται*, cauet, non vult, annot. ad Od. ii. lib. 2. fides igitur culpari meruit, id est, commisisse cauet quam obrem culpetur : quod est, fides non fallitur, sed iniuiolata, & sancta seruatur.

MOS, ET LEX MACVLOSVM] boni mores, & lex Iulia de adulteriis, compresserunt ad- ulteria.

LAVD. SIM. PR.] Hesiod. ἦ γὰρ καὶ ἡμῖν, in ceteris bonis, ac præmiis, quæ a teos homines, qui iustitiam colant, consecuturos esse, hoc numerat, filios parentibus simileis, his verbis, Τί- κησιν ὃ γυναικὶς ἰουκὲς τέκνα γυνῶσι. & Theocrit. ἰγκαρμ. Ππλημ. eius mulieris, quæ virum suum non amat, mentem dicit in alio viro semper esse occupatam, eam liberos patri dissimi- leis parere. sic Theocr. Ἀστέρων ὃ γυναικὶς ἐν ἀποστῆναι ὅς αὖν ῥῆδιον ὃ γυνῶν, τέκνα δ' ὅππῃ ἰου- κῶσι πατρὶ, id est, mulieris virum suum ex animo non amantis, semper in alieno mente est : faci- les factus : liberi numquam patri similes. Politissimus autem poeta Catull. in eo carmine, quod scripsit in Iulæ nuptias, precatur, vt Torquatus filius nasciturus suo sit similis patri Manlio : & facile in seipsum Nossetur ab omnibus, Et pudicitiam suam Matris indicet ore. Aristot. libr. x. politi- corum, scribit, populis quibusdam Libyæ superioris (quos Garamantes esse ex Pomponio Mela suspicor) communis esse inter ipsos vxores : liberos autem natos diuidi ex parentum similitudine in eis expressa. sic Aristotelis, τὸ μὲν τοῖς θύοις τέκνα διαρῆσαι καὶ τοῖς ἰουκῶ- σιν, id est,

CULPA POENA PREMIO COMES] id est, culpam continuo sequitur poena. culpam ita celeriter sequitur poena, vt pede pedem premat. sic Od. ii. lib. 2. *Rare antecedentem celerem Defecit pede poena claudo.* Quamquam in illa Oda ii. sententia generalis est, quæ significat, raro impia & scelerata facta manere impunita, etiam si dii non statim ea puniant : & ita expli- cat Seruius ad illum Virgil. versum lib. 1. Æneid. *Asperrate deos memores fundi, atque nefandi.* hic autem significat Horatius, beneficio Cæsaris leges esse validas & ratas : statim, vt aliqua, mulier

mulier peccauit, & in adulterio deprehensa est, eam supplicio affici. sic supr. Od. xxi. lib. 3. Et peccare nefas, aut pretium est mori. Idemque de viris sciendum, qui in legem Iuliam commiserint.

QVIS PARTHYM PAVEAT] Quis Parthos extimescat, viuo & saluo Cæsare: Augusto Cæsare imperium obtinente, Parthi signa quæ Crasso, & Autonio ademerant, Romam vltro remiserunt. vide Od. xv. huius libri.

CONDIT QVISQUE DIEM, &c.] diem totum vsque ad vespertum traducit in vineis suis, occupatus in vitis cultu, verbi gratia in adminiculorum ordinibus, capitum coniugatione, & religatione, & similibus: neque metu incurSIONUM hostilium ab opere rustico deterretur. conditur dies, cum sol occidit, aut certè paullo post solis occasum. Non admodum dissimile est Plautinum illud, *comburare diem*. Menæch. *Clam uxorem & bi sepulcrum habeamus, & hunc comburamus diem*. Simillimum & placè geminum est, componere diem. Virgil. lib. i. Æneid. *Ante diem clauso componet vesper Olympo, &c.*

ET VITEM VIDVAS, &c.] *qua nativitas caduca est*, (inquit M. Tull.) *& nisi fulcrum sit, ad terram servit, eademque sit se erigat, claviculis suis, quasi manibus, quicquid est nactus, complectitur*. Vitem igitur iungit cum viduis arboribus: quales sunt vltimi populi, & similes, quæ viduæ sunt, antequam iungantur viti: iunctæ autem, maritæ dicuntur, vt supr. Od. x v. lib. 2. *platanusque calebs Eunice & lmos*. & Od. ii. epod. *Alias maritæ populos*. ad quem locum aliquot ex Catullo exempla annotauimus.

HINC AD VINA REDIT] quidam libri veteres habent, *Hinc ad Vina venit, &c.*

ALTERIS] secundis Satyr. 2. lib. 2. *tum pensilis Vina secundas, Et nux ornabat mensas cum duplices sic*. Athenæus lib. 14. docet etiam apud veteres fuisse secundas mensas eleganter, & accuratè apparatas, idque confirmat Pindari testimonio. Athenæi verba sunt hæc: *ἐπὶ γὰρ ἡοῦν ἡ παρὰ τοῖς δόχμοις αἱ δούτραι πρὸς πλὴν ὡς μεμελετημέναι, παρέστη Πίνδαρος ἐν ἰλυμπιονικίᾳ πρὸς τοῖς Πέλοπος κροῦνγίαις διαγούδων. πρὸς πλὴν οἱ ἀμφὶ δότα' αὖ κρῖν σέ' ἐν διαδοῦσιν, ἡ φέρων, ἡμῶν δ' ἄπορ' αὖ πρὸς κροῦνγιν μὲν ἔστιν, εἰπὼν*, id est, fuisse autem etiam apud antiquos secundas mensas sumtuosè apparatas, & accuratas, ostendit Pindarus in Olympionicis de carnibus à Pelope concisis ita narrans: In mensis autem secundis carnis tuas diuiserunt, & comederunt. mihi verò difficile est quemquam deorum, Iurconem & voracem dicere.

TE PROSEQVITVR MERO] tibi libat.

DEFUSO PATERIS] id est, de pateris fuso. quod faciunt libantes Diis immortalibus vt annotauimus supr. Od. xxi. lib. 1. ad illum locum, *quid oras de patera nouum Fundens liquorum?* Idque docet Festus in voce, calpar. Calpar (inquit) *vinum nouum, quod ex dolio demitur sacrificij causa antequam gustetur*. Ioui enim prima sua Vina libabant, qua appellabantur *Vinalia*. Iam Defuso pateris, pro Fuso de pateris, ἀναποφῆ est, & genus loquendi Horatio, ceterisque poetis vsitatum, & familiare, vt annotatum est ad Od. vii. lib. 2. Virg. lib. 5. Æneid. sine prepositione, & cum verbo simplici, dixit, *Vinaq, fundebat pateris*. cui simile est illud Georg. 2. *his fertilis Vina, Hic laticis, qualem pateris libamus, & auro*. Cum haberent autem omnes cod. vulgati *Diffuso*, ego auctoritatem cod. 2. Vatican. & Iannoæ. Faern. Tornes. secutus *Defuso* repositui.

HESPERIAE] Italiz, vt supr. Od. i. lib. 2. *Hesperia somitum ruina*.

INTEG. SICCI MANE] *die*] quid sit integro die, declarat vox interiecta *sicci*, id est, non poti. vt supr. Od. xviii. lib. 1. Est enim dies integeris, quo quis nihil dum gustauit, neque bibit. *solidum* appellat Od. i. lib. 1. *Nec partem solido demere de die Spernit. ex quo frangere diem*. Od. vii. lib. 2. vide quæ sunt annotata hac de re ad Odam illam primam lib. 1.

VVIDDI] contrarium est hoc nomen nomini *sicci*. idem enim valet *vididi*, quod madidi, poti. Græci dicunt *βιβερνυμῶν*, à verbo *βίβω*, ἢ *ἐπι* ἢ *ἐν* τῇ *πίνῃ*, (inquit Athenæus) id est, madefacere vsurpat pro eo, quod est, bibere. Profert ille eo loco versiculum Antiphanis, *δὴ γὰρ φάσθαι δαψιλῶς βίβω*, id est, oportet enim eos, qui comederunt, largè bibere. sic Virgil. Gall. *Vuidus biberna Venit de glade Menalcæ*.

CVM SOL OCEANO SVBEST] id est, vesperi. Et ita omnia hîc inter se contrariè respondent. *sicci*, *vididi*: *mane*, *cum sol Oceano subest*, id est, vt dixi, vesperi. subest Oceano autem, est ἀναποφῆ, pro eo, quod est, cum sol est sub Oceano, quod etiam à Gruquio notatum est.

C A R M I N V M
I N A P O L L I N E M E T
D I A N A M.

Od. 6.

A R G V M E N T V M.

Apollinis & Dianæ laudes hæc Ode canit, quæ est carmen sæculare: vt etiam ostendunt hæc eius verba, --ego diis amicum, Saculo festas referente lucas, Reddidi carmen.

Dive, quem proles * Niobæa magna
Vindicem lingua, Tityosq, raptor
Sensit, & Troia prope victor alta
Phibiuss Achilles,

Ceteris maior, tibi miles impar:
Filius quumvis Thetidis marina
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut iستا ferro
Pinus, aut impulsus cupressus Euro,
Præcidit late posuitq, * collum in
Pulvere Teucro.

* Ille non inclusus equo Minerva
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & latam Priami choræis
Falleret aulam:
Sed palam capris gravis, heu nefas, heu,
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latenteis
Matris in aluo:

* Nisius victus, Venerisq, grata
Vocibus diuûm pater annuisset
Rebus Enéa potiore ductos
Alise muros.

Doctior arguta fidicen Thalia
Phæbe, qui Xantho lauis amne crineis:
* Daunia defende decus camæna
Læus Agyien.

Spiritum Phæbus mihi, Phæbus artem
Carminis, noménq, dedit poëta.
Virginum prime, pueriq, claris
Patribus orti,

* Delia tutela dea, fugaceis
Lyncas, & ceruos cohibentis arcu,
Lesbium seruate pedem, meiq,
Pollicis * ietum:

Ritè * Latona puerum canentes,
Ritè crescentem * face * noëtilucam,

Prospiciam

Prosperam frugum, celeremq. pronos.

Voluere mensis.

Nupta iam dices, ego diis amicum.

Saeculo festas referente luces

Reddidis carmen docilis modorum.

Vatis Horati.

251

PROLES NIOBAEA.] Niobe Tantali filia Amphionis vxor, filios ex eo suscepit duodecim, sex mares, totidemque feminas. Hæc liberorum multitudine, & pulchritudine ferrox Latonam præ se contemnere ausa est, cum diceret, illam duos solum peperisse, Apollinem, & Dianam: se duodecim. Iccirco Dij hac contumelia offensi, Niobæ filios ad vnam interemerunt: Apollo masculos in Cithærone venantibus, Diana feminas intra parietes domesticos, & propemodum in complexu, & gremio matris sagittis confixit. Iupiter autem Nioben suas miseras dolentem, ac deplorantem miseratus, eam in saxum vertit: quod vsque ad hoc tempus (vt aiunt) in Siplyo monte Phrygiæ lacrymarum fonteis profandens ab omnibus cernitur. Hæc interpretes Hom. *ἰλιάδ. α. quo loco hanc fabulam sic persequitur poeta, Κη γὰρ τ' ἰσχυρὸς Νιόβη ἰμενέσας σίτου, Τῇ δὲ δάδην, πῶς δὲ οἱ μαζοῖσιν ὀλοῖτο, Εἰς αὐτὴν θύρα τίς, εἰς δὲ ἡῖες ἠθώων τις. Τὸς μὲν Ἀπὸλλων πῖπτον ἀπ' ὄρεος βίαια Χαιρόμεν,* &c. id est, Nam & formosa Niobecibi memortandæ in fuit, Cui duodecim filij domi interierunt, sex filiz, & sex filij puberes. Hos quidem Apollo interemit suo arcu argenteo, iratus, &c. Pausanias autem Atticis narrat, si propius spectes, saxum illud nullam mulieris speciem præ se ferre: si longius ab sis, videberis (inquit) tibi mulierem maxore, & lacrymis contabescentem intueri. sic Pausanias, *ταύτην τῷ Νιόβῳ καὶ αὐτὸς εἶδεν ἀεὶ λαθὼν εἰς τὸν Σίπυλον πῶς δὲ ἢ ἢ πολλοὶ αὐτὸν, πῶς καὶ κρημνὸς ἔστι, ὃν δὲ παρὸν ἡ γῆ περὶ ἑαυτὴν γυμνασθεῖς, ὅς τ' αὐτῆς, ὅτι πρὸς αὐτὴν, εἰ δὲ γὰρ πρὸς αὐτὴν γῆν, ὃ δὲ αὐτὴν ὁρᾷ, καὶ ἡ γῆ γυμνασθεῖς.* Huc pertinet illud Ciceronis ex lib. 3. quæst. Tuscul. *Ex Niobe fingitur lapidea propter æternum, credo, in luctu silentium.* Aristoteles lib. 7. de moribus ad Nicomach. vbi de continentia, & incontinentia disputat, volens ostendere, vtramque versari in iisdem rebus, in quibus temperantia, atque intemperantia, non in iis, quæ natura bonæ, aut honestæ sunt, quales sunt victoria, honos, liberi, parentes, neque in earum nimio: ita loquitur: καὶ ἐπαρνούμεται οἱ ἀρετῶν ἀπονομήσονται, ἀλλ' ὁ μὲν σὺ πρὸς αὐτὴν καὶ ἐν ταῖς, εἰς ὧς αὐτὴν ἡ Νιόβη μέχρι τοῦ αἵματος τῶν θεῶν, &c. id est, & quia hæc studium suum conferunt, laudantur: verumtamen etiam in his aliquod est nimum, si quis, vt Niobe, cum diis pugnet. Callimachus in hymno εἰς Ἀθλον, Nioben κακὸν γένος ἐνὶ nomine, id est, malæ linguæ, propterea quod se liberorum numero, & pulchritudine Latonæ præstare dixerat.

MAGNÆ VIND. LING.] magna lingua vindicem, hoc est μεγαλήτορας, seu μεγαλόρημος: id est iactantia, & gloriosæ de se, suisque rebus prædicationis: quam Græci magnam locutionem, seu magnam dictionem nominant, vltorem. magna igitur rectè interpretatur Porphyrius *superba*. Atque hoc obseruatum est à Gruquio.

TITYOS QVE RAPT.] de Tityo latonam rapere conato diximus supr. ad Od. v. lib. 3.

TROIAE PROPE VICTOR.] cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo facto facilis Troia capi potuit, vt Od. III. lib. 2. *ὅς ἀδμήτος Ἑκτόρῳ tradidit σεβῆς λευκὸν ἄσπερον Περσέην.* Victorem autem non dixit ἀπλῶς quia ante Troiam captam à Paride interemtus est, idque Apollinis impulsu. Virg. lib. 6. *Æneid. princip. Phæbe grauius Troia semper miserrato labores, Dardania qui Paridis direxisti tela, manusq. Corpus in Æacida.* Sed quid locutus est Achilles, quod Apollinem offenderit? id fortasse, quod est apud Homer. *ἰλ. χ. in princ.* Nam eo loco Achilles minatur Apollini se de eo pœnas sumpturum: si potestas detur, Troianis autem sui recipiendi facultatem, spatiūque: dederat Apollo Agenori similitas. sic Hom. *Ἡ δ' αὖ ποταμῶν, εἰ μοι δαΐμονες γὰρ ποιεῖν.*

ALTAE.] ἰλιάδ. ο. ἀπὸ τῶν πελοπίδων & alibi sæpius Τροίης αἶψα πελοπίδων. & ὀδυσ. γ. αὐτὰρ ἐπεὶ πελοπίδων πόλιν διέπτεσσαν ἀπὸ τῶν. Virg. lib. 2. *Æneid. ruit alto à culmine Troia.*

PHTHIA VS.] Phthia Achillis patria: quod quidem notum est vel ex illo vulgatis. Homeri versu *ἰλ. λ. Ἡμεῖς κεν πρὸς ἱὸν φθίῳ ἐλθῶμεν ἰγυίμην.* quem sic Latine reddidit M. Tull. lib. de diuin. 1. *Tertia me Phthia tempestas late locabit.*

THETIDOS MARINAE.] Nerei filiz. Nereus autem Deus marinus.

MORD. VELVT ICTA FERRO, &c.] sic Homer. *ἰλιάδ. δ. Simoisiū Anthemionis filium, ab Aiace Telamoniō interfecit, & lethali vulnere accepto cadentem, cum vltimo comparat, quam curruum opifex ferro abscidit.* Homer. *ὁ δ' ἐν κρημίσσῃ χαμῶ πῖπτον αἰγλήσας,* &c. Et *ἰλ. λ.*

P ij

Imbrium Mentoris filium ab eodem Aiace caesum cum fraxino, ὃ δ' αὖ τ' ἐπὶ πύργῳ μέλει ὤς, Η τ' ἄρ' ἔπευ φ' ἔειπεν ἄλκιμονος Χαλκιδέος, ἢ πύργῳ χροὶ φύλλα πίπασσι. id est, ille autem cecidit, ut fraxinus, quæ in vertice montis longè undique apparentis ferro cæsa teneras frondeis terræ admovit. & ἰλιάδ. π. Sarpedonem à Patroclo interfectum cum quercu, aut populo, aut pinu. Η γὰρ δ' ὤς, ὃ τ' ἐπὶ δρυὶ ἔσπευ, ἢ ἀχρεὺς, ἢ πίνυς βλάστη, πλὴν τ' οὐρεὶσι τέλειος αἰθέρος Εὐξείνου πλάεσσιν ἐνέσσει νήϊον εἶναγ, id est, Concidit autem ut cùm quercus aliqua corrui, aut populus, aut pinus alta, seu frondosa, quam fabri securibus recens acutis exciderunt, ut esset nauale, seu pars navis, quos Homeri versus exprimere voluit Virgil. Æneid. 2. ubi de Troia cadente loquitur, *Ac veluti summis antiquam in montibus ornatum, cum ferro accisam, crebrisque bipennibus insistant Erueret agricola certatim: illa visq, minatur. Et tremefacta comam concusso vertice natat, Fulcricibus donec paulatim cuiusq, supremum Congemuit, traxitq, ingens avulsæ ruinam.*

POSVITQVE COLL. IN PVL. TEVCRO] id est, occubuit. similia sunt illa. *Turpe solum tetigere mentis. & humum ore momordit.* de quibus diximus Od. vii. lib. 2. Verùm Achilles mortem non narrat Homer. in Iliade, ut autè diximus. Tantum ὄδυσ. γ. fit de ea mentio lib. autem vltimo ὄδυσ. facit animas Achilles, & Agamæmnonis apud inferos vna colloquenteis, hoc modo. Τοῖοι αὖτε ψυχὴ πᾶσι φάνειν Ατρεΐδου, Ὀλοῖε πηλὶθ' ἦε ἰοῖσι πειρικῶν Ἀχαιῶν, ὅς τ' ἄνθρωπος ἐστὶν ἰσχυρὸς ἄρ' ἄμφω δ' ὅς ἄλλοι κτείνουσιν πρῶτον κ' Ἀχαιῶν ἦε ἄλκιυ Μαρτιάδου, ἄλ' αὖτε σὺν ἵπποφάλαγγι, ἰσχυρὸς Κῆρσι μέγας μεγαλωσθ' ἰσχυρὸς ἰπποσώων. quorum verbum si quis postremum, & partem eius, qui antecedit, cum hoc loco Horatiano conferet, videbitur Horatius Homeri verba Latinè exprimere voluisse. hanc autem scripturam posuitque collum in Pvl. Tenc. reperi in duob. Vatic. & Faër. Iannoct. eamq; puto veram, & germanam.

ILLE NON INCLVS. EQVO MIN. SACR.] id est, si Achilles vitam vsq; ad Troiam captam perduxisset, neq; à Paride Apollinis hortatu, atq; impulsu interfectus esset: non per dolos, neq; per insidias Trojanos inopinanteis, & securos oppressisset: sed primum eos aperto Marte cepisset, deinde omnem in eos inmanitatem effudisset.

EQVO] in hoc equo totius Græciæ principes inclusi, Menelaus, Vlysses, Diomedes, Pyrrhus, Mneitheus, Teucer, aliique complures Troiam igni, ferroque vastarunt. de quo sic Homerus ὄδυσ. δ. ἰππῶσιν ἔειπεν, ἢ ἐνὶ μέσῳ πᾶντες ἄλκιυ Αργείων, Τρώεσσι φόνος, κ' κτερεὶ φερόντες, id est, in equo ligneo, in quo insidebamus Græcorum principes, Trojanis cædem, & interitum inferentes. & δ. τοι δ' ἦδη ἀγκυλῶντες ἀμφ' ὄδυσσῃ Εἰδὼτ' αἰ τρώων ἀγορῇ κενυλόμενοι ἰππῶ. id est, Vlysses autem, & qui cum eo erant, sedebant in Trojanorum contione, seu conuentu, seu senatu equo tecti. & δ. αὐτὰρ ὅτ' εἰς ἵππον κατεβάνοντο, ὃν καμ' Ἐπὶθ', Αργείων οἱ ἄλκιυ, id est, verum cùm in equum descendimus, quem Epeus fabricatus est nos Græcorum optimates, &c. Virg. Æneid. 2. *Instat montis equum diuina Palladis arte Ædificant, &c.* sequitur mox, *Huc delectæ virgines sortiti corpora sunt in cludunt cæco lateri.* M. Tull lib. 2. de oratore scribit, *ex Iphocrati ludo, sicutam ex equo Troiano, meos principes exiisse.* idem pro Murena, de Catilina, eiusq; copiis, ac locis loquens, ostendensque coniurationis Catilinaræ contagionem ad plures pertinere, neque omnes illius sceleris participes cum Catilina ex vrbe exiisse: sed intra mœnia restitisse: magnopere denique metuendas esse insidias, *latius pater* (inquit) *illius sceleris contagio, quam quamquam putat, atq; ad plures pertinet: Intus, intus, inquam, est equus Troianus.* & in oratione pro M. Cælio, eo loco, quo loco de amatoribus Clodiarum verba facit, quos illa in quibusdam latebris delitescere: deinde, cùm venisset Licinius, qui venenum, quo ipsa necaretur, traditurus erat, profligare, & hominem cōprehendere iusserat: querit, *quoniam modo latuerint, aut ubi: aliusne ille, an equus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum percenteis tulerit, ac texerit.* Plautus Bacchid. totam hanc equi Troiani fabulam sub Chrysalī serui personā, multis verbis persequitur: eamq; ad rem, quæ agitur, facitissimè accomodat. Lucretius huic equum, duratæum appellat lib. i. his verbis, *Nec ilam duratæus Troia Pergama partu Inflammasset equum nocturno Graiuge natum.* idem autem valet duratæus apud Lucretium, quod Plautum ligneus. Eundem Pausanias durium nominatum esse tradit eodẽ ferè nomine: Epeiq; fuisse machinā bellicam ad verberandos, ac perfringendos muros comparatam. Pausanias verba sunt hæc Atticis: ἵππος ὁ καλέσθην ὁ δούρειος ἄνθρωπος καλῶν, κ' ὅτι καὶ τὸ πῖνκρον τὸ ἐπὶ δὲ μηχανῆς καὶ εἰς ἀγέλαον πρὸ τέρεος, οἷον ὅτις μὴ πᾶσι ἐπιφέρει τοῖς Φρυγῶν δόθειαν. Λέγεται ἡ ἵππος καὶ αὖτε ἐκ τῶν ἐκείνων ἔργων, κ' ὅτι τὸ καλῶν τὸ γήμω δὲ καὶ πᾶσι, κ' Μυιδέας, κ' Τυχεῖθ' ἐπὶ τῶν ἐκείνων ἔργων. περὶ τὴν ἵππον καὶ πᾶσι οἰζυνώσας, id est, equus durius qui appellatur, æreus, dedicatus est. Hoc autem opus, Epei machinam fuisse ad muri Trojanī euersionem comparatam intelligitis, qui non putat Trojanos proflus stolidos ac stultos fuisse. Aiunt autem in illo equo Græcorum præstantissimos & fortissimos inclusos fuisse. Et verò æris figura, planè ita se habet. Tum Mneitheus & Teucer caput ex eo proferunt: & præterea Thesei filij. Appellatur eodem

dem quoque nomine apud Eurip. Troad, sed alia ratione : ὅτι αὐτὸς ἰωδρῶν ὕψιστον κληθήσεται. ἢ ἰπ πος κυρπῶν ἀμπύων ἔδρῳ, id est, vnde à posteris durius equus appellabitur, quod lignum seu hastam ligneam absconditam continet.

MINER. SAC. MENT.] id est, quem simulabant Græci à se fabricatum esse, vt Palladem offentiam placarent Virg. Æu. 2. *Votum pro reditu simulant.* ibid. *Hunc pro Palladio moniti, pro puerine laso Effugiet statueret, nescius quia triste piaret.*

MALE FERIAS] intempestiue, & magno suo malo otiantes, quia tum non debuerunt ferias agitare, nec otiosi esse. M. Tull. ferè semper *feriatum* pro otioso ponit. de natura deorum l. deum sic *feriatum* voluntus cessatione torpere, ut, si se commouerit, vereamur, ne beatus esse non possit. & de orat. 3. sic illi à negotiis publicis aut temporibus exclusi, aut voluntate sua *feriatum*, &c. Plaut. in Milite glorioso. *ibi ego dico, feriatum ne sis.*

FALLERET] lateret, ἔλατρεν αὖ.

AVLAM] ἀγρῶν, Homer. ἰλιάδ. θ. senatum. vel diculam Priami, id est, domum regiam Priami, & ita totam urbem.

PALAM CAPTIS] aperto Marte, non insidiosè captis. libri aliquot veteres habent. *Sed palam victor grauis, &c.*

GRAVIS] acerbus, sæuus, immitis, δεινός, ἀνήμερος.

NESCIOS FARI] nescios fandi, infanteis ἡπια τίματα, ἰλιάδ. β. & δ.

ETIAM LATENTEIS MATR. IN AL.] sic Agamemnon apud Hom. ἰλ. Ζῆτα Menelaum hortatur, ne quemquam Troianum pretio accepto suis incolumem reddat, ac ne pueris quidem parcat adhuc custodiam ventris materni septris. Homeri verba sunt hæc, πῶν μή τις ἰσχυρὸς αἰπὼν ἰλεθρὸν, καὶ γὰρ ἡμὶς τέρας, μηδ', ὄνειαράς τε, μή τις ἑβρονίει' αὖ φέει, μηδ' ὅς φύγῃ, ἀλλ' ἀμύξει πῶντος ἰλιεῖ' ἐκ πολέουτ' ἀκρόδισι, καὶ ἀφ' αὐτοῖς.

POTIORE ALITE] melioribus ausibus, melioribus auspiciis. vide Od. x. v. lib. i.

MVROS] Romanos ductos autem muros ita dixit, vt Græci ἀλαμδρά τείχη.

ARGVTAE] argutè canentis, canoræ, sonoræ.

LAVIS] lauas sic loquebantur veteres, & ita semper Horatius, vt annot. ad Od. iii. lib. 2.

QVI XANTHO LAV. AMNE] tale est illud. supr. Od. iii. lib. 3. *Qui rorè puro Castaliæ lauit Crinoi, solutos, qui Lycia tenet Daunia, &c.* Xanthus Troiæ fluuius. Virg. lib. i. *Æneid. primam quam Pabula gustassent Troia, Xanthumq, bibissent.*

DAVNIAE] Latine vt supr. Od. i. lib. 2. *Daunia cades.*

LAEBIS] imberbis. vt supr. ad Od. ii. lib. 1. annotauimus. [Αγῶδες etiam dictus est Mercurius, quia Mercurij sine membris fingeantur, & in viis collocabantur γῆρας πᾶ μέλη. vide Vlp. in orat. 7. meid.]

AGYIEV] Apollo, Αγῶδες dictus est πᾶσι τοῖς ἀγῶναι; id est, vias seu plateas. appellant autem ἀγῶναι Elei τὰς τῶ ἀδλωαίων καλὰς ἀγῶναι; πτωπύς, id est, appellant Elei ἀγῶναι, ea angiporta, quæ dicuntur ab Atheniensibus τῶν ἀγῶναι. Hæc Pausanias Eliacorum lib. i. commemorat. Idem Pausanias Apollinem Αγῶναι in Corinthiacis. Docet Suidas, esse etiam Αγῶναι columnam in acumen desinentem, quam pro foribus collocant: taleis autem columnas à nonnullis Apollini sacras dici: ab aliis Baccho, ab aliis vtrique. Idem mox scribit, Αγῶναι apud Atticos, fortasse esse aras, quæ ante ædis priuatas poni solent: Et ἀγῶναι esse etiam columnam ante ædium atrium & vestibulum, coniformam in extremo præ se ferentem. Hunc locum in libris vulgatis, qui habebant *Agylem*, iam olim corruptum esse vidèrat P. Bembus, vir clariss.

SPIRITVM PHOEB. MIHI] supr. Od. x. vi. lib. 2. *mihi paruasura, & Spiritum Graia te nunc camæna Parca non mendax dedit.*

VIRGINVM PRIMAE] Iulia Augusti filia, Marcellæ Marcelli, & Octauiae sororis Augusti, filiae: vel Iulia, & Agrippina nepres, ex Agrippa, & Iulia.

PVERI'QVE CLARIS PATRIB. ORTI] C & L. nepotes Augusti.

DELIAE TVTELA DEAE] qui estis sub tutela Dianæ, venatricis, & iaculatricis: seu quos Diana tuetur. idem sensit Catullus aliis verbis, carm. sæcul. ad Dianam, *Diana sumus in fide, puella, & pueri integri.* Iurisconsulti eos ad suam tutelam peruenisse dicunt, quibus delit esse tuor, & qui ipsi per se res suas administrare, & tueri possunt: sed Horatius hos principes pueros, & virgines Dianæ tutelam appellat, quia sub eius sunt tutela. aliter Od. xiiii. *Augustum Italia, Romæq, tutelam:* & epist. i. lib. i. *Mæcenatem rerum tutelam suarum* appellat.

COHIBENTIS] id est, percutientis, & vulnerantis, seu configentis lyncas & ceruos fugientes, & ita cohibentis, ac reprimentis.

LESBIVM] Sapphicum. Sappho enim Lesbica fuit.

LATONAE PVERVM] Apollinem Latonæ filium. Ex quo Latonum appellat Od. x. xxi. lib. i.

Puerum autem pro filio ab Horatio Græcorum more usurpari interdum solere, alibi obseruimus, lectorémque admonuimus.

NOCTILYCAM] lunam nocte lucentem. Varro lib. 4. de lingua Latina, *ἡ νύξ, ἡ δὲ ἡστία Νόστι-
luca in palatio. nam ibi noctu lucet templum.* Fortasse expressit epithetum *νυκτολαμπή*, quod v-
surparat antè Simonides, vt intelligere licet ex quibusdam eius versibus, qui reperiuntur apud
Dionys. Halicarn. quod annotauit Muretus, ab Achille Statio admonitus.

PROSPERAM FRUGVM] inest in nomine prosper interdum vis quædam agendi, vt hoc lo-
co: & apud M. Tull. lib. 6. de repub. *Deinde est hominum generi prosper, & salutaris ille fulgor,
qui dicitur Iouis. prosperam frugum* igitur interpretor, *fruges prosperantem.* suo more autem
iunxit hoc nomen patrio casui.

CELEREMQVE PRON. VOLV.] *celerem saluere* genus est loquendi Horatio familiare;
quod Ode octaua annotabimus: id est, celerem in voluendis mensibus, vel celeriter voluentem
mensis. hoc eo pertinet, quòd Luna 28. circiuer diebus orbem suum conficit: quod est spatium
menstruum: ex quo lunam Græci *μήνη*, & *μήνας* mensis appellant. Vide quæ annotata sunt
ad Od. XXVIII. lib. 3. ibi, *celeris spic. Cynthia.*

PRONOS JEPIST. de arte poet. *Vt silua foliis pronos mutantur in annos.*

SAEC. FEST. REF. LYCES] anno centesimo, aut centesimodecimo, vt infra dicemus.

DIIS AMICVM] φίλος, id est, gratum, atque acceptum. supr. Od. XVII. lib. 2. *Nec diu ami-
cum, nec mihi te prius Obire, Macenas, mearum Grande decus, &c.*

REDDIDI] puod accepi, reddidi, id est, cecini, recitauit. vide annot. ad Od. XI. huius libri.

254 DOCILIS MORORVM] ego, quæ studiosè, & facillè didici versus, seu cantus Horatianos.

A D L. M A N L I V M T O R -

Q V A T V M. Od. 7.

A R G V M E N T V M.

Veris aduentu, & æqua omnibus hominibus moriendi condicione sine
spe reuiuiscendi, omniumque rerum mutatione & vicissitudine pro-
posita, inuitat ad hilariter, iucundèque viuendum.

Diffugere nives, redcunt iam gramina campis,
Arboribusq; comæ.

Mutat terra vices, & *decrescientia ripas,

Flumina *pretereunt.

Gratia cum Nymphis, geminisq; sororibus audet:

Ducere nuda choros.

Immortalia ne speres, monet annus, & alimum

Quæ rapit hora diem.

Brigora mitescunt zephyris: vos proteritis ætas

Interitura simul

Pomifer aut æunus fruges effuderit: & mox

Bruma recurret iners.

Damna tamen celeres reparant caelestia Luna:

* Nos ubi decidimus

Quòpius Enéas, quò Tullius diues, & Ancus:

Pulvis, & umbra sumus.

Quis scit, an adiciam hodierna crastina *summa

Tempora Dij superi?

Euncta manus auidas fugiens heredis, amico

* Quæ dederis animo.

Cum semel occideris, & de te splendida Minos

Eccerit arbitria,

Non,

*Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neq, enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum :
Nec lethea valet Theseus abrumperé caro
Vincta Pirithoo.*

DIFFUGERE NIVES] Verni temporis descriptio. Est & altera lib. I. Od. II. Soluitur atris.
hiems, &c.

COMAE] frondes, vt suprà Od. III. huius lib. *Et spissa nemorum coma.* & Od. x x I. lib. I. *Vos
latam flumini, & nemorum coma, &c.* honorem appellat Od. XI. epod. *Hic tertius december, ex
quo desisti Isachia furere, Silus honorem decussit.*

MUTAT TERRA VICES.] id est, mutatur anni tempus. sic in terris temporis commutatio,
& vicissitudo.

ET DECRESCENTIA, RIPAS, &c.] id est, flumina, quæ niuib, & pluuiis hibernis creue-
rant, nunc decrescencia, intra alueos suos, & intra ripas suas labuntur, & fluunt, hæc enim vis est
verbi præterire hoc loco, vt & Od. XI. lib. 2. *quis puer ocysus Reslinguet ardensis Falerni Pocula
prætercunte lympha?* & Tibull. *Sed canis astuos ortus vitare sub umbra Arboris, ad rivos præ-
terennis aqua.* Contrà Od. II. huius lib. *Monte decurrens Velut amnis, imbres, Quem super no-
tas aluere ripas.*

GRATIA CVM NYMPH. &c.] Pausanias Bæoticis, complureis enumerat Gratiarum ima-
gines, & statuas à veteribus pictoribus, ac fictoribus pictas, & fictas. sua autem ætate miratur
cur fingantur, & pingantur nudæ. nos suprà Od. x x I. lib. I. rationes aliquot probabileis attuli-
mus. Cum hoc loco congruit id, quod est Od. x I x. lib. 3. *Gratia Nudis iuncta fororibus.* & Od.
II. lib. I. *Iunctæq, nymphis Gratia decentes Alterno terram quatiant pede.*

DVCERE NYDA CHOROS] Gratiæ nudæ singebantur, vt suprà diximus : sed hic ideò for-
tasse nudæ choros audent exercere, quia *figora mitescunt zephyri*, vt ait tribus post versu-
bus.

IMMORTALIA NE SPERES] sæpe nos deterret Pindarus à spe, & cogitatione immortali-
tatis, iubetque ea & sperare, & optare, quæ in nobis sita sunt. vt Pyth. *ἐὶδ' γὰρ μὴ φίλα ψυχῆς βίον ἀ-
θάνατον στυγερὰ τὰν οἰῆ' ἔμπερ' αὐτὴν αὐτὴν μηχανά,* id est, ne care anime, vitam immortalem expe-
te : sed facilem & in potestate tua positam hauri & experire machinam. & item *ἐὶδ' ἰκλῆν ἰδμε,*
quem locum testem producemus infrà Od. x I. huius libri. Anuus (inquit Horat.) in quo ma-
gnæ existunt varietates, & qui certo dierum numero aliquando clauditur, ac terminatur : men-
les, dies, hora, monent nos ne immortalia speremus.

MITESCUNT ZEPHYRIS] mitigantur à vere, cuius nuntij sunt, & prodromi Zephyri, seu
Faunij.

VER. PROT. AEST.] id est, ver sequitur æstas, atque ita sequitur, vt pedem pede premat, &
tandem proterat, & consumat.

INTERITURA] quæ interitura est, simul atq; autunus fruges & fructus pepererit.

SIMVL] simulatq; simul vt. vide annot. ad Od. I. II. lib. I.

POMIFER AVCTVNNVS] suprà Od. x x III. lib. 3. *Pomifero graue tempus anno.* Scribit
Festus, quosdam existimare autunnum ex eo dictum, quòd dum maximè augeantur opes ho-
minum coactis agrorum fructibus : quod si verum est, scribi debet *αὐτὺννιος*, seu *αὐτὺννιος*,
non *αὐτὺννιος*.

BRYMA REC. INERS] Virgil. Georg. I. *hiems ignava colono.* suprà Od. IX. lib. 2. *glacies in-
ers.* Nonnulli libri manuscr. habent, *recurrer* : quos sequor.

DAMNA TAMEN CELERES, &c.] attamen hæc damna temporum reparant, & refarciunt
lux, sol, & ceteri planetæ (Lunam autem posuit, quia nobis est omnium proxima, & quia eius
vim maximè sentimus) tempora igitur redeunt : sed nos semel extincti numquam renasci-
mur. aliter M. Tull. in Catone maiore de temporibus : *horæ quidem cedunt, & dies, & menses,
& anni, nec præteritum tempus umquam reuertitur.* Catullus hanc Horatij sententiam sic
complectitur. *Soles occidere, & redire possunt : Nobis cum semel occidit brevis lux, Nox est per-
petua una dormienda.* Theocr. epigraph. Bionis, eandem pastoralis quidem sermone & more, sed
in primis eleganter, & venuste expressit. *Αἰ, αἰ τὰς μεγάλας, ἡ μὲν ἵπαντες καὶ πᾶν ὄλον.* *Ἡ τὴν χαλὰν σί-
λαια, τί τ' ὀφθαλμοὶ ἔλουν αὐτῶν Ἰστροὶ αὐτὸν ζῶντι, καὶ εἰς ἕπος ἄλλο φθόντι.* *Ἀμεις δ' εἰ μετὰ λαιὸν καρπεροί,
ἢ σφοῖοι καὶ δῖες, ὅπποτε αὐτῶν μετῴμεν, αὐτοὶ οὐ κατὰ Εὐδῖμες δὲ μέλας μεγάροι, αἰτὶ μετῴμεν,*

ἡ χρίτων ὕπνον. quos versus sic Latine reddidi ludibundus. *Eheu: cum semel in cultro malua arabit horto, Aut diuina apium, foliumque virentis anethi: Vere reuiuisunt, alium & nascuntur in annum: Nos autem magni, & sapientes, atque potentes, Ut semel occidimus: sub terra lumine cassi Dormimus longum, immensum, aeternumque soporem.* Homerus omnium antiquissimus, ut facilius, qui uolet, disputare, ac defendere queat, nihil hodie dici, quin prius sit dictum, esseque in omnium nostrum animis innatas, atque in lita communcis quasdam, & generales sententias: id. i. sub Achillis persona ait, pecudes boues, equos, tripodes quæ i, comparari, & redimi posse: animum autem hominis, posteaquam semel è corpore euolat, numquam emissum retrahi, numquam recuperari, numquam reprehendi posse, id est, numquam eum, qui mortuus sit, ab inferis posse excitari. Versus Homeri sunt hi: *Λήϊπαι ἀλλ' ἄγε τί βούς & ἵφις μῆλα, Κτητὶ δ' ἡ πέποιδός τε, & ἵππων ἔκαστος ἄνθρωπος.* Ἀνδρὸς δ' ψυχὴ πάλιν ἰλθεῖν οὔτε λίσσῃ, οὐδ' ἱλατὸς, ἵπτεϊ ἄρ' κεν αἰμείψεται ἔργος οὐδ' ὄντα. Non dissimili admodum ratione queritur Tibullus lib. i. pueritiam, & florem ætatis reuerri numquam ubi semel defloruerit. *Crudeles Diui: serpens nouus exiit annos: Forma non illam futa dederat moram. Solis æterna est Phæbo, Bacchòque iuuenta. Nam decet in tonsæ crinibus Struamque Deum.* Lunas autem celereis dixit, quia breuissimo tempore orbem solum metiuntur. supra Oda 28. lib. 3. & ceteris specula Cynthia.

QVÒ PIVS ÆNEAS, QVÒ. TVL. &c.] in eum locum, quò, &c. ad inferos uoluit dicere: sed vel extenuandæ rei tam formidolosæ: vel consolandæ conditionis humanæ gratia, ita locutus est. Nam, qui dicit eundem esse; quò Æneas, quò Romulus, quò Themistocles, quò Socrates, quò Plato, molliore oratione vitur, quàm si disertè diceret, moriendum esse: simulq; magnum affectu tali oratione solatium ei, quicum loquitur, cum ille eodem tempore cum animo suo cōsiderat, sibi non esse recusandum, quo minus eadem, atque illi clarissimi, & præstantissimi viri, condicione utatur. sic loquitur epist. ad Nuncium lib. i. i. *et tamen restat, Numa quò deuenis, & Ancus.* lege annot. ad Od. 23. lib. i. lectorem non celabo in cod. Faern. & aliquot aliis, quos in Gallia nactus sum, legi, *Quo pater Æneas.* ego tamen scripturam recepi sequor. Sic Virg. lib. i. Æn. id. *Sum pater Æneas: reptos qui ex hoste penatis, &c.* Neque tamen alteram damno. Nam etiam hoc epithetum Æneæ tribuit idem Virg. eod. lib. *Iam pater Æneas, & iam Troia: nam inuenitus.* Castum appellat Horatius carmine sæculari postepod. *Castus Æneas patria superstes.*

PVLVIS ET VMBRA SVM.] Pleni sunt veterum scriptorum libri huius sententiæ. Soph. in Aiace, *Ὅρω γὰρ ἡμεῖς ἔτι δὲ πῶς ἄλλα, πάλιν Εἰδωλ', ὅστις αἰὲρ ζωὸν, ἢ ἔνδον σπασίω.* id est, Video enim, nos, qui viuimus, nihil aliud esse, præterquam imagines, aut vmbra leuem. Pindarus duo inanissima coniunxit inter se: vmbra, & somnium. Ait enim, homines esse vmbra somnium, *εἰδ. η. Πῶδ' ἰπτάμεροι, τί δὲ πῶς, τί δ' ἔστι; σπασίω δ' ἄρα αἰὲρ ὄντων,* id est, diurni sumus. quid refert sumus, an non sumus? vmbra somnium sunt homines. Athenæus lib. octauo versus æscio cuius poetæ profert: quorum hæc sententia est: *suadere omnibus mortalibus, ut in diem uiuant, volo. nam hominem mortuum, esse nihil, & vmbra sub terra. verba illius poetæ non nominati sunt hæc, Πάσαν ἔντα πῶς βλοῦμαι παρὰ νῆσιν, Τέ μ' ἐφ' ἡμέραν ζῆν ἡδύς: ὁ γὰρ θνήσκει τὸ μέδον ζῆν, καὶ σπασίω ζῆν.* Theognis item animum suum hortatur, ut sese tantisper dum uiuit, oblectet, quando ætas succedit ætati, aliq; homines citò orituri sint: ipse autem pulvis, & cinis futurus sit. *Τέ πῶς μοι φίλε θυμὲ, πῶς αὖ πῶς ἄλλοι ἔσονται Ἀνδρες: ἔγω δ' ἡθνηὶν γαῖαν μέλαιαν ἔσμαι.* Anacreon similiter, *Ὀλίγη δὲ κεισάμεθα Κόινς ὅτε πῶν λοθῆνται,* id est, Exiguus autem pulvis iacebimus ossibus solutis. & in epigr. Græcis, *ὦ δ' Ἀχέρων! ὅστις καὶ ἀποδὴν παρ' ἡμῶν κεισάμεθα,* id est, in inferis autē ossa & cinis, ὦ virgo, iacebimus. Eurip. in Proteusilo apud Stob. *ὦ θυμὲ! ἔλαξαι θνητὸν ὄντα. δυσχερὲς, Ἀθηναίος ζῆν πνέμεν, καὶ σπασίω μένειν,* id est, nihil mirum dixisti, homini nato fortunam aduersari, ac rescare. homo enim ventus est, & vmbra solum.

QVIS SCIT, AN ADIICIANT, &c.] Quis scire potest, an Dij immortales diem crastinum vitæ nostræ adiecturi sint, quando ne id quidem exploratum habemus, an vsq; ad vesperum victuri simus? Quia autem dies crastinus hodierno est proximus, ideo Horatius significans, vitæ nostræ spatium esse incertissimum: ait incertum nobis esse etiam vitæ die crastino sumus victuri, necne. sic Theocr. in Hyla. *Ὅ θνατοὶ πλόμειθα, τὸ δ' αὖτε σὺν ἱστέρωμιν.* id est, nos, qui mortales sumus, quiq; diem crastinum non cernimus. Eurip. id Alceste, *Βροτὸς ἀπὸς ἡνέκα ἡνὶ ὀφέλει:* Ἐ' σὺ ἔστιν αὐτῶν ὅστις ἐξέπιστα. *Τὼ αὖτε ἰὼν μέλαιναν εἰ βιώσῃ.* *Τὸ δ' ἔτι γὰρ δ' ἀφ' αὐτοῦ ἐπὶ βῆσῃ,* id est, mortalibus omnib. moriendum est: neq; quisquam eorum est, qui sciat, vitæ diem crastinum sit victurus, necne. Nam fortunæ arbitrium quò sit euasurum, obsecrum est. Sophocl. in Trach. *ὦς εἶπες δύο, Ἡ καὶ γὰρ πλείους ἡμέρας λοζῆσαι, Μάταιος ἔστιν ἢ γὰρ εἶς ἢ γὰρ αὖτε Πρὶν δὲ πάθῃ τις τὼ παρ' ἑσὺν ἡμέρα,* id est, si quis duos, aut plures dies seculum reputet, suosq; auimeret, inanis est. non est enim dies crastinus prius, quàm quis hodie sibi fecerit bene:

MODIERNAS

CUNCTA MANVS AVIDAS, &c.] id est, ea omnia, quæ tu in curando corpore, & explenda libidine consumseris, tua erunt, neque ad heteredem pertinebunt, qui tuis bonis auidè immittet, atque (vt ita dicam) inhiat. Planè hæc sententia cum tuis, quæ sardanapali sepulcro litteris Chaldaicis fuisse inscripta tradit Athenæus lib. 12. consentiens est. Ea autem sunt huiusmodi, ἡμῶν ὁμοῖα δούλει, καὶ ἀρχαῖς ἰστέον φάσι τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι, καὶ ποιοῖ, ἡ φροδισιὰς αὐτοῦ τὸν τὸν χρόνον οὐκ ἐβραχύνει, ὅν ῥαῖσι οἱ αὐτοῦ πρῶτον, καὶ τῶν ποταμῶν ἔχοντες μετέδωκεν, καὶ χρυσὸν πῦρ θέας, καὶ ὅτι, ὅτι αὐτὸν καὶ ἐλπίσι ἀνθρώπων, ἀλλοιοῖ ἔχουσι ταῖς ἀπολαύσεσσι διὰ καὶ γὰρ ἡμέτεροι ἐνδεχόμενοι παρὶσι ποιοῖν, id est, ego regnauit, & quam mihi lucus est, & data est, redi, bibi, rei Venerea operam dedi, cum scirem & perbreue esse vitam humana curriculum, & in hoc multis rerum commutationes, & calamitates incidere: & quæ bona reliquero, eorum bonorum fructum alios percepturos. Quocirca nullum diem interisti, quin hoc agerem. Verborum autem illorum amico animo, eam, quam dixi sententiam esse, Græcorum testimonio vincam: à quibus Latini hoc genus mutuati sunt. sic enim loquuntur illi, φιλη ψυχῇ καλεῖσθαι, id est, caro animo obsequi, aut gratificari, pro libidini sua seruire. Simonides apud Stobæum, Νήπιον, οἷς πῶν τε καὶ τῶν ἰστέον, ὅτι τ' ἵστανται, ὅτι χρόνον ἔδωκεν, καὶ βίον του ὁλίγου ὅτι τῶν, ἀλλὰ σὺ ταῦτε μετὰ τὸν βίον του πῶν πῶν ψυχῇ τῶν ἀνθρώπων τῇ καὶ χαλεπὸν ἔδωκεν, id est, ve nos quidem veritatem, Strulus, mens quibus est talis nec, quantam inueniat, Et vita humana quam breuis hora, tenent. Tu sero hac doctus, bona, donec diuere perges, Obscura caro gratificans animo. Theocr. Hierone, ἐχ' ἀδὲ πλῆτον φρενέουσιν ὄντας· Ἀλλὰ τὸ μὲν ψυχῇ, τὸ γὰρ καὶ πῶν δώδωκεν αὐτοῦ. id est, non est hic diuiciarum usus, seu fructus, aurum domi conditum seruare: sed alteram partem animo, alteram potestati alicui donare. & apud Athenæum, Bacchida ille, qui confimilem, & geminam Sardanapali vitæ vitam egit, ita loquitur in ea inscriptione, quam in sepulcro suo incidii iussit: Πιν, φάγει, καὶ πῶν τε καὶ ψυχῇ δίδωμι, id est, ede, bibe, & omnia animo largire. Atque ita Latini Græcorum exemplo animum vsurparunt. Plautus Aulular. ego met me fraudauit, Animumque meum, Geniumque meum. Idem Bacchid. Paullisper, Lyde, libido est homini animo obsequi. Iam adertit tempus, cum se etiam ipse oderis. Idem Mil. glor. meo animo morem gero. Idem in Trinummio, si animus hominem perculit, actum est, id est, si libido à ratione auersa: quem locum aliis explicabimus. Terent. Adelph. Vxor si cesses, aut te amare cogitat, aut te et amari, aut potare, aut animo obsequi.

CVM SEMEL OCCIDERTS, &c.] ubi semel mortuus fueris, reuiuifces numquam, cum *ἄνθρωπος* sit *ἀθάνατος*, vt inquit ille apud Athen.

NON TE RESTITVET PIETAS] sic supra Od. XIII. lib. 2. Eben fugaces, Postume, Postu-
me, Labuntur anni, nec pietas moram Regis, et instanti senecta Affert, indomitæq; morti. ha-
bet autem hæc repetitio, Non gemis, non te facundia, non te, &c. quam Græci αὐδὲ πλῶσι νο-
εῖν, multum venustatis. Sic Sappho. οὐκ ἐν ἧσ' αἰσ' ἐ, οὐκ ἐν ἧσ' αἰσ' id est, non amplius ad te ve-

niam, non amplius veniam. lege quæ annotata sunt supra ad illum locum, *Ibimus, ibimus, &c.* Od. xvii. lib. 2.

IN FERNIS NEO ENIM TENEBR. &c.] Pallas apud Homer. ἰδυος. γ. ait ne deos quidem immortalis ab eo, quem carum habeant, mortem arcere, aut propulsare posse, his versibus, *Αἶψ' ἵππι θάνατον ὁδὸν ὁμοῖον ὑδὸν ἰοίωσθ' Καὶ φίλον ἀνδρὶ δαΐσασθαι ἀλακρίδην, &c.* quos supra testis produximus ad Od. xiiii lib. 3.

PUDICVM] pudicus est propriè, qui alterius libidinem in suo corpore non est passus, ut epist. ad Quint. lib. i. *neget esse pudicum.* quæ significatio huic loco fortasse convenire non potest. Itaque putabam hic pudicum accipiendum pro eo, qui alterius pudicitiam non violat: & qui alterum non efficiat impudicum. qualis fuit Hippolytus, qui nouerca stuprum inferre noluit. Sed dicitur hoc loco pudicum propriè poni. Nam pudicus eò dicitur Hippolytus, quòd nouerca libidinem in suo corpore non pertulit, quin eam depulit, ac discussit. Non enim ipse, sed eius nouerca Phædra libidine ardebat, quam sua temperantia compressit, ac rexit.

LIBERAT HIPPOLYT.] Theseus Ægei filius Hippolyto ex Antiopa Amazone suscepto, Phædræ Minois filiam duxit uxorem. Hæ vxoris in filium insidias veritus, Hippolytum Træzenem amandauit, ut illic regnaret. Phædra autem illius amore incensa, primum Veneri templum consecrauit Athenis, ut eam sibi placatam, propitiâque haberet, quod postea Hippolytæum appellatum est: Deinde Træzenem profecta, sperans se iuueni persuasuram, ut secum rem haberet: ab eoque malè accepta, ac repudiata, dicitur crimen, quod erat ipsius proprium, in illum transulisse, Theseoque renuntiassi: se ab illo de stupro esse appellatam. Theseus re credita, Hippolyto iratus, cum treis ei optiones dedisset Neptunus, filij sui interitum optauit. Neptunus autem Hippolyto sese quadrigarum curriculo exercente, repente belluam marinam in equos immisit: cuius aspectu territi, Hippolytum distraxerunt, lege Euripidis Hippolytum coronatum. Sed quod hic negat Horatius Hippolytum à Diana liberatum esse, nihil videtur ad rem attinere, cum Pindar *Πυθ. εἰδ. γ.* cum ab Æsculapio ad lucem, vitamque ab inferis reuocatum esse auro accepto tradat: atque ob id Iouem iratum fulmen in vtrumque misisse: alij autem in Æsculapium solum: quod confirmat Pausan. Corinth. his verbis: *τῷ τῆς τῆς εἰλῆος τῇ ἐπιχρῆματι οὐ μολογῶμεν λέγουσιν Ἀρκαίους, ὡς περὶ τῶν ἐκ τῶν Θησέως δούκων ἀνίστησιν Ἀσκληπείας, id est, huius columnæ inscriptioni consentanea dicunt Arcienses: nempe mortuum Hippolytum Thesei diris precibus ab Æsculapio esse ab inferis excitatum. & Plato lib. 3. de legib. *Ἀπόλλωνος μὲν φασιν Ἀσκληπείον εἶναι, τὸ δὲ χρυσὸν περὶ δάμα πλούσιον αὐτὰν θανάσιμον ὄντα ἰάσασθαι, ὅθεν δι' αἰσῶν ἐκ δάμα αὐτὴν, id est, Apollinis quidem filium aiunt esse Æsculapium, Sed cum auro adductum esse, ut hominem diuitem moribundum ab interitu vindicaret: quo circa eum fulmine percussam esse. Virg. lib. 7. Æneid. *Namque ferunt fama Hippolytum, postquam arte nouerca Occiderit, patriasque explevit sanguine ranae, Turbat is distractis equis: ad sidera rursus Ætheria, & superas caligasse sub auras, Pæoniis reuocatum herbis, & amore Diana.* Hæc igitur non pugnant inter se, Hippolytum non esse à Diana liberatum, quod dicit Horat. & eundem excitatum esse ab inferis beneficio Æsculapij: nisi adderet Virg. & amore Diana. Profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij.**

NEC LETHE VALET THESEVS ABRVMP. &c.] de Pirithoo diximus sup. ad Od. xii. lib. 3. ibi, *amatorem trecenta Pirithoum cohibens catena.* de Theseo vide Plutarchum in Theseo.

AD MARCIVM CENSO- RINVM. Od. 8.

ARGVMENTVM.

Nihil esse carminibus potentius ad sempiternam sui nominis memoriam posteris prædendam, atque ab obliuione hominum vindicandam.

258

Donarem pateras, gratias, * commodus,
Censorine meus * ara sodulibus:
Donarem tripodas, præmia fortium,
Graiorum: neq; tu pessima munera,
* Ferres: diuise me scilicet artium,

Qua

*Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas
 Hic saxo, liquidus ille coloribus
 * Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
 Sed non hac mihi *vis: non tibi talium.
 Res est, aut animus deliciarum egens.
 Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare: & *pretium dicere muneris
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per qua spiritus, & vita redit bonis
 Post mortem ducibus: non celeres fuga
 Reiecta, & retrorsum Annibalis mina,
 Non incendia Karthaginis impia,
 * Eius, qui domita nomen ab Africa
 Lucratu rediit, clarius indicant.
 Laudes, quam Calabra Pierides: neq;
 Si charta *fileant quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. * quid foret Ilia,
 Maortisq; puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis inuida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
 Virius, & fauor, & lingua potentium
 Vatum d. nitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat *mori:
 * Caelo Musa beat, sic Iouis interest
 Optatis epulis impiger Hercules.
 * Clarum Tyndarida fidus ab infimis
 Quassas eripiunt aquoribus rateis.
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.*

PATERAS] pateræ in poculis erant (inquit Varro lib. 4. de lingua.) à patendo dictæ.

COMMODOVS] Sic repeti scriptum in duob. cod. Vatic. longè optimis, & Iannoët. & vno Nicotiano, & Danielis, & vno Ruffardino, & præterea meo, alij cum vulgaris consentiunt, qui omnes (præter Aldinos) habent *commodus*. Ego ita priorē scripturam amplexus sum, ut tamen vulgatam, præsertim ab aliis versibus codic. confirmatam, non damnem. sed hæc certè mihi videtur elegantior, Horatiq; familiarior: quam sic explico, *Donarem commodus*, id est, in eomē commodum præberem, & in eo commodus essem, quod donarem pateras meis sodalibus, &c. Iam verò cōmodi dicuntur ij, qui sese ad aliorum mores vel suo iudicio accommodant, vel sunt accōmodati natura, & qui aliis faciliè & libenter obsequiunt, & profunt. Cie. pro Murena, *Nemo Catone proano tuo commodior, comior, moderatior fuit ad omnem rationem humanitatis*. Idem de amicis. *Qui autem commodus fuerint moribus, eos prosperis rebus immutari*. Idem frumentariis. *Amq; habebat morum similitudinem, atq; concordiam, ut Apronius, qui aliis inhumanius, ac barbarus, isti vnus commodus ac disertus videretur*. Horat. in epistol. ad Pisones, *Spondias stabiliis in iura paternæ recepit Commodus, & patiens*. & in epist. ad August. *commodus vitro Arceffas*. Terent. Heauton. *mulier commod. & faceta hac est meretrix*. Plautus Mili. glorioso, *vel conuina commodus*. & Pœnulo, *commodos conuinas*. ὁδοποιὸς appellant Græci. *Donarem commodus* autem ex illo genere est, cuius illa sunt, *ne parce malignus, Parce negligens. Si veneror stultus*, & similia, quæ annotata sunt ad Od. vii. lib. 3.

ÆREA] signa ærea, statuas æreas: vel vasa ærea affabre facta, & antiqua. epist. ad Numic. *Inuic. argentum, & marmor vetus, atq; & artius suspice*. & Satyr. 4. lib. i. *supet Albium are*. & Satyr. 3. lib. 2. *Quo vaser ille pedes laussit Sisypheus are*.

TRIPODAS, PRÆMIA FORTIVM] exemplum est apud Homerum. *ἰδὲ δ. ψ. Δῶκε δ' ἄγαν ἱμεῖσι τὸν ἱπποπόδον τριπόδον, καὶ ἄγαν δ. ἄνδρ' ὅτι πῖπεν*, id est, dedit autem sociis magnanimis

feminam agere, & tripodam ferre, ita Hesiod. ἔργ. κὺ ἡμῶν. cuius vers. mox proferemus. Iterum Homer. ἰλιάδ. ἰ. οὐμῖν ἰ' ὅ' πάντες ἀφ' ἑκλῦται δῶρ' ὀνομήνῃω : Επ' ἀπύρους τρίποδας, δῖος ἤ χροῖσσι πό-
λαυ' &c. quos Homeri versus sic videtur adumbrasse Virg. Æneid. 9. Bina dabo argento perfe-
cta asq; aspera signis Pocula, deuicta genitor qua cepit Ariuba : Et tripodas geminos, aut duo
magna talenta. Iterum Homer. ἰδ. ο. δῶσθ' δὲ πῖν γὰ φίρῳδ', Ἡ πῖνα τρίποδων δὲ χαλκῶν, ἢ λεῖόντων
Ἡ δὲ ἡμίονους, ἢ ζεύσσειν ἄλυσσιν : dabit autem tibi vnum quidem ferre, Aut aliquem tripodem
ex ære, aut lebetem, Aut duos asinos, aut aureum poculum.

259 FERRES] auferres, acciperes, vt supr. Od. xvi. lib. 3. à *Diis plura feret.* & epist. ad Iul. Florum
lib. 2. *nō temerè à me Quirius ferret.* Idem ead. epist. *Grandia laturus meritorum pramia.* & epist.
ad August. eod. lib. *Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt.* & Satyr. i. lib. 2. *multa labo-
rum Præmia laturus.* & epist. 3. lib. 1. *Præmia ferēs edera Sittirici præmia.* & epist. 17. eiusd. lib. *Co-
ram rege suo de paupertate tacentes Plus poscente ferent.* sic loquuntur & Græci. Hesiod. ἔργ. κὺ
ἡμῶν. ἔνθ' με φημι ὕμνῳ νικῆσαι' & φίρῳδ' ὅτι τῶν &c. id est, hic me dico cum hymno victor dis-
cessissem, tulisse tripodem auritum, seu anatum. sic Virgil. Æneid. 4. *magnum dat ferre talen-
tum.*

DIVITE ME SCILICET ARTIVM, &c.] id est, si abundarem signis & tabulis pictis.

PARRHASIUS] pictor clarus, Atheniensis: vel, vt alij volunt, Ephesius. de quo Xenophon.
ἀπομνημονεύω. γ. εἰσιλθὼν μὲ γὰρ ποτὶ αὐτὸ παρῆσθαι τὴν ζωγραφίαν, κὺ ἀγλαγλὴν αὐτῷ, &c. & Plin-
nius lib. 35. cap. 6. & cap. 10 statim à principio capitis.

SCOPAS] statuarum fictor: cuius opus commemorat Pausanias Corinth. Herculem è saxo.
Idem Attici opera omnium præstantissima vel ipsius artificis iudicio, Satyrum, & Cupidinem.
De eodem Tullius lib. 1. de Diuinatione, *Fingebar Carneades, in Chiorum lapidicinis saxo diffu-
so caput extitisse Panisci. Credo, aliquam non dissimilem figuram, sed certe non talem, ut eam fa-
ctam à Scopæ diceret.*

HIc] Scopas refertur enim ad id, quod propius adest.

LIQVIDIS ILLE COLORIBVS] ille, Parrhasius.

SOLLERS] sollers dictus, quasi ὅλ' & ὀρεῖται, id est, totus ars, seu virtus. Itaque prior syllaba
rectè scribitur duobus ll, vt producat: vel à voce Osca follo, id est, toto, & arte, inquit Fe-
stus.

SOLLERS NVNC HOMI. PONERE] id est, sollers in ponendo, hoc est, in fingendo, seu fa-
ciendo homine. frequens est Horatius hoc loquendi genere: quod à Græcis sine dubio mana-
uit. solent enim ita loqui, δεινὸς λήγων, ἱκανὸς ποιεῖν. Æschylus in Prometh. δεινὸς γὰρ ὁρεῖν καὶ ἀμ-
χεῖν, πόροι, id est, sollers & callidus ad inueniendam viam, & facultatem etiam in rebus impe-
ditis, & pæne inexplicabilibus. Plutarchus de Catone maiore. ἰδὺς συγνῶδ' id est, suavis in con-
gressibus. Homer. ἰλ. μ. τὰ φ' & ἔ' ἀρ' ὑπερδρῖεν χεῖδ' ἔπ' ἀφ' ὅσῃ Πηδῖν, id est, fossa neque ad
transiliendum, neq; ad transeundum facilis. Liber autem mihi hoc loco Horatianæ omnia, quæ
ad hoc genus pertinent, colligere, ac sub vno veluti aspectu ponere. Od. xii. lib. 2. *Blandum &
auritus fidibus canoris Ducere querens.* ibid. *superare pugnis Nobilem.* Od. x. eiusd. *Callidum,
quicquid placuit, socrō Condere furto.* Od. xi. eiusd. *scire nefas, nisi quis malit illud scire, perti-
nere ad verbum quæseris.* Od. x x v. *Præsens vel imo tollere de gradu.* ibid. *Ferre ingens pari-
ter dolosi.* Od. x x v. eiusd. *quidlibet impotens Sperare.* Od. x i. lib. 3. *Tūq; sefudo resonare
septem Callidanorū.* Od. xii. eiusd. *cassus iaculari.* ibid. *celer excipere.* Od. iii. eiusd. *Aurum
irreperitum spernere fortior, Quam cogere humanos in vsus.* Od. xxi. eiusdem. *Segnèq; nodum
soluere Gratia.* Od. x xix. eiusd. *Ludum insolentem ledere pertinax.* Od. iii. lib. 1. *Audax o-
mnia perpeti gens humana.* in carmine seculari ad Deos post epod. *maturos aperire partus Le-
nis libyæ.* ibid. *Geraces cecinisse Parca.* Od. vi. huius libri. *celeremq; pronos Voluere manus.*
Od. xii. eiusd. *impiger hostium Vexare turmas.* Od. iiii. lib. 2. *leuiora tolli Pergamæ Giain.*
Od. ii. hoc libro. *miuem videri.* Od. xii. eiusd. lib. *Curas eluere efficax.* ibid. *Spes donare nonas
largus.* epist. ad librum suum lib. i. *Irasci celerem.* & epist. ad Scævam eod. lib. *fundus nec pascere
firmus.* Satyr. 4. lib. i. *durus componere versus.* ibid. *piger scribendi ferre Laborem.* Satyr. 8. lib.
2. *Ridiculus totas simul obforbere ptacens.* Sat. 7. eiusd. lib. *Respondere cupidinibus, conseruere
honores Fortis.* & Od. xvi. epod. *Nefas videre.* & epist. ad Quinctium. *Fons etiam rivo dare
nomen idoneus.* de art. poet. *amata relinquere pernix.* ibid. *foramine paucō Aspirare, & adesse
choris erat vtilis.* ibid. *Cereus in vitium stecti.*

PONERE] fingere, facere, ποιεῖν, ἡγεῖν. Sic enim Græci sæpe ἡγεῖν, quod valet ponere, pro
facere usurpant.

SED NON HABEC MIHI VIS] sed non est mihi hæc facultas, seu potestas, δυνάμεις: seu
copia.

RES] res familiaris: aut quia abundas, aut quia non desideras, vt declarat id, quod sequitur.
ET PRETIUM DICERE MUNERIS] æstimare munus, & indicare quanti sit, non, vt vendamus tamen: sed vt scias, quanti pretij rem accipias à nobis, nempe carmina. *MUNERIS* autem, non *MUNERI* legendum videtur: & ita Acron & Porph. Accedit vnius cod. antiq. Vatie. auctoritas, & Tornes. & aliquot aliorum. Iam per munus perspicuè carmina significat, quæ se donare posse dicit. *MUNERIS* tamen non damno: si quis fortè maht: cum in pluribus cœdibus antiquis reperitur.

NON INCISA NOTIS MARMORA, &c.] horum verborum sententia hæc est, Non statim marmoreæ, litteris & inscriptionibus honorificis notatæ, ceteraque monumenta à senatu P. Scipionis Africano decreta, neque retractis Annibal ab Italia in Africam consilio & virtute P. Scipionis, non domita ab eo Karthago, clariorem illum reddiderunt, quam Ennii pœma. Non enim omnes, qui res præclaras ac laudabileis gesserunt, iidem sui nominis memoriam posteritati proderè poterunt: sed ij demum, qui præconem aliquem suarum virtutum, rerumque gestarum nacti sunt, vt dicemus ex Pindaro Od. proxima. non dissimile est id, quod ait epistola ad August. lib. 2. *Nec magis expressi vulnus per æneæ signa, Quam per variæ opum mores, animiq; virorum Clarior apparet.*

INCISA NOTIS PUBLICIS] verbigratia his litteris, S. P. Q. R. AD ÆTERNAM
P. CORNELII SCIP. AFRICANI MEMORIAM.

PER QVAE SPIR. ET V. R. B.] id est, quæ efficiunt & præstant, ut boni & fortes imperatores mortui quodammodo renascantur, & reuiuiscant.

BONIS | fortibus, α' γαθoĩs, iοθιλοĩs.

RETRACTAE QVA RETRORSVM] reuocatz ac retratz in Africam. vide T. Liuium lib. 28.
29.30. annal.

IMPIAE] foedifragæ, & contra foedera bellum renouantis.

EVRS, QVI, &c.] P. Cornelius Scipio Africanus describitur. Coniunge autem, *cum* voce laudes.

LVCRATVS] nam ob deuictam Karthaginem ei cognomen Africano ex virtute fuit. Satyr.
1. lib. 1. num. Lalius, aut qui Duxit ab oppressa merisum Karthagine nomen, &c.

QVA'M CALABRAE PIERIDES] quam Ennii scripta, qui Calaber fuit, neque Rudius. Sic Pindarus Olymp. αἰ. δ. α. ἡρώεσσι δ' ἄρ' ὀκλίῃ κέρας Πιερίδης Διός. id est, habent enim amplam laudem Iouis filia Pierides.

NEQUE, SI CHARTAE SILEANT QUOD, &c.] si litteris (inquit Horatius) non mandentur rectè facta, præclaræque faciora: nulla erit eorum merces, nullum præmium: erunt autem tenebris sepulta sempiternis. Hanc sententiam splendide, sanè, atque ornate persequitur Pindarus Nem. carm. septimo, hoc modo. Magna corporis vires, magnæq; animi virtutes, ab hymnis & laudationibus derelicta densis tenebris circumfunduntur. Vnicum est autem rerum fortiter gestarum speculum, quo videlicet illa posteritati prodantur, atque immortalitati commendantur, & consecrantur, carmen à docto aliquo poeta conscriptum, quod illarum rerum laudes, atque laborum præmia, complectatur. Verba Pindari sunt hæc, τῶν μεγάλων γὰρ ἀλκῶν σποτὶ ποτὶ ὕμνων ἔχοντι δοῖν ἄνθρωποι, ἵνα τοῖς ἱστορίαις ἱσταντοῖ ἐνὶ σοῦ τέστιν, εἰ μετρησάμεν ἔτι δὲ λυποῖσθαι πικρὸς ἔσται τις ἀποῖνα μολῶν ἀνὰ ταῦτ' ἐπὶ πῶν ἀοιδαῖς.

QVOD BENE FECERIS] tua in remp. benè merita: tuas res gestas, reipublicæ vtilis ac salutareis.

MERCEDEM] ἀπὸ τοῦ μὲν vocat Pind. carmine illo 7. quod suprà protuli. & alibi μισὸν. sic ille, πρὸς φθόνῳ δὲ ἀγασθῆναι μισοῦς ἑκτός.

TVLERIS] abstuleris, acceperis, vt suprà annot.

QVĪD FORET ILIAE, MAVORTI'S QVE PYER] Romulus hanc sententiam videtur ex Theocrito, nominibus dumtaxat immutatis, expressisse. sic autem ille Hierone, τίς δ' ἀνδρείῃσιν Λυκίῃσι ποτὶ τίς κρυμμένῃσι Πελαγίδαις ἤνῃλων δάπν' ἔχουσιν Κυκλον ἰγῆρας; Ἐμὲ μὴ φυλόσπιδας ἀσπῆται; οὐ μνηστῆρας αἰοῖδεις; Οὐδ' Ὀδυσσεὺς ἔκ' ἐν τῇ ἐν δὴ μῦθος ἀλκιβεῖ Πριάσι; πρὶν ἄνθρωπος αἰδῶναι εἰς ἔχματα ἰδῶν ἰδῶν, καὶ ἀπὸ λυγρῆς φωνῆν ὁλοοῖτο Κυκλήωντος, Διὸς αὖτε κλῖθ' ἔχον' ἑσπέρην δ' αὖ ὑφ' ὀφθαλμοῖς Εὐμήατος, καὶ βουστὶ Φιλοῖπ' ἀμφ' ἀγλαΐαις Ἐργον ἔχον, αὐτὸς τε ἀπὸ ἑσπέρων γῆρας Λαέρτης, Ἐμὲ μὴ σφοδρῶς ἄνακτος Ἰδῶν' ἀνδρὸς αἰοῖδαι. id est, Quis unquam optimateis Lyciorum, quis Priami filios, aut Cycnum novisset, nisi superiora bella cecinissent poëtæ? Neque verò Ulysses post errores decem annorum, per omnium ferè hominum vires vagatus, etiam ad inferos profectus vivus, tot denique periculis perfusus, atque ex antro Cyclopiis saluus reuerfus, diuturnam laudem consecutus esset: tum subulcus Eumæus silentio præteritus esset, & Philoctes, & Laërtes: nisi

cosq; Homeri cantus ad obliuione vindicassent. sic Tibull. lib. 1. *Carminibus puerum eff Nisi co-*
ma, carmina mihi sint, Ex humero Pelopis non nituisse ebui.

DIVITIBVS CONSECRAT INSVLIS] consecrat immortalitati. sic & Od. xvi. epod. *αἰνὰ*
beatæ Πελαγονίας ἀγῶν, δινιτοῖς δὲ ἰνὺς ἀλῶν. καὶ ἰσθμὸν ἱόντος vocant Græci.

CAELO MYSA BEAT] in cælo collocans beatum efficit. annotatum ad Od. rii. lib. 2.

SIC IOVIS INT. OPTATIS, &c.] Vlysses apud Homer. id. Alcinoo narrat, se Herculis idolum quidem apud inferos vidisse: ipsum Herculeum autem cum ceteris diis immortalibus suauissimis epulis oblectari, Iouisque & Iunonis filiam Heben in matrimonio habere. Verba Homeritunc hæc: τὸν δ' ἔμειν' εἰσπίνοντα βίβω Ἡρακλεΐδην, Εἰδὼ δ' αὖτ' ἐξ ἔμειν' ἀθανάτοισι θεοῖσι τέρπειται ἐν ἑλάνης καὶ ἰσθμῷ. οἱ δ' ἦν Παιδὴ Διὸς μεγαλοῖο καὶ Ἥρης χροσσοπιδίης. Hoc idem scribit Hesiod. in Theogon. his verbis. Ἡδὼ δ' Ἀλκμήνης καὶ ἰσθμῷ ἄλκιμος ἦος ἱς Ἡρακλῆος πλείους τινὸν ἔξ ἀθανάτων, Παιδὴ Διὸς μεγαλοῖο, καὶ Ἥρης χροσσοπιδίλου, Αἰδιδὼ δ' αὖτ' ἐν Ὀλύμπῳ ἐν ἀστερινῇ, Ὀλοῖτο δὲ μίτρα ἰσθμῷ ἐν ἀθανάτοισι πλείους Ναιή ἀπὸ ἡρώος, καὶ ἀγέροιο ἡρώος παῖτα. id est, Heben aut. in Iouis & Iunonis filiam vxorem in cælo nactus est Alcmænz filius, duris laboribus perfectus: Fortunatus, qui magna re gesta inter immortales habitat, maioris, & senectutis semper expers. Pindarus item Nem. id. α. Tiresiam facit cum alia, tūm hæc de Hercule vaticinante, ac prædicentem, multis eum exhaustis laboribus, omni reliquo tempore otiosum, quietumq; victurum, & in domicilio Deorum immortalium commorantem & repulantem Hebes nuptiis potiturum. & ἰσθμῷ id. de eodem sic, Ναιὴ δ' παρ' Αἰγιοχῶ κείδεται ὀλοῖον ἀμφὶ πῶνταί, τίλειται περὶ αὐτῆς ἀθανάτων βίβω. Ἡδὼ δ' ὀπὲρ χροσσοῖν οἰκὼν αὐτῆς καὶ καυῶρος ἥρας.

IMPIGER HERCVLES] sup. Od. rii. libr. 3. *δαῖμον Hercules.* infrà efficacem dixit Od. rii. epod.

TYNDARIDAS] Castor, & Pollux, quamvis Castor, Tyndari: Pollux, Iouis esset filius, *clarum sidus* autem καὶ αὐτῶν. *lucida sidera* dixit numero multitudinis Od. rii. lib. 1. *Sic fratres Helena lucida sidera.* Eodem pertinent illa ex Od. xii. eiusd. lib. *puerosq; Leda;* Hunc equus alium superare pugnis Nobilem: quorum simul alba nautis Stella refluxit: Desinit saxi agitantium humor, &c.

ORNATVS VIRIDI TEMP. PAMP.] Liber, cui tempora sunt ornata pampino, carminibus poetarum in cælum sublati, & deus factus, ab hominibus imploratus, & precibus saugatus, eorum preces ad bonos & secundos exitus perducit. Ex eo quòd Bacchò vota faciunt homines, intelligimus eum deum esse factum: deus autem factus est carminibus poetarum, ut extrema cum primis consentiat. suprà Od. x. xv. libr. 3. *dulce periculum est, O Lenæ sequi deum* *Gingentem viridi tempora pampino.*

A D L O L L I V M

Od. 9.

A R G V M E N T V M.

Scripta sua numquam interitura. sine poetarum ope, virtutem obliuione sempiterna delei. se suis versibus res à Lollio gestas memoriæ proditurum. Eaus constantiæ, abstinentiæ, & ceterarum virtutum.

NE forte credas interitura, quæ
Longè sonantem natus ad Ausidum,

* Non antè vulgatas per arteis
Verba loquor socianda choris:

Non, si priores Mæoniu tenet
Sed is Homerus: Pindarica latent,
Cecyq; Alcæi minaces,
Siclichoriq; graves camæna.

Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Deleuit ætas. spirat adhuc amor:
Vivuntq; commissi caloræ

* *Εὐθεία*

* *Aelia fidibus puella.*

*Non sola comitos arsit adulteri
Crineis, & aurum vestibus illitum.
Mirata, regaleisq; cultus,
Et comites, Helene Lacana:*

*Primusve Tencer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus, Sthenelusve solus
Dicenda Musis praelia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graecis
Excepit ictus pro pudicis*

*Coniugibus, puerisq; primus:
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignoti, longa
Nocte: carent quia vate sacro,*

* *Paullum sepulta distat inertia
Celata virtus, non ego te meis
Chartis inornatum filebo,
Totve tuos patiar labores*

*Impune Lolli carpere linidae
Obliviones, est animus tibi
Rerumq; prudens, & secundis
Temporibus, dubiisq; rectus,*

* *Vindex anara fraudis, & abstinens*

** Ducentis ad se cuncta pecunia,*

Consulq; non unius anni,

** Sed quoties bonus, atq; fidus*

*Iudex honestum pratulit utili: &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu: & per obstantis cateruas
Explicuit sua victor arma.*

*Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui decorum
Muneribus sapienter uti,*

*Duramq; callet pauperiem pati:
Peiusq; letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.*

NE TO. A. TE CRIPAS] VINC FORTE CREDAS, &c. Non, si priores, &c. hæc enim pendent ex his
quæ sequuntur, ut statim dicemus.

LONGE SONANTEM NATVS] ego Horat. de Ausido supr. Od. vii. lib. 3. satyr. i. lib. 1. Ausi-
dus acer. Si significat sua carmina immortalia futura, quamvis alios ante se poetas præstantiores
fuisse fateatur: quemadmodum poetarum, qui post Homerum scripserunt, multo illo infério-
rum scripta manent, & vivunt.

NON ANTE VULGATAS PER ARTEIS] novis, & inusitatis artibus, quia primus sum
poeta Lyricus. Cuius Latini. vi. suprâ Od. vii. lib. 3. Dicar, &c. ex humili potens Princeps æolium

carmen ad Italos Deduxisse modos. & epist. ad Mæcen. 3. libr. 1. *Libera per vacuum posui & vestigia princeps.* & Od. III. huius libri, *Romana fidicen Lyra.*

VERBA LOQVOR.] quidam libri vet. habent *Verba loquar*: quos non sequor.

SOCIANDA CHORDIS.] Lyrica, ad lyram canenda. in cod. Raia. Card. scriptum est, *peruiri*. non clauditur autem hic sententia, sed coherent hæc verba cum iis, quæ deinceps sequuntur, hoc modo. ut ne forte existimes, versus meos propterea, quod non sum poeta Latinorum primus, nec Epicus, sed Lyricus, interituros: non continuo si Homerus primum in poetis locum meruit, Pindarus, Simonides, Alcæus, Stesichorus, Anacreon, Sappho sunt obscuri: ita non si principem inter poetas Latinos locum non obtineo, quem Ennius occupauit, existimare debes, nullum mihi, in quo consistam, esse reliquum. Non enim accipiendum est illud ne quasi sit prohibentis particula, ut diximus, sed ut valeat *ut non*. sic Od. 1. libr. 2. *Sed ne relictis Musa procax sociis, Cæa retrahes munera Nania, Quære modos, &c.* & epist. de arte poet. *ne forte seniles Mandentur iuueni partes.* ibid. *ne forte pudori Sit tibi Musa Lyra sollers.* & Od. III. libr. 1. *Ne sit ancilla tibi amor pudori, &c.* & Od. x x III. lib. 1. *Albi, ne doleam plus nimio memor, &c.*

MAEONI VS.] Lydius sup. Od. VI. lib. 1. *Maonij carminis alite.*

IATENT.] obscuræ sunt.

CÆA QVE.] Simonideæ. sup. Od. 1. lib. 2. *Cæa retrahes munera nania.* quo loco notauimus, Simonidis præcipuam virtutem fuisse in commouenda miseratione, Quintiliano teste citato. accedit, si voles, Dionys. Halicar. de eodem testimonium. *Σιμωνιδου ὃ πνευματικὸς τῶν καλοῦντων τὴν οἰκιστικὴν τῆς σωφροσύνης τῶν ἀρετῶν. οὗτος τῶν πρῶτον ὁ βελτίων διεσκεπται, Πινδαρὸς τὸ ἰκλίσας μὴ μεγαλοπρεπῆς, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πᾶσι, id est, Simonidis autem delectum verborum obserua, compositionis concinnitatem accuratam præterea (in quo etiam Pindaro præstat) rationem miserationis commouenda non magnificæ. Si ille, sed dolenter, & miserabiliter. Iam, quod ad huius loci sententiam pertinet, sic M. Tullius in perfecto orat. *Prima enim sequentem bonestum est in secundis, tertius que consistere. Nam in poetis non Homero soli locus est (Si de Græci loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro: sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos.**

ALCÆI MINACES.] minaceis Alcæi camœnas vocat, quia Alcæus non modò armis & ferro tyrannos persecutus est, verum etiam amaris & acerbis verbis lacerauit, atq; insectatus est. sup. Od. x III. lib. 2. *sed magis Pugnas & exaltos tyrannos Densum humeris bibit aure vulgus.*

STESICHORI QVE GR. CA.] Stesichorus, Tisias prius dictus est, ut scribit Suidas: Stesichorus postea appellatus. *ὅτι κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς ἵσταντο*, id est, quia primus ciuicæ causæ chorum statuit, & stabiluit. fuit autem Himeræus: quæ est vrbs Siciliæ. M. Tull. Verr. de iure dicundo. *Erat etiam Stesichori poeta statua, senilis, incurua: summo, ut putant, artificio facta ab eo, qui fuit Himeræ: sed est, & fuit tota in Græcia summo propter ingenium honore, & nomine.*

LVSIT ANACREON.] Teius sup. Od. x VII. lib. 1. & *si de Teia Dices labor annis in vno, &c.* Iussit autem, quia res leuicæ, & amatorias scripsit. sic Virg. in Tityro. *Ludere, quæ vellem.* Horat. Satyr. 4. lib. 1. *ubi quid datur otii, illudo chartis.*

DELEUIT AETAS.] Anacreontis odas aliquot, maiorum nostrorum negligentia, & superiorum temporum culpa sepultas, ac demersas, in lucem reuocauit non ita dudum Erricus Stephanus Roberti F.

SPIRAT ADHVC AMOR, &c.] amor (inquit) quem Lesbia puella Sappho suis polissimis, & eruditissimis versibus lyricis mandauit, & commisit, nondum obliuione hominum sepultus est. Quamquam huius poëtriæ versus nobis eripuit vetustas. Extant tantum quædam eorum fragmenta pauca, & de ea Græcorum, Latinorumque scriptorum testimonia, quibus illius memoria ab hominum obliuione vindicatur.

CALORES.] amores. Od. x huius lib. *Non enim possis alia calido Famina.*

NON SOLA COMTOS, &c.] Posteaquam ostendit, sibi locum aliquem esse inter poetas relictum, docet nunc idem ferè, quod oda superiore, quæcumq; vniquæ fortiter, & præclare gesta sunt, eorum memoriam ad posteris non fuisse peruenturam, si literis mandata atq; ab aliquo vel poëta, vel quouis alio scriptore probato, ab obliuione vindicata non essent: idcirco præterea, multa olim, magnâq; bella esse gesta, in quib. viri fortissimi interfuerint, quorum nomina tamen, & memoria eo deleta sit, quia suarū laudum scriptore, ac præcone caruerint. Athen. lib. 13. plurima bella enumerat præter Troianam, propter mulieres confecta: cum quo cōtinet illud, Saty. lib. 1. *Nam fuit ante Helenam cum natus terrarum belli Causa.* Non sola igitur Helena Paridis formam capillos accuratè pexos, & comtos, vesteis auro pictas, seu limbis aureis prætextas, cultum & comatum regii, comitarum deniq; tali duce dignum mirata, arsit amore. Nam verbum *arise* malim ita accipi, ut sit absolutum, nec actionem significet. Non sola (inquam) Helena akenus viri amore capta belli causam præbuit.

ET AV-

ET AVRUM VESTIB. ILLITVM] sic describit Paridis cultum Eurip. Iphigen. in Aulide, *αἰθρὸς μὲν εἰς ἑστὴν σελή, χρυσοῖ τε λίαν ἡρώς, βαρβάρων χ' ἰδιόμοι.* id est, floridus quidem vestimentorum cultu, & auro lucidus ac splendidus, barbaris deliciis, per aurum igitur vestibus illitum, vestibus aureas, aut certe auro prætextas, & ornatas significat.

PRIMUSVE TEUCER, &c.] aut non primus Teucer bonus fuit iaculator. Homerus de Teucro *ἰλιά. v. Τεὺκρος δ', ὅς ἑστιος Ἀχαιῶν Τεῦσσων, ἀγαθὸς ὃν ἐὶν ἐὶν τῇ ὕμνῳ.* id est, Teucerque, qui optimus erat Græcorum iaculator & bonus miles etiam in pugna stataria. Menelaus autem apud Sophoclem in Aiace, Teucrum maledicti loco sagittarium appellat. Menel. *ὁ πένης ἰσχυρὸς ἐμὲ καὶ φρονῖ.*

CYDONIO] Cretensi. Virg. Gallo. *libet Partho torquere Cydania cornu Spicula.*

NON SEMEL ILIOS VRX.] Ilios vrbs ipsa: Ilium arx vrbs: quamquam interdum Ilium pro Troia vsurpatur: vt fortasse sup. Od. 19. lib. 3. *Ερπυγῶντα ἱεροῦ βέλλα ὑπὸ Ἰλίου.* & apud Virgil. principio libri 3. *Æneid. ceciditque superbum Ilium.* vbi Seruius hunc Horatii locum profert. Troiam ter obessam esse traditum esse: semel ab Hercule: iterum ab Amazonibus: tertium à Menelao, & iis, qui eum secuti sunt.

IDOMENEVS] cum alibi, tum *ἰλιάδ. v.* licet præclara, & gloriofa Idomeni cognoscere facinora.

STHENELVSVE] de Sthenelo diximus sup. ad Od. 15. lib. 1. tam hoc loquendi genus *ερπυγῶντα* præclara annotauimus ad Od. 6. lib. 2.

HECTOR] Ajax Hectorem grauior vulnerauit *ἰλιάδ. λ. ξ.* adeo vt ille ingenti lapide ictus ex proelio ablarus, atque ad ripas Xanthi fluuij collocatus, animo præne deficeret: etiam præ dolore humi supinus iacere cogeretur, sanguinem vomeret, vsus oculorum immensæ offusæ tenebræ adimerent.

VEL ACER DEIPH.] Deiphobus *ἰλιάδ. v.* à Merione vulneratur in brachio. Itaque à Polira germiano suo totus, ac defensus, & in curru collocatus in urbem reuehitur.

VIXER. FORTES ANTE AGAM.] *ἰλιάδ. λ. ζ.* suæ virtutis specimen edit certissimum, argumentumque præbet luculentissimum Agamemnon, ab illo loco, *Εἰσὶν ἐνὶ μὲν μῦθον ὁλόμνητα δὴ μὲν ἔχοντα. ὅς τις δὲ πρῶτος Ἀγαμέμνονος αὐτὸς ἔλθῃ.* &c. id est, dicite nunc mihi mufæ, quæ domos Olympicas incolitis. Quis primus Agamemnoni obuius venerit, &c. Itaque quàm diu hic pugnat inter primos ordines, atque in prima acie, Iouis monitu hortatur suos Hector vt strenuè repugnent ac resistent: ipse recedit, & à præliando abstinet, donec in brachio dextero à Coone vulneretur Agamemnon. Quo factò cum paulò post dolore coactus, quamuis vulneris lethale non esset, è prælio, & ex acie, ad naueis curru reuectus esset, Hector eius discessu cognito inquit prælium incredibili fiducia, maximòque animo & spiritu elatus.

SED OMNES ILLACRYM. VRG.] sed omnes iacent æternis demerfi tenebris, propterea quòd nullum poetam nacti sunt, à quo sua facta memoriz proderent.

ILLACRYMABLES] *ἀκλαυσι*, quos nemo lacrymis decorat (vt loquitur Ennius) propter quos nemo lacrymatur, audis scilicet aut lectis eorum rebus gestis, & casibus aduerfis, ab aliquo scriptore memoriz mandatis. vel *illacrymabilem* accipe, qui nullis lacrymis ab inferis reuocari possunt. Suprà Od. 14. lib. 2. *illacrymabilem Plutona* nominauit, id est, inexorabilem, lacrymis inflexibilem, qui lacrymis non commouetur.

VRGENTVR LONGA NOCTE] æternis tenebris obruantur: obliuione sui nominis sempiterna merguntur. vel longam noctem, mortem intellige, vt sup. Od. 28. lib. 1. *sed omniis ὕπνου manet nox.* & Od. 11. lib. 3. *ne longus tibi somnus.* unde *Non times, dicitur.* vbi notauimus *ὑπνόν* ab Homero appellari *ὄπνιον*, id est, longum somnum, longamque ad dormiendum tenebras præbentem.

SACRO] poetas Græci *ἱεροὶ* appellant, id est, sacros cantores. sunt enim Musis sacri, earumque sacris initiati res sacras, & diuinas, & humano sensu maiores plerumq; nuntiant. Virg. Georg. 3. *Me vero primùm dulces ante omnia Mufæ, Quarum sacra fero ingenti percussus amore, Accipiant.* Horat. de arte poet. *Siluestres homines sacris, interpresq; deorum Cadibui, & Vitiu fædo dererunt Orpheus.* Itaque fortasse propter hanc causam suprà idem Horat. Od. 13. lib. 2. de Alceo & Sapph. dixit illud, *Vtrumque sacro digna silentio Mirantur Umbra dicere.*

PAVILLVM SEPULTAE DISTAT, &c.] id est, virtus non laudata, nullisque litteris illustrata, & incognita, parum differt ab ignaua, & otiosa vita. parum interest, vtrum quis totam vitam otio, & delicia traduxerit, nulla sui nominis memoria posteris prodita, an rebus præclarissimè gestis nemo exstiterit, qui eas scriptis eruditus ac politis memoriz sempiternæ consecraret, & commendaret. Nam (vt ait Pindarus) *Pyth. 4. γ. γυναικὶ μὲν δὲ δῶκεται κλεινὰς ποιδῖας, χρόνια τι λήθῃ,* id est, virtus carminibus eruditus illustrata, & celebrata, diuturna est. cum verba lecta, &

R

ornata quæ lingua ex alto animi recessu depromserit, diutius viuunt, quàm facta, vt idem Pindarus ait Nem. carm. 4. verba Pindari sunt hæc, ὅμηρος δ' ἱγρὸς τῶν χρονίων ποταμῶν, ὅτι καὶ σὺν χαλκῷ τὴν γλῶσσαν φρενὸς ἱζὶλοι βαθείας, & εἰδ'. Ζῆτε Νιμ. ait hymnos, & carmina, esse quædam rerum fortiter, & præclare gestarum specula. Verbum *distat* autem cum dandi casu coniunxit, vt discrepandi, & differendi verba in epist. de arte poet. nisi quòd pede certo Differt sermone, sermo mèrus. & Satyr. 4. lib. 1. & tamen idem Scire volam, quantum simplex, hilarisque nepoti Discrepet.

NON EGO TEM. CHART. INORN. SIL. Τὸτ' ἐγὼ τ' υἱὸς, &c.] non committam, vt tu silebio à me prætermisus meis scriptis non illustres, ac celebreris: vel non te ita silebo, vt meis chartis sis inornatus: nec sinam, tot tuas res gestas verustate paullatim obscurari, posteritatisque obliuione deleri. Vetus est dictum (inquit Pindarus Nem. 4. 9.) non oportere id, quod fortiter, & cum virtute gestum est, silentio tegere. verba Pindari sunt hæc, ὅτι δὲ τὸ λόγος ποτὶ πῶν τινα λαοὶ ἐπὶ τὸν μὴ χαλκὸν σὺν γλῶσση. Cum in aliquot libris manufer. Russar. Nicotian. Clericano, nonnullis aliis, reperissem scriptum *inornatum silebo*: eandemque scripturam expressam fuisse meminissem in duobus Vaticanis, & Iannoct. & Faern. Gulielmūque Cantuariū, homo doctus admonuisset nos se item in vno perantiquo cod. reperisse, ego damnata vulgata scriptura *sileri, silebo* edendum curauī.

CARPERE si. paullatim obscurare, atq; imminuere. translatio est. vide abn. ad Od. 11. lib. 1.

RERUM QVÆ PRVDENS, &c.] id est, rerum cognitione præstans, vel rerum futurarum promidus.

ET SECVNDIS TEMP. &c.] & in secunda atque aduersa fortuna constans, & æquabilis: & in neutram partem propensus, id est, neque insolens, & elatus, neque fractus, ac demissus. Est autem elegans metaphora à corpore ad animum. nam quem admodum corpus rectum esse dicitur, quod non est inflexum, aut incuruatum, vt ann. suprà. ad Od. 4. sic animus dicitur esse erectus, qui non est perturbatus, neque concitatus, neque anxius: sed sedatus, tranquillus, & pacatus. eadem translatione vtitur fat. 3. lib. 2. *Rectum animi seruas?* cui par est illud, quod est ibid. *Sic animo?* vt suprà diximus.

DVBIIIS] *dubia tempora, res dubia, casus dubij* dicuntur à Latinis non admodum secundi, & propemodum aduersi. Caelius Cicer. lib. 8. epist. *nunc te contra vitiores facere, quem dubiis rebus ledere noluisse*, Horat. sat. 2. lib. 2. *Vter nam, vel, vt habent libri manufer. Vterne Ad casus dubios fides sibi certius, &c.* Plautus in Mostellar. *Qui homo timidus erit in dubiis rebus, is nautici non erit*. Sallust. coniur. Catil. *qui labores, pericula, dubias, atque asperas res facile tolerauerant, in otium, diuitiaq; optanda alim, oneri, miseriaq; fuere*. Catull. de Pel. & Thet. nup. *Nate, ego quem in dubiis cogor dimittere casus*. T. Liuius lib. 30. annalium, *in bonis tuis rebus, nostris dubiis, tibi ampla, ac speciosa dandi est, pax: nobis petentibus, magis necessaria, quàm honesta*.

VINDEX AVARAE FRAVDIS] qui pœna coercet auaritiā, & animaduertit in auaros vindex (inquit Festus) *ab eo dictus, quod vindicat, quo minus is, qui pressus est ab aliquo teneatur*. sed hic vindex vitorem, & quasi punitorem significat.

CONSULQVÆ NON VNIVS ANNI] consul est vnus anni, qui comitiis centuriatis, populi beneficio, & suffragiis consularum adeptus est. Magistratus enim Romæ erant annui: consul autem perpetuus est ille, atque etiam Rex, qui suas cupiditates comprimere, suisque appetitionibus imperare potest, qui honestum vtili anteposit, qui muneribus non capitur. vt suprà Od. 2. lib. 2. *regnum & diadema tutum Deferens vni, propriamque laudem, Quisquis ingentiis oculis irretorto Spectas acervos*: Atque hæc sunt dicta ex Stoicorum sententia: qui sapientem voluit esse solum liberum, solum diuitem, pulchrum, honoratum, consulem, regem M. Tull. Lucul. o. & Tuscul. 4. & lib. 1. de finib. & parad. 5.

SED QVOTIES BON. ATQVÆ FID. IVP. HON.] Queritur hic cur quem consulem fecerit, eundem statim iudicem faciat. ego Horatium hoc significare puto, eum, quem pecunia ab officio non deducat, esse verè consulem, neque vnus anni consulem, vt sunt ceteri consules, sed perpetuum, & tandiu quandiu pecunia non corrumpitur in perniciem alterius, siue sit iudex, siue aliqua aliapoteestate præditus, in qua integritas & abstinentia eius alteri salutaris: dupodina, & auaritia perniciosa esse possit. Passeratius ad ea quæ de consule scribit Liuius lib. 3. annal. referebat. Sic autem Liuius. *Fuere qui interpretarentur, eadem hac Horatia lege consules, quoque & pratoribus, quia isdem auspiciis, quibus consules, crearentur, eantem esse. Iudicem enim consulem appellari*. Cicero 3. de legibus, de consulari potestate loquens, *Regio imperio duo sunt, sique præcundo, iudicando, consulendo prætores, iudices, consules appellantur*.

REIEC. ALTO D. NOC. VVLTV] erecto vultu, ex altoque animo munera hominum nocentium à se repulit: non accepit pecuniā, vt nocentem absoluat. quod erat animi, ad vultum

vultum transiit. alii enim animi est pecuniam aspernari ac reicere. licet etiam dicere *alio vultu* dictum esse ab Horatio, quia animi affectiones sæpe declarantur atque exprimuntur con- simili corporis gestu.

ET PER OBSTANTEIS CATERVAS, &c.] & sibi per mediam hostium aciem armis iter patefecit: vel per obstantes cateruas: id est, per munera, & pecuniam, quibus sæpe expugnatur religio & fides iudicis, & magistratus, expromsit sua arma: id est, suam integritatem & abstinentiam, & magnitudinem animi ab omni corruptela tutam, ac munitam: quam explicatio- nem magis probo, ut sit allegoria. & ita Passeratius noster: neque longè aliter Porphyrio, qui *per obstantes cateruas* interpretatur, per vitia obfistentia rationi.

SUA ARMA] vel propriè, vel, *ad id quod est* suam integritatem, abstinentiam, magnitudi- nem animi, &c.

NON POSSIDENTEM MULTA, &c.] ordo est, non rectè vocaueris eum beatum, qui mul- ta possidet. vel non eum, qui multa possidet, rectè beatum vocaueris: sequitur deinceps, *recte inu occupat, &c.* rectè autem, id est, merito: ut epist. 17. lib. 1. *Aut decus & pretium rectè petis expe- riens &c.*

DVRAMQUE CALL. PAUP.] suprà Od. 2. lib. 3. *Augustam, amici, pauperiem patri Robustus acris militia puer Condiscat.* pauperiem non esse alteri maledicti loco obuiendam, collectis aliquot exemplis diximus ad Odam 24. eiusd. lib. ibi. *Magnum pauperiei opprobrium, &c.* 265

PEIUSQUE L. FL. TIM.] *peius timeri.* i. peius odit, seu accuratius vitat, ut epist. 17. lib. 1. *Le- ne peius & angue Vitabis chlamydam.*

FLAGITIVUM] turpitudinem, ut sup. Od. 5. lib. 3. *flagitio additis Damnum.*

NON ILLE PRO CAR. A. AVT PATR. TIM. P.] suprà Od. 2. lib. 3. *Dulce & decorum est pro patria mori.* timidus perire autem sic dictum hac Oda, ut illud lib. 3. Od. 19. *Cedam pro pa- tria non timidus mori.*

AD LIGVRINVM.

Od. 10.

ARGVMENTVM.

Ut, dum per ætatem licet, fruatur formæ suæ bono: alioqui fore, ut i- plum pœniteat, cum flos ille ætatis exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens:
Insuperata tua cum veniet* pluma superbia
Et, qua nunc humeris inuolitant, deciderint coma:
Nunc & qui calor est Punicea flore prior rose,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispida,
D. cæ, heu (quoties te in speculo videris alterum.)
Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumæ non redeunt genæ?

O CRUDELI] Sic Virg. Alex. *O Crudelis Alexi, nihil mea carmina curas.*

VENERIS MVNER. POT.] formosus, venustus, lepidus, candidus, comatus, & florens æ- tate. hunc Ligurinum credibile est amatum fuisse ab Horat. sup. Od. 1. huius libri. *Sed cur, heu, Ligurine, cur Manas rara meas lacryma per genas? ut & Lyciscum Od. 11. epod. Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia Amor Lycisci me tenet.*

INSUPERATA TVÆ CUM VENIET, &c.] cum tibi pili & barba os, partemque corporis nunc læueis, & politas occupabunt. superbiam Ligurini appellat, oris, & totius corporis læuitatem: comam humeris inuolitantem, id est, disperiam, & diffusam, florem ætatis denique. per plumam autem pilos & barbam significat.

ET, QUÆ NVNC VMERIS INVOLIT, D. C. CO.] comæ non collectæ in nodum, sed diffusæ, & passæ. Pueri concubini alebant comam puellarum in morem: ut Ode 11. epod. *Aut teretis pueri longam renodantis comam.* & suprà de Gyge puero Ode 5. lib. secundi. *Quem si puellarum infereres choro, Mirè sagacem falleret hospites Discrimen obscurum soluis Crinibus,*

R ij

ambiguoque vultu. De tondebantur autem, cum vel domini vxorem ducebant, vel pueri ipsi aetate adulta, & corroborata esse cœperant. Catull. in nuptias Iuliz, *Nunc tunc cineratus Ton-*
det os, miser, ah, miser Concubine nuces da. hæc verba igitur cum deciderint coma, licet ita accipere: cum exoletus fueris, cum ad vsum illum puerilem, & impudicum; quem nunc præbes, ineptus fueris, nempe adultus, & vir factus, & detonsa coma. Cum in Italia essem, quendam adolescentem vidi Siculum, hoc nomine malè audientem; & impudicitiz nota aspersum, quod mētum & genas tum primum florecentis, vitio læuigaret, ac poliret. Dicebatur etiam murium, & foricum vrina parteis illas oris, quas commemorauimus, manè defricare, & madefacere, vt lanuginem, & barbam nascentem funditus extirparet ac deleteret: atque hoc pacto glaber, læuis & imberbus permaneret. quod ei benè processit. nam cum eum adolescentem annorum decem & octo Venetiis vidissem, in eundem postea Romæ annos triginta natum anno duodecimo pasci fortè incidi, & quæ imberbum, vt erat adolescentulus:

PVNICEAE] purpureæ: Od. 9. *Punico Lugubre mutans sagum.* Virg. lib. 12. *Æneid.* cum prima noctra stima calo *Punico inuicta rosa aurora tenebit.*

HISPIDAM] hirsutam, horridam, barbatam, pilosam, asperam. Theocrit. *Æg. 57.* formæ puerilis breuitatem cum rosa, viola, lilio, niue confert his versibus. *Καὶ τὸ ῥόδον καλὸν ἔστι, ἔοχρονος αὐτὸ μαραίνῃ. Καὶ τὸ ἰὸν καλὸν ἔστιν ἐν αἰσέ, ἔρχεται γὰρ. Ἀδύνη το κερὰν ἔστι, μαρμαίνονται αἰὶνα πύπτι. Ἀδύνη δὲ λουή, ἔστι αἰὶνα πύπτι. Καὶ ῥόδον καλὸν ἔστι το πύπτι, αἰὶν δὲ λουή, id est, Pulchra rosa est, sed eam tempus corrumpit & vrit: Pulchra quidem Viola est Zephyrus spirantibus illam. Sed nimium festina vrit, præcepit, senectus. Lilia candida sunt, sed tempore vicia satiscunt. Candida nix etiam est, sed sole aut igne liquefit. Sic pueri facies, pulchra, & iucunda, decensque est: Sed citò marcescit neque longos permanet annos.*

TE IN SPACVLO] sic habent septem libri veteres: cum vulgati præpositionem in non habeant.

ALTERVM] differentem, dissimilem, mutatum ab hoc, qui nunces. Græci ἕτερον dicunt, id est, alterum: *Ἀετ. ῖπτορ. β. τὸ γδ δαυόν, ἕτερον ὅδ' εἰσινον. & ἡ δὲ πύπτι ὁ φίλος ἕτερος ὢν ὅδ' ἔχλαυσε.* nam quod horribile est, differt à miserabili. & de moribus ad Nicom. lib. 10: amicus, qui alter est ab assentatore. Sed hac de re plura alibi.

QVÆ MENS EST HODIE, CVR EADEM, &c.] Non dissimile est illud Tibulli libror. *Atte pena manet, nisi desinit esse superba: Quam cupies votis hunc reuocare diem? & Terent. in Hecyra, Eheu me miseram. cur non aut istac mihi Ætas & forma est, aut tibi hac sententia? & Aulon. Nunc piget & quereris, quod non aut ista voluitas. Tunc fuit, aut non est nunc ea forma tibi. & Homer. *ιδ. π. Αὐτὰρ ἵκησι πύπτι νῖος αἰὼν τῶδ' ἐοῖσι θυμῷ.* id est, Porro autem [vtinam] ego ita iuuenis essem hac mente.*

INCOLUMES] læues, & imberbes: quamdiu enim tales manent impudici pueri genæ, saluæ sunt, & integre: barbæ autem, & pilosæ atque hirsutæ, corruptæ sunt, & quodam modo mortuæ, neque iam integre, neque incolumes: quia ineptæ ad quæstum meretricium, & amoris puerileis.

A D P H Y L L I D E M.

Od. II.

A R G V M E N T V M.

Phyllidem amicam ad celebrandum secum Mecenatis natalem inuitat.

De Telepho autem iam illi cogitandum non esse dicit, quippe qui alius puellæ amore captus sit: ac certè Phaëthontem & Bellerophonem documento illi esse, vt sibi disparem vitet.

E Si mihi vnum superantibus annis
 Plenus* Albani cadus: est in horto,
 Phylli, nestendis apium coronis,
 Est fœdera* vis
 Mulia, qua crineis religata fulges.

* Ridet

**Ridet argento domus: ara castis
 Vincula verbenis auct immolato
 Spargier agno:
 Cuncta festinat manus: huc, & illuc
 Curvant mista pueri puella:
 Sordidum flamma *irepidant rotantes
 Vertigefumum.*

*Vitamen noris, quibus adnoceris
 Gaudiis: idus tibi sunt agenda,
 Qui dies menssem Veneris marina
 Findit Aprilem.*

*Iure sollennis mihi, sanctiorq;
 Pene natali proprio, *quod ex hac
 Luce Macenas meus affluenteis
 Ordinat annos.*

*Telephum, quem tu *petis, occupatis
 *Non tua sortis iuuenem puella
 Dives, & lasciva: teneq; grata
 Compede vinculum.*

*Terret ambustus Phaëthon anaras
 Spes: & exemplum graue praeber ales
 Pegasus, terrenum equitem grauius
 Bellerophonem.*

*Semper ut te digna sequare: & ultra,
 Quam licet, sperare nefas putando,
 Disparem vites. age, iam meorum
 Finis amorum.*

*(Non enim posthac alia calebo
 Femina) condisce modos, amanda
 Voce quos reddas. minuentur atra
 Carmine cura.*

EST MIHI NONVM. s. A.] Est mihi Albani vini cadus, quod vinum nouem & amplius, annorum est.

PLENVS ALBANI CADVS] Albanum vinum commemorat Athenæus lib. 2.

NECTENDIS APIVM CORONIS] utebantur veteres illi coronis in conuiujs, obscure significantes rerū abundantiam, & copiam. *σῆλα* enim, quod valet coronare Latine, implere est: ut apud Hom. ἰδνός. α. *Κῆποι δὲ κρητὴς ἐστὶ σῆλα ποτὶο*, quem versum propemodum ad verbum expressit Virgilius lib. 1. *Æneid. Crateras magnos statuant, & vina coronant*, quamquam nonnulli arbitrantur, solitos esse poculis imponere coronas, & ita Virgilij versum intelligendum: quæ sententia Tibulli auctoritate confirmari potest lib. 2. *Aut è veste sacris tendens umbracula fertis Vincula: coronatus stabit & ipse calix.* Iterum Virg. *Æn. 3. Tum pater Anchises magnam cratera corona induit, impleuitque mero.* conficiebant autem ex edera, vel apio coronas ad significandam eam, quæ in conuiuio versari debet, hilaritatem, & iucunditatem. Theocr. in *Amaryllide. Τὸν σὺ φάσσι πῆλαι με κρατῶν τέκε λεπτὰ ποιήσας, Τὸν τοι ἱγὼν Ἀμάρυλλι φίλα, κισσὸς οὐ φιλῶσα.* id est, coges me tua scinitia coronam statim discerpere: quam ego tibi Amarylli ex edera connexam seruo. Anacr. *ἐπὶ δ' ἰφρῶν σιλῖνοι σιφαιόποιος ἡρόποι. σῖλαι αὖ ἰερτὴν ἀζαρωμὴν Διονύσου.* id est, supercilijs autem coronas ex apio imponentes diem festum & epulas Dionysio celebremus. *Ænea, & socii eius.* cū primū in Italiam aduenissent, humi discumbentibus, ac prandentibus, solum apio fuisse subitratum, idque illis mensæ loco fuisse scribit Dionysius Halicarn. lib. 1. *ὁρχομενολ. ῥῆμα.* vide suprà annot. ad Od. 17. lib. 1. Linus apud Virgilium in Sileno, apio coronatus est. *Vt Linus hac illi diuino carmine pastor Floribus, atq; apio crineis ornatus amaro*

Dixerit. Sed cur hic ex apio coronas conficere cogitat, cum apium sit herba lugubris, & funebris, si Suidæ credimus? sic enim ille, *σλίvu τι φανος πινδιμὸς ἐστὶ τὸ γδ σλίvu πινδιμοι φανος*: id est, corona ex apio, lugubris est. apium enim luctibus conuenit. cum quo congruit & Plinius libr. 20. cap. 11. *Chrysippus & Dionysius dicunt neutrum apium ad cibos admittendum: immo omnino nefas nam id defunctorum epulis dicatum esse.* An apium Græcis lugubre, Romanis non item? an cibus quidem ex apio, funebris est: corona verò ex apio nequaquam? Nam & alibi in rebus lætis, & secundis coronæ ex apio ab Horatio adhibentur: vt Od. 36. libr. 1. *Neu desint epulis rose. Neu sinas apium, neu breue lilium.* Huc pertinet illud Arnobij lib. 5. aduersus gentes, *Obliuioni etiam Corybantia sacra donentur: in quibus sanctum illud mysterium traditur, frater trucidatur a fratribus: interempti ex sanguine apium nascuntur, prohibitum mensis olus illud apponi, ne à manibus mortui inexpressibilis contraheretur offensio.* Sed in *πινδο*, quod doctus quidā ad ostendendum, hanc herbam esse tristem & funebrem, affert verba illa Ciceronis ex epistol. quadam ad M. Cœlium, lib. 2. epist. non longè ad extr. *Pro aratis vitio, inquit. Velim ita sis, sed tamen rogam prætexam tibi Appio, puto te audisse, &c.* ubi ille legit apio, cum sit scriptum in omnibus libris emendatis Appio & ut nomen proprium gentile Appiorum: vehementer errat. conficiebantur etiam ex phillyra coronæ: sed hæc erant sumtuosiores, vt Od. 6. lib. 1. *Displicens nexa phillyra corona.* ad quem locum lege, si tibi commodum est, quæ annotauimus. commemorat coronas etiam lib. 2. Saty. 3. *potius si ille Dicitur ex collo furtim carpisse coronas, Postquam est impraui corruptus voce magistri.* ad quem locum quædam alia annotata sunt similia.

CRINEIS RELIGATA [sup. Od. 11. lib. 2. *comam religata.* & Od. 5. lib. 1. *cui flammam religa comam.* & Od. 11. epod. *Fluuiam renodanti comam.* fulges autem pro eo, quod est, fulgere soles, vt rectè Porph.

RIDET ARGENTO DOMVS.] *παλᾷ.* renidet: hilaritatem quandam præ se fert. vide annot. ad Od. 18. lib. 2.

ARA CAST. VINCTA VERB.] aræ ex cæspitibus, & terra exstructæ, verbenis reuinciebantur. Est autem verbenæ (vt scribit Plin. lib. 22. cap. 11.) gramen ex ara, seu ex arce cum sua terra euulsam. Hac utebantur legati cum ad hostes clarigatum, id est, res repetitum mittebantur: hac Iouis mensa verrebatur, domus purgabatur, ac lustrabantur, vt idem scribit libr. 21. cap. 9. Quamquam verbenæ in sacris non herbam certam, sed quamlibet frondem, & quemuis ramum, modò felicem, significat: verbi gratia frondem pineam, myrteam, lauream, oleaginam. Festus, *Sagmina vocantur verbenæ, id est, herba pura, quia ex loco sancto arcebantur.* [sic autem legendum, non, arcebantur] *a consule, pratore &c. legatis proficiscentibus, ad sedum faciendum, bellumq; indicendum, &c.* Porph. *Verbenæ dictæ quasi herbæne.*

AVET IMMOLATO, &c.] videtur cupere infici, seu imbui sanguine agni mactati.

CYNCTA FESTIN. MAN.] omnes diligentiam adhibent, manûsque admovent ad eam rem, quam paro. festinat *αὐτὸς*, studium adhibet. sic Theoc. *Ἡεκαλιον, οὐκ ἀνέστη δὲ δῖμος ἀδιδντος ἰγῆς.* significat quantus sit apparatus.

SORDIDVM] ab effectu, quia quicquid fumus contingit sordescit.

TREPIDANT] cum trepido, seu tremulo motu sursum feruntur. vide annot. ad Od. 4. lib. 2.

ROTANTES] torquentes, glomerantes, rotarum in morem voluentes. sic Virg. Georg. 1. & Æn. 3. *globos flammæ* appellat. flammæ Ætææ globorum in modum erumpentis.

VT TAMEN NOR. Q. ADV.] vt tamē scias ad quem diem festum omni lætitia celebrandum voceris, idus, &c.

QVIBVS GAVDIIS] Oda prox. infra, *Ad qua si properas gaudia, &c.*

IDVS] Idus Apriles, vt statim declarat. *eidus* malim scribi per ei, vt docet Plut. & vetera marmora admonent.

MARINAE.] Supr. Od. 26. lib. 3. *Lauum marina qui Veneris latius Custodit.* Apulem autem à Venere, quam *ἠφροδίτην* Græci appellant, nomen traxisse docet Plutarch. in Numa, vel, vt alij volunt, ab aperiendo, quod idem auctor scribit.

FINDIT] videtur voluisse declarare iduum etymon. Nam Plutarchus *ἰαρινδιον*, idus derivat vel *ἰαρινδιον* *ἀπὸ τοῦ ἰδῆος*, quia idibus dimidiata luna est, vel *ἰαρινδιον* *ἀπὸ τοῦ ἰδῆος*, vel *ἰαρινδιον* *ἀπὸ τοῦ ἰδῆος*, iduare, quod est, *μεῖν*, id est, diuidere. idus enim *διχτομῶσι τὴν μῆνην*. id est, idus enim lunam dimidiatam faciunt. Sed admonendus est lector, hæc postrema verba Plutarchi, ne quis frustra quærat, non reperiri in vulgatis codicibus.

IVX.] propter amicitiam, quæ mihi cum Mæcenate intercedit.

SOLLENNIS] dies festus status, & fixus: vt dicimus sacrificium solleenne, quod & certo anni tempore, & omnibus annis præstari debet à follo, id est, toto. Festus. M. Tull. Tuscul. 1. *cum enim illam ad solleenne, & statum sacrificium curru vehimus esset satis longè ab oppida ad sanum,* &c. de

Et de hac voce vide annot. ad epist. i. lib. i. ibid. *Insanire putat sollemnitate.*

QUOD EX HAC LVCS, &c.] id est, quia ab hoc die annos ætatis suæ ordine numerat. ab hoc die annorum ætatis suæ numerandorum initium ducit. hic dies est eius natalis, significat, Mæcenatem idibus Aprilibus esse natum, & idus Aprileis, esse diem eius natalem.

AFFLVENTEIS] accedentibus, seu accrescentibus. tralatio est à fluminibus. Virg. *Æneid. 2. lenis fluit agmine Tiberis.* Sic iterum Horatius epist. i. lib. primi. *Sed mihi tarda fluunt, ingratæque tempora.*

ORDINAT] ordine numerat. alij sic, *affluentibus ordinat annos*, id est, à singulis diebus natalibus constituit quid quoque anno sit acturus. non placet.

TELEPH. QUEM TU PET. OCCUP. &c.] Telephus, quem tu amas, & expetis, in puella tibivalde dissimili, loco, re, genere, amorem suum collocavit, cuiusque amore irretitus est.

NON TVAE SORTIS] non tui generis, loci, rei, fortunæ.

TENETQUE GRATA COMP. VINCT.] tenetque grata servitute deinctum. sic Od. 33. lib. i. *Ipsam me melior cūmpeteret Venus, Grata desinuit compede Myrtale Libertina, fretus acrior Adria, Curvantis Calabros sinus.*

TERRET AMBYST. PHAËTHON] Notissimum est, Phaëthontem, cum ætate iam adultæ se Solis esse filium ex matre Rhoda, seu, ut alij volunt, Clymena, cognovisset, currumque patris moderari illo diu, multumque negante voluisset, cælumque, & terras ob augurandi infanciam incendio miscuisset, ambustum ipsum, fulminæque percussum in Eridanum fluvium decidisse. Plato in *Timæo* sic interpretatur Phaëthontis fabulam: *Τὸ γὰρ οὐδὲ πρὶν ἢ μὲν λυγροὶ, ἂν ποτὶ Φαίθον ἔλυνται τὸ τοῦ πατρὸς ἄρμα ζεύξας ἄλλο τὸ μὴ διωκτὸς εἶναι καὶ τὸ τοῦ τοῦ πατρὸς ἰδὲν ἰλασθῆναι, ὅτι ἐπὶ γῆς ζωοῖτο, καὶ αὐτὸς κεραιωνθεὶς διαφθίρη, τοῦτο μὲν μύθῳ ἤρκετο ἔχει λίσσεται. τὸ δ' ἄλλοις ὅτι τὸ αὐτὸ γὰρ ἔκαστος ἐρεῖν ἰόντων περὶ καὶ αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι μὲν γὰρ χροῖον γινώσκοντες ἐπὶ γῆς, πᾶσι πᾶσι φησὶ. Quæ verba (ut summam perstringam) hanc sententiam continent. per illam Phaëthontis fabulam, omnium, quæ circum terram, & sub cælo feruntur ac moventur, mutationem, eorumque, quæ sunt in terra, longo temporis spatio interitum, & deflagrationem multo igni erumpente significari. Lucræti lib. 1. Platoni assentiens idem complectitur his pulcherrimis versibus, *Ignis enim superavit, & ambiens multa perussit, Aia cum Phaethonta rapax & Solis equorum Esther captavit toto, terrasque per omnes. At patet omnipotens ira tum percussit acris Magnanimum Phaethonta repente fulminis ictu Deturbavit equis in terram, Solque cadentis Obvius æternam suscepit lampada mundi, Disiectoque redegit equos, iunxitque tremantis. Inde suum per iter recreavit cuncta gubernans, Scilicet, Si veteres Graium cecidere poeta. Quod præcūl à vera sit animi ratione repulsum.* Horatius autem hoc Phaëthontis exemplo Pbyllidem decerneret, ne maiora, quàm, quæ sibi conveniunt, expetat, & concupiscat.*

AVARAS SPES] id est, spes cupidas & avidas. hoc totum autem *terret avaras spes*, hoc est, vocat avidè sperare, seu vetat cupere & sperare, quæ nefas est cupere & sperare scilicet.

ET EXEMPL. GR. PRAEB. ALES PEGAS.] poëtice id attribuit Pegaso Horatius, quod à Iouis ira natum est. Nam Bellerophon Antææ calumnia liberatus, gravissimisque periculis perfunctus, denique gener Proci, regni que socius ac particeps factus, his rebus omnibus elatus, & Pegaso fretus, dicitur, quid in cælo esset, quidque ibi fieret, explorare voluisse. Quæ audacia offensus Iupiter, æstrum in Pegasum immisit. Ita excussus equo Bellerophon in Lyciæ campum decidit qui Aleius καὶ τὸ ἀλάστω, quod est errare, dictus est. quia in eo campo, debilitato corpore erravit. hæc Homeri interpretes il. 5. Vtitur eodem exemplo Pindarus Isthm. 4. 1. 5. trionens, ne quis sibi immortalitatis spem proponat, cum simus mortales, vitæque multo brevioris, quàm ut deorum sedem attingere possimus. Verba Pindari sunt hæc, *ὁ μὲν δ' ἄλλος πᾶσι πᾶσι. βροχὺς ἐκίκεται χαλκὸς περὶ θανάτου. ὅτι πᾶσι τοῖς ἄνθρωποις Πάριος διαπύλαι ἰσχυρὸν ἐστὶν ἰλθεῖν καὶ ὁμᾶν καὶ Βελήροφοντος ζῶντος.* id est, longa autem si quis circumspicit, cum sit brevior & imbecillior, quàm ut addeorum sedem atheno paumeto constratam pervenire possit: primum Pegasus pennatus dominum Bellerophontem Iouis familiarem, & confabulatorem ad cæli stationes transire cupientem excussit, &c.

ALES] alatus, pennatus, penniger *πῆλος*, Pindarus alitem posuit Od. i. huius libri pro eo qui alatis iumentis vehitur: *Tempestivum in domo Paulli purpureæ ales olorum, &c.* De Pegaso supra Od. 27. lib. i.

TERRENV M EQVITEM GRAVATVS] *grauatus equitem*, pro eo, quod est, gravatus ferre equitem. Horatianum est. Nam sic loquuntur & Græci, *βαρύνωμαι τῷ πνίαν, τῷ ἐπνίαν*, id est, grauter fero pauperiæ, infamiam, &c. Plutarchus in Cæsare, *ὅτι βαρύνωμαι, & βαρύνωμαι τῷ δυνάμει.* Sic & Suetonius in Tiberio, *matrem Liniæm gravatus.* idem in Augusto, *ampla & operosa prætoria gravabat.*

TE DIGNA] tibi apta, tibi conuenientia.

ET ULTRA QUAM LICET, SPER. NEP. P. DISP. V] ordo est, & disparem vites, putando nefas esse, sperare ultra quam licet.

DISPAREM VITES] Prouerbiū est vulgatum apud Græcos, quod monet, vt sibi quisque æqualem vxorem ducat, τὴν κτ' αὐτοῦ ἴαν subintellige βίμην, hoc est, turbinem tibi conuenientem & propinquum age. natum à lusu puerorum turbines flagellis circumagentium ac versantium. lege in libris epigrammatum Græcorum, pulcherrimum Callimachi epigramma ad Dionem. Ita igitur & Horat. Phyllidi suadet, vt amicum sibi parem deligat: ab amore Telephi animū auertat.

FINIS AMORVM] ô Phylli, quam omnium postremam amare constitui. sic Propert. libr. 1. *Cynthia prima fuit. Cynthia finis erit.*

CALEBO] incendar, ardebo, vt Od. 9. lib. 3. *Donc non alia magis ardeſſi.*

MODOS] cantus, carmina modulata.

REDDAS] reddere interdum est id, quod ab aliquo acceperis, ac didiceris vel recitare, vel cātare, vt hīc, & suprà Od. 6. huius libri. *Reddidi carmen docilis modorum Vatis Horat. I. & epist. ad Loll. 2. lib. 1. Vi puerum sano credas dictata magistro Reddere.* Idem ad Pison. de arte poet. *Reddere qui voces iam scit puer.* & Lucret. lib. 4. *reddere dicta.* Et *ſonitus audire (ſeuera [al. ſeuera] ſilentia noctis Vndique cum conſens) & reddere dicta tacentes.*

ATRAE] id est, tristes, vel quia tenebræ nigrae sunt, quæ viuus inuiſæ, & tristes sunt: vel quia nigra omnia per se tristitia & horribilia sunt centies notauimus. vsitatum est Horatio hoc epithetum. sup. Od. 14. lib. 3. *Hic dies verè mihi ſeſtus atrae Eximet curas,* & Od. 1. eiufd. *Post equitem ſedet atra cura.* & Sat. 7. lib. 2. *nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.*

A D V I R G I L I V M.

Od. 12.

A R G V M E N T V M.

Deſcribit veris aduentum: tùm eum inuitat ad epulas, ea condicione, vt ſecum pro ſymbola, vnguenti nardini onychem afferat.

IAm veris comites, qua mare temperant,
Impellunt* anima linteæ Thracia:

Iam nec prata rigent, nec flumij strepunt

Hiberna niue turgidi.

Nidum ponit, Ilyn ſtebiliter gemens,

Infelix* anis, & Cecropia domus

Æternum opprobrium, quod male barbaras

Regum eſt ultra libidines.

Dicunt in tenero gramine, pinguium,

Cuſtodes ouium, carmina ſiſtula:

Delectantque* deum, cui pecus, & nigri

Colles Arcadiae placent.

Adduxere ſitim tempora Virgili:

Sed, preſſum Calibus ducere Liberum,

Si geſtū, iuuenum nobilium cliens,

* Nardo vina merebere.

Nardi paruum onyx eliciet cadum,

Qui nunc Sulpicius accubat* horreū,

Spes donare nouas largus, amarâque

Curarum eluere efficax.

Ad qua

Ad qua si properas gaudia, cum tina

*Velox * merce venis, non ego te meis*

Immunem meditor tingere poculis,

Plena diues ut in domo.

Verum pone moras, & studium lucris:

** Nigrorumq. memor, dum licet, ignium.*

** Misce stultitiam consiliis breuem.*

*Dulce est * desipere in loco.*

IAM VERIS COMITES] hæc Ode eiusdem ferè est argumenti, atque septima.

IMPELLUNT LINTEA] impeliunt vela.

ANIMAE THRACIAE] id est, venti Thracij, nempe Fauonij. Quidam putant Etesias significari, à quibus valde dissentio. nam Etesiae æstate spirant: Fauonij vere ineunte. Quod autem Fauonios, qui dicuntur à Græcis Zephyri, aiunt quidam non esse Thracios, quia Aquilones, qui sunt Septentrionales, Thracij appellantur à poetis, respondeo, Homerum *Ιαπιδος*, i. facere etiam Zephyrum à Tracia vna cum Borea spirantem. Sic enim ille, *Βορρῆς, & Ζήφυρος αἰνέει Ἰπρίνῃσιν ἀνέμῳ*: ad quem versum notat Eustathius, Zephyrum dici vna cum Borea spirare ex Thracia, vel quod Thracia sit communis omnium ventorum quasi officina, seu commune domicilium: vel quod Zephyrus per Thraciam in mare Græcum incidat: vel quod Thracia falcis figuram præ se ferat: vel, ut alij volunt, sigma litteræ: quare cum ita latè pateat, non esse mirum si ab vtraque eius parte hi venti spirare dicantur, Boreas à septentrionali, Zephyrus ab Occidentali, vide quæ sunt annotata sup. ad Odam 25. lib. 1. ibi, *Θρακίῳ Βέντῳ*. Iam verò quod alij dicunt, hæc æstatem perspicuè describi vel ex hoc versu intelligi posse, *Ἀδδῶξερ σίτιμ τέπορα* Virgili: dico eum referendum esse non ad anni, sed ad diei tempus: nempe ad horam diei septimam aut octauam, seu potius nonam, ac decimam: quo tempore Romani cenare solebant. Quod si quis contendat pertinaciter ad anni tempus esse referendum, respondebo, in Italia Vernum tempus multo calidius, & siticulosius esse, quàm in Gallia. Quocirca non debere esse mirum si dicat, *Ἀδδῶξερ σίτιμ*. Præterea versus illi superiores, *Νιδῶν πονίτ, ἰτῦμ, &c.* declarant, hic ver describi, non æstatem. hirundo enim Veris est nuntia, ut sciunt omnes: vnde prouerbum, *Ἦνα ἱρῶνδε ἄρ non ἐφίττ*. Itaque Horarius vernum tempus significat per Zephyros & hirundinem primam epist. 7. lib. 1. ad Mæcenat. 2. *te dulcis amice reuises Cum Zephyrus, si concedes, & hirundine prima*. adde quod epithetum illud *Veris comites*, argumento est significari Fauonios, qui vna cum vere ineunte spirant, neque probo quod illi, *Veris comites*, interpretantur, *Ver sequentes*. quemadmodum (inquiunt) Od. 7. huius libri, dixit *Ver proteritis assas*. Longè enim hoc illi dissimile est. Nam ver quidem sequitur, æstas: & cónuenit ita loqui. sed *etæsia sequuntur Ver*, non item cónuenit. Multo autem minus cónuenit, ita describere etesias: *ἄντος ἄρ sequentes, mare temperantος, &c.* Postremò vocem *comes* non significare eum, qui subsequatur, & qui post eat: sed qui vna & eodem ordine ingreditur, argumento est locus ille Od. 28. lib. 1. *Με quoque δευξή rapidus comes Orionis Ἰλῆρην νότος ἔβρυσ ἔνδον*. Sed nimis multa de nugis. Vtratur suo quique iudicio. Iam ex Lucratio. M. Tullio, Plauto, Terentio intelligere licet, quid intersit inter a-nimum, & animam, Lucr. lib. 3. *Nunc animum, atque animam dico coniuncta teneri Inter se, atque vnam naturam conficere ex se: Sed caput esse quasi, & dominari in corpore toto Consilium, quod nos animum mentemque vocamus*. Idem lib. 5. ac prece quasit Ventorum pavidæ paces, *animas que secundas*. Idem lib. 3. *Et magis est animus vti ai claustra coercens, Et dominantem ad vitam, quam vis animai. Nam sine mente, animòque nequit residere per artus Temporis exiguan partem parti vlla animai, Sed comes insequitur facile, & discedit in auras, Et gelidos artus in letibi frigore linquit, &c.* Et M. Tull. Tusc. lib. 1. *Animum autem animam nostri declarant nominari. Nam & agere animam, & efflare dicimus. animam, id est, ventum. ibid. Ipse autem animus ab anima dictus est.* Idem ibidem, *quam regionem cum superauit animus, naturamque sui similem contigit, & agnouit: iunctus ex anima tonui, & ex ardore solis temperato, signibus insistit, &c.* Idem ibidem, *anima sit animus, ignisne, nescio*. Plautus Aſinar. DE. *Animam adepol suauiore, quam vxoris mea.* P. H. I. L. A. E. N. Dic: amabo, an foret anima vxoris tua? Idem Anulular. *sed me animam recipere suas, tergo. idem ibidem, S. Quin cum it dormitum, solem obstringit ob gulam. A. cur? S. nequid anima fortè amittat dormiens.* Terent. Adelph. *quid festinas, mi Ceta? animam recipe.* Idem in Phorm. *Animum compressi, aurem admoni.* Iterum M. Tull. frumentaria, de Apronio, *qui non modo animum integrum, sed ne animam quidem priuam, conseruare passisset.* Idem in Timxo, *ita corripit, ut inter, ignem, & terram, aquam Deus,*

animamque poneret, eaque inter se compararet, & proportionem coniungeret, ut, quemadmodum ignis anima, sic anima aqua: quodque anima aqua, id aqua terra proportionem redderet. Virgil. in Sileno, Semina terrarumque, animaque, marisque fuissent, Et liquidi simul ignis. Idem Georg. 2. animasque & olentia Medis Ora fouens illo, & semibus medicantur anhelus. Idem lib. 8. &c. Quantum ignes, animaque, valent.

RIGENT] horrent, squallent: frigore, glacie, gelu.

NEC FL. STR. HIB. N. T.] nec fluuij niuibz & imbribz hibernis aucti horribilem strepitum edunt. sup. Od. 2. ciuid. lib. *Monte decurrens velut annus, imbres Quem super nouus aluere ripas.*

NED. PON. ITYN FLBB. GEM.] hirundo (inquit) veris nuntia ktn filium gemens à se interfectum in odium Terei viri sui, nidum ponit. Hesiodus ἱρρ. ἔματι hirundinem ὀρθροζήλο appellat, id est, mane gementem. Τὸν μετ' ὀρθροζῆ Πανδίωνος ἄντη χαλιδὴν Es φαὶος ἀνθρῶπις ἱερὸς νέον ἱερὰ μύθοιο, id est, post hunc autem hirundo Pandionis filia surrexit, & in lucem prodiit hominibus vere incunte. apud Homerum item ὀδυσ. τ. Penelopa Vlystem virum suum nondum agnoscens, & tamen cum eo loquens, se se cum lusciniā comparat Itylum filium suum lugentem, his verbis: Ως δ' ὅτι Πανδίωνος κρη χλωρὴν ἀδὴν Καλὸν ἀείδοντι ἱερὸς νέον ἱερὰ μύθοιο Διδορίαν δὲ πᾶσι λαιὸι κρηζομένη συννοῖσιν, Ἠπ' ἡμεῖς τρωπῶσσι καὶ πολυχρῆα φωνῶν, Ἡμεῖς δ' ἄλοφον ἑρμῆν ἱτυλαὸν φέλομεν, id est, Quemadmodum autem cum Pandarei filia Chloire lusciniā suauiter canit vere incunte ramis densis arborum insidens: Quæ se crebro conuoluens vocem variam, & flexibilem mittit: filium Itylum optatum lugens, &c. Plato autem in Phædone, negat hirundinem, lusciniā, yrupam, cycnos doloris gemitūve canla canere, his verbis: εἰδ' αὐτὴ ἡ ἀνδρῶν, ἔ χαλιδὴν, ἔ ἱτυπῶν, ὃν δὲ φασι λυγρὸν πικρὸν ἡλυῶντα εἶδεν, εἰδ' εἰδ' ὅτι φαίνεται ἡμεῖς λαπρὸν ἡλυῶντα, ὅτι οὐκ ἐκνεῖ.

CECR. DOM. ÆTERN. OPPR. &c.] Erychthon Cecropis filius non regnavit Athenis. nam patre viuo mortuus est. Cecropi successit Cranaus, quem Amphictyon eius gener regno spoliavit. Hic rursus ab Erichthonio eiectus est. Erichthonij autem patrem mortalem fuisse negant, natumque eum dicunt alij ex Marte & Terra, alij ex Vulcano & Terra, cum Vulcanus Minervæ coniugio à Ioue impetrato, illa reluctante effectum libidinis in terram profudisset. Huius filius fuit Pandion: cuius filiz Procne & Philomela. Itaque, quod hanc autem æternum Cecropiz domus opprobrium dicit esse, non est ita intelligendum, eam ex stirpe & sanguine Cecropis ortam esse: sed Cecropia domus intelligenda est, regum Atheniensium familia, tamen non sit vna. Fabula autem notissima est de Procne in hirundinem, Philomela in lusciniā mutata: quam cum Tereus rex Thraciæ, qui Procne in matrimonio habebat, constuprasset, ei ipsi, quam constupravit, linguam præcidit, ne uxori suæ rem enuntiaret, quamquam alij putant Philomelam in hirundinem, Procnen in lusciniā esse versas: vt Gorgias, qui, cum hirundinis volantis stercore inquinatus esset, αἰχρὸν γα (inquit) ὃ φιλομύλα, refert Aristotel. lib. 3. Rhetor. Sic Virg. in Sileno: *Quasi illi Philomela dapes.* sic & Varro lib. 4. de lingua Latina.

QUOD MALÈ BARBARAS &c.] quia barbaram illam Terei viri sui libidinem immaniter, & crudeliter vka fuerat, nempe filio communi Ity interfecto. Propert. lib. 3. *Incipit absumptum me sua mater Ityn.*

DELICÉNTQVE DRYM] Pana. fuit autem Pán (vt scribit Theocriti interpretes) Penelopæ, & procorum filius: idèoque Pán vocatus est, quia ἐν πάντων ἰσχυρόν, id est, omnium femine satius est. alij Mercurium eius patrem fuisse, in hircum mutatum. De Pane scribit Plutarchus mirabile quiddam lib. ἑβί τ' ἐκλελοιπότες πῶν χρεῖται. Epithersen quædam sibi narrasse, cum ille in Italiam nauigaret, & ad insulas Echinadas peruenisset, vespere, mari placido, & tranquillo voce esse auditam cuiusdam Thamum appellantis. Erat autem is Thamus gubernator navis Ægyptius non omnibus vectoribus notus. Qui cum bis appellatus tacuisset, atque ad tertiam appellationem respondisset: eum, cuius erat illa vox, summa vocis contentione ita locutum esse: Vbi ad Palodes delatus fueris, nuntia, Pana magnum diem suum obuisse. qua voce audita, primum omnes, qui in naui erant, metu perterritos esse: deinde consultasse vrūm præstare, cine voci obtemperare, an totam rem negligere. re inter eos communicata: & consultando agitata, ad extremum placuisse, vt Thamus, quod iussus esset, faceret, maximè si tūm, cum ad illum locum peruenissent, malacia esset. itaque fecit: & quàm clarissima voce potuit, proclamavit, magnum Pana obuisse. Vix dum clamandi finem fecerat, cum ingens factus est non vnus, sed veluti complurium hominum gemitus. id cum Romā perlatum esset, Tiberium, qui cum imperium obtinebat, ita ei nuntio fidem habuisse, vt doctissimis quibusque hominibus conuocatis, & coactis, quærere instituerit de Panis ortu, genere, & natura. Illos autem re multum, diūque disputata, ad extremum sine vlla dissensione ac varietate pronuntiasse, Pana, de quo quæreretur, & qui diem suum obuisse diceretur, Mercurij, & Penelopæ filium fuisse. Non defuerunt Christiani homi-

homines, qui hunc Pana, Christum fuisse putarint, magnum omnium mortalium pastorem, & seruatorem: tempora certe conueniunt. conueniunt & ea, quæ ab antiquis de Pane tradita sunt: Pana, deum esse rusticum in naturæ similitudinem conformatum: unde & πᾶν dictus est, id est, omne, quasi naturæ vniuersæ deus habet enim cornua, quæ radios solis, & cornua lunæ significant, rubet eius facies, quæ significat naturam ætheris igneam. ad pectus pellem ceruinam habet stellatam, qua cælum stelliferum, seu stellis distinctum significatur. pars eius inferior, hirsuta est, qua designantur arbores, virgultæ, herbæ, fruges, feræ, & ceteræ animantes in terra sedem habentes. pedes sunt ei caprini, vt declaretur terræ stabilitas, firmitas, ac soliditas. fistulam tenet septem calamis compactam, vt ostendatur cæli harmonia ex vno cæli, & altero septem siderum motu contrario, vnde septem soni efficiuntur, constâs. virgam incuruam, quæ pedum gestat, propter annum, qui in se recurrit. Idem cum Amore deo, seu Cupidine luctatus est, ab eoque superatus. Sic Deum huius mundi opificem, amor generis humani vicit, & (pæne dicam) coëgit, vt forma humana sumpta terras incoleret, oues pasceret, hoc est, homines veritatis & simplicitatis amantem erudiret, eosque ex Orci faucibus morte sua vindictos ac redemptos seruaret, & (vt Arnobij verbo vtar) sospitaret. Herodotus in Euterpe Pana scribit à Mendefiis in octo diis numerari. hos autem deos octo, duodecim diis priores haberi. Addis præterea Panæ pictoribus & scitoribus Græcis ac Latinis αἰγροκόωντι, & αἰγροκόλια, id est, facie caprina, & cruribus hircinis pingi, & sculpi solere.

NIGRI COLLES ARCAD.] Virg. Gallo, *Pan deus Arcadiæ*. Arcadia, fruméd ferax, Nigra autem terra; frumentis optima. iccirco nigros Arcadiæ colleis dixit. Virg. Georg. 1. *Nigra ferax, & pressa pinguis sub vomere terra, Et cui patre solum (namque hoc imitatur arando) Optima frumentis, non illo ex aquore cernes Plura domum tardis decedere plaustro inuencis.*

ADD. SITIM TEMP. VIRGILI.] Alcæus, πᾶντι δὲ ψυχῇ καὶ κούμῳ, id est, omnia præ calore & æstu sitiunt. Virg. lib. 3. Georg. *Inde ubi quarta sitim veniens collegeris hora.*

SED PRESSVM CALIB.] Sed si vinum Calenum haurire & bibere cupis. supr. *Od. lib. 1. Cacubum, & prælo domitum Caleno Tu bibes & uam. duere* interdum est spiritui astrahere, vt hic, & sup. *Od. 17. lib. 1. His innocenti pocula Lesbij Duces sub umbra.* & apud M. Tull. lib. 2. de nat. deorum. *ab aere eo, quem spiritu ducimus.*

GESTIS] id est, vehementer cupis. *Gessit* (inquit Festus) *qui subita felicitate exhilaratus, nimio corporis motu præter consuetudinem exsultat.* **IN VENVM NOBILIVM]** Claudij, & Drusi.

NARDO VINA MEREERE.] vnguento nardino dato, vinum Calenum accipies, id est, si vnguentum nardinum afferes, ego vinum Calenum tibi depromam. In quibusdam libris scriptum reperci, *mereberis.*

NARDI PARVVS ONYX] idem dicit, quod paullo antè dixerat. nam Virgilium ad cenam ea conditione inuitat, si nardi concham, aut onychem afferat. Contrà Catull. cenaturum esse apud se Fabullum dicit paucis post diebus, si modò ille cenam lautam, & copiosam attulerit cum vino & sale: se autem nihil præter vnguentum fragrantissimum præbiturum. sic Catull. *Cenabis bene mi Fabulle apud me Paucis si tibi Dysfauent, diebus, Si tecum attuleris bonam, atque magnam Cenam, non sine cædida puella, Et vino, & sale, & omnibus cæcinnis.* deinde paucis verbis interpositis, *Nam vnguentum dabo, quod mea puella Donauit Veneres, Cupidinisque. òνξ* autem (vt ait Dioscorides lib. 2.) πῦμα ἢ κήρυλλιν ὀμῖον τὸ ἐκ περὶ φέως, & ἐκ αἰσθητῶν ἐκ τῆς Ἰνδίας ἐκ τῆς γὰρ φέως λίμνης. διὲ δὲ δραμῶν τὴν ἑκατομῶν τὴν κήρυλλιν τὴν ἀνὰ δρόν, id est, onyx, conchylis est operculum, purpuræ operculo simile, quod reperitur in India in paludibus iis, quæ nardum ferunt. Itaque & odores suauissimos afflat, quoniam conchylia nardo vascuntur. Ex his igitur siue testis, siue conchis, fieri poterant vasa ad vnguendum seruadum apuissima, quippe quæ nardi odore iam essent penitus imbuta. alij dicunt Onychem esse ma: moris genus, & onychem hic interpretantur, ampullam marmoream. Est etiam òνξ lapis idem, qui alabastrites, ex quo òνξ vnguentarius, id est, vas ad diurnam vnguenti custodiam probatissimum. vide Hermolaum Barbarum. Duxerunt autem appellationem & hic lapis, & hæc concha à similitudine vnguis humani, quia nihil fit in eis rugosum, nihil asperum: sed omnia, vt in vngue, læuia ac polita. Propertius lib. 3. *Sit mensa ratio, noxq, inter pocula currat: Et crocino nardis myrrhæque vngat onyx:* & Catull. de coma Berenices, *Nunc vos, optato quas iunxit lumine sedæ, Non prius vnanimum corpora coniugibus Tradite nudantes reiecta Veste papillas, Quam iucunda mihi muneribus libet onyx.* Est etiam onyx gemma coloris candidi, ex qua vas vnguentarium fieri solitum esse constat. **QVI NVNC SVLP. ACCVB. HORÆ.]** *Od. 28. lib. 3. Parcus deripere horreo Cessantem Bibuli consulis amphoram.* in verbo *accubat* autem tralatio est à rebus animatis: positumque est pro acclinatur, seu acclinatum est.

SPES DONARE NOVAS LARGVS.] largus & liberalis in afferenda & donenda noua

spe:ve epist. ad Torqu. lib. 1. *Spe inbet esse ratas. Largus donare*, id est, largus ad donandum.

AMARŌQUE CVRARVM] id est, amaras curas, seu potius amarores curarum. sic loquitur Od. 1. lib. 2. *Et cuncta terrarum subacta*. & satyra secunda libri secundi, *Corruptum vanis rebus*. & vltima eiusdem, *dūmq; Ridetur fictu rerum Balatrone secundo*. & epist. ad Pifones, *Indicis monstrare recentibus abdita rerum*. & epist. ad Sc. uiam, *tu possis vilia rerum*. sic Liuius, *subita rerum*. lib. 9. *incerta casuum*. lib. 30. & alibi, *diuersa motuum*. & Lucr. lib. 1. *Inter septa meant Voces: & clausa domorum Transvolitant*. idem lib. 2. *Nunc hic, nunc illic super a vitalia rerum*. Et superantur item. ibidem. *Contemplator enim, cum solis lumina cumque Insertim fundunt radios per opaca domorum* & lib. 6. *penetrat per rara viarum*. Virgil. lib. 6. *Aeneid per opaca viarum Corripunt spatium medium foribusque propinquauit*. idem lib. 2. *Obsedere alij telus angustā viarum*. Patet: *culus auersa viarum*, & *ania itinerum*. sic etiam Græci. Aristoph. Pluto. οὐδὲ μοῖ οὐδὲς τῶ τῶτων μῶρε, id est, Iupiter igitur sciens horum stulta, id est, stultitias.

ELVBE EFFICAX] ad eluendas curas efficax suprà ann ad Od. 1. iam, quòd hoc vinum ad curas eluendas efficax esse dicit, id omnium vinorum commune ferè est: atque hanc laudem omnibus propemodum vinis, tribuunt poëtæ. itaque vinum *λαθηκθῆναι*, id est, obliuionem metorum afferens: & *πανσι λυπον*, id est, molestis modum, & finem imponens. & *υποψις*, id est, luctum adimēns, seu luctu liberans. & *κακῶν ἐπιληθὴν ἀπάντων*, id est, malorum omnium obliuionem inducens, appellant Græci: obliuiosum Latini, vt Horat. suprà Ode 7. lib. 2. *Obliuio procul a Massico Ciboria exple*. eodem pertinet illud Od 9. eod. *Curam merumque Caesaris reum iuuat Dulci Lyao soluere*. & illud Od. 13. eod. lib. *Illic omne malum vino, cantuque lenato Deformis agrimonias Dulcibus alloquitur*. & illud satyr. 7. lib. 2. *Nunc vino quarens, panis somno fallere curam*. & hi Alcæi versus apud Athenæum, Οὐ γὰρ κακῶν ὅσοι ἐπιτίθενται. Προσψοδὸν γὰρ ἀδὴν ἀσπιδῶν, Ω βαρχὶ φάμεσθαι δὲ ἄρασι Οἶνοι σὺν καλῶν μεθυσθῆναι, quos sic vertimus, *Stultitū est malis cor dedere languidum, o Bacchi: assequemur prorsus enim nihil. Marendo pharumacum optimum autem est, Feruidiore madere vino*.

CVM TVA MERCE] cum onychenardi.

IMMVNEM] inanem nihil afferentem, vt annotatum est ad Od. 23. libr. 3. Sic apud Virgil. Georg. 1. *Immuniisque sedens aliena ad pabula fuscum*. Sed Græcum verbum exprimere voluit, *asymbolum*: quo vitur Terent. Phorm. *tene asymbolum Venire vultum*, atque *laetum ē balneum*? Non vult igitur Horatius, Virgilium venire *ασυμβολοι*, id est, sine symbola. Animaduertendum est autem tum apud Græcos, tum apud Latinos, quemadmodum & apud nos, cenas alias fuisse conuiui toris sumtu apparatas, atque instructas: alias, in quas suam quique panem conferrebat. has *ἑταίρους* illas *εἰλαπίνας* appellant Græci, ab eo, quòd quasi gregatim, seu turmatim, aut turbatim comportarēt, *παρετὶ τὸ κατ' ἑλπίας*, vel ab eo, quòd vniuersim, & quasi in pyrum, *παρατὸ εἰλαδὴν*, seu *εἰλαδὸν*, seu *εἰλαδων*. Homer. ὀδυσ. α. *Τὸς δαίς, ἧς ὁ μῆλος ὄρ' ἵπλεται: ἵπλε δὲ σὺ χερσὶν*. *Εἰλαπίς, ἧς γάρμος: ἵπλετο σὺν ἑταίροις* ἢ δὲ γ' ὅτι, id est, Quod epulum, quis cæus huc est? quæ tandem te cogit necessitas? vtrum conuiuium publicum, an nuptialis cena? Nam non est conuiuium ex collecta, & ὀδ. λ. Α. *ἧς γάρμος ἡ ἑταίρη, ἡ εἰλαπίη τιτυλάη*, id est, Aur nuptiali conuiuium, aut ex collecta, au cena publica & vniuersa omni epulatum copia resecta. in *ἑταίροις* autem, id,

- 273 quod confertur à conuiuiis, *συμβολῶν* Græci, & symbolam Latini vsucapto vocabulo nominant: collectam Latino & proprio. itaque quòd apud Terent. Andr. vulgò legitur *symbolum dedisti*, corrupta scriptura est. nam, vt alias admonui, symbolam legendum, quòd item dudum docuit Adrianus Turnebus, vir doctiss. & ita scriptum est apud Plautum in Stich. *eandem nocte symbolam dabo*. Præterea interpretēs Homeri sic docent, *ἑταίρους λίγαται τὸ καὶ συμβολῆς γινώσκοντες ὅτι ποιν*, & interpretēs Theocriti ad εἰδ. ζ. *ἐπὶ τῷ βρεθρῶν ἴππων παροιμία, ὅστις ἐπὶ ὀπίππων κλεῖσθαι ἐπὶ ἑταίροις, ὁ χαλκὸς ὅστις, ὃ οὐ δίδωσι συμβολαίς*, qui ad cenam vocatus tardius venit, aut claudus est, aut non dat symbolas. & Proculus in hunc locum Hesiodi, *Μηδὲ πολυζέινον δαίτης δυσσήμελος εἶναι. Τῶν τε φησὶ, χαλκὸν δίδωσι ταῖς καλυδῶναις συμβολαίς. αὐτὰ γὰρ παλὺ ἐστὶν αὐτοῖς ἐπὶ ἑταίροις πηλαῖς συνστῆναι εἶναι, προσζέινον μὴ σὺν εἶναι δυσσήμελος εἶναι ταῖς. & δυσπαλόν, ἑταίρους εἰλαπίνας καὶ εἰλαδὸν, χαλκὸν ὃ πλεονέχων δαίτης τῶν καλῶν εἶναι. ἔτι γὰρ πάλαι συνέσταντο ἀλλήλοις συνεισφέρειν οἱς τὸ καλὸν ἔχοντες, & μὴ ἀλλήλων ἐπὶ ὀπίππων, id est, hæc inquit, locum dant symbolis, quæ appellantur. hæc enim valde hospitates, & multorum hospitium fuerunt, multos inter se concilians, vt vnā cibum capiant, & efficiētes ne quis in eis se aditu difficilem, & morosum præbear, quia sumtum quidem exiguum habrant, iucunditatem autem & gratiam plurimam propter communionem. Sic enim olim vnā inter se cibum capiebant, conferentes singuli in commune, & vnā inter se epulantes. sic Alexis apud Athen. lib. 6. *οὐ γὰρ μὴ ἄθνηται συμβολαίς, Περτυπία γὰρ ταῖς ἀσπιδῶν ἐστὶν*. vbi enim non confertur: vt symbola, ea prytanæa appellantur. H. gesander apud eundem libr. 8. *τῶν συμβολῶν τῶν οἱς τῶ συμβόλαια ἄσπιδος συμμοινοῦνται εἰς φερὰν ἢ Λαγῶν καὶ καλῶν, τῶν δὲ καλῶν*.*

οἶδον, id est, symbolam, quæ à compotantibus in conuiuia confertur, Argiui *χῶν* appellat, portionem autem *οἶνον*. Erat & tertium genus, *γάμος*, id est, conuiuium nuptiale, vt intelligere licet ex illis versib. Home: i quos suprà protulimus. quod quamobrem præberetur, nomen ipsum declarat. Erat autem hoc quoque, quod nuptiale dicitur cōuiuium, magnificum, & sumtuosum, & liberale, vt perspicuum est tum ex iisdem versibus, tum ex Aristot. lib. 4. de moribus ad Nicom. vbi loquitur de eo, quem *θάρσυνον* Græcè nominat. ego operariorum more insolentem in sumtu faciendo Latine reddidi. verba Aristot. sunt hæc, & *λαμπρύνεται πνεύμιλος, οἰκιστὶς γαμμῶς ἰσθῶν*, id est, & splendorem ac magnificentiam ostendat inconcinne atque inuenuste, verbi gratia, nuptiali apparatu eos accipit, qui symbolam in cenam dederunt.

TINGERE] *τίγξθαι*, quo verbo vitur Alcæus. vel dicendum positum esse tingere, pro madefacere: cui respondet Græcum *βρίχθαι*. Sed non dissimulabo me reperisse in vno cod. Var. & Iann. aliquotque aliis, *tingere*.

NIGRORVMQVE MEMOR] id est, rogi, busti, mortis memor.

DVM LICET] dum vita manet, & dum fert ætas. sic Sat. 6. lib. 2. *quo, bone, circà, Dum licet, in rebus iucundis siue beatius: Vire memor, quam sis aut breui.* vide annot. ad Od. 9. lib. 1.

MISCE STULTIT. CONSIL. BREVI.] misce feriis iocula. Nam animus humanus perpetuam contentionem ferre non potest. & nisi interdum ioco ac ludo remittatur & relaxetur, obtunditur, atque (vt verbo Lucr. utar) obrutescit. Rectè igitur poeta noster ita monet, Od. 11. lib. 2. *quid æternis minorem Consiliis animum fatigauit*

IN LOCO] opportune: cum tempus, & locus ferunt, aut etiam postulant. *εὐνομήσθαι*.

IN LYCEN.

Od. 13.

ARGVMENTVM.

Insultat ei, quòd iam anus fiat, & libidine flagrans, contemnatur à iuuenibus.

A Vdiuere Lyce di mea vota: dii
 Audiuere Lyce. sis anus, & tamen
 Vis formosa videri:
 Ludisque. & bibis impudens:
 Et cantu* tremulo pota cupidinem,
 Lenium sollicitas ille virentis, &
 Docta psallere Chia,
 Pulchris excubat in genis.
 Importunus enim transuolas aridas
 Quercus, & refugis te, quia luridi
 Dentes, te quia ruga
 Turpant, & capitis* nives.
 Nec Coa referunt iam tibi purpure,
 Nec clari lapides* tempora, quæ semel
 Notis cōdita fastis
 Inclusit volucris dies.
 Quò fugis* Venu? heu: quò ve color decens?
 Quo motus? quid habes illius, illius,
 Quæ spirabat* amoris:
 Quæ me surpuerat mihi,
 Felix post Cynaram, notæque, & *artium
 Gratarum facies: sed Cynara breueis

*Annos fata dederunt,
 Servatura diu parem.
 (Cornicis vetula temporibus Lycen:
 Possent ut iuuenis visera feruida
 Multo non sine risu,
 Dilapsam in cineres facem.)*

AVDIVERE LYCE] Lycæ meretrici nunc tandem senescenti, insultat, cuius ferociam ac superbiā queritur Od. 10. lib. 3. *Extremum Tanaim si biberes Lyce, &c.*

LVDIS Q.] & ludis ludos amatorios, & Venercos. hoc enim significat *ludere* interdum. vt *Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti.* epist. 2. lib. 2. Ter. Eun. *quia consimilem luscrat ille ludum.*

ET BIBIS IMPVDENS] in eo declaras, quā sis impudens, quōd ludas, & bibas proinde ac si puella es. puellas autem hoc loco accipio pro scortis. nam neque puellæ virgines, & pædicæ, neque matronæ Romanæ vinum bibebant, vt annotauimus sup. ad Od. 15. lib. 3. quem locum huc ascribere libet, quia cum hoc congruit. *Te Lena prope nobilem Tonsa Laceriam, non cithara decet. Nec flos purpureus rosa, nec poti' vetulam face tam in cadi.* vbi quidam non rectè censuerunt legendum, *Sed poti' vetulam, &c.*

CANTU TREMVLO] qualis est senum, & vetularum.

CVPID. LENTVM SOLLIC] amoris flammam in te iam extinctam, & pæne mortuam, cantu prouocas, & excitas.

ILLE VIRENTIS ET DOCT.] Ille autem, nempe Cupido, vigil cubat in genis Chiz puellæ ætate florentis, & psallendi peritæ.

EXCVBAT] vigil cubat, cum in te sit sopitus, ac, pæne dicam, sepultus.

IMPORTVNVS] qui nec quiescit, nec alios conquirere finit. diximus suprà ad Odam 6. lib. 3.

ARIDAS QVERCVS] ὄρεα ἀλάλια, γερῶν ὄρεα. vetulas significat, quæ ætate defloruerunt, atque exaruerunt.

LVRIDI DENTES] illiuius squalidi, & crocei coloris: liuidi. sup. *Orcum luridum* dixit Od. 4. lib. 3. & infra Od. 17. epod. *ossa pelle amicta lurida.* γερῶν ὄρεα idem sensu dixit Anacr. *Luridum* dictum est à lura, vt re, seu culleo seu pelle: quæ prius quàm sit aliquo colore suffusa, pallida & crocei, vel lutei coloris est.

CAPITIS NYXES] canities, cani. sic loquitur Antipater in epigrammo illo, quod scripsit in Biantem lib. 3. epigr. Τῆς Βίαντος κίχες, τὴν ἀπείρας ἡραστῶν ἡμῶν εἰς αἰδῶν πλὴν γῆρας ἐν φόβῳ, id est, hic Biantem texi, quem tacitè, seu quierè ad Orcum duxit Mercurius canæ senectæ niuib' perfusum. Iam Græci γῆρας πολιορκίῳ φασ solè appellare. [Sed Quintilianus, hanc translationem ait esse duram lib. 8. Car. de tropis his verbis, *Sunt & dura, hoc est, a longinqua similitudine ducta, sicut capitis niues.*]

NEC COAS REFERENT] nec Coas vestes (inquit) id est, tenues, subtilique, & bombycino filo contextæ: nec gemmæ ætatem illam florentem, quæ iam abiit, tibi reducent. Significat nec vestitus elegantia ac nitore, nec gemmarum pretio, ac fulgore formam amissam, & tempore ac vetustate consumptam atque extinctam reuocari. Coas vestes fuisse admodum tenuis, & pæne pellucidas declarat locus Sat. 2. lib. 1. *Altera nil obstat Cois tibi, pæne videre est, Vt nudam.* quamquæ quidā libri vet. illic habent, *Altera nil obstat. Chlorim tibi pæne videre est, Vt nudam.* Hermolaus Barbarus autem conatus est ostendere, in omnibus libris, vbi Coe vestes appellantur, mendum inesse, & Cæas vestes ab insula Ceo: non Coas esse nominatas. ego tamen non sum ausus scripturam inueteratam immutare.

NEC CLARI LAPIDES.] nihil muto. Nam quamuis mihi valde placeat altera scriptura, quæ reperitur in duobus codicibus Vaticanis & in lannoët. Vt. Tornes. vno Russard. *Nec cari lapides,* mouet me tamen locus ille apud M. Tull. lib. 4. accus. *Candelabrum è gemmis clarissimis opere mirabili perfectum.* nisi quis etiam locum illum corruptum esse dicet, & legendum esse contendet, *è gemmis carissimis.* Omnino & hæc recepta tolerabilis, & illa altera probabilis est.

TEMPORA, QUAE SEMEL NOTIS, &c.] id est, tempora præterita, ætatem exactam, præteritos annos: vt Virgil. *Æneid. 5. O mihi præteritis referas si Iupiter annos.* solebant autem Romani (vt sciunt omnes) cum res foris gestas, tum acta urbana singulorū annorum, & coss. nomina in fastis, memoriz publicæ causâ, perscribere. iccirco suprà *memores fastos* appellat Ode 17. lib. 3. & Satyr. 3. libri primi. *fastos mundi. Tempora si fastis quæ volens euoluere mundi.*

Quæ

Quæ sunt igitur in fastis perscripta, aut incisa, ea sunt præterita: & quæ præterita, si modò sunt alicuius momenti, fastis includuntur. Porphyrio *inclusit* interpretatur *signauit, deposuit, sepe- liuit. Inclusi enim tumulo, Vita defuncti intelliguntur.*

QVÔVE COLOR DECENS?] colore decentem eadem ratione, eodémque ferè sensu dixit, quo suprà Od. 27. lib. 3. *malus decentis. Antequam turpis macies decentis Occupet malus.* in quibuldam libr. scriptum est *calor decens.*

SPIRABAT AMORES] *ἔρωτας ἰσταν* sic enim loquuntur Græci. Anacreon *ἀπὸ πάλῳ πύδῳ κρητῶν, Κύπρι δὲ πύδῳ πύουσι*, id est, teneram puellam tenens, quæ totam Venerem spirat. M. Tull. ad Q. Fratr. lib. 3. *sed minantur tamen in primisque* *Ἀπὸ πύδῳ* Q. Scamula, id est, Martem spirans. sic epistola ad August. libr. 2. *Et spirat tragicum fasus.* & Virgilius Georgic. 2. *spirantes naribus* 275 *ignem.*

QVAB ME SURPERAT MIHI] id est, quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. *surpueras* autem *συρρῆπτι*, pro subripuerat: quod est admodum vsitatum & huic, & ceteris poetis. vt Sary. 3. lib. 2. *Unum me surpite morti*, pro subripite. Lucr. 2. *quapropter ubi ipsam Cerne- re iam nequeas, motus quoque surpere debet.* Virg. Æneid. 8. *Cingite fronde comas, & pocula por- gite dextris.*

FELIX POST CYNARAM] de Cynara. sic epist. ad Villicum lib. 1. *Quem scilicet immunem Cy- nara placuisse rapaci.* & epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Inter vina fugam Cynara mare proterua.* post Cynaram autem, vel quia soli Cynaræ cedebat: vel quia Cynara mortua est.

ARTIVM GRAT. FAC.] facies lepôris, & venustatis plena: facies instructa atque ornata iis rebus emanibus, quæ homines ad amandum allicere & possunt, & solent, vt oculorum splen- dor & fragrantia, frontis læuor, oris nitor, vultus ad risum & hilaritatem compositus, & quasi natura factus, laborum natius rubor, & arte adiutus, genarum candor puniceo colore tem- peratus. & simil.

PAREM CORN. VITVLAE TEMP.] sup. Od. 17. lib. 3. *Anno sa cornix.* cornicum viuacitas prouerbij locum obtinuit. Hesiodus *Ἐννιδ τῷ ζωτῇ ἡτοιμασμένην ἡρατὴν Ἀνδρῶν ἡβόρτων*, id est, *Trois iuuenum atates, & bis sex garrula cornix. Metitur vinendo diu.* Lucr. lib. 1. *cornicum & sacra vetusta.*

DILAPSAM IN CIN. FACEM] vel te, quæ olim oris tui suauitate, & fragrantia oculorum iuuenes incendebas, nunc consumptam aridam, ex sanguinem: vel formam tuam olim eximiam nunc corruptam. *dilapsam* autem legendum est, non *delapsam*, vt habent nonnulli mendosi codices, etiam veteres. sic Virg. Georg. 4. *dilapsus in aquas* dixit, vbi de Proteo loquitur. *aut in aquas tenuis dilapsus abibit.* idem lib. 4. Æneid. *dilapsus calor*, absolute. & *Quia Dilapsus calor, atque in ventos Vita recessit.*

A D A V G V S T V M.

Od. 14.

A R G V M E N T V M.

Augusto nullos a senatu populòque Romano honores deferri dicit, qui virtutes eius æquare possint. Victorias quas eius priuigni de variis gentibus reportarunt, celebrat: tanquam ad ipsius Augusti felicitatem simul & gloriam pertinentes: quod nimirum bella auspiciis illius gesserint. Tandem igitur quilibet gētes, etiam quæ in remotis- simis terra partibus sitæ sint, eius imperium agnoscere & venerariat.

Quæ cura patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus, tuas
Auguste virtutes in ænum
Pertitulos memorèsq; fastos
Æternæ 3 ô quæ sol habitabilis

*Illustrat oras, * maxime principium,*
** Quem legis expertes Latina*
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus
Brencoſque velocis, & arceis
Alpibus impositas tremendū,
*Deiecit acer, * plus vice simplici.*
Maior Neronum: mox graue praelium.
Commisit, immaneſq; Rhætos
Auspiciis pepulit secundis
Spektandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora libera
Quantus fatigaret ruinas:
** Indomitas propè qualis undas*
Exercet Auster Pleiadum chora
*Scindente nubis: * impiger hostium*
Vexare turmas: & frementem
Mittere equum medios per igneis:
** Sic tauriformis voluitur Ausidus:*
Qui regna Dauniperfluit Appuli:
Cum ſauis: horrendamq; cultis
Diluuiem meditatur agris:
Vt Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu:
Primosq; & extremos metendo
*Strauit humum * ſine clade victor,*
*Te copias, te conſilium, & * tuos*
Præbente diuos. nam tibi, quo die
Portus Alexandria ſupplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertia
Belli ſecundos reddidit exitus:
Laudemque, & optatum peractis
*Imperiis * decus arrogauit.*
Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque, & Indus: te profugus Scythæ
Miratur, o tutela præſens
Italia, dominaq; Roma:
Te fontium qui celat origines
Niluſque, & Iſter: te rapidus Tigris,
Te belluoſus, qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannia:
Te non pauentis funera Gallia,
Duraq; tellus audit Iberia:
Te cæde gaudentes Sicambri,
** Compoſitis venerantur armia.*

QVATVR A] significat, senatum, populūque Rom. quantumvis studij, curæq; conferat ad iustos, & meritis Augusto honores decernendos, nullos tamen eius in patriam meritis dignos decernere vilo modo posse.

PATRV M] senatorum. Sallu. de bello Catil. *Deleat, quibus corpus animi infirmum, ingenium sapientia validū erat, Reip. consulebant. hinc vel atate, vel cura similitudine patres appellabatur.*

QVIRITIV M] populi Rom. suprà Od. 1. lib. 1. *Hunc si mobilium turba Quiritum, &c.*

PLENIS HONOR. MVNERIB.] honorificis muneribus, vt statuis, triumphis, monumentis publicis.

PER TITVLOS] per inscriptiones tuæ virtutis, tuorumque in rep. meritorum indices.

MEMORÉS QV I FASTOS] qui continent memoriam rerum foris, & domi gestarum, ætōrumque publicorum: sup. Od. 17. lib. 3. & Ode superiore.

ÆTERNIT] perpetuet, æternas reddat. Varro lib. 1. rerum humanar. *litteris ac laudibus aternare, ex Nomo.*

6. QVÆ SOL HABITABILES] ò omnium principum, qui terrarum parteis habitabiles incolunt, maxime non enim omnes terrarum partes sunt habitabiles, vt sup. Od. 2. lib. 1. *quæ id est, qua parte, seu quibus partibus. cod. Rain. Card. habet Q, quæ lax, &c.*

QVEM LÆGIS EXPERT. LAT. VANDEL.] de Vindeliciis suprà Od. 4. huius libri. *Videra Rhæti bella sub Alpibus Drusum gerentem, Vindelici. Iam hoc genus loquendi, Quem, nempe te, Vindelici didicere, Quid Martæ posses, Græcorum est proprium, quo sæpe viuntur Comici, & Tragici, & alij. Aristop. in Pluto. ἄγε δὲ ἀνέσταιμι σκωτίζω, ἴσως δὲ, ὅπως: age igitur, prius te ipsum, qui us. dicito. Sophocl. in Thracin. ὅπως γὰρ φέρεται, φίλη διαδομένη, τίς δὲ, ἢς ποτ' ἔστιν ὁ ξίφος, id est, per deos, dicito hunc. cata domina, seu hera, quis tandem sit hospes. Plato in Phædro. ἔτι δὲ νῦν ἔστι τῶν ἰσχυρῶν φίλιον, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώπων χιτών, id est, & scire oportet amatoris amicitiam. quod non est cum benevolentia coniuncta. Terent. in Eunuch. Ego illum nescio, qui fuerit. hoc quod fecit, res ipsa indicat. M. Tull. epist. ad Q. Frat. lib. 2. *Hac me, si confidam, faciunt.* Plautus Auluar. *Verum me amplexorem nesci, qualis sit.* Idem Aulular. *Ego te faciam, miserrimum mortalium scis scis.* Idem in Menæchmis. *Solem vides, si statim occideretur est pra huius corporis candoribus?**

LEGIS EXP. LAT.] id est, qui suis legibus viuunt, neque Romanis, aut vllis aliis adstricti sunt.

GENAVNOS, &c.] magna est in his nominibus librorum antiquorum varietas. alij habent *Geraunos, Brennosque.* alij *Genaunos, Brennosque:* sed plures *Genaunos, Brennosque.* Strabo lib. 4. si locus emendatus est, hos populos Tenaunos, & Brencos appellat his verbis, οἱ γὰρ οὐνδελυγοὶ, καὶ Νηλεῖοι τῶν ἐκτὸς πελοποννησίων καὶ τῶν πλείων Βρεῖτων καὶ Τηναύων, id est, Vindelici autem & Norici eam, quæ extrâ est, partem montibus vicinam ferè totam incolunt, cum Brencis & Tenaunis. Itaque, vel ex illo Strabonis loco Horatius est emendandus, & legendum hic Tenaunos, seu Tenaunos, & Brencos: vel ex Horatio, Strabo est corrigendus. omnino vel *Tenaunos, & Brencos,* vel *Genaunos:* vel *Geraunos, & Brennos,* seu Brennos potius: non *Gelonos* legendum puto.

IMPLACIDVM GENVS] horum populorum immamiratem ex paucis verbis Surabonis cognoscere licet. οὐ μόνον ἀνδρὸς φονεῖν, ἀλλὰ καὶ μέγιστον καὶ ἀνθρώπων ἀντιπαραταρτὴν καὶ μέγιστον πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἰσχυρὸν γυναικὸς κλεινόνον, ὅσας φονεῖ οἱ μὲν τὴν ἀνδρὸς φονεῖν, id est, non solum viros interficere, veram etiam usque ad infantem masculos progrediuntur: & ne hic quidem desincentes, etiam prægnanteis mulieribus trucidant eas quas vates dixerint in vtero masculos gerere.

DEICIT] aptissimov verbo usus est, & pæne dicam, militari: vitur ex ætissimè & Cæsar. *Deicere* autem plus *vice simplicis,* id est, plus quàm semel semel atque iterum deiecit.

MAIOR NERONVM] Claudius Tiberius Nero. de quo sic Sueton. *Exhinc Rhæticum, Vindelicumque bellum inde, Pannonicum inde Germanicum gessit. Rhætico, ac Vindelico gentis Alpium, Pannonico Brencos & Dalmatas subegit.* epist. ad Jul. Florum lib. 1. *Iuli Flore, quibus certarum militum aui Claudius Augusti primignus, scire labore. Maior Neronum autem sic dixit hoc loco, vt in lib. de arte poet. O maior iuuenum. & Sat. 6. lib. 1. qui se Vultum ferre negat Natorum posse minoris.*

MOX EX. PRÆL. COMM.] mox, Genaunis, & Brencis, seu Brennis præsidio deiectis, pugnam cum hostibus commisit, & signa contulit.

SPECTANDVS IN CERT. MART.] idignus, qui spectaretur in prælio, quantis ruinis & cadibus vexaret Rhætorum animos mortem liberam non extimescenteis. certamen Martium dixit, quia sunt quædam certamina ludica, vt prælia campestria, vt epist. 18. lib. 1. sunt & certamina diuiniarum, vt epist. 4. eiusd. & certant interdum inter se homines ingenio, coartanduat nobilitate, vt ait Lucret. lib. 3. *Certare ingenio, contendere nobilitate.*

T

DEVOTA MORTE PECT. LIB.] Rhetorum pectora ita mortem non horrētia, ut se morti deuouisse viderentur. *morti libera* autem, vel quia sponte sua, & nulla necessitate coacti mortem oppetebant: vel quia qui pugnantes in acie cadunt, liberi moriuntur: & ita *libera* epithetum est perpetuum mortis, quæ in acie oppetitur.

INDOMITAS PROPE QVAL. VND.] Drusum Rhetorum turmas præliis secundis vexantem, ac profligantem comparat cum Austro Virgilius exortis, quæ tempestates excitant, vndas maris agitante. Ordo autem verborum hic est. Drusus impiger hostium vexare turmas, & mitt. scem. eq. p. m. ign. qualis propemodum est Auster cum vndas exercet, Pleiadum chore scindente nubeis.

EXERCIT.] fatigat, agitat. ut apud Virgil. Georg. 3. *exercitus cursu Flumina.*

PLEIADVM CHORO.] Pleiadas Atlantis fuisse filias, nunc stellæ in Tauri cauda locatas, (Virgilius nominant Latini) quarum sex dumtaxat cernantur, septima sit obscurior, earumque ortum, atque obitum, pluvium esse: præterea eas ortu matutino, qui est à kal. Maii usque ad decimum kal. Quindecim, æstatem: vespertino, qui est à kal. Octobribus usque ad v. Idus Decembr. hiemem præsignificare, ac nuntiare, notum est vel pueris. Hesiod. *ἔργ. ἡμ. Πλειάδων ἀρχὴ βοτάνης καὶ ἀργαῖον ἄρρηκτον ἔσθλα καὶ ὄψον ἡμῶν*, id est, *Pleiades æstatem agro exorientes Messis tempora significant, eademque cadentes Vespere agricolis ostendunt temporis autem di. & Aratus, Ἐν δὲ πλεῖσιν αἰθέρων ἀστέρας καὶ ὁρίωνται, Ἐξ οἷσιν αἰὲς ἰσχυρὰ ἰσχυρὰ ὀφθαλμοῖσιν Ἀκνοῖναι, Μυρμήκων, Καλαμῶν τ', Ἠλίαντες τε, Καὶ Σιτίων, Ἐ τῶν δὲ Μαῖα. quos versus sic Latinè reddidit Cicero, Ha septem vulgo perhibentur more venusta Stella: cernuntur vero sex vndique parua. At non interuisse putauit conuenit vnam, sed frustrà ac temerè à vulgo ratione sine vlla Septem dicitur, ut veteres statueret poeta, æterno cunctis auro qui nomine dignant, Alcyonæ, & Meropæ, atque Celeno, Steropæque Electra, Steropæque summi sanctissima Maia. & Theocrit. in Hyla. Ἄμρος δ' αὐτὸν πλεῖστας, ἔχων αἰὲς Ἄγρια τὸν βοσκοῦντα περὶ ἀμρὸν ἄναρ ἔδη, Τῆμος ναυπλίας μιν ἀσκήσσει θεὸς ἄνθρωπος Ἡρόν, id est. Cum autem oriuntur Virgilæ, præta autem remota agnum nouellum pascunt, conuerso iam vere: Tum nauigationis memor erat flos heroium diuinus. Ostendit autem his versibus Aratus, eas æstatis, & brumæ nuntias esse. Ζῶς σφίσι καὶ ἡμεῖς, καὶ χαίμετες ἀρχομένης Σεμάνης ἡπὶ δασὺν, ἰπποχάρμης τ' ὀρέσσης. Athenæus lib. 2. docet Pleiadas ab Æschilo, Pindaro, Simonide Pleiadas, quod valet *σπειρογῆς*, id est. columbas, nominari. Vnius Simonidis verba ascribam ea, quæ ad hunc locum pertinent. *Ἐπὶ δ' Ἀτλὰς ἰσχυρὰ ἰσχυρὰ μιν φίλον ἵππο καὶ ῥῶν (Μαῖαν) ἔξωκον εἶδες, αὐτὸν καὶ ὁρίωνται πλεῖστας οὐρανῶν.* Sed de his qui plura scire vult, legat Athenæo, quem dixi, libro.*

SCINDENTE NVB.] id est, imbreis profundente nubibus à vento scissis.

IMPIGER HOST. VIX. TURM.] impiger in vexandis hostium turmis.

ET FREMENTEM.] Virg. Georg. 1. princ. *inque o. cui prima sementem Fudit equum, &c. & Horat. Oda 9. epod. Ad hunc frementem verterunt bis mille equos, &c.*

MEDIOS PER IGNEIS.] id est, per medias prælii flammæ: per media, eaque acerrima pericula. sic epist. 1. lib. 1. *Per mare pauperiem fugiens per saxa per ignem.* sic Hom. *ἰλ. κ. Τούτῳ δ' ἰσχυρὸν καὶ σπυρὸν αἰθέρων ἡμφύνοσιν ἔσθλα, ἵπκα δὲ οἶδ' ἰσχυρὰ,* id est, *Hoc comitante Vele ædentes ignibus ambo Salus euadimus, quoniam et egregie sapit vnam.*

SIC TAURIFORMIS VOLVITVR, &c.] Hercules ab inferis reuersus, in Ætoliam profectus est ad Oeneum, filiam suam de Janiani uxorem sibi velle daret. quam cum offendisset Acheloo fluuii vicino iam desponsam, cum eoluatus est, tauri speciem præ se ferente: cuius altero cornu auulso puella posita est. Est autem Achelous omnium, qui sunt in Græcia, fluuiorum maximus, videturque tauriformis habitus vel propter eius multas flexiones, vel potius propterea, quod multis locis relicto suo aluco exundabat. Ab eo ceteri fluuij maxime ij, qui imbris augmentur, non solum tauriformes, sed etiam Acheloi solent appellari. Quoniam etiam tam Græci, quam Latini Acheloum pro aqua usurpare solent. Eurip. Bacch. *οἱ δ' αἰς ἰσχυρὰ, ἀμρὸν αἰ-η δαυ δαυ Ἡσὸς ἑσθλὸν καὶ ἑσθλὸν δαυτὶν Ἀχελῶος φέρει Εὐρώπην, &c.* ille autem vidit, ædis conflagrare putans, eo se prope contulit: deinde iubens illic famulos Acheloum ferre, &c. Virg. Georg. 1. *Poculaque inucent Acheloiæ miscuit vndis.* Homer. *ἰλ. αδ. φ. Xanthum Achil-liratum, quod aluicum suum cadaueribus impediret, facit erumpentem, atque exstuantem, corpora denique in terram elicientem cum mugitu instar tauri: ex quo fortasse qui Homerum secuti sunt, poetæ, fluuiis omnibus tauri speciem tribuerunt. verba Hom. sunt hæc: Τῶν δὲ θαλάσσης καὶ μενεαῖος ἦν πῶρος Σί. σπιδι. his contentanea scribit interpres Sophoclis in Trach. *οἱ ποταμοὶ θωροῖσιν αἰσιν ποταμῶν, ἦ ὅτι μενεαῖος, οἱ ποταμοὶ ποταμῶν πλεῖστοι καὶ ὅτι οὐδὲν αἰσιν ποταμῶν, ὅτι οὐδὲν καὶ ποταμῶν, id est, fluuij taurinis cornatibus fingebantur, vel quod mugitu ad osia, taurorum sunt similes, vel quod taurum secundum, ut boues**

vel quia

vel quia pascua sunt propter fluuios. sic *Ælianus* πεποιθ. 1. 7. 6. τὴν δὲ ποταμὸν φέρον, & τὸ ποτὸν αὐ- 178
 τὸν ποταμὸν, ὅμοιο δὲ οἰκιστὸς αὐτῶν, & τὰ ἀνὰ λαοὺς αὐτῶν ἱερὰ ἱερῶν, οἱ μὲν αὐτῶν ποταμὸν φέρον αὐτῶν ἱ-
 ἐρῶν, οἱ δὲ βοῶν ἱερῶν αὐτῶν αὐτῶν. sic enim emendandus *Ælianus*, ut hoc notem et *πυρίδ*.
 quorum verborum hæc sententia est, Fluuiorum autem naturam & eorum alueos videmus. Ve-
 rum tamen qui eos colunt, & qui eorum simulacra fingunt, alij in humanam figuram eos con-
 formant, alij eis boum formam affingunt licet etiam dicere, ostia & ora fluuiorum per cornua
 significari. Itaque *Virgilius* lib. 8. *Æneid.* in extr. Rhenum bicornem appellat, vel quia duobus
 alueis fluit, ut vult *Seruius*, vel quia duobus ostiis in Oceanum influit. Idem de *Tiber.* lib. 8. *Cor-
 niger* *Flueridum fluuium regnator aquarum.*

AVSIDVS] supra *longe sonantem* appellat *Od.* 9. de quo plura ad *Od.* ult. lib. 3.

PERFLUIT] reclamantibus scire omnibus eod. veterib. in quibus scriptum est *perfluit*, aut
præfluit, vulgatos secutus sum, non pugnaturus, si quis malit, *præfluit*. sic supra *Od.* 3 huius lib.
 ubi vulgati habent *perfluit*, veteres plerique omnes habebant *præfluit*. Et verò ita *Liuius* lo-
 cutus est lib. 14. *Duo cingunt Scodram flumina: Clausula lacere Græci, quod in orientem patet, præ-
 fluens: Barbanus palude oriens.* Quare quamvis & olim & nunc editum sit me assentiente, *per-
 fluit*, antiquam tamen censo restituendam.

CVM SÆVIT] cum ausus imbribus *Sternit fata latæ, boumque labores*, ut ait *Virgil.* vide
 supr. annot. ad *Od.* 29. lib. 3. sic *Hom.* de *Diomede* il. 1. 1. Θῶϊς γὰρ ἀντιδίων ποταμὸν πλάσσει τοιαύ-
 τῃς χειμέρι, ὅς' ἀνὰ ῥῖον ἐκιδνασσε γαστήρος. Τὸν δ' ἔτ' ἀρπυγίαι ἱερὰ ῥῖον ἱερῶν, Οὐδ' ἀεὶ ῥῖον ἱ-
 ἐρῶν ἀλυσσάμεν, ἐρῶν ἁλῶν ἐλθόντ' ἐξ ἀπείρου. ἔτ' ἱπποβόην Διὸς ὀμβρῶς, Πάλλας δ' ὅτ' αὐτῶν ἱερὰ κατὰ
 πῖδα αἰχρῶν, id est, Ruebat autem per campum fluuii torrenti exundanti similis: qui celeriter
 fluens ponticis disturbat. Eum autem neque pontes continent, neque septa agrorum virentium
 comprimunt repente labentem, cum eum auxerit cælestis imber: multa autem ædificia, & o-
 pera manu hominum facta eius impetu labefactata concidunt.

MEDITATUR] secutus sum scripturam trium veterum codicum, quos in Italia vidi, & toti-
 dem, quos in Gallia, in his *Tornes.* quam & viri docti valde probant: agnoscit *Porphyr.* Nam
 vulgati habent *minitatur*, quam tamen non aspernor, nam ita legit *Non. Marcell.* testem citans
 hunc locum. inest autem in verbo *meditatur* mirabilis, & longè audacior, quam in illo altero
minitatur, italatio à re animata ad inanimam.

PRIMOSQUE ET EXTRA MET.] sic *Virg.* lib. 10. *Proxima quæq, metis gladio.* quem locum
 producunt testem *Acron* & *Porphyr.*

STRAVIT HUMVM] sic scriptum reperi in plerisque libris calamo exaratis, tribus Vatican.
 & *Iannoc.* *Faern.* *Vrf.* *Tornes.* *Nicot.* *Russar.* *Stravit humum* autem, id est, operuit, & comple-
 uit humum, vulgati habent, *Stravit humi*, quod minus probò: scinim locutus est supra *Od.* 17.
 lib. 3. *Et algalis inuili demissa tempestas ab Euro Sternit, aqua nisi fallit augur, &c.*

SINE CLADE VICTOR] victor sine ulla suorum iactura, longè huic dissimilis est ea, quam
 victoriam *Cadmeam* nominant.

PRÆSENTE] sufficiente, suppedicante, *πολλὸν ἄρτος, ἰπποβόων.*

TVOS DIVOS] qui tibi fauent, qui tua omnia incepta fortunant. hoc idè dictum (inquit
Porphyr.) quòd *Augusti* auspiciis hæc à *Drufo* gesta sunt.

NAM TIBI, QVO DIE PORT. &c.] sententia huius loci hæc est, Quo die *Alexandria*, in
 quam *Antonius*, & *Cleopatra* confugerant, portus es, anno scilicet, post initium belli *Muti-
 nensis*, decimo tertio: eo ipso die omnium bellorum præteritorum felicem exitum habuisti,
 nam bellis omnibus composuisti, & victoria parta, temp. constituisti, imperium populi *Rom.*
 stabilivisti, laudem, & gloriam tibi sempiternam tot victoriis partis comparasti, tertium deni-
 que consulatum, dominatumque perpetuum consecutus es. *Priscian.* lib. 2. docet, utrumque ef-
 fectum, *Alexandria*, & *Alexandria*: ut *Antiochia* & *Antiochea*.

LVSTRO TERTIO] nondum finito, id est, annò decimo tertio nondum exacto. Errant au-
 tem, qui duolustra novem annis distaxat putant constare, quasi quintus annus finis sit vni-
 & principium alterius.

ARRO GAVIT] peperit, vendicavit.

TE CANTABER] sup. *Od.* 8. lib. 3. *Cantaber scædomitue catena.* & *Od.* 6. lib. 2. *Cantabrum
 indossum iuga ferre nostra.*

PROFUGVS] *Od.* 14. lib. 3. *Campestris melius Scythæ.* & *Od.* 35. lib. 1. *reprofugi Scythæ.*

O TUTELA PRÆSENS ITAL. DOMINÆQUE] qui tanquam *Deus* præsens Italiam,
Romamque tutaris, alia ratione dixit sup. *Od.* 6. *Virginum prima puerique.* &c. *Delia tutela dea*
 id est, quos *Diana* tuetur. magna autem vis est in nomine *præsens*, dicimus enim *Deum præsen-
 tem*, cuius auxiliumque, quasi præsentis, sentimus. vide annot. ad *Od.* 31. libr. 1.

DOMINAEQUE ROMAE] Od. 3. huius lib. 1. *Roma principis Urbium Dignatur suboles, &c.*

TE, FONT. QVI CEL. ORIGINES] Herodorus in Euterpe scribit neminem vnquam neque Græcum, neque Afrum, neque Ægyptium ausum esse sibi profiteri se scire Nili fontis, seu origines, præterquam quandam tabularum, & ædis Minervæ, pecunieque custodem in vrbe Saitæque eum tamen sibi ludere, & nugari visum esse: quippe qui dixerit Nilum ex quodam lacu infinitæ altitudinis inter duos montes interiecto manare. Scriptores recentiores, quibus hæc exquirere fuit curæ, aiunt Nilum ex montibus Kunæ oriri. Tibull. lib. 1. *Nile pater, quænam possum te dicere causa, Aus quibus in terris oculuisse caput?* [Dion Nicæus in Seuero scribit, Nilum oriri ex monte Atlante, qui quoniam omnium montium altissimus est, semper nivibus oppletus est, quæ æstate liquecentes maximam aquarum vim illò tempore maxime gignunt. Ad idem illius montis radices cum semper alius effluat strepitus, tum maxime æstatis tempore. ex eoque Nilum tum potissimum crescere.] origines autem habent cod. Paër. & Iann. ceteri omnes, quibuscum vulgati congruunt, origines: quos sequor: quia perspicue Herodotæseò, quem dixi libro, πηλὸς Νίλου dicit, non πηλὸν de Nilo plura in comment. Lucr.

ISTÆ] quem eundem esse, atque Danubium nonnulli volunt, sed aliis atque aliis gentibus. Apollonius lib. 4. argon. scribit Istrum ex hyperboreis montibus oriri, & cum ad eum locum, qui interiectus est inter Scythiam, & Thraciam pervenerit, in duas partes secari: quarum altera in Pontum Euxinum, altera in mare Tyrrhenum influir: eademq; tradit interpretes ad eum locum. de eodem lege Strabon. lib. 4.

TE RAPID. TIGR.] Tigris, Armeniæ fluvius, à celeritate nomen traxit. Itaque merito rapidus ab Horatio appellatur: quamquam quidam legi volunt, trepidus, id est, celer.

TE BELLVOSVS] Oceanum belluosum vocat propter ingentes belluas in eo nascentes, & viventes: in quibus est phryxeter, ingentis columna modo (ut narrat Plin. lib. 9. cap. 4.) se attollens, altiorque navium velis, diluvium quandam crucians:

TE NON PAV. FVN.] Aristot. lib. 3. de morib. ad Nicom scribit, Celtas neque terræ motus, neq; fluctus extimescere. Ælianus autem lib. 12. Var. hist. etiam amplius, nempe illos pugnare coronatos: argumentumque eis suarum cantilenarum constare ex hominibus iis, qui toto titer in bello pugnantes ceciderint: eisdem partim rebus præclare gestis gloriantes, partim suæ ipsorum virtutis monumenta Græcorum more relinquentes, tropæa victoriæ excitare: sapere autem, apud eos usque ad eò turpe esse, vne ex domibus ruinosis quidem, ac labantibus sese auferant: quin ne his quidem incendio deflagrantibus salutis suæ fuga consulere: à flammâ iam occupatos: nonnullos autem maris æstus accedentem expectare, ac subire: alios vitæ subitibus arma inferre, eorûmque impetum excipere nudis gladiis, hastisq; destitutis, quasi eos possint vel exterrere, vel sauciare.

CAEDE GAUDENTES SICAMBRI] supra Od. 2. eiusd. lib. *quandoque trahet ferocis Per sacrum cliueum, meritis decore. Fronde Sicambros.* Cæde gaudentes autem, vel quia bellicosi, & belli studio dediti sunt, vnde cædes oriuntur: vel simplicius, quia cædibus delectantur: quod argumentum est immanitatis.

COMPOSITIS] vno consensu, vnoque tempore de manu positis: vel cõditis, & suo loco positis, vt Od. 7. epod. *cur dexteri Aptantur enses cõditi?* eadem fortasse significatione dixit Sæp. 3. lib. 2. *Audire atq; togam inbeo cõponere, quisquis Ambitione malæ, aut argenti pallet amore.*

AUGUSTI LAUDES.

Od. 15.

ARGUMENTVM.

Augusti laudes hac quoque oda canit, licet à canendis eius præliis ab Apolline deterritum se fuisse dicat. Potissimum autem laudat eum, quod pacem suis reddiderit, & refrænata, quæ cum summa licentia vagabatur, morum corruptela, eas artes reuocavit, per quas imperium à maioribus fuerat amplificatum.

P Hæbus volentem prælia me loqui,
Villasq; urbeis, increpuit lyras.

Ne par-

*Ne parua Tyrrenum per aequor
 Vela darem: sua, Caesar, atas
 Fruges & agris rettulit uberes,
 Et signa nostro restituit Iovi,
 Derepta Pariborum superbis
 Postibus: & vacuum duellis
 *Ianum Quirini clausit: & ordinem
 Rectum* euaganti frena licentia
 Iniecit: *emonitq; culpas:
 Et veteres renouauit artos:
 Per quas Latinum nomen, & Italia
 Creuere vires: famaque, & imper
 Porrecta maiestas ad aeternum
 Solis ab Hesperio cubili.
 Castoderum Casare non furor
 Cinilis, aut vis* exigit otium:
 Non ira, quae proculdis enseis,
 Et miserae* inimicat vultus.
 Non, qui profundum Danubium bibunt,
 Edicta rumpent Iulia: non Geta,
 Non Seres, infiduae Persae,
 Non Tanais in prope flumen orti.
 Nosque & praefestis lucibus, & sacris
 Interiocosi munera Liberi
 Cum prole, matronisq; nostris,
 Rite deos prius apprecati
 Virtute sanctos more patrum duces,
 Lydis remisso carmine tibiis,
 Troiamque, & Anchisen, & alma
 Progeniem Veneriscanemus.

180

PHOEBVS VOLENTEM PRAELIA, &c.] sic Virg. in Sileno, *Cum cauerem reges & praelia,*
Chelone aurem Vellere, & admonuisti pastorem Tyro pingues Pascere oportes oues, &c. Idem in
 Copa. *Mors aurem Vellens, Vivere, aut: Senio.*

NE PARUA TERRAE PER AEQUOR] allegoria est. nam aliis verbis aliud significat,
 nempe vetuisse Phoebum ne humilibus versibus, & imbelli Musa, res grandis, amplas, & bel-
 licas canat. quod supr. Od. 3. libr. 3. dixit, *Magna modis tenuere parua.* Quemadmodum enim
 periculosum est paruo nauigio in mari Tyrreno navigare, sic non est tutum tenuibus, & hu-
 milibus versibus res magnas & graues persequi.

ET SIGNA NOSTRO REST. IOVI] Parthi Phraate regnum obtinente signa, quae Crassus
 amiserat, Romam ad Augustum vitro remisit. scribunt Strabo, Sueton. Paternulus, & alij.
nostro Iovi autem, id est, Iovi Capitolino. Horat. epist. ad Lolium 2. libr. 1. & *Caesabrica bella*
tulisti Sub dactylis templis Parthorum signa refixit. Idem ad August. *Et formidatam Parthi re*
principis Romam. & sat. 5. libr. 1. *Tempore, quo iuuenis Parthi horrendus ab alto Demissum ge-*
num Enea, &c. Sic & Virg. lib. 7. *Aeneid.* *Atrorūque sequi Partisq; repescere signa.*

DERECTA] id est, detracta. Sic autem legendum vel inuitis codicibus omnibus & antiquis,
 & recentioribus, non *Direpta*: quamquam in duobus non obscura existant huius germanae scri-
 pturae vestigia.

ET VACVVM DVELLIS IANVM QVIRINI, &c.] Hae de re sic Sueton. in Augusto, *Ia-*
num Quirinum semel atque iterum à condita urbe ante memoriam suam clausum, in multo
breuiore tempore spatio: terra, marique pace parua, tertio clausa. & Varro libro quarto delingua
 Latina, *Terra est Ianuolus portus ab Iano: & ideo ibi positum Iani signum, & institutum à Numae*

T iiij

Pompilio rege, ut scribit in annalib. L. Pisis, ut sit semper clausa, nisi cum bellum sit. Nusquam traditum est memoria Pompilio rege fuisse apertam, sed post T. Manlio consule bello Cartaginensi primo confesso, & eodem anno apertam. Haecenus Varro. Plutarch. de fortuna populi Rom. *διπύλοιο Ιανώ*, id est, portam Iani biforem appellat: quam (inquit ille) *πυλῶν τεύχεα καλοῦσι*, id est, belli portam nominant. Idem in Numa. *Επὶ τῷ αὐτοῦ ἱεροῦ ἐν Ρώμῃ διθύρες*; *ἐν πύλῳ τεύχεα καλοῦσι*, id est, est autem & eius templum Romae cuius dux sunt ianuæ: quod belli portam appellant. Virg. lib. 7. *Æneid* geminas belli portas appellat. *Sunt geminae belli porta* (sic nominantur dicunt) *Religione sacra, & sancti formidine Martis, &c.* Porro autem, *Fanum Quirini* edendum putarim M. Antonio Mureto, & I. Passeratius assensus: quorum alter coniectura ductus sic reponit, alter mihi asseueravit se scriptum vidisse Romae in vno libro manuscr. *Fanum Quirini*. unde quàm sit facile facere *Fanum Quirinum*, neminem esse puto, qui non videat. Putabat tamen Passeratius etiam legi posse, *Ianum Quirinum*, quæ lectio nec mihi displicet.

EVAG. FRENA LICENT. INIE.] hanc scripturam in vno Vatic. repetitam, cum quorundam consentiunt cod. Iannoct. Faern. & Torn. Russard. Nicot. Cleric. sic probe, ut contendam, eam esse veram & germanam: vulgatam autem, & ordinem rectum, & vaganti frena licentiae, &c. corruptam dicimus: enim Latine frenos, aut frena iniicere, ut M. Tull. Philipp. 13. *namque illi exsultanti tamquam frenos furoris iniiecit* [Valerius Max. lib. 2. cap. 9. *Freni sunt iniecti Gobi Quirites nullo modo perpetuendi: alligati & constricti esset amaro vinculo servitutis.*] *Ordinem iniicere*, nemo, qui Latine loqueretur, meo quidem iudicio, dixit unquam. Significat autem, Augusti Cæsaris ætate immoderatam, & ordine carentem peccandi licentiam, veluti quibusdam frenis esse repressam. sup. Od. 24. lib. 3. *indomitam audcat Refrenare licentiam.* ordo autem est, *Iniiecit frena licentiae evaganti ord. rect.* id est, extra ordinem rectum vaganti ordinem non seruanti. Atque hæc ipsa lectio in nonnullis lib. vulgar. reperitur: & eam agnoscit Porphyrio.

EMOVIT QVE CVLPAS] nempe supplicio in improbos constituto, sic supra Oda, quam modo commemoravi, *Quid tristes querimonia, Si non supplicio culpa reciditur? Quid leges sine moribus, &c.* secutus sum autem hoc loco cod. Iannoct. Tornef. 2. Vatic. & Clericanum, & Nicotianum, quia habent, non *amovis*. neque verò dubitabit quicquam Latine doctus, quin hæc scriptura sit vera. utitur eodem verbo Sat. 3. lib. 2. *Emovit veterem mire novum.* & epist. 2. lib. 2. *Dura sed emove ex loco me tempora grato* & Virg. lib. 2. *Æneid*. *Neptunum, magnique comata tridentis Fundamenta quatit.* Idem lib. 6. *Hic distus cura comata, pulsusque parumper Corde dolor tristi.* ibidem, *Egregia interea coniux arma omnia tellus Emonet.*

ET VETERES REVOC. ART.] id est, virtutes: ut frugalitatem, patientiam paupertatis, contentum pecuniae & diuitiarum, studium laudis & gloriæ, continentiam, &c.

PORRECTA] prolata, amplificata, propagata.

AD ORTVM SOLIS] quidam libri veteres habent *ad ortum*, in his Tornef. Nicotiani duo, 181 Clericanus, Danielis.

AT HESPERIO CVBELI] a solis occasu, *ἠσπερος* Græcis, vel *vesper* est Latinis.

FVROR CIVILIS] bellum civile: quod ciues furor concitati inter se gerunt. Virg. lib. 2. *Æneid*. *Lamque faces & saxa volant, furor arma ministrat.*

EXIGET OTIVM] secutus sum meliorum codicum, Iannoctij & Vaucanorum 2. & Clericani. & vnius Nicotiani scripturam, quam Porph. comprobat. nam vulgati habent *eximet*. exigere autem hoc loco valet, eicere expellere: ut dicimus, *Regibus exaltis*. vel, ut Nonius interpretatur apud Lucilium, excludere. Lucill. *Vestimentis friguit, atque horrorem exalturum patet.* *Exalturum pro exclusurum*, inquit Nonius: quod minus probo. Nam etiam apud Lucilium *exigere* frigus valet, expellere, meo quidem iudicio, sic apud Nævium, seu Novium potius, *Indigne exigit patria innocens.*

PROCVDIT ENSEIS] ad procudendos & fabricandos, enses impellit.

INIMICAT] inimicas inter se reddit. *ἐχθρὰ ποιεῖ*, *ἐχθρὰ* & verbum non admodum usitatum. non dissimile est id, quo vitur Laberius, *iniquare*. sic ille apud Nonium, *Æquum iniquare indignati iniquas contumelia.*

NON QVI PROFVND. DANVB. BIB.] Thracæ, Pannonæ, Taurici Germani, EDICTA RVMP. IVL.] leges Iulias infirmabunt, vel de adulteriis, vel quasi libetalis.

INFIDIVS PERSAE] duo cod. Vat. Raïn. Card. Tor. *infidig*, sic infra Allobrogem nonis nobis infidelem dicit. Od. 16. epod. *Novisq. vrbem infidelis Allobrox.*

TAN. PR. FLV. ORTI] Scythæ, & Sarmatæ.

PROFECTIS] dies profecti hominibus concessi sunt ad eam priuatam, ac publicam administrationem, utitur hoc nomine Sat. 3. lib. 2. *Qui Perentium seclis potant diem Campæ felicitis proles Gappam*

Quappinque professus. & Saz. 2. lib. 2. luce professus.

VIRTUTE FUNCT. MORE PATR.] apud Hom. *Ιδιδ. 1. Aiaz. Vlysses, Phoenix ad Achillem missi, ut eius animum placarent, atque ad lenitatem inflecterent, offendunt eum citharæ cantu animum oblectantem, priscorumque virorum laudes canentem, his verbis, Τῷ ὅτ' ἄρ' ἔρχομαι ἱππῶν, ἀνδρῶν δ' ἀγαθῶν αὐδῶν, &c.*

LVDIS TIBIIS] siue Phrygiis, nihil refert. Tibiæ enim in Barbaria primùm repertæ sunt, in quas cum aliquando incidisset Minerva, easque seimel inflasset, continuò reiecit, ut omnium organorum musicorum deterrimas. Quamquam Porphyrio Phrygius tibiis res tristis: Lydiis lætas cani solitas scribit.

REMISTO] in libro de arte poet. sic *Veris falsa remiscet.*

ET ALMAS PROGEN. Vñ] Iulium Cæsarē, Augustum, Tiberium, Drusos: vel si quis mallet, Iuliam gentem ab Iulo nominatam. sic Lucret. princip. lib. I. *Æneadum genitrix, hominum, diuinumque Voluptas, Alma Venus.*

EPODON LIBER. LAMBIVS LECTORI.

IV, multumque dubitavi, & quæsiui: neque dum dubitandi 282
finem feci, lector erudite, quamobrem hic liber vel epodon, vel
epodos nominetur. Nam quid sit σποδῖς, αἰνσποδῖς, ἐπωδῖς apud
Pindarum, docent eius interpretes. Apud Horatium autem
ubi locus est ἐπωδῖς si neque σποδαί, neque αἰνσποδαί reperiuntur?
an dicemus ἐπωδῖς librum dici propter adiunctos breuiores versiculos: quos,
qui caneant in neutram partem movebatur: sed in uno loco insistebant? at
que in his Odis esset strophæ, siue antistrophæ cum epodo, ut in choriæa moue-
rentur à sinistra parte in dexteram, deinde quiescerent: unòque in loco insi-
sterent? an epodon liber dictus propterea, quòd duo essent, qui canerent: unus,
qui longiores versus pronuntiaret: alter, qui breuiiores subiiceret, qui dice-
batur ἐπωδῖς, quasi accentor, aut succentor quidam, respondendi munere
fungens? an, quod vir quidam doctissimus Florentinus mihi dixit in sermo-
ne, cum eius hac de sententiam exquirerem, in superioribus libris fuisse
σποδῖν, & αἰνσποδῖν, in hoc esse ἐπωδῖν; an placebit, huius libri Odas appellat as
esse ἐπωδαί, quasi odas posteriores, non ἐπωδῖς: quemadmodum liber posterior
Pþtonis de legibus ἑννομῖς inscribitur? an ἐπωδῖς appellati versiculi breuiiores,
eo quòd accinuntur longioribus, ut; Beatus ille qui procul negotiis, Ut
prisca gens mortalium? an quod quidam testantur se vidisse in quodam
codice vetere, hunc librum ita inscriptum, Quintus Odarum liber, id se-
quemur, ut nullus iam dubitandi locus sit relictus, nihilq. causa, quamobrem
hac de re plura queramus? ego quidem neque unius codicis auctoritate stan-
dum esse censeo, neque ullam earum, quas exposui, causarum, sat incertam, aut
necessariam esse puto. Itaque vetus illud Academicum verbum hic usurpans,
ἐπιχω, ne rei falsa assentiens, temeritatis culpam sustineam. Interea tamen
placet Diomedis, & Marij Victorini, & aliorum Grammaticorum veterum
sententiam probare, qui propterea hunc librum ita inscriptum esse dicunt, quia

singulis longioribus versibus, singuli breviores accinnantur, qui iuncti appellantur. Docent enim illi carminis genus unum esse, in quo versus ita inter se connexi sunt, ut alter sine altero audiri non possit: quorum prior æpydnicus, id est, præcinens, posterior iopydnicus, id est, quasi succinens, nominatur, ut in elegia, longus & hexameter, est æpydnicus: brevior, & pentameter, iopydnicus. Eadem igitur ratione hic trimeter Ibis Liburnis inter alta navium, æpydnicus erit, quasi præcinens. alter autem, dimeter, iopydnicus, quasi succinens. Amice propugnacula. Sed lubet mihi Marij Victorini verba hic subscribere ex lib. 3. Archilochus fuit singularis artificij in excogitandis ac formandis novis metris, primusque epodos excitavit, alios breviores, alios longiores, detrahens unum pedem, seu colum metro, ut illi subiceret id quod ex ipso detractum esse videbatur, ut in heroo, à quo primum cœpit, Diffugere nives: redeunt iam gramina campis: Dehinc epodus sui generis, Arboribusq; coma. Idem paullo post. Idem Archilochus penultimis heroi hexametri partib. adiecta syllaba huiusmodi versum induxit, qui metro Phalæcio: i. tribus trocheis ultimis clauderetur: ut est, At tuba terribilem sonitum dedit are canoro. Adiecta enim ante ultimos pedes, sed syllaba, fiet are sed canoro. quod est carmen Phalæcium. Iuncto omni fiet versus huiusmodi: At tuba terribilem sonitum dedit are sed canoro. Quod quidam hexametrum heroum æpydnicum dixerunt. Huic idem epodum subdidit trimetrum versum Iambicum catalecticum: i. ultima parte imminutum. Cuius exemplum noster Hor. secutus est illa Oda, Soluitur acris hiems grata vice veris & Favoni. Dehinc trimeter catalecticus vice epodi Trahuntque siccas machinæ carinas, &c. Ex quib. Marini verbis intelligere licet & qui sint, & quare dicantur epodi. Sed quærat aliquis, cum etiam in superioribus libris reperiantur minores versiculi longioribus subtexti: cur non etiam libri epodon appellantur, & cur hic solus appelletur, respondeo, quia totus hic liber, & omnes oda, quæ in hoc libro sunt, habent tales versiculos, qui epodi dicuntur: non itæ oda lib. superiorum, sed pauci. hæc mea de huius lib. inscriptione sententia est, quæ sicut minus probeur, afferat probabilior: & ego manus dabo.

AD MÆCENATEM.

Od. r.

ARGUMENTVM.

Mæcenati ad bellum Actiacum proficiscētī comitem se offert, non tam quod præsentia sua quicquam commodi sit ei laxurus, quàm quod minùs de salute eius sollicitus sit futurus.

I *Bus * Liburnis inter alta narium,
Amice propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum.*

Solving

καταπνυ βυπλιδεία; πῶς δ' ὅτι καὶ τὸ πᾶν πῦρ τῆ δόξῃ τῆ καταπνυμένην, ἢ τῇ δόξῃ τῆ καταπνυμένην βυπλιδεία; καὶ τοιοῦτοίς; id est. *Videtur enim etiam ipsi & magnitudinem, & crassitudinem navium nostrarum. Itaque etiam si Caesaris naues nostris numero essent aequales, attamen propter hac neque incursionibus, neque eminuis pugnando nostris nocere possent. Nam ab incursionibus lignorum crassitudo, & telorum iactu defenderet eas altitudo, etiam si nemo ab eis hostem repelleret. Nunc autem cum tot sagittarii, & funditores in eis naugent, & praeterea ex turribus & loco superiore tela iicere, & impetum hostium arcere possint, poteritne quisquam illorum nobiscum congrederi, & ad navis nostras accedere? Quod si quis accesserit, nonne multitudine remorum obstruetur? nonne & de navium nostrarum tabulatis & de turribus iaculis appetitus, merfabitur? Adde quod Vegetius lib. 4. cap. 33. & 34. vbi de Liburnis scribit, nullum verbum de carum altitudine, aut turribus facit. quod verisimile non est praeteritum fuisse, si verum esset quod isti dicunt. Postremo L. Annæus Florus, seu L. Annæus Seneca in Epitoma rerum Rom. ex T. Livio perspicue Turnebi sententiam refellit, his verbis: *Nobis quadringenti amplius naues: ducenta non minus hostibus: sed numerum magnitudinem pensabat: quippe a senis in nomen remorum ordinibus: ad hoc turribus atque tabulatis sublati a castellorum & urbiū specie, non sine gemitu maris & laborum ventorum ferebantur. quae quidem ipsa moles illis exitio fuit.* sed ne Plutarchi quidem verba omitterenda sunt in Antonio, *δυσαναχτήντες οἱ Ἀντωνίου πῶς τὴν ἀγαστέραν, καὶ τοῦ ὕψους, ἢ μὲν ἡμεῖς ἀπὸ τῶν νῆων πεπονημένοι εἰς ἀποτομὴν, τὸ δὲ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔστιν,* id est, aggreferentes autem Antoniani moram, & altitudinibus, ac magnitudinibus navium suarum consiliis, sinistrum torum mouerunt. Adiuuant me & ea, quae apud eundem paucis post veribus sequuntur, vbi dicit *τὴν ἡμετέραν* verius fuisse, id est. pugnam & maris, quam pugnam naualem, cum Antoniani & navibus suis, tanquam & muro, pugnarent.*

AMICE] ὦ ἀμικε Μαιναίος. neque est quod quisquam dicat non convenire pudori Horatij, Maecenat: in amicum appellare: Nam Horatius erat amicus inferior, Maecenas, potentior. SATYR. 6. lib. 1. *Dis simile hoc ille est: quia non sit fors an honorem Iure mihi invidet quavis, ut se quoque amicum.* ibid. *felicem dicere non hoc Me possum casu, quod te fortitum amicum.* Od. 20. lib. 1. *Care Maecenas.* Od. 18. lib. 2. *nec potentem amicum Latiora flagito.*

SYBIRE] excipere, ἀνδράδα, sufferre. SI CONTRA] mē tibi superstite.

VTRUMNE IVSSI] vtrum nos, quos manere, & quiescere iubes, oriamur vitam iniucundam victuri, nisi tecum viamus?

AN HUNC LABOREM MENTE LATVRI, &c.] an hunc militiae laborem laturi sumus ea mente, eoque animo, quo viros forteis, & patientis laborū ferre decet? subaudi verbū *sumus*. ut sit, laturi sumus. vel, quod minus probro, repete δόξῃν persequemur. leg. autē *quas*, non *quanta*. NON MOLLEIS] i. patientis & tolerantis laborum, quos Graeci κατὰ γὰρ appellant κατὰ λυγρὸς contrarios.

FEREMVS] sibi ipse respondet.

INHOSPITALEM] ἀξίον. sic supr. Od. 2. lib. 1. *Sive fallurus per inhospitalem Caucasum.*

ROGES] queras fortasse, quid ego tibi sum comes profuturus, qui neque admodum sum belliferosus, neque valde robusto corpore.

IMBELLIS, AC FIRM. P.] ἀπὸ λυγρὸς καὶ ἀνδρῆς.

COMES] respondet superiori tacitae quaestioni hoc modo. *si tecum proficiscar: multo minus sollicitus sum futurus, quam si maneam, & à te absum.*

VT ASSIDENS IMPLVM. &c.] i. quemadmodum avis pullis implumibus assidens, atque accubans, serpentium illa quidem insidias & imperus extimefcit: sed multo magis tamen timet absens, cum scilicet pullos suos reliquit. Tali similitudine vitur Theocritus, *εἰδ. 4.* quod inferibitur Μίλαρ. Ως δὲ τ' ὀδύρεται ὁ νῆς ἐπὶ σφαιρίοις νεοσσοῖς Ὀδυσσεύς, ὅς τ' αἰνὸς ὅφιν ἐν νεπιόχοις ὁ δὲ μοῖς ἐν πυκνοῖς κατὰ διδύχῃ καὶ αὐτὸς Πρωτόται καὶ δὲ ζῆσι μὲν ἀνδρῶν πᾶσι μίση, οὐ δὲ ἀπὸ τῶν πικροῖν ἐκπαίσει, ἢ γὰρ οἱ αὐτῇ Ἀσπίδι μὲν παρὸς ἀμειλίχοις πλάτῃ. Ως γὰρ, &c. id est. *Quemadmodum autem ingemiscit avis pullis suis pereuntibus, quos horribilis serpens in dumis decassis deuorat: Illa autem circum eos volat vociferans valde clare eorum mater: neque tamen exitium à pullis suis depellere potest. re vera enim valde metuit propius accedere ad implacidam bellum.* Sic ego, &c. nec admodum discrepant illa Oppiani lib. 5. ἀλδου: Ως δὲ ἐπὶ ὄρεσι λυγροῖς χαλιδόσι καὶ παρῶσι Νῆσθιν ὡς ἐξ ὀρέφωιο τυχὼν ὅφιν ἀπὸ πλάσσης καὶ τὸς ἀπὸ κατὰ πῦρ, ἢ ὡς αὐτῇ ἰδὸν ὀδύρεται. Μήτηρ γὰρ πᾶσι καὶ ἀνὸς ὄρεσι κατὰ πῦρ Λοῖκα πᾶσι γὰρ φόνος ὄρεσι, ἀπὸ ἐν πᾶσι Α-θροῖς φθιδύρεται, ἢ δὲ σπῆν φέξιν ἀπὸ διδύχῃ, ἀπὸ αὐτῇ καὶ ὡς ὄρεσι ἀπὸ ὄρεσι Εἰλάται, μίση ὄρεσι ἐλὴ καὶ ἀπὸ ὄρεσι αὐτῇ. Ως ἀπὸ, &c. id est. *Quemadmodum autem cum ad hirsutines implumibus & parvulus serpens forte sub tecto propius accessit: & eas quidem interemit, ac dentibus discerpsit: mater primum quidem pavens circumvolat, deplorans eadem pullorum suorum: Cum autem*

oes in-

*deuotissime videt, non amplius existit fugam quavis, sed circum maxillas ipsas serpentis versatur
donec eam iactura pullo rum interfectorum in perniciem traxerit. Sic, &c.* Neq; verò admodum
dissimilis est illa comparatio ducta à cerua apud Homerum *Il. 1. 2.* Ως ἵ λείον ἰλαφιοῖς ὠχέειν νήπιον
παῖδα Ρυδίας ζώνιας; λαβὼν ποταρείον ἰδὲ αἰν Ἐλθὼν εἰς δόλιον ἀπαλοῖ τι σφ' ἢ τοῦ ἀπὸ τοῦ οὐχ. H. ὁ εἰς
πύχνοι μύδα χροῖν, ἢ δὴ αὐτὴ σφιν Χρασεμῖν. αὐτὴν γὰρ ὑπὸ πύχνοι ἀνὸς ἰσφί, Καρπαλίμους δ' ἡ-
ἔα δ' ἄρ' ἀρμὸς στυγὰς, ὅλ' ἄλλω Σπείδονσαι, ἰδρῖστα ἀρ' αὐτὸς ἡμῖν σφ' ἀρμῖς: Ως ἄρα, &c. id est, Valco
ceruæ celeris paruos inulos facillè confregit dentibus correptos, cùm ad eorum cubile iuerit:
teneratque eis animam abstulit: illa autem etiam si valde propè adsit, non tamen eis opitula-
ri potest, eam enim tremor grauis occupat: Continuo autem gradum corripit per densadu-
meta, & siluam properans, sudans propter validæ bestię impetum: Sic, &c.

NON, VT ADSIT, AUXILIUM id est quæ, quamuis adsit, plus auxilij non est latura præsen-
tibus, quæ relictis. in quibusdam lib calamo exaratis scriptum reperi, *Non eris it auxilli La-
suræ, &c.* quorum verborum hic sensus est, Non quo sit plus auxilij latura præsentibus, subintell.
quàm, &c. ego tamen priorem scripturam malo.

MILITABITUR BELLUM tale est hoc, *militabitur bellum*, qualia illa, *bella pugnata, & rura
regnata.* de quibus vide ad Od. 6. libr. 2. ego (inquit) totius huius belli laborem ac periculum
subibo ac perferam, nulla abs te sperata mercede, nullò que præmio expectato: sed tunc erga
me beneuolentiæ retinendæ studio & spè ductus.

NON, VT IUVENCIS, &c.] id est, non vt plura agri iugera possideam.

ARATRA NIT. M.] Quidam libri veteres habent *Aratra nituntur meum.*

PECUSVE CALABRIS ANTE SIDVS, &c.] aut vt pecus meum pascuis Calabris paullo
ante Caniculam relictis, quæ post ortu Caniculæ nimio solis ardore sunt torrida, in Lucaniam,
quæ temperatior est, transferatur. sic epist. 1. lib. 2. *Quid vici profunt, & horrea, quidve Calabri
Saltibus adiecti Locani: si metis Orcus, &c.* hæc eo pertinent, quòd quibus magni pecudum
greges erant ij talus hibernos & æstiuos habebant, in quibus pascebantur pecora.

LUCANA MV. PASCVA] *pascuis* habent complures cod. veteres. in his tres Vatican. &
Tornef. Russard. Nicotiani duo: quam scripturam non reiciio.

Nec, VT SVPERNI VILIA] supernum Tusculum ideo dixit, quia in colle situm est. Stra-
bolib. 5. sup. Od. 29. libr. 3. *Telegoni iuga patricida.* nec (inquit Horatius) vt villa mei fundi Tu-
sculani perueniat, & producatnr vsque ad mœnia Circææ *ὑπὲρ Βολιων* dictum est, ad exprimen-
dam ædificij magnitudinem, magnificentiam, atque amplitudinem.

BENIGNITAS TVA] liberalitas & munificentia tua, vt docuimus supra ad Od. 17. libr. 1.

HAUD PARAV. QVOD AVT AVAR.] nolim parauisse, quod aut defodiam & condam
in terra auarorū more, quib; bonis quæ sitis parcunt vt sacris, aut profundam vt luxuriosus nepos.

DISINCTVS] dissolutus, luxuriosus, intemperans. nam discingi ferè mollitiem & turpitu-
dinem quandam significat. Itaque turpe erat Romanis illis veteribus in publicum prodire dis-
cinctos. unde prouerbium *discincti & festi, discinctus animus.* [sic Persius sat. 3. *Non pudet in mo-
re discincti viuere Natta?*] Seruius ad illum Virg. locum *discinctos Mulciber Afros:* notat vel
habitum eorum ostendit. qui vsque ad talos fluebat: quod Plautus in *Pamulo* ridet, his verbis, *Qua
est illa auis? cūm Afum videret vestem demissam trahentem:* vel discinctos dixit. militia inha-
bilem omnes enim, qui militant, cincti sunt, alioquin inefficaces: St contra pracinctos strenuos dici-
mus. Horat. *Hoc iter ignaui diuisissimus altius ac nos, Pracinctus, unum.* Vnde Gracæ & Quos ap-
pellatur non qui habet bonam Zonam, sed qui strenuus est, & expeditus ad iter faciendum, aut
aliquid agendum. Hactenus Seruius. Horat. Sat. 2. lib. 1. *Discincta tunica fugiendum est, ac pe-
de nudo.* discinctus tamen aliquādo etiam accipitur pro eo, qui remissiore & liberiore quid. in
interdum victu, ac ludo, vitæ quotidianæ seueritatem leuat ac temperat: verum sine flagitio &
turpitudine, vt sat. 1. lib. 1. *Negari cum illo, & discincti ludere, donec Deoqueretur olus.*

NEPOS] nepos præter vulgaram significationem, profusum & perditum hominem signifi-
cat, quem Græci *ἀνεπὶν* nominant. *Nepotes* (inquit Paullus in epitome Festi) *luxuriose vitæ ho-
mines appellati, quòd non magis his res sua familiaris cura est, quàm in quibus pater, autique
Siuus.* Horat. sat. 8. lib. 1. *Pantolabo scurra, Nomentanòque nepoti.* epist. ad Vallam, *Scilicet ut
ventres lamina candente nepotum Diceret Sirendos.* Sat. 4. lib. 1. quòd meretricem nepos in famit-
amica Filium, al. in sanus, &c.

Od. 2.

A R G V M E N T V M.

Varias vitæ rusticæ laudes hæc ode complectitur: præsertim verò ab animi tranquillitate & frugalitate eam laudat.

286

Beatissus ille, qui procul negotiis,
 Ut priscæ gens mortalium,
 Paterna rura bubus exercet suis,
 Solutus omni fanore:
 Neque excitatur classico miles truci:
 Neque horret iratum mare:
 Forumque vitat, & superba cinium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adulta vitium propagine
 Alias maritat populos:
 Aut in reducta valle magientium
 Prospicit errantes greges:
 Inutileisq; falce ramos amputans,
 Feliciores inserit:
 Aut pressa puris mella condit amphoris:
 Aut tondet infirmas oues:
 Vel, cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit,
 Ut gaudet insitima decerpens pira:
 Certantem & unam purpura:
 Quam muneretur te, Priape, & te pater
 Siluane, tutor finium.
 Libet iacere modo sub antiqua ilice:
 Modo in tenaci gramine.
 Labuntur altis interim ripis aquæ:
 Queruntur in silvis aues:
 Fontesque lymphis* obstreperunt manantibus,
 Somnos* quod innitet leueis.
 At, cum tonantis* annuus hibernus Ionis
 Imbreis, niveisque comparat:
 Aut trudit acreis hinc & hinc multa cane
 Aprosin obstanteis plagas:
 Aut* amite lani rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos:
 Panidumq; leporem, &* aduenam laqueo gruem,
 Incunda captat premia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Hac inter obliuiscitur?
 * Quod si pudica mulier in partem inuenit
 Domum, atque dulcis liberos:
 Sabina qualis, aut perusta solibus

Pernici

Perniciæ uxor Appuli:
** Sacrumq; vetustis exstruas lignis focum.*
Lassi sub aduentum viri,
Clandensque textis crasibus latum pecus,
Disferta siccet vbera:*
Et borna dulci uina promens dolio,
Dapes inemtas apparet:
Non me Lucrina inuerint conchyliis,
Magisue rhombus, aut scari:
Si quos Eois intonata fluctibus*
Hiems ad hoc uertat mare:
Non Afra auis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus
Incundior, quam lecta de pinguisimis
Olinæ ramis arborum:
Aut herba lapathi prata amanti, & graui
Malua salubres corpori:
Vel agna festis caesa Terminalibus:
Vel hadus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut inuas pastas oneis*
Videre properanteis domum?
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahenteis languido:
Postisq; vernas, ditis examen domus,
Circumrenidenteis Lareis?
Hæc ubi locutus fenerator Alphius,
Iam iam futurus rusticus,
** Omnem relegit idibus pecuniam:*
Quaræ Kalendis ponere.

VT PRISCA GENS MORT.] vt primi homines, qui nondum urbibus conditis ruri uiue- 287
bant, atque in siluis habitabant: quin neque arabant, neque fodiebant, neq; serebant, &c. quam
vitam pulchrè describit Lucretius libr. 5. *Multiq; per calum solis Voluentia lustra Volginago*
Gitam trahebant more ferarum: Nec robustus erat curui moderator aratri *Quisquam,* nec scis-
bat ferro molirier arua. Nec noua defodere in terram Virgulta, neque altis Arboribus veteres de-
cidere falcibus ramos. Quod sol, atque imbres dederant, quod terra creatas Sponte sua, satis id
placabas pectora donum, &c.

BVBVS] sic habent libri aliquot veteres. itaque legit Priscian. libr. 7.

EXERCET] colit, subigit. Virg. Georg. 2. *Aut presso exercere solum sub Vomere.*

NEQVE EXCIT. CLASS. MIL. &c.] id est, neque militat, neque nauigat quæstus causa, ne-
que vel litigat, vel litigatoribus operam dat, neque in potentiorum hominum ædibus emolu-
menti spe inuitatus commoratur.

NEC HORRET IR.] Glauco comædus dicere solebat se libentius iuxta mare pedibus iter
facere, quam iuxta terram nauigare. supr. Od. 3. *Qui Sidis mare surgidum.* Virg. Georg. 2. *Solli-*
citant alij remis freta caca, ruuntq; In ferrum.

FORUMQVE VITAT,] Virgilius ibid. *nec ferrea intra, Insanumq; forum, aut populis abula-*
ria Sidis.

AUT SUPERBA CIVIVM POT. LIM.] Virgil. ibid. *penetrant aulas, & limina regum.* su-
perba autem, id est, superbis conuenientia, vel superborum dominorum, vt Od. 14. libr. 2. *pau-*
mentum superbum.

PROPAGINE] Virgil. ibid. non longè à princip. *Sed truncis olea melius propagine vises Re-*
spondens.

ALTAS MARITAT POPVLOS] sic Catullus vlmum maritum appellat in carmine doptimii, *At si forte eadem est vlmus coniuncta marito.* & in eodem carmine *vitem viduam*, quæ non est coniuncta cum vlmis. *Vt vidua in nudo viti qua nascitur arvo, Numquam se extollit, nunquam mirem educat suam.* Horatius sup. Od. 15. lib. 2. *platanusque calebs Enoneæ vlmus.* Idem contra Od. 5. lib. 4. Vlmum, populum, & simileis arbores *viduas* appellat, quæ vitibus careant. *Ex vitem viduas ducit ad arbores.* Idem in epist. ad Quintium lib. 1. *Pomifera, an pratis, an amicta vitibus vlmis.* Sed quid hoc loco valet epithetum *altas*? quid altitudo populi confert ad coniunctionem seu maritacionem vitium? Quid si legendum dicamus, *Albas mar. pop.*? Nam & supra hoc epithetum populo tribuit. Od. 3. lib. 2. *Quæ pinus ingens, albaque populus, &c.* nisi forte illic legendum est, *altæque pop.* vt respondeant pariter inter se *pinus ingens, altæque populus*: & contra hinc *Albas mar. pop.* An *altas populos* hoc loco dixit, vt significaret, altitudinem populorum valere ad extollendam vitis, quæ natura caduca est, & humi repit, humilitatem? Nihilominus tamen etiam epithetum *alba*, populo convenit. habet enim frondeis altera ex parte albas: atque iccirco *aduna* à Græcis dicitur: atque ob eandem causam candida à Virgilio appellatur, in Mœride, *hic candida populus antra imminet.* quamquam est & populus nigra. Ex quo fortasse à Virg. bicolor dicta est 8. *Æn. Dixerat: Hercules bicolor cum populus umbra, &c.* nisi potius propterea quod frons populi etiam alba re vera bicolor est.

AVT IN REDVCTA VALLI] sic supra Od. 17. lib. 1. *Hic in reducta Valle Canicula Vitis in astra.*

PROSPICITAT] procul spectat. Virg. *Æn. 9. Hac super è vallo prospectant Troës.*

ERRANTEIS GREGES] Virg. Tityro, *Ille meos errare boues.*

INVILIS QVÆ] superuacaneos, aut steriles.

APPVANS] putare (inquit Varro lib. 5. de ling. Lat.) est *putrum facere*.

FELICIORES INSERT.] Virg. Georg. 2. *nec longum tempus: & ingens Exit in calum ramis felicibus arbor.* steriles arbores, infelices nominantur. M. Tull. in orat. pro C. Rabirio, *infelici arbori suspendio.* & ita Liuius de infelicibus arboribus confule Macrob. lib. 3. cap. 20.

INSERT.] Virg. Tityr. *Insere nunc Meliæc pyros.* Idem Mœride, *Insere Daphni pyros.*

DECORVM MIT. POM. CAP.] pomis ornatum, sic supra Od. 7. libri quarti, *Pomifer anbum.*

MITIBVS] maturis, non acerbis. sic Virg. Tityro, *sunt nobis mitia poma.*

AGRIS EXTVLIT] sic habent omnes ferè, quos vidi, libri manuscripti. non, vt vulgati, *arum.*

VT GAVDET] quàm gaudet, vt sup. Od. 25. lib. 3. *Sit mihi densa Ripas, & vacuum nemus Mirari liber!* & hæc ad. Od. infra, *Hæc inter epulas, & iuuas passas ouis Videret properatis domum!* annot. sup. ad Od. 25. lib. 3.

CERTANTEM ET VVAM PYRÆ.] liuidam, purpuream, certantem colore cum purpura, de verbis pugnandi, & certandi, & similibus, vide annot. ad Od. 6. lib. 2.

MVNERETVR TE] donette. Ter. Heaut. *munerariet ancillas primum.*

PRIAPE] de Priapo dicemus Sat. 8. lib. 1.

SILVANE] epist. 1. lib. 2. *Tellurem porca, silvanum lacte piabant.*

SVB ANTIQVA IL.] annosa. Virg. lib. 4. *Æn. Ac velus annosam Valido cum robore querum, &c.* Idem *argutam* appellat propter lenem venti susurrum: *Fortè sub arguta confederat liliæ Daphnis.*

TENACI GRAMINI] tenax gramen appellat, quod terræ firmiter adhæret. sup. Od. 12. lib. 4. *tenerum.* Od. 3. lib. 2. *remotum.* Virg. cretam, tenacem dixit, quæ valeat ad conglutinandum, argillam significans, lib. 1. Georg. *cretæ solidanda tenaci.* alia ratione Plautus senem quandam tenacem & pertinacem dicit.

LAVNTVR] fluunt. vt epistol. ad Loll. lib. 1. *at ille Labitur, & Labetur in omne volubilis avum.* & Od. 19. lib. 3. *cetera fluminis Rheni formatur, nunc medio alveo Cum pace delabenti Etruscum in mare, &c.*

RIPIS] complures libri vet. habent, *riuis.*

QVERVTVR IN SILVIS AVES] ita canunt, vt queri videantur: quod refellit Plato, vt a sibi annotauimus. *miræi qer.* vide annotata ad Od. 7. lib. 3. ibi. *Sub cantu querula, &c.* sic Virg. Tityro. *Nec gemere acria cessabis turtur ab vlmis.* idem 3. Georg. *Et cantu querula rumpent arbusta cicada.* vbi notat Seruius *querula, i. canoræ.* & profert versum illum ex Oda 7. lib. 3. *Sub cantu querula despicere sibia.*

SOMNOS QVOD INVITET] quod, nempe fontis lymphis manantibus circumstrepere somnos lenis suadeat. sic Virg. Tityr. *Sapo lenis somnum fundebit inire susurro.* *Thoor. ad. 7. ad*

ἡδυπότος πρὸς ὕδωρ πρὸς ἀγρὸν ὡς ἡδύποτος i. Dulce est æstare ad aquam fluentem sub dio cubare.

LEVIS] sic Od. 16. lib. 2. *Nec leuio somnos timor, aut Cupido Sordidus aufert.* alibi *somnum facilem* appellat. vnde Lucret. canes *leuissimos* dicit lib. 5. *At leuissima canum fide cum peccato corde.*

TONANTIS IOVIS] eadem ratione hic Iouem tonantem dixit, qua supr. Od. 1. lib. 1. *Iouem frigidum.* & Od. 3. lib. 3. *fulminantem Iouem.* & Virgil. Georg. 1. *Iouem humidum,* & Theocr. *ἰσχυρὸν* vt annot. ad Od. 1. lib. 1.

ANNVS HIBERNVS] tempus anni hibernum. annum pro parte anni posuit, vt rectè Porphy. sic Virg. Palæm. *Nunc frondens silua, nunc formosissimus annus.*

MVLTA CANE] i. multis canibus, vt supr. Od. 15. libr. 1. *multo milite*, pro eo, quod est multis militibus: & infr. Od. 16. *Argos remige.* & Virgil. libr. 2. *Æn. Vterumq; armato milite complet.* idem lib. 1. *raptoque ex hoste penarem:* ad quem locum profert hunc Seruius.

OBSTANTEIS] oppositas, obiectas.

AMITE LAEVI] *perrica, seu furcula aucupali.* Festus.

TURDIS EDACIBVS DOLOS] tendit retia, & *συνήρει*, dolos turdis. Turdorum, quos *χλας* Græci nominant, tria genera ponit Aristoteles.

PAVIDUM QVE LÉPOREM] rectè *pavidum*, nam huic animali maius est quàm pro portione cor. quibus autem animalibus hoc naturâ contigit, ea sunt timidissima, teste Plin. lib. 11. cap. 17. vbi de corde loquitur. sic Plin. *Maximum autem est portione muribus, lépori, asino, ceruo, panthera, mustela, hyanni, & omnibus timidus, aut propter metum maleficiis.* Quapropter Demosthenes orat. *ἡσυχίᾳ* Echinem conscientia vitæ antea cæ, & facinorum, ac flagitiorum à se admissorum metu perterritum ait in rebus secundis ciuitatis leporis viram vixisse, trepidantem, & pauentem, & semper plagas expectantem. sic Demosth. *Τοιαύτην γὰρ εἶλε πολέσιον (ἡσυχίᾳ) πρὸς τὴν ἡσυχίᾳ ἐν πόλει, δὲ δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως ἰδίᾳ τὴν πόλιν ἰδίᾳ, διδῶνς ὅτι πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς πόλεως, &c.* id est, *Talem enim reipubl. administranda rationem secutus es; posteaquam tibi tandem temp. administrare venit in mentem, vt in rebus secundis ciuitatis, léporis vitam viueres, omnia circumspiciat, horres, tremes, paueres, plagas & verbera ob ea, quorum tibi cõscius eras, scelera & fugitia, semper expectares, &c.* Profertur etiam ab Eustathio ad librum 11. hic vericulus in eandem sententiam, *Ἀλλὰ βίον ζῆς ὁ πρὸς ἀπὸ τῆς πόλεως λείων* id est, *leporis vitam viuus, qui antea leo intrepidus eras.*

ADVENAM GRVEM] apertissimum epithetum. Grues enim in oris septentrionalibus non nisi vere, æstate, & æcuntunno commorantur. sub finem æcuntunni in regiones commigrant temperatioris, ac tepidioris. nos Galli hanc ob causam peregrinatrices, seu (si dicere liceat) viatrices appellamus. Aristoteles hanc auem ait esse *ἀγλαίαν & πολυπύλον*, id est, congregabilem, & ciuilem. Itaque ducem habere, cuius imperio pareat: ducem autem nudo capite prospicere, & speculari, tum, si quid fortè periculi impendeat, clamando significare, ac denuntiare. M. Tull. lib. 2. de nat. deorum: *Illud vero ab Aristot. animaduersum, a quo pleraque, qui potest non mirari, genus cum loca calidiora petentes, maria transiunt, trianguli formam efficere, &c.* latius enim mihi est locum indicasse.

CAPTAT] non dixit, capit. iucundius enim est captare, quàm capere. vt Satyr. 2. libr. 1. *nam Transuolat in medio posita, & fugientia capere.* & ibidem, *positum sic tangere malis: Capere, & apponit.* Sic enim legendum, quantumuis alij nescio qui obiter capant, & reclamant.

QVIS NON MALARVM] mendose legitur in nonnullis Cod. *Qui non malorum*, cum omnes manuscr. habeant, *malorum*. hoc autem epithetum distinguit curas malas à bonis. sunt enim aliquæ curæ laudabiles, & cum virtute coniunctæ: vt cura rei familiaris, cura valetudinis, cura eius nostri patris, quæ præest, & imperat: amoris autem curæ, vitiosæ sunt, ac vituperabiles. sed quod attinet ad amoris, aut curarum earum, quæ propter amorem suscipiuntur, obliuionem, scribit Pausanias in Achaïcis, aquam Selemnii fluuij viris, & feminis ex amore laborantibus mederi, eamque vim habere, vt, qui in eo fluuiolo ti fuerint, illos amoris capiat obliuio: quod si verum est (inquit ille) *τοῦτο περὶ πολλῶν χρημάτων ἐστὶν ἀνθρώποις τοῦτο πρὸς Σαλμύτι*, id est, *aquam Selemnii multo plurius facere debent homines, quàm magnam pecuniarum vim.*

QVOD SI PVĐ. MVL. IN P. 1. &c.] quemadmodum nihil viro optabilius est vxore pudica: ita nihil mulieri iucundius euenire potest viro, qui vnam, & idem cum ea sentiat. eamq; amet ex animo: quod quid in Nausicaæ precatur Vlyss. summæ felicitatis loco dicit. *ζῆν* nihil enim (inquit) præstabilius, nihil melius est, quàm viri, & vxoris consentiens, & conspirans voluntas: talisq; coniunctio inimicis ac rem dolorem inurit, amicos voluptatem affert: ipsi autem expectando sentiunt. quantâ inficet a li coniunctione, vitæ iucunditas. verba Hom. sunt hæc sub Vlyssis persona. *Σὺ γὰρ οὐκ οἶσθι, ὅσα φρεσὶ σὺν ἀνδρὶν ἔσθι, αὐτὰρ τι, καὶ οἶσθι, καὶ ἡμετέροις ὡς ἐπὶ σὺν*

ΕΘΛΩ. οὐ μὲν γὰρ τοῦ γὰρ κρείσσονος ἔσθαι, ἢ δ' ἰσοφροσύνῃ τοῖς ἡμέτεροις ἄνδρα, ἢ δ' ἡλικίᾳ, καὶ ἄλλα δυσπρόσιτα, καὶ ἡμέτεροι δ' ἀνθρώποι, καὶ ἡλικίᾳ δ' ἑκάστου αὐτοῖ. Hesiod. item ἱερ. ἔ. ἡμ. zic virum nihil sibi bona, & pudica vxore melius parare posse: contra nihil grauius atque acerbius mala. his verbis, Οὐ μὲν γὰρ τι γυναικὶς ἀνὴρ ἀνίστηται, αἰμαῖα τὴν ἀγῶνι, τῆς δ' αὐτῆς οὐ πρόιον αἰδοῖ Δειπνολόγος, &c. Quidam hic reponendum censent *ἰουνας*, & infra legūt, detracta copulatione *que*, *Sacrum venustus*, &c. Præterea quidam libri vet. habent, *Quid si pud. mul. &c.*

DYLCEIS LIBEROS] sic Virg. 3. Georg. *Sed tota in dulcibus consumens Vbera natos*. idem lib. 2. *Æncid. Nec mihi iam patriam antiquam spes ulla videndi, Nec dulcem natos, exceptumque parentem.* & lib. 4. *Nec dulcem natos, Veneris nec prami noris?*

SABINA QVALIS] quales sunt Sabinæ mulieres, aut Apulæ.

PRVSTA SOLIBVS] Græci vno vocabulo dicunt, *ἡλιοναυτής*. Theocr.

PERNICIS VX. APP.] profert hunc versum Seruius ad illum Virgil. Georg. 3. *Dura iacet pernix*, &c. atque vitrobique interpretatur pernicem, perseverantem: atq; ductum esse à pernitendo.

SACRUM QVÆ] focus sacer est Vestæ, & Lari. sic autem legēdum potius *Sacrumque*, inquam, quàm, vt vulgò, *Sacrum* vet. quo posito, nihil est suprà mutandum in voce, *iuuet*, quod quidam volunt: pro quo reponunt *iuuans*: contra auctoritatem omnium librorum antiquorum: neque tamen lectionem illam damno, si quis fortè eam recepit: anteponat.

EXSTRVAT LIGNIS FOCVM] hypallage est, id est extruat ligna super focum. Od. 9. lib. 1. *ligna super focu Largè reponens*. Ad hunc locum pertinent ea, quæ sunt apud Euripid. in Electra: vbi Electra colono cuidam, & operario nupta, sic cum eo loquitur. Satis tibi negotij exhibent, quæ foris sunt: nos autem domestica curare, & adornare oportet. aduenienti enim foris operario iucundum est domestica composita & pulchrè adornata reperire. *Vespera* Euripid. hæc sunt, *ἄλκας δ' ἔχοντες Τάξωμεν ἑαυτά. τ' αὖ δὲ μὲν δ' ἡμεῖς ἑαυτὰς Εὐδωμεν ἑαυτὰς, αἰσίων δ' ἱππότην ὁρῶμεν ἡδὲ τ' αὖδον δὲ εἰσὶν ἡμεῖς.*

SVB] paullo antè, vt annotauimus suprà ad Od. 9. lib. 1.

DISTENTA] sat. 1. lib. 1. *Quòdque aliena capella peras distentum Vber, Tabescas*. Virg. Pollion. *Ipse lacte domum referent distentæ capella Vbera*. Idem in Meliboeo. *Thyrsis oues: Corydæ distentæ lacte capellæ*. Lucr. lib. 1. *Et candens lactem humor Vberibus manat distentis*.

ET HORNA] huius anni: vt suprà Od. 23. lib. 3. *horræam frugem* dixit. & sat. 6. lib. 2. *palea porrectus in horna*.

DVLCI DOLIO] dulci, propter vinum, quod eo continetur.

PROMENVS] sup. Od. 28. lib. 3. *promè reconditum, Lyde strenua, Cacubum*. & Od. 21. eiusd. *Cermino iubente Promere languidiora Vina*.

DAPES INEMPTAS] escasdominatæ: non pisceis vrbe penitos, vt Satyr. 2. lib. 2. *becme erat, non piscibus vrbe petitis: Sed paullo, atque hado*. Virg. Georg. 4. *serâque reuertens Noctē domum dapibus mensas onerabat inemptis*. nam inemptas malè quidam vileis interpretantur.

LVCRIŒA] in lacu Lucrina capta. vt Sat. 4. lib. 2. *Lucrina Pelôris*

IVVERINT] delectauerint. sic usurpat ep. 19. lib. 1. *iuuat immemoratu ferentem Ingenium oculisq; legi, manibusque teneri*. & Sat. 6. lib. 2. *Tandem Vrbanus ad hunc: quid te iuuat (inquit) amice, Prærupti nemoris patietem Viuere dorso?* eadem non longè à princip. si quod adest, gratum iuuat: hac prece te oro, Pingue pecus domino facias, &c. & paullo post: *Hoc iuuat, & mellis est*. & epist. ad Pilon. de arte poet. *iuuat, aut impellit ad iram*. ibidem sub exte. *Sic animos natum iuuentumque poemata iuadū, Si paulum à summo discessit, Serpit ad imum*. Od. 19. lib. 3. *In fauce iuuat*. & Od. 9. hoc libro. *Curam, metumque Casaris verum iuuat Dulci Lyao solvere*. Od. 11. ib. *Pelli, nihil me, sicut antea, iuuat Scribere Versiculos amore perculsum graui*. Oda 16. eodem libro, *Nonâque monstra iunxerit libidine Mirus amor, iuuet Virgicis sublidere ceruis*, &c. Satyr. 1. lib. primi, *Quid iuuat immensis te argenti, pondus & auri Furim defossa timidum deponere terra?* ibidem, *At vigilare metu exanimem, noctisque, dissequi Formidare malos fures incendia, seruos, Ne te compilent fugientes*: hoc iuuat? & Satyr. 1. libri primi, *Maiores Hoc iuuat, haud illud quarentem, num sine sensu*, &c. Iuare interdum est prodesse. idem epistola 2. libr. 1. *Qui cupit, aut metuit, iuuat illum sit domus, aut res, Vt lippum pictæ tabula fomenta podagram*.

CONCHYLIA] conchylium nomen est generale omnia testacea complectens, vt mulculos, mitylos, ostrea, pectines, echinos, &c. putatque Athenæus conchyliæ esse dicta *παγά τι καὶ ἁπλῶς*, id est, ab hiando.

RHOMBVS] quem Romani Rhombum Græco nomine appellant, Græci alio etiam Græco *ῥόμβος* dicunt, vt scribit Athen. lib. 7. in extremo. à figura autem rhombus appellatus est. nos Galli nostra lingua turbinem, & (vt propius accedā ad cōsuetudinē nostri sermonis) rurbonem nomina-

nominamus piscem fuisse magni pretij, declarat etiam locus Horat. satyr. 2. libr. 2. *quid? nam rhombos minus aquora alebant? Tutus erat rhombus, &c.* Hodie quoque apponitur in mensis diuitum, & in caris piscibus habetur. Idem Athen. libr. 8. videtur ῥόμβος à rhombo distinguere.

SCARI] Diphilus apud Athen. libr. 8. his verbis scarum commendat. σκαρὸν ἀπαλίστατος ψαθῆνός, γλυκὺς, καὶ φθὸν. ἀπικτός, ἀναδύς, ἀκρίδιος, id est, Scarus molli, seu tenera carne præditus est, friatilis, dulcis, levis, ad concoquendum facilis, facile redditur, ventrem mollit. Addit idem, recentem scarum esse suspectum propterea, quod lépores marinos captat, iisque vescitur. iccirco eius intestina vim bilis effectricem habent. Idem lib. 7. hunc solum ex omnibus piscibus dormire dicit, & propter eam causam numquam noctu capi. Oppian lib. 1. Ἀλιδῶν. Solum vocalem esse scribit, καὶ σκάρου ἐς δὲ κοῦον ὅτι ἡδύσι πάντων ἀνθρώπων φησὶν ἱεροῦ λίου λαλαγῶν, καὶ κοῦον ἰδὺ δὴ ἄφρητον αἰετῶντων ἀνὰ τῆς δὲ τερεῖς αἰδῆς, &c. vide annotata ad Odam III. lib. 4.

SI QUOS EOIS INTON.] id est, Si quos scaros coorta tempestas, & fluctus excitati in mari Ionio, & Orientali ad hoc mare, nempe Tyrrhenum, conuertant, & compellant, ad Eleusinem scaros pulcherrimos capi Lynceus quidam Samius scribit in epistolis, ut tradit Athen. lib. 7. Priscianus lib. 9. docet tonicum à verbo tonandi visitius esse, quam tonatum, & producit hunc locum testem, ut nouum, & præne inusitatum:

AD HOC VERTAT MARE.] Tyrrhenum, seu Etruscum:

AFRA AVIS] gallinam Africanam, seu Numidicam significat, de qua Columella, & Plinius.

DESCENDAT IN VENTREM MEVM IVC.] mihi sit cibis iucundior:

ATTAGEN IONICVS] Mart. *Ioniarum gustus attagenarum.* Aristoteles lib. 9. ἄτταγεν ἰονικῆ. Attagenam ponit inter casaueis, quas ἀριῆς κρηναῖος vocant Græci, id est, quæ in pulvere volutantur: qualis est gallina, perdix, phasianus. Idem lib. 9. ἄτταγενῶν, κρηναῖος ἰονικῆ. τὴν γὰρ ἀριῆν ὄσσοι μὲν μὴ πηληκί, ἀλλ' ἐπιγῆοι κρηναῖοι, &c. id est, Attagen, auis est in pulvere volutabilis. Aues enim omnes, quæ non sunt aliuolæ, sed ter: estres, sunt in pulvere volutabiles.

AVT HERBA LAPATHI] lapathum Latini rumicem nominant. cum commendat Lucilius apud M. Tull. lib. 2. de finib. *O lapathe, si iactere necesse est, cognitur cui sis.* vnde lapathium, deminutum nomen: Varro, *Hanc eandem voluptatem tacitulus taxim consequi lapathio & prisana possim.* hæc herba mollit aluum, ut docet infra Satyr. 4. libr. 2. *si dura morabitur aluum, Mitulus, & viles pellens obstantia concha, Et lapathi breuis herba, sed albo non sine Co.* & vers. seq. *& graui Malua salubres corpori.* & Od. xxi. lib. 1. *me pascent olina, Me cichorea, leuésq; malua.* Quin lapathus, ἀπὸ τοῦ λαπάζων dictus est quod valet exinanire, & pro ventrem leuare usurpatur: vnde λαπάζω, quæ voce vititur Arist. lib. 8. φασ. ἀρσάει. οἷον τὸ βυδίσαι, οἱ λαπάζων ὕπνῳ: id est, verbi gratia, ambulare, si est alui leuandæ gratia. Iam ἐκ λαπάζων, populari, & vassare significat.

TERMINALIBVS] Terminalia dies festi qui agebantur in honorem Termini Dei, *Termino autem sacrificabant* (inquit Festus) *quod in eius tutela sinos agrorum esse putabant. Denique Numa Pompilius statuit, eum, qui terminum exarasset, & ipsum & boues sacros esse.* Idem addit deiaceps. *Terminus quo loco colebatur, super eum foramen patebat in tecto, quod nefas esse putabant, terminum intra tectum consistere.* Ei autem quotannis agna immolabatur, mense Februario, eiusque mensis die vltimo: propterea scilicet, quod initio urbis conditæ Februarius mensis fuerat vltimus. Imò falsum est, si Plutarcho credimus, agnam, aut aliam animantem Termino immolari solitam, nihil enim viuum, animæque præditum Romani ei immolabant, ut testatur ille. propterea fortasse (inquit) quod, cum Romulus terminos eos constituisset, quod progredi ar misliceret, omnemque terram propriam esse statuisset, ad quam hæstæ, & ferri acies peruenire posset: Numa Pompilius vir iustus, & ciuilis, & philosophus, agrum Romanum ab agro finis timorū finibus distinxerit, atque iccirco Terminum, ut pacis & amicitie præfidem & custodem, à sanguine & cæde purum esse oportere existimari. Ouid. tamen lib. 2. Fastorum, priorem sententiam confirmat: & addit, *Nec queritur, lætens cum sibi porca datur.* de Termino notauius etiam quædam alia ad carmen sæculare infra.

VEL HÆDVVS EREPTVS LUPO.] vir quidam doctiss. annot. Plutarchum libro secundo συμποσιακῶν tradere. earum pecudum, quas lupo momorderit, carnem quidem teneriorem fieri, lanam autem corrumpi: ex hoc intelligi posse, cur Horatius ereptum lupo hædum dixerit. Ego hæc verba *ereptum lupo*, non iccirco ab Horatio esse addita puto, quod hædi caro à lupo morsâ, sit tenerior: sed propterea quod rustici, & aratores, quorum hominum vitam, & vltimum, ut frugalem, hic laudat Horatius, non aliter essent hædum in cenam apposituri, nisi à lu-

po dentibus appetitus, ac laceratus esset. multo enim malunt caprum adustum habere viuum, quam hædum tenellum ac delicatum comesse: nunc autem posteaquam à lupo morsus, & fortasse interemptus est, multo satius est eum lupo ereptum comesse, quam deuorandum reliquisse. præterea, quod si lupi faucibus ereptum edunt, non videntur ex hædili suo fumere: sed alienum, neque iam suum capere, & apponere: & ita de lucro quodammodo cenare. sententiam meam
 291 adiuuat Martialis lib. 10. in epigrammate, cuius initium est, *Nuntiat octauam Pharia, &c.* ex quo pauco hos versus proferam: *Paruus onyx, & na ponetur cennula mensa, Hædus inhumani raptus ab ore lupi, Et, qua non egeant ferro structori, ossella, Et faba fabrorum, pro tot omiq, rudes: Pullus ad hoc, cenisq, tribus iam perna superstes Addeitur, satius mitia poma dabo, &c.* Postremo mecum facit & Porphyrio, his paucis verbis: *Factus gravior ex perdiso.*

VT INVAT] quam delectat? *ὅς ἴδω;* quam iucundum est? vt paullo antè.

VIDERE FESS. VOM. INV.] Sic Virg. Alex. *Aspice: aratra iugo referunt sustensa iuuenes.* profert hunc locum Seruius ad illum Virgilij versum.

RESIDENTEIS] ridenteis, hilaros, vt supr. Od. x viii. lib. 2.

HÆC VBI LOCUTVS] nihil subaudiendum puto. fingit autem superiora illa omnia dicta esse à fæneratore Albio. ostenditq; tantam esse vitæ rusticæ iucunditatem, & opportunitatem, vt etiam homines ab hac alienissimi, eam laudare cogantur: qui tamen lucri dulcedine, & sordibus irretiti, eius suauitatem gustare non possint. nonnulli subaudiunt verbum, *sum*, vt totus ille sermo sit poetæ. quod si placet, addenda distinctionis nota post vocem *locutus*, vt sit hic Horatij sensus: Hæc vbi locutus sum, id est, postquam Albius me hæc loquentem audiuit: *is omnem pecuniam idibus, &c. quartis Kalendis ponere*, id est, collocare: nempe ad ingenium suum rediens, & oblitus illo. um omnium, quæ de laudibus vitæ rusticæ dicta sunt. Quidam tamen vt mihi referebat German. Valens, hunc Albius aiunt iccirco ab Horatio induci studentem & properantem Kalendis pecuniam collocare, quam idibus à suis debitoribus relegerat, quod vereatur, ne Romani ij, qui sumtuosius & luxuriosius viuunt, quique nummos alienos pascunt, vt alibi loquitur, vitæ rusticæ laudibus auditis, luxuriosè viuere desinant, & sese ad continentiam & frugalitatem conferant: & ita non habeat iam qui nomina facere velint, & pecuniam fænerori accipere, atque hoc modo pecunia sua sit sterilis & otiosa. Quam explicationem minùs probò. Verum tamen iudicet lector.

IAM IAM FUTVRVS] id est, eo animo, & consilio, vt rusticam vitam colat.

OMNEM RELEGIT] id est, omnem pecuniam in fænore positam, exegit idibus: statim ad ingenium rediens, denuo quærit apud quos Kalendis collocet.

RELEGIT] in nonnullis eod. scriptum est, *redegit*. ego tamen *relegit* mælo, vt habent cod. duo Vatic. lannoct. Vrs. Tornef. Russard.

IDIBVS] idibus nomina exigebant, vt ex hoc loco intelligerelicet. & Satyr. 6 libr. 1. *magni Quo pueri magnis è centurionibus orti lbant ostionis referentes Idibus ara:* Kalendis autem, & exigebant, & collocabant, vt Satyr. 3 libr. 1. *Qui, nisi cum tristis misero Genère, Kalenda, Mercedem, aut nummo vnde extricat, amaras Porrecto iugulo historias, captiuas Et, audit.* quod item declarat Plutarchus in libello, *ὅτι τοῦ μὴ δανείζεσθαι ὅθεν ἀπαμειβόμενοι Καλαῶν, καὶ τῆς νομισματικῆς ἰσχυροῦς τῶν ἡμερῶν ἵσαν δὲ ποιῶσιν οἱ δανείζοντες, καὶ σύχρον.* id est, neque Kalendarum m: moriam refricat, & nouæ lunæ: quæ cum sit omnium dierum sacerissima, & sanctissima, nefastam tamen & horribilem, ac tristem faciunt fæneratores. Præterea interdum fæneratores præsertim moderatiores, quæ summò iure debebant debitores soluere Kalendis, ea exigebant de quibus idibus, & dabant eis diem soluendi laxiorem.

AD MÆCENATEM.

Od. 3.

ARGUMENTVM.

Efus alij detestatio.

Parentis olim si quis impia manu
 Senile guttur fregerit:
 * Edit cicuta allium nocentius.
 O dura messorum ilia,

* Quid

* Quid hoc veneni fecisti in praeordiis?
 Num viperinus hic cruor
 Incoctus herbis me * fefellit: an malas
 Canidia tractasti dapes?
 Ut Argonautas praeter omnis candidum.
 Medea * mirata est ducem:
 Ignota tauris illigaturum iuga,
 Perunxit hoc Iasonem:
 Hoc delubris ultra donis pellicem,
 Serpente fugit alite.
 Nec taurus umquam siderum insedit * vapor
 Siticulosa Apulia:
 Nec * munus humeris efficaciae Herculis
 Inarsit aethosus.
 At, si quid umquam tale concupieris
 Jocoſe Macenas, precor,
 Mannum puella suavis opponat tui:
 Extrema & in sponda cubet.

PARENTIS OLIM SI QVIS] id est, si quis posthac patrem senem strangulauerit, aut iugulauerit: non cicutam, aut aliud vilitatum venenum, sed allium quouis veneno perniciosius, ac praesentius edat. *frangere gustatur*, ita dictum, ut supra *frangere cervicem*, Od. xiii. lib. 2. *Illum & parentis crediderim sui Fregisse cervicem*. tale illud epist. 16. lib. 1. *Contendas laqueo collum pressisse patremum, &c.*

EDIT] Petrus Victorius, quem semper honoris causa nomino, Variarum lectionum libr. 6. scribit, hoc loco legendum esse *edit*, ab edim, is, it, testaturque ita se reperisse scriptum in codicibus manuscriptorum: Cui assentior. namque eam scripturam & agnoscunt Acro. ac Porph. & ego in tribus cod. Vauic. & Iann. Vrf. Tori. sine ulla litura expressam reperi. Denique ita loquitur Plaut. in Trinummo, *hostesne, an ciues comedis, parui pendere*. & ita loquitur satyr. ult. lib. 2. *Es leporum aut iulos, & multo suavis, armos, Quam si cum lumbis quis edit*. Nouius apud Nonium, *Quod editis, nihil est: si vultis, quod taceas, copia est*. iterum Plaut. in Menechm. *Dum tu illi quod edit, & quod potes, praebeas, &c.* Idem Trinummo, *De mendico male meretur qui ei dat, quod edit, aut quod bibit. Nam & illud, quod dat, perdit, & illi producit vitam ad miseriam*.

CICUTIS] quae necant frigore. nam allium contra calore nocet. de cicutis epist. 2. lib. 2. plura.

ODVRA MESSORVM ILIA] quae ferre possint tam durum venenum, ut quidem Horat. videtur nam allium, cibis est rusticis, & messoribus non iniucundus. Virg. Alex. *Thestylis & rapido fessis messoribus aestu Allia, serpillumq, herbas contundis olentior*.

QVID HOC VEN. SARV.] Quid hoc est veneni, quod fecit in praeordiis? fecit, id est, astat: ventriculum, & totum corpus nimio calore incendit.

IN PRAECORDIIS] praecordia, ut nomen ipsum indicat, pars est corporis interior. corde anterior, & superior: sub qua sunt pulmones, vngulae bubulae speciem gerentes, & cor eis annexum, in pectore sub sinistra mamma situm: sub corde & pulmonibus septum est transversum ex valida membrana constans: infra sunt à dextra parte iecur à sinistra lien, Satyr. 4. lib. 2. *leni praecordia mulsae Prolueris melius*.

NUM VIPERINVS HIS CRVOR, &c.] num me insciente cruor viperinus his herbis incoctus est: *fefellit*, id est, latuit, *inaq, fefellit incoctus*, id est, ignoravi esse incoctum. de verbo fallendi diximus ad Od. x. lib. 1. *incoctus herbis* autem sic dictum, ut infra Satyr. 8. lib. 2. *Erucas Viridatis ramulus ego primus amarus Monstravi incoquere*. ut quidem olim putabam legendum. & ita Virgil. Georg. 4. *Huius odorato radicis incoque Baccho*.

CANIDIA] Gratidia venefica, quam multis locis exagitat, & infectatur acerbissimis versibus Horatius, ut infra tota Od. xvii. & Satyr. 1. lib. 2. *Canidia Albus, quibus est inimica Venere, & tota Satyr. 8. lib. 1. Canidia autem nominat, quia non licebat quemquam nominatum maledico, & contumelioso describere.*

ARGONAVTAE, &c.] id est, posteaquam Medea praeter omnibus Argonautis Iasonis amo-

re capta est, hoc illum veneno perunxit, ne à tauris illis ignem spirantibus, quos aratro iungere ab Æta cogebatur, vlla ex parte offenderetur. Hoc dicit non quòd re vera ita fecerit Medea, vt ego quidem arbitror, sed vt alij diritatem, & inclementiam declaret. quamquam licet etiam dicere, Horatium spectasse alij vim, & naturam: quæ est eiusmodi, vt venena efficiat præsentiora, certiora, atque efficaciora. Iccirco veneficiis accommodatissimum est, siue quis amicos seruare velit, siue inimicos de medio tollere. Quin etiam hoc traditum de alio est, si galli gallinæ ei proelium commissuri, allium gustarint, ad pugnandum animosiores, ac ferociores reddi. Idem equis paullo antequàm signa conferantur, aciesque concurrant, cum pane & vino datum, miram in eorum pectoribus ferociam, incredibilémque pugnandi cupiditatem, & laboris tolerantiam ingenerat. Nonnulli autem ex interpretibus Pindari scribunt, Medeam Iasoni præcepisse, ne tauros resstante, & aduerso vento ageret: sed secundo vento, vt ita vis flammæ in anteriorem partem auerteretur. Itaque consuluit ei eadem opera, vt sulco vno confecto, ne ab eius extremo nouum sulcum institueret, vt solent aratores: sed ad eundem locum reuerfus, vnde primum arare cœpisset, sulcum secundum designaret. alij tradunt, Medeam nescio quod pharmacum cum oleo confudisse, & miscuisse, eoque Iasonem perunxisse, ne flamma quicquam in eum valere posset. hanc totam fabulam persequitur Pindarus in carmine illo elegantissimo quarto Pyth. cuius hæc pauca verba mihi ascribere licet, Ἀλλ' ὅτ' Αἴητας ἀδάμνητον ἐν μέσσοις ἀροτρῶν σκίμψατο, καὶ βόας, οἱ φλόγ' ἀπὸ ξανθῶν ἡνέων πύον κακοῖσιν οὐκ ἔχοντες, ἀπὸ πλάσσετο, καὶ χθονὶ ἀμειβομένη τὸς ἀροτρῶν ζεύγλα πλάσσετο, id est, sed vbi Ætas ferreum aratrum medio in agro statuit, taurós quoque, qui flammæ ignis ardentis ex naribus, & faucibus spirabant, vngulisque ferreis terram gradientes pulsabant: eos adductos Iason solus admouit iugo. de his tauris sic Apoll. lib. 3. δύω περὶ οὐ τὸ δῶριον ἀμφὶνέμεντες Ταύροι χαλκὸς ποδὲς σίμψα φλόγα φυσίοντες. cetera vide apud eundem Apollon. de tauris illis, & de Medea amore Iasonis capta. dicemus nos quoque; non nihil ad Od. v. huius libri.

293 **HOC DELIBVTIS VLTA DONIS PELLICEM**] Glaucam Creontis filiam: de qua dicemus ad illum locum Od. v. *cur dira barbara minus Venena Medea valent, Quibus superbam fugis Sita pellicem Magni Creontis filiam? Cum palla tabo minus imbutum, &c. hoc delibutum*, id est, alio imbutis, seu vinctis. hoc autem significat, non alia re delibutam eam vestem fuisse, quam Medea Glaucæ donauit, quàm alio: quasi allium ignem, & flammam concipere potuerit, qua illa & tota domus conflagrarit, instar naphthæ: seu olei viui, quo credibile est donum illud Medæ perunctum fuisse, Glaucamque flammâ subito comprehensa exarsisse. Plinius lib. 2. cap. 105. de naphtha, *ita ferunt à Medea pellicem crematam, postquam sacrificata ad aras accesserat, corona igne capta.*

SERPENTE FUGIT ALITE.] à dracone alis instructo, & pennigero vecta. notum est hoc ex Medea Euripidis in extremē Aίγ', ἢ πύλιν. καὶ ἐπὶ δὲ τὴν ψαύσας ποτὶ Τείον δὲ ὄχημα πωσὲς ἔλθῃ πατὴρ Διδώσιν ἡμῖν, ἱερὸν πολυμήνης χερὸς, id est, dic siquid vis. manu autem tangens numquam: talenobis vehiculum pater Sol donat, arcem, & præsidium aduersus hostilem manum. Varro Marcip. *Dixit regi Medeam aduectam per aera in rheda angustibus.*

Nec tantus vmquam siderum, &c.] vapor apud Lucretium, & ceteros bonos scriptores semper valet idem, quod calor. Lucret. lib. 3. *Tenui enim quadam moribundus deserit aura Mistâ Vapore Vapores porro trahit aëra secum: Nec calor est quisquam, cui non sit mistum & aer.* duobus nominibus vaporis, & caloris, eandem rem significat Virg. *Æn. 5. leniusq; carinas Est vapor, & toto descendit corpore pestis.* ibid. *resistit donec vapor omnis, & omnes.* Quattuor amissis, seruata à peste carina. siderum vaporem, seu calorem nimis acrem, æstuosam impotentiam appellat Oda xvi. infra. *Nulla nocens pecori vestigia, nullius astri Gregem æstusosa torrens impotentia.* huc pertinet illud Od. i. lib. 3. *arbore nunc aquas Culpante, nunc torrentia agros Sidera.*

SITICVLOSÆ] aridæ, siti hiulcæ, vt loquitur Virg. Georg. 2.

Nec vnus humeris, &c. id est, nec id munus, quod Deianira ad Herculem misit. Nessi Centauri cruore imbutum, vehementiore calore humeros eius, & viscera excruciauit, quàm allium, eorum, qui eo vescuntur, inflammatione corpora solet. De hac tunica ad Herculem missa, qui plura scire voler, legat Sophoclis Trachinias, & M. Tull. Tuscul. lib. 2. vbi aliquot Sophoclis versus, qui ad hanc rem pertinent, producantur, ab ipso Tullio Latini facti. *Sc. i. Videamus Herculem: ipsum* (inquit M. Tull.) *qui tum dolore frangebatur, cum immortalitatem ipsa morte quarebat. quas hic Voces aut Sophoclem in Trachiniis edis? cui, cum Deianira sanguine Centauri tunicam tunicam induisset, inhæsissetq; ea visceribus, ait ille, O multa, &c. vide & annot. ad Od. xvii huius lib.*

EFFICACIS] id est, ad agendum, & efficiendam apti. *πρᾶξις, ὁρᾶσις, ἰμπερία.*

SI QUID

SI QUID VMQVAM TALE] nempe allium.

IOCOSE MAECENAS,] opportunè hoc loco iocosum appellauit, de Mæcenatis osculis, & rebus amatoriis verba facturus, vt notat Porphyrio.

MANVM PVELLA SVAVIO, &c.] id est, te osculari volentem opposita manu prohibeat. In quibusdã libris veteribus scriptam est, *sanio*.

EXTREMA ET IN SPONDA CVBET.] & sese quàm longissimè abs te remoueat, neque se tibi complectendam, potiendamque præbeat, cum in communi tecum lecto cubabit. *Sponda* extrema sunt lecti latera: seu exteriores lecti partes.

IN MENAM LIBERTVM POMPEII MAGNI.

Od. 4.

ARGVMENTVM.

In eius, ex mutata conditione arrogantiam inuchitur.

L Vp̃ia, & agnis quanta * sortitò obigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet suæ bis ambules pecunia:
Fortuna non mutat genus.
Vidēne sacram metiente te viam,
Cum bis * ter vlnarum toga,
Ut ora vertat huc, & huc euntium,
Liberrima indignatio?
* Sed̃us flagellis hic triumphalibus
Praconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera:
Et Appiam * mannus teris:
* Sedilibusq; magnus in primis eques
Othone contempto sedet.
* Quid attinet tot ora naxium grani
Rostrata duci pondere
Contra latrones, atq; seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

LVPI ET AGNIS] Luporum & agnorum discordiam, atque inimicitias etiam Homerus significat his versibus, ἰλὺδ' ἔ' οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄγριος οὐκ ὁρῶσι θυμὸν ἔχουσιν. Ἀλλὰ καὶ φρονέουσι διὰ μίσην ἀλλήλοισι. id est, neque lupi & agni concordem animum habent. sed perpetuò inter se malè cogitant & maleuolunt. & Plato in Phædro, ὡς λύκοι ἄγρια φιλοῦσι, ὡς καὶ οἱ φιλοῦσιν ἑα- 294
σται, id est, vt lupi agnum amant, sic puerum amatores. versus est nescio cuius poetæ. infra Od. XII. ὅτ' ἄρα καὶ ἄγριον ἄγνα λύκος.

TECVM MIHI DISC.] subintellige, tanta: vt sit, Tanta mihi tecum discordia est.

SORTITÒ] sortitò non est fortuitò: sed hoc sentit Horat. cum primum nata animalia sunt, suum cuique animali à natura proprium quendam, & vt ita dicam, peculiarem affectum, verbi gratia, alicuius rei persecutionem vel fugam, amorem vel odium esse attributum. sumtum fuisse à veterum more, qui plurimis & maximis in rebus sortibus utebantur: vnde & apud Græcos λαγχάνειν, & apud Latinos sortiri vsurpatur pro consequi, atque obtinere. Potest etiam hoc dici, sortem, quam καλὴν Græci dicunt, idem esse, quod aliis verbis δαίμονα & μοῖραν à pariendo appellant, quia vnusquisque statim ab ortu suo certam viuendi & moriendi condicio-

diuinitus, aut à fatis diuifam, ac tributam confequatur. de fortibus nonnihil diximus ad III. libr. 2. Quanta igitur inter lupos & agnos discordia est natura: tantæ mihi tecum inicitia intercedunt.

IBERICIS PERVSTE PVNIB.] significat, eum fuisse feruum, vt pote cuius in lateribus & tergo, verberum: in cruribus, vinculorum & compedum exstarent vestigia. Funes Iberici autem è sparto intelligitur: cuius magna est in Hispania copia. iam *peruste latus*, est hellenismus id est, tu, cuius latus perustum est.

ET CRURA DVRA COMP.] & cuius crura perusta sunt duris compedibus. epist. 16. lib. 1. *In manibus & compedibus duro te sub custode tenebo.*

SACRAM METIENTE TE VIAM] cum per viam sacram incedis. via sacra ad Capitolium ducit. sic autem dicta est, quòd in ea sedes inter Romulum & Tatium ictum sit. auctor Festus Pomp. Od. VII. eod. lib. *ut descenderet Sacra catenatus Via.* & Satyr. 9. lib. 1. *Ibam forte Via sacra, sicut meus est mos.*

CVM BIS TER VLNAE. TOGA] amplissima. togæ laxitas & amplitudo diuitum est: contra arcta toga eorum, qui sunt mediocris, aut etiam tenuioris fortunæ, vt epist. ad Loll. 1. libr. 1. *Arcta decet sanum comitem toga.* Porphy. iustam togæ magnitudinem sex vlnis constituisse vult intelligi.

VT ORA VERTAT, &c.] quo pacto homines prætereuntes, in te ora vertentes indignentur? indignationem Græci *νῆμισσι*, & indignari *νέμειν* vocant. quod distinguit Aristoteles *ἀπὸ τοῦ φθονεῖν* lib. 2. de moribus ad Nicomachum, his verbis. *νέμεισις ἡ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀδίκου διπλοῦν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον. ὁ δὲ φθόνος ὁ ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον. ὁ δὲ νῆμις ὁ ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον. ὁ δὲ φθόνος ὁ ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον. ὁ δὲ νῆμις ὁ ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον.* id est, indignabundus, seu is, qui ad indignandum propensus est, dolet eorum rebus secundis, qui eis indigni sunt: inuidus hunc superans rebus omnium secundis contrabescit. Idem prope modum scribit, *ἡ νῆμις β. εἰς αἰετὸν τὸν ἄλλου κατὰ τὴν ἀρετὴν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον, ὁ δὲ φθόνος ὁ ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον.* id est, Si enim indignari, est dolore affici ob ciuem, qui præter dignitatem & meritum videtur rem suam bene gerere, res secundas: primum quidem perspicuum est non licere ob omnia bona indignari, sed ob diuitias & potentiam, &c. duntaxat. Scitem Topic. β. *νέμεισις ἡ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἀδίκου διπλοῦν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον.* huc pertinet locus ille Ciceronis ad Atticum lib 5, nō satis explicatus. *ut liber, sed plane gaudeo, quoniam τὸ νῆμισσιν interest, ut liber.* (inquit M. Tull.) *sed plane gaudeo, videlicet Hirrui repulsam tulisse. erat enim indignus eo honore, quem petebat, nempe auguratu. Itaque si eum obtinisset, ego merito indignatus essem, neque propter meam indignationem inuidere ei honorem dicendum essem. differt enim τὸ νῆμισσιν, quod indignari Latine dicimus, ab eo, quod est inuidere, seu φθονεῖν, vt Græci nominant. Atque hunc quidem locum, sic arbitror esse explicandum, non, vt alij interpretantur, interest, id est, vtile est, &c. nam illud interest, pro differt, est positum, vt Academ. 2. qui illa *ὁ δὲ νῆμις, εἰς αἰετὸν τὸν ἄλλου κατὰ τὴν ἀρετὴν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον*, Plutarchus præterea, vt mihi indicauit Germ. Valens, libello *περὶ ἡθικῆς διαιρέσεως*, his Aristotelis consentanea scribit: *ὅτι πολλοὶ χρηστέμετοι τὰ τῶν πτωχῶν ἡμιμέμιστα τὸ λοχισμὸν συμπαρόντων, καὶ σωπεπινοῦν τῶν δεινῶν, ὅθεν αὐτοὶ εἰς μίσσησιν ὡς, ἡ μισοποιεῖα τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ἡ νῆμις ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἀδικίας διπλοῦν ὀνειδίζεσθαι τὸν ἄλλον, καὶ νουθετοῦσθαι φθόνου,* id est, quibus multo vtiliores sunt affectuum alumni impetus, cum rationi præstō sunt, & virtutes adiuuant: vt animi exandescencia fortitudinem acuit, improbitatis odium ad iustitiam valet, indignatio ad eorum, qui præter meritum fortunati sunt, obiurgationem & monitionem excitat.*

SECTVS FLAGELLIS HIC] *νῆμις* est orationis eorum, qui indignantur, hunc Menam esse tribunum militum, sumtuosissimis & molliissimis vestibus collucere, tot agri iugera possidere, in quatuordecim ordinibus sedere, cum ciuis Romanus non sit. Nam triumphi capitales de maleficio eorum cognoscebant, qui ciues Romani non erant, id est, aut peregrini, aut serui: eosque flagellis discere, ac verberari iuebant. iidem Treuiri dicebantur. Erant & triumphuri, seu treuiri monetales, qui his litteris significabantur, III V. AAAFF. id est, Treuiri auro, argento, æri flando fundendo: vnde natus iocus Ciceronis in epist. ad Trebat. *Treuiri vires censeo: audio capitalios esse: mallet auro, argento, æri esse, &c.* id est, Treuiros populos Belgis & Germanis interiectos vires censeo. Audio esse bellicosos & pugnaces. mallet essent monetales, id est, pecuniosi & locupletes, vt eorum spoliis, & præda te locupletare posses. Atque hæc ex

295 Bembo.

PRAECONIS AD FASTIDIUM] vsque ad satietatem præconis, qui absentibus, aut etiam aliud agentibus triumphuris hunc Menam aliquando flagellis discendum curauit, & satius verberibus lictorem finem cædendi faceye iussit.

ARAT

ARAT FALERNI MILLE F. IVG.] indignum, libertum impurum tot agri iugera, præfertim Campani, arare.

ET APP. MANNIS TERIT] & vectus equis breuibus, & ad delicias & luxum fortunatorum hominum accommodatis, viam Appiam perequatur. epistol. 7. lib. 1. *Impositus mannis ararum calumq, Sabinum Non cessat laudare.*

SEDILIBVSQVE MAGN. IN PRIMIS EQ. OTH.] in primis sedilibus, id est, in primis ordinibus. L. Roscius Otho legem tulit, ne quis equestris ordinis esse posset, qui quadringenta millia sestertium non haberet, & vt equitibus Rom. solis in quattuordecim ordinibus, & separatum à plebe ludos spectare liceret. excepti autem erant duo primi tribuni. Idcirco hunc Menam dicit lege Roscia contenta, in primis sedilibus sedere, qui esset indignus tribunatu. De hoc Roscio Othone sic M. Tull. in orat. pro Muræna, *L. Otho Vir fortis, meus necessarius, equestri ordini restituit non solum dignitatem, sed etiam voluptatem.* Idem Philipp. 2. *Illud tamen audacia tua, quod sedisti in quattuordecim ordinibus, cum esset lege Roscia decoloribus certus locus constitutus, quatenus quæ fortuna Vitio, non suo decoxisset.* Horat. epist. 1. ad Mæcen. lib. 1. *Roscia dic sodes, melior lex, an puerorum Nania, qua regnum rectè faciensibus offert?*

TOT ORA NAVIVM, &c.] tot naueis rostratas.

CONTRA LATRONES] contra piratas, cum hic ipse Mena pirata esset, vt eum appellat Plutarch. in Antonio.

ATQVE SERVILEM MANVM] & contra fugitivos, id est, contra seruos: qui bellum seruile gesserunt Chryso, & Spartaco ducibus. de bello seruili diximus suprâ nonnulla ad Od. xiiii. lib. 3. sed præstat seruilem manum, fugitivos accipi, quos armauit Sex. Pompeius Magni filius, in quo exercitu Mena & Menecrates erant tribuni militum.

IN CANIDIAM VENEFICAM.

Od. 5.

ARGVMENTVM.

Loquentem inducit puerum quendam, quem aliquot veneficæ sub terra defoderant mento tenus, fame necandum: vt ex eius iecore & medulla poculum amatorium conficerent. Huius preces primùm, deinde imprecationes aduersus eas describit. Existimatur autem Gratiadiam Canidix nomine significare.

A Tò deorum quisquid in calo regit
Terras, & humanum genus:
* Quid iste fers tumultus? & quid omnium
Vultus in unum me truces?
Per liberoste, si vocata partibus
Lucina veris affuit,
Per hoc inane purpura decus precor,
Per improbatum hac Ionem,
Quid ut non erca me intueris? aut uti
Petita ferro bellua?
* Vi hac trementi questus ore, constitit
* Insignibus raptus puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora:
Canidia breuibus implicata viperis
Crineis, & in comitum caput,
* Iubet sepulchris caprificos erutas
Iubet cupressus funebreis,

Et uncta turpis una rana sanguine,
 Plumamq, nocturna strigis,
 Herbâsq, quas Iolchos, atq, Iberia
 Mittit, venenorum ferax:
 Et ossa ab ore raptâ ieiuna canis
 Flammis aduri * Colchicis.
 At expedita Sagana per totam domum
 Spargens auernaleis aquas,
 Horret capillis, ut marinus, asperis
 Echinus, aut * currens aper.
 Abacta nulla Veia conscientia,
 Ligonibus duris humum
 Exhaustiebat ingemens laboribus,
 Quò posset infossus puer
 * Longo die bis, ierue mutata dapis
 Inmemori spectaculo:
 Cum promineret ore, quantum exstant aqua
 Suspensa mento corpora:
 * Exsucta uti medulla, & aridum iecur,
 Amoris esset poculum:
 * Interminato cum semel fixa cibo
 Intabuissent * pupula.
 Non defuisse mascula libidinis
 Ariminensem Foliâ,
 Et otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum:
 Quae sidera excantata voce Thessala,
 Lunamq, calo deripit.
 Hic irrefectum saeva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
 Quid dixit? aut quid tacuit? o rebus meis
 Non infideles arbitra
 Nox, & Diana, quae silentium regis
 Arcana cum fiunt sacra:
 Nunc nunc adeste: nunc in hostileis domos
 Iram, atq, numen vertite.
 Formidolosa dum latent filius fera
 Dulci sopore languida:
 Senem, quod omnes rideant, adulterum
 Latrent * Suburana canes,
 Nardo perunctum, quale, nec perfectius,
 Mea laborarunt manus.
 Quid accidit? cur dira barbara minus
 Veneno Medea valent,
 Quibus superbam fugit ultra pellicem
 Magni Crontis filiam,
 Cum palla, tabo munus imbutum, nonam
 Incendio nuptam abstulit?

Atqui nec herba, nec latens in asperis
*Radix * fefellit me locis.*
** Indormit unctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat venefica
Scientioris carmine.
*Non usitatis, Vare, * potionibus,*
*(O * multa fleturum caput,)*
Ad me recurras: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo: maius infundam tibi
** Fastidienti poculum.*
Priusq; celum fidet inferius mari,
*Tellure * porrecta super:*
Quam non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hac puer, iam non, ut ante, mollibus
** Lenire verbis impias:*
*Sed dubius unde * rumperet silentium,*
*Misit * Thyestæ precos.*
*Venena, * magnum fas, nefasq;: non valent*
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire iussus exspiravero:
Nocturnus occurram furor:
Petamq; vultus umbra curvis unguibus:
Quæ vis deorum est Manium:
Et inquietis assidens precordiis,
Pauore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc, & hinc saxis petens
Contundet obscenæ anus.
*Post insepulta membra * different lupi,*
Et Esquilina alites,
Neq; hoc parentis, heu, mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

AT Ô, DIORVM QVICQVID] facit quemdam puerum loquentem, quem Canidia, hoc est
 Gratiâ: (Gratiâ enim mutato nomine, per Canidiâ significat) Sagana, & ceteræ vene-
 ficæ fœnto tenus sub terra defoderant, famæque necare constituerant, ut ex eius iecore, & me-
 dutta amoris poculum conficerent. quicquid autem scriptum reperitur in codicibus manuscri-
 ptis Donati, Faër. quinque Vatic. Tornes. Vrs. ceteris ferè omnibus: itaque legit Seruius anno-
 tatione quadam ad lib. 7. Æneid. eâque scripturam secutus sum. non enim vnum aliquem
 Deum, sed Oinneis implorat. sic loquitur Horat. Satyr. 6. libr. i. Non, quia Macenas, Lydorum
 quicquid Eruscos, &c. & Linius lib. 23. pauca hora sunt, intra quas iurantes per, quicquid Deo-
 rum est, dexteras dextra iungentes fidem obstrinximus. in eo desident inter se, quod alij habent
 regni: alij regis. sed plures regis: nempe quinque Vatic. Faër. & Torn. & Nicotian. vnus, & Ruf-
 sard. Iam quod Priscian. lib. 17. ait, at hoc loco abundare, id mihi mirum est, & pæne dicam, in-
 credibile. Est enim interiectio dolorem, aut conqueſtionem exprimens, non coniunctio. Idem
 tamen videtur sentire Seruius, qui ad illum Virgilij versum lib. 7. Æneid. At non sic Phrygius
 penetrat Lacedæmonia pastor, &c. hæc annotat. legitur & An non, &c. Sed hoc absolutum & pla-

num est. Si autem legeris *At*, copulativa particula est, ad ornam. um solum pertineus, Horat. *At è decorum quicquid in calo regit, &c.* Idemque ferè scribit ad illum locum lib. 9. *an non Viderunt mania Troia, &c.* nisi quòd ibi scriptum est *regu.*

QVID ISTE FERT TVMVLTVS?] quid sibi vult iste tumultus? quid affert? quorsum tumultuamini?

ET QVID OMNIVM] sic habent quinque libri Vatic. & Torn. & Nicouianus, & Ruffard. v. nus: non aut.

PER LIBEROS TE] genus obtestandi religiosissimum, & sanctissimum, orare aliquem per res ei carissimas, aut misericordia dignissimas. Sic Plautus *Asinaria*, *Ita te obtestor per senectutem tuam, Perq, illam, quam tu metui, & uxorem tuam, &c.* Sic hoc loco hic puer orat Canidiam primum per res ei carissimas, per liberos: deinde per prætexam suam, id est, ornamentum ætatis, quod proinde est ac si oraret per ætatem suam, videlicet ætatem infirmam, atque imbecillam. vide annot. ad illum locum infra, *Supplex & oro regna per Proserpina, &c.* Oda vltima. Male autem utrobique quidam accipiunt præpositionem *per*, quasi sit iurantis, cum sit orantis & obsecrantis, ut dixi.

SI VOCATA PARTVVS LVCINA] de Lucina diximus supr. ad Od. x xii. lib. 3. hocigitur, dicit. Oro te per liberos tuos, si vmquam verè peperisti: si vmquam tibi parienti Lucina affuit, &c.

VERIS] vult intelligi Canidiam falsos sibi supposuisse partus, neque vmquam peperisse. cui concinit illud antiphrasticum Od. x vii. infra, *Tuusq, venter partumeius.* Catull. ad Ianuam. *Longus homo est, magnas cui litæ intulit olim Falsum mendaci venter puerperinam.*

PER HOC INANE PURPVRAE] prætextam significat, qua utebantur pueri vsque ad annum decimumquartum: deinde sumebant togam virilem, quam puram appellabant. inane autem appellat purpuræ decus, quia nihil ei prodest ad molliendam, aut flectendam harum mulierum immanitatem, & crudelitatem. Valent autem hæc ad augendam facinoris atrocitatem à persona, cui fiat tam immanis iniuria.

QVID, VT NOVERCA] quæ inimica est priuignis (inquit Eurip. in *Alceste*;) nihilòq; viperamitior. *Ἐχθρὰ γὰρ ἡ ποῦσα πρὸς τὸν τοῖς αὐτοῦ ἱγνὸς ὑδὴν ἡμίωτις,* id est, Inimica enim est subiens noverca liberos priores, viperam nihilo mitior.

AUT VTI PET. FERRO BELL.] aut ut bellua ferro læssita. Aristoteles lib. 3. de moribus ad Nicomach. ait feras, si non læssantur, & quamdiu in glua sunt, non temerè scire in quemquam: sed tum deniq; cum percussæ fuerint, aut perterritæ.

VT HAEC TREM.] posteaquam puer hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. participium *questus* iunxit cum quarto casu, ut Od. ii. libr. i. *Saculum p' yrrba noua monstra quæsta.*

INSIGNIBVS RAPTIS] prætexta, & fortasse etiam bulla sibi à Canidia ereptis. Bullam sic deseribit Virg. *Æneid.* 5. *is pectore summo Flexilis obrorri per collum circulus auri.* M. Tull. primo accus. lib. de Iunio pupillo, *Itaque tibi Hortensii non illius atas, sed causa: non Vestitus, sed fortuna popularis videbatur. Neq, te tam commouebat, quòd ille cum toga prætexta, quam quòd sine bulla venerat. Vestitus enim neminem commouebat is, quem illi mos, & ius ingenuitatis dabat: quòd ornamentum pueritia pater dederat indicium atque insigne fortuna, hoc ab isto prodæne ereptum esse, graueret, & acerbè homines ferebant.* prætexta utebantur pueri omnes, modò ingenui: prætexta & bulla, senatorum filij dumtaxat.

IMPVBE CORPVS] si puer erat, & prætextatus: ergo & impubes. Quare quòd addit, *Impube corpus*, valet etiam ad amplificationem facinoris.

THRACVM] qui tamen sunt barbari: & ita, immites, & inhumani. ex quo vult intelligi, has veneficas inhumanitatem, & immanitatem populos barbaros atq; immanes superare.

CANIDIA BREVIS. IMPLIC.] Canidia, cui crines erant viperis implicati, Hellenismus est, *implicata criminis & caput.* hanc Canidiam, furiam facit. ornat enim eam, viperis & anguib; furiarum in morem: quarum crinibus angues implicati finguntur à poetis. Vide quæ notauimus supr. ad illum locum, *Eumenidum recreantur angues.* Od. x iii. lib. 2. Iam Satyr. 8. lib. i. planè hanc Canidiam, & Saganam, quæ paulo post commemoratur, furias appellat: & ut non cessis inultus Horruerim Voces furiarum & sacra duarum?

CUPRESSVS FVNEBREIS] supr. ad Od. x iii. lib. 2. *inuisas* appellat. ad quem locum multa de cupresso diximus: quibus hæc ascribantur, quæ tradita sunt à Seruio ad illum Virgilij versum *Æneid.* 3. *Carulosa mastæ virtutis, atræq, cupressu.* cupressum atram dici à Virgilio: id est, funestum: quia in inferis consecrata est, & quia cæca numquam reuirescit. Præterea moris Romani fuisse ramum cupressi domui funestæ præponi, ne quis pontifex per ignorantiam ingressus, pollue-

pollueretur. Hinc Hor. (inquit ille) *nec harum, quas colis, arborum, Te prater missam cupressum Villa br. dom. seq. in duob. Vatic. & Vrf. scriptum reperi cupressus. in aliis cupressor.*

TVRPIS RANAE] rubetæ: Propertius quoque significat, rubetam adhiberi solitam à veneficis ad amatoria pocula. sic enim ille lib. 3. ad Lygdamum, *illum turgentis rana portenta veneta, Et lectæ ex fectis anguibus ossa trahunt.*

PLVMA' MQUE NOCT. STRIG.] idem Propert. deinceps, *Et strigis inuenta per busta iacentis pluma.* strigem describit Ouid. lib. 6. Fastor. avis est nocturna mali ominis (inquit Porphy.) Plinius lib. 11. cap. 39. hoc de strige scribit dumtaxat, *Esse in maledictis iam antiquis strigem conuenit: sed quæ sit auium constare non arbitror.*

IOLCOS] vrbs Thessalia. Iam Thessalica venenæ celebrantur à scriptoribus. ne longius abeamus, supra Od. x xvii. lib. 1. *Quæ sagæ, quis te soluere Thessalis Magnus venenæ, quis poterat demus? & mulieres Thessalæ, veneficæ habebantur.* Aristoph. Nubib. Γυναικες Φαρμακιδ. & περὶ 298 φάρμακον & Γυναικες, &c. Iolcos autem esse legendum admonuit iam pridem Beroaldus: quam lectionem comprobant boni codices. in his Faërn. & duo Vatic. agnoscit Porphyrio.

ET OSSA AB ORE RAP. IE. C.] vtrum dentes ieiunæ canis, an ossa aliena, quæ ieiuna canis rodebat: quod probabilius est. Iam ieiuna canis, auida, & desiderio æstiuans. Icereb, quæ ab eius salua contacta sunt, ad philtrum conficiendum vitilia.

FLAMM. ADVRI COLCH.] qualibus tota Creontis domus, & eius filia Glauca, seu Creusa conflagrauit, ut mox dicemus. Colchicas autem appellat, quia opera & arte Medæ Colchidis excitatæ sunt.

AT EXPEDITA SAG.] σάγμα, succincta. Saganam veneficam commemorat etiam Satyra octaua lib. 1.

SPARGENS AVERN. AQV.] sic Virg. de Didone sacra quædam magica simulante. lib. 4. *Æneid. Spargerat & latice simulatos fontis Avern.*

HORRET CAPILL. VT MARINVS, &c.] Echinus marinus è genere est ostreorum, seu testaceorum malis est & terrenus quorum vtrumque aduersus eorum, à quibus captatur, insidias esse cautissimum ac munitissimum spinis & capillis suis oppositis, scribit Athen. lib. 3. his vrbis, ἐπὶ δὲ οἱ ἰχθυοὶ, λίγων καὶ τοῦς χαρσίνους καὶ τοῦς θαλαττίους, καὶ αὐτῶν εἰσι φυλακτικαὶ παρὰ τοὺς ἰχθυοὺς τὰς ἀσθασσομένης τοῦ ἀνθρώπου, ὡς παρὰ τὴν χαρσίνου, ἡνὶ ἐκὶ μαρτυρεῖ, λίγων οὕτως. Αἱ δὲ ἴσα χρεῖται τοῦ λίου: ἥνιστα. Ἡ πᾶς ἰχθυὸν μὲν οἱ ἰχθυοὶ πηχταί, ὅς δὲ αὐτῶν κρεσσόνων ὀσμὴν μὲν. Σπέρσιον δὲ ἀμφὶ ἀκρωτῆρι εἰληξας δίμας, Κεῖται δακτύλῳ, καὶ ἡ γὰρ ἀμύχαν. quæ verba Latine red-demus ad Satyr. 4. lib. 2.

ABACTA NULLA VEIA, &c.] id est, Veia non vllius facinoris, aut maleficij conscientia ab instituto depulsa, nec deterrita. Hæc est tertia venefica.

HVMVM EXHAVRIEBAT] scrobem faciebat, in quam puerum defoderet.

QVÐ POSS.] quam in terram defossus puer, posset immori longo spectaculo dapibus bis, aut ter die mutare: id est, spectaculo dapibus nouæ aliis atq; aliis appositæ, & semper sublata, numquam concessæ, ut pueri auiditas hoc spectaculo in horas augeretur, & in hoc desiderio fame moreretur: & ita ex eius medulla præsentissimum amatorum poculum conficeretur.

CVM PROMINERET ORE, &c.] cum puer in terram defossus mento tenuis, ore è terra tantum prominere, quantum ex aqua extant corpora mento suspensa.

EXSVCTA VTI MEDVLLA] cum in omnibus libris scriptis Vaticanis, & ceteris, Iannoct. Faërn. Vrf. Nicot. & aliis aliquot, scriptum reperissem *exfusa*. in vno autem atque altero *exsucta*, sine vlla litura, idque ad Gulielmum Faërnium, hominem acerrimo iudicio, & ad restituendos veterum scriptorum libros temporis iniuria corruptos cum natura factum, tum arte comparatum, retulisse: is re aliquantisper considerata, respondit sibi videri legendum *exsucta* ab exsurgendo, mihi ique, vita excudendam curarem, auctor fuit. libri vulgati autem habent *Exerta*: quos si quis mallet sequi, non inuidebo.

AMORIS ESSET POCVLVM] φιλῶτος. quod infra desiderij poculum nominat, Od. vltima, *Desiderique temperare poculum.*

INTERMINATO] id est, interdicto, interminare est minando vetare, ut Terent. Andr. *Interminatus sum ne faceres?* & Heauton. *meministi me esse gravidam, & mihi te magnore interminatum.* Si puellam parerem, nolle tolli? habet autem hoc quidem verbum significationem agendi: sed in obiles grammatici tradiderunt, omnium verborum, quæ deponentia nominantur, participia interduum etiam passionem significare. itaq; interminatus cibis intelligendus est quem quis tunc ngere prohibitus est: cibis vetitus, & interdictus. Hoc igitur dicit Horatius, sicbantilla omnia à Canidia Sagana. Veia ut exsucta ex puero ita mortuo medulla, amoris esset poculum, cum pupulæ oculorum huius pueri cibo alio atq; alio aliis appposito, & sæpe mutato,

& numquam concessio, sed negatio, & interdictio, ac verito infixe contabuisse, atque extincte essent, puero fame mortuo. hoc autem fiebat, ut, puero fame necato, quam cibus appositus quidem atque ostentatus, sed negatus & sublati augebat, amoris poculum ex pueri iecore & medulla compositum, & confectum, præsentius, ac validius effet.

ΠΥΡΡΥΛΑΕ] oculorum acies, *κρῖς*.

MASCULAE LIBIDINIS] significat, hanc fuisse tribada, & amore feminarum, tamquam virum assisse, qualem fuisse Sapphonem plerique tradiderunt.

VOCE THESSALIA] carminibus, & cantionibus Thessalicis. τῶν ᾠδῶν. de cantionibus, quas Græci ᾠδὰς appellant, quibus constat veteres studiosè vsos esse, quibusque multum tribuisse, dicemus ad epist. i. lib. i.

LVNA M QVE CALO DERIPIT] Virg. dicit *deducere Lunam*, in Pharmac. *Carmina* & *calo possunt deducere lunam*. Horatius infra Od. vltima, *deuocare Lunam* : per atque *libros carminum* Valentium *Refixa calo deuocare sidera*. & ibid. & polo *Deripere Lunam* Vocibus possum mox. Propert. lib. 2. *Etiam Luna negat toties descendere calo*. καταίρειν, & καταίρειν τὴν σελήην dicunt Græci. Plato in Gorgia, ὅπως μὴ πτώμεθα, ὅ, φασὶ τὰς τῶν σελήης καταίρειν τὰς θεῖα λαίρας, &c. id est, vt ne nobis accidat quod aiunt mulieribus Theffalicis euenire, lunam deducentibus. Eodem pertinet Petronij Arbitri versus, quos quia neq; emendati leguntur in vulgaris exemplis, (descripti autem nuper ex v. c. Errici Memamij exemplari, cum id esset Petro Konfardo, Antonio Baifio, Remigio Bellaqueo, poetis nostræ Gallix clarissimis, & mihi commodarum) & multas alias veneficarum arteis, & præstigias, complectuntur, non me pigebit huc ascribere. *Quicquid in orbe vides, paret mihi: floridæ tellus Cum volosciccas arefces languida succis: Cum volos fundit opes, copulique atque arida saxa Niliacas iaculantur aquas: mihi pontus inertis Solomittit fluctus, & ephyrique tæcunia ponunt Ante meos sua flabra pedes: mihi flumina parent, Hyreanaq; tigres: & iussistare leones. Quid leniora loquor? Luna descendit imago Carminibus deducta meo, trepidusq; furentis Flebere Phæbus equos remoluto cogitur orbe: Tantum dicta Valens, saurorum flamma quiescit Virginis exstincta sacris, Phæbiæq; Circe Carminibus magicis socios mutauit Vlyssis: Proteus esse solet, quicquid libet: huius ego callens Artibus Ideos frutices in gurgite sistam. Et rursum flumini in summo vertice ponam.* καὶ οὕτως dicit Lucianus in φιλοψυδιῳ. id est, deuellere. deripere autem est loco superiorē rapere, vt supra Od. xxviii. lib. 3. *deripere horreo*. & Virgil. Georg. 2. *tu spisso vimine qualos, Coliq; prælurum fumosis deripe tellū.*

IRRESECTVM] pollicis vnguem, quem ita roserat ad viuum, vt amplius refecari non posset:
vel simpliciter, non resectum.

QVID DIXIT? AVT QVID TACUIT?], epist. ad Mæcen. 2. libr. 1. dicenda, tacenda lo-

○ REBVS MEIS] hęc dicuntur à Canidia.

ET DIANA] Hecate, seu Luna. Sed cur Lunam implorat? scribunt Græci interpretes, mulieribus amore captis visitatum esse Lunam inuocare, vt viris Solem: quemadmodum & Euripides Phædræ inducit in Hippolyto: vel propterea quod nox taciturna est: amoribus autem furtilis, & clandestinis silentio, & nocte opus est: vel quia Luna quoque ex amore aliquando laborauit: ex quo fieri, vt mulieribus, quæ eodem malo affligantur, adiutricem se præbeat: vel quia hæc dea ignis calorem præ se fert: amor autem ignis instar est. hæc interpr. Theocr.

QVÆ SILENTIVM REGIS:] Primum cur hîc silentij mentio fit? deinde quamobrem
 luna silentium regit? respondeo. sacris omnibus silentio opus est, etiam magicis & maleficis.
 Virg. lib. 3. *Idemq; nemus: hinc fida silentia sacris.* Itaque pronuntiabat præco in sacris pub-
 licis *faute linguis.* annotatum ad Od. 1. libr. 3. Ad facra autem nocturna & nefaria, præcone,
 qui silentium indiceret, opus non erat, cum luna teste, & nocte silente fierent: vt apparet ex
 Theocr. pharmaceutr. Luna enim silentio præest, quia nox taciturna est. Virgil. libr. 4. *Æneid.*
Cum tacet omnis ager, pecudes, pictaq; volucres, Quaq; lacus late liquidos, quaq; aspera dumis
Rura tenent formosæ posita sub nocte silenti. Idem lib. 8. *caesurum ovium sub nocte silenti, Pellibus*
incubuit stratis. & lib. 2. *tacita per amica silentia luna.* Lucret. lib. 4. de Faunis, *Quorum modi-*
nago strepitus, ludiq; vocanti Affirmant Vulgo taciturna silentia rumpi. Horat. sup. libr. 2. Od.
 VII. *Et toto taciturna noctis signa cum calo.*

NOCTURNA¹ arcana, & muliebria, & malefica. Diagondas Thebanus, vt scribit M. Tullius lib. 2. de legib. nocturna omnia sacra perpetua lege à media Græcia sustulit. Idem Marcus hanc legem sanxit eod. libr. *Nocturna mulierum sacrificia ne sunt, præter olla, quæ populo rui sient.*

CVM FIVNT] sic habent pleriq; libri manuſcr. alij *dum ſiunt ſacra.*

N V M E N] vim & potentiam vestram diuinam.

FORM-

FORMIDOLOSAE DVM LATENT, &c.] noctu. sic Virg. lib. 4. *Nex erat, & placidum carpebant fessa soporem Corpora per terras, siluaq; & saeva quierant Aequora, &c. formidolosa, quæ metum incutiant, horribiles. alij timidas interpretantur. in quibusd. libris legitur formidolosis, ut cohæreat cum voce siluis. sed plerique libri manuscripti habent, formidolosa, quos sequor.*

DULCI SOPORE LANGVIDAE] Virg. lib. 2. *Æneid. nec dulci declinat lumina somno.* Homer. *ἰάνδ' αὖτε ἰχ' γλυκύπης.*

SENEM, QVOD OMNES RIBEANT, ADVLT.] Est enim ridiculum quiddam, senex amator. Ouid. *Turpe senex miles: turpe senilis amor.* Tibull. elegia. 1. lib. 1. *Iam subrepet iners aetas, nec amare decebit, Dicere nec cauo blanditias capite.*

ADULTERVM] Varum amatorem, & [corratorem : qui me spreta, & reiecta meretrices Suburbanas lætatur.

LATRENT SYBVRANAE CANES] primum hoc sic constitutum, ita legendum consentientibus omnibus veteribus codicibus, non *suburbana*, neque *Suburrana* : deinde quid sit Subura videamus. Subura locus in vrbe Roma, in quo sunt mons Caelius, & Carinæ. Varro lib. 4. de ling. Latina putat Suburam dictam esse à pago Sucufano C in B mutato. idem eodem lib. Suburanam regionem, primam scriptam esse tradit. P. Victor autem Suburam in secunda regione vrbis collocat. à Subura d. cta est tribus Suburana. de quib. lege Dionys. Halicar. lib. 4. *ἔρχ. Ρομ.* In Subura prostabant meretrices : quas dum noctu lætatur Varus, optat Canidia vt eum allatrent canes, quæ in ecolo sunt.

NARDO PERVNCT. QVALE, NEC. PERF.] id est, tali vnguento nardino perunctum, quale meæ manus nō laborarunt, & quo perfectius non laborarent, seu laborarint : vel nardo perunctum, quale meæ manus numquam laborarunt : aut certè quo perfectius non fecerunt, vt sit correctio. sic enim mihi videtur explicandus hic locus : ne cogamur dicere, quod quidam, *quale* hic positum pro *quali* : quemadmodum, inquirunt, loquebantur antiqui. quamvis ita explicet Priscianus lib. 17. quod si demus ita esse, non video tamen, quomodo hæc possint cohærere : nardo perunctum tali, quali non elaborarunt meæ manus perfectius. numquam enim quisquam Latinus *quale* vsurpauit pro *quod* : nec *quali* pro *quo*. Denique, ne sim longior, præsertim in in re non ita magni momenti, sic est locutus Horatius Satyr. 1. lib. 1. vt hoc loco : *anima, quales, neque candidiores Terra tulit, neque quos me sit deuictior alter* : quorum versuum explanationem videto suo loco. est enim planè huic similis, & geminus. Neque verò mihi vllō modo probari potest eorum sententia, qui sic explicant, Perfusus erit ille tali vnguento, quale eiusdem generis numquam melius feci, seu fecerim. Non enim ita loqui solent Latini, *quale perfectius, aut quale melius, &c.* Sed non celabo lectorem, me in nonnullis libris manuscriptis scriptum reperisse, *laborarint*.

QVOD ACCIDIT, &c.] Adhibuerat Canidia in Varum præstantissima venena, quæ nihil in eum valuerant tamen.

CVR DIRA BARBARAE, &c.] cur ea ipsa venena, quibus vsa Medæa Creusam, seu Glaucam Creontis filiam, & totam regiam incendio consumsit, nihil mihi prosunt, nullamque vim habent in Varum?

SYPERBAM] ita legendum, non *superba*, vt referatur ad Glaucam Creontis regis filiam, & ita lib. Don. & Varie duo. & Torn. & Cleric. & Danielis, & Nicorians. *superbam* accipe pro potentem, & superbi regis filiam. sic Virg. princ. lib. 3. *Æneid. ceciditq; superbum Ilium.* ad quem locum Seruius, *superbum*. id est, nobile, & potens. sic suprâ Od. xiii. lib. 2. *ἔμμερο Τίγγει παρ' ἰμμεντον superbum, &c.*

CVM PALLA, TABO MVNVS] Medæa dolore illo muliebri excruciat, stimulata, atque impulsâ propter Iasonis, & Glaucae Creontis Corinthiorum regis filiarum nuptias, pallam dicitur ad pellicem suam misisse veneno infectam : qua accepta & Creontis domus, & eius filia consumflagrauit. lege Euripidis Medæam : ubi ita loquitur, *Λιπὴν τε πίπλον, καὶ πλόμην χρυσήλατον.* [repete πρίμην, λαὸν κτείνω.] *Καὶ πρὸς λαοὺς καὶ οὐκ ἄνθρωποι, καὶ αἰεὶ ἰδὲ,* πρὸς θ', ὅς αὖ δι' ἡν κέρως. *Τοιοῦτον χρυσὸν φαρμάκῳ δὲ δῶκεν ἑμῷ,* id est, Et tunc auro intertextam ad eam mittam. Quod si hoc ornamentum acceperit, & corpori circumdederit, malè peribit, & quisquis eam attigerit. Talibus pharmacis hæc dona inficiam. Iam verò Medæam fuisse veneficam, multi boni scriptores memoriz prodiderunt, Theocritus Pharmac. eam inter veneficas numerat, Circea videlicet, & Agamedam quarum illa pharmacis homines ex hominibus exuebat, atque in feras verbebat : hanc tot venena cognouisse ait Homerus, quot alit terra, his verbis, *ἡ τίσι φάρμακον οἶδεν, ὅσα τέφει δῖρην χρῆν.* Scholiastes Theocriti scribit, in monte quodam, quem Selenurum appellat, quasi Lunæ montem, Circes & Medææ mortaria, seu tusilla o-

stendi, in quibus sua pharmaca tundeant. Theocriti versus sunt hi : *Θάριχος τῶν ἰδίων χαρίων ἡμίτις Κίρκης, Μήτις Μιδείας, ἡμίτις ἑωχῆς Περμίδης* accedat ad Theocrit. Tibullus eleg. 4. lib. 2. *Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni, &c.*

ATQVI NEC HERBA] Germanus Valens existimabat significari aconitum : quam ἀπὸ τῆς αἰχῆς, id est, à cote, dictam volunt, quod ex ea nascatur. Theophr. *φύεται ὃ παντοχῶς, καὶ σὺν τῷ αἰχῆς μόνον, ἀφ' ἧς ἔχεται τὸ αἰχῆς γένος, &c.* Ouid. lib. 7. Metamorph. *Qua quia nascuntur data venacia caute, Agrestes aconitis vocant.*

ME FEFELLIT] me latuit, me fugit. Verbum fallo coniunxit cum participio latens. ita in libro de arte poetica. *Numquam se fallant animi sub vulpe latentes.*

INDORMIT VNCT. OMN. CVBIL. &c.] ordo est. indormit cubilibus omnium meatum pellicum, vnctis obliuione mei, neque mea mihi quicquam profuit pharmaca : vel indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, vt intelligamus, hoc dicere, & queri Canidiam. Varum non solum sui amore solutum, sui que oblitum in vtramq; aurem dormire : sed etiam omnium suarum pellicum. Porphy. hunc locum sic explicat : *Indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, & est sensus : nescio quare sint praesentiora veneficia, qua cubile Vari vngunt medicaminibus, per qua medicamina obliuio ei affertur omnium pellicum. Pellices autem Canidia pro se vna dixit.* haecenus Porphyrio. Ego Porphyrii explicationem probare non possum, in eo quod omnis pellices Horatium dixisse putat pro vna Canidia. Credibilis est in omnium pellicum numero etiam Canidiam contineri.

CARMINE] ἰσχυρῶς, cantione. credibile est (inquit) Canidia, Varum solutum esse meis veneficiis opera, & carminibus alicuius potentioris veneficæ.

POTIONIBVS] nonnulli libri habent, *cantionibus.*

(O MVLTAE FLETVRVM CAPVT)] hæc sunt includenda interpositionis nota. Versiculus autem, qui antecedit, cohereret cum iis, quæ deinceps sequuntur, multa porro valet multum, seu sepe, vt Virgil. Georg. 3. *Multa gementis, ignominiam, plagasq; superbi Victoris.* ò caput multum fleturum, id est, ò quam graui tibi impendent mala, sic Græci loquuntur οἰμῶξεν. flebis, id est, miser eris. & cui malum minantur, aut precantur, eum iubent οἰμᾶζειν, id est, plorare, quod loquendi genus multis locis expressit Horat. vt Satyr. 10. lib. 1. *Demetri, & Tigelli, Discipulorum inter iubeo plorare cathedras.* Satyr. 1. lib. 2. *Qui me commoritur, melius nil tangere clamo* Fletbit, & insignis tota cantabitur vrbe. & Sat. 5. lib. 2. *inuenietq; Nil sibi legatum, prater plorare suisq; sic (vt dixi) sepe loquuntur Græci.* Xenoph. *ἡλθω, β.* de Theramene *ἀγαθὴ ἡ ἐν ῥῆμα καὶ τὸ αὐτὸ, ὅτι, αἰς εἶναι ὃ Σάτυρος, ὅτι οἰμῶξεν, αἰ μὴ σιωπήσῃν, ἰπὶ ῥῆμα, αὐτὸ σιωπᾶ, σὺν ἧς οἰμῶξομαι;* id est, celebratur & hoc eius dictum, cum dixisset Satyrus eum platurum, nisi taceret : at si taceam (inquit) non igitur plorabo? Athenæus lib. 4. ex Hegesandro de quodam asoto, *Ἐλδοσὶν τι μνηστῆρσι δὲ τῶν ἱερῶν Ἀελίου, αἰ τῇ ἡ; ἀρῇ ἵπνοι πνεύσι τὸ Ἀσάκτορον, οἰμῶξας ὅπως τὸς καλῶσιν, id est, Eleusine autem mysteriorum de Aristagoræ amicæ sedem posuit ad xdem Castoris & Pollucis, platurus dicens qui prohiberent, vitur & M. Tull. epist. vltima lib. 3. ad Q. Fratr. *αἰ μὴ μωζῶτω.* nos modò valeamus Euripid. in Cyclope, *τὴν Κύκλωπ' ἀρχαῖαν Κλαίειν καλῶν, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν μίσειν.* Apud Aristophanem autem locis innumerabilibus hæc verba iterantur *αλαίειν* & οἰμᾶζειν. & totid. in apud Lucianum.*

MARSIS VOCIBVS] Martis carminibus. Virg. Æneid. 7. *neq; enim inuere in vulnere cantus Somniferi, & Marsis quasita in montibus herba.* Pompon. Pistorib. *Mirum ni hac Marfa est. in colubras calles cantuunculum, a. canticulum.* ex Nonio. sententia autem hæc est, nec mens tua semel meis venenis alienata, carminibus Martis reuocata ad sanitatem reuertetur.

FASTIDIENTI] subintellige me : vt rectè notat Porphy. id est, me aspernanti. epist. 3. lib. 2. *Fastidire lacus, & riuos ausus apertos.*

PRIVSQVE CAELVM SIDET INF.] hyperbole. Prius inquit, cælum mari subsidebit, seu subsidet & subiacebit, terra super cælum & mare proiecta, atque extenta, quam non amoret, &c.

TALLVRE PORR. SVR.] terra superiecta, sic enim locutus est supr. Od. 11. lib. 1. *Et superio-Bo pauida natantur æquore damna.*

BITVMEN ATRIS IGNIB.] Virg. lib. 3. *ignitumq; bitumen.*

SVB HAC] paullo post quàm hæc locuta est Canidia. de præpositione *sub*, vide annot. ad Od. ix. lib. 1.

LENIRE] lenibat. vt Satyr. 9. lib. 1. *meum iecur vrere bilis.* vide annot. ad Satyr. 8. lib. 1. *at illa curare in vrbe.*

VNDE RVMP. SIL.] unde exordium loquendi sumeret. sic loquitur Lucret. lib. 4. *Quorum nece. iugo strepitus, ludusq; iocanti Affirmans vniugo tæcurnas. sil. n. rumpi.* Virg. lib. 10. Æneid. 1. *qui.*

mè vexari, à suis malis cogitationibus, conscientia, animi terreri. Haec esse impiis assiduas, domesticasq; Furias, quae dies noctesq; parentum poenas ab impiis filiis repetunt.

POST INSEP. MEMB. DIFFERENT] different, id est, discerpent, dilacerabunt, diuersa farent, dissipabunt, ut infra Od. x. *Fractisq; remos differat. Αξφορήσουσιν.* Aristoph. equitib. *Διαφείκοντες, εἴπ' ἄρ' οὐκ* id est, differam te, si quid muties. Nihil autem fuit veteribus illis horribilius, quam insepultum corpus canibus, atque auiibus dilaniandum relinquere. Hoc minatur Hector, ut grauissimam poenam, Troianis ignauis *ἱλιάδ. λ. 'Ον δ' ἀνδρῶν ἀπαυδῶντι νῶν ἐπὶ γῆνι τοῖσιν, Αὐτοὶ οἱ γὰρ αὖτις μὴ λίσσομαι, εἰ δὲ νῦν τίνα Γυνῶτι πρῶται πειρὸς λελάχουσιν ἡνῶντο, Ἀλλὰ κινῶν ἐνέουσι πρὸς ἀντί' ἡμῖν τρώες.* Quem autem ego longè à nauibus alibi videro, ibidem ei necem afferam, neque eum propinqui, neque propinquæ mortuum comburent, sed canes ante urbem nostram dilacerabunt. Eadem Hector moriens *ἱλιάδ. χ.* petit ab Achille in maximi beneficii loco non se canibus apud nauis dilacerandum præbeat: sed Troiam pretio accepto remittat, ut à viris, matronisque Troianis sepeliatur. Et Priamus *ἱλιάδ. ω.* id vnum extimescens, ac detestans, audet per media Græcorum castra ad inimicissimum hominem Achillem supplex ire, ab eoque petere, ut filij corpus quamplurimis muneribus acceptis sibi reddat, sepeliendique potestatem faciat: & Elpenor *ὄδυσσ. λ.* vnus è sociis Vlyssis, qui, cum potus in tabulato obdormisset, subito quoque expectatus non per scalas descendisset: sed è tecto delapsus sibi ceruices fregisset, orat Vlysssem apud inferos, ne se insepultum, fletuque, ac lacrymis amicorum carentem, iacere patiatur, his verbis, *Μὴ μ' ἀκλῶσθαι, ἀπ' ὅντων ἰδὼν ὁππότεν ἡρώτα λείπης Νεσφιδέας, μή τοι κ' ἔτι μὲν μὲν μὲν ἔτι μὲν.* Et Ajax apud Sophoclem iam iam sibi latus gladio perfoffurus, Iouem orat, ut simul atque occubuerit, mittat ad se aliquem, qui suæ mortis nuntium ad Teucrum perferat, ut ab illo sepeliatur, neque à quopiam inimico prius conspectus, obiciatur canibus, atque auiibus diripiendus. Aiæcis verba sunt hæc, *καὶ μὴ πρὸς ἡρώτων τοῦ ἡρώτα λείπης παρ' ὅ μιν δὲ καὶ πρὸς ἡρώτας, οἰωνοὶ δ' ἴδωρ.* & Ariadna à Theseo relicta sic queritur apud Carull. *carm. de Pelei & Ther. nupt. Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusq; Præda, nec iniecta tumulabor mortua arena.* Sic igitur hic puer prædicat fore, ut lupi, & aues rapaces harum veneficorum membra insepulta dilacerent, ac differant, hæc eadem de re diximus nonnulla ad Od. xx viii. lib. 1.

ESQVILINAE ALITES] ita reperi scriptum in omnibus libris manuscriptis: neque assensioris, qui hoc loco legi volunt *Esquilinae.* nam ab Esquiliis colle vrbis Romæ, dicuntur aues Esquilinae, quæ in illo colle volitare solent. diphthongum autem sequente vocali non elidi non est nouum, vt dicemus ad Od. x i. huius lib. Iam verò quòd ad primam syllabam attinet, ea constaret ex vocali, non diphthongo, & ex s. consonante, non x. Atque hanc scripturam comprobant cum antiqua in armora, tum manuscripti codices, vt omittam, quòd apud Dionys. Halic. lib. 2. *Ρωμ. δρχ.* ita scriptum est hoc nomen *ἑσquilῖναι* & *λφ*, & item aliis locis.

NEQVE HOC PARENTIS (HEV) MI. SVP.] acerbum quidem, & luctuosum est parentibus, ipsos superstitēs esse liberis: sed magnum tamen illis affert solatium, videre eos, quorum opera hi morte immatura interierint, quam acerbissimas poenas persolvere. Hoc igitur dicit puer, erunt quidam mihi parentes (quo nihil eis grauius accidere potest) superstitēs: sed hoc solari tamen suum luctum, mærorēque lenient, ac leuabunt, quòd vos insepultas, ac projectas, à canibus, lupis, & auiibus dilacerari videbunt. Sic M. Tullius lib. 5. Accusatio. de Dextione quodam, cuius filium Verres necandum curarat. *Non ex libris affirmatis tuis pecuniam donatum, sed ex tua calamitate ciniri atque ossibus filij sui solatium vult aliquod reportare. Hic iam grandis natu Eubulida hoc tantum ex ætate laboris, itinereq; suscepit, non ut aliquid ex iis bonis recuperaret, sed ut, quibus oculis cruentas ceruices filij sui viderat, iisdem se condemnatum videret.* Admonendus autem lector est, vocem *parentis* hoc loco non esse vocandi casus, quod putauit Porphy. sed accusandi Nam si vocandi casus esset, subintelligendum esset extrinsecus, vos, vt esset vos effugeret: quod esset Horatio indignum. Nunc autem hoc posito, quòd ita est, *parentis superstitēs*, esse accusandi genus nihil est difficultatis, nihilque subintelligendum. Quòd autem addit interfectionem dolentis, *heu*, id eò pertinet, vt ostendat, casum parentibus esse abominandum, ipsos filijs esse superstitēs Nam contrā assiduīs precibus, & omnibus deos obsecrant, vt filij sibi sint superstitēs. M. Tull. lib. 2. de natura deorum. *Nam qui totos dies precabantur, & immolabant, ut sui liberi sibi superstitēs essent, superstitiosi sunt appellati.* dictus autem superstitēs à verbo *superfūm*, quod *superfit*: & refertur ad alterum extinctum, & corruptum. Horat. lib. 2. Od. 11 *Ilum aget penna metuente solus Fama superstes.* lib. 3. Od. 1 x. *Pro qua non metuiam mori, Si parenti unime fata superstiti.* Ibid. *Pro quo his patiar mori, Si parenti puero fata superstiti.* & Od. x vii. lib. 2. *Nec carus aquē, nec superstes Integer.* & Carm. sæcul. post epod. *Cassius Enōs patris superstes.*

Od. 6.

Quid immerenteis hospites vexas * canis,
Ignavius adversum lupos?
Quin huc inaneis, si potes, vertis minas
Et mo remorsurum petis?
Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
* Agam per alias aure sublata nunciis,
Quaecumq; precedet fera.
Tu, cum timenda voce complesti nemus:
Proiectum odoratis cibum.
Cave: cave, namq; in malos asperimus
Parata tollo cornua.
Quales Lycambe spretus infido * gener,
Aut acer * hostis Bupalus.
Ansi quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

IMMERENTEIS] immeritos, nihil commeritos. Aiunt quidam, Horatium inuechi in quemdam Cassium Severum, poetam maledicum & petulantem.

CANIS] latrator, maledice. M. Tull. in oratione pro Roscio Amerino, accusatores cum anseribus, & canibus comparat: *alios enim esse, qui clamare possunt tantum, non etiam nocere*: *alios, qui latrare, & mordere possunt*. illos anseribus: hos canibus esse simileis. eadem ratione maledicos homines, canes appellare licet. Itaque Menzchmus ille apud Plautum, Hecubam eò canem ait corptam esse appellari, quòd, quemcumque aspexerat, in eum omnia mala ingerebat. Præterea canes dicuntur, qui sunt impudentes. Homer. *ιδιόδ. Α. Εξ αὐτοῦ ἐφύγας ἡνέραν κύνων*, id est, nunc quidem mortem effugisti canis. Ex quo *καυώτης*, qui oculis est caninis, id est, impudentibus, vox eidem usitata. Observatione autem dignum est, Horatium, hunc maledicum sine Cassium, siue quem alium, cum cane ignavo, imbelli, & nullius animi: se, cum cane strenuo, valido, & generoso comparare.

LUPOS] eos, qui remordere possunt.

MOLOSSVS.] canis magnus, & procerus, quales nascuntur in Epiro. infra Sat. 6. lib. 2. *simul domus alma Molossus Personuit canibus*. Lucr. lib. 5. *Irritata canum cum primum magna Molossus Mollia ricta tremunt duros nudantia dentes*. Virg. Georg. 3. *Veloces Sparta catulos, acremq; Molossus Pasce sero pingui*.

LACON] canis Laconicus, seu Lacedæmonius. Virg. Amicium nominat Georg. 3. *Armāq; Amyclæumq; canem, Cressimq; pharetram*.

AMICA VIS PASTORIBVS] φίλη, amans pastorum, vel cara pastoribus. Theocr. *οἰδ. 1. κύνων φιλοποιμῆιον* dicit, id est, canem amicū gregi.

AGAM] persequar, vrgebo, *ἰκνέω, ἰλάω, διώξω*. vt Virg. *Æneid. 7. de canibus, Vt ceruum ardentis ageret*. Oda sequi. *Acerba fuit Romanos agunt*. epist. ad August. *Naueu agere*.

QVAECVNQVE PRAEC. FERA] quisquis erit petulans, contumeliosus, & maledicus. Præclarè ille, quisquis fuit, qui in cicuribus & domesticis animalibus, assentatorem: in feris, maledicum & obtrectatorem, pessimum esse dixit.

TV, CVM TIMENDA VOCE, &c.] tu posteaquam diu, multumque latrastī, cibo tibi oblato nareis admoves, & tum latrare desinis. allegoria est. significat enim, hunc lingua promtum esse, vocēq; admodum valere: sed re & factis ignauum: quippe qui maledicat, vt pretium accipiat: quo ei oblato, taceat.

QUALIS LYCAMBAE SPR.] id est, qualis Archilochus: qui Lycamben socerum propter eā, quòd ille filiam suam sibi iam desponsam mutata voluntate se daturum negarat, tam malo-

304 dicis, & contumeliosis versibus infectatus est, ut illum ægritudini animi remedium suspendio quærere coëgerit, atque ad idem mortis genus sponsum quoque suam adegerit. infr. epist. ad Mæcenat. 3. libr. 1. *Nec socerum quarit, quem versibus oblinat atris, Nec sponsa laqueum famulo carmine nectit.* & in epist. de arte poet. *Archilochum proprio rabies armavit iambo.*

AVT ACER HOST. BVPALO] Hipponax poeta iamborum item scriptor, Archilochus ætate posterior: qui, ut tradit Dionys. Halicarn. trimetrum Archilochium de industria in scazontem inflexit, ut vehementius feriret. M. Tull. lib. 7. epist. de Tigellio. *cumque additum iam tumpso Calui Licinij Hipponactis praconio.* Idem lib. 3. de natura deorum. *Neque enim quem Hipponactis iambus laeserat, aut qui erat Archilochi versu vulneratus, a deo immisum dolorem, non conceptum à seipso, continebat.* & c. Hipponactis (inquit Plinius lib. 36. cap. 5.) notabilis fæditas cultus erat. quamobrem imaginem eius lascivis iocorum Bupalus, & Anthermus sculptores fratres proposuere videntium oculis. Quod Hipponax indignatus amaritudinem carminum destrinxit in tantum, ut credantur aliquibus ad laqueum eos compulsi: quod falsum est. complura enim in finitimis insulis simulacra postea fecere, sicut in Delo, quibus subiecerunt carmen, non viribus tantum censei Chium, sed & operibus Anthermi filiorum. Bupalus autem legendum esse, non Bubalo, & libri ferè omnes veteres fidem faciunt, & illa declarant, quæ exstant libro 3. epigr. Græc. in Hippon. *Ὡς εἴη, πῶς γὰρ τὴν χαλαρὴν τῶν, τὸν φερεῖ ἰππῶνας. ἔτι χ' ἂν τὸ φερεῖ λαμψιδέει Βουπάλῳ οἷς ἔργῳ,* &c. id est ὁ hospes, fuge Hipponactis sepulchrum horrendum, verborum grandine refertum: cuius etiam cisis iambos intorquet in odium Bupali.

INVLTVS VT, FLIBO PVER?] frequens est his generibus loquendi Homerus, non me terrebis, ut puerum, non te extimescam, ut puer, vno contenti erimus exemplo. Hector Achilli *ἰλιάδ. ψ. Παλῆδῃ, μὴ δὴ μ' ἐπὶ τοῖς γαλήνῳις ὤς, Ἐλπιὸ διδίδῃς,* id est, Pelide, ne spera te mihi, ut puero, terrorem incussurum. sic igitur Horatius hoc loco. an si quis mihi maledixerit, confugiam ad fletum, & lacrymas inultus, ut puer, qui dolorem suum nulla alia ratione vlcisci potest? minime verò.

IN BELLVM CIVILE GE- STVM HINC BRVTO ET CASSIO, IL- linc Octauiano, M. Antonio, M. Lepido ducibus.

Od. 7.

QUO, quò scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses cònditi?

Parumne *campis, atq; Nèptuno super

Fusum est Latini sanguinis,

Non, ut superbas inuida Karthaginis

Romans arceis vreret:

* Intactus aut Britannus ut descenderet

Sacra catenatus via:

Sed ut, secundum vota Parthorum, sua

Urbs hac periret dextera?

Neq; hic lupis mos, nec fuit leonibus

Umquam, nisi in dispar *genus.

Eur' orne cecus, an rapit vis acrior?

An culpa? rèsponsum date.

Tacent: & ora pallor albus inficit:

Mentésq; *perculsa stupent.

Sic est. acerba fata Romas agunt.

Scelúsq; fraterna necis,

Ut immerentis fluxit in terram Remi

Sacer nepotibus cruor.

*Quid? quod libelli Stoici inter sericos
Iacere puluillos amant?
Illitterati num minus nervi rigent?
Minusve languet fascinum?
Quod ut superbo pronoces ab inguine,
Ore allaborandum est tibi.*

ROGARE, &c.] Præcisio est, qua utimur in indignationibus. subaudiendum enim, verumne est? oportetne? ferendumne est? aut similia. sic infra Satyr. 4. lib. 2. *Tén lapides Parios Intulenta radere palma?* Cicer. pro Rosc. Amerino, *Esse ne quemquam tanta audacia pradium?* Idem Philipp. 14. *quemquamne fuisse tam sceleratum, qui hac fingeret?* Lucret. lib. 2. princip. *O miseræ [al. cacas] hominum mentes, o pectora caca: Qualibus in tenebris vita, quantisque periculis, Degitur hoc aus, quodcumque est! nonne videre, Nil aliud sibi naturam latrare, nisi & cum [al. cui, seu quos] Corpore seunctus dolor absit, mente fruatur Incundo sensu, cura semota;* [al. semota] metusque? Terentium in Andria, *Nihilne esse proprium cuiquam?* Idem in Phormione, *Tamane affectum hominem quemquam esse audacia?* Iterum Horatius Satyr. 8 lib. 2. *Tene, Et ego accipiar laute, torquerier omni Sollicitudine districum?* sic Aristoph. in Pluto, τὸ γὰρ αὐτὸ λελυγμένον ὑμᾶς, οὐκ ἔστι πᾶσι τὸ αἶψα ὑμῶν πῖνον; Contra dicere vos audere, quin omnia bona vobis à paupertate proficiantur? ubi tale quiddam subaudiri annotat scholiastes, πῶς αὐτὸν ἀνὰ δόξαν; vel πῶς οὐκ ἀνὰ τὴν φύσιν; id est, quis patienter audiat? vel, nonne sit graue & insolens dictu?

LONGO PUTIDAM TE SARC.] longa ætate. τῷ γὰρ ὀλίγῳ. nam cum ætas, triginta: sæculum, centum annorum spatio terminetur, vix credibile est hanc mulierem tamdiu vixisse. Aiuunt autem significari ac describi Gratiadam, quam acerrimo odio persequabatur Horatius, quamque nomine mutato alibi Canidiam appellat.

INERVET] infirmet, frangat, ad Venerem ineptas reddat?

CUM SIT TIBI DENS ATER] suprà. Od. viii. lib. 2. *Dente si nigro fieres, vel vino Turpior Engui.* M. Tull. in Pison. *dentes putridi.*

ET RVGIS VETVS FRONT. SENECTVS] & cum senectus frontem tibi rugosam effecerit? frons exarata, rugosa est intelligenda per tralationem. Mulier quædam Veneta, anus, cum essem Venetiis, mirarerque eius cutem nitidam faciémque omnium rugarum expertem multis à me precibus obsecrata, ut mihi nitoris illius, & læuoris causam aperiret, dixit, se vnguento amygdalino, ex amygdalis amaris confecto, cui adiectum esset aliquantum mellis, cum radice lili, & cera siue candida, siue flaua, omneis rugas & oris, & totius corporis absterxisse.

HISTOQUE TURPIS INTER] & cum tibi sit podex ita hiulcus, & patens, ut podex crudæ bouis, id est quæ cruditate laborat. quæ cibum non concoquit, idcircoque cibum non continet, sed crudum eicit. inest autem fortasse flagitiosa in his verbis obscenitas. significat enim hanc vetulam esse ἀπὸ τῆς ἀκαθαρσίας.

SED INCITAT ME PECTVS, &c.] amara ironia est, hoc modo, Sed debent me pectus aridum, & mamma pendulæ, & flaccidæ, putresque, & venter mollis ad Venerem incitare. Hoc autem mammatum vitium emendare potest edera, siue cruda, modò contusa, atque ita mammis admota: siue in vino rubro incocta vsque eò, ut parum liquoris super sit: & item cum illo reliquo exiguo liquore admota. Verum huius incommodi mulieb. is remedium longè certissimum, ac probatissimum est, quænam piscis, mulieris mammiis impositus. à quo narrauit mihi iuueni Rondeletus natu iam grandis, cum vnà essemus in comitatu Francisci Turnonij Cardinalis, mammas pendulas & languidas adeò contrahi & constringi, ut vaginalium mammaram similitudinem gerant. Quin (videm mihi confirmauit) siqua mulier habeat fæcum, & rimam illam pudendam nimis latam & patentem vel natura, vel multo partu, aut etiam concubitu, hic piscis admotus speluncam illam immanem ita constringet & angustam reddet, ut puellæ nondum viro maturæ rimula videatur.

EQUINA QVALES VBERA] id est, mammae putres & pendulæ, tales, qualia sunt equina vbera. sic enim loquuntur Latini. At Horatius Græcorum morem loquendi secutus est, apud quos id prouocabulum, quod referendi vim habet, cum eo nomine, quod antecedit, congruere solet, nulla habita eius, quod sequitur, ratione: ut Plato lib. 9. de rep. in princ. τὰ τῶν ἐκείνων ἰατρικὰ, καὶ οὐκ ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ, ἢ ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ. sic L. Luceius M. Tull. Ciceroni lib. 5. epist. *si solitudinem delectari, cum scribas, & aliquid agas eorum, quorum consueisti gaudere.*

[ET FEMUR TVMENTIBVS, &c.] femur exile cum furis tumidis, vel tabem, vel aquam intercutem, vel languorem totius corporis, & *αποφια*, vel similem aliquem morbum significat.

ESTO BEATA: PVN. ATQVE] concessio est esto quantumvis diues, & nobilis: imagines in funere tuo circumlatæ antiquitatem tui generis declarent. solebant enim in pompa funebri maiorum imagines, præsertim eorum, qui triumphassent, & res præclaras gessissent, præferri. M. Tull. de orat. 2. *Quid illam anum* (Iuniam, quæ effertur) *patri nuntiare vis tuo? quid illis omnibus, quorum imagines duci vides? quid maioribus tuis?*

ROTVNDIORIBVS] rotunditas vñones commendat, vt & candor, & magnitudo, & læuor, vt scribit Plin. lib. 9. cap. 35. *Quare si per bacas vñones significat, cur rotundioribus dicat, apparet: sin alias gemmas intelligat, obscurum est.*

BACIS] gemmis, lapillis. Satyr. 3. lib. 2. *aceto Diluit insignem bacam.*

AMANT?] solent, vt suprà Od. III. libr. 2. *Vmbra hospitalem consociare amant.* Quid, quod inter tuos puluillos molles, & delicatos, philosophorum libros eorum, quorum disciplina severissima est, adhibere, & ostentare soles?

ILLITTERATI NUM MINVS NERVIGENT?] num mentulæ minus arriguntur, si sunt ineruditæ? num mentulæ sine litteris non arriguntur? Amicus & collega meus totum hūc locum sic explicandum putabat. Libelli Stoiæ cupiunt versari inter puluillos molles & delicatos, ergo multò magis Epicuræi. Cum igitur ego sim Epicuræus, & doctus, existimare debes me multo fastidiosiore amatorem esse, quam Stoicum aliquem. *Quare alius tibi amator querendus est, isque indoctus atque illitteratus. nam mentulæ illitteratæ, non minus arriguntur, quàm litteratæ. Sic ille. Sed hæc explicatio ita aliena & à verbis, & à sensu Horatij est, vt seipsa refellat: mirorque eam homini illi doctissimo venire vñquam in mentem potuisse.*

MINVSVE LANGVET FASCINVM, &c.] hic versiculus coniungendus est cum duobus, qui deinceps sequuntur, & interrogationis nota ei appositæ, ad finem vltimi transferenda. Sed mihi prius exorandæ sunt aures verecundiores, vt mihi ignoscant, si, dum huiusmodi locos explico, verbis flagitiis, & obscænis utar. nam vel intacti erant mihi relinquendi: vel, si sententiam verborum exprimere meæ partes erant, id commodè facere sine verborum turpitudine non poteram *fascinum* igitur hoc loco mentulam significat, vt in Priapéis, *radicabere fascino pedali*: Cuius rei hæc ratio est. mentulæ species è collo puerorum suspensa, aspicientibus risum mouet: atque iccirco fascinum, & fascinantium inuidiam depellere, aut placare existimabatur. Nam quæ ridicula, & subterpia sunt, fascinationibus remedio sunt. Ex Varro libr. 5. de lingua Latina testatur, *collo pueri rem turpiculam suspendi solitam, ne quid obesset, bona scæua causa*. Idem eodem libro ea remedia, *prohebra* dicta esse docet, seu *prohebra* à prohibendo? & item Festus: quæ Græci *αδελφανα* appellant. significat autem, hanc animum ita esse deformem, viatam, rugosam, putidam, vt ad eam nemo arrigere possit, nisi ea mentulam languidam, & iacentem ore exsuscitet, hæc igitur erit sententia, Mentula, quam tu turpissimè ore & lingua mulcendo excitas, & erigis, minùsne iccirco languida est, quod ore tuo prouocata arrigitur? profectò nihilominus languida est. nam quantumvis licet ore obscænisimo, atq; impurissimo eam prouoces, tamdiu stat, quamdiu eam permulces, & linguis: simulatq; verò desisti mulcere, & cum primùm tuam libidinem explere conaris, cõcidit, ventris tui mollitudinæ, femorum exilitate, 307 frontis rugis, reliqua denique totius corporis deformitate offensa, debilitata, atque enervata. Quidam tamen per os vocem blandam intelligunt: & proferunt illud Iuuenalis: *Vox blanda & nequam digros habet*. significat igitur, hanc anum nullis neque blandimentis, neque delinimentis allequi posse, vt ametur, aut eius amplexus experatur, propterea quod anus est. Huc pertinent Afranij versus, *Si possent homines delinimentis capi, Omnes haberent nunc amatores anus. Aetas & corpus tenerum, & morigeratio, Hæc sunt venena formosarum mulierum. Mala atas nulla delinimenta inuenit.*

SUPERBO] fastidiosus: quia te fastidit, atque aspernatur.

ORE ALLABORANDVM EST TIBI?] ore tibi præterea laborandum est: ore tibi permulcenda & adiuuanda mentula est.

E P O D O N
A D C. C I L N I V M M Æ C E -
N A T E M.

Od. 9.

A R G V M E N T V M.

Præsentit voluptatem, quam percipiet, cum Augustus de Antonio, & Cleopatra triumphum ager.

Quando **repositum* Cacubum ad festas dapes,
Victore latus Casare,
Tecum sub alta (sic Iouis gratum) domo
Beate Macenas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyra,
**Hac* Dorium, illis Barbarum?
Ut nuper, altus cum freto **Neptunius*
Dux fugit vstis navibus,
Minatus urbi vincla, qua detraxeras
**Servis* amicus perfidis.
Romanus (heu, posteri negabitis),
Emancipatus **femina*,
Fert vallum, & arma miles: & spâdonibus
Servire rugosis potest:
Intérq, signa turpe militaria
Sol aspiciet **conopeum*.
**Ad* hunc frementeis verterunt bis mille equos
Galli canentes Casarem:
Hostiliúmq, navium in portu latent.
Puppis **sinistrorsum* **cita*
Totriumphe, tu **moraris* aureos
Curru, & intactas bones.
Totriumphe, nec Iugurthino parem,
Bello reportasti ducem,
Neq, Africano: **cui* super Karthaginem
Virtus sepulcrum condidit.
Terra, mariq, victus hostis, Punico
Lugubre mutavit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Venisiturus **non* suis,
Exercitatus autpetit Syrtis Noto:
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
Metire nobis Cacubum.
Curam, metúmq, Casaris rerum innat.
Dulci Lyeo solvere.

REPOSITVM [repositum, reconditum, vt Od. xxviii. lib. 3. prome reconditum Lyde strenge Cacubum.

VICTORE LATUS CASARE] in prælio navali adversus Anton. & Cleop.

SVB ALTA DOMO] *δύμας ἐν ὑψίστῳ*, in alta domo: v. sub tecto altræ domus.

SONANTE MISTVM TIBIIS] sic Od. i. lib. 4. *λύρα δ' ὦ Βερεκυνθία Δελεῖσθαι τὴν τὴν Μίστον καμινίαν, non sine fistula.* & Od. xix. lib. 3. *cur Berekynthia Cessans flamina tibia?* cod. Faëro. & vñs Vatican. habent, *Sonante mixtis tibiis carm.* &c. quæ scriptura mihi non displicet.

HAC DORIUM, ILLIS BARBARVM] lyra sonante carmen Dorium. tibiis barbarum. Per barbarum autem vel Phrygius modus, vel Lydius significatur, licet aliter dicat Glarcanus. Nam Athenæus lib. i. 4. tradit ex Heraclida Pontico libr. 3. de musica, quemadmodum tria totius Græciæ genera sunt, nempe Dore, Æoles, Iones: ita treis harmonias esse duntaxat, Dorian seu Doricam, Æoliā, Ioniam: Phrygiam autem, & Lydiam à barbaris, qui Pelopem in Peloponnesum venientem secuti sunt, manauisse. Ac Doria quidem grauior, virilior, seuior, & prænedicam, tristior fuit: cui non admodum dissimilis erat Ionia antiqua, quæ degenerauit postea, à barbaris mutata & corrupta. Æolia verò remissior, hilarior, laxior, mollior denique, & ad res amatorias aptior habebatur. Sed præstat hac de re ipsa Heraclidæ verba ascribere: *Ἀρμονίαι τρεῖς εἰσὶν ὅσες. ἡ μία γὰρ ἐστὶν Ἰωνία, ἡ δεύτερη, Ἀεολία, ἡ τρίτη, Δωρική. Οὐ μικρὰς αὐτῶν ὅσες Δωρὴς ἐστὶν τοῖς τῶν ἡρώων. Λακωνικὴ μὲν οὖν ἡ Δωρὴς καὶ παλαιὰ Δωρὴς καὶ παλαιὰ Δωρὴς καὶ παλαιὰ Δωρὴς, id est, Harmonias enim esse treis. Tria enim etiam fuisse Græcorum genera, Dore, Æoles, Iones. Cum igitur non parua inesser in horum moribus differentia, Lacedæmonij maximè aliorum Dorum patrium morem conferuant. Lucianus quoque in Harmonide his consentanea scribit, *τῇ ἰσχυρῇ ἀρμονίᾳ Δωρὴς καλεῖται τὸ ἴδιον, τῇς φρενολογίας τῇς Ἀσπιδίας τὴν βακχικὴν, τῇς Δωρὴς τὴν σιωπὴν τῇς ἰωνικῆς τὴν γλαφυρὴν.* id est, & quod cuiusque harmoniæ proprium est, seruare: Phrygiæ, concitationem, & furoris diuini similitudinem quandam: Lydiæ, agitationem Bacchicam: Doriæ, grauitatem seueritatis plenam: Ionicæ, hilaritatem lepidam, & concinnam: & Aristoteles lib. 8. de rep. eo loco, vbi de harmoniarum dissimilitudine disputat, ostendens, ex dissimilibus cantibus aliter atque aliter affici auditores, Dorian harmoniam solam ex omniibus ait moderatos, sedatos, temperatos affectus in animis auditorum ingenerare. Verba Aristoteles sunt hæc, *Εὐδὴς γὰρ ἡ τῶν ἀρμονιῶν διέσκηκε φύσιν ὅσα ἀκρόασις ἀλλοῦ Δωρὴς γὰρ, &c.* In eodem libro Phrygiam harmoniam ait non rectè à Socrate esse relictam ac retentam cum Doria, præsertim cum ex organis tibiis reiecerit. habet (inquit Aristoteles) eandem vim in vocibus Phrygia harmonia, quam tibia in organis. Nam vtræque ad animos concitandos & permouendos valet. Sed plura de his lege apud Platonem lib. 3. de rep. & apud Aristot. lib. 8. Barbarum autem interdum idem valere, quod Phrygium, declarant exempla ex bonis scriptoribus: Hora. epist. 2. lib. 1. *Græcia barbaria lento collisa duello.* Barbaria, id est, Phrygiæ: & Virg. lib. 1. *Æneid. Barbarico postes auro, spoliisq; superbi: Barbarico, id est, Phrygio.**

ACTVS] fœgatus, *διωχθὲς*. agere enim interdum vale: insequi, *διώκειν*, vt supr. Od. vi. *Agamemnon alibi aure sublatæ nimis.* quemadmodum (inquit) nuper fecimus cum victus est Sext. Pompeius in freto Siciliensi, nempe ante pugnam Actiacam.

NEPTVNVS DVX] Sext. Pompeius Magni filius, qui se Neptuni filium prædicabat.

MINATVS VRBI VINCLA] minatus ciuibus Rom. seruitutem, quam seruis & fugitiuis demiserat sup. Od. iiii. *Contra latrones, atq; seruilem manum.*

ROMANVS] nunc redit ad victoriam Actiac. spe præceptam, & ad Anton.

EHEV, POSTERI NEGABITIS] negabitis vñquam factum esse, vt incredibile quiddam, & à ciuis Romani ingenio, atque indole alienum.

EMANCIPATVS] Antonius traditus fæminæ Cleopatæ. Emancipatus, id est, potestati permissus, & præne dicam, in manum datus. Emancipare enim non est id propriè, quod quidam & litterarum, & iuris ciuilibus imperiti existimant, patria potestate liberare. Nam quamuis hoc quoque significet, non est tamen hæc propria huius verbi significatio: sed tralata, & ex similitudine illa, seu (vt loquuntur) imaginaria venditione, quæ in emancipationibus intercedebat, nata. emancipare enim dicebatur emtor, id est, quasi manu capere: emancipare vend. tor: id est, è manu dimittere, & alteri tradere. Sic Plaut. in Bacchid. *nunc mulier tibi que emancupo: tuus sum, tibi operam do.* M. Tull. in Catone maiore. *ita senectus honesta est, si se ipsi defendit, si ius suum retinet, si nemini emancipatus est.* sic enim legit Nonius Marcellus, non vt vulgo, *mancipatus.* & lib. i. de finibus, *Quid L. Torquatus, is qui consul cum Cn. Octauio fuit: cum illam seueritatem in consilio adhibuit, quam in adoptionem D. Silano emancipauerat.* &c. & Philip. 1. *sum isse venditum, atq; emancipatum tributatum consilij Vestræ opposuit.* R. Atque igitur F. stus, *Emancipati duobus modis intelliguntur, aut ij, qui ex patris iure exierunt, aut ij, qui aliorum sunt dominij: quorum utrumque sit emancipatio, id est (vt ego interpretor) traditio.*

FERT VALLYM] miles Romanus, vt intelligamus quantū interlucintæ disciplinam milita-

rem hodiernam, & veterem illam Romanam, ferebat plus dimidiati mensis cibaria, ferebat si quid ad vsum vellet, ferebat vallum, ut scribit M. Tull. Tuscul. 2. *nam scutum, gladium, galeam, in onere nostri milites non plus numerant* (inquit idem) *quam humeros, lacertos, manum, arma enim, membra militis esse dicunt.* sed hæc sub imperio se minas perferre turpe est.

SPADONIBVS SERVIRE RVGOSIS] qui erant in comitatu Cleopatraz. sup. Od. x x x v i i. libr. 1. *Contaminato cum grege turpium Morbo virorum.* Propert. lib. 3. *Et famulos inter famulatus suos.*

CONOPEVM] *κονοπῖον* nominant Græci velum ad culices excludendos, atque arcendos comparatum: quos illi *κόνωπας* dicunt. Quod autem syllaba huius nominis ea, quæ est ultimæ proxima, corripitur ab Horatio, & item à Propertio libr. quem modò commemoravi, *Fedæq, Tarpeio conopea tendere saxo*, id minus est vsitatum. Nam diphthongus Græca, *α* ferè semper à 309 Latinis vertitur in *i* aut *e* longa, ut cichoræa, choræa, Alexandræa siue Alexandria. Sed cur turpe conopeum: quia molle, & delicatum, & thalamis aptum, non castris, aut militiæ: neque Romanæ gravitati, ac disciplinæ decòrum.

AD HUNC] Antonium. Iam hoc totum, *ad hunc* & *verterunt*, idem valet, quod huic adversi fuerunt, seu constiterunt: huic adversari sunt: ab Antonio desciscientes ad Cæsarem transfugerunt: & ita, cum Cæsare stantes, equos in Antonium verterunt. Nam nomen *adversus* ex præposit. *ad*, & vertendo factum est, unde *Senti adversi, fortuna adversa, praelium adversum*: & *adversus hostes*, qui terga non vertunt, & *adversa naues*, quæ proram habent obversam, seu adversam. Cæsar lib. 3. de bello Gall. *circiter c c x x. naues eorum paratissimæ, atque omni genere armorum ornatis. è portu profectæ, nostris adversa constiterunt.* Contra *aversi*, qui terga verterunt. Idem lib. 1. de bell. Gall. *cum ab hora septima ad vesperum pugnatum sit, aversum hostem nemo videre potuit.*

FREMENTEIS] vsitatum equorum epithetum. sic suprà Od. x i i i i. lib. 4. *Exfremetum Mittere equum medios per ignis.* Virg. G. org. l. i. t. i. g. 3. *ô, cui prima fementem Fudit equum magno Tellus percussa tridentis, Neptune, &c.*

GALLI] proinde ac si diceret: Galli Antonium reliquerunt, atque ad Cæsarem transfugerunt: Romani autem spadonibus Ægyptiis servire maluerunt. Fortasse significat Gallos equites Amyntæ, aut Driotari, qui ambo ab Antonio ad Cæsarem transfugerunt: quod confirmare possum Plutarchi, & Dionis, & aliorum testimonio. Iam quod equites commemorat, cum agatur de pugna navali, notum est ex Plutarcho, aliisque, Cæsari & Antonio eodem tempore, quo classis erat ad pugnam navalem paratæ, fuisse etiam in terra, & in litore exercitus adversarios, pedestres & equestris.

HOSTILIUMQUE NAVIUM] & hostilium navium puppes, id est, naues hostiles: vel propriè posteriores navium partes, fugam & Alexandriam spectantes, in portu delitescunt. *ita* habent omnes libr. manuscr. quod nomen alij interpretantur, ad fugam paratæ, & expeditæ: ad fugiendum, quam ad pugnandum aut vincendum paratiores, quam sententiam confirmat Plutarch. in Antonio, his verbis, de Cleopatra loquens. *ἂν τις φησὶ τὴν ὁρμήν, ἢ τὴν ὀπίσθιον τῆς ναυὸς ἐξ ἧς ὁ πρὸς τὴν ἑστὴν ἰσχυρίσθηται, ἀλλ' ὅθεν ἀπὸ τῆς ἰσθμῆς ἀναυγυμῆται ἀπὸ τοῦ ὀπίσθου, id est, iam fugam spectans, & res suas ita instruens & adornans, non ut ad vincendum essent accommodatæ, & viles, sed quo modo rebus perditis facillimè se reciperet. alij simpliciter, celeres, ut Homer. & ceteri Græci *ἡσυχίας* dicunt, sed nonnulli *σιρα* legunt, & ita habent quidam lib. typis excusi, ut intelligamus Cleopatraz naucis 1 x. post sinistrum cornu collocatas: cui præerat Cælius.*

IO TRIUMPHÆ, TV MORARIS] id est, tu nimis tardus es: currus ipsi triumphales parati sunt, tu eis in moras. Erat autem *io triumphæ* vox militum Imperatorem triumphantem prosequentium, quod declarat T. Livius lib. 4. his verbis, *Militum quidem propria est consuetudo: qui ipsi laureati, & quisque donis, quibus donati sunt, insignes, triumphum nomine ciunt.* & Varro lib. 5. de lingua Lat. *Triumphare appellatum, quod cum imperatore redeuntes milites clamant per urbem in Capitolium euntes, io triumphæ.*

AUREOS CVRRVS] aureos fuisse triumphantium imperatorum Rom. currus docet Philostratus in vita Dionis, his verbis: *Τραϊανὸς ἡρώδι ἀποκρίτωρ αὐτῷ ἐμὲν αὐτὸν ἐπὶ τῆς Ρώμης ἐστὶν χρυσῶν ἀμειβῶν, ἐφ' ἧς βασιλεὺς τὰς ἐν τῶν πόλεμον πομπῶν πομπῶν δύνουσι, ἐλθὼν ἡμῶν ἐπιγραφῶν αὐτῷ αὐτὸς τὸν δῖον αὐτῷ μὲν λῆγῃ σὺν οἷδαι, φιλοῦ δὲ σὺν αὐτῷ ἑμαυτὸν, id est, Traianus igitur imperator, cum eum Romæ in curru aureo, in quo imperatores triumphant, posuisset, dicebat, sepe se ad Dionem converterens, equidem quid dicas nescio, te autem amo, ut me ipsum.*

AT INTACTAS BUVES] ἀδυνάτους ἀζάκτους: nondum sub iugum missas, ut apud Virgil. lib. 4.

lib. 4. Georg. & *installa totidem cervice iuuenca*, vel nondum à tauro initas, intellige autem boues ad sacrificium pro victoria faciendum paratas.

DUCEM] Marium, cuius legato Sylla Iugurtha victus traditus est, & ab eo ad Marium deductas auctores Sallust. & Plutarch.

NEQUE AFRICANO] neque Africano bello parem Augusto ducem reportasti, nempe P. Cornelium Scipionem Africanum minorem.

CVI SUPER KARTHAGINEM VIRTUS, &c.] id est, qui sua virtute Karthaginem, urbem olim potentissimam ac floridissimam deleuit, atque euerit, sepulcrumque sibi super eius ruinas positum, atque exstructum amplissimum, atque ad sempiternam hominum memoriam clarissimum comparauit. Nam videtur mihi hoc significare Horat. gloria n., & immortalitatem P. Cornelij Scipionis Africani minoris mortui in euerisione & excoessione Karthaginis positam esse, quia illius vrbis bustum ac funus, ipsi Africano sic instat magnificientissima sepultura, quæ non sinit, illum itacere in sepulchro. M. Tull. in orat. contra C. C. *Quam* de Karthagine loquitur] *P. Africanus nudatum telis, ac manibus sine ad notandam Karthaginensium calamitatem, sine ad testificandam nostram victoriam, sine ad oblatam aliquam religionem, ad æternam hominum memoriam consecrauit.* Idem Offic. *At Karthaginem & Numantiam funditus subleuerunt.* ex quibus duobus M. Tull. locis, & ex historia cum inter omnes constet Karthaginem funditus a Scip. fuisse euerfam, hanc huius loci sententiam esse arbitror, Karthaginem euerfam & deletam P. Corn. Scipioni Africano, L. Pauli filio, sepulcri loco esse. Quomodo enim dum manent sepulcrorum monumenta, manet & eorum, qui in eis conditi sunt, memoria: sic dum exstabit Karthaginis ruina, sepulchri dum exstabit diruta Karthaginis memoria, Scipionis virtus ad victoriam celebrabitur. atque hanc explicationem huius loci confirmat Paterculus his verbis, *Eam urbem* (nempe Karthaginem) *magis inuidia imperij, quam bellum cum ischtoris noxia inuisam Romano populo.* P. Scipio funditus subleuit, secutus sua virtutis monumentum, quod fuerat ausui clementia. Ad. Turnebus autem hic hunc locum explicat, cuius sepulchro Karthaginis euerfa titulus subscriptus, aut incisus est. Ego puto, aliam sententiam acutiorē, & argutiorē his verbis contineri ac significari. Omnino videtur mihi Horatius, sicam quam vult ille sententiam exprimere voluisset, aliis verbis fuisse usus. verum tamen utatur suo quisq. iudicio.

PUNICO LVG. MVT. SAC.] hoc dicit Punico, id est, purpureo sago posito, lugubre sume. vide annotat. ad Od. xvi. lib. i. Vtebantur autem imperatores in prælio etiam temporibus Heroicis, ut dicit ex Homero intelligere, chlamydbus, aut sagis purpureis. Homer. *iliad. d. de Agamemne.* β. ε. *ἵν' αὖτε πικρίας, χ' ἵνας Ἀχαιοὶ πορφύρεον μιν παφῶν ἔχον ἐν χερσὶ παχέαι,* id est, luit autem per Græcorum tabernacula, & naucis magnum pallium purpureum manu tenens. Iam de Romanis ducibus, constat, eos hoc colore vestitus vfos esse in bellis & præliis. Plutarch. Bruto, *Τὸν βρεῦτον Ἀντώνιον αἰδούων περικύβητον, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυπλασίτητι τῶν ἰαυθῶ φαικιδῶν περιβάλλοντι ἐκλάμπεν. ὑπὸν δὲ τῶν φοινικιδῶν ἐκλεμνύνον αἰδούων, & πικρίας τὴν φιλοπόνην,* id est, Cum autem Brutum Antonius mortuum reperisset, corpus quidem sumtuosissimo ex suis sago purpureo tegi iussit. Postea autem cum id furtim sublatum esse cognouisset, eum, qui subtraxerat, interfecit. [Idem *ἀποδ. β. α. πλ. Ἀντόχης ὁ ἐπικληθεὶς ἱερεὺς ἐπολέμει ἀπὲρ βασιλείας αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν σέλευον ἐπεί, ὃν σέλευος ἠπληθεὶς ὑπὸ γαλατῶν ὑδάτους φανερός ἐν, ἀπὲρ ἰδὼν ἐκποικισμένον φεγγαῖος τῶν πορφύρεον Ἀντόχης φαιδὸν ἰκνέσθαι αἰδούων, &c.] Eiusdem coloris vestitu utebatur Cæsar, ut coniciere licet ex illis verbis, quæ extant lib. i. comm. de bello Gallico, *Accelerat, Cæsar, sit prælio interfit. Eius aduētus ex colore vestitus cognito, (quo insigni in prælio viri consueuerat) turmisque equitum & cohortibus cassis, quæ se sequi iusserat, &c.* Pollux lib. 4. *ἐφ' ἅπλιν συνημμένον τὴν φοινικῶν τὴν πορφύρεον, ὃ ἀπὲρ τῶν χερσῶν ἐχόντες οἱ πολεμικοὶ τὴν τραχηλῶν,* id est, ephaptis erat chlamys quædam Punicea, aut purpurea, quam circum manum habebant pugnantes imperatores, aut venantes.*

AUT ILLE CENTVM NOBILEM, &c.] sic supra Od. xvii. libr. 3. *centum terigit potentem Oppidum Creten.*

NON VIS] id est, aduersis, inimicis.

EXERCITATUS NOTO] vltimatus erat exercitatus, id est, vexatus à Noto, ut Od. xiii. libr. 4. *Indomitas propè qualis ὄνδας Exerceτ Αὐστέρ Πλειάδων χορῶ.* & M. Tull. pro Milone, *Quidem nobis duobus indices, laboriosius, quid magis sollicitum, magis exercitum dici, aut singipotes?* T. Liuius lib. 49. de Catone, *similitates multo plures & exercetunt eum, & ipse exercuit eam.* Virg. *Æneid. 3. nate Iliacis exercite fati.* de Syrtibus diximus supra ad Od. xxi. lib. i.

AUT PERTUR INCERTO MARI] errat nesciens quo in sinu, quæ in regione maris nauiget.

CAPACIORES APPER HVC, &c.] affer maiores calices, vt bibamus liberalius. sic Satyr. 7. lib. 2. *Et calices possunt maiores*: quod Græci dicunt, αἰτῖν μείζους, subaud. κύλικας. Athenæus lib. 2. αἰτῶντες τὸν ἄνθρωπον ἁπλοῦς Διονύσιος μείζον ποτήριον, &c. M. Tull. autem lib. Accusat. 1. *si sermo inter eos, & inustatio, & Græco more biberetur. hospes hortatur. possunt maioribus poculis. ad quem locum annotat Alconius Pedianus, possunt, id est, prouocant. sed mihi videtur hoc quoque loquendi genus à Græcis expressum. sic enim loquuntur. αἰτῖν πῖν μείζαλη κύλικι, id est, posce re bibere, seu potum maiore poculo. Athenæus lib. 15. ἐπὶ ταῖς οὐλαῖς πῖν μείζαλη κύλικι. post hæc Vlpianus, poscebat vt biberet maiore poculo. & ita Plaut. in Rudente. *Nepotum magnis poculis hac nocte cum inustauit.**

VEL QVOD FLV. NAVS. COËRC.] quamobrem vinum Cæcubum dicatur hic vim habere nauseæ coërcendæ, ex iis, quæ suprâ ad Od. x. lib. 1. de hoc vino annotauimus, intelligere licet, nempe esse πλανάρον, id est, sensum pungere, ac ferire. nam, quæ pungunt, mordéatque, ac feriunt sensum, ea nauseam sedant.

CVRAM, METV' MQVE CAESARIS RERV' IVVAT] suprâ Od. vii. lib. 1. *nunc vino pellite curas*. Iam de hoc genere loquendi solvere metum, & solvere curam, diximus ad Od. xii. lib. 1.

LYAEO SOLVERE] alludit ad Græcum nomen Lyzi, id est, Bacchi: quod ductum est à verbo λύω, id est, solvere: interpretatiōque nominis est. sic M. Tull. pro Roscio Amerino alludens ad Chrysoconi Syllæ liberi nomen, *Venio nunc ad illud nomen aureum Chrysoconi*. Idem Philipp. ii. *Lydicum ipsum Græco verbo, qui omnia iura dissoluit.*

371

IN MÆVIUM.

Od. 10.

A R G V M E N T V M.

Tempestatem, & naufragium ei imprecatur.

M *Ala soluta nanis exit * alite,*
Ferens olentem Menium.
Ut horridis vitrumq; verberes latus,
Auster memento fluctibus.
*Niger rudentes Enrus * inmerso mari,*
Fractosq; remos differat.
In surgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementeis ilices.
Nec fidus atra nocte amicum appareat:
*Qua * tristis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur agnore,
Quàm Graia victorum manus:
Cum Pallas vsto vertit iram ab Illo
In impiam Aiæcis ratem.
O, quantus instat nanitis sudor tuus,
Tibiq; pallor luteus,
Et illa non virilis eiulatio,
Preces & auctum ad Ionem:
Ionis vdo cum remagens sinus,
Noto carinam ruperit!
** Opima quod si prada curuo listore*
Porrecta mergos iuueris:
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.

Maca

REMVGIENS] iterum, atque iterum murmurans tralatio est à bobus. vt Od. x. lib. 3. *Andi quo strepitus ianna, quo nemus Inter pulchra situm tella remugiat Ventis?*

OP. QVOD SI PR. CVRVO LITT. &c.] Quòd si tu naufragio perieris, & corpus tuum in litus eiectum, præda mergis fuerit, libidinofus, &c. *iuuere* autem non *iuueris* esse legendum peruincunt libri manu scripti: duo Vatic. Iannoct: Faërn. Nicotiani, Russardini duo, Nonnulli tamen habent, vt vulgati *iuueris*.

LIBIDINOSVS IMMOLABITVR CAPER, ET AGNA TEMPESTATIBVS.] caper Bacco potius solebat immolari, vt annot. supr. ad Od. viii. lib. 3. *album Libero caprum.* interdum etiam tempestatibus: & item agna, cæque nigra. Virg. *Æneid. 5. Tran Eryci sisulos, & tempestatibus agnam, Cadere deinde iubet.* Idem lib. 3. *Nigram hiemi pecudem, Zephyru felicibus albant.* Aristoph. *Βατραχ. Αρ', ἄρην μέλαινα πῶδ' ἐξήνυκται, Τυφὼι γὰρ ἐκβαίνοντι παρορδύνειται,* id est, Agnam, agnam nigram pueri efferte: Nam typhon existere incipit.

A D P E T T I V M.

Od. II.

ARGVMENTVM.

Se amore captum, non posse ad versus faciendos operam, studiũ me conferte.

Petti, nihil me, sicut antea, inuat
Scribere versiculos,
Amore percussus graui:
Amore, qui me. præter omneis, expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis vrere.
Hic tertius *december, ex quo destiti
Inachia furere,
Siluis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam putet tanti mali)
Fabula quanta fui?
Conuiniotum & pœnitet:
In queis amantem languor, & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.
Contraq, lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar applorans tibi,
Simul calentis inuerecundus *deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd si meis inastnet præcordiis
Libera bilis, vt hac
Ingrata ventis diuidat
*Fomenta, vlnus nil malum leuantia:
Desinet imparibus
Certare summi motus pudor.
Vbi hac seuerus te palam laudaueram:
Iussus abire domum,

Ferebar

*Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu, mihi posteis, & ben,
Limina dura, quibus
Lumbos, & infregitatus.
Nunc gloriantur quamlibet mulserculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisi me tenet:
Unde expedire non amicorum queant.
Libera consilia,
Nec contumelia graues:
Sed alius ardor aut puella candida,
Aut iereti pueri,
Longam renodantis comam.*

373

Hanc oden, quæ in omnibus libris erat dicòlos, distrophos, feci ut esset ericòlos, cristrophos, partim Georg. Bucanani sententia approbata, partim codices quosdam antiquiss. secutus.

AMORE PERCVLSVM] tralatio est, sic Virg. Georg. 2. *Quarum sacra fero ingenti percussus amore*, percellere propriè significat ita impellere, ut perueritas, quemadmodum supra diximus ad Od. vii. huius lib. *Mentesque percussa stupent*: quod quidam exempla ex bonis scriptorib. declarabunt. Lucret. lib. 1. *Atria primum Volucres te, diua, tumque* Significant initum percussa cordata vi. Idem lib. 6. *Nimirum quia cum vehementi percussu idu*, Confluere ex ipso possumt elementa vaporis. Idem lib. 5. *regesque superbi* Corripuiut Diuum percussis membra timore. Catull. ad Manlium. *Tempore, quo certa Stryphalia monstra sagitta Perculit*. Virg. Æneid. 5. *Victorem Butem, immani corpore qui se Bebrycia Veniens Amyci de gente ferebat*, Perculit & fulva moribundum extendit arena. Plaut. Epid. perij, plaustrum perculti, vbi tamè docti quidam legunt, hausttrum perculti. Terent. Eunuch. *Quo trudu? perculerum iam tu me*. M. Caro lib. Originum, *Ventus Cercium, cum loquere, buccam implet: armatum hominem, plaustrum oneratum percellit*, libet autem mihi cō parigere, ut studiosis bonarum litterarum adolescentibus consulam, & gratificer, Plautum, & M. Tullium, quibus in locis hoc verbo vsi à librariis corrupti sunt, suæ integritati restituere. Plautus in Trinummo. *Si animus hominem percussit, actum est, si animo feruuit, non sibi. Si ipse animum percussit: dum viuut, Victor victorum eluet*. Tu si animum vicisti potius, quam animus te, est quod gaudeas. quo loco omnia, quæ quidem viderim exempla, habent, perpulit. Idem Epidice. *plane hic est, qui mihi in Epidauro primus pudicitiam percussit*, vbi corruptè pepulit. M. Tull. in orat. pro M. Cælio. *Quid tumultuarius soror? quid insanus? quid à clamore exorsa, Verbis, paruat rem, magnam facit?* Vicinum adolescentulum aspexisti: candor huius te, & præcitus, vultus, oculique perculerunt, id est, de recto mentis statu derubarunt, ἰσφλῶν. vbi vulgò legitur perpulerunt, mendosè. Idem lib. 1. de orat. ad Q. Fratrem. *E, quidem, & Ser. Galbam memoria teneo, diuinum hominem in dicendo, & M. Æmilium Porcium, & Cn. ipsum Carbonem, quem tu adolescentulus percussisti, ignarum legum, hæstantem in maiorum institutis, rudem in iure civili*: vbi vulgati codices habent perpulisti, vitiosè: cum significet, Cn. Carbonem, quem M. Crassus accusauerat, sententiis iudicum damnatum, & fortunis suis euersum esse. & epist. ad Nigid. Figul. lib. 4. *Nulla enim me ipsum primatim percussit iniuria*: vbi mendosè vulgò pepulit. Sed quòd quidam simij hic contendunt legendum esse percussum & repugnantibus libris omnibus, & reclamante ratione, nã illi valde pingues sunt.

MOLLIBVS IN PVERIS AVT IN PVLLIS] sic Lucret. de amore lib. 4. *Sicigitur, Venen qui telis accipit idum*, Sine puer membris muliebribus hūc iaculatur, seu mulier tota, iactans & corpore amorem, Vnde feritur, eò tendit, gestitq; core, Et iacere humorem in corpore de corpore ductum.

HIC TERTIVS DECEMBER] tertius annus, seu potius tertia hiems, & ita, tertius annus.

HONOREM] frondeis, quæ sunt arboribus ornamento. Virgil. lib. 2. Georg. *frigidus & silum Aquilo decussit honorem*.

FABVLA QVANTA FVI?] quàm multus de me sermo habitus est de decoris, & ignominie plenus? sic loquitur Tibull. de Apolline lib. 2. eleg. 3. *Fabula nunc ille est, sed, cui sua cara puella: Fabula sit, mauiit, quàm sine amore, Dem.* Idem lib. 1. el. g. 4. *Parce puer, quæso, ne turpis fabula fiam*, vbi quidam malè volunt legi, turpis, sic Horat. infra epist. ad Vinn. *Alcllam. Asinaq; putrum Cognomen vertas in risum, & fabula fiam*. Non dissimile est illud Propert. lib. 1. *Quod si par-*

AA ij

matua dederis vestigia culpa, Quam citò de tanto nomine rumor erit? Idem propè valet venire in ora: de quo genere lege annot. ad epist. ad Iul. Flor. lib. i. *Quid Titum, Romana, &c.*

CONVIVIORVM ET POENITET Id est, & poenitet me interfuisse in eis conuiuio, in quibus, &c. vel & vellem me non interfuisse in eis conuiuio, &c. vel sic, & displicent mihi ea conuiuia, &c. Sic vii. rumpant interdum hoc verbum Latini. M. Tull. lib. 6. de rep. *Iam vero ipsa terra iam mihi parua visa est, ut me imperij nostri, quo quasi punctum eius attingimus, poeniteret.* Idem in Cœliana, *Quod obiectum est Cælio de pudicitia, id nunquam tam acerbè feret Cælius, ut eum poeniteat non deformem esse natum.* Quidam libri veteres habent, & conuiuiorum poenitet, &c. quæ fortasse vera est scriptura, ut copula & pertineat ad finem, versus antecedentis, & versus deinceps sequens initium capiat à *Conuiuio*.

IN QVEIS AMANT. ET LANG. ET SILENT. &c.] hæc sunt amoris argumenta: de quibus supra ad Od. xiii. lib. 3.

ET LATERE PET. IMO SPIR.] Plautus in Cistell. *Hoc, sis, vides: ut suspirium petiuit alie.* Notaueraim olim in nomine *latere* (syllabam vltimam re produci: nisi quis diceret esse legendum, & *latere ex petitis imo spiritus*, id est, è latere petitus, sed versibus ita in suum ordinem & numerum restitutis, ac descriptis, non est ei obseruationi locus. Interdum vocalis longa ante vocalem subsequenter non eliditur quidè, sed tamen producitur, ut Od. x x viii. lib. i. *Ossibus, & capiti inhumato.* sic Catull. in Lesbiam. *Quo signo? eadem toridem mox deprecor illi Affidue.* Lucr. lib. 6. *Sed natura loci opus efficit ipsa sua vi.* ibid. *Denique res auro argentum copulat Vena, & rãque,* quamquam hic versus in nonnullis libris manuscriptis ita legitur: *Denique res auro argentum concopulat Vna.* Propertius lib. 2. *Regnãve prima Remi animos Karthaginiã ab eis.* Virg. Georg. 2. *Orchites, & radix, & amara Pausia baca.* Æneid. 5. *sed amara piorum Concilpa, Elysiumque colo: huc casta Sibylla Nigrarum,* &c. idem in Pharmac. *duris in coribus illam Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Carantes,* &c. idem in Pala mone: *Et succus pecori, & lac subducitur agnis.* Idem Æneid. 4. *Quid struit, aut qua spe inimica in gente moratur? idem Æneid. i. posthabita coluisse Samo: hic illius arma.* Idem lib. 10. *Mæonia genetrose domo, & b præguia culta,* &c. Interdum non solum non eliditur, verum etiam corripitur, etiam si sit vocalis natura longa, aut etiam diphthongus, ut supra Od. v. *Esquilina alites.* & Satyr. 9. lib. i. *Sime amas (inquit) paulum hic ades.* Catull. in Mamurr. & Cæli. *Vno in ludulo erudituli ambo.* Idem ad Camerium, *Te quaesui in minore campo, Te in Circo, se in omnibus tabernis.* Virg. Æn. 6. *Nomen, & arma locum seruant, te amice nequius Conspicere,* &c. idem lib. 3. *Insula Ienio in magno.* idem Pharmac. *an, qui amant, ipsi sibi summi, fingunt?* Lucr. lib. 4. *Nam si abest, quod ames, præsto simulacra tamen sunt illius, & nomen dulce obuersatur ad aureis.* Idem lib. 5. *Pectora, terrarum qui in orbi sancta tuetur Fana.* Idem lib. 2. *Vnam progeniem, qui in oras lunimini edant.*

CONTRA QVE LVCR. NIL VALERE] Etiam Anacr. queritur in amore nihil valere genus, sapientiam, mores: solamque pecuniam spectari? præterea ostendit, pecuniam cum rebus omnibus humanis pestem asferre, atque interitum tum maxime miseris amantibus esse calamitosam, & capitale, his verbis: *Ἀπὸ τοῦ ἀγῶτος αὐτὸς ὁ τὴν ἀρχὴν φιλοῦντος. Διὰ τούτου αὐτὸν ἀδύνατον: Διὰ τούτου ἡ πῆνις: Πάμπαν, θῆνοι δὲ αὐτὸν τὸ ἡ χῆροι, ἰθαὺ μὲν Διὰ τούτου οἱ φιλοῦντες, id est, Pereat male ipse primus, Argenti amore captus, Hoc propter & duorum Amica corda fratrum Soluuntur, ut alteri alter Necem asferat cruentam. Hoc propter & parentes Afiliis necantur: Hoc fonte bella, pugna, Cades, necēsque, manant. Sed, quod grauius videri, Capitalisq; debet, Hoc propter interimis Miserabiles amantes. Cum his congruit Plaur. illud Cursul. *adepol, qui amas, si eget, misera Afficitur arumna.* hac eadem de re lege eleg. 9. Tibull. lib. i.*

SIMVL] simul ut, ut & pe alibi.

INVERECUNDVS DEVS] Bacchus. contra supr. Od. x x vii. lib. i. *Verecundumq; Bacchum Sanguineus prohibet crux.* Inuerecundum hoc loco Bacchum dicit, quia, qui immoderate vinum biberunt, nihil verentur.

FERVIDIORE MERO ARCANAE PROMORAT LOCO] quæ tacenda erant, me, ut proloquerer, coegerat: è pectore in lucem protulerat. sic lib. i. Satyr. 4. *Cœdite cum veteras aperitis præcordia liber.* Ovid. lib. i. de arte. *Tunc aperit mentem amara rarissima nostro Simplicitas, autem excutiente Deo.* sic Alcæus. *Οἷον αὐτῶν πῶς δὲ οὐ λῆγ,* id est, vinum hominibus est instar dioptræ, quæ cognoscantur eorum mores.

QVOD SI MEIS INAEST VIT, &c.] horum, qui deinceps sequuntur, quattuor versuum, hæc mihi videtur esse sententia. Quod si hæc iniuriæ, quæ mihi ab Inachia inferuntur, iustum, ac liberum mihi dolorem commouerint, meque ita irritarint, ut has inaneis querelas, & x gitudines animi, quibus non modo non confanescit amoris vulnus, verum etiam recrudescit, ex animo

animo deponere, ac delere, & te contemnere atque aspernari possim: desinam impudenter cum potentioribus contendere: vel pudebit me non cedere superioribus: vel desinam tumultu & deposito pudore certare cum aduersariis meis, qui plus apud te pretio & pecunia possunt. Est enim impudentis cum potentioribus pugnare, potest & alio modo explicari, ut statim dicemus. Sed Turnebo neutro modo placet, ut eadem opera, eodem loco referamus.

VR HAEC INGR. VENTIS DIV.] id est, ut haec amoris pabula eiciam ex animo. *Sentis dividat*, id est, dissipet, dissecut: ex animo meo deleat. vide annot. ad Od. x xvi. lib. i. libi, *Tra-*
dam proserui in mare Creticum, &c.

FOMENTA] amoris fomenta sunt, nisi fallor, & omnes cogitationes, quae dolorem, & curam ex amore proficiscentem, alunt, fouent, amplificant: curae, querele, cogitationes anxiae, suspicia, lacrymae. Lucret. appellat *amoris pabula*, lib. 4. *Sed fugitare decet simulacra, & pabula amoris Abstergere* [al. absterre] sibi. Propert. *alimenta* lib. 3. *Crescit enim assidue spectando cura puella: Ipse alimenta sibi maxima praebet amor.* Horatius epist. ad Iul. Florum lib. 1. *fomenta curarum* appellat curarum segetem, ac materiam. *quod si Frigida curarum fomenta relin-*
quere posses, Quo te calescit sapientia duceres, ires. Cum hunc locum, ut & alios innumera-
bilis, planissime declarassem, rixor, homines quosdam *magis* etiam hic, ubi suis perturbatissimis
& dissolutissimis notarum scopis facile carere poteramus, blaterare aulos esse.

DESINET IMP. CERTARE SYMM.] locus est, meo quidem iudicio, perobscurus, quem
& paullo ante explanavi, & nunc iterum explano: *summus pudor*: id est, impudentia desinet
certare cum æmulis me superioribus: proinde ac si ita dicat, desinam vsque eo esse impudens,
ut certem cum superioribus. Nam & libr. 1. epist. ad Claud. Neronem per depositum pudorem,
impudentiam significat. *quod si Depositum laudis ob amici iussa pudorem*: vel hoc modo: desi-
nam deposito pudore contendere cum potentioribus, id est, non pudebit me iam finem cum
potentioribus pugnandi facere: summo pudore desinam iam cum superioribus certare: id
est, non iam me pudebit à superioribus vinci. Adr. Turnebus aliam huius obscurissimi loci sen-
tentiam esse arbitrabatur, nempe hanc. *Me paullo inuerecundius geram, nec ita pudenter me-*
amica summitum, Et soleo: sed eam aspernabor, desinamq; scitari imparem, neq; redamantem.
Impares enim in amore appellantur, cum mutuo non amant amantes, & cum alteri amanti al-
ter vicem non reddit: contra cum mutuo & pariter inter se amant, pares dicuntur. Haec sunt ver-
ba viri & mihi amicissimi, & doctissimi. sed primum carior est mihi amicitia, veritas: deinde
quantumuis doctus sit, errare tamen potest, ut homo. Profert ille ad confirmandam senten-
tiam suam locum ex Oda xv. hoc eodem lib. & quare *iratus parem*: & alterum ex Od. x xiii.
lib. 1. *cui placet impares Formas, atque animos sub iuga ahenca Sauro mittere cum ioco.* Sed haec
exempla nihil cum adiuuant, non enim negamus, animos impares significare animos discor-
deis, & in amore non respondentis: Sed hoc dicimus *imparibus*, hoc loco aliud significa-
re. Nam primum *imparibus* per se ponitur sine substantiuo, ut loquuntur grammatici: dein-
de si hoc sensisset Horatius, quod ille putabat, dixisset, *Desinet impari certare, &c.* non ut hic,
desinet imparibus: quemadmodum Od. x i. lib. 4. *Disparem Vires.* sed quid multis opus est?
Iuce clarius est, horum verborum eam, quam ille vult, sententiam esse non posse, cum praefer-
tim verbo *certare* satis declarer per impares significari æmulos, & aduersarios, quibuscum-
que *certa-*
dum erat, non puellam, quam amabat. Iam ut dicimus certamen impar, iniquum, &
ita & aduersarium imparem, & inaequalem, siue intelligamus superiorem, siue in-

ARC SIVERVI TE PALA'M] posteaquam te audiente haec iactaueram ac proba-
dimissus, redibam tamen ad illam amore coactus.
ABIRE DOMVM] iussus participium à verbo libeor, quod negat esse visitatum
illum locum Aeneid. 10. *agore iussa*, cum tamen dixerit M. Tullius in oratione pro
iuba *inubere*. recusabat Alphenus. Ac de hoc verbo quidem, esto ut libet: sed de par-
te est dubium, quia sit visitatum. Virgil. Georg. 4. *huc tu iussos asperge saporis.* & 3.
iussa Argina iussos adolemus honores. Horatius praeter hanc locum, etiam in Od. vi.
iussa coram me sine consilio Surgit marito, &c. & Satyr. 1. lib. 1. *neque cunctetur cum est*
arm. seculari post epod. Iussu pars mutare larchi, & orbem. Idem epistol. 12. ad Ie-
soni *sponte sua, iussuque vagantur & errant.* Ex quo iussus, a. um. idem Od. xvi. infra,
iussa veniunt ad multra capella. & Satyr. 3. lib. 1. *Ut numquam inducant animum can-*
are, iusti: In iussi numquam desistant.
FIREB. INCERTO P. AD NON AM.] Ita metui constitueram animum obfirmare, ne Ina-
chiam expterem, ac ve amarem: ego tamen ad eas ædeis, quae mihi tam iniquae, atq; inimicae

fuerant, recurrebam: ad ea vestibula, super quæ iacueram nocteis totas, reuertebar. sic Tibull. lib. 2. eleg. 7. *Iuravi quoties rediturum ad limina numquam? Cum bene iuravi: pes tamen ipse redit.* & Lucret. lib. 4. *At lacrymans exclusus amator limina sæpe Floribus, & fertis operis, posteisque superbos vnguit amaracino, & foribus miser oscula figit.* Est autem miserrima amantis condicio, cum ab ea puella, de qua se bene meritum esse existimat, & quam ex animo amabat, iniuste læsus, am in diu tamen finem facere non potest. tum enim cum odio pugnat amor: quo grauius malum amanti accidere nullum potest. id declarat Catull. hoc elegantiſſimo epigram. ad Lesbiam, *Dicebas quondam, solum te nosse Catullum, Lesbiam nec pra me velle tenere locum. Dilexi tum te, non tantum & vulgus amicam: Sed pater & natos diligit, & generos. Nunc re cognoui, quare & si impensum & ror, Multo mi tam. nes vilior, & lenior. Qui potius est? inquit. quod. i. amantem iniuria talis Cogit. am. ire magis, sed bene velle minus. am. a. e. magis autem (ut hoc dicam ὁδὸς παρρησίας) valet magis vri, & ὑπὸ δουρί, non ὑπὸ δουρί φιλοῦ. eiusdem argumenti est etiam hoc in eandem *Odi & amo. quare id faciam, fortasse requiris. Nescio, sed fieri sentio, & excrucior.* eodem pertinet illud Græcorum epigr. quo negat amator verum esse, quod vulgo dici solet, contumelia amore d. solui, quippe qui experiar, puellæ suæ contumelia amoris sui infantiam magis irritari, atque excitari. sic habet epigr. Ἰσχυρὸς ἰσχυρὸς ἔλυσεν, μὲν τινὲς ὁ μὲν δὲ ἀλῆται. ὁ δὲ ἔλυσεν ἰσχυρὸς ἰσχυρὸς ἔλυσεν, μὲν τινὲς ὁ μὲν δὲ ἀλῆται.*

POSTEIS] foreis, seu posteis, ex quibus constant fores, seu quæ sunt in atrio domus. sup. Od. 1. lib. 3. *Cur inuidendis postibus, & nouo Sublimis ritu moliar atrium?* & Virg. lib. 2. *Ipse inter primos correpta dura bipenni Limina perumpit, posteisque, à cardine vellit.* & Lucret. lib. 4. *postibusq; superbos vnguit amaracino.*

LIMINA DVRA, QVIBVS LYMB.] ab hoc loco non abhorret ille Od. x. lib. 3. *Non hoc semper erit liminis aut aquæ Cælestis patiens latus.*

NVNC GLORIAN. QVAM LIB. MVLIERC.] nunc vix dum Inachiz amore solutus. Lyciscum puerum quauis muliere molliorem perdidit amo.

VNDE EXPEDIRE] quomodo amore explicare, ac soluere non possint amici, neq; liberè monendo, ac reprehendendo: neq; grauiter, & contumeliosè obiurgando.

LIBERA CONSILIA] infra Satyr. 4. lib. 1 tria proponit, quibus sua quisque vitia corrigere possit, his verbis, *fortassis & istinc Largiter abstulerit longa ætas, liber amicis, Consilium proprium.*

NEC CONTVMELIAE GRAVES] quorum? vtrum etiam amicorum, qui mihi libera consilia dederunt, an inimicorum, qui de nobis sæpe melius mererentur contumeliosè nos inle-

316

gando, quàm blandiamici?

SED ALIVS ARDOR, &c.] alius amor Lucret. lib. 4. non minimum hoc esse ostendit & remediis amoris, alio conuertiementem: *Et siccerè humorem collectum in corpora quæq; Nec retinere semel conceptum vnius amore, Et seruare sibi curam, certumq; dolorem. Vltius enim viderit, & inueterascenti alendo, Inq; dies gliscit furor, atq; arumina grauescit, Si non prima noui conturbes vulnera plagis, Volsinagatq; Sagus Venere autè recentia cures.* M. Tull. lib. 4. quæst. Tuscul. *Etiā nouo quodam amore Vererem amorem, tamquam clauum clauo eiciendum putam.* Pausanias in Ach. (ut suprà diximus) tradit aquam Seleni flu. mederi animis amore laucius.

PVELLAE CANDIDAE] Satyr. 1. lib. 1. *Candida, recedatq; sit.*

TERETIS] proceri: vel membristeretibus, solidis, & politis. Od. 1111. lib. 2. *teretisq; furca.*

LONGAM RENOD. COM.] religantis: in nodum colligentis. alebant enim comam formosi, & impudici pueri, ut annot. sup. ad Od. x. lib. 4.

Od. 12.

ARGVMENTVM.

In anum fœdam, ac fœtidam, quæ se ab eo subigi cupiebat.

Quid tibi vis mulier nigris dignissima barbis?

Munera cur mihi, quidve tabellas

Avittis nec firmo iuueni, neq; naris obesa?

Namq; sagacis unus odoror,

Polypus, an grauis hirsutis cubet hircus in alis:

Quam canis acer, ubi lateat suus.

Quis

Quis sudor victus, & quam malus undique membris
 Crescit odor, cum pene soluto
 Indomitam properat rabiem sedare: nec illi
 Iam manet humida creta, colorq,
 Stercore fucatus crocodilis: iamq, subando
 Tenta, cumbilia, testaque rumpit,
 Vel mea cum senis agitat fastidia verbis!
 In achia langues minus, ac me.
 In achiam ter nocte potes, mihi semper ad unum.
 Mollis opus, pereat male, quate
 Lesbica querenti taurum, monstrans inertem,
 Cum mihi Cons adesset Amyntas:
 Cuius in indomito constantior inguine nerui,
 Quam nona collibus arbor inhaeret:
 Muricibus Tyriis iterata vellera lana,
 Cui properabantur? tibi nempe:
 Ne foret aqualois inter conuiuia, magis quem
 Diligeret mulier sua quam te.
 O ego non felix, quam tu fugis, ut panet acreis
 Agnaluos, capreaq, leonca.

QUID TIBI VIS] etiam hanc odami in Gratiidiam scriptam esse volunt veteres.
 NIGRIS DIGNISSIMA BARRIS] valentissimis ac mentulatis amatoribus dignissi-
 ma: vel proprie & litteratè, elephantis, immanibus belluis digna, non viris. nonnulli existimant
 significari nefarium concubitus, id est, auersum. in cod. Fabr. neque usquam alibi, si bene me-
 mini, scriptum est *longuè dign. barr.* Turnebus putat etiam dici posse, per Barros hic non ele-
 phantos, seu Barrum illum, qui deformis, & niger erat, significari: de quo Horat. satyr. 4. lib. 1.
 Nonne Sides, Albi & male & uat filius, & que Barrus inops? &c. & 6. eiusd. lib. & si qui agros
 quo morbo Barrum, &c. & 7. eiusd. Siscinnas, Barros & equis praecurreret albi.
 MUNERA CYR MIHI, QUID VE.] malim sic potius legi: munera cur mihi, curne tabel-
 lae Mihi, &c. vel, ut Canterus, Munera quid mihi, quidue tab. &c.

TABELLAS] litteras, epistolas.
 NEC FIRMO.] non admodum strenuo in certamine Venereo.

NEQUE NARIS OBESAE] sic habent omnes ferè veter. cod. non *nec nari.* significat, hanc
 mulierem esse immundam ac foetidam: quod cum ita sit, sibi illius immunditiam, ac foetorem
 virulentum placere non posse, utpote qui sit sagacissimus, ac naris acutissimæ, atque emunctis-
 simæ. Naris acutæ homines, sunt sagaciores, citiusque ac melius odorantur, quam qui na-
 rem habent obesam atque obtusam. ex quo nari acuta homo pro eo, qui acuto ingenio est:
 pro pingui, & stupido usurpatur. Satyr. 3. lib. 1. *minus aptus acutis Naribus horum*

SAGACIVS] Cic. ad Attic. lib. 6. *Illud praterea munus nescio ad te scribam: tu sa-*

s] polypus natium morbus, *caruncula* est (inquit Corn. Celsus lib. 6. cap. 8.) modo
 subrabra, quæ narium ossi inhaeret, & modo ad labra pendens: narem implet, modo
 foramen, quo spiritus à naribus ad fauces descendit, adeo increfcit, & si postquam
 stranguis que hominem, maxime Austro, aut Euro flante: ferèque mollis est, rariò

VIS HIRS. CVB. HIRC. IN] an inquit foetor ille tetet in alis. Catullus ad Virro-
 nem, Si cuius mala fabula, qua tibi fertur Valle sub alarum trux habitare caper. Hunc metuunt
 omnes, & que mirum nam mala valde est *Bessia*, &c. cibidem nasorum pestem dicit. Horatius ad
 Torqu. lib. 1. epist. capram Sed nimis arde preemunt olida conuiuia capra. vbi tamen quidam
 per capras, meretrices significari putant. Ad huiusmodi autem alarum, & totius corporis odo-
 rem tollendum, mirum in modum valet *cinaræ* radix siue decocta cum vino, bibatur: siue ex

Bb

ca factum emplastrum; partibus corporis huic odori opportunis, admoneatur.

QVIS SVDOR, &c.] loquitur iam secum de hac anu cum quadam exclamacione, in tertio persona.

VITIS] marcidis, languidis, tempore corruptis, & imminutis. Vietum dictum à viendo, quod est, vincere, vt docet Varro lib. 4. de lingua Lat. M. Tull. de diuinat. lib. 2. *contictum aliquo morbo, bonus exile, & exiguum, & vietum cor fuisse.* Idem in Carone Maiore, *sed tamen necesse fuit esse aliquod extremum, & tanquam in arborum bacis, terra, frugibus, maiestate sempiterna quasi Vietum, & caducum.* Iam cum tertia huius nominis syllaba longa sit, vt apud Lucr. lib. 3. *Nec supra caput eiusdem cecidisse Vietam Vestem,* dicendum est duarum vocalium & e fieri *ωιαιριον*, vt apud eundem Lucret. eodem libr. *scorsum* est dissyllabum. At neque *scorsum oculi*, neque *mares*, nec *manus ipsa*. *Esse potest anima, &c.* qua de re plura alius.

ET QVAM MALVS VNDIQVE M. CR. O.] Ad hunc locum illustrandum valde mihi conferre videtur illa Plautina, Mostell. *quia acastor, mulier recte olet, sibi nihil olet.* Nam istas *Gereres, quasi se vnguentis vntitantes interpoles. Vtula, edentula, quæ vitia corporis suco occultant: Vbi se se sudor cum vnguentis confociauit, illico Itidem olent, quasi cum vna multa intra confundit coquos: Quid oleant, nescias: nisi vnum, male olere intelligas.*

PENE SOLVTO] pene meo à me deprompto, nudato, & expulso: & ita accipiendum est verbum *λύω* in Græco illo oraculo, quod Ægeus ab Apolline editum refert Plutarchus: *Αποδείξας ὡς ἔστιν ἡ πόλις φρίπτεται λαόν Μή λύωης ἄγειν δῆμον* *Abducatur a φρίκη πόλις, nec illud Virgilij multum dissimile est lib. 3. Georg. Solue mares, mitte in Venerem.* alij pene meo languente. alij *pene soluto* interpretantur re transacta. quod non placet. pene enim antiqui caudam vocabant, inquit Festus.

INDOMITAM RABIE] libidinem effrenatam, & rabiosam.

PROPERAT] hæcanus. alij legunt *properas*, quos ego neque sequor, neque refello. scripturam quam in omnibus codicibus reperi, tueor, ac retineo. Iam, hoc totum, *Indomitam properat rabiem*, sed are vno verbo, aut certe duobus expressit Lucret. lib. 4. *subas, ardet*: quem locum mox proficremus.

ILLI IANUI, quidam volunt legi *illius*, vt subaudiatur membris. sed reclamant omnes codices. volunt autem iidem legi hæc omnia in secunda persona *properas, rumpis, agitas*, quæ scriptura mihi placeret, si eam vetus aliquis codex comprobaret.

CRETA] ad candefaciendum, qualem vim habet & cerussa. Mart. lib. 6. *Plutarchus miset, aut aida latet oblitis creta.*

STERC. FVG. CROCOD.] Paulus Ægineta scribit, crocodili terrestris finum porriginem, & fursus abstergere, his verbis, *ἡ γὰρ χροκόδων κροκώδιν λανθάνουσι αἱ φίδες ἀπὸ τῆς γῆς.* Sola autem Libya terrestris crocodilos alit, vt scribit Pausan. Corinth. duorum ferè magnitudine cubitorum. Iam verò è crocodili stercore, seu fimo, fucum fieri declarat & Clemens Alexan. his verbis, in mulieres suæ ætatis inuehens, *Κροκώδιν λανθάνουσι αἱ φίδες, & σπηδὸν ἢ αἱ φίδες ἰσχυρότερον, ἢ ἡ φιδὴ τῶν ἀσβολῶν ἀπὸ τῆς γῆς.* *ψιμρὴ δὲ παρὰ τοῖς ἑσπερίοις ἐστὶν, ὡς ἔστιν ἰδὲ ἐστὶν.* id est. Crocodilorum stercorebus vientes, & spumis rerum putrium sese vngentes, & supercilia fuligine denigrantes, & cerussa malas candefacientes.

SVBANDO] eluncis agitando, libidinēque ardendo. Festus: *quidam autem suillum genus in circo Veneri iniussim esse prodiderunt, quia immunissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, & ardentissima libidinis, ita vt opprobrium mulieribus inde tractum sit, cum subase, & subire dicuntur.* Lucret. lib. 4. *Nec ratione alia volucres, armenta, feraque, Et pecudes, & equa maribus subidere possent, Si non, ipsa quod illorum subas, ardet abundas Natura, & Venerem salientem late retrahat.* Κατὰ τὴν dicunt Græci: quod tamen verbum propriè locum habet in apris, & lumbus dicunt & *ὑπερῶν* quod tractum est à vaccis taurum appetentibus.

TENTA] penem. Catull. ad Gell. *Nescio quid certe est, an verè fama susurrat, Grandiæ te medij tenta doris, & viri?* Itaque nomen *tenta*, distinctionis nota separa à voce frequente.

VEL MEA. CUM] disunctio vel pertinet ad alterum *cum*, quod antecedit suprà, *cum pene soluto Indomitam properas, &c.* id est, vel cum hæcanus verbis iracundis atque asperis fastidia mea exagitat.

378 INACH. LANG. MIN. AC ME] verba vetula ad Horatium. minùs langues Inachic complexu, quàm meo: minùs remissu, aut ignauus es cum Inachia, quàm mecum.

INAC. TER NOCTE POTES] honestè & pudenter verbum turpe tacuit: quale est illud Terentianum Eunuch. *Ego illum Eunuchum, si sit opus, vel fabrum.* & Virgil. Palz. m. *Nonimam & quise, transuersa tueribus hircum.* Et quos, sed faciles nymphæziferi, sacello.

MOLLIS] languidu, concuatus.

OPVS] Venercum.

PER.

TRIAT MALÈ, QUAE TE LESB.] ordopst, pereat malè Lesbia, lzna, quæ mihi robustum ætatem, bonisque lætibus iuuenem quærenti, quæ mihi commonstravit ignauum, inualidum, atque ad Venerem ineptum.

QUÆRENTI TAURVM] validum, firmumq; iuuenem. Od. 5. lib. 2. *nectauriuentum in Venerem, tolerare pondus.* taurus significat etiam membrum viri oblectnum. ex quo verbum græcum *εὐπρύς*, quod dicitur de muliere libidine ardente & marem concupiscente, vt modò dixi: & *εὐπρύς* puella, id est, intracta, & incorrupta.

MYRICIVS TYRIIS ITERATA] bis tinctæ, *δύο φῶς*. vide supr. Od. 7. lib. 1. Optima autem habebatur purpura Tyria. Virg. Georg. 3. *Tyrio conspectum in ostro.* Idem 4. *Æneid. Tyriusque ardebat murice lana Demissa ex humeris.* Horat. sat. 4. lib. 2. *Et Tyrias dare circum illoz rosalia vestem.* pist. 10. lib. 1. *Non qui Sidonio contédere callidus ostro Nescit Aquinatem, &c.* Ne quis autem incautior fallatur, *iterata lana*, numeri singularis est, patrii casus.

CVI PROPERABANTVR:] cui magna cum celeritate texebantur, vel sarciebantur? vide annot. ad Od. 7. lib. 2.

NE POR. ABQ. INTER] vt omnium æqualium tuorum dici, posses fortunatissimus, & puellæ, seu amicæ (væ carissimus).

MVLIER SVA] amicæ suæ.

O EGO NON FELIX] sic habent nostri libri veteres. alij tamen se in suis reperiss. dicunt, *O ego infelix.* [Et verò ita profert. hunc versum Carisius libr. 1. institutionum grammaticarum suis verbis, quia nemo dicit, *o ego, nisi exclamatio sit, vt apud Horatium, O ego infelix, quem tu fugis, &c.*

VT PAV. ACR. AGNA LVP.] sic Theocr. in Cyclope, *φελὴς δὲ ἀπὸ τοῦ οὐκ παλίου δόχου ἀφίκεται*, id est, supis autem, vt ovis, quæ lupum canum vidit. Ovid. lib. 1. de arte, *Vtque fugis ut fœda agna novella lupus.* vide sup. ad Od. 4. huius lib. in princip.

CAPR. QUI LEON.] Homerus *ἰδιότῃ. Ὀππὲρ πρὸς εἰρηάς λέοντες αἰετὶ μνησθὲν αἰετὸς*, id est, quæ se horret, vt leonem capræ.

AD AMICOS.

Od. 13.

ARGUMENTVM.

Hietnem hilariter & iucundè esse traducendam.

Horrida tempestas calum contraxit: & imbrēs,
Nivēq; deducunt Iouem.

Nunc ex mare, nunc silvæ

Threicio Aquilone sonant. rapiamus amici

Occasionem de dæ:

Diximus, virent genua,

Et decet, obducta solvatur fronte senectus,

Tu vina Torquato mous

Consuale pressa meo.

* Cetera mitte loqui. Deus hac fortasse benigna

Reducet in sedem vice:

Nunc & Achæmenia

Perfuncti nardo iunat: & fide Cyllenea

Leuare diris pectora

Sollicitudinibus:

Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno,

Inus: Et mortalis dea

Nate puer Thetide,

Timamæ* Affricæ tellus: quam frigida parni

Bb 5

ET DACTYLUM fert etas. Hor. inf. epist. ad Iul. Florum lib. 2. epist. v. ult. *lastima decentium a-*
tas. Tibull. eleg. 1. lib. 1. *Iam subrepet iners atas, nec amare decebit, &c.*

ORD. SOLV. FR. SENECT.] Senectus hoc loco fortasse non ætatem, sed ætatis vitium tri-
 stitiãque ac seueritatem senilem significat, vt & senium. M. Tullius pro Milone, *totum ciuitas*
confecta senio est. Statius in Sinephœbis, *tibi ego Antipho has sero, inquit, senium est cum audio.*
 hoc igitur dicit, explicetur, seu exporrigatur frons: obducta, id est, contracta, & corrugata.

TV VINA TORQV. MOVE, &c.] Suprà Od. 21. lib. 3. *moueri digna homo die.* moue igitur,
 loco scilicet: profer ex cella, seu apotheca.

TORQVATO MEO] Horatius natus est L. Manlio Torquato, & M. Aurelio Corta Consuli-
 bus, vt suprà Ode, quam modò diximus. notabantur autem cadi Cols. nominibus. ita enim
 tempus significabatur. ex quo more illa nata sunt, *optima nota, de meliore nota, & interiore no-*
ta. Od. 3. lib. 2. *Interiore nota Falerii.*

PRESSA] calcata, vt suprà Od. 12. lib. 4. *Sed pressum Calibus ducere Librum Si gessit.* aliter
 Od. 29. lib. 3. *Pressa suis balanus capillis.*

MITTE] mitte, vt epist. ad Torq. *Mitte leuati spes, & certamina diuitiarum.*

REDUCIT] restituet, Prisc. legit *reduces.*

VICE] vicissitudine. Od. 4. lib. 1. *Soluitur acris hiems gratia Vicia Veris, & Favonius.* aliter suprà
 Od. 14. lib. 4. *pluvie vice simplici.*

ACHAEMEN. PERF. NARDUS] Perfico vel Assyrio vnguento nardino, vt sup. Od. 11. lib. 2.
Assyriaque nardo Petasum vndis? & Od. 7. eiusd. lib. *nitenti Malobathro Syrio capillis.* sic A-
 nacr. Ερωι μιλι μεροισι Καπνιστην ιαχιδω. nardus Achazmenia ab Achazmene Perfarum, & Af-
 syriorum Rege Odesi. lib. 3. *Achazmeniumque costum.* & Od. 12. lib. 2. *qua tenuit dines Acha-*
menes.

FIDE CYLLENEA] lyra Mercuriali, à Mercurio inuenta, vel conformata.

LIVARE DIRIS PECT. SOLICITVD.] curis animos leuare. suprà Od. 11. lib. 4. *minuen-*
tur atra Carmine cura. & Od. 32. lib. 1. ad Barbytum. *o laborum Dulce lenimen.* & hac Ode infr.

Illic omne malum vino, cantibus, lenato.

NOBILIS VT GRANDI CEC.] Chironem significat: cuius pater Saturnus, mater Philyra,
 vxor Chariclo, de quo sic Apollon. lib. 1. Argon. Εἰς ἴνα δι Χείρωνα παλαιοὶ ἄλλα μεθύσκον, ἅλα
 θυσίαι πλουτοῦ ἀμυγδαλῆ τίνον Διὶ, id est, Vbi Chironem ingentem partim equo, partim Deo si-
 milem lecto alterno peperit: fuit autem hic Chiron præstantissimus doctor ac magister, siqui-
 dem ei Deus vnus Æsculapius, & duo clarissimi Heroës, Iason, & Achilles traditi sunt educandi,
 & instituendi. Atque Æsculapium quidem medicinam docuit, vt testatur Pindarus *ἄλ. γ. πυθ.*
Εἰς μὲν (Æsculapium) Μαργαρίτην ποτὶ Κανταύρῳ διδάσκον πολυμήχανος κούρη ποτιν ἰατρὴν ἔνευθ.
 Iason autem ait *αὐτὰρ ὁ Πίνδαρον ἄλ. δ. πυθ.* se à parentibus suis Chironi traditum esse
 educandum, his verbis, *Κροῖδα γὰρ τῶν χείρων δίδων.* quod item confirmat Hesiodus in Theo-
 gonía, *ἄλ. π. ε. 9.* *ὅν Ἰάσωνα ποιμήν λαόν, ὃν χείρων θήϊναι οἱ Πηλεὶ ὕληντι.* Achillem præ-
 terea (quem admodum hic declarat Horatius) erudit ei que præcepit in primis, vt pietatem in
 Deos, & in parenteis coleret: quod prodidit Pindarus *ἄλ. ι. πυθ.* *Ἰωτῶν δὲ φημὶ στυγνὰ ποτὶ σὺ*
ἔρριπαι μετὰ λοθρῶν Φιλύρης ὅν ἱερὰν ἱερὴν Πηλεΐδα παρανέει, μέγιστα μὲν προΐδαι βαρυέ-
παι τροπῶν, κεραιὶνὰν τι σφύραιν θῶν σιβιδάει ζωίας ἧ μέποτι ἱμερὲς ἀμάρτην γούων βίων πεπρωμένον,
 id est, hanc præceptionem, seu monitionem quondam aiunt in montibus Philyræ filium ma-
 gnis viribus prædico Achilli parentibus orbato dedisse, maximè quidem æcorum Saturnium
 grauissonum fulgurum, & fulminum moderatorem colere & venerari, hoc verò honore num-
 quam parentum vitam satis datam priuare. idem Pind. de Achill. *ἄλ. γ. Νημ. ἔα ὅστις δι Ἀχιλλέως*
λαὸν, μέγιστον δὲ λόντοισιν ἄλ. γ. 4. *πρὸς τῶν φόνον, ἡλ. πρὸς τὸν ἱερὸν, &c.* id est, Iauus autem Achilles in
 domo Philyræ, & Chironis habitans, puer cum esset, ludos serios ludebat, crebrò manibus tel-
 lum mucrone ferreo celestium iaciens, leonibus immanibus eadem pugna inferebat, ap' ὅ-
 que interficiebat, &c.

GRANDI] non ætate, sed genere, animo, indole, & spe rerum gerendarum.

ALVINO] Achilli, quem aluit, atque erudit. alumnus semper eum significat: qui alitur,
 quamuis amicis quidam meus aliter sentiat. epist. 4. lib. 1. *Quid donec dulci nutritum, mātis*
alumno, &c. innumeraabilia sunt alia ex bonis scriptoribus exempla.

MORTALIS, DE A] inest antheus in his duobus nominibus:

NATE PVIR THETIDE] vbique Homerus Achillem Thetidis filium facit: & item Pinda-
 rus. alij autem, (vt tradit interpret Apollonij lib. 1. Arg.) à Philomila quadam natum esse vo-
 lunt. Catullus in pulcherrimo illo, & elegantissimo carmine de Peleo, & Thetidis nuptiis, ab

Homero, & Pindaro dissentiens, scribi Thetidem sibi turpe esse non duxisse Peleo mortali habere. Nam apud Homerum *Il. 6.* Thetis in maxima suarum miserationum parte numerat, quod ipsa immortalis mortalibus leatium & complexum subire coacta sit. his enim verbis de Ioue quaeritur, *Hom. Il. 6.* ἡ δὲ γὰρ δὴ τις, ὅσαί γε αἶψα εἰς Ὀλύμπῳ, Τέσσα δ' εἰς φρεσὶν ἦσαν αἰὲρ ἔτι νῦν αἰδῶναι λαογῆρ, Θέσ' ἔργῳ ἐν πατρίων κρησίδι Ζεὺς ἀλγὰ ἔδδκεν, &c. deinde paullo post, ἔτι γὰρ αἰσῖτος δὲ τίς Παλλὰς ῥέει' ὅσπ' ἰγλῆυτος. Pindarus autem in Nem. carm. 4. perspicue significat, Thetidem, cum cum Iupiter in matrimonium Peleo collocare vellet, sese in ignem, leonem, atque alias formas, Prote in morem, versisse: Peleum verò his omnibus repressis ac superatis, eius nuptias expugnasse. Verba Pindari sunt hæc de Peleo, Πῶς ἢ παγκρατὴς, ἥρασε μὲν γὰρ τὴν Λεοπύριν ὀνύχῃς ἐξυπνίοντες, ἐκ μὲν τὴν διδοῦσαν πατρὸς ἰσχυρὸν ὕψος ἔργον, ἢ Νηρείδων, id est, Peleus autem, cum ignem omnia superantem, & audacium leonum acutissimos vulgus, aciemque horribilium dentium cobiuisset, unam ex Nereidibus uxorem duxit. Idem *Il. 11. 61.* & narrat, Iovem & Neptunum Thetidis amore mirum in modum flagrasse, deq. eius nuptiis d. i. inter se contendisse: Themin, ne hæc nuptias ita cupidè expeteret, dissuasisse, quia à Paris constitutum, & prædictum esset, eum, qui ex Thetide nasceretur, patre meliorem ac præstantiorem futurum, telumq. Iovis fulmine potentius, missurum, si Iupiter eam duceret uxorem: aut Neptuni tridente, si Neptuno Thetis nuberet. Verba Pindari sunt hæc, Ἐπὶ δ' Ὀδυσσεὺς ἐν μέσσοις ἡμέρῃσι πῶς ἀπὸ τῆς ἑσπέρης τοῦ γένους αἰσῶναι περὶ τῆς πατρίδος, ὅς κε κεραιωτοῦ τι κέρσος αἰῶνός βίους διόξει γῆρ᾽, ἐπὶ δὲ τῆς ἀμειψόμενης διὰ μὲν γὰρ ἡμῶν, ἡ δὲ παρ' ἀδελφοῖσιν. cum Pindaro congruit & Apollonius lib. 4. Argon. Εμπης δ' οὐ μέλειταις ὀππότε δὲν αἰσκούσῃ, Εἰς τι οἱ σπέρματα ἡμῶν κρησίδι αἰσῶναι, ὧς δ' ἔτι πῶς αἰσῶναι αἰσῶναι τοῖο Πάλλῃ τεκνῶν, id est, verumtamen non intermitchat eam inuitam observare, donec veneranda Themis ei omnia exposuit, nempe fatale esse, filium, qui ex ea nasceretur, patre suo meliorem futurum. Homeri interpretes tradunt *Il. 6.* Iovem Thetidem vsque ad Caucaſum montem esse persecutum, stuprumque ei per vim inferre conatum, verum à Prometheo, ne id faceret, esse deterritum.

TE MAMET sibi debetur, tibi paraca est. vide suprà annor. ad Od. 12. lib. 1.

ASSARACI TELLS] sic Virg. *Æneid. 1.* Assaraci domum eos, qui à Trojanis orti sunt, appellat. *Genies Iustri lobentibus ætas, Cùm domus Assaraci Phthiam, claraſque Mycenæ Seruatis premer.* Assaraci autem, & duorum eius fratrum Ili & Ganymedis pater fuit Tros, Trois Erichthonius, Erichthonij Dardanus, Dardani Iupiter. Assaraci filius Capys Anchisæ pater. Ili filius Laomedon, Laomedontis Priamus. vide Homer *Il. 6.* & Dionysium Halicarnass. *Ρωμαϊκ. χωλ. 4.* Assaraci tellurem, Troiam intellige.

SCAMANDRI FLUMINA] sic sup. *Od. 6. lib. 2. Galeſi flumen.* Scamandrus & Simois Troiz fluij. Homer. *Il. 6.* princip. διὸς τὴν Σκαμάνδρον. Καὶ Σιμεύς, ἃ δὲ πάλαι βλάστηα, ἐπεφύλασσαν Καππῶνι ἐν κρησίδι, &c. id est, diuigūſque Scamander, & Simois, in quos fluuios multa scuta, multæ cassides decedunt.

VNDÈ TIBI REDITVM] Achilli fuisse fatale ad Troiam mori declarat Hom. *Il. 6. 1.* & sub persona Thetidis, Αἰδ' Ὀδυσσεὺς παρὰ γῆρας ἀνέκρυπτο, ἐπὶ κῆρῳ Ἡδου, ἔπει οὐτὸς αἰσῶναι μισσηγῆτο, ὅτ' ἰγλῆα δὴ. Νῦν δ' ἄγε εἴ μιν ἰσχυρὸς τε, ἐκίχρως αἰσῶναι πάντων Ἐπλῖο. id est, debet hæc apud nauis sine lacrymis & sine incommodis & malis sedere: quoniam tibi fatale est non diu viuere. Nunc autem simul & vitæ brevis, & calamitosus supra mortaleis omneis natus es.

SUBTEMINE] *subtemine* legendum, vt est scriptum in omnibus eod. manuscriptis, Vaticanis, & Faëri. Iann. Rain. Vrf. Torn. Clericano, Nicotianis, Russard. ceteris non *subtegmime*, & item apud Catull. carmine de nupt. Pelci, & Thetid. *Currite docentes subtemina currite fusi.* est autem subtemen filum, quod stamini subtextitur: vel, vt Varro, quod sub stamini. ex quo loco quidam dicendum putant *substamem*. sed errant. Terent. in *Heautont. annus subtemen nebat.* vbi vulgò legitur *subtegmim*. Tale autem est illud Virg. de Lauso, lib. 10. *Æn. Extremaque Lauso Parca fila legunt.*

MATER CAERVLA] Pindarus *ποτνια γῆρ*, id est, marinam Deam appellat. idem Horatius sup. Od. 17. lib. 1. Circæ vitæram, id est, marinam, & in aqua habitantem. Nam marinis diis, glaucus, & cæruleus color tribuitur, vt suprà diximus.

ILLIC OMNIS MALVM &c.] apud Hom. *Il. 6.* qui ad Achillem, vt illum placarent, missi sunt, offèduant eum in nauj, citharæ canit & gurgitum animi lenientem. sic Hom. *T. 6. 1.* ὁ δὲ φρεσὶν παρὰ γῆρας φέμεν γῆρας. Καλὴ δὲ αἰσῶναι, &c. Hesiodus autem in *l. heogon.* maximum dicem hominibus esse & gurgitum, & mætorum solatium, ac leuamentum, si quis cænor Musarum famulus ac minister, eorum, qui olim vixerint. Deorūque immortalium laudes caribus & carminibus suis concelebre. versus Hesiodi posuimus ad Od. 26. lib. 1. *Εἰ γὰρ τις ἐπὶ γῆρας καὶ φρεσὶν παρὰ γῆρας ἀνέκρυπτο, αἰσῶναι αἰσῶναι Μουσῶν γῆρας, &c.* & Pind. *Il. 6. 1.* Νῦν δὲ

CCCLXXX

canu leuat. *Alternatque uices, mouet inflexa, & pinguetudine appellat.*
vinum & canum ægritudinis alloquia, id est, solatia, & pinguetudine appellat.
ÆGRIMONIAS ægritudinis vitur infra Od. 17. eodem nomine. *Ægidiostrifin ægrimo-*
monias, quæ uicibus finna ægrimonia locus esset. *manibus cod. manu scriptura*

ma. Cic. ad Att. lib. 12. ferremus graviter si non a agrimonia locus esset.

Deform. agr. dylcib. alloq. Sic repetitur. Vane tum aliis sine copulatione & ante vocem *alloquis*. neque est quòd quisquam descripto hunc locum ii homines, qui cum in litt. excuriant, vide-

Vaticum alius sine copulatione & ante hoc loco non habet. Et si quis
re veritate dubitet, corruperant autem hunc locum ij homines, qui cum in litteris
ri tamen volunt persequarē, atque oculati. hæc igitur verba dicitur ab Horatio
cum illis, quæ antecedunt, *Sino, cantique*, ut vinum & cantum intelligamus dici ab Horatio
gritudinis alloquia, id est, ut Latini loquuntur, solatia. Græci enim solatium *παρηγοριον*, & na-
quis, nominant. id est, verbum de verbo, alloquium. [Valerius Max. lib. 2. cap. 7. incerta gra-
landi primo, ut alloquendi officio fungeretur. Idem lib. 4. cap. 6. coniuges eorum illustri ibi san-
guinis, velut allocuturus periturus viros impetrato à custodibus aditu carcerem intraverit, &c.
Atque hunc locum ita esse intelligendum vir quidam doctissimus professus amicum, & meo
me quasi onere leuare, meâque partei agere gestiens, non ita pridem docuit.

Od. 14.

Phrynes amorem causam esse, quam ob rem promissos lambos non ab-
soluar.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Obliuionem sensibus,

Pocula letheos ut si ducentia somnos

Aren'te fance traxerim,

Candide Macenas, occidis sapere rogando.

Dens dens nam me vetat,

*Dens, dens nam me dolens,
Receptos olim promissum carmen, iambos*

Ad = umbilicum adducere.

Ad Umbilicum auctoris.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllæ.

Anacrononta Teium:

Qui per sepe causa estudine flevit amorem

Non elaboratum ad pedem.

*Non elaboratum ad pulchritudinem.
Freris ipse miser. * quod si non pulchrior ignis*

Accendit obseffans Ilion.

Gande forte ma me libertina, neq³ uno

Concetta, Phrynem macerat.

MOLLIS INERTIA mollities, μαλακότης, laboris impatiens ignavia.

MOLLIS INERTIA] mollities, *μαλαγίτης*, laboris impatiens signaui.
DUCENTA SOMNO s] adducentia, seu afferentia somnos, *κατανομή*, *κατανομία*: quæ somnos
gignunt, & (vt Virg. loquitur) *σπορίfera*. aliter dixit idem Virg. lib. 4. *portes hoc sub casu ducere*
somnos?

fammos?

& longa oblongia potius — *Gc.* Horat. sat. 6. lib. 2. Ducere sollicita iuramenta
occidis saepe — *Bc.* Ando | tories me rogas, vt eneces: per sepe me rogas.
occulis — *Gc.* Igitur magna autem vis inest in hu-

Devs, devs] Cupido deus potentissimus, & imperiosissimus. magna autem vis inest in hu-

Deus, deus] Cupido deus potentissimus, & imperio nimis
inmodi repetitionibus *Ilion, Ilion. Od. 3. lib. 3. Postume, Postume. Od. 13. lib. 2. Ibis, Ibis.*

Od. 17. eiusdem.

regumenta vmbilicis **ORDARE.** Catull. ad Varum, *Noni Vmbilici, loratubra, pinctura, munda*

plumbo et pumice omnia aquata. Martial. lib. 4. *Ohe, iam scdm est, ohe libello, iam peruenimus usque ad vmbilicos.* Fiebant autem vmbilici ex ligno, aut ebore, aut aliquo alio ossis.

NON ALITER SAMIO] Bathylum Anacreontis delicias fuisse, ex eius carminibus intelligere licet.

ANACREONTA TEIVM] sup. Od. 17. lib. 1. *Et fide Treia Dices laborantem in vno, &c.* Traditum est, Anacreontem interrogatum, cur carmina non scriberet in Deos, sed in pueros, respondisse hos nobis deos esse. Pindarus quidem qui Anacreonte posterior fuit, scribit idem. *ei d.* 6. veteres poetas lyricos formosorum puerorum amores canere solitos esse: non enim illo tempore Musam mercenariam, neque lucri studio deditam fuisse. verba Pindari sunt hæc, *οἱ μὲν πάλαι ὠτρυνόμενοι, φῶτες, ὅτι χρυσὸν μύλων ἰς διφροὺς μιστοὶ ἔβαινον, καὶ τὰ φέρμεναι σπουδαστοὶ ἄρτοι μισθοῦ παύειν ἐτάχοντο, καὶ μάλιστα οἱ μύνοι, ὅτις ἰὼν κωλός, εἶχεν Ἀφροδίτης δῶρον, καὶ μιστοῦ ἀδίστατον ἐπὶ ἑσθλῇ μισθῷ. ἢ φιλοκροδῆς πρὸς τὴν λῶν, ἢ δὲ ἱερὰ ἦν, &c.* id est, Veteres quidem illi, ὧ Thrasylbulc, quicumq; in Musarum aureis redimiculis ornatarum curram ascenderant cum insigni cithara rationem habentes, continuo puerileis iaculabantur dulces cantus, si quis forma præstans ætatis maturæ florem dulcissimum Veneris memorem præ se ferret. Musa enim nondum erat lucri cupida, neque mercenaria.

NON ELAB. AD PEDEM] ex Anacreontis paucorum, qui ad nos perueniunt, versuum lectione, cuius intelligere licet, incredibilem in eo esse carminis facilitatem, ac simplicitatem: sed quam tamen nullus labor, nulla cura, nulla cogitatio consequi posse videtur.

VNERIS IPSE] Tu quoque Mæcenas amore flagras, miser.

QUOD SI NON PVLCR. IGN.] id est, quod si Helena, quæ Paridem amore incēdit: vel quæ Troiani incendiij causa fuit, non fuit tua puella formosior: tu te bono oblecta, eoque frue- re: vel eo contentus esto, ambiguum inest in voce *ignis*. Nam Helena & incendiij Troiani causam attulit, & Paridem amore ipsam mauit: quod virtutis quoque ignis appellatione declaratur. Virgil. *Palæm. mem. ignis Amyneæ.* Idem *Æneid. 3. Phrygiæ, penates Quos, mecum à Troia, me- diisque ex ignibus Urbis Extuleram.*

OBSESSAM ILION] Troiam obsessam. Quidam libri vet. habent, *oppressam Ilion.*

NEC VNO CONTENTA] Terentius Eunuchus, *quia Neque tu vno ætas contenta, neque solus dedit.*

PHRYNE] commemoratur ab Athenæo lib. 14. meretrix huius nominis Phryne Thespia- sis, vsque adeo venusta, & eximia forma, vt, cum in iudicium capitis adducta esset, plurimisque & grauissimis criminibus premeretur, nulla ei res alia ad absolutionem fuerit suffragata, quam formæ præstantia. Nam Hyperides orator, qui eam defendebat, cum esset hæc opinio, iudices eam condemnaturos, constituit eam in eorum conspectu, tunicaq; à pectore abscindit, vt nudas eius papillas, & nudum pectus aspicerent: tantamque & oratione, & hoc facto iudicium mi- 323 sericordiam commouit, cum eam tamquam Veneris sacerdotem oleo perfudisset, vt iudices, religione quadam animis eorum occupatis, ac deterritis, non sint ausi Veneris sacerdotem & antistitem condemnare: qua absoluta Euthias accusator iratus quod è iudicio victus in re tam aperta discessisset, nullam postea causam dixit. Hanc illam Phrynem esse puto, quæ cum Venerem auream Delphis dedicasset, & appendisset: inscripsit ei Veneris statuae Diogenes Cynicus, *τῷ δὲ τῷ ἱερῷ ἀνεγείσται*: id est, *Græcorum incontinentia monumentum.* Cum superiora illa ex Athenæo de Phryne scripisssem, quadriennio post, iuuenis quidam, eruditus quidem ille, sed plus nimio *φιλοπαικτητής* reprehendit me quod apud Athenæum ita legissem, vt habent omnes editiones, quas vidi, *τῷ ὑποφῶντι ἑ ζώοντι Ἀφροδίτης ἱλαίῳ χρυσίῳ ἔδωκεν*: itaque veritatem, cum eam tanquam Veneris sacerdotem, & antistitam oleo perfudisset, &c. quoniam, inquit, perspi- cuum est, legendum esse *ἱλαίῳ χρυσίῳ ἔδωκεν*, quod valet, si verbum verbo reddas, *misericordia & sum*: id est, misericordia, vt ille interpretatur, commota. Cui ego hoc respōdo, primum lectionem receptam *ἱλαίῳ χρυσίῳ ἔδωκεν*, visam mihi esse tolerabilem, & probabilem. Nam veteres, deorum aras ac statuas, diuinōque homines oleo perfundere solebant. Verbi gratia, Plato lib. 3. de rep. facit Homerum amandari in aliam ciuitatem è sua, oleo perfusum & lana coronatum. sic enim Plato, *ἀπὸ μὲν περὶ τὴν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ πολὺν μύρον, & τὴν φάλαξ, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν στήθεσιν*: quem locum his verbis expressit Maximus Tyrius *λέγει. τὴν περὶ τοῦ ἐν χρυσίῳ μύρον*, id est, cum poetam coronasset, vnguentoque perunxisset. Et Alexander Magnus, cum in Sigæum peruenisset, columellam in tumulo Achillis defixam vnguento perunxisse dicitur. deinde *ἱλαίῳ χρυσίῳ* pro misericordiam commouere non magis visatum esse, quam *ἱλαίῳ χρυσίῳ* pro oleo vngere. Postremo me non esse tam acutum aut sagacem. vt, quæ apud scriptores antiquos reperiuntur, probabiliter, & commodè dicta, ea immutare sine auctoritate codicum manu scriptorum possim. De hac eadem Phryne sic Arnobius lib. 6. aduersus gentes, *Phryne ista Thespiaica (sicut*

illi referunt, qui negotia Theſſiaca ſcriptitarunt) cum in acumine ipſo eſſet pulchritudinis, Ge-
nuſtatis & ſloris, exemplar fuiſſe perhibetur cunctarum, qua in opinione ſunt, Venerum, ſive per
Græcos Graias, ſive quò iſte fluxit amor talium, cupiditasque ſignorum. Itaque artiſces omnes, i-
pſi uſdem qui temporibus exſiſterunt, quibus primas dabat exprimendarum ſimilitudinum Ge-
ritas, omni cura ſtudioque certabant ſilum capitis proſtituti Cithæra in ſimulacra traduſcere:
ardebant artiſcium ſcitra, aliterq; alterum vincere contentioſa amulatione quarebant, non Ve-
nus ſi anguſtior fieret, ſed ſi Phryne pro Venere ſtaret. hanc eandem commemorat Lucillin in
Sat. Phryne nobilis illa ſibi amatorem improbius quem, &c.

A D N E Æ R A M.

Od. 15.

A R G V M E N T V M.

Non ſeruatam ab ea fidem conqueritur.

NOx erat, & calo fulgebat luna ſereno
Inter minor a ſidera,
Cum tu magnorum numen laſura deorum
In verba iurabas mea,
Arctius, atq; edera procera aſtringitur illex
* Lentis adherens brachiis:
* Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion
Turbaret hibernum mare:
Intenſoſq; agitare Apollinis aura capillos
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute Neera:
Nam, ſiquid in Flacco * viri eſt,
Non feret aſſiduus potiori te dare noctem,
Et quæret iratus * parem.
Nec ſemel offeſſa cedit conſtantia forma,
Si certus intrarit dolor.
At ~~tu~~ quicumq; es felicior, atq; meo nunc
Superbus incedis malo:
Siſ peccore & multa dives tellure licebit,
Tibiq; Pætolus fluat.
Necte Pythagora fallant arcana renatis,
Formaq; vincas Nireæ:
Eheu: tranſlatos alio marebus amores:
Aſſe ego viciffim riſero.

NOX ERAT] ſic Virgil. Æneid. 3. Nox erat, & terræ animalia ſomnus habebat. & 4. Nox e-
rat, & placidum carpebant ſeſſa ſoporem Corpora, &c. Apollon. lib. 3. Argon. Νύξ ἄλφ' ἔμπε' ἰν' ἱν
γῶϊα αἰθ' ὤ κριφας, οἱ δ' ἐν πόρτῃ Ναυτῶν οἱς ἰδὲ λυ π, ἣ ἀστῆρες ὠκυπλῶς Ἐδραγοὶ καὶ νῦν, id eſt, Nox
erat, ſeu nox in terram tenebras adduxerat: nautæ autem ad Helicam, & Orionem ἐ ναυibus
aſpectum deſigebant. Et Varro, Deſerant latrare canes, Urbēſque ſilebant. Omnia noctū erant,
placida compoſta quiete.

ET CALO. FVLG. LVNA SER. INT. MINORA.] ſuprà Od. 12. lib. 1. & ſeclut inter ignis 324
Luna minores, & carm. ſæcul. infrà. Siderum regina bicornis.

CUM TV MAGN. NVMEN LAES. DEOR.] id eſt, cum tu peieratura. Dij magni autem
ſunt Iupiter, Minerva, Apollo, & ij, quos Ænéas præter Deos penates, id eſt, deos familiares,
qui domi colebantur, ſecum in Italiam attulerat. Nam dij magni publicè, Penates privatum,
Cc

colebantur. Ennius, *Dono, ducite, dōque volentibus cum magnis Diis.* Virg. lib. 3. *Æneid. prius Cum sociis, natōque, penatibus, & magnis Diis.*

IN VERBA IURABAS MEA] iurare in verba, sermo militaris. Cæsar lib. 1. de bello civili. *Princeps Petreius in hac verba iurat ipse: ad idem iusiurandum adigit Afranium: subsequuntur tribuni militum.* T. Livius lib. 3. *Nobis Verò* (inquit Quinctius) *nihil delectu opus est, cum, quo tempore P. Valerius ad recipiendum Capitolium arma plebi dedit, omnes in verba iurauerint, conveniunt vros se iussu consulis.* Idem lib. 45. *omnes, qui in consulis verba iurauerint.* Horatius Od. prox. *Sed iuremus in hac simul omnis saxa renarint Vadiu leuata, ne redire sit nefas.* & epist. 1. lib. 1. *Nullius addictus iurare in verba magistri.* est autē in verba iurare, verbis ab altero conceptis, iurare se ita fecisse, vel non: facturum, vel non, verum tamen non dissimulabo, me scriptum reperisse in lib. Don. *In votis iurabas.*

ARCT. ATQVE EDERA, &c.] me arctius amplectens, quā ad edera astringitur ilex. sic Catull. *carm. in nuptias Iuliz. Mentem amore reuinciens Vt tenax edera hæc, & hæc Arborem implicat errans.* ibidem, *Lentæ quæ velut assitas Vitæ implicat arbores, Implicabitur in tuum Complexum.* Horatius suprà Od. 36. lib. 1. *nec Damalis nouo Diuelleretur adultero Lasciuus edern: ambitiosior.*

LENTIS ADHAERENS BRACHIIIS] Lentis, id est, flexibilibus in hærentibus sequacibus, tenacibus, ambitiosis, ad amplectendum accommodatis. tralatio est. sic Virg. lib. 4. *Georg. Ac velut lentis Cyclopes fulmina missis Cum properant.* per lentas enim significat ductileis *δολατοὺς*. aliter sat. 9. lib. 1. *Es pressare manu lentissima brachia.* ibi enim lentissima dicere videtur, ad sentiendum quid veller Horat. tarda. & aliter Od. 19. lib. 3. *Me lætis Glycera torres amor meæ: cui simile est illud Od. 13. lib. 1. Quā lentis penitus macerer ignibus.*

DVM PECORI LVPIVS, &c.] id est, semper. Tale illud Virg. Daphnide. *Dum iuga montis aper flumina dum piscus amabit, Dumq; thymo pascentur apes, dum rore cicada: Semper honos, &c.* & illud Æneid. 3. *In freta dum fluxus current: dum montibus Umbra Lustrabunt conuexa polus dum sidera pascat: Semper honos, &c.* Neq; verò ab hoc genere alienum est illud, quod est apud Herodotum, Vrania: in extr. quo loco Athenienses Alexandro, quem ad eos miserat Mardonius, vt eos ad conditiones à rege Persarum latas adduceret, respondent hoc modo, *μολογῶμεν ὅτι βαρβάρων μή τι σὺ ἡμῶν πρῶτον αὐαπειθῇς ἔτι ἡμῶν πρὸς μάχην ὡς πᾶσι χιδαῖς τοῦ Μαρδονίου, οἷς Ἀθῶναι οὐ λίγουσι, ἵς αὐὸ ὁ ἥλιος τῶν αὐτῶν ὀδῶν ἦ, τῇ περὶ τοῦ ἔργου, μήποτε ἡμολογῶμεν ἡμῶνς ἔλξη, ἀλλὰ θεοὶ σὶ συμμάχοις πῶσαι μιν ἐπιτέλῃσι ἀμυνόμενοι, ὡς θεοὶ ὄρωσι,* id est, Vt autem cum Barbaro consentiamus, & conspiremus, neq; tu nobis persuadere conare, neq; nos adducemur: & nunc Mardonio renuntia, Athenienseis dicere, quamdiu sol eandem viam ibit, quam nunc init, numquam nos cum Xerxe villas pacis pactiones facturos, sed & diis adiutoribus ac sociis fretos, & heroibus, bellum Græciæ inferentem repulsuros.

ORION.] de Orione diximus suprà ad Od. 28. lib. 1.

INTONSOS QVE] sup. Od. 11. lib. 1. *Intōsum pueri dicite Cinctium.* *ἀκραιφνέως* dicunt Græci.

O DOLITVRA MEA, &c.] minatur Neæxæ se amorem suum ab ea in aliam translaturum.

NAM, SIQ; IN FL. VIRI EST.] id est, si quid virtutis. appellata enim est à virō virtus, inquit M. Tull. Tuscul. 2.

PAREM] puellam. Od. 11. hoc lib. *Semper Vt te digna sequare, & Vltiā, Quā licet, sperare, nefas putando.* *Disparem Vites.*

POTIORI] rivali meo, qui tibi potior est: quem tu mihi anteponis: qui priores parteis habet apud te, vt loquitur Terent. Eunuch.

NOCTEIS] assiduus potiori dare nocteis, id est, assiduè cum eo, quem pluris facis, quā me, pernoctare, & cubare. epist. 1. lib. 1. *Vt nox longa quibus mentitur amica, &c.* Plautus Trucul. *Si tatiq; noctis ducit, ab animo perit.* Idem Pœnul. *Cuius ego vel nebula cyathos septem noctois non emam.* Idem Asinar. *Noctem tuam, & vini cadum velim si optati fiant,*

NEC SEMEL OFFENSAR, &c.] locus est obscurus, quē sic declaro. Nec, si certo, & vero dolore affectus fuero, constantia mea, quæ me diu tuos mores, tuamque iniuriam perferre coëgit, cederet: tuæ formæ semel offensæ, id est, quæ semel offenderit, quæ semel peccarit: quæ mihi semel offensa, atque inuisa, dum alios amas, fuerit. vel sic, & in eo consistis: eo, quod numquam cedam post hac tuæ formæ semel lapsæ, & ita mihi inuisæ. Eæ autem est interdum nominis offensus, significatio, apud bonos scriptores. sic M. Tull. ex iustimationem ordinis senatorij, offensam dixit, propterea quod senatores malè administrabant iudicia. Ver. de iure dīcūdo. *Si me animus, atque amor in Remp. ex iustimatio q; offensæ nostri ordinis ac iudiciorum non hoc facere coegisset, &c.* Idem in frumentaria, *omiserum, atque inuidiosum, offensumque paucorum culpa, atq; indignitate ordinem senatorium.* Idem Catul. 1. *Et si me moris civibus iniuria suspectum tam*
GRATI-

graviter, atque offensum viderem: carere me aspectu civium, quam infestis oculis omnium commiscim mallet. Idem pro Sextio. aliusque est aliquis improbis peculiaris populus, cui nos offensus, immisq. fuerimus? Idem pro Cluentio etiam si visus doctus, aut multis offensus videretur: etiam si cum adieris, &c. Idem ad Att. lib. 2. scito nihil semquam fuisse tam infame, tam turpe, tam peragere omnibus generibus, ordinibus, atq. libus offensus, quam hunc statum qui nunc est. Italia sunt taciturnitas, iuratus, quæ tametsi à verbis taceo, iuro manent, vocemque habent patendi, significat actionem tamen. Potphyrus autem *offensa forma* interpretatur peritio polluta. quod cui placeat magis, non reclamabo. offensus etiam nonnumquam idem valet, quod infensus, iratus, propterea, quod, qui offensus, & læsi fuerunt, irasci solent. Plancus Cicero lib. 10. epist. Si hominem offensus mihi, consuetum cum Rep. non subleuassent. Propert. lib. 3. Offensa illa mihi, non tibi amica dedit. quæ significatio ad hunc locum quadrare non potest, quamvis in uno eod. manu script. repererim. Nec semel irata.

SI CERT. INTR. DOL. Si certum animo dolorem coeperit Flaccus: si certus in animum Flacci se insinuarit dolor, subaudiendum enim in verbo intrarit, in mentem, aut in animum Flacci: & ita loquitur M. Tull. de orat. 2. definitio in sensum, & in mentem iudicis intrare non potest. Cora. Tacitus lib. 1. annalium pauidos, & conscientia decoris intrat metus.

AT TV, QVICVMQVS ES JENPOPH ad æmulum, seu rivalem suum.

DELICIOR, qui nunc Neetra frueris, me extrulo, atque expulso.

MIO MALO] meo incommodo exultas, quod spernor à Neetra.

LICEBIT] licebit per me sis opulentissimus sapientiss. pulcherrimus. sic loquitur sat. 2. lib. 2. Licet illi reposita, matuleis, aliisq. diebus Festos albatos celebret.

TIBIQUE PACTOLVS PLVAT.] Pactolus Lydiæ fluvius, qui ad Sardianos auri ramens. et monte Tmolod. ferens, per medium forum vrbis huius: auctor Herod. Terpsichore. Plin. lib. 33. cap. 4. quinque totius orbis terrarum fluvios auriferos enumerat, Tagum in Hispania, Padum in Italia, Hebrum in Thracia Pactolum in Asia, Gangem in India.

Nec TE PYTHAGORAE FALLANT] & quamvis philosophiam Pythagoricam perdidicis, animoque comprehenderis. de Pythagora diximus sup. ad Od. 28. lib. 1.

FORMAQVE VINCAS NIREA] quo nemo, Achille excepto, ad bellum Troianum pulchrior profectus est Homer. auctore i. β. vt ann. sup. ad Od. 20. lib. 3. Qualis aut Nireus fuit, &c. sed quod hoc loco formam in amore haud multum valere significat Horatius, Pausanias in eadem sententiam tradit Achaicis, ædificium quoddam fuisse in Ægiria, & in eo, Fortunæ signum, quod Amalthææ cornu in manu teneret: tum huic signo proximum adstitisse Cupidinem pennigerum: Atque huius operis hanc fuisse significationem fortunam magis, quam formam, in amore dominari.

EHV, TRANS LATOS ALIO] tale est illud Od. 6. lib. 1. Hæc, quoties fidem, Mutatōq. deos flebit, & aspera Nirei aquora ventis. sic Tibull. lib. 1. eleg. 5. At tu, qui potior nunc es, mea furta caueo. Versatur celeris fors lenis orberota. Nam quemadmodum hic marebis amores, sic epist. ad Mæcen. 2. lib. 2. dixi marebis fugam, atque Inter Vina fugam Cynara merere proterva.

Od. 16.

ARGVMENTVM.

Queritur, bellorum civilium nullum esse finem & temp. Romanam desperat, aliisque terras & ipse petere cogitat, & aliis, vt idem faciant, suadet.

A Li era iam toritur bellis civilibus atas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit:
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marfi,
Nec natis aut Etrusca Persena manu,
Amela nec virtus Capua, nec Spartacus acer,
Nosq. reb. infidelis Allobrox:
Nec fera carulea domus Germania pube
Parentibusque abominatus Annibal:
Impia * perdimus * deuoti sanguinis atas:
Fersq. rursus occupabitur solum.

Barbarus, heu, cineres insistet. victor: & urbem
 Eques sonante verberabit ungula:
 Quæq; carent ventis, & solibus, ossa Quirini,
 Nefas* videre, dissipabit insolens.
 Fortè, quid* expediat, communiter, aut melior pars
 Malis carere queritis laboribus.
 Nulla sit hac potior sententia: Phocæorum
 Velut profugit exsecrata ciuitas:
 Agros, atque Lareis patrios, habitandaque sana
 Apri reliquit, & rapacibus lupis:
 Ire, pedes quocumque ferunt: quocumque per undas
 Notus vocabit, aut proteruus Afrius
 Sic placeat? an melius quis habet suadere? secunda.
 Ratem occupare quid moramur alite?
 Sed iuremus in hac.* fimalimius saxa renarint
 Vadis leuata, ne redire sit nefas:
 * Neu conuersa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina lauerit cacumina:
 In mare seu celsus procurrerit Apenninus:
 Nouaque monstra iunxerit libidine
 Mirus amor, iuuat ut tigres* subsidere cernis:
 Adulteretur & columba miluio:
 Credula nec fuluos timeant armenta leones:
 Ametq; salsa lauis hircus aquora.
 Hac, & qua poterunt reditus abscindere dulces,
 Eamus omnis exsecrata ciuitas,
 * Aut pars indocili melior grege. mollis, & exspes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum:
 Etrusca prater & volate littora.
 Nos manet Oceanus* circumuagus: arua, beata
 Petamus arua,* diuiteis & insulas:
 Reddit ubi Cererem tellus in aratra quotannis:
 Et imputata floret usque vinea:
 Germinat & numquam* fallentis termes oliua:
 * Suamq; pulla ficus ornat arborem:
 Mella caua manant ex ilice: montibus alio
 Leuis crepante lympa defilit pede.
 Illic iniussa veniunt ad mulctra capella:
 Refertq; * tenta grex amicus vbera:
 Nec vespertinus circum gemit vrsus ouile:
 Nec intumescit alta viperis humus:
 Pluræque felices mirabimur, ut neq; largis
 Aquosus Eurus arua radat imbribus,
 Pingua nec siccis urantur semina glebis:
 Virumq; reget temperante calitum.
 Non huc* Argoo contendit remige pinus:
 Neque impudica Cotehis intulit pedem:

Non

Non huc Sidonij torserunt cornua nante,*

** Laboriosa nec cohors Vlyssæ,*

Nulla nocent pecori contagia: nullius astri

Gregem astuosa torret impotentia.*

Inpiter illa pia fecerunt litora genti,

** Vi inquinavit are tempus aureum:.*

Ere, dehinc ferro duravit secula. quorum

Pis secunda vate me datur fuga.

ALTERA IAM TRITIVR BELLIS] ætas triginta annorum spatium continet, vt supr. ad monui ad Od. 9. lib. 2. Prior igitur ætas bellis ciuilibus vexata, ea est, quæ intra Syllæ & Sulpitij, Octauij & Cinna, Marij & Syllæ, Pompeij & Cæsaris tempora vertitur. M. Tull. epist. libr. 4. ad M. Marc. *Omnia sunt misera in bellis ciuilibus, quæ maiores nostri ne semel quidem: nostra atque sapientiam sensis.* Idem Philipp. 8. *Sylla cum Sulpicio de iure legum, quas per vim latas Sylla dicebat, contendit: Cinna cum Octauio de nouorum ciuium suffragiis: rursus cum Mario, & Carbone Sylla ne dominarentur indigni, & ut clarissimorum hominum crudelissimam periretur necem.* De proximo bello ciuili non libet dicere: ignoro causam: detestor exitum. Hoc bellum quinsum ciuile geritur, atque omnia in nostram aetatem inciderunt. Altera autem ætas, quæ eadem C. Cæsaris consecuta est, multa item alia bella ciuilia vidit: Mutinense, aduersus M. Antonium: Perusinum, contra L. Antonium M. Antonij fratrem: Siciliense, seu potius Fretense, contra Sex. Pompeium Pompeij Magni filium: Thessalicum seu Philippense, aduersus M. Brutum & C. Cassium, Actiacum, contra M. Antonium & Cleopatram.

SVIS ET IPSA RO. VIR.] sic supra Od. 7. *Ut sua Vrbs hac perires dextera.* In vno quidem eod. manu scriptum reperi, *Suis & ipsa R. & perit.*

MARS] à quibus Marficum bellum appellatum, quorum dux Propedius, vt supr. annotauimus ex Strabone ad Od. 14. lib. 3.

PORSENE MANVS] Porsena dux Etruscorum, de quo vide T. Liuium lib. 2. annalium. 317

ÆMVLÆ NEC VIRT. CAP.] M. Tull. in ea orat. quam habuit in senatu de lege agr. contra Rull. sic ait, *Maiores nostri Capua magistratibus, senatum, consilium commune, omnia denique insignia reip. sustulerunt, neque aliud quicquam, nisi inane nomen Capuæ reliquerunt, non crudelitate (quid enim illis fuit clementius, qui etiam externis hostibus victis sua sapientissime rediderunt?) sed consilio, quod videbant, si quod reip. vestigium illis manibus contineretur, vrbe in ipsam imperio domi cilium præbere posse.* Idem in ea, quam habuit ad populum contra eundem, dicit populum Rom. treis solum vrbeis in terris omnibus, Karthaginem, Corinthum, Capuam statuisse posse imperij grauitatem, ac nomen sustinere. *Deleta Karthago est* (inquit) &c. *De Capua multum est, & diu consultatum.* Exstant litteræ, Quirites, publica sunt S. C. complura.

SPARTACVS] de Spartaco, seruorum duce, & bello seruili ab eo confiato, diximus supra ad Od. 14. lib. 3.

NOVIS Q. REB. INFID.] Cæsar commentar. de bello Gall. lib. 3. & 4. scribit. omneis Gallos rebus nouis studere, & ad bellum celeriter, mobiliterque excitari. Potest igitur fieri, vt Horatius hoc loco nomine Allobrogum, qui Ciceronis, & Cæsaris ætate fuerunt pacati, ceteros Gallos significet, qui Romanor. imperium non æquo admodum animo perferebant. Quamquam mihi sit veri similis, Allobrogum nomine, Allobroges ipsos, non alios Gallos, intelligi. Nequeme mouebit, quod obicit Glareanus, Allobroges in coniuratione illa Catilinaria, populi Rom. maiestatem conseruare, quàm coniuratorum consiliis assentiri, & fauere maluisse: neque vsquam alibi alienos à populo Rom. animos habuisse: quare non faciliè explicari posse, quam obrem nunc eos dicat Horatius infideles: sed hæc (vt dixi) non me mouent. Non enim, si nihil moliti sunt aduersus populum Rom. continuo sequitur, metuendum non fuisse, ne facerent. Præterea infideles non hi solum appellantur, qui fidem non seruant: quales sunt perfidi: sed & ij, quibus tutò non creditur, & qui data occasione libenter, & cupidè sint nocituri, fidemque violaturi. Itaque M. Tull. Catil. tertia, hanc Allobrogum in rebus tam turbulentis, & periculosis quietem, atque hoc otium, non eorum erga populum Rom. caritati, aut fidei, aut constantiz tribuendum esse censet: sed Deorum in populum Rom. beneuolentiz, ac benignitati. fidenim scribit eo loco, *Iam Verò illa Allobrogum sollicitatio à Lentulo, ceterisque domesticis hostibus, tantis, tam dementem credita, & ignota, & barbaris, commissæq. litteræ numquam essent profecto, nisi à Diis immortalibus huic tanta audacia consilium esset ereptum.* Præterea constaret oratione M. Tull. de prouinc. coss. Allobroges non perpetuò in officio, neque in

Cc iij

fide erga populum Rom. mansisse his verbis, *Modo C. Pomtinum fortissimum virum repente bellum Allobrogum, atque hac scelerata coniuratione excitatum, praelius fecit, eosque domuit, qui lacefferant.* Postremo in oratione pro M. Fonteio, Belgarum, & Allobrogum infidelitatem disertè notat idem Cicero his verbis: *quibus neque propter iracundiam fidem: neque propter infidelitatem, honorem habere debemus.* Nam hos significari declarant ea, quæ tribus pagellis post sequuntur. *Vos Belgarum, atque Allobrogum testimonium non credere timeris?* quidam vir doctus hunc locum ita videtur intelligere, vt Allobroges eò dixerit Horatius infidelis nouis rebus, quia se præbuerint in eos infidelis, qui nouis rebus studerent, nempe in coniuratos. hæc enim illius verba sunt in commentariis eius in Catilinariam tertiam. *sed illi cum simularent, se ei consilio fauere, totam rem tamen ad Q. Fabium Sangaum detulerunt.* Unde dictum est ab Horatio, *Nouisque rebus infidelis Allobrox.* mihi autem hæc sententia probari nullo modo potest. Nam cum Horatius Allobroges hic cum Marfis illis, qui bellum Marficum excitauerunt, cum Porlena, cum Capua, Spartaco, Germanis, Annibale numeret, qui fuerunt hostes populi Roman. perspicueque hoc dicat Horatius, Romam, quæ hostibus externis restiterit, aut quæ ab hostibus externis labefactari non potuerit, à ciuibus eueriti: pugnantia loqueretur, si hunc scelus probaremus. Multa in Allobroges M. Tull. pro Fonteio. Sed dici potest, eum inseruire causæ.

NAC FARA CÆRULEA, &c.] cærulea iuuenture. Sed cur cæruleam appellat: an quod se Germani cæruleo colore inficiunt, vt formidolosiores sunt in præliis? quod quidem de Germanis à quoquam memoriæ proditum esse non memini. At de Britannis sic Cæsar libr. 5. *Omnes vero se Britanni glasto inficiunt, quod caruleum efficit colorem, atque hoc horridiore sunt in pugna aspectu.* vbi docti quidam legunt *luto*, seu *luteo infic.* alij *glauco*. Idem Propert. libr. 2. *Nunc etiam infestos demens imitare Britannos, Ludu & externo sinistram vitore caput.* an quod Germani ferè omnes cæruleis sunt oculis? quæ ratio probabilior est. nam etiam hoc traditum est à Corn. Tacito libro de moribus German. *Vnde habitis quoque corporum quamquam in tanto hominum numero, idem omnibus: truces & cærulei oculi, virila coma, magna corpora, & magnam impetum valida, &c.*

PARENTIBUS QVE ABOM. ANN.] eorum parentibus, qui bellis Punicis in præliis cæsi sunt. vt sup. Od. 1. lib. 1. *bellique matribus Detestata.* abominatus igitur πατρίδας.

IMPIA PERD.] nos impij, qui huius ætatis sumus, Romam perdemus, quam tot hostes violare non potuerunt.

DEVOTI SANG.] quorum sanguis Diis, vel morti videtur esse deuotus ad expianda maiorum nostrorum scelera. vide sup. Od. 4. lib. 3. de voce, *deuotus*.

329 FERIS QVE RVRSVS, &c.] solum vrbis Romæ rursus erit incultum, infrequens, vastum, ac desertum, ferisque receptacula, ac latebras præbebit. suprà Od. 3. lib. 3. *Paridisq; tu quo Insulset armentum, & catulos fera Celent inuita.*

BARBARVS (HEV) QIN.] cineres vrbis, vel ciuium, pedibus conculcabunt barbari.

EQUES SON. VERB. VNG.] id est, eques insultabit cineribus. Ennius 8. annal. *Consequitur summo senitu quatit singula terram.* idem 17. *It eques, & plausu caua concutit singula terram.* Virg. Georg. 3. *atque equitem docuere sub armis insultare solo.* Varius de morte: *Insultare docet campis.* Lucr. lib. 3. *Et contempsit, aquis insultans, murmura ponti.*

QVAE QVE CAR. VENT. ET SOLIB.] & ossa Romuli, quæ sunt penitus in terram defossa, & in vrna condita, atque ita neque ventis commouentur, neque à solis radiis attinguntur: visor insolens dissipabit. iam quod ad verbum carendi attinget, non semper in eo inest velle. dicimus enim *carere febri, carere culpa, carere malo, &c.* similib.

NEFAS VIDERE] videre Romuli cineres dispersos.] Non debeat enim sepulcra violari, nec ossa mortuorum condita, aperiri, & oculis hominum exponi. Phocyl. *Ματίμωον φθιδίον ἀναγέτης, μηδ' ἀγέτης Διέτης, ἡλίω & δαμνόντι χυλάρῳ, &c.*] cod. vrus Vauic. & Tor. habent *Nefas videre*, quam scripturam non improbo.

INSOLENS] suprà Od. 16. lib. 1. *exercitus insolens.*

FORTÈ QVID EXPEDIAT] fortè dictum pro fortasse. quod exemplum, vt rarum, notandum est.

EXPEDIAT] vtile fit, vt sup. Od. 8. lib. 2. *Expedit matris cineres operos Falere.* Catull. in Priapeis, *Manumque scorsum habebis, hoc tibi expedit.*

COMMVNITER, AVT MELIOR PARS] aut vos omnes communi consilio, aut melior pars vestrum. melior autem propriè positum, non pro maiore.

MALIS CARERE QVAERITIS, &c.] ordo est hic, Fortasse quid expediat, vos omnes queritis, aut melior pars vestrum: carere, id est, vt careatis malis laboribus Græci subintelligunt in huiusmodi loquendi generibus particulam *ἄν*, quæ valet, vt interdum cuiam, & quidem *εἴπω*,

sepius, non subintelligitur, sed adhibetur. quod item imitatus est Horat. Od. n. lib. 1. *Et melius quicquid erit, pati*, quomodo interpretantur Linacer, & Erasmus. vel repetendum est verbum *queritis* hoc modo, *queritis quid expediat, & queritis carere*, vt loquitur Od. 16. lib. 1. *miribus Mutare quare tristis*. & epist. 1. ad Mæcenatem, *queris me includere ludo*. adde cetera exempla, quæ ascripti ad Od. 10. lib. 1.

MALIS LABORIBVS *malis* epithetum est distinguendi causa adhibitum. sunt enim aliqui boni, & laudabiles labores. sunt & secundi, vt Od. 4. lib. 4. *Post hoc secundis* & *que laboribus* Ro-
mæ arduos creuit. malos labores igitur intellige, qui perferuntur in bellis ciuilibus.

NULLA SIT HAC POTIOR hanc sententiam potissimum sequamur, vt eamus quocum-
que nos pedes ferent, veluti Phocæi, &c.

PROCAEORVM à quibus Massiliam esse conditam traditum est. Arhenæus lib. 13. *Αρχαίων*
ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν πολιτείᾳ γράφεται. Φωκαῖς οἱ ἐν Ἰωνίᾳ, ὑποβλάττοντες οὐκ ὀλίγον
id est, Aristoteles in libro de Massiliensium rep. ita scribit. Phocæiij, qui sunt in Ionia, mer-
catum studio dedit, Massiliam condiderunt. T. Liuius lib. 34. *Iam tum Emporia duo oppida e-*
rant mure diuisa, Genum Græci habebant, à Phocæa, vnde & Massilienses oriundi. alterum Hi-
spani. Idem Herodorus memoriz prodidit lib. 1. seu Clione, vbi hanc Phocæorum exsecratio-
nem, quam hic commemorat Horatius, his verbis exponit. *Ματὴ δ' αἰς τὸ το σφί ἐξ ἑργαίων πεινήσαν-*
το ἰχθυῖος κρετταῖος τὸ ὑπολατοπρόβιον ἰωνῶν τοῦ σίλου. σφὺς δ' ἐβούτεσι & μύδροι ἐνδύμοι κρετταῖοι τῶν σφ-
Εὐρυπνοὶ μὴ πρὶν ἐς Φωκαίῃν ἤξῃν πρὶν ἢ τὴν μύδρον βούτῃν ἀποφύγων. id est, Posteaquam autem hoc
ab iis confectum est, magnis & validis exsecrationibus classis suæ reliquias deuinxerunt: præ-
terea verò etiam massam ferream in mare demerserunt, & iurauerunt non prius se in Phocæam
reuerfuros, quam hæc massa è fundo maris emergeret, atque in summa aqua exstaret. [Isocra-
tes Archidamo. *ἐν δ' αὖ τῷ κρετταῖοι σίτατοι εἰς Φωκαίης μύδρον φέρουσι. τῶν τῆ μεγάλῃ βασιλείᾳ δια-*
τάσει, ἀλλυπότες, τῶν ὁρίων, εἰς μεγαλότατον ἀπὸ κρητῶν, ἡμῖς δέ, &c.

EXSECrata exsecrationibus vsa, quas Græci *δραῖ* & *κτελεος* appellant: vnde *δραῖ* & *κ-*
τελεος exsecrati. Cicer. Offic. 3. *errantis viam non monstrare: quod Athenis exsecrationibus*
publicis sancitum est. sic loquitur Liuius lib. 39. de Annibale, *Exsecratum deinde in caput regnumq;*
Prusie, & hospitalem Deos violata ab eo fidei testis inuocans, poculum exhausit. huiusmodi ex-
secrationis exemplum præter hoc de Phocæis, exstat & apud Æschinem in orat. 3. *Κτησφών-*
τος. satis erit mihi locum indicasse: *ἀρχαῖοι γὰρ ἔπος ἐπὶ τῆς πόλεως, φασί, πνευματώδεις ἢ πόλιν,*
ἢ ἰδιώτην, ἢ ἴδιον, &c. id est, si quis hæc migrauerit, siue ciui-
tas, siue quis priuatus, siue natio, Apollini, Dianæ, Latonæ, Mineræ prouidæ sacer esto. sequi-
tur, *ἢ ἰσὶ δ' αὖ τῷ αὐτῷ ἰς μήτη γυναικῶν φέρει, μή τι γυναικῶν τέκος ἔλθῃ γυναικῶν ἰσὶ τῶν*
ἐν τῷ, id est, & hoc exsecrat precatur vt neque ei terra fructus efferat, neque vxores eorum liberos pa-
rentibus simileis, sed monstra & portenta pariant. & apud T. Liuium lib. 28. Annal. *Hirndhor-*
ationibus exsecratio dira adiecta est. si quem à proposito spes, mollis & que animi flexisset.

ATQVE LABRIS PATRIOS cum duo cod. Vatic. & item Don. Faër. Torn. Cleric. Nico-
niani, Russ & item meus haberent patrios, ego reiecta vulgata lectione *proprios*, hanc probaui.

PEDES QUOCVMOQUE FERUNT quocumque via paruerit, nullo nobis ab initio loco, quò
eamus proposito. sic & supra Od. n. lib. 3. *pedes quò te rapiunt, & aura*. sic loquuntur & Græci
lib. 1. Argon. *ἰς δ' αὖ ἐλθόντων τῶν ἰών, ἢ πόδες αὐτῶν ὑπὸν φέρον αἰσῶνται*. idem lib. 4. *ὡς δ' ἔφην τῶν δ'*
αἰψὰ πόδες φέροντες ἰσῶνται. [Hom. il. 9. *τῶν μὲν ἀρ' οὐ λυμπόνδε σπῆδος φέροι*. *αὐτὰρ ἀρχαῖοι Θεσφα-*
σι ἀλάληται. &c.] Plautus Mercat. *Nec po. agriculus, nec articularius est, quæcumq; pedes ducunt*.
Virg. Mæc. *Quò te Maripades? lib. ver. habent ferent.*

PROTERVVS ABRICVS jralatio est. sic supr. vetos proteruos appellauit Od. 26. lib. 1. *Træ-*
dum proteruis in mare Creticum Portare ventis.

SECUNDA ALITE *αἰσῶν* ἔργον, auspiciatò, bonis auibas. vide annot. ad Od. 15. lib. 1.

SED IVREMVS IN HÆC [quid sit in verba iuraro, dixi supr. ad Oden superiorem.

SIMVL IMIS SAXA RENAR. &c. verba sunt ita cōcepta. posteaquam saxa ex imis aqua-
rum vadis in summā aquam emerferint, & exstiterint: tum nobis fas esse putemus in patriam,
quam relinquimus, redire. prius autē redire, quam saxa euaserint è profundo, sit nefas. ne prius
in patriam redeamus, quam saxa, quæ sunt in profundo, in summam aquam euaserint: proin-
de ac si dicat, numquam redeamus, sed satis apparet, Horatium historiam, & rem gestam, quam
paullò antè ex Herod. retulimus, spectauisse. quamuis non dicat, simul massa ferrea, (quam He-
rodotus *μύδροι* si *διφεί* nominauit) è maris fundo enatarit, sed *simul imis saxa renarunt*, i. simul
atque saxa ex imis vadis emerferint, atque exstiterint, vel in summam aquam resiliunt.

NEV CONVERSA DOMVM, &c. [né vetum pigeat nauibus domum reuēhī, cum Padus,

citerioris Galliae fluvius, ad montis Marini, qui est in Calabria, verticem pervenerit. antequam id fiat verò, pigeat nos in patriam reverti. atqui numquam illud futurum est. tale est illud Virg. in Tityro. *Aut Aram Parthus bibet, aut Germania Tigrin.*

IN MARE SEV CELSVS] seu quando Apenninus &c. ne pigeat, &c.

NOVÆQUE LIBIDINE] nova & inusitata, & inaudita libidine. esset enim nova & inaudita, & monstri similis libido, si tigres sæminæ libidine incensæ à cervis se subigi paterentur: & si miluij cum columbis commiscerentur, & cum vaccis leones: quemadmodum pictor ille ridiculus esset, qui placidis copularerimittia, *Serpenteis ausibus geminaret, tigribus agnos*, ut ait epist. ad Pison. princip.

SUBSIDERE] succumbere, subiacere. sic Lucret. lib. 4. *Nec ratione alia volucres, armenta, feraq., Et pecudes, & equa maribus subsidere possent, Si non, &c.*

CREDULA NEC FVLVOS] id est, & quando non timuerint armenta leones, &c. alij libri habent *flavos*.

CREDULA] id est, quando vsque adeò fuerint credula, ut sibi non timeant à leonibus. *non timeant credula*, genus est loquendi, quod supra notauimus: in quo nomen appositum vim verbi adiuvat, quale & illud Od. 24. lib. 1. *Præmignat mulier temperat innocens*. de quibus vid. annot. ad Od. 8. lib. 3. Nam hoc totum, *nec timeant leones credula*, perinde valet ac si dixisset, & in non timendis leonibus credula sint.

FVLVOS] nonnulli libri veteres habent *flavos*: quidam alij *sanos*.

LAEVS HIRCVS] factus laevis, qui est horridus, & hirsutus natura.

ABSCINDERE] præcidere, intercludere, abruptum.

EAMVS OMNIS EXSECR. CIV.] tota ciuitas, (inquit) aut melior pars, *exsecrata*, id est, exsecratione tali vta, *eamus omnis*, est recti casus, ne quis errans putet esse accusandi casus, numeri multitudinis.

INDOCILI MELIOR GREGE] melior multitudine indocta, atque imperita, cui persuaderi non potest, ut patria relicta, alias terrarum oras petat. indocilis est, qui ad discendum ineptus est, qui doceri non potest, ut sup. Od. 1. lib. 1. *indocilis pauperiem pati*. & Od. 3. lib. 3. *tigres indocili iugum Collo trahentes*.

MOLLIS ET EXSPES] pars autem mollis, & laboris impatiens: & ab omni spe derelicta, &c. tale illud est Virg. Æn. 5. *Transcribunt urbi matres, populūque volentem Deponunt, animos nil magna laudis egentis*.

INOMINATA PERPRIMAT CUBILIA] sedes male ominatas, & infelices, δυσνοήτους κλίβανους perpetuò incolat. *inominata* sic dictum puto, ut, inauspicata. [Auratus sic hunc locum explicandum putat, perprimat cubilia, inominata, id est, perpetuò incubet cubilibus seu lectis inauspicatis, hoc est, adulterinis, & non legitimis, seu iniustis.]

PERPRIMAT] perpetuò premat: quod valet, perpetuò in eis infideat, & hæreat.

MVLIEBREM TOLLIT E LVCTVM] sic habent omnes libri vulgati: quibuscum consentiunt aliquot manuscr. Sed mihi magis placet ea, quæ in aliis manuscr. reperitur, scriptura: *muliebrem pellite luctum*. nam vulgata lectio, quamuis eam confirmant nonnulli veteres, non mihi videtur æquæ Horatiana, quia Horatius verbum *tollendi* rarius solet vsurpare, pro auferre: sæpius pro excipere, & sumere: quale illud, *partem vel tolleret omneis*. epist. 7. lib. 1. *Quin dixisset potius muliebram ponite luctum*: ut Virg. lib. 11. Æn. *Pone animos*. & Hor. epist. 16. lib. 1. *Pone, meum est: pono, tristisque recedo*. & epist. 10. *si quid mirabere, pones inuitum*. Verumtamen tollere querelas dixit epist. 12. princip. pro aufere querelas. Ex quo, licebit, si quis volet, vulgatam lectionem retinere ac tueri. Iam quòd ad muliebrem naturam attinet, ad lugendum propensam, tale est illud supra Od. 10. eod. lib. *Es illa non virilis ciuitatio*.

PRAETER. ET VOLATE] & præteruolate, præteruchimini, præterite.

NOS MANET] nobis est præternauigandus, vel nobis debetur: idque dicit propter insulas fortunatas, quæ sunt in Oceano. de verbo manendi sup. Od. 28. lib. 1.

CIRCVMVAGVS] à quo vniuersa terra circumfunditur. M. Tull. lib. 6. de rep. *omnis enim terra, quæ colitur à vobis, angusta verticibus, lateribus latior, pars a quadam insula est, circumfusa illo mari, quod Atlanticum, quod magnum, quod Oceanum appellatis in terris*. Catull. de nupt. Pel. & Thet. *Oceanusq., pater, totum qui amplectitur orbem*. Horatius autem videtur Homericum epithetum expressisse, ἀπὸ ὅρων, id est, ἐκ τῶν ὁρίων, ἡ ὅρα ἡ περιόρητος, & ἐκ τῶν κύκλων ἡ ἡμὲν ἀπὸ τῶν ὁρίων, qui in seipsum reuertitur, dum circuli instar circumducitur. Sic Orpheus, Κύκλος δ' ἀπὸ μέρους, καὶ ὁ ὅρος αὐτοῦ, ὅς γ' αὖθις διηγεῖται ἐκ τῆς ἀμφιπέρας, id est, *Circumitus Oceani, quem morio nulla fatigat: Es qui verticibus terrarum amplectitur orbem*.

ARVA, BEATA PETAMVS ARVA] concinna & peruenusta περὶ ἀληψίς. *Petamus* (inquit)

ARVA

αἷμα, αἷμα, ἰσχυάτι, βεῖται. Quidam hoc ordine & sensu legunt, *Nos manet Oceanum circum-*
magis αἷμα, βεῖται Περίπλους αἷμα, &c.

DIVITEIS ET INSULAS] quas fortunatas appellant Latini: & Græci ὀλβίους νήσους, sic sup.
Od. 8. lib. *divitisibus confectas insulas.* in quibus est campus Elysium. Homer. ὀλ. δ. Ἀλλὰ δ' οἷς ἡλύ-
σαι πεδίοι, & περίεργα γαίης Ἀλκίον τοι πύμψουσιν, ὅθι ξανθὸς ῥαδάμανθης. Τῆ περ ῥαῖσι θεῖοι πύλα ἀσφά-
πεισι, οὐδ' ἰφίτες ἔτ' ἀσφάλειον, πύλος, ἔτι ποτ' ἔμμερος. Ἀλλ' αἰεὶ ζεύς οἱ λυγροκένοντες αἴητες Διαι-
νός, αἰεὶ σὺν ἀσφάλειον ἄσφραπτος. i. sed te in campum Elysium, & orbis terrarum sineis Dij immor-
tales deducunt, ubi est fluvius Rhadamanthus: *Qua* in regione viuendi ratio facillima, & mini-
mum laboriosa est hominibus: non sunt in ea niues, non hiems multa, non imbres: sed semper
Oceanus Faunios suauiter spiranteis mitit, ad homines refugerandos.

TELLUS INARATA] ἀνήροτος. Homerus de Cyclopi-
b. ὀλ. 1. Οὐ πὺρ δ' αὖτις χερσὶ φυτόν, ἔτ'
δ' ἰσσοῖσι, Ἀλλὰ ὅς γ' ἀσπαρτα, & ἀνήροτος πάντα φύοιται, id est, neque manibus stirpeis plantant, ne-
que arant: sed omnia eis nascuntur non sata, & inarata. sic Hesiodus, ἔργ. καὶ ἡμ. κορρὸν δ' ἴφιρον
ῥαδάμανθ' ἀρεῶν. Αὐτομάτη πύλοι, τι πρὸ ἀφρον. id est, fructum autem efferebat terra rerum vita-
lium largitrix, sua sponte, multum, & copiosum. sic Od. lib. 1. Metam. *Ipsa quoque immuni,*
rastrò que intacta, nec villis Saucia & meribibus, per se dabat omnia tellus, &c. sequitur paucis post
verlib. *Mox etiam fruges tellus inarata ferebat.* & Virg. lib. 1. Georg. *ipsique tellus Omnia libe-*
rimus nullo poscente ferebat.

IMPVTATA] non putata, non culta. Festus, *Putum antiqui dicebant pro puro.* Unde putata
vires & arbores, quod decisis impediementis remanerent pura.

NUMQUAM FALLENTIS] numquam fallentis spem domini. sup. Od. 1. lib. 3. *fundum men-*
dacem dixit, qui spem agricolæ fallit. tale est illud epist. ad Mæcen. 2. lib. 1. *Spem mentita seges.*
eadem ratione agrum fidelem appellamus, qui multo plus reddit domino, quam accepit. sic su-
prà Od. 16. lib. 3. *& segetis certa fides mea.*

TERMEIS] ramus ex arbore decreptus, nec foliis repletus, nec nimis glaber. Festus. alij pro-
priè ramum oliuæ esse volunt.

SVAM QVE] non insitam, sed naturalem, & propriam. contrà Virgil. de insitis libr. 2. Georg.
Mixta utq; noua s fondeis, & non sua poma.

PVLLA] nigra, non viridis, nec acerba: sed matura.

LEVIS CREPANTE LYMPHA] illustris ὑποπότισις aquæ cum murmure è loco decliui de-
fluentis, per translationem à rebus animatis. Sic Lucret. lib. 5. *Qua via secta semel liquido pede*
detulit vnda. & Virg. lib. 9. Æn. *cum clatur & amnis Rauca sonans,* reuocatque pedem Tiberi-
num ab alto. Idem in Culice, *Cassaliaq; sonans liquido pede labitur vnda.* codices Fabr. & Iann.
habent *crepitans*: quæ scriptura mihi non displicet. malim tamen *trepidente*, si quid mutan-
dum sit.

INYSSEAE] suas sponte, αὐτὸμάτη αὐτομάτῳ.

VENIUNT AD MVLCTRA] mulctrum, & mulctra æquæ sunt visitata. Virg. in Palæmone,
Bis venit ad mulctram.

TENTA] distenta, vt sup. Od. 2. *Distenta siccat vbera.* virtutur & Sat. 5. lib. 2. eodem simplici: *sem*
pinguis tentum omaso Furina, &c.

GÆX AMICVS] φίλος, carus, vt supra multis locis.

NEC VESPERTINVS, &c.] id est, nec vsus vesperi gemit circum ouile. sic loquitur Virgilius
Georg. 3. *Nec gregibus nocturnus obambulat.* id est, noctu. idem ibid. de Leandro, *Noctē natat*
caca serms fiera, id est, nocte. & Æneid. 8. *Nec minus Æneas se matutinus agebat.* Hor. Sat. 3. lib. 1.
Et qui nocturnus Diuina sacra legerit. Idem epistol. ad Numicium lib. 1. *Namque mane forum,* &
Vesperinus per te rectum. Id. in Sat. 4. lib. 1. *Si Vesperinus subito te oppresserit hospes.* & Sat. 6. lib.
1. *Fallacem circum,* Vesperinusque per erro Sape forum. & Sat. 6. lib. 2. *Urbis auentes Mania no-*
cturnis sutrepere. & Sat. 7. eiusd. lib. iussit ad se Mæcenat serum sub lumina prima venire. & Od.
15. lib. 1. *tamen, heu, serms adulteros Crinois puluere collines.* Fluxit autem hoc loquendi genus à
Græcis. Hóm. ἰλ. β. Ὄχι παννύχιοι συγυράχων μὲν Ἀργεὶ, id est, vt toti nocturni tristi decerte-
mus Mariæ. & ἰλ. 4. Παννύχιοι μὲν ἔπειτα χρησόμεντες Ἀχαιοὶ δαίνυντο id est, toti nocturni Græ- 331
ci epulabantur. Iterum ἰλ. δ. β. Οὐ γὰρ παννύχιοι ὄδον βουλοφάγοι ἄνδρες, id est, non oportet
totum nocturnum dormire virum consiliarium. Idem ἰλ. δ. α. Χρὸς ἴση μὲν δαίτη, id est,
hesternus abiit ad epulas. Hesiod. ἔργ. & ἡμ. β. Ὡς τι λεισάβηροι πρὶνα χροῖα καὶ λῆπ' ἔχουσιν
ἡ νύχτη κατὰ λῆξ' ἐν δὲ οἴκῳ. Cum loto tenet corpore, & pingui oculo nocturna c. t. abir
domi. idem ibid. Πρῶτον παμφανῶνι πτόιδε τρεῖς ἀποκνίφουσιν. id est, Primum totus collucens or-
itur primo diluculo. idem in Aspide, Παννύχιος δ' αἰ' ἔλκετο παρ' αἰδῶνι, παρεκκρίπῃ, id est, totus no-
cturnus cubuit iuxta veterundam γροῖαν. Theocritus, Ζηλοῖς, ὀλ. ὀρθηθ' ἀπὸ δαίμωνος

Κοκυῶσδιν εὐρακῶσιν ἀνιρῆσι δίδδιν, id est, Gallus autem matutinus cucuriens alium in torpores molestos coniciat. Eurip. Hecuba *μισανύκτος ὠκυμῶν*, id est, medio nocturnus perij.

CIRCVMGEMIT VRVS OVILE] circum ouile gemit. talia sunt illa, quæ suprà collegimus ad Od. 7. lib. 2. *inter errem Nuda leones purgatum crebro qui perfonet aurem, &c.*

VT NEQVE LARGIS] mirabimur quo modo neque Euris nimis imbribus terras abstergeat, deterat, minuat: neque sol nimis caloribus exurat. sic loquitur Sat. 6. lib. 2. *Sine Aquilo radis terras.*

PINGVIA NEC SICCIS VRANTVR SEM.] significat, ab illis locis etiam abesse siccitatem: quam *ὠχμὸς* appellant Græci. Virgil. Melibœo. *Aret ager.* Idem lib. 1. Georg. *Et cum exstus ager morientibus affuat herbis: Ecce supercilio, &c.* loquitur mox, *scatebrisque arenis temperat arua.*

VTVMQVE REGE TEMPERANTE] moderante, modificante. de verbo temperandi suprà ad Od. 8. lib. 1.

NON HVC ARGO.] tale propemodum est illud Virg. de Italia lib. 2. Georg. *Hac loca non auri spirantes naribus ignem Inuertere, &c.*

ARGO REMIGE.] Argois remigibus, vt suprà *multo milite, multa cane.* dixi ad Od. 2. huius lib. Argoos remiges appellat heroas illos, & Græciæ principes, qui Argo naui vecti sunt, velus aureum petentes: quæ sola, vt aiunt Homer. Pindarus, Theocritus, Apollonius, Cyaneas illas, seu Symplegadas, beneficium Palladis, incolumis prætergressa est. sic Homer. *ἰδὺς μ. Οἱ δὲ καί νηα παρὶ πλάγῳ ποτὶ πῶρος νηὺς Ἀργαίῳσι μέλυσσε.* Pind. *πυθ. εἰδ. δ.* *Εὐρὶ κινδυνὸν βαρὺν ἱερὸν δειπῶσιν λίσσονται γὰρ σπυδρῶν κινητῶν ἀμεμυγέμενοι ἐκφυγεῖν πύγαν.* Theocr. in Hila. *Ἀπὸς κοινοῦ ἔχῃ ψατο σπυδρῶν δὲν γαυῖν. Ἀλλὰ διζαυξί, βαθυὸ δὲ εἰσιδραμα φῶσιν, Αἰστὸς ὡς μέγα λυγρὸν.* Apollon. *Ἀργεῖων. β. Καί τ' Ἀθηνᾶν πῶρος ἀπὸ πᾶσι πύγης Σκαίῃ διζιπτήν ὃ Ἀλφειὸς ὡς φέρεται.* Hyl. *ἱκέλη πῆριοντι μετῆρος ἵοντ' εἰς δ.*

COLCHIS] Medæa. Propert. lib. 2. *Seu mihi Circe percreundum est gramine, siue Colchis Colchiaci vret abena focu.*

SIGONII] Cadmo duce. Hic Phœnicum classe vectus, rudibus adhuc Græcorum populis, & ciuilioris cultus, & litterarum pingendarum auctor fuisse dicitur. quod cum multi scriptores memoriz prodiderint, tum Cornel. Tacit. Annal. lib. 2. scriptum reliquit.

CORNVA] cornua antennarum. Virg. Æn. 3. *Cornua velatarum obuertimus antennarum.*

LABORIOSA NEC COH. VLYSSEI] Od. 6. *Nec cursus duplicis per mare Vlyssæi.* & infrà Ode proxima. *Laboriosus remiges Vlyssæi.* laboriosus appellatur is, qui multum laborem perfert, vt M. Tull. pro Cælio, *Vos laboriosus existimes.* & res laboriosa, laboris plena, & magno labore perfecta. Catull. *Doctus Iupiter & laboriosus.* Iam Vlyssæi quattuor esse syllabarum ab antiquo recto Vlyseus, notum est.

NULLA NOCENT PECORI] Virg. in Tityro, *Nec male vicini pecoris contagia ludent.* vñ. ratiū est nomen contagionis: & eo semper vititur M. Tull.

VT INQVINAVIT] Posteaquam ætas ærea successit aureæ, notissima ex Hesiodo hæc ætatum dissimilitudo est. & diximus hac de re sup. ad Od. 1. lib. 4. nonnulla.

QVORVM] quorum, nempe sculorum ferreorum, datur fuga piis, id est, quæ tempora ferrea licet iis, qui non sunt ciuili sanguine cruenti, me vate, effugere. *fuga*, id est, vt Homerus loquitur, *ἄλωρῃ*, vt alij, *ὑπεφυγῇ*, seu *εὐληθῇ*.

A D C A N I D I A M

Od. 17.

A R G V M E N T V M.

Petit, vt sibi ignoscat, eam autem dum vult videri placare, grauissimè & acerbissimè vellicat, atque adeò lacerat.

IAm iam efficaci do manus scientia:
Supplex & oro regna per Proserpina,
Per & Diana non mouenda numina,
Per atq. liberos carminum valentium.

Refixa

Refixa calo denocare sidera,
 Candida parce* vocibus tandem sacris:
 Cuiumque retro volue, volue* turbinem.
 * Mouit nepotem Telephus Nereium:
 In quem superbus ordinarat agmina
 Myſorum: & in quem tela acuta torſerat.
 Vixere matres Ilia adductum feris
 Aliisq, canibus homicidam Hectorem,
 Poſtquàm relictis mœnibus rex præcidit,
 Heu, pernicious ad pedes Achillei
 Setoſa duris exuere pellibus
 Laborioſiſremiges Vlyſſei,
 Volente Circe, membra: tunc mens & ſonus
 * Relatus, atq, notus in vultus honor.
 Dediſatis, ſupérque pœnarum tibi,
 Amata nautis multum, & inſtitutoribus.
 Fugit Iuuentas, & verecundus color
 Reliquit oſſa pelle amiſta lurida:
 Tuus* capillus albus eſt odoribus:
 Nullum à labore me reclinat otium:
 Vrget diem nox, & dies noctem: neq, eſt
 Lenare* tenta ſpiritu præcordia.
 Ergo negatum, * vincor ut credam miſer,
 Sabella pectus increpare carmina:
 Caputq, Marſa diſſilire nania,
 Quid amplius viſ? ô mare, & terra, ardeo,
 Quantum neq, atro delibutus Hercules
 Neſſi cruore: nec Sicana feruida
 Virgens in Ætna flamma, tu, donec cinis
 Iniurioſis aridus ventis ferar,
 Cales venenis officina Colchicis.
 Qua ſinis? aut* quod me manet ſtipendium?
 Effare: iuſſas cum fide pœnas luam:
 Paratus expiare, ſeu popoſceris
 Centum iuuenços: ſine mendaci lyra
 Voles ſonari: tu pudica, tu proba:
 Perambulabis aſtra fidu aureum.
 * Infamis Helena Caſtor offenſus vice,
 Fratérq, magni Caſtoris, victi prece
 Adempta vati reddidere lumina,
 Et tu (potes nam) ſolue me dementia:
 * O nec paternis obſoleta ſordibus,
 Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
 Non mendiculis diſſipare pulueres.
 Tibi hoſpitale pectus, & pura manus:
 Tuusq, venter* partum eius: & tuo
 Cruore rubros obſteatrix partus lanit,
 Vt cumq, foris exſili puerpera.

Canidia respondet, ostendens, se nullis precibus exorari, nulla ratione placari posse.

Quid obsecratis auribus fundis precat?

Non saxa nudis surdiora navitis

** Neptunus alto tundis hibernus salo.*

** Inultus ut tu riseris Cotytia*

Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?

*Et Esquilini * pontifex venefici*

Impune ut urbem nomine impleris meo

Quid proderit disasse Pelignas annus,

Velociusve miscuisse toxicum,

Sit tardiora fata te votis manent?

Ingrata misero vita ducenda est in hoc,

Novis ut usq. suppetas doloribus.

Opas quietem Pelopis infidus pater,

Egens benigna Tantalus semper dapis:

Opas Prometheus obligatus aliti:

Opas supremo collocare Sisyphus.

In monte saxum: sed vetant leges Iouis.

** Voles modo altis desilire turribus:*

Modo ense petens Norico recludere:

Frustraq. vincla gutturi neptes tuo,

Fastidiosam tristis agrimonia.

Vellabor humeris tunc ego inimicis eques:

Meaq. terra cedit insolentia.

** An, quae movere cerceas imagines.*

(Vi ipse nosti curiosus) & polo

Deripere Lunam vocibus possim meis:

Possim crematos excitare mortuos,

Desider Ig. temperare poculum:

Plorem artis, in te nullum habentis exitum?

333 EFFICACI] *comp. Ode tertia huius libri. Nec munus humeris efficac. Herculi, &c.*

DO MANVS] *dare manus est cedere, & fateri se inferiorem esse. M. Tullius ad Attic. libro secundo. aiebat illum primo sanè diu multa contra: ad extremum autem manus dedisse. Luctet. libro secundo, & si tibi vera videretur, Dede manus: aut, si falsa est, accingere contra. Idem ibid. Nam certè fluere, atque recedere corpora rebus Multa, manus dandum est: sed plura accedere debent: Donec olefendi summum tetigere cacumen. Iterum M. Tull. in Lælio, qui aduersando saepe assentetur, & litigare se simulans, blandiatur, atque ad extremum det manus. Cæsar lib. 1. de bell. Gall. tandem dat Costia manus per motus superiore sententia Sabini. Virg. lib. 11. neque ipse manus feritate dedisset.*

REGNA PER PROSERP.] *mos erat apud veteres obsecrare penes ei, quem obsecrabant, aut carissimas, aut religiosissimas, & maxime venerandas, sanctissimas, atque augustissimas: interdum etiam per res suas maxime imbecillas & humiles, & afflictas, & misericordia dignissimas. Plautus, Rudente. Per ego hac genua te obsecror, senex. M. Tull. pro Quinctio, Si te, atque eos, qui tibi in consilio assunt, obsecret, obesturque P. Quinctius per senectutem ac solitudinem suam, nihil aliud nisi & vestra natura, bonitatisque obsequamini. ibid. Obsecrauit [Quinctius Næuium] per fratris sui mortui cinerem, per nomen propinquitatis, per ipsius contingem & liberos, &c. vide annot. ad Od. 5. eiusd. lib.*

NON MOVENDA] *animus, vel non irritanda. Diana enim irata graueis abiis, qui offendunt, sumit pœnas. itaque horribilis dea est. epist. ad Pison. Aut fanaticus error, & iracunda Diana. Talis & eius frater Apollo: ut suprâ notauimus.*

REFI-

REFIXA] Virg. lib. 5. *Æn. Calo censuræ refixa Transcurrunt crimēq; Volantia sidera ducūt.*
 DEVOCARE] deducere, vt sup. Od. 5. VOCIBVS TANDEM SACRIS] carminibus.
 canticis, *in dāq;* vt epist. 1. lib. 1. *Sunt verba & Voces.*

VOLVE, VOLVE] omnes quidem libr. & vulgati, & manuscr. habent *solue*: sed omnino legendum *volue*, *volue*: itaque Io. Auratus collega meus & Carolus Vtenhouius Gandauensis, vir doctus, existimabant legendum. *volue* autem *retro*, id est, conuerte in contrariam partem, vt quem cruciatum, & ardorem mihi attulit prior turbinis conuersio, eo me liberet contraria: vel vt, qui a me discessit, is ad me reuertatur. Theocr. *ἰδὺν μ. β.χ. αἰς διανθῖ ὁδὸν ἰεροῦς ὁ χαλκός ἐστὶ ἀφροδίτης*, *ὧς κείνῳ διόισιν ποτῖ ἀμπερῆσιν ἔρμασαν*, id est, Vt voluitur hic turbo p̄reus ex Venere, seu Veneris: ita voluitur ille ad foreis nostras. Omnino *retro* *voluere*, valde vsitate & Latine, & communienter, apteque dictum: *retro soluere*, non item.

TURBINEM rhombum magicum significat, quem Martialis appellat Thessalicum libr.9.
Quae nunc Thessalico lunam deducere rhombo, Quasi fiet has, illos vendere lena toros? de quo &
Theocrit.in Pharm.X'ς διὰ τὴν ἰδέαν τοῦ ρόμβου. id est Αφροδίτης, ὡς καὶ ἐν διονύσιῳ ἀμαθίᾳ
γίνεται. & Proper.lib.3.ad Lygdamum. *Sit amica rhombi ducitur ille rota.* & Lucian. ἀπλ. ιττωρ.
in eo, cuius principium est, Εἰ λυ' εἶδη, &c. εἵτα ἐν τῷ ῥόμβῳ αὐτοῦ γράμματα ῥέμβον, παρὰ φεῖ τε καὶ λυ
ἔκαστον ἀποκαλύπτει τῇ γλώσσῃ βαρβάρων, καὶ οὗτοι λέγονται, id est, Deinde cum ex ista turbinem
depromississet, voluit carmen quoddam dicens lingua volubili, & barbara quaedam atque
horribilia vocabula pronuntians.

MOVIT NER. TELEPH.] Exemplo Achillis, qui inimicis suis tandem placabilem se præbuit, conatur Canidiam ad misericordiam flectere. Telephus Myforum rex ab Achille, quem armis, & manu facta prohibere conatus erat, ne ad Troiam oppugnandam veniret, vulneratus, cum consulto oraculo responsum tulisset, vulnus ab Achille illarum alio medicamento sanari non posse, quam ferragine ensis Achillis, (responderat enim Apollo ὁ σῆμας ἰατρῶν) illum oravit ut eius rei sibi copia fieret, & impetrauit. Propert. lib. 2. ad Mæcen. *Mysus & Æmonia iuvenit, quæ cuspide vulnus Senserat, hæc ipsa cuspide sensit opem, qui rex antea fuerat, exculsus & mendicavit.* vide in epist. de arte poet. *Telephus & Pelens, cum pauper & exsul, Græque, &c.* Achillem autem, nepotem Nereium dicit, quia Thetis, Achillis mater, Nerei est filia.

ORDINARAT AGMINA] instruxerat & duxerat exercitum. suprà Od. l. lib. 3. *ordinare ar-*
busta, pro ordine ferre. *Est Viri Vir laetus ordinet Arbusta sulcis.*

VNXERE MATRES] Cùm & manuscripti, & typis excusci codices hoc loco inter se dissenti-
rent, atque *vnxere*, alij *luxere* haberent, (quamquam, ne quid dissimulem, ex iis, quos ego
vidi, plures habent *vnxere*) ego olim eam scripturam secutus eram, quæ mihi probabilior visa
erat, suum cuique iudicium liberum relinquens, vt hanc, vel illam amplecteretur: quæ modo-
dum ego vnam altera meliorem iudicaram. cuius mei iudicii, factique rationem reddideram
lectori hoc modo. Negabam igitur, apud Homer. *il. w.* corpus Hectoris à mulieribus Troia-
nis vinctum esse, sed ploratum primùm, lacrymisque decoratum, & combustum: deinde ossa
pannis mollissimis inuoluta, & in vnam coniecta: postremò exstructum ei è grandibus saxis
monumentatum: iam verò, quòd vñctionis mentio fit interdum apud scriptores, id non magis
ad honorem sepulturæ pertinet, quàm lauatio, & pleraq; alia, quæ nonnumquam in exequiis,
& funeribus mortuorum solebant adhiberi: quale est hoc exemplum ex Ennio. *Tarquinij cor-
pus bona famina lauit, & vnxit:* & item hoc ex Virgil. lib. 7. *Æn.* de Miseno. *Principio pinguem
sedis, & robore secto Ingentem struxere pyram, cui fródisbus aris Intexunt latera, & feralis an-
te cupressos Constituumt, decorantque super fulgentibus armis: Pars calidos latices, & abena Sm-
dantia flumini Expeditum, corpusque lauauit fragenti, & vngunt.* apud eundem lib. 9. mater
Euryali queritur fe filio oculos non prelixis, neque vulnera lauisse, his verbis. *Hem, terra nota
canibus data præda Latinis, Alitibusque iaces, nec te tua funera mater Produxi, pressisve oculos,
aut vulnera laui.* eodem pertinet illud Eurip. Phœniss. *ἴσα δ' ἔτι οὐ μακροτέρων Ἀδὰμ' ἔτι λούσῃ,
ὄπισθ' Ἀδόν, ὡς ἦν τοῦ δ' ἔειπ' ὅτι μὲν δ' ἴσῃ.* Quis autem vñquam vel poëta, vel alius scriptor in
miseriis mortui numerauit, quòd lotus non fuerit, aut quòd ei mortuè oculi prelli, vel clausi
non fuerint: nemo, quod sciam. At omnes poëtæ harum commiserationum pleni sunt, dum vel
eorum, qui naufragio perierunt, vel eorum, qui in acie ceciderunt, vel similium calamitosorum
condicionem miserrantur, ac deplorant: *iacet insepultus, & indefectus, aut non lauitus.* Opta-
bant enim omnes se sepeliri, humari, fletu, ac lugeri post mortem: & hæc crebrò à scriptoribus
commemorantur: *Lauari corpus autem vñgi, oculos claudis,* & similia, vel non ita expetebant,
vel dicere licet illa esse horum accessiones, & ad supremum honorem, id est, luctum, & sepul-
turam, tanquam ad finem, referri. Iam verò quòd scribunt quidam vngere cadauera solitos
esse veteres, vt diutius integra conseruarentur: id verum esse non puto. Nam vñctionem, vel

munditiei, & nitoris, vel luxus causa adhibebant, & sciebant ad corporum integritatem conseruandam nihil adiuuare: corpora autem cum diu manere incorrupta, & integra volebant, ea vel condiebant, vel cera circumlinebant: quod ostendit M. Tullius lib. 1. Tuscul. his verbis: *Conduunt Aegyptij mortuos, & eos domi seruant: Persa etiam cera circumlitos conduunt. Et quam maxime permancant diuturna.* id quod ab Herodoto traditum est libr. secundo. ad eundem vltim cedrum, & cupressum adhibebant. Sed cuius hominis est dicere hoc loco, vngi solita apud antiquos cadauera, vt diutius integra seruantur, cum constet & Troianos, & Romanos, maxime Horatij ætate, corpora mortuorum in rogam imponere, & cõbuere, non integra seruari consueuissē? *Vixere* igitur mihi propter has causas non admodum probabatur: *luxere* autem, maxime: propterea quod vbiq; apud scriptores lugeri, & luctu, seu fletu honorari mortuos legimus. Itaque Homerus non semel *κλαίει θνήσκοντες*, id est, flere mortuos, dicit esse *χρηστὸς θνήσκοντων*, id est, decus, præmiũque mortuorum, vt annot. est supr. ad Od. 6. lib. 2. Tum crebra sunt hæc apud Tragicos *ἀκλαυτος, ἀπαφος*, id est, non ploratus, non sepultus. Eurip. Phœn. *ἰάνθ' ἀκλαυστον, ἀπαφον οἰωνοῖσι βαρύν*, id est, relinquere non ploratum, insepultum, volucrisbus escam. quæ Virg. expressit lib. 2. *Nos anima viles, inflecta, inhumata que turba.* Iterum apud Eurip. in Medea Iason Medeam orat, vt finat se filios suos sepelire, & lugere, his verbis, *Θάψαι κίρκος μοι τέσθ' ἐκ κλαύσων πάρις*, apud eund. in Hecuba, sic vmbra Polydori loquitur: *πολλοὶς διαύλοις κυρψάντο φερύδηνος ἀκλαυτος, ἀπαφος*, apud eundem in Androm. ij, qui nūtiat Peleo interfectum esse Neoptolemum, aiunt se corpus eius afferre, vt neporem defleat, & sepeliat. *Καμίζομεν ἡν σὶ καταιμάξαι γόοις, Κλαύσων τὸ πένθος, γῆς τε γρημίσσων ἔσθ'.* Alceus lib. 3. epig. grec. *Ἀκλαυστι, ἢ ἀπαφῶι οἰδύπερσι τῷ δ' ἐπὶ τέρμειν ἤμειν πρὸς αὐτὸν κίρκος μινυάδης*, &c. Itaque Solon mortem suam lacrymis carere non vult. *linguam me amicis* (inquit) *Marorem, & celebrent funera cum gemitu.* At Ennius contrā. *Nemo me lacrymis deceret, nec funera fletu Faxit: cur? Solito diuini per ora virum.* Quod si quis mihi dicat, licere mortuos lugere, & de flere, etiam si corpus absit: ergo hoc loco legendum *vixere*, quia ad luctum, & ploratum, & similia, non erat necesse corpus Hæctoris redimi, & Troiam referri: respondeo ploratus illos, & fletus non nisi posito ante omnium lugentium oculis cadauere, esse solitos vsurpari. quod ex Homero, Virgilio, & ceteris, cuius perspicuum esse potest. M. Tullius autem hæc genera lugendi enumerat lib. 3. quæst. Tuscul. *padotes, muliebres lacerationes genarum, pectoris, feminum, capitis percussiones*: Et Eurip. in Alcest. non admodum dissimilia. *Πυλὸν πάροδον δ' ὕχρον Παγναῖαδ', ὡς νομίζεσσι Γε χρίν' ἐπὶ φθιπτῶι πύλαις: Χαίπτει τ' ὕπν' ἐπὶ σπυρροῖς θυμῶν, ἃ δὲ νεύων πένθει πτνέει. Οὐ δύναται νεύειν γυναικῶν*, id est, ante portas autem non video, vt mos & instituta postulant, fontanas aquas, quæ solent adhiberi in mortuorum portis: coma autem nulla est in vestibulo & capite abscissa: quæ in mortuorum luctibus fieri solent. postremò mulierum conuentus non tollit clamorem, neque strepitum excitat: sic igitur hunc locum explicabam. Matres Troianæ corpus Hæctoris, quod Achilles canibus, & auib; destinauerat, luxerunt, honoréq; sepulture affecerunt, posteaquam Achilles Priami supplicis oratione, & precibus flexus est. Iam Achilles apud Hom. *ἰλ. ω. ἀ Μεικρὺν πρᾶμονitus, & de louis voluntate certior factus, Priamo corpus Hæctoris Troiam deportandum. ac sepeliendum tradit.* sic Homer. *Γιγ' ὃ μὴ δὴ πειλίσσεται γέρον, ὡς ἐκείνους. Κάπτει δ' ἐὼ λείψους: ἄμα δ' ἡοὶ φαγορρόηφι ὈΨια αὐτὸς ἄγων.* Virg. *Æneid. 2. At non ille, satum quo se mentitur, Achilles Talis in hoste fuit Priamo: sed iura, fidemque supplicis erubuit, corpusque ex sanguine sepulcro Reddidit Hæctorem.* Cum his rationibus, & argumentis adductus in priore editione *luxere* excudendum curasse: & aliquot annis post Lutetiz non pauca Horatij exemplaria manu scripta nactus, in eis omnibus *Vixere* scriptum repperissem, nisi quod in vno, hoc verbum erat in litura: hac secunda editione plurium librorum auctoritate sequi malui: in sententia tamen priore manens, vt putem, *Luxere* potius legendum esse, quàm *Vixere*: aut certe vtramque lectionem esse probabilem: quod & Antonio Mureto videtur.

335

ADDICTVM FERIS] Adixerat Hæctorem canibus, & auib; Achilles iam ab eotempore quo Hæctor mortifero illo inter humeros, & ceruices, *ἡν καὶ ψυχῆς ἀκίρκος ὄλεθρος*, id est, vbi celerimus est interitus, vulnere accepto, iacensque. & pæne exanimis, Achillem orabat, vt corpus suum patri Priamõ comburendum, ac sepeliendum redderet, neque canibus dilacerandum apud nauis relinqueret. sic enim responder Achilles *ἰλ. χ. Μῆμ' ἐνὸν γυναικῶν γυναικῶν, μηδ' ἐκείνῳ Αἰζοῖ πατρὶν με μῆρος, & θυμὸς ἀείη. Ωμ' ἀποταμνόμενοι κρία ἰδρύμεν, οἰά μ' ἰερὰς. Ως σὺν ἰδῷ ὅς γε κούρας κεφαλῆς ἀπαλάλῃσι*, id est, Ne mihi homo impudentissime per genua mea supplica, neque per parentis. Nam me animus & ira incitant, vt te crudum in frustra lectum comedam: talia in me commisitisti: Quare non est quisquam, qui canes à capite tuo prohibere possit. & *ἰλ. ψ. in sepultura Patrocli cum duodecim illos Troianos iuuenes, quos viuos ceperat, manu sua interfectos in rogam coniecisset, ait se Hæctorem non flammis exusturum, sed canibus dilaniandum*

dam proiecturum. *Επιτομή δ' ὅτι Δόστω Περιμίδω σὺν δὲ διατίρησθαι, ἀλλὰ ἀνέστη.*

HOMICIDAM] *ἀνδροφόνος*. neque verò deterius multo est nomen Latinum Græco. nam *ἀνδροφόνος*, id est, viricida, apud Homerum idem ferè valet, quòd *ἀνδρὸς πολέμιος*, id est, homicida. & item apud Euripid. in Hecuba, ubi Polymnestor mulieres Troianas, à quibus eius liberi parui pueri fuerant interfecti, *ἀνδροφόνους* appellat. Denique Eustath. ad illum locum Homer. *ἰλ. ψ. ἡρακλῆς ὑμῖν πρὸς δ' ἀνδρὸς πολέμιος ἰσὺς λυγροῦς* *Ἡμεῖς τε δ' ὅτι παῖδες κατὰ νόμον Ἀμφιδάμοιτος &c.* notat. *ἀνδροφόνος* γὰρ ἰσὺς πᾶσις ἀνδρὸς πολέμιος ἰσὺς πᾶσις ὅτι ὁ πᾶσις, ὅτι ἀπὸ μᾶλλον, ὅτι ἐ γυναικί, *ἀνδροφόνος*, seu, si dicere liceat viricida. is est simpliciter, qui hominem occidit, siue puer sit is, qui cecidit, siue vir ætate corroborata, siue mulier.

POSTQVAM RELICTIS MÆNIB. REX] Priamus *ἰλ. ω.* à Mercurio per media Græcorum castra noctu deductus, ut supra diximus ad Od. 10. lib. 1. neque à quoquam visus, ad Achillem peruenit : & cum eius genua manibus tetigisset, manūque exosculatus esset : sese ad pedes abiecit orans, ut corpus Hectoris, pretio accepto, sibi redderet, sepeliendique potestatem faceret. Homeri verba sunt hæc, *αἶψα δ' ἄρ' ἔπειτα χερσὶν Ἀχιλλῆος λαβὴν ἔλαβεν, καὶ κύνεα χεῖρας Διὸς αἰνέειν, ἀνδροφόνος. αἰεὶ οἱ πόδας κέροντες ἦσαν.* sequitur aliquot pòit versibus. *Κλαῖ' ἀδινά' ἀσπυρόμεθα πῶδ' Ἀχιλλῆος ἰλυομένους*, id est, Plorabar miserabiliter, seu indefinenter ante pedes Achillis volutatus.

PERVICA CIS] in sententia sua obfirmari, pertinacis, & ut alibi, cedere nescij. quamquam interest inter peruicaciam & pertinaciam.

SETOSA DVRS EXVÈRE] id est, porcorum, & ceterarum bestiarum, in quas à Circe fuerant versi, figuras exuerunt, & humanas recuperarunt. Circe volente, ac libente. hac de re Hom. *ὁδ. κ. Κίρκη δ' ὅτε ἔα μεταίρουσι βιβάντες Παῖδ' ἰχθυόεντες ἐν χερσὶν, ἦν δ' αἰεὶ συνεθεῖς &c.* id est, Circe autem per domum, & è domo egressa est, virgam manu tenens : foris autem harz aperuit. sequitur, *Τῶν δ' ὅτε ἔα μετὰ μελὶν τεύχεα ἔρπον, αἰεὶ πρὶν ἵφουσι Φάρμακον ἑλὸν ἔρπον, τί σφιν πόρος πότνια Κίρκη* *Ανδρὸς δ' αἰψ' ἰχθυόεντα μεταίρουσι, ἢ πάρος ἦσαν.* id est, ex eorum autem membris pili defluebāt, quos prius nasci fecerat phatmacum perniciosum, quod eis dederat veneranda Circe. Viri autem citò facti sunt iuniores, quam antea erant.

REMIGES VLYSSEI] socij Vlyssis. epist. 2. lib. 1. *remigium Vitisum Ithacensis Vlyssis.*

RELATVS] sic habent duo cod. Vatic. & Ionn. Rainut. Vrf. Torn. & ita legendum, non *relatus*. relatus autem, id est, redditus & restitutus.

ATQVE NOTVS IN VVLTVS HONOR] id est, & facies pristina honesta, omnibus nota, nempe humana.

AMATA NAVTIS MVLTVM] òtu, quam nautæ, & insitiores multum amant. Cum videri vellet eam honorificè appellare, eisque blandiri, reuera tamen contumeliosè insectatur, qui sint insitiores, dixi supra ad Od. 6. lib. 3.

IVVENTAS] i. iuuenta. nam quamvis Deæ nomen sit, eodè tamen etià ætas hæc significatur.

VERECVNDVS COLOR] purpureus, & rubicundus : qualis inest in pueris, & adolescentibus, qui verecundi sunt natura : vel per verecundum colorem ; ideo rubicundus significatur : quia, quos pudet, ij erubescunt. significat, sibi cationes & veneficia Canidæ pallorem, maciem, canitiemque, attulisse.

RELIQVIT OSSA, &c.] nihil mihi reliquit præter ossa pelle lurida amicta : vel præter ossa & pellem luridam. prouerbiū de summa macie. Plaut. Capt. *Macesco, consenesco, & tabesco miser. Ossa atque pellis sum misera macritudine.* Theocritus *eid. δ. Τίνας μὲν δὴ τῶν πόρπων αὐτῶν λείπειναι τ' ἄσπετα*, id est, Illius quidem iuuentæ sola ossa relicta sunt. Apollon. Argon. 6. *πῖναι πὸι αὐτῶν λείπειναι τ' ἄσπετα* *Ὁσπλήντες ἰνὸι ὅσῳ ἴστα μῶν ὀνίρπον.* id est, sordibus ei corpus erat aridū & squalidum. pellis autem & ossa sola continebant. Virg. Palæm. *Sex ossibus hærent.*

PELLE AMICTA LVVIDA] pallida, subuiridis, vel crocei coloris : qualis vmbrarum, arquatorum, luræ, Orci. ut supr. Od. 4. lib. 3. *luridum Missos ad Orcum.* amicta autem, id est, vestita, epist. 15. lib. 1. *Pemissæ & prætis, an amicta vitibus &c.*

TVIS CAPILLVS ALBVS EST] tui odores, tuæque vnguenta, id est, veneficia, mihi cani. 336 tiem attulerunt. Od. 14. lib. 3. *Lenis albescentis animos capillum.*

NVLVM À LABORE ME] nulla mihi à labore, siue animi & corporis datur intermissio, nulla conquescenti potestas.

VRGET DIEM NOX, ET D.] id est, sine vlla temporis intermissione laboro, continuis animi laboribus exerceor. diurno labori succedit nocturnus, & nocturno diurnus.

NEQVE EST LEVARE] *εἰδ' ἔστιν, vel ἔστιν.* non licet, non datur respirare. distenta mihi sunt spiritui præcordia, neque ea respirando leuare possum, iccirco enim data est respiratio, ut & attrahatur aër frigidus, qui calorem intestinum, ac naturalem refrigeret : & vicissim pectus spiritui, & aëre concalcfacto distentum, atque in flacrum subleuetur.

ERGO NEGATIVUM VINCOR, UT CREDAM] horum verborum hæc sententia est. ergo ego nunc tandem infelix meis malis vincor & credam, & fatear id, quod initione negaueram: quidnam? Sabella carmina, id est. Canidiz Sabelle cantiones vim habere ad permouendos, & perturbandos hominum animos.

CAPUT QVE MARS A.] & ut credam, caput Maris cantionibus, seu carminibus, quodammodo disrumpi, amentiaque affici. supra Od. 5. eod. lib. *neq vocata mens tua Maris redibis vobis* [Licet & ita interpretari. *disillire*, id est: disrumpi, & verò vtrumque coniunxit Arnobius lib. 2. aduersus gentes, *ut infidelium dissiliat, & dirumpatur auditus.*]

DISSILLIRE] in diuersas partes ferri, dissipari, differrī. epist. 18. lib. 2. *Gratia sic fractum geminorum Amphionis, atque Zethi dissiluit.*

QUANTVM NEQVE ATRO DELIBVTVS] Hercules Eunomo Architelis filio, à senon sponte interfecto, voluntario se exsilio multauit, atq; in oppidum Thraciam proficisci constituit. Cum ad Euenum fluuium, cuius portitor erat Nessus centaurus, peruenisset, ipse fluuium pedibus superauit: Deianiram autem mercede pacta Nessus traiciendā reliquit. Hic, dum eam traiecit, vim ei inferre conatur. Hercules Deianiræ vim propullantis clamore exaudito, & gredienti Nessō mortiferum vulnus infixit, Nessus moribundus, Deianiræ ad se euocare dixit, se phyltrum ei dare velle, quo Hercules erga se amorem perpetuum, ac sempiternum retineret, (constabat autem id phyltrum ex ipsius Nessi cruore, & eo veneno, quo suorum telorum cuspidēs Hercules inficere solebat.) Quo cuspidē accepto, & studiosè seruato, eum Deianira parum gratum de Iola Euryti filia nuntium accepisset, videreturq; ne Iolam sibi anteponeret Hercules, tunicam ad eum misit corpore illo imbutam, cum existimaret phyltrum esse: quam cum ille induisset, venenūq; illud corporis contactu concalēfactum, vsque ad viscera permanasse, & vices illas miserabiles edidit, quæ leguntur apud Sophoclem in Trachid. vide Od. tertiam huius libri.

NEC SICANA PERVIDA VIRENS] Sic ego hunc locum veterum codicum auctoritatem secutus emendaui. sic enim scriptum reperi in cod. Don. Iann. & duobus Vatic. vno Petri Danielis, & totidem Nicotianis, & vno Nicor. Cleric. & duobus Ruffardinis, *Virens in Ætna*. quod sine dubio rectum est, ut per virentem flammam significari intelligamus eam, quæ valida & perpetua sit, & numquam languescat, aut moriatur: quemadmodum apud Homerum *ἰλ. 1. φλαξί-μωρον*, id est, flamma exaruit: seu marcida facta est, pro exstincta est. & *ἰλ. 1. ψ. τῆ μὲν ὀρεῖς ἰ-μωρῶν*, id est, tunc incendium marcescebat. [Sic apud Lucretium lib. 1. *Donec fulserunt flammæ flore coarctæ.*] *Virens* autem, quod in ceteris omnibus manser. reperitur, longè est inepusillimum. Ego igitur priore sententia desisto: quæ fuit huiusmodi, *Virens* esse mendosum, & legendum *Vibrans*. Sic autem hanc sententiā confirmabam in priore editione. Ex hoc *Virens*, quod mihi deprauatum videbatur, coniectura ductus, tamquam manu quidam, ad veram & germanam (ut tunc putabam) lectionem, *Vibrans flamma*, reponebam: atque in a disputabam. *Vibrans flamma* (opinor) ab Horatio appellatur, quæ stricti ferri aut luminis in morem splendet, ac micat. vel quæ se attollit, atq; ei aculatur in auras: qualem describit Lucret. lib. 6. *Ætææ flammam, & Virg. lib. 3. Æn sic Lucr. Nunc tamen illa modis quibus irritata repente Flamma foras & assu, Ætna fornacibus esset, Expediam, primum totius subcauamontis Est natura, serē silicem suffulta cavernis, &c.* sequitur mox, *Ventus enim sit, ubi est agitando percitus aer. Hic ubi percussit calefecitq; omnia circum Saxa furens quæ contingit, terramque: & ab ollis Excussit calidum flammis Velocibus ignem: Tollit se ac rectis ita faucibus eicit alte, Funditque ardorem longè, longèque fauillam Dissert, & crassū soluit caligine fumum, Extruditque simul mirando pondere fixa Et Virg sed horrificis iuxta tonat Ætna ruinis: Interdumque atram prorumpit ad æthera nubem Turbine fumantem piceo, & candente fauilla. Attollitque globos flammatarum, & sidera lambit: Interdum scopulos auallique viscera montis Erigit eructans, liquefactaque saxa sub auras Cum gemitu glomerat, funditque exastnas imo, quos Virgilij versus ex Pindari Oda 1. expressos, aut certè imitatos ostendit Macrobi. lib. 5. Saturnal. cap. 17. *κίον δ' ἕρνια πυρίη, νεφέας Ἀίτια πάντες χιόν' ὀρέας ἰθύναι, ὅς ἰδὲ λήγει μὴ ἀπλάττω πυρὸς ἀγοστήται καὶ μὲν ἰσχυρὰ πύρρον δ' ἀμύραισι μὴ ἀσπέρων ῥόοι καὶ ποδ' αἰθῶν: ἀπὸ δ' ἐφ' ὅρασι πύρρας φοινῶς αὐτὸν ἰδὲ φλαξίον βαδῶν φέρε πότιον πλάκων πύρρον καὶ πύρρον: καὶ δ' ἀφ' αἰθῶν πύρρον ἰππῶν δεινότητος αἰετῶν καὶ αἰετῶν, id est, Columna autem cælestis continet, niuosa Ætna, per totum annum niuis aptæ nurris: cuius**

337

ex recessibus eructantur ignis, ad quem nemo accedere audeat, purissimi fontes. Fluuij autem ignei inter diu profundunt fluentum sumi candens, seu nigrum: noctis autem tenebris pœnicea flamma voluitur, & saxa portat in maris æquor profundum cum ingenti sonitu. Illud autem Vulcani repule scaturigines horribilissimas sursum mittit. iam verbum vibrare, sepius esse absolutum, quàm ἐμύνηται, id ex Lucretio M. Tull. intelligere licet. Lucretius libro tertio,

Quis

Quintiam vibris linguis vibrant eminacem Serpentem, & cauda protergo corpore utrinque sit
libitum in mule as partem discindere ferro, &c. Virg. Æneid. 2. Sibilis lambent linguis vibrant
vibrans ora. Idem libro nono, Vibrans gladio commixtus ab agere dexter Occupas. & libro 10. Vi-
branti cussus mediam trahi fuerbat iteu. M. Tullius orat. perfect. de Demonst. Cuius non tam
vibrans fulmina illa, nisi numerus innotata ferrentur. Idem in Lucullo. Nobismet ipsis modo ca-
rulemudo mare videbatur, puerorum autem, quia a sole colluces, abesse, & vibras. Idem in Bruto
extremo. Et erat oratio cum incitatus, & vibrans, tum etiam accurata & polita. Quin & il. lib. 10.
de Archilocho. cum valida, sum breues, vibrantesque sententia. hanc igitur scripturam veram
esse puto, Vibrans in Ætæa flamma. Nam quod quidam emendauerunt, Furens in Ætæa flam-
ma, non equidem inuidio: & scio Virg. libr. 4. Æn. in extr. dixisse: flammam, furentes Culminis
perque hominum solvantur, perque Deorum: Verum hæc lectio, quam leuor, & propius abest
a veteris scilicet: igitur, & significantiis. (meo quidem iudicio) exprimit flammam & fornaci-
bus illis erumpentis, & in altum sese efficientis & conglobantis naturam. Vrens autem factum
esse puto ex Vrens: & Vrens ex Vibrans errore, & negligentia librariorum. Hæc igitur olim
scripturam. Nunc autem sententia mutata, Furis flamma retineo, & vitætem flammam inter-
pretor, validam, ærem, perpetuam, non languiscentem. Cur sententiam mutæ autem vna hæc
causa est, quod tutius esse arbitror veteres codices sequi, præsertim ubi defendi possunt, ubique
probabilem scripturam continet, quam aliam ex cogitare. Si quis tamen Vibras flamma, quæ
lectio coniectura sola nititur, huic anteponet, non improbo.

TV DOMLE CINIS, &c.] tu veluti quædam venenorum officina, non cessabis me tuis vene-
nis exurere, donec exaruerim, & cineris in modum confumtus: atque à venis dispersus fuerim:
sed donec in cinerem versus fuerim, vt loquitur Od. 3. lib. 3.

COLCHICIS] Medex venenarum simillimis. suprà Od. 5. *Flammis aduri Colchicis*: & Od. 3.
lib. 2. *sile venena Colchica*, Et quicquid & quam concipitur nefas, Tractant, &c.

Quæ finis?] finis generis termin. vt sup. Od. 18. lib. 2. *sine definitione*. & Lucret. lib. 11. *Denique iam quoniam generatim redditis finis Crescendi rebus constat.* & Virgil. lib. 3. *Quæ finis bandi?*

QVOD ME MANET STIPEND.] quod tibi a me vis stipendium perfolui? i. quam mihi po-
enam ir. ogabis aut impones? quam me poenam vis sufferre, ac sustinere?

EFFARE] quidam legi volunt Ecfare, quomodo scriptum reperi etiam ego in vno, & altero codice antiquo.

participium à verbo *inbeor*: de quo alibi. *iussas autem. i. à te in me confirmas: vel*
quas ego subire & luere abstei iussus fuero.

CVM. **§ 1198.** *Tralatio à pecunia: quæ cum fide solui dicitur, si tota, & ad diem soluarur.*

EXPIARI] posna subfendito lueret. ac de clere. vi. Od. i. lib. 2. arma Nōdum expia. vñ qñda cru-
ribus. & huius lib. Od. 1. dir. de restatio Nulla expiatur vi. Ima. Cicero de harulp. resp. maxime
populi Rom. tanto scelere contuminauit. Set id nulla re possit. nisi ipsius supplicio. expiari.

MEND. LYRA VOLBS SONARI.] i. falso, seu falsis carminibus, & mendacibus hymnis
laudari, significat, eam veris laudibus ornari non posse.

TV PVDICA, TV PROBA.] significat, eam esse impudicam, & improbam. sic Carullas in
quandam. *Pudica & proba, redde codicillos.*

PERAMVLABIS ASTRA SIDVS } tanquam Erigone refereris in siderum numerum: vel
 & sidus aureum inter alia verfaberis. hoc dicitur interesse inter astrum & sidus, quod sidus, v-
 na stella sit: astrum, multae: vt Virgiliz, Orion, Vrsa maior, & Vrsa minor, &c. sidus aureum au-
 tem dicitur in Virg. vt non semel Virg. On. 2. ferit aurea sidera clamor. & lib. 1. Tam fuerit im-
 pensus furoris ferit aurea clamor sidera.

INFAMIS HEL. CAST. OFFENS.] Quæ sunt peruulgata, omnibûsq; nouissima de Ste-
fichoro poeta, accirco cum oculis esse mutatum, quia Helenam verbis maledicis, & contu-
meliosis lacerarat prætermitto. Paulânias autem in Laconicis; noua quædam hæc dēre, atque
in audita profert, Leonyuum quandam Crœtoniarum in insulam Ἀσάκιω profectum, Achillem
in ea, duos Aiaces, aliôsq; Heroas, & vnâ cum illis Helenam vidisse: cum ea etiã esse locutum,
sibiq; ab illa esse mandatum, vt, cū primũ Himeram (qua in vrbe natus est Stefichorus) na-
uigasset. Stefich. nuntiaret, se iratam ob carmen in se lectum, oculos ei ademitse. Quo nũcio
accepto Stefichorum filium venisse, Helenamque, quam antea vituperaret, iudauisse. Eius au-
tem palinodizæ principium ponit Plato in Phædro sui verbis, ἐστὶ τῷ θεῷ ἀμαρτυρία πρὸς μνηστολογίαν.
*καθ' ἡμέραν, δόξα καὶ οἱ θεοὶ Ομηροῦ καὶ κατὰ πόλιν, Σπιδέχομαι διὰ τὴν γλῶσσάν τε παλαιὴν καὶ νεώτε-
ραν, καὶ ἡρώων τε, ἀπαρχαίνας, καὶ ἐπιμνησκῶς αὖ, ἰσχυρὰ τῇ αἰτίᾳ. ἐν περὶ ὧν, Οὐκ ἐστὶν ὑμνος ἐλάττω
τοῦτος, εἰδὲ ἕως Εὐρυπύρου δούλου, καὶ ἵμερος πέρας αὖτις ποιήσω, διὰ πῶσαι τινα κλημένην παλαιὰ διαση-*

938 *παρὰ τὸν νότον*, id est, iis, qui in fabulando peccarunt, vetus est expiatio, quæ Homerum quidem fugit, sed non Stesichorum. Nam cum oculis orbatus esset propterea, quod Helenæ maledixerat, non ignorauit, quemadmodum Homerus, sed ut pote qui musicus esset, causam eius rei intellexit, & continuo hoc carmen fecit. *Non verum ille est sermo: nunquam quippiam Veneras Gelinolis opulenta ad Pergama Troia*. Absoluta igitur tota illa, quæ appellatur palinodia, oculorum sensum continuo recuperauit. usurpat M. Tullius huius carminis principium libr. 9. epist. ad Att. *οὐκ ἴστω* (ut opinor) *ille de rationibus*, id est, non est verus ille rumor de Pompeij naniibus. Exstat & alius Stesichori versus apud Lycophronis interpret. ad eandem rem perti- nens, *Τρῶες ἔτι ποτ' ἴστω Ελένης ἑίδυλον Ἰχάρης*, id est, Troiani quondam abierunt secum Elezæ- imaginem habentes.

INFAMIS HELENÆ] quam infamarat Stesichorus: dedecore & infamia notatæ à Stesichoro. non dissimulabo me reperisse in vno Varic. libro, infimis. de qua scriptura equidem mihi pronuntio. tantum admonitum lectorem velim, ut cōsideret, idem æ sit sententiædum de no- mine infamis, quod de infacite censuit Hermolaus Barbarus: nempe scribendū esse inficetua- YATI] Stesichoro. de quo suprà ad Od. 9. lib. 4. vide de eod. multa apud Quint. lib. 10.

ET TV] tu quoque eorum exemplo.

O NEC PATERNIS] hæc palinodia irrisiois contumeliæ plenissima est: imò verò mera contumelia est, cum vrbinitate tamen Horatiana coniuncta. Vult enim Horat. intelligi, quæ laudandæ Canidiz causa dicit, esse planè falsa.

NEC IN SEPVLCRIS; &c.] id est, nec docta, seu quæ nescis pauperum mortuorum cineres nono post eorum mortem die dispergere, ac dissipare. innuit hoc eam factitare solere.

NO VENDIALEIS] nouendiales pulueres, nouendiale sacrum, nouendiales ludi, nouendiales ferie à numero dierum sunt dictæ. Nam cadauer domi dies septē seruabatur: octauo die com- burbatur: nono sepeliebatur, seu humabatur: deinde iustus persoluit, & imposita inscriptione humatus dicebatur mortuus. ante hoc tempus, & antequam hæc facta essent, dicebatur esse su- pra terram. Ad hunc locum pertinet illud Virg. *Æneid. Præterea sua nona diem mortuilibus ad- munt Aurora extulerit, radiisque retexerit orbem*, &c. ad quem locum lege Seruium, qui ibi profert hunc Horatianum versum.

PVRÆ MANVS] *καὶ παρὰ χερσὶν*: non maculatæ sanguine: quod est, falsum, ut cetera omnia.

TVS QVE VENTER PARTVMEIVS] venter partumeius est, qui partum edere & solet, & potest: venter sæcūdis: qualis profecto non est Canidiz: id est, Gratiæ. est autem nomen con- statum à partu, & verbo meio, in codice Io. Morellij viri nobilis, & in primis eruditi, annota- tum erat ad hanc vocem *partumeius, partui aptus*.

TVO CRVORE RVROS] tuo cruore & tabo commaculatos in puerperio tuo.

VTCVM QVE, &c.] quoties, vel quandocumque tu partu edito è lecto surgis fortis puerpera. quod numquam tibi contigit. numquam enim nec paris, nec peperisti. videtur enim significare, Canidiam obstetricis opera, & ministerio vri, quæ pannos eius cruore ex partu inquinatos, abluat, cum longè aliud & sentiat, & velit intelligi. Nam nec vmquam puerpera fuit, neque ob- stetrice vta est, neq; pannos habet cruentos, vtpote quæ suppositos partus ostentet, non veros, ut sup. Od. 5. *ἡ βοῶντα παρὰ τὸν Λυκίαν* &c. *Exsilium* autē secūdx personæ est, à verbo exsilio.

CANIDIA.

OBSE-RATIS] obturatis, clausis, surdis. obserare à sera factum. vitur & Catull. ad Iphig. *scæ*, ut alij volunt, hospicellam, *Ne quis liminis obseret tabellam*.

NON SAXA NVDIS SVRO.] huius versus, & proximi sententia est. Non sunt nauis fur- diora saxa, quæ fluctib. hibernis verberantur, subintell. quàm ego tibi sum. vel hoc modo. non magis audiunt nauas miseros, nudos, & cictos saxa. quæ à fluctibus hibernis verberantur, quam ego te. *nudis* autem, id est, spoliatis, naufragis. sic suprà Od. 7. lib. 3. *nam scopulis fardior I- cari Voces audit adhuc integer*.

TVNDIT] verberat. Virg. *Æn. 5. Est proci in pelago saxum, spumantia contra Littora: quod summis summersum tunditur olim Fluctibus hiberni, condunt vbi sidera Cori*. Idem in Daphn. *Nec percussa iuuant fluctu tum littora*, &c.

NEPTVVS HIBERNVS]. mare tēpestatibus hibernis commotum, atq; vētis concitatum. SALO] fluctu: maris agitatione & iactatione. Græcum nomen est, ex quo *σαλίζω* agitare, concutere.

INVLTVS VT TV RISERIS, &c.] egone committam, ut tu impune riseris Corynna, quæ sacra tu tuis versibus vulgasti? de hoc loquēdi genere vide quæ sunt annotata ad illum locum, *Vixne tegam spurco Dama latui* Sat. 5. lib. 2.

COTY-

CORYTTIA] sic scribes dum docuit Politianus, non *Corytis*. *Coryttia* autem dicta sunt sacra quædam nocturna, flagitiosa, obscena, & nefaria, à Corytione impudentia, & Veneris obscenæ dea, cuius sacerdotes erant Baptes: de qua Iuuenalis Sat. 2. *Talis secreta coluerunt Orgia talia Cecropiam felix Bapta lassare Coryttis.*

LIBERI CUPID.] liberi, id est, nulla lege, nulloque pudore à libidine reuocati: liberè & solute per omne libidinis, quantumvis obscenæ, & flagitiosæ genus vagantis.

ET ESQVIL. PONTIF. VINIFICI.] coactus, & particeps à me factus eorum sacrorum & veneficiorum, quæ in Esquilis tractæ: vel dic pontificem cum appellari veneficij Esquilini, quia veluti pontifex quidam hæc sacra reprobaret, & de his existimare, & iudicare audeat. erat enim pontificum religiones, & ceremonias tueri. Festus, *Pontifex maximus, index, atque arbiter habetur rerum diuinarum, humanarumque.* Plautus Rudente, *Labet insare siue pontifex perurio es?*

IMPVNI VT VRBEM, &c.] egone te patiar inultum esse, qui me populifabulam feceris?

QVID PRODERIT DITASSE, &c.] id est, quid proderit tibi te Pelignas anus impenso pretio conduxisse, vt te dolore, & cruciatu corporis liberarent: presentibusq; venenis vsum esse, vt statim exanimatus miseriarum tuarum portu occupares, si cardius, quam optas, moriturus es?

DVCENDA] producenda, extrahenda. sic dicimus *ducere bellum.*

IN HOC] ad hoc, propter hoc, in re.

SUPPETAS] vt sufficias, ac suppedites materiam, & locum nouis doloribus: vel vt sis semper recens & integer notis doloribus. *in impetis nauis in agone.*

DOLORIBVS] sic habent aliquot lib. scripti, & excusi: quidam scripti *laboribus*: quidam *cruciatibus.*

INFIDVS] qui Deorum consilia recondita vulgauit, vt dicemus ad Sat. 1. lib. 1. sed mihi tacendum non videtur, me in octo lib. manuscriptis legisse. *Pelopis infidipater.* [quam lectionem confirmat Cat. *Troicæq; obsident longinqua manu bello Peruri Pelopis vultibus totius heres.*]

BENIGNA] copiose, affluenter, abundantis, largæ: videtur quidem hæc pugnare, copiosum esse, & egere: sed ea est Tantali, & Tantalii similitudo, vt in media rerum copia egcant. de hac autem Tantalipocna vide annot. ad Sat. 1. lib. 1.

OPTAT PROMETHEVS] de Prometheus supra diximus nonnulla ad Od. 3. lib. 1. ad quæ hæc addat: Prometheus incidere Caucaaso esse affixum fingi, quod is in monte illo affixus hæret, inde astræ studio contempleretur, & rerum celestium cognitioni operam daret. quod testatur & Cicerotib. 1. Tuscul. quæst. non longè à princip. Est autem hic mons circa Assyrias, alius fians, & pænedicam, sideribus vicinus. ex quo fit, vt astra maiora, quam aliunde videantur, demonstret, & planissime eorum ortus obituq; declararet. Dicitur idem totam fulminum rationem accuratè perquisiuisse, eamq; perspectâ & cognitam hominibus indicasse. Ex quo ignem ephesum furatus esse traditus est. Quod autem Aquila cor eius exest, significat ea fabula curam, & sollicitudinem acrem animi, quæ siderum motus peruestigauit.

OBVLGATVS] i. *alligatus* vel *dic obligatus*, quasi circumligatus. i. firmissimè & tenacissimè ligatus. sic enim dicunt Latini, *se obligare*, & *verborum obligantes*, & *obligare vulnum*, & *obligare beneficiis*. Sed cur non dixit, *obligatus Caucaaso*, potius quam *alio*? An hoc significat, Prometheus aequum esse assidue affixam per hypallagen? an Prometheus Caucaaso esse obligatum & affixum, vt aliti. i. aquilæ pabulum assidue præbeat, quasi *alio*, possum sit pro, aliis causâ?

OPTAT SUPREMO, &c.] de Sisypho & eius saxo, cum fabula sit notissima, tum collegimus quædam ad Od. 14. lib. 1. *damnansque longi Sisyphus Æolides laboris.*

VOCIS MODO ALTIS DESTIL. TVRR.] modò vultes te ex altis turribus precipitè agere.

ENSE PECTVS NORICO RECLUDERE] tibi pectus ferro transfigere. sic Virg. loquitur lib. 10. *Æneid. Tum laribus animæ pectus mucrone recludit.* Noricus ensis autem à gente Norica dictus, Rhœtis, & Lepontis finitima. Nam inter Noricos, & Rhœtos Rhœnus fluuius interfluit. sup. Od. 16. lib. 1. *quas neque Noricum Deterret Ensis.*

INNECTES] sic reperi scriptum in duobus cod. Vat. Vrsin. Rain. Faërn. Nicot. Ross. Cleric. in trib. Vat. Faërn. *Tor nestes.* **VECTABOR HUMERIS]** iuis humeris insidebo mihi inuisis.

AN, QVAE MOVERE CERAS] an ego, quæ ceras imagines motu prædicas efficere, & animare possum, &c. adhibebantur autè cereæ, & lanæ imagines in rebus magicis: vt sat. 8. lib. 1. *Lanæ & effigies erat, altera ceræ.*

VT IPSE NOSTI CVRIOSVS, ET POLO] in lib. Iann. scriptum est, *Vt ipse curiosus nosti, & polo.* quam scripturam non reicerem, nisi magis mihi placeret vulgata.

ET SOLO DERIPERE LVNAM] suprà à Od. 5. *Lunamque calo deripit.* Deripere autem non

Ec ij

scribere, scripti est in omnib. lib. calamo exaratis. EXCITARE] excitare mortuos ab inferis.

DESIDERIOVE TEMPERARE POCVLVM] & conficere, ac mifcere poculum amatorum
 sup. Od. 5. *Amoris effec poculum. temperare* *νεγῶν.*

FLOR. ART. IN TE NULL. HABENTIS EXIT.] Cum dissentirent hoc loco inter se li-
 bri veteres, aliique haberent, *Plorem artis in te nil habentis exitum*; alij, *Plorem artis in te nil ha-*
bentis exitum; alij, *nil agentis exitum*: ego olim eam scripturam, quæ mihi probabiliss. visa o-
 rat, quæque reperitur in duobus cod. Vatic. Ianno & Torn. (quamquam in vno ex his, non sine
 340 litura.) *Plorē artis in te nil agentis exitum*, secutus eram, quam sic explicabam: ego, quæ Lunam
 & cælo possum deducere, & mortuos excitare ab inferis, & amatoris pocula præsentissima con-
 ficere, vsque adeo infelix ero, vt ars mea in te sit inanis, nullāq; vim aut potestatem habeat.
 hæc mihi quidem videbatur esse verborum sententiā: sed hærebatur scrupulus, quod genus hoc
 loquēdi, *ars nil agit in aliquo*, seu *in aliquē*, pro eo, quod est, inanis est & nullā vim habet, & nil
 valet, videbatur mihi, & vt nunc videtur, parum Latinum, & Horatio, eleganti scriptori, ineco-
 rum. nam *nil agere* quidem, inanem operam sumere est: quo sæpe vtuntur Latini. virtus & Ho-
 rat. sat. 9. lib. 1. *sed nil agis: quæ tenebo.* & sat. 3. lib. 2. qui locus videtur præcipue huius lectio-
 nis sententiā adiuuare. *Nil agit exemplum; item quod lito resoluit.* significat enim inutile, at-
 que inane esse exemplum, quod rem dubiam & controuersā, alia re dubia soluit. hoc igitur
 tunc afferebam, quo hanc scripturam defenderem. nam illam alteram, *artis in te nil habentis*
exitum, planè reieci bam. quæ tamen reperitur ferè in omnibus lib. excusis, Venetis, Lugdu-
 nensibus, Parisiensibus, Germanicis, & maiore parte manuscriptorum. ego autem eam anno
 ab hinc duodecim ita in meo libro immutaram, *Plorem artis in te nil Valentis exitum*. quod i-
 dem nuper venit in mentem Paulo Manurio, viro doctissimo, seu porius Mureto: qui ita cura-
 uit excudendum, cum Aldini antiquiores habeant, *nil habentis*. neque verò hæc mihi scriptura
 displiceret, si eius existat in libris veteribus vel tenuissimum vestigium. Nunc idem non sit:
 hanc, quam explanavi, & quæ reperitur in libris scriptis, *Plorem artis in te nil agentis exitum*
 tenebam. quia non habebam meliorem. Nam, ne mentiar, ne eam quidem magnopere proba-
 bam. Videbatur enim mihi inelegans, & insolens, ætæ & otis dicam, barbarum loquendi genus:
 vt & nunc videtur. *ars nil agit in te*, vt suprā dixi. Nunc igitur (vt, quod sentio, libere dicam) hanc
 ipsam scripturam, quam religione quadam decertitum inueni, aut reigere tum non sum aus-
 us, corruptam esse, neque vllum mendum inesse in verbo *habentis*, sed in voce *nil*, aut in voce
exitum: & ne longum faciam, totum hunc locum sic esse legendum puto, *Plorem artis in te*
nilum habentis exitum; seu, si quis malit, quod in quibusdam libris reperitur, *Plorem artis in te*
nil habentis exitum? Natum autem fortasse mendum est ex hac scriptura, *nil habentis*, & ex i-
 gnorantia consuetudinis loquendi Horatiana. Nam cum indocti quidam siue librarii, siue li-
 brores, quid sibi vellet illud *nil*, non intelligerent, neq; quò referri possent hi parij calus *artis*
habentis, viderent, ex ea voce *nil*, fecerant *nil*. Ita nobis locus corruptus per manus traditur
 est, quem postea nonnulli ita corrigere conati sunt, vt *agentis* reponeret in locum *terbi habentis*
 in lib. quidem Don. perspicue vox *agentis* alia & recentiore manu scripta est. in toto autem
 codice Tornesi. & duobus Vatic. integram reperi: quibus cum postea consentire animaduerti.
 Luteriz Clericanum, Nicotianum, vnum Ruffard. ceteros, hanc igitur germanam, & integram
 scripturam esse arbitror. verborum autem hic ordo est, *Plorem artis nullum exitum in te ha-*
bentis; vel, si quis forte alteram lectionem huic anteponat, *Plorem artis*, id est, *plorem gratia*
artis, nil exitum, id est, nullum exitum, *in te habentis* illam hoc *Plorem artis*, Græcorum more di-
 ctum est, pro eo, quod est, *plorem artis* ergò, seu causa artis, vel ob artem. solent enim illi in ha-
 iusmodi loquendi generibus subintelligere *χαρῶν*, vel *ὑπὸν*. Plato in Euthydr. *μὴν ἐξ ὧν ἀνθρώποι*
ἔχουσιν ὁ νόμος, πάλιν μὲν δὲ, ἡ μίαν βασιλείαν τὸν πόλιν. id est, beatos equidem vos duco posses-
 sionis istius magis nomine, quam magnum regem, seu Persarum regem, imperij. Arist. *ἡ πόλις*
πάλιν ὁ νόμος, ὡς πρὸς τὸν νόμον, ὡς οὐδὲν αὐτὸν ἀντιτάσσεται τὸν νόμον. id est, ad verbum,
 quos nemo beatos duxerit valerudinis. quod valet, ob valetudinem, vel causa valetudinis. Dio-
 nyf. Halic. *ὁ νόμος, βίβλη, τὰς τῶν νόμων ἐκ τῶν νόμων, ὡς οὐδὲν αὐτὸν ἀντιτάσσεται τὸν νόμον.* id est, gemo igitur facinoris hostilia,
 quod perpetravi. Idem Iphigenia in Aulide, *ὡς οὐδὲν αὐτὸν ἀντιτάσσεται τὸν νόμον.* id est, maxime
 equidem Græciæ calamitosæ gemo ac ploro. Idem Phœniss. *ὡς οὐδὲν αὐτὸν ἀντιτάσσεται τὸν νόμον.* id est, malorum tuorum Oedipe ploro. quæ tria postrema exempla proxime accedunt ad hanc
 lectionem Horatianam. Integrum est illud genus apud Æschyl. in Prometh. *Αἰνὸς ὡς οὐδὲν αὐτὸν ἀντιτάσσεται τὸν νόμον.* imitatus est etiā Virg. II. Æn. *Vir Traianæ, quibus calor et laudis, æquumque iustitia*
non primis mirer, belline laborum? i. tene mirer ob iustitiā prius, an ob belli labores (sic n. hanc
 verſam

verbum explico, quamvis paullo aliter Servius. Iam hæc loquendi genera, habere exitum, nullum habere exitum, Latinis scriptoribus valde sunt vitata, quorum hoc proximum significat, quippiam non confici: qui finem, cuius gratia coeptum est, atque ita inane & inutile, seu nullius efficaciar esse: illud alterum, contrarium, nempe ad exitum optabilem pervenire & efficax esse, seu (ut ita dicam) effectum aliquem gignere. M. Tull. lib. 7. epist. ad Attic. Rursus autem ex dolore municipalis sermonibusque eorum, quos convenio. Idem de divin. lib. 2. Quid ego Haruspicum responsa commemorem? (possum equidem innumerabilia) qua aut nullus habuerunt exitus, aut contrarios. Idem Acad. 2. Ipsa dicem philosophia, qua rationibus progredi debet, quem habebit exitum? Idem ferè valet reperire exitum. Idem Cicero lib. 1. de finib. Quod si ne ipsarum quidem virtutum laus reperire poterit exitum, nisi dirigantur ad voluptatem, &c. Licet etiam ita legere servata eadem loquendi consuetudine & elegantiâ, Florem artis in te 341 nil habentis exitum? ut sit ordo verborum, Florem gratia actis, nil exitus, id est, nullum exitum in te habentis? ut iam diximus. Videtur mihi tamen hæc lectio durior aliquanto altera: contra illa superior, suavior, & concinnior. Verum tamen, ut sunt hominum dissimilia palata, amplectatur quisque quam voluerit: aliam respiciat, ac reiiciat. manum non verberem. Quod si cui mea coniectura non probabitur, omnium scripturarum tolerabilissima mihi videtur ea, quam dixi repertam in codice Ianz. & Torn. & duobus Vaticanis.

Q. HORATII FLACCI CARMEN SÆCVLARE, PRO IMPERII ROMANI incolumitate.

PHæbe, filiarumq; *potens Diana,
Lucidum calis decus, ô colendi
Semper, & culti, date, quæ precamur
*Tempore sacro:

Quò Sibyllini monuere verus,
Virgines lætas, puerosq; castos
*Diu, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

Almo Sol, currit nitido diem qui
Promis, & colas, aliisque, & idem
Nascaris: possis nihil urbe Roma
Viserè maius.

Rite maturos aperire paruos
*Lenis Ilithyia, suore matris:
Sine te Lucina probas vocari,
Sengentilis.

Dina, producas subolem patrumq;
Prospera decreta super iugandis
Feminis prolisque nova feraci
Lege mariti:

Fortis vudenos decies per annos
Orbis* vi cantus, referatque ludos,
*Ter die claro, totiesque grata
Nocte frequenter.

Rosque veracos cecinisse Parca,
Quod semel dictum est, stabilisque vernus
Terminus servet, bona iam peractis
Iungite fata.

Fertilis frugum pecorisq; tellus
 Spicea donet * Cereem corona:
 Nutriant fœtus & aqua salubres,
 Et Iouis aura.
 Cōdito mitis placidûsque telo
 Supplices audi pueros Apollo:
 Siderum regina bicornis audâ
 Luna puellas.
 Roma si vestrum est opus: * Iliâq;
 Littus Etruscum tenere turma,
 * Iussa pars mutare Lareis, & urbem.
 Sospite cursu:
 Cui per ardentem sine fraude Troiam
 Castus Aeneas patria superstes
 Liberum munis iter daturus
 Plura relictis:
 Dij probos mores docili iuventa,
 Dij senectuti placida quietem:
 Romula genti date rēmque prolem
 Que, & decus omne.
 Quique vos bubus veneratur albis
 * Clarus Anchisa, Venenique sanguis,
 Imperet bellante prior, iacentem
 Lenis in hostem.
 Iam mari, terraque manus potenteis
 Mœdus, Albanasque timet securis:
 Iam Scythia * responso petant, superbi
 Nuper, & Indi:
 Iam fides, & pax, & honos, pudorque
 Priscum, & neglecta redire virtus
 Audet: apparētq; beata pleno
 Copia cornu.
 Augur, & fulgente decorus arcu
 Phœbus, acceptusque nomen camœnis
 Qui salutaris lenas arte fessos
 Corporis artus:
 Si Palatinus videt * equus * arceis,
 Rēmq; Romanam, Latīnq; felix.
 Alterum in lustrum, meliusque semper
 Proroget ævum.
 Quāq; Aventinus tenet, Algidūque,
 * Quindecim Diana preces virorum
 Curet: & votis puerorum amicas
 Applicet aureis.
 Hac Ionem sentire, deūq; cunctos,
 Spem bonam, certāq; donum reporto
 * Doctus, & Phœbi chorus, & Diana
 Dicere laudes.

Carmen ſeculare dictum, quod ludis ſecularibus caneretur. Ludos autem ſeculareis primos à Valerio Poplicola inſtitutos eſſe anno c c x l v. poſt urbem conditam quidam tradiderunt: alij multis annis poſt reges exactos, & Poplicola iam mortuo. quam ſententiam confirmant x v. virum, qui ludis ſecularibus procurandis & faciendis præerant, commentarij. De tempore magna etiam diſſenſio eſt inter ſcriptores. alij enim centefimo quoque anno fieri ſolitos eſſe, ut ſæculum centum annorum ſpatium continere intelligamus: alij centefimo decimo quoque anno, ut ſæculum fit ambitus annorum centum & decem, atque huic ſententiæ conſentanei ſunt verſus illi Horatiani, *Certus ſynæmus decies, &c.* ſuperiore autem confirmat Pompeius Feſtus his verbis: *ſeculares ludi apud Rom. poſt centum annos fiebat, quia ſæculum in centum annos extendi exiſtimatur.* ſed de ſæculo & ludis ſecularibus ſi quis plura ſcire velit, legat libellum Onuſrij Panuini, qui accuratiſſime de his ſcripſit. Carmen autem ſeculare ad Apollinem maxime & Dianam canitur, quia dii ſunt *ἀλειτουργοί, & ἀπαρρητοί*, id eſt, malorum depulſores: & iccirco placandi, adde quod irati, & offenſi, horribiles ſunt: itaque eo magis precibus leniendi. Poſtremo, Troianis amici, & ita, Romanis. Quocirca tanto diligentius venerandi & placandi, ne neglecti, fiant inimici, & alieni.

SILVARUMQUE POTENS] ſilvarum domina ſic locutus eſt ſup. Od. 3. lib. 1. *Sic te diua potes Cyprî.* & Od. 2. lib. 3, ad Bacchum, *ὦ Ναιάδω ποτὲς, &c.* Dianæ autem gratæ ſunt filiarum: ſuprà Od. 21. lib. 1. *Ποσὶ λειμῶνι, &c.* Callimach. *ἡ χάρις ἀμφιφύει, ἡ ἐὺ πρὸς ἱερὰ φέρει.*

Ô COLENDI SEMP. ET CVLTI] ſic epiſt. 1. lib. 1. *Prima dicte mihi, ſumma dicende carmina, &c.*

TEMPORE SACRO] die feſto, ſeu diebus feſtis. Od. 12. lib. 1. *Ludentem nitidæ virginibus ſagro Diana celebri die.*

SIBYLL. MON. VERS.] tanta erat apud veteres illos Romanos librorum Sibyllinorum auctoritas, ut in rebus aduerſis ac difficiliſſimis reip. temporibus non minore ſpe ad eos, quàm ad Etruſcorum diſciplinam conſugerent. quod teſtatur M. Tullius lib. 4. accuſ. Verr. his verbis, *Itaque apud maiores noſtros atroci, ac difficiliſſimo tempore, cum Tib. Graccho occiſo magnorum periculorum metus ex offentiſ portenderetur P. Maria, L. Calpurnio Coſs. additum eſt ad libros Sibyllinos, in quibus incertum eſt, Cicerem antiquiſſimam placari oportere.*

DIIS, QUIBUS SEPTEM] diis urbis Romæ præſidibus, & cuſtodibus, *πολιτάρχαι.*

SEPTEM COLLES] ſeptem colles urbis Romæ primò mœnibus incluſi, hi ſunt, Quirinalis, Viminalis, Eſquilinus, Cœlius, Palatinus, Tarpeius, ſeu Capitolinus, Aventinus, quibus additi ſunt poſtea, Cœliolus, Ianiculus, Vaticanus, aut certe eius pars, Collis hortulorum. Ex his montibus aliquot cômémorat Horatius: Quirinalis ep. 1. ad Iul. Flor. lib. 2. *cubas hic in colle Quirini.* Eſquilinum non ſemel. ſat. 8. lib. 1. *Nunc licet Eſquilium habitare ſalubribus.* ſat. 6. lib. 2. *aſſimul atraſ Ventum eſt Eſquilias, &c.* Palatinum infra hac Oda, *Si Palatinus videt aquam arcem.* & ep. 3. lib. 1. *Scriptæ, Palatinus quacumque recepit Apollo.* Capitolinum, Od. 3. lib. 3. *Aum Capitolium ſcandet cum tacita Virgine pontifex.* & item alibi. Aventinum ep. 2. lib. 2. *Hic extremo in Aventino.* Vaticanum Od. 20. lib. 1. *Redderet laudes tibi Vaticanæ Montis imago.*

ALME SOL] qui omnia alis & foues.

CVRRV NITIDO DIEM QVI, &c.] id eſt, qui diem curru nitido aperis, & idem claudis. & e turru ſolis ſup. Od. 6. lib. 3.

PROMIS ET CELAS] promiſſiſ oriens, celas & condis occidens. & ſup. Od. 5. lib. 4. *dixit condere diem collibus in ſuis.*

ALIUSQUE, ET IDEM NASCERIS] alius, quia alio quotidie loco oritur: vel quia alius eſt dies hodiernus ab heſterno: vel quia alio colore eſt propter cæli temporisq; diſſimilitudines. idem autem, quia ſemper vnus eſt. ſup. Od. 16. lib. 1. *quid terras alio calent ou Sole mutamus?*

POSSIS] optantis, ſeu precantis oratio eſt.

APERIRE LENIS] quæ lenem te præbeſ in aperiendis partibus. de Ilithya diximus ſuprà ad Od. 12. lib. 3.

SIVE TV LYCINA] proferet Seruius ad illum locum Virg. Pollione, *Caſta ſane Lucina.*

SEV GENITALIS] *ἡ γενεή* dicitur aſcendente ſortis adiuvantis: ſeu partus maturans, ſeu ad gignendum valens, ſeu ſexus viro incluſos in lucem proferens. Taleis autem deos, *ἡσθηδόνες* Græci vocant. quæ voce uſum eſt Platon. libr. 3. de rep. non ita pridem mihi indicavit Iofephus Scaliger, cum Lætiæ iam, ut coniectanea ſua in Varronem de lingua Latina excudenda curaret, veniſſet. Platonis autem verba ſunt hæc: *ἐν τῷ ἡσθηδόνος ἡ καὶ ἰμωχρίων ἡσθηδόνων ἀπαιτοῦται τὸ φύσις αἰσθητικὴ ἡσθηδόνων. ἡ δὲ σιδηρὸς, οὗτος αὖ ἡσθηδόνος ἡσθηδόνων αἰσθητικὴ αἰσθητικὴ ἡσθηδόνων. ἡ δὲ σιδηρὸς, οὗτος αὖ ἡσθηδόνος ἡσθηδόνων αἰσθητικὴ αἰσθητικὴ ἡσθηδόνων. ἡ δὲ σιδηρὸς, οὗτος αὖ ἡσθηδόνος ἡσθηδόνων αἰσθητικὴ αἰσθητικὴ ἡσθηδόνων.* ubi vulgo ſcribitur, *ἡσθηδόνος αὖ ἡσθηδόνος, ἡσθηδόνος, i. cognationem & ſocietatem gentiliorum deorum*

344 omnem vniuersi languinis naturam præ altam honorans quis, & colens, deos genitales, propitios erga liberorum suorum salutem merito & probabiliter habuerit. Iam quod vnius deæ plura nomina ponuntur, referendum est hoc ad morem & ritum præcantium: qui ne forte in nomine errarent, complura eorum, quos orabant, deorum nomina congerere solebant, vt *Luna, Deum quæ sola vides per uia vulgi. Seu Ceres magnæ, seu tu Diuina vocaris. Huc descendere.* Hor. sat. 6. lib. 1. *Mater me pater, seu Ianæ libenter audis.*

PATRUMQ. PROSP. DECR.] facito, vt senatus consulta & leges de contrahendis matrimonio, & de maritandis ordinibus, sanctè seruentur, secundòsq. habeant exitus.

LEGE MARITA] i. & super lege Papia Poppæ de maritandis ordinibus, à M. Papio Mutilo, Qu Poppæo Secundo coss. Augusto imperiū obcinēte, lata: per quam sanciebatur, ne quinquaginta annis minor ætate nubere: aut ne vir sexaginta annis minor quinquagenariæ vxore duceret: & vt omnibus ingenuis, præterquam senatoribus, eorumq. liberis libertinis vxores habere liceret. De hac lege Cor. Tac. li. 3. Anni his verbis, *Relatus deinde de moderata Papia, Poppææ quam senior Augustus post Iuliam rogationes incitandis calibum panis, & augendo arario sanxerat, & Sueton. in Augusto.*

CERTVS VNDE NOS DECIES] dissentiant etiam hic cod. manuscr. in aliis enim scriptū est, *Certus vn denos decies per an. Orbis & cantus, etc.* in aliis & quidē multo plurib. trib. Vt Iann. Faer. Torn. Nic. Russ. *Certus vñ denos decies per ann. Orb. vt cant. & c.* quam scripturā secuti sumus, vt veram & rectam, & ab omnib. viris doctis comprobata: & ita intelligemus, ludos sæculareis centesimo decimo quoq. anno fieri solitos esse.

ORBIS] sæculum: quod vel centū & decem, vel centum dumtaxat annorum spatium continet.

ET CANTVS, REFERATQVE LVDPVS] cantus referat, & ludos sæculareis. sed hi ludi non semper centesimo, vel centesimo decimo quoque anno fiebant. Nam & Sueton. scribit, ab Augusto anticipatos esse: & Corn. Tacit. lib. 2. Annal. tradit quarto & sexagesimo anno post quam Augustus ediderat imperatore Claudio spectatos esse. Iterum Suetonius in Domitiano narrat, eum fecisse ludos sæculareis habita ratione temporis, & anni, non quo Claudius proximè, sed quo olim Augustus ediderat.

TER DIE CLARO, TOTIÉS QVE] tribus diebus, totidēque noctibus.

VOSQVE VERAC. CECIN. PARCÆ] ordo verborum, & sententia hæc mihi videtur esse. Vosque o Parcæ veraces cecinisse. i. quæ vera cecinistis, vel quæ veraces estis in iis, quæ cecinistis, iungite bona fata fati iam peractis, id est, præteritis, ac transactis: quod quidem semel iam à vobis dictum est, & stabilis. i. ratus, & fixus, atq. immutabilis rerum terminus id seruat, neq. id vllò pacto potest immutari. quidnam semel dictum est vos iuncturas bona præteritis fata. Quod si legamus *seruet*, vt habent aliquot libri vet. erit oratio benè precans, & optantis, hoc modo, & Dii faciāt, vt stabilis, fixus, & altè hæres terminus id seruet. quale illud apud Virg. *Æn. 12. Vt potius reor, & potius Dii nomine firmen.* atq. ita legisse videtur Porph. atq. ad eò ita legit Seru. ad illum Virg. versum, Pollione: *Concordes stabilis fatorum numine Parca:* qui hunc locum profert. ego tamen non improbo, *seruat*, vt intelligamus esse *διόφρασις* i. orationem boni ominis. Neque verò est, quòd quicquam mihi dicat, prouocabulum quod, referri solere ad ea, quæ antecedunt potius, quàm ad ea, quæ subsequuntur. Nam quamuis negare non possum ita esse constare tamē interdum etiam ad ea referri, quæ sequuntur. M. Tull. ad Attic. lib. 2. *Pompeius, nostri amores, quod mihi summo dolori est, ipse se afflixit,* quorum verborum hic ordo est. Pompeius nostri amores, ipse se afflixit. quod mihi summo dolori est. Pompeius ad Domit. lib. 8. epist. ad Att. *In quibus (litteris) scribis, Casarem apud Corfinium castris posuisse, quod putauis, & pramonui, sit, vt nec in presentia committere tecum prælium selis, & omnibus copis condudis te implicet, ne ad me iter expediremus tibi sit, & c.* verba illa, quod putauis, referenda sunt ad ea, quæ sequuntur, non ad superiora. T. Læu. lib. 22. *quod nunquam antea factū erat, prædictas orcum populum creauit.* Idē lib. 27. *Id quod nullo antè bello acciderat, diu consules sine memorando prælio interfecti selus orbem remp. reliquerāt.* Iterū M. Tull. Aca li. 1. *Dabitis enim profecto, vt in rebus inuistatis, quod Graci ipsi faciunt, à quibus hac iam diu tractatur, sitamur verbis interdum inauditis, quamquā in hoc postremo exemplo hæc verba Quod Graci ipsi faciunt, videtur media esse interiecta, hoc modo, dabitis enim, vt in rebus inuistatis utamur verbis interdum inauditis, quod Graci ipsi faciunt, & c.* Porphyri autem longè aliter hūc Hor. locū explicat: quā explicationem ego hic proponā, vt de ea iudicet lector intelligēs, & eruditus. eius verba sunt hæc aliquotò obscuriora: *syllapsis est. ex verbo. n. sing. num. seruet plur. nascitur. seruent.* hæc Porph. nihil præterea, ex quibus apparet, eum sic intelligere hūc locum. Vosq. o Quirites, Parcæ, veraces cecinisse id, quod semel dictū est, seruet, & stabilis rerū terminus vos seruet, & c. & ita *Parcæ veraces* erūt recti casus, non vocandi. quam explicationē nullo modo probō, putòq. vel Porphyri, vt hominem hic planè lapsum esse: vel non esse germani Porphyri. verba, sed alicuius incepti scoliastæ.

STABI-

STABILISQVE RERVM TERM.] Lucret. libr. 1. *atque alse terminus harena.* Notum illud, Terminum deum, Romæ in loco Ioui consecrando repertum, remansisse ac restituisse, neque Ioui ipsi cedere voluisse. Quid. Fastr. 2. *Quid? noua cum ferent Capitolia, nempe Deorum Cuncta Ioui cessit turba, locumque dedit: Terminus, ut veteres memorant, inuentus in ade Resistit, & magno cum Ioue templatener.* huc pertinet lepidissimum illud ænigma, quod extat apud A. Gell. lib. 12. cap. 6. *Semel, minusne, an bis minus sit, non satis scio: An & utrumque eorum: Et quondam audiui dicere, Ioui ipsi: ægi noluit concedere.* Festus. Numa Pompilius statuit, cum, qui terminum exarsisset, ipsum & boues sacros esse. de Termino plura suprà ad Od. 11. epod.

FERTILIS FRVGVM] frugibus abundans, & pecore. Lucret. lib. 2. *quam obrem terra, magna Deum mater habita & dicta sit, multis versibus, iisque elegantissimis declarat, quos satis erit mihi indicasse. Quare magna Deum mater, materque fecerat, Et hostri genitrix hac dicta est corporis Græcæ, &c.*

SPICEA DONET CER. COR.] Hesiodus Cererem iussu *Φαυο* appellat, id est, pulchrè coronatam. corona donabatur scilicet ab agricolis propter frugum vberitatem. sic Tibull. elegia 1. lib. 1. *Flaua Ceres, tibi si nostro de rure corona Spicea, qua templi pendeat ante forem.* Sic autem legendum, non, vt vulgò, *tibi sit.*

ET IOVIS AVRAE] auræ salubres: ex lum salubre.

CÓNDITO MITIS, PLACIDVSQVE] numquam enim nisi iratus, iaculatur Apollo, vt alibi notauimus. Itaque Præan dictus est *πυρρὸς τὸ πῦρ*, quod valet ferire. Tum eius sagittæ pestem ac perniciem mortalibus afferunt. Homer. *iliad. a.* suprà Od. x. lib. 2. *neque semper arcum Tendit Apollo.* Virg. lib. 8. extr. *Altiis hac cernens arcum intendebat Apollo Desuper.* Notat Seruius apud Virg. Daphnide ad illum locum, *duoque altaria Phæbo, triplicem esse Apollinis potestatem, & eundem esse Solem apud superos: Liberum patrem in terris: Apollinem: apud inferos.* Vnde etiam (inquit) tria insignia circa simulacrum eius Sidem: *Lyram, qua nobis celestis harmonia imaginem demonstrat: Grynaum, quod terrenum nomen ostendit: sagittas, quibus deo infernis, & noxiis declaratur.* Vnde & Apollo dictus est, *πυρρὸς τὸ δῶλε* id est, propterea quod perdat seu interimat. Hinc est quod Homerus tam pestilentia, quàm salutis auctorem esse dicit. & Horatius ait *Cóndito lenis, &c.*

Idem ad illum locum Æneid. 3. *Corrupto cali tractu,* notat, Apolline offenso pestilentia gigni: quod & Homerus indicat (inquit ille) cum eum inducit sagittis & arcu armatum. quo tempore pestilentiam Græcis importare parat, lib. a. id. *Contra si citharam teneat, lenis, mitis, & placidus est: vnde Horat. Condito mirtu, placidusq; telo Supplices audi, &c.*

SIDERYM REGINA BICORNIS] libr. 1. Od. XII. *micat inter omnes Iulium sidus velut inter igneus Luna minores.* bicornis autem, id est, *μικρόν*.

ROMA SI VESTRVM EST OPVS.] subintell. vt est. sed quam obrem Roma opus Apollinis esse dicitur? fortasse quia Æneas cum suis Apollinis responsa secutus solum mutauit, aliasque terras petiuit, nempe Italiam, ibique nouas sedes collocauit. Virg. libr. 4. Æneid. *Sed nunc Italiam magnam Grynaus Apollo, Italiam Lycia iussere capeffere sortes.*

ILIAE QVE] Troianæ.

IVSSV PARS] quæ Æneam secuta est, ab Apolline iussa, vt paullo antè diximus. *iussa* autem partic. à verbo iubeor.

SOSPITE CURSV] id est, secundo cursu: vel saluo cursu potius. nam salui quidem in Italiam peruenierunt Troiani cum Ænea: sed non semper secundis ventis, nec secundo cursu vsi sunt. per cūsum autem nauigationem intelligi, ad librum primum notauimus.

CVI PER ARD. S. F.] id est, cui per medium incendium Troianum, seu medias flammæ, quibus Troia conflagrauit. libere, impune, & sine vitæ noxa, seu perniciæ effugiendi facultatem dedit, &c. Sic Virg. lib. 2. Æneid. *Descendo, ac ducente deo, flammam, inter & ignem Expedior.* Sed Seruius aliter, vt mox dicemus.

SINE FRAVDE] sine damno, aut perniciæ Æneæ: vt suprà Od. xix. lib. 2. *Nodo coërces Virperino Ristonidum sine fraude criminis.* Seruius ad illum Virgilij Æneid. 1. *Antenor patris medi, &c.* profert hunc Horatij, & sine fraude interpretatur, sine proditioe. quod non probo.

PATRIAE SVPERSTES] quia patria incensa, ac deleta, saluus & incolumis euasit.

DII PROBOS MORES] Nam, vt ait Od. xxiii. lib. 3. *Quid leges sine moribus Vana proficiunt?*

IVVENTAE] iuuentutis nomen pro iuuenibus vsurpauit. quod est vsitatus in voce iuuentutis, vt Od. vi. lib. 3. *Non his iuuentus orta parentibus Infecit aquor sanguine Punico.* & ita ferè semper M. Tull. vsurpatur.

DII SENSCTVX] in aliquot libris manuscriptis, hic versus superiorem antecedit. Quod ff

autem ad sententiam attinet, huc pertinet illud ex Satyr. 1. lib. 2. *seu me tranquilla senectus Exspectat.*

ROMVLAE] id est, Romanæ. sic Od. v. lib. 4. *optime Romula Custas gentis.*

BOBVS] duo Varic. & Torn. habent *bubus*.

ALBIS] Albæ victi. mæ Apollini & Dianæ immolantur, quia lucidi sunt: omnis autem lux alba: vt nox & tenebræ nigræ. Itaque apud Homerum *ιδιαν*. pecudes promittuntur speculatori seu exploratori nocturno Diomedei, nigræ. Præterea immolabantur Ioui à consule, ac imperatore tauri, seu iuueni albi. Virg. *Æneid.* libr. 9. *Est statuam ante aras iurata fronte iuuenum Candentem, &c.* & Georg. 2. *Hinc albi Clitumne greges, & maxima tauri in Victimam, &c.*

VENERATVR] precatur, vt dicemus ad Satyr. 6. lib. 2.

345 CLARVS ANCH. VEN. QVE SANGVIS] Augustus à Iulio Cæsare: Iulius Cæsar autem ab Iulo. sic suprâ Od. xv. lib. 4. *& alma progeniem Veneris Canemus.* Venus oraculo edito & vulgato, Trojanorum imperium, genere Priami funditus deletum, ad Anchisæ posteros perueniturum, Anchisæ concubitu vltro expetiuit, cum esset ille ætatem affecta & ingrauescente. Ex quo concubitu Ænea nato causas ac semina belli quærens, quo bello opes Priami conciderent, imperiūque frangeretur, Alexandrium ad amorem Helenæ impulsit. Quo facto, Helenæque rapta, Venus opinione quidem hominum, & dicis causa, Trojanis opitulabatur ac fauebat, sed reuera cladem eis imminuentem subleuabat, ne salute prorsus desperata Helenam redderent, & ita positis armis & pace confirmata, discordiisque compositis ac sedatis, Priami imperium in multos annos incolume maneret: quod si factum esset, neque Æneas à quo Romani profecti sunt, Troia profugisset, neque imperio Rom. initium dedisset.

IMPERET BELL. PR. IAC.] sic Virgil. *Æneid.* 6. *Parcere subiectis, & debellare superbos.*

PRIOR] id est, superior, maior, præstantior. Satyr. 5. lib. 2. *fama cinem, causaq; priorem Sperne. domi finatus eris, sacunda &c. coniux.* Virg. *Æneid.* 11. *Hic pietate prior.* proprie posuit epist. 2. lib. 1. in extr. *Extremis primorum, extremis, & q; priores.*

MANVS POTENTEIS] potentiam Rom. vim imperij Rom. *χρης ἀνάγκης.*

ALBANASQVE] vel Romanas: populus enim Albanus Romam translatus est: Vel dic, Albanas proprie, id est, Latinas à monte Albano, in quo carnem accipere erant soliti aliquot Italianæ populi: & vbi fiebat sacrificium Ioui Latiali à pontifice Romano. sed illud prius magis placet: & confirmatur illo Virgiliano lib. 1. *Æneid.* *Albanique patres, atq; alta mania Roma.*

ET NEGLLECTA RED. VIRT. AVD.] & virtus antea ab hominibus neglecta, nunc aucter redire: id est, nunc homines virtutem & superiora illa fidem, iustitiam, pacem, &c. quæ antea neglexerunt, & è terris expulerunt, colere & amplecti incipiunt. tale est illud Virg. Pollio. *ne. iam redit & Virgo: redeunt Saturnia regna.*

PLENA COPIA CORNV] vt suprâ Od. xvii. lib. 1. *hinc tibi copia Manabit ad plenum benigno Ruri bonorum opulenta cornu.*

AVGV] sic suprâ Od. 11. lib. 1. *Augur Apollo.*

ÆQVVS] placatus, placidus, propitius. vt suprâ Od. xviii. lib. 3. *ab eisque parvis Æquum alumnis.*

ARCEIS] quidam libri veteres habent *aras*.

ALTERVM IN LVSTRVM] non dixit, alterum in sæculum, quod erat nimis longum: sed alterum in lustrum: quod breuius est.

MELIVSQVE SEMPER &c.] & semper proferat ac producat in ætatem meliorem, imperium Romanum, & Italiam. repetenda enim est præpositio *in*.

QVINDEC. QVE PRCES VIROR.] ad Quind. cimirum, qui sacerdotes erant Sibyllini, collegium, ludorum secularium procuratio pertinebat, vt docet Cornel. Tacit. lib. 2. *Annalium*, his verbis, *Nam Domitianus quoque edidis ludos secularis, iis que intentum assui sacerdotio Quindecimviri pradiis, actum Prator. quod non instantia refero, sed quia collegio Quindecimvirum antiquius ea cura mandabatur, & magistratus potissimum exsequiebantur officia caeremoniarum.* Quindecimviri autem Sibyllini, à Sylla dictatore fuerunt instituti, cum ante Syllæ dictaturam decem dumtaxat fuissent.

DOCTVS ET PHOEBVS] ordo est, ego chorus, doctus Phoebi & Dianæ laudes dicere, spem bonam & certam domum reporto, hæc Iouem & omneis Deos sentire: hæc approbare: his assentiri. chorus enim vnius personam gerit, vniusque partis agit, vt epist. de arte poet. *At form partem chorus, officiumq; virile Defendat.* sic enim versum illum potius explicandum & legendum esse puto, vt dicam suo loco.

ANNO-

ANNO TATIVNCVLAE, 346

LECTIONESQVE VARIÆ IN

OMNES Q. HORATII FLACCI ODAS, AD

CONTEXTVM HORATIANVM EXPLICANDVM AC INTELLIGENDVM oppidò quàm vtilis & necessariæ: pagina, Codicis huius ad marginem,

(priori illi correspondentem,) numerum exhibente, diligenter indicata:

singulisque dictionibus, siue locis, à quibus pendent, asterisco, seu stellula notatis,

In Oden primam, lib. 1.

T Ode 29. lib. 3. Tyrrena regum progenies, pag. 1. huius od. Hellenismos, et ibid.

Tanta arte appropinquasse metæ, vt ad eam non offenderint. ibid.

Vt alibi, -plausus & amici dona Quiritis. Alij, Magistratus tres, vel amplif. & maximos. ibid.

Lib. 2. ode 18. Attali hæres, nullis cond. propof. ab agric. ad mercaturam auoces. ead. pag.

Diem frangere mero. lib. 2. ode 7. ibid.

Ad fontis caput. ibid.

Alibi, -lep. ven. vt alta in niue sectatur. ibid.

Alibi, -seu condis amab. car. Prima fer. edere victricis Pr. ibid.

Naso, -& sidera vert. tangam. Prop. Nunc mihi summa licet cont. fid. plantis. ibid.

In Od. 2. lib. 1.

Vt Græc. βαλάν, pag. 8.

ἰφίβορε μή. Timorem incussit, ne. ibid.

Proteus, custos Phœcarum nept. ibid.

H. Egit visere. pro. ad visendum: vel, vt viseret. ibid. in verbo, egit.

Maris Etrusc. seu Tyrth. in quod induit. pag. 9.

Suz vxori. ibid.

Querenti de nece Cæsaris. ibid.

Melius. i. iustius. ibid.

Virgines. i. Vestales. ibid.

Partes. i. munus & officium. ibid.

Vt Græc. Venus φιλομένης. ibid.

Mars Romanorum progenitor, pater Romuli. ibid.

Læues. i. politæ. ibid.

Quasi Mercurij figuram induerit Augustus. ibid.

Gr. pro pat. te voc. ibid.

Ode 19. versis animosum equis Parthum. ibid.

In Od. 3. lib. 1.

Æolus, qui apud Homerum in gratiam Ulyss. omnes ventos, præter Zephyrum, vtri incl. sit. pag. 12.

Illi erat χαλκίος ἄρης, ille erat χαλκίος ἄρης. ibid.

Vel arb. Adr. vel, freta Adr. ibid.

Vt immania cete. Virg. ibid.

Al. Alta ceraunia, Plac. Luc. ibid.

Prometheus, qui Æschylo ἀντιμύημι. Iardua consilia versant. ead. pag. 12.

Naso, affectu se ferunt regna cælestia gigantis. ibid.

In Od. 4. lib. 1.

In vicem redeunte vere: vel, vicissitudine veris. pag. 14. huius od.

Trah. in mare ad nauigandum. ead. pag. 14. huius od.

Imminente. i. propinqua. *ibid.*
 Dum Vulcanus. Ven. maritus fabricatus apud Ætnam. *ibid.*
 Corolla ex myrto. *ibid.*
 Solutæ vere, quæ hyemis frigore constrictæ fuerant. *ibid.*
 Spatium breue. *ibid.* in dictione *summa.*
 Fabulosi inferi. pag. 17. in dictione *fabulæ.*
 Ob umbras exiles, & tenues. *ibid.* in dictione *exilis.*

In Od. 5. lib. 1.

Munditiæ simplici contenta, pag. 11. huius od.
 Animum tuum in se exasperatum. *ibid.*
 Ad dandam sibi operam, *ibid.*
 Non perspecta, nec explorata. *ibid.*
 Eius amorem tempestati comp. è qua naufragus euaserit. *ibid.*

In Od. 6. lib. 1.

347

Auspicii Homericæ earm. Alex coniect. aliti, id est, cui est cantus Hom. pag. 12.
 Iram implacabilem. *ibid.*
 Vt Græc. *ἀπλὸς αὐτῆς*. i. subdolos, versutus. *ibid.*
 Deterere. i. imminuere. *ibid.*
 Alias, quid. *ibid.*

In Od. 7. lib. 1.

Intactæ. i. virginis. pag. 24.
 In al. edit. Vndique decerpitæ frondi pr. oliuam. i. oliuam alij euili bet fr. antepone. *ibid.*
 Ob disciplinam seueram. *ibid.*
 Patre mihi infenso. *ibid.*
 Alteram, de qua ambigi posset, an priori cederet. pag. 25.

In Od. 8. lib. 1.

Dum amaris ab eo, dum tuo amore captus est. pag. 29. huius odes.
 Gallicanos equos non flectat in campo Martio. ead. pag. 29.
 Cur iam neque natat, neque palæstra gaudet. *ibid.*
 Nobilitatis iaculo expeditè misso. *ibid.*

In Od. 9. lib. 1.

Mons in Sab. vel in Faliscis. pag. 31. huius od.
 Benignius. i. largius. *ibid.* eiusd. odes.
 Prome de d. amphora duas ansas, quasi aures, habente. *ibid.* eiusd. od.
 Campus. i. Martius. *ibid.*
 Armillæ, aut annulus. *ibid.*
 Non satis pertinaci. *ibid.* huius odæ in dictione *malè.*

In Od. 10. lib. 1.

Maia Atlantis filia, Mercurij mater ex Ioue. pag. 33.
 Dum terreret te minis, nisi boues redderès furto sublatas, cum risu expertus est tuam in furanda etiam pharetra versutiam. *ibid.*
 Virg. Æneid. 4. Tum virgam capit: hac animas ille euocat Orco, &c. ead. pag. 33.

In Od. 11. lib. 1.

Mathematicos, Astrologicos. pag. 36. huius odes.
 Vt patiaris, *ὡς φέγῃς*. *ibid.*
 Quia vina percolata, delictiora. *ibid.*

In Od. 12. lib. 1.

Suscipies celebrandum. pag. 38. huius odæ.
 Imago vocis, Echo. *ibid.*
 Blandum ducere, gnarum ducendi blanditiis cantus. *ibid.*
 Partibus quatuor anni, *ibid.*
 Vt Virg. Proximus huic, longo sed prox. intervallo. *ibid.*
 Inimica virgo. i. Diana. *ibid.*

Dioscuros

Dioscuros, Castorem & Pollucem. ead. pag. 31.

Fluit de faxis. ibid.

Superbos, imperium Tarquinij. ibid.

Fundus cum domo, quæ conueniret fructibus ipsæ, ~~et ceteris~~

set. ibid.

Ut mox, te minor, &c. ibid.

Insidiantes, & mala illi machinantes. ibid. in dictione, ~~insidiantes~~

Æquo animo, se inferiore te gerens, reget te, ~~ut ceteris~~

In Od. 13. lib. 1.

Tabescam. pag. 43.

Inter pocula ortæ. ibid.

Fore perpetuum. ibid.

In Od. 14. lib. 1.

Destitutus sis militibus. pag. 45.

Durare. i. perferre. ibid.

Quamuis generis nobilitate glories, nihil eam cupant milites. ibid.

Nūi vis esse ludibrio ventis, in naufragio. ibid.

In Od. 15. lib. 1.

Ventorum flatum compressit. pag. 47.

Distribues, singula in singularum gratiam canens. pag. 48.

Cretensis. nam Cnosus est vrbs Cretæ. ibid.

Serò tandem traheris mortuus. ibid.

Vrgent. i. insequuntur. ibid.

Fuit præ ardenti desiderio te reperiendi. ibid.

Melior. i. fortior, & præstantior. ibid.

Helenæ: cū illi contrā, tuam fortunā iactares. ibid.

In Od. 16. lib. 1.

Siue igni, siue aqua eos abolere libeat. pag. 51.

Tumultu. i. fulmine. ibid.

Ex quo primi homines fuerunt ficti. ibid.

Sic Terent. reddidisti animum. ibid.

In Od. 17. lib. 1.

Faunus ex Lycæo in Lucretilem (quæ mos in Sabina) sæpe commigrat. pag. 54.

Propulsat à capellis. ibid.

Vrøres. i. capellæ. ibid.

Pes Ionicus pro choriambo. ibid.

Vt cūque. i. quādo cūque. ibid.

Vsticæ, mortis. ibid.

Cubantis. i. leuiter decliuis. ibid.

Laboremulto amplexus vnus Vlyssis petentes. ibid.

Non accedentis pectus ad quicquam reprehensione dignum. ibid.

In Od. 18. lib. 1.

Vino non madentibus. pag. 57.

Habet in ore militiam, aut pauperiem. ibid.

Thracibus grauis, & infestus Bacchus. ibid.

Cupidi explendi libidinem. ibid.

Tua sacra non diulgabo. ibid.

Contine tua tympana: patere me præ nimio vino insanire, vt tuæ Bacchæ, tympano audito, pag. 58.

Cui commissum arcanum patet, & velut perlucet. ibid.

In Od. 19. lib. 1.

Qui nimium lubricæ, & periculose aspicitur. pag. 60.

Non spectant ad res meas, id est, ad amorem. ibid.

Aræ loco, vt Venerem placens. ibid.

Ff iij

In Od. 20. lib. 1.

Cui contr. Releui dolia, apud Terentium, pag. 61.
 Adeò vt Etrufci fluminis ripæ. i. Tiberis, ibid.
 Imago mortis. i. Echo, vt Od. xii. ibid.
 Pocula mea non temperantur vino Falerno, neque Formiano. ibid.

In Od. 21. lib. 1.

Monte in agro Tusculano, pag. 62. huius odes.
 Montis, & vrbis Lyciz. ibid. eiusdem odes.

In Od. 22. lib. 1.

Mauri, id est, iaculatores optimi. pag. 63. huius od.
 Littora Syrtibus marinis propinqua. ibid.
 Hydaspes, Indiæ fluiuius. ibid.
 Expeditus, aliàs, expeditis. ibid.
 Daunia, id est, Appulia. ibid.
 Iubæ tellus, id est, Numidia. ibid.
 Pone me campis pigris vbi nulla. ibid.
 Graue, & insalubre cælum. ibid.

In Od. 23. lib. 1.

Inhorruere folia statu Fauonij, qui veris aduenientis est comes. pag. 66.
 Persequor, vt frangam, & dilactrem : sicut hæc feræ frang. hinnuleos. ibid.

In Od. 24. lib. 1.

Quis statui finis possit desiderio tam cari capitis? vt Græc. *ὅστις καὶ πόλλ' ἄλ'.* Alij, præcip. lugub.
 cant. quis debeat esse modus? vel, queis, vt sit, pro, quibus pag. 66.

Non ita credit. quasi numquam repetendum. ibid.
 Aliàs, quid si Thraic. & Num v. red. san. imaginib. ibid.
 Durum est, illum amisisse. ibid.
 Corrigi non potest. ibid.

In Od. 25. lib. 1.

Ianua non recedit à limine : quia clausa manet. pag. 68. huius od.
 Amatoris exclusi verba. eadem pag. 71.
 Solo. i. deserto : & leuis, pro, vili : ibid. Virg. Scil. ante omnes furor est insign. equarum. ibid.
 Querendo etiam, quòd iuuentus puellas venulis præferat. ibid.

In Od. 26. lib. 1.

Vt procacibus austru, Virg. pag. 70. huius odes.
 Aliàs, Mithredatem. ibid.
 Pimplea, id est, musa à Pimpleo monte. ibid.
 Consecrare immortalitati, fidibus Latinis, & carmine Sapphico, vel Alcaico. ibid.

In Od. 27. lib. 1.

Natis, id est, natura comparatis. pag. 71. huius odæ.
 A computationibus & conuiuiis plurimum disc. ferrum. Luc. autem tamquam de nocturnis conuiuiis. ead. pag.

Quia cœnabant accumbentes, & cubito inmitentes. ibid.

In Od. 28. lib. 1.

Mensorem, id est, geometram. pag. 73.
 In Appulia. ibid.
 Non profuit ad vitandam mortem. ibid.
 Tantalus. hæc autem respondet Architas. ibid.
 Panthoidem, id est, Pythagoram. ibid.
 Reflexo, id est, detracto. ibid.
 Sordidus, id est, contemptus. ibid.
 Nox, id est, tenebræ mortis. ibid.
 Ad occasum vergentis, vel siti in declin. parte cæli. eadem pag. 74.
 Precantis est. ibid.

Forſan non dubitas admittere culpam, quæ, &c. Tibullij, qui eadem victimam coniungit. Alij, committere : forſ & deb. &c. ibid.

In Od. 29. lib. 1.

Beatis. i. opulentis. pag. 80. huius odes.

Te parias ad ducendum Medos captiuos. eadem pag. 80.

Vinctis. i. vnguentatis. ibid.

In Od. 30. lib. 1.

Sacellum tibi consecratum ab illa. pag. 81.

Puer. i. Cupido. ibid.

Iuuentæ dea. ibid.

In Od. 31. lib. 1.

Cui templum dedicauit Augustus in palatio. pag. 81. huius odes.

Libans dus vini primitias. ibid.

Morder. i. radit, alluit. ibid.

Amputent vvas cultello. felcis instar incuruo. ibid.

Erficer, pro exhauriat poculis vina, per hypallagen. ibid.

Reparata, id est, emta nummis acceptis ex S. m. ibid. in dictione *reparata*.Impune, id est, sine naufragio. ead. pag. 82. in dictione, *Impune*.

Paratis. i. partis. ibid.

Latoë. i. Apollo. ibid.

Des mentem sanam in corpore sano. ibid.

In Od. 32. lib. 1.

Vacui. i. otiosi. pag. 83. huius odes.

Modulis sonis adhibere ab Alcæo. pag. 84.

Siue erat in castris, siue ad portum aliquem appulerat. ibid.

Quotiescumque te euoco, salue. L. ex por. Exp. & aliter. ibid.

In Od. 33. lib. 1.

Ne fortè doleas, &c. audi quod dicam, insignem, &c. vel, hoc te scire volo, insignem, &c. Q. d. me hoc tibi soli vsu venire putes. pag. 85. huius odes.

Venus, id est, amica. ibid.

In Od. 34. lib. 1.

Sapientiz infanientis, id est, Epicurez. pag. 86.

Consilium mutare. ibid.

Cælo sereno. quod Lucretius negat fieri posse. ibid.

Bruta tellus. i. immobilis. pag. 87.

Vnde dicitur, esse iter ad inferos. ibid.

Apicem, id est, summos honores. ibid.

In Od. 35. lib. 1.

Cui est in promptu & ad manum, tollere, &c. pag. 88. huius odes.

Commutare funeribus triumphos. ibid.

Column imperij, don. in Ter. pag. 89.

Clauo trabali figere, cic. pro, confirmare, & constabilire. ibid.

Quandocumque deseris, quos antea beasti. ibid.

Dolosè agentes inferendo pariter iugo. ibid.

Vt Virg. Et pen. toto diffusos in orbe Britannos. ibid. in dictione, *Britannos*.

Exercitum ei uenibus. ibid.

In bello civili acceptarum, fratrumque ciuium. Vel, quia interdum duo fratres contraria- rum erant partium. ibid. in dictione, cicatricem.

Arma aduersus ciues hebetata diffingens, alia ex iisdem in Massagetas. ibid.

*In Od. 36. lib. 1.*Magistro & doctore. vel, quopiam amico potentiore. pag. 93. in dictione, *rege*.Cressa, id est, alba. ibid. in dictione, *Cressa*.Neucessemus saltare Sali. i. orum more. ibid. in dictione, *Salium*.Poculo capacissimo. neu certe cum Basso magnitudine poculi, sed cum Numida. ibid. in dictione, *mysside*.*In Od. 37. lib. 1.*

Oppidis, à Saliis. pag. 95. huius odes.

Cum eunuchis, & cinædis. *ibid.* in dictione, *contaminato*.
 Vino, quod ad Mareotidem paludem Ægypti nascitur. *ibid.*
 Nec se contulit in abditas Ægypti latebras. Quasi dicat, nec reparauit salutem ad illas latebras confugiendo. *ibid.* in dictione, *latentia*.

In Od. 38. § ult. lib. 1.

Vnguenta, odores, coronas sumtuosas, & aliâs conuiuiorum Perficas delicias. pag. 98. huius odes. in dictione, *apparatus*.
 Serò nascens, cum iam alibi defecerit. *ibid.* eiusdem odæ. in dictione, *Sera*.
 Nec labores, ut quicquam addas myrto. *ibid.* eiusdem odæ. in dictione, *allabores*.

In Od. 1. lib. 2.

Bellum ciuile. pag. 99. huius odæ.
 Cruenta, sang. ciuil. nondum expiato. *ibid.* in dictione, *expiatis*.
 Careant theatra tuis trag. donec quæ. in rep. sunt turbata, in suum ordinem restitueris. *ibid.* huius odæ. in dictione, *fenestra*.
 Vpote quem collegerint moriendo pro patria. eadem pag. 99. in dictione, *indecoro*.
 Atrocem, id est, imperterritum. *ibid.* in dictione, *atrocem*.
 Tellure, id est, Africa. *ibid.* in ipsa dictione, *Tellure*.
 Victor Rom. posteros, in dictione, *Victorum*.
 Hesperiz, id est, Halicæ. *ibid.*
 Dauniz. i. Appulorum & Italarum. eadem pag. 99.
 Cæx næniæ, Simonidei carminis. retr. iterum tractes. *ibid.*

In Od. 2. lib. 2.

Q. d. nulla est argenti ratio : vel, perit argento sua gratia, nisi, &c. pag. 101. huius odæ.
 Qui odisti laminam in terras deossam. *ibid.* eiusdem odes.
 Quæ cauet, ne soluat. pag. 102.
 Cupiditates refrenandæ. *ibid.*
 Morbum suum auget, dum desiderio suo obsequitur. *ibid.*
 Virtus, à plebe dissentiens, negat habendum esse inter beatos. *ibid.*
 Perpetuo mansuram lauream. *ibid.*

In Od. 3. lib. 2.

Æquo animo ferre res aduersas meineato, & in prosperis lætitia insolenti non efferris. De li, qui moriturus es, seu mœstus, &c. pag. 105. huius odes.
 Salerno interius recondito, & notam appositam habente, qua commendetur. *ibid.*
 Lauit, pro lauat, id est, alluit. *ibid.*
 Exaggeratis in altam molem. *ibid.*
 Libr. 3. Od. 1. Omne capax mouet vrna nomen. pag. 106. in dictione, *vrna*.
 Ser. siue ser. siue oc. vel, Aliis ser. aliis oc. cym. Charontis. *ibid.* in dictione, *serim*.

In Od. 4. lib. 2.

Ne, ut principio Odes 33. lib. 1.
 P. olim. pag. 108. huius odæ.
 Cassandra, Priami filia. *ibid.*
 Achille, vel Neopt. eius filio. *ibid.* in dictione, *Theffalo*.
 Fecit ut facilius possent euerri. *ibid.*
 Fortasse Phyllis nobilioribus & potentioribus parentibus orta est, & quibus decoreris : de-
 bet saltem ipsa regum genus. eadem pag. 108.
 Quæ lucrum auersetur. *ibid.*
 Intactus illius amore. *ibid.*
 Caue, ne id suspiceris de me, cum sim natus annos 40. *ibid.*
 Trepidauit ætas, id est, festinauit. *ibid.*

In Od. 5. lib. 2.

Al. Scoria à iuuenca nondum iugum passa. pag. 110.
 Solantis, id est, iuuentis. *ibid.*
 Iamiam, mox breue tempus illam virginem, nunc immaturam, reddet maturam. *ibid.*
 Florentis ætatis quantum illa florescat ætate, tu tantum ingrauesces. *ibid.*

Ab ho-

Ab hospite internosci non ob latentem differentiam. *ibid.*
 Qui incertos de sexu redderet. *ibid.* in dictione, *ambigua*.

In Od. 6. lib. 2.

Iugo nostro non assuetum. pag. 117. huius odes.
 Conditum à Tiburno Argeo. *ibid.*
 Finis navigationum, & itinerum. *ibid.*
 Al. Galeſum, est autem in Calabria. *ibid.* in dictione, *Galeſi*.
 Rura, scilicet Tarentina. *ibid.*
 Ridet, id est, arridet, placet. *ibid.*
 Cedunt Hymettiis, inferiora sunt. *ibid.*
 Cuius oliuæ certant cum Venafranſis. *ibid.*
 Fortasse collis Tarento vicinus. *ibid.*
 Habet, vvas, quæ faciunt, vt non inuideat Falernis. *ibid.*
 Ibi meos cineres lachrymis conſperges. *ibid.*

In Od. 7. lib. 2.

Dici, qui longior solito videbatur, partem poculis impendi. pag. 113.
 Malobathro vnguento. *ibid.*
 Non bene turpiter. *ibid.*
 Turpe quidam per parenthesin intelligunt aduerbium. *ibid.*
 Terigere, id est, occubuerunt. *ibid.*
 Sic Virg. Venus obscuro aëre sepsit. *ibid.*
 Obligatam, id est, votam, promissam. *ibid.*
 Destinatis, id est, tibi addictis. ead. pag. 113.
 Obliuioſo, id est, obliuionem curarum afferente. *ibid.* in eadem dictione, *obliuioſo*.
 Ciboria vasa. *ibid.*
 Venus, id est, talorum iactus venereus. *ibid.*
 Arbitrum, id est, moderatorem computationis. *ibid.*
 Edonis, Thraciæ populus. *ibid.*
 Recepto, id est, recuperato. *ibid.*
 Furere, id est, vsque ad furorem potare. *ibid.* huius od.

In Od. 8. lib. 2.

Tibi iuranti. pag. 116. huius odes.
 Per caput tuum perfidè iuraſti. *ibid.* eiusdem odes.
 Talis, vt ab omnibus iuuenibus publicè ameris. *ibid.*
 Per matris manes falſum iurare, & per ſidera, &c. *ibid.*
 Amatorum numerus augetur. ead. pag. 116.
 Iuuenis, id est, filijs adoleſcentulis. *ibid.*
 Ne mariti tua venuſtate velut aſſati, aliquid de ſuo in ipſas amore remittant. *ibid.*

In Od. 9. lib. 2.

Ab effectu. pag. 117.
 Nec veſperi, nec manè ceſſas deſſere tuos amores. pag. 118.
 Neſtor, qui tres ætates vixit. *ibid.*
 Vt Græc. *ἄνθρωπος ἀνδρῶν*. *ibid.*
 Niphatem, Arm. & Medum Mediæ fluuios, quaſi ſentientes ſe cum Medis & Arm. victos, ſuos
 curſus contrahere. *ibid.*
 Gelonos, Scythiæ Europææ populos. *ibid.*

In Od. 10. lib. 2.

In alto mari nauigando. pag. 119.
 Inuidiæ obnoxia, inuidioſa. *ibid.*
 Tolluntur in altum, vt lapſu grauiore ruant. pag. 120.
 Inſeſtis, id est, in rebus aduerſis. *ibid.*
 Ad omne euentum prænauitus animus. *ibid.*
 Deſormantes omnia. *ibid.*

Quondam, id est, interdum. *ibid.*

Neque semper arcum tendit Apollo, id est, neque semper est iratus. *vt, condito lenis, placidusque celo. ibid.*

In Od. 11. lib. 2.

Seiunctus à nobis. *pag. 121. huius odes.*

Anxius sis de iis, quæ vitæ sunt necessaria. *ibid. eiusdem odes.*

Æternis minorem. *vide annotationem, ibid.*

Qualemcumque sedem, vel locum ex tempore præbebit humus. *ibid.*

Euuius, id est, Bacchus. *ibid.*

Restinguet, id est, temperabit. *ibid.*

Aqua riuus aut fluminis prætereuntis. *ibid.*

Deuium, id est, minimè obuium: cuius sedes à via publica sunt remotæ. *ibid.*

Maturet venire relegata comam in nodum comitum. Lacænx, id est, negligenter. Aliàs, in-comitum, de quo in annotat. *ibid.*

In Od. 12. lib. 2.

Nolis, id est, ne iubeas. *pag. 123. huius odes.*

Quasi dicat, nihil magis quam Lapithas. *ibid.*

Hylæum, centaurum. *ibid.*

Terræ filios gigantes. *ibid.*

Soluta oratione scriptis. *ibid.*

Ducta in triumphum. *ibid.*

Vel, Licinnæ. Aliàs, Lycynnæ. *ibid.*

Sic paulò post. Lucidè fulg. *ibid.*

Quam non dedecuit salutare, &c. quòd eius ætati, & formæ hæc conueniant. Vel, quæ decenter hæc fecit. *ibid.*

Fragrantia. aliàs flagrantia. *ibid.*

Quæ poscente, id est, magis gaudeat sibi eripi, quam gaudet ille ipse, qui ea possit. Interdum prior illa rapiat. *ibid.*

In Od. 13. lib. 2.

Neptorum, id est, posterorum. *pag. 124. huius odes.*

Fregisse ceruicem. sic & Cicero loquitur. *ibid.*

In penetralibus domos hospitem occidisse. *ibid.*

Quod tandem casurum erat. *ibid.*

Cautè prospectum. Et in horas possit iungi cum verbo, *vide. ibid.*

Hic, met. *va v li v*, tribrachus pro dactylo. *ibid.*

A qua sibi cauendum esse nesciunt. *ibid.*

Popularibus, id est, Lesbis. *pag. 125.*

Grauiore carmine, & plus neruorum habente. *ibid.*

Fugæ, id est, exilij, *vt Græc. φυγῆς. ibid.*

Exactos, id est, expulsos. *ibid.*

Bibit, i. audissimè audit. *ibid.*

Quod de vmbris dixi. *ibid.*

Bellua centiceps, id est, Cerberus. *ibid.*

Non est hic hellen. qui creditur. *vide annot. ibid.*

In Od. 14. lib. 2.

Ter amplum, id est, tricipitem, cum Hesiodo: vel, tricorporeum. *pag. 127.*

Vnda enauigat. *ibid.*

Prælia vitabimus, & mare. *ibid.*

Meruemus, id est, vitabimus. *pag. 128.*

Filix infames cæde suorum maritorum. *ibid.*

Breuem dominum futurum. Vel, qui fueris brevis dominus. *ibid.*

Seruata, à te. *ibid.*

Tantum aberit, *vt* eius potui parcat. *vide annot. ibid.*

In Od. 15. lib. 2.

Vt Cicero, substructionum insanz moles. *pag. 131.*

Que

Quæ non solet maritari viti, vt vlmus. *ibid.*
 Frequentior erit vlmis : & ex oliuetis fient violaria, myrtera, &c. *ibid.*
 Ardorem radiorum solis vmbra sua arcebit. *ibid.*
 Commune. Vt Græc. τὸ κοινόν. publica res magna. *ibid.*
 Nemopriuatum domum ædificans, decem pedum porticum septentrionibus obiectum
 metabatur. *ibid.*

In Od. 16. lib. 2.

Quietem, vel, vitam quietam, & tranquillam. pag. 132. huius odes.
 Prensus Ægeò, id est, à tempestate interceptus. *ibid.* eiusdem odes.
 Laquearibus ornatas domos diuitum. *ibid.*
 Beatè viuatur ab eo, cui paternum, &c. *ibid.*
 Iaculamur, id est, affectamus. quidam : appetimus. *ibid.*
 Quis relinquendo patriam, suos etiam illos tumultus mentis, & curas reliquit ? *ibid.*
 Sic Od. 1. lib. 3. -- sed timor, & minæ Scandunt, &c. *ibid.* in verbo *Scandit*.
 Od. v. 111. lib. 3. Dona præsentis cape lætus horæ. *ibid.*
 Quod vltà est, id est, quod futurum est. *ibid.*
 Piscæ, ex cuius sanguine confici solitus color purpureus. pag. 133.
 Venam à Graia camœna deriuatam. *ibid.*

In Od. 17. lib. 2.

Vt Od. 1. lib. 1. O & præsidium, & dulce decus meum, pag. 136.
 Quid ergo, qui sum altera pars, non statim sequor, cum nec carus æquè, nec integer sim su-
 perstiturus ? *ibid.*
 Vt cumque, id est, quodcumque. *ibid.*
 Extremum vitæ diem tecum obire. *ibid.*
 Aliàs, Gyges & gygas. *ibid.*
 Abstrahet à te. *ibid.*
 In quocumque signo sit meus horoscopus, conuenit tuo. L. Venus : Sc. Mars. capr. Saturnus.
ibid.
 Saturni stella pericula affert, sed euincitur superfulgente Iouis stella. Por. *ibid.*
 Nam poëtæ dicuntur esse sub tutela Mercurij, *ibid.*

In Od. 18. lib. 2.

Ex Hymetto monte. pag. 139. huius odes.
 Nullius diuitis hæreditatem malis artibus expugnaui. *ibid.*
 Meorum clientum vxores non carpunt mihi lanas ad conficiendas prætextas. *ibid.*
 Benigna id est, larga. *ibid.*
 Non fatigo deos precibus, vt vltà sint in me benefici. *ibid.*
 Sub tempus funeris conducis, qui marmora secant ad ædificandum, ead. pag. 139.
 Quia ætis vltà lictus in mare molibus ædificas, non contentus terra continente. *ibid.*
 Recul sis terminis, occupas agellos vicinorum tuorum, & clientium. *ibid.*
 Nulla scilicet, Penares. *ibid.*
 Nulla certior aula destinata manet herum, quàm rapacis orci finis destin. id est, domus, te
 accipiens vita finita. *ibid.*
 Audi, vt venias leuatum. *ibid.*

In Od. 19. lib. 2.

Turbidum lætatur, aduerbialiter. pag. 142.
 Iterum atque iterum cantare. ead. pag.
 Coniugis, scilicet, Ariadnæ. *ibid.*
 Honorem, videlicet, coronam. *ibid.*
 Iudus, id est, vino madidus. *ibid.*
 Serpentibus implicas crines Thar. sine damno. *ibid.*
 In medio constitutus, quasi æquè ad vtrumque paratus. *ibid.* in dictione, *mediusq.*
 Ita vt nihil mihi noceret. *ibid.*

In Od. 20. lib. 2.

Esiformis vates, id est, Lyricus & Satyricus. Alij, nouam alitis formam sumens. pag. 145.
 Gg ij

Obscuro loco natus, libertino patre. *ibid.*
 Residunt, id est, infidunt. *ibid.*
 Alitem, scilicet, cygnum. *ibid.*
 Supernè, aliàs, superna. eadem pag.
 Murmure gemitum imitantis. *ibid.*

In Od. 1. lib. 3.

Malè ominatis verbis parcite. vt Od. xiiii. pag. 147. huius odes.
 Ad Homeri dictum. respexisse putatur *ibid.* huius odæ.
 Fieri quidem potest, vt alius plus agrorum, alius plus honorum obtineat. &c. sed æ qua lege
 mors, &c. *ibid.* eiusdem odæ.
 Necessitas mortis. vt Græc. *νόστος* & *ἡμετέριον*. *ibid.* eadem pag. 147.
 Virg. *Æncid.* 6. Quæsit Minos vnam mouet. *ibid.*
 Cui semper aliquis terror impendit vt hoc exemplo Dionys. tyrann. signif. *ibid.* in dictione,
despiciunt.
 Non plus quàm satis est *ibid.*
 Iactis in mare molibus ad ædificandum. vide Oden x. lib. 2. *ibid.* in dictione, *Ιακίνθου*.
 Qui terram fastidiens, in mari ædificat. eadem pag. 147.
 Vt, Scandit æ ratas vitiosa naues cura, &c. *ibid.*
 Valle fundi mei Sabini, *ibid.*

In Od. 2. lib. 3.

Matrona, id est, vxor. pag. 150.
 Suspirans hæc dicat *ibid.*
 Rudis agminum, id est, imperitus rei militaris. *ibid.* —
 Leonem, id est, Romanum huac militem. eadem pag. 150.
 Ex Simonide. *ibid.*
 Quia virtus non finit nos petere eos honores, in quorum petitione repulsam pati possumus.
ibid. in dictione, *Virtus.*
 Vide Oden vltimam libri primi, *ibid.*

In Od. 3. lib. 3.

De sententia dimouet in qua semel se obfirmarit pag. 154.
 Hac arte iustitiæ & constantiæ, *ibid.*
 Militantem. Vel, merentem prædurum. ead. pag. 154.
 Bellica fortitudine immortalitatem consecutus est Romulus. *ibid.*
 Consiliantibus, consilium habentibus. *ibid.*
 Destituit, id est, fraudauit. *ibid.*
 Productum, prætractum bellum sedatum est, *ibid.*
 Nepotem scilicet, Romulum. *ibid.*
 Ilia. *ibid.*
 Condonabo. alibi, pro. reddere. *ibid.*
 Dummodo longum maris spatium inter Troiam & Romam sit interiectum, Troiani re-
 gnanto, &c. *ibid.*
 Dummodo ita deserta sit Troia, vt lustra feris suppeditet. *ibid.*
 Interiectum fretum Gaditanum, *ibid.*
 Roma fortitudinem ostendens potius in spernendo auro, & relinquendo ineffossum, quàm
 in eo congerendo humanos in vltus. *ibid.*
 Plagam torridam, & plagam glaciale. pag. 155.
 Fata de imperij dilatazione. *ibid.*
 Intelligitur quod præcedit ex eo, quod consequitur *ibid.* in dictione, *Τερψιχόρ.*
 Sic supra Od. 1. lib. 2. Sed ne rel. Mu. procax iocosus, &c. *ibid.*

In Od. 4. lib. 3.

Vulture, scilicet, monte. pag. 160.
 Appuliæ altricis fabulosa. Alij fabulosa palumbes me puerum fronde noua texere, id est, re-
 centi, seu viridi, *ibid.*
 Acher. vrbis Lucaniæ. nitidum autem, quod sita esset in monte. *ibid.*
 Humilis in valle positi. *ibid.*

Diuino

Diuino numine redditus animosus. *ibid.*
 Vester, vestro præsidio tutus. *ibid.*
 De qua in Ode vii. lib. 2. ead. pag. 160.
 De qua in Od. xvi. lib. 2. *ibid.*
 Palinurus, promontorium Lucaniz. *ibid.*
 Consilio & prudentia fregit immensas gigantum vires. Vis consilij expers, &c. *ibid.*
 Regna tristia, scilicet, inferorum. *ibid.*
 Virg. Ter sunt con. imponere Pelio Ossam. *ibid.*
 Clypeum Iouis, quo & Pallas vitur. *ibid.*
 Lauit, pro lauat, vt alibi. *ibid.*
 Quæ consilio regitur. *ibid.*
 Alias Gigas. quidam reponunt, Gyas. pag. 161.
 Ignis non properat absumere Ætnam, vt illius imposito onere semper grauentur. *ibid.*

In Od. 5. lib. 3.

Credidimus antea Iouem regnare, nunc præsens Augustus diuus habetur. pag. 166. huius odes.

Itane miles crassi sustinuit mar. esse coniugis bar. Sustinuit turpiudinem & infamiam talis
 coniugij : *ibid.* in dictione, *Milème.*
 Medo, pro Persa & Partho. *ibid.*
 Ne ab hoste vita redimeretur tam turpibus conditionibus. *ibid.*
 Vt sublato omni metu. *ibid.*
 Repensus, id est, redemptus. *ibid.*
 Vt lana amissos colores non refert, ita nec virtus, &c. *ibid.*
 Lis, qui facti fuerint deteriores. *ibid.*
 Permisit se hostium potestati, *ibid.*
 Fertur, scilicet, Regulus. ead. pag. 166.
 Capitis minor, id est, capite minutus. *ibid.*
 In humum deicisse. *ibid.*
 Labantes, vacillantes & mutantes. *ibid.*
 Non alio vultu, non magis tristi vultu valedixit propinquis. *ibid.*

In Od. 6. lib. 3.

Ex deorum cultu imperium adeptus es, fac, vt eodem consecratur. pag. 17.

Lætatur senotris spoliis esse ditatum. *ibid.*

Quæ noua se inde vitia pariunt. *ibid.*

Ex neptis per adulteria inquinatis. *ibid.*

Arubus, alias, artubus. pag. 171. in eadem dictione, *artibus.*

Iam inde à teneris vnguiculis. *ἐκ τῶν ἀπαλῶν ὀνύχων.* *ibid.*

Mario suo. *ibid.*

Qui magno pretio hoc adulterij dedecus emit. *ibid.*

Gratum & optatum quietis tempus adducens. *ibid.* in dictione, *amicum.*

In Od. 7. lib. 3.

Post occasum capræ, & Hædorum. Infana, quod eorum ortus magnas tempestates excitet.

gnibus, id est, amore illius, qui tuus est. *ibid.* in dictione, *tuus.*

Præterit, vt Præterit vxor impulerit ad occidendum Bellerophontem criminibus falsis. *ibid.*

tibi fidem seruat, tu ei vicissim seruato, & omnem eius frangendæ occasionem vita.

In Od. 8. lib. 3.

Sermones, alias sermonis, quod creditur antiquè scriptū, pro, sermones. pag. 176. huius ode.

De hoc actu, Od. xiii. lib. 2. pag. 177.

Ales festus anni uersari. *ibid.*

Amphora dimouebit, seu demouebit. Relinetur amphora picato cortice obstructa. De

vide annot. *ibid.*

se inter se laborant seditionibus. *ibid.*

posita pugnandi voluntate. *ibid.*

negligens, non populus neglig. *ibid.*

In Od. 9. lib. 3.

Lydia postponebatur Chloæ. pag. 179. huius odes.

Si morte mea vitam eius possim redimere. ibid.

Vt Od. x x x i i i. lib. i. fretis acrior Adriæ. eadem pag.

In Od. 10. lib. 3.

Etiā si barbara barbaro nupfisses. pag. 180.

Misericordiam moueris, quominus obliueres me aqilonibus. ibid.

Sereno cælo, quod hyeme magis frigidum est, quàm nebulosum. ibid.

Violaceum colorem imitans. ibid.

Flectit animum tuum. ibid.

Pernoctationis in limine. Vel, laboris iacendi in limine. ibid.

In Od. 11. lib. 3.

Callida neruis, id est, perita sonandi. pag. 182. huius odes.

Cruda virgo, id est, immatura. ibid.

Cum Orpheus Eurydicen suam reuocatum iret. ibid.

Quæ fata sunt destinata peccatis. pag. 183.

Quid magis impium potuere. ibid.

Ita mendax, vt inde magnum nominis sui splendorem acquisierit. Vel, cum magna laude & gloria mentita est. ibid.

Falle, id est, effuge. ibid.

In Od. 12. lib. 3.

Amori dare ludum, id est, amori indulgere. pag. 185. huius odes.

Vt alibi, vini, cadum amara curarum eluere efficacem dicit. ibid. eiusdem odes.

In Od. 13. lib. 3.

Vide annotationem. pag. 187. huius odes.

Spem facit Veneris & præliorum. ibid. eiusdem odes.

Nam tibi immolabitur. ibid. eiusdem odes.

In Od. 14. lib. 3.

Cæsar, qui modò dictus fuerat ad bellum profectus, vt mortis periculo emeret honorem victoriæ. Hispana repetit penates victor ab ora. pag. 189.

Iustus diuis, qui victoriam, & reditum Cæsari merenti dederint. ibid.

Soror, id est, Augusti Octauia. ibid.

Nominatis, alias ominatis. vide annot. pag. 189.

In Od. 15. lib. 3.

Figæ, aliàs, pone. pag. 192. huius odes.

Libidini & meretricis laboribus. ibid. eiusdem odes.

Maturæ, id est, maturæ morti. ibid.

Tua canitie obscurare illarum virginum nitorem similem stellis. ibid.

Magis decet filiam domos iuuenum expugnare. ibid.

In Od. 16. lib. 3.

Fore enim dicebant. vel, sciebant. pag. 193.

Aurum. ibid.

Solet, vt alibi. ibid.

Amphiarai. ibid.

Philippus, Alexandri pater. ibid.

Irretiunt. ibid.

Perhorruit videtur legisse vetus scholiastes. ibid.

Quanto paucioribus contentus esse voluerit. ibid.

Dom. cont. rei. quia qui bona contemnit, nihil magis se carere iis sentit, quàm si possideret. vel aliter. vide annot. ibid.

Seges fidelis, non mendax. ibid.

Fallit, pro, latet. hoc autem, exemplo Græc. λανθάνει αὐτὸν ἵνα δὲ δαμῶν, 1579. ibid.

Vt alibi

In Od. 17. lib. 3.

Vt Od. x x v i i . Imbrium diuina auiſ imminetum . ibid .

In Od. 18. lib. 3.

Qui tunc ad lupos audent accedere. *ibid.*

In Od. 19. lib. 3.

Parcè ministrantes. ibid.

In Od. 20. lib. 3.

Ganymedes.ibid.

In Od. 21. lib. 3.

Sic ode 4. - & vigiles lucernas perfer in lucem. ibid.

In Od. 22. lib. 3.

Pinus, quæ villæ imminet, esto tua: cui quot annis offeram verris immolati sanguinem. pag. 206. hujus odz.

In Od. 23.lib.3

In Od. 23
ferax parte anni, id est, autumnus. pag. 208.

te. *ibid.*
debita. *ibid.*

paruos habes deos, quos coronas rosmarino. ibid.
etc. vidcannor. ibid.

In Od. 24. lib. 3.

In Od. 24. lib. 3.
capud Propertium intactæ Arabiz: quia nondum Rom. arma senſerat. pap. xii. huius

77. **pid: bus calis ad edificandum. ibid. eiusdem odz.**

alibi cl. trabales. ibid. eiusdem od.

pedes, id est, extricabis. ibid.

eorum agrorum nullis terminis sint inter se separati, liberum est cuique percipere, quas

Succum fruges. ibid.

gulis annis alijs, suscepta per vices cultura, dant quiescendi spacium iis, quibus succedunt.

Innocens, id est, innocenter. ibid.

Imperat viro. vt Plaut. Arg. accepi, dote imperium vendidi. ibid.

Punitur morte peccatum, videlicet, adulterium. ibid.

Clarus futurus posteris. ibid. eadem pag. 218.

Repete particulam, si. ibid.

Quæ existimatur opprobrium. ibid.

Ingenui pueri discunt potius Græco trocho ludere, aut alea, quàm quod potius discere deberent: nimirum equitare, aut venari. ibid.

Aliquid semper deesse videtur: quo fit, vt curta esse iudicetur. ibid.

In Od. 25. lib. 3.

Laudibus in cælum tollere. pag. 215.

Non aliter Thyades exporrectæ admiratione subita percelluntur. ibid.

Exsomnia, vna voce, vt Græc. *ἕκοντες*, id est, vulgaris lectio, Exsomnia. ibid.

Quàm liber minari rupes, &c. ibid.

Vertere, id est, euertere. ibid.

Non sine periculo rem tantam aggredior, decus Cæsar. canere: sed dulce periculum. ibid.

In Od. 26. lib. 3.

Qui læuo Veneris lateri est contiguus, vel, proximus, pag. 217.

In sublime elato, vt ictus sit grauior. ibid.

In Od. 27. lib. 3.

Impij malo omine duce iter ingrediantur: quale parræ cantus, & foeta canis. vel lupa, &c. pag. 218. huius odes.

Quum terruerit equos. Sag. autem quidam intellig. de ea, quæ in vit. dicitur. ibid.

Alias, quid timebo. ibid.

Cornix, aquæ augur, scilicet, diuina, ac præscia. ibid.

Præbentem augurium cantu. ibid.

Per omnia quidem tibi licet esse felici, id est, feliciter conficere iter: seu, felix habere iter. ibid.

Peccare soleat. ibid.

Tales sunt illi motus, vt hostibus eos imprecari oporteat. ibid.

Fidem illi habens commisit. ibid.

Med. quas animi fraudes auerit, quum iam in medio mari esset. ibid.

Aud. antea. vid. an & iungi possit cum seq. nuper. in verb. *audax*.

Vel, victa furore dixit, vel, Piet. victa f. ibid.

Hocne mihi verè contigit: an species falsa in somnis, mihi occurrit. ibid. ead. pag. 218.

Impudenter liqui patr. penar. & impudentiæ est etiam, mortem differre. ibid.

Mihi quæ esse volo præda tigribus. ibid.

Al. elidere. vt prima syllaba pertineat ad præcedentem versum. ibid.

Ar. Thæseo, apud Nas. néve traham serua grandia pensa manu. ibid.

Perfidum ridens: vel, querenti illum perfidum, id est, de illius perfidia. ibid. in dictione, *Perfidum*.

Quum iam Europa satis ludos fecisset, vel, ludificata esset. ibid.

Ambig. vel, Græco more, pro. nescis te esse vxorem Iouis? vel, nescis te gerere, vt decet vxorem Iouis: Quasi dicat, nescis hanc personam sustinere? ibid.

Nomen à te accipiet tertia pars orbis. ibid.

In Od. 28. lib. 3.

Inuerso ordine dixit, pro eo, quod erat dicendum, Prone Græc. quid enim potius facerem? pag. 224. huius odæ.

Vim affert sapientiæ, quæ aduersus voluptates munita, abhorret etiam à largiore potu. ibid. eiusd. od.

Ac, veluti, pro, Et tamen, veluti. ibid.

Summa parte carminis (i. extrema) cant. eam. quæ cn. &c. id est, Venerem, ibid.

In Od. 29. lib. 3.

Quia vinum è cado prompturi, cadum vertebant. pag. 225.

Ex qua

Ex qua oleum expressum est ad capillos tuos vngendos. ibid.

Tusculum. ibid.

Cepheus. Procyon stella, quæ ante caniculam oritur. indicat autem feruentissimam æstum instare. pag. 226.

Adiuuistrare æquo animo. pag. 226.

Quasi dicat pacificè, id est, leniter. ibid.

Non obnoxius potestati fortunæ. ibid.

In diem vixi, vel, in diem dixi. ibid.

Retro est, id est, præterit. ibid.

Gaudeo eam manere, sed si vult auolare reddo, quæ dedit: & me finibus meæ virtutis includ. ead. pag. 226.

Sine dote, tanquam de vxore, quæ satis dotata est, si bene morata fuerit. ibid.

Non est meum, id est, nihil ad me attinet: cura hæc ad me non pertinet. ibid.

Tunc me biremis. vide annos. ibid.

In Od. 30. & ult. lib. 3.

Impotenti ira sæuiens. pag. 229.

Lapsus. cursus. ibid.

Immortalis erit. nam Libitina, dea erat funerum. ibid.

Aliàs, regnavit, ex grammaticis. Erit autem constructio Græc. verborum βασιλεύει, αἰείωνος, & similia. pag. 30.

In Od. 1. lib. 4. Odarum.

Alij cum interrogatione. pag. 231. huius Odes.

Dum Cynara mihi esset domina. ibid. eiusdem Odæ.

Velociter currens, & propemodum volans curru oloribus iuncto. ibid. eiusdem od.

Cui est ingenium ad quasvis laudabiles artes promptum. ibid. eiusdem od.

Quoties effeceris, vt ille apud amicam superior sit æmulo suo, quantumvis munifico, tibi marmoreum signum statuet. ibid. eiusdem odæ.

Vt Ode 36. lib. 1. nec morem in Salium, sic requies pedum. ead. pag. 231.

Subintell. iuuat. pag. 232.

Tenere videor. Sic seq. sequi videor. ibid.

In Od. 2. lib. 4.

Cera iunctis. pag. 235. huius od.

Conatus eius similis est conatu Icar. ibid. eiusdem Od.

Ita auxerunt, vt extra suas ripas erumpat. ibid. eiusdem od.

Laurum Delphicam vocat. f. lib. 3. Ode vlt. ibid.

Minus astrictis, quàm alij, ibid.

Vt Ode 1. metâque fer. Euitata rotis, p. nob. Terrarum dominos euehit ad deos. ibid.

Tollit laudibus in cælum. Sic Cic. laudes nostras in astra sustulit. Pindarum altè volanti ceno, propter grandiloquentiam & suauitatem, & api comparat: tanquam innuens sua carmina humilia quidem esse, sed dulcia. ibid.

Capitolinum. nam qui triumphabant per viam Sacram, & forum Romanum in Capitolium vhebantur. ead. pag. 235.

Redeant aurei sæculi tempora. ibid.

Lætitiam publicam ob impetratum à diis reditum Augusti: quam testabitur populus feriis, & ludis. ibid.

Dignum auditu. ibid.

Et carum, ô dies pulcher. ibid.

Soluet voto. ibid.

Ad persuadenda vota mea. ibid.

Qua fronte notam accepit, ita vt candoribi spectetur. vel. in qua notatus est candore spectabili, cum reliquo corpore sit fuluus. Existimatur autem imitatus Græc. genus loquendi, λαιός. ibid.

In Od. 3. lib. 4.

Clarum reddet, nobilitabit. pag. 239. huius odæ.

Del. fol. Apollinari laurea, vt ode præced. ibid.

Fingent, id est, efficiant. ibid.

Hh

In Od. 4. lib. 4.

Qualem ministr. ful. alit. olim lucentas propulit, &c. *qualē* me leonem, &c. id est, *Qualis* est ales minister fulminis, quem iuventas propulit nido infcium laborum: aut qualis est catulus leonis: quem, &c. (*talem*) Drusum videre Rhœti, &c. pag. 241. huius odes.

Qui cur Amazonicis securibus vtuntur in præliis, non iam quærendum censui. *ibid.*

Quando cumque, vel, vbi cumque. pag. 242.

Bene nat. quæ quandam naturæ bonitatem erant nacti. *ibid.*

Victoria, & gloria. Vel, Victoria gloriosa. qui primus dies parta victoria læticiam attulit Romanis. ex quo Annibal Italiam percurfauit, vt flamma tedas, vel Eurys vndas *ibid.* pag. 242.

Deorum statuas erectas, quæ fuerant deiectæ. *ibid.*

Fallere, id est, latere. *ibid.*

Vt illex amputatis ramis eo magis crescit. sic Roman. ipsæ etiam cædes vires & animum addunt. *ibid.*

Vide annotationem. *ead.* pag. 242.

Si merces. *ibid.*

Cui sint integræ vires. *ibid.*

In Od. 5. lib. 4.

Sancto conuentui senatorum. pag. 248.

Nitere videntur. *ibid.*

Filium, qui iuuenis est, *ibid.* in dictione, *iunem.*

Ad quod se appulsurum sperat. *ibid.*

Boni mores, & lex Iulia de adulteriis, compresferunt fœditatem nefariam. *ibid.*

Simil. prol. quum antea in adulteriis liberi parentes ore non referrent. *ibid.*

Totum diem vsq; ad vesperam moratur in vineis suis. *ibid.*

Vt solido die, Ode 1. lib. 1. *ibid.*

In Od. 6. lib. 4.

Qui Niobes magniloquam, & superbam linguam in eius prole vltus es: & Tityum Latonam rapere conatum: necnon Achill. pag. 250.

Aliàs, collum in puluere. *ibid.*

Si Paris Achillem non occidisset, te sagittam & manum dirigere, non equum esset commensus Achilles ad Troiam capiendam: sed in eam aperto Marte captam crudelis omnibus modis fuisset. *ibid.*

Nisi Iupiter Æneæ quibus ita fauisset, vt concederet illi muros auspicio meliore condere. *ibid.*

Latinæ, vt od. 1. lib. 2. Dauniar cædes. *ibid.*

Modulationem lyrici carminis. quod dicit quasi lyram ipsam percutiat Phœbus. *ibid.* in dictione, *Spiritum.*

Delia Sic cat. Dianæ summus perfidæ puellæ, & pueri integri. *ibid.*

Apollinem filium Latonæ. *ibid.*

Face, id est, lumine. *ibid.*

Noctilucam. id est, noctu lucentem. *ibid.*

Prosperantem fruges, & celerem in voluendis mensibus. *ibid.* in dictione, *Prosperam.*

In Od. 7. lib. 4.

Nunc decresc. quum hieme creuissent. pag. 254.

Præter ripas suas eunt, id est. ripas suas non excedunt: sed intra alueum labuntur. P. Vel. iunge accusatio cum decresc. vide annot. *ibid.*

Decid. eò quò deciderunt Æneas & Tullus. *ibid.*

Ad summum dierum, quos ad hoc vsq; tempus viximus. *ibid.*

Quæ in obsequendo animo tuo, seu animi tui desideriiis, consumferis. *ibid.*

In Od. 8. lib. 4.

In ea re commodum me sodalem exhiberem, quod donarem præmia. pag. 258.

Æra, pro signis, & vasis æreis. *ibid.*

Acciperes, siquidem abundarem signis, ac tabulis pictis, in quibus Parrhasius & Scopas artis suæ specimen ediderunt. *ibid.*

Solers nunc in fingendo homine. *ibid.*

Vir,

Vis, pro fac, seu copia. *ibid.*

Ostendere, quam pretiosum munus sit carmen. P. *ibid.*

Publij Cornelij Scipionis, qui dictus est Africanus. *ibid.*

Sileant, scilicet, tua benefacta, & merita. *ibid.*

Quo esset in honore? vel potius, quæ eius memoria extaret? *ibid.*

Immortale reddens eius nomen. *ibid.*

Cælo beat, id est, Beatum efficit, quum receptum esse in cælum omnibus carmine suo perfuadet: cuius rei addit exempla. *ibid.*

Repete aduerbium. sic item in seq. *ibid.*

In Od. 9. lib. 4.

Sic lib. 3. od. vlt. Princeps Æolium carm. ad Italos deduxisse modos. pag. 261. huius od.

Æoliz puellæ, id est, Sapphus. *ibid.*

Quamuis de sola Helena memoriæ id proditum sit, tamen & aliæ idem antea fecerant: nec primus Teucer fuerat insignis iaculator: nec semel Ilios, &c. sed ideo ignorantur, quòd ipsis non contigerit vates, vt illis. Sic mox. -carent vate sacro. *ibid.* qui incipit, Non sola, &c.

Non multum distat ab inertia virtus, si vt de illa, ita in hac quoque sileatur. P. *ead.* pag. 261.

Punitor avaritiæ. P. *ibid.*

Cui cuncta parent. *ibid.*

Quoties incorruptum te iudicem præbes, & fortiter pro repub. te geris, toties consularibus fascibus ornat te tua virtus. *ibid.*

In Od. 10. lib. 4.

Pluma, id est, prima barba. P. 265. huius odes.

In Od. 11. lib. 4.

Albani vini. pag. 266. huius od.

Vis, id est, copia. *ibid.* huius od.

Ridet, id est, renidet, splendet. *ibid.*

Sursum feruntur cum tremulo quodam motu. *ibid.*

Quòd sit natalis Mæcenatis. *ead.* pag. 266.

Quum expetis, in quum propensa es. *ibid.*

Non tuæ fortis, id est, dispares tibi, vt sequent. *ibid.*

In Od. 12. lib. 4.

Animæ Thraciæ, id est, venti Thracij, videlicet, Fauonij. Alij Etesias intelligunt. pag. 269.

Hirundo veris nuntia. *ibid.*

Deum, scilicet, Panæ. *ead.* pag. 269.

Sed si vinum Calenum haurire cupis, nardus tua erit mei vini pretium. Suprà dixit vnam prelo caleno domitam. *ibid.*

Vt f. deripere horreo cess. amphoram. Od. xxviii. lib. 3. *ibid.*

Merce, vt dixit, merebere. *ibid.*

Nigrorum ignium, id est, lugubrium, regalium. *ibid.*

Misce ludicra, & iocosa seriis. *ibid.*

Solutiore risu desipientes imitari: modò id alieno tempore non fiat. *ibid.* huius odæ.

In Od. 13. lib. 4.

Qualis est senilis. pag. 273.

Niues, id est, canities. *ibid.*

Periphrasis temporum præteritorum. *ibid.*

Venus, pro venustate. *ibid.*

Spirabat amores, vt Græc. *πνέουσα ἄγῳτος*, & *κίπῃ*. *ibid.*

Instructa iis omnibus, quæ aliqua alliciendi amoris arte valent. pag. 274.

In Od. 14. lib. 4.

Quasi nullis honoribus plenè meritis eius satisfacere possint senatus, populusque Roman. pag. 275.

Æternas reddat, & immortalitati consecret. *ibid.* in verbo, *Æternæ*.

M. x. omnium orbis habitabilis principum. *ibid.*

Quem didicere quid posses. Hellenismus vet. Lat. ytitatus. *ibid.*

H h ij

Plus quàm semel, vt quidam exp. por. intell. in illis deiiciendis intulisse cladem duplam, & ita non simplici vice reddidisse eam, quàm illi intulerant. ibid.

Impiger host. vex. tur. & mittere, &c. qualis est Auster, quum exercet, & agitat vadas. pl. ch. sc. n. ibid.

Sic tauriformis. iunge cum sequent. vt cl. vasto impetu diruit. ibid.

Sine vlla suorum iactura. ibid.

Te, id est, tibi fauentes. indicat autem bellum illud auspiciis eius gestum fuisse. ibid.

Quia ita euenit, vt post annos quindecim Drusus eo die Rhætos Vindel. vinceret, quo die Augustus Alexandriam vinceret. P. Alij, post tredecim annos. ibid. cuius est initium, Fortuna.

Decus de consecr. intell. P. Quidam de cognomine patris patriæ. ibid.

In sua sede reconditis. quidam, pacaris bellis. pag. 276. huius odes.

In Od. 15. lib. 4.

Sic Virgil. in Sileno, Cum canerem reges & prælia, Cinthius aurem Vellit, & admonuit, pastorem Tityre pingues Pascere oportet oueis, &c. Idem in Copa, Mors aurem vellers, viuite, ait, venio. Alleg. ne magna modis paruistenuarem, vt ode 3. lib. 3. pag. 279. huius odæ.

Horatius epist. ad Lollium 2. lib. 1. & Cantabrica bella tulisti Sub duce, qui templis Parthorum, signa refixit. Idem ad Augustum. Et formidatam Parthis te principe Romam. & Satyr. 5. lib. 2. Tempore, quo iuuenis Parthis horrendus ab alto Demissum genus Ænea, &c. sic & Virg. lib. 7. Æneid. Auroræque sequi, Parthosq; reposcere signa. ibid. in dictione, *Parthorum*.

Quidam Ianum Quirinum legi volunt: quidam Fanum Quirini. ibid.

Aliàs, euaganti. ibid.

Al. emouit. ibid.

Aliàs, eximet, id est, expellet. ibid.

Inimicas inter se reddit, & ad inimicitias compellit. ibid.

ANNOTATIVNCVLÆ IN

LIBRVM EPODON.

In Oden primam Epodon.

Liburnicis nauibus, dictis à Liburnia, parte maioris Illyriæ. pag. 283. huius odes.

Otiabimurne, vt antea, quum otium sine te iniucundum futurum sit? ibid. eiusdem odæ.

Sic epist. 2. lib. 2. calabris saltibus adiecti Lucani. ibid.

Superni, id est, in colle siti. ibid.

Pertingat vsque ad Circ. m. videlicet, Tusculum. vt villæ ædificia pertingant vsque ad ipsam urbem. ibid.

In Od. 2. Epod.

Anni tempus hybernum. pag. 286.

Furcula, ex qua rete suspenditur ad capiendas aues. ibid.

Aduenam, id est, transmarinam. eadem pag. 286.

Quod si, aliàs, quid si. ibid.

Sacrum vetustis, aliàs, sacrum & vetustis. ibid.

Mulgear, & mulgendo exhauriat. ibid.

Si quos sc. cum tonitru excitata tempestas in fluctibus maris Orientis vertat ad hoc mare Tyrrenum. ibid.

Quidam explicant, ægroto. rectius de graui ob duram aluum. ibid. in dictione, *grauis*.

Vt iuuat, id est, quàm iuuat. ibid.

Relegit omnem pecuniam, vt iam iam fut. rust. sed ad ingenium rediens. & ad innatam sibi auaritiâ, quærit rursum pecuniam collocare in fœnus, seu dare: quum cum paulò antè recollegisset, exactam ab iis, quibus eam fœnori dederat. Quidam distinguunt pol. loq. vt sit, pro locutus sum, ibid.

In Od. 3. Epod.

Edit, ex veteribus codicibus, & scholiis, pro, edat, vt Satyra vltima. Sic Plautus, comedat, pro, comedat. pag. 291. huius odæ.

Quid

Quid veneni, hoc est, quod scivit, pro, Quod est venenum? quale genus veneni? ibid.

Fefellit, id est, latuit, & me infcio fuit incoctus. ibid.

Mirata amare corpit. ibid.

Vapor, pro, calore, vt apud Lucret. ibid.

Palla, quam D. misit Herculi, cruore Nelli centauri imbutam. ibid.

In Od. 4. Epod.

Sortito, id est, sorte naturali, quasi dicat, quanta innata est illis discordia. pag. 293. huius odes.

Nimiam laxitatem reprehendit Cicin. cat. 2. Manicatis, & talaribus tunicis, velis amictos, mon togis. ibid.

Indigentium verba. ibid.

Qui erant equi virorum principum. ibid.

Sedibus, id est, ordinibus. ibid.

Quid attinet armari ciues ab Augusto contra seruos, quos armauit Sext. Pomp. si m. seruus, ac latro tribunos est militum cl. p. r. f. c. t. u. s. ibid.

In Od. 5. Epod.

Quid vult iste tumultus? quid ita tumultuamini? pag. 295.

Hic loqui incipit Horatius. ibid.

Prætexa, quam purpuream dixit: & bulla. ibid.

Iubet canid. flam. aduri Colch. imp. corp. Sed alij, puer, impube corp. per appositionem. ibid.

Magico ritu præparatis: ob Medeam Colchicam. ibid.

Cursu incitatus, & iratus: tunc enim seræ in dorso eriguntur. ibid.

Quidam, longo spectaculo. Sed longo die, id est, æstiuo, vult An. ibid.

Alias, Exusta, vel, Executa. ibid.

A cuius esu arcebatur. ibid.

Pupulæ, id est, acies oculorum. ibid.

Sic vet. vulg. Suburranz, vel, Suburbanz. vide annot. pag. 291.

Fefellit, id est, latuit. ibid.

Duplex esse potest verborum ordo. vide annot. ibid.

Alias cautionibus. ibid.

Pœnas magnas daturum. ibid.

Vocibus, id est, carminibus. ibid.

Fastidienti, me, videlicet. ibid.

Porrecta, id est, superiecta. ibid.

Lenire, id est, lenibat. ibid.

Rumperet silentium, id est, loqui inciperet. ead. pag. 296.

Thyesteis similes imprecationes. ibid.

Magnum fas. vide annot. ibid.

Different, id est, in diuersas partes auferent. ibid.

In Od. 6. Epod.

Canem vocat Cassium poetam, quod oblatraret sua obtrectatione, & maledicus esset. pag. 303. huius odes.

Agam, id est, persequar. ibid.

Archilochus, qui Lycamben, quod filiam sibi desponsam denegasset, ad suspendium maledicis versibus suis adegit. ibid.

Acer hostis, id est, Hipponax poeta. ibid.

In Od. 7. Epod.

Campis, id est, terrestribus. & naualibus præliis. pag. 304.

Nondum bello laceratus, ibid.

Non nisi dispar genus feris, alias, in dispar genus. vide annot. ibid.

Percussæ, videlicet, conscientia sceleris. ibid.

In Od. 8. Epod.

Non pudete, rogare, vel, Oportetne, decetne? pag. 305. huius odes.

Hh iij

Indomitæ, vel, vetulæ. quidam, Quæ cruditate laborans cibum non concoquit, sed elicit. ibid.

Sed incitat. ironicè, quasi dicat, Scilicet, incitat. ibid.

In Od. 9. Epod.

Repositum, repositum, ad hoc referuarum. pag. 307. huius odæ.

Hælyra f. Dor. illis tibi barbarum. vide annot. ibid. huius odes.

Neptunius, id est, Sextus Pompeius, magni Pompeij filius, qui se Neptuni filium esse prædicabat. ibid.

Ser. quos ad nauale prælium duxerat. ibid.

Quidam, fæminæ vallum, & arma. vide annot. ibid.

Conopeum velum ad culices arcendos, quos Græci *κνίππος* appellant. ead. pag. 307.

Ad hunc, alias, At huc. ibid.

Quidam ad infortunium referunt. legunt, & sitæ, pro, citæ. ibid.

Moraris, id est, in mora es curribus triumphalibus iam paratis. ibid.

Illum ducem, cui sup. ibid.

Non suis. non secundis, aduersis. ibid.

In Od. 10. Epod.

Auspicio malo. vt supra. Mala ducis aui domum. pag. 311. huius odæ.

Latus naus, quæ vehitur. ibid. eiusdem odes.

Agitato, & velut perturbato. ibid.

Tristis, id est, nimbosus. Virgil. excitat autem Orion grauissimas tempestates in occasu suo. ibid.

Quod si naufragi fuerit præda mergis, immolabitur caper. &c. ibid.

In Od. 11. Epod.

Annus tertius, ex quo destitit furioso Inachiæ amore teneri. pag. 312.

Bacchus, quod ebrii sint inuerecundi. ibid.

Querimonias. vide annot. de hoc & sequent. ibid.

In Od. 12. Epod.

Tabellas, id est, epistolas, literas. pag. 116.

In Od. 13. Epod.

Tanta vis est imbrium, & niuium, vt Iouem ipsum folio deducere, & secum trahere videatur. pag. 318. huius odæ.

Vt alibi permittit diuis cætera. ibid.

Achæmenia, id est, Persica, vel, Assyria. ibid.

Cyllenea, id est, Mercurialis, cuius instrumenti musici inuentor est Mercurius. ibid.

Centaurus Chiron, quem Achilles docuit & educauit. ibid.

Vinum, & cantum vocat, alloquia ægrimoniæ, id est, solatia. ibid.

In Od. 14. Epod.

Ad vmbilicum adducere, id est, absoluere. pag. 322.

Si Helena, Troiani incendij causa, pulchrior non fuit tua puella. ibid.

In Od. 15. Epod.

Lentis, id est, flexilibus, sequacibus. pag. 323.

Semper fore mutuum amorem. ibid.

Si quid virile habet Flaccus. Si quid virilis animi ei inest. ibid.

Parem in amore, & æqualem, vt Cic. quæ in amore paria faciat. ibid.

In Od. 16. Epod.

Perdemus, quam neque finitimi, &c. pag. 325.

Deuoto sanguine. Quorum sanguis cædi mutæ deuotus esse videtur, ad expianda maiorum scelera. ibid.

Rursus. vt occupatum erat antequam haberet ædificia. ibid.

Videre, alias, videri. ibid.

Expediat facere, quid facto sit opus vt careatis. ibid.

Nè prius reuertamur, quam saxa è fundo maris in summam aquam emerferint : & quam Padus fluuius ad montis Matini cacumen peruenierit. pag. 326.

Si:

Sic Lucretius. Et pecudes, & equæ maribus subsidere possunt. ibid.

Qui vulgo in perito præstamus. ibid.

Quo terra omnis est circumfusa. ibid.

Quæ fortunatæ à Latinis dicuntur, Græcorum exemplo. ibid.

Fallenteis spem ut in epist. Spem mentita seges. ibid.

Nigra, vel, nigricans, quod maturitatem indicat. Suam autem, id est, naturalem, non in firmam. ibid.

Tenta, id est, distenta, ut supra eadem pag.

Argois remigibus. ibid.

Cadmo duce. ibid.

Cornel. Tacit. annal. lib. 2. cum his autem & præc. sub. Por. hæc, Si enim huc venissent, non inissent recedere. ibid.

Sæuitia impotens. vel, ferocia impotens. ut ferrox, & impotens à Cicer. coniunguntur. ibid.

Ex quo inquinavit, vel, postquam. ibid.

In Od. 17. Epod.

Vocibus sacris, id est, carminibus magicis. vel, diris, & imprecationibus abstinere. pag. 331.

Turbinem, videlicet, magicum rhombum: qui & Thesalicus. ibid.

Mouit nepotem. Achilles inimicis suis inexorabilem se non præbuit. ibid.

Canitum mihi attulerunt tua vnguenta veneficiis mixta. pag. 332.

Respirando leuare non possum præcordia quæ spiritu sunt distenta. ibid.

Adigor ad credendum, quod negaueram, Canidia: Sabellæ canticiones vim habere ad perturbandos animos, &c. ibid.

Virens, aliàs, furens. ibid.

Cuius poenæ irrogationem vis me expectare? ibid.

Castor & Pollux quum indignati Stesichoro, quod Helenam versibus suis infamasset, visum ei admissent, postea reddiderunt, ubi palinodiam cecinit. ibid.

O nec paternis. Palinodia ironica, qua affirmat, quæ se negare dicit. ibid.

Partui aptus, qui partum edere potest, & solet: ut quidam exponunt. Sed veteres Scholiastæ nomen proprium putant, ut dicatur partus eius filius esse, non supposititiuus. legitur & potumeius: item pactumeius ead. pag. 332.

Mare hibernis tempestatibus concitatum. ibid.

Itane pernititam, ut tu multus riseris Corytiæ, quæ sacra erant nocturna, flagitiosa, à Corytione dea. ibid.

Pontif constitutus à me arbiter, & censor veneficiorum, quæ in Esquiliis tracto. ibid.

Voles modò. Sic tu volēs. &c. ibid.

Quasi dicat, an quæ res adeò difficiles arte mea magica efficere possum, nullam tandem viam, qua te viciſcar, inueniam? viderur enim plorem, verbum ita dictum, ut inultus, ut flebo puer? legitur autem variè vltimus versus de quo in annot. ibid.

Annotatiuicula in Oden Carminis secularis.

Potens, id est, domina. pag. 341. huius ode.

Die festo, vel, diebus festis. ut oda 12. lib. 2. sacro Dianæ celebris die. ibid. eiusd. ode.

Dius Romæ præsidibus, & custodibus, seu tutelariis. ibid.

Lenis in aperiendis partibus. Quæ leni manu fortis in lucem profers. Alij intelligunt, facilem & propitiam. ibid.

Cantus, aliàs, certus vndenos decies per annos. orbis ut cantus, &c. ut intell. ludos seculares centesimo decimo quoque anno fieri solitos fuisse. ibid.

Terdie, id est, tribus diebus totidemque noctibus. ibid.

Ballus, flaua Ceres tibi sit nostro de rure corona spicea. ead. pag.

Idem, Troianæ. ibid.

Collinis Æneam secuta. ibid.

no vllò effugium dedit. ibid.

perites, id est, qui patria euersa, euasit. ibid.

Is enim à Iulio Cæsare. Iulius autem ab Iulo. ibid.

st, superior, præstantior. ibid.

s, quid tibi impere. ur. ibid.

est, propitius, placatus. ibid.

as, aras. ibid.

Quia Quia decimvirum collegio ludorum secularium cura mandabatur, ut scribit Tacitus lib. 2. pag. 342.

Ego chorus peritus canendi laudes Phœbi, & Dianæ, reperto domum spem bonam, certam, Iouem, & deos his assentiri, & vota nostra habere rata.

DE VNDE VIGINTI GENERIBVS METRORVM HORATII.

Tractatus Aldi Mannij.

P R I M V M genus: ut Od. 1. lib. 1. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici Asclepiadei tetrametri catalectici: qui constant è spondeo, & duobus choriambis, & pyrrhichio, vel iambo: hoc modo,

Mæce -- nas atavis -- vv -- edite re -- vv -- gibus vv

O et -- prælidium & -- vv -- dulce decus -- vv -- meum vv

-- vv -- vv -- vv

-- vv -- vv -- vv

Primi generis Oda 3.

Lib. 1. Ode 1. Mæcenas atavis edite regibus.

Lib. 3. Ode 11. Exegi monumentum ære perennius.

4 8 Donarem pateras, gratæq; commodis.

Secundum genus: ut Od. 1. 1. quæ est dicolos tetraastrophos. Primi quique tres versus sunt hendecasyllabi Sapphici pentametri catalectici: qui constant è trochæo, spondeo, dactylo, & duobus trochæis: vel spondeo ultimo: sic,

Iam sa - vus ter -- ris niuis -- vv atque - v diræ --

Grandi - v nis mi -- fit pater -- vv & ru - v bente - v

Dexte - v ra sa -- cras iacu -- vv latus - v arces --

Quartus autè quisq; est Adonius dimeter catalecticus, ex dactylo & spondeo vel trochæo: sic,

Terrui - vv urbem - v

- v -- vv - v --

- v -- vv - v --

- v -- vv - v --

- vv -

Secundi generis Oda 16.

1 2 Iam satis terris niuis atque diræ.

1 10 Mercuri facunde nepos Atlantis.

1 12 Quem virum, aut heroa lyra, vel acri.

1 20 Vile potabis modicis Subinum.

1 22 Integer vitæ, scelerisque purus.

1 25 Parcius iunctas quatunt fenestras.

1 30 O Venus regina Cnidi Paphiq.

1 32 Poscimus siquid vacui sub umbra.

1 38 Persicos odi puer apparatus.

2 2 Nullus argento color est.

2 4 Ne sit ancillæ tibi amor pudori.

2 6 Septimi Gades aditure mecum.

2 8 Vlla si iuris tibi peierati.

2 10 Rectius viues Licini, neque altum.

2 16 Otium diuos rogat in patienti.

3 8 Martiis cœlebs quid agam calendis.

3 11 Mercuri, nam te docilis magistro.

3 14 Herculis ritu modò dictus, ô plebs.

3 18 Faune nympharum fugientum amator.

3 20 Non vides quanto moueas periclo.

3 22 Montium custos nemorumq; virgo.

3 27 Impios paræ recinentis omen.

4 2 Pindarum quisquis itudet æmulari.

4 6 Diue, quæ proles Niobe magnæ.

4 11 Est mihi nonum superantis annum.

5 18 Phœbe, sylvarumque potens Diana.

Tertium genus: vt Ode 111. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Choriambicus Glyconius trimeter acatalectus: constans è spondeo, choriambico, & pyrrhichio, vel iambo: sic,

Sic te--diua potens--vv. Cypri--

Secundus verò quisque, Choriambicus, Asclepiadens tetrameter acatalectus: è spondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, vel iambo: sic,

Sic fra--tres Helenæ--vv. lucida si--vv. dera vv

--vv--v--

--vv--vv--vv--

Tertij generis Oda 12.

1 3 Sic te diua potens Cypri.

1 13 Quam tu Lydia Telephi.

1 19 Mater sœua Cupidinum.

1 36 Et thure & fidibus iuuat

3 9 Donec gratus eram tibi.

3 15 Vxor pauperis Ibyci.

3 19 Quantum distet ab Inacho

3 24 Intactis opulentior

3 25 Quo me Bacche rapisti tui

3 28 Festo quid potius die

4 1 Intermissa Venus diu.

4 3 Quem tu Melpomene.

Quartum genus: vt Ode 1111. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Dactylicus Archilochius heptameter acatalectus: constans è quatuor primis pedibus spondeis, vel dactylis, indifferenter, vñ in versu Heroico: deinde è tribus trochæis, vel spondeo ultimo: sic,

Soluitur--vv aeris hy--vv ems gra--ta vice--vv veris--v & fa--v uoni--

Secundus verò quisque est Archilochius, constans ex penthemimero iambico, id est, ex iambico vel spondeo, iambo, & syllaba. Deinde è tribus trochæis, vel spondeo ultimo: sic,

Trahunt v--que sic v--cas--machi--v nã ca--v rinas--

--vv--vv--vv--v--v--

--v--v--v--

Quartij generis Oda vna.

1 4 Soluitur aeris hyems grata vice veris & Fauoni.

Quintum genus: vt Ode v. quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Asclepiadei, qualis ille, Mæcenas atavis editæ regibus. Scanduntur enim sic,

Quis mul--ta gracilis--vv. te puer in--vv. rosa v-

Perfu--sus liquidis--vv. virget odo--vv. ribus vv

Tertius autem quisque est Phœrccrati Heroicus trimeter acatalectus: constans è spondeo, dactylo & spondeo, sic,

Grato--Pyrrha sub--vv antro--

Quartus verò quisque est Glyconius: qualis ille, Sic te diua potens Cypri. Scanditur enim hoc modo,

Cui fla--uam religas--vv. comam vv

--vv--v--v

--vv--vv--vv

--vv--

--vv--vv

Quintij generis Oda 7.

Quis multa gracilis te puer in rosa

vis effere in mare te noui.

an teneræ dactile virgines.

hinnuleo me similis Chloë.

fles Asterie quem tibi candidi.

is Blandi. fœx splendidior vitro.

cre Lyce di; mea vota.

Sextum genus: vt Od. vi. quæ est dicolos tetrastrophos. Primi quique tres versus sunt Alcibiadei, qualis ille, Mæcenæ atavis editæ regibus. Scanditur enim hoc modo,

Scribe -- ris Vario -- vv. fortis & ho -- vv. stium -- vv.

Victor -- Mzonij -- vv. carminis a -- vv. lize -- vv.

Quam rem -- cumque ferax -- vv. nauibus aut -- vv. equis -- vv.

Quartus autem, Glyconius, qualis, Sic te diua potens Cypri. Scanditur sic,

Miles -- te duce gel -- vv. scriit -- vv.

-- vv. -- vv. -- vv.

-- vv. -- vv. -- vv.

-- vv. -- vv. -- vv.

-- vv. -- vv. -- vv.

Sexti generis Ode 9.

1 6 Scribêris Vario fortis, & hostium.

2 15 Pastor quum traheret per freta nauibus.

1 24 Quis desiderio sit pudor, aut modus

1 33 Albi, ne doleas plus nimio memor

2 12 Nolis longa feræ bella Numantix

3 10 Extremum Tanaim si biberes Lyce.

3 16 Inclusam Danaën turris ahenea

4 5 Diuis orte bonis optime Romulæ

4 12 Iam veris comites quæ mare temperant.

Septimum genus: vt Od. vii. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus in duas syllabas: constans è sex pedibus, dactylo & spondeo indifferenter in omnibus locis. quamquam in quinto aliquando spondeus ponitur, & in sexto dactylus: vbi etiam sæpe pro spondeo trochæus admittitur. Sed de versu Heroico multa diximus in institutionibus nostris grammaticis. Scanditur autem sic,

Lauda -- bunt ali -- vv. i cla -- ram Rhodon -- vv. aut Mity -- lenen -- vv.

Secundus autem quisque est dactylicus Alcmænius tetrameter catalecticus: habens quatuor vltimos pedes heroici versus sic,

Aut Ephe -- vv. sum bima -- vv. risve Co -- vv. rinthi -- vv.

-- vv. -- vv. -- vv. -- vv.

-- vv. -- vv. -- vv. -- vv.

Septimi generis Ode 3.

1 7 Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen.

1 28 Te maris & terræ, numerôque carentis arenæ.

1 12 Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris.

Octauum genus: vt Od. vii. lib. i. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Aristophanici dimeter acatalectus: constans è choriambis, & bacchio, siue amphimacro: hoc modo,

Lydia dic -- vv. per omnes -- vv.

Secundus autem quisque est Choriambicus Alcaicus tetrameter acatalectus: constans ex spiro secundo, duobus choriambis, & bacchio, siue amphibracho: hoc modo,

Te deos o -- vv. ro Sybarim -- vv. cur properes -- vv. amando -- vv.

-- vv. -- vv.

-- vv. -- vv. -- vv. -- vv.

Octauis generis Ode unica.

1 8 Lydia dic per omnes.

Nonum genus: vt Od. ix. quæ est tricolos tetrastrophos. Primi quinque duo versus sunt Dactylici Alcaici, acatalecti: qui constant ex penthemimeri iambica, id est, ex iambo vel spondeo, iambo & syllaba, quæ dicitur cæsura: deinde è duobus dactylis, vel vltimo amphimacro: hoc modo,

Vides v -- vt al v -- ta -- stet niue -- vv. candidum -- vv.

Sora v -- ste, nec v -- iam -- fustine -- vv. ant onus -- vv.

Tertius autem quisque est Iambicus Archilochius dimeter hypercatalectus: constans quatuor pedibus: primo & tertio iambo, vel spondeo: secundo & quarto, iambo dumtaxat. deinde superest syllaba, hoc modo.

Syluz -- labo v -- rantes -- vv. gehi v -- que v

Quartus autem quisque est Dactylicus Alcaicus acatalectus: constans ex dimetro Heroico, &

ae, & dimetro Trochaico, id est, è duobus dactylis, & duobus trocheis: vel ultimo spondeo, hoc modo,

Flumina--vv constite--vv rint a--v cuto--

v--v---vv--vv

v--v---vv--vv

--v---v--v

--vv--vv--v--

Noni generis Oda 37.

1 9 Vides ut alta stet niue candidum

1 16 O matre pulchra filia pulchrior

1 17 Velox amicum saepe Lucretilem

1 26 Musis amicus tristitiam & metus.

1 27 Natis in usum lætitiæ scyphis.

1 29 Icci beatis non Arabum inuides

1 31 Quid dedicatum Poscit Apollinem

1 34 Parcus deorum cultor & infrequens

1 35 O diua gratum quæ regis Antium

1 37 Nunc est bibendum, nunc pede libero

2 1 Motum ex Merello consule ciuicum

2 3 Æquam memento rebus in arduis

2 5 Nondum subacta ferre iugum valet

2 7 O saepe mecum tempus in ultimum

2 9 Non semper imbres nubibus hispidos

2 11 Quid bellicosus Cantaber, & Scythes

2 13 Ille & nē fasto te posuit die

2 14 Eheu fugaces Posthume, Posthume

2 15 Iam pauca aratro iugera regiae

2 17 Cor me querelis exanimas tuis

2 19 Bacchum in remotis carmina rupibus

2 20 Non vñtata nec tenui ferar

3 1 Odi profanum vulgus, & arceo

3 2 Angustam amice pauperiem pati

3 3 Iustum & tenacem propositi virum

3 4 Descende cælo, & dic age tibia

3 5 Cælo tonantem credidimus Iouem

3 6 Delicta maiorum immeritus lues

3 17 Æli, vetusto nobilis ab Lamo

3 21 O nara mecum consule Manlio

3 23 Cælo supinas si tuleris manus

3 26 Vixi puellis nuper idoneus

3 29 Tyrrhena regum progenies, tibi

4 4 Qualem ministrum fulminis alitem

4 9 Ne forte credas interitura, quæ

4 14 Quæ cura patrum, quæve Quiritium

4 15 Phœbus volentem prælia me loqui.

decimum genus: ut Ode x i. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Choriambici
Choriambi Pentametri catalecti: qui constant è spondeo, tribus choriambis, & pyrrhichio, vel
hoc modo,

Tu ne--quæ fieris--vv--scire nefas--vv--quem mihi quem--vv--tibi vv
Fidem--dii dederint--vv--Leuconoe--vv--nec Babylo--vv--hioy--

---vv--vv--vv--vv

---vv--vv--vv--v--

Decimi generis Ode 3.

ne quæ fieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi.

Iam Varè sacra vite prius leueris arborem

rudeliq; adhuc, & Veneris muneribus potens.

li ij

92. Undecimum genus: vt Od. x. lib. 2. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est iambicus Archilochius dimeter acatalectus: constans amphimacro & duobus iambis, vel ultimo pyrrhichio: hoc modo,

Non ebur -v- nequ' au -v- reum -v-

Secundus quisque versus est iambicus Archilochius trimeter catalecticus: constans è quinque iambis & syllaba: recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo: hoc modo,

Mecv- reniv- detin- v- domo v- lacu v- nar v-

-v- v- v-

v- v- v- v- v-

Undecimi generis Ode una.

2 18 Non ebur, neque aureum.

Duodecimum genus: vt Od. x. lib. 3. quæ est dicolos tristrophos. Primi quinque duo versus sunt Ionici à minore, Sapphici trimetri acatalecti: qui constans è tribus Ionicis à minore, vel ultimo præone tertio: hoc modo,

Miserar' est vv- nequ' amorì vv-- dare ludum vv--

Neque dulci vv-- mala vino vv-- lauer' aut ex vv--

Tertius item versus est Ionicus à minore, Sapphicus acatalectus, sed tetrameter: constans è quatuor Ionicis à minore: hoc modo,

Animari vv-- metuentes vv-- patriæ ver vv-- bera linguæ vv--

vv-- vv-- vv--

vv-- vv-- vv--

vv-- vv-- vv-- vv--

Duodecimi generis Ode una.

3 12 Miserarum est neque amorì dare ludum.

Decimum tertium genus: vt Ode vii. lib. 4. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus: qualis, laudatur alij claram Rhodon, aut Mitylenæa hoc modo,

Diffu-- gere ni-vv ues rede-vv untiam-- gramina-vv campis--

Secundus quisque est Dactylicus Archilochius dimeter hypercatalectus: constans duobus dactylis & syllaba: hoc modo,

Arbori-vv búsque co-vv mæ-

---vv---vv---vv---

Decimim tertij generis Ode una.

4 7 Diffugere niues, redeunt iam gramina campis.

Decimum quartum genus: vt lib. 5. Ode 1. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est iambicus Hipponactus trimeter acatalectus: constans è sex iambis: recepta tamen in locis imparibus etiam spondeo: hoc modo,

Ibis - Libur v- nisin -- tet al v- ta na v- uium vv

Secundus quisque est iambicus Archilochius dimeter acatalectus: constans è quattuor iambis recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo: hoc modo,

Ami v- cc pro v- pugna-- cula vv

--v--v--v--vv

v--v--vv

Decimi quarti generis Oda 10.

13 11 Ibis liburnis inter alia nauium

12 2. Beatus ille, qui procul negotiis.

3 Parentis olim si quis impia manu

4 Lupis & agnis quanta sortito obtigit

5 At o deorum qui suis in cælo regis

6 Quid immerentes hospites vexas canis

7 Quò quò scelesti ruitis, aut cur dextris

8 Rogare longo putidam te saeculo

9 Quando repositum Cæcubum ad festas dapes

10 Mala soluta naus exit alice.

Decimum quintum genus: vt Ode xi. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est iambicus Hipponactus trimeter acatalectus: qualis ille, Ibis Liburnis inter alia nauium: hoc modo,

P. di.

Pecti — nihil v. — me sic — ut an v. — re a v. iuuat v.

Secundus verò quisque est Sapphicus : constans penthemimeri heroica, & dimetro iambico, id est, è duobus dactylis, & syllaba. deinde è quatuor iambis : recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo hoc modo.

Scribere — v. versicu — v. los — amo v. — re per v. — cultum — graui v.

— v. — v. — v. — v.

— v. — v. — v. — v.

Decimiquinti generis Ode una.

5 11 Pecti nihil me sicut antea iuuat.

Decimum sextum genus : vt Od. xiii. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter catalecticus : qualis ille, Laudabunt alij claram Rodon, aut Mitylenen : hoc modo,

Horrida — v. tempe — stas cæ — lum con — traxit & — v. imbres —

Secundus verò quisque est Archilochius : constans dimetro iambico & penthemimeri heroica, id est, è quatuor iambis : recepto tamen in locis imparibus etiam spondeo. Deinde è duobus dactylis, & syllaba : hoc modo,

Niués v. — que dé v. — ducant — Iouem v. — nunc mare — v. nunc sylū — v. x.

— v. — v. — v. — v.

— v. — v. — v. — v.

Decimiseptimi generis Ode una.

5 13 Horrida tempestas cælum contraxit, & imbres.

Decimum septimum genus : vt Ode xiiii. quæ est dicolos distrophos. Primus quisque versus est, qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen : hoc modo,

Mollis in — v. ercia — v. cur tan — tam dis — fuderit — v. imis —

Secundus autem quisque est iambicus Archilochius dimeter acatalectus : qualis ille, Amice propugnacula : hoc modo,

Obli — uio v. — nem sen — sibus v.

— v. — v. — v. — v.

— v. — v. — v. — v.

Decimiseptimi generis Ode 2.

5 14 Mollis inertia cur tantam diffuderit inis.

5 15 Nox erat, & cælo fulgebat Luna sereno.

Decimum octauum genus : vt Ode xvi. quæ dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus hexameter : hoc modo,

Alter a — v. iam teri — v. tur bel — lis ci — uilibus — v. ætas —

Secundus verò quisque est Iambicus Hipponactæus trimeter : qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium. Quamquam in hac ode secundus quisque versus constat è solis iambis : quod semel tantum legitur fecisse Horatius. Quamobrem versus ille, Eamus omnes execrata ciuitas, sic est legendus, Eamus omnis execrata ciuitas. Quod & Porphyrii placet, vt sit figurata locutio, Eamus omnis ciuitas execrata hæc & quæ poterunt reditus abscondere dulces. Sunt enim omnes iambi : hoc modo,

Suis v. — & i v. — p̄sa Ro v. — ma vi v. — ribus v. — ruit v.

— v. — v. — v. — v.

— v. — v. — v. — v.

Decimioctauis generis Ode una.

16 Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas.

Undeuigesimum genus : vt Od. xvii. quæ est monocolos. Sunt enim omnes versus Iambici trimetri acatalecti : qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium. hoc modo,

Iam i' cf. — fica v. — ci do — manus v. — Kien v. — tiz v.

Supplex — & o v. — ro re — guaper v. — Profer — pinx v.

— v. — v. — v. — v.

— v. — v. — v. — v.

Undeuigesimi generis Ode una.

Iam iam efficiat do manus scientiæ.

11 iiij

INDEX RERVM ET VERBORVM OBSERVA- TIONE ET COGNITIONE DIGNIORVM, QVA COMMENTARIIS DIONYS. LAMBINI IN OMNES Q. HORA- tij Flacci Odas, continentur: in quo numerus paginarum in margine nostri Co- dicis è regione cuiusq; versus adscriptus conspicitur; idq; eò fieri hìc oport- tere existimauimus, quò, si videretur, faciliùs ex hoc in illum, & vicissim; securum Lectori patefaceremus abi- tum iuxtà ac reditum.

A Bigere curas	29	gnificat	235
Abstineto irarum, & simil.	213	aënea iuga, aënea turris, & simil.	180
accumbere & recubare qui differant	73	Aeneas castus	249
accusatores cum anseribus, & canibus compa- rati	303	Aeneas, Romanorum pater	61
achæmenium vnguentum	150	æquora ventis aspera	21
Achelous omoioi Græciæ fluiuiorum maxi- mus	277	æquus animus	206
Achelous pro quibuslibet fluiuis, qui imbribus augentur, & pro aqua vsurpari solet	277	aër densus, id est, nubes	114
<i>αχαιος</i> , populus arbor sic vocata	28	æra, id est, signa ærea	258
Acheruns, fluiuius infernus	16	æstifer	132
Acheruntia, oppidum in Lucania	162	æstuosum fretum:	114
acherusia palus.	16	æstus marinus.	114
Achilles Thetidis filius,	109	æsula, oppidum Tiburi propinquum.	226
Achilles à matre editus <i>μυωω γυδὶ</i> &	320	ætas annorum triginta spatium continet	91
Achillis stomachus implacabilis	135	ætas carpitur	38
Achilli fatale fuit, ad Troiam mori	23	ætas currit	49
Achilles inauulnerabilis, occisus à Parido	321	ætatem defendere:	54
Achillis & Agamemnonis animæ apud infe- ros vnà colloquentes.	135	æternare	176
acris, id est, sonorus.	252	Ætna ignis vomit globos:	18
acroceramnia.	39	ætna niuosa, per totum annum niuis acuta nu- trix:	336
acuerelinguam, acuerere animos in	14	Ætnæ ardentis bella, & perelegans descriptio	(261)
acuta belli.	10	Agamemnon à Conoo in brachio vulneratus	278
ad plenum.	247	agere animam.	173
Adamantina tunica.	55	agens tempus amicum	28
adorea, quid sit	23	Agæus, cur Apollo sic appellatus	137
aduersus, & auersus quid inter se distent	245	aheneus murus	5
aduersæ res se domant, & docent, quid opus est facto	309	Africa frumentis fertilissima	319
adulatio propriè canum est	224	Africus, ventus proteruus	311
adulter quis, & vnde dicatur	145	Africus, ventus creber procellis	242
adyrum quid	194	<i>αιετς</i> , id est, aquila, cur à Græcis sic vocata	345
Æacidæ qui, & quot fuerint	52	Albanus populus Romam translatus	27
Æacus apud inferos ius dicis	201	albicare	27
ædilitas quid	126	albinea Nympha, est Sibylla Italica	27
Ægeum mare cur sis appellatum	4	Alcæus, & poëta, & vir militaris & bellicosus fuit	84
ægis, louis clypeus	133	Alcæon cum matrem occidisset, in furorem incidit.	194
ægrumonia	164	Alex periculose plenum opus tractas prouer- bialiter dictum	100
Æliæ gentis multæ familiæ.	321	Alexander magnus vnguento præstantissimo, vinoque fragrantissimo solum aspergere solebat	150
æmulari cum quarto calu iunctum, imitari si-	198		

Alexan-

Alexandrea, & Alexandria: vt Antiochēa, &		amphora, quod genus vas	31
Antiochia	278	amphora Læstrygonia	197
alga herba	199	amphora Romana quantum continebat	191
algidum, mons, & vrb̄s eiusdem nominis	209	amyltis, quod genus poculi	94
alite secunda, bonis auiibus	329	Anacreon antiquior Pindaro	312
allaborare	98	Anacreontis poēsis tota est amatoria	56.262
allium, cibis est rusticis, & messoribus non in-		Anacreontis statua habitu hominis ebrii	166
iucundus	292	ancilium quid, & vnde dictum	167
allobrox nouis rebus infidelis	281	Andrōs	11
altus, id est, egregius	163	Andromeda, Cephēi & Cassiopeæ filia	217
alumus semper eum significat, qui alitur	320	Angiportus	69
amabile carmen	72	Angusta pauperies	150
Amalthææ capræ cornu, prouerbiū	56	angusta viarum, & simil.	100.172
amara curarum, & simil.	100.186	anhelitus sublimis	31
amarities	73	Anienis fluij descriptio	27
amare eam, quæ aspernatur amantem, durissi-		anima, id est, vita	41
um est seruitutis genus	86	animæ ventorum	17
amare, me potiri, res omnium durissima	73	animæ Thraciæ, id est, venti Thracij	269
amat, id est, solet	194	animosus infans	162
amant, id est, solent	306	animosi Parthi	61
amans eo, quod potiat, beatus dici potest:		animus ab anima dictus	270
quod se uiuat autem, & quod semper solici-		animi mares	181
tus sit, perit, & miser est	73	animi sub vulpe latentes	300
amantium pallor violacæ coloris particeps		animorum pestes	214
182		animum reddere	54
amatorum basia, qualia	45	Annibal parentibus deestatus	7
Amazones, fabulosa mulieres	243	annus pronus	255
amens animi	64	aneus formosissimus	288
amentia nihil grauius, & molestius	83	annus hibernus	288
ames quid	288	anni venientes multa ferunt commoda se-	
amicitiæ munus vt expletum sit, multi salis		cum, multa recedentes adimunt	711
modij sunt edendi	113	anni affluentes	268
amicus omnis amicum fugit pauperem	214	antennæ velatæ	331
amicitia d. scriptio	91	Anthermus sculptor	304
amicus, quasi ad se amandum alliciens	161	Antimachus poëta, mortua sibi vxore Lyda,	
amor, grauis morbus	44	scripsit elegiam ad sui consolationem	76
amor cæcus	39	Antiochus, rex Syriæ	172
amor & felle & melle est fecundissimus	73	Ἀντιόχος	64
amor torret eum, id est,urit	179	Apellæ ludæi	142
amor muliebris quous vento mobilior, incer-		aper Marfus	7
pior, ac fallacior	21	apex quid, & vnde dicatur	206
amor flagrans	68	apices regum	206
amor improbus, puer iniustissimus	85	apium viuax	255
amor senilis, turpe	299	apium ad cibos admittere, nefas	267
amoris sedes, iecur	233	apium, herba lugubris, & funebris	267
amoris fomenta, & pabula, quæ	314	Apollo ac Diana in Delo ex Latona nati	63
amoris indicia	44	Apollo Latonæ, id est, Latonæ filius	253
amoris in æqualitas vnde nascitur	86	Apollo cur ἄσπετος dictus	63
amoris quinq; gradus	45	Apollo cur ἄλγος appellatus	28
in Amore nihil valere genus, sapientiam, nec		Apollo, Phœbus, & Sol, idem est	62
mores: solamq; pecuniam spectari	314	Apollo cur appellatur Pythius	92
in Amore hæc omnia insunt vitia, iniuriæ, su-		Apollo Grynæus	344
spiciones, &c.	73	Apollo ἁλῆτιος	63
in Amore naufragi, & calamitosi qui sunt	86	Apollo, augur & quus	345
amor dapnis, id est, fames	243	Apollo iratus, pestem & calamitatem immittit	63
Amphiaræus augur hiatus terræ absumtus	194	tit	120
Amphiaræi domus funditus extincta, atq; e-		Apollo non semper tendit arcum	62
uersa	197	Apollo semper Troianis fauit	

Apollinis etymon	344	<i>αἰὲς ἀγῆτος</i>	161
Aprilis mensis unde sic vocatus	267	Athenæ, Palladis vrbs	15
Apullicum mare	212	Atlas cælum sustinet	33
aqua sacra	6	Attagen quæ, & qualis auis	250
aquarum diuina natura	8	Attalicæ conditiones	5
(tur 242)		Attalus quis fuit	5
Aquila, rex auium, & cur à Græcis <i>αἰετός</i> voce		Attica adiudicata minerarum	26
Aquilam in auium cur sibi adoptauit Iupiter		auara templa	133
242		auarus accessione pecuniarum non satiatur	103
Aquilæ feroces columbam non progenerant		auari harpagonibus, harpyis, ac Tantalus simili-	
imbellem	49	libus	197
Aquilo quis ventus	13	auari quibus afficiuntur apud inferos poenis	141
Aquilo impotens	174	auaris argento nullus color	102
Aquilones, incolæ Thraciæ	180	auaris nauis mare est exitio	5
aquosus hydrops	103	auctor, id est progenitor	11
Arabia <i>Ἀραβία</i>	80	Auctumnus pomifer, fruges effundit	209, 255
Ararim Parthus bibet, &c.	329	Auctumnus grauis	119
Araxes fluuius unde scaturiginem capit	119	audax perpeti	259
arbiter, id est, dominus	14	audax proeliis	40
arbiter bibendi	20	Auctni fontis simulati latices	298
arcadia frumenti ferax	271	aues infulæ, & simil.	247
archilochum proprio rabies armauit iambo		auidus, Apuliæ fluuius	230
304		auidus tauriformis	228
Archytas Tarentinus ira fuit philosophus, &		Augures vt auguria captabant	101
geometra, vt à reip. administratione tamen		augurium qui captabant orientem solem spe-	
non abstinuerit	75	ctabant	210
arctos duæ ad polum Arcticum	70	augustus Mercurius	11
Arcti metuentes æquore tingi	102	augustus vniuerso dominabatur orbi	143
Arcturus, signum cæleste omnium accerrimum		augustus cum Hercule comparatus	190
149		auia itinerum	272
ardor ciuium	155	audus pugnarum	164
ardor, id est, amor	316	auis astra	290
arduum nihil est mortalibus	161	auis mala	48
arena vaga	78	aues diuinæ, & oscines quæ sine	220
arena bibula	162	aues Esquilinæ	302
arenæ arentes	162	auitus fundus	42
argentum nihil habet nitoris, nisi vsu mode-		aula quid sit	252
rato	102	aura fallax	21
argentearum hastarum confictus omnia vin-		aura rumoris	153
cit	195	aura popularis	151
argentum vrbes euertit, & viros è suis sedibus		aura iouis	344
exturbat, &c.	194	aurea copia pleno cornu	56
Ariadnæ historia, seu fabula	143	aurea mulier	21
aristæ, pro annis	37	auriga, cæleste sidus	174
Aristoteles an animorum immortalitatem		auribus bibere	226
credide, it, adhuc sub iudice lis est	230	aures acutæ	142
arma militis, sunt eius membra	308	aures tutæ	74
arma abicere in acie, flagitium insignæ	168	aurem purgatam personare	55
arua beata	330	auritæ quercus	259
aspicit vt scorpius	239	aurora roseis digitis	61
assiduus, id est, longus, diuturnus	112	aurum omnium malorum materia	214
assum vitulinum	6	aurum quando in vsu esse coepit	158
astrologi Babylonij reprehensi, & confutati	37	auro nihil pulcrius, aut amabilius	21
Astrorum vires	138	auro asellus onustus quasilibet vrbes expugna-	
<i>αὐρήα φιλῆν τὸ σιωπῶσαν</i> silentium conuiuio		nare potest	195
carum est	72	auspex pronidus	28
asymbolum	272	auspicatio quidquam agere	28
atauer quis, & unde dicatur	2	auspicio: ubi agitur apud Romanos	28
<i>αὐτὴν γὰρ</i> , i. puella intacta, & incorrupta	318	auister	

auster humidus	312	belli geminae portas	280
auster arbiter Adriæ	155	bella, Martis deliciae & oblectamenta	11
austri fallaces	169	bella furis confari	77
		bella ciuilia ex peccandi licentia manare	213
		bella ciuilia à diis immissa ob fratricidiū Ro-	
		mulī	305
B Aca, gemma, & lapillus	306	bella detestata matribus	7
Bacchans ventus	69	bellorum quantæ calamitates	159
Bacchus, Semelcus filius	22	benignè ac liberaliter	56
Bacchus, deus inuerecundus	314	benignè facere	56
Bacchus, dator lætitiæ	143	benignitas, beneficentia	56
Bacchus capillatus, ac deorum maximus	193	benignius, liberalius, largiūs	31
Bacchus Tyoneus, à Tyone matre dictus	216	benignius, id est, copiosus, affluens, & abun-	
Bacchus Lenzus cur dictus	216	dans	339
Bacchus cur Euius vocatus	59	benigna ingenij vena	56
Bacchus, cerberus inſons appellatus 142, 144.		benigno cornu. i. pleno	55
& cur cognomento taurus dictus	145	benignæ dapis	56
Bacchus mulierum bacchantium, & iuuenum		Berecinthium cornu	52
nudorum exercitu Indos deuicit	144	bibere nouies in conuiuio debet poëta, si in-	
Bacchus est metuentus, quia offensus concitat		sanire uolet	202
mentes	143	bibere uetat eum Gratia, qui à rixis & con-	
Bacchus confundit cum Marte proelia	57	uiuus abhorret, plus quam treis vini cya-	
Bacchus flecit flumina retro	144	thos	202
Bacchi currum cur tigres trahere singuntur	156	bibit aure vulgus	234
Baccho cur cornu tribuunt poëtæ	144	bibendi reges	20
Baccho æterna iuuenta	255	Bibulus consul	225
Baccho madidi curarum onera leuant	29	bidentes quæ, & cur ira dicantur	209
Bacchi cognomina ibi legito	216	biformis vates Horatius	145
Bac̃tra	227	bimaris	25
Baiæ liquiæ	162	bimestris	199
Balanus quid sit	226	Biremis	229
balba senectus	79	bitumen nigrum	301
Bantini saltus	160, & 162	blandusia, vrbs in Sabinis	187
barathrum abruptum	114	Bacchus, rex Mauritanie	239
barbatæ hominis partes murium & soricū		bonus vir audet aduersam fortunam excipere	
vrina illita imberbes effici possunt	265	& subire, neq; tamen ægrè fert casum suum	
Barrus	216	aduersum	135
basiare	45	boni viri munus & officium	121
Bassaræ, seu Bassarides, & Bacchæ, Bacchi sacer-		boni ex bonis nascuntur	244
dotes	142	bonorum humanorum genera quattuor	83
Bassareus, Bacchi cognomen, & cur	59, 216	bona verba dicere, & loqui	148
Bathyllus, delitiæ fuit Anacreontis	312	bona dea	52
bauitū qui non odit, amet tua carmina, &c.	317	bos arator, βῶς, βοῦς	249
Beatus vulnere	173	boues intactæ quæ sint	309
beatus esse is nequit, qui timet	148	bosporus, non bosphorus	125
beatus. i. opulentus.	80	bosporus insaniens	160, 162
beatus ex omni parte nullus	135	brenci populi	276
beata pleno copia cornu	56	briareus centimanus	137
Bebrice, Danaidum vna, virū suum seruauit	184	britannī ab orbe diuisi	92
Bellerophon vade id accepit nominis	175	bromius bacchus cur ita cognominatus	216
Bellerophon chimæram interfecit, equo Pe-		brutus, a. um. quid sit	87
gaso uectus	74, 187	bruta tellus	163
Bellerophontis & Pegasi fabula	268	bupalus sculptor	304
belluſius Oceanus	279		
bellum, ludus Martis, & fortunæ	100		
bellum impotunum	246		
bellum lacrymosum	63		
bellum seruite	491		

C

Cæus feroc viribus
 Cadmus, rex Thebarū, & Semelæ pater 60
 Kk

caduceus, seu potius caruceus.	36	captare iucundius est, quam capere.	128
caducus.	125	captare frigus, & umbras.	129
caducum fulmen.	139	caput nitidum.	13
cadus quantum continebat.	191	caput carum, caput lepidum, caput ridiculū.	67
cadum vertere.	226	caput veteres esse sacrum existimabant.	116
cacias quis ventus.	13	capitis acceptiones variae.	6
caedes ex peccandi licentia fieri.	213	carmen.	62
caelebs quis.	177	carmen saeculare eutrita dictum.	342
caelum, seu caelus, primus totius mundi imperium obtinuit, qui & terrā duxit uxorem.	138	carmina caelo possunt deducere lunam.	298
caelum ex lapidibus constare & aliquando colapsurum quidam existimarunt.	155	carmina Sabella.	356
caelum ipsum stultitiā petimus.	16	carpere diem, carpere pensum, carpere obliuiones, & similia.	37
camentum.	212	carpere iter.	137
camenta quae, & vnde sit dicta.	149	carpere soporem.	323
caesare caelo quae in caelo apparuerunt portenta.	42, 43	carpere. i. obicurrere, & imminuere.	264
caespes viuis.	61	Carthago à Scipione funditus euerfa.	309
calamistrata habere comam turpe.	42	Castor natus immortalis, suam tamē immortalitatem fratri Polluci communicauit.	40
calamitates agricolis prouidendae.	149	Castor & Pollux cur nauigantium seruatores, & liberatores habiti.	156
calendae Martiae cur femineae vocatae.	177	cateruae victrices.	159
calendae olim erant ipso nouae lunae die.	201	Catonis animus atrox.	41
calenum visum.	83	Catonis nobile lethum.	101
callida resonare. i. quae resonare nouit.	183	caus, solers, & consideratus.	34
callida resonare testudo, & similia.	259	caus iaculari, & similia.	259
callidum condere.	35	caucaese volucres.	5
callisto in vrsā mutata, & inter astra relata.	171	cauda pennata.	145
calpar, quid sit.	250	cauponari bellum.	193
camillus exul, consul creatus, & quanta eius virtus & integritas.	42	cecropius. i. Atheniensis.	100
camenae minaces.	262	celer volucre mensis. i. celer in voluendis mensibus.	253
caniculae atrox hora.	188	celer excipere, & similia.	259
caniculae vitandus aestus.	56	celerare gradum.	75
canidia venefica.	292	cenae suae totā noctē producebāt antiqui.	200
canidiae crines viperis implicati.	297	centuria.	4
canis pastorum amans, vis amica pastoribus.	303	centus quid.	132
canum fidelitas, sagacitas, & alacritas.	7	Centauri plus nimio poti, Lapitharum vxoribus vim inferre conantes, caesi sunt.	58
canum fida custodia amansq; dominorum adulatione.	145	centiceps bellua.	126
canis Laconicus, seu Lacedaemonius, vel Amiclaeus.	303	centimani cotrus, Briareus, & Gyges.	137
canis anguinea.	3	ceraunium, quae mensura.	191
canes Molossi.	303	nipus a μολαίαις, prouerbiū.	56
canes multa. i. multis canibus.	288	ceraunia.	24
canis ieiunae salua ad amatorium conficiendum poculum utilis.	298	Cerberus ex Typhone & Chimera genitus.	74
canis. i. maledicius.	303	Cerberus nefandus, & crudelis Orci canis, voce ferrea, quinquaginta capitibus praeditus, impudens, & validus.	126
canit indoctum.	65	Cerberus triiceps.	19
canities arida.	121	Cerberi os trilingue.	145
canities morosa.	32	Cerberus tria inmans tenet ora.	126
cantaber bellicosus.	71	Cerberus centiceps.	126
cantilenae quo recentiores, eo placet magis.	31	Cerberus ingens latratu trifauci.	55
caper Baccho immolari solebat.	312	Cerberus inferorum canis ad superos per Herculem protractus.	16
capilli mundi.	114	Cerberi descriptio.	3
capilli vincti.	80	cerea brachia.	45
capitolium, Iouis erat sedes.	167	Ceres dii φαιφαι.	344
Capricornus, signum Zodiaci, cur tyrannus appellatus.	138, 139	certare micro, certare ioco.	234

certa-

certare cum dandi casu	5,6	colubri, vel colubræ	55
cerui timidi, ac fugaces	51	columbæ molles. i. imbelles	97
cerui, luporum præda	146	columbæ Veneri sacræ	101, 225
Cetera fulvus, 235 cetera nullius pretij homo,		columba lignea, quæ vocabatur	76
Cetera letus, Cetera Græius, Cetera sanctis-		columen. i. præsidium, robur	137
simus, & simil.	239	columen-rerum	136
Charon, Orci satellites, & minister	141	columen imperij	90
Charontis tristis ampla cymba	108	colus Mineruam decet	192
Charybdis voraginis descriptio	74	comam antiquius alebant pueri molles	111
chelys & lyra, idem	35	comæ. i. frondes	240
chimæra triformis	74	comburare diem	249
chimæra ignem spirans	137	cometa in morte Cæsaris	41, 43
chimæra flammæ ore vomebat	75	commissor, seu comassor, aris: & commissatio,	
Chiron doctor ac magister præstantissimus		vel comassatio: non comissor, aris, nec co-	
Chiron aluit & erudit Achillem	320	mmissatio, ut putat vulgus	233
Chlamydes in usu tempore belli	310	commodus donarem, & simil.	258
ciborium, quod genus vasis	115	composita hora	32
cibi fastidia labor extendit	133	concani, Calabriz populi	162
ciborum condimentum, sal	133	concha, genus vasis	115
cicada, animal aridissimum, siccissimum, ca-		conchylium nomen generale, omnia testacea	
norum, & garrulum	135	complectens	289
cicadæ querulæ arbuta rumpunt cantu	288	concilium quid	248
cichoræa	83	condere diem	249
cicuta frigore necat	292	conflata iniuria	54
ciris dolosus, proverbiale dictum	100	coniurata rumpere	48
circe vitrea	225	conopæum, velum ad culices excludendos co-	
circe carminibus magicis socios mutavit V-		paratum	308
lysis in belluas	299	conopeum cur turpe esse censetur	309
circumgemit versus ouis	331	consiliare	156
circumlitus	334	consilium, mens, & ingenium, maxima &	
circumvagus Oceanus	79	præstantissima hominis pars	230
cithara imbellis	49	consilia libera	315
citrea mensa	234	constiterunt flumina acuta gelu	31
citrus, arbor odorata, ex qua citra mala	234	consolatio quibus ex rebus comparanda	76
clam uxorem	249	consul perpetuus quis dicatur	264
clarus post genitis	213	consulum nomina scribebantur in amphoris.	
claro, as, at	239	i. in vini vasibus	205
clavi adamantini	212	consultus sapientiz	87
clavos trabales figere, proverbium: & quis sit		contristare	20
clavus trabalis	90	conuiuio silentium carum est	72
Cleopatra quo genere mortis perit	97	in Conuiuiis rosa & vnguenta	94
clienta, cliens	140	copia pleno cornu	345
clitor fluuius, cuius pisces sunt vocales	240	copia fastidiosa	227
cliuius sacer	237	cor victum	317
clypeum abicere turpe	114	cor turgere tristibus iris	44
Cnosius, urbs magna, in qua regnavit Minos		cordatus homo	34
76		cordax, mollis. & lasciuæ salutationis genus	
Coz vestes	274	144	
Cocytus fluuius infernus, ater, tristis, & horri-		Coræ Tac. optimus latinæ auctor	224
bilis	129	cornix vaga. i. cornicum ætas quanta	275
codrus pro patria & suis, non timidus mori	165,	cornu Bercinrhium	234
201		coronæ in conuiuiis quid significabant	296
κοινὸς ἑμῶν. i. communis Mercurius, prover-		corona populea lætitiæ & victoriæ signum	28
bium	36	coronæ ederaæ	26
collata, congesta, & compertata	762	coronare vina apud Virgilium, reliquosque	
callinere puluere crines	50	poëtas, quid sit	266
colonus, quis propriè	229	corripere gradum	15
color verecundus	235	coruscus fulmina	87
		coruscus	87

coruus dexter, boni: leuus, mali ominis signum 230
 Corybantes qui fuerint 52
 corybantia sacra, in quibus frater trucidabatur à fratribus 267
 corybantium more furere, & insanire 52
 cos cruenta 117
 cotifon, rex Getarum 178
 cotus, quæ erant munera 130
 Cottus centimanus 137
 cotytia sacra, quæ & qualia 338
 Cragus, mons & oppidum in Lycia 63
 Crassus, vir cetera sanctissimus, immuniisque voluptatibus 239
 cratera, rz, 100
 credulus 21
 cremides nymphæ 7
 crepare per translationem 58
 cressus, a, um 93
 creta centum nobilis vrbibus 222
 crete centum potens oppidis 218
 criminofus 51
 crines calido ferro vibrati, turpes 42
 crocina tunica 233
 crocodili simus ad quid vtilis 327
 cruda marito 183
 cubans mons, id est, leuixer decliuus 95
 cubite hesperium i. solis occasus 281
 cululli, qui 83
 culpæ inexpiabiles 79
 cuncta terrarum, & simil. 100, 143, 272
 Cunnus, æterrima belli causa 262
 cupiditatis sitis numquam expletus, satiatur 196
 Cupido, amoris & cupiditatis auctor 134
 Cupido, deus potentissimus 322
 Cupido, puer ales 186
 cupido, puer feruidus 81
 cupido quo parente satius 84
 cupido sordidus quis 134
 cupido sæuus 36
 cupidinis faces nemini sunt inauditi 179
 cupido duos arcus intendere solet & quos 117
 cupidinum sæua mater 86, 89
 cupidinis ex adiunctis, & effectis descriptio 73, 74
 Cupido pro cupiditate, semper apud Horatium generis est masculini 198
 cupressi cur funebres appellatæ 130, 334, 297
 cura sagax 247
 curæ atræ 29
 curæ edaces 29
 curæ mordaces 98
 curæ cur locupletum, & potentium crebriores, & molestiores esse solent 133
 curarum fomenta 314
 curetes 52
 curiosus 339

Curius maluit aurum habentibus imperare, quàm aurum habere 42
 currere. i. currebat 308
 currere. i. nauigare, & cursus. i. nauigatio 30
 currus aurei, qui fuerint 309
 curtæ quid semper abest rei 196
 cyathi tres amoris 201
 Cybele, deorum mater 202
 cyclades, insulæ in Ægeo mari, quas Virgilius sparsas appellat, & cur vocentur cyclades 47
 cyclôpum officina 18
 cynus, canorus ales 146
 cyni cum in omni vita, tum maximè mortis tempore musici, & canori 240
 cyni in tutela sunt Apollinis 146
 cynus, pro vate, & poëta 237
 cyni purpurei 233
 cymbala in sacris cybeles 59
 cynosura 70, 71
 cyntus, mons deli, vnde Apollo cyntius, & Diana cyntia vocantur 225

D

Dædala testæ 237
 dædala lingua, dædala tellus, & simil. 15
 dædalus, faber præstantissimus, ædificandarum nauium rationem primus inuenit 15
 dama timidi 10
 damoclis assentatoris historia 148
 Danæ, Acrisij filia, à Ioue in aurum conuersa, compressa, Perseum peperit 193
 Danæ fabula significat, nullâ esse forminam vsque adeo pudicam, quæ auro expugnari non possit 194
 Danaï genus infame 201
 Danaïdum fabula, seu historia 184
 dapes Siculæ 248
 dare ludum alicui 184
 dare manus, quid sit 332
 dare nomen 259
 dare vela 80
 debere ludibrium, debere risum 47
 December tertius. i. annus tertius, seu hiems tertia 323
 decipitur laborèm, & decipitur laborum 127
 decor 121
 decus dulce, decus grande 137
 dedecorare 244
 defunctus bello, &c. 217
 Deiphobus à Merione in brachio vulneratus 263
 deiphobus acer grauis excipit ictus pro pudicis coniugibus, atque pueris 49
 deliberata morte ferocior 97
 delphi sortilegi 25
 demittere aures 126
 Democritus Abderites Physicus, cur & quo pacto

paſto aciem ſibi oculorum effodit	105
Demofthenes ita erat imbecilla oculorum a-	
cie, vt auri ſplendore perſtringeretur	104
dens ater, niger & putridus	305
dentes luridi	274
deprocliare	32
deproperare	115
dereptus	168
deripere	33
deſine mollium querelatum, & ſimil.	223
deſtinare quid	114
dextera rubente	9
deuius, a, um,	122
deuium ſcortum	55
deuocare	332
deuotus. i. exſecrabilis	162
deuotus. i. promiſſus, ſeu obligatus ex voto	
209	
Deus vocatus, & non vocatus adeſit, Apollinis	
oraculum	142
Deo hoc negatum eſt, facta, infecta reddere	
poſſe	228
ſine Deo nullus eſt hominum	83
Deorum à veteribus conſictorum varia gene-	
ra	89
Dij octo duodecim diis priores habiti	271
Deorum cultor parcus	87
Diis non eſt amicum. i. diis non placet	137
Non ſine Diis	162
Dij ex hominibus fiebant	155
Dij nautarum tutelares, qui	46
ἡγεμόνες τῶν ναυτῶν	34
Diagondas Thebanus ſacra nocturna lege	
perpetua ſuſtulit	299
Diana ſic dicta, quia noctu quaſi diem efficiat	
206	
Diana, montium & nemorum cuſtos	206
Diana ſiluarum potens	342
Diana anniuaga	207
Diana, Hecatem, & proſerpina, idem eſt	208.
& luna	29, 62
Diana Lochia, & Ilithyia cur dicta	207
Diana genitalis	340
Diana cur dicitur, certa	40
Diana maturandorum, & procuradorum par-	
tuum provinciam naſta	207
Dianæ ora tria	208
Dianæ ſub tutela ſunt puellæ, puerique inte-	
gri	253
Dibaphum	136
Dicam inſigne. i. non dicam res vulgareis	216
Dicenda, ta cenda locutus	299
Dicitur nihil hodie, quin prius dictum ſit	255
Dictatura, quæ dignitas	4
dithynna luna	343
dido minatur ſe mortuam Æneam perſecuti-	
ram	302
dies, ſolis filius	125

dies ad vmbilicem eſt, dimidiatus mortuus	
224	
dies ſolidus	6, 250
dies in pomeridianum tempus inclinatus	225
dies clarus	343
dies truditur die	140
Dieſpiter. i. dies pater: diei & lucis pater	87
diſſerre. i. diſſipare	112
diſſingere, & ſingere, contraria ſunt	229
diſſundere comas ventis	122
Dijouis	154
diluuius	228, 279
diluuium vniuerſum ad hominum impicta-	
tem omnino delendam	10
Dindymene Cybele, Rhea	52
Diogenis apophthegma perelegans de men-	
ſis frugalibus, & ſumptuoſis	134
Diomedes Venerem, & Martem vulnerauit,	
Pandaram interfecit, & Æneæ cepit equos,	
&c.	24
Diomedes à Pallade deus immortalis factus	
24	
Dionæum antrum	101
Diona, mater Veneris	101
Dionyſus i. Bacchus, eur tauro ſimilis	144
Dionyſius, quaſi dans vinum	216
diota, quod genus vaſis	32
dirce, ſons Thebanus	237
dirus, quis propriè dicatur	172
diſſinctus. i. diſſolutus, luxurioſus, & intempe-	
rans	285
diſcus quid, & vnde dictus.	30
diſſilire	336
diſſociabilis	14
diſſoluere frigus	199
diſtenta vbera lacte	289
dithyrambus cur, & vnde ſic dictus Bacchus	
216	
diuerſa montium	272
diues artium	259
diuites auari in magnis opibus pauperes, & in	
Oceani medio gurgite ſitibundi	197
diuitiæ olim in bouum armentis, & pecudum	
gregibus erant poſitæ	135
diuitiæ improbæ	211, 215
diuitiæ operoſiores	150
ſub Diuum rapere	59
docilis modorum	251, 253
docta modos	123
doctus ſermones	177
dolium dulce	289
dolia fictilia	62
dolium Pandoræ malorum plenum	91
doloſi ferre iugum, & ſimil.	91, 92
dormire longum, immenſum, æternumque	
ſoporem	255
dubia res	264
dubia tempora, dubia caſa, res dubia	264
Kk iij	

ducere curam	240	Erycina Venus	281
ducere Liberum. i. bibere	56	Eryfichthon quo sanguine natus	270
dumeta horrida siluarum	227	est. i. edit	74
duonem	87	esculentum	45
durare. i. perferre	46	Etesocles omnium primus sacrificans Gratiis	18
duritas	176		
durus componere versus, & simil.	89, 259	Etesia venti aestate spirant	269
durus. i. inexorabilis	234	Euiades	216
<i>duripus</i> . i. in amore calamitosus	86	Euius curas dissipat edaces	29
<i>duripus</i> ⑤	190	Eumenidum angues	297

E

E Brietatis effeta	205, 206	Eurus ventus niger	213, 211
ebrij multa sibi videte videntur, quæ re vera non vident	142	Eurus petulans, & proteruus	70
ebur indicum	82	Eurus nimbo agit	146
eccillam	140	Eurymedon ad inferos cur detrusus	8
echinorum duo genera, & eorum historia naturalis	298	exæquat nos victoria czlo	204
edentulus	317	exanimare, & exanimari	186, 137
edera tenax, & errans	94	examen, de apibus propriè dicitur	91
edera lasciuia, & ambitiosa	324	examen iuuenum	80
ederæ mira virtus in mammis nimis pendulis contrahendis, & pudendo muliebri nimis patenti constringendo	306	excitare mortuos ab inferis	339
ederæ, doctorum capitum præmia	7	excubare	274
Edoni, Thraciæ populi	116	excubæ diuini æternæ	167
educere in astra	237	exercere. i. colere	287
efflare animam	270	exiger otium	281
egit visere. i. vt viseret	10	exilis domus	20
egregius animi	64	eximere curas	190
Græca diptongus, ferè semper à Latinis vertitur in, i, aut in, e, longa	308, 309	expedire animum metu	65
eiulatio, & eiulatus	312	expedire se ex laqueis: expedire salutem, & sim.	65
elaboratus sopor	148	expedito. i. expeditè	30
eloquentiæ vis, & utilitas	33, 34	expes	319
elysiorum camporum descriptio	126	explicare frontem	227
emancipati duobus modis intelliguntur	308	exporrigere frontem	227
emancipatus. i. potestati permissus, & in manum alterius datus	308	exlomis	216
enceladus	164	exlucta medulla	298
eneruare	305	exsulum, non exsilium, dicendum est, & vnde dicatur exsul, & exsulum	134, 108
ennius calaber fuit	260	extrema finium, & simil.	100
ensis Noricus	339	extricatus	169
<i>εὐφροσύνη</i> , seu <i>φωσφίς</i> , stella Veneris	118	exultim	181
		<i>εὐφροσύνη</i>	244
		<i>εὐφροσύνη</i>	244
		<i>εὐφροσύνη</i>	91
		<i>εὐφροσύνη</i> , strenuus, & expeditus ad aliquid faciendum	285

F

<i>Εὐφροσύνη</i> nympha	7	F abricius quàm fidelis, & integer dux belli fuerit	41, 42
Epodos quid 182. per totum.		facere sacra	148
equæ quo potissimum tempore libidine fariant	69	facere & operari, pro sacrificandi verbo vsurpant Latini	190
equo Troiano qui & quot Græcorum principes inclusi	252	facinorosi mæcēt, & peruerit fas & nefas	302
Erigone cur Athenis, anniuensariis honoribus affecta	188	facina vrit videndo. i. dum videtur	29
Erimanthus, fluuius, & oppidum	63	fallere curam	127
Eripere osculum	124		fallere
errant greges, errant boues	287		

fallere fidem	168	fingi artibus.i. inffrui, imbui	171, 34
fallibar sermonis	127	finis destinata, finis reddita, &c.	337
fallere.i. latere	35, 36, 91	firmus pascere	258
fames integra	6	fistulam inuenit Pan	234
fame nihil miserius	63	flagitium quid	168
famofus, hoc nomen in vitio locum habet	157	flamma virens	332, 337
famofus hospes	192	flammæ furentes	337
famofi labores.i. Venerei	192	flana coma	21
fanaticus error	332	flebilis carmina	178
far pium	240	flectere equum	176
faeces superbi	41	floriferi saltus	237
fasti memores	276	fluctifragum littus	37
fastos euoluere mundi	274	flumina retro flectit Bacchus	144
fastidiosus	227	fluuij auriferi quinque ex Plinio	355
face fera	48	fluuij ignei	337
facere linguis	148	focus Vefte facit	289
Fauna nympha	198	fontes, vini, lactis, & mellis	143
faunalia anniuersaria	100	fontes sursum eunt, prouerbium	81
Faunus, Aboriginum rex, ex Marte prognatus, & à Romanis facrificiis, & carminibus cultus	19	forma, seu pulchritudo cum floribus comparata	265
Faunus, deus terrenus, seu infernus	199	formare quemquam præceptis, & bonis moribus	34
Faunus deus iracundus	199	formidolosus	138, 299
Fauni, Latinorum dii	19	fors dierum	51
Fauno facrificabant Romani vere incunte, & nonis Decembribus	199	forfan, pro, forte	78
Fannorum voces exauditas fuisse	19	forfit, & forset	78
Fauoni us quis ventus	269	fortis contemnere honores	259
Fauoni j candidi	174	fortes creantur fortibus	243
Fauoni j fuauiter fpirantes	330	fortior fpernere aurum, & fimil.	259
Fauoni j, veris comites	270	fortuna rapax	206
fax mutua.i. amor mutuus	179	fortuna, Iouis liberatoris filia, vrbium feruatrix, & qualia eius opera	89
faces nuptiales	184. & fequent.	fortunam fecundam moderatè ferre, non efi	
fel biliofum	44	cuiuslibet	223
felix cerebri	64	fortunatus laborum	64
ferentum, oppidum	162	forum infanum	287
ferociter plane respondit	49	fragmen	218
ferox in laude plerunque ponitur	244	frangere guttur, frangere ceruicem	292, 125
ferox viribus	49	fremens, vfitatum equorum epithetum	309
ferox bello	49	frigus amabile	188
fertilis frugum	344	frumentum terram amat nigram	271
feruentes forte	3	fruticetum	65
feruidus flore iuuenta	191	fugax temporum series	229
feruo, uis, uir, feruere	186	fulgo, gis, git, fulgere	186
festus in pratis vacat	200	fulguritum	120
fibrenus fluuius, qui in Lirem præcipit, eum gelidior em facit	199	fulmina vnde gignuntur	87
fieta rerum	272	fulmina fummos ferunt montes	110
fides, iuftitiæ soror	66	fumofus	178
fides pellucidior vitro	59	fundus mendax, qui agricolæ fperam fallit	330
fides inextorpra	67	funeratus	177
fides cana: alborata fides	91	furere furorem	202
fides prodiga	39	furens libidine	45
fidem qui fallit, iuftus nullo modo dicendus	67	furfures quib. remediis abftergeri poffunt	317
figere modum in continentia	192	furiarum crines, angues erant, &c.	127
fila atrium fororum	32	furiare	69
ingere.i. reddere, efficere	240	furor arma ministrat	281
ingere carmina.i. facere	237	furor ciuilis.i. bellum ciuile	281
		furiis bella conflare	77

Hippolytus cur dicitur pudicus	257
Hippolytus ab equis distractus	257
Hippoxax poeta, & iamborum scriptor, &c.	304
Hipponactis sepulcrum horrendum	304
Hipponus. i. Bellerophon	175
Hircus, nasorum pestis	131
Hirci vxores. i. capellæ	55
Hirundo Pandionis filia	270
Hirundo, veris nūcia. Iryn filium, à se in odium	270
Terci viri sui interfectum, gemit	279
hirundo vna non facit ver	118
hispidus	234
Homerus quandoque dormitat	234
Homerus vini laudibus arguitur fuisse vinosus	44
homines primi eloquentia ad humanum cul-	33, 34
rum coacti	148
hominum varia sunt ingenia	173
homines huiusce temporis, breuioris sunt sta-	255, 256
turæ, quam superiores fuerint	3
Hominiis descriptio ex quorundam Ethnico-	3
rum sententia	3
honores tergemini	3
honorum gradus apud Romanos, quot	3
honores à populo delati, incerti, breues & fluxi	3
sunt: at virtuti honores debiti, certi & stabiles permanent	152
hora composita	32
hora fugiens	330
horæ. i. quatuor anni partes	40
Horatius, poeta biformis	145
Horatius tribunus fuit militum	162
hornus, a, um	209
horna vina. i. vnus anni	289
horna fruge	399
hornotinum frumentum	209
horridulus	45
hostia mactata lenior, prouerbium	61
hyades cur in stellas versæ	14
Hydaspes fluuius, cur dicatur fabulosus	64
Hydra, Chimææ soror	74
Hydra <i>ὀφιοειδής</i> , secundum Alcæum: <i>πεντακεφάλος</i> , secundum Simonidem	246
Hydriades nymphæ	7
hydrops, quis morbus	103
hyleus centaurus	123
hymettæ trabes	140
hyperborei, qui	146
Hypermetra, Danaïdum vna, virū suum feruauit	184

I

I Anus Quirinus	280
Iani porta biforis	280
Iapex, quis ventus	13
Iapex albus	238

Icarus, solis propinquitate alis liquefactis, in mare subiectum decidit, vnde mare Icarium	6
Icarus cur Athenis, honoribus anniuersariis affectus	188
Ida mons aquosus cur dictus	204
idoneus dare	259
Idus quid, & à quo deriuetur	167
Idibus exigebantur nomina	291
iecur, libidinis, non iræ sedes	43
ignis audis	164
ignis perpetuus fouebatur in Vestæ focus	133
ignis inextinguibilis	167
ignes medij, id est, mediæ prælij flammæ	277
Ilia, Numitoris filia, & Romuli mater	179
ilices tremantes	221, 311
<i>ἡλιοναυγής</i> , sole adustus	289
Ilios, est vrbs ipsa: Ilium, arcu eiusdem vrbs	263
Ilichyæ statua	207
Ilius, a, um, Troianus, a, um	344
Illachrymabilis <i>δακρυων</i>	263
Illachrymabilis Pluto	128
illiteratus	305
imago vocis recinit	39
imago iocosa. i. Echo	62
imago vana quid sit	68, 222
imbellis, <i>ἀπὸ δόλου</i> , <i>ἀπὸ λυγ</i>	284
imbellis musa	23
imber edax	219
imberbis	121
immerentes, qui nihil commeruit	125
immerentes. i. immeriti, nihil commeriti	303
immeritus, id est, immerens, non meritus	171
immerita vestis	57
immeriti mori. i. qui non meruerunt mori. & simil.	153
immerito	171
immetata iugera, id est, nullis distincta metis	212
imminere, quid propriè	17
im miserabilis	168
immunis manus, id est, inanis, & vacua	209
impacatus	146
imperiōsus æquor	46
imperij Romani perpetuitatem cæemoniis, & religione, & sacrorum ritu maximè continebatur, quibus neglectis, maximis calamitatibus affectum fuit	171
impermilla gaudia	171, 172
impiger vexare	259, 275, 277
impiorum apud inferos supplicia	19
implacidus	276
importunus, a, um, quid propriè sit	197, 274
impotens sperare	259
impotens. i. iratus	96
impotens Aquilo, id est, vehementer sauiens	230
impube corpus	277

imputata vinea	330	inuidendi postes, aula inuidendâ	120
Inachus, Argiuorum rex	107	inuidiam exstinguunt rerum secundarum præ-	
Inachus, Argiuus fluuius	201	stantiæ, & fulgores	146
inæquales procellæ	118	inuiolatus. i. incolumis, & saluus	163
inara tellus	330	io triumphæ, vox militum imperatorē trium-	
inaudax	203	phantem prosequentium	309
inaudita verba	343	Iolcos, vrbs Thessaliæ	297
incerta fortunæ, incerta casuum, & simil.	247,	<i>inimicus, & inimica</i>	69
272		ira est principium insanix	33
indefectus	334	ira hominibus magnorum malorum causas	
indocilis mereator	6	afferre solet	33
indocilis pauperiem pati	112	ira potentior consiliis	33
indoctus ferre iugum	121	iram in felle habere sedem	44
indoctus pilæ, trochi, discique	215	iracundus naturâ, si paullo largius bibat, ira-	
indoles vnde dicta	243	cundiam suam statim habet in promptu	204
indormit vinctis cubilibus	296, 300	iracunda mens faciliè effervesceit in ira	33
iners. i. ignauus	170	iratus neque ensis, neque vllum periculum,	
iners. i. immobilis	163	nec vllum cruciatum extimesceit	32
inertia mollis	322	iratum mare	180
infectus, unctor	136	irreperitus	158
inferiæ	101	irrefectus	299
infidus	339	irritare, quid propriè significet	218
infertus	334	Ister fluuius vnde manat	279
ingenium	140	Italia, Hesperia, Ausonia, & Saturnia vocata	101
ingens bellum	49	Ister supremum carpere, quid	137
ingluuies Tartarea	197	iter est mihi Cumas, & simil.	170
inhospitalis	284	iterare cursum, iterare voces	29
inlicere manus quid sit propriè	57	iterare mella	143
inimico, as, at,	281	Iudæi apellæ	142
iniquare	281	iudex corruptus verum examinat malè	186
iniquum litus	120	iuga æcnea	180
iniquus. i. iratus	12	iugulata res publica	46
iniussus, spontaneus	330	Iulium fidus	42
inians. i. influens	198	Iuno Lucina cur dicta	207
innumerabilis	229	Iuno & Pallas implacabili odio Troianos pro-	
inops magnas inter opes	197	sequebantur	196
inquinare	331	Iuno cur marrona dicta	164
inicius laborum	243	Iupiter à duabus vrbs educatus	71
insepultus	334	Iupiter capite grauidus, Mineruam peperit	25
inserere pyros	287	Iupiter, nubium congregator	61
inserere aliquem stellis. i. immortalitati com-		Iupiter in aurum conuersus, cum Danaë rem-	
mendare	216	habuit	193
infirua pyra	219	Ioui nihil secundum	40
insolabiliter dolet	137	Iouis manubiz tres	9
insolens belli, insolens malârum arcium	21	Ioui vim afferimus, vt assidue fulmen habeat	
institor quis dicatur	172	in manibus	16
insulæ diuites, seu fortunatæ	260	Ioue non probante	10
insulæ Vulcaniæ	18	Iupiter humidus Austris	7
integer vitæ, integer animi, integer mentis, in-		Iupiter frigidus, fulminans, altitonsans	288
teger xui	64	Iupiter merendus vni maturis	7
intercondere	115	Iouem deducunt imbres & nives	319
intercurare	115	sub Ioue frigido	7
intererrare	334	Iupiter planeta, prosper, & salutaris	138
inter-lunia	180	Iupiter malus virget	7
interlunium	69, 117	Iupiter incolumis. i. capitolium incolame	167
intermenstruum	69	iurare in verba, sermo militaris	324
interstrepere	115	iuratus, actionem significat	325
inuerecundus	334,	iurandum amatorum ad deorum non per-	
		uenis	

uenit aures	116
iustitia, & omnia retrò vertuntur, prouerbium	81
iustitiam Mercurius Iouis mandato hominibus impertit, & quando	53
Iuuare interdum prodesse significat	289
Iuuenti. i. adolefcentes	177
Iuuenta, pro iuuenibus	344
Iuventas, iuuentæ dea, Iouis & Iunonis filia	81

L

L Abella mordere	45
Labentes. i. dubitantes	170
Labor extundit cibi fastidia	133
labor effusus	104
laborat trepidare, & simil.	66
laboriosus	331
labra mouet metuens audiri, & simil.	102
Lacedæmonij libenter pugnantes, mortem oppetebant	26
Lacedæmones sæpe ad necem suos verberibus cædebant pueros	26
lacrymosa funera	30
lacteus humor. i. lac	289
Lacus:	140
latus in præfens animus	227
læuis iuuentas. i. imberbis	121
læuia saxa	55
lamentabilis	68
Lamus, Nepruni filius	198
Laomedon deos fraudauit pacta mercede	156
Lapathum herba, quam rumicem Latini vocant	290
lapis Phrygius quis	150
lapithæ læui mero domiti periere	123
laquear	140
laqueata tecta	133
Lar deus familiaris est, & familiam significat	199

Lari immolabatur porcus	199
Lararium in puppi nauis	46
largus donare	259, 272
Larissa ciuitas à quo condita, & nominata	27
Larissa	131
Larissa abditus	161
Lyxos bibere	29
Lyxos, dearum quarta	63
Lyxos fluius & nemorum coma	63
Lyxos infestus	194
Lyxos, i. semper ferè inflexionis tertiz apud	107
Lyxos numeratur in arboribus umbriferis	131
Lyxos felix	61
Lyxos abantur victores, aut triumphatores	190

laurus Apollini sacra	70
laurus delphica	25, 130
laxo arcu	223
lecti discubitorij	73
Lenæa, Bacchi festa	216
lenire. i. lenibat, & simil.	301
lenis aperire, & simil.	259
lentus. i. ductilis	324
Leo asper tactu. i. miles seruus	151
leones iracundi maxime	151
lepus pauidus	5
leporis auriti	39
Lerna, quis locus	246
lethi necessitas	15
leuisomnus	288
leges bibendi	20
leges sine moribus nihil reipubl. profunt	214
λεῖον, populus arbor	28
liber, inuerecundus deus, arcana promittit loco	60
liber verax condita aperit præcordia	204
libido rerum omnium discrimen ac delectum tollit	19
libido noua. i. inaudita	329
libido mascula	298
libitinam vitabit. i. mortem effugiet, & immortalis erit: Libitina enim dea est funerum	290
Liburnæ naues	283
Liburni qui populi	97
Libya frumenti fertilissima	5
lictor consularis quis	133
limina dura	315
lingua amatorum filitio inter verba cadit	44
lingua dædala	15
linguam causis acuit	10
linthea. i. vela	269
liquare vina	37
liris, campaniæ fluius	82
Liris fluius, qui in Minturnas influit	198
littora spumantia	338
lituus, quod buccinæ genus	200
lituus, auguratus in signe	7
litui strepunt	7
λεῖον, epithetum Mercurij	34
λεῖον, epithetum Mercurij	16
loquax testudo	283
loquens dulce	64
loqui verba	262
lubricus aspicit. i. lubricus ad aspiciendum	60
Luceria, oppidum Apuliæ	192
lucernæ vigiles	72, 178
lucernæ viue	206
lucrinus lacus	131
luctans Icaris	5
lucidum fulgentes oculi	61
ludere ludum, & simil.	219
ludere ludum insolentem	253

ludibrium debes ventis	47	maledici cum canibus comparati	303
ludus fortunæ, & ludus Martis. i. bellum	100	malignè laudare	136
lumbifragus	228	malignus. i. illiberalis	136
Luna, siderum regina bicornis, <i>μωονδις</i>	344	malorum colluuiò erupit ex Pandòre dolio	91
Luna menstruum spatium conficit.	62	malos pœna comprehendet	154
Luna 28. diebus cursum suum conficit.	223	malux corpori salubres	290
Luna noua quæ sit.	201	mammæ mulierum nimis pendulæ, vt contra-	
Lunæ varij vultus.	121	hi possint, & vaginalibus mammulis fimi-	
Luna imminente.	17	les reddi	306
Lunæ vim maximè sentimus	255	mandit humum cruentam. i. occubnit	114
Lunæ nouæ interire pergunt	140	mannus. i. equus minor	220
Lunæ celeres damna reparant cælestia	140	manus puræ	338
Lunæ silentium, & luna silente	117	manibus in cælum subleuatis, decos orabant ve-	
Luna cur à mulieribus implorabatur.	299	teres	208
Luna pariendi facilitatem & felicitatem mu-		manus dare, quid	332
lieribus affert	207	manus auidæ	256
Lunam deripere cælo.	298, 339	manus heredum auidæ	107
Lunam Theſſalico deducere rhombo.	333	Marcellus quinqueſ consul, ab Annibale se-	
lupatus.	29	quitatu cæſus	42
luridus, a, um, vnde dictum.	274	Marcus Atil. vide in verbo, Regulus	41
luridus. i. pallidus	165	mare tumultuosum	219
Luscinia Irylū filium suum luget 270, Procne		mare arduum est exitio nautis	77
in Lusciniam mutata.	271	Marceotis, palus in Ægypto	96
Lutea vela	233	Marica nympha	198
lux. i. vita.	77	Marinus, seu roſmarinus.	209
Lyzo dulti ſoluere curas.	29	Marmor Luculleum	239
Lycæus, mons in Sabinis	54	Mars graduius.	94
Lycamben focerum Archilochus ad ſuſpen-		Mars lacrymoſus.	63
dium ſuis verſibus adegit	303, 304	Mars <i>μικρὸς</i> , <i>βροτῶντος</i> , & <i>αἰμωτῆς</i> .	129
Lycaon fera factus propter impietatem.	135	Martis ſtellamalefica, & inclemens	138
Lyce meretrix.	274	Martius aper	7
Lycoris mons.	9	Maſſilia à Phocæis condita.	328
Lycurgus cur à Ioue oculis, & vita priuatus 44.		mater Cæcula	321
Lympha fugax	107	Matinus, mons in Calabria.	257
Lymphæ loquaces.	189	Màtrona bellantis tyranni	17
Lymphati.	96	maturare necem, maturare fugam.	175
Lyram inuenit Apollò, vel Mercurius.	234	maturare. i. properare	122
183.		maturitas ætatis	55
<i>λύειν</i> , quaſi <i>λύειν</i> , quòd eaſe redemerit Mer-		maturior. i. celerior.	137
curius.	35	maturus æui.	244
Lyrice verſibus res non conuenire graues 123.		maturus animi, maturus æui.	64
Lyſidas, puer mollis, & impudicus.	20	matura viro	66
Lyſidicus. i. qui omnia iura ſoluit.	310	Mauri vultu & aſpectu acres.	11

Mi

M Achina, quid?	17	Medea ferox	49
madere vino.	205	Medea per aëra vecta in rheda anguib.	293
madet Socraticis ſermonibus.	179	Medicorum crebræ ibi ſunt officinæ, vbi mor-	
maecenatis ortus, ſeu horoſcopus.	138	borum eſt multitudo	138
maecenas ab Etruſcis regibus oriundus	326	mediocritas aurea.	119, 120.
Mænades, Bacchi ſacerdotes.	192	mediocritate nihil melius, & optabilius	21
Mænades, ſerarum nutrices	144	Medus, proprium fluuij nomen.	119
Mæuius, poëta ineptus, & odioſus.	311	melior. i. fortior, valentior.	50
Magiſtratus Romæ erant annui	264	Mena pirata.	294
Maia, Atlantiſ filia, & Mercurij mater.	33	mendax fundus	149
maior Neronum, maior iuuenum.	276	mens, maxima, & præſtantiſſima hominis pars.	
malè, pro, valde.	33	230.	
		mens prouida	167
		meare nihil melius.	83

mentis

mentis perturbationes etiam sapientem à re-		Mozonium carmen	22
cta via deducunt	53	moles regiz. i. x. dificia sumptuosa	131
mentis miserum mulus	133	mollis. i. imbellis	97
mens noua	216	Monz. fis. Parthorum & Persarum rex	171
mensa tripes	134	monstra nantantia	14
mensæ Syracusæ	148	monumentum quid	230
mensis etymon	207	morari conuiuias, orcum, & simil.	222
mensēs proni	253	mordet. i. alluit	83
Mercator impiger	214	mordaces curæ	58
mercator indocilis paupericem pasi	6	momordit humum ore. i. procubuit	114
mercuriales. i. ingeniosi, vt sunt poetæ	139	mores auri. i. antiqui, & probi	237
Mercurius & Apollo fratres ἑρμοῦ καὶ ἀπόλλωνος	35	mori, maximum malorum medicamentum	142
Mercurius, deorum interpres	34		
Mercurius, orationis deus	33	morimur similiter omnes	77
Mercurius cur ἑρμοῦ καὶ ἀπόλλωνος, & ἑρμοῦ	36	morosa canities	32
Mercurius appellatur	36	mors dearum sola muneribus non delectatur	128
Mercurius cur ἑρμοῦ καὶ ἀπόλλωνος dictus	63		
Mercurius incredibili furandi studio deditus	35	mortis definitio	142
		mors, somnus longus	185
meretrices per capras significari	317	mors immortalis	179, 180
mersus profundo	247	mors pallida omnibus æqua	19
μεσημέριον, internumdia	379	mors manet omnes	77
metatus, terminatus	119	mors sua quemque manet longius, aut pro-	
Metaurus, flumen in Vmbria	244	pius	10
metiri se quemque suo modulo	153	morsum culæ	45
metiri, μετρίω, largiri, præbere.	119	mortuis nihil reliquum est, quod sperent	91
metretes, quæ, & qualis mensura	191	mortuorum corpora veteres cremabant, ci-	
metuens rixarum, metuens viri, &c.	202	neris que in urnis conseruabant	117
metuit culpæ, & simil.	102	motus ciuicus. i. bellum ciuile	99
meruere, pro, vitare	298	μοῦσα καὶ ἑρμῆς	96
metus deorum, pro cultu, pietate, & religio-		mulctra, vel mulctrum	310
ne	92	muliebrites	97
metus stultus	34	mulier aurea	21
metica saliens	210	mulieris amor quouis vincto mobilius, incer-	
militabitur bellum	285	tior, & fallacior	21
militaris disciplina nostri temporis quid à pri-		mulier rectè olet. vbi nihil olet	317
stina differt	308	mulier quando nubilis	66
milites, qui hosti sese tradiderunt, redimere,		mulieres quo medicamento virgines appare-	
est turpitudinem damno cumulare	169	re possint	306
milium rusticorum maacula proles	172, 177	mulieres Thessalæ veneficæ	297
milite multo. i. multis militibus	288	multum facilis	68
minari cum accusandi casu	78	mundi pars dextra, &c.	220
minax vnda	41	mundi partes quædam habitabiles, quædam	
Minerva intacta	26	non	214
Minerva opera, & inuenta	186	munerari. i. donare	287
minor capitis	170	munus imbutum	296
minor cum Ioue sermones habere solebat	76	munera terræ, munera maris, munera nauis,	
minor, iudex apud inferos	257	& munera peregrina	196
minor, iudex apud inferos	107	Murena augur	202
minor, iudex apud inferos	108	marex quid	136
minor, iudex apud inferos	138	murus æthereus	137
minor, iudex apud inferos	287	Musæ quot	128
minor, iudex apud inferos	25	de Musarum numero opiniones variz	161
minor, iudex apud inferos	3	musæ cælo beat	106
minor, iudex apud inferos	108	musæ prociæ iocis	160
minor, iudex apud inferos	84	musæ suam in cælo habent sedem, v. filiz lo-	
minor, iudex apud inferos	55	uis: inde olympiades appellatæ	161
minor, iudex apud inferos	85, 86	Myccenæ μυκῆναι	26

Mygdones populi vbi habitant	198	nilus arator, & agricultor	198
Mygdonia, pars Macedoniæ	124	nilus vnde scaturit	279
Myrrheus color	191	nilus quotannis exundat, & quandiu	198
Myrtæ corona	19	Nido nullus similis fluiuius	158
Myrtetum	131	nimio docilior, nimio plus	85
Myrtoon mare vnde dictum	5	Niobe in saxum versa propter impietatem	155
Myrtus in conuiuiis	70	Niobes filij quot, & qui	152
Myrtus cur felix	161	Nireus, omnium Græcorum, Achilles excepto,	
Myrtus sacra Veneri	70	pulcherrimus	204
Myrti gratissimus odor, & ad discutiedum vi-		nitidum, vnguentis delibutum	18
ni vaporem vtilissimus	98	nitidus. i. pinguis	202
<i>μύρτις, & μύρτις.</i>	94	niues capitis. i. canities, cani	274

N

N æniæ Cæx munera	101	noctiuagus	55
Nænia, carmen funebre	225, 146	Noricæ populi vbi degunt	339
Naiades Nymphæ	216	Notus ventus albus, <i>λάρυγες</i>	27
Naiades, Iouis filiz	8	notus rapidus	78
Nardum Achæmenium	150	notus vodus	322
nare sine cortice	180	Nouendiales pulueres, nouendiale sacrum,	
nares acutz, & nares obese quid ostendunt, ac		nouendiales ludi, &c.	338
præfagiunt	316	nouerca priuignis inimica	297
naforum pestis	311	nox somnum largitur labori ossis	209
Nasturtum, solus Persarum cibus	98	nox diem, ac dies noctem vrgit	120
Nauci non est homo	264	nox vna manet omnes	77
nauis maxima melior est, quàm paruum re-		nox perpetua vna dormienda	255
migium	229	noctis silentia, & nocte silenti	117
naues à dædalo primùm ædificatz	15	nocte prima. i. prima noctis parte	176
naues turritæ	283	noctis statua quo pacto à veteribus depingi	
nauium munera. i. merces peregrinaz	196	solebat	67
naues zratæ	134	nox. i. mors	19
nauium dij præfides	46	nudus remigio, nudus agris, nudus nummia,	
nauta pauidus	5	& simil.	46
nautis avaris mare est exitio	5	Numa treis & quadraginta regnavit annos	41
nebula. i. vetula	192	numantia fera	23
necessitas, Parcarum mater	90	Numantiam Africanus Scipio deleuit	123
necessitas aliud, aliud Parca, aliud fatum	148	Numidæ Latinis, Nômades Græcis	185
necessitas sæua	86	nuntius & nuntia	34
necessitas aduersus improbos nullâ gratiâ in-		nux ornabat mensas cum duplici fica	249
flecti potest, neque mutari	15	nymphæ, fontium præfides	3
necessitas tarda	15	nympharum genera diuersa	7
nefastus dies	125	nympharum, ex Theocrito definitio	8
<i>νεφέλιος</i>	294	Nysa, mons Thraciæ, & mulieris nomen, Bac-	
nepos. i. profusus, & perditus homo	285	chi nutritis	226
Neptunus, terræ concussor, & glauca Czsa-			
riæ	61		
Neptunus maris obtinet imperium	22		
Neptunus hibernus. i. mare tēpestatibus con-			
citatum	338		
Nereus, Ponti filius, Thetidis pater, ac deus	48,		
marinus: à mendacio alienus, & verax	251		
nescia repulzæ virtus	152		
nescius fari. i. nescius fandi	253		
nescit tangere. i. nequit	188		
nidus, pro domo	262		
nigræ ouium, & simil.	36		

O

O bire mortem, obire diem suum	246
obliqua tumuli, & simil.	247
obliuio si senes	244
obliuiones liuidas carpere	37
obscurum discrimen	265
obscrandi mos antiquus	334
obseri mores malos	19
obstinatus, obfirmatus	283
occidit spes omnis	247
Oceanus belluosus	277
Occa-	

Oceanus circumnagus 79,330
 odoratus, participium sine origine verbi 204
 odorati capillos 122
 odores liquidi, qui sint 21
 οὐρανός *οὐρανός* 314
 oliua omnibus frondibus anteponenda 26
 oliua cur felix 61
 oliua Palladis propria 26
 oliua Palladi sacra 70
 oliuetum 131
 olores purpurei 233
 olympicus puluis 2
 olympicum certamen à quo primum institutum 2
 omen quid propriè sit 219
 ominatio 148
 onyches, testè comchyliorum 115
 onyx quot vsurpatur acceptionibus 272
 opaca domorum 272
 operari propriè, est opus facere 190
 operari & facere, pro sacrificandi verbo, vsurpant Latini 190
 operosus, i. elaboratus, & laboriosus 237
 operosiores diuitiz 150
 opes Mygdoniz 198
 optimus, i. amplius, & magnificus 246
 Opus, vrbs Locridis 73
 ora nauium, i. rostratz naues 294
 orbis, i. seculum 343
 orcus rapax 141
 orcus non exorabilis auro 128
 orcus non auro capitur 142
 orcus luridus 165
 orcum morari quid sit 212
 orco inuidet, i. à morte vindicat 237
 ordinare agmina, ordinare arbuta 333
 ordinare annos 268
 oricus, portus, & oppidum in Epiro 174
 Oriona ex vrinis deorum procreatus, vnde hoc nomen sortitus 78
 Orion, astrum infelix, & formidolosum 220
 Orion, Dianæ tentator 165
 Orionis occasus denuntiat ingentis, & horribilis fluctus 219
 ornatius tempora pampino 217
 ornatius, i. ornatus, bonis auibz 48
 orphicus quercus castoris fidibus ducebat 68
 orphicus fuisse magum, ideo feras, & arbores quò veller, duxisse, quibuldam vocum inibus 39
 orphicus quæ, & quales 220
 orphicus, qualia 45
 orphicus 86
 orphicus modis vsurpatur 133

Pactòlus, Lydiæ fluius, ad Sardiânos aurimenta ex monte Tmolò deferens, &c. 325
 Padus, fluius aurifer 325
 Pæan, i. Apollo, & cur. 120
 pæan significat filium, & puerum 40
 pæan, i. pæan 76
 Palinurus, Lucaniz promontorium 162
 Pallas omnium proxima Ioui 40
 Pallas pulchriorum operum scienciam, bonam mentem, prudentiam, & bonitatem docuit 186
 Palladi & Marti rei militaris partes attributæ 49
 palladis statua qualis 49
 pallidior maturata statua 312
 pallor albus inficit ora 304,305
 pallor intus 312
 paludes stantes 218,210
 palumbes fabulosæ 261
 Pan, deus pastorum, & inuentor fistulæ 55
 Pan, deus iracundus 199
 Pan cur deus Arcadiæ dictus 271
 Pana in octo diis numerari 271
 Pan vt pingi solitus 271
 Pan vnde genitus, cur sic vocatus, ac de magni Panis morte historia mirabilis 271
 Panætius philosophus Stoicus 81
 Pandora, cuiusque dolium malorum innumrabiliū plenum 91
 Parca non cernitur 77
 Parcam nemo effugere potest 77
 Parca, necessestis filia 90
 Parca tres, noctis filia, & earum officia & mœnera 107
 Parca stabili factorum numine concordēs 343
 Parca veraces 343
 Parca poeticeam tribuunt facultatem 136
 Parcus deorum cultor 87
 Paris cur pastor appellatus 48
 Paris cum Menelao duello decertans, à Veneris subductus, & iā penè victus, liberatus 49
 Paradis fors prior è galea extitit 107
 Parnassus mons omnium altissimus 9
 Parra, avis mali ominis, & eius historia naturalis 219
 partes, i. munus: tralatio à partibus histriorum 11
 Parthus animosus 61
 Parthis mendacior 61
 partum eius venter 338
 parturit imbreis notus 27
 passeret cur Veneris currum trahere dicuntur 161
 Patara, vrbs Lyciæ 164
 Patra quid, & vnde dicta 218
 in Patencia summa ponebatur apud Lacedæmonios virtus 27
 patiens vocari. Cæsar vsor, & simil. 11,227

patria omnes est complexa caritates	151	ta ferre iubet	117
pro Patria pugnare, optimum est auspiciū:		permingere	110
& pro ea mori, pulchrum	151	permolere vxores alienas	110
pro Patria mori, dulce & decorum est	265	pernix relinquere	259
patria lingua	186	perprimere	319
patrum qui contineantur appellatione	276	Perſæ graues	10
pavidus nauta, puida cerua, pavidus lepus,		Perſarum deliciæ	98
&c.	5	Perſeus, Danax & Iouis, in aurum conuerſi fi-	
pauimentum ſuperbum	41	lius	195
Paulus Æmilianiz, & vitæ ſuæ prodigus	41	perſonare aurem, æquora, &c.	55
pauperies proba	229	pertica impia	132
paupertas, morbus ſæuus	42	pertinax ludere, & ſimil.	89, 229, 259
paupertas ſæua	86	peruicax	335
paupertas, vitæ corruptrix	214	Phædra primum Veneti templum conſecra-	
paupertatem olim, quàm diuitias maiori lau-		uit Athenis, & cur	257
di fuiſſe	158	Phæthontis fabula	268
paupertatem duram qui caller pati, beatus	158	Phalanthus cur Hercules vocatus	112
paupertatis magnum opprobrium	214	pharetratus	146
paupertas maledicti loco obſcienda nemini		Φαῖδρῳ, exſulare	134
264		Philide puella	209
peccata metu pœnæ coërcenda	214	Philippus auro Græciam ſubegit, & plureis	
pecuniæ cur Græcis <i>πρωτόκοισι</i> dicantur	215	vrbeis auro, quàm vi & ferro cepit.	195
pecunia quid poteſt	194	Φιλομένης Venus	11
pecunia olim reges erāt tenues & infirmi, non		Philomela qua ſtirpe ſata 270 in luſcinia mu-	
ſolum populus	136	tata	271
pecuniam rebus humanis peſtem afferre, atq;		Philyra quid	92
interitum	314	Phlegeton, fluius infernus	129
pecuniæ comites, augendi cupiditas, & amit-		Phocæ, quæ, & qualia animalia	10
tendi metus	196	Phœba æterna iuuenta	255
pecuniam contemnunt pauci	196	Phoroneus, Argiuorum rex, homines ſuos	
pecuniæ improbæ creſcunt	196	ac diſperſos, in vnum locum coëgit, & in	
pecuniam creſcentem duo moleſtiſſima ſe-		communitatem, & ſocietatem ciuilem red-	
quuntur mala	196	egit	200
pecunias mortuorum vini conſumunt	130	Phraates, Parthorum rex	103
pedeſtres hiſtoriz, quæ	123	Phryne meretrix, ac de eadem hiſtoriz pul-	
Pegaſus ales	189	chella, ac lepidæ	322
Pegaſus, equus alatus, Meduſæ filius	74	Phryne natione Theſpiacæ	323
Pegaſi & Bellerophonis fabula	268	Phthia, Achillis patria	251
Pelignum frigus	201	Φθιάς ὄρεσι	215
Peligni populi	201	Φθιάς ποταμός, auſtunnus	209
pellex quæ propriè ſit	182	Φυγῆς, i. exſul	154
pellitæ oues	112	Φυγῆς, i. exſulium	155
Pelopis ſæua domus	160	piçturatus	112
Penates, dii familiares, qui domi colebantur		Picus Martius auis	229
324		Picus Martius, Græc. <i>Ῥομφαίτης</i>	221
pendulus	223	pietatis quot genera	79
penetræle frigus	115	piger ferre laborem ſcribendi	259
penetrælia	125	Pimplea muſa	71
penna ſolui metuens	102	Pindarus verbis eſt grandis, & elatus: ſententiis	
Penætheus, Thebarū rex, à mulieribus Baccho		vtber, & copioſus	236
ſacrificantibus diſcerptus fuit	25	Pindarus longè ſe ab humo tollit	237
perambulabis aſtra ſidus	337	Pindarus immenſus ore ruis profundo	228
percuſſus amore	313	Pindarus cum Cycno, & ape calabra compa-	
percuſſæ mentes ſtupent	313	ratus	237
peremnius ære	230	in Pindari laudes oda	235
perfluatua	115	Pindus, mons Arcadiæ, & fluius	51
periculum dulce	261	pinnatus cupido	186
periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irri-		pinſebant terram genibus. i. procubuerūt	114

Pinus

P			
Pianus Pontica	47	ponifer autumnus	255
Pirithoüs cur ad inferos descendisse dicitur	156	ponere vestem, ponere personam	16
Pirithoüs Proserpinam rapere tentans, à Cerbero discerptus	165	ponere sub pede, seu sub pedibus, quid sit	204
pisces omnes muti, præter scarum, & sinuiatulem porcum	240	ponere. i. fingere, & facere	259
piscium genus vniuersum est à <i>φωσος</i> , id est, mutum	240	Pontifex maximus, iudex atque arbiter rerum diuinarum, humanarumque	339
piscis magnus. <i>ἰχθύς μέγας</i> , prouerbium	240	pontus vitreus	236
Platanus, arbor cælebs	249	pontus belluis scatens	218
Pleiades cur in stellis mutatz	14	poplites. i. iuuenes ignari	152
Pleiades Atlantis filiz, nunc stellæ in Tauri cauda locatz, quas Virgilius nominant Latini, & quarum ortus est pluvius, &c.	277	populo, as, ar	168
plorat aquam	180	populus, arbor vidua	249
ploratus, mortis, & funeris comes	200	populus alba, candida, & alta	287
plus nimio	85	populus arbor cur acherois appellata	28
Pluto, <i>ἄδωνης, ἀδίκηρυτος, & ἀμείδης</i>	128	populeæ corona, lætitiæ & victoriæ signum	28
Plutonia domus exilis	20	populus Herculi sacra	70
pluuiz agricolis prouidendæ	249	porca auida	199
poculum desiderij. i. amoris	298	porca nihil natura genuit fecundius	199
pocula amoris tria	201	porcus Genio, & Lari immolabatur	199
pocula in conuiuio quinque, vnum bonæ valetudinis, alterum amoris & voluptatis, tertium somni, quartum petulantiz & contumeliæ, quintum clamoris	202	Porphyrio boues Herculis abigens, ab Apolline sagittis confixus	164
poculum primum Graiis, horis, & Baccho tribuebatur: secundum, Venti & Baccho: tertium contumeliæ, ac Dauniz	202	postmodò	79
pocula quædam necessitatis, quædam Veneris & amoris, quædã rixæ & pugnæ, & quædam somni	204	postuma arbitra bibendi	20
podex turpis, hiulcus, patens & hians inter aristas natus	305, 306	potens Cypri, potens tempestatis, & simil. 12, 13	
pœna iniustitiæ comes	154	potens lyzæ	23
pœna sera tacitis venit pedibus	154	potens maris	22
pœnitet conuiuiorum	313	potens siluarum	342
poëtæ <i>ἱεροὶ</i> vocati	263	potens sui	228
poëtæ, musarum sacerdotes	148	præcidanea porca & agna	79
poëtæ sub tutela Mercurij, idè ceteris sunt ingeniosiores	139	præcordia quæ propriè dicantur	292
poëta musis deditus, musarumque amore percussus, nouis bibet, si insanire volet	202	prægestire. i. vehementer cupere	111
poëtæ cur appellantur Cyeni	246	præpetes pennæ	15
poëtæ numine quodam diuino afflati	52	præsens diuus, & simil.	166
poëtæ, vates, ebrij, & amantes. multa sibi videre videntur, quæ re vera non vident	142	præsidij nomen translato posuit	2
poetas sanos excludit Helicône Democritus	39	præstans animi	64
<i>πολύμνος πολύδραμος, vel δαμνίος</i>	63	præteruolare	330
<i>πολύμνος</i>	89	prætexta vtebantur pueri ad annum usq; decimum quartum	297
P		preces Thyestæ	301
P		prensus	133
P		pretium pro mercede & præmio veteres vsurpabant	194
P		princeps. i. primus	198, 231
P		probrosus	170
P		procnes fabula	270, 271
P		procyon, sidus coeleste	188
P		prodiga fides	59
P		prodigus animæ & vitæ suæ	41
P		producere in	125
P		Proeti historia	175
P		profesti dies	281
P		Prometheus prouidus & sagax, sapientiam artificialem à Minerva, ignem à Vulcano suffuratus est, & cur	53
P		Prometheus ignem à Ioue occultatum subdixit, hominibusque distribuit: & quid inde secutum est	15
P		Prometheus caucaso affixus quid significat	339
P		promorat. i. promouerat	72

pronus Orion. i. occidens .	221	quadrimum vinum .	32
propago	287	quæris scire, & simil.	37
properet pecuniam 211, & simil.	215	Quæstura	4
proprietas & vltus fructus qui differunt .	196	Qualus. i. Calathus: ex quo quasilus	186
prorogare in	345	quandoque. i. quandocumque	237
Proserpina ab Orco rapta .	153	quassata muri, & simil.	247
Proserpina vxor Orci, vitæ & mortis arbitra	126	quaterre terram quid sit .	234
		quercus hominum primorum solabatur fa-	
Proserpina, Hecate, ac Diana, eadem	208	mem	110
Proserpina imperiosa	46	quercus auritæ	259
Proserpina sæua, nullum fugit caput	126	queri cum accusandi casu..	10
prospectare	287	quetor infidum .	223
prospera frugum .	253	querulus .	188
proterua fronte .	111	questus participium cum quarto casu iunctum	
proteruitas	232	297	
Proteus, phocarum Neptuni custos	10	quiescunt curæ hausto vino .	29
protinus. i. porro tenus, ac deinceps	157	Quiritis	176
proximus huic, & simil.	40	quondam, i. interdum .	110
prudens rerum	264		
Psilothrum	317		
pubertas vt à iuriconsultis confideratur	66		
pudicitia mulierum expugnatur auro	194	quis dicebatur	133
pudicus quis propriè dicatur	257	rabies ciuica .	28
pudorem Mercurius Iouis mandato homini-		rabies indomita. i. libido	317
bus impertit, & cur	53	radia lumen .	379
puellâ quando nubilis .	166	radios inuenit Minerva .	192
puer, pro filio interdum vsurpari solet .	253	rapere sub diuum .	58
puer ales. i. Cupido	186	raptim .	171
pugna iuuenum & puellarum raro est cruen-		rara viarum .	272
ta	24	rauis & rauistellus .	219
pugnata bella, pugnata pugna, & simil.	112	recens. i. numquam senescens, semper incolu-	
201, 281		mis	230
pulcher dies	245	recinere .	219
pullus, la, lum, niger, gra, grum .	330	recludere	153
pulvinaria deorum	95	rectum animi seruat	244
puppis, pars posterior nauis .	309	recubare & accumbere quid differant .	73
pupula, 298, oculorum acies .	298	recumbere quid propriè	116
purgata auris	55	reddere. i. recitare quæ didicerimus .	269
purpurea vela	233	redemptor quis dicatur .	149
purus sceleris, purus iniustitiæ .	64	redimicula .	233
putare, est purum facere	287	redonare	113
putere mero	234	reducere somnum .	149
206, 207	167	reducta vallis	56
Pyrrha, Epimethei & Pandoræ filia, ac Deuca-		refrenare licentiam	280
lionis vxor	9	regna tristitia. i. inferorum sedes	163
Pyrrhus, Epirotarum rex	172	regnata rura .	285
Pythagoras quibus parentibus natus, quôq;		regnauit populorum, & simil.	231
pactio metempsychosin probabat	76, 77	regulus ad supplicium redire maluit, quàm fir-	
Pythagoras cum in Geometria, quiddam no-		dam hosti datam fallere	168
ui inuenisset, musis bouem immolauit	210	regulus resectis palpebris illigatus in machi-	
Pythagorei non solum deorum voces, sed ec-		na vigilando necatus .	41
etiam hominum, quæ omnia vocant, obser-		reguli mens prouida .	167
uarunt	219	releui omnia dola .	62
Pythius & Pythia vnde sic dicta .	52	religare comam .	22
		religione neglectâ, imperium Romanum ma-	
		ximis fuisse calamitatibus affectum	171
	276	remugire	312
	33	remus immerito à fratre Romulo percipus, 308	
		renidet	

Q. V. i. qua parte -
 Quadrantal.

renidet. i. hilaritatem præ se fert	139		
rehouare bellum	169		
repenſus. i. redemptus	168		
reperire exitum	340		
repulſa ſordida	152		
reſignare. quid propriè ſignificet	229		
reſponſare cupidinibus	159		
reſurgere	137		
retroſum vela dare	80		
reuincere manus in tergum. vel à tergo vel poſt tergum	268		
rex verus quis propriè ſit	264		
reges ſuperbi perculſi membra timore	113		
regum munera aduerſis oculis inuuebatur Demothenes	104		
Rhadamanthus ius dicit apud inferos	116		
Rhenus bicornis	278		
Rhodope. mons Thraciæ	216		
Rhodus cur clara dicitur	25		
Rhæccus. gigas & centaurus	164		
Rhæti populi	243		
Rhætorum pectora in mortem non horrenda	277		
Rhombus. <i>ῥῆμβος</i>	287, 190		
Rhombus magicus. quid	333		
ridens dulce	64		
ridens perſidum	223		
ridet argento domus	245		
ridiculus obſorbere placentas	219		
ripæ trementes	311		
riui lacis vberes	142		
rixx vino vltra modum progrediuntur	45		
robuſta fores	194		
Roma. vrbiũ caput. & princeps	6		
Roma ferox	154		
Romanorum ab Ænea	62		
Romula gens	344		
romulus. Martis filius. Romæ conditor	11		
romulus ſeptem & triginta regnauit annos	41		
roſa ſera	98		
roſea ceruix	43		
rotæ	267		
rotæ feruidæ. & rotæ feruentes	1		
rubente dextera	9		
rubeta adhiberi ſolebat à veneficiſ ad amatoria pocula	297		
rubigo ſterilis	209		
rudens. fumis nauticus	311		
rudis agminum	151		
rudis equo	215		
ruinæ dementes	144		
rumpere coniurata	48		
rumpere raptas	48		
rumpere peſtore vocem. & queſtus	301		
Rupilius rex. homo purulentus. & fugiendus	167		
ruſſa vela	233		
		S	
		Abella carmina	336
		Sacer. cra. crum. quid propriè ſit	201
		tacer. i. pernicioſus. & execrabilis	305
		ſacris ſunt ora fauentia	148
		à Sacris arcentur profani	147
		ſacra nocturna è media Græcia ſublata	299
		ſacramentum perſidum	136
		ſæculare carmen cur ita dictum	342
		ſæculum quorũ continet annos	342, 343
		ſæuus magiſter. ſæua neceſſitas. ſæua paupertas. & ſimil.	86
		ſaga. & ſagire	74
		Sagana venefica	298
		ſagax. acutus. & perſpicax	111
		ſagaces curæ	247
		ſagitta quorũ acceptionibus à bonis actoribus vſurpatur	219, 220
		Sagum purpureum tempore belli	310
		ſal. ciborum condimentum	133
		ſal eſt omnium primum. quæ apponuntur in menſa	133
		Salamis à quo condita. & nominata	27, 28
		Salicetum	65
		ſalinorum appoſitu menſas ſacras faciebant veteres	133
		ſalinum quid	133
		ſaliorum mos	94
		ſaliua ieiunæ canis ad philtrum conſciendum vtilis	298
		Salona. Dalmatiæ ciuitas	100
		Salum. i. fluctus. & agitatio maris. à verbo <i>σαλίζω</i> i. agitare. concutere	338
		ſanguis decorum	223
		ſanus mentis. & ſanus animi	64
		ſapiècia inſipiens. i. Epicuræ. aut Cyrenaica	87
		ſapientiam ſapientibus interdum iauilem eſſe	16
		Sappho Leſbia fuit	253
		Sappho maſcula	30
		Sappho expers gratiæ	17
		Sappho poliſtiſſimos. & erudiſſimos lyricos ſcripſit verſus	262
		Sappho quid ſuis deſcripſit verſibus	226
		Sardanapali epitaphium	256
		Saturnalia cur muliebria vocata	177
		Saturni ſtella frigida	138
		Saturni ſtella malefica. & inſedemens	138
		Saturnus in Capricorno grauiffimas excitat pluuias	138
		Satyrides inſulæ	142
		Satyri vnde dicti & nominati	142
		Satyri. auctores Bacchi	143
		Satyri. auctores Bacchi	142
		Satyri Capripedes	85
		Satyrus laſciuus	142
		Satyrorum in proſula libido	46
		ſaucius vnde. ſaucius rixis. & ſimil.	
			Mm ij

Scari pisces	290	siurius, quod sidus	188
Scaurorum nobilis & clara virtus	41	Sisyphus quibus apud inferos plectitur suppli-	
sciens equum flectere	176	ciis	129, 130
sciens pugnaz, sciens citharæ	179	sithonij populi	217
nec Scire fas est omnia	243	siticolofus	293
Scopas, statuarum fictor	259	Socratica domus	81
scriberis Vario. i. à Vario, & simil.	22	Sol Oceano subest	250
scriptorum chorus omnis amat nemus, fugit		Sol maculosus, imbreis, pallidus grandinem,	
vrbes, & secreta petit loca	216	cæruleus pluuiam, ruber Euros, lucidus se-	
Scyllæ voraginis descriptio	74	renitatem denuntiat	248
Scyru, ex Cycladibus vna	30	Sol môtium mutat vmbras & iuga demit bo-	
Scythæ campestres	212	bus fatigatis. i. occidit	171
Scythæ domos vagas trahunt plaustris	90	Sol à viris, Luna à mulierib. implorabatur	299
Scytharum vita, & mores	212	Solem curru vehi	173
secunda tempora	264	Sol annum metitur	62
secundas res moderatè ferre, non est cuiuslibet		Sol almus dictus, quod alat & foveat omnia	
223		342	
Secures. i. præturæ, consulatus, & magistratus		Sol niger	174
152		soles candidi	174
sedulus. i. sedulò	98	soles occidere, & redire possunt	215
segetes feraces	82	solida mens	155
seignes soluere nodum, & simil.	259	solidus dies	6
Seinele, Cadmi filia	60	sollennis quid propriè sit, & vnde dicatur	267,
senectus arida	121	268	
senectus balba	79	solters quis, & vnde dicatur	379
senectus tranquilla	344	solters lyxæ	108
senectutis propria	135	solters ponere. i. solters in ponendo	259
senectutis ex adiunctis descriptio	121	Solstitium	189
sententiæ generales nostris animis sunt innatæ	255	soluere corde metum	65
sepultura, primus pietatis genus, eiusdémque		soluere curas dulci Lyxo	29
ceremoniæ	79	soluere è pectore curas	65
sermonis vis, & utilitas	33, 34	soluere nodum	204, 206
serpens, mali ominis signum	219	soluere metum, soluere curas	310
serus redeas. i. sero redeas	31	solutus operum	198, 199
serus. i. serò	50	σμητοποιία, & σμητοποιος	133
serofus	335	somnus agrestium lenis	149
seuerum vinum Falernum	73	somnus facilis, & somnus lenis	121
sibyllæ mentem ab Apolline concitatam fuisse		somnus χαλκός, è quo expergiscitur nemo. i.	
sibyllinorum librorum auctoritas	342	mers	121
fic, particulæ. loquendi modi	12	somnus longus. i. mors	67
ficambri, Germaniæ populi, qui hodie Ghel-		somnus ferreus	141
drenses appellantur	238	sonipes ferox spumantia frena mandit	45
ficambri cæde gaudent	238	sono, nis, nit, sonere	286
ficcare calices	83	soni coelorum septem	271
ficcus. i. sobrius	58	sopor elaboratus	148
fidera volantia	332	sopor immensus & æternus	255
signorum zodiaci duodecim temperies, & vi-		sopor perpetuus. i. mors	120
res	138, & seq.	Soraacte, mons in Sabinis, vel in Faliscis	31
silentium sacrum, quid	126	sortitò	249
siluanus lactepiatur	109	sospes cursus	344
simois, Troiæ fluuius	321	sospitare	271
simplex munditiis	21	Spadones	308
simonidei carminis virtus mirifica	101	Spartæum bellum cur sic dictum	191
simul. i. simulatque	32	sperare, viuorum est, mortuis autem nihil reli-	
simulacra dædali ambulantia	15	quum est, quod sperent	91
sinus maris, quid sit	22	spes occidit omnis	247
		spes auara 268 spes & fides, aduersæ fortunæ	
		comites assidue	91
		spes	

<i>spes soladea in terris cum hominibus māsit</i>	91	<i>Tanais, Strychicus amnis</i>	163
<i>spirat tragicum satis</i>	275	<i>Tanais fluuius discōges, Asiam ab Europa di-</i>	
<i>spirabat amores</i>	274	<i>sterminans</i>	227
<i>spirantes naribus ignem</i>	275	<i>tangere solum mento, turpe</i>	252
<i>spumantia frenas</i>	49	<i>Tantalus, Pelopis filius, deorum conuiua</i>	76
<i>spumens amnis</i>	228	<i>Tantalus quibus afficitur apud inferos poenīs</i>	
<i>stagnum à stando, quòd in eo aqua stet</i>	220	19, 142	
<i>stagnum quid propriè</i>	131	<i>ob Tantali scelus eluuiōem in mundum uol-</i>	
<i>stellarum principium vires</i>	138, & seq.	<i>uersum inuectam fuisse</i>	10
<i>stellatus ensis</i>	121	<i>Tarentum à Palancho Lacedæmonio condi-</i>	
<i>Stesichori poetæ statua qualis</i>	262	<i>tum</i>	170
<i>Stomachum facere</i>	53	<i>Tarentum imbelles</i>	162
<i>Stratonica, Antiochi nouerca & amica</i>	44	<i>tauriformis</i>	228
<i>stulticia corum ipsū petimus</i>	16	<i>taurus significat etiam validum, firmūq; iu-</i>	
<i>stupiditas</i>	87	<i>uenem: & obscenū viri membrum</i>	318
<i>Stryx quis fluuius</i>	88	<i>taurus dolosus, ænigmatice dictum</i>	100
<i>Suada, gratiarum vna</i>	18	<i>tauri niuei in monte immolabantur Albano,</i>	
<i>suauiolūm dulci dulcius ambrosia</i>	124	<i>& non alij</i>	209
<i>suauium</i>	293	<i>tauri ignem spirantes</i>	246
<i>sub i. paulò antè</i>	289	<i>Telegonus parricida, Vlyssis filius</i>	318
<i>sub dio</i>	107	<i>Telephus, Misorum rex, qua cuspidē senserat</i>	56
<i>sub hæc i. paulò post</i>	301	<i>vulnus, hac ipsa sensit opem</i>	333
<i>sub ipsum funus. i. paulò antè funus, & sim.</i>	141	<i>Telephus, qui rex antè fuerat, exsulauit & mē-</i>	
<i>subacta nondum puella</i>	110	<i>dicauit</i>	333
<i>subare</i>	317	<i>tellus bruta</i>	87
<i>subita belli, & simil.</i>	247	<i>tellus dædala</i>	15
<i>subita rerum</i>	272	<i>telluri immolabatur parca, & cur</i>	199
<i>sublimis</i>	8	<i>tempe, quid</i>	25
<i>suboles, non soboles, scribendam, & proferē-</i>		<i>tempestates turbulentæ, fœdæ, & informes</i>	21
<i>dum est</i>	188	<i>tempestiuus. i. opportunus</i>	232
<i>subsistere. i. succumbere</i>	329	<i>tempestiua puella. i. viri potens</i>	203
<i>sufurri lenes</i>	32	<i>templa auara</i>	133
<i>subremen quid sit</i>	321	<i>tēpus per se rebus omnia affert interitū</i>	173
<i>Subura, quis Romæ locus</i>	299	<i>tempus præteritum nunquam reuertitur</i>	255
<i>sumere superbiam</i>	321	<i>tenax propositi</i>	155
<i>sumes celebrare</i>	39	<i>tendere sagittas</i>	80
<i>summoses</i>	120	<i>spicula tendere cornu</i>	81
<i>summus. i. vltimus</i>	225	<i>tendens in agros. i. iter habens in agros</i>	170
<i>superi deorum, & simil.</i>	36	<i>tentat iter</i>	153
<i>superstes quid sit, & vnde dicatur</i>	303	<i>tepunt virgines</i>	20
<i>superstes patriæ</i>	344	<i>ter & amplius felix</i>	45
<i>superiacuum manat de pectore pleno</i>	146	<i>ter, numerus perfectus, & μωρεαδης</i>	80
<i>supplicia exquisita</i>	170	<i>tergemini honores, qui</i>	3
<i>supremum iter, & supremum tempus</i>	45	<i>tergeminum caput</i>	3
<i>suræ teretes i. 09 sordior scopulis</i>	176	<i>termes quid sit</i>	330
<i>surpere 275 surripere suauium</i>	124	<i>terminalia testa</i>	290
<i>symbola</i>	273	<i>terminus deus</i>	290
<i>quid sit, & c. 275</i>	162	<i>terra, magna deū mater, matēq; ferarum,</i>	
<i>Syrtes quor, & earum descriptio, & etymolo-</i>		<i>& nostri genitrix corporis vna</i>	344
<i>gia</i>	64	<i>terra, diuino & si que efficitrix</i>	161, 162
<i>Syrtes æstiuas</i>	82	<i>terra mutat vicis</i>	254
		<i>terra nihil inferius</i>	197
		<i>terræ nihil inferius</i>	40
		<i>terræ filij qui propriè vocatur apud poetas</i>	113
		<i>terræ filij</i>	52
		<i>terrificus</i>	61
		<i>testa Græca quid</i>	183
		<i>testudo loquax</i>	

Teucer, Aiakis frater	27	tragœdiarum Athenienses scriptores	106
Teucer Græcorum iaculator optimus bonus- que miles	263	trahere ruinam	254
thalamus æreus sub terra	193	trahere. i. nere	140
Θηλαίος	263	transmutare	219
Θηλαίος & Θηλαίος	256	tremulus cætus, qualis est senum, & vetularum	
Thebæ Echioniz	246	274	
Theseus cur ad inferos descendisse dicitur	156	τρίγλωσσος	101
Theſſali venefici mentem adimebant, & re- ſtituebant	74	Tribunatus, quæ dignitas	4
Thracæ vinoſi & vinolenti	94	triceps Cerberus	3
Thracia ventorum officina, atq; domicilium	69, 269	trifauci latratu Cerberus ingens	38
Thyades Bacchi ſacerdotes	192	trilingue os	147
Thyades peruicaces	143	tripodes, præmia fortium	258
Thyeftea execratio	301	triumphatus. i. per triumphum ductus	158
Thyna. i. Bithynia	174	trochi nomen, & ludus ipſe, Græca ſunt	215
Thyonæus, epithetum Bacchi, & cur	57	Troiz Cinthius auctor	259
Thyone, Bacchi mater	216	Troiæ muri à Neptuno & Apolline iuſſu Iouis exſtructi	156
Thyrſus, virga, & haſta Bacchica	143	Troiani exſules, & patria profugi	156
Tiberis ſlauus	107	Troianis qui, diſ propitiſ fuere, & qui Græcis	
Tiberis ab Etruria ſluit	61	157	
tibiz vbi primùm repertæ	281	Troilus, Priami filius	119
Tibiam inuenit Marſyas	234	tumultuoſum mare	149
tibiarum uſus vbi primùm inuentus	202	tumultus vnde dictus	149
tibias cùm inflaſſet Minerva, continuò reie- cit, vt omnium organorum muſicorum de- terrimas	281	turbidum latatur	143
Tibur à quo conditum & nominatum	27	turdus, τὸ χλαίον	288
Tibur ſupinum	162	turdi edaces	288
Tiburvdum	237	turdorum tria genera	288
Tigris, Armeniæ fluuius, à celeritate nomen traxit	279	turgidum mare	14
Tigrin Germania bibit, &c.	319	turpis ad animum reſertur	266
timidus mori, timidis perire	201, 265	turris ænea	180
Tindaridæ qui	260	turtur gemit	288
Tireſias vates	260	tus cur felix	61
Titaneſ fulmine ſublacti	148	tus ſemper adhibetur in ſacrificiis	93
Tithonus, Auroraæ coniunx	76	tutus à latronibus	194
Tithonum longa minuit ſenectus	76	tympana in ſacris Cybeles	59
Tithonius in cicadam verſus	135	Typho, Tartari ac terræ filius, in cælo regna- re volens, fulmine ab Ioue deturbatus	164
Tityus humi iacens ad nouem terræ iugera porrigebatur	165	Tiphoeus Cilix multorum capitem	164
Tityi recur à vulture depaſtum, perpetuò re- naſcitur	69	tyrannos pro natalitio ſigno habere capricor- num	138
Tityus, quòd Latonæ ſtuprum inferre conatus ſit, quibus plectitur poenis	165	Tyrrhena regum progenies	2
Tityus quis fuerit, & vnde, & quo modo geni- tus	119		
tollere ad aſtra	237		
tollere cachinnum, hinnitum, clamorem, &c.	136		
tollere honoribus	5		
Tollere luſtum	312, 319		
tonitrua vnde ſiunt	87		
torvus vino & ira	205		
trabales clauſi	212		
trabs Cypria. i. nauis	5		

V

Vacuus nemo, εὐχρηστος	216
vacuus. i. infrequens	16
vacuus. i. otioſus, ſeriatuſ	84
vada cæca	14
vada. i. maria	14
vaſer	175
vagor expeditis curis	64
vagus animi	64
valere, eſt rerum humanarum optimum	83
vana rerum	272
veſtare	359
vena venefica	298
vena benigna	240
Venafrum, oppidum in Campania	170
venatio, opus Iolæne, vile famæ, vitæ, & mem- bris	

br̃s	215	vietus	357
venena Theſſalica à ſcriptoriſ. celebrata	297	vilæ rerum	272
venefici fas violant 301. vertũt fas & nefas	302	vindeliçi populi	243
venena Colchica	125	vindex quis, & vnde dictus	264
venerari. i. precari	344	vinum commendat vetuſtas, non item cantu-	
ventoſa æquora	149	lenas	31
ventus iniurioſus	332	vinum in conſultiis in hñmum fundi ſolebat	
venti pluuij	55	130	
ventorum diuerſæ proprietates	27	wino nullum lenius, ſeu mitius tormetum in-	
venti cur dicuntur nigri	21	ueniri poteſt	205
ventus popularis	152	vinum verax condita aperit præcordia	294
Venus, hominum diuũque genitrix	281	vinum arcana promouet loco, id eſt, pectore	
Venus φιλομεδης	11	72	
Venus, vxor Vulcani	18	vinum, malorum, laborum, ac dolorum me-	
Venus perſidum ridens	65	dicamentum	114
Venus, dux chori	17	vinum, cũ varia ſint hominum ingenia, ad	
Venus marina	217, 267	illam, accommodatur, & commutatur va-	
Venus ex mari nata	13	rietatem	204
Venus dulcem curis miſcet amaritiem	73	vinum pauperem efficit audacẽ & pugnacem,	
Venus aurea, quã Delphis dedicauit Phryne-		ac certandi cupidum	206
meretrix	323	vinum ſapientium cogitationes, & conſilia re-	
Venus ab omni ſtudio rerum bellicarum re-		condita aperit	205
mota, & aliena	49	vinum modo homines ad arma concitat, mo-	
Venus Cypri potens	217	dò etiam mitigat immites	144
Venus cur Cypriſ dicatur	61	vinum qui immoderatẽ biberunt, nihil verẽ-	
Venus à Diomede vulnerata	114	tur	314
Veneris opus cruentum	117	vinum immodicẽ potũ omnes ex animo cu-	
Veneris currum trahunt cyni	225, 233	ras abigit	52
Veneris currum trahere dicuntur paſſeres, &		vinum pellit curas	310
cur	161	vinum hominibus dioptræ eſt inſtar	314
Veneris quæ & qualia ſint munera, ſeu officia		vina Torquato conſule preſſa, &c.	204
49		vinum languens	197
Venus. i. talorum iactus venerens	115	vinum languidum	205
verafiduum 112. veris deſcriptio	17	vinum amoris	201
vera viz, & ſimil.	247	vinum cæcubum	214
verbena quid propriẽ ſit	267	vinum calenum vnde ſic dictum	62
Verbenæ cur felices appellatæ	61	vinum chium	201
verba inaudita	345	vinum Leſbium innoceus	56
verecundus color	335	vinum Maſſicum	205
veritas nuda	66, 67	vinum coronare apud poẽtas, quid ſit	266
veritatis oratio ſimplex eſſe debet	67	vinum guſtare, ſceminis, & matronis Roma-	
verres cum Eriphyla comparatus	194	nis erat nefas	192
verſa acies retro	162	violens. i. violentus	230
verſib' humilibus res magnas & grauias per-		virga horrida, quæ	68
ſequi, periculofum	280	virgatus	122
verſus Anacreontici	56	virgo quando nubilis	66
vertere cadum	226	virgo matura	171
veſpertina temporis formulæ	172	virginitas amiſſa quo remedio recuperetur	
veſpertinus. i. veſperi	50	306	
veſta foci cuſtos, & præſes	10	virgines in iuuenes ſunt acres	24
veſtales, intactæ & incorruptæ virgines	11	Vindomarus, Gallorum inſubrium dux, vi-	
veſtales virgines ſacris publicis intereſſe ſole-		ctus à Claud. Marcello	42
bant 730 veſtes cor 274. via ſacta	294	viri & vxoris ſocietas, ariſtocraticæ ſimilis	213
viaica multis ærumois collecta	2	virtus à viro	324
vices ſuperbæ	79	virtus eſt vna altiffimis defixa radicibus &c.	5
victrices cateruæ	159	virtus cælum aperit præſtantibus viris	153
viduare, ſpoliare	118	virtute quod geſtum eſt, ſilentio non regen-	
viduus. i. ſpoliatus	35	dum	264

virtus ardua	211	Vrſe dux ad polum Arcticum	70, 71
virtus occulto crefcit	42	Vſtica, mons in Sabinis	97
virtus repulſe neſcia	152	vſuſfructus quid à proprietate diſtet	198
virtutis honores certi, atque ſtabiles	152	vt. i. quam	216
vis alia fori, alia triclinij	206	vtcumque, quoties, vel quancumque	332
vis expers conſilij	164	vtcumque. i. vbicumque	55, 244
vis temperata	164	vtilis aſpirare, vtiles ad eſſe	259
vita breuis	19	vua penſilis	249
vitæ ſumma brevis	256	vua, pro vino	62
vitalia rerum	272	uidus	244, 250
vites ſalernæ	62	Vulcanus, faber Iouis	18
vitis lenta	324	Vulcanum è Iunone ſine gratiis natum eſſe	17
vitrea fama	56	Vulcani officinam in Ætna fuiſſe	18
vitrea toga	56	vulguſ profanus	249
vitrea. i. formoſa	56	vultu ambiguo	121
vitreum mare	56	vultu toruo	276
Vitulinum aſſum	6	vxor dotata regit virum	179
vituli marini	10	vxorem diſparem vites	262, 269
viuere in diema	212	vxore pudica nihil melius parari poteſt	229
viueſcere	216	in Vxore quaerenda ſpectari debent genus, &	
viuitur paruo bene	133	parentum virtus	223
vlcerofus	69	vxorius	26
vlmus, arbor vidua	249		
Vlyſſes ventos in virem concluſit	13		
Vlyſſis errores longi	23		
Vlyſſei, quatuor eſſentur ſyllabarum, ab anti-			
quo recto, Vlyſſeus	331		
vltra fas trepidat	227		
vltra. i. futurum	135		
ad Vmbilicum adducere, quid ſit	322		
vacus quid ſit	90		
vinguentum Achæmenium	150		
vnio quid à littore differt	133		
vocatus leuare	66		
volgiuagus mos	287		
volitant. i. nauigant	249		
volubilis	39		
vox blanda digitos habet	307		
vox Theſſala	298		
voces Marſæ	301		
voſis offenſa recinit, & reſultat	39		
voſes ſacræ	332		
virgendi verbi formulæ variæ	141		
Vina capax omne mouet nomen	107		
vina omnium verſatur	77		

Finis prima partiſ.